

AEL. ANTONII NEBRISSENSIS INTRODVCTIONES

in Latinam Grammaticen per eundem recognitæ, atq; exactissime correctæ glossematis cum antiquo exemplari collatis.

REGALI CVM PRIVILEGIO

APVD INCLYTAM GRANATAM

ANNO. M. D. LVIII.

El Principe.

POR quanto, el EMPERADOR y Rey mi Señor por cedulas suyas dio licencia, y mando, que vos el doctor Sancho de Lebrixa Alcalde del crimẽ, que al presente sois dela Audiencia y Chancilleria, que reside enla ciudad de Granada: y Sebastian de Lebrixa vuestro hermano, o quien vuestro poder ouiere, y no otra persona alguna, pudiessen imprimir y vẽder enestos reynos, las obras que el maestro Antonio de Lebrixa vuestro padre hizo, gloso, y emendo por ciertos años: segund mas largo en las dichas cedulas, aque nos referimos, se contiene. Y agora por parte de vos el dicho Doctor nos ha sido supplicado, que porq̃ el termino cõtenido en las dichas cedulas se cumplira presto, y vos estais viejo, y no teneis que dexar a vuestros hijos: fuessemos seruido prorrogar la dicha licencia por los dias de vuestra vida, y por los de Antonio de Lebrixa vuestro hijo, mandando que ninguna otra persona pudiesse imprimir ni vender los dichos tratados enestos reynos, ni traer los a vender de fuera parte dellos: porque de algunos dias aca de Francia, y otras partes los traen a vender contra lo contenido en las dichas cedulas de su Majestad, en que recebis daño, o como la nuestra merced fuesse: Y nos hauiendo consideracion a lo que el dicho Antonio de Lebrixa vuestro padre trabajo en hazer las dichas obras: Y vos nos haueis seruido, y continuamente seruis, Y por hazer bien y merced a vos y al dicho vuestro hijo, por la presente prorrogamos, y alargamos el termino dela dicha merced y licencia: y siendo necessario, os la damos denueuo para en toda vuestra vida, y despues della al dicho Antonio de Lebrixa vuestro hijo tambien por toda su vida, contandose desde el dia q̃ se cumpliere el termino dela dicha vltima prorrogacion que se os concedio en adelante. Y mando que durante los dias de vuestra vida, y despues della dela del dicho vuestro hijo vosotros o quiẽ el dicho vuestro poder ouiere, cada vno en su tiempo y no otra persona alguna, puedan imprimir y impriman y vender y vendan enestos reynos y señorios de Castilla las dichas obras, q̃ el dicho vuestro padre hizo, gloso, y emendo, ni las traian a vender defuera parte, So pena q̃ la persona o personas q̃ sin tener vuestro poder para ello las imprimieren, o vendieren, o hizieren imprimir, o vender enestos reynos, o las traxeren a vẽder defuera parte, pierdan la impression q̃ hizieren, y vendieren, y los moldes y aparejos con q̃ lo hizieren y los libros que de fuera parte traxeren a vender. E incurran mas cada vno dellos en pena de treynta mill marauedis por cada vez q̃ lo contrario hizieren. Laqual dicha pena mandamos que se reparta enesta manera, la tercia parte para la persona que lo acusare, y la otra tercia parte para nuestra Camara y Fisco, y la otra tercia parte, para el juez que lo sentenciare. Y mandamos a los del nuestro Consejo Presidentes y Oidores de las nuestras audiẽcias, Alcaldes, Alguaziles de nuestra Casa y corte y Chãcillerias: y a todos los Corregidores, Asistẽte, Gouernadores, Alcaldes, Alguaziles, Merinos, Prebostes, y otras justicias, y juezes qualesquier destos nuestros Reynos y Señorios, assi alos que agora son, comoalos q̃ seran de aqui adelante, a quien esta nuestra cedula fuere mostrada, que os la guarden, y hagan guardar en todo y por todo, como enella se contiene: y guardandola y cumpliendola no consiẽtan q̃ las dichas obras se impriman ni vendan enestos reynos, ni las traigan a vender de fuera parte dellos, saluo por vosotros, o por quien vuestro poder ouiere: y no otra persona alguna so las penas suso dichas. Y no hagan ende al. Fecha en Valladolid, a cinco dias del mes de Deziembre de mill y quinientos, y quarenta y quatro años. Va entre renglones donde dize hizo, Vala.

Vi este libro por comision de los señores ynquisidores de Sevi.ª y no es de los contenidos en el catalogo del año de 1612 —

YO EL PRINCIPE.

Fr. Pedro de S. Spiritus

Por mandado de su Alteza

Pedro de los Couos.

No es de los Reprobados ni Emendados por el Cathalogo del año de 1587 vile por comission de los señores Inquisidores de Sevilla

Fray Thomas de Aquino

O Mihi) Alloquitur artem ſuam Antonius quaſi filiam quandam ex ſe genitam, quæ cum ſit multo iam tempore domi caſte integreq́; ab illo educata: iubet ipſam valere: atq; ex latebris domeſticis in lucem emittit. Quod tamen virgo eſt, ætaſq; ludibrio expoſita: addit illi gloſſemata, quaſi comites ſtiporeſq;, quæ illam deducant: atq; ab inuidorum iniuria defendant, aſſerantq;. Dat illi præterea mandata, vt ſuo nomine ſalutet diſcipulos quoſcunq; aut, vbicunq; nacta ſit. Imperat quoque illi, vt in primis Regiam domum reuerēter adeat, vbi non omnino erit hoſpes: quippe quæ illic inuentura ſorores, fratreſque ad quos diuertat. Deinde præcipit vt ſuis verbis pauca reginæ ipſi dicat. ¶ O (inquit) ars mea quā genui). Translatio frequens eſt: nam eo modo poetæ opera ſua dicuntur gignere atque amare, quo parentes filios: autor eſt Ariſtoteles in libro Ethicorum nono. Tempus in omne) id eſt, in æternum: ſic Ouidius. Effice me meritis tempus in omne tuum, & Virgil. Salue mihi maxime Pala Aeternumq; vale. Tempus in omne.) Iucunda repetitio Sappho poetiſſę frequētiſsima. Tuus genitor) id eſt autor, perſtatq; in allegoria. Habet quod poſsit addere aut demere) nam in recte factis, vt ait Ariſtoteles ſecundo Ethicorum, nec addi, nec detrahi quicquam poteſt. Et te iam grandem) ac ſi dicat nubilem ac viro maturā. Exire latebras) vbi ante hac latuiſti, & viuere in media luce) id eſt, verſari in oculis hominū ac frequentia. Sed ne ſola) quod in virgine periculoſum eſt. Gloſſemata) id eſt gloſſulas. ſic enim græci appellant, quæ autorum lectioni enarratores de ſuo addunt viua, vt aiunt, voce. Quæ te circunſtent) id eſt, ſatellitio ſtipent, eodem nāq; modo gloſſulę apponuntur lectioni, quo ſtipatores cingunt latus, atq; circunſtant eum, quem comitatur. Quolibet) id eſt, in quamcunq; partem Comitata his) ſcilicet gloſſematis. vulgus) id eſt, multitudinem imperitam. Verba maligna) ab inuidia detractorum naſcentia. Qui) ſcilicet homines imperiti & detractores. Cū non agnoſcant te) id eſt, intelligant, quid cōtineas. Mera ſomnia) id eſt, pura & quę nihil ſignificent: nam ſunt etiam aliquid ſignificantia illa, quę ſunt videlicet pituita purgatiſsima. Martialis ſemper mane mihi de me mera ſomnia narras. Virg. in Bucolicis An qui amant ipſi ſibi ſomnia fingunt. Verſus nihili) id eſt, otioſos, & nullius momenti. Suppoſuere meis) id eſt, quaſi ſuppoſititios inſeruerunt. Ito bonis auibus) id eſt auſpicijs fœlicibus. Antiqui enim ſine augurio nihil incipiebant. Impartire ſalute multa) id eſt, ſaluta meis verbis diſcipulos meos, ſic Teren. in Eunu. plurima ſalute Parmenonem ſummum ſuum impartit Gnato. Vtroq; enim modo declinatur impartior & impartio. Vtroſq;) ſcilicet diſcipulos & diſcipulorum meorum. At ſi forte) Quia permittit autor artem ſuam libere vagari, ſuadet illi vt domum regiam in primis adeat. Auguſtæ limina) id eſt, reginæ. Nam vxores Cæſarum Auguſtæ appellantur. Virg. j. Aeneidos. Perge modo atq; hinc te reginæ ad limina perfert. Nuſquam) id eſt, nullo loco. Tota ianua) ſic Martialis. Nulli tota magis ianua poſte patet. Sorores) duas artes grammatices alteram quam ipſius reginæ imperio e regione verſuum Hiſpanienſem fecimus. Alteram) in qua ſermonem Hiſpanum ſub regulas, atq; artis præcepta cōtraximus: opus eiuſdem reginæ auſpicijs editum. Quæ te ſubcollant) humero & collo ferant. Varro in iij. de re ruſtica de Apibus: regem (inquit) ſuum ſequuntur & feſſum ſubleuant: & ſi nequit volare, ſubcollant. Sueto. in Othone. Donec commiſſa meta ſubcollatus. Præterea fratres) id eſt, duo vocabularia. Alia ſed matre) id eſt, diuerſa vocabulorum materia. Nam alterum ex ſermone latino in hiſpanum. Alterum ex hiſpano in latinas conuerſum dictiones. Forma vero eſt, quam ars inducit, nomina & verba, aliaſq; partes orationis quadrans ad ſermonis ſtructurā. vnde ſignanter dixit alia matre, alludens ad materiam vocabulorum. Gemellos. quia ſimul geniti atq; editi ſunt. Latio) id eſt. Latino ſermoni. Iberū). i. Hiſpanum. Si regina) quid ipſi reginæ dicat oſtendit. Nonnihil). i. aliquid, & modeſte de ſe loquitur: atq; ex Martiale ſumptum eſt. quod ſi dicis o regina te dare nobis tempora fœlicia: & meus parens ſua doctrina facit ſæcula veſtra illuſtriora.

¶ Artem ſuam Autor alloquitur.

O Mihi per multos caſte nutrita labores
  Ars mea, quam genui, tēpus in omne vale.
Tēpus in omne vale, neq; enim tuus addere quicq;,
  Sed neq; quod genitor demere poſsit, habet.
Quem ſua nunc ætas opera ad maiora remittit,
  Quæq; ſibi fuerint inuidioſa minus.
Et te iam grandem latebras exire paterni
  Liminis, & media viuere luce decet.
Sed, ne ſola domo vadas, gloſſemata iunxi:
  Quæ te circunſtent, quolibet ire velis.
His comitata (metu poſito) contemnere vulgus,
  Et detractorum verba maligna potes:
Qui, non agnoſcant cum te, mera ſomnia fingunt:
  Qui nihili verſus ſuppoſuere meis.
Ito bonis auibus: tamen impartire ſalute
  Multa diſcipulos, ſint vbicunq;, meos.
Siue ego quos docui, vel ſi quis doctus ab illis:
  Nam licet & fas eſt, dicere vtroſq; meos.
At ſi forte roges, quo primum vertere curſus,
  Quamq; tibi iubeam protinus ire viam:
Te prius ad noſtræ hinc Auguſtæ limina perfer:
  Nuſquam tota tibi eſt ianua aperta magis.
Inuenies illic ab eadem ſtirpe ſorores,
  Quæ te ſubcollant, excipiantq; ſinu.
Altera qua noſtro mutatur ſermo latinus:
  Altera, quæ Hiſpane nectere verba docet.
Præterea fratres, alia ſed matre gemellos
  Inuenies quos tu non aliena petes.
Alter enim Latio ſermonem reddit Iberum:
  Alter ab Hiſpanis verba Latina refert.
Si regina tuos repetet, voluetq; libellos,
  Vtq; ſolet, vultus forte ſerenus erit:
Pauca tui referes memor hæc mandata parentis:
  Temporibus veſtris non nihil iſte dedit.
Quod ſi tu nobis fœlicia tempora donas,
  Et meus illuſtrat ſæcula veſtra parens.

¶ AElius Antonius Nebriſſenſis Iſabelæ Principi ſuæ. S. D.

VM introductiones meas pręclariſsimo tuo nomine recognitas atq; inter-
pretatas edere cœpiſſem, multi a me petierunt, vt illum ipſum prologum,
quo ſum celſitudinem tuam pręfatus, enarrarē: tum ꝙ ꝓpter eas antiquita-
tes, quę in eo perſtringuntur, ſubobſcurus atq; difficilis cognitu videretur:
tum etiam ꝙ rei literariæ profeſſores a prooœmio librorum ſemper auſpica-
ri conſueuerunt. Et quamq; multa erāt, quæ me ad id facere prohiberēt: tū
ꝙ commentarios commentarijs inculcādo nimio apparatu tempus inſume
batur: tum ꝙ officium interpretis eſt multa in commendationem autoris illius dicere, quem expo
nit: tum deniq; ꝙ nullo exēplo aut perquā raro id fieret: vt quisq; autor ſuum opus interpretare-
tur: geſsi tamen illis morem, quibus nihil denegare potui. Expoſitionem igitur præfationis ag-
grediamur. Ad optimā eandemq; maximam) In titulo, ſiue indice ſiue inſcriptione cuiuſq; ope-
ris duo præcipue annotanda ſunt, nomen autoris, & ſubiecta libri materia. Quidā addunt & perſo
nam: cuius nomine opus illud inſcribitur, quæ ſi expreſſa, non fuerit, nihilominus tamen intelli-
gimus librum publicæ lectorum vtilitati dedicatū. Autor igitur eſt Aelius Antonius Nebriſſen-
ſis Grammaticus. Materia eſt recognitio cum cōmentarijs introductionū ſuarum, quas de ſermo-
ne latino iam bis ediderat. Perſona cui opus dedicatur, eſt optima eademq; maxima Auguſta Iſa-
bela. Titulus, non vt quidam furore perciti diuinant, a Titane, hoc eſt a ſole dicitur, quia illuſtrat,
qua de re in illo opere diſputatur; ſed autore Feſto Titulus a tutando venit: quia tuetur & prohi-
bet, ne plagiarius quiſpiam librum alieno labore partum pro ſuo edat. Index vero dicitur ab eo,
quod & autoris nomen, ſimul & materiam indicat, & quaſi digito demōſtrat. Inſcriptio quoq; ap-
pellatur, quia prima, ſtatim frōte atq; libri initio inſcribitur. Sed quanq; ordo naturæ deſiderat,
vt nomen autoris præponi debeat, deinde materia ſubiungi, tum demum perſona, cuius nomine
opus editur: nos inani quædā ambitione perſuaſi, omnia inuertimus, poſtponimuſq;, quod fuerat
præponendū. Pari ſunt in errore, qui in hūc modū loquūtur. Rex & tu & ego venimus. Nā ſi ve
rum eſt, quod grāmatici dicunt, verbū digniori reſpondere debere, eadem ratione dicendū fuit:
Rex & tu & ego venit. Quod non minus abſurdum, quā ridiculum eſt dicere: quoniā in orationis
ſerie non tam rerū dignitas, quam perſonarum ordo deſideratur. Quare in titulo dicendū fuit po-
tius: Aelij Antonij Nebriſſ. Grāmatici præfatio in recognitionem cōmentarioſq; introductionū
ſuarum ad optimā eandemq; maximā Auguſtā. Sed, quoniā autor eſt Ariſtoteles, multitudinis
arbitrio loqui oportere: ſentiendū vero eſſe cū paucis, in titulo, qui multitudini legendus propo-
nitur, Auguſtā noſtram ante poſuimus. Ad optimā eandemq; maximā. Ego nō alio potiſsimum
dignitatis epitheto dignatus ſum Hiſpaniarum Reginā, quam quod antiquitas dedit ſuo Ioui, quē
Græcia in arce diuinitatis cū poſuiſſet, optimū maximumq; appellauit. Optimū videlicet ꝓpter
beneficentiā. Maximum vero: quia ſupremum gradū in vniuerſitate rerum optinere putabatur.
Idem prope valeret, ſi dixiſſem: Ad altiſsimā eandēq; clariſsimā Auguſtam. Nam altiſsimam eſt,
quod in ſummo rerum faſtigio collocatum eſt: Clariſsimū vero, quod virtutis ſplendore conſpi-
cuū atq; illuſtre redditur: vnde gloria illa reſultat, quā Cicero dicit eſſe conſenſum bonorum atq;
incurruptā vocem bene indicantiū de excelenti quadā virtute: tametſi in epiſtolis ad Lucillum Se
neca, Gloriā a Claritudine diſtare putet, vt gloria ſit conſenſus multorū, claritudo vero tantū bo
norum. Quod vero nonnulli reges ſereniſsimos appellāt, id neq; vſitate neq; latine dicitur. Nam
ſi vultus ſerenitas: quæ animi trāquillitatē promittit, virtus eſt, ſi iuſtitia, fortitudo, ſeueritas graui
tas, magnitudo animi, largitas, beneficentia, liberalitas virtutes regiæ ſunt, vt Cicero ꝓ rege De-
iotaro ſcribit, nō minus tamē ad ſubditos pertinent: Regū igitur propria eſt celſitudo, claritaſq;:
& ſi ambitioſe nimiū Vulpian⁹ in libris digeſtorū tit. de Senatorib⁹ dicat Senatores quoq; poſſe
claros appellari. Auguſtā.) Quēadmodum vxores regū reginæ: ſic Imperatorum nō (vt vulgus
loquitur) imperatrices, ſed auguſtæ appellātur. Auguſtā igitur diximus ſiue ab Auguſto augurio,
quod huius auſpicijs res omnis Hiſpana reſtituta eſt: ſiue ab augēdo, quia ipſa vires ſubminiſtrā-
te, ductu atq; imperio dulciſsimi cōiugis reſpublica Hiſpana aucta, ꝓpagataq; ſit. Iſabelā.) Hiſpa
nus ſermo nomē hoc a diui Ioannis Bap. matre Eliſabe vt Hebræi dicūt: ſiue Eliſabeth, per. t. exile
in fine detorſiſſe videtur. atq; vt græci vtrobiq; penultima acuta: non Heliſabet per t. atq; accentu
acuto in fine, vt corrupte in omnibus libris legabatur pro ferebaturq; corruptius: Sed quia decli-
nationis Latinæ ratio exigebat, vt ab Eliſabet Eliſabeta diceremus, idq; durum tum pleriſq;, tum
idem ipſi Reginæ viſum eſt: ab Iſabel voce Hiſpana nouo nomine Iſabelā potiuſq; ex Heliſabet
voce Hebraica Eliſabetā fecimus. Huius nominis tertiā.) Prima nanq; huius nominis regina fuit
Ludouici illius filia, qui primus in Gallia hoc nomine regnauit: quā duxit vxorem Alphōſus ille,

qui Hispaniarum Imperator est cõsalutatus. Secũda fuit huius nostræ ex Ioanne secundo mater fœlicissima. Hispaniæ.) Hæc Græcis ab Ibero amne siue ab Iberibus: qui illam incoluerunt: Iberia dicta est, a Latinis vero Hesperia minor, eadem ratione, qua Hesperia maior Italia est a Græcis appellata: a iunioribus deinde ab Hispali Hispania, vt nominaretur, obtinuit. Ac insularũ nostri maris) Quod vulgus Mediterraneum vocat, latini nostrum siue Herculeum mare appellãt: cũ Mediterranea potius dicantur loca a mari remota: vt si dixeris, Toletum est vrbs Mediterranea. Insularum vero) Ambitiose dixit cum non omnium sit, regina, sed tantum Pityusarum, Balearium, Sardiniæ, Corsicæ, Siciliæ cum reliquis illi adiacentibus insulis. Reginam) nõ qua ratione vxores atq; filiæ regum a Latinis reginæ dicuntur, sed quia regnũ Hispaniarum illi dotale fuit. Ael. Antonij Nebrissen. Grammatici) vt Aelius sit prænomen, Antonius nomen, Nebrissensis cognomẽ, Grammaticus vero agnomen ex professione sumptum. Solẽt multi a me quærere cur Aelij prænomen mihi adoptauerim, cũ prænomina gentilitia esse debeant, hoc est, familiæ cuiusq; propria. Quibus ego respondendum esse opinor hoc in loco simul omnibus, quod sum singulatim respondere solitus: illam videlicet fuisse mihi causam prænomen hoc assumendi, quod Nebrissæ, atq; in agro Nebrissensi complura sunt antiquitatis monumenta, in quibus Aeliorum, atq; Aelianorum familia marmoribus incisa leguntur. Licuit ergo mihi tanq; maioribus meis hæreditario quodam iure prænomen hoc adoptare, cum præsertim in tota Bætica Aeliorum familia fuerit clarissima, ex qua sunt Ael. Traianus. Ael. Hadrianus Cæsarum præstantissimi, qui mihi fuerunt prope, dixerim, conterranei. Dicet vero quispiam, Aelij atq; Aeliani, quos tu dicis Nebrissam tuam coluisse, quosq; falso maiores tuos fuisse iactitas, quod ipsa nomina præseferunt, Romanos fuisse cõstat, qui post annos circiter septingentos a Gotthis Vandalisq; Nebrissa pulsi sunt, atq; rursus Gotthi Roderico rege a Pœnis, Mauritanisq;: quos tandem post annos circiter quingentos Ferdinandus tertius omnium gentis Gotthicæ regum clarissimus, atq; perinde sanctissimus, tam diuturna possessione deiecit. Quo igitur iure, quaue iniuria tibi inde hæreditarium nomen vsurpas, cuius stemma toties interruptum est? His ego possum illud adhuc respondere. Et si fortuna illius oppidi, quemadmodum & aliarum rerum, sæpe mutata est: licuisse tamen a Romanis patriæ quondã meæ colonis, quorumq; virtutis sum admirator, si non per naturam, saltem per adoptionẽ, aut per Pythagoræ palingenesiam, aut per Anaxagoræ potius homeomeriam .i. omnium partium atq; mẽbrorum inter se similitudinem, quã Maro quarto Aeneidos libro significare visus est, cum Elisam his verbis imprecantẽ inducit: Exoriare aliquis nostris ex ossibus vltor, Qui face Dardanios, ferroq; sequare colonos. Nam quemadmodum Dido optat, atq; præcatur, vt ex cineribus suis aliquando oriatur, qui iniuriæ sibi ab Aenea illatæ sit vltor, quod Hãnibal postea fecisse putatur, eadẽ quoq; ratione possum ego dicere, me vnum ex posteritate Romanorum esse, ex quorum cineribus non minus ego sum ortus, q; Hannibal fuit ex ossibus Elisæ. Antonius) nomẽ est genti meæ frequentissimum, quo nomine fuit mihi auus atauusq; materni, viuitq; adhuc soror Antonia, quæ nomine quoq; ipso proauiã refert. Nebrissensis) De antiquitate illius oppidi, quoniã multa in alijs quoq; locis carmine & prosa oratione conscripsimus, illud tantum in hoc loco non dissimulandum: Nebrissam, quæ alio nomine Veneria est appellata, Turdetanorum esse oppidum perquam vetustũ in Bætica positum a Libero patre, quo tempore victor Hispaniam lustrabat, inter æstuaria Bætis: queadmodum autores sunt Strabo, Plinius, & Ptolemæus, appellatamq; Nebrissam a nebridibus dãmarum pellibus, quarum erat vsus in sacris, quæ Bacchus illo in loco instituerat, dicente Sillio Italico Punicorum libro tertio: At Nebrissa Dionysæis conscia Thyrsis, Quam satyri coluere leues, redimitaq; sacra nebride, & Hortano Mænas nocturna Lyæo. Nam temporibus secundi belli Punici iam floruisse Nebrissam, atq; singularem in eo bello operam Hãnibali nauasse, idem Silius testatur. Grammaticus) nomen est professionis: neque enim dedignati sumus nos a professione cẽseri, quæ nobis tantum honoris peperit, quantum etiam me tacente obtrectatores mei fatentur. Præfatio) Sic latinæ dicitur, qui græce prologus, siue procemium appellatur. In recognitionem commentariosque) Et cur vtrumq; fecerit, causas in ipsa præfatione narrabit. Introductionum) Iam ab ipso statim operis initio profitemur, nos non artem grammatices absolutam, & cui nihil addi possit, sed introductiones tantum latinas scribere: ne quisquã possit calumniari nos aliquid omisisse eorum, quæ ad grammaticen pertinere existimantur: quod assequi, erat infiniti cuiusdam operis, & quod magis obesse quam prodesse poterat, ijs maxime, quibus introductiones nostræ scribuntur. Bis ediderat) Priores ad perquam Reuerendum patrem illustrissimum dominum Petrum Mendozam, S. R. E. Cardinalem Hispanum. Quæ quia hominibus carmini Alexandrino assuetis non multum placebant, secundam adiecimus ad nobilissimum adolescentem Guterrium a Toleto, in quo illa tantum versibus complexi sumus: quæ cum sint varia, atque de rebus minutissimis differentia, in promptu pueris habenda erant, quod videtur posse facilius carmen de se præstare.

THales ille Milesius) Hæc præfatio in tres partes distribuitur. Prima enumerat causas cur autor introductiones suas iam bis editas recognouerit. Secunda cur in illas cõmentarios adiecerit. Tertia cur Elisabæ Hispaniarum Reginæ potissimum dedicauerit. In prima præfationis parte artificiosa quadam insinuatione vtitur. Nam cum inconstantiæ, ac leuitatis nec minus ignorantiæ signum videri posset toties idem opus edere: excusat se autoritate Milesij Thaletis, qui cum aliquando interrogaretur quis esset sapiens: respondit tempus, quod omnia inuenit. Hoc igitur autor dicit, quædam operi adiecisse, quædam rursus detraxisse. Deinde subdit aliam adhuc causam opus illud emendandi, quod inscitia quorundam, atque ignorantia impressorum librariorumq; multa fuerant ex exemplari deprauatá: quæ tamen suis locis reddenda sunt. Dicit igitur proponens. Thales Milesius) quẽadmodum Diogenes Laertius scribit, Thales patriam habuit Phœniciam: postea vero ciuis Mileti ascriptus, quæ fuit vrbs in Ionia clarissima, obtinuit, vt Milesius potiusquam Phœnix cognominaretur. Ille) hoc in loco emphasim quandam habet autore Valla. Qui fuit vnus ex numero septem sapientum, Idemque primus) in ordine scilicet illorum septem. Nam cum adolescentes Ionij iactum retis a piscatoribus emissent, essetque inter illos de tripode aureo cum piscibus educto exorta contentio: ex Apollinis oraculo quod iubebat: vt tripus ille sapientissimo traderetur: vtriusque partis consensu Thaleti datus est. Hinc igitur primum sophiæ, id est, sapientiæ nomen exoritur: quemadmodum philosophiæ a Pythagora. Illorum septẽ) Hi prope omnium consensu fuerunt Thales Milesius, Solon Salaminus, Chilo Lacedæmonius, Pittacus Mitylenæus, Bias Prienæus, Cleobolus Lindius, Periander Corinthius, quanquam Plato in Protagora huius loco Misonem Chenæum numerauit.

¶ Ad optimam eandemq; maximam Augustam Elisaben huius nominis tertiam Hispaniæ, insularumque maris nostri Reginam clarissimam, Aelij Antonij Nebrissensis Grammatici in recognitionem, commentariosque introductionum suarum, quas de sermone Latino bis ediderat, Præfatio incipitur.

THales ille Milesius, qui fuit vnus idemq; primus illorum septem, quos Græcia iactat sapientię studiosos, interrogatus aliquando quisnam esset sapiens: tempus, inquit, subiecitq; e uestigio causam: quod omnia inueniat. Præclara me hercule vox & tali viro digna sententia: quæ declarat nullã esse artem ex ijs, quæ sunt humano ingenio adinuentæ, quam non tẽporis longinquitas absoluat. Hinc & Aristoteles tempus, inquit, rerum repertor est, adiutorq; probus. Vnde & artiũ facta sunt additamenta. Quod cum a Thalete primum, deinde ab Aristotele post annos circiter tercentum dictum sit, Cleobolus

Sapientiæ studiosos) id est, sapientes, non illi quidem simpliciter sapientes illa scilicet sapientia, quam adhuc mortalis nemo consequutus: sed vt vulgus vitaque communis loquitur, quæ appellat sapientes viros ingenio doctrinaq; præstantes. Interrogatus aliquando) Interrogãdi causa illa fuisse videtur, quod cum sapientiæ nomen, vt pauloante diximus, nuper esset inuentum: atque illi septem, qui sapientes esse putabantur, professionem tanti nominis recusarent. Interrogatus Thales quis igitur esset sapiens, tempus respondit, & subdit causam, quia omnia inueniat. E uestigio) id est, continuo & statim, dictum ab eo, quod in eodem vestigio insistentis fit. Deinde præpositam sententiam commendat simul & exponit dicens. Præclara me Hercule vox) Hercule aduerbium est iurandi, quod tametsi videtur significare per Herculem, vel ita me Hercules amet, apud nos tamen aduerbium est, Dei obtestatione aliquid affirmantis. Nam quod diuus Hieronymus prohibet nos huiusmodi sermonibus vti scribens in illud euangelij de filio prodigo & frugi: Absit (inquit) ab ore Christiano, Jupiter omnipotens, & me Hercule, me Castor, loquendi modus ille sua ætate fuerit forte periculosus, cum adhuc Romæ complures ex gentilitate superessent: nostro vero sæculo quis adeo infirmus est, vt offendatur, siue vt Græci dicunt, scandalizetur, cum audit, me Hercule, me Castor: & quod poeta noster dixit: Aquel con quien Iupiter tuuo tal zelo. Tali viro) Emphasin habet, quasi velit dicere illo, qui sit ab omnibus sapientissimus iudicatus. Humano ingenio) Nam quæ diuinitus reuelantur, temporis momento possunt infundi: quamquam & illæ temporum diuturnitate, quibus non sunt reuelatæ, acquirantur. Absoluat) hoc per accidens fit, nam Aristotele autore libro Physicorum quarto, tempus corruptionis per se causa est, generationis vero per accidens. Vnde eodem teste prouerbium fuit apud Græcos. Omnia tempore senescere atque corrumpi. Hinc & Aristoteles) Superiori Thaletis sententiæ astipulari dicit Aristotelem, qui primo de moribus libro scripsit: tempus esse quod res inuenit adiuuatque. Tempus inuentor adiutorque) Nam teste Prisciano masculina & fœminina vel duorum communia in. or. inueniuntur etiam neutris coniuncta, vt Virgil. x. Aeneid. Italiam petijt fatis autoribus, esto. Illud quoque figurate dicitur tempus res inuenire: cum intelligendum sit ab hominibus in tempore inueniri. Vnde) id est, a quo tempore. sic Virgil Genus vnde Latinum, id est, a quo Latino. Artium) siue illæ sint practicæ siue theoricæ. Facta sunt additamenta) Nam sic artes absoluuntur: si nostris atque aliorum inuentis cotidie aliquid addamus. Sed quemadmodum diximus, hoc per accidens fit, nam per se tempus causa est obliuionis atque artium interitus. Quod cum a Thalete primum) quod Thales primum deinde Aristot. in genere dixerunt tempus omnia inuenire. Cleobulus proprie ad eas artes contraxit, quas sermocinales appellant Nam omnes artes siue scientiæ aut sunt de rebus, aut de sermonibus. De rebus aut sunt practicæ, quarum finis est actio siue opus: aut theoricæ, quarum finis est contemplatio, quo in genere sunt physica, mathematica, theologia Circa sermones quoque tres versantur, grammatica, dialectica, rhetorica. Post annos trecentos) nam floruisse Thaletem circa olimpiada quinquagesimam: quo tempore Iudæorũ captiuitas fuit Babiloniæ, sunt autores Laertius Diogenes, atque Eusebius Pamphili. Aristotelem vero circa olympiada centesimam vigesimam omnes confitentur. Cleobulus) hic, quemadmodum superius est memoratum, vnus fuit ex numero septem

sapientum Euagoræ filius, natus Lyndi, quæ fuit vrbs nobilissima insulæ Rhodi. Sunt, qui dicant hūc non Lyndium, sed ex Caria fuisse, quę regio contra Rhodum in Asiæ continenti sita est. Thaleti contemporaneus.) Nam septem illi, quos diximus omnium prope consensu fuisse sapientes, synchroni, hoc est contemporanei fuerunt, quandoquidem circa olympiada quinquagesimam floruisse, omnes fatentur. Ad eas artes contraxit) id est, restrinxit, & ex genere ad speciem reduxit. Quæ circa sermones) id est, quas græci logicas, latini sermocinales appellant. Qualis est grāmatice) id est, quo in genere est habenda, quoniam circa sermonis congruitatem versatur, quemadmodum Rhetorica circa ornatum, Dialectica circa veri falsique differtionem. Cuius) hoc est Cleobuli verba: quæ ille soluta oratione dixit, nos addita metri necessitate redegimus in distichon, id est, in duos versus hoc modo. Copia verborum, rerumque inscitia versat, &c. quasi velit dicere: homines in adolescentia duabus rebus inuoluuntur: hoc est rerum ignoratione & verborum abundantia, sed postea ætate perficiuntur & sapiunt. Quam sententiam similitudine quadam deinde exponit dicens, quod quemadmodum in frumento sato multa procreantur, quæ nihil ad rem pertinent: quibus neglectis tantum semina leguntur, sic homines cum rerum inscitia tenentur, abundant verbis quasi herbis, floribusque quibusdam: cum vero incipiunt sapientiæ grana legere, verborum illam redundantiam contemnunt. In frumenti satione) id est, in frumento iam sato. Luxuries illa segetum) quæ ex nimia terræ atque anni fertilitate prouenit. In herba tenera depascendam) id debere fieri Plin. libro secundo naturalis histo. his verbis pcipit. Luxuries segetum castigatur dente pecoris in herba dumtaxat, & depastæ quidem vel sæpius nullam in spica iniuriam sentiunt. Maro præcipit) Virgilij verba sunt ex. j. Georgicorum libro. Quid, qui ne grauidis procumbat culmus aristis Luxuriem segetum tenera depascit in herba. Tum calami) id est, post frumenti herbam calami procreantur. Ad certa) puta quaterna, vel quina internodia. Internodiū appellatur illud, quod duobus calami nodis: hoc est geniculis continetur. Tum spicæ) id est, post calamos procreantur spicæ. Quarum gratia) id est, causa vel fine. Natura ludens) ac sic dicat otiosa, qui modus loquendi frequens est, vt apud Plinium, libro x. cum de conchis scribit: in quibus ait, est magna ludentis naturæ varietas. Et in sacris literis Prouerbiorum cap. viij. Ludens coram eo omni tempore: ludens in orbe terrarum, & illud Psalmographi. Draco iste quem formasti ad illudendum ei. i. cum quo quasi peractum luderet. Quasq;). i. ab agricolarum spe. Mar. Varr. verba sunt in primo lib. de re rustica: Spica autem a spe nominata videtur: eam enim, quod sperant fore, serunt. Tum vero aristis) eodem autore spica tria habet granum, glumam & aristam, granum a gerendo dictum, quia, vt id spica gerat, frumentum seritur. gluma a glubendo: quod eo folliculo de tracto deglubatur: & detrahatur granum. Nam gluma proprie folliculus est eius fici quem edimus: & per translationē frumenti siliqua vel vagina. Arista vero dicta ꝙ prima arescit. In ætatis flore). i. in adolescentia, vt Iuuenalis, Flos Asiæ ante ipsum pretio maiore paratus. Ignoratione) propter rerū inexperientiā abundant verbis, quod vitium simul ætatis & ignorantiæ est. Temere asseuerant) id est, sine causa asseuerate affirmant. Quintilianus noster) vel quia Hispanus ex Calaguri citerioris Hispaniæ oppido, aut noster, quia latinus: aut quia hunc autorē in hoc potissimū opere sequuti sumus. verba Quintiliani oratoriarum institutionum libro secundo sunt. Prima est eloquentiæ virtus perspicuitas: & quo quis ingenio minus valet, hoc se magis attollere ac dilatare conatur: vt statura breues in digitos eriguntur: & plura infirmi minantur. Cum vero incipiunt) econtrario dicit omnia senes facere. Minus minusq;) contra id, quod dixit, magis abundant verbis. Nihil sine temperamento illo forte) contra id, quod dixit, Temere asseuerāt. Forte) aduerbiū, tēperamentum est philosophorū, Academicorū maxime: qui nihil affirmare audent. Taciturnitas) vnde Iuuenalis de simulatis philo. dixit. Rarus sermo illis: & magna libido tacendi. Loquacitas) a qua sermo Hispanus eleganter: quemadmodum & multa alia: furiosos & insanos appellat locos: quasi locutuleios & loquaces. Hæc idcirco) ex superioribus colligit autor se tempore admonitum: quędam introductionibus suis adiecisse: quædam rursus detraxisse: atq; licuisse sibi in opere suo, quod licuit alijs in alieno atq; etiam in proprio opere facere. Princeps) non principissa: aut principissa: quemadmodum neq; ducissa, aut comitissa: vt indocti quidam dixerūt: cum princeps, dux, comes duorum generū cōmunia sint. Tam multis) subaudi verba repetita: quasi alonge petita. Quædā adiecimus) perpauca illa quidē & quæ suis locis reddenda sunt. Quę tempus suggessit). i. quæ inter legē

Lyndius, qui fuit ꝓpe Thaleti cōtēporaneus, ad eas artes contraxit quæ sunt circa sermones: qualis est Grammatice, quam nos profitemur. Cuius ea de re verba nos in distichon sic redegimus.

Copia verborum, rerumq; inscitia versat
Mortales, tempus perficit, atq; sapit.

Et profecto ita res se habet. Nam quēadmodū in frumēti satione primo luxuries illa segetū ꝓcreatur, quā in herba tenera depascēdā esse Maro pcipit: tum calami ad certa quædā internodia, tum spicæ, quarū gratia nugas illas natura ludēs ꝓduxerat, quasq; ab agricolarū spe Marc⁹ Varro dictas esse putauit: tū vero aristis folliculis neglectis grana ipsa deglubūtur: sic in ætatis flore, in qua homines rerū prope omniū ignoratione tenētur, magis abundāt verbis, audatius loquuntur, temere asseuerāt, vt recte Quintilian⁹ noster dixisse videatur: Quo quisq; ingenio min⁹ valet, eo se magis attollere ac dilatare cōatur, quēadmodū statura breues in digitos erigiunt: cū vero incipiūt aliqd sapere minus minusq; verba effundūt: nihil sine tēperamēto illo forte affirmāt: vt iā nullū sit maius sapientiæ signū, quā taciturnitas: quemadmodū ediuerso nullū magis ignorantiæ quā loquacitas. Hæc idcirco sunt a me clarissima Princeps tā multis repetita: vt nemo miretur, si introductionum latinarū editioni secūdæ, cui nihil iam addi posse videbatur, quædā adiecimus. quę nobis interim tēpus rerum omniū inuentor suggessit: quędam rursus detraximus, quæ videlicet ætatis iam ingrauescētis ratio elimare suadebat.

dũ postea occurrerunt tẽpore illa suggerente atq; subministrante. Quædã detraximus)sed hæc paucio ra. Et quæ ætatis ingrauescẽtis ratio).i.senecta,quæ plærisq; grauis & molesta vr,vt Cic.in Catone ma iori ostendit. Elimare).i.lima veluti quadam detergere. An mihi nõ liceat)superiorem conclusionem a p iudicio arguens adhuc cõfirmat. In opere præsertim meo)ac si dicat,licet hoc in opere alieno facere,er go multo magis hoc in proprio opere licebit. Sacrarum)quibus Christiana religio continetur. Sæcu larium).i.pfanarũ.nam(quia pfanum a nostris in malam partẽ accipitur)pro eo,qd non est sacrũ,sæculare dicunt:cum omnis res aut sa cra sit,aut pfana: sæculare vero sit,quod ad sæculum pertinet, vt ludi sęculares, carmen sæculare:quod vtrunq; sacrum est. Infamiæ nota)ostendẽdo libros illos hæresim,aut fal sitatem aliquam cõtinere. Inusserunt)qua si igne atq; cauterio signum impresserunt, quod seruis erronibus,aut fugitiuis fieri con sueuit. Libros retractationum) queadmo dum Aurelius Augustinus,qui in opera iam edita, libros retractationũ fecit. In eos qui ante nos).i.a quorum præceptis atq; doctri na nonnunq; discessimus. Posteris).i.futu ris. Meq; viuo & sentiẽte)ex Martiale sum ptũ est, qui libro epigrammatũ primo scri bit. Cui lector studiose quod dedisti viuẽti decus atq; sentienti. Itaq; ego) superioris adhuc conclusionis rationem exemplo græ corum confirmat: qui in operibus ab aliqua arte profectis præterito imperfecto tempo re subscriptiones apponebant illud significa re volentes: nullũ esse mortale opus,cui non aliquid desit,quod tempore suppleri possit. In hac quoq; parte)de qua sum statim dictu rus. Statuis & imaginibus)statuæ ex mate ria solida sunt veluti auro, argento, ære, li gno, marmore. Imagines vero sunt etiã ex coloribus. Vt mos atificũ est)qui in basib⁹ statuarum,tabularũq; calcibus nomina sua subscribere consueuerunt,dummodo opera illa nõ essent publicis impẽsis facta, nã fuit lex quę adhuc hodie extat in codice Iustinia no,ne quid operi publico liceat iscribere. Et Cice.lib. Thusculanarũ quæstionum.i.quid enim Phidias sui similem speciem inclusit in clypeo Mineruæ,cum inscribere nõ liceret? Lysippus fecit aut Polycletus)tota hæc clau sula pene ad verbum ex Plinij præfatione in in libro naturalis historiæ translata est: Ex illis,inquit, nos velim intelligi pingendi,fin gendique conditoribus , quos in libellis his inuenies absoluta opera, & illa quoq;,quæ mirando non satiamur , pendenti titulo in scripsisse:vt, Appelles faciebat,aut Polycletus:tanquam inchoata semper arte & imperfecta, vt contra iudiciorum varietates superesset artifici regressus ad veniã, velut emendaturo quicquid desideretur, si non esset interceptus. Lysippus & Polycletus) statuarij fuerunt, quorum opera idem autor illustra uit libro.xxxiiij. Fecit) tempore præterito perfecto , ne significarent opera sua fuisse ab illis absoluta, quodque nihil illis addi posset , quod ipsum magnæ inuidiæ haberetur , vt idem Plinius est autor. Sed titulo impendẽtiquasi tempore imperfecto, faciebat aut pingebat: quod faciebant. Vt superesset arti fici regressus ad veniam)id est,ex eo,quod populus de suis operibus iudicaret,ipsi opus emendarẽt. Ar tifici inquam velut emendaturo quicquid desideraretur)id est, deficeret.nam & hoc quoq; significat de sidero. Si non esset interceptus)id est,morte raptus, vt Lucanus in primo. abstulit ad manes parcarum Iulia sæua intercepta manu. Quid? quod & illa)aliam quoq; fuisse causam recognoscendi secundam edi tionem dicit:quia fuerunt nonnulli,qui aut ignorantia:aut ausu quodam temerario plæraq; loca inuerte runt. Impressoribus)id est,qui libros torculis imprimunt: quos quidem calcographos appellant , hoc est æreis literis chartas imprimendo scribentes. Librarijs) qui libros calamo vel penna scribunt:nam qui vendunt bibliopolæ dicuntur. Detorta)id est , a vero exemplari deprauata. Cum prototypo meo)id est,primo illo meo archetypo exemplari. Contuli)id est, comparaui. Et quod aberrauerat) id est,a via recta deprauatum fuerat. Ad lineam veritatis)id est,ad regulam reduxit. Hos vero cõ mentarios) Hæc est secunda prologi pars , in qua duas affert causas , cur in introductiones suas Autor hos commentarios ediderit . quarum prima est,quod reddenda fuit ratio , cur ab antiquis grammaticis aliquando discesserit. Amicis)qui putabant a me fuisse scriptum,quod nec suspicatus quidem sum, aut cogitaui. Alienioribus) id est, non amicis , qui suam ignorantiam simul & maleuolentiam in meos li bros transtulerunt. Multis in locis) & qui illi sunt , in ipso commentatiorum discursu patebit. Anti quorum)puta Diomedis,Phocæ,Seruij,Prisciani,Donati. Iuniorum)puta Alexandri,Ebrardi, Catho lici, & ex ijs qui supersunt. Peroti,Verulani,Nigri,Mancinelli. Sed cũ possemus) sed id peparce dicit fecisse: cum posset adhuc alijs in locis idem facere. Compendio) id est, breuiori via,sicut dispendiũ est

An mihi non liceat,in opere pręsertim meo,face re, quod licuit multis sacrarũ atq; sæcularium li terarũ scriptoribus,qui non modo in aliorũ libris quosdã locos infamiæ nota inusserunt,verũ etiã in ppria opera libros retractationũ edidere? Quod licuit nobis in eos,qui ante nos artis Grãmaticę p cepta tradiderũt? Quod deniq; posteris,meq; etiã viuo & sentiẽte,psentib⁹ licebit, vt aliquid velint operi meo addere,nõnihil etiã detrahere,quędam rursus in aliũ ordinẽ cõmutare? Itaq; ego Græ corum prudentiã(queadmodum cęteris in rebus) in hac quoq; parte vehementer admiror,qui sta tuis & imaginib⁹ nõ scribebãt(vt mos artificũ est) Lysippus fecit,aut Polycletus:sed titulo impẽdẽti Lysippus,aut Polycletus faciebat:vt cõtra iudicio rum varietates superesset artifici regressus ad ve niam:velut emẽdaturo,quicquid desideraretur,si non esset interceptus. Quid? quod & illa,quæ fue runt ab impressoribus & librarijs detorta , cum protoypo meo,vnde omnes codices emanarunt, contuli : atque ad lineam veritatis, quod aberra uerat,quam diligentissime reduxi. Hos vero com mentarios edendi causa illa in primis fuit, quod cum multis in locis a vulgata præcipiendi via discesserim : reddenda fuit a nobis ratio , tum a micis, tum etiam alienioribus, cur antiquorum, iuniorũq; autoritate neglecta, pręceptiones quas dam ausus sum in aliam formã cõmutare : quod cũ possemus pluribus adhuc alijs in locis magno huius doctrinæ compẽdio facere, fecimus id qui dem modice,vel intra modum potius: ne alicuius nouitatis essemus autores, nisi vbi plurimũ inter erat, hoc vel illo modo pceptiones quasdã tradi.

Deinde quod cum introductiones nostræ puerorũ eruditioni scriptæ sint: habenda fuit ratio, vt essent quã simplicissimæ; ne quasi ciborum redundantia stomacho, sic præceptorum varietas illorum ingenio tumultum faceret. Cum vero iã in literis aliquantulum progressi sunt, quasi solidior quidam numerosiorque cibus est illis porrigendus: vt non modo lac, pulpamentumq; degustent, verum etiã ossa neruosq; possint obrodere. Quare non tam rudibus, nouitijsq; rei literariæ professoribus: quã cum prouectis, vel potius cum magistris ipsis sermo mihi in his commentarijs habendus est. Tuæ vero Celsitudini extremum hunc artis Grammaticæ laborem meum dedicandi illa ratio maxime fuit: quod nemo est, qui non intelligat, quantæ sit tibi curę rem publicã hanc Hispanã cũ cæteris in rebus: tum vel præcipue in re literaria quam florentissimam efficere: Quanta diligentia dulcissimos liberos tuos in hac disciplina erudiendos curaueris: Quam tibi sit iocundum quod non modo adolescentes nobilissimi, qui sunt tuo ministerio dedicati, verum etiam reliqui omnes omnium ætatum atq; ordinum homines dent operam, vel præcipuam literis: quas ante hac quasi nimis delicatas atq; animorum eneruatrices oderant. Quodq; alter sexus de se iam præstat, quod viri ante hac votis omnibus vix audebant exoptare. Nam quid ego referam, quas ad me literas ab hinc septennium celsitudo tua dedit? Quas præterea mihi Archiepiscopus Illiberritanus ex tuis verbis atq; sententia reddendas curauit: vt introductiones meas, quas de sermone Latino edideram: e regione versuum Hispanienses faceremus? Nemo igitur me ęquus iudex ambitiose atq; petulanter fecisse iudicabit, ꝙ leuissimis de rebus scribens vigilias meas ausus sum Maiestati regię dedicare: cum prę sertim quicquid

viæ ambages. Modice).i.cum modo. Intra modum).i.adhuc arctius quam in modo. Plurimum intererat) magnum compendium atque emolumentũ, & vt sic dicã, huius doctrinæ lucrũ facere. Deinde ꝙ cum) hæc est secunda causa cur cõmentarios hos ediderit: quia introductiones ille fuerũt simplices, quippe q̃ puerorum eruditioni scriptæ sunt: nunc vero in hoc opere cum adultis, vel potius cũ ipsis præceptoribus sermo habendus est. Ingenio tumultum faceret). Horatianum est. stomachoq; tumultum Lenta feret pituita, vides vt pallidus omnis Cœna desurgat dubia. Cum vero iam) quasi dicat, cum erant pueri ac rudes in studio literarũ, danda fuit illis doctrina simplex & quasi lac paruulis, vt apostolus ait: sed prouectis & in ætate ꝓgressis porrigẽdus est doctrinæ. Solidior quidam cibꝰ).i.durior. Et numerosior).i.magis varius. Lac, pulpamentũq;).adhuc in translatione cibi ad doctrinã perstat, vt lac pulpamẽtũq; sit doctrina simplex & facilis: nã pulpamentũ est corpus sine ossibus, quod facile mãdi, cõficiq; dentibus potest: ossa vero & nerui sunt difficultates doctrinæ secretioris: q̃ nõ nisi a grãdiusculis penetrari ꝑcipique possunt. Quare nõ tã) ex superioribus infert cui lectori hos cõmentarios scripserit. Tuæ vero celsitudini) hæc est tertia pars ꝑfationis: in qua ponũtur rationes cur hoc opus Celsitudini regiæ dedicatũ sit. Extremũ laborẽ) quia nobis in animo est postea q̃ antiquitates Hispanienses absoluerimus, omne reliquum vitæ nostræ tẽpus in sacris literis consumere. Quantę sit tibi curæ) hæc est ratio cur frõtem perfricauit autor, vt rem tenuem atque ieiunam tantæ maiestati dedicarit: quod multis argumentis intellexit, quanta illi cura sit, ne rei Hispanæ hoc vnum sermonis latini ornamentum desit, tum quod in eo liberos erudiendos curet, tum ꝙ omnes aulici putant se rem iucundissimã illi facere, ꝙ dẽt operã literis ꝑcipuã: quodq; iam a fœminis expectatur, quod viri ante hac vix optare audebant. In hac disciplina) hoc est grãmaticę, de qua nunc scribimus. Adolescentes) exoletos & purpuratos regios intelligit. Omniũ ætatũ. (quia etiam adulti iam hoc aggrediũtur. Alter sexus) scilicet a virili, hoc est muliebris. Nã quid ego) aliud quoq; signũ affert: cur huic maximæ curæ Regina intẽdit, quod ad autorem dederit litteras humanissime scriptas, quibus illum admonebat, vt introductiones latinas e regione versuum Hispaniẽses faceret ad eum modũ, quẽ Presul Illiberritanus illi prẽfinisset. Quas literas) quasi dicat quam comiter atq; clementer scriptas. Archiepiscopus). Ferdinãdus a Talabrica Regius senator: atq; illa tẽpestate Præsul Abilensis. Illiberritanus). Illiberris vrbs est, quæ nostro sæculo Granata dicitur, quæq; annis superioribus in deditionẽ Christianorum venit, cũ annos circiter octingentos sub ditione Pœnorũ, Mauritianorũq; fuerit. E regione).i. ex opposito: hoc est, vt sermo Hispaniensis sit positus contra latinum. Hispanienses vero dixit nõ Hispanas: quia introductiones illæ in Hispanum sermonem non vsque adeo migrare potuerunt, vt non maximam latinitatis partẽ retinuerint. Nam Hispanũ est quod in Hispania, atq; ex Hispania est. Hispa paniense vero quod nõ pœnitus Hispanũ: sed aut in Hispania ab externis geritur: vt bellũ Hispaniẽse: quod a Romanis in Hispania: aut extra Hispaniam ab Hispanis: vt Collegiũ Hispaniense: quod est Bononiæ ab immortalis memoriæ viro Egidio Albornozio. S. R. E. Cardinali Hispano fundatum. Quam differentiam videtur obseruare Martialis cum in Epistola duodecima libri epigrammaton scripsit, se mittere Romam librum iam non Hispaniensem sed Hispanum. Nam cum superiores libri magna ex parte fuissent Romæ conscripti, quia ab homine Hispano Hispanienses poterat appellari. at vero duodecimus: quia in Hispania & ab homine Hispano recte Hispanus dici debuit. Nemo igitur me). Ex superioribus autor concludit, se non ambitiose fecisse: quod opus de rebus leuissimis, qualis est grammatice, tantæ Principi dedicauerit, cum præsertim ab ipsa per literas fuerit admonitus, vt ijsdem de rebus scriberet. Neque petulanter).cum grammatice non debeat res parua iudicari, quod multis rationibus confirmat. Ambitiose) hoc est, quod nos insinuauerimus Regiæ familiaritati, vt honores aut aliquam bonam gratiam acuparemur, a qua suspitione se purgat cum dicat se iussum ijsdem de rebus scripsisse. Petulanter). idest impudenter & procaciter, quod videlicet

illepidum fuerit donum, quod eſt de rebus leuiſsimis & parui pretij: quod tamen excuſatur oſtendendo rei literarię dignitatem. Ille inquit) Quintilianns eſt: qui oratoriarum inſtitutionum libro primo hoc ſcribit. An vero eſt qui) Neceſsitatem ſimul & dignitatem huius artis oſtendit. Sermo continetur) nam hoc præſtat ars, vt ſermoni vitium aliquod irrepere non poſsit Sacramenta) ideſt, myſteria & ſacra ſecreta. Quaſi depoſitum) hoc ex Quintiliano quoque deductum eſt, qui de literis ſcribens ait: Hic eſt vſus literarum, vt cuſtodiant voces, & velut depoſitum reddant legentibus: nam depoſitum perfecte ſeruandum: & cum repoſcitur ſumma fide reddendum eſt. Coagmentata) coniuncta & conglutinata. Hæc ab illis) nam in hoc eius dignitas oſtenditur, quod ab alijs omnibus eſt abſoluta, cum reliquæ ſine illa conſiſtere non poſsint. Nam oro te) Neceſsitatē huius artis demōſtrat, ꝙ nulla vitę pars illiꝰ officio vacare poteſt, cum reliquę omnes raro in vſum veniãt. Quotam) interrogatiue, quaſi dicat minimam: quia raro de illis fit ſermo, cum ſine hac nec momento, vt ſic dixerim, temporis eſſe poſsimus. De numeris) quod eſt arithmeticæ opus. De magnitudinibus) quod eſt geometriæ. De vocum ratione) de quibus eſt muſica. Aſtrorum) de quibus eſt aſtrologia. De moribus) quod ad ethicen pertinet. De rerum natura) quod ad phiſicen pertinet. De re diuina) quæ dicitur Græce theologia. Ita pręſto eſt) .i. præſens. Vt ſi quid legas) hic locus ex ꝓœmio Ciceronis in libros de officijs translatus eſt. Nulla, inquit, vitæ pars neque publicis, neque priuatis, neqꝫ forenſibus, neque domeſticis in rebus, neque ſit tecum agas quid, neque ſi cū altero contrahas: vacare officio poteſt. Fabius) M. Fabius Quintilianus, qui oratoriarum inſtitutionum libro .I. hoc ſcribit. Iucunda ſenibus) quia etiam citra neceſſitatē, altiſimam quoque eruditionē exercere poteſt. Dulcis ſecretorū comes) quia per illam dulces curas, cogitationeſque noſtras literis mandamus. Cuius amor) .i. voluptas, quę ex illa ꝑcipitur: nō terminatur dum in ſcholis verſamur, ſed morte ſola. Et quiſquā eſt) ad præfationis epilogum accedit. A communi ſenſu) non quemadmodum phyſici qui potētiam illam ſuperiorem quinque ſenſibꝰ, communē ſenſum appellant. Sed vt Cicero, pro eo in quo plerique omnes ſapiētes conueniunt. Sic Quintilianus in primo: ſenſum ipſum, qui cōmunis dicitur. vbi diſcet, cum ſe a cōgreſſu ſegregarit. Seneca in epiſtolis: hoc philoſophia promittit ſenſum communem & humanitatem. Horatius. Communi plane ſenſu caret. Tenuem atque ieiunam) ideſt, aridā & ſterilem. Maximis principibus) vt Iulius Pollux ad Commodū Cęſarē de vocabulis, atqꝫ arte grāmatica. Duces Imperatoreſqꝫ) vt Cęſar, qui de analogia libros ſcripſit. Cōpertiſsima) .i. certa & explorata. Alio in loco) in repetitione ſecūda, in qua de literis diſputauimus.

illud eſt, quod elaboramus, tuis auſpicijs, tuoqꝫ imperio ſimus aggreſsi: neqꝫ, vt ille inquit, exiſtimari parua debeant, ſine quibus magna conſtare non poſſunt. An vero eſt, qui paruam audeat artem illam appellare, qua ſermo latinus continetur: in quo religionis noſtræ in primis ſacramenta quaſi depoſitum quoddam fideliſsime ſeruantur? Quæ cum reliquis omnibus diſciplinis ita eſt coagmentata, vt hæc ab illis facile ſecerni: illæ vero ab hac quemadmodum diſiungantur, nec intelligi vllo modo poſsit. Nam oro te, atqꝫ per Deum immortalem obteſtor, quotam ſibi vitæ noſtræ partem reliquæ omnes diſciplinæ vendicant? Quoties in eum ſermonem incidimus: vt de numeris magnitudinibuſqꝫ? quoties, vt de vocum aſtrorumqꝫ ratione? quoties vt de moribus, rerumqꝫ natura? quoties vt de medicina, deqꝫ ciuilis & pontificij iuris ſcientia? quoties vt de religione, atqꝫ de re diuina diſputemus? At vero grammatice omni in loco, omniqꝫ tempore ita præſto eſt, vt ſi quid legas, ſi quid ſcribas, ſi cum alio loquaris, ſi denique tecum ipſe quid cogites, ſine illa efficere nullo modo poſsis.

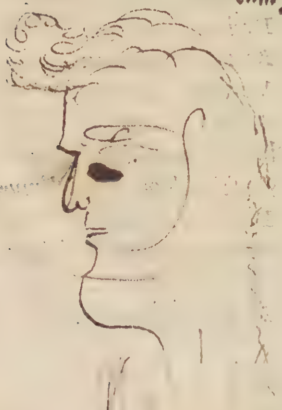
Atqꝫ, vt de illa Fabius veriſsime ſcripſit, neceſſaria eſt pueris: iucunda ſenibus: dulcis ſecretorum comes: & cuius amor, vt idem autor ſcribit, non ſcholarum temporibus: ſed vita terminatur. Et quiſquā eſt adeo ſtupidus, & a cōi ſenſu alienus, qui audeat hanc artem tenuē, atqꝫ ieiunā appellare; & indignā, cuius libri Auguſtæ noſtrę debuerint dicari: cum videamus non modo viros ſummo ingenio, ſingulariqꝫ doctrina pręditos, huius diſciplinæ opera maximis principibus dedicaſſe: verum etiā duces ipſoſimperatoreſqꝫ in media totius orbis terrarum adminiſtratione occupatos volumina iiſdem de rebus ſcripta reliquiſſe? Sed ego demens, qui de re iam pridē Celſitudini tuę compertiſsima pluribus diſputem. Illud modo tantū hic dicam, q̄d alio in loco magna ſcholaſticorum frequentia teſtatus ſum, tuū atqꝫ dulciſsimi coniugis tui Præſidium implorans, Vos, inquam, clariſsimi atqꝫ inuictiſsimi principes: quorū ductu auſpicijſqꝫ totius Hiſpanię membra diſsipata in vnū prope corpus rediere: curate obſecro ne fœlicitati, quam noſtro ſæculo dediſtis, hoc vnū latini ſermonis ornamentum deſit ampliſsimum.

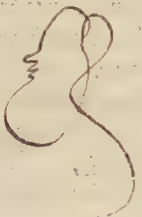
PROLOGI FINIS.

SVPPOSITVM DE AVTORIBVS GRAMMAticæ latinæ In quo doctißimus quisq; consentit.

ED QVIA NOSTRI SAECVLI SCRIPTORIBVS EATEnus fides adhibenda est, quatenus ea, quæ nobis afferūt, ratione probauerint: nemoq; est adeo imperitus, qui iam non intelligat antiquis autoribus ideo assentiendum esse, quia sic locuti sunt: Iunioribus vero quia, quod nobis persuadere volunt, illorum autoritate freti probare contendunt: necessarium esse duxi hoc in loco demonstrare quantum fidei scriptorum cuiq; sit habendum. Neq; enim omnibus illis paßim atque indifferenter credere debemus: sed illis dumtaxat, qui floreuerunt intra ducentos circiter quinquaginta annos ab ortu Ciceronis ad Antonium Pium, hoc est, ante Christianum natalem annis centum ad centeßimum quinquagesimum: ex quo salutem Christianam numeramus. Nam & latinus sermo, quemadmodum & cætera mortalia, aliquando incœpit, habuitque suam infantiam, in qua vix quicquam effari potuit. Sic locuti sunt Aborigines primum cum Faunis vatibusq;. Sic deinceps Latini & Albani: Sic postea Romani ad annum quartum decimum supra quingentesimum ab vrbe condita: quo Liuius. L. Salinatoris libertus fabulam primus latinis versibus edidit. Hunc sequuti sunt ex Poëtis Ennius, Næuius, Plautus, Cecilius. Terentius, Pacuuius, Lucilius, Actius, Turpilius, Affranius, Tintinius, Lucius, Laberius, Pomponius. Ex Oratoribus, Cæthegus, Cato, Sex. Aelius, Gallus, Scipiones, Nasica, & duo Aphricani, Gracchi pater & duo filij, Lælius, alijq; complures: quos Cicero in libro de claris oratoribus ad sua vsq; tempora commemorat. Ex iure cōsultis, Papyrius, Appij duo, Coruncanus, Attilius, Manilius, Brutus, Rutilius, Virginius, Antipater. L. Crassus, Q. Mutius, Lucillius, Iuuentius. Fuerit atq; hæc latini sermonis pueritia: in qua multa quidem emendate atq; diligēter: plæraq; tamen nimis antique duriterque dicta sunt. At vero illius iuuenta, in qua & lacertos mouere & vires suas ostentare cœpit, cum Cicerone orta est, cœpitq; cum Cæsare Hadriano consenescere. Hac ætate fuerunt autores illi, qui latinam linguam locupletarunt: quosq; imitandos esse dicimus. Ex Poëtis Catullus, Varro, Lucretius, Virgilius, Horatius, Manilius, Tibullus, Propertius, Ouidius, Germanicus, Auienus, Macer, Persius, Seneca, Lucanus, Valerius Flacus, Silius Italicus, Martialis, Iuuenalis, Papinius. Ex Oratoribus, variarumq; rerum scriptoribus Cicero, Cæsar, Brutus, Seruius Sulpiti⁹, Pollio, M. Varro, Nigidi⁹, Cato vticensis, Cælius, Vitruuius, Columela, Celsus, Iginius, Pedian⁹, Fest⁹, Marcell⁹, Mela, Apicius, vterq; Seneca, vterq; Plini⁹, Quintilianus. Ex Historicis vero, Salustius, Nepos, Liuius, Valerius Maximus, Fenestella, Solinus, Iustinus, Tranquillus, Tacitus, Curtius, Florus, Aemilius. Ex iure consultis, Alphenus, Offilius, Aufidius, Namusa, Flauius, Proculus, Antistius, Gellius, Trebatius, Cascellius, Tubero, Capito, Casius, Sabini duo, Labeones tres, Nerua pater & filius, Pegasus Iabolenus, Celsus, Neratius, Alburnus, Iulianus. Post Hadrianum cœpit in dies latinus sermo languere, & quodam quasi senio contabescere, quod nimis factum est sub aduentum Gotthorum in Italiam, regnumq; Longobardorum ad fatalem illam totius humani generis pestem Mahumeteam: quæ cum omnibus ingenuis & bonis artibus sermonem quoq; latinum intercepit. Hanc igitur recte dixerimus latinæ linguæ senectutem: quæ cum annos prope quadringentos quinquaginta ægre spiritum duxisset: tandem cum imperio populi Romani extincta est. Hoc temporum interuallo pauci admodum reperiuntur autores tolerabiles illi quidem, sed qui nullo modo cum superioribus debeant comparari. Ex Poëtis & grammaticis aliarumq; rerum scriptoribus, Ausonius, Claudianus. Serenus, Diomedes. Phocas, Gellius, Macrobius, Acron, Porphyrion, Victorinus, Donatus, Sergius, Seruius, Priscianus, Apuleius Socraticus, Apuleius Grammaticus, Vegetius, Frontinus. Ex Historicis, Spartianus, Capitolinus, Trebelius, Lampridius, Volcatius, Vopiscus. Eutropius, Damasus, Orosius. Ex iure consultis, Arrianus, Aphricanus, Arcadius, Caius Calistratus, Florentinus Largus, Hermogenesis, Martianus, Modestinus, Marcellus, Mela, Papinianus, Paulus, Scæuola, Tryphonius, Venuleius, Vlpianus. Ex ijs qui pro religione nostra scripserunt. Tertullianus, Iuuencus, Cyprianus, Lactantius, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus. Ruffinus, Sedulius, Licinius, Prudētius, Sidonius, Boetius, Caßiodorus, Gregorius, Isidorus, Prosper. Qui sequuntur, quod ad latini sermonis rationem attinet, nec digni quidem sunt, quorum meminisse debeamus. Qui autores cum sint in triplici temporum diuersitate positi: illorum tantum autoritate nitemur, qui fuerunt medij.

¶Prima nominis declin. Cap.I.

Nominatiuo hæc musa.
Genitiuo musæ.
Datiuo musæ.
Accusatiuo musam.
Vocatiuo ò musa.
Ablatiuo à musa.
Plurali Nominatiuo musæ.
Genitiuo musarum.
Datiuo musis.
Accusatiuo musas.
Vocatiuo ò musæ.
Ablatiuo à musis.

¶Secunda declinatio.

¶Nominatiuo hic dominus.
Genitiuo domini.
Datiuo domino.
Accusatiuo dominum.
Vocatiuo ò domine.
Ablatiuo à domino.
Plurali Nominatiuo domini.
Genitiuo dominorum.
Datiuo dominis.
Accusatiuo dominos.
Vocatiuo ò domini
Ablatiuo à dominis.

¶Nominatiuo hoc templum.
Genitiuo templi.
Datiuo templo.
Accusatiuo templum.
Vocatiuo ò templum.
Ablatiuo à templo.
Plurali nominatiuo templa.
Genitiuo templorum.
Datiuo templis.
Accusatiuo templa.
Vocatiuo ò templa.
Ablatiuo à templis.

¶Tertia declinatio.

Nominatiuo hic sermo.
Genitiuo sermonis.
Datiuo sermoni.
Accusatiuo sermonem.
Vocatiuo ò sermo.
Ablatiuo à sermone.
Plurali nominatiuo sermones.
Genitiuo sermonum.
Datiuo sermonibus.
Accusatiuo sermones.
Vocatiuo ò sermones.
Ablatiuo à sermonibus.

¶Nominatiuo hoc tempus.
Genitiuo temporis.
Datiuo tempori.
Accusatiuo tempus.
Vocatiuo ò tempus.
Ablatiuo à tempore.
Plurali Nominatiuo tempora.
Genitiuo temporum.
Datiuo temporibus.
Accusatiuo tempora.
Vocatiuo ò tempora.
Ablatiuo à temporibus.

¶Quarta declinatio.

¶Nominatiuo hic sensus.
Genitiuo sensus.
Datiuo sensui.
Accusatiuo sensum.
Vocatiuo ò sensus.
Ablatiuo à sensu.
Plurali Nominatiuo sensus.
Genitiuo sensuum.
Datiuo sensibus.
Accusatiuo sensus.
Vocatiuo ò sensus.
Ablatiuo à sensibus.

¶Nominatiuo hoc veru.
Genitiuo veru.
Datiuo veru.
Accusatiuo veru.
Vocatiuo ò veru.
Ablatiuo à veru.
Plurali nominatiuo verua.
Genitiuo veruum.
Datiuo verubus.
Accusatiuo verua.
Vocatiuo ò verua.
Ablatiuo à verubus.

¶Quinta declinatio.

¶Nominatiuo hic dies.
Genitiuo diei.
Datiuo diei.
Accusatiuo diem.
Vocatiuo ò dies
Ablatiuo à die.
Plurali Nominatiuo dies.
Genitiuo dierum.
Datiuo diebus.
Accusatiuo dies.
Vocatiuo ò dies.
Ablatiuo à diebus.

¶Adiectiua Primæ & Secundæ.

Nominatiuo bonus bona bonum.
Genitiuo boni bonæ boni.
Datiuo bono bonæ bono.
Accusatiuo bonum bonã bonũ.
Vocatiuo ò bone bona bonum.
Ablatiuo à bono bona bono.
Plurali Ntõ boni bonæ bona.
Gtõ bonorũ bonarũ bonorũ.
Datiuo bonis.
Accusatiuo bonos bonas bona.
Vocatiuo ò boni bonæ bona.
Ablatiuo à bonis.

¶Adiectiua Tertiæ.

¶Ntõ.hic & hæc & hoc prudens.
Genitiuo prudentis.
Datiuo prudenti.
Actõ prudentẽ & prudẽs.
Vocatiuo ò prudens.
Ablõ à prudente vel prudẽti.
Plĩ Ntõ.prudentes & prudẽtia.
Gtõ prudentum vel prudentiũ.
Datiuo prudentibus.
Actõ prudẽtes & prudẽtia.
Vtõ ò prudẽtes & prudẽtia.
Ablatiuo à prudentibus.
Ntõ.hic & hęc breuis et hoc breue.
Genitiuo breuis.
Datiuo breui.
Accusatiuo breuem & breue.
Vocatiuo ò breuis & breue.
Ablatiuo à breui.
Plurali Ntõ.breues & breuia.
Genitiuo breuium.
Datiuo breuibus.
Accusatiuo breues & breuia.
Vocatiuo ò breues & breuia.
Ablatiuo à breuibus.
Ntõ hic et hęc breuior et hoc breuius
Genitiuo breuioris.
Datiuo breuiori.
Actõ breuiorẽ & breuius.
Vocatiuo ò breuior & breuius.
Ablõ à breuiore vel breuiori.
Plĩ Ntõ.breuiores & breuiora.
Genitiuo breuiorum.
Datiuo breuioribus.
Actõ.breuiores & breuiora.
Vctõ.ò breuiores & breuiora.
Ablatiuo à breuioribus.

¶Ntõ hic.acer hæc acris hoc acre.
Genitiuo acris.
Datiuo acri.
Accusatiuo.acrẽ & acre.
Vocatiuo ò acer acris acre.
Ablatiuo ab acri.
Plĩ Nominatiuo acres & acria.
Genitiuo acrium.
Datiuo acribus.
Accusatiuo.acres & acria.
Vocatiuo ò acres & acria.
Ablatiuo ab acribus.

¶Irregularia.

¶Nominatiuo hæc domus.
Genitiuo domi vel domus.
Datiuo domui.
Accusatiuo domum.
Vocatiuo ò domus.
Ablatiuo à domo.
Plurali Nominatiuo domus.
Geuitiuo domorũ vel domum.
Datiuo domibus.
Accusatiuo domos, vel domus.
Vocatiuo ò domus.
Ablatiuo à domibus.

¶Plī.Nominatiuo duo duæ duo.
Gtō.duorum duarū duorum.
Dtō.duobus duabus duobus.
Actō. duos vel duo duas duo.
Vocatiuo ò duo duæ duo.
Ablō.à duob⁹ duab⁹ duobus.
Plī.Ntō.ambo ambæ ambo.
Gtō.amborū ambarū amborū
Dtō ambob⁹ ambab⁹ ambob⁹.
Actō.ambos vel ambo ābas ābo.
Vocatiuo ò ambo ambæ ambo.
Ablō. ambob⁹ ambab⁹ ambob⁹.
¶Nominatiuo hoc plus.
Genitiuo pluris.
Datiuo pluri.
Accusatiuo plus.
Vocatiuo ò plus.
Ablatiuo à pluri.
Plī. Nominatiuo plures & plura.
Genitiuo plurium.
Datiuo pluribus.
Acusatiuo plures & plura.
Vocatiuo ò plures & plura.
Ablatiuo a pluribus.

Prima p̄nominis declin. C.II.
¶Nominatiuo ego.
Genitiuo mei.
Datiuo mihi vel mi.
Accusatiuo me.
Ablatiuo à me.
Plurali Nominatiuo nos.
Genitiuo nostrum vel nostri.
Datiuo nobis.
Accusatiuo nos.
Ablatiuo à nobis.
¶Nominatiuo tu.
Genitiuo tui.
Datiuo tibi.
Accusatiuo te
Vocatiuo ò tu.
Ablatiuo à te.
Plurali nominatiuo vos.
Genitiuo vestrum vel vestri.
Datiuo vobis.
Accusatiuo vos.
Vocatiuo ò vos.
Ablatiuo à vobis.
Genitiuo sui.
Datiuo sibi.
Accusatiuo se.
Ablatiuo à se.
Plurali Genitiuo sui.
Datiuo sibi.
Accusatiuo se.
Ablatiuo à se.
¶Secunda p̄nominis.declin.
¶Nominatiuo hic hæc hoc.
Genitiuo huius.
Datiuo huic.
Accusatiuo hunc hanc hoc.
Ablatiuo ab hoc hac hoc.
Plī. nominatiuo hi hæ hęc.
Gtō horum harum horum
Datiuo his.
Accusatiuo hos has hæc.
Ablatiuo ab his.
¶Nominatiuo iste ista istud.
Genitiuo istius.
Datiuo isti.
Accusatiuo istum istam istud.
Ablatiuo ab isto ista isto.
Plurali nominatiuo isti istæ ista.
Gtō.istorum istarum istorū.
Datiuo istis.
Accusatiuo istos istas ista.
Ablatiuo ab istis.
¶Nominatiuo ille illa illud.
Genitiuo illius.
Datiuo illi.
Accusatiuo illum illam illud.
Ablatiuo ab illo illa illo.
Plī. Nominatiuo illi illæ illa.
Gtō. illorum illarum illorū.
Datiuo illis.
Accusatiuo illos illas illa.
Ablatiuo ab illis.
¶Nominatiuo ipse ipsa ipsum.
Genitiuo ipsius.
Datiuo ipsi.
Ascusatiuo ipsum ipsam ipsum.
Ablatiuo ab ipso ipsa ipso.
Plī. nominatiuo ipsi ipsæ ipsa.
Gtō.ipsorum ipsarum ipsorū.
Datiuo ipsis.
Accusatiuo ipsos ipsas ipsa.
Ablatiuo ab ipsis.
¶Nominatiuo is ea id.
Genitiuo eius.
Datiuo ei.
Accusatiuo eum eam id.
Ablatiuo ab eo ea eo.
Plurali Nominatiuo ei vel ij eæ ea.
Genitiuo eorum earum eorum.
Datiuo eis vel ijs.
Accusatiuo eos eas ea.
Ablatiuo ab eis vel ijs.
¶Tertia pronominis Declinatio.
¶Nominatiuo meus mea meum.
Genitiuo mei meæ mei.
Datiuo meo meæ meo.
Accusatiuo meum meam meum.
Vocatiuo ò mi mea meum.
Ablatiuo à meo mea meo.
Plī.Nominatiuo mei meæ mea.
Genitiuo meorum mearū meorū.
Datiuo meis.
Accusatiuo meos meas mea.
Vocatiuo ò mei meæ mea.
Ablatiuo à meis.
Nominatiuo tuus tua tuum.
Vocatiuo caret.
Nominatiuo suus sua suum.
Vocatiuo caret.
Nominatiuo noster nostra nostrum.
Vocatiuo ò noster nostra nostrū.
Nominatiuo vester vestra vestrum.
Vocatiuo caret.
¶Quarta pronominis declinatio.
¶Ntō. hic & hæc & hoc nostras.
Genitiuo nostratis.
Datiuo nostrati.
Accusatiuo nostratem & nostras.
Vocatiuo ò nostras.
Ablatiuo à nostrati.
Plī.ntō.nostrates & nostratia.
Genitiuo nostratium.
Datiuo nostratibus.
Accusatiuo nostrates & nostratia
Vocatiuo ò nostrates & nostratia
Ablatiuo à nostratibus.
¶Ntō. hic & hæc & hoc vestras.
Vocatiuo caret.

¶Nomina per secundam declinationem pronominis declinata. Cap. III.
Ntō.vnus vna vnū.vni⁹ vni.
Ntō.nullus.a.ū.nulli⁹ nulli.
Ntō. solus.a.ū.solius soli.
Ntō.totus.a.ū.totius toti.
Nominatiuo.alius alia aliud.
Genitiuo alius.
Datiuo alij vel ali.
Nominatiuo alter altera alterum.
Alterius alteri.
Nominatiuo vter.a.ū.vtrius vtri.
Nominatiuo neuter neutra neutrū.
neutrius neutri.
Nominatiuo vterq; vtraq; vtrūq;.
Vtriusq; vtriq;.

¶Ntō quis.l.qui.quæ quod.l.quid.
Genitiuo cuius.
Datiuo cui.
Accusatiuo quē quā quod.l. qd.
Ablatiuo à quo qua quo.vel qui.
Plurali Nominatiuo qui quæ quæ
Genitiuo quorum quarum quorū.
Datiuo quis vel quibus.
Accusatiuo quos quas quæ.
Ablatiuo à quis vel quibus.

¶ Composita à quis vel qui.

Quisq;, quæq;, quodq; vel quidq;.
Genitiuo, Cuiusq;.
Quisquis. quicquid in nominatiuo, & accusatiuo tantum.
Quisnam, quænam, quodnam vel quidnam.
Genitiuo. Cuiusnam.
Quispiam, quæpiam, quodpiam vel quidpiam.
Genitiuo. Cuiuspiam.
Quisquam, quæquam, quodquam vel quidquam.
Genitiuo. Cuiusquam.
Quisputas, quæputas, quodputas vel quidputas.
Genitiuo. Cuiusputas.
Quicunq;, quæcunq;, quodcunq; vel quidcunq;.
Genituo. Cuiuscunq;.
Quidam, quædam quoddam, vel quiddam.
Genitiuo. Cuiusdam.

Quilibet, quælibet, quodlibet vel quidlibet.
Genitiuo. Cuiuslibet.
Quiuis, quæuis, quoduis vel quiduis.
Genitiuo. Cuiusuis.
Aliquis, aliqua, aliquod vel aliquid.
Genitiuo. Alicuius.
Ecquis, ecqua, ecquod vel ecquid.
Genitiuo. Eccuius.
Nequis, nequa, nequod vel nequid.
Genitiuo. Necuius.
Nunquis, nunqua, nunquod vel nunquid.
Genitiuo. Nuncuius.
Siquis, siqua, siquod vel siquid.
Genitiuo. Sicuius.
Vnusquisq;, vnaqueq;, vnumquodq; vel vnũquidq;.
Genitiuo. Vnius cuiusq;.

¶ DE CONIVGATIONE. CAP. V.

N coniugatione verborum explicanda visum est quædam tempora adijcere: ductique sumus ad id faciendum tum antiquorum autoritate, tum ratione, tum etiam necessitate. Adiecimus inquam in indicatiuo alterum futurum in voce simile futuri subiunctiui. Imperatiuo in vtroq; tempore adiecimus voces alteras similes futuro optatiui, alteras similes præterito aut futuro subiunctiui. Optatiuo præterea adiecimus duo tempora. Infinitiuo futurum proprium vltra duo illa circumloquia, quæ vulgo habentur. Quod si quis dixerit frustra hæc tempora fuisse adiecta, cum ad aliorum modorum tempora reduci poßint: frustra igitur futurum optatiui ponimus, quia similis est in voce præsenti subiunctiui. Frustra quasdam imperatiui personas, cum similes sint eiusdem subiunctiui paribus personis. Non igitur per voces distinguntur tempora atq; modi verborum, sed ratione significationis quemadmodum in dictionibus per casus declinatis: casus & numeri non vocibus, sed significationibus distinguntur: alioqui nominatiuus & vocatiuus idem essent casus, quia plerumq; similiter desinũt: ablatiuus & septimus casus vtriusq; numeri, datiuus quoq; & ablatiuus plurales, quia semper eodem modo terminantur. Quod si multo commodius est verborum qualitates cum suis tẽporibus distincte poni: etiam si aliquod interim addiscentibus dispendium fuerit, quam omnia miscere atq; inculcare, id quod Ioannes Pastrana fecit confundendo modos cum temporibus: consulamus boni, atq; patiamur hanc tantulam moram, quæ sit nobis postea magnam allatura vtilitatem. Adiecimus inquam in indicatiuo tempus futurum quod perfectum dicimus: quoniam alterum, quod est in vsu frequentiori imperfectum dici oportet. Nam qui dicit ego amabo vxorem: nihil aliud designat, quam futurum esse tempus in quo vxorem amare inchoabit, quemadmodum qui dicit amo & amabam. Qui vero dicit amauero, non minus impositurum esse finem vxoris amandæ significat, quam is, quid dicit ego amaui, & ego amaueram. Et ne pro libidine nostra hoc dixisse videamur, attulimus M. Varronis verba ex secundo de analogia libro. Quædam, inquit, sunt tempora imperfecta, vt à disco, discebam, discam: quædam vero perfecta, vt didici, didiceram, didicero. Vides inter tempora vocesq; indicatiui modi à Var. positum didicero in futuro perfecto, quod est simile futuro subiunctiui modi? Quare si quis dixerit cũ didicero Bucolica Virgilij cessabo à labore subiunctiuus est. Quod si dixerit, intra decem dies didicero Bucolica Virgilij, indicatiuus est. Et, quemadmodum alibi diximus, plusquam perfectum indicatiui modi poni pro præterito perfecto, si nõ ad aliud prę teritum referatur: id nunc dicimus de futuro perfecto: vt eius manifesta significatio apparet, indigere altero futuro ad quod referatur. Vt Cicero in epistolis ad Appium. Etsi cum tu in prouinciam veneris, ego annuum munus confecero, idest à me confectum erit. Imperatiui quoq; modi secundis personis præsentis temporis vtriusq; numeri voces futuri optatiui earundem personarum similes adiecimus, vt ama, vel ames, amate, vel ametis. Terentius in Heauton. Solicitudinem istam, quæ te excruciat, omittas, quod tantum significat, quantum omitte. Horatius. iij. carmi. Per meos fines & aprica rura lenis incedas, abeasque in paruis æquus alumnis, quod valet incede, & abi. Iam cum negatione prohibendo frequens est hic dicendi modus, vt ne neges, ne facias, ne dicas: pro ne nega, ne fac, ne dic. Nam prohibitiuus modus ad imperatiuum refertur: quod prohibere quodammodo est imperare. Sed & alias significationes hic modus habet. Est enim & precatiuus. Virgilius Parce pio generi, & proprius res aspice nostras. Est & exhortatiuus, vt ò iuuenes tectis succedite nostris. Est & conceßiuus, vt. I, sequere Italiã ventis, pete regna per vndas. Est & execratiuus. vt Iuuc. Ite quibus grata est picta lupa barbara mitra. In futuro verò imperatiui, cur omnes voces præteriti pfecti siue futuri subiunctiui, præterquã primę psonę singularis, addiderimus, res ipsa nos admouit: nã voces illę p modũ imperãdi frequẽter

reperiuntur. Cicero in secundo de Oratore. tu quemadm odium his satisfacias, videris. Iuue. Græculus esuriens in cœlum iusseris, ibit. Per. dixeris hæc inter varicosos centuriones. Et illud eiusdem: Verterit hunc dominus momento turbinis exit Marcus dama: nec est necesse suppleri coniunctionem, vt ad modum subiunctiuum huiusmodi constructiones referantur. Iam vero illa ex euangelio: tu videris & vos videritis, satis liquet ad huiusmodi tempus pertinere: quamquam apud græcos loca illa futuri sunt indicatiui. Cum particula negatiua frequentius hæc constructio reperitur. Vergilius in tertio Aenei. Hic tibi nequa more fuerint dispendia tanti. Horatius in epistolis. Mancipijs locuplex, eget æris Capadocum rex: ne fueris hic tu. Plautus in Epidico: Vbi voles pater esse: ibi esto, vbi nolis, ne fueris pater. Quæ voces non magis subiuntiui sunt, quã ille, quas futuro perfecto indicatiui tribuimus: cũ non voces sed significationum diuersitas faciat distinctos modos. Optatiui modi præteritũ perfectum extricauimus à pręsenti, propterea quod in sermone Hispano vtrumq; tempus sub eadẽ voce diuersos habet sensus. Tempus præteritũ perfectũ subiunctiui præterito adiecimus simile, ducti tum Diomedis autoritate, tum etiã ratione significationis, quæ in vsu frequenter reperitur. Virg. vj. Aeñ. Hac Troiana tenus fuerit fortuna sequuta, & Lucanus in secũdo. Sed conditor arcis finxerit ista Tages. Cic. in lib. de fato. Posidoni⁹ pace magistri dixerim, quędã cõminisci videtur, quãquã hic dicẽdi modus magis videatur futuri tẽporis huiusmodi, quã præteriti. Est quoq; figura loquẽdi cũ officiũ fuisse prętermissũ à nobis, aut ab alijs cõquerimur, q̃ loquutio adhunc modũ referri potest, qualis est illa apud Terẽtium in Andria. hem prædiceres. Idẽ in Heautõ. fortasse iniquior erat, pateretur. Idem in Phormione. sumeret vel fœnore. Virgilius quarto Aeneidos. Faces in castra tulissẽ, implessemq; foros flãmis: natũq; patrẽq; cũ genere extinxẽ, memet sup ipsa dedissem. Idẽ in eodẽ. Eadẽ mea ad fata vocasses. Idẽ ambas ferro dolor, atq; eadẽ hora tulisset. Subiunctiuus cũ ab eo dicatur, quod aliud verbũ sibi adiungi desideret, idq; nisi per coniunctionẽ fieri non posit, nõ omnes cõiugationes omnibus temporibus conueniũt, sed quędã quibusdam. Sed ideo hæc coniunctio cũ in verbo subiũctiuo præponitur, quia plerisq; huiusmodi tẽporibus aptari potest. Illud tamen aduerendũ subiunctiui tẽpora nõ esse satis explicita. nam & præsens magis significat futurũ aut instans, quã tempus præsens: vt si dixeris venio, vt legam. lego, vt intelligam. Præteritum quoq; imperfectũ nonnunquã in tẽpore præsenti rem fieri significat. vt Virgilius sexto Aeneidos. Si nunc foret illa iuuenta. Idem in Bucol. Nec tuus hic Mœris, nec viueret ipse Menalcas. Futurũ quoq; tẽpus aliquãdo significat. vt Virg. Tyrias olim quę euteret arces. Idem, qui mare: qui terras omni ditione tenerẽt. Præteritũ quoq; perfectũ plerũq; sensum habet futuri. vt Terentius in Andria. Si indẽ te eximerim, ego pro te molã. Idem in eodẽ. Certe si resciuerim: atq; in vsu frequẽti est, vt sic dixerim, cũ aliquid impropriẽ, aut barbare loquimur. Quare nõ sine causa Gellius in ambiguo reliquit, an eiusmodi voces præteriti an futuri subiũctiui essent. Est & alia subiũctiui significatio per modũ cõcedendi, quæ quidẽ verbi qualitas ab alijs modis distinguẽda fuit: vt essent modi sex. Cicero in academicis. sed fuerint illa vetera, si vultis illa cognita. Idẽ in secũdo de finibus. Sed esto fecerit, si ita vis. Virg. iiij. Aeñ. Verũ anceps pugnæ fuerat fortuna, fuisset. In futuro quoq; reperitur hic modus. vt Cicero in academicis. Age restitero Peripateticis: sustinuero Epicureos, & per alterũ futurũ simile præterito. Virg. ij. Georgicorũ. Haud alios prima nascentis origine mundi Illuxisse dies, aliumue habuisse tenorem, Crediderim. Idem in eodem. Non ego te mensis & dijs acceptasse secundis transierim Rhodia.

¶ De coniugatione verbi irregularis sum. Cap. IIII.

SVm. Es. Fui. Esse. Ens. Futurus.

¶ Indicatiuo modo

Tempore præsenti. Sum. es. est.
Plurali. Sumus. estis. sunt.
Præterito imperfecto. Eram. eras erat.
Plurali. Eramus. eratis. erant.
Preterito perfecto. Fui. fuisti. fuit.
Plurali. Fuimus fuistis. fuerunt: vel fuere.
Præterito plusquam perfecto. Fueram. fueras. fuerat.
Plurali. Fueramus. fueratis. fuerant.
Futuro imperfecto. Ero. eris. erit.
Plurali. Erimus. eritis. erunt.
Futuro perfecto. Fuero. fueris. fuerit.
Plurali. Fuerimus. fueritis. fuerint.

Imperatiuo modo.

¶ Tempore præsenti. Es, vel sis. sit.
Plurali. Simus. este vel sitis. sint.
Futuro. Esto vel fueris. esto vel fuerit.
Plurali. Fuerimus. estote. l. fueritis. sunto. l. fuerint.

¶ Optatiuo modo.

Tempore præsenti. Vtinam Essem. esses. esset.
Plurali. Essemus. essetis. essent.
Præterito imperfecto. Vtinam Essem. esses. esset.
Plurali. Essemus. essetis. essent.
Præterito perfecto. Vtinam Fuerim. fueris. fuerit.
Plurali. Fuerimus. fueritis. fuerint.
Præterito plusq̃ perfecto. Vtinã Fuissem. fuisses. fuisset.
Plurali. Fuissemus. fuissetis. fuissent.
Futuro. Vtinam Sim. sis. sit.
Plurali. Simus. sitis. sint.

¶ Subiunctiuo modo.

Tempore præsenti. Cum Sim. sis. sit.
Plurali. Simus. sitis. sint.
Præterito imperfecto. Cum Essem. esses. esset.
Plurali. Essemus. essetis. essent.
Præterito perfecto. Cum. Fuerim. fueris. fuerit.
Plurali. Fuerimus. fueritis. fuerint.
Præterito plusquã perfecto. Cũ Fuissem. fuisses. fuisset.
Plurali. Fuissemus. fuissetis. fuissent.
Futuro. Cum Fuero. fueris. fuerit.
Plurali. Fuerimus. fueritis. fuerint.

¶ Infinitiuo modo.

Tempore præsenti. Esse. | Præterito Fuisse. Futuro. Fore, vel futurum.

SVm, es, fui) Hoc verbum ideo præposuimus alijs verbis regularibus, quia necessarium fuit ad circumloquia verborum paßiuorum aut paßiuam vocem habentium declinanda. In imperatiuo, es, vel sis posuimus, quanquam alias diximus, sis, non esse huius modi vocem sed, es, tantum. Nam si habet, sit, & simus, & site, & sint, cur non habeat & sis? Et cum Virgilius dixit primo Aeneidos. Sis bonus ô fœlixq; tuis: cur magis sit optatiui, sis, quam deprecatiui, hoc est, imperatiui modi? Sed quod de, site, dixi, apud antiquiores tantũ fuit, vt apud Plautũ in Curgulione: Site mihi volentes propitiæ. Et in eodem Site causa mea Lydi barbari, Sustulimus verò quod alij perperam posuerunt. essendi, essendo, essendum: quæ gerundia nusquam apud Latinos reperiri verissime scripsit Valla. Ens verò & si latinè dici non posse Seneca in quadam epistola asseuerat: posuimus tamen illud, quia Priscianus dit apud antiquos fuisse, & ab eo composita absens & præsens adhuc extant: & philosophi neceßitati coacti vtuntur eo ad exprimendum, quod ex græco interpretatur. on, vsa, on, pro hic ens, hæc ens, hoc ens. Futurum quoq; ab alio verbo sumptum est, quod in vsu. non extat, hoc est, fuo, fuis, à quo etiam mutuati sumus præteritum & tempora, quæ ab eo formantur. Fore quoq; ab eo, quod est, forem sumptum est pro eo, quod futurum est, circumloquium videlicet futuri infinitiui modi. Composita verò ab hoc verbo rationem simplicis sequuntur: nisi quod possum à pos & sum, aliquando recipit. t. mediam vt potes. potest. potestis. poteram. In imperatiuo potest. potestote. In præterito & temporibus ab eo formatis. f. mutatur in. t: vt potuit. In futuro quoq; indicatiui. t. interponitur: vt potero. Et in participio præsentis temporis: vt potens quod magis nomen esse videtur. Inuenimus quoq; possetur pro posset. Quadrigarius apud Marcellum. Cum non possetur discerni vtrius putaretur victoria. Poteratur pro poterat: Cælius apud eundem. Sine periculo bellum geri poteratur. Virgilius quoq; libro octauo: Liquidoue potestur electro dixit. Prosum quoq; à pro cõpositũ sequenti vocali. d. recipit. Cũ præpositionibus frequenter componitur his scilicet, ab. de. in. inter. ob. pro præ. super. vt absum. adsum. ita prosum euphoniæ deseruiens accipit. d. quando sequitur vocalis, vt proderam prodero. prodessem. Adipos.

¶ Prima coniugatio.

AMo. amas. amaui. amare.
Amandi. amando. amandum.
Amatum. amatu.
Amans. amaturus.
Amor. amaris.
Amatus. amandus.

¶ Actiua voce indicatiuo modo.

Tempore præsenti. Amo. amas. amat.
Plurali. Amamus. amatis. amant.
Præterito imperfecto. Amabam. amabas. amabat.
Plurali. Amabamus. amabatis. amabant.
Præterito perfecto. Amaui. amauisti. amauit.
Plurali. Amauimus. amauistis. amauerũt vel amauere.
Præt. plusq̃ perfecto. Amauerã. amrueras. amauerat.
Plurali. Amaueramus. amaueratis. amauerant.
Futuro imperfecto. Amabo. amabis. amabit.
Plurali. Amabimus. amabitis. amabunt.
Fnturo perfecto. Amauero. amaueris. amauerit.
Plurali. Amauerimus. amaueritis. amauerint.

¶ Imperatiuo modo.

Tempore præsenti. Ama vel ames. amet.
Plurali. Amemus. amate vel amentis. ament.
Futuro. Amato vel amaueris. amato vel amauerit.
Plũ. Amemus vel amauerimus. amatote vel. ueritis.
Amanto, vel amauerint.

¶ Optatiuo modo.

Tempore præsenti. Vtinam Amarem. amares. amaret.
Plurali. Amaremus. amaretis. amarent.
Præterito imperfecto. Vtinã Amarẽ. amares. amaret.
Plurali. Amaremus. amaretis. amarent.
Præt. pfecto. Vtinã. Amauerim. amaueris. amauerit.
Plurali. Amauerimus. amaueritis. amauerint.
Præt. plusquam pfecto. Vtinã. Amauissem. isses. isset.
Plurali. Amauissemus. amauissetis. amauissent.
Futuro. Vtinam Amem. ames. amet.
Plurali. Amemus. ametis. ament.

¶ Subiunctiuo modo.

Tempore præsenti. Cum Amem. ames. amet.
Plurali. Amemus. ametis. ament.
Præterito perfecto. Cũ Amauerim. amaueris. amauerit.
Plurali. Amauerimus. amaueritis. amauerint.
Præt. plusquamperfecto. Cũ Amauissem. isses. isset.
Plurali. Amauissemus. amauissetis. amauissent.
Futuro. Cum Amauero. amaueris. amauerit.
Plurali. Amauerimus. amaueritis. amauerint.

¶ Infinitiuo modo.

Tempore præsenti. Amare.
Præterito. Amauisse.
Futuro amaturum, vel amaturum esse, vel amatum ire.

¶ Gerundia substantiua.

Amandi. amando. amandum.

¶ Supina verba.

Amatum. amatu.

¶ Participia vocis actiuæ.

Amans. amaturus.

¶ Verbo impersonali indicatiuo modo.

Tempore præsenti.
Amatur.
Præterito imperfecto.
Amabatur.
Præterito perfecto.

Amatum est, vel fuit.
Præterito plusquam perfecto.
Amatum erat, vel fuerat.
Futuro imperfecto. Amabitur.
Futuro perfecto. Amatum erit.
¶ Imperatiuo modo.
Tempore præsenti. Ametur.
Futuro, Amator vel amatum sit.
¶ Optatiuo modo.
Tempore præsenti, vtinam Amaretur.
Præterito imperfecto. vtinam Amaretur.
Præterito perfecto, vtinam Amatum sit vel fuerit.
P.P.P. vtinam Amatum esset vel fuisset.
Futuro vtinam Ametur.
¶ Subiunctiuo modo.
Tempore præsenti, cum Ametur.
Præterito imperfecto, cum Amaretur.
Præterito perfecto, cum Amatum sit vel fuerit.
P.P.P. cum Amatum esset vel fuisset.
Futuro, cum Amatum erit vel fuerit.
¶ Infinitiuo modo.
Tempore præsenti. Amari.
Præterito. Amatum esse vel fuisse.
Futu. Amandum vel Amandũ esse, vel Amatum iri.
¶ Paßiua voce. Indicatiuo modo.
Tempore præsenti. Amor, amaris, vel amare, amatur.
Plurali. Amamur, amamini, amantur.
Præt. impf. Amabar, amabaris vel amabare, amabatur.
Plurali. Amabamur, amabamini, amabantur.
Præterito perfecto, Amatus. a. um. sum vel fui.
Præt. pluſ. perfecto. Amatus. a. ũ. eram vel fuerã.
Futuro imperf. Amabor, amaberis. l. amabere. amabitur.
Plurali. Amabimur, amabimini, amabuntur.
Futuro perfecto. Amatus, amata, amatum ero.
¶ Imperatiuo modo.
Tempore præsenti. Amare vel ameris, ametur.
Plurali. Amemur, amamini, vel amemini, amentur.
Futuro, Amator, vel amatus sis, Amator. l. amatus sit.
Plurali. Amemur, vel amati simus, amaminor, vel amati sitis, amantor, vel amati sint.
¶ Optatiuo modo.
Tempore præs. vtinã Amarer, amareris. l. rere. retur.
Plurali. Amaremur, amaremini, amarentur.
Præt. imperfe. vtinã Amarer, amareris. l. rere. retur.
Plurali. Amaremur, amaremini, amarentur.
Præterito perf. vtinã. Amatus. a. um. sim vel fuerim.
Præt. pluſ. perf. Vtinã Amatus. a. ũ. essem. l. fuißẽ.
Futuro, vtinam Amer, ameris, vel. ere. ametur.
Plurali. Amemur, amemini, amentur.
¶ Subiunctiuo modo.
Tempore præsenti, cũ Amer. ameris. l. amere, ametur.
Plurali. Amemur, amemini, amentur.
Præt. imperf. cum Amarer, amareris, vel. rere. retur.
Plurali. Amaremur, amaremini, amarentur.
Præterito perf. cum Amatus. a. um. sim vel fuerim.
Præterito plusquam perfecto, cum Amatus. a. um. essem vel fuissem.
Futuro, cum Amatus. a. um. ero vel fuero.

¶ Infinitiuo modo.
Tempore præsenti. Amari.
Præterito. Amatus, amata, amatum esse. l. fuisse.
Futuro, Amandum, vel amandum esse, vel amatum iri.
¶ Participia vocis paßiuæ.
Præteriti, Amatus, amata, amatum.
Futuri. Amandus, amanda, amandum.

¶ Secunda Coniugatio.

Doceo. doces. docui. docere. Docendi. docendo. docendum. Doctum. doctu. Docens. docturus. Doceor. doceris. Doctus. docendus.

¶ Actiua voce. Indicatiuo modo.
Tempore præsenti. Doceo, doces, docet.
Plurali. Docemus, docetis, docent.
Præterito imperfecto. Docebam. docebas. docebat.
Plurali. Docebamus. docebatis. docebant.
Præterito perfecto. Docui, docuisti, docuit.
Plurali. Docuimus docuistis, docuerunt vel docuêre.
Præterito pluſ. perf. Docueram, docueras, docuerat.
Plurali. Docueramus, docueratis, docuerant.
Futuro imperfecto, Docebo, docebis, docebit.
Plurali. Docebimus, docebitis, docebunt.
Futuro perfecto. Docuero, docueris, docuerit.
Plurali. Docuerimus, docueritis, docuerint.
¶ Imperatiuo modo.
Tempore præsenti, Doce vel doceas, doceat.
Plurali. Doceamus, docete, vel doceatis, doceant.
Futuro, doceto, vel docueris, doceto, vel docuerit.
Plurali. Doceamus, vel docuerimus, docetote, vel docueritis, docento, vel docuerint.
¶ Optatiuo modo.
Tempore præsenti, vtinam. Docerem, doceres, doceret.
Plurali. Doceremus, doceritis, docerent.
Præterito imperfe. vtinam Docerẽ, doceres, doceret.
Plurali. Doceremus, doceretis, docerent.
Præterito perfe. vtinã Docuerim, docueris, docuerit.
Plurali. Docuerimus, docueritis, docuerint.
Præt. pluſ. perf. vtinam Docuissem, docuisses, docuisset.
Plurali. Docuissemus, docuissetis, docuissent.
Futuro, vtinam Doceam, doceas, doceat.
Plurali. Doceamus, doceatis, doceant.
¶ Subiunctiuo modo.
Tempore præsenti. cum Doceam, doceas, doceat.
Plurali. Doceamus, doceatis, doceant.
Preterito imperfecto, cum Docerem, doceres, docêret.
Plurali. Doceremus, doceretis, docerent.
Præterito perfecto, cum Docuerim, docueris, docuerit.
Plurali. Docuerimus, docueritis, docuerint.
Præte. pluſ. perfe. cum Docuissem, docuisses, docuisset.
Plurali. Docuissemus, docuissetis, docuissent.
Futuro, cum Docuero, docueris, docuerit.
Plurali. Docuerimus, docueritis, docuerint.
¶ Infinitiuo modo.
Tempore præsenti. Docere. Præterito, docuisse.
Futuro, docturum vel docturum esse, vel doctum ire.
¶ Gerundia substantiua. Docendi, docendo, docendum.
Supina verba. Doctum, doctu.
Participia præsentis. Docens. Futuri, Docturus.

¶ Verbo impersonali. Indicatiuo modo.
Tempore præsenti. Docetur.
Præterito imperfecto. Docebatur.
Præterito perfecto, Doctum est vel fuit.
Præterito plus. perfecto, Doctum erat vel fuerat.
Futuro imperfecto Docebitur.
Futuro perfecto, Doctum erit.

¶ Imperatiuo modo.
Tempore præsenti. Doceatur.
Futuro, Docetor, vel Doctum sit.

¶ Optatiuo modo.
Tempore præsenti, vtinam Doceretur.
Præterito imperfecto. vtinam Doceretur.
Præterito perf. vtinam Doctum sit vel fuerit.
Præt. plus. perf. vtinã Doctum esset vel fuisset.
Futuro vtinam Doceatur.

¶ Subiunctiuo modo.
Tempore præsenti, cum Doceatur.
Præterito imperfecto cum Doceretur.
Præterito perfecto, cum Doctum sit vel fuerit.
Præt. plus. perfe. cum Doctum esset vel fuisset.
Futuro, cum Doctum erit vel fuerit.

¶ Infinitiuo modo.
Tempore præsenti, Doceri.
Præterito. Doctum esse vel fuisse.
Futuro, Docendum vel docendũ esse. l. doctum iri.

¶ Passiua voce. Indicatiuo modo.
Tempore præsenti. Doceor, doceris vel docere, docetur.
Plurali. Docemur, docemini, docentur.
Præt. imperf. Docebar, docebaris vel. bare. batur.
Plurali. Docebamur, docebamini, docebantur.
Præterito perfe. Doctus. a. um. sum vel sui.
Præterito plus. perfe. Doctus. a. um. eram vel fueram.
Futuro imperf. Docebor, doceberis vel. bere. docebitur.
Plurali. Docebimur, docebimini, docebuntur.
Futuro perfecto. Doctus. a. um. ero.

¶ Imperatiuo modo.
Tempore præsenti. Docere vel docearis, doceatur.
Plurali. Doceamur, docemini vel doceamini, doceãtur
Futuro Docetor vel doctus sis, docetor vel doctus sit.
Plurali. Doceamur vel docti simus, doceminor vel docti sitis, docentor, vel docti sint.

¶ Optatiuo modo.
Temp. præsen. vtinã Docerer, docereris. l. rere. retur.
Plurali. Doceremur, doceremini, docerentur.
Præt. imp. vtinã Docerer, docereris. l. rere. doceretur.
Plurali. Doceremur, doceremini, docerentur.
Præterito perfe. vtinam Doctus. a. um. sim vel fuerim.
Præterito plus. perfecto. Vtinam Doctus, docta doctũ essem vel fuissem.
Futuro, vtinam Docear, docearis vel doceare, doceatur.
Plurali. Doceamur, doceamini, doceantur.

¶ Subiunctiuo modo.
Temp. præ. cum Docear, docearis vel doceare. ceatur.
Plurali. Doceamur, doceamini, doceantur.
Præt. imper. cũ Docerer, docereris. l. rere. doceretur.
Plurali. Doceremur, doceremini, docerentur.
Præterito perf. cum Doctus. a. um. sim vel fuerim.
P. P. P. cum Doctus. a. um. essem vel fuissem.
Futuro, cum Doctus. a. um. ero. vel fuero.

¶ Infinitiuo modo.
Tempore præsenti, Doceri.
Præterito. Doctus. a. um. esse vel fuisse.
Futuro. Docendũ, vel docendum esse, vel doctum iri.

¶ Participia vocis passiuæ.
Præteriti. Doctus. a. um.
Futuri. Docendus. a. um.

¶ Tertia Coniugatio.

Lego. legis. legi. legere. Legendi. legendo. legendũ. Lectum, lectu. Legens. lecturus. Legor. legeris, Lectus. legendus.

¶ Actiua voce. Indicatiuo modo.
Tempore præsenti. Lego, legis, legit.
Plurali. Legimus, legitis, legunt.
Præterito imperfe. Legebam, legebas, legebat.
Plurali. Legebamus, legebatis, legebant.
Præterito perf. Legi, legisti, legit.
Plurali. Legimus, legistis, legerunt vel legere.
Præterito plus. perf. Legeram, legeras. legerat.
Plurali. Legeramus, legeratis, legerant.
Futuro imperf. Legam, leges, leget.
Plurali. Legemus, legetis, legent.
Futuro perf. Legero, legeris, legerit.
Plurali. Legerimus, legeritis, legerint.

¶ Imperatiuo modo.
Tempore præsenti. Lege vel legas, legat.
Plurali. Legamus, legite vel legatis, legant.
Futuro, Legito vel legeris, legito vel legerit.
Plũ. Legamus vel legerimus, legitote vel legeritis, legunto vel legerint.

¶ Optatiuo modo.
Tempore præsenti. vtinam Legerem, legeres, legeret.
Plurali. Legeremus, legeretis, legerent.
Præterito imperfecto, vtinã Legerem, legeres, legeret.
Plurali. Legeremus, legeretis, legerent.
Præterito perfecto vtinam. Legerim, legeris, legerit.
Plurali. Legerimus, legeritis, legerint.
Præterito plus. perfe. vtinam Legissem, legisses, legisset.
Plurali. Legissemus, legissetis, legissent.
Futuro, vtinam Legam, legas, legat.
Plurali. Legamus, legatis, legant.

¶ Subiunctiuo modo.
Tempore præsenti, cum Legam, legas, legat.
Plurali. Legamus, legatis, legant.
Præterito imperf. cum Legerem, legeres, legeret.
Plurali. Legeremus, legeretis, legerent.
Præterito perfecto, cum Legerim, legeris, legerit.
Plurali. Legerimus, legeritis, legerint.
Præterito plus. perf. cum Legissem, legisses, legisset.
Plurali. Legissemus, legissetis, legissent.
Futuro, cum Legero, legeris, legerit.
Plurali. Legerimus, legeritis, legerint.

¶ Infinitiuo modo.

Tempore præsenti,Legere.
Præterito,Legisse.
Futuro,Lecturum,vel lecturum esse,vel lectum ire.
¶Gerundia substantiua.
Legendi,Legendo.Legendum.
¶Supina verba.
Lectum,Lectu.
¶Participia.
Præsentis.Legens.
Futuri.Lecturus.a.um.
¶Verbo impersonali.Indicatiuo modo.
Tempore præsenti,Legitur.
Præterito imperfe.Legebatur.
Præterito perfe.Lectum est vel fuit.
Præterito plus.perfe.Lectum erat vel fuerat.
Futuro imperfe.Legetur.
Futuro perfe.Lectum erit.
¶Imperatiuo modo.
Tempore præsenti,Legatur.
Futuro,Legitor,vel lectum sit.
¶Optatiuo modo.
Tempore præsenti,vtinam Legeretur.
Præterito imper.vtinam Legeretur.
Præterito perfe.vtinam Lectum sit vel fuerit.
Præt.plus.perfe.vtinam Lectum esset,vel fuisset.
Futuro,vtinam Legatur.
¶Subiunctiuo modo.
Tempore præsenti,cum Legatur.
Præterito imperf.cum Legeretur.
Præterito perfecto,cum Lectum sit vel fuerit.
Præterito plus.perfe.cum Lectum esset vel fuisset.
Futuro,cum Lectum erit vel fuerit.
¶Infinitiuo modo.
Tempore præsenti,Legi.
Præterito,Lectum esse vel fuisse.
Futuro,Legendum vel Legendum esse vel lectũ iri.
¶Paßiua voce. Indicatiuo modo.
Tempore præsen.Legor,legeris vel legere,legitur.
Plurali.Legimur,legimini,leguntur.
Præt. imper.Legebar,legebaris,vel.are.legebatur.
Plurali.Legebamur,legebamini,legebantur.
Præterito perfe.Lectus.a.um.sum.vel fui.
Præt. plus.per. Lectus.a.um.eram.vel fueram.
Futuro imperfe.Legar,legeris vel.ere.legetur.
Pli.Legemur,legemini,legentur.
Futuro perfe.Lectus,lecta,lectum.ero.
¶Imperatiuo modo.
Tempore præsenti.Legere vel legaris,legatur.
Plurali.Legamur,legimini vel legamini,legantur.
Futuro,Legitor vel lectus sis legitor vel lectus sit.
Plurali. Legamur vel lecti simus, legiminor vel lecti sitis,leguntor vel lecti sint.
¶Optatiuo modo.
Temp.præ.vtinã Legerer.legereris.l.rere.legeretur.
Plurali.Legeremur,legeremini,legerentur.
Præt. imper. vtinã Legerer,legereris.l.rere.retur.
Plurali.Legeremur,legeremini,legerentur.
Præt.perfe.vtinam. Lectus.a.um.sim vel fuerim.
P.P.P.vtinam Lectus.a.um.essem vel fuissem.
Futuro,vtinam Legar,legaris vel legare,legatur.
Plurali.Legamur,legamini,legantur.
¶Subiunctiuo modo.
Temp. præsenti,cũ Legar,legaris.l.legare, legatur.
Plurali.Legamur,legamini,legantur.
Præt.imperf.cũ legerer,legereris.l.rere. legeretur.
Plurali.Legeremur,legeremini,legerentur.
Præterito per.cum Lectus.a.um.sim vel fuerim.
P.P.P. cum Lectus.a.um.essem vel fuissem.
Futuro,cum Lectus.a.um.ero.vel fuero.
¶Infinitiuo modo.
Tempori præsenti.Legi.
Præterito.Lectum.a.um.esse vel fuisse.
Futuro,Legendum vel Legendum esse,vel lectũ iri.
¶Partipia vocis paßiuæ.
Præteriti, Lectus,lecta,lectum.
Futuri. Legendus,legenda,legendum.
¶Quarta Coniugatio.

AVdio. audis.audiui. audire. Audiendi. audiendo.audiendum. Auditum.auditu.Audiens.auditurus.Audior.audiris.Auditus.audiendus,
¶Actiua voce.Indicatiuo modo.
Tempore præsenti.Audio,audis,audit.
Plurali.Audimus,auditis,audiunt.
Præterito imper.Audiebam,audiebas,audiebat.
Plurali.Audiebamus,audiebatis,audiebant.
Præterito perfe.Audiui,audiuisti,audiuit.
Plurali.Audiuimus,audiuistis,audiuerunt.l.audiuere.
Præt. plus.perfe.Audiueram,audiueras,audiuerat.
Plurali.Audiueramus,audiueratis,audiuerant.
Futuro imperfe.Audiam,audies,audiet.
Plurali.Audiemus,audietis,audient.
Futuro perfe.Audiuero,audiueris,audiuerit.
Plurali.Audiuerimus,audiueritis,audiuerint.
¶Imperatiuo modo.
Tempore præsenti.Audi vel audias,audiat.
Plurali.Audiamus,audite vel audiatis,audiant.
Futuro.Audito vel audiueris,audito vel audiuerit.
Plurali.Audiamus vel audiuerimus,auditote,vel audiueritis,audiunto,vel audiuerint.
¶Optatiuo modo.
Temp.præsenti,vtinam Audirem,audires,audiret.
Plurali.Audiremus,audiretis,audirent.
Præt. imperf.vtinã Audirem,audires,audiret.
Plurali.Audiremus,audiretis,audirent.
Præt.per.vtinam Audiuerim,audiueris,audiuerit.
Plurali.Audiuerimus,audiueritis,audiuerint.
P.P.P.vtinã Audiuißem,audiuisses,audiuisset.
Plurali.Audiuissemus,audiuissetis,audiuissent.
Futuro,vtinam Audiam,audias,audiat.
Plurali.Audiamus,audiatis,audiant.
¶Subiunctiuo modo.
Tempore præsenti,cum Audiam,audias,audiat.
Plurali.Audiamus,audiatis,audiant.
Præterito imper.cum Audirem,audires,audiret.
Plurali.Audiremus,audiretis,audirent.
Præt. perf.cum Audiuerim,audiueris,audiuerit.

Plurali. Audiuerimus, audiueritis, audiuerint.
P.P.P. cum Audiuissem, audiuisses, audiuisset.
Plurali. Audiuissemus, audiuissetis, audiuissent.
Futuro, cum Audiuero, audiueris, audiuerit.
Plurali. Audiuerimus, audiueritis, audiuerint.

¶ Infinitiuo modo.

Tempore præsenti. Audire.
Præterito. audiuisse.
Futuro. Auditurum, vel auditurũ esse. l. auditum ire.

¶ Gerundia substantiua.

Audiendi, audiendo, audiendum.

¶ Supina verba.

Auditum. Auditu.

¶ Participia vocis. Actiuæ.

Præsentis. Audiens. Audientis.
Futuri. Auditurus. a. um.

¶ Verbo impersonali. Indicatiuo modo.

Tempore præsenti, Auditur.
Præterito imperfe. Audiebatur.
Preterito perf. Auditum est vel fuit.
Præterito plus. per. Auditum erat vel fuerat.
Futuro, imperf. Audietur.
Futuro perf. Auditum erit.

¶ Imperatiuo modo.

Tempore præsenti. Audiatur.
Futuro, auditor, vel auditum sit.

¶ Optatiuo modo.

Tempore præsenti, vtinam Audiretur.
Præterito imperf. vtinam Audiretur.
Præterito perfe. vtinam Auditum sit vel fuerit.
P.P.P. vtinam Auditum esset vel fuisset.
Futuro, vtinam. Audiatur.

¶ Subiunctiuo modo.

Tempore præsenti, cum Audiatur.
Præterito imperf. cum Audiretur.
Præterito perf. cum Auditum sit vel fuerit.
Præterito plus. per. cum Auditum esset, vel fuisset.
Futuro, cum Auditum erit vel fuerit.

¶ Infinitiuo modo.

Tempore præsenti. Audiri.
Præterito Auditum esse vel fuisse.
Futuro, Audiendum, vel Audiendum esse, vel auditum. iri.

¶ Passiua voce. Indicatiuo modo.

Tempore præsenti Audior, audiris. l. audire, auditur.
Plurali. Audimur, audimini, audiuntur.
Ptõ imperf. Audiebar, ebaris, vel audiebare. batur.
Plurali. Audiebamur, audiebamini, audiebantur.
Præterito perfe. Auditus. a. um. sum vel fui.
Præterito plus. per. Auditus. a. um. eram. vel fueram.
Futuro imperfe. Audiar, audieris, vel. ere. audietur.
Plurali. Audiemur, audiemini, audientur.
Futuro perf. auditus, Audita, auditum. ero.

¶ Imperatiuo modo.

Tempore præsenti. Audire vel audiaris, audiatur.
Plurali. Audiamur, audimini, vel audiamini, audiãtur
Futuro, Auditor, vel auditus sis, Auditor. l. auditus sit.
Plurali. Audiamur. l. auditi simus, audiminor. l. auditi sitis. Audiuntor vel auditi sint.

¶ Optatiuo modo.

Tempore præsenti, vtinam Audirer, audireris, vel. rere. audiretur.
Plurali. Audiremur, audiremini, audirentur.
Præterito imper. vtinã Audirer, audireris, vel audirere, audiretur.
Plurali. Audiremur, audiremini, audirentur.
Præterito perfecto, vtinam Auditus, audita, auditum sim, vel fuerim.
Præterito plus. perfe. vtinam Auditus, audita, auditum essem vel fuissem.
Futuro, vtinam Audiar, audiaris, vel audiare audiatur.
Plurali. Audiamur, audiamini, audiantur.

¶ Subiunctiuo modo.

Tempore præsenti, cum Audiar, audiaris, vel audiare, audiatur.
Plurali. Audiamur, audiamini, audiantur.
Præterito imp. cũ Audirer, audireris. l. rere. audiretur.
Plurali. Audiremur. audiremini, audirentur.
Præterito perfe. cum Auditus. a. um. sim vel fuerim.
Præterito plus. perfe. cũ Auditus. a. um. essem. l. fuissem.
Futuro, cum Auditus. a. um. ero. vel fuero.

¶ Infinitiuo modo.

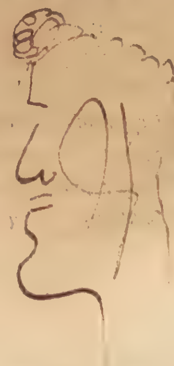
Tempore præsenti, Audiri
Præterito, Auditum. am. um. esse vel fuisse.
Futuro, Audiendum, vel audiendum esse, vel auditum iri.

¶ Participia vocis passiuæ.

Præteriti, Auditus. Audita. Auditum.
Futuri, Audiendus. Audienda. Audiendum.

Coniugationum Finis.

DE formatione)Analogia,quā ꝓportionē Quintilianus interp̄tatur, in nulla grāmatices parte magis deseruit nobis,quā in v̄borū cōiugatiōe:vt vl' sola ꝑpemodū possit in hac vna parte sufficere,p̄terq̄ in p̄teritis & supinis,q̄ a ꝓportione plerūq; discesserūt,Nā si amo.as.fecit in p̄terito impf.indicatiui amabā,& in futuro amabo,possis nullo p̄ceptore,sed sola analogia duce ab eo, ꝙ est porto.as.& ab eo,q̄d ambulo.as.facere portabā ambulabā,portabo ambulabo. Quia tn̄ video græcos & latinos circa t̄porū

¶ De formatione verborū regulariū. Cap.vj.

AMo,doceo,lego,audio,nō formāt aliūde quin potius alia tēpora formātur ab eis.

Amabam,docebam, formantur a secunda persona singulari præsentis indicatiui modi ablata.s.& addita.bam.

Legebā,audiebā formāt a prima ꝑsona singl'ari p̄ntis īdicatiui mōi.o.mutata in.e.& addita.bā. p̄ter.eo.is.q̄d mittit.ibā.& queo.quis.quibam.

Amaui.docui.legi.audiui nō formātur aliunde: quin potius reliqua tempora, quæ circūloquimur in voce passiua,formantur ab eis.

formationē,atq; etiā personarū,q̄ a prima verbi positione defluxerunt,laborasse: nō oīno & nos otiosum esse putauimus hac de re p̄cepta tradere.¶Amo.doceo.lego.audio)Cū verborum cōiugationes quatuor sint,quarū diuersitas colligitur p̄cipue ex secunda persona p̄ntis indicatiui modi & p̄nis infinitiui.ꝓponit quatuor verba,q̄ explicata per oēs voces,modos,numeros,& personas exhibēt nobis imaginem totius cōiugationis,& quib⁹ in locis illius partes inter se cōueniāt.Dicit igitur in primis.Qđ prima verbi positio,hoc est, ꝙ prima persona p̄ntis indicatiui nō formatur aliunde:quin potius ipsa ginit ex se reliqua alia tp̄a. Est. n. hæc in verbo,quod in noīe rectus. Et quēadmodū gignendi casus in noīe oñdit nobis quotæ declinationis est nomen, eodē mō secunda persona p̄ntis indicatiui,q̄ primū dicessit a verbi positione,oñdit quotæ cōiugatiōis est verbū.nā q̄ mittūt in.as. sunt primæ,q̄ in.es.sunt secundæ,q̄ in.is.breuē sunt tertię,q̄ in.is.productā quartę:quā quidam nō quartam,sed tertiam ꝓductam dixerunt. Sed quēadmodū prima verbi positio semper terminatur in. o. vel in.or. p̄terq̄ in verbis defectiuis & irregularibus, ita secunda cōiugatio habet ꝓpriam terminationē in.eo.& quarta semper in.io.p̄ter eo,& q̄o cū cōpositis:q̄ cum sint quartæ.tn̄ terminātur in.eo. Sūt p̄terea pauca verba primæ cōiugationis q̄ terminātur in.eo.vt meo.as.creo. as.nauseo.as.& aliq̄n plura tertię q̄ terminantur in.io.vt facio facis.fodio fodis,fugio.is. Primæ itaq; cōiugationis positio mittit secūdā personam.o.mutata in.as.vt amo.amas,porto.as.Secūdę vero.o.mutata in.s.vt doceo doces.studeo.es.estq; minor vna syllabā,Tertię vero cū in.io.desinit.o.mutata in.s.estq; minor æq; vna syllaba,vt facio facis.fugio.is.Alia tamē eiusdem cōiugationis quacunq; litera percedente. o.mutata in.is.vt scribo.is.dico.is.scando.is.lego.is. Quartæ cōiugationis.io.vel.eo.mutatis in.is.vt audio:is.polio,is.eo.is.q̄o.quis. Tertia persona fit.s.finali secūdæ personæ mutata in.t.vt amas amat.doces.cet.legis legit,audis.dit.Prima persona pluralis fit.mu.interposita inter.s.finalem secundæ personæ & p̄cedentē vocalē. vt amas amamus. Secunda persona pluralis fit.ti.interposita,vt amas.atis.Tertia persona pluralis in prima quidē et secunda cōiugatione fit a tertia persona singularis.n.interposita inter.t.finalem,& vocalē percedentē.vt amat.amant,docet docent. In tertia vero & quarta fit primæ positionis.o.finali mutata in.unt.vt lego.legunt.facio.unt.audio.unt.eo.eunt. ¶Amabā,docebam)Præteritum imperf.primæ cōiugationis,atq; secundæ fit a secunda persona singularis p̄sentis indicatiui ablata.s.& addita.bam.vt amas amabā.doces docebā. ¶Legebam & audiebam)Hoc est verba tertiæ & quartæ cōiugationis fiunt primæ verborū positionis.o.finali.mutata.in.e.& addita bam.vt lego.gebam.facio faciebam.audio.diebam.Eo tn̄ & q̄o sequuntur rōnē verborū primæ,& secundę cōiugationis,q̄ formant p̄teritū imperf.vt diximus,a secunda persona p̄ntis indicatiui ablata.s.et addita.bam.vt q̄o quis quibam eo.is.ibam.Ad quorū similitudinē antiquiores poetæ p̄sertim hoc tēpus formabant in omnibus verbis quartæ cōiugationis.vt Virg.viij.Aeñ.Tūc mihi prima genas vestibat flore iuuenta.Idem in eodē.Certatis squammis serpentū auroq; polibant:pro vestiebant & poliebant.Secunda persona singularis fit.m̄.mutata in.s.vt amabam amabas. Tertia persona singularis fit.m.mutata in.t.vt amabam amabat.Prima persona pluralis fit addita.us. amabā amabamus.Secunda persona pluralis,fit.m.mutata.in.tis.vt amabam.amabatis.Tertia persona eiusdē numeri fit.m.mutata in.nt.vt amabā.amabant.¶Amaui.docui.legi.audiui) Omnis p̄teriti perfecti indicatiui modi prima persona singularis desinit in.i.q̄ tn̄ nullā certam ꝓportionē verborū sequitur a quibus descēdit: nisi ꝙ verba primæ & quartæ cōiugationis plerūq; formātur a secunda persona p̄sentis indicatiui.s.ablata & addita.ui.vt amas.amaui.porto.as.aui.audio.is.iui. Sed de vltimis & penultimis syllabis p̄teritorū in tertio cap.li.secundi explicabimus. Secunda persona singularis fit supra primā.sti. assumpta,vt amaui amauisti.Tertia persona eiusdē numeri fit.t.assumpta,vt amaui amauit.Prima persona pluralis fit assumpta.mus.vt amaui amauimus.Secunda eiusdē numeri fit.stis.assumpta,vt amaui amauistis.Tertia eiusdem numeri fit.i.finali mutata in.e. & assumpta.runt.vel.re.vt.amaui amauerunt,vel amauere. Hoc tēpus crebras recipit abscisiones.neq; id tm̄ in carmine.verū etiam in ꝓsa oratiōe:maxime in verbis primæ cōiugationis,q̄ mittunt p̄teritū in.aui.p̄ter quā laui,quod ipsum vr̄ abscissum ab eo,quod est lauaui.neq;.n.possemus dicere lasti ꝓ lauasti.Et in verbis tertiæ,& quartæ,q̄ mittunt p̄teritū in. iui. sed in verbis primę recipit tm̄ abscisionē in secunda persona singularis numeri:& in secunda,& tertia pluralis,vt amasti ꝓ amauisti.amastis ꝓ amauistis,amarūt ꝓ amauerūt.In verbis tertiæ,& quartæ oēs personæ possunt recipere abscisionē.vt sapij sapijsti sapijt. pro sapiui sapiuisti sapiuit. & in plurali sapijmus. sapijstis.sapierūt,vel sapiere,pro sapiuimus sapiuistis sapiuerunt,vel sapiuere.audij audijsti.audijt.pro auidiui audiuisti.audiuit.audijmus audijstis audierunt vel audiere,ꝓ audiuimus audiuistis.audiuerunt,vel audiuere.Et in omnibus cōpositis ab eo.is.iui.semper fit abscisio: vt p̄terij potiusq; p̄teriui.redij.adij.inij.ꝓdij.potiusq; rediui.adiui.iniui.prodiui.& eodē mō de reliquis.Illud etiam est aduertendū in secundis personis vtriusq; numeri duplex.i.abscissorū posse per synæresin coire in vnū.i. longum. vt sapisti pro sapijsti.Martia.Nubere vis Prisco,nō miror Paula sapisti.eodē mō dicimus polisti polistis. pro polijsti, polijstis.Audisti audistis, pro audijsti audijstis:facimus etiam syncopē in hoc verbo noui. vt nosti ꝓ nouisti,nostis pro nouistis.Ab eo quoq; quod est admoueo Virg.dixit in.iij.Hyrcanæq; admorūt vbera tigres.& primo Aeñ ab eo,quod est accedo accessi.Idem quoq; dixit.Accestis scopulos vos & cyclopeia saxa:& ab eo,q̄d est dirigo direxi.dixit in.vj. Dardana,qui Paridis direxti tela manusq;.Hor.quoq; ab eo,quod est euado euasi,dixit in.ij.sermonū.Euasti credo metuens doctusq; cauebis. Et Catullus ad Ortallum:Et tu

nõ orbũ luxti deserta cubile. ꝑ luxisti a lugeo. Oui.xi.Meta. & q̃ pars admonet abstit,ꝑ abstitit dixit. & Prop. Quoties raro duxti suspiria motu.ꝑduxisti. ¶ Amauerã docuerã,legerã,audiuerã)Hoc est primũ ex circunloquijs vocis pasſiuæ q̃ formãtur a p̃terito perf.indicatiui.i.finali mutata in.e.& addita.rã. vt amaui.amauerã.docui,docueram.legi legerã.audiui.audiueram. Secunda persona fit.m.finali mutata in.s.vt amaueram.ras.docuerã.ras,legerã.ras.audiuerã.ras. Tertia eiusdẽ numeri fit.m.mutata in.t.vt amauerat,docuerat.legerat,audiuerat. Prima pluralis fit addita.us.vt amauerã.amaueramꝰ. Secunda eiusdẽ numeri fit. m.mutata in.tis. vt amaueram amaueratis. Tertia eiusdẽ numeri fit.m.mutata in.nt.vt amauerã amauerant.Recipit tñ hoc tp̃s abscisionẽ in verbis fere ijsdẽ, quibus p̃teritũ pf. recipiebat: & hoc in oĩbus personis.vt amarã,ras,rat,ramꝰ,ratis,rant.norã.ras.rat.noramus.ratis,rant.cupierã.ras.rat.ramus.ratis.rant,audierã.ras.rat.ramus.ratis.rant. Ab eo quoq; q̃d est remoueo dixit Hora.in.ij.Ser. Verũ vbi se a vulgo & scæna in secreta remorant.sed hoc fortasse tñ in carmine.q̃d prosa oratio nõ admitteret. & ab eo,quod est surripio dixit idẽ Hora.iiij.car.q̃ me surpuerat mihi.pro surripuerat.Idẽ.ij.ser.vnũ me surpite morti ꝓ surripite. ¶ Amabo,docebo)Hoc est, quod futurũ indicatiui modi primæ & secũdæ cõiugationis formatur a secũda persona p̃ntis indicatiui modi ablata.s.& addita bo.vt amas amabo,doces,docebo.Secunda persona eiusdẽ numeri fit.o.finali mutata in.is.vt amabo.amabis.Tertia quoq; fit.o.mutata in.it.vt amabo.amabit.Prima persona pluralis fit.o.mutata in imus.vt amabo.bimus. Secunda persona eiusdem numeri fit.o.mutata in.tis. vt amabo.bitis.Tertia persona eiusdẽ numeri fit.o.mutata in.unt.vt amabo.amabũt. ¶ Legam.audiam) Hoc est,ꝙ futurum indicatiui tertiæ & quartę cõiugationis fit a prima verbi positione.o.mutata in.am. vt lego.legam. antiquiores in.em. terminabant. Quin.li.i.Quid nõ Cato Censorius dicam & faciã, dicẽ & faciẽ scripsit:eundemq; in cæteris,q̃ similiter cadunt, modũ tenuit:quod ex veteribus eius libris manifestum est,& a Messala in li.de.s.litera positum.Secũda persona eiusdẽ numeri fit.am.mutata in.es. vt legam, leges. Tertia eiusdẽ numeri fit.am. mutata in.et.vt legã leget. Prima persona pluralis fit.am.mutata in.emus.vt legam legemꝰ. Secũda eiusdem numeri fit.am.mutata in.etis. vt legam legetis.Tertia eiusdẽ numeri fit.am. mutata in.nt,vt legam legent.Duo tamen verba eo.is.queo.quis,miserunt hoc tẽpus in.bo. vt ibo.quibo,retinẽtq; alterũ.i.per vtrũq; numerum & oẽs personas, vt ibo.ibis,ibit. ibimus.itis.ibunt,quibo,quibis.quibit.bimus.bitis.quibunt. Antiquiores quoq; ad horũ similitudinem declinabant in futuro verba quartæ cõiugationis,vt audibo.ibis,audibit audibimus,bitis,audibunt. Cæcilius. Audibis male, si male dicis mihi.Ennius in Telamone: Vbi molarum strepitũ audibis.Propertius: Lenibunt tacito vulnera nostra sono.Plautus in Aulularia,Testudineũ istum grãdibo gradum. ¶ Amauero. docuero.legero,audiuero) hoc est futurum perfectum indicatiui modi, quod est vnum ex circunloquijs vocis pasſiuæ, formatur a pręterito perfe.eiusdem indicatiui.in prima persona.i.finali mutata in.e.& addita.ro.vt amaui.uero. docui.cuero.legi.gero.audiui.uero.Secunda persona eiusdem numeri fit a prima persona.ro.mutata in.ris. Tertia eiusdem numeri.ro.mutata in.rit.Prima pluralis fit.ro.mutata in.rimus.Secunda eiusdem numeri.ro.mutata in.ritis. Tertia eiusdem numeri.ro, mutata in.rint.Recipitq; hoc tempus abscisionem in verbis fere ijsdem, quibus præteritum recipiebat. Qua tamen ratione & autoritate hoc futurum cum alijs quibusdam temporibus adiecerimus,superius disputauimus.

Amaueram,docuerã,legerã,audiuerã,formant a prima persona singulari præteriti perfecti indicatiui modi.i.mutata in.e.& addita.ram.
Amabo,docebo.formant a secũda p̃sona singulari p̃ntis indicatiui mõi ablata.s.& addita.bo.
Legã,audiã,formãtur a prima persona singulari præsentis indicatiui modi, o mutata in.am. præterquam Eo.is.ibo.Queo,quis,quibo.
Amauero,docuero,legero, audiuero.formãtur a prima persona præteriti perfecti indicatiui modi.i.mutata in.e.& addita.ro.

¶ De formatione imperatiui.

AMa.doce.audi.formantur a secunda persona singulari p̃sentis indicatiui.ablata.s.
Lege format a secunda persona p̃sentis indicatiui modi.is.mutata in.e.Dicimꝰ tñ,dic.duc.fac. ꝓ dice.duce.face.& eodẽ mõ.d̃ cõpositis abillis.
Amet. doceat.legat.audiat.similia sunt tertiæ personæ singulari futuri optatiui modi.
Amemus.doceamus.legamus.audiamꝰ.similia sunt primæ p̃sonę plurali futuri optatiui modi.
Amate,docete.legite.audite.formant a tertia p̃sona singulari p̃ntis indicatiui modi addita.e,
Ametis.doceatis.legatis.audiatis similia sunt secundæ personæ plurali futuri optatiui modi.
Ament.doceant.legant.audiãt.similia sunt tertiæ personæ plurali futuri optatiui.modi.
Amato.doceto.legito.audito.formantur a tertia persona p̃sentis indicatiui modi.addita.o.
Amemus.doceamus.legamꝰ. audiamus.similia sunt primę p̃sonę plurali futuri optatiui modi.
Amatote.docetote.legitote.auditote.formãt a secũda p̃sona singulari eiusdẽ futuri addita.te.
Amãto.docẽto.legũto.audiũto.formãtur a t̃tia persona plurali p̃ntis indicatiui modi addita.o.
Cętera huius t̃pis similia sunt futuro subiũctiui.

DE formatione imperatiui.) ¶ Ama doce lege audi) Quia imperatiuus aliquantulum diuersitatis habet in declinatione,decet formare omnes personas numeri atq; temporis vtriusq;.Tamen aduertẽdum est tria illa dic.duc.fac.recessisse a formatione aliorum ne concurrant,vt aiunt, cum obliquis horũ nominum.dica dice.dux.duce.fax.face. Et ab eis composita. vt maledic.prædic. deduc. benefac. malefac,q̃ apud antiquiores fuerunt dice.duce.face. Vnde & Virg. antiquitatis amator,edice pro edic dixit. Tu Volusi armari volscorum edice maniplis,a facio vero composita,si prępositionem acceperint,ad regulam veniunt vt inficio,infice.Ouid.ij.Metamor.Infice tabe tua natarum Cecropis vnam.deficio.defice Virg.ij.Aeñ.Dubijs nec defice rebus.Illud,quoq; animaduertẽdum est: ꝙ omnes fere grammatici posuerunt in futuri tertia persona plurali duplicẽ terminationem, vt amanto vel amantote,docento vel docentote,sed terminationes illæ secundæ discesserunt ab vsu, atq; ideo a nobis quoq; sublatæ sunt.

DE formatione optatiui. ¶ Amarē.docerē.legerem.audirē.) Hoc est, ꝙ pñs optatiui modi formatur a secunda persona p̄sentis imperatiui addita rem, vt ama, vtinā amarē, doce, docerē, lege, legerē. audi audirē. Secunda persona fit. m. mutata in. s. Tertia. m. mutata in. t. Prima pluralis addita. us. Secūda eiusdē numeri. m. mutata in. tis. Tertia adhuc eiusdē. m. mutata in. nt. vt vtinā amarem amares amaret, amaremus, retis, rent. Sed illa, dicerem, ducerē, facerē, sequuntur regulā antiquā a dice duce face. ¶ Amarē, docerem, legerē, audirē) Hoc est, p̄teritum imp. optatiui modi eodē mō formatur quo pñs eiusdem optatiui modi.

De formatione. Optatiui.

VTinā amarē, docerē, legerē, audirē formāt a scda p̄sona singl'arī pñtis ĩpatiui mōi addita. rē

Preteritum imper. eodem modo formāt, quo pñs.

Amauerim, docuerim, legerim audiuerim. formātur a prima persona præteriti perfecti indicatiui modi. i. mutata in. e. & addita. rim.

Amauissem, docuissem, legissem, audiuissem, formantur a prima persona singulari præteriti perfecti indicatiui modi addita. s. & sem.

Amem formatur a prima persona præsentis indicatiui modi. o. mutata in. em.

Doceam, legam. audiam formantur a prima persona præsentis indicatiui modi. o. mutata in. am.

¶ De formatione subiunctiui.

AMem, doceam, legam, audiam, eodēmodo formantur, quo futurum optatiui modi.

Amarem, docerem, legerem, audirem, eodem modo formantur, quo præsens optatiui modi.

Amauerim, docuerim, legerim, audiuerim formātur a prima persona singulari p̄teriti perfecti indicatiui modi. i. finali mutata. in. e. & addita. rim.

Amauissē, docuissem, legissem, audiuissē eodē mō formantur, q̄ p̄teritum plus. perfe. optatiui modi.

Amauero, docuero, legero, audiuero formantur eodē mō quo futurū perfectum indicatiui modi.

¶ Amauerim, docuerim, legerim, audiuerim) Hoc est, p̄teritum perfe. optatiui modi, q̄d est vnum ex circunloquijs vocis passiuæ, formatur a p̄terito p̄fecto indicatiui modi in prima persona. i. finali mutata in. e. addita. rim. vt amauerim, docuerim, legerim, audiuerim. Scda persona eiusdē numeri fit a prima p̄sona. m. finali mutata in. s. Tertia eiusdē nūeri fit ab eadē p̄ria. m. finali mutata in. t. vt amaueris amauerit. Prima p̄sona pluralis fit a prima singularis addita. us. Secunda eiusdē nūeri. m. mutata in. tis. Tertia eiusdē quoq; nūeri m. mutata in. nt. amaueritis. amauerint. Recipit tñ hoc tēp⁹ easdē abscisiones, quas reliqua circūloquia q̄ a p̄terito indicatiui modi formātur. ¶ Amauissem, docuissem, legissem, audiuissem) Hoc est, p̄teritū plusq; perfectū optatiui modi, q̄d est vnū ex circūloquijs vocis passiuę, formatur a p̄terito p̄fecto indicatiui modi addita. s. & sem. vt amaui, vtinā amauissem, docui docuissem: legi legissem, audiui audiuissem. Secūda p̄sona eiusdē nūeri fit. m. mutata in. s. & rursus Tertia m. mutata in. t. & prima pluralis addita. us. & secūda eiusdē. m. mutata in tis. & tertia adhuc eiusdē. m. mutata in. nt. vt vtinā amauissem, uisses, uisset, amauissem⁹, uissetis, uissent. Hoc tēpus atq; etiā p̄teritū plus. perfe. subiunctiui, quod est interminatione illi simile, atq; etiā p̄teritū infinitiui, quod vtriq;. m. finali subtracta similatur, recipiunt abscisionē in oībus personis vtriusq; numeri, in verbis primę cōiugationis mittentibus p̄teritū in. aui, a. & u. cō sonante extritis. In verbis tertiæ & quartæ q̄ mittunt p̄teritum in. iui. u. tantum consonante displosa, aut facta synæresi. i. & u. reiectis, vt vtinam amassem: cum amassem, amasse pro vtinā amauissem, cum amauissem, amauisse. vtinam cupijssem, vel cupissem: cum cupijssem, vel cupissem: cupijsse, vel cupisse: pro vtinam cupiuissem, cum cupiuissem, cupiuisse, vtinam audijssem vel audissem, cū audijssem, vel audissem: audijsse vel audisse, pro vtinā audiuissem, cum audiuissem, audiuisse. Sed hæ abscisiones carmini atque orationi solutæ cōmunes sunt: illæ tantum poeticæ. a viuo vixi, vixet, pro vixisset. Virg. xj. Aen. Vixet cui vitam deus aut fortuna dedisset. Et ab extinguo. is extinxi. extinxē. Idem quarto Aeneidos: Cū genere extinxem: memet super ipsa dedissem. Repo, repis, repsi, repsem, Hora. primo sermonum: nunc; repsemus, p repsissemus. Idem in eodē. Natis diuisse duobus, p diuisisse: sicut & in alio loco dixit: seruis dum munia didit pro diuidit. Abscessem, p abscesisssem. Silius. lib. viij. punicorū. Neq; abscessem thalamo in magna minatus. Ab eo quoq; quod est noui, licet in prosa oratione dicere vtinā nossem, cum nossem, nosse. Illud vero quod Hora. dixit secūdo sermonum. Dispereant ni summosses omnes: licet in carmine tantū dicere. Quintilianus lib primo, vbi de analogia disputat etiam in prosa oratione nō putat esse vtēdum verbo integro ex ratione proportionis in hoc tempore & similibus, Permittamus (inquit) ijs scilicet: qui contra vsum analogiam defendunt dicere audiuisse & sciuisse. Et paulopost dicere cōseruauisse potiusq; quod dicimus, hoc est conseruasse. ¶ Amem) Hoc est, ꝙ verba primæ coniugationis formant futurum optatiui modi, o finali præsentis indicatiui mutata in. em, vt amo, vtinam amē. ¶ Doceam, legam, audiam) Hoc est, ꝙ in secunda tertia & quarta coniugatione futurum eiusdem numeri fit ab eadem prima verbi positione. o. mutata in. am. vt doceo doceam, lego legam, audio audiam. Secunda persona eiusdem numeri fit a prima persona eiusdem futuri. m. mutata in. s. & tertia persona eiusdem. m. mutata in. t. vt amem, ames, amet. Prima persona pluralis fit a prima persona singulari addita. us. Secunda eiusdem numeri ab eadem prima persona singulari. m. mutata in. tis. Tertia eiusdem numeri ab eadem prima persona singulari. m. mutata in. nt. vt amemus, ametis, ament.

DE formatione subiunctiui. Amē, doceā, legam, audiā) quia futurum optatiui simile est p̄sentis subiunctiui modi, nō opus est hoc loco abintegro formari. ¶ Amarē, docerem, legerem, audirem) idē dicit de p̄terito imperfecto subiunctiui, quod est simile p̄terito imperfecto optatiui modi, atq; hic nō est necesse iterum formari. ¶ Amauerim docuerim, legerim audiuerim, nō est opus formari) quia simile est p̄terito perfecto optatiui, easdeq; patitur abscisiones, vt amarim. ris. rit. amarimus. ritis. rint. Audierim, ris. rit. audierimus. ritis. rit. Hora. ij. ser. ac ille qui me commorit. Silius quoque. qui memet finibus vnquā amorim Ausonijs. ¶ Amauissem docuissem) præteritum plusquam perfectum subiunctiui easdem abscisiones, formationemque habet, quas preteritum optatiui. ¶ Amauero, docuero, & c̄. i. futurum subiunctiui eodem modo formatur, easdemq; abscisiones habet, quas futurum perfectum indicatiui modi.

DE formatione infinitiui. ¶Præsens eo modo formatur, quo præsens optatiui: & præteritum eo modo, quo præteritum eiusdem optatiui, vt amare amauisse, &c.

DE formatione gerundiorũ. ¶Amandi, amãdo, amandũ) Hoc est, ꝙ gerundia substantiua formãtur a genitiuo singulari participij pñtis tẽporis. tis. finali mutata in. di. pro primo gerundio: & in. do. ꝓ medio: & in. dum. pro vltimo. Quemadmodum vero Participium ipsum formetur statim dicturus est.

DE formatione supinorum. ¶Amatum amatu) Quod supina nõ habent aliquid prius vnde formẽtur, & ꝙ de ꝑterito perfecto indicatiui modi diximus, ꝙ nullã sequitur ꝓportionẽ verborũ a qb⁹ deriuatur. Et ita vr̃ in verbo tres esse positiones: a quibus tota coniugatio deducitur: pñs indicatiui: ꝑteritũ perf. eiusdẽ. & supinũ. Et quẽadmodũ a ꝑterito formãtur reliqua sex tẽpora q̃ circunloquimur in voce passiua: ita a supino formatur participiũ futuri tẽporis actiuæ vocis, & participiũ ꝑteriti passiuæ.

DE formatione participiorũ. ¶Amans, docens, legens audiens) Hoc est, participium pñtis tẽporis cuiuscũq; cõiugationis formatur a prima persona ꝑteriti imperfe. indicatiui modi bã. syllaba finali mutata in. ns. vt amabã amans. Memineris tñ participia duorũ verborum. Eo. is. cũ suis cõpositis recepisse. e. mediã secũdã rõne huius formationis. Itaq; ab. eo. is. diximus iens. eũtis. & a q̃o, quis, quiẽs, q̃untis, q̃d magis. in eorũ cõpositis intelligitur, vt ꝑteriẽs. rediens ꝓdiẽs. nequiẽs. ¶Amatur⁹) ꝙ participiũ futuri tẽporis actiuæ vocis formatur ab vltimo supino addita. rus. vt ab amatu. amaturus amatura amaturũ. ¶Amatus) ꝙ participiũ ꝑteriti tẽporis vocis passiuæ formatur ab eodẽ vltimo supino addita. s. vt ab amatu. amat⁹. amata. amatũ. ¶Amãdus amãda amandũ) ꝙ participiũ futuri tẽporis possiuæ vocis, cui gerundia adiectiua ꝑ oĩa similãtur ꝑterq; in significatiõe, formatur a gtõ singulari participij pñtis actiuę vocis tis. finali mutata i. dus. da. dũ. vt amãs amãtis, amãd⁹. da. dũ. Antiquiores tñ participia & gerũdia tã adiectiua, q̃ substãtiua tertiæ & quartę cõiugatiõis in. vnd⁹. vnda vndũ. mittebãt. Vñ ad huc sunt apud iure cõsultos tituli de cõi diuidundo, & finiũ regundorũ & familię hercis cũdę, et apud Plautũ in nr̃is mercimonijs emũdis vendũdisq;, et ius dicundũ. sed hæc exoleuerũt, ꝑterq; in hoc verbo eo. is. & suis compositis. vt adeundi, adeundo adeundum. adeũdus. a. um.

¶De formatione Infinitiui.

AMare, docere, legere, audire formãt̃ a secũda ꝑsona singl̃ari pñtis impatiui mõi addita. re.
Amauisse, docuisse, legisse, audiuisse formãt̃ a ꝑteriti perfecti prima persona singulari addita. s. & se.

¶De formatione gerundiorum, supinorum, & participiorum.

AMãdi, amãdo, amandũ. Docẽdi, docẽdo, docendũ. Legendi, legendo, legendum. Audiẽdi, audiendo, audiendũ formantur a genitiuo singulari participij præsentis. tis. mutata in. di. do. dũ.
Amatum amatu. doctum doctu, lectum lectu. auditum. auditu non habent, vnde formari possint.
Amans, docens, legens, audiens, formantur a prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi. bam. finali mutata in. ns.
Amaturus, docturus, lecturus, auditurus, formãtur ab vltimo supino addita. rus.
Amatus, doctus, lectus, auditus formantur ab vltimo supino addita. s. litera.
Amandus, docendus, legendus, audiendus formãtur a genitiuo singulari participij præsentis. tis. finali mutata in. dus. da. dum.

¶De formatione indicatiui modi vocis passiuæ.

AMor, doceor, legor, audior, formãtur ab eadem prima persona singulari præsentis indicatiui modi actiuæ vocis addita. r.
Amabar, docebar, legebar, audiebar formãtur ab eadẽ prima persona singulari præteri imperfecti indicatiui modi vocis actiuæ. m. mutata in. r.
Amabor, docebor, formãt̃ a prima ꝑsona singulari eiusdẽ futuri indicatiui mõi actiuę vocis addita. r.

DE formatione Indicatiui. ¶Amor. doceor. legor. audior) Hoc est, ꝙ prima persona ꝑ̃sentis indicatiui modi passiuæ vocis formatur ab eadem prima persona vocis actiuæ addita. r. vt amo amor. doceo doceor. lego legor, audio audior. Secũda persona eiusdem numeri formatur ab eadem secunda persona actiuæ vocis. s. mutata in. ris. vel. re. In verbis tamen tertiæ coniugationis eiusdem personæ. is. mutata in. e. & addita. ris. vel. re. vt amor. amaris, vel amare. doceor. doceris, vel docere, legor legeris, vel legere. audior. iris. vel. ire. Tertia eiusdẽ numeri fit a tertia simili actiuæ vocis addita. ur. vt amat amatur. docet docetur. legit legitur. audit auditur. Prima pluralis fit a prima simili actiuæ vocis. s. mutata in. r. Secunda eiusdẽ numeri. tis. mutata in. mini. fit a simile secunda persona actiuæ vocis. Tertia vero fit a simili tertia persona actiuæ vocis. addita. ur. vt. amamur. ini. antur. docemur. ini. entur. legimur. ini. untur. audimur. ini. untur. ¶Amabar, docebar.) Hoc est, ꝙ præteritum imperfe. indicatiui passiuæ vocis format primam personam singularem a simili persona vocis actiuæ. m. mutata in. r. vt amabar, docebar, legebar, audiebar. Secunda fit ab hac addita. is. vel. e. vt amabaris. vel. bare docebaris vel. bare. legebaris, vel. bare. audiebaris, vel. bare. Tertia fit a simili tertia persona vocis actiuæ addita. ur. vt amabatur, docebatur. legebatur, audiebatur. Prima persona pluralis fit a simili persona vocis actiuæ. s. mutata in. r. Secunda a simili persona vocis actiuæ. tis. mutata in. mini. Tertia a simili persona vocis actiuæ addita. ur. vt amabamur amabamini amabantur. docebamur docebamini docebantur. legebamur legebamini legebantur, audiebamur, audiebamini. audiebantur. ¶Amabor, docebor) ꝙ prima persona futuri indicatiui modi vocis passiuæ in verbis primæ & secundæ coniugationis formatur ab eadẽ prima persona vocis actiuæ addita. r. vt amabo amabor. a docebo docebor. Secunda persona eiusdem numeri fit ab his. o. mutata in. e. & additai. s. vel. e. Tertia vero eiusdẽ numeri a simili persona vocis actiuæ addita. ur. vt amabor amaberis, vel amabere amabitur. docebor doceberis vel docebere docebitur. Prima pluralis fit a prima simili actiuæ vocis s. mutata in. r. Secunda eiusdem numeri a simili persona actiuæ vocis. s. mutata in. mini. Tertia eiusdem numeri fit a simili persona actiuæ vocis addita. ur. vt amabimur. amabimini, amabuntur, docebimur. bimini. buntur.

Legar.audiar.formantur a prima persona singulari eiusdem futuri.m.mutatur in.re.

¶De formatione imperatiui modi.

AMare,docere.legere.audire.formantur a secunda persona singulari pñsentis imperatiui modi actiuæ vocis.addita.re.

Ametur.doceatur.legatur. audiat similia sunt tertię personæ singulari futuri optatiui.

Amemur.doceamur.legamur. audiamur similia sunt primæ personæ plurali futuri optatiui.

Amamini.docemini.legimini.audimini formant a secunda persona plurali præsentis imperatiui modi actiuæ vocis.te.mutata in.mini.

Amemini.doceamini legimini, audimini similia sunt secundæ personæ plurali futuri optatiui.

Amētur.doceātur.legātur. audiantur similia sunt tertiæ personę plurali futuri optatiui.

Amator,docetor,legitor,auditor formantur a tertia persona singulari futuri eiusdē imperatiui modi addita.r.

Amemur,doceamur,legamur,audiamur,similia sunt primæ personæ plurali futuri optatiui.

Amaminor doceminor,legiminor,audiminor formātur a scđa pſona plurali futuri eiusdē imperatiui modi actiuę vocis.tote.mutata in.minor.

Amantor.docentor. leguntor.audiūtor formātur a tertia persona futuri eiusdē imperatiui modi actiuæ vocis addita.r.

¶De formatione Optatiui modi.

AMarer.docerer.legerer.audirer. formātur a prima persona singulari præsentis eiusdē optatiui modi actiuæ vocis.m.mutatur in.r.

Præteritum imperfectum eodem modo formatur,quo præsens.

Amer.docear.legar.audiar formātur a prima persona singulari futuri eiusdem optatiui modi actiuæ vocis,m. mutata in.r.

¶De formatione Subiunctiui modi.

AMer. docear.legar.audiar eodē mō formātur,quo futurū optatiui modi passiuę vocis.

Amarer.docerer.legerer.audirer.eodē mō formātur,quo præsens optatiui modi passiuæ vocis.

¶De formatione infinitiui modi.

AMari,doceri.audiri formantur a pñsenti infinitiui modi actiuæ vocis. re. mutata in.ri.

Legi formatur ab eodem infinitiuo actiuę vocis. ere. mutata in.i.

Futurū infinitiui modi circunloquimur per primū supinū,& hoc verbū ire in voce actiua. & iri.in passiua:aut per participiū futuri in. rus.& hoc verbum,esse,in voce actiua:& per participium futuri in dus. & idem verbum,esse,in passiua

¶Legar.audiar) φ prima persona futuri indicatiui modi vocis passiuæ in verbis tertię & quartæ cōiugationis formatur ab eadem prima pſona vocis actiuę.m.mutata in.r.vt a legā,legar,ab audiā.audiar.Secūda eiusdē numeri fit ab eadē prima.a.mutata in.e.& addita.is.vel.e.vt legar legeris vel legere.audiar.audieris.l.audiere.Tertia a simili tertia persona actiuæ vocis addita.vr.vt legetur.audietur.Prima pl'is,a simili persona vocis actiuę.s.mutatur in.r.Scđa a simi pſona vocis actiuæ.tis.mutata in mini.Tertia eiusdē numeri a simi pſona vocis actiuæ addita. ur.vt legemur.emini.legentur,audiemur. audiemini.audientur.

DE formatione Imperatiui.)Quia personas omnes vtriusq₃ temporis atq₃ numeri huiusmodi satis explicite formauim⁹ in ipsa operis lectione: ad sequentia properemus.

¶De formatione Optatiui.

AMarer.docerer.legerer.audirer)Hoc est pñsens optatiui modi:formatur a prima persona eiusdem pñsentis optatiui actiuæ vocis,m.mutata in.r.vt amarē.amarer,docerē docerer,legerē legerer.audirē.audirer.Secūda pſona eiusdē numeri formatur a prima persona addita:is.vel.e.vt amarer.eris.vel.ere,docerer,eris,l.ere. legerer.eris. vel.ere.audirer.eris.vel.ere. Tertia persona eiusdē fit a prima simili persona actiuę vocis addita.ur.vt amaret̄.doceretur,legeret̄,audiret̄. Prima pſona pl'is numeri fit a prima simili pſona vocis actiuæ.s.finali mutata in.r. Secunda eiusdē numeri fit ab eadē secūda persona vocis actiuæ:tis.mutata in mini. Tertia eiusdē nūeri fit a simili tertia persona vocis actiuę addita ur.vt amaremur.amaremini,amarentur.doceremur.doceremini.docerentur.audiremur.audiremini.audiretur.

¶Amarer.docerer.legerer.audirer)Hoc est præteritū imperf.optatiui mōi,eodē modo formatur,quo pñs eiusdē modi. ¶Amer.docear,legar,audiar.) Hoc est futurū optatiui modi,formatur a prima persona eiusdē futuri actiuæ vocis.m.finali mutata in.r.vt amē.er.doceā.ar.legā.ar.audiā.ar. Scđa pſona eiusdē nūeri fit a prima addita. is. l.e.vt amer.eris.l.ere.docear.aris.l.are legar.aris.vel.are.audiar.aris.l.are. Tertia eiusdē nūeri fit a simili tertia vocis actiuæ.addita. ur. vt,amet̄,doceat̄.legat̄.audiat̄.Prima pſona pl'is fit a simi pſona vocis actiuę.s.mutata in r.Scđa eiusdē nūeri a simi pſona vocis actiuę tis.mutata in.mini. Tertia eiusdē numeri a simili pſona vocis actiuæ addita. ur. vt amemur.amini.ent̄.doceamur.amini.ātur.legamur.amini.ant̄.audiamur. amini.antur.

¶De formatione subiunctiui.

AMer.docear.)Hoc est pñsens subiunctiui eodē modo formatur,quo futurū optatiui: Et pteritū imperf.eiusdem subiunctiui simile est præterito imperfecto optatiui.

¶De formatione infinitiui.

AMari.doceri.audiri.) Hoc est,qđ pñs infinitiui mōi primæ & secūdę & quartę cōiugationis formatur ab eodē pñsenti infinitiui modi actiuæ vocis.re.mutata in.ri.vt a mare,amari.docere.doceri.audire.audiri.

¶Legi) hoc est, præsens eiusdem infinitiui vocis passiuæ fit ab eodem præsenti infinitiui actiuæ vocis.ere.mutata.in.i.vt legere legi.vel breuius a secunda persona præsentis indicatiui vocis actiuæ ablata.s. ¶Futurum infinitiui)quæ ratio sit circunloquendi futurum tam in voce actiua,quā in voce passiua libro quarto,cum de infinitiuo disputabitur,copiosius dicemus.

Circūloquia vocis paſsiuæ nō formātur: ſed circū loquimur ea per participiū præteriti temporis paſsiuę vocis; & hoc verbum ſum.es.fui.

Verbū impersonale ſimile eſt tertijs pſonis ſingularis nūeri paſsiuę vocis: niſi q in circūloquijs participium eſt quaſi ſubſtantiuū in gēnre neutro.

¶ De verbis irregularibus & defectiuis. Cap. vij.

FEro.fers.tuli.ferre.ferendi.ferēdo.ferendum.latum. latu.ferēs.laturus.Feror.ferris vel ferre.latus.ferendus. ¶ Indicatiuo modo.

Tempore præſenti.Fero.fers.fert.Ferimus.fertis.ferunt. ¶ Imperatiuo modo.

Tempore pręſenti.Fer.vel feras.ferat.Feram⁹.ferte.vel feratis.ferant.

Futuro,Ferto vel tuleris.ferto vel tulerit.Feramus vel tulerimus.fertote vel tuleritis.ferūto vel tulerint. ¶ Optatiuo modo.

Tēpore pñti.vtinā Ferrem.ferres.ferret.Ferrem⁹.ferretis.ferrent. ¶ Subiunctiuo modo

Præterito imperfecto.cū Ferrē.rres.rret.Ferrem⁹.ferretis.ferrent. ¶ Infinitiuo modo.

Tempore præſenti Ferre.

¶ Paſsiua voce.indicatiuo modo.

Tēpore pñti.Feror.ferris vel ferre.fertur. Ferimur.ferimini.ferūtur. ¶ Imperatiuo modo.

Tēp.pſen.Ferre.l.feratis.feratur.Feramur.feramini.ferant.Futuro Fertor vel latus ſis.fertor vel lat⁹ſit.feramur vel lati ſimus.feriminor vel lati ſitis.ferūtor vel lati ſint. ¶ Optatiuo modo.

Tempore pſenti.Vtinā Ferrer.ferreris vel ferrere ferretur.Ferremur.ferremini.ferrentur.

¶ Subiunctiuo modo.

Præterito imperfecto.cūm ferrer ferreris vel ferrere.ferretur.Ferremur.ferremini.ferrentur.

¶ Infinitiuo modo.Tempore præſenti.Ferri.

¶ Alia tempora declinantur per proportionem tertiæ coniugationis.

VOlo.vis.volui.velle.volēdi.volēdo.volendū. Volitum.volitu.volens.voliturus.

¶ Indicatiuo modo.

Tēpore pñti.Volo.vis.vult.Volum⁹.vultis.volūt.

Imperatiuo modo caret,ſed ab eo cōpoſitū nolo,hēt in pñti noli nolite.In futuro nolito nolitote.

¶ Optatiuo modo.

Tēpore pñti.vtinā Vellē.lles.llet.vellem⁹.etis.ent.

Futuro vtinā Velim.lis.lit.Velimus.velitis.lint.

Subiunctiuo modo.

Tēpore pñti cū velim.lis.lit.Velimus.itis,velint.

Pręterito imperfecto cū vellē.les.let.lem⁹.letis.lēt.

¶ Infinitiuo modo.Tempore præſenti Velle.

Alia tempora formantur per proportionem.tertiæ coniugationis.

¶ Circūloquia vocis paſsiuę.)Hoc eſt,illa tēpora, quib⁹ ſermo latin⁹ caret.circūloquimur per participiū pteriti temporis,& hoc verbū ſum.es.fui.Per pñs.n.& pteritū perfectū indicatiui circūloquimur ipſum pręteritū.vt amatus ſum.l.fui. Per præteritū imperfectū & pluſq̄ pfectū eiuſdē indicatiui circūloquimur ipſum pteritū pluſq̄ perfectū:vt amatus erā vel fuerā. Per futurum imperfectū eiuſdem indicatiui circūloquimur ipſum futurū perfectū.vt amatus ero. Per futurū & præteritū perfectū optatiui circūloquimur ipſum præteritū perfectū optatiui:vt vtinā amatus ſim.l.fuerim. Per pñs & pteritū pluſq̄ pfectū optatiui circūloquimur ipſum præteritū pluſq̄ perfectū optatiui: vt vtinā amatus eſſem.l. fuiſſem. Per pñs & pteritū perfectū ſubiūctiui circūloquimur ipm pteritū pf.ſubiunctiui.vt cū doctus ſim vel fuerim. Per pteritū imperfectū & pluſq̄ perfectū eiuſdē ſubiunctiui circūloquimur ipm pręteritū pluſq̄ perfectū ſubiunctiui.vt cū amatus eſſem.l. fuiſſem. Per futurū indicatiui & futurum quoq̄ eiuſdē ſubiūctiui circuloquimur ipm futurū ſubiūctiui.vt cū amatus ero vel fuero.Per pñs& pteritū īfinitiui circūloqmur pteritū infinitiui.vt amatū eſſe vel fuiſſe.

¶ De verbis irregularibus.

SVnt quædā verba q̄ nō ſequūtur analogiā neq̄ formationē verborū regulariū: quędā rurſus q̄ deficiunt certis tprib⁹ nūeris & pſonis,quare viſum eſt hoc loco illa cōmodiſsime debere poni. ¶ Atq̄ in primis hoc verbū Fero fers)q̄d cū ad tertiā cōiugationē ſit reducēdū,p eo q̄d eſſe debuit feris in ſcđa pſona ſingulari pñtis īdicatiui differētię cauſa abſciſionē fecim⁹.p eo q̄d ferit in tertia perſona(fert),p eo q̄d feritis in ſcđa perſona plr̄is(fertis.) ¶ In imperatiuo quoq̄.p eo,q̄d eſt (fere)in ſecūda pñtis pſona ſingulari dicimus(fer.)&.p eo q̄d eſſe debuit ferite in ſecunda plurali,dicimus(ferte) ¶ In futuro quoq̄ eiuſdē imperatiui,p eo,q̄d eſt ferito & feritote,diximus(ferto & fertote.) ¶ In pñti optatiui pterito imperfecto ſubiunctiui & pñti infinitiui p eo,q̄d eſſe debuit ferrerē, ferrere,dicim⁹(ferrē.ferre.) ¶ In pñti indicatiui paſsiuæ vocis p eo,q̄d eſſe debuit ferreris.dicimus(ferris.l.ferre.) ¶ In ſcđa perſona ſingulari pñtis imperatiui p eo,q̄d eſſe debuit ferrere, dicimus ferre,& in futuro p feritor(fertor.) ¶ In pręſenti optatiui & in pterito imperfecto ſubiunctiui, p eo,q̄d eſſe debuit fererer.fereris.l.ferere.dicimus ferrer ferreris vel ferrere.

¶ Et in preſenti infinitiui pro eo, quod eſſe debuit fereri:dicim⁹ ferri. reliqua tempora & perſonæ ſequūtur rationem verborum tertiæ.

VOlo.vis.vult volumus,vultis.)p volis volit.volimus.volitis. Imperatiuo caret,quem ſupplemus ex futuro optatiui. ab illius compoſito.Nolo dicimus in pñti noli nolite nolito. tote)in futuro ex proportione quartæ coniugationis. Diomedes tamē in inſtanti imperatiui in ſecūda perſona fac velis,dicit.& totū pluralē ponit velim⁹.velitis. velint: & in futuro.velito.velim⁹.velitote. velint.Hora.modo velis,q̄ tua virtus expugnabilis eſt. ¶ In futuro optatiui & in præſenti ſubiunctiui pro eo,quod volim. dicimus velim. velis.velit,quamquam Cicero.ij.de natura deorum dixit, quo facilius,id quod docere volimus,intelligi poſsit:volimus pro velimus ſcripſit. Alia tempora ſequuntur rationem verborum tertiæ coniugationis. Phocas tamen carere hoc verbum dicit gerundijs ſupinis & participijs:ſed quia vtuntur illis iuniores,ideo poſui.

DE verbis deffectiuis)Sunt quædā verba, q̄ deficiunt modis, aut tēporibus, aut personis. vt es. est. cui⁹ nō modo prima positio deficit, verū etiā nihil aliud hēt, q̄ es. est. essem, esses, esset essemus, essetis, essent. esse. Virg. iiij. æñ. Est mollis flāma medullas. Idē. j. Georg. vt mala culmos esset rubigo. & Mar. si vis esse satur, nostrū pōt esse priapū. In voce quoq; passiua eitur tantū ꝓ editur. Es in secūda psona imperatiui numeri singularis. Plaut⁹ in milite. Es, bibe animo obsecro mecū. Ouid. j. de pōto: Estur, vt oc-

¶De verbis defectiuis.

ES. est. pro eo q̄d edis, edit in secūda & tertia psona singulari indicatiui modi. Essem. esses. esset. essemus. tis. ent. in p̄senti optatiui & in præterito imperf. optatiui & subiūctiui. Esse. in p̄nti infinitiui Estur. in p̄senti indicatiui mōi vocis passiuę. Quę deficiūt, supplētur ab hoc verbo. edo. is. Forem, fores, foret, forēt. ꝓ essem esses, esset. essent. in p̄senti & in pręterito imperfecto optatiui mōi. & in pręterito imperfecto subiunctiui reperitur. & fore pro futurum esse, in futuro infinitiui. In alijs locis deficit.

Aio, ais, ait. aiūt. in p̄senti indicatiui modi. Aiebā, aiebas, aiebat. aiebamus, aiebatis, aiebāt. in pterito imperfecto eiusdē modi. Aiā, aias, aiat. in futuro eiusdē. Ai. in secunda psona singulari p̄sentis imperatiui modi. Aiens, in participio p̄sentis.

Inquio vel inquā, inquis, inquit, inquiūt. in præsenti indicatiui. Inquisti, in secunda psona p̄teriti pf. eiusdē indicatiui. Inquiat, in tertia singulari futuri eiusdē indicatiui. Inque. in secūda persona singulari p̄sentis imperatiui modi. Alijs, in locis deficit.

Quæso, quęsumus. in primis personis vtriusq; numeri præsentis indicatiui modi reperitur in vsu.

Infit pro inquit. & Ouat. in tertijs personis singularibus præsentis indicatiui modi reperiuntur.

Faxo, faxis, faxit, imus, itis, in futuro tantum indicatiui modi.

Ausim, in prima persona singulari futuri indicatiui modi tantum.

Cedo pro dic. & Cedite pro dicite in secundis personis tantum vtriusq; numeri imperatiui modi.

Salue, saluete, saluere. Aue, auete, auere. in eisdē secūdis psonis imperatiui. & in præsenti infinitiui.

culta vitiata putredine nauis. Fore. res. ret. Neq; enim vsq; lectum est foremus. etis. & (quod est in hoc verbo singulare) fore ꝑ futurum esse in futuro infinitiui: oīa alia verba carent. habet quoq; ab eo composita affore. &c. ¶Aio pro dico disyllabū est, habetq; secundum Phocan p̄ns & præteritū imperfectum. sustulimus tñ aijmus aījtis, quod ex propositione dicendum erat, quoniam eas voces videntur aures nostræ quodam mō reformidare. Aiebam, in pręterito imperfe. Aiā, in futuro ex ꝓportione. Plautus in rudēte. vel tu mihi aias, vel neges. Cicero de finibus, quasi ego id curē, quod ille aiat, aut neget. ¶Adiecimus quoq; secundam personā singularē p̄ntis impertiui modi. Ai. quod apud Plautū reperitur, An nata est spōsa p̄gnās?. l. ai. l. nega, & apud Terentium, sæpe ain. quod Cice. de pfecto oratore interpretatur, ain, pro ais ne. ¶Aiēs) Apul. vi. meta. sic aiens crystallo dedolatū vasculū tradidit. ¶Inquio inquis) quāq; ex ꝓportione videatur posse declinari ꝑ omnes modos, tēpora & personas tertiæ cōiugationis: nos tñ illa posuimus, q̄ in vsu reperiūtur, hoc est, inquio. Cice. de orat. Aucupari verba oportebit, inquio. Inquis) Persius. Hoc iuuat, hic inquis, veto quisq̄ faxit oletū. Inquit) Iuue. Q̄n artibus, inquit, honestis. Inquiūt) Cice. in Verrem. vbi sunt Pāphile, inquiunt, scyphi. Reperitur tñ frequētiꝰ. Inquā, in prima positione indicatiui modi dicēte Diomede & Phoca. Inquam, prima persona cōtra morē omniū profert vtrūq; numerum modi indicatiui p̄ntis temporis. Inquisti) Cice in. ij. ora. tu vero inquisti, molestus non eris. Inquiat) idem ad Herenniū. Quid enim tibi vis, aliquis inquiat. Inque) Terētius in phormi. Te emittere intuitu eam inque, ꝑ eo quod est dic. ¶Quęso) vt dicit Phocas, primam hēt psonam singularem p̄ntis indicatiui modi. Habet etiā pluralē eiusdē tēporis: vt Cic. in. j. de legibus. quam obrē aggredere quæsumus. & Silius in. lib. xiij. punicorū. Nō ardua regnis quæsumus, aut in hora tuis. Quæsit quoq; dixit Lucretius in. j. Ni diuum pacem votis adit, & prece quęsit. Apud Salustium quoq; referente Phoca, quæsere lectum est. Sed quemadmodum prioribus duobus vti possumus: ita his posterioribus non est vtēdum. ¶Infit pro inquit) Virg. x. æñ. Tunc pater omnipotens rerum cui summa potestas in fit. & in. xij. Ita turbidus infit. Var. apud Prisc. lib. viij. primam ponit personam infio. ¶Ouat quoq; Phoca teste tantum habet tertiā personam singularē p̄ntis indicatiui & participium ouans. vt Virg. j. Geor. Et ouātes gutture corui. ¶Faxo, faxis) Idē Phocas dicit tantū habere futurū indicatiui: nos tantū inuenimus faxo. faxit. faxitis. faxint. Virg. lib. ix. Haud sibi cū Danais rem faxo & pube pelasga. & Liuius. lib. vj ab vrbe. Faxo ne iuuet vox ista. & Ennius apud Ciceronē in libro de senectute. Nemo me lacrymis decoret, nec funera faxit. & Liuius lib. xxxiij. Quod faxitis deos omnes fortunare velint. Faxit frequēter apud Plautū & Terē. legitur. ¶Ausim primā tantum habere psonam futuri indicatiui modi testis est Phocas. Liuius. l ib. j. Nec si forsan dicere ausim. Virg. quoq;. ij. Geor. Ausim vel tenui vitē cōmittere sulco. vbi Serui⁹ exponit ausim, pro ausus sum vel audebo. Festus quoq; Pōpeius ausis pro audeas exponit. & ausit. Ouid. in. vj. meta. Et nil est, quod non in opino captus amore ausit. Catull⁹ in epitha. Quis huic deo cōparari ausit, sed hoc rarissime inuenitur apud autores. ¶Cedo, cedite) Cice. de cla. ora. Cedo, quęso, orōnis sunt enim. & Iuue. in. vj. Cedo, si breue parui sortita est lateris spatium. Cedite quoq; in plurali pro dicite Plau. vsus est. Cete quoq; ꝑ cedite. Neuius in Lycur. apud Marcellū ꝑ industria cete regē ꝑpugnatū patrē. Enn. in Med. saluete optima corpora, cete man⁹ vestras, measq; accipite. Actius in Mena. æneū aliquis cete in cōspectū aut nos (vbi es) ducite ad eū. Pacuu. in Atalāta. Is vestrū vter sit eius signū datū est, cete. ¶Salue, saluete) Virg. v. æñ. Salue sctā parēs. iterū saluete recepti. Salueo tñ in prima positione dixit Plaut⁹ in truculēto. Salue inq̄t satis est mihi tuæ salutis: nil moror, nō salueo. Cice. quoq; ad Atticū futuro indicatiui ē vs⁹, & saluebis (inq̄t) a meo Cicerone. ¶Auete & auere a Phoca tollitur: cū tñ apud Mart. repiatur. Mane tibi ꝑ me dicit auere liber. Quint. dicit in primo fuisse virū valde literatū, q salutauerit sic: auete: cū ab vsu iā defecisset.

¶(Odi.odisti)Hæc verba cũ tãtum in pterito & tẽporibus ab eo formatis reperiantur:habent tñ sensum etiam aliorum tẽporum e cõtrario ad ea tẽpora,q̃ circũloquimur in voce passiua. Nã queadmodũ mutuamur psens indicatiui ad circũloquẽdũ illꝰ pteritũ pfectũ & pteritũ imperf.ad circũloquẽdum illius plusq̃ pfectum,ita e diuerso pteritum perfectum accomodat suam significationẽ præsenti:et preteritum plusq̃ perfectũ imperfecto.Itaq̃ preteritum perfectum horum verborum habet sensum psentis atq̃ sui ipsius.Præteritum plus.perfe.eiusdẽ modi habet suum & præteriti imperfecti. Præteritũ optatiui habet suum sensum,atq̃ etiã præsentis.Plusq̃ perf.subiunctiui,suum sensum,atq̃ etiam pteriti imperfecti eiusdem modi. Præteritũ pse.suũ sensum atq̃ pñtis eiusdẽ subiũctiui cũ futuro optatiui.Futurũ subiunctiui hẽt suũ sensum atq̃ etiã futuri indicatiui modi. Præteritũ infinitiui suũ atq̃ etiã pñtis. Præterito caret) Furio,quod aliũde assumpsit insaniui. Ferio) q̃d a percutio sumpsit percussi.Tollo) q̃d olim habuit tetuli a substollo substuli mutuatus est.Quatio,is.)quod in vsu non habet quassi, vt dicemus in preteritis tertiæ coniugationis, vbi etiam de Glisco & inchoatiuis.

PArtes orationes octo sunt) Post simplicẽ nominis & cũ eo participij, pronominis verbiq̃ declinationẽ,sequẽs opa pueris adhibẽda est,vt incipiãt partes dignoscere:nõ quidẽ adhuc exacte admodũ,sed quantũ illa ætas capere põt:deinde quõ interse cõstruuntur:vt iã incipiãt quasi degustationẽ quãdam habere eorum,q̃ postea enodatius tradenda sunt. Dicit igitur in primis,q̃ octo sunt orationis partes, quas enumerat. Sed nemo miretur postea,cum dixerimus gerũdia & supina alias esse orationis partes ab octo superioribus:quodq̃,li.iij.dicturi sumꝰ alios posuisse tres tantũ vt Arist.& Theodectes,Alios quatuor vt Stoici.Alios distinxisse vocabulum et appellationẽ a nomine. Alios adiecisse asseuerationẽ attractionẽq̃. Sed nihil necesse est pueritiæ teneritudinem tanta veluti ciborũ varietate farciri, satisq̃ illi fuerit octo orationis partes distinguere: qui numerꝰ primum Aristarcho ex græcis: deinde Palemoni ex latinis placuit:quos deinde omnes grammatici græci & latini sequuti sunt.Ita tñ q̃ græci interiectionẽ partẽ aduerbij esse dixerunt:latini interiectionẽ ab aduerbio separant.Articulum vero quia latinus sermo non agnoscit ad pronomẽ referũt. Itaq̃ omnino partes esse octo dicũt. ¶(Quatuor ex his declinantur) quod ex harum octo partium numero quatuor sunt declinabiles,& quatuor rursus indeclinabiles: quas explicat.Greci quoq̃ articulũ declinãt latini quoq̃ gerundiũ & supinũ.Qui distinguunt vocabulum & appellationẽ a nomine tria illa eodẽ modo declinãt.¶(Nomẽ est,q̃d declinatur per casus)Hæc nõ est diffitio nominis, sed q̃dã proprietas:p q̃ puer magis veniet in noĩs cognitionẽ:q̃ p diffinitionẽ, quã li.iij.redditurisumus. Nomẽ est pars orationis declinabilis corpus aut rem proprie comuniter ue significans:& eodẽ modo de reliquis partibꝰ orationis,quarum proprietates ponit, p quas possint a pueris rudibus literarum dignosci.postea vero li.iij.huius operis illarũ diffinitiones,quæ magis naturam ostendunt,explicabimus. ¶(Genera nominum)Declinabilium orõnis partium eligit quædam accidẽtia: sine quibꝰ non potest fieri illa,quam diximꝰ,cõstructio in noĩe,pronoĩe,& participio:genꝰ, numerũ,& declinationẽ.In verbo cõiugationẽ,vocẽ,significationẽ:atq̃ in oĩbꝰ his psonã. ¶De gñe noĩm,pronĩm,& participiorũ,quoniã alijs in locis copiosius disputabitur,q̃d ad hunc locũ attinet, dicimus genera esse quinq̃, Masculinum quod declinatur cum hic,&c. Sed hæc quam sufficienter dicantur,quis nõ videt? Primum,vt alijs in locis diximus,quia non ideo nomen est masculinũ,quod declinatur cũ hic,aut fœminum quod declinatur cum hæc.aut neutrum, quod declinatur cum hoc,sed quia est vel masculinum, vel fœmininum,vel neutrum,ideo declinatur aut cum hic.aut cum hęc.aut cum hoc.Deinde q̃ nomina adiectiua,quæ per primam & secundam nominis declinationem inflectuntur, & pronoĩa & participia nõ declinãtur p hic & hæc & hoc,sed per suas cuiq̃ gñi terminationes acõmodatas. Præterea q̃ dubij et promiscui generis nullã facit mentionẽ. Sed,vt diximꝰ,hæc pueris ad huc rudibꝰ proponũtur,q̃ prouectioribꝰ accurate magis postea tradẽtur.¶(Nũeri noĩm)nũerꝰ cõis est oĩbꝰ ptibꝰ orõnis,q̃ declinatur,

Odi.odisti.Noui.nouisti.Cœpi.isti.Memini.isti.in voce tantum habent preteritum perfectũ indicatiui:& tempora, quę formãtur ab eo:significationem vero etiam omnium aliorum temporum.

Præterito & tpibꝰ,q̃ ab eo formant̃,caret Furio.is. insaniui.Fero tuli.Ferio percussi. Tollo sustuli. Quatio.is.Glisco.is.cũ verbis q̃ dicũt̃ ĩchoatiua.

¶De primis puerorũ pexercitamẽtis. Ca.VIII.

PArtes orõnis octo sunt.Nomẽ,Pronomẽ,Verbũ participiũ,Præpositio.Aduerbium,interiectio,Cõiunctio.Quatuor ex his declinãt̃.Nomẽ, Pronomẽ,Verbũ,Participiũ. Quatuor nõ declinant̃.Prępositio,Aduerbiũ,Interiectio,cõiũctio.

Nomen est,quod declinatur per casus,& non significat cum tempore,vt hæc musa musæ.

Pronomen est,quod ponitur loco nominis proprij vt ego.tu.ille.Et sunt illa quindecim tantum.

Verbum est, quod declinatur per modos & tẽpora sine casu:vt amo amas amaui amare.

Participiũ est,q̃d declinat̃ p casus cũ tpe & deriuat̃ a verbo semper.vt amans,amatus,amaturus.

Præpositio est,q̃ ponit̃ nomini per appositionẽ:& alijs etiã partibꝰ per cõpositionẽ:vt adeo ad eum.

Aduerbiũ est,q̃d additũ verbo,nomini,aut participio,significationẽ eiꝰ auget,aut minuit,aut mutat vt valde amat.minus amat.nõ amat satis doctꝰ.

Interiectio est,quæ aliquem mentis affectũ significat voce incondita,vt hei mihi.heu me.

Coniunctio est,quæ diuersas partes orationis coniungit:vt Pompeius & Cęsar. amat,& docet.

Genera noĩm,pnominũ,& pticipiorũ quinq̃ sunt. Masculinũ,q̃d declinat̃ cũ hic.vt hic dñs. Fœmininum,q̃d declinatur cũ hæc.vt hæc musa. Neutrum,q̃d declinatur cum hoc,vt hoc templum. Cõe duũ,q̃d declinat̃ cũ hic & hæc. vt hic & hæc hõ.Cõmune trium, q̃d declinat̃ cum hic & hæc & hoc vt hic & hæc & hoc fœlix.amans.

Numeri nominum,pnominum,verborum & participiorum duo sunt.Singularis,qui de vnõ tantum loquitur:Pluralis,qui de pluribus loquitur.

Casus vero nomini pnomini & participio tantũ, sed de his postea copiosius dicetur. ¶ Declinationes noim) Sũt qnq; tãtũ, qui nũerus ex gtĩ diuersitate colligitur. Pronomina p duas proprias declinationes & per duas item: quæ ad nominis declinationem referuntur. Participia per primam & secundã & tertiã declinationem variantur. ¶ Coniugationes verborum quatuor sunt.) Hæc diuersitas ex scda persona pñtis indicatiui mõi accipiẽda erat. nam verba q̃ mittũt illã in.as. sunt primæ cõiugationis, q̃ in.es: scdę

Casus noim pnoim, et participiorũ septẽ sũt Ntũs. Gtũs. Dtũs. Actũs. Vctũs. Abltũs. Effectiuus.

Declinationes nominũ (ad q̃s etiã reducit partipiorũ declinatio) qnq; sũt, prima q̃ mittit gtm̃ in.æ. diphthõgon, vt hæc musa musæ. Secũda, q̃ mittit gtm̃ in.i. vt hic dñs dñi. Tertia, q̃ mittit gtm̃ in.is. vt sermo.onis. Quarta, q̃ mittit gtm̃ in.us. vt sẽsus sensus. Quinta, q̃ mittit gtm̃ in.ei. vt dies diei.

Declinatiões pnominũ quatuor sunt. Prima, q̃ mittit gtm̃ in.i. vt ego mei: tu tui sui. Secũda, q̃ mittit gtm̃ in.ius. vt ille illius. iste istius. Tertia, q̃ ad primam & secundã nominis declinationẽ refert: vt meus.a.ũ. tuus.a.ũ. Quarta, q̃ ad tertiã nominis declinationẽ refert: vt nr̃as nr̃atis: vr̃as vestratis.

Cõiugationes verborũ quatuor sunt. Prima, q̃ habet.a. pductã ante.re. in infinitiuo, vt amo.as.are. Secũda, q̃ habet.e. pductã añ.re. in infinitiuo, vt doceo.es.ere. Tertia, q̃ hẽt.e. correptã añ.re. in infinitiuo: vt lego.is.gere. Quarta, q̃ habet.i. productam ante.re. in infinitiuo: vt audio, audis, audire.

Voces verborũ tres sunt. Actiua. vt amo amas. Impersonalis: vt amatur. Passiua: vt amor amaris.

Modi verborũ qnq; sunt. Indicatiu⁹. Imperatiuus. Optatiuus. Subiunctiuus: Infinitiuus.

Tẽpora verborũ sex sunt. Præsens. Preteritũ imperfectũ. Præteritũ pfectũ. Preteritum plusq̃ perfectum. Futurum imperfectum, & Futurũ perfectũ.

Tp̃a participiorũ tria sunt. Presens vt amãs. Præteritũ vt amat⁹. Futurum vt amatur⁹: amandus.

Persone nominũ, pronominum, & verborum tres sunt. Prima, vt ego amo. Secũda, vt tu amas. Tertia, vt vt ille amat. Virgilius docet.

Oĩs ntũs est tertię psonę: p̃terq̃ ego, q̃d est primę, & tu, qd est scdę: & oẽs vocatiui q sunt scdę personæ.

Nomẽ substãtiuũ est, qd declinatur p vnũ articulũ.l. p duos tm̃: vt hic dñs: hic & hęc hõ. Aiectiuũ, qd declinatur per tres articulos.l. p tres diuersas terminationes: vt hic & hæc & hoc fœlix. bon⁹.a.um.

q̃ in.is. correptã tertiæ. q̃ in.is. productam. quartæ, quã quidẽ tertiã pductã appellãt. Sed quia pueri nõdũ pcipiũt quid sit syllaba producta, quid correpta in fine dictionis: visum est hanc diuersitatẽ ex infinitiuo distinguere, in quo accẽtus potest oñdere q̃ syllaba sit longa, quę breuis in penultimo loco. vt verba quæ habent a productam ante.re. finalẽ sint primę, hoc est, q̃ habẽt accẽtum in penultima. & eodẽ mõ de reliquis cõiugationibus. ¶ Voces verborũ tres sunt. (Quia nõdũ pueri capaces sunt significationis verborũ: quę in actiuam, passiuã, neutrã, deponentẽ, cõmunemq; spargitur, de quibus li.iiij. dicturi sumus: hoc loco tãtũ admonẽdi sunt tres esse verborũ voces. Actiuam. vt amo, as, at. Impersonalẽ vt amatur, amabatur. amabitur. Passiuã, vt amor. aris. vel amare. Loquor loqueris vel loq̃re. Quælibet rursus vox diuiditur in quinq; modos, quos Quinti. qualitates appellat. ¶ Indicatiuũ, quo indicamus aliquid fieri. vt ego amo, tu doces, ille legit. ¶ Imperatiuum, quo imperamus vt: o Virgili audi. ¶ Optatiuũ, quo aliquid optamus. vt vtinam veniret Antonius. ¶ Subiunctiuũ, quo verbũ verbo subiungimus, vt si legeris, soluam tibi mercedẽ. ¶ Infinitiuũ, quo in diffinite aliquid dicitur, quod altero verbo diffiniendũ est: vt opportet nos legere. bonum est nos audire. ¶ Modus iterum diuiditur in sex tempora: hoc est Præsens, q̃d rem instantem significat, vt ego lego. Præteritum imperfectũ, quo demõstramus, q̃d aliquid faciebamus, sed non dicimus an perfectum sit. vt ego legebã. Præteritũ perfectum, quo ostẽdimus aliquid fuisse pfectũ. vt ego legi. Præteritum plusq̃ perfectum, quo significamus ante factũ fuisse aliquid, postea q̃ aliqua res facta fuit, vt iam ego legeram, cũ tu venisti. Futurum imperfectũ, quo oñdim⁹ aliqd faciẽdum esse. vt ego legam. Futurũ pfectũ. quo oñdimus aliquid factũ fore, vt ad duas horas legero. Meminisse aũt debet puer nõ oĩa tp̃a esse in oĩb⁹ modis, sed in indicatiuo sex. In optatiuo & subiũctiuo quinq;. In infinitiuo tria, pñs p̃teritũ & futurũ. In imperatiuo duo tantũ, pñs, & futurũ. Tempora participiorum tria sunt tantũ, pñs, p̃teritum & futurum. Præteriti imperfecti tẽpus & p̃teriti plusq̃ pfecti ad vocẽ participij tp̃is p̃teriti reducitur, vt Virg.i.ęñ. Et qua vect⁹ Abas, et qua grãdæu⁹ Alethes: q̃d exponit Ser.i. qua vehebatur: qa nos participio p̃teriti impfecti carem⁹ q̃d tñ græci hñt. ¶ Personæ noim) psona ppriũ accidẽs est pnois & verbi, sed noĩa & participia cũ sint tertiæ psonæ oĩa, vtũs tñ ab oĩbus illis est secundæ psonæ, vt paulo post dicturi sum⁹. ¶ Oĩs ntũs est tertiæ personæ) Ac si dicat oĩs dictio, q̃ per cas⁹ declinatur, hoc est nomẽ pnomẽ & participiũ est tertiæ personæ: & facta regula ex ijs, q̃ sunt plura, facit exceptionẽ hui⁹ pnominis ego, q̃d est primę personæ: atq; iterũ hui⁹ pnominis tu, quod est scdę personæ: atq; hui⁹ pnominis rõe excipiuntur oẽs vocatiui, in quibus sub intelligitur tu in singulari, & vos in plurali: nam quẽadmodũ pnomẽ ponitur loco nois pprij, ita vocatius omniũ partiũ q̃ per casus declinantur, ponitur loco hui⁹ pnominis tu. ¶ Nomẽ substantiuũ est.) Quid sit nomen substantiuũ, ostẽdit ex quadam illi⁹ proprietate, hoc est, qa declinatur per vnũ articulum vel per duos tantum. Adiectiuũ vero ex alia proprietate ostẽdit quid sit. Hoc est, quia declinatur per tres articulos, vel per tres diuersas terminationes. hoc non est docere, sed quasi per quædam signa vel proprietates ostendere quid sit nomẽ substantiuũ, quid adiectiuũ. Sed si cõsideramus qualẽ discipulũ instituimus, nullla potuit aptior diffinitio excogitari: & ex qua magis possit distingui adiectiuum a substantiuo. Nam, quẽadmodum alio loco dicturi sumus, non propterea nomẽ est substantiuum, q̃d per vnum vel per duos articulos declinatur: neq; ideo adiectiuum, quia per tres articulos vel per tres diuersas terminationes inflectitur, sed quia illud substantiuo, hoc adiectiuo accidit. Accidentia autem, quam substantiæ notiora sunt pueris, prętertim rerum omnium ignaris. lib. tamen.iij. plenius hac de re instruentur.

Relatiuum eſt,quod refert aliq̄d antecedēs:Antecedēs vero eſt,q̊d refertur ab aliquo relatiuo.

Adiectiuum & ſubſtantiuum in tribus conueniūt in genere,numero,& caſu:vt vir bonus.

Relatiuum & antecedēs in tribus cōueniūt, in genere,numero & ꝑſona.vt ego amo,qui doceo.

Nominatiuus & verbum in duobus cōueniunt:in numero & perſona:vt ego amo,tu doces.

Omne verbum actiuum vel actionē ſignificās exigit ante ſe nominatiuū ꝓ perſona agēti:& accuſatiuum vel alium caſum pro perſona patienti.

Oē verbū paſsiū vel paſsionē ſignificās exigit nominatiuū pro ꝑſona patiēti:& ablatiuū cū præpoſitione.a.vel ab.vel datiuū pro ꝑſona agenti.

Gerūdia,ſupina,& participia exigūt poſt ſe caſum cum quo cōſtruitur verbum,a quo deſcendūt.

Præpoſitiōes accuſatiuo deſeruiētes ſunt Ad.apd̄.ante.aduerſꝰ:aduerſū.cis.citra.circū.circa.circit̄.cōtra.erga.extra.īter.intra.īfra.iuxta.ob.pōe.ꝑ.ꝓpter.ꝓpe.propiꝰ.proxime.pridie.procul.poſt.pręter.penes.ſupra.ſecundū.ſecus.trans.vſq;.vltra.

Præpoſitiones ablatiuo deſeruiētes ſunt.a.ab.abs.abſq;.cum.corā.clam.de.e.ex.pro.prę.palam.ſine.tenus:quæ aliquando genitiuo iungitur.

Præpoſitiones accuſatiuo vel ablatiuo deſeruientes ſunt.In.ſub.ſuper.ſubter.

Præpoſitiones,quæ tantum in cōpoſitione reperiūtur ſunt.An.con.dis.di.re.ſe.

Nominatiuꝰ ſemper regitur a verbo expreſſo vel ſubintellecto in ratione ſuppoſiti.

Genitiuꝰ plerunq; regitur a nomine ex vi poſſeſſionis:nonnūq̄ ex natura nominis vel verbi.

¶Relatiuū eſt.)Aliā nominis differentiā oſtendit:aliud nāq; eſt relatiuū:aliud antecedens:& q̄d vtrūq; ſit oſtendit. Ex quo manifeſtū eſt relatiuum & antecedens nomina eſſe ad aliquid dicta:poſito enim relatiuo,neceſſe eſt poni antecedēs,atque e diuerſo,neceſſe eſt poſito antecedēti, poni relatiuum. ¶Adiectiuum & ſubſtātiuum.)Ponit tria præcepta, q̄ nō ſermonis latini propria,verū etiā omnibꝰ linguis comunia & publica & quoddāmodo naturalia ſunt:ſi quidē naturale eſt,vt inquit Ariſto. quod apud omnes gētes idē eſt. Primū itaque præceptū naturale,et cōtra quod ſi quis peccauerit nō tantum indoctus,ſed plane barbarus habeatur,eſt:ꝙ adiectiuū & ſubſtantiuū in tribus cōuenire debēt,in genere,numero, & caſu, hoc eſt,q̄d vtrūq; ſit eiuſdē generis numeri & caſus. Qn̄ tn̄ hoc ꝓ̄ceptū,exceptionem patitur,ſuis locis dicemꝰ. ¶Relatiuū & antecedēs.)Hoc eſt ſecundū p̄ceptū naturale, ꝙ relatiuū & antecedēs in tribus cōueniūt in gn̄e numero & ꝑſona: hoc eſt, ꝙ vtrūq; ſit eiuſdē gn̄is numeri & perſonæ. De rōe aūt huius cōueniētiæ lib.iiij.copioſius diſputabitur. ¶Ntūs & verbū.)Hoc eſt tertiū p̄ceptū naturale, ꝙ ntūs & verbū cōueniūt in duobꝰ,hoc eſt numero & ꝑſona).i.ꝙ ābo debēt eſſe eiuſdē numeri & ꝑſonæ. Figurate tn̄ aliqn̄ videtur eſſe diſcōueniētia inter nīatiuū & verbū,quēadmodū.li.iij.cū de figuris cōſtructionis agetur,pleniꝰ dicēdum eſt. ¶Oē verbū actiuū)ſubaudi ꝑſonale q̄d habet vocē actiuā.l.actionē ſignificās:quale ē deponēs et cōe,ea parte qua ſignificat actionē,exigit ante ſe,hoc eſt,in rōe ſuppoſiti nominatiuū ꝓ ꝑſona agēti,& accuſatiuum,ſed nō neceſſario ꝓ ꝑſona patiēti .l. aliū caſum: ſed tunc paſsio illa nō recta & trāſitiua,ſed obliqua eſt. ¶Oē verbū paſsiuum)q̊d etiā de ꝑſonali intelligēdum eſt,l. paſsionē ſignificās,qualia ſunt illa.Exulo.vapulo.veneo.fio.liceo.exigit nominatiuum pro ꝑſona patiēti,atq; in rōe ſuppoſiti:et ablatiuum cum ꝓ̄poſitione a vel ab,vel etiā datiuū pro ꝑſona agēti, vt ego amor a te vel tibi. exulo a rege:vbi nō auſim dicere regi,ꝓ a rege. ¶Gerundia ſupina & participia.) De gerundijs quod diximus,intelligendum eſt de gerundijs ſubſtātiuis actionem ſignificantibus.vt veni cauſa legēdi Virgiliū.& in ſeruiēdi amicis,& carēdi voluptatibus.& miſerendi viduarū. De ſupinis præterea intelligendum eſt de primis:nā vltima cum nullo caſu poſt ſe cōſtruuntur.quē admodū.lib. iiij. dicturi ſumus.vt eo venatū feras. inſeruitū amicis. Participia vero,ſiue illa ſunt actiuæ vocis ſiue paſsiuæ,eandē rationē ſeruant. Nā ꝑticipia pn̄tis tēporis cū actionem ſignificant,cōſtruuntur poſt ſe cū accuſatiuo.vt amās virtutes.aut dtō,vt ſeruiens amicis:aut ablatiuo vt carēs voluptatibus:aut genitiuo vt miſerens filiorū.Eodē modo de participio temporis futuri vocis actiuæ. Participia quoq; vocis paſsiuę paſsionē ſignificantia conſtruuntur cum ablatiuo & præpoſitione a vel ab,aut datiuo: vt amatus a te,amandus ab illis. ¶Præpoſitiones accuſatiuo deſeruientes) ¶Præpoſitiones aut ſeparabiles ſunt, aut inſeparabiles. Separabiles ſunt,quę poſſunt apponi caſibus. Inſeparabiles ſunt quæ nunquā reperiuntur niſi in compoſitione. De ſeparabilibus itaq; ponit primam regulam: ꝙ præpoſitiones accuſatiuo deſeruientes ſunt. Ad.apud. &c. quæ ſequuntur. Deinde ſubdit. ¶Præpoſitiones abtō deſeruientes,atq; mox quæ ſunt vtriq; caſui deſeruientes.tunc demum ponit ꝓ̄poſitiones,q̄ nunq̄ reperiuntur niſi in cōpoſitione cū reliquis partibꝰ orōnis, ſed hęc vberius explicabuntur lib.iii.vbi de præpoſitione diſſeremus. Enumerauimus autem hic præpoſitiones,vt pueri haberēt illas in promptu: cum incipiunt partes orationis inter ſe cōnectere. ¶Ntūs ſemper regitur a verbo.) Regi aliam dictionem ab alia,nihil aliud eſt,q̄ eſſe appēdicē illius, vt in ordine cōſtructionis aliquid ſignificet. Sed cū verbū,vt ait Ariſt.ſit orōnis forma,neq; ſine verbo poſsit eſſe illud,q̊d græci vocant axioma,q̄d Boetius enuntiationē, Cicero tū pronūtiatū,tū ꝓloquium interp̄tatus eſt.cōſequēs eſt,vt omnes partes orōnis a verbo regitur immediate, vel media aliqua parte orationis. Dicit igitur in primis ꝙ ntūs a verbo &c.) Nam vt verbum perſonale nūquam pōt eſſe ſine nominatiuo:ſic nominatiuus ſine verbo perſonali eſſe nō poteſt.ergo merito ab illo regitur tāquā ab orationis forma,& dat illi ſuppoſitū tāquam accidēti. ¶Genitiuus)præter illā communem ſignificationē, qua regitur a nomine appellatiuo ex vi poſſeſsionis,aliquādo regitur ex natura ſpeciali nominis,vt vini plenus vel verbi.vt impleo vini vaſa.a nōie(inquam)appellatiuo,quia ſi proprio iūgatur, appellatiuum ibi ſubintelligitur. Virg.æn̄.Vnius obnoxam & furias Aiacis Oilei: vbi Seruiꝰ notat ex figura græca dictum eſſe,qua vtimur circa patres & maritos tantum. vt Aiacis Oilei intelligamus filium. Deiphobe glauci intelligimus filiam. Hectoris Andromache: intelligimus vxorem .quinimo hæc figura latius patet, Nam Euſebius Pamphili dictus eſt,ſubaudi amicus. Et Terentius in Andria:

video huius Byrrhiam. subaudi seruum. nam pronomen loco nominis proprij ponitur. ¶Datiuus plerunq; regitur a verbo ex vi acquisitionis.) atq; etiam cuiuscumq; rei attributionis, siue illa sit vtilis siue damnosa, siue indifferens: regitur etiam nonnunq; a nomine ex speciali significatione, vt vtilis amico. difficilis vxori. iucundus familiaribus. ¶Accusatiuus plerunq; regitur a verbo ex vi transitionis.) vt amo vxorem: vel a parte anteriori ex natura infinitiui) vt oportet me amare. Vel media præpositione) vt eo ad forum, Vel ex vi synecdoches a nomine adiectiuo) vt niger oculos. Vel a verbo) vt expleri mentē nequit. Vel a participio) vt nodoq; sinus collecta fluētes. ¶Vocatiuus.) hæc regula multum nouitatis attulisse videtur ijs. qui dicebant vocatiuū aliquā poni absolute: quod est cū oratio ex recta fit obliqua, hoc est, cū secūda persona ad quā loquimur fit transitus ad tertiam de qua loquimur, vt si dicas o Cæsar legat Pōpeius. intelligitur audi vel ausculta vel intēde, quod ita esse facilime probatur ex interpretatione psalmi. xxj. cuius initiū est apud hebræos idipsum quod dn̄s noster atq; saluator dixit in cruce: hoc est Eli eli lama azabtani, quod euangelista interpretatur, de⁹ meus deus me⁹ vt quid dereliquisti me? At vero septuaginta interpretes verbum subintellectū, vnde vocatiuus ille regebatur expresserunt dicentes: De⁹ de⁹ meus respice in me: quare me dereliquisti. aut quæ ratio fuit aliquid addēdi, quod in hebraico non erat in illis ipsius verbis inclusum? Illud, quod adhuc maius est, ausim affirmare: etiam si exprimatur secunda imperatiui modi persona adhuc aliud verbū, quod attētionem significet, sub intelligendū esse a quo vocatiuus ille regatur. Quale est illud quod Marci. capit. v. legimus dicente dn̄o: Talitha cumi. quod interpretatur puella surge: at euangelista cum interpretatur, tibi dico, interposuit, quod tantum valet, quantū audi, q̄d erat inclusum in eo, quod dixit puella surge: neq; enim saluator noster dixit tibi dico, sed aliquid moræ adiecit, quod fere semper facimus quoties vocatiuo vtimur, vt auditor paret se ad ea, quæ dicturi sum⁹. Nā & vocatiuus a Græcis rectus dicitur: quemadmodū & nominatiuus: quia vterque recte stans rectā substantiam significat, vnde & verbo suppositum dare possunt. ¶Ablatiuus regitur a verbo media præpositione: aut ex speciali nominis, vel verbi significatione) vt plenus vino. ¶Effectiuus) de quo plura lib. iiij. cum de casibus nominū disputaturi sumus, dicenda sunt, plerūq; regitur a verbo: vt malo me Galatea petit. cæsus ferroq; petitus. regitur etiam ex vi comparationis, vt doctior illo: aut ponitur absolute. vt ducente deo, expedior. ducente deo non regitur, quia per se orationem quodāmodo facit, licet imperfectam, qualis est subiūctiui modi, in quam resolui consueuit, Vt nato Iesu in Bethleem. pro quo Hieronymus vertit Cum natus esset Iesus in Bethleem.

Datiuus plerūq; regit a verbo ex vi acquisitionis:
nōnūq; vero a nomine ex speciali significatiōe.
Actūs plerūq; regitur a verbo ex vi trāsitionis. l.
a parte āteriori ex natura infinitiui, vel media p̄
positione: nonnunquā etiā a nomine adiectiuo
vel verbo vel participio ex vi synecdoches.
Vocatiuus semper regitur a verbo secundæ personæ imperatiui modi ratione suppositi: sunt q.
dicant aliquando poni absolute.
Ablatiu⁹ plerumq; regitur a verbo media prepositione: nonnunquā ex speciali nominis vel verbi significatione.
Effectiuus plerumq; regitur a verbo vel partipio
ex vi instrumēti, quo aliquid fit: aliquādo ex vi
cōparationis: aliquando ponitur absolute.

¶LIBER SECVNDVS DE GENERE, & declinatione nominum, & de præteritis supinisq; verborum.

Liber secundus.) In superiore libro iacta sunt prima artis grammaticæ fundamenta, rudia illa quidem, & in elaborata: sed quæ paulatim elimāda sunt. & cum puerorum ætate coalescere debent. Quale est illud quod de genere nominum pronominum & participiorum dicebamus: masculinum esse, quod declinatur cum hic: fœmininum quod declinatur cum hæc: neutrum quod declinatur cum hoc. In sermone nanq; græco, hebraico, punico, aut denique cuiuscunq; alterius linguæ, quæ articulis vtitur, præceptum illud sufficiens erat: cum in serie orationis nomina plerunq; articulos habeant cōnexos. At vero latinis qui ex idiomate articulos ignorant, regula illa non suffragatur, neque ob aliam causam fuit proposita, nisi vt pueri cōfusam quādā generis haberent cognitionē. Nā si puero interroganti musa cuius generis est: fœminini respondeas, quia declinatur per hæc, subijciet ille rursus quare declinatur per hæc, respondebis opinor quia generis est fœminini. Ergo circulum fecisti, quod in doctrina quam sit vitiosum, Arist. in posterioribus analyticis præclare demonstrat. Quoniam si fœmininum id circo est quia per hæc declinatur: & rursus per hæc declinatur, quia est fœmininum, nunquam omnino scire poterimus musa cuius generis est. Quare ne pueri diutius a nobis eludantur, tradendæ sunt illis regulæ quibus nō per articulos, qui in sermone latino nulli sunt, sed per significationes aut terminationes possint genera nominum cognoscere. Sed quemadmodum supra memorauimus, id circo nominum genus cum declinatione: & verborum præterita cum supinis, hoc est capita quatuor, sum⁹ carmine prosequuti, quod in tota grammatices arte nihil est tam varium, tam multiplex, tam lubricum & labile, sed neq; quod magis in promptu sit habendum: quam rem facilius carmine assequi poterimus. Illud autē mihi in hoc loco præfandum est, non esse carmina hæc talia, ex quibus laudem mihi posse comparari sperem: quippe quæ sunt ijs de rebus, quas Musæ plurimum aduersantur atque reformidant: & quas plerunq; propter syllabarum contumaciam versus heroicus, quo facilius res huiusmodi scribuntur, non admittit. vt atagen, comparatiua. incohatiua in quibus dictionibus syllaba breuis duabus clauditur lōgis. Circuitione vero si vteremur. res ipsa obscurius diceretur. quod fecimus in illo hemistichio. Et quod dat seruio nomen: pro eo quod est seruitus, quod heroicum carmen non recipit. Cumque nulla dictio latina per. eu. diphthongon scribi posit, nos ita hoc nomine neuter neutra neutrū vsi sumus perinde, ac si græcum esset. Nam. e. &. u: vocales in diphthongon coire sæpe fecimus, nisi mauis id per synæresin posse fieri. Cum enim scripsi Neutra siler robur. siue non coeat, aut per diphthongon, aut per synæresin, primus pes proceleusmaticus est, quem hic versus recusat. Cum vero dixi Dictio non nomen pro nomine sit tibi neutra, anapesto vsus sum, qui paria habet tempora cum spondeo & dactylo.

Cap. Primum de genere nominum.

FOemina maſcꝗ gen⁹ nullo moſtrāte reponūt.
Maſcula ſunto tibi quaſi macula: fœmineūꝗ
Sit quaſi fœmineū, Mars eſt ꝑ teſte, Venuſꝗ.
Eſt duplicis generis, recipit quod ſexus vterꝗ.
Eſt cōmune triū. q̄d ad hęc iūgis quoꝗ neutro.
Menſes cum fluuis ſexu diſtingue virili.
Arboris eſt nomen muliebre. Sed excipiatur.
Hic rubus, & dumus, folijſꝗ oleaſter amarus.

FOemina maſcꝗ genus) Præmittit regulas generales: quæ colligūtur ex nominū ſignificatione generali: & quæ terminationum regulis præferēdę ſunt. Eſt igitur: ſignificationis regula pri. ꝙ nomina propia ſiue appellatiua ſexus alterutrius ſi ſunt maſculorū, generis ſunt maſculini. Si fœminarum, fœminini, quam rem ſola natura duce poſſumus intelligere, etiam ſi nobis id mōſtrauerit nemo. Nam, vt Priſcianus ait, duo ſunt genera, quæ ſola ratio naturæ nouit: maſculinum & fœmininum. Necꝗ id ſolum in hūana ſpecie: vt hic vir: hæc mulier, hic papa. hęc obſtetrix, hic Byrrhia, hęc Gliceriū ſed etiā in alijs reb⁹ in qb⁹ ꝑ genitalia mēbra aut ꝑ certa q̄dā ſigna marē a fœmina ſeparamus, quēadmodū equū ab equa, aſinū ab aſina, ceruū a cerua, canē et bouē mares a fœminis genitali. Gallum vero a gallina tum criſta: tum cauda, tū etiam calcarib⁹ atꝗ alias animantes certis quibuſdam inſignib⁹ natura diſtinxit. In quibus vero ſub altero tantū genere & terminatione vtrūꝗ ſexum intelligimus: qualia ſunt illa, quę græci epicœna: latini promiſcua conſueuerunt appellare: ſi neceiſe habuerimus ſexum diſtinguere: additamento id facere poſſumus, vt quoniam perdix genere fœminino ſemper latini ſermonis vſus profert, ſi fuerit grandiuſcula, aut calcaribus armata, aut fœminam inierit: aut aliud quiddam fecerit, quod ſit maris proprium, recte poſſumus dicere hic perdix maſculus eſt. Ambroſius quoꝗ in epiſtola ad Irenium tractans illud Ieremiæ cap̄. xvij. clamauit perdix, congregauit, quæ non peperit: græcos ſequutus ſemper perdix genere maſculino protulit. eodem modo aquila maſculus, piſcis fœmina. Ouidius in. iij. de arte. Inuenit in media fœmina piſcis aqua. Et Varro Fabium Pictorem ſequutus, lupum fœminam dicit. quemadmodum. Quintil. in primo libro refert. ¶Maſcula ſunto tibi.) Secunda ſignificationis regula eſt, ꝙ nomina earum rerum, quæ ſexum diſcretum non habent: ſi res illas tales imaginamur & fingimus: aut de illis ita loquimur, quaſi ſint maſculi aut fœminę: generis ſunt maſculini aut fœminini, vt hic mars, hæc venus: ſic enim de dijs gentium poëtæ fabulantur, quaſi ſexum habeant: & quod mars venerem adulterauit. quodque illa ex Anchiſe Aeneam genuit, & talia quædam quæ in naturam diuinam cadere nullo modo poterant, Sic præterea illum pingūt armatum & viriles pugnas tractantem: quemadmodum & illam fluxiori veſte & mundicijs muliebribus deditam. Quamquam Varro in primo libro de re ruſtica Venerē inter deos mares poſuit, quod etiam Virgilius ſignificare viſus eſt, cum ſecundo Aeneidos dixit. Ducente deo) ideſt, venere flammam inter & ignem expedior, idem quoꝗ lib. ſatur. pri. Macrobius confirmat autoritate Calui. Leuini. Ariſtophaniſꝗ poëtarum. Eadem quoꝗ ratione angelorum quędā propria nomina generis ſunt maſculini. vt Michael, Gabriel, Raphael, Tronus, partim fœminea, vt virtus dominatio, poteſtas. partim neutra. vt dæmoniū cherubin & ſeraphin, quæ in numero multitudinis noſtri genere neutro protulerunt, cum tamen autore Priſciano. in quinto lib. hebraica lingua genus neutrum non habeat. ſed forte fecerunt vt oſtenderent ſpiritus illos non habere ſexum diſtinctum, quemadmodum oſtreum. ſcortum. mancipium. ſeruitium, ſub quibus vtrumque ſexum intelligi voluerunt. Dicit ergo ꝙ nomina quaſi macula ſunto) ideſt, (ſint maſcula.). i. generis maſculini: & nomen quaſi fœmineū, ſit fœmineum). i. generis. fœ. vt Mars deus belli, & Venus dea amorū. Pro teſte). i. pro exemplo. Quodſi per metony. Mars pro bello accipiatur. Lar pro domo. Neptunus pro mari. aut rurſus Venus pro libidine Ceres pro frumento. tellus pro terra, quæ figura frequens eſt apud poëtas: nihilominus ſuū genus retinét. ¶Eſt duplicis generis.) Tertia ſignificationis regula eſt, quod nomina quæ ex ipſa rerū ſignificatione ad mares & fœminas pertinent: comunia ſunt duorū generum vt hic & hæc pauper. hō. teſtis. ¶Nomina præterea, quę ex ipſa rerum ſignificatione ad mares & fœminas pertinent: atꝗ etiā neutris iungi pn̄t, comunia ſunt triū generum. vt hic & hæc & hoc prudens. ſapiens. fœlix. Sed quoniā hæc regula ad innumeras prope dictiones pertinet, in quibus aliqua fuerit difficultas, quo genere ſint proferendæ: per regulas terminationum facilius explicabitur. Dicit igitur. Illud nomē eſt duplicis generis: quod vterꝗ ſexus. hoc eſt maſculinum & fœmininū recipit. Et illud nomen eſt comune trium generum: quod ad hæc) ideſt, vltra duo illa genera iungis neutro: quia maſculinis & fœmininis & neutris iungi poteſt. ¶Menſes cū fluuijs.) Quarta regula ſignificationis eſt: ꝙ quia menſis generis eſt maſculini, nomina quoꝗ mēſium generis ſunt maſculini, vt hic aprilis, quintilis. ſextilis. ſeptember. Præterea quia fluuius generis eſt maſculini, nomina quoꝗ fluuiorum generis ſunt maſculini. vt hic Arar. garūna. bætis. atax. Proper. lib. ij. Teſtis arar, rhodanuſꝗ celer, magnuſꝗ garūna. Mar. Bætis oliuifera crinem redimite corona. Idem in eodem. Quem tremeret forti milite victus atax. Sequuntur tamen aliquando genus terminationis. Luc. in. vij. Et damnata diu Romanis allia faſtis. Ouid. iiij. faſto. Clauiger & tanto eſt albula pota deo. nam albula is eſt, qui poſtea tybris fuit appellatus. Mar. tamen libro. x:. maſculino iunxit dicens. Cui rector aquarum albula nauigerum per freta tendit iter. Luca. neutro genere libro. ij. cruſtumiumꝗ rapax & iuncto ſapis iſauro. Idem in. iij. Et tepidum in moles zephyros diſcurrit iader, Cruſtumium & iader etiam ratione ſignificationis poſſunt eſſe neutri quia flumina intelliguntur, quod Horatius. expreſsit in arte poëtica, dicens. aut flumen rhenum aut pluuius deſcribitur arcus. Idem. iiii. Carmi. teſtis metaurum flumen & Hannibal deuictus. nam teſtis etiam neutris iungi poſſe ſuo loco dicemus. ¶Arboris eſt nomen.) Quinta regula ſignificationis eſt, ꝙ quia arbor generis eſt fœminini, nomina quoque arborum generis ſunt fœminini. vt hæc prunus. pyrus. ſorbus. pinus. laurus. populus. ¶Exipiuntur generis maſculini.) hic rubus. dumus. Sed rubus, quia frutex potius eſt, quod ad arboris altitudinem non aſſurgit. Virgilius in Bucolicis. ferat & rubus aſper amomum. quamquam Serenus fœmininum etiam protulit dicens. Manditur apta rubus gingiuis. ¶Dumus vero, quia non tam certum quoddam genus fruticis, quam fruticem ipſum ſignificat. ¶Oleſter quoꝗ, quia degenerat ab oliua, maſculino genere quaſi fruticem protulit Virgilius ſecundo Geor. Indicio eſt tractu ſurgens oleaſter eodem Plurimus. Quod vero dixit amarus folijs. alluſit ad illud Virgilij folijſque oleaſter amarus

amaris.Calphur.tamē neutro genere ꝓtulit in ęglogis. Me teneras salices iuuat,aut oleastra putare. aut
potest esse ab eo quod est hoc oleastrū,sic enim possumus dicere oleaster & oleastrū, vt a pyrus,pyra-
ster & pyrastrum.Pli.lib.xv.Pinaster nihil aliud est,quam pinus syluestris , copiosam dat hæc materiā.
genere fœminino dixit hęc.Theophrastus quoq;,interprete Theodoro gaza.lib.iiij.de stirpibus,Sicut
pinastri,inquit,quæ in locis vmbrosis nascūtur.Idē quoq; autor eodē intrprete sub alia terminatione in

Neütra siler, robur:cū subere iunge laburnum.
Insula cincta mari,nauis, cumq; vrbe poëma
Fœminei generis sunt causa significati.
Dictio non nomen pro nomine,sit tibi neutra.
Neutras pone notas,seu grecas,siue latinas:
Sæpe tamen profert muliebres sermo latinus.

genere neutro protulit in primo eiusdem o
peris.Pinastrum(inquit)amplissimum, pul
cherrimūq; apricis locis emigrat. Idem in
ij. Exit ex pyro vitiatū pyrastrū:cum alias
pyraster sæpe dixerit.Spinus spini. Virg.ij.
Geor.Spinos & pruna ferentes. gñe mascu
lino dixit.❡Neutra quoq; sunt siler robur,
suber,laburnū.) Vir.ij. Geor.Molle siller lē
tæq; genistæ : vbi Seruius notat genus neu-
trum raro de arbore inueniri.Theophra.li.
iij.de stirpibus. Theodo.interprete, Quidā
robur & nucē auellanam florere existimant.Idē eodem interprete libro .j. Suber etiam viride leue est,
nisi forte hic de ligno luquutus neutro genere est vsus.nam Pli.li.xvj.masculino genere dixit. Serotino
autem germine malus tardissimus suber.Idem in eodē iugulādes,castaneæ,laburnum Alpina hæc arbor
nec vulgo nota:quæ cum sola materia censeatur merito gñis est neutri : præsertim cum generis neutri
terminationem habeat quemadmodum Virg.de materia hebeni dixit. India nigrū fert hebenum . Idē
li.eiusdem operis.Et torno rasile buxum.Et.vij.æñ.Mirata volubile buxum.Oui.de amoribus. At nu-
per vile fuistis acer.Multa prætera arborum peregrinarum nomina quarū materia tantū ad nos perue-
nit:neutro gñe inueniuntur ab autoribus prolata.vt bdelium,balsamū.cynamomū. ❡Insula cincta ma
ri.)Sexta regula est,ꝙ quia insula,nauis,vrbs,fabula poëtica gñis sunt fœminini,noīa quoq; insularum,
nauiū,vrbium, fabularū ex ratione significationis gñis sunt fœminini.Itaq; quatuor partes continet.Pri
ma est,ꝙ nomina insularū fœmina sunt.vt Samos.Chios.Lesbos. Vir .j. æñ.Post habita coluisse Samo.
Hor.j.Epl'a. Quid tibi visa Chios bullati notaque Lesbos. Sequuntur tamē aliquādo genus terminatio
nis:vt Ouid.xj.meta.& Mitylenæi potiuntur littore Lesbi.Hor.igitur ex rōne significationis protulit
Lesbos gñe fœminino.Oui.tamen respiciens terminationem gñe masculino. Nauium quoq; nomina ge
geris esse fœminini poetarū vsus ostēdit,vt Cētaurus Pistris Argo. Vir.v.æñ.Cētauro inuehitur magna
scyllaq; Cloāthus cærulea.& ibidē.Partem rostro præmit emula pistris.Idem in Buc.erit altera quæ ve
hat argo Delectos heroas.Nomina ꝑterea vrbiū gñis sunt fœminini,vt Sestos,Abydos, Sagūtos Castu
lo,Præneste.Oui.in Epl'a Leandri:vel tua me sestos,vel te mea sumat abydos.Sill'.li.j. Ceu tua sagūtos
igne micet.Idē.li.iij. Fulget precipuis Parnasia Castulo signis. Virg.viij.ęñ.Pręneste sub ipsa. Iuue.qs
timet aut timuit gelida præneste ruinam.tñ. Vir.j.Georg.teminationē respiciens dixit.Pontus & ostri-
feri fauces tentantur Abydi.Luca.li.iij.Obsessum Pœno gessit,quod marte saguntū,& lu.Atq; corona
tum & petulans madidumq; tarētum. Virg.viij.ęñ.Quiq; altum præneste viri.Sill'.iij.pu. Et celebre o-
ceano atq; alternis fluctib⁹ Hispal.& Mar.Fluctus Passeris aut superb⁹ Anxur,quod oppidum etiā ge
nere neutro protulit.Hora.j.ser.Impositum saxis late candentibus anxur. Nomina quoq; poëmatū,hoc
est,comœdiarū,& fabularum poëticarum generis sunt fœminini : vt Eunuchus Heautōtimorumenos.
Thyestes.Aeneis.Ilias.Teren.eas se nō negat personas transtulisse in eunuchū suam.Idem hodie sum a
cturus heautōtimorumenon duplex:quæ ex argumento facta est simplici. & si cum Quin , dicam varij
thyestes cuilibet græcorum comparanda est.Papi.xij.the. Neq; tu diuinā Aeneida tenta, & Persius Nul
lam tibi vendo iliada.Quod vero.Iu. dixit,Scriptus,& in tergo nec dum finitus Orestes,ad virū potius
illum,quam ad fabulam respexit.Sunt qui dicant nomen fabulæ,cum est appellatiuum,debere esse gene
ris fœmini,cum vero proprium,retinere genus suum. Nam quod Virg.Bucolica Georgica neutro ge-
nere inscripsit.alia figura dictum est:cum neq; illa proprie poëmata dicantur, quæ Aristotele autore in
libro de arte poē.debent esse vnius rei & continuatæ:ad quod videtur allusisse.Oui.cū in principio suæ
meta.scripsit.Primamq; ab origine mundi Ad mea perpetuum deducite tempora carmē. Dicit igitur.
❡Insula cincta mari)ad differentiam insulæ vrbanę,hoc est,nomina insularum,& nauis).i.nomina na-
uium:& pœma).i.nomina fabularum,cum vrbe)idest,cum nominibus vrbiū.sunt generis fœminini ex
ratione significationis.❡Dictio non nomen)Septima regula est,ꝙ dictio,quæ a prima positione sua nō
est nomen,si ponatur pronomine,generis est neutri,quæ regula non de pronomine,sed de alijs partibus
orationis intelligitur: quia pronomen non ponitur pro nomine simpliciter,sed pro nomine proprio tan
tum.dictiones autem huiusmodi aut sunt verba,aut participia,aut aduerbia,vt hoc amare.viuere. aue.
salue.vale.Terent. in eunu.Extrema linea amare non nihil est.i.amoris. Persius autem genus expressit
in.i.saty.Nostrum istud viuere triste aspexi.i.nostram istam vitam tristē. Mart. Aue latinum,chære nō
potest græcum exprimere. Oui.in Epistola.Laodomiæ. Vix illud potuit dicere triste vale. Participia
quoq;,vt hoc inconueniens.accidens,contingens.antecedens.consequens.Intelligo autem de participijs
quæ nō iunguntur substātiuis masculini aut fœminini gñis:cū exprimuntur,aut cū supprimuntur:nam
illa oriens,occidēs,masculina sunt,quia subintelligitur sol.profluēs.cōfluens torrens æque masculina,qa
subintelligitur fluuius:aliquādo tamē aqua profluēs dicitur,vt apud Liuiū.j.ab vrbe.Pueros in profluē
tem aquā mitti.Cōtinens vero fœmininum est,quia terra subintelligitur:consonans , quia litera,sed de
his,cū de genere participiorū differetur,plura dicemus.Aduerbia quoq; gñis sunt neutri,vt decēter.bel
le.euge.sophos.cras.Persi.Quin optes tepidū hoc audire decēter.Idē,Euge tuū,& belle.nam belle hoc
excute totū.Idē.ecce aliud cras egerit hos annos.Mart.Audieris cū grāde sophos dū basia iactas. Idem
alio in loco.Quod tā grande sophos clamat tibi turba togata,interpretatur autē sophos sapienter. Illa
quoq; decies,vicies,centies,ponuntur sæpe pro nomine,& sunt neutrius gñis.Mart.Nō plenū modo vi
cies habebas.Idē in alio loco.Dic vbi sit decies mater q̃d auara reliquit. ❡Neutras pone notas)Octa-
ua regula significationis est,q̃d nomina literarū græce,& latine generis sunt neutri:& hoc quia græce
grāmata dicuntur,latine vero elementa.vt hoc alpha,beta.iota.theta Mart.Est operæpræcium dicere
theta nouum.& Pers. Et potis es vitio nigrum præfigere theta.Hierony.in Euāge. Non pertrāsibit neq;
vnū iota.neq; vnus apex.eadē quoq; ratione dicemus.o micrō.y psilō.& vnum.a. & duo.b. & tria.c.

Ex ratione quoq; significationis: quia litera generis est fœminini, literarũ nomina aliquãdo gñe fœminino pferimus: vnde alias appellamus vocales, alias semiuocales, alias mutas, alias liquidas. Dicit igitur: Neutras pone notas).i. literas hoc est literarũ nomina: siue sint græca siue latina. & sunt indeclinabilia.

NOmen quod sit in.a.) Propositis regulis generalibus ad cognoscendum genus nominum ex ratione significationis, nunc quod reliquum, est: quodq; sub nulla ex illis regulis continetur, per terminationes ordinis alphabetarij disponit: sic tamen vt prius vocales, deinde cõsonantes digerãtur Dicit itaq; in primis, q noia terminata in.a. generis sunt fœminini, vt hæc musa. grammatica. terra. fortuna. Excipiuntur pauca generis masculini. popa cum pro ventre præpingui accipitur: nã generis esse masculini Phocas testatur. dixit autẽ popa venter alludens ad illud Persij. Ast illi tremito mento popa vẽter. Popæ etiam dicebãtur ministri sacrorũ siue victimarij Prop. li. iiij. Succinctiq; calẽt ad noua sacra popæ. Spartia. in geta. Percussit (inquit) hostiam popa nomine Antonius. Persius itaq; nõ tam pro pingui & obeso, quam pro phagone & heluone ventre dixit.

¶Regulæ terminationis.

NOmen, quod sit in.a. finitum, dic muliebre.
Accedũt maribus popa vẽter, scriba, lanista.
Scurraq; cum lixa, sinus adria, vacia pansa.
Vernaq; cum rabula. caculaq;, agrippaq; iũges.
Et quod ab. es. græco constat venisse latinum,
Cuius fœmineum plerũq; fit in tria. vel. tis.
Quod declinatum dat tertia, dicito neutrum.

Ast illi tremit omento popa venter. Scriba, lanista. Scurra. lixa,) quia nomina sunt officiorum ad solos mares pertinentia, ideo sub genere tantum masculino ponuntur. Adria quoq; p mari siue Adriatico sinu semper masculinum reperitur. Luc. in. v. sonat Ionio vagus adria põto. Hor. ij. car. Adria diuisus obiecto remittas quærere. & in. iij. Improbo iracundior adria. & in eodem: Dux inquieti turbidus adriæ. Sene. in thyeste: Aut sæuo rapidus freto vẽtosi tumor adriæ. Prisc. imperiliegesi, Nec nõ sinus Adria vastus. Vacia pansa verna. rabula. cacula. agrippa) & si ratione significationis ad mares fœminasq; pertinere possunt, nũquam tamen nisi de masculinis dicitur. ¶Noia quoq; Græca venietia a nominibus terminatis in. es. q̃ ad primã nominis declinationem latinam referuntur, generis sunt masculini: quemadmodum & apud Grecos erant, vt hic scythes. æ. scytha. ę. hic nautes. tæ. nauta. æ. hic sophistes stæ. sophista stę. & hic poẽtes. æ. poẽta. æ. hic prophetes. æ. propheta. tæ. hic thecnites. tæ. thecnita. tæ. hic sarmates sarmatæ, sarmata. tæ. hic getes getæ, geta. tæ. ammonites. tæ. ammonita. tæ. moabites. tæ. moabita. tæ. Horatius. ij. carmi. Quid bellicosus cantaber, aut scytes. Cicer. in. v. thuscu. Scythes Anacharsis potuit pro nihilo pecuniam ducere. Idem in academicis. At quis est nunc sophistes: sic enim appellantur qui ostentationis aut quæstus causa philosophantur. Virgilius in quinto ęneidos. Consilijs pare, quę nunc pulcherrima nautes dat senior. nautes enim nauta interpretatur, vnde & Propertius nauta cognominatus est: quia ex familia nautarum fuit. Deuteronomio vigesimo quarto Ammonites & Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam domini, & eodem modo de reliquis: quæ omnia sub hac terminatione generis sunt masculini nam fœminina in. tis. vel in tria. exeunt. vt scytha. æ. scythis. idis. Ouid. in metamor. Exercere artes scythides memorãtur easdem. Eodem modo nauta. ę. nautis. idis. sophista. æ. sophistis. idis. poẽta. æ. poẽtis. idis. propheta. æ. prophetis. idis. vel prophetissa. Persius, Coruos poẽtas & poẽtidas picas non poẽtridas, vt quidam codices habent. Israelita. æ. Israelitis. idis. Leui. xxiiij. Ecce nũc egressus filius mulieris Israelitidis, quem pepererat de viro ægyptio inter filios Israel iurgatus est in castris cum viro Israelita. Sedulius quoq; leuitis gens dixit in paschali. Ambrosius tamen in Euangelio Lucæ cũ loqueretur de Elisabe, & Maria cognata, inquit, quia ambę Israelitæ erãt, sed suspicamur mendũ esse: quia idẽ paulo post dixit: Ruth intrauit in ecclesiã, & facta est Israelitis. Prudentium vero nulla ratio excusare potest, cum in psychomachia dixit: Sodomita libido, & in vita Emetherij & Celedonij martyrum hymnistas idem dixit. Madianites. itis. Nume. xxv. Mulier Madianitis, quæ pariter interfecta est, vocabatur Cozbi, & pauloãte: qui occisus est cum madianitide. Iezraelita. itis. Carmelita carmelitis, Paralipomenon primo Capite quarto, Dauid habuit primogenitum Ammon ex Achmoe Iezraelitide, secundum Daniel de Abigail carmelitide. Iudicũ quarto, Erat autem delbora prophetis. & Lucas. eodem interprete: erat Anna prophetissa pro quo in græco habetur prophetis. a moabita quoq; idem Hierony. fecit moabitis. idis. lib. Ruth. sępe. vt hæc est moabitis quæ venit cum Noemi de regione moabitide. & a Sauromata. atis. Sauromatis. idis. Põpo. mell. li. iij. Amazones, quas sauromatidas appellabant. & a Sarmata Sarmatis. idis. Mart. venit & epoto sarmata past' equo. Oui. de ponto, Terreat, & manes sarmatis vmbra meas. Dicimus tamen a cytharistes cytharista. æ. & cytharistria. ę. tympanistes timpãista. æ. timpanistria. ę. psaltes. psalta. æ. psaltria, ę. cymbalistes cymbalista. ę. cymbalistria. æ, sambucistes sambucista. æ. sambucistria. æ. Liui. ab vrbe condi. lib. xxxix. Tunc psaltriæ, sambucistriæ, & conuiuialia ludionum oblectamenta. Iuue. Quam psaltria penẽ maiorem intulerit. Quinti. masculino vsus est. lib. j. si psaltes, inquit, & geometres multa dicit dedisse. ab eo quoq; quod tympanistes. istria. fecit Hierony. in psalte. In medio, inquit, iuuencularum tympanistriarum. Illud etiam considerandum est nullum esse nomen latinum, quod in. ista. terminetur, vt ignari latini sermonis dicunt. artista. terminista: licet tamen a græcis huiusmodi denominatiua formare, vt hic canonistes, vel canonista. origenistes, vel origenista. quorũ fœminina mittunt in. itis. vt canonistis. idis. origenistis idis. Rõne quoq; significationis inueniuntur nomina montium in hac terminatione generis masculini. Ouid. in ibin. vt q dedit saltus, & fumo thessalus ossa. in eodem. Plurima quam flamma sican' æthna vomit. Idem tamen alibi terminationem respexit dicens Ingestaq; olympo ardua deuexum pelion ossa tulit. ¶. Quod declinatum) quod tertiæ declinationis nomina in. a. terminata generis sunt neutri, vt hoc emblema. atis. toreuma toreumatis. peripetasma. atis. schema. tis. Antiquiores. tamen per primam declinationem sub fœminino genere protulerunt, vt Plautus in persa. cum decora schema. Laberius nec pythagoream dogmam doctus. Pompo. liber diademam dedit. Ouid. tamen singulari exemplo polenta posuit in genere neutro cum sit latinum declinationis primæ. Ait enim meta. v. dulce dedit testa, quod coxerat ante polenta. & paulopost, cum liquido mixta pfudit diua polenta. Tolerabilius nostri mãna. mãmona, & pascha neutro genere protulerunt, cum sint barbara & indeclinabilia, quãquam sunt, qui pascha declinare contendant tum per primam, tum per tertiam.

(Compositũ a verbis) Quod nomina a verbis composita, quorum significatio ad mares & fœminas ptinet, communia sunt duorũ generũ sub hac terminatione, vt a gigno gignis, hic hæc terrigena.æ. alienigena.æ. a colo.is. hic hæc cælicola.æ. agricola.æ. a venio.is. hic hęc aduena.æ. cõuena.æ. a sequor sequeris, hic hæc assecla.æ. pedissequa.æ. a fugio fugis, hic hæc transfuga.æ. perfuga.æ. ab ago agis, hic hæc auriga.ę. a cædo.dis. hic hęc homicida.æ. parricida.æ. a lego legas, hic hęc collega.æ. Phoc. sub gñe posuit masculino pleraque ex his, vt assecla, collega, trãsfuga, perfuga, homicida, parricida: quæ si non & sequi alium, & esse ex corpore alicuius collegij, & transfugere ad hostes, & parentem cædere, ad fœminas etiam multo magis pertineat, quam aurigam esse: cum Virg. libro. xij. æñ. dicat. Nec currus vsquã videt aurigamque sororem? Quod vero quidam dicunt, verbigenam ex ratione significationis esse tantum generis masculini, quia vnus tantum Christus Iesus est verbigena: nihil ad grammaticũ pertinet, qui recte poterit dicere solem verbigenam, lunam verbigenam. Quid? quod nec Christ⁹ verbigena debet appellari, cum non sit verbo genitus: quin potius ipse sit verbum genitum: quia generatione interna dicitur a patre: & per quod reliqua omnia creata sunt, dicente sacra scriptura, verbo domini cœli firmati sunt? Omnia ergo præter vnum Christum sunt verbigena) i. verbo genita, quandoquidem a gigno composita illo modo significant: terrigena ex terra genitus. Martigena ex marte genitus. Iunonigena ex iunone genitus: ex proportione igitur verbigena verbo genitus: quod de Christo an recte dicatur, isti viderint, quibus non magis assentior, quam Prudentio, qui in Ode ante cibum scripsit, o crucifer bone omnipotens pie verbigena. quod ipse quoq; in hymno natalis Christi interpretatur dicens. Ex ore quamlibet patris sit ortus, & verbo editus. Inueniuntur quædam ex his nominibus neutro generi adiuncta: vt, quod paulo ante diximus, omnia verbigena, sed figurate, vel potius quod antiquiores huiusmodi nomina per tres terminationes, & tria genera declinabant. Pacuuius. Caprigeno generi gradibus gressio est. & Cicer. in prognosticis, Caprigeni generis custos. Actius, Ex taurigeno semine ortam fuisse, & hac ratione Valerius Maximus in primo libro dixit. Duo eiusdem generis alienigena exempla.

Compositum a verbis esto cõmune duorum.
Neutrum nomẽ in.e. Muliebria sint tibi græca.
Vnum nomen in.i. sed neutrum dicito gummi.
O. finita dabis maribus, velut vnio gemma.
Fœmineis iunges per.io. nec habentia corpus:
Additur atq; caro, cœnatio, portio, quodq;
Desinit in.do.go. Tamẽ hæc sunt mascula pdo.
Ordo, pedo, comedo, spado, vdo, cardoq; cerdo,
Et cudo, burdoq;. harpago, mango, ligoq;.

(Neutrum nomẽ in e.) Quod nomina latina terminata in.e. generis sunt neutri, vt hoc mare, cubile, monile: & a nominibus adiectiuis duorum generum communibus sub hac terminatione. is. vel masculinorum in.er. fœmininorum in.is. neutra per. e. vt hic hæc breuis & hoc breue, hic alacer, hæc alacris, hoc alacre. vel hic & hæc alacris, hoc alacre. Græca tamen generis sunt fœminini, vt hic libye libyes. synecdoche.es. Pentecoste.es. Nerine.es. (Vnum nomen in.i.) quod nomina in.i. desinenetia generis sunt neutri, quanquam Priscianum sequuti vnum tantum posuimus hoc gummi. Plinio libro. xiij. Gummi optimum esse ex ægyptia spina conuenit, vermiculatum, purum: deterius ex amygdalis amaris: pessimum ex prunis. Colu. libro. xiij. de re rustica, genere fœminino est vsus sub terminatione.is. Satius esse, inquit, noua dolia gummi liquida perlucre, & infra ferias crassa gummi liuerunt. & iterum Talis materies, qualis est gummis. Eodem modo Sinapi generi neutro posuit Phocas. vnde Serenus: Sæpius ergo decet mordax haurire Sinapi: atque in hunc modum semper vsus est Cornelius celsus. Reperitur tamen & sinapis genere fœminino. Plautus. in pseu. Teritur sinapis scelerata. & Colume. Seque lacessenti fletum factura sinapis. Ami quoque, Moly, Meli, & quædam alia nomina peregrina sub hac terminatione in genere neutro reperiuntur prolata. Pliñ. libro. xx. Est cumino simillimum, quod Græci vocant Ami: quidam vero Aethiopicum cuminum. Virgili⁹ in Priap. Quem cur moly vocant, mentula moly fuit. Meli quoque, quod mel interpretatur, huius generis est, sed nõ reperitur apud nos nisi in cõpositione. vt Melilotos. Melimelum. Nihili vero huiusmodi, & huiuscemodi, genitiui sunt casus, ab eo quod est nihilum & modus: quemadmodum frugi & mãcipi datiui, ab eo quod est fruges & mãceps: vnde apud Plautum sæpe legimus est vir bonæ frugi. Ergo hæc nomina nõ sunt communia trium generum, vt dixit Phocas, sed quemadmodum Priscianus obliqui casus figurate cum omnibus casibus adiuncti. (O. finita) quod nomina in. o. desinẽtia generis sunt masculini, vt hic sermo. histrio. vnio pro gemma, vel margarita potius grãdiori. nam pro vnitate si vspiam reperiretur, generis esset fœminini: ergo addidit gemma, vt significaret lapillum rem corpoream. Sed autore Phoca .i. ante o. habẽtia, quæ rem incorpoream significãt, generis sunt fœminini. vt hæc religio. rebellio. talio. perduellio, & quæ dicũtur verbalia. vt lectio. auditio. Caro quoque generis est fœminini, quoniam antiquiores hæc carnis declinabãt. Liuius in odyssea: Carnis, ait, vinumque quod libabãt. Liuius. xxvj. ab vrbe cõ. Carnis, quæ dari debet, data nõ fuerat. Cœnatio præterea. i. locus vbi cœnamus, & si rem corpoream significat, nihilominus tamẽ generis est fœminini. Mar. Mica vocor, quid sim cernis, cœnatio parua. Portio quoque, quãdo rei corporeæ pars est, corpus significat, tamẽ semper est generis fœminini. Superbioribus etiam annumerãtur desinẽtia in. do. vel in. go. vt hęc Albedo. Fortitudo. Formido. Farrago. Fuligo. Virgo. quam nemo vnquam apud autores idoneos legit masculino genere: etiam si de Ioãne euãgelista nostri dicãt, quod illi virgini Christus virginem matrem commẽdauit. Ab hac exceptoria regula rursus excipiũtur pauca nomina, quæ duobus versibus cõtinẽtur, quoniam generis sunt masculini vt hic Prædo. &c. Ordo. inis. Pedo. onis.) idest, qui pedes habet grãdiores. Comedo. onis. qui nimium comedit. Spado. onis. Vdo. onis. Martia. in disticho, cuius titulus est vdones Cilices. & in digestis titulo. de auro & argẽto legato. l. argumẽto. Alia, inquit, est causa vdonum, qui vsus calciamẽtorum prestãt. Cardo. inis. Cerdo. onis. Cudo. onis. Silius lib. viij. punico. Spicula bina gerũt capiti cudone ferino. capitis est armamẽtum ex corio. Burdo. onis. etiam his iũgitur, vt digestis titulo de legatis. iij. l. item legato. Sella, inquit, vel burdones. Quarto quoq; regum libro. cap. v. Cõcede mihi seruo tuo, vt tollam onus duorum burdonum. Harpago. onis. Liui. xxx. ab vrbe cõdita Asseres ferreo vnco præfixos harpagonas vocãt milites. Plautus. Noui ego hos harpagones. Mango. onis. Ligo. onis.

¶Ad duo communes homo) Quod hęc tria nomina. Homo, inis. Nemo, inis. Latro, onis. communia sunt duorum generum. Virg. j. æñ. Nec vox hominem sonat: o dea certe. Terentius in Andria. Hoc ego scio vnum, neminem peperisse hic. Titinnius. Quod rogas neminem decet bonam. Latro quoq; a neotericis communis duorum generum ponitur: cum apud idoneos autores nũquam fœminino genere reperiatur, sicut nec Leo: quãquam dicat Seruius esse commune duorum generum: & Fullo: cum eodem autore nõ mittat fœmininum in. a. nisi sit vsurpatum. Nec dissimulãdus est in hoc loco circulus: quem præter vnum Phocam grammatici omnes fecerũt in genere supponẽtes declinationem, & in declinatione genus. Nam quo modo reliqui omnes grãmatici præcepta tradiderũt, nũquam omnino scire poterimus nomina in. do. vel in. go. desinẽtia cuius sint generis, aut quẽadmodum mittũt genitiuũ. ¶Est commune trium præsto.) Quod hoc nomẽ indeclinabile præsto commune est trium generũ, & semper iũgitur huic verbo sum, es, fui. vt præsto sum, præsto fui, prõ præsens sum pręsens fui. Cicero in Epistolis ad Appium. Fabius legatus mihi præsto fuit. Reperitur etiam præsto est, pro efficax est. vt Celsus libro. vj. Neq; medicamẽtum præsto est. i. præsens & efficax. Pseudo propterea nõ posuimus, quia nusquam est nisi in compositione. vt pseudo prophetes. pseudostomos. pseudographia.

Ad duo cũmunes homo nemo: iunge latronẽ.
Est cõmune trium pręsto, quod sum comitatur.
Neutrum nomẽ in. u. cornu est pro teste, geluq;.
C. D. neutra dabis, reperis tamen hæc quoq; raro.
Al neutrum pones, Tamen hic sal debet habere.
Et duo sunt neutris cum melle fel annumeranda.
Nil nihil est neutrum, vigil & pugil esto duorum.
Solus in. ol. est sol. Hic consul dicitur esse.
Sed tamẽ ad duo sunt cõmunia præsul & exul.

¶Neutrum nomen in. u.) Quod nomina in. u. desinẽtia generis sunt neutri, vt hoc cornu, veru, pecu, gelu, penu, tonitru. Ouid. ix. meta. Rigidum fera dextera cornu dũ tenet. declinatur quoque hic cornus. us. genere masculino. Luca in. vij. Cornus tibi cura sinistri. Celsus libro. vj. Ceruini cornus combusti. & paulo post. Quia cornum habet. Plinius quoq; multis in locis hoc genere declinationis est vsus. Dicimus quoq; hoc pecu, & hoc pecus. oris Plinius, libro. viij. natura. histo. Equinoctio verno & cætera pecua admittitur. ab eo quod est pecu dixit pecua. Hoc gelu, & hic gelus. Lucretius, libro. vj. Qua fæue gelus quod cõtinet in se emittit. Actius in prometheo. Profusus flamine hiberno gelus. Hoc genu & hoc genus. i. Virg. j. æneí. Nuda genu nodoq; sinus collecta fluẽtes. Idem in. v. Genua ægra trahẽtem. Cicero in Ara. Iam dextrum genus & decoratam lumine suram. Idem in eodem. Tertia sub cauda ad genus ipsum lumina pãdit. ac rursus ibidem: Ac propter leuum genus omni ex parte locata. Hoc tonitru & hic tonitrus. Plinius libro. xxvj. Tonitru intus terribile existat. Ouid. j. meta. Humanas motura tonitrua mẽtes. Idem. j. de tristibus: Hoc mihi nõ ouium fibre tonitrus ue sinistri. Silius. libro. xij. puni. Fulminaq;, & tonitrus & nymbos cõcutit aër. ¶C. D. neutra dabis.) Quod nomina desinẽtia in. c. vel in. d. generis sunt neutri. vt hoc Lac. halec. aliud. quod. quid. & de pronominibus id. illud, istud. nec alia fere inuenies. Antiquiores tamẽ hoc lacte lactis declinabãt, a quo videtur abscissum fuisse lac. Plau. in menechmis, Neq; lacte est lacti (mihi crede) vsquam similius. hęc lactis, aliud significat: est enim intestinũ, per quod labitur cibus. Tintinnius. craticula, cerebellum, lactis agnina, sed magis vtimur in plurali. Pli. libro. xxvj. A ventriculo lactes in homine & oue, per quas labitur cibus. Pompeius. Oro te per lactes tuas. ¶Halec quoq; & hæc halecis posse declinari Priscianus autoritate Probi grammatici cõfirmat, id quod & nos fatemur: sed quod vtrumq; putat nomẽ esse piscis, id nos asseuerate negamus: cũ halex piscis sit, ex quo sale macerato exudat sanies: qua vtebãtur pro salsamẽto, quod dicebatur halec. Sed de pisce. Martialis. Halecem, sed quam protinus illa voret. Cato de re rustica. Vbi oleæ comesæ erũt, halecem dato. Colume. diminutiuo vsus est dicẽs. In escam piscium pręberi cõuenit haleculas, putremq; sardinam. & paulo post. Haleculam (inquit) modo captam. Theodo. in libro de animal. Halecem interpretatur menam. Halec vero pro salsamẽto posuit Horatius in. j. ser. siler. halec fæcula coa. & in. ij. Ego fecem cogitare primus & halec. Halex quoq; genere fœminino posuit Plinius libro. ix. Martialis. Apicius inquit, eiecore mulorum halecem excogitare prouocauit: cuius nominatiuus nõ est halecis, vt Priscianus putauit, sed halex, vt Pliñ. libro. xxxj. Vnguium scabriciam tollit halex. & in. xxxj. vitium huius est halex, imperfecta nec colata fex. ¶Al neutrum pones.) Quod nomina in al. desinẽtia generis sunt neutri, vt hoc tribunal, ceruical, vectigal, animal, lupercal. Vnum tamẽ reperitur generis masculini. hic sal. Pliñ. libro. xxxj. Aiũt dẽtes nõ erodi nec putrescere: si quis quotidie mane ieiunus salem cõtineat, donec liquescat. Salust. in iugur Nec salem, nec alia irritamẽta gulæ quærebat. Et illud. Terent. in eunu. Qui haberet salem, quod in te est. i. quæ res. Antiquissimi tamẽ & iuniores neutro genere protulerũt. vt Affra. Quicquid loquimur, sal merum est. Seren⁹. Sal niueum summes, beticum quod nomine dicunt. Et lucas. Hierony. interprete: Bonum sal est. & August. Quod si sal infatuatum fuerit. ¶Et duo sunt neutris.) Quod in el. duo tãtum reperiuntur nomina generis neutri, hoc mel. hoc fel. ¶Nil nihil est neutrum.) quod hoc nomẽ nihil atque ab eo abscissum nil generis sunt neutri. Vigil & pugil communia sunt duorum generum ex ratione significationis. & si Phocas, & prisci. pugilem sub genere tãtum masculino posuerunt. August. in libell. de grammatica in. l. litera nominatiuus exiens in cõmunibus vigil, & pugil. affertque illud Terentij in eunu. si qua paulo est habitior, pugilem esse aiunt, nam & fœminas pugilatu exerceri solitas Iuue. ostendit in. ij. satyra. Luctantur paucæ, comedunt coliphia paucæ. & in. vj. Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus, & quanto galeæ curuetur pondere, & quæ sequuntur. Mugil. ilis. & mugilis. lis. declinatur. Phocas mugil declinat. vt Plinius libro. ix. natu. hist. Mugil, & lupus mutuo odio flagrant. Iuue. Quosdam mœchos & mugilis intrat. Sil neutro genere pigmẽti genus est. de quo multa Pliñ. libro. xxxiij. Sil (inquit) cæruleum. Sil proprie limus est. ¶Solus in. ol. est. sol) Quod in. ol. vnum tantum est masculinum: vt hic sol. Vnum quoq; eiusdem generis in. ul. vt hic consul. & quod Ennius apud Nonium dixit Mortalem summum fortuna repente reddit summo regno, famul vt optimus esset. pro famulus famul. is dixit ea namque dignitas virorum tantum fuit. ¶Præsul tamen & exul communia sunt duorum generũ. Macrobius primo. satur. Luna quia corporum pręsul est. Sed Sedulius in pasch. etiam neutro iungit, Ligno præsule dicens. i

¶ Sit commune trium nequā.) Quod in.am.vnum tantū reperitur, quod est trium generum, & est indeclinabile: quod ipsum argumento est nullum nomen in.am terminatū posse declinari. ¶ V m.neutris iunges.) ¶ Quod in.um.desinentia generis sunt neutri, vt hoc templum, regnū, donū, tectum. ¶ Græcū nomen in.an.& in in.) Quod nomina in.an.& in.in.desinētia omnia sunt generis masculini. vt hic Pęan. Acarnan. Delphin. Pæan igitur pro Phœbo manifestum est gene: e esse masculini. Sed & pro hymno Apollinis eiusdem generis est. Virg. in.vj.

Sit commune trium tibi nequam; nec variatur.
V m.neutris iunges: exemplo sit tibi templum.
Græcū nomē in.an.& in.in.sit semper: & est mas.
En.dabitur neutris: Sed sunto mascula lichen.
Ren, splen, atq; lien, atagen, cū pectine flamē.
Addis hymen: & qđ cano cōponit tibi nomen.
Nomen in.on.grecū tibi sit, maribusq; repones:
Ex hic pauca tamen sunt fœmineis adhibenda.
Est neutrum, quod non declinat tertia, nomen.
Nomen in.ar.neutrum: sed par tria debet habere.
Er.finita tibi sunt mascula: Neutra tamen sunt.

lætumq; choro Pæana canētes. & Sili. Herculeū Pæana canunt. Acarnā pro populo epirotarū. Virg.v.æñ. Quorū vnus Acarnan Delphin qui delphis & frequētius delphinus dicitur. Persi. Et qui cæruleū dirimebat Nerea delphin. Auic. in.ara. Tū curuus caudam subit inter sidera delphis. Iuue. quantum delphinis balæna Britannica maior. ¶ En dabitur neutris.) Quod nomina terminata in.en. generis sunt neutri. vt hoc fulmē. flumē nomen. semen. glutē. munimen. solamen. Masculina tamen sunt hic lichē. Martialis. libro.xi. Nec triste mentū sordidiue lichenes. interpretatur autem impetigo. Pli. libro.xx. impetiginem, inquit, & scabiem. quam psoram & lichenem vocant. Vtitur quoq; hoc nomine Hippocrates in aphorismis: & Galenus multis in locis. Hic ren Cel. libro.iiij. Renes diuersi: qui lumbis sub imis coxis inhærēt a parte earū resimi. dicitur quoq; hic rien testibus Phoca & Prisciano. Hic splen, hic lien vel lienis. Cel. libro. iiij. Lien sub ipso septo a sinistra parte. & ibidem: at lienis vbi affectus est. Attagen auis, quæ & attagena dicitur. Hora in Epodo. Non attagen ionicus Iucundior. Mrat. Communeq; duobus attagenam. & in distichis: Ionicarum gustus attagenarum. attagenes. Hierony. in epistolis. Tu attagen ructas. Pectē pro pisce & pube, & instrumento, quo lana & capilli pectūtur, sub genere masculino posuerūt omnes grammatici. Plin. in.ix. Pectines in mari ex eodem genere habentur reconditi, & ipsi in magnis frigoribus. Seruius in illud Virgi. in.vi. æn. Iam Pectine pulsat eburno. pecten pro plectro generis esse neutri dicit. Nam quod Iuuena. in. vj. satyra dixit: Inguina tradūtur medicis iam pectine nigro. pro pube dicitur. Virg. in. vij. æn. Arguto tenues percurrens pectine telas. Pro instrumēto textorio nō potest distingui genus, cum eadem sit terminatio masculini & neutri in ablatiuo secundę declinationis. Flamen pro sacerdote masculo. Sueto in Cæsare: Flamen dialis destinatus: nam pro fœmina flaminica, vel flaminia dicimus. Flamen vero pro vento generis est neutri. Cice. in ara. Inferior paulo est aries, & flamen ad austri. Hymen pro Deo nuptiarum præside generis esse masculini, vel ex significatione generali potest intelligi. eiusdem quoque generis est pro tenui illa membrana, qua infantes aliquando nascuntur inuoluti. pro membrana etiam posuit Aristo. in.ij. libro de anima. ¶ Et quod cano componit.) q; ab hoc verbo cano.is. cōposita sub hac terminatione masculina sunt: quia omnia mittunt fœmininum per.a. vt hic tubicē, hæc tubicina, tibijcen, tibijcina, fidicen, fidicina. lyricen, lyricina. siticen, siticina. oscen quoq; oscinis ex proportione oscina mittit fœmininum. Hora. in car. Oscinem coruum prece suscitabo solis ab ortu. ¶ Nomen in.on. græcum.) Quod nomina in.on. desinentia græca, sunt omnia generis masculini, vt hic canon, dæmō, daphnō Platanō, Lacō, orizō. bison. Plin. libro.xxxiiij. Quē canona artifices vocāt lineamēta artis ex eo petentes. Plin. iunior in epistolis: quid platanō opacissimus. Martialis. Daphnonas, platanonas, & aerias cyparissos. Idem: Cæsus matre iubente Lacon, cuius fœmininum est Lacæna. Iginius: Horizō circulus appellatur is, qui terminat ea, quę perspici, aut videri non possunt. Martialis. Cesserunt illi bubalus atq; bison. Plinius libro. viij. Insignia boum ferarum genera bisontes iubatos. Vnum tamen sub hac terminatione reperitur fœmininum Sindon. onis. nam vrbium nomina vt Babylon, Calydon, Pleuron. ad vrbium regulā generalē referenda sunt. Barbitō vero generis est tantū neutri, barbitos mascul. l. fœminini, quare apud Ouid. in epistola Sapphus legendum: Non facit ad lacrymas barbaritos vlla meas. nō barbiton. Sindon generis esse fœminini Martialis libro. xj. demonstrat cum dicit: Quo tu, quo liber otiose tendis cultus sindone nō quotidiana. & illud ex Euangelio. Matthei. xxvij. Inuoluit eum in sindone munda. Sydon vero vrbis nomen ad regulam generalem referēdum est. Luca. in. iij. Pretiosaque murice Sydon. Pythō serpētis, quem Apollo occidit, nomē, plerūq; generis masculini est. vt Ouid. in meta. Strauit, & in numeris tumidum pythona sagittis, tamē genere fœminino dixit Tibullus: Vbi delphica pythō. ¶ Est neutrum quod.) Cum nomina in.on. desinētia aut sint secūdę declinationis: aut tertiæ, aut indeclinabilia: &, quemadmodum diximus, tertiæ declinationis nomina omnia sint masculina præterquam sindō: reliquum est, vt secūdæ declinationis omnia sint neutra, vt hoc Iliō, epitheton, antithetō. Virgi. ij. æneī. Ceciditque superbum Iliō. quod etiam sub alia terminatione fœmininum reperitur, vt apud Ouid. Sed mihi quid prodest vestris disiecta lacertis Ilios, & quæ nostri nō sunt ausi declinare, generis sunt neutri, vt diapason, diatessarō, diapenidiō. ¶ Nomē in.ar.) Quod nomina in.ar. desinētia generis sunt neutri, vt hoc puluinar, nectar, torcular, instar, laquear, lacunar, iubar, quod Ennius apud Priscianū. masculino genere protulit dicēs. Interea fugit albus iubar hyperionis cursum. Lar quoq; pro domo per metonymiam (vt diximus) generis est eiusdem, cuius & Deus. Par vero & ab eo composita compar, impar, dispar, suppar, separ, ex ratione significationis communia sunt trium generum. Reperitur quoq; par substātiuum in genere neutro. Luca. in. vj. Parq; suum videre Dei & Hora. ij. ser. Ludere par impar, equitare in arundine longa. Hepar Græcum est: quod ad nos non pertinet. ¶ Er. finita tibi.) Quod nomina in.er. desinētia generis sunt masculini, siue illa sint secūdæ siue tertiæ declinationis, vt puer. eri. magister. tri. anser. is. passer. is. Vesper. is. nusquam enim quod (ego sciam) genere neutro reperitur quod plerique ex iunioribus grammaticis dixerūt. Virgi. j. Georg. Denique qđ vesper serus vehat. Idem. in. iij. Cū frigidus aëra vesper temperat. Valer. Flacus iiij. argo. Iam frigidus æthere vesper. Idem in. vij. Te quoq; Thesalico iam serus ab ęthere vesper. Neutra vero sunt, quæ hic digeruntur.

Spinther,iter,ruder,lasser,piper,atq; papauer.
Et cum vere siser,vber,cicer,adde cadauer.
Zinziber,& tuber, cū matre reponito linter.
Cōmune est pauper.cū pubere,degener,vber.
Ir.maribus iunges.Hir.gadir,sint tibi neutra.
Mascula sunt & in.or.Muliebris ponitur arbor.
Neutra dabis tm̄ cor,ador,cūq; eq̄re marmor.
Collatiua duplex retinēt genꝰ,& mēor,autor:
Et quod componit corpusq;,colorq;,decusq;.
Vr.neutrale dabis.Sed mascula sint tibi quinq;.
Turtur auis,piscis:vultur,satur,astur,& anxur.

¶Spinther.eris.)quod fibulam siue armillam in mūdo muliebri significat Plau.in.Menech.:Iubeas spinther nouum recōciliarier.& ibidem,Spinther nouum nūquam reperies. Pro cognomēto tamē Lētuli spintheris Romani ciuis ex significatione generis est masculini. Iter,quod etiā itiner dicitur ab antiquioribus,Manilius.i.astronomicō.Fecit & ignotis itiner commertia terris. Ruder, quod frequētius rudus.eris.declinatur. nam rudere ad huc nō legi præterquam apud grammaticos. Lasser.eris.Pli.lib.xix.Laserpicium,inquit,quod græci silphium vocāt in Cyrenaica prouincia repertum,cuius succum vocāt lasser. Et in libris digestorū de pe.lega.l.nō omne:Piper lygusticum,et carreum,& lasser.Papauer.eris.Piper.eris.ver veris.Siser.eris radix est edulis: quam Pli.lib.xx.etiam genere masculino protulit:Nemo,inquit,tres siseres posit edere.alibi eodē in.lib.Siser erraticum satiuo simile est effectu.& Colu.Iam siser Assyrio veniet,quæ semine radix. Vber pro mamma,& pro nimia agri fertilitate.Hora. Quodq; aliena capella gerat distētius vber. Virg.in xij.æn̄. Nō vobis rege latino diuitis vber agri Troiæ ve opulētia deerit.Cicer.eris Persius. Cicer ingere large rixāti populo. Cadauer.eris. Zinziber.eris. hāc alij gingiberim.Pli.libro.xij.Singiuerin appellat Tuber.pro terræ callo sic Plinius lib.xix.appellat vbi dicit Laertio licinio accidisse, vt mordēti tuber deprehēsus inde denarius primos dētes inflecteret. Pro tumore quoq; Ouid.x.meta.Immodico prodibāt tubere tali.& Hor.j.ser.Qui ne tuberibus proprijs offendat amicum postulat: ignoscet verrucis illius.nam pro re tumida:& pro arbore ad regulas generales recrrēdum est,pro illius arboris pomo.Mart. genere fœminino vsus est dicēs: Er vernæ tuberes quid tibi cū libycis: Sueto.tū masculino,nisi in alterutro mēdum est.Ait nāq; in Dominatiano:Cum oblatos tuberes seruare iussisset in crastinum. Cum matre reponito linter.) ac si dicat ꝙ linter gn̄is est fœminini: quemadmodum & mater,sed mater ratione significationis: linter ratione terminatiōis.Liuius.vj.ab vrbe.Iā in altum expulsa lintre. ¶Cōmune est pauper.)ꝙ quatuor hæc nomina pauper, puber.degener.vber comunia sunt duorū generū:tametsi figurate possunt etiā neutris,in obliquis maxime,iūgi. Vir.in buc.Pauperis & tuguri cōgestū cespite culmē.&.vj.ęn̄.Curibus paruis & paupere regno.Idē.iiij.æn̄.Degeneres animos timor arguit.Luca.in.i.Degenerē patiere togā.Puber.eris.sic enim iubet Cæsar declinare in lib.de analog.cū Probꝰ pubis.eris.declinet.Vber.eris.Lucr.in.vj.Sequitur grauis imber & vber.Cato in originibus.Res vber fuit,antequam vastassent regiões.Idē quoq; de tubere dicēdū. ¶Ir.maribus iūges.)Quod noīa in.ir.desinētia gn̄is sunt masculini,vt hic vir.treuir.&in.yr.per y psilō.vnū reperitur hic martyr,& ab eo compositū ꝓtomartyr,quæ apud græcos tātum generis sunt masculini:nostri tū eo quasi duorum gn̄rum comuni vtūtur. Abadir siue sit Deus,siue lapis ille,quē Saturnus dicitur deuorasse,ad regulam generalem deferēdus est. Duo tū reperiūtur neutra hoc hir,& gadir,quod neutro gn̄e ꝓtulit Salust.ij.histo.Tartessum,inquit,ciuitatem,quā nūc Tyrij mutato nomine gadir habēt. ¶Mascula sunt & in.or.)Quod nomina in.or.desinētia generis sunt masculini,vt hic amor,dolor.timor.color. Arbor tū est fœmininum,quæ etiam hęc arbos.oris.declinatur. Virg.ij.Geor. Herculeæq; arbos vmbrosæ coronæ. sic & plura ex masculinis.vt vapos,colos,labos,ꝑ vapor,color,labor.Soror pręterea,& vxor ex significatione fœminina sunt. Quatuor vero hæc nomina cor,ador,æquor, & marmor neutra sunt. ¶Collatiua tamē).i.comparatiua. nā cōferre cōparare est. Dicitq; quod collatiua sub hac terminatione comunia sunt duorū gn̄um.nā neutrū terminationē habet propriā in.us.vt hic & hæc nobilior, & hoc nobilius. Antiquiores etiā gn̄i neutro terminationē in.or.iūxerūt. Valerius antias. Prior bellū,q̄d cū his gestū erat.Idē,Cōmemorāt Gracco fœdus prior nō esse seruādū. Senior.Prisc.dicit tātū gn̄is esse masculini,cū etiā Corneliꝰ Celsus in.v.quasi in cōparatiuo dixerit:corpora seniora tētātur. & Pli.xj.natu.histo.de apibus dixerit,Seniores intus operātur,quę flores comportāt priori bꝰ pedibus: nihil ergo ꝓhibet senior gn̄is esse comunis duorū cū præsertim senex etiā fœminino gn̄e sit repertū apud Varro. His addūtur memor.& autor.quod vnum cū videatur verbalis formā habere,fœmininū plerūq; reperitur. Virg.xij.æn̄.Autor ego audēdi.Macro.vij.satur.Natura huius fabricæ autor & nutrix.Neutro etiā iunxit Luca.in.v.Italiā si cælo autore recusas.& Virg.x.æn̄:dicēs Italiā petijt fatis autoribus,esto.queadmodū & memor.Idē.iiij.æn̄.Si quod nō æquo fœdere amātes Curæ numē habet iustūq; memorq; ꝓcatur. & in.ix.Nulla dies vnquā memori vos eximet æuo:sed figurate sic iūgi. Prisc.in. vij. dicit. Composita quoq; a corpore & colore & decore duorū generū cōmunia reperiūtur , vt discolor , cōcolor,decolor,bicolor.Ouid.etiā neutro cōiūxit.iij.elegia.Discolor agmē equis.Au. Gell.lib.vj.noct.atti. Tunica muliebri indutus & pallio versicolore. Acorpore tricorpor fecit Virg.in.vj.Et forma tricorporis vmbrę. A decore quoq; Virg.indecor.& Salus.dedecor fecerūt. ¶Vr.neutrale.)Quod noīa in.ur.desinētia gn̄is sunt neutri,vt hoc sulphur,murmur,quod masculinū protulit interpres.Ioā.vij.Murmur multus in turba de Christo.iecur.fulgur.guttur,quod etiā masculino gn̄e ꝓtulit Plautus in aulularia, Ne obturat gutturem inferiorē.Masculina vero sunt hæc quinq;.Turtur.pro aue. Ouid.ij.elegi. Tu tū ante alias turtur amice dole.Idē in Epistola Sapphus. Et niger a viridi turtur amatur aue.Plau.quoq;.Tibi obustos turtures dixit.Iuue.Cariturus turture magno,mulorumq; iubis.Neq; audiēdus est Seruius: qui dixit posse esse gn̄is fœminini turtur,quod probare nititur carmine illo Virg.in buc.Nec gemere aëria cessabit turtur ab vlmo:cū aëria ex ratione carminis aptius vlmo quā turturi iungatur, quasi nō aërius ꝓ altus frequētius reperiatur,quā q̄d ille vult ꝓ aërij.coloris:vt Virg. in Buc. Aërij specula de mōtis in vndas.Idē iiij.æn̄ Aëriæ quercus aut coniferæ cyparissi.&Mar.Daphnonas,platanonas et aërias cyparissos: Sed turtur ꝓ pisce apud vnū tātum ex ijs,qui autoritatē habēt Ambrosiū in hexame.legitur,atq; ibi in gn̄e tātum fœminino: deceptus est ex eo,ꝙ in basilio vnde opus illud interpretatus est:trygō legitur,quod apud græcos tum piscē,tū auē significat,apud latinos tamē nusq; legiturtur pro pisce, sed pastinaca,neq; est,quam vulgus opinatur tructa,sed ex genere piscium planorum & cartilagineorum.

Vultur quoq; qui & vulturius & vulturis ab antiquioribus eſt appellatus. Catullus: Lingua exerta audo ſit data vulturio. Idẽ n. Suſcitat a cano vulturium capite. Ennius apud Priſc. Vulturis in ſyluis miſerum mãdebat homonem Satur. Iuue. Satur eſt, cum dicit Horatius ohe. cuius fœmininum ſatura, & neutrum ſaturum eſt. Terẽ. in Ecyra. ſed tu cum ſatura atq; ebria eris, puer vt ſatur ſit facito. Aſtur. Lu. in iiij. Erat impiger Aſtur. Silius. j. punico. Aſtur auarus Viſceribus laceræ telluris veſcitur imis. genus vero fœmineum ad poſſeſsiuum potius eſt referẽdum. vt Idem. libro. xvi. Lelius. Aſturica rapidos de gente iugales. Anxur Mar. vj. epigram. Fluctus paſſeris, aut ſuperbus Anxur. Idem alio loco. Candidus Anxur aquis, quod etiam neutro genere poſuit. Hora. in. j. ſer. Impoſitum ſaxis late cãdẽtibus Anxur. Vtrũq; pro oppido ponitur, nam cum Anxur iouem imberbem ſignificat: ex ratione ſignificationis maſculinum erit. Furfur poſuit Seruius in gñe maſculino numeri ſinguris dicẽs: Additur exceſſ⁹ niuea ſimilagine furfur. plerũq; tamẽ in numero multitudinis furfures legimus: atq; ideo inter pluralẽ numerum tãtum habentia poſuimus.

Communis generis tria ſunto fur, lygur, augur.
Fœmineum pones, q̃d in. as. finitur: vt æſtas.
Sed iunges maribus. as. aſsis, vas vadis, & mas.
Neutra tamen dices vas vaſis, faſq;, nefaſq;.
Sit commune trium nomẽ gentile. Dabuntur
Partim fœminea tibi: partim maſcula græca.
Eſto nomen in. es. muliebre: Virilia ſunto
Limes, pes, fomes, termes, cum palmite trames.
Et gurges, murges, verres, cũ poplite magnes.

¶Cõmunis generis duorum tria reperiũtur. Fur Hor. Iulius & fragilis Pediacia, furque Voranus. fœmininũ nõ facile reperias. Lygur, quod etiam lygus declinatur. Luca. in. i. Et nunc tõſe Lygur quãdo per colla decora. Saluſtius in Iugurtha. Forte quidam Lygus ex cohortibus auxiliarijs. Virg. xj. æn. Vane Lygus fruſtaque animis elate ſuperbis. Perſi. Mihi nũc Lygus ora Intepet. Salu. ij. hiſt. Corſa nomineq; lygus mulier. Augur, cum nomen dignitatis eſt, ad viros tãtum pertinet: quorum fuit Romæ collegium: cum vero officium augurandi ſignificat, commune eſt duorum. Virgi. iiij. æneid. Nunc agur Apollo, nunc Lyciæ ſortes. Venerem quoque dixerimus augurem: cum in primo æneid. ipſa dicit, ni fruſtra augurium vani docuere parẽtes. ¶Fœmineum pones quod in. as.) Quod nomina in. as. deſinentia generis ſunt fœminini, vt hæc ætas, bonitas. pietas. probitas, autoritas, honeſtas. Maſculina vero ſunt. as. aſsis. Priſcianus de ponderibus: Siue aſsi ex quo quod capimus perhibemur habere. Vas vadis. Cicero. iij. officiorum, Vas factus eſt alter alterius ſiſtendi. Idem. v. thuſcu. Cum alterum vadem mortis accepiſſem. fœmineum vero nuſquam reperitur: propterea quod fœminis iure interdictum eſt vadimonium: figurate tamen poſſumus dicere fœmina non poteſt eſſe vas, ſicut neq; conſul, neque prætor, nec ædilis. Mas maris, quod ratione ſignificationis ſolis conuenit maſculis, nam fœminæ ſimiles maribus maſculæ potius dicuntur, vt apud Hora. Temperat Alcæi muſam pede maſcula Sappho. Neutra vero ſunt tria. vas. vaſis. vt Hora. Syncerum eſt niſi vas. Fas & ab eo compoſitum Nefas. Virgil. i. Georgico. Quippe vbi fas verſum atque nefas tot bella per orbem. ¶Sit commune trium.) Quod nomina gentilia communia ſunt trium generum, vt hic & hæc & hoc arpinas, priuernas, ſarſinas. caſinas, toloſas, capenas. Iuue. Arpinas alius Volſcorum in mõte ſolebat. Martia. Metamque lactis Sarſinate de ſylua. vnde & Plautus Sarſinas eſt dictus. Liuius. xxij. Vt ſe in agrum caſinatẽ ducat. Silius libro. viij. punico. Priuernatumque maniplos. Martia. libro. xij. Nec quadra deerat caſei Toloſatis. Quod vero Phocas & Priſcianus hæc nomina ſub communi duorum genere poſuerũt: refelluntur autoritate Ciceronis, qui ſcribens ad Atticum ait: In quo fluxus eſt ad iter Arpinas. Idem in alio loco, Vt veni in arpinas. i. in agrũ arpinatem. Nomina enim prediorum prope aliquod oppidum ex nomine poſſeſsiuo illius oppidi in genere neutro figurabãtur: vt hoc Thuſculanum thuſculani, Formianũ formiani, Albanum albani, Cumanum cumani. eodem modo hoc Arpinas arpinatis: predium iuxta arpinum: ſiue in agro arpinati. Plinius libro. xiiij. Priuernatia vina dixit: quemamodum & Lucill. Oleum caſsinas: atque, vt in declinatione pronominum diximus, ex horum proportione Cicero in epiſtolis ad Cęlium Verba noſtratia dicere nõ reformidat. ¶Dabuntur partim fœminea.) Quod nomina græca partim ſunt maſculina, vt Adamas adamãtis, Elephas elephãtis, Gigas. antis. Arcas. adis. Iuuenalis. Adamas notiſsimus & Beronices Indigito factus precioſior. Hora. ij. epiſtolarũ. Siue elephas albus vulgi cõuerteret ora. Virg. de Euãd. Nõ equidẽ extimui danaũ q̃d ductor, & Arcas. & omnia noĩa quæ ad primam declinationem latinam referũtur, vt tiaras. æ. Virgi. vij. æneid. Sacerque tiaras. qualia etiam ventorũ, vt Boreas. æ. Ecteſias. æ. Cæcias. ę. Aparctias. æ. Plin. libro. ii. Aparctias & Boreas dicti, & ibidem perflãt diebus quadraginta quos ecteſias vocãt. Gellius libro. ij. Eſt etiam vetus, quẽ nomine vocãt Cæciam. Partim ſunt fœminina: vt hæc Olympias. adis. Helias. adis. monas. adis. decas. adis. ¶Eſto nomẽ in es.) Quod nomina tertiæ & quintæ declinationis terminata in. es. generis ſunt fœminini, nam, vt diximus, primę declinationis omnia ſunt maſculina, vt hęc vulpes vulpis, proles prolis, ſeges ſegetis, teges tegetis, res rei, progenies progeniei, ſcabies ſcabiei. Maſculina vero ſunt, quę hic digeruntur. Limes limitis. Virgil. xij. æneidos. Limes agris poſitus litem vt diſcerneret agris. Pes pedis, cuius compoſita communia ſunt trium generum, vt hic hæc hoc bipes, tripes, alipes. preterquam vulpes & compes. Fomes. itis. Luca. in. viij. Excitat in validas admoto fomite flammas. Termes. itis. Gellius. libro iij. Palmæ termes ex arbore cum fructu auulſus ſpadix dicitur. nam quod Seruius ſcribit in illud Virgilij. j. Georgico. Aut tempeſtiuam ſyluis euertere pinum. importuno tempore arbores cæſæ cito termites faciũt. opinor debere ſcribi teredines: cum teredo propriæ ſit ligni vermis: nam termes ſurculus eſt arboris. Horatius in epodo Germinat & nunquam fallentis termes oliuæ. Palmes palmitis, Gellius libro. xviij. Vberrimos vitium palmites decidit. Trames tramitis Virgilius in quinto æneidos. Nulli viſa cito decurrit tramite virgo. Gurges gurgitis. Idem. j. æneid. Apparet rari nantes in gurgite vaſto. Merges. itis. qui teſte Seruio in illud Virgilij. ij. Georgic. Cerealis mergite culmi. manipulus ſpicarũ eſt. Verres. is. qui ratione ſexus & genituræ maſculini generis eſt. Poples. itis. Luca. in. iij. Niſi poplite lapſo Vltima curuati procederet vngula tauri. Magnes magnetis, cum alijs grammaticis commune duorum poſueramus, nunc vero maſculinum eſſe dicimus: tum quod nuſquam fœmininum reperitur, tum quod etiam eius fœmininum in Magneſſa & Magnetis exit, quemadmodum in fine capitis huius dicetur.

Paries.etis.)Oui.iij.meta Fissus erat tenui rima,quã duxerat olim,cũ fieret,paries.Aries.etis.rõe sexus & geniture masculini generis est.Stipes.itis.Virg.in moreto.Paruulus exulto remanebat stipite fumus. Cespes.itis.Persi.Nunc et de cespite viuo frãge aliquid.Satelles.itis.Iuue.Dirusque a põte satelles:Dies.ei.pro ambitu solis diurno:& habet numerũ multitudinis,vt dies natalitius,dies lustricus, dies dñicus,non natalicia.lustrica.dñica.Pro tẽpore vero fœmininũ est:et caret plurali:vt. Lõga dies homini docuit parere leones.Virg.ij.ęn.Venit summa dies & ineluctabile tempus.A die,pro eo quod est solis ambitus diurnus ,aut latio eius super horizonta,dicitur meridies: quasi medius dies eiusdem generis,cum in eadem significatione accipiatur. Sed posuit medius dies pro meridies,quod in carmine heroico vix recipitur.Pli.frequentius vtitur medio die quã meridie:vt de fonte Cyrenaico: A medio die ad mediã noctem aquis feruentibus,totidem horis ad medium diem rigentibus. ¶Et græcũ primæ) ꝙ noĩa græca ꝑ primam vel tertiam declinationẽ latinã inflexa,generis sunt masculini.vt Planeres.æ. Cometes.æ.Priamides.æ.Pelides.æ.& ventorũ noĩa,vt Apeliotes.æ.& quæ supra numerauim⁹,cũ determinatis in.a.disseruim⁹. Lebes.etis.Tapes.etis.Cres.etis.Oui.in epistola Briseidis, Addidit & fuluos pretioso ex ære lebetas.Virg.li.x.ęn.Arma craterasq; simul,pulchrosq; tapetas.Sed excipiũtur etiã in.es.terminata neutri generis.vt Hippomanes.Cacoëtes Scylites.Myrites.Iuue. Tenet insanabile multos scribẽdi cacoëtes.Virg.iij.Geor.Hinc demum hippomanes,vero quod nomine dicũt pastores,lẽtum distillat ab inguine vir⁹,hippomanes,quod sæpe malæ legere nouercæ.Iuue.Hippomanes carmẽq; loquar coctũq; venenum.Pli.lib.xxx.In aceto scyllite decocti.& idem.xxxij.ex aceto scyllite. Idem.lib.xiiij. multa de vi no myrtite quomodo fiet ex autoritate Catonis.Sed comunia sunt.Quod nomina hic explicata comunia sunt duorum generum,vt hic & hæc Miles. Oui.ij. meta.de Callisto.Miles erat phæbes,nec Menalon attigit vlla Gratior hac triuię. Comes.itis. Virg.ij.æn.nec comitem hinc asportare Creusam, quod etiam neutris iũgi potest.vt Luc.Rerum nos summa sequetur,imperiumq; comes. Superstes.itis. Oui.j.meta. O soror, o coniux, o fœmina sola superstes. Etiã neutro idem iũxit.iij.elegia. Post mea mãsurũ fata superstes opus.huic etiã põt annumerari præstes.itis.Mar capella.geniũ etiam ꝓstitem q̃d præsit gerundis oibus vocauerũt.&Macro.j.Satur.Deos ꝓstites hoĩ nascẽti quatuor esse.sed a ꝓstando potiusq; a præsidẽdo salua Martiani autoritate deductũ videtur.Antistites.itis.Cice.j.de ora. Virum q̃ sit primus eius artis antistes.Fœmininum frequẽtius reperitur in.a.antistia.æ.Ouid.iij.meta. Tractisq; comis antistia phœbi.Cocles.itis.q̃d rõe significatiõis ad vtrũq; sexum ꝑtinet.Pli.lib.xj.Ab oculis q̃ altero lumine orbi nascũtur,coclites vocantur.Diues.itis. Virg. Carthago diues opum. Iũgitur etiã neutris,vt apud Vale.maxi.in.ij. Diues & ꝓpotẽs naturæ regnũ scrutat⁹.Ouid.ij.fasto.Pietas ꝑ diuite grata est munere. Hospes.itis.Lu.in.V.Hospes in externis audiuit curia tectis.cuius fœmininum etiam in.a. repitur apud eundẽ.lib.iij. Tũc obtulit hospita tellus puppibus accessus faciles.Virg.iij.æn Bellũ o terra hospita portas.Iũgitur etiã neutris.Hor.j.ep'la.Nãq; deserta & in hospita tesqua credis. Sospes.itis.cuius fœmininũ etiam in.a.exit Ouid.ij.fast.de Junone.Sospita delubris creditur aucta nouis.Pedes.itis.Virg.iiij.æn. Cõgressus pedes hũc veniẽtem cuspide lõga.Interpres.etis.Virg.iiij.ęn.Nunc ioue missus ab ipso interpres diuũ.Eques itis q̃d cũ nomẽ dignitatis est:ad viros tm̃ ꝑtinet,cũ vero insidẽtem equo significat,ad fœminas etiam pertinet:sicut & pedes.etis.indiges itis.Oui.xiiij.met.de Aenea:Quẽ turba quirini nũcupat indigetẽ,Hæres.dis.cuius significationẽ manifestũ est vtriq; sexui cõpetere.Hebes.etis.quod etiam neutris iũgitur.Iuue.Hebeti laudissima ferro.Teres.etis,q̃d neutris quoq; iũgitur. Virg.vij.æn.Sed hæc tereti mos est aptare flagello.Col aut teretis mali, aut tectæ cortice glandis.Prępes.etis.Luc.in.ix.de Perseo.Et subitus pręp es cyllenida substulit harpẽ.Cũ neutro etiam iũxit Ennius apud. vj. saturnaliũ.Nec respirandi sit copia ꝓpete ferro.Locuples.etis.Iuue. Vidua est locuples:q̃ nupsit auaro, q̃d etiam autore Prisci.neutris iũgi põt Perpes.etis.ꝑpetuus et cõtinuus.Iusti.lib.v.Perpeti nocte fortunam publicam q̃stib⁹ iterant.& in hymno Perpes corona ꝓsulũ.põt etiam quẽadmodũ & superiora,neutris aptari. Ales.itis. Virg.in moreto.Excubitorq; diẽ cantu prædixerat ales.Mart. Alitis eximiæ cauda superba fuit. Inquies triũ gñrũ est teste Prisc.Gell.li.viij.Labor hic vigiliarũ inqes.Salust.apud Prisc.in.j histo. Vitio hũani ingenij,quo inqes atq; indomitũ semper. Eius quoq; simplex apud antiqores repertitur triũ generũ. Ennius.Namq; eius mentẽ fecerat fortuna quietẽ.Licini⁹.Nõ minimo ope milites qetes volebant esse.Vates.is.Iuue.Sed vatẽ egregiũ cui nõ sit publica vena.Virg.iij.æn. Aut quẽ tũc vates Cassandra moneret.Quod format pes sedeoq;,)q̃d cõposita ab hoc noie pes,pedis.& ab hoc verbo sedeo.des.superioribus annumeranda sunt:sed de cõpositis a pede paulo ante diximus.& a sedeo,hic & hæc ꝓses. idis.reses idis.obses.idis.Luc.in.x Natura deside torpet.& a sedeo quoq; Mart.capella.ꝓstes itis.deduxit.ait nãq; de philologiæ nuptijs.Geniũ ꝓstitẽ,q̃d ꝓses gerũdis omnibus vocauerũt.Macro.in.j satur.Deos ꝓstites hoĩ nascẽti quatuor esse. ¶Est quoq; nomẽ in.is.)Quod noĩa in.is desinentia fœmina sunt. vt hæc auis.puppis.classis.nauis.messis Masculina vero sunt,q̃ ponũtur in serie quinq; versuum sequentiũ. hic Corbis.is.Seruius tñ.j.geor.fœminũ esse dicit Cic autoritate,qui ait: Messoria se corbe cõtexit.Aedilis is.quod magistrat⁹ nomẽ ad viros tantũ ꝑtinet.Fascis is.Virgi.in Buc.Ego hoc te fasce leuabo.Piscis.is pro fœmina.Oui in.ij. de arte dixit:Inuenit in media fœmina piscis aqua.Axis.is.Idem.ij.meta Aureus axis erat.Collis.is.Virg.Collẽ qui plurimus vrbi imminet.Vermis.is.cuius diminutiuum vermiculus masculinum esse ostendit. Callis callis. Virg.in.vi.Secreti celant calles. Follis. is.a quo diminutiuum est folliculus paruus follis: Ensis.is.Iuue. Ense velut stricto quoties Lucillius ardens. cuius diminutiuum ensiculus & ensicula est. Mensis. Virgi. Totosq; ex ordine menses. Vectis.is. in.x. Vectes ferreos coegerunt. Postis.is.Virgilius.Postesque sub ipsos Nituntur gradibus. Glis.iris.Martia.Somni

Et paries,aries,stipes,cespesq;.satelles,
Atq; dies,mediusq; dies pro tempore certo.
Et græcum primę,vel quod dat tertia nomen:
Sed communia sunt miles,comes,atq; supstes,
Antistes,codes,diues,cumq; hospite sospes,
Et pedes,interpꝫ,eques,indiges,hæres,hebesq;,
Et teres,& præpes,locuples,& perpes,& ales,
Inquies & vates:quod format pes,sedeoq;.
Est quoq; nomen in.is.muliebre.Sed esto virile
Corbis & ædilis.fascis quoq;.piscis.& axis:
Et collis,vermisq;,& callis,follis.& ensis.
Mensis,cum vecti postis,glis,fustis,& anguis.

culiosos ille porrigit glires. Fustis.is. Hor. Porrect⁹ vigilet cũ lõgofuste.a q̃ diminutiuũ fusticulus.i. Anguis.is. Virg .ij. Aen. gemini immẽsis orbib⁹ angues. Vale. Max.i.i li.j.fœmininũ ꝓtulit hæc anguis. Torris.is. Flaccus.iij argo: viuoq; reluxit torre focus. Caulis, qui etiã colis dr̃, vnde coliculus. Hora.ij.Ser. cole suburbano, q siccis creuit in agris. Torquis, quod frequẽtius gñe fœminino reperitur. Gel.li.viij. Torquis ex auro, quã ex hoste, quẽ occiderat, detractã induit. & paulopost torquẽ detraxit: eãq; sanguinolẽtã sibi in collũ imponit. Iust.li.xliij. Torq̃ aurea donatus. Apul. ij. florid. circulo mineo veluti aurea torq̃. Hier. quoq; multis in locis. vt Iudicũ.viij. ꝑter torq̃s aureas camelorũ. sed & masculinũ reperitur. vt apud Silliũ.iiij.puni. colla viri fuluo radiabãt lactea torq̃. & Liui. vij. ab vrbe cõdita in tantũ vno torq̃ spoliauit, quẽ respersum cruore collo circundedit suo. Sueto. in Augusto. lapsu debilitatũ aureo torq̃ donauit.

Et torris, caulis, lapis, vnguis, torquis, & orbis:
Et sanguis, cucumis: iuges cum vomere puluis.
Quæq; silent alij libys, atq; canalis, aqualis:
Et quibus.n.præit.is. Et qd componis ab asse.
Adiectiua dabis communia: iunge triscupis.
Samnis. dis. iuuenis. ciuis. testis, canis. hostis.
Nomẽ in.os. dabitur marib⁹. Sed fœmineis sunt
Hæc addẽda duo dos, cos: Neutris epos, argos,
Et chaos, atq; melos, iunges. os oris, & ossis.

¶ Quæq; silẽt alij.) cũ oẽs grãmatici libys & canalis & aqualis cuius sint generis siluerint: dicit q̃ gñis sunt masculini. nã cũ libys gẽtile sit, posset quispiã putare q̃ est cõmune duorũ gñerũ: nos dicimus nusq̃ reperiri nisi gñe masculino. Mar. & libys in lõgo puluere sudet eq̃s. & Luc. in. vj. cũ iaculũ parua libys amẽtauit arena. eius fœmininũ libyssa est, vel libystis, vt infra dicemus. Canalis, quoq; cũ oẽs sub genere fœmino. reliq̃rint, tamen Seruius grãmaticus id expꝛ̃sit. ait enim in illud. Virg. iij. Geor. Currentẽ ilignis potare canalibus vndã. canalis melius gñe fœminino ꝓferimus. Ego contra dixerim, vsitatius gñe masculino esse ꝓferendũ. vt Virg. in Aetna. quod si diuersos emittit terra canales. & iterũ: nec tñ in rigidos exit cõtenta canales. atq; iterũ adhuc: pressoq; canali huc illuc agere vẽtos. Sene.iij.na.q amisso canali suo flumina primũ resunduntur. Idẽ in.iiij. Tandẽ tenuissimos canales tenẽt: per quos angusta rupium effugiũt. Idẽ in.iiij. sulphuratã aquã circa canales suos durari. & in eodẽ: quibus torrẽs in canali suo cursus est. Pli.li.viij. Sãguisuga vbi in ipso amne canali se fixit. Li. xxiij. ab vrbe. vtraq; est in capitolio canali vno discreta. Cel.li. iij. vulua recta cõtinuataq; ceruice: quẽ canalẽ vocãt. Sene. in ep̃la. cviij. illũ turba per lõgi canalis angustias tractũ. Apu.v. Meta. Canali directo pergas ad ipsam orci regiã. & ibidẽ: angusti canalis exerto cõtenti tramite. & in libris digestorũ.ti. de riui.l.seruius: si quis canalẽ nouũ vel phystulã. Eius quoq; diminutiuo vsus est Celsus.li. viij. excipiẽda sunt ex ferula facto canaliculo. Nõ inficior ego apud antiquiores inueniri aliq̃n etiã fœmininũ vt apud Catonẽ. & apud Varr. sed ego de optimorum vsu loquor. nã Cato, & Varr. quãtũ autoritatis haberi debeat, initio testati sumus. Aqualis p̃terea nemo est qui ex regulis traditis nõ dicat esse gñis fœminini. sed quõ Varro dixit de origine linguæ latinæ: ab aqua aqualis est dictus; vnde etiã per diminutionẽ aqualiculus fit quod ipsum argumento fuerit aqualis esse gñis mascu. ¶ Et quibus n.præit.is.) Quod noĩa hñtia.n.ante.is. gñis etiã sunt masculini: vt hic panis. cinis. ignis. funis. quod gñis esset masculini Quint. ex illius diminutiuo funiculus ostẽdit. Tametsi Luc. fœminino sit vsus apd̃ Gel. lib. xij. Aurea de cælo submisit funis & arua. Clunis.is Iuue. Ad terrã tremulo descẽdunt clune puellæ. Hor. tamẽ.j. Ser. fœmininũ esse ostẽdit. quod pulchræ (inquit) clunes. Amnis antiquiores quoq; gñe fœminino dixerũt. ¶ Et quod cõponis ab asse q̃ ab asse cõposita sub hac terminatiõe gñis sunt masculini. quẽadmodũ & as assis vt semis. cẽtussis. bessis. tressis. octussis. decussis. bigessis. In libris digestorum titu. de vulgari & pupillari substitutione.l.si pater. Vt vnus semis apud te maneat. Persi. Curto centusse licetur. & Lucil. apud Gel. lib. ij Fanni centussesq; misellos. ¶ Adiectiua dabis cõmunia) Quod nomina adiectiua sub hac terminatiõe cõia sunt duorum generũ. vt hic & hęc nobilis. fortis. breuis. tricuspis quoq; & si nõ habeat genus neutrũ tricuspe: põt tñ in obliquis casibus etiã neutris iungi. Oui.i Meta. Positoq; tricuspide telo. Sãnis. itis. nõ solũ vtriq; sexui aptari põt autore Cæs. in. lib. de Analogia, verum etiã antiquiores hoc fœmĩite ꝓtulerunt: vt Neuius in carmine belli punici. Liuius tñ.li.x. Ab vrbe. nõ est ausus gñi fœminino aptare: cũ nusq̃ reperiatur nisi masculino. ait enim: cohortiũ samnitiarum paulisper recrudũit pugna. Dis.tis. quod etiã neutro iunctũ inuenitur. Hor.j. Ser. Bruto p̃tore tenẽte ditẽ Asiã. Lu. in. viij. Nõ illic libycæ posuerũt ditia gẽtes tẽpla. atq; etiã in singulari hoc dite: quod Pris. negat reperiri posse. Flac. tñ. ij. Argonau. Nõ ꝓplos, nõ dite solũ. nõ vlla parẽti regna peto. Testis plerũq; gñi neutro cõiũctũ reperitur. vt Lu. in. ix. teste tulit cælo victi decus orionis. & Hor. testis Metaurũ flumẽ. & Properti⁹: sydera testes. & Hier ad Eustochiũ. testis est tribunal: ante quod iacui. Sunt qui putẽt his p̃ceptionib⁹ deesse pauca nomina, q̃ iuniores grãmatici posuerũt. bipẽnis. altilis. molaris. Sed opinor hi nõ putabãt hæc noĩa triũ gñerũ esse, sed cõia quod si vspiã quasi substãtiua reperiãtur: illius erunt gñis cui rẽ substãtiuũ quod subintelligitur: vt hic & hæc bipẽnis & hoc bipẽne declinatur. Vir. xj. æñ. Ferro sonat alta bipẽni fraxinus. Idẽ tñ quasi substãtiuũ posuit. ij. æñ. Correpta dura bipẽni robora perfringit. Eodẽmõ hic & hæc altilis & hoc altile declinatur. Pli li. xix. Heu ꝓdigia vẽtris, ecce altiles spectãtur asparagi. Idẽ in. ix. Cochleæ quoq; altiles ganeã ipleret. Cũ vero, Iuu. Dixit. ad nos iã veniet minor altilis: gallina intelligitur: q̃d Mar. expꝛ̃sit in dist. cuius titulus est gallinæ altiles. Eadẽ q̃q; rõe hic hæc molaris declinatur nimirũ a mola possessiuũ sed cũ dixit Iuue. p̃ssoq; diu stridere molari intelligitur dẽs. & cũ Papi. v. Theba. Valtæq;, sudes fractiq; molares: intelligũtur lapides. quod Virg. expꝛ̃sit in Aetna. quippe molaris Illius incẽdi lapidis. & paulo post. Et ardẽti cãm lapidẽ esse molarẽ. Greca noĩa sub hac terminatiõe fœminina sunt plerũq;: sed repiũtur aliq̃n masculina: vt apd̃ Virg. iij Geor. & Iapidis arua Timaui. ¶ Nomẽ in. os) Q̃d noĩa in os. finita gñris sunt masculini. vt. ros. mos. flos. labos. vapos. lepos. colos. ꝓ eo q̃d color. Pli. li. xxxv. Glebis su⁹ colos. et fere nũq̃ aliter in casu noĩandi vtitur. Heros. ois. cui⁹ fœmin. est heroina.l. Herois.l. heroissa. Fœminina ỽo sunt duo hec dos. tis hæc cos. tis. Quo alio mõ hec cautes. is. declinatur, ꝓpter eã affinitatẽ q̃ est inẽ. au. diphthõ. & o. Arbos quoq; alteri⁹ terminatiõis gen⁹ seq̃tur. sed neutra sũt hoc epos. i. gen⁹ carminis. Hor. j. Ser. forte epos acer vt nemo vari⁹ ducet. Mar. vij. Scribebam⁹ epos: cœpisti scribere: cessi. Argos Oui. i. De reme. vacuũ litib⁹ argos erat. Luc. in. vi. Vbi nobile quodã nũc sup argos arãt. Chaos. i. Idẽ in. ij. In chaos antiquũ cõfundimur. Melos i. Persius cantare credas pegaseium melos. quanq̃ rõ carminis nõ melos sed carmẽ recipiat. Os oris. Virg. virginis os habitũq; gerẽs. Os. ossis. Cato. si quis membrũ rupit: aut os fregit. quod etiam ossum. i. antiquiores declinabant, sic Paccuuius ossum in humatum dixit.

Cōmunia duorum generum sunt bos. bouis. Virg. ille meas errare boues. Custos dis cōmune duorū esse cū omnes fatentur, tum maxime Seruius exponens illud Virg. vi. Aen. cernis custodia qualis. nā cū de Tesiphone poeta loquetur, custodia pro custos vsurpatum esse dicit. Iuue. etiā neutro iunxit, dicens. tituliq; Cupido hæsuris saxis cinerum custodibus. Sacerdos tis. Virgil. in. i. Aen. Donec regina sacerdos Marte grauis. Gel. li. ix. fœmininū protulit sacerdotissa. Eædem (inquit) cæremoniæ sunt, quas flaminicas sacerdotissas dialeis seorsum aiūt obseruitare.

Est commune duum bos, custos, atq; sacerdos.
Et quæ cōponit potis & pote, cōpos, & impos,
Vs. declinatum per quartam, siue secundam
Dic maribus iūctum. Sed fœmineis referātur
Aluus, humus, vānus, ficus, dom⁹ & col⁹; addes
Portic⁹, atq; trib⁹, superaddis acusq;, manusq;:
Et quæ vertentes permutant græca latinis,
Hoc plerūq; gradu maribus quādoq; repones.
Hæc tria neutra facis, virus, vulgus, pelagusq;.
Tertia quod nomen declinat, dicito neutrum.
Sed duo mascula sunt lepus & mus: iūgit illis
Pus podos, hoc est pes: & quæ cōponis ab illo.

Superiorib⁹ etiā iunguntur ab hic et hæc potis et hoc pote cōposita. sunt autē duo. hic & hæc compos. tis. impos. tis. Ouid. i. de Arte. I, seqre & voti postmodo compos. eris. Hora. in pœ. post etiam inclusa est voti sententia compos. Gel. in. i. non idoneus ad dicendum, sed ad tacendum impos. Vs. declinatum.) Quod nomina secundæ & quartæ declinationis. in. us. finita generis sunt masculini: vt hic Deus. i. dominus. i. sensus. us. auditus. us. Fœminina vero sunt quæ hoc loco explicantur hæc Aluus, i. Virg. ij. Aen. In latus inq; feri curuam cōpagibus aluum. Actius masculinum ptulit Maia nemus retinens grauido concepit in aluo. Humus. i. quod generis fœminini semper reperitur. Vannus. i. Virgil. i. Georg. & mystica vannus Iacchi. Ficus. i. vel ficus. us. quod pro arbore ex generali significatione. ij. & iiij. declinationis fœmininum reperitur. Iuue. Ad quæ Discutiēda valent sterilis mala robora fici. Cice. de Ora. vxorem suam se de ficu suspendisse dixit. Pro pomo quoque reperitur vtriusque declinationis generis fœminini. aliquando etiam masculini, sed secundæ declinationis tantum. Sueton. in Augu. Caseum bubulum manu præssum & ficus biferas petebat. Plin. quoque lib. xv. Ficos & ficus sub genere fœminino protulit pro pomo. Varr. in. i. de re rusti. fici (inquit) quem edimus & Lucil. apud Nonium Marcellum: sicuti cum primos ficos propalam recentes protulit, precio ingenti dat primitus primos. Pro morbo vero generis esse masculini atque secundæ declinationis testatur Mart. cum. i. Epigram. lib. scribit: Dicemus ficos Cæciliane tuos. quem versum ego non ignoro a diuersis autoribus aliter atque aliter legi. Prisc. etiam pro morbo quartæ declinationis esse putat generis masculini. atque ita legit: dicemus ficus Cæciliane tuos. Valla pro morbo generis masculini Prisciano astipulatur: sed declinatione ab eo dissentit: contenditque sic debere legi carmen: dicemus ficos Cæciliane tuos. Georg Merula non putat Mart. in eo loco de morbo sensisse: sed de ipso arboris pomo. Neque enim vt ait, illi erat cum Cæciliano cōtentio: nisi de nominis declinatione: quemadmodum voluit Arist. interpres in lib. elenc. ac si poeta voluisset dicere: nos dicemus ficus, quas scimus in arbore nasci: sed dicemus ficos tuos. i. quemadmodum tu sentis. quod. s. ficus pro pomo generis sit masculini. Nam quod Galeotus Martius exposuit. dicemus ficos tuos. i. serues & familiares ficosos: ridiculum est. Quod vero Georg. putat Martialem non fuisse adeo impudentem, vt tam illoto atq; illiberali ioco vteretur: ego nō intelligo cur tam bene de illo sentiat: cum sint illius poetæ alij ioci multo turpiores, neque in eo Merulæ assentior, quod putat ficum pro morbo non pertinere ad anni circulum, sed tantum ad caput: eūq; esse, quem græci sycosim vocant: cum Mart. idem. atq; Virg in priape. in illum podicis morbum sæpe iocentur, quod de morbo capitis frigidiuscule diceretur. Grossus quoq; p fico cum pomū significat tū generis masculini tum fœminini reperitur. Celsus lib. v. Grossi (inquit) in aqua cocti. Pli. li. xv. Deprehēsasq; in his hyeme grossis. Domus quoq; & Colus vtriusq; declinationis reperiuntur. sed de domo li. . diximus. de colo. Iuue. sed graue tardas expectare colos. Cice. ij. de Ora. quomodo ad me venis cum tua colu & lana. Porticus.) us tribus. us. acus. us. manus us. fœminina sunt quartæ declinationis, nisi quod acus. i. pro pisce generis est masculini declinationis secundæ. Et quæ vertentes) quod nomina græca in. os. finita, quæ transeunt ad nostrā declinationem os. mutata in. us. plerūq; sunt fœminina, vt hæc papyrus. i. Mar. perdite Niliacas musæ mea dāna papyros. Hæc biblos. biblus. i. Luc. in. iij. Nondum flumineas Mēphis cōtexere biblos. Crystallos. allus. i. Virg. in priape. rigetq; dura barba iuncta crystallo. Costos costus. i. Catullus. Regia quā suaues expirans costus odores. & Luca. in. ix. Eoaq; costus. Smaragdos. smaragdus. i. Pli. li. xxxvij. Smaragdus in qua exculpta fuerat Amymone. quanquā idem autor frequentius vtitur genere masculino. quemadmodū & Mar. scythas smaragdos appellauit. Phasellus quoq; & si generis sit fœminini apud græcos, Catullus genere masculino dixit. Phasellus ille quem videtis hospites, aiunt fuisse nauium celerrimū. Dicit igitur. tu repōes plerūq; in hoc gradu i. inter fœminina illa nomina q̄ vertentes. i. interptes, qui ex sermone græco in latinū interpretātur quandoq; terminationē latinā respiciētes, repones illa marib⁹. i. inter masculina. vt in illo versu. insula cincta mari diximus. Tria vero reperiuntur generis neutri. hoc Virus i. Mar. Virus, vt hoc alio fallax permutet odore. Vulgus. i. Vir. ij. æn. Scinditur incertū studia in cōtraria vulgus. Idem in eodē quoq; masculino genere ptulit dicens: Et spargere vocis in vulgū ambiguas. Salust. in Jugur. Vulgū effusum oppido cedere. Pli. li. viij. Id vulgū credidisse video. Pelagus. i. specus quoq; antiquiores tū genere fœminino, tū neutro ptulerūt. Gel. li. vij. specū quandā nactus remotā tenebrosamq; penetro. & Pac. aduenio in scripulosam specum. Cato specu opposita, quo aqua deuia abiret. frequentius tamē masculinū reperitur. Hora. iij. Car. quos agor in specus. Oui. ij. Meta. Est specus in medio syluis & vimine densus. Genus i. p eo q̄d est genu: quēadmodū supra de noīb⁹ in u. terminatis dixim⁹, gn̄ris est neutri. Penus. i. pen⁹. us. p secūdā & quartā gn̄is sunt masculini vel fœminini. hoc penus. oris tertię semp est neutrū. Plau i Pseudo. nisi mihi annus pen⁹ ab amatorib⁹ cōgeritur. Lucil. Magna pen⁹ paruo spacio cōsumpta peribit. Est p̄terea titulus in li. digest. de penu legata: sed ibidē frequēti hoc pen⁹. oris. legim⁹, quēadmodū apud Hor. portet frumēta penusq;. Affranius q̄q; in penus herile dixit, ab eo q̄d est hoc pen⁹. Sexus quoq; neutro gn̄e Plau. in Rudēte ptulit, dicēs virile sex⁹ nūq̄ vllū habui. Tertia q̄d nomē) Quod noīa in. us. desinētia tertiæ declinatiōis gn̄is sunt neutri: vt hoc tp̄s. oris. corp⁹. oris. sydus. eris. vuln⁹. eris. rud⁹. eris. q̄d (vt dixim⁹) ruder quoq; ruderis declinatur. Masculina vero sunt duo. hic lepus. oris. hic. mus. ris. Iūgitur illis) q; hoc nomē pus podos, quod ex græco

interpretatur pes pedis. & ab eo composita sunt generis fœminini, vt dipus. odis. decapus. odis. dasipus. odis. lagopus. odis. imantopus. odis. scropus. odis. sacropus. odis. Fœminina sunt octo tantum hæc virtus. utis. iuuentus. utis. palus. udis. salus. utis. & quod dat seruio nomen. i. verbale siue participiale nomen ab hoc verbo seruio. is. hoc est seruitus. utis. Pecus. udis. pro vna tantum gregis animante. nam pro toto grege hoc pecus. oris. dicitur. Incus. udis. senectus. utis. Subscus. udis. fœmininum quoque esse ostendit Pacuuius apud Festū dicens. Nec vlla subscus prohibet compagem. require in declinatione.

Fœminei generis sunt virtus, atq; iuuentus:
Et palus, atq; salus: & quod dat seruio nomen:
Atq; pecus pecudis, incus, subscusq;, senectus.
Sint coniuncta tribus vetus, intercusq;. Duobus
Sint coniuncta tibi tria tantū sus, lygus & grus.
Masculus est his præs. Sed neutrum dicitur hoc æs.
Et duo fœminea laus laudis, fraus quoq; fraudis.
S. muliebre datur, si consona iungitur illi:
Attamē esto mas fons, dens, pons, tabificus seps:
Et cū mōte calybs, & arabs: polysyllaba iunges,
In quibus anteuenit. p. littera. q̄d ꝓbat hydrops.
Et partes assis. Tamen est commune duorum
Cælebs & princeps, infansq;, bifronsq;, parensq;.
Adiectiua tribus iungunt sua significata.

Sint coiuncta tribus) quod huius ordinis duo nomina reperiūtur cōmunia trium generum, hic hęc hoc vetus. eris, pro quo antiquiores, veter. eris, dicebant. Actius. veter fatorum terminus sic iusserat: vnde etiam superlatiuum declinatur veterrimus. Intercus quoq; intercutis commune triū est. Gel. lib. xviij. Liberatum se esse aquæ intercutis morbo. Idē. libr. xij. intercutibus ipsi vitijs madentes, queadmodū & Cato dixerat intercutibꝰ stupris inquinatus. Duobus sint cōiuncta. quod duorum generum communia tria tantū reperiuntur. hic & hęc Sus. is. Virg. iij. Georg. Dentesque exacuit sabellicus sus. Idem. iij. Aeneid. Inuenta sub ilicibus sus. Ligus vel ligur, vt supra diximus, cōmunis duorum generum est: sed vt ego suspicor ligur generis est masculini, ligus vero communis duorum. Grus. gruis. Virg. j. Georg. Strymoniæq; grues. Hor. ij. Ser. Discerpta ferentes membra gruis sparsi. ¶ Masculus est hic præs.) Quod in. æs. diphthongon finita duo tantum reperiuntur: hic præs. dis. mascu. & hoc. æs. eris. neutrum. Et in. aus. quoque diphthongon. itidem duo fœminina, hæc laus. laudis. fraus. fraudis. ¶ S. muliebre datur.) Quod nomina finita in. s. habentia consonantē ante. s generis sunt fœminini, vt hæc puls. tis. hyems. is. glans. dis. ars. tis. frons. dis. pro arboris folio: quod etiam hæc frondis declinatur. Frons. tis. Virgil. j. Aen. Fronte sub aduersa scopulis pendentibus antrum. Idem in. vj. Sed frons læta parum, & deiecto lumine vultu. Gel. tamen. libr. xiiij. tum ratione analogiæ tum autoritate antiquorum contendit rectius debere proferri frons in genere virili quam in fœminino: citatq; Cæcilium: qui ait. Nam ij sunt inimici pessimi fronte hilaro. & Cato, in. vj. Originum dicentē. Postridie signis collatis æquo fronte pugnauit. Probat etiam ex proportionis ratione: quia omnia nomina in. ns. terminata, si adiectiua non sunt, masculina semper reperiuntur. vt hic mons, pons, fons, dens, quæ procul dubio masculina sunt. Seps quoq; sepis masculinum est pro serpente. addidit igitur tabificus alludens ad illud Luca. lib. x. Ossaq; dissoluens cum corpore tabificus seps, hunc Pli. libr. xx. Sepa in genere fœminino posuit. multipedem (inquit) sepam græci vocant oblongā, pilosis pedibus, pecori præcipue nocíuam. Idem. xxxij. Cerastem: aut quas sepas vocant. Chalybs. bis. siue pro illis Ponti prope Paphlagoniam populis: siue per metonymiam pro ferro. Virgil. j. Georg. At chalybes nudi ferrum: quod ex ꝓportione eo modo facit fœmininum chalybissa quo arabs. issa. Hiero. in prolo. Iob. Et accepit vxorem arabyssam. Lybs quoque pro vento quem latini Aphricum appellant: ex significatione generali masculini generis est: vt reliqua ventorum nomina. Polysyllaba iunges) Quod nomina plurium syllabarum in. ps. desinentia masculini generis sunt. vt hic hydrops. opis. merops. opis. epops. opis. europs. opis. cyclops. opis. adeps. ipis. manceps. ipis. æthiops. opis. cuius fœmininum Hiero. posuit æthiopissa. æ. Numer. xij. Locutaq; est Maria & Aaron contra Moysem pro vxore eius æthiopissa. Reperitur tamen forceps genere fœminino. vt apud Ouid. ij. Meta. Quem forcipe curua Faber duxit. Per. Labefactent forcipe adunca. Et partes assis) quod partes assis siue pro libra duodecim vnciarum: siue pro solida hæreditate generis sunt masculini. vt hic triens. entis. quadrans antis. quincuns. uncis. sextans. antis. septuns. cis. dodrans antis. dextrans. antis. decuns. uncis. deuns. uncis. Iuue. Nec habet quem porrigat ore trientem Mart. Et quadrans mihi nullus est in arca. Prisc. de ponde. Septuncem dempto quincunce vocarunt Dodrantem reliquum vocitant quadrante retracto, At si sextantem retrahas erit ille decuncis. Tamen est cōmune duorum) quod quinque nomina quæ vno versu complexus est, communia sunt duorum generum: Cælebs. Hora de seipso. iij. Car. Martijs cælebs quid agam Calendis. Idem. i. Epistola. Nil, ait, esse prius, melius nil cælibe vita. Princeps. Iuue. Cytharœdo principe natus. Virgil. x. Aeneid. Tu mihi nūc pugnæ princeps: tu diua secundo. Pro quo iuniores dixerunt Principissa: sicut a Dux Ducissa: a Comes Comitissa. Infans pro puero & puella, qui per ætatem nondum fari possunt: nam pro non loquente commune est trium generum: & sic dicimus ora infantia: & homo infantissimus. Bifrons duas habens facies. Virgil. xij Aeneid. Ianumque bifrontem: & sic rem quampiam bifrontem possumus dicere. & Dianam trifrontem, quemadmodum Virgil. iiij Aen. Tria virginis ora Dianæ. & eundem Ianum quadrifrontem: autore Macro. & Martiali. Parens vterq;, id est, pater & mater. Virg. v. Aen. Salue sancta parens. Idem in. ij. Alma parens confessa deam. ¶ Adiectiua tribus.) Quod nomina adiectiua ratione significationis communia sunt trium generum, vt hic & hæc & hoc prudens ingens. discors. iners. inops. & a capite composita. vt biceps. anceps. & a capio. is. vt particeps. municeps. quanquam in plurali vix possent neutris iungi: quod aliud significare viderentur municipia participia, sed manceps. ipis. (vt diximus) est generis masculini: quod tantum viris eius significatio competit: quemadmodum ediuerso forceps generis est masculini: tametsi a capio declinetur. Quod vero de torrens quidam obijciunt. ij mihi non videntur intelligere quid torrens significet: neque enim tantum est fluuius temporarius: sed etiā quicquid fluit: vt Iuue. torrens dicendi copia, & alio loco. Hipseo inquit, torrentior. Virgil. in Buco. torrentia flumina dixit. Nefrens quoque pro ablactato porcello ab eo dictus vt Varro. in. iij. de re rusti. scribit: quod nondum fabā aut glandem frendere (hoc est) frangere potest, ex ratione significationis nunquam reperitur nisi generis masculini, quia semper subintelligitur porcellus: nec de alia re dicitur.

Neutrum pone caput. git. sinciput, occiput, & frit.
Si monosyllaba sunt & in. x. finita, referto
Fœmineo gñi: sed thrax, phryx mascula. rex. grex
Et calx cum pedis est: nã calx hæc stringit arenam.
Ad duo dux facies commune: huic adijce cõiux.
Sunt polysyllaba in. ax. tibi tãtum mascula thorax,
Nicticorax, limax, dropax, cum storace abaxq́:
Et duo fœminea tibi sunt cum smilace fornax.
Ex. finita tibi sunt mascula. Fœminea halex.
Et forpex. vibex. carex. imbrexq́ꝫ supellex.
Quox fit in. ix. nomen muliebre est. Excipe fornix:
Atq́ꝫ cilix, phœnix, & onyx, mastix, & iapix.
Atq́ꝫ calix, & oryx, natrix, calixq́ꝫ, varixq́ꝫ.

¶Neutrum pone caput) In. t. neutrum reperitur hoc caput. itis. & duo composita ab illo, sinciput. pitis. & occiput. pitis. nam interciput, quod quidam dixerunt, non est latinum. Iuue. comedam ego flebile nati sinciput. & Persius. Occipiti cæco posticæ occurrite sannæ. Plinius, & Celsus nunquam occiput, sed semper occipitium appellant. & Sueto. in Caium. comatos quoties sibi occurrerent: occipitio de turpabat. Duo quoque reperio neutra indeclinabilia. hoc git. frit. Plinius. libro. xx. Git ex græcis alij melanthion, alij melaspermon vocant, optimum quam excitatissimi odoris, & quã nigerrimum. Isaiæ. cap. xxviij. Seret git, & ciminum sparget. Varro. j. de re rust. Illud autem in summa spica iam matura, quod est minus quam granum, vocatur frit. ¶Si monosyllaba) Quod monosyllaba in. x. desinentia generis sunt fœminini. vt hæc pax. fax. lanx. nix. nox. lux. Mascula vero sunt hic trax. Horat. thrax est gallina syro par. eius fœmininum est thraissa. non threissa, nam ai dipththongus est græca, quæ soluitur. non. ei, vt notauit Georg. Merula in illud Virgilij. j. Aeñ. Vel qualis equos thraissa fatigat harpalice. Phryx. gis. cuius fœmininum est phrygia. Virgilius. x. Aeñ. O veræ Phrygiæ, neque enim phryges: hoc est, o veræ fœminæ Troianæ, & non Troiani. Rex. gis. Grex. gis. Calx. cis. pro ea pedis parte, qua terram calcamus. Vt Seruius inquit in illud. Virgil. v. Aeñ. Calcemque terit iam calce Diores. Apul. vij. Meta. Expugnata patientia mea calces validos extuleram. Reperitur etiam fœmininum in hac significatione. Virgilius. ix. Aeñ. Quadrupedemque citum ferrata calce fatigat. Cicero. j. Tusc. Nunc video calcem: ad quam cum sit decursum. Gel. libro. xiij. Cursus eorum ad eandem virtutis calcem tendentium. nam vtrobique per translationem pro fine siue extrema alicuius rei parte accipitur, sicut planta corporis est terminus. Calx quoque pro lapide in cineres ignibus soluto, qua vtimur in structuris generis est fœminini. ideo dixit hæc calx stringit arenam, quia sine calce intritum ex terra siue argilla facile soluitur. Vnde Caius Cæsar autore Tranquillo Senecæ genus dicendi aiebat esse arenam sine calce. Duorum generum commune est hic & hæc dux. Virgil. j. Aeñ. Dux fœmina facti. pro quo (vt supra memorauimus) quidam perperam dicunt ducissa. Coniux quoque duorum generum commune est, quod extra ordinem inter monosyllaba posuit, quia solum cum duce in genere cõueniebat. ¶Sunt polysylla) in. ax. Quod nomina polysyllaba in. ax. desinentia pauca reperiuntur. hæc fere. thorax. acis. Silius. libro. iiij. Passurus dextras, atque irrita vulnera thorax. Virgil. xj. Aeñ. Bis sex thoraca petitum, per fossumque locis. Niticorax. acis. quod generis est masculini apud græcos, quemadmodum & corax vnde deriuatur, interpretatur enim nycticorax coruus noctis. Limax. acis. Colu. Implicitus conchæ limax hirsutaque campe. Dropax. acis. Serenus. Nec non opposito curantur dropace membra. Mart. libro. x. Leuis dropace tu quotidiano. Storax. acis. Virg. in Ciri. Non storace ideo flagrantes picta capillos. declinatur etiam styrax. acis. & styrace. es. sed hoc vltimum genere fœminino. Abax. acis. quod teste Priscia. idem est quod abacus. i. Iabole. libro. xxxij. digest. Qui est delegatis. iij. l. hæres. Cui corinthia (inquit) vasa legata essent, abaces quoque eorum vasorum collocandorum causa paratos videri. pro quo in omnibus fere codicibus extrita. a. litera, baces nihili verbũ reperitur. Duo q̃q́ꝫ dicit fœminina reperiri. Smilax. acis. species hederæ. vt refert Plin. lib. xvj. In quam puella dicitur fuisse conuersa dicente Ouid. iiij. Meta. Et crocon in paruos versum cum smilace flores. Fornax. acis. est quæ græce dicitur caminus. ¶Ex finita tibi.) Quod nomina desinẽtia in. x. masculina sunt vt hic pulex. veruex. pollex. vertex. Fœminina vero sunt halex. ecis. nam pro pisce. & pro garo generis est fœminini: quemadmodum probauimus cum de nominibus in. c. finitis dictum est. Forpex quoque sicut forceps generis est fœminini. nam alterum ab altero per antitheton dictum est. Vibex. icis. Persi. Si puteal multa cautus vibice flagellas. Carix. icis. Virgil. iij. Georg. Et carice pastus acuta. Imbrex. icis. Plin. libro. xxxv. Primusque personas regularum extremis imbricibus imposuit: quæ inter initia prototypa vocantur. Seruius in illud. Virgil. iiij. Georg. Angustique imbrice tecti. licet (inquit) hic imbrex lectum sit: melius secundum Plau. hæc imbrex dicitur (ait enim) fregisti imbrices meas. Idem in milite. Quod meas fregisti imbrices & tegulas. Supellex. lectilis. Persi. noris quam sit tibi curta supellex. Culex Plau. in casina. genere fœminino protulit, dicens Eho, tu nihili cana culex. ¶Quod fit in. ix.) Quod nomina in. ix. desinentia fœminina sunt. vt hæc perdix. cornix. filix. lodix. Iuue. Magnæ mentis opus nec de lodice paranda. quanquam Asinius Pollio sermonis latini autor exactissimus hos lodices genere masculino protulit. vt Quinti. libro primo refert. Mascula vero sunt hic fornix. icis. Auienus in arato. Demittat gemino se fornice circulus. Cilix. icis. Luca. O nunquam pacate Cilix. a quo fœmininum est Cilissa. Ouid. j. Fasto. Et sonat accensis spica Cilissa focis. Phœnix. icis. pro aue. & pro vento, & pro quacunque re mascula ex Phœnice regione: nam fœmininũ mittit phœnissa. Virg. j. Aeñ. Hunc phœnissa tenet Dido. & in. iiij. Aeñ. At non in fœlix animi phœnissa. Onyx. chis. Luca. in. x. Totaq́ꝫ effusus in aula calcabatur. onyx. & Mart. Vnguentũ quod paruus onyx. Ab eo cõpositum sardonyx, vt statim dicemus, etiam fœmininũ reperitur. Mastix. gis. quod flagellum interpretatur: a mastico, vel mastizo. quod est flagello. as. hinc dictus Homeromastix. Virgiliomastix. Ciceromastix. Homeri, Virgilij, Ciceronisque reprehensor, siue flagellum. Pliñ. in procemio librorum natu. Histo. Vt obiter hos fugiam Homeromastigas. Gel. libro. vj. Laertius licinius: cuius libet etiam fertur infando titulo ciceromastix. Iapyx. igis. pro vento: qui spirat ab Apulia. Hora. in. iij. Carm. Ne quid albus peccet iapyx. Calix. icis. pro vase potorio. Idem. Fœcundi calices quem non fecere disertum? Oryx. igis Iuue. Et getulus oryx & phœnicopterus ingens. Natrix. icis. pro serpẽte. Luca. in. ix. Et natrix violator aquæ. quanq́ꝫ Lucil. fœmininũ protulit, dicens. Si natibus natricẽ impressit crassam, & capitatã. Calyx. ycis. pro echino glandis siue castaneæ. Pliñ. lib. xv. Armatũ his echinato calyce vallum.

dicitur autem calyx a calypto, quod est velo.as. vnde est Apocalypsis, reuelatio. Varix.icis. Celsus. lib. secundo, At varix ortus, vel per ora venarum subita profusio sanguinis. Spadix.icis. Virgilius. in. iij. Georg. Honestæ spadices. Gell. libro ij. Palmæ termes ex arbore cum fructu auulsus spadix dicitur. Bõbyx pro materia illa, ex qua fiunt vestes, generis est fœminini. vnde & Plinius. lib. xj. Caput in scripsit de bombyce coa. Et in eodem. Assyria inquit, bombyce fœminis credimus. pro verme tamen ad genus generale referri debet: vt sit hic bombyx vermis. hæc bombyx lanugo illa. Martialis, bombyx pendulus vrget opus.

Quæ datur maribus: Voluox quoq; iungitur illis.
Fœmineis addes solox, celoxq;, phalanxq;.
Syrinx & menynx, & iynx. Sed mascula sunto.
Thominx thomincos, spelinxq; pharynxq;, larynxque.

¶ Voluox.)ocis. ex terminatis in. ox. tantum masculinum est: est enim vermis, qui & conuoluolus & inuoluolus dicitur. ¶ Fœminina vero sunt Solox. ocis. pro lana hirta: quanquam potest etiam trium generum esse commune. vt apud Lucilium, Montano hirco atq; soloce, & Titinnius, lana soloci ad purpuram data. Celox. cis. quoque, quod est genus nauis apud Plinium in septimo aliosq; autores. Phalanx quoque additur superioribus. Virgilius. ij. Aeneid. Et iam Argiua phalanx instructis nauibus ibat. & Iuue. Iunctæq; vmbone phalanges. ¶ Syrinx) pro fistula sic dicta a syringe nympha in calamum palustrem conuersa. Ouidius. ij. Meta. Nymphæ syringa vocabãt. Menynx, menyngis. pro panniculo cerebri: quo verbo etiam nunc vtuntur medici: nam pro insula Aegypti ad regulam generalem refertur. Iynx. auicula est, quæ latinæ dicitur torquilla siue turbo, de qua Aristo. libro. ij. de Animalibus. & Theocritus. Generis quoque masculini ponit quatuor thominx. cos. quam nos appellamus thomicen. Spelinx. gos quod interpretatur spelũca. Pharynx. gos. pro fauce gutturis, & Larinx. gcs. pro. ipso gutture: quas Galeni interpres pharyngas, & laryngas appellat.

¶ De Genere dubio.

AMbigui generis tibi tradunt pauca poëtæ.
Cum talpa dama, cardo, panthera, cupido.
Et margo, bubo, finis, cum puluere clunis.
Torquis, stirps & adeps, cũ scrobe specusq;, penusq;.

DE genere dubio.) Septem sunt genera nominum, quemadmodum libro in sequenti dicturi sumus. masculinum, fœmininum, neutrum, commune duorum, commune trium, promiscuum, dubium. sed de quinque prioribus hucusque dictum est, promiscuum etiam ad genus terminationis refertur. Nunc vero de genere dubio dicit esse pauca nomina, quæ autores alio genere ausi sunt proferre: quam vsus atque grammatices regulæ exigebant. vt Talpa. Dama. cum ratione terminationis generis sint fœminini, vt apud Hora. i. carmi. Et superiecto pauidæ natarunt æquore damæ. Virgilius autoritate sua vtrumque sub genere masculino protulit, vt in Buco. Cum canibus timidi venient ad pocula damæ. & . i. Geor. Aut oculis capiti fodere cubilia talpæ. Quint. libro. ix. Fiũt & circa genus figuræ in nominibus. nam, & oculis capti, & damæ timidi a Virgilio dicuntur: sed subest ratio, quia sexus vterque altero significatur. Panthera nusquam nisi genere fœminino legi, vt apud Hora. ij. Epistola. Diuersum confusa genus panthera camelo. apud græcos tamen panther. eris. masculinum est. Cardo. inis. cum plerique omnes genere masculino protulerint: Grachus in Atalanta proportionem sequutus dixit. O grata cardo regium egressum indicans. Cupido. inis. pro Deo amoris, generis est masculini, vel ex regula significationis generali compertum habemus: nam ꝓ cupiditate fœmininum est ratione terminationis. Hora. tamen in hac etiam significatione masculinum protulit. ij. carmi. dicens, Cupido sordibus aufert. ¶ Margo. quoque ratione terminationis fœmininum est: vt apud Iuue. Summi plena iam margine libri. Pap. tamẽ. ij. The. dixit: Soluerat hesperij deuexo margine ponti. Bubo e diuerso generis est masculini. Ouid. v. Meta. Ignauus bubo dirum mortalibus omen. Idem. in. xv. eiusdem. stygius dedit omina bubo. Plin. libro. x. Bubo funebris & maxime abominatus. Virgilius. iiij. Aeñ. autoritate sua fœmininum protulit dicens, Solaq; culminibus ferali carmine bubo. Finis & Clunis ideo sunt masculina quoniam. n. habent ante. is. Virgil. v. Aeneid. Fessisq; sub ipsum finem aduentabant. & Iuue. Ad terram tremulo descendunt clune puellæ. Virgil. tamen ij. Aeñ. dixit, Hæc finis Priami fatorum. & Horat. i. Ser. quod pulchre clunes breue quod latus. miror que Seruium in illud Virgil. hæc finis Priami. putasse, neque dici posse hic finis, neque hæc clunis ait namque his verbis, omnia latina nomina inanima, simplicia, a verbis non venientia, in. nis. syllaba terminata masculina sunt. inanima propter canis. simplicia propter bipennis, a verbo non venientia propter finis. ergo Iuue. bene dixit tremulo descendunt clune puellæ. Hora. male, quod pulchræ clunes. Puluis. eris. masculinũ est. Hora. i. car. Aut puluere troico nigrum Merionem: quod etiam ab illo diminutiuum confirmat puluisculum. Apul. pro magia. Tenuẽ, cãdificum, nobilem puluisculum. Proper. tamen. lib. elegi. i. fœmininũ protulit, dicens: Sit mihi præcipue puluis hetrusca dolor. Idem lib. ij. Et duo sint versus, qui nunc iacet horrida puluis. Clunis. is. Hora. i. sermo. Quod pulchræ clunes, breue quod latus. Iuue. Ad terram tremulo descendunt clune puellæ. Plau. quasi lupus ab armis valeo, clunes inflatos fero. ¶ Torquis) etiam, vt suo loco diximus, frequentius fœmininum quam masculinum reperitur. Stirps quoque pro arbore. tum masculinum, tum fœmininum esse testatur Ser. in illud Virgil. vij. Aeñ. Quorunque a stirpe nepotes. stirpem (inquit) cum de genere dicimus, tantum fœmininum est, vt idem in eodem. heu stirpem inuisam: cum de arbore, masculini & fœminini generis inuenitur. Horat. stirpes raptas, & pecudes, & domos. Sed de masculino. Virgil. ij. Geor. Ad morso signata in stirpe cicatrix. Idem lib. xij. Sed stirpem teneri nullo discrimine sacrum. Adeps. ipis. apud Celsum semper fœmininum reperio. vt. v. libro. adipis anserinæ. apud Pli. vero semper masculinum, nisi quid me fallit: nunquam enim aliter loquitur, nisi adeps anserinus. verrinus. humanus. & . lib. xxviij. admixto anseris adipe seuoq; taurorum. Scrobs. bis. ex generali regula fœmininum est. Luca. lib. viij. Exigua posuit scrobe. Seruium quoque dixisse contra artem a Lucano positum miror, cum etiã Oui. vij Meta. dixerit Scrobibus tellure duabus. ait namque in illud. Virg ij. Georg. Scrobibus mandet mutata subactis. nos scrobes dicimus genere masculino, sed Luc. dixit contra artem. exigua posuit scrobe. neq; enim quia Plau. in amphy. dixit scrobes effodito sexagenos: parum latine Lucanum Ouidiumq; dixisse putandi sunt, imo magis ex arte scrobem fœminino genere protulisse. Specus, penus. de vtroque satis multa in genere diximus.

¶Cortex.cis.silex.icis.pumex.icis.latex.icis.ratione terminationis masculina sunt. Virgil. raptus de subere cortex. & Martial.cortice deposito mollis echinus erit. Iuue.nec melior silicem pedibus quæ conterit atrum. Virg vi.Aeñ.latebroso in pumice nidi.Idem.in.4.Aeñ.Laticemque lyæum.&.iiij.Georg.Latices infundere cornu Lenæos.Inueniuntur tamen autores etiam genere fœminino protulisse. Virgilius in Buco.musco circundat amaræ corticis. vbi Seruius ait masculino potius esse vtendum. In illud quoque Virgil. viij. Aeñ. stabat acuta silex: his verbis scribit: Pene omnes hunc silicem dixerunt: nam & Varr.& Lucre.ita dicunt: tanta tamen est Virg. Autoritas. vt persuadeat nobis etiam hanc silicē dici.Idem quoque Seru.scribit in illud Virg. Ecce maris magni claudit nos obice pontus. Melius,inquit, dicitur hic obex quā hęc obex Ouidius,quas obice firmo clauserat iliades,sed de hoc nomine in defectiuis dicetur,atque ea causa hic non positum est. Eo modo Catull. posuit sub genere fœminino pumicē,quemadmodū & Ennius laticē, Et Actius apud Priscianū.li. v.nō calida latice lautus, dixit. Lynx præterea cū ex regula fœmininū sit,vt apud Virg.iij.Geor. quid lynces bacchi variæ. Horat.tñ in.ij.carmi. masculinū protulit dicēs: nec curat orion leones aut timidos agitare lyncas. Et lapidis nomē) quia sardonyx hoc genus carminis nō recipit,circuitione vtitur dicens, quod ille lapillus,cuius nomen est compositum ex sardus & onyx,est generis dubij.Iuue.radiant testitudine dēsi sardonyches. Idem tamē alio loco dixit:Atque ideo conducta Paulus agebat sardonyche. Alia fortasse reperiuntur nomina generis ambigui, quæ scriptores autoritate sua freti contra vsum artemque protulerunt genere diuerso, sed nos hæc tantum annotasse sufficiat.

Cortex,atque silex,cum pumice,lynxque,latexque.
Et nomen lapidis,quod gignit sardus,onyxque.

De nominibus masculinis,q̄ ex diuersis terminationibus mittunt fœminina in.a.vel in.is.

Draco.dracena.	Prophetes.prophetis.
Leo.leæna,vel lea.	Poëtes.poëtis.
Caupo.caupona.	Scythes.scythis.
Fullo.fullona.	Sarmates,sarmatis.
Lacon,lacæna.	Magnes.etis.vel.gnessa.
Fidicen,fidicina.	Cres cretis,vel cressa.
Lyricen,lyricina.	Moabita,moabitis.
Siticen,siticina.	Amonita,amonitis.
Tibijcen,tibijcina.	Nepos,neptis.
Tubicen,tubicina.	Heros,heroina.
Cornicen,cornicina.	Libys,libyssa.
Oscen,oscina.	Arabs,arabissa.
Flamen Flaminica.	Chalybs,chalybissa.
Astur,asturica.	Aethiops,æthiopissa.
Sambucistes.cistria.	Thrax,thraissa.
Cymbalistes.listria.	Cilix,cilissa.
Cytharistes.ristria.	Phœnix,phœnissa.
Tympanistes.panistria.	Phryx,phrygia.
Psaltes,psaltria.	Rex regina.

Quædā sunt noīa, q̄ tametsi cōmunia duorū generū reperiūtur, habēt tñ aliā ꝓpriā terminationē gñris fœminini, vt Hospes hospita. Sospes. spita. Sacerdos sacerdotissa. Custos custodia. Antistes antistia.

De nominibus masculinis. Quoniā illa regula significationis, quam principio huius libri posuimus,quod nomina quę ad mares pertinent gñris sunt masculini, & q̄ ad fœminas fœminini. & q̄ ad vtrūque cōmunis duorū,nimis cōfuse atque insufficienter fuit posita, partim explicata est a nobis per regulas terminationum,partim etiā hoc loco explicabitur. Non dico nunc de illis nominibus,q̄ habent vtriusque sexus distinctas terminationes,vt magister. magistra.lupus. lupa. Romanus.romana:sed de illis,quæ cum possint esse generis fœminini ex ratione terminationis,atque illorum significatio ad vtrūque sexū pertinere:tamē habent pro alterutro sexu diuersas terminationes,vt ecce draco rōne terminationis ita potuit esse cōmune duorū generū,quēadmodum hic & hęc hō:& quasi epicenum sub genere masculino cōphendere fœmininū:masculinū tñ appellamus dracone. fœmininū vero dracenam. Eodē mō de leone lea,vel leæna dicimus.Ouid.iiij Meta.vt lea sæua sitim multa cōpescuit vnda. Virg. in Buco.torua leæna lupum sequitur.Strabo.straba.teste Prisc iiij.Car.facit. A caupone quoque,fullone, & latrone,quia nunquam nisi de viris dicuntur,vsurpantur(vt inquit Ser.)fœminina in.a.vt caupona,fullona,latrona,sed caupona in vsu est.fullona & latrona nōdum legi: sed si mihi esset necesse illam nominare,quæ nobis lintea polire solet ego potius fullonam quā fullone appellarem: quandoquidē fullo masculorum est proprium, & eodē modo latronam fœminā potius quā latronem:& si cum grāmaticorū vulgo supra dixi,homo nemo iunge latronē.Lacon tantū significat marem ex lacedæmone vrbe.Mart.nōdum adhuc matre iubēte Lacō.fœmininū ab eo Virg. protulit.ij. Aeñ.nec tibi tyndaridis facies inuisa lacęne.¶Cōposita quoque a cano,nis.in.cē.finita masculina sunt:fœminina vero mittūt ī.a.vt supra diximus cū de nominibus terminatis in.en.disputaremus.Flamē.inis. sacerdos tm̄ de viris dr̄,nā sacerdotissa flaminica,& flaminia dr̄. Astur cū masculinū esse dixerimus, ꝓ fœmi. asturica dicimus. Sābucistes.æ.vel. cista. æ.fœmininū mittit sambucistria.Cymbalistes vel lista.listria.Cytharistes vel.rista.ristria. Tympanistes vel nista.nistria.Psaltes vel psalta. tria. Prophetes vel propheta. etis. tidis. vel prophetissa. Poetes vel poeta.etis.idis.quidam etiam dixerunt poetissa.Scythes vel scytha.Scythis. tidis.Sarmates vel sarmata. atis.tidis. de quibus omnibus complura diximus cum de genere nominum in. a. terminatorum differebamus. Magnes.itis. semper sub hac terminatione masculinum reperitur siue pro lapide siue pro populo Thessaliæ.nam fœmininum mittit magnetis.tidis. vel magnessa. Oui.in epistola Medeæ. Cur vnquam colchi magnetida vidimus argo.nauis.n. cum sit nomen,fœminini generis est. Hora.iij.car.Magnessam hippolytē dum fugit abstinens.Pari ratione.Cres.tis.cretis.dis.vel cressa æ.mittit fœmininum. Silius.ij.pu. Cres erat ærisonis Curetū aduectus ab antris.& Tibul.de Dædalo li.iiij. Phœbo gratissima dona Cres tulit. Auso. quoque in monosyllabis,quod Dædalo Cres posuit.Ouid.1.de Arte.Cressa Thyestæo si se abstinuisset amore. Virgilius.v.Aeñ. Cressa genus Pholoe gemini circum vbera nati.Iuue.nec minus sthenoboea quam cressa excanduit. Ex terminatis in.bs. Libs libyssa.vel libystis.idis. Virgil.v. Aeñ.horridus in iaculis & pelle libystidis vrsæ. Sili. libro.j. vrsæque libyssæ Insignis sagulo duris certare manipliss. Arabs.issa.Chalybs.bissa.& in.ps.æthiops.pissa,quemadmodum in genere terminatorum in.bs.&.ps.

dictū est. Ex terminatis in.x.thrax.thrissa.cilix.cilissa.phoenix.phoenissa,phryx.phrygia.rex regina,q̄ omnia suo quoq; loco in genere terminationū requirēda sunt. Quædā sunt nomina) Seruius in illud. Virg.vj. Aeñ.cernis custodia qualis: loquens enim de Tisiphone,inquit,custodia est,qui custodit.vsurpatum est autem sicut hospita.nam hic & hæc custos facit.Idem quoq; dicendum de sospes.antistes & sacerdos. Cap.ij.

DE quinque nominum declinationibus. Iam puer eo videtur adoleuisse, vt quod ante hac faciebat, non debeat inflectere nomina per proportionem illorum,quæ in principio huius operis posita sunt, cum declinādi modus ille sit paulo incertior atq; confusus:sed per regulas & præcepta,quę in hoc cap.ij.traduntur. ¶Principio itaque ponit documenta omnibus quinque declinationibus communia: deinde singulatim de vnaquaque illarum quinq; declinationum regulas prosequetur. ¶Dicit igitur,quod ne oporteat autorem sæpius eādem præceptionem repetere, hoc est, in qualibet declinatione idē dicere, o auditor accipe, quæ teneas memoria in nominibus variandis,id est, in declinando nomina. ¶Compositi formam.) Primum præceptum ad analogiā grammatices pertinet,quæ (vt ait Quin.) non ratione nititur: sed exemplo, & ex certis incerta probare nititur, vt cum exploratum habueris, quod iber facit in genitiuo iberi,intelliges,quod celtiber compositū a celta & iber facit in genitiuo celtiberi. Atque ediuerso si exploratum tibi sit q̄ celtiber facit celtiberi intelliges etiam, q̄ iber fecit in genitiuo iberi. Hæc regula quia declinationi seruit maxime,visum est autori hoc loco illā ponere.Dicit itaq;, q̄ nomē simplex seruat formā cōpositi, id est,proportionem:& compositum seruat econtrario formam simplicis. Habet tamē regula exceptionem,quia non vsquequaq; vera est: sanguis nanq; genitiuum facit sanguinis vna syllaba crescente:ex anguis vero fecit exanguis parium syllabarum. Præterea cum vulpes & apes a pede composita videantur: quoniam vulpes autore Quintil. quasi volipes dicta est: apes quoque, vel quia sine pedibus nascantur, vel potius quod pedibus per mutua nexis,vt Virgil.vij.Aeñ.ait,in vuæ modum pendeant, debuerunt facere in genitiuo vulpedis, & apedis: sed amissa vna syllaba fecerunt vulpis & apis, quanquam pro cypselo aue apedis quoque facit. Lepus quoque si (vt autor est Quintil.) quasi leuipes dicitur, leuipedis debuit facere: sed fecit leporis. Pubes quoque mittit genitiuum parium syllabarum, sed ab eo compositum impubis, vt Probus & Phocas voluerunt, vel impuber, vt Cæsar in libro de Analogia, impuberis in genitiuo facit. Cice. iiij. Inuectiuarum. Filium eius impuberem legatum a patre missum. Virgil. tamen regulam sequutus impubis Iuli dixit. & Horat. secun. Carmin. Nec impubem parentes Troilum & Ouid. ix. Metamor. Facietque viros impubibus annis. ¶Quies. etis. præterea cum sit tertiæ declinationis, ab eo compositum requies quintæ reperitur. vt apud Virgil. iiij. Aeñ. tempus inane peto requiem spatiumque furori. quanquam, & quies quiei antiquiores etiam per quintam declinabant. vt Affranius. solicito corde corpus non potitur nec quie. & Næuius. complexo summo corpora operiuntur ac suaui quie. Atque econtrario Cicero in Catone maiore dixit: Vt meæ senectutis requietem oblectamentumque noscatis. Macrob. quoque in primo de somno Scipionis, Quia & illa (inquit) requietis est inscia. Multa quoque alia sunt, quæ non sequuntur simplicium declinationem, vt centimanus Giges dictus est ab Hora. sed in genitiuo centimani Gigæ dicemus. Alia quoque complura passim reperies, quæ non sequuntur ex regula proportionem. ¶Quartus cum quinto.) Secunda regula est,quod nomina neutra.ij. iij.&. iiij. declinationis, quoniam primæ & quintæ nullum est neutrum, habent accusatiuum,& vocatiuum similes nominatiuo, & in plurali semper terminantur in.a. vt hoc templum templa, hoc corpus corpora, hoc veru verua. ¶Estque vocatiuus recto similis.) Tertia regula est. q̄ vocatiuus omnium quinque declinationum in vtroque numero similis est nominatiuo. Sed dixit non semper sed prope, id est, quasi semper, propter nomina secundæ declinationis terminata in. us. quæ alio modo exeunt,& propter nomina græca de quibus suo loco differemus. ¶Præterquam quintæ.) Quarta regula,quod genitiuus pluralis omnium declinationum præterquam quintæ potest recipere syncopam,hoc est,abscisionem,vt in prima.æneadum pro æneadarum.graiugenum,pro graiugenarum. Virg.j.Aeñ.Quis genus æneadum,quis Troiæ nesciat vrbem? Idem in.viij.Optime graiugenum, cui me fortuna precari. In secunda.virum pro virorum. diuum pro diuorum. Virgil. j. Aeñ. Arma virumque tabulæque.Idem in.ix. Turne quod optanti diuum promittere nemo.In.iij.agrestum pro agrestium.cælestum pro cælestium,prudentum pro prudentium.mensum pro mensium. Ouid.xij. Meta.Et quos sustinui bis mensum quinque labores. Virgilius.j. Georg. Et vos agrestum præsentia numina fauni. & Ouid.j.Metamor. Vltima cælestum terras astrea reliquit.In.iiij. passum pro passuum. nurum pro nuruum,currum pro curuum.Mart.Sed.duo sunt,quæ nos distingunt millia passum.Lucilius.apud Macro.in primo Satur. Hūc mille passum qui vicerit atque duobus campanus sonipes.Idem libro.xij.Cinctaque adest virgo matrumque nurumque caterua. Virgil. vj. Aeñ. Quæ gratia currum armorumque fuit viuis. Neque solum in carmine fit huius casus abscisio, verum etiam in prosa oratione. vt Cicero. in Orat. pro Sextio. vestrarum (inquit) sedum, templorumque causa. & in nominibus numeralibus, vt duum pro duorum. quadragenum, pro quadragenorum. tricenum, pro tricenorum. Ediuerso ales in genitiuo plurali. u. suscepit tantum metri causa: vt dixit Seruius in illud Virgilij. viij. Aeñ. alituum pecudumque genus: alituum enim per epenthesim pro alitum posuit: sicut & Manil. in vltimo astro.alituumque genus studium censusque vocabit. ¶Tertius & sextus)quod datiuus & ablatiuus numeri pluralis in terminatione similes sunt in omnibus quinq; declinationibus. Itaq; cū semel datiui terminationem posuerimus, ablatiui eandem esse intelligemus: vt datiuo musis, ablatiuo a musis;

¶De nominum Declinatione. Cap.ij.

NE sit opus toties eadem præcepta resumi,
Accipe,quæ teneas in nominibus variandis.
Compositi formam simplex,& compositiuum
Simplicis obseruant. Exanguis dat tibi sanguis.
A pede fit vulpes & apes: nec regula seruit.
Impubis dat.cris.sed pubes dat tibi pubis.
Est requies quintæ,declinat tertia simplex.
Quartus cum quinto semper recto similantur
In neutris: Sed in.a.pluralem ponis vbiq;.
Estq; vocatiuus recto similis prope semper.
Præterquam quintæ,pluralibus in genitiuis
Syllaba nonnunquam colliditur u.capit ales,
Tertius & sextus plurales assimilantur.

DE prima nominis declinatione.) Formæ declinationum, vt quibusdam (Diomede referente) visum est, septem sunt: nam ex secunda nostra duas fecerunt, alteram eorum, quæ genitiuum in. i. simplici alteram eorum, quæ in. i. duplici terminantur. Duas quoq; ex quarta nostra, alteram eorum, quæ mittunt genitiuum in. us. alteram ex aptotis in. u. desinentibus, quæ non declinatur in numero singulari. Qui declinationum numerus ad quinarium redactus est: quoniam tot videbantur esse genitiui diuersitates. ¶ Dicit igitur, q; prima nominis declinatio terminationes habet nominatiui tres in. as. es. a. Sed in. as & in. es. tantum græcorum, vt Aeneas. eæ. Archias. chiæ. Anchises chisæ. planetes. netæ. In. a. vero tam Græcorum quam Latinorum, vt musa. æ. Helena. æ. terra. æ. fabula. æ. Itaq; dixit. a. latina non quod omnia nomina primæ declinationis in. a. desinentia latina sint: sed q; cum in. as. & in. es. omnia sint græca in. a. finita sunt etiam latina. Estq; illud etiam hoc loco repetendum, quod in cap. superiori dictum est, q; nomina huius declinationis in. as. & in. es. finita omnia sunt græca, & masculina. In. a vero partim græca partim latina, partim masculina, partim fœminina: nam neutrum nullum est primæ declinationis: præterquam quod Ouid. v. Meta. bis posuit in neutro genere polenta. idq; singulari (vt diximus) exēplo, quem opinor nostri sequuti sunt. cum hæc pascha. chæ. in neutro genere posuerunt.

¶ De prima nominis Declinatione.

CVm sint quinq; puer declinandi tibi formæ,
Quas vnus varijs ex rectis dat genitiuus:
Prima fit in. as es. sed græcis. a. q; latina.
Est genitiuus in. æ. diphthongon. sed tamen. ai.
Dat tibi nonnunquā: dat & as. sed & id quoq; raro.
Octo trium generum sunt nomina, quæ dat in. ius.
Pone datiuis. æ. diphthongon. Sed genitiuus
Cum tibi fiet in. us. us. rapta pene datiuum.
Omnibus ex rectis finitur in. am. tibi quartus.
Atq; vocatiuus fit in. a. Cui iungito sextum.
Rectus pluralis fit in. æ. Genitiuus in. arum.
Atq; datiuus in. is. finitur. Pauca tamen sunt,
Quæ faciunt. abus. velut est equa. filia. nata.
Mula. Deæ. libertæ. ambabus, iunge duabus.

¶ Est genitiuus in. æ. diphthongon) q; nomina primæ declinationis a quacunque veniant nominatiui positione, mittunt genitiuum in. æ. diphthongon. vt æneas. æneæ. anchises. æ. musa. æ. terra. æ. ita tamen, vt genitiuus sit parium syllabarum. Poetæ vero aliquando soluunt diphthongon illā in. ai. syllabas. Virg. iij. Aeñ. Aulai in medio libabāt pocula bacchi. Idē in. vj. Aurai simplicis ignē. & in. ix. Diues pictai vestis & auri. Cice. in Ara. Atq; oculos vrget pedib⁹ pectusq; nepai: p aulæ auræ, pictæ, nepæ: sed hoc poetis tantū licitū fuit. neq; omnibus quidē, sed antiquiorib⁹ aut antiquitatū amatoribus, quales fuerunt Virgilius, Lucre. Cice. Exit etiam hic genitiuus in. as. sed id quoque apud antiquos, & quidem raro. Liuius Andronicus, Atque escas habemus mentionem. pro escæ, ab eo quod est esca. Neuius. Runcus atque purpureus filij terras pro terræ. Vnde etiam nunc pater familias, mater familias, filius familias dicimus pro familiæ, quod antiqui sic loquebantur. Deinde dicit, quod illa nomina adiectiua, quæ per primam & secundam nominis declinationem inflectuntur, mittunt genitiuum in. ius. a quacunque nominatiui terminatione exeant siue primæ, siue secundæ sint declinationis. Ea sunt vnus. a. um. vnius. i. Vllus. a. um vllius. li. Nullus. a um. nullius. li. Solus. a. um. solius. li. Totus. a. um. totius. ti. Alius. a. ud. alius. alij. Alter. a. um. alterius. ri. Vter. a. um vtrius. tri. Et ab his composita, vt Neuter. a. um. Vterq;. vtraq;. vtrūq;. Vterlibet. vtralibet. vtrumlibet. Vteruis. auis. vtrūuis. Vtercunq; vtracunque vtruncunq;. Alteruter. vtra. vtrum, quæ omnia mittunt genitiuum in ius, & datiuum in. i. Sequuntur tamen aliquando proportionem nominum adiectiuorum primæ & secundæ declinationis. Cicero. non vnæ rei, sed omnibus consuli putetur, pro vni. Idem ad Herennium, non res totæ rei necesse est similis sit, pro toti. Terentius in Heautonti. Alteræ dum narrat forte audiui, pro alteri. Idem in Eunucho. Mihi solæ ridiculo fuit, pro soli. Cæcilius. Nullæ nationi tot victorias tam breui spacio datas arbitror, pro nulli. Sed in hoc nomine neuter frequentius reperitur genitiuus regularis: quam genitiuus in. ius. & datiuus in. i. ¶ Pone datiuis. æ.) quod datiuus in. æ. diphthongon terminatur, similisque est genitiuo. Nomina tamen quæ miserunt genitiuum in. ius. ablata. us. faciunt datiuum in. i. vt vnus vnius vni. ¶ Omnibus ex rectis) quod accusatiuus primæ declinationis a quacunque exeat terminatione nominatiui, in. am. desinit: fitq; a genitiuo. æ. diphthongon mutata in. am. vt musa. æ. musam. Sed in nominibus græcis accusatiuus græcus, plerunque a latinis vsurpatur quemadmodum in declinatione græca dicemus. ¶ Atque vocatiuus fit in a.) q; vocatius in. a. terminatur: etiam cum venit a nominibus græcis in. as. & in es. desinentibus. vt Aeneas o ænea. Anchises o anchisa. Atrides o atrida. Virgil. x. Aeñ. Vigilas ne Deum gens Aenea: vigila. Idem. iij. Aeñ. Cōiugio Anchisa veneris dignate superbo. Hora. ij sermo. Nequis humasse velit Aiacem Atrida vetas cur? Ablatiuus quoque similis est vocatiuo in terminatione. Sed quod de accusatiuo diximus, idem quoq; de vocatiuo & ablatiuo dicendū est, frequentius in nominibus græcis in as. & in. es. desinentibus vsurpari casus græcos, vt suo loco dicemus. ¶ Rectus pluralis) q; nominatiuus pluralis huius declinationis in. æ. diphthongō desinit, & est similis genitiuo & datiuo numeri singularis, sicut musa. æ. plurali nominatiuo musæ. ¶ Genitiuus in. arū.) q; genitiuus pluralis in. arum. terminatur. fitq; ab ablatiuo singulari addita rū. vt hæc musa. a musa. arū. ¶ Atq; datiuus in. is.) q; datiuus pluralis terminatur in. is. fitq; ab ablatiuo singulari a. mutata in. is. vt musa. is. Excipiuntur tamen quæ differentiæ causa faciunt datiuum in. abus. & quæ sunt illa subiūgit. equa. abus filia. abus. nata. abus. mula. abus. dea. abus liberta. abus. ambæ. abus. duæ. duabus. Priscia. inter hæc numerat asina asinabus, q̄d Valla posse dici negat. Antiquissimi quoq; ab is ea id, eabus dixerūt. Cassius. Hemina pontifici, qui cum eabus stuprū fecerat. Iuniores etiam ab anima animabus dixerūt, vt Seruius multis in locis: & nostræ religionis autores Neq; dissimulandus est hoc in loco illorum error, qui nō intelligētes verba Prisciani, quod ille de paucis nōibus scripsit: ad infinita pp̄e nōia extendunt. Dicit enim lib. vij. Vbi de datiuo & ablt̄o pluralibus primæ declinationis differit. Inueniūtur tamē pauca gn̄ris fœminini. q̄ ex masculinis transfigurantur nō habētibus neutra, q̄ animalium sunt demōstratiua naturaliter diuersum sexum habentia: quæ differentiæ causa in ablatiuo singulari. bus. assumpta faciunt datiuum & ablatiuū plurales & quæ sunt illa pauca, subdit. natabus filiabus. deabus. mulabus libertabus. asinabus. ambabus. duabus. Isti vero, dum putant se latinum sermonem locupletare, funditus euertunt: cum artis

grammaticæ

grāmaticæ pcepta cōtrahenda atq; limitāda potius sint, quā amplianda. Quis enim vnq; apud autores idoneos legit, quod isti faciunt, ab agnus. agna. abus. ab iuuencus. iuuenca. abus. a lupus. lupa. abus. a ceruus cerua. abus. & alia innumera, q̄ solent sine autoritate in exēplū deducere. Quid? quod neq; illa ipsa, quæ Priscianus, & Valla dicunt exire in. abus. semper ita faciunt, nisi tātum differentiæ causa: q̄ si aliunde percipi possunt, nihil necesse est illa nomina in. abus. terminari, vt equa rōne discriminis potuit mittere equabus. vnde & Varr. in. ij. de re rust. Fecit caput de equis & equabus, vt vtrunq; sexum cōplecteretur. At vero Papin. li. xxij. digest. titulo de vsuris & fructib⁹. l. equis. Equis (inquit) per fideicōmissum relictis post morā fœtus quoq; præstabuntur. Vlpianus in titulo de varijs & extra ordinarijs cog. l. de vsu. Item de equis alienis a sciente possessis fœtusque earū. non dixerunt equabus, quia de partu earum vterq; Iureconsultus mentionem fecit: nec ambiguū erat, de quo sexu loquerentur. Colu. quoq; lib. vij. de re rust. cum de admissura equorum in equas loqueretur: Admissarum (inquit) cæteris equis facit inimicum. Quod si ex adiunctis nō satis cōstat, de quo sexu loquimur: equabus pot: usquam equis dicemus. vt Seruius. iij. Geor. Equabus (inquit) eius immisit furorem. Filia pterea differentiæ causa potuit facere filiabus. Ennius tamen in Andromeda dixit. Filijs propter te innocens obiecta sum Nerei. non dixit filiabus, quia de Nereidibus loquebatur. Plau. quoque in sticho: Ego intrabo & gratulabor aduentum vestrum filijs. non dixit filiabus: quoniam Antipho senex de duabus filijs Panegyri & Pinatio ad generos duos loquebatur. Hierony. quoque interpres Genesos. cap. xxxj. Quid possum facere filijs & nepotibus meis: cum Labam de Lia & Rachel deprehensis loqueretur. Nata quoque, & si differentiæ causa potest aliquando exire in. abus. Papin. tamen in Achilleide dixit. charisque para connubia natis: Quas tibi sidereis diuarum vultibus æquas sors dedit. non dixit natabus, quia Lycomedes rex Scyri filias tantum habuit. cum præsertim, vt sexus ambiguitatem tolleret, adiunxit, quas æquas vultibus diuarum. Ouid. quoque xiij. Meta. Eubœa duabus & totidem natis Andros fraterna potita est. quia duabus dixit: nihil necesse habuit natabus dicere. Quod vero Laurentius asina ab hac regula excluserit, illa forte ratio fuit, quod non habuit autores, quorum testimonio fretus auderet dicere asinabus: præter vnum Priscianum, cui non solet multum fidei adhibere. Nam Plin libro. xj. Asinis (inquit) a fœtu mammæ dolent, ideo sexto mense arcent partus. nihil necesse fuit dicere asinabus, quia statim subiunxit de mammarum dolore, atque illarum fœtu. In. j. etiam. libro Regum. Hierony. interprete legimus: & de asinis, quas perdidisti, ne solicitus sis. non dixit asinabus, quia statim adiecit: quas perdidisti. Eadem præterea ratione Cicero scribens ad filiam & vxorem dixit. duabus animis suis, non animabus, quia illud adiunctum duabus tollebat sexus ambiguitatem. Nam quod Seruius, atque religionis nostræ autores dicunt ab anima animabus, ne coincideret cum animis, quod est ab animus: recte id fecissent si autoritate niterentur. Et quod a domina quidam faciunt dominabus, facile refellitur testimonio. Q. Curtij. qui de vxore & filia Darij scribens dixit: Actum est. de dominis: nisi forte velint dicere, quod quia historicus de fœminis loquebatur, ideo dixit dominis: nunquam tamen isti autorem idoneum mihi monstrabunt, qui vnquam dixerit dominabus. Nam quod nonnulli afferunt ex epistola diui Hierony. ad Demetriadem: dominabus. ille non dominabus, sed dominis scripsit: incedentibus (inquit) dominis ancilla virgo procedit ornatior. Atque, vt vno verbo colligam quod sentio, tunc vtemur datiuo & ablatiuo in. abus. cum potest esse dubium de quo sexu loquimur, neque id passim, sed in illis tantum nominibus, in quibus optimi autores hoc fieri voluerunt. Ambæ vero & duo, quamuis nulla simili differentiæ causa cogente (vt Priscia. ait) habent datiuum & ablatiuum ambabus, duabus. ¶ Accusatiui plurales.) Quod accusatiuus numeri pluralis exit in. as. addita. s. ablatiuo singulari, vt musa. as.

Accusatiui plurales. as. tibi mittunt.

¶ De secunda nominis declinatione.

Altera dat rectis tibi sex. er. ir. ur. I. us. aut. ū.
Atq; eus. diphthōgō. sed & hāc tmmō grecis.
Fit genitiuus in. i. Sed rectū non superabit.
Excipias gibber. lacer. & socer. asper. adulter.

De secunda nominis declinatione.) ¶ Secunda nominis declinatio terminationes habet nominatiui sex. er. ir. ur. um. us. eus. quæ omnes mittunt genitiuum in. i vt. puer. eri. caper. capri. vir. iri treuir, iri. satur. uri. quod in. ur. solum reperitur, nam matur. latine non dicitur. etiam Priscia autore, qui dicit in. ur. vnum tantum reperiri satur. Templum. i. lignum. i. Deus. dei. In. eus. diphthongon finita omnia sunt græca, vt pentheus. ei. orpheus. ei. Reperiuntur etiam duæ terminationes in. os. & in. on. nominum tantum græcorum, quæ ad hanc declinationem referuntur, quemadmodum in declinatione græca differemus, vt hic logos. logi. hoc ilion. ij. ¶ Sed rectum non superabit.) Omnes genitiuos secundæ nominum declinationis in. i. terminari diximus, sed quia partim crescunt vna syllaba, partim sunt æqualium syllabarum, vt tollat hanc ambiguitatem, dicit: Quod genitiuus huius declinationis æqualis est suo nominatiuo in numero syllabarum: vt hoc templum. i. hic dominus. i. Excipit pauca nomina, quæ hic numerantur gibber. eri. Sueto. de Orbilio grammatico: gibberoses se de sole in vmbram transferre respondit. erat enim Murena gibber. Plin. libro. viij. Syriacis non sunt palearia, sed gibber in dorso. pro gibbo posuit Mart in disti. sigillum gibberi fictile. pro gibberoso Nā queadmodū gibbus tum ipsum tumorem significat siue dorsum nasi. vt Iuuena Medijsque in naribus ingens gibus tum rem ipsam gibbum habentem. vt Mart. Non aliter ridetur Atlas cum corpore gibbo. & Celsus. libro. iiij. Extrinsecus gibbum, intrinsecus cauum est iecur. sic gibber tum ipsum dorsi tumorem designat, tum eum, qui tumorem habet: quem gibberosum appellat Iureconsultus in titulo de ædilitio ædict. l. Vel proterui vel gibberosi. Lacer. i. Virgil. vj. Aeneid. Lacerum crudeliter ora. Socer. eri. Idem in. ii. Aen Ad soceros & auo puerum Astyanacta trahebat. Asper. eri. quod etiam per syncopam obliquos habet aliquando æquales. Virgil. Aeneid. Improuisum aspris veluti qui sentibus anguem Pressit. Adulter adulteri. Liber liberi, pro eo quod est Bacchus, & pro eo quod est ingenuus siue non seruus. Nam pro libro scripto & pro cortice libri facit. Iber iberi, pro Hispanus. Lucanus in. vj. Si tibi durus Iber, aut si tibi terga dedisset. Virgil. iii. Georg. Aut implacatos a tergo horrebis Iberos. Nam pro flumine Iberus iberi posuit Luca. in libro iiij. Qui præstat terris aufert tibi nomen Iberus. Iber iberis, per tertiam populus est Septemptrionalis iuxta Armeniam. Ab iber iberi. fit Celtiber. eri. nomen compositum a Celtis & Iberis. Lucanus. in iiij. Gallorum Celtæ miscentes nomen Iberis. non, vt Historiographi nostri delirant, dicti quasi cœtus Tubalis.

Presbyť atq; liger, miser & gener & tener addes,
Et prosper. dexter. puer. Et quod fit tibi nomen
A gero, siue fero. vir. treuir. iunge saturq;.
Liber & ingenuus. Bacchus, cui iunges liberũ:
Sed diphthongus in. eus. ei. dat vel. ei. genitiuo.
Atq; datiuus in. o. dabitur. Cui iungito sextum.
Accusatiuo. um. dat declinatio nostra.
Vs. recti mutans in. e. casum pone vocandi:
Sed dices fili. fluius. deus. atq; Latinus.
Si tamen est proprium per. ius. tũc. us. rapiatur,

¶ Presbyter. eri. pro eo quod græci dicunt presbyteros, interpretaturque senior: apud nostros pro eo, quod est sacerdos, quemadmodum & abbas, pro eo quod est pater, & pappas pro eo quod auus, nomina sunt honoris. Liger. eri nomen est celebre apud Virgil. x. Aen. Fraterq; liger, sed frater anhelos flectit equos. & paulopost genitiuum expressit dicens: Vesani talia late dicta volant ligeri. Miser. eri. gener. eri. tener. eri.) necessitate ordinis literarum crescunt vna syllaba in genitiuo, quoniam. n. vel. s. non possunt in eadem syllaba r. literã præcedere. Prosper. eri.) quod etiam prosperus dicit Cice. in. vj. de repu. scribens. Deinde hominum generi prosperus & salutaris. Dexter. i.) quod etiam per syncopen dextri facit in genitiuo. Puer. eri.) pro quo antiquissimi puerus. eri. faciebãt. Cæcilius. Age puere, duce me ad patrios fines. Affranius: o puere puere sine me prospicere mihi. Et nomina composita a gerendo & ferendo. vt armiger. eri. setiger. setigeri. corniger. eri. furcifer. eri. armifer. eri. Vir. iri.) & ab eo composita duumuir. iri. leuir. iri. Treuir. iri. populus est Galliæ. Luca. in. i. Tu quoque lętatus conuerti prælia treuir. Satur. uri. Iuue. Satur est cũ dicit Horati⁹ o he. Minuũtur etiã genitiui vna syllaba per syncopen, siue mauis apocopen: quoties genitiuus in. i. duplex desinit: altero enim ex illis detracto genitiuus vna syllaba decurtatur, vt Antonius. oni. pro Antonij. peculiũ. uli. pro peculij. tugurium. uri. pro tugurij. Iuue. Antoni gladios potuit contemnere, si sic omnia dixisset. Virgil. in Buco. Nec spes libertatis erat, nec cura peculi. Idem in eodem opere. Pauperis & tuguri congestum cespite culmen. ¶ Sed diphthongus in. eus.) Quod nomina in. eus. diphthongon desinentia, quæ omnia diximus esse græca, duplicem habent genitiuum in. ei. diphthongon copulatum, vel in. ei. syllabas diuisum. Nam in. eos. mere græcus est, vt Tereus. ei. vel terei, tereos, prometheus thei, vel promethei. theos. Virgil. in Buco. Aut vbi mutatos Terei narrauerit artus. Idem in eodẽ opere: Caucaseasq; refert volucres, furtumq; Promethei. Mart. Flet Philomela nefas incesti Tereos, & q̃. sed hic genitiuus ex græco vsurpatur: quare in suum locum referendus est. Ambiget vero quispiã mulciber quomodo mittet genitiuum: nã si mulciberi facit, turpe est a nobis fuisse pretermissum: cum ab alijs quibusdã grãmaticis hoc in loco positum sit. Ad quod illud est respondendum hoc nomen Prisc. teste duos habere gntõs. sed vtrunq; tertiæ mulcibris & mulciberis: quemadmodũ suo loco dicemus. Cice. tamen. ij. Thus. mulcibri dixit in secunda declinatione, quod colligitur ex ratione carminis senarij: quod ex Aeschylo poeta græco vertit in latinum sermonem in hunc modũ: Iouisq; numen mulcibri asciuit manus. Vbi neq; mulcibris, neque mulciberis, sed neq; mulciberi esse potest, vt in quibusdã codicibus legitur: necesse est enim vt iambus sit in quarto loco. Conferte obsecro vos nunc, qui alios autores admirari soletis, breuitatem nostrã simul & facilitatem & copiam cum aliorum pceptis inextricabilibus, & cum multa verborum perplexitate deminutis. ¶ Atq; datiuus in. o.) Quod datiuus & ablatiuus singularis in. o. terminantur: fiuntque a genitiuo. i. finali mutata in. o. vt dominus. i. domino a domino, puer pueri puero a puero. ¶ Accusatiuo.) Quod accusatiuus in. um. desinit: fitq; a genitiuo. i. finali mutata in. um. vt domini dominum, pueri puerum, quod de nominibus latinis, aut græcis latine declinatis est dicendum: atque ideo adiecimus declinatio nostra, id est. Latina. Nam si quæsieris a me Theseus quemadmodum mittit accusatiuum, respondeo theseum vel thesea, sed theseum declinatione latina, thesea declinatione græca: qui casus, vt alias dicemus, a latinis vsurpatur. Virg. in. vi. Quid thesea magnum, Quid memorem Alciden. Cicero. de natura deorum accusatiuum latinum protulit. Theseum (inquit) & Hippolitum. ¶ Vs. recti mutans.) Quia superius posuit regulã generalem, quod vocatiuus est similis nominatiuo. imo apud antiquiores idem fuit in terminatione, atque a græcis vterque rectus appellatur: & quia in regula illa generali adiecimus temperamentum. prope. nunc præceptum illud limitans dicit: quod cum nominatiuus terminatur in. us. vocatiuus exit in e. us. nominatiui mutata in e. vt dominus o domine. Marcus o marce. Patitur tamen regula illa exceptionem: quoniam hoc nomen filius debuit facere filie, & facit fili, quod etiam apud antiquiores filie fecit. Liuius Andronicus. Pater noster Saturni filie. Fluuius quoque Deus & Latinus atque etiam si vis populus & fortasse alia huiusmodi nomina apud antiquiores in vocatiuo similes nominatiuo reperiuntur. Virg. viij. Aeneid. Corniger hesperidum fluuius regnator aquarum, pro o fluuie. Idem in Priapeia. De cera facta dat tibi poma Deus. sed hoc nomen de antiquitate nihil videtur mutasse. nemo enim dixit o dee. Idem. Socer arma Latinus habeto. pro o latine. sic quoq; Luc. dixit in. ij. De gener o populus vix sæcula longa deorum. & quod in re diuina quotidie audimus. Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, pro agne, & alio in loco. attendite popule meus, pro o mi popule. ¶ Si tamen est proprium.) Quod nomina propria in. ius. finita mittunt vocatiuum in. i. ablata. us. nominatiui, vt Virgilius o virgili. Mercurius o mercuri. Larius o lari. qui lacus est Italiæ, de quo Virg. ij. Geor. Te Lari maxime, teq; fluctibus assurgens. Genius quoq;, & si nomen est appellatiuum, plures enim sunt genij hominum & locorum, tamen quasi nomine proprio Tibullus vocat eum libro. iij. Mane geni cape thura libens. Antiquiores tamen, quod de filius diximus, hæc quoque nomina in. e terminabant: vt Virgilius o virgilie. Mercurius o mercurie. Illud quoque animaduertendum est vocatiuum hunc quandoque desinere in. i. vocalem, quandoque in. i. consonantem. Nam si in nominatiuo. i. consonans est ante. us. ablata. us. relinquitur in fine. i. consonans, vt Vulteius o vultei. Hora. j. epistola: durus, ait, Vultei nimis attentusq; videris. vbi Vultei dissyllabum est ratione carminis. ergo in. i. consonantem desinit. Nam in accusatiuo, qui nominatiuo par est in numero syllabarum, vulteium trisyllabum posuit dicens. Vulteium nomine Menam. Quod si ante. us in nominatiuo est vocalis, & in vocatiuo quoque ablata. us. vocalis erit. vt Caius o cai. Mar quod peto da Cai, non peto cõsilium. Nam in nominatiuo trisyllabum posuit idem autor alibi dicens. Caius vt fiat Iulius & Proculus. Quod vero Ouid. Põpei trisyllabum posuit in. iiij. libr. de Ponto cum dixit: Accipe Pompei deductum nomen ab illo. eadẽ ratione potuisset Pompeius in nominatiuo quadrisyllabum ponere. Quod si rectus trisyllabus est, vt apud Lucanum: Pompeius ve parem, necesse est vocatiuum duarum esse syllabarum.

¶Rectus pluralis.) Quod nominatiuus pluralis secundæ declinationis in.i.terminatur, estq; in terminatione similis genitiuo singulari.vt dominus domini,plurali domini. ¶Genitiuus in.orum.)Quod genitiuus eiusdem numeri & declinationis.in.orum.terminatur:fitq; ab ablatiuo singulari assumpta.rum.vt a domino,dominorum. ¶Atq; datiuus in.is.) Quod datiuus pluralis eiusdem declinationis terminatur in.is.fitq; ab ablatiuo singulari.o finali mutata in.is.vt a domino dominis.Ambo vero & duo,quæ nomina ad hanc declinationem potissimũ referũtur,quemadmodũ in alijs quoq; locis diximus,in hoc casu ambobus,ambabus, ambobus.& duobus duabus duobus fecerunt. Sed Deus in nominatiuo atque consequenter in vocatiuo pluralibus facit dei regulariter:& dij per synæresin. atq; eadem ratione in datiuo deis vel dijs.Luca.in.ij.O vtinam cœliq; deis herebiq; liceret. ¶Accusatiui) Quod accusatiuus in.os.terminatur,fitq; ab ablatiuo singulari addita.s.vt a domino dominos. ¶Nominib⁹ neutris.)Quia in principio huius secundi capitis dictum est,quod nomina neutra tres casus habent similes,nominatiuum,accusatiuum, & vocatiuum:& in plurali terminabantur in. a. nunc regula illa contrahitur magis,atq; limitatur: dicitque formari a genitiuo singulari.i.finali mutata in.a. Nam si genitiuus in.i. duplex desinit:neutra pluralia in.a.purum.i.vocali antecedente desinunt.vt hoc augurium augurij.hæc auguria,hoc peculium.lij.hæc peculia. si vero in vnico.i. desinit genitiuus singularis:pluralia neutra in.a.mixtum cum consonante,quæ præcedit illud.i.desinunt. vt hoc templum templi templa. hoc donum doni dona.

Rectus pluralis fit in.i.Genitiuus in.orum.
Atq; datiuus in.is.Sed dat tibi dij deus,& dijs.
Accusatiui plurales.os.tibi mittunt.
Nominibus neutris.in.a.vertitur.i.genitiui.

¶De tertia nominis declinatione.

Tertia diuersos dat declinatio fines:
Et quanquã varie,tamen exit in.is.genitiuus.
Ex.a.ponit.atis.Ex.e.facit.is.genitiuus.
Onis.ab.o.fiet.Per.inis.nonnulla dabuntur:
Cardo,ordo,turboq;:homo,nemo,iungis appollo.
Et quod fœminei generis datur in.do.vel in.go.
Vnedo dat.onis.seu pomum,siue sit arbos.
Ast Anio & Nerio dant.enis.dat caro carnis.

De tertia nominis declinatione)Quẽadmodũ prima declinatio tres habuit nominatiui terminationes, secunda vero sex,ita tertia habet multo plures,quæ oẽs mittunt genitiuum in.is.atq; ideo dicit,Tertia diuersos dat declinatio fines.Quia,quanq; literæ terminales huius declinationis sint vndecim.a.e.o.c. d.l.n.r.s.t.x.terminationes quinquaginta sunt & eo amplius, quas cũ de genitiuo disputabimus, ex ordine prosequmur. ¶Ex.a,ponit.atis.)Quod nomina tertiæ declinationis in.a.desinentia,super.a.nominatiui.tis.assumpta mittunt genitiuum in.atis.vt hoc toreuma toreumatis.schema.atis.pægma. atis. syrma. atis.pneuma.atis hæc antiquiores etiam per primã declinabant : suntq; omnia græca , vt in genere diximus. ¶Ex.e.facit.is.genitiuus)Quod huius declinationis nomina in.e.finita mittunt genitiuũ.e. mutata in,is.vt hoc mare maris.cubile.lis mantile.ilis.suntq; omnia neutra atq; latina nã græca fœminina sunt, reducunturq; ad primam declinationẽ latinã. ¶Onis.ab. o.fiet.) Quod nomina tertiæ declinationis in. o.desinentia mittunt genitiuum in.onis.super.o.nominatiui assumpta.nis.vt hic sermo sermonis.harpago.gonis.vnio onis.porphyrio.onis. ¶Per.inis.nonnulla dabuntur.)Quod hæc nomina,quæ vno versu cõplectuntur,mittunt genitiuum non in.onis sed in.inis.hic cardo cardinis. ordo.inis.turbo.inis. pro ventorum vertigine,aut pro puerorum trochisco.Virgil.in.j.Turbine corripuit:scopuloq; infixit acuto. Hora in epodo.Citumq; retro solue turbinem.Nam cum proprium est nomen gladiatoris cuiusdam,generalem regulam sequitur.Idem.ij.Ser.Rides turbonis in armis spiritum.Homo.inis.& nemo.inis.quod ab homine cõpositum est apud antiquiores genitiuum misit in.onis.Ennius apud Priscianũ. Vulturis in syluis miserum mandebat homonem.Ipse quoq; genitiuus neminis antiquus est: quo vix vti possumus. Plautus in captiuis.Neminis miserere certum est.& Lucillius.Neminis ingenio quenquã cõfidere oportet.Apollo apollinis. cuius genitiuus atticus est appollo,vt Paulus in epistola ad Corinth.i. Hierony.interprete.Ego quidem sum Pauli,ego autẽ Appollo. sed de hoc in declinatione græca dicemus, antiquiores quoq; Festo autore apollonis dicebant. ¶Et quod fœminei generis.) Quod nomina etiã desinentia in.do.vel in.go.quæ sunt generis fœminini,mittunt genitiuum in.inis. vt hæc teredo teredinis. formido. inis.virgo.ginis.vligo vliginis.Vnedo tamẽ pro arbore & pro pomo,& si generis est fœminini, genitiuum fecit vnedonis.Pli.lib.xvj.Quibusdam arboribus cortex cadit,vt malo vnedoni.Idẽ lib.xv.De vnedone.Arbor ipsa fructicosa pomũ inhonorum, vt cui nomen ex argumento sit vnum tantũ edendi. Mendum est incredibili cõsensu in omnibus libris receptũ, quod a me primũ est deprehensum in expositione Seruij super illud Virg.j.Georg.Arbuta sacræ Deficerent syluæ.ait namq; arbuta poma syluarum,quæ Plinius oredones vocat,quod asperitate sua plures edi non possunt.atqui Plinius.non oredones,sed vnedones appellat.ergo vel meo periculo emendandus est iste locus:atq; fidei pristinæ restituendus ¶Ast. anio.& nerio.)Quod hæc duo nomina,hic anio vel anien,& hæc nerio vel nerien: mittunt genitiuum in. enis.vt anienis.Hora.j.Car.Et præceps anio ac tiburti locus.quod antiquissimi secundum analogiam declinabant anien.anienis.Cato.non minus quam quindecim milia Anien abest. Papi.etiam in syluis, priscos imitatus,præceps Anien dixit.Declinatur etiam hic anienis.vt Sil.l.j.puni.Qua pater acceptis anienis ditior vndis.quanq; potest esse genitiuus anienis: siue igitur prima nominatiui positio sit anio siue anienis,siue Anien genitiuus habet anienis.Luc.in.ij.Gelidas anienis ad vndas.Oui.xiij.Meta quanquã anienis aquæ cursuq; breuissimus almo.Nerio quoque,vt.A.Gellius libro.xiij.noct. atti.scribit. a veteribus sic declinabatur quasi anio: nam perinde (inquit) vt anienen, sic nerienen dixerunt tertia syllaba producta.Plau.in truculento.Mars peregre aduenien salutat nerienem vxorem suam.Mart.in nuptijs philologiæ.Certumq; esse gradiuum nerienes coniugis amore torreri.declinatur etiam hæc nerienes.is.vt Varr. in saty.menipea:Nerienes(inquit)minerua,fortuna,ac Ceres.Caro preterea a regula excipitur facitq; in gtõ carnis,quoniã apud priscos hæc carnis.is.declinabatur.Liuius Andro.Carnis ait vinũq; quod libat. T.Liuius.xxv.ab vrbe.Laurentibus carnis,quę dari debet,data nõ fuerat.Itaq; ab eo quod est caro caruncula,& ab eo quod est carnis carnicula diminutiua declinata sunt Animaduertendũ hoc in loco,quod in græcorũ declinatiõe diximus,noĩa græca fœminina.in.o.longũ desinẽtia in onis.fecisse genitiuũ apud priscos atq; reliquos casus consequenter,vt.io.ionis calypso.onis.dido.onis. Plau.in Aulu.Argus quem

quondã Ioni Iuno custodẽ dedit. Liuius Andro. Apud nymphã atlãtis filiã calypsonem. Ennius: Pœnos didone oriundos. Sed huiusmodi declinatione iam nõ esse vtendũ ostendit Quintilianus lib. j. his verbis: mihi autem placet latinã rationem sequi, quousque patitur decor: neq; enim calypsonem dixerim, vt iunonem. quanquam sequutus antiquos Cæsar vtitur hac ratione declinandi. Illud præterea est annotandum, masculina græca in. on. finita in hanc terminationem plerunq; a latinis referri. vt tarchon; cho. raphon. pho. agãmenon. eno. Virg. ix. Aeneid. Hinc tarcho & thyrrheni tuta tenebãt. Idẽ. in. x. Partheniumq; rapho & ꝓdurum viribus orsen. Papi. in Achi. Stimulatq; agamemno volentes.

Lac tibi dat lactis. halec halecis habebit.
Bogud format. udis. nostri dixere Dauidis.
Additur. is. post. l. Sed. lis: mel. felq; recepit.
Nomen quod fit in. n. assumit. is. in genitiuo.
Men. finita dabunt inis. & quod desinit in. cen.
Atq; vnguen. pecten. iunges cũq; inguine glutẽ.
Et quandoq; datur ex. on. genitiuus in. ontis.
Is. post. r. iunges. Tamen. r. tibi far geminabit.
Cris. dat acer. volucer. alacer. Bris. accipit imber.
Et sua composita, Celeber, quibus adde saluber.
In. tris. plura dabis. frater. mater. pater. vter.

¶ Lac tibi dat lactis.) quod in. c. duo tantum nomina reperiuntur huius declinationis. hoc lac lactis, quod antiquissimi hoc lacte lactis declinabant. Plau. in menech. Nec lacte est lacti vsquam similius. nã lactes in plurali, vt alias diximus, sunt intestina per quæ labitur cibus. vt scribit Pli. li. xj. natu. hist. singulariter quoq; lactis in nominatiuo dixit Pomponius in Ferentinati. Cerebellum (inquit) lactis agnina. ¶ Halec, quẽadmodum in genere memorauimus, salsugo erat ex pisciculis halecibus sale maceratis cõfecta: quod etiã garũ vocabatur: facit in gtõ halecis. quẽadmodũ & halex. ecis. vt infra dicemus; sed halec caret numero multitudinis, quemadmodũ & alia multa huiusmodi nomina. ¶ Bogud format. udis.) Quod in. d. vnum tantũ reperitur nomen huius declinationis Bogud, qui fuit Rex Mauritaniæ, facitq; in gtõ bogudis. Liuius apud Pris. lib. cxiij. Ab vrbe cõdi. Cassius (inquit) et Bogud castra adorti. Idẽ in eodem. Bogudis causa exercitum in Aphricam traijcere conatus sit. Opius in cõmentarijs. Rex Bogud coniunctis suis copijs & cognito regis Iubæ egressu. & ibidẽ pauloante: Profectus ab Vtica in Mauritaniam regnumq; bogudis est ingressus. ¶ Nostri dixere Dauidis.) Ac si dicat, quod hoc nomen Dauid cum finalem syllabam acuat, neq; possit declinari, quia barbarum est: tamen nostri, hoc est, religionis Christianæ scriptores aliquãdo ausi sunt hic Dauid. idis. declinare penultima in genitiuo longa: quia Dauid vltimã acuit, ergo necesse est, vt gtũm habeat penultima producta, vt Michael. elis. Daniel. elis. Vtitur illa ratione declinandi Iuuencus in quatuor Euangelia. ¶ Additur. is. post. l.) Quod huius declinationis nomina in l. literam finita, faciunt gtũm assumpta. is. super nominatiui terminationem, vt hoc animal. alis tribunal. alis. vectigal. alis. Michael. elis. vigil. ilis. sol. olis. consul. ulis. Deinde dicit, ꝙ hæc duo noĩa mel & fel in genitiuo assumunt. lis. pro. is. Itaq; genitiuus & reliqui casus, qui pendẽt a genitiuo duplici. l. scribuntur, vt mellis. fellis. melli. felli. a melle felle. ¶ Nomen quod fit in. n.) Quod nomina in. n. finita mittũt gtũm. is. assumpta, vt hic titã nis. hæc syren. is. delphin. inis. canõ. nis. sed quẽadmodũ in gñe diximus in. an. & in. in. & in. on. finita oĩa sunt græca. In. en. vero partim græca, partim latina. ¶ Men. finita.) Quia superior regula tantum finali syllabæ genitiui prospexit: dicit nunc, ꝙ nomina terminata in. men. vt hoc fulmen. numen. & in. cen. vt cõposita a cano. is. qualia sunt tubicẽ. fidicen. cũ his quatuor nominibus, vnguen. pecten. inguẽ gluten. mutãt. e. nominatiui in. i. vt fluminis. numinis. tubicinis. fidicinis. vnguinis. pectinis. inguinis glutinis, quod Pli. lib. vij. glutinum dixit Glutinum (inquit) perpendiculũ & terebrã. Hymẽ vero, quomõ mittat genitiuum, nõ expressi: quia nusquã eius obliqui a me reperti sunt: quod si declinaretur, nihil dubium est, quin Hymenis genitiuum faceret: & reliquos casus consequenter. ¶ In. on. vero quæ, vt diximus, omnia sunt græca. partim mittunt genitiuum in. ontis. vt Lacoõ. ontis. Demophoon. ontis. Hippocoon. ontis. Hippomedon. ontis. Phaeton. ontis. Acheron. ontis. Tarchon. ontis. Bison. ontis. Partim in. onis. vt dæmon. onis. canon. onis. daphnon. onis. sindon. onis. sidon. onis. Sinõ. onis. hieron. onis. Euan quoque vnum de bacchi nominibus autore Prisci. tis. in genitiuo assumit. dicimusque Euantis. Papin. v. Theb. Et a summis auditus montibus Euan. Virgil. vj. Aeneid. Illa chorum simulans Euantis orgia circum. Seruius, participium esse vult Euantis, quasi bachantis. Sed de his, vbi de græca declinatione, plura. ¶ Is. post. r. iunges.) Quod huius declinationis nomina in. r literam terminata assumunt in genitiuo. is. quacunq; vocali præcedente. vt puluinar. aris. torcular. aris. anser. eris. passer. eris. Gadir. iris. amor. oris. decor. oris. murmur. uris. fur. furis. Far vero accipit in genitiuo. ris. itaq; per. r. duplex scribitur. far farris. & reliqui consequenter casus, qui a genitiuo formantur. farris autem ideo putant, r. in genitiuo sumpsisse: ne coincideret cum secunda persona huius verbi for faris. Deinde dicit, ꝙ tria nomina in. cer. desinentia mittunt genitiuum. cer. mutata in. cris. ea sunt acer acris pro fortis, vehemens & acutus, nam pro arbore aceris in genitiuo facit. Solinus de thure scribens. Ramis (inquit) ad aceris æqualitatem. Volucer. cris. alacer. cris. Deinde quod hoc nomen imber, & ab eo composita Se ptember, October, Nouember, December, mulciber formant genitiuum. ber. mutata in. bris. vt imbris, Septembris, Octobris, Nouembris, Decembris, Mulcibris, nam a mulcendo & imbri compositum videtur: & recte simplicis declinationem seruat, sed Ouid. in secunda. de arte mulciberis posuit dicens: Mulciberis capti Marsq; Venusque dolis. Cice. vt in secunda declinatione diximus genitiuum mulcibri protulit. ij. Thus. Celeber quoq; & saluber genitiuos faciũt celebris & salubris. Possunt autem hæc duo adiectiua cum illis tribus acer. volucer. alacer. & cum illis quæ terminãtur in. ster. etiam & sub terminatione in. is. pro genere masculino & fœminino declinari, vt hic & hæc alacris & hoc alacre. hic & hæc acris & hoc acre. Virgil. vj. Aen. Anchises alacris palmas vtrasque tetendit. Ennius apud. Prisc. Somnus repente in campo passim molissimus perculit acris. ¶ In. tris. plura dabis.) Quod in ter. desinentia nomina multa reperiuntur mittentia genitiuum in. tris. non tamen omnia, vt quidam putauerunt: quoniam græca omnia mittunt genitiuum in. eris. vt soter. eris. panther. eris. character. eris. physeter. eris. stater. eris. luter. eris. spinther. eris. Non spinthris. & cõplura alia: de quibus. lib. v. cum decrementis nominum dicetur plenius differendum est. Quæ vero in tris. mittunt genitiuum, hæc sunt fere. frater. tris. mater cris. pater. tris. & ab eo composita, vt diespiter. tris. marspiter. tris. opiter. tris. Iupiter. tris. quod etiam Iouis facit, sed hoc a nominatiuo Iouis est, quemadmodum iupitris a Iupiter: qua declinandi ratione Iginius frequenter vtitur, vt vter. tris. accipiter. tris. venter. tris. linter. tris. etiam si græcum sit.

Accipiter, venter, linter. Quod desinit in.ster.
Iuppitris atq; Iouis dat Iuppiter. O. facit.ex.u.
Robur,ebur,femur & iecur.at cor dat tibi cordis.
Suscipit.atis.ab.as.genitiuus. Demitur inde
Vas vadis,& vasis.as assis.mas maris: Atqui
Græcum ponit adis genitiuo,ponit & antis.
Cum sit in.es.nomen mas,aut commune duorũ,
Dat genitiuus.itis. Sed verres dat tibi verris,
Et vates vatis. Dat.etis.pariesq;,ariesq;.
Perpes & interpres,teres,indiges.p̄pes,hebesq;.
Inquies & locuples,magnes,Hæresq; dat.edis.
Pes pedis. At nomen dat.idis.quod de sedeo fit.
Græcum nomen in.es.genitiuum mittit in.etis.
In proprijs ex es.facit.is.quandoq; dat.etis.

¶ Et nomina adiectiua pro genere masculino desinentia in.ster.mittũt quoq; gtũm in,stris, vt syluester, stris.quod cum est viri proprium syluester.stri,per secundam declinatur.rurester.stris.equester.stris, pedester,stris.paluster.stris.campester.stris.sequester.stris, quod etiam per secundam & primã declinatur, sequester.stra. strum. Sed quæret fortasse quispiã cur non fecit mentionem hoc loco huius nominis iter. Ad quod illud dicimus hoc nomẽ in vsu nostro ex duobus rectis constare,hoc est, Iter iteris. itiner,eris. sed in nominatiuo & duobus reliquis casibus, qui in neutris nominib⁹ sunt nominatiuo simi les,magis est ĩ vsu iter,in obliquis magis est itiner: sed de hoc infra iterum dicemus, cum de habentibus duplex cremẽtum differetur. Eadem ratione,cum Iuppiter & Iouis in ntõ dicatur, atq; in gtõ Iupitris & Iouis. Iupiter in ntõ magis est in vsu, quẽadmodum & Iouis in genitiuo, qui est ab eo quod hic Iouis. Cæcilius apud Prisc. Non nobis quidẽ Deus repertus est Iouis. & Actius apud eundem. Lucifera lampade exurat Iouis arietẽ. ¶ O. facit ex.u.)Quod hęc quatuor nomina femur ebur,robur,iecur, & si regulã sequuntur terminatorum in.r.quantum ad syllabã genitiui terminalem attinet, tamen in penultima mutant.u.nominatiui in. o.dicimusq; femoris, eboris,roboris,iecoris, quod etiam in gtõ iecinoris vel iocinoris fecit, quanquam videatur ab eo quod est iecinus vel iocinus declinari. Persi. rupto iecore exierit caprificus. Liui. viij.ab vrbe. Caput iocinoris a familiari parte cæsum,Antonius Gnipho,quẽ Cicero post fori laborem frequenter audiebat. Ab eo quod est ebur & robur ebura & robura faciebat:autor est Quint.in.j.Deinde dicit, q̃ hoc nomẽ cor accepit.d. literã mediam,fecitq; in gtõ cordis. Hepar vero, quod apud græcos hepates gtũm facit, ideo nõ posui, quia hoc nomẽ a latinis receptum nõ est,cum propriũ habent iecur, & quod ex antiquioribus grãmaticis nullus posuit,quod ipsum argumento est eo nõ esse vtendum. Lar quoq; pro rege Veientium,quod Prisc.posuit facere gtũm lartis,ego nõ posui,quod huius nominis tantũ obliquos reperio.Liui.li.iiij. Larte tolũnio rege veientum, & Oui. Larte ferox,cæso cossus opima tulit. ¶ Suscipit.atis.ab.as.) quod nomina tertiæ declinationis in.as.finita mittunt gtũm in atis.s.nominatiui mutata in.tis.vt pietas.atis.sanctitas. atis.ciuitas.atis.veritas.atis.& noĩa gentilia,vt Arpinas.atis.Altinas.atis.Tolosas.atis. quæ antiquiores per.is.&.e.declinabant,vt arpinatis.ate.altinatis,ate. Excipiuntur quatuor monosyllaba quæ aliter exeunt in gtõ,ea sunt vas.dis.Cic.iij.offi. Vas factus est alter eius sistendi. Hor.j.Ser. Ille datis vadibus,qui rure extractus in vrbem. Vas.vasis,quod etiam antiquiores hoc vasum vasi declinabãt,atq; ideo in plurali tantũ secundæ reperitur declinationis.Cato apud Gel.li.xij. noctium atti. Neq; vasum,neque vestimentum vllum est in manu pretiosum. As.assis.pro libra,duodecim vnciarum,siue pro solida hæreditate Mas maris,pro masculo in qualibet specie,quod aliquando figurate etiam neutris iunximus,quia masculinum,sicut & fœminum versus heroicus non recipit, itaque aliquando nomen mas, aliquando masculum diximus:quod vtrunq; improprium est. ¶ Atqui græcũ ponit.adis.) Quod nomina græca partim mittunt genitiuũ in.adis.vt Arcas.adis.Pallas.adis.monas.adis.ogdoas ogdoadis.decas.adis.hellas. adis,arcas.adis.Partim in.antis.vt Pallas.antis.Calchas.antis.Thoas thoantis.elephas elephantis.gigas gigantis,adamas.antis.Atlas.antis.Pæas.antis.Sed q̃ sunt illa,quæ mittunt in.adis. quæ in.antis.a declinatione græca petendum est:nam quæ illi mittunt in.ados.nos in.adis.quæ illi in.antos.nos in. antis.vertere debemus. ¶ Cum sit in es nomen.)quod nomina masculina,aut communia duorum generum terminata in.es mittunt genitiuum in.itis.e.nominatiui mutata in.i.&.s. mutata in.tis.vt hic stipes stipitis, hic trames.itis. hic & hæc miles.itis. hic & hæc sospes.itis. Excipiuntur duo, hic verres, hic & hæc vates, quæ formant genitiuum.es.muta in.is.vt verres.ris.vates.eis. In.etis. vero mittunt genitiuum vndecim nomina,quæ sequuntur.paries.etis,aries.etis.perpes perpetis.interpres.etis.teres.etis. indiges. etis, præpes.etis.hebes.etis. Inquies inquietis. locuples.etis. magnes. etis. mansues. etis, quod apud priscos fuit. Actius in meleagro:Misericordia mansues fit.Plautus in asinaria. Reddam ego te fera fame mansuetem. Apul.vij.Meta.Mansuetes ac mansues inde factos.Idem in.xj. Vide & vrsam mansuem,ab eo quod mãsuis.e.videtur fecisse vtrobiq;.Impes impetis.tantum in ablatiuo siue septimo casu reperitur: atque ideo ad defectiua nomina reiecimus apud Columelam quoq; reperi in.ij. de re rust. Compitibus ab eo quod est compes compitis.E vepribus(inquit) compitibusque congesta colligere. Duo tamen ponit mittentia genitiuum in.edis,hæres.edis.& pes.dis.Composita quoque a sedeo.es,exeunt in.idis. vt obses.idis. reses.idis.præses.idis.deses.idis. ¶ Græcum nomen in.es.)Quod nomina græca in.es.finita plerunq; mittunt genitiuum in.etis.vt cres cretis.lebes.etis.tapes.etis.quod etiam hoc tapete,vel hoc tapetum declinari potest.Sillius.iiij.puni.Illum Sidonio fulgentem ardore tapeta. Virgil.ix.Aeneid. Pulchrosque tapetas. Pli. libro.viij. in tapetis antiquissima gratia.& in.ff.in titu.de auro & argento legato.l.argumento. Tapeta (inquit) vesti cædunt:quæ aut sterni,aut inijci solent. quanquam tapeta posse legi alibi diximus:nam quod Virgil.ix.Aeneid,dixit,qui forte tapetibus altis,ab eo quod est tapes tapetes, vel tapete tapetis esse potest. ¶ Nomina vero propria virorum quandoq; mittunt genitiuum.es. mutata in.is. vt Ioannes ioannis,Diomedes diomedis. Vlysses vlysis. Achiles achilis:quandoque mittunt genitiuum es.mutata.in.is.atq; etiam in.etis.vt Dares daris,vel daretis. Thales thalis,vel thaletis. Chremes chremis vel chrematis.Rhamnes.nis.vel rhamnetis.Pheres.is.vel pheretis.Virgil.v.Aeneid. Vastis cum viribus effert Ora Dares. Atque iterum:Præcipitem Darem ardens agit.& paulopost.Fessumque Dareta eripuit mulcens dictis.Iuue Et mitte Thaletis ingenium. Terentius.in Andria: Puerum inde abiens cõueni Chremis.Idem in eadem.Chremetis affinitatem effugere potero. Virgil.ix.Aeneid. Eurialus phaleras Rhamnetis,& aurea bullis.Papinius,ix.The.Inde Pheres acerque Tichus,sed cassa Pheretis.

Es.tibi fœmineum conuertit in.is.genitiuum:
Sed teges, atq; seges, abiesq;, quiesq; dat.etis.
Merces mercedis facit: in Cereris Ceres exit.
Is.finita tibi mittunt similem genitiuum.
Cuspis format.idis.casfis, lapis additur illis.
Semis semisis dat, sanguis sanguinis. Et quæ
Dant.eris, vt cucumis. vomis, & cinis, addito puluis.
Impubis iunges.glis gliris, lisq; dat.itis.
Samnis samnitis.dis.ditis.iunge Quiritem.
Græcum mittit.idis. Simois Pyroisq; dat.entis.
Quod fit in.in.& in.is.dabit.inis. iungito pollis.

¶ Es.tibi fœmineum) Quod nomina fœminina in.es.desinentia mittunt genitiuum.es. mutata in.is. vt as pes.is. vulpes.is. proles.is. soboles.is. quatuor vero fœminina quę hic explicantur. mittunt genitiuum in. etis. ea sunt teges.etis. seges.etis. abies.etis. quies.etis, quod (vt supra diximus) veteres per quintam nominis declinationem proferebant. merces facit mercedis, & Ceres cereris. Quod vero iuniores ab eo, quod est Agnes. etis. in genitiuo fecerunt, arte atque exemplo caret, nullum enim græcum fœmininum est huius declinationis, quod faciat genitiuum in. etis. & diuus Ambro. qui nobis vitam atq; historiam beatæ Agnes scriptam reliquit: cũ frequenter nomen virginis repetat: nunquã agnetis agneti agnetem ab agnete dixit: sed agne agnes & reliquis casibus græcæ declinationis semper vsus est: nam cum Agne nomen sit græcum, interpretetur quæ casta, aut declinatione græca flectendum est, Agne agnes vel agneos, aut latina Agna agnæ. vt Horatius.j.Ser. delectat veluti balbinum polypus Agnæ. Quid quod in codicibus antiquis atque fidei probatissimæ, in quibus rei diuinæ mystica pertractantur, cum virginis martyrisque commemoratio fiat: nõ Agnetis & agnete, sed Agnes & agne legitur: quam scripturam adhuc retinent viri religiosi, atque antiquitatum veræq; lectionis diligentissimi indagatores, qui habitu moribus & vitæ sanctimonia diuum nobis Hieronymum repręsentant. ¶ Is.finita tibi mittunt.) Quod nomina in. is. desinentia habent genitiuum similem nominatiuo, vt panis panis, ignis ignis. nauis nauis. classis.is. Tria tamen nomina mittunt genitiuum in. idis. Cuspis. idis. atque ab eo compositum tricuspis. idis. Ouid.j. Meta. Posito tricuspide telo. Casfis. idis. quod etiam hæc cassida declinatur. Virgil. libro.xj. Aeneid. Et aurea vati cassida. lapis.idis. a quo Ennius in.vij. casu fecit lapi dicens. Occumbunt multi lethum ferroque lapique. Semis præterea facit semissis. vt in digestorum libris de vulgari & pupillari substitutione .l. Etsi. Per bonorum (inquit) possessionem semis ei ablatus sit. Genitiuum posuit Priscianus de ponderibus & mensuris, dicens. Post hæc semissis solidi pars maxima fertur. Cum vero non sex vncias, aut assis medietatem: sed tantum alicuius integri dimidium significat siue sit aduerbium siue sit nomen, indeclinabile est. Sanguis.inis. a quo exanguis compositum exanguis fecit in genitiuo non exanguinis, vt supra memorauimus. ¶ Et quæ dant. eris.) Quod quinque nomina quæ hoc in loco explicantur mittunt genitiuum in. eris. Cucumis. eris. Virgil. in Copa. Et pendet iunco ceruleus cucumis. declinatur etiam cucumer.eris. imo, quantum suspicamur, hæc nomina duplices habuere casus ex duplici nominatiui terminatione profectos, cucumer vel cucumis.eris. vel cucumis, cucumeri vel cucumi. cucumerem vel cucumin. Pli.lib.xix. Cucumin vero & in odore & in colore similem. Idem lib. xx. Cucumin syluestrem esse dicimus multo infra magnitudinem satiui. & paulopost. Cucumin qui magnificant. Vomer vel vomis vomeris. Seruius. Georg. vomer (inquit) vel vomis ab vtroque vomeris. Et eodem modo ciner vel cinis. eris. puluer vel puluis. eris. impuber vel impubis. eris. quemadmodum in principio huius libri diximus. Cæsar in libro de analogia, puber puberis declinare præcepit. Probus vero grammaticus eruditissimus pubis puberis: nos tamen cum apud Cicero. in. ij. de Orato. legamus, quod nisi puberem te iam (inquit) haberem. & apud Salust. in Iugur. Deinde omnes puberes numidas atque negotiatores interfecit: suspicamur ex analogia, quam habent inter se dictiones simplices & ab eis compositæ, duplices fuisse nominatiui terminationes, atque vtranque regularem habuisse genitiuum. puber puberis, a quo fit compositum impuber.eris. quemadmodum Cicero in.iiij. Inuect. dixit. Filium eius impuberem legatum a patre missum. & hic & hæc impubis & hoc impube, quam declinandi rationem Virgil. sequutus. ait. Impubis Iuli. & Hor.ij.Car. Impubem parentes Troilum. & idem in Epodo. Trementi quæstus ore constitit puer impube corpus. Glis.iris. animal notum est, de quo Martia. in disticho. cuius lemma est glires, Inquit. Tota mihi dormitur hyems & pinguior illo tempore sum, quo me nil nisi somnus alit. Quod vero quidam glitis & glissis ab eo quod est glis fecerunt, adhuc nusquam legi. Lis. litis. samnis. itis. dis ditis. genitiuum in. tis. miserunt. Quirites quoque, quod Phocas in numero tantum multitudinis declinat, ex proportione in singulari quiris quiritis declinari potest, quam rationem Ouidius sequutus in elegijs dixit, An si pulsassem minima de plebe quiritem. & Persius, Quibus vna quiritem vertigo facit. ¶ Græcum mittit. idis.) Quod nomina græca huius declinationis terminata in.is. mittunt genitiuum in.idis. vt Paris paridis. Adonis adonidis. Eupolis eupolidis. Doris.idis. Thetis.idis. Iaspis.idis. Aliquando habent genitiuum parium syllabarum: cum scilicet genitiuus apud græcos in.os.purum desinit. vt Paris parios. Paris paris. Adonis adonios. Adonis adonis. Neapolis neapolios. Neapolis neapolis. Pleraque tamen ex his, quæ græci terminant in. ios. in genitiuo, mittunt apud nos genitiuum in.idis. vt tigris tigrios vel tigris tigridis. ¶ Simois Pyroisque.) Quod hæc duo nomina græca pyrois & simois reperiuntur apud latinos facere genitiuum in.entis. vt Pyrois pyroentis. Simois simoentis. Ouidius.ij. Meta. Interea volucres Pyrois Eous & Aethõ. Valer. Flacus in.v. argonauticæ. Et formidantem patrios Pyroenta dolores. Virgilius. j. Aeneidos. Vbi tot Simois correpta sub vndis. Idem in eodem. Alma venus phrygij genuit Simoentis ad vndam. ¶ Quod fit in.in.) Quod nomina græca quæ in nominatiuo duplicem habent terminationem (hoc est) in.in. vel in.is. mittunt genitiuum in.inis. vt Eleusin. eleusis eleusinis. Salamin vel salamis. minis. Trachyn vel trachys trachynis. Delphin vel delphis delphinis. Phorcyn vel phorcys phorcynis. Oui. in epistola Phædræ. Tempore, quo nobis inita est cerealis Eleusis. Idem. vij. Meta. Cerealis Eleusis iterum dixit. Seruius in illud Virgil.j. Georgicorum. Vomis & inflexi primum graue robur aratri. græci (inquit) delphin & delphis dicunt, eleusin & eleusis. sed verius in.n. desinunt, quod in obliquis habent. n. delphinos. eleusinos. dicitur etiam & Eleusina. Iustinus libro.v. Tyrannos (inquit) Eleusina emigrare iusserat. Ouidius. xiiij. Meta. Dominæ sub imagine signum Seruat adhuc Salamis. Horatius. j. Carmi. Teucer Salamina, patremq; cum fugeret. Trachyn & trachys

quod interpretatur aspera: vrbs est Bœotiæ. Lucanus: Trachyn prætioq; nefandæ lampados. & Ouid. in.xj.Meta. Herculeam trachyna iube. Quod vero dicit, iungito pollis, quantum ad terminationem.is. intelligendum est: nam illa in. inis. penultima longa faciunt, hoc penultima breui: illa præterea græca sunt hoc latinum. Declinatur etiam pollen pollinis, autoribus probo & Cæsare in lib.de analogia. Phocas vero & Carisius pollis.inis, declinant. Sed quemadmodum de recto non satis constat, ita de obliquis exploratum est. Serenus. Proderit & madida frumentum polline turgens. Celsus. libro.ij. Expolline infirmissimus cibarius panis. Plin. libro.xxxiiij. Illinunt (inquit) cum polline. ℭ Otis. nomen in. os.) Alij hanc regulam de terminatis in. os. aliter posuerunt dicentes mittere frequẽtius genitiuum in.oris. nos autem illam inuertentes diximus generaliter facere genitiuum in.otis. quod plura in.otis.facere reperiũtur, quam in.oris. vt rhinoceros.otis. monoceros,otis. niceros.otis. ægoceros. otis. eros otis, phileros.otis, nepos, otis. dos dotis. cos cotis. sacerdos.dotis. compos.otis. impos.otis. Mart. in.j. Quæ non promisit prælia rhinoceros. Idem in eodem. Et pueri nasum rhinocerotis habent. Plin. li. viij. Asperrimam autem feram rhinocerotem. Luca. Humid⁹ ægoceros, nec plus leo tollitur vrna. Martia. Cum placeat phileros tota tibi dote redemptus. & paulopost: Perpetuam dij te faciant philerotis amicam. & in libris digesto. titulo de fideicõmissis.l. Lucius. Eros eroti libertatem nõ

Otis nomen in.os.mittit. Tamen exit in.oris.
Ros, flos, mosq;, lepos. Os transit in oris, & ossis.
Custos custodis dat, bos bouis. Et tamen.ois.
Græca dabunt. vt tros, thos, minos, additur heros.
Vs.tibi mittit, oris. Per.eris.sed plura dabuntur,
Vlcus, acus, viscus, fœdus, cum pondere sidus.
Vellus, olusq;, scelus, funus, genus: addito vulnus.
Munus, onusque, latus, vetus atque opus. Et tamẽ udis.
Dant subscus, incus, palus, & pecus hæc muliebre.
Telluris Venerisque dabunt Tellusq; Venusque.
Cætera fœminei generis mittuntur in.utis.
Quæ polysyllaba sunt: monosyllaba dantur in uris.
Grus & sus dat.uis. Intercus.utis.tibi mittit.
Græcum nomen in.us.genitiuum mittit in.untis.

dedit. In oris, vero exeunt pauca, quæ hic enumerat. ros roris. flos.oris. mos moris. lepos leporis. os oris. & quæ terminantur etiam in.or. vt arbor vel arbos arboris, color vel colos, coloris. vapor, vel vapos vaporis. odor. vel odos odoris. honor vel honos honoris. Virg. in Buco. Nunc omnis parturit arbos. Pli. libro.xxxv. glebis inquit suus colos atque ibidem sæpius ea declinandi ratione vtitur. Lucr. lib.v. Et volitans permanat ad hos frigusque vaposq;. Plau. in captiuis. Cuius odos sub basilica nos omnis adegit in forum. Virgil.j. Aeneid. Hic pietatis honos? sic nos in sceptra reponis? timor etiam vel timos apud Marcel. legitur. Os quoque in alia significatione ossis facit. custos custodis. bos bouis. ℭ Et tamen.ois.) Quod quædam nomina græca reperiuntur mittentia genitiuum in.ois. vt minos ois. trois tros. thos thois. heros herois. Ab eo quod est Minos, minonis fecit Salust. apud Priscia in.ij. histo. Dædalus (inquit) e Sicilia profectus quo Minonis fugerat iram. sed potest esse hic genitiuus ab eo, quod Minon. Virgil. j. Aeneidos: Tros, tyriusque mihi nullo discrimine agetur. Et in eodem: Troas relliquias danaum, & Troes te miseri ventis maria omnia vecti. Pli. libro. viij. Nam thoes luporum id genus est. ℭ Vs. tibi mittit.) Sæpe de hac quoq; regula inuertenda cogitauimus, propterea quod aliquanto plura excipiebantur, quã continebat: sed ne simus tantæ nouitatis autores dicamus: quod huius declinationis nomina terminata in. us. mittunt genitiuum in. oris. ea fere sunt corpus corporis. decus decoris, lepus leporis, litus litoris, fœnus fœnoris. frigus frigoris. nemus nemoris. pectus pectoris. pignus pignoris. pecus pecoris. stercus stercoris. tempus temporis. tergus tergoris. facinus facinoris. & nomina comparatiua sub terminatione. us. vt nobilius nobilioris. breuius breuioris. Excipiuntur vero septemdecim nomina, quæ tribus versibus continentur, quoniã genitiuum mittunt in. eris. vt vlcus vlceris. acus aceris. viscus visceris. fœdus fœderis. pondus ponderis. sidus. eris. vellus velleris. olus oleris. scelus sceleris. funus funeris. genus generis. vulnus. eris. munus. eris. onus. eris. latus. eris. vetus veteris. opus operis. Illa quoque duo pignus & fœnus etiam in. eris. quoque exeunt. Iuuena. Milia fœnus pigneribus positis, a fœnere quoque fœneror & fœnero declinata sunt. ℭ Et tamen. udis.) Quod huius declinationis quatuor tãtum nomina exeunt in. udis. subscus. udis incus. udis. palus paludis. pecus pecudis. Quatuordecim anni sunt, ex quo hanc regulam magno honoris nostri periculo cœpimus edere, vt aliorum autorum perplexitatem fugeremus, qui hac in parte genus cum declinatione, atque vtrumque cum syllabarum quantitate confundunt. in quo quanto breuiores facilioresq; fuerimus quã cæteri, addo etiam copiosiores, etiam maleuolis iudicandum relinquo. Sed in tanto temporis interuallo ex frequenti librorum lectione, quos lexici mei gratia excussi, vnũ tantũ reperi nomen, quod regulis a me traditis nõ continebatur: cuius etiam neq; alij quoque grammatici mentionem fecerant. Id erat subscus udis. Ennius apud Festum. Neq; vlla subscus prohibet compagem. Cato. de re rusti. subscudes iligneas adindito. Quod vero dixit pecus hæc muliebre, dictum est propterea, quod hoc pecus pecoris facit in genitiuo. ℭ Cætera fœminei generis) sunt autẽ tantum quinque vt in genere disputauimus. virtus virtutis. iuuentus iuuentutis. senectus senectutis. salus. tis. seruitus. utis. ℭ Monosyllaba dantur.) Quod nomina monosyllaba huius declinationis terminata in. us. mittunt genitiuum. in. uris. vt mus. ris. ius. ris. crus cruris. thus thuris. pus puris. quo frequenter etiam in obliquis Celsus vtitur. Grus tamen facit gruis. & sus suis. Ligus vero rationem monosyllabarum sequitur, aut genitiuum ab altera terminatione hoc est ligur accepit, fecitque cum illo liguris. Hoc nomen intercus. t. in genitiuo accepit: propterea quod ab inter & cutis componitur. ℭ Græcum nomen in. us.) Quod nomina græca terminata in. us. mittunt genitiuũ in. untis. vt Amathus. untis. Sipus. untis. Phycus. untis. Hiericus. untis. Opus. untis. Trapezus. untis Hydrus. untis. Phlius. untis. Virgil. x. Aeneid. Amathus est celsa mihi Paphos. Ouidius. x. Metamor. At si forte roges fœcundam Amathunta metallis. Luca. in. vij. Et subdita Sipus montibus. Silius. ix. punico. terras & litera Sipus. vrbs est Apuliæ. quæ postea Sipontus dicta est. Pli. in Cyrenaicæ descriptione: promontorium (inquit) Phycus per creticum mare excurrit. Luca. in ix. fœuas meritũ Phycunta ruinas sparsit. Ptole. in Palæstinæ descriptiõe Hiericus in recto posuit: accusatiuum vero Plin. libro. v. Hiericuntem (inquit) palmetis consitam, fontibus

triguam. Opus. untis. oppidum a Ptolemæo ponitur in Achaia Ouid. in. j. de Ponto. Cede puer facta patroclus opunta reliquit. Plin. libro. vj. a Pharnacea centũ millia passuum Trapezus. & paulopost, a Trapezunte (inquit) centum quadraginta mille passus. Curtius: Regionem eam vsque ad trapezunta defendere. Luca. in. vj. Quas auius Hydrus antiquusque Dares. Pli. in. iij. Ab Hydrunte in primis Italiæ portu nobili. Cice. in epistolis. ab hydrunte (inquit) ludibundi peruenimus. Phlius quoque ab Ptolemæo in Sicyonia ponitur. Pythagoram vero ad Leontem Phliunta venisse legimus.

De pus exit. odis. tibi sit pro teste Melampus.
Dat diphthongus in. æs. præs p̄dis. & æs dabit æris.
Dat diphthongus in. aus. laus laudis. fraus quoque fraudis.
Si. b. p. phi præit. s. mediam dabis. i. genitiuo.
E. mutatur in. i. quando præponitur illis,
Si polysyllaba sunt. Tñ aucupis exit ab auceps.
Ponit hyems hyemis. Puls pultis mittere debet.
Si præit. n. aut. r. mediam dat. ti genitiuus.
Lens lendis mittit. frons frondis. glans quoque glandis.
Nefrens nefrendis. Quod pendo libraq́ʒ gignit.
Vt cor dat cordis, sic quæ componis ab illo.
Vncia quod nomen componit, mittit in. uncis.
Dat capitis caput. in. cipitis. sua compositiua Et
Quæ dãt crementum tibi duplex. Adde supellex.
Atqʒ iter, aut itiner. dant. lectilis. hæc in. erisqʒ.

¶ Depus exit. odis.) Quod nomina composita a pus podos græce, quod interpretatur pes, mittunt in. odis. vt tripus. odis. non tripos. odis, vt indocti grammatici dicunt. œdipus. odis. Martia. Qui legis œdipodem caligantemqʒ Thyestem. Plautus in penulo per secundam declinauit. Isti inquit orationi œdipo opus est contectore. Suetonius quoqʒ in Cæsare eadem declinatione vsus est, Papinius etiam prima in primo thebaidis. cum dicit: Oedipodę confusa domus. ab eo quod est hic œdipodes, odæ. Melampus. odis. hic diuinus fuit Amithaonis filius, a quo melampodium herba dicitur reperta. ¶ Dat diphthongus in. æs.) Quod duo reperiuntur nomina in. æs. diphthongon finita hoc. æs. quod facit in genitiuo. æris. Et hic præs quod facit prædis. In. aus. quoqʒ duo hæc laus, hæc fraus. quod vtrunqʒ facit genitiuum in. dis. s. fraudis, laudis. ¶ Si. b. p. phi. præit. s.) Quod nomina habentia. b. aut. p. aut. ph. quæ a græcis dicitur. phi. ante. s. formant genitiuum interposita. i. inter. b. p. ph. & s. vt arabs. bis. plebs. bis. chalybs, ybis. læsaps. apis. seps, sepis. stirps. pis. inops. opis. gryphs. yphis. ciniphs. iphis. qui fluuius est Aphricæ ad Garamãtes, quanquam græci in recto per. p. exile scribant. in. obliquis per. ph. aspiratum. ¶ E. mutatur in. i.) Hæc regula ad genitiui penultimam pertinet: dicitqʒ quod nomina plurium syllabarum habentia. e. ante. bs. aut. ps. mutant illud. e. in. i. in genitiuo. vt cælebs. ibis. princeps. ipis. q̄ si monosyllaba sunt, nõ mutant. e. in. i. vt plebs plebis. seps. epis. Auceps tamẽ neqʒ fecit aucepis: nec aucipis, sed aucupis. Probus tamen eos dicit errare, qui dicunt auceps aucupis: cum dicendum sit aucupes aucupis. Sed ego nescio quid sibi voluerit vir doctissimus, cũ nunqʒ aucupes, sed frequenter auceps reperiatur. vt apud Ouid. xj. Meta. Laqueis quos callidus abdidit auceps. ¶ Ponit hyems hyemis.) Quod in. ms. vnum tantũ reperitur nomen hæc hyems, quod fecit hyemis: & in. ls. vnum quoqʒ, hæc puls. quod fecit pultis. Pli. lib. xviij. Videtur tã puls ignota Græciæ fuisse, quã Italiæ polenta. Iuue. Et grandes fumabant pultibus ollæ. ¶ Si præit, n. aut, r.) Quod nomina habentia, n. aut. r. ante. s. mittunt genitiuũ interposita, ti, inter. ns. aut. rs. vt hic dodrans. antis. sextans. antis. sapiens. entis. mens. entis. tyrins. this. quod th. aspiratum recipit. frons. ontis. aruns, untis. In. dis. tamen genitiuũ faciunt quinqʒ. Lens. dis. animal illud siue bestiola, quæ in capillis palpebrisqʒ innascitur. Serenus. Vnda maris lendes capitis deducit iniquas. Plin. lib. xxxv. Item lendes in palpebris tollit. lens vero cum facit lentis. legumen est notum. Frons. dis. Virg. ij. Georg. Præcipue dum frons tenera. vbi Seruius ait, veram lectionem esse frondis, sed a fronte & a fronde vnum ait esse nominatiuum. Varro quoqʒ in libris de re rust. Etiam frons in nominatiuo protulit, cum vero facit frontis, partem capitis aut faciem alicuius rei significat. Glans glandis. Ouid. xiiij. Meta. Missa solet medio glans intabescere cælo. Cæsar in cõmentarijs. Eodem tempore glans missa est inscripta. & digestis de glande legata. glandis nomine omnis fructus continetur. Virg. Tantũ pluit ilice glandis, dicit. ¶ Nefrens. dis.) Pro porcello, vt in genere diximus, qui cum ablactatus sit nondum tamen fabam aut glandẽ frendere, hoc est frangere potest. ¶ Libripens. dis. Quod a libra & pendo pendis, a quo est appendo & suspendo. Pli. lib. xxxiij. Stipis ponderandæ pensatores dicuntur libripendes. Liuius Andronicus apud Prisc. Impubis libripens esse nõ potest. ¶ Vt cor dat cordis.) Quod etiam cõposita a corde faciunt in genitiuo quẽadmodũ simplex cor cordis: vt concors. odis. discors. discordis. vecors. dis. secors. dis. prauicors, odis. misericors. ordis. ¶ Vncia quod nomen.) Quod composita ab vncia mittũt genitiuum in. uncis, vt quincuns. uncis. septuns. uncis. decuns. uncis. deuns. uncis. Sunt qui per. x. in fine p̄cipiant scribere quincunx. sextunx. deunx. decunx. Illa opinor ratione ducti, quod proprium est desinentium in. x. mittere. genitiuum in. cis. ¶ Dat capitis caput.) In. t. finitum nomen, quod declinetur, vnum tantum reperitur caput, facitque in genitiuo capitis. & duo ab illo composita sinciput & occiput facientia genitiuum in. cipitis. sincipitis & occipitis. Dicit præterea in. cipitis. mittere genitiuum composita a capite, habentque duplex genitiui crementum. vt biceps bicipitis. triceps tricipitis. anceps. itis. præceps. itis. quæ etiam antiquissimi ancipes. itis. & præcipes præcipitis declinabant. Plau. apud Priscianum. in commorientibus. Saliam in puteum præcipes. Idem in rudente. Altrinsecus est securicula ancipes. atqʒ e diuerso præcipes præcipis. atqʒ ancipes ancipis declinabant. Liuius Andronicus apud Prisc. Seque in alta maria præcipem inops dedit. & Ennius apud eundem: intra muros, aut extra præcipe casu. ¶ Superioribus quoque annumerantur duo nomina duplex crementum habẽtia supellex supellectilis. & iter itineris, sed iter, vt supra diximus, iteris fecit, quemadmodum itiner itineris, ex quibus duobus eruditior ætas vnum conflauit iter itineris. itaque non dicimus. itiner in recto, neque iteris iteri. iterem in obliquis. Supellex vero ideo fecit supellectilis, quod antiquiores hæc supellectilis declinabant. sic Cato apud Priscia, quasi supellectilis (inquit) solet, nunc vero hæc supellex dicimus. vt Horatius Campana supellex, & Persius. Quam sit tibi curta supellex. Virgil. j. Georg. Virgea præterea Celei vilisque supellex, vbi ait Seruius. supellex vsurpatum est: nam artis supellectilis est, quia genitiuus, aut par esse debet, aut maior vna syllaba: si duabus, contra artem id est.

X.finita dabunt.x.rapta.cis.genitiuo.
E.mutatur in.i.quando præponitur illi,
Dū polyſyllaba ſint. Veruex,halexq; dat.ecis.
In.gis.multa dabis,lex,rex,grex,addito remex.
Imq; petix & frux,a coniux coniugis exit.
Illex atq; aquilex:compluraq; nomina græca.
Sirynx & menix & iynx.iapyxq; lelexq;, (rynxq;.
Sphīx,phryx,adde phalāx,ſtyx,ſtrixq;,pharixq; la
Pōpholigi:allobroxq;, & oryx,maſtixq;, & Ia-
Et reges Galli, quorū ſit rectus in orix. (zyx.
In.chis.dant maſtix,& onyx,thominxq; dioryxq;
Et duo dant.actis.hipponax,aſtyanaxq;.
Nix niuis,atq; ſenex ſenis infert,nox quoq; noctis.

¶X.finita dabunt.)Quod nomina deſinentia.in.x.faciunt genitiuū ablata.x.& cis addita:vt hæc pax pacis.fæx fæcis. merx. cis. pix picis. vox vocis,lux lucis. ℂDeinde dicit)q; ſi noīa plurium ſyllabarū terminata in.x.habuerint.e.ante.x.illud.e,mutatur in.i.vt hic index.icis.illex.icis.pollex.icis.iudex.icis,vindex.icis.cortex.icis.quæ vero vni⁹ ſyllabę ſunt,nihilominus.e.retinēt: vt fæx fęcis. nex necis.Duo quoq; nomina ponit, quæ cū ſint plurium ſyllabarū,etiam in genitiuo & in reliquis obliquis, qui ab eo formātur.e.retinēt.ea ſunt veruex veruecis. Iuue. Sutor & elixi veruecis labra comedit.& alio loco. Veruecum in patria craſſoq; ſub aëre naſci. Halex halecis.de quo require ſupra,quod in capite generis nominū terminatorū in.c.diximus. Duo præterea reperio terminata in.ex,quæ genitiuū æque mittūt in.ecis.ſed ideo non poſui quoniā apud autores rara ſunt inuētu:ea ſunt Myrmex myrmecis propriū ſerui nomen apud Apul.ix. libro.meta. reſex. ecis. quo vtitur Colu.in lib.de re ru.pro ſubſidiario palmite. ℂIn gis multa dabis.) Quod & ſi nomina in.x. finita mittāt plerūq; genitiuum in.cis. multa ſunt tamen quæ in.gis.exeunt,ea ſunt ſere.lex legis. rex regis. grex gregis. remex.igis.quod ſequutum eſt rationem habentiū.e.ante.x.plurium ſyllabarū.Impetix.tigis. pro eo quod impetigo.iginis.autore Feſto, quā nos impetiginem dicimus,græci lichenem.diciturq; ab impetendo.Sed quia ſyllaba breuis poſita eſt inter duas longas,vſi ſumus epētheſi(hoc eſt)ſyllabæ interpoſitione,vel potius themeſi. Frux frugis. Ennius:Dictum,factumq; facit frux. Idē: Si iam data ſit frux. Auſonius quoq; Burdegalenſis inter monoſyllaba poſuit.frux.gis.dicēs.Ante equidem campis quam ſpicea ſuppeteret frux.Coniux.gis.quod non a coniungo coniungis venit, ſed a coniugo.gas.quod multis rationibus probauit Laurentius Abſtemius contra Priſc.& alios autores. ℂIllex.gis.l.duplex,quia per vnum.l.arbor eſt. Cum vero facit genitiuum illicis, eſt res blandiens & illecebris ad ſe trahens. At vero cum legibus inobedientem ſignificat.e.atque.g.ſimplicis,vnde componitur, retinet Plau.in Perſa. Impure, inhoneſte,iniurie,illex. Eadem quoq; ratione exlex.exlegis facit.Cice. pro Cluentio. Non quod illi exlegem Syllam arbitrentur. Aquilex.egis. Varro.Hoc pacto (inquit) vtilior Thuſcus aquilex. Senec.iij.natu.q.Sudorem aquileges vocant, quia guttæ quædam vel præſſura loci eliduntur, vel æſtu euocantur Pli.lib.xxvj. Tuſſilago vbi naſcitur, ſubeſſe aquas credunt:hoc habent ſignum aquileges. ſunt autem putearij.hoc eſt, qui putei effodiendi certis in locis rationem habent.

¶Compluraq; nomina.)Quod multa nomina græca terminata in.x.mittūt genitiuum in.gis.vt Syrinx.gis.nympha in calamum paluſtrem verſa:de qua Ouid.j. meta. Naias vna fuit nymphe ſyringa vocabant.Meninx.gis.pro cerebri panniculo,quam medici corrupte vocant miringā.fuit & meninx lotophagorum in Aphrica regio & ibidem nympha.Iynx gis.auicula eſt:de qua in genere diximus, quam latini vocant torquillam,veneficijs adhiberi ſolitam, vt eſt apud Theocritum.Iapyx.gis. ventus qui ſpirat ex Apulia nauigantibus Athenas.de quo Hora.j.car. Ventorum regat pater obſtrictis alijs præter Iapyga.Lelex.gis.Ouid.viij.meta.Naritiuſq; lelex. Virg.viij.æn, Hinc lelegas carraſque. Sphinx.gis.animal fuit & monſtrum ſolitum viatoribus enigmata proponere ab Oedipode occiſum. Phryx.gis.Ouid.in epiſtolis. Phryx erat & noſtro genitus de ſanguine. Virgi.j. æneid. Hac phryges inſtaret curru criſtatus Achilles. Phalanx. gis. Virg.ij.æneid. Et iam argiua phalanx inſtructis nauibus ibat. Et ibidem. Agamennoniaſq; phalanges. Styx. pro palude inferorum. & filia Tethyos & Oceani. Virg.in.vj.Styx interfuſa coercet.Ouid.xv.met.Quid ſtyga quid manes. Strix.gis.auis nocturna. Seren. Præterea ſi forte premit ſtrix atra puellos. Tibullus. Et e tectis ſtrix violenta canat. Ouid.vij.met.Striges, & infames ipſis cum cornibus alas.Pharinx & larinx. in.gis. quoque mittunt genitiuum, de quibus in genere diximus. Allobrox allobrogis.Horatius in epodo. Nouiſque rebus infidelis Allobrox. Iuue. Ruffus,qui toties Ciceronem Allobroga dixit.Maſtix maſtigis.quod interpretatur flagellum.vnde Homeromaſtix Homeromaſtigis.Ciceromaſtix ciceromaſtigis. Virgiliomaſtix.igis.ideſt flagellatores ſiue reprehenſores Homeri, Ciceronis,Virgilij.Oryx,orygis. Mart. Sæuus oryx conſtat quot mihi morte canum. Plin.origen(inquit) appellat ægyptus.Pompholyx.gis.Plin.libro.xxxiiij.etiam nunc in ærarij reperiuntur,q̄ vocant pōpholigen & ſpodon differentia,q̄d pōpholyx lotura paratur,ſpodos illota eſt.Hiſpane atutia.Iazyx iazygis.iazyges,populi Septētrionales. Ouid.j.de.Pōt.q̄d Iaziges acres.

ℂEt reges Galli.) Quod etiam nomina quorundam regulorum Galliæ in.orix. finita mittunt genitiuum in origis, vt orgentorix.igis. dūnorix dunnorigis. ambiorix ambiorigis. vercingentorix vercingentorigis. Cæſar in commenta.belli Gallici primo. Nobiliſsimus & ditiſsimus fuit Orgentorix. & paulo poſt. Orgentorigen ex vinculis cauſam dicere coegerunt. Idem in eodem, Dumnorix gratia & largitione apud Sequanos plurimum poterat. & ibidem. legatos ad Dūnorigem Heduum mittunt, & reliqua ad hunc modum in eodem opere frequenter declinata reperies. ℂIn chis.dant maſtix.) Quod quatuor hic expoſita mittunt genitiuum in.chis.hoc eſt per.ch.aſpiratum.maſtix maſtichis pro gummi lentici,quod & maſtice vel maſtiche habet in recto.Onyx onychis & ab eo compoſitū ſardonyx.ychis. Thominx chis.quā nos tomicem vocamus,& dioryx diorychis,quod interpretatur foſſa.Pōponi.mela. Ex Nili alueo dioryche adductus. ¶Et duo dant.actis.)Quod duo hæc noīa hipponax & aſtyanax mittūt genitiuū in.actis.aſſumpta.t.ſuper.c.dicimuſq; Hipponax.actis. Aſtyanax.actis. Ruffin⁹. Vtitur Hipponax hoc metro ſæpius autor.Plin.lib.xxxvj.Quod Hipponax indignatus,& ibidē,Hipponactis ætate poetę.atq; iterū,Hipponacti notabilis fœditas vultus erat. Ouidius.xiij.met.mittitur Aſtyanax illis de turribus.Idē ad Liuiā. Et pater & coniux Aſtyanaxq; puer. Virg.iij.æn.O mihi ſola mei ſuper Aſtyanactis imago Et in ſecundo eiuſdē.Puerum Aſtyanacta trahebat.¶Nix.uis. & ſenex. nis. præter aliorum proportionem miſerunt in genitiuum. Nox præterea quod in genitiuo.t. ſuper.c. accepit, dicimuſq;

Fitq; datiuus in.i.si tollas.s.genitiui.
Accusatiuus fit in.em.Sed in.im.tibi mittunt
Hęc sitis & tussis,vis,buris,peluis.At ista
Dātur in.em.vel in.im.restis, turrisq; securisq;,
Et puppis,febris.Sed in..im. tātū modo græca,
In quibus est recto non dissimilis genitiuus:
Quæ mittūt & i.ī.plerūq;(vt Naso)Charybdin.
Nomen in.e.vel in.al,vel in.ar.(mō sit tibi neutrū)
Exit in.i.sexto.Sed in.e.per pauca dabuntur,
Far,præneste,iubar,soracteq;,gausape,nectar.
Mittis in.i.menses.Et in.as.gentilia iunges,
Et quæ fecerūt vel in.im.vel in.in. tibi quarto:
Nā q̄ dātur in.em.vel in.im.dāt.i.vel.e.sexto.
Ciuis,auis,nauis ,clauis iungatur,& anguis.
Vnguis & amnis,vectis,postis,neptis, & ignis.

noctis, atq; ab eo compositum pernox.ctis.Sed & nix apud antiquiores ninguis fecit:quos imitans Apul.in hermago.dixit:omnia ningue candebant.Et ab eo quod est senex.ecis.in genitiuo protulerunt . vt in cistellaria Plau. Doctores bellissimi negotioli senecis soletis esse. Noctis quoq; genitiuus a græcis pēdet,qui nix nyctos declinant. ¶Fitque datiuus in.i.) Quod datiuus singularis tertię declinationis in.i. terminatur, fitque a genitiuo eiusdem numeri ablata.s.vt, patris.i. corporis.i.fœlicis.i. ¶Accusatiuus fit in.em.)Quod accusatiuus eiusdem declinationis atq; numeri terminatur in.em.fitq; a genitiuo.is.mutata in.em.vt patris patrē. fœlicis.cem.hominis hominem. Quædam tamen, quæ hic explicantur, mittunt accusatiuum in.im. ea sunt. Sitis.im. Virg.in buc.Dulcis aquæ saliente sitim restinguere riuo. Tussis.im. Pli:libro.xxvj. Tussim sedat bechion , quæ & tussilago dicitur. Vis vim.Virgil.vj.æn.Nec vim tela ferunt.Buris.im.Idē.i.Georg.Domatur In burim , et curui formam accipit vlmus aratri. Peluis. uim.quod omnes dicunt mittere accusatiuū in.im.sed exēplū mihi non succrrit.At vero in.em.simul & in.im.faciūt hæc. Restis restem vel restim. Teren.in.Eunu . ad restim mihi quidem res redijt.ab eo quod est restē, reste fecit in ablatiuo Iuuen.dicens.Puteus nec longa reste mouendus. Turris turrem, vel turrim. Virg.ij.æn. Turrim in pręcipiti stantem.Securis securem,vel securim.Idem in eodem. Et in certam excussit ceruice securim. Puppis.im.Idem.j.æn.Ingens a vertice pontus in puppim ferit.Febris febrem vel vebrim.Mart. Non habui febrim Symmache, nunc habeo.De terminatione in.em.vbiq; reperies exempla, Virgi.ix. æn.Aeratam quatiens tarpeia securem. Iuue.Descendunt statuæ, restemq; sequuntur . A qualis quoque apud Plau.Date(inquit)isti sedem , vt sedeat:aqualem cum aqua. ¶Sed in.im. tantummodo græca.) Quod nomina græca terminata in.is.habentia genitiuum nominatiuo similem , accusatiuos in.im. mittunt : vt eclipsis.sis.sim.Leucaspis.is.im.Mephitis.is.im.Opis.im. magudaris vel magydaris.magudarim vel magydarim. Virg.vj.æn.Leucaspim & Lyciæ ductorem classis Orontem. Idem in.vij. Sæuamq; exhalat opaca Mephitim. Idem.xj. Velocem interea superis in sedibus Opim. Plin.libro.xix.Alterum genus silphij est,quod magudaris vocatur.Colu.libro.vij.radix(inquit) quam gręci vocant magudarim, nostra consuetudo laserpicium appellat. Quod si gręcum est , quid opus fuit a grammaticis inter nomina latina explicari,cum ad regulam græcorum potuerit reduci? Quod vero Virgi.in buc.dixit . Aut Ararim Parthus bibet , aut Germania Tigrim . Ararim, non est ab eo quod Arar , sed ab eo quod Araris . nam in vtramque terminationem desinēs reperitur . ¶Sed in.im.accusatiuus latinæ declinationis est . In.in.vero per.n.græca est declinatio , vt suo loco diximus . vt Charybdis.is.in. Acis. idis. vel acis.in. Ouid.de pon.Caribdin Achæi . Idem.iiij. meta. Acin amas , præfersq; meis amplexibus Acin. ¶Nomen in e.)Ablatiuus tertiæ declinationis,quoniam in.e.vel in.i.desinit, primo ponit regulas nominum desinentium in.i.tantum , aut in.e.vel in.i.deinde terminatorum in.e.tantum . Dicit igitur in primis , q̄ huius declinationis nomina desinentia in.e.vel in.al.vel in.ar.si generis sunt neutri.mittūt ablatiuum in.i.tantū,vt hoc mare,a mari,hoc rete,a reti:quę ipsa etiā antiquiores in.e.terminabāt.vt Plau. in Rudente: Dicant in mare comuni captos.Ouid.v.fast.Cur tibi pro libycis clauduntur rete leęnis.Sueto. quoq; in Nerone.rete aurato dixit.quāquam videri possit ab eo quod est nominatiuo hæc retis,quod Plau.in truculento,genere posuit masculino dicens:non vides proferre me vuidum retem.&ibidem iterum,vt dimisit retem atq; hamū. In.e. tamen ablatiuum mittunt , quæ sequuntur, hoc far a farre. Iuue. Cum farre,& vino Ianum Vestamq; rogabat . Præneste a præneste. Virgil.vij.æn . Quiq; altum Præneste viri, atq; idem in.viij.cum primam aciem Præneste sub ipsa,figurate enim ad vrbem retulit sub ipsa.Iubar a iubare.Virgi.iiij.æn.It portis iubare exorto delecta iuuentus. Soracte a soracte.quanquam Plin.libro.vij.masculino genere dixit,Quod fit ad montem Soractem.nam.Hora.Hoc Soracte.is.dixit. in.j.car.Vt alta stet niue candidum Soracte.Gausape a gausape . Pers.balanatum gausape pectis.Hora. ij. sermo.Gausape purpureo mensam pertersit.Nectar,a nectare.Virg.j.æn.Dulci distendunt nectare cellas. ¶Mittis in.i.menses.)Quod nomina mensium,quæ per tertiam declinationem inflectuntur,mittūt ablatiuū in.i.vt quintilis a quintili.sextilis a sextili.September a septembri.Decēber a decembri. Iuue. Medio seruare minutal Septembri . Idem alio loco.Toto vinum nescire Decembri. Et in.as.) q̄ noīa gētilia terminata in.as.mittunt etiā ablatiuum in.i.vt Arpinas ab arpinati.Cassinas a cassinati.nā & Prisc. libro.vj.(inquit)perfecta eorum reperiuntur apud antiquos in.itis.desinentia,vnde neutra quoq; eorum in.e.desinunt & ablatiuum in.i.more eorum,quæ in.is.desinunt & in.e.quæ etiā apud priscos in.e.terminare ablatiuum reperimus,vt apud Ouid.in epistola Paridis.Hoc mihi(nā recolo)fore,vt a cæleste sagitta. Et q̄ fecerūt vel in.im.) q̄ noīa mittētia accusatiuū in.im.per.m.vel in.in.per.n.mittunt ablatiuū in.i. quę vero fecerunt in.em.vel in.im. mittūt in.e.vel.in.i.vt tussis tussim.a tussi.puppis puppem,vel puppim,a puppe vel puppi.charybdis charybdin, a charybdi.In.e.prætera & in.i.mittūt ablatiuū nomina hic posita.Ciuis a ciue vel ciui.Iuue.Quid illo ciue tulisset.Cicero.in Philippi . In principe ciui nō est satis.Auis ab aue vel aui.Hora.j.car.Fata mala ducis aui domū.Nauis a naue,vel naui.Terē.in.Andria Naui fracta apud Andrum.Clauis a claue vel claui. Virg in more.Et reserat clausa,quæ præuidet ostia claui.Anguis ab angue vel angui.Hora.j.epistola.Alter Mileti textā cane peius & angui:Vnguis ab vngue vel vngui.Idē in eodē.Acuto ne secer vngui.Amnis ab amne vel amni.Vir.j.Geor.Prono rapit alueus amni.Vectis a vecte vel vecti.Teren.in Eun . In mediū huc agmē cū vecti.Postis a poste vel posti.Oui. v.met.Raptaq; de dextro robusta repagula posti. Neptis a nepte vel nepti superioribus annumeratur. sed exemplū non succurrit. Ignis ab igne vel igni. Virg.iiij.æn. Vulnus alit venis,& cęco carpitur igni.

Strigilis a strigile vel strigili. Hora.ij.ser. Qui puer vuam furtiua mutat strigili. Clasis a classe vel clasi. Virg.viij.æn. Aduectũ æneam clasi victosq; penates. Pugil & vigil, a pugile vel pugili, a vigile vel vigili Iuue. Præterea lateris vigili cum febre dolorem. Suppellex a suppellectile vel supellectili. vnde est in lib. digest. titu. de suppellectili legata. Imber imbre vel imbri. Virg. in buco. Iupiter læto descendet plurimus imber. (Verbaleq; quod facit in.trix) q nomina verbalia siue participalia fœminina terminata in.trix. mittunt etiam ablatiuum in.e. vel in.i. vt victrix a victrice, vel victrici. Luca. in. j. In sua victrici conuersum viscera dextra. vnde etiam in plurali cum figurate neutris coniungimus, victricia & vltricia dicimus. Idem in eodem, Tollite iam pridem victricia tollite signa. Virg. iij. æn. Res Agamemnonias victriciaq; arma sequutus. (Adiectiua trium.) Quod nomina adiectiua huius declinationis non habentia genus neutrũ in.e. terminatum, mittunt ablatiuum in.e. vel in.i. vt hic hęc hoc prudẽs, a prudẽte. l. prudenti. fœlix, a fœlice vel fœlici. velox, a veloce vel veloci. Quod si genus neutrum habent in.e. mittunt ablatiuum in.i. tantum vt hic & hæc breuis & hoc breue, a breui. hic acer hęc acris hoc acre, ab acri. Deinde dicit q nomina quinq; vno versu explicata (& si neutris iungi possunt, quemadmodũ in genere diximus) ablatiuum tamẽ per.e. tãtum mittunt: vt degener a degenere, pauper a paupere, vber ab vbere, hospes ab hospite, sospes a sospite. Illud etiã animaduertẽdum, nomina propria ab adiectiuis in.is. & in.e. desinentibus deducta, mittere etiam ablatiuum in.e. tantum, vt iuuenalis a iuuenale, ab eo quod est hic & hæc iuuenalis & hoc iuuenale. Eodem modo Martialis. laterensis. annalis. Mart. cum Iuuenale meo quid me committere tentas? Cicero pro Plãcio: Confiteor in Laterense summa ornamenta esse. Idem pro Fundanio apud Priscianum. Non hoc modo a Iulio annale factum probare potest. Reperiũtur quoq; adiectiua in.is. & in.e. desinentia, mittere ablatiuum in.e. Ouid. xv. meta. Finem specie cæleste resumpta luctibus imposuit. Idẽ in epistola Paridis, Fore vt a cæleste sagitta. Idem quoque in fastis. Amne perenne latens Anna perenna vocor. (Ast ablatiuos.) Quod reliqua omnia huius declinationis nomina mittunt ablatiuum in.e. a quacunq; veniãt terminatiõe, vt emblẽma ab emblẽmate, sermo a sermone. lac a lacte. Asdrubal ab asdrubale. Titã a titane. Cæsar a cæsare. pietas a pietate. caput a capite. pax a pace.

Strigilis & clasis, pugil & vigil, atq; suppellex.
Additur his imber, verbaleq;, q̃d facit in trix.
Adiectiua trium generum vel in.i. vel.e. pones,
Dum modo neutra per.e. nõ declinet tibi rect9,
Quæ sic declinans, per.i. tantum mittere debes.
Degener, & pauper, vber, cũq; hospite sospes,
Dant ablatiuos per.e. tantum: Plus quoq; pluri.
Ast ablatiuos per.e. tantum cętera mittunt.
Rectus pluralis fit in.es. Cui iungito quartum.
Quod si mittis.ium. pluralibus in genitiuis,
Accusatiui quandoq; per.is. tibi fient.
Cum dedit.i. sextus, per ia. tibi neutra dabuntur:
Collatiua tamen per.a. solum mittere debes.
Plus & aplustre, vetusq; simul iũguntur eisdẽ.
Dat genitiuus.ium. si fecit in.i. tibi sextus.
Tolle vigil. pugil. & supplex, op. fexq;, vetusq;.
Artifici memor & consors addatur inopsq;.

Rectus pluralis fit in.es.) Quod noĩa tertiæ declinationis masculina vel fœminina, vel communia duorum generum mittunt nominatiuum & accusatiuum atq; etiã cõsequẽter vocatiuũ plurales in.es. is. genitiui singularis mutata in.es. vt hic pater. tris, hi patres o patres. hęc mater matris, hę matres o matres. hic & hæc breuis, breues o breues. Illa vero, q̃ fecerũt genitiuũ in.yos. vel in.yis. diphthõgõ a nominibus desinẽtibus in.ys. mittunt pluralem in.yes. vt hic libys. yos vel libyis. plurali libyes. hæc Erinnys. nyos vel erinnyis. yes Proper. lib. ij. Tũ me vel tragicæ vexent Erinnyes. Salust. in Iugur. Affricam initio habuere Getuli & libyes. Repeririuntur etiam pauca nomina græca mittentia prædictos casus in.is. vt hæc Trallis, Syrtis, Alpis, sardis. Eusebio interprete Hier. Trallis (inquit) terræmotu conciderunt. Hor. j. epistolarum. quid Crœsi regia Sardis. (Quod si mittis.ium.) Quod noĩa huius declinationis mittẽtia genitiuũ pluralẽ in.ium. quorum genitiuus singularis non crescit super ñtũm, plerũq; mittũt actũm pluralem in.is. vt hic & hæc omnis, gtõ plurali omniũ, actõ omnis. horum rationẽ sequutur pluraliter declinata, quę si haberent numerũ singularẽ, ex illorũ proportione declinarẽtur, vt plurali ñtõ tres actõ tris. Virg. j. æn. Tris notus arreptas in saxa latẽtia torquet, & paulopost. Tris. Eurus ab alto in breuia & syrtes vrget: eo modo dicit tris, quo Salu. in Catil. Omnis hoĩes, qui se se studẽt cæteris præstare animãtib9. Antiquiores terminationẽ illã per.ei. diphthongõ scribebãt, quo designarẽt illam esse longam, quod etiã docti nostri sæculi obseruant. (Cum dedit.i. sextus.) hæc regula limitatio est illius. Quartus cum quinto semper recto similantur in neutris. vbi dixit neutra in plurali, tribus in casibus terminari in.a. nunc vero dicit, quod nomina illa, quæ fecerunt ablatiuum in.i. accepta.a. habẽt in plurali.i. ante.a. vt apuluinari puluinaria, a breui breuia, quæ vero fecerunt ablatiuum in.e. tantum, mutant illud.e. in.a. vt a tempore tempora. ab emblẽmate emblẽmata. Deinde dicit. Quod nomina comparatiua quanquam fecerunt ablatiuũ in.i. non tamen in plurali mittunt neutra per.ia. sed tantum per.a. vt a breuiore vel breuiori, non breuioria dicimus, prætera hoc nomẽ plus, quod (& si quantum ad vocem comparatiuum non videatur) quãtum ad significationem, constructionemq; attinet, comparatiuum est, cum fecerit in ablatiuo pluri: in pluralibus neutris non tantum pluria & compluria, quod apud antiquissimos frequenter legimus, sed etiam plura & complura dicimus. Aplustre quoque, quod in ablatiuo fecit aplustri, non tantum aplustria, sed & aplustra fecit in numero multitudinis. Sillius libro. x. puni. Lacero que aplustria velo. Cicero in ara. Nauibus assumptis fluitantia quærere aplustra. Vetus, quod fecit vetere, vel veteri. non veteria, sed vetera facit. (Dat genitiuus.ium.) Quod nomina, quæ fecerunt ablatiuum singularem in.i. mittunt genitiuum pluralem in. ium. vt ab animali animalium, a prudente vel prudenti prudentium, quæ tamen plerunque abscisionem recipiunt, vt supra diximus: & dicimus hoc modo verba sapientum, responsa prudentum, pro sapientium & prudentium. In.um. vero mittunt ea, quæ sunt hic posita, a vigili vigilum. Virg. nono æneidos. Interea vigilum excubijs obsidere portas. Ex proportione quoque a pugil pugilum dicemus. Supplex a supplici supplicum, ne coinciderit cum hoc nomine supplicium supplicij. Opifex ab opifici opificum, ne concideret cum hoc nomine opificium opificij. Cicero pro Ligario. Nos iacentes ante pedes supplicum voce prohibetis. Virg. j. æn. Artificumq; ma

nus inter se operumcꝫ laborem. Memor quocꝫ a memori, nõ memoriũ, sed memorũ facit, & consors, a cõsorti nõ consortiũ, sed cõsortũ, & in ops ab inopi nõ inopiũ, sed inopũ. Et nomina comparatiua, vt a breuiori, breuiorũ a meliori. orũ. Præterquam plus, quod cũ sit comparatiuũ, qua ratione superius diximus, feceritcꝫ in ablatiuo pluri, in genitiuo plurali non plurum, sed plurium fecit: & ab eo compositum compluriũ, vt Cicero ad Heren. Complurium negotiorum. A capio etiam composita quamuis ablatiuum in. e. & in. i. fecerint, in genitiuo plurali non in. ium. sed in. um. faciunt. vt particeps a participe, vel participi, participũ, ne coincidat cũ hoc nomine participiũ. participij. Municeps a municipe vel mũnicipi municipum, ne coincideret cũ hoc nomine municipiũ municipij. Manceps mancipe vel mãcipi mãcipũ, ne coincideret cũ hoc nomine mãcipiũ mancipij. ℂAblatiuus in. e. si desinit.) Quod nomina, quæ fecerunt abltũm singularem in. e. mittũt gtũm pluralem in. um. e, ablatiui mutata in. um vt a toreumate toreumatũ. a Cicerone ciceronum, a cõsule. um. a nomine nominũ, a Cæsare cæsarũ. a Sacerdote sacerdotum. a capite capitũ. a fornace fornacum. In. ium. vero faciũt (vt vult Prisci.) noĩa latina in. as. finita, vt ciuitas ciuitatiũ, probitas probitatiũ bonitas bonitatium, sed per syncopam facere bonitatũ ciuitatũ probitatum, quod ego nõ auderem dicere, cũ illa superiora nũquã legerim: hæc vero inferiora plerũque reperiãtur. In. ium. vero mittũt genitiuũ pluralem quãuis miserũt ablatiuũ in. e. quæ sequuntur. as. assis. ab asse assium, mas maris a mare marium, vas vadis a vade vadium, nam vas vasis in plurali per secundam declinationem effertur vasa vasorum. Caro carnis. a carne carnium. Cor cordis a corde cordium. Os ossis ab osse ossium. Nix niuis a niue niuium. Nox noctis a nocte noctium. Samnis samnitis a samnite samnitium. Lis litis a lite litium. Dis ditis a dite ditium. Glis gliris a glire gliriũ: & ex analogia, Quiris. itis. a quirite quiritium.

Præterquã pluri, quod comparat, additũr illis.
Et quæ de capio componis, iungere debes.
Ablatiuus in. e. si desinit. um. tibi mittit.
Sed p. iũ. dabit. as. mas. vas vadis, & caro, corcꝫ.
Os, nix, nox, samnis, lis, dis, glis: adde quiritem.
Et quę dantur in. s. nec crescunt in genitiuo.
Excipias tamen hæc iuuenis, paniscꝫ, caniscꝫ.
Quę monosyllaba sunt, ꝗbus. s. b. ꝑuenit aut. p.
Et quibus. l. aut. n. aut. r. subit. s. subit aut. x.
Nomen in. es. tantum pluraliter & variatum
Mittit. ium. sed &. um. penitus si consulis aures.
Atcꝫ boum dat bos, sed bobus pone datiuo.
Datcꝫ datiuus. ibus. Dat. atis. sed cũ dat. a. rectus.

ℂDe quarta nominis Declinatione.

Quarta dat. us. recto. dat &. u. sed dic variari
Plurali tantum. Genitiuus in. us. tibi fiet.

¶Et quæ dantur in. s.) Quod nomina in. s. desinẽtia non crescentia in genitiuo singulari, quæ sunt fere in. es. et in. is. finita, genitiuum pluralem mittunt in. ium. licet ablatiuum singularem in. e. fecerint: vt hic verres a verre verrium, hic vates a vate vatium, hęc cædes a cæde cædium, hæc sedes a sede sedium, hic collis a colle collium, hic mensis a mense mensium, quæ (vt supra memorauimus) aliquando syncopam recipiunt, vt Cicero pro Sextio. Vestrarum sedum templorumcꝫ causa. Virg. iiij. æn. Heu vatum ignaræ mentes quid vota furentem. Ouid. v. fast. Cum tua sint cedãtcꝫ tibi cõfinia mensum. Ab hac rursus regula exceptoria excipiuntur hæc pauca mittentia genitiuũ pluralem in. ũ. vt panis a pane panum, si modo panis numerum habet multitudinis, iuuenis a iuuene iuuenũ. canis a cane. nũ. ℂQuæ monosyllaba sunt) ab illa quocꝫ regula, ablatiuꝰ in. e. excipiũtur nomina monosyllaba terminata in. bs. aut. ps. aut. ls. aut. ns. aut. rs. aut. lx. aut. nx. aut. rx. desinẽtia, ꝗ & si fecerũt ablũm in. e. nihilominus tñ mittũt gtũm plralem in. ium. vt hæc trabs a trabe. biũ. plebs a plebe. iũ. scobs a scobe. iũ. vrbs ab vrbe. iũ. daps a dape. iũ. seps a sepe. iũ. stirps a stirpe. iũ. puls a pulte. iũ. glans a glande. iũ. gẽs a gẽte. iũ. mõs a mõte. iũ. ars ab arte. iũ. sors a sorte. iũ. falx a falce. tiũ. lanx a lance. iũ. lynx a lynce. ium. arx ab arce. ium. merx a merce. ium. ℂNomẽ in. es. tantum.) Quod nomina huis declinationis pluraliter declinata mittunt gtũm. in. iũ. vt manes. ium. penates. ium. calles. ium. hæ vires. ium. fores. ium. tres. ium. Dicit tamen & hæc & alia cõplura posse mittere gtũm. in ũ. si gtũs ille in ium. foret absonus: quare dicit consulendas esse aures penitus. i. profunde, sed nõ quorumcunꝗ sed tantũ eruditorum, queadmodum & musici facere cõsuerunt, qui nõ oĩa permittũt rationibus & arti: sed aliquid etiã sensui auditus putãt esse tribuẽdum. Ego nãcꝫ potius dicerem penatum & procerum & ciuitatum, quã penatium, procerium, ciuitatium. ¶Atcꝫ boum dat bos.) Quod hoc nomẽ bos cũ abltõ a boue fecerit, debuit facere gtũm pluralẽ bouum & facit boum. u. cõsonãte extrita. Præterea cũ ex aliorum ꝓportiõe in dtõ & abltõ debuerit facere bouibꝰ: ex puncta. ui. syllaba fecit bobꝰ aut bubꝰ queadmodum apud Catonẽ, Varronẽ, Columelã & Pliniũ sæpe legimus. Virg. iij. æn. Læta boum passim cãpis armẽta videmus. & Hora. in epo. Paterna rura bobus exercet suis. ℂDatcꝫ dtũs ibus.) Quod datiuus pluralis huis tertiæ declinationis in. ibus. terminatur, fitcꝫ a gtõ singulari. bu. interiecta, inter. i. & s. finales, vt hoĩs hominibus, patris patribus. Sed nomina in. a. desinẽtia, ꝗ omnia græca esse diximus, hunç casum nõ in. ibus. sed in. atis. plerũcꝫ mittunt, vt hoc peripetasma peripetasmata. atis. emblẽma emblẽmata. atis. poema pœmata. atis. Cice. in Verrẽ. Nunc de peripetasmatis quemadmodum expedias nõ habes. Idem in eodem Scaphia (inquit) cum emblemmatis: & in iiij. ad Herennium. De orationibus aut poẽmatis. Sed quãquã hæc declinatio videtur esse ab eo quod est in nominatiuo hoc peripetasmatũ pipetasmati, emblẽmatum emblẽmati, poẽmatum pœmati, illud est certissimum autores idoneos potiꝰ vsos in his nominibus tertia declinatione: atcꝫ datiuuum & ablũm in. atis. potius quã in. ibus. terminasse.

DE quarta declinatione. ℂQuarta dat. us. recto) Quod quarta nominis declinatio duas habet nominatiui positiones in. us. & in. u. sed in. us. masculinorum & fœmininorũ, in. u. neutrorũ tãtum: ꝗ cũ in singulari aptota sint, in plurali per hanc declinationẽ inflectuntur, vt hic sensus sensus, hęc manꝰ manus, hoc cornu cornu, plurali cornua cornuum. ℂGenitiuꝰ in. us. tibi fiet.) Quod genitiuꝰ huius declinationis in. us. terminatur: estcꝫ nominatiuo similis in terminatione literarũ, non tñ in tẽporibus, vt suo loco dicemus. In. u. vero finita, vt diximus, nõ declinãtur: nã quod Luca. in vij. dixit Cornus tibi cura sinistri Lẽtule. & Celsus. lib. vj. Ceruini cornus combustu. & paulo post: Quia cornum habet. & Plinius multis in locis, non est ab eo, quod cornu in nominatiuo, sed potius ab eo quod est hic cornus cornus. Reperitur quoque genitiuus huius declinationis in. uis. syllabas terminatus, vt apud Teren. in Heauton.

eius anuis opinor causa:quæ erat mortua. Cato. Anuis enim vt sanguis deterior, sic & lac. Varro.ij. de re rustica Eius saluam esse fructuis veneno. pro anus & fructus. Et genitiuus ille est a quo exit datiuus in.ui.diuisas:vt statim dicemus. ¶Sæpe dtūs.ui.) Quod datiuus huius declinationis in.ui. syllabas terminatur, vt hic sensus sensus sensui. hæc manus manui. Exit tamē aliquādo in u.vt Virg.iiij. Georgico. Nāq; aliæ victu inuigilāt & fœdere pacto. & paulo post, quod nec cōcubitu indulgēt. pro victui, & cōcubitiui dixit Seruius Virgilium posuisse. Idem.j.æn. Flectit equos, curruq; volās dat lora secūdo. vbi Seruius his verbis scribit. ars antiqua volebat q nominatiuus pluralis regat genitiuum singularem: vt hæ musæ huius musę. & datiuus singularis regatur a genitiuo singulari, ergo hi currus hui⁹ currus facit: & huic curru. nam huius curruis huic currui: hoc modo irregularia sunt. sed vsus obtinuit vt in genitiuo currus frequenter, curruis raro, & in datiuo curru raro, currui frequēter dicamus. Gell. tamē libro.iiij. noctiū att. affirmat. Marcum Varronem, & P. nigidium viros illo sæculo omnium doctissimos nō aliter fuisse loquutos, atq; etiam scripsisse: quam senatuis: domuis. fluctuis in genitiuo ab eo quod est senatus, domus fluctus.

Sæpe datiuus.ui.sed &.u.non sæpe reponit.
Accusatiuo dabis.um. Dabis.u.quoq; sexto.
Rectus pluralis fit in.us. Cui iungito quartum.
Dat genitiuus.uum, Sed.ibus.tu pone datiuo.
Dant.ubus.hæc tantū, ficus, tribus, arcus, acusq;.
Et partus, portus, lacus, & quercus, specus, art⁹,
Cumq; veru questus, q̄d quæro dat tibi nomen.

De quinta nominis Declinatione.

QVinta dat.es.tantū rectis, Genitiuus in.ei.
Atq; datiu⁹ erit. Em.quartis. E. dato sextis.

¶Accusatiuo dabis.um.) Quod accusatiuus huius declinationis in.um. desinit nominatiui.s.mutata in.m. vt hic sensus.um. hęc manus.um. ¶Dabis.u.quoq;.) Quod ablatiuus huius declinationis finitur in.u. fitq; a nominatiuo ablata.s. vt hic sensus a sensu, hæc manus manu. ¶Rectus pluralis.) Quod nominatiuus & accusatiu⁹ plurales quartæ declinationis terminātur in.us. & sunt similes gtō singulari, vt hic sensus, hi sensus sensus, hæ manus, hæ manus.us. ¶Dat genitiuus.uum.) Quod genitiuus pluralis in.uū. terminatur, fitq; ab ablatiuo singulari addita.ū. vt a sensu sensuum. a manu manuū. ¶Sed.ibus.tu pone datiuo.) Quod datiuus pluralis in ibus. terminatur, fitq; ab ablatiuo singulari.u.mutata in.ibus. vt a sensu sensibus, a manu manibus. Pauca tū noīa quæ hic explicātur, exeūt in.ubus ablatiui.u.retēta, ea sunt ficus ficubus, sed in hac terminatione adhuc nō legi, sed neque ficibus. sed tantum ficis per secūdam, sed idcirco posui, quod video artis grammaticæ scriptores ficubus posuisse. Tribus tribubus. Sueto. in Augusto. Legauit populo Rom. quadringēties tribubus quinquies tricies sestertiū. Seneca in epistolis. Quam putas esse iucūdum tribub⁹ vocatis. Arcubus ab eo quod est arcus, ideo sic exire grammatici dicūt, ne coincideret cum arcibus ab eo quod est arx arcis. Sed cur acubus ab eo quod est acus acus nō fecit acibus? quandoquidem a nulla alia nominatiui positione venire poterat: nimiū quia totū hoc vsu cōstat. Partus partubus, quemadmodum Seruius.iiij. Geor. exponēs illud Virgilij Aut fœtus nixibus ædunt: nixibus pro partubus exponit, & Hora. in epo. Si vocata partub⁹ lucina veris affuit. Portus portubus. Pōpo. in.ij. de cosmographia: Mare caspiū oē atrox sine portubus. Prisc. in pihegesi, Auris difficilis nautis vel portub⁹ aptæ: Lac⁹. ub⁹. Ouid. iij. fast. Præmia de lacubus proxima musta tuis. Idem.xij. met. Quod forcipe curua Cum faber eduxit lacubus demittit. Quercus quercubus, cum omnes sic exire dicāt: nullius autoris mihi succurrit exemplū. Specus specubus. Virg.iij. Geor. Ipsi inde fossis specubus secura sub alta. Artus artubus. Seruius in illud Virgilij.iij. Geor. Micat auribus & tremit artus. artus pro artubus exponit. Veru verubus. Idem.j.æn. Verubusq; tremētia figūt. Quæstus quæstubus. a. quæro quæris. nā a queror. eris. q̄stibus exire, nemu vnquam dubitauit. Virg.ix.æn. Cælū de hinc q̄stibus implet. Idem.iiij. Geor. Integrat, & mœstis loca late q̄stibus implet. Seneca in thyeste. Fasq; omne ruptū q̄stibus vanis agis. Flaccus.li.ij. argonau. Tū voce deos, tū q̄stibus implet. Idem.li.j. Questibus & magni numē maris excitat Helle. Idem.in.vij. Cōmotis q̄stibus æstus. Et in eodem: Hinc cœlū questibus implēt. Iusti.li.v. Perpetim nocte fortunā questibus iterant. Ego nō inficior, reperiri semel apud Cicer. de artificijs & questibus, & iterū apud Ouid. iiij. fasto. Multa professurum questibus apta Venus. Seneca de vita beata: Opes siue tanq; iniuria partas, siue sordidis quæstibus, ab eo quod est quæro quæris. Sed aut nostra, vel potius Laurētij differētia nihil est, aut credibilibus est vnum aut alterum, quam centum locos fuisse deprauatos.

DE quinta declinatione.) Quinta dat.es.tantū.) Quod quinta noīs declinatio vnā tantū habet noīatiui terminationē in.es. semper fœmininorū, pręterquā in vno masculino hic dies, et eius cōpositū hic meridies. ¶Cuius gtūs & datiu⁹ semper exeūt in.ei. vt hęc progenies.niei. hæc materies.riei. hęc species.ei. Antiquiores tamē hūc genitiuum tū in.e. tum in.es. tum in.i. duplicem terminabant. Salust. Dubitauit acie pars. pro aciei. Virg.j. Geor. Libra die somniq; pares vbi fecerit horas. vbi Seruius dicit, hūc esse genitiuū regularē: quia (vt paulo ante diximus) nominatiuus pluralis debet regere genitiuū singularem, vt cum illo sit parium syllabarum. Gellius.lib.viij. noctium attica. Multis testimonijs probat atq; cōfirmat hunc genitiuum in.es. quoque & duplex.ij. aliquando exijsse. Ennius. Postremæ longinqua dies cum fecerit ætas. pro diei Cicer. pro sextio Equites daturos illius dies pœnas. Adducit quoque Gell. testes, qui dicebant se vidisse librū Virgilij idiographū, idest, ꝓpria illius manu scriptum: in quo legebatur Libra dies somnique pares vbi fecerat horas aque eiusdem Virgilij manu fuisse scriptum in.i. æneid. Munera lętitiamque dij, non Dei, vt quidam legunt, neque die vt Ser. sed dij pro diei. Nam sic dies dij a veteribus declinabatur, vt fames.ij. principies.icij. species.cij. progenies.progenij, luxuries.ij. acies acij. Cato. Pueri atque mulieres extrudebantur famij causa. pro famei. nam per quintam hoc nomen antiqui declinabant, cuius ablatiuus adhuc in vsu reperitur. Luci. Rugosum (inquit) atque famij plenū. Sisenna Romanos ferendæ pernicij causa venisse, pro perniciei. Cicer. etiam pro sextio. Quorum nihil pernicij causa diuino consilio, sed vi ipsa & magnitudine rerum factum putamus. Paccuuius: Pater supræme nostræ progenij patris. pro progeniei. C. Manlius, An maneat specie simulachrū in morte silentū. Grachus. Ea luxurij causa aiūt isti tui. pro luxuriei. ¶In datiuo quoq; eodem Gellio teste, q purissime loquuti sunt, nō faciei, vt nūc dicitur, sed facie dixerūt. Luci. Et primū (inquit) facie honestas accidit. Idē qui te diligit, ætati facieq; tuæ se fautorem ostendit. Quin.lib.j. videtur excludere ex vsu etiā gtūm singularem hui⁹ noīs progenies, quasi durū; quid (inquit) refert nulla sint, an prędura? nam quid progenies

Rectus pluralis fit in es., Cui iungito quartum.
Erum. Ebus.qꝫ dabis genitiuis atqꝫ datiuis.

De nominibus anomalis. Cap.iij.

SVnt quedã nomina, quę dicũtur anomala, hoc eſt irregularia: aut quia mutãt genus, aut declinationem, aut carent altero numero, aut deficiunt certis caſibus in alterutro numero.

Maſculina in Neutra.

Mænalus.i.menala,orum. Iſmarus.i.iſmara.orũ.
Gargar⁹.i.gargara.orũ. Dindym⁹.i.dindyma.orũ.
Pangæus.i.pangæa panggorum.
Tenarus.i.tenara.orũ. Tartarus.i.tartara.orum.
Auernus i.auerna orũ. Pileus.i.pilea.orum.
Intybus.i.intyba.orum. Baltheus.i.balthea.orum.
Sibilus.i.ſibila.orum. Supparus.i.ſuppara.orum.
Locus.i.loca.orũ.vel loci. Ioc⁹.i.ioca.orũ.vel ioci.
Cetus.i.Cete indeclinabile. Euetus.us. euenta.orũ.
Iuſſus.us.iuſſa.orũ. Permiſſus.us.permiſſa.orum.

genitiuo ſingulari, quid ſpecies plurali facit? quaſi velit progenierunt poſſe dici. ¶Em quartis.) Quod accuſatiuus ſingularis in.em deſinit.s.nominatiui mutata in.m.vt hic dies diem, hęc ſpecies ſpeciem. ¶E. dato ſextis.) Quod ablatiuus in.e.terminatur: fitqꝫ a nominatiuo ablata.s.vt hic dies a die, hęc ſpecies a ſpecie. ¶Rectus pluralis fit in .es.) Quod nominatiuus & accuſatiuus plurales huius declinationis in.es.terminantur: ſuntqꝫ ſimiles nominatiuo ſingulari. vt hic dies. hi dies. ¶Erum, ebuſqꝫ dabis.) Quod genitiuus pluralis in.erũ.deſinit fitqꝫ ab ablatiuo ſingulari aſſũpta.rũ.vt a die dierum. ¶Datiuus in.ebus.deſinit) fitqꝫ ab eodem ablatiuo addita.bus. vt a die diebus, a re rebus, nam hæc duo nomina tantum habent numerum pluralem integrũ: deficiũt, vt paulo poſt cum de deficientibus in certis caſibus agetur, cætera.

De nominibus anomalis. Ca.iij.

ANomaliã voco omnẽ varietatẽ aut generis aut declinationis aut caſuum defectus. nam dictiones aliquæ inueniuntur accidentibus quibuſdam orbatæ, quod fit aut ſignificationis repugnantia, neqꝫ enim dicimus puerper⁹ quemadmodũ dicimus puerpera, aut in conſonantia ſiue literarum incõſequentia: vt ab eo quod eſt curſor, nõ recte dicemus curſtrix, nec a nutritor nutritix: vt fas non habet genitiuum faris, aut fatis. aut faſsis: ne cũ alijs dictionibus coincideret, aut deniqꝫ, quia prædura, in vſu non ſunt. Itaqꝫ cum ſuperiora duo capita ad nomina regulariter atqꝫ ſolide inflexa pertinẽt: in hoc.iij. cap. de illorum irregularitate atqꝫ defectu pertractabitur: atqꝫ declarabimus in quibus nominib⁹ aliqua eſt declinationis diuerſitas, quod fit, aut quia genus a ſingulari in pluralem mutatur, vt hic mænalus .i. hæc mænala.orũ. aut quia mutatur declinatio, vt hoc vas, hæc vaſa. aut quia vtrũqꝫ mutatur: vt hic euentus. hęc euenta.orum. aut quia carent altero numero, vt acetum plurali, & manes ſingulari, aut deficiunt caſibus, vt tabi tabo. ¶Maſculina in neutra.) Sunt quædam nomina in ſingulari maſculina, in plurali vero neutra: qualia ſunt quæ hic deſcribuntur. Mænalus.i. mænala.orum. Virgi.in buc. Męnalus argutumqꝫ nemus pinoſqꝫ loquentes. Idem.j.Georg. Pan ouium cuſtos, tua ſi tibi mænala curæ, mons eſt Arcadiæ. ¶Iſmarus.i.iſmara.orum. Idem in buc Nec tantum rhodope miratur, & iſmarus orphea. Idem. ij.Georg. Iuuat iſmara baccho Conſere, atque olea ingentem veſtire taburnum. ¶Gargarus.i gargara.orum. gargarus autore Macro.v.ſatur. vrbs eſt in imis radicibus idę ſyluæ poſita. gargara autem ſunt ipſa montis capita Virgi.j.Geor. Ipſa ſuas mirantur gargara meſſes. Pangæus mons Thraciæ in ſingulari ponitur a Plinio, Ptholemæo in plurali. Pangęa.orum. Virgil.iiij. Georgico. Altaque Pangea & Lucanus.in.j. Video pangæa niuoſis cana iugis. Dindymus.i. Ouid. iiij.meta. Dindymon & Cibelen. teſte Ptholæmeo mons eſt phrygiæ, quem etiam in plurali Dindyma appellant. Virgil.x.æn. Alma parens idęa Deum, cui Dindyma cordi. & Sillius libro.xvij.punicorum. Gemino qui Dindyma monte. ¶Pangæus pangæi mons eſt Thraciæ. vnde pangęus.a.um. Lucanus.in. vij. Pangæaqꝫ ſaxa reſultant. Pangæa.orum.ſiue Pangæum. Idem eſt quod pangæus.i. Autor idem in primo, Video Pangæa niuoſis cana iugis. Virg.iiij.Georgico. Altaque Pangæa & Rheſi mauortia tellus. ¶Tænarus.i. mons eſt Laconiæ qui etiam in plurali tænara.orum.dicitur. Luca.in.ix. Et apertam Tænaron vmbris. Tartarus.i.tartara.orum. Virgil. vj.æneid. Tum tartarus ipſe Bis patet in præceps tantum. Idem in.v. Nõ me impia nanque tartarata habent. ¶Auernus.i.auerna.orum. Idem in.vj. Inde vbi venere ad fauces graueolentis auerni. atque ibidem, Et auerna ſonantia ſyluis. Pileus.i.pilea.orum. declinatur autem hic pileus in ſingulari teſte Seruio.ij.æneid. qui dicit: Tyara phrigius pileus eſt, quanquam Lauren.in Raudenſem negat genere maſculino reperiri, & apud Feſtum legimus albogalerus capitis pileum eſt, hinc igitur Priſcianus dixit. Hæc mera libertas hanc nobis pilea donant. & Martia. Totis pilea ſarcinis redemi. Intybus.i.intyba.orum. Celſus libro.ij.radicula intybus ocymum. Virgil.j. Georgi. Et amaris intyba fibris. Baltheus.i. balthea.orum. Virgil. xij. æn. Infœlix humero cum apparuit alto Balteus. Iuuenalis. Quoties rumoribus vlciſcuntur baltea. Sibilus.i.ſibila.orum. Virgil.in buco. Nam neque me tantum venientis ſibilus auſtri. Idem.ij.æn. Sibila lambebant linguis vibrantibus ora. Seruius tamen in buc. res (inquit) ipſa ſibilus eſt, ſibila vero participialiter accipitur pro ſibilantia. Suparus ſupari. ſupara.orum. Luca. in.ij. Supara nudatos cingunt anguſta lacertos. ¶Cetus.i. cete indeclinabile. Auienus in arato. Diſtantem Andromedam prolixo tramite mundi Perterret cetus. Plinius libro ix. Hoc genus ſolum, vt ea quę cete appellant, animal parit. Virgi. Immania cete. ¶Locus.i.loca.orum. Virgi j. æn. Loca fœta furentibus auſtris. Idem in eodem: Deuenere locos vbi nunc ingentia cernis mœnia. ¶Iocus.i.ioca.orum. Ouid. Et cum Iunone remiſſos Agitaſſe iocos. Salu in iugur. Ioca feriaqꝫ cum humillimis agere. ¶Permiſſus.us.permiſſa.orum.vt in digeſtis titulo de acquirendo rerum.d.l in laqueum. Permiſſu (inquit) eius cuius fundus erat. Iuſſus us.iuſſa.orum.a quo eſt etiam iniuſſus.us.vt Cice.in.vi.de repub. Neqꝫ iuſſus eius a quo ille eſt vobis datus. Euentus.us.euenta euentorum. Ouid. Quiſquis ab euentu facta notanda putat. Non tamen dicimus in plurali permiſsibus, iuſsibus, euẽtibus. ſed permiſsis iuſsis. euentis, vt Valla oſtendit. Virgi.in buco. Accipe iuſsis Carmina cepta tuis. Cice.in libro de orato. Ex aliorum factis, aut dictis & euentis. Idem ad Lucretium, fabulam rerũ euẽtorumque meorum. Ad cuius ſimilitudinem. Ouid.dixt.ij.meta. Succeſſorumque Mineruæ indoluit, quod vtrumque reperitur, etiam quartæ.

¶Foeminina in neutra.) Sunt pterea quædam nomina in singulari fœminina & in plurali neutra, vt pascua.ę. pascua pascuorū vt in psal. xxij. Hier. interprete. In loco pascuæ, ibi me collocauit. Oui. iiij. meta. Axe sub hesperio sunt pascua solis equorum. Carbasus. i. carbasa. orū. Virg. viij. Glauco velabat amictu carbasus. Luca. in. iij. Fluxa coloratis astringunt carbasa gemmis. supellex. ctilis. ctilia. ctilium, quod Diomedes inter plurali numero carentia numerat. & adhuc re vera non memini me legere. Pergamus pergami. a. orum. sed quanquam hoc nomen inter heteroclita ponatur a grāmaticis, re vera non est. Est enim Pergamus ciuitas in Asia minori, quæ fuit Attali regis: cuius meminit diuus Ioannes in Apocalipsi. Pergama vero Phrygię vrbs fuit regia Priami, de qua Virg. Namq; videbat vti bellantes pergama circum. Reperio tamen apud vnum Senecam in Troade pergamus pro pergama positum. ¶Neutra in masculina.) Quod sunt quædam nomina in singulari neutra, et in numero multitudinis masculina, vt hoc porrū porri, porri. orū.) Iuue. Quis tecum sectile porrum Sutor. a quo etiam in plurali porra neutro genere reperitur. apud Virgil. in moreto, ait enim: Et cicer & capiti nomē debentia porra. Codices tamen Virgiliani, quos non dubitarem castigatiores esse, sic habent: Hic cicer, & capiti debentes nomina porri. sic ediuerso apud Celsum porrus in singulari genere masculino legimus. Ait enim libro quarto. Porr⁹ cum pullo gallinaceo coctus sit. Rastrum rastri. rastri. orum. Virgil. in Bucoli. Non rastros patietur humus, non vinea falcem. Cælum cæli. cæli cælorum.) Cælum, quia vnum tantum est, numero multitudinis carere Cæsar in libro de Analogia ad Ciceronem scribit, referente Gell. libro. xviij. noc. atti. Varro tamen in plurali vsus est in origine linguæ latinæ dicens. Cæli dicuntur loca supera & ea deorum. Lucre. quoque dixit, quis totidem vertit cælos. Argos. i. Argi. orum.) Luca. Vbi nobile quondam d. super argos arant. Virgi. ij. æn. Si patrios vnquam remeassem victor ad argos. Frænum. i. fræni. orum.) Cicero de cla. orato. Alteri se calcaria adhiberet, alteri frænos. Virg. tamen. iij. Georgicorum dixit. Fræna Pelethronij Lapithæ gyrosq; dedere. Eodem modo dicimus Capistrum. i. capistri capistrorum. & capistra capistrorum. filum fili. fili. orum. vel fila. orum. claustrum. claustri. claustri claustrorum. vel claustra. orum. ¶Neutra in fœminina.) Quod reperiuntur quædam nomina in singulari neutra, in plurali vero fœminina, vt hoc epulū epuli. epulæ epularum. quanquam autore Valla, epulum sit conuiuium numerosis cibis paratum. Gell. libro. xj. solenni die Ioui epulum libaretur. & Iuue. vnde epulum possis centum dare Pythagoreis. epulæ vero sunt etiam singulis non modo hominibus, sed & reliquis animantibus paratæ. Virg. iiij. æneidos: Epulasque draconi, quæ dabat. Delicium delicij. deliciæ deliciarum.) Catullus: Passer delicium meæ puellæ: atque illum imitatum Martia. Stellę delicium mei columba. Virgil. in Buco. delicias domini, nec quid speraret habebat. Reperiuntur tamen etiā apud Plau. delicia in singulari. mea, inquit, voluptas, mea delicia. Balneū balnei, balneæ balnearum.) Gell. libro. ix. parum cito balneas sibi traditas esse: & parum lautas fuisse. dicuntur etiam balineæ, vt apud Plinium libro. xxxiij. stratos argento mulierum balineas. Reperitur etiam in plurali balnea ab eo, quod est balneum. Iuuenalis. Et crudum pauonem in balnea portas. Cępe indeclinabile in singulari.) Gell. libro. xix. Cæpe (inquit) reuirescit: & congerminat decedenti luna. Iuuenalis: Porrum & cepe nefas violare & frangere morsu. declinatur etiam cepa cepæ. Virgil. in moreto. Cepa rubens, sectique famem domat area porri. ¶Variæ declinationis nomina.) Reperitur etiam varietas in declinatione: quoniam quædam nomina reperiuntur alterius declinationis in singulari, alterius in plurali. Præterea quædam reperiuntur per duas atque etiam plurales declinationes inflexa: & ponit aliqua, cum alia multo plura reperiantur. Dicit igitur in primis, quod iugerum in singulari secundæ est declinationis. Varro. in. j. de re rustica. Iugerum dictum quod quadratos duos actus habeat. Idem de origine linguæ latinæ: iugerum dictum iunctis duobus actibus quadratis. & Colu. duos actus iugerum efficiunt. Et ibidem. actus duplicatus facit iugerum. In plurali vero est tertiæ. Martia. Et casa iugeribus non onerosa suis. & illud Iureconsulti: ex mille iugeribus qui vnum iugerum pro indiuiso solidum habet. Reperimus tamen in singulari etiam tertiæ apud Proper. Vt multo innumeram iugere pascat ouem. Econtrario vas vasis in singulari tertiæ est declinationis, in plurali secundæ, quanquam etiam in singulari apud antiquiores reperitur secundę. Cato apud Gell. xij. noc. atti. Neque vasum neque vestimentum vllum est in manu preciosum. Penus penoris, vel penus penus.) Specum speci, vel specus.) De generis atque declinationis varietate in his duobus nominibus, cum de genere nominum terminatorum in us. disserebamus, abunde dictum est. Laurus. i.) Hæc nomina quę sequuntur & secundæ & quartæ declinationis reperiuntur in vtroque numero, sed quidam sunt casus in alterutro frequentiores. Virg. in Bucoli. Et vos o lauri carpam & te proxima myrthe, & ibidem. Fragilis incende & bitumine laurus. Pinus. i. vel pinus. us.) Virgil. in buco. Mænalus argutumq; nemus, pinosque loquentes. Idem in. xj. altos ad sidera pinus. Quercus querci, vel quercus. us.) Cicero in chronographia. ibi quercorum rami ad terram iacent. Virgil. viij. eneidos. Arma sub aduersa posuit radiantia quercu. Cornus corni. vel cornus cornus.) Serenus. Vel corno ex arbore sertum. Papi. vij. thebai. Cornu depressus Achiua.

Fœmina in Neutra.

Pascua.ę pascua.orum. Carbasus.i. carbasa.orum.
Supellex supellectilis, supellectilia supellectilium.
Pergamus pergami, pergama pergamorum.

Neutra in Masculina.

Porrum.i. porri.orum. Rastrum.i. rastri.orum.
Celum cæli. cæli.orum. Argos.i. Argi.orum.
Frenum fræni: Fræni vel frena frænorum.
Capistrum.i. capistri vel capistra, capistrorum.

Neutra in Fœminina.

Epulum.i. epulæ.arum. Delicium.i. deliciæ.arū.
Balneum.i. balneæ.arum. Cępe indeclinabile, cepæ.arum.

Variæ declinationis nomina.

Iugerum.i. iugera iugerum. Vas vasis, vasa vasorū. Penus penoris. Penus penus. Specum.i. specus. Laurus lauri. laurus laurus. Pinus.i. pinus.us. Quercus, erci. quercus.us. Cornus.i. cornus.us.

¶ Fic⁹.i.vel ficus, de hoc multa in gñe dixim⁹. Lac⁹.i.vel lac⁹. Seneca.iiij.natura.quæstionũ: Cõtinuatis æquis in faciẽ laci, ac turbidi maris. Colus.i.vel col⁹. Virg.viij.æn. Cui tolerare colo vitã tenuiq; Mineruã. Papiñ.vj. Thebaid. extra iã colufila, datur ordo. Domus.i. vel domus.) de varietate declinationis & quos ex vtraq; casus habet.li.j.dixim⁹. Neq; ab re fuerit hoc loco dicere, q̃d Sueto.trãquill⁹ animaduertit in epistolis Augusti Cæsaris: semp in gtõ singulari domos & nunquã domus scriptũ: quod est cõsentaneũ epitaphio antiquitatũ multarũ pleno: quod anno superiori Romæ eruderatũ est: cuius etiã mihi copiam fecit amicus harum rerum curiosus indagator. scriptio autẽ fuit hui⁹ modi.

C. MAN. C. MAN. F. INFERNO
PLOTONI TRICORPORI OXO
RI CARISSIMAE PROSERPI-
NAE TRICIPITIQVE CERBE
RO MVNVS MECVM FE-
RENS DAMNATAM DEDO
ANIMAM ꝗIꝗAM, QVAE
HOC ME CONDO MONIMEN
TO. NE OBRVTIS DOMOS
LAPSV FILIIS SEX. QVOS
P. SCIPIO PATRIIS CAMERTI
BVS A SALE EX LIBYA INCO
LVMES RESTITVERAT INDE
SOLATA ORBITATE SVPER
SIM MISERA. ꝗIXI. ANN.
LVI. M. I. D. V. HORAS SCIT
NEMO ꝗALE ꝗITA.

Ficus.i.ficus.us. Colus.i.colus.us Domus.i.domus.us. Acus.i.acus acus. Arcus arci, arcus arcus, Fasti fastorum, fastus fastuum.

Masculina plurali carentia.

Sanguis sanguinis. Limus limi. Fum⁹ fumi. Fim⁹ fimi. Musc⁹ musci, Mundus mundi. Pontus ponti. Nemo.inis, Sol solis. Vesp.eris. Carcer.eris.

¶ Fœminina plurali carentia.

Auaritia auaritiæ. Amentia amentiæ. Arena.ę. Bilis bilis. Cholera.ræ. Culpa.æ. Caries cariei Diligentia diligentiæ. Dementia dementiæ. Dies diei pro tempore. Eloquentia eloquentiæ. Fames famis. Fides fidei. Fuga fugæ, Fama famæ. Gaza gazę. Hum⁹ humi. Infamia infamiæ.

¶ Quod est Caia Mãlia, Caij. Manlij filia inferno Plotoni tricorpori, Oxori charissimæ Proserpinæ tricipitiq; Cerbero munus mecum ferens damnatam dedo animam viuam, quæ hoc me condo monimẽto: ne obrutis domos lapsu filijs sex: quos. P. scipio. patrijs Camertib⁹ a Sale ex libya incolumes restituerat: indesolata orbitate supersim misera, vixi annos quinquaginta sex, mensem vnum, dies quinq;, horas scit nemo, vale vita. Acus.i.vel acus. Mart. Et satius tenues ducere credis acos. Iuue. emerita quę cessat acu. Arcus.i.vel arcus. Cicer.in.ij.de natura deorum: Cur arci species nõ in deorum numero præponatur? Ennius apud Priscia. arcus vbi aspiciunt mortalibus quæ perhibentur. Fasti.orum. fastus. uũ. vtrumq; in plurali tantũ pro libro inquo continentur annales, atq; fasti & profesti dies, vnde Ouid. opus illud suum fastorum inscripsit. Luca.in.x. per quartam protulit dicens: nec meus Eudoxi vincetur fastibus annus. quod ex errore scripsisse Luca. testatur. Ser.in.iij. libro æn. Virgilianæ. Cęterum ipse fallitur: cum Hora. quoque in.iij.car. dixerit: per memores genus omne fastus. Varro præterea in Ephemeride. Causa Iulij Cæsaris qui fastus porrexit mensis Iulius appellatus est, fastus in singulari superbiã & arrogantiam significat. ¶ De plurali carentibus & primo de masculinis.) Sanguis.inis. cuius pluralis est abusus frequenter in sacris literis, vt in psal. Libera me de sanguinibus & alio loco: virum sanguinum & dolosum abominabitur dominus. Limus.i.fumus.i. quo in numero multitudinis vsus est in commen. Cæsar pro signis illis, quæ inter hostes per diem fumis solent fieri: quemadmodum per noctẽ ignibus. Mart. quoq; in alia significatione dixit: Vendere nec vanos circũpalatia fumos. Fim⁹.i. mũdus.i. quia cum non sit nisi vnus mundus: merito caret numero plurali: sicut supra de cælo diximus: sed figurate dixit Plin.in.ij. natu. histo. Alios innumerabiles tradidisse mundos. Pontus.i. nemo. inis. Sol.is. Vesper.is. quod de cælo & mundo diximus: idẽ de Sole & luna & vespere & phosphoro & reliquis stellarum planetarũq; nominibus dicendum est, quod quia singulares sunt, numero multitudinis carent, sed figurate põt habere. Virg.j.æn. quid tantum oceano properent se tingere soles hiberni. & quod legimus tris soles Romæ simul ortos paulatim in eundem coijsse orbem, & Plí.li.ij. totidem tñ soles: totideq; lunas, & Claud. in Eutropiũ, Binasq; polo cõcurrere lunas: & geminos soles mirari desinat orbis. Addit quoq; superioribus Phocas, genius.ij. cũ Pli.li.ij. dixerit: totidem faciat iunones geniosq; adoptãdo sibi. Alij. addunt vesper.is & Hesperus hesperi, quæ pro stella siue diei parte caret plurali, nã vesperi vesperorum, quod isti dicũt, qua ratione posset dici, ego nõ video, sed neque vespere vesperarũ: cum potius dicere debeamus illos psalmos vespertinos: quia vesperi canũtur, has horas vespertinas, quia eo tempore agitur aut agi debeat res diuina, quo vesper propter solis occasum incipit apparere. Nam multa hmõi quia in cõpendium scripta sunt, perperã legũtur, vt q̃d in re diuina canitur, dũ ppl's aut sacerdos in persona ppl'i corpus Christi Iesu degustat, q̃d cõmunicare a nostris dicitur, & pro eo q̃d imperiti legũt post comunicãdã: debet legi post comunionẽ, hoc est orõ illa quã sacerdos in psona ppl'i atq; sua recitat eodẽ modo dicũt p̃sa, p eo q esse debet psa, nã distinguitur a versu, & capitula p capitulũ, & alia cõplura de quib⁹ alias. Carcer.eris. p loco vbi detinẽtur in cõpẽdibus noxij: numero multitudinis caret, nã carceres in plurali, vt paulo post dicemus, aliud significat. ¶ Fœminina plurali ca.) Phocas & Diome. pauca huius ordinis noĩa ponũt, q̃ alij multo plura. reperiũtur plerũq; in numero multorũ, vt vita p anima. Virg.v.ęn. Tenues sine corpore vitas. et p viuẽdi modo Laert. scripsit vitas philosophorũ. Hiero. vitas patrũ. Glorias quoq; in plurali dixit Gell'.li.i. has (inquit) ille glorias cũ iactaret. Plau. in trinumo. Hasce ine in me propter res maledicas famas ferũt. Et eodem modo de reliquis, quæ sequuntur, quæ etsi raro inueniantur in numero multitudinis: aliquãdo tamen autores illis vsi sunt, vt Luca lib.vij. Eoasq; premũt tentoria gazas. & Sene. in Hercule furenti. Gazis inhians: & est cõgesto pauper in auro. Arenas quoq;, etsi Cæsar in libro de Analogia ad Cicero. dicat vitiose dici in numero multitudinis. Lucanus tamen libro.x. dixit: & diras calcauit Cæsar Arenas. Mortes quoque in plurali dixit Opius siue Hirtius in commentario Hispaniensi: mortibus inquit mortes exaggerabant. Lucanus in.vij. mortesque suorum permiscere meis. Idem quoq; in eodem. Inde cadunt mortes. Apul. viij. Meta. ad extremas con

mas con

mas consecerant mortes. August. libro .iij. de ciuitate: Ne minus haberet mortium Roma, quæ vicerat. & iterum infra. Seneca .j. natural. quæst. Ergo tu in tantis erroribus es, vt existimes deos mortium signa præmittere? Pax etiam, & si Diomedes & Phocas scribant plurali carere, Hora. tamen .j. epistola dixit: Bella quis & paces longum diffundit in æuum. & Plautus in Persa etiam paces dixit. Sic & philosophi dicunt tres esse labes rerum publicarum, cum grammatici dicant, labem carere numero plurali.

Insania insaniæ.	ℭNeutra plurali carẽtia.
Iuuenta iuuentæ.	Ador indeclinabile.
Indoles indolis.	Aeuum æui.
Lues luis.	Barathrum barathri.
Labes labis.	Cœnum cœni.
Mors mortis.	Fœnum fœni.
Negligentia .æ.	Fas & nephas indeclinabilia.
Parsimonia .æ.	
Pax pacis. Proles ꝓlis.	Halec halecis.
Paupertas paupertatis.	Iustitium iustitij.
Pix picis.	Instar instaris.
Pernicies perniciei.	Lethum lethi.
Rabies rabiei.	Lutum luti.
Senecta senectæ.	Necessum & necesse.
Stultitia stultitię.	Nihil. Nihilum. Nil.
Salus salutis.	Pelagus palagi. Pus puris.
Strues struis.	Salum sali. Senium senij.
Tussis tussis.	Soliũ solij. Vulgus vulgi.
Tabes tabis.	Viscum visci. Ver veris.

Plurali prætera numero carent propria nomina deorum, hominum, montium, syluarum, fluuiorum, insularum, vrbium, ceterarumq; rerũ, nisi quæ pluraliter declinantur. Dicimus tamẽ Sciptiones, Fabios, Metellos & eiusmodi ꝓpria virorum nomina in numero plurali, sed tunc appellatiua potius, quam propria dicenda sunt.

Carent quoq; numero multitudinis nomina elementorum: vt aër, ignis, aqua terra, ęther. Et nomina metallorum, vt aurum, argenteum, plumbum, stannum, orichalcum. Et nomina significantia res liquidas, & aridas, quæ in pondus & mensuram referuntur, vt triticum, tipha, cicer, panicum, acetum, sapa, defrutum, passum. Quę tamen nonnunquã pluraliter efferuntur, maxime cum illarum rerum genera significare volunt.

ℭℭNeutra plurali carentia.) Diomedes tãtum ponit hæc pauca inter ea, quæ numerum pluralem non habent. Virus viri. pus. ris. barathrum barathri. allium allij. crocum croci. ingenium ingenij, halec halecia, iusticiũ. ij. sinapi: sed allium & ingeniũ in frequenti vsu habent pluralem. Crocum & sinapi ad res, quę mensurantur, pertinent. Halec pro salsamento caret plurali sicut & garum. Halex quoq; ꝓ eo quod halec etiam plurali caret, nam pro pisce numerum multitudinis habet. Phocas addit cœnum cœni. fœnum. fœni. lutum luti. viscum. i. æuum æui. vulgus. i. pelagus. i. penus penoris, siue penus. i. vel penus penus. Solũ quoque soli plerique his annumerant, cum Virg. j. Georgico. dixerit. Ne saturare fimo pingui pudeat sola. Sic Apule. in. iij. metamor. in asini (inquit) faciem fœna rodebamus. ℭPlurali præterea carent nomina propria Deorum. vt Iupiter, Mars, Vulcanus. Hominum, vt Priamus, Hector. Achilles. Montium. vt Apenninus. Pyreneus, Syluarum, vt Ida, Hercynia, Fluuiorum, vt Athas, Tagus. Insularum: vt Sardinia, Sicilia. Vrbium, vt Corduba, Hispalis. Cæterarumque rerum, vt canum, equorum, boum, caprarum. vt Apud Ouid. Lelaps. apud Virgil. Rhebus. Inueniuntur tamen quædam propria ex his pluraliter declinata & tunc carent numero singulari. vt Gades gadium. Baleares balearium. Athenæ athenarum. Celenæ celenarum. Cithæra cytherorum. Aliquando etiam sub diuersis generibus inueniuntur declinata in vtroque numero, vt supra diximus. Mænalus mænali. Mænala mænalorum. Tænarus tęnari. Tænara tænarorum. Aliquando etiam sub eodem genere. vt Mycene mycenes. Mycenæ mycenarum. Virgil. v. æn. Argolico ve mari deprehensus & vrbe Mycene. Idem in. ij. Et nunc quod patrias vento petiere Mycenas. Sed cum dicimus Scipiones, Fabios, Metellos, Camillos, Curios, Scauros, iam desinunt esse propria, & incipiunt esse appellatiua. nam cum sit nomen proprium, quod de vno dicitur: appellatiuum, quod pluribus: cum dico Scipiones intelligo plures ex ea familia, vt Cneium, & Publium, scipiones. Ergo Scipio tunc appellatiuum est, cum de omnibus illis dicatur. sic Iuue. dixit: Qui curios simulant: & fictos contemnunt Scauros. & Luca. ad Syllas Mariosque redis. ℭNomina elementorum carent etiam numero multitudinis. vt aër aëris. ignis ignis. dicimus tamen in plurali ignes. igniũ. pro particulis ipsius elementi. vt apud Virgil. Crebris micat ignibus æther. & alio loco: Aut ignibus ægra dedere. Et nomina metallorum. vt aurum. argentum. plumbum. neque enim dicimus in plurali aura. argenta. plumba. Dicimus tamen æra in tribus casibus pro rebus ex illa materia fabricatis, vt paulo post dicturi sumus. Et nomina significantia res aridas & liquidas: quæ in pondus & mensuram referuntur. vt triticum. cicer. piper. crocum. Neque enim dicimus tritica cicera pipera croca. Dicimus tamen ordea. vt Virgil. in Buc. Grandia sæpe quibus mandauimus ordea sulcis, pro granis ordei. sic etiam dicimus fabas. lupinos & pisa pro granis illorum leguminum. & Iuue. Spirantesque crocos, & in vrna perpetuum ver, pro flores. Vinum quoque & mustum. sapa. defrutum. passum. lac. serum. amomum, & alia huiusmodi liquida numero plurali carent plerunque. Dicimus tamen in plurali. vina. musta. defruta. mella. balsama. cinnama. cum partes aut genera illarum rerum significamus. Virgil. in buco. Vina nouum fundam calatis aruisia nectar. Idem. iiij. Georgico. Aut igni pinguia multo defruta. Idem primo æneidos Redolentque thymo fragrantia mella. Iuuenalis. Spirant opobalsama collo, Quæ tibi. & Martia. Cinnama, quod redolent. Hæc Seruius in. ij. Georgico. dicit in plurali tantum habere tres casus. nam Ouidius nimis licenter in plurali mustis dixit ab eo, quod est mustum. Itaque in huiusmodi nominibus multominus significat pluralis numerus, quam singularis:

nam cum dixi terram, totum elementum intelligo: cum vero terras, particulas quasdam aut terrę genera. Virgil.ij.Georgico. Difficiles primum terræ collesq; maligni. multo ergo minus dixisti, cum dicis habeo duas aut tres terras, quam cum dicis habeo terram. Eodem quoque modo æra dicemus, vt Martialis. Aera sed a cuneis vlteriora petis. Cato quoque vt (inquit) Festus æribus dixit.

lumus: vt cum dixi vinum simpliciter, omne vinum significaui: cum vero dixi vina in plurali, multas vini diuersitates, puta Falernũ, Albanum, Fundanum signaui.

Masculina singulari carentia.

Antes antium.	Lemures lemurum.
Artus artuum.	Manes manium.
Cancelli cancellorum.	Maiores maiorum.
Cani canorum.	Minores minorum.
Carceres carcerum.	Natales natalium.
Casses casium.	Optimates optimatum.
Codicilli codicillorum.	Penates penatium.
Cælites cælitum.	Posteri posterorum.
Fasti fastorum, vel fastus fastus fastuũ,	Primores primorum.
	Proces procerum.
Fori fororum.	Pugillares pugillarium.
Furfures furfurum.	Quirites quiritum.
Inferi inferorum.	Sales salium.
Loculi loculorum.	Superi superorum.
Liberi liberorum.	Vepres veprium.

¶ De masculinis singulari carentibus) Primo ponit masculina, vt plurali nominatiuo antes antium. pro vitium ordine. Virgil.ij.Georgico. Iam canit extremos effectus vinitor antes. Artus artuum) nam quod Virgil.iiij. Georgi. dixit, Micat auribus & tremit artus. artus accusatiuus pluralis est figurate iunctus cũ verbo tremit. vnde Seruius exponit artus pro artubus. Cancelli cancellorum) pro lignis transuersis fenestrarum, vel septorum. Cicero quinto in Verren. Circundati cancelli videntur in sua prouincia. Cani canorum) pro capillis canis. nam de vno capillo cano recte diceretur, hic capillus canus est. Carceres carcerum) pro repagulis equorum. Virgil. primo Georgico. Vt cum carceribus sese effudere quadrigæ. Idem tamen quinto æneidos in singulari carcere pro carceribus posuit dicens. Ruuntque effusi carcere currus. quod & Seruius adnotauit dicens: carcerem vsurpauit, nam carcer in singulari est custodia noxiorum. carceres in plurali ostia quibus equi arcentur. Casses casium.) Ouidius de arte. Decidit in casses pręda petita meos. Seneca tamen in agamemnone in singulari posuit dicens. At ille vt altis hispidus syluis aper cum casse vinctus. Codicilli codicillorum.) Pro testamento illo secundario: nam pro paruo codice vel libro singulariter dici potest codicillus. vnde Cato de re rustica. In tabulato (inquit) condito codicillos oleaginos. Cælites cælitum). Et si commune duorum generum esse potest, ab autoribus tamen inter masculina singulari carentia ponitur. Fasti fastorum, vel fastus fastuum secundæ & quartæ declinationis, pro eo quod est liber annalium, vt paulo ante diximus, singularem numerum non habet. Fori fororum.) Pro parte illa nauis per quam a prora in puppim discurritur. Virgil. sexto æneidos. Deturbat laxatque foros. Ennius tamen singulari vsus est dicens. Multa foro ponens, ageaque longa repletur. Furfures furfurum.) Pro pustulis, qui ex capite resoluuntur: nam pro farinæ purgamento singulari numero dixit Serenus, Additur excusus niuea similagine furfur. Inferi inferorum.) Pro dijs infernis. Liuius Androni. in odyssea in singulari protulit. Inferus aut superus tibi fert Deus funera Vlysses. Loculi loculorum.) Pro numorum receptaculo. vnde Martialis in disti. cuius lema est loculi. locellus in singulari protulit dicens. Ipse locellus erit. Liberi liberorum.) Pro filijs & nepotibus posterisque vsque adeo singularem numerum reformidat, vt de vno tantum liberos dicamus in plurali. Lemures lemurum.) Pro phantasmatis nocturnis. Hora. in Epistola vlt. Nocturnos Lemures incendia magas. Manes manium.) Pro dijs manibus, quanquam Apuleius in libro de Deo Socratis singulariter protulit Lemurem & manem: Hunc (inquit) vetere latina lingua inuenio lemurem dictatum. & paulo post. Vtrum Lar sit, an larua, nomine Deum Manem vocant. Maiores maiorum.) Pro ijs qui nos præcesserunt, sicut Minores pro illis, qui nos sequuntur: vtrumque numero singulari caret, quia de pluribus semper illo modo loquimur. Natales natalium.) Pro generis nobilitate, vt putauit Diomedes, vel potius vt Valla, pro conditione nascendi. nam in singulari diem natalitium significat. Optimates optimatum.) Dicuntur principes ciuitatis, si boni sunt ciues in republica. Penates penatium.) Pro dijs priuatis cuiusque domus, aut ciuitatis, aut gentis. Posteri posterorum.) Pro nepotibus, & ijs, qui nos sequentur alias. Posterus postera posterum, integrum est pro re sequenti. Primores primorum.) Pro principibus ciuitatis. Horatius, Primores populi diripuit populumque tributum. Sillius tamen libro vndecimo punicorum singulariter dixit. Excisum primori in parte Saguntum. Proceres procerum.) Pro principibus ciuitatis. Iuuenalis tamen in singulari dixit. Agnosco procerem, salue Getulice. Pugillares pugillarium.) Pro tabellis scriptorijs: quæ quia plures sunt merito pluraliter declinantur: alioqui hic hæc pugillaris declinatur, pro re quæ pugillo continetur, aut pugilli magnitudinem æquat. Quirites quiritum.) Pro Romanis a Quirino, hoc est, Romulo dicti. a poëtis tamen in singulari dicuntur, in obliquis maxime. vt apud Horatium prima Epistola: Et amici dona Quiritis. & apud Persium. Heu steriles veri, quibus vna Quiritem vertigo facit. Sales salium.) Pro facetijs. Lucanus in secundo. Non soliti lusere sales. & Iuuenalis: Et salibus vehemens intra pomeria natis. in hac quoque significatione dixit Terentius in Eunucho, Qui habet salem quod in te est. Superi superorum.) Pro dijs superis, sicut dicimus inferi inferorum, pro inferis dijs. alioqui superus supera superum declinatur. Vepres veprium.) Autores in numero plurali tantum reperiri dixerunt. Ouidius tamen singulari vsus est ablatiuo, & quod plus est, Columel. libro duodecimo dixit: Manifestum est hunc veprem interiri non posse.

¶Fœminina singulari numero carētia.)argutiæ.arū.Phocas in hoc ordine posuit. Apul.tamē in.j.meta. Argutia,inquit,Nilotici calami inscripta.& ab eo diminutiuū fecit Gel.Argutiola quippe hęc(inquit)friuola & inanis est. Antiæ.arū.Apule.in.j.meta.Crines,inquit,Appollinis præmulsis antijs.Aedes.iū.pro priuata domo,nā in singulari templū significat.vnde semper additur cui⁹ Dei est,aut cōsecratio,vt ędes Castoris.ædes sacræ.Antēnæ.arū,quāquā Hiero.in epīt.ad Heliodorū dixit. Antēna crucis figuratur in fronte.Bigæ.arū.quadrigæ, arū. addit etiā Phocas trigæ.arū.Plin.tamen.libro.xxxv. biga dixit in singulari.Euclides,inquit,pinxit bigam Regis cum victoria.& Papi.xij. The. Tenuauerat aëra biga. Quadrigas quoq;, & si Cæsar in lib.de analogia ad Ciceronē,referēte Gellio,dicat semper numero pluratiuo dicendas esse. Pli.tñ li.xxxiiij. quadriga,in qt,regitur ab Alcibiade.Et in eodem diminutiuū protulit dicēs. Leua trib⁹ digitis quadrigulā tenuit.& in li.digest. de legatis tertio.l.peculiū: quadrigæ legatum equo postea mortuo. Gell.li.xviij.qd vnū rarissimum videbatur,inuenimus quadrigā numero singulari dictā in.lib.satyrarum Varronis,qui in script⁹ est Demetri⁹. Copiæ.arū.p exercitu teste Valla nūero singulari caret:nam quod Virg.dixit in.ij.æn. Respicio,& quæ sit me circū copia lustro. ibi etiam Serui. notat quasi autoritate sua fretus, de exercitu copiā in singulari dixit, cum copias de exercitu numero plurali dicamus:vt Salust.Memorare possum, quib⁹ in locis maximas hostiū copias popul⁹ Ro. parua manu fuderit,sed Virg.excusare potest metri necessitas,quoniam copiæ.arū.in plurali carmen heroicum non recipit.Cunæ.arū.Phocas & Diome.in hoc ordine posuerunt. ¶Cerimoniæ.arum.Diom. etiam posuit.Cicero tamen in.ij.de legibus.Magnam,inquit,religionem cerimoniamq; declarat. quanquam Fronto.apud Gell.li.xviij. dicat scriptores veteres nunquam cerimoniam singulari numero appellasse. Diuitiæ.arum.delitiæ.arum.a Phoca & Diome.inter superiora numerantur.sed,quemadmodū supra diximus,delitiæ & delitia & delitiū in singulari habuit. Diræ.arum. Furiæ.arum.& Eumenides, semper in numero plurali reperiuntur,quia triplices sunt quemadmodum & gratiæ:nisi de vna illarum loquaris. Virg.in.iiij.æn. Vltricesq; sedent in limine diræ.& ibidem.Heu furijs incensa feror. atq; etiam ibidē. Eumenidū veluti demens videt agmina Pentheus. Excubiæ.arum.Exuuię.arū. Exequiæ.arum.a Phoca & Diome.& Frontone in hoc numero ponuntur. Vir.in.iiij.ęn. Excubias diuū æternas,& in eodem.Dulces exuuiæ dum facta deusq; sinebant,& in.vij.Ad pius exequijs Aeneas rite solutis. Ambro. in Euange.Lucæ cap.xij.Non enim solicitam deus curę numerantis incendit excubiam. in singulari dicit.Feriæ.arum a Phoca & Diome. & Gellio nunquam nisi in pluratiuo numero efferri dicuntur.nostri tamen aliter accipiunt,cum dicunt feria secunda,feria tertia,& feria quarta.Facetiæ.arum.Phocas inter hæc numerat.Diome.fores.ium.Hora.tamen in.j.ser.dixit. Exclusus fore cū Lōgarenus foret intus.Fortunę.arum.pro diuitijs ac fortuna prospera. vt apud Teren.in Andria. Laudare omnes fortunas meas. in singulari media est,& ad bonam & ad malam. Genæ.arum.Phocas inter hæc posuit. Diomedes vero Gingiuæ. arum.possis tamen,si opus fuerit dicere hic habet genam dextram eminentiorem sinistra. & Iuuenalis dixit.Frangendus misero gingiua,panis,inermi.atque eius diminutiuo Apuleius pro magia est vsus,Complanatorem(inquit)tumidę gingiuulæ. Quod vero Cæsar in libro de analogia, atque Diomedes & Phocas dicunt inimicitias in plurali tantum declinari,ego nō video,cur non eadem ratione dicamus inimicitiam, qua inscitiam,impotentiam, iniuriam.vt Cice.tusc.iiij.dixit. Inimicitia est ira vlciscendi tempus obseruans.atque ibidem sæpe singulari vtitur numero.Illecebræ.arum.ab omnibus grāmaticis fere ponuntur in hoc ordine.Cicer.tamen in.j.de legibus dixit,Quæ & si est illecebra turpitudinis.& Gell.libro.ij.Cum audiendi quadam illecebra induit. Plau.in asinaria.Illecebra exijt tandem. Induciæ.arum.Insidiæ.arum.Idus iduum,quemadmodum & Calendæ. arum.& Nonæ.arum.semper pluratiua reperiūtur. Latebrę.arum.Phocas superiorib⁹ annumerat.Cicero tamen in Epistola ad Appium. Ne in tabellæ quidem latebra absconditam maleuolentiam. & Gell.libro.xj.dixit. Impunitatem ex ea latebra sperarent. Lactes.ium.pro intestinis hominum atq; ouium per quas labitur cibus. vt supra ex Plinij verbis annotatum est,cum de hoc nomine lac differebamus. Literę.arum. pro Epistola, vt dicit Diomedes,numero tantū plurali vtimur:excusantur tamen poëtę carminis necessitate. vt Ouid.in Epistola Briseidis. Quam legis a rapta Briseide littera venit.vnde fit,vt quia heroicū atque elegū carmen, literæ.arum.in plurali non recipit,frequentius vtamur eius diminutiuo literulæ.arum.Minæ.arum.Manubiæ.arum.semper pluratiuo reperiuntur : quemadmodum & Nundinæ nundinarū, & Nugæ nugarum, & Nuptiæ nuptiarum. Nam næniæ næniarum.& nares narium.etiam in singulari declinantur aliquando.Hora.j.Epistola. An puerorum Nęnia, quæ regnum recte facientibus offert.& in Odis. Dicitur merita nox quoque nænia.Ouidius.v.Meta. Acta retro naris, medioque est fixa palato. Opes opum.pro diuitijs.nam in singulari opis opem ab ope, vt infra dicetur, auxilium significat.Paleæ palearum, quod si a grammaticis inter nomina pluratiua ponitur, Virgilius tamen in singulari eo vtitur in primo Georgico. Pinguis paleæ terit area culmos, ait. vbi Seruius notat paleam dictam esse singulari numero contra artem : quia, vt dicit, quæ ex pluribus constant, numeri sunt tantum pluralis, vt Cancelli.Bigæ, Scopę. Præstigię, pręstigiarum. Phalere phalerarum. Plagæ, plagarum pro reti. Primitiæ, primitiarum, Huius esse ordinis, Diomedes & Phocas testantur. Nam quod Ouidius.xii .metamor.dixit. Primitium torrem, ab eo est quod primitius primitia primitium Adiectiuum, sustantiue tamen acceptum. pro re primitia,primitiæ primitiarum declinatur.

¶Fœmin.sing.carētia.	Inferiæ,inferiarum.
Argutiæ,argutiarum.	Inimicitiæ,inimicitiarū.
Antiæ,antiarum.	Illecebræ,illecebrarum.
Antēnæ,antennarum.	Induciæ,induciarum.
Aedes,diū.Bigæ.arū.	Insidiæ. arū. Idus iduum.
Calendæ,calendarum.	Lactes.ium.Latebræ.arū.
Cerimonię.arum.	Literę.arum.Minę. arū.
Copię.arū.Cunæ.arū.	Manubiæ,manubiarum.
Diuitiæ,diuitiarum.	Nares,nariū. Nenię.arū.
Dirę.arū.Excubiæ.arū.	Nonę.arū.Nugæ.arum.
Exuuię,exuuiarum,	Nundinæ,nundinarum.
Exequię.exequiarum.	Nuptiæ,nuptiarum.
Feriæ.arū.Facetiæ.arū.	Opes,opum.Paleæ.arū.
Fortunæ,fortunarum.	Plagæ,plagarum.
Genæ,genarum.	Præstigię.pręstigiarum.
Gingiuę,gingiuarum.	Primitię,primitiarum.

¶Quisquiliæ.arum.pro purgamento atque re parui, aut nullius pretij: & quę proijcienda est quasi inutilis. Aple.j. meta. At has quisquilias quãti parasti? de piscibus minimi pretij dixit. quisquiliam vero pro arbuscula siue frutice, quæ coccum procreat, dixit. Plin.lib.xvj. Omnes (inquit) has dotes ilex solo prouocat cocco: granum hoc primoque ceu scapus fruticis paruæ aquifoliæ ilicis, quisquiliam vocant. Reliquiæ reliquiarum superioribus a Phoca additur. Apul.tamen pro magia dixit. Conuerritorem pridianæ reliquię, ne qua visatur tetra labes sordium, sed potest excusari quia est carmen. nam in prosa oratione vix dici posset. Sortes.ium. pro oraculo atque deorum responso a Diomede & Phoca inter hæc nomina ponitur: in ea tamen significatione etiam singulariter dictum est illud ex actibus apostolorum. Cecidit sors super Matthiam id est, spiritus sancti oraculum, quo apostolus est declaratus: neque enim de tanta re viri sanctissimi sortirentur, sed potius expectare debuerant, quæ in ea re diuina erat voluntas. Sordes.ium. pro auaritia & immunditia. Scope.arum.& scalæ.arum.a Cæsare, Gellio, Phoca, Diomede & Seruio, inter pluraliter deelinata numerantur. Hierony. Altero vsus est in singulari in Isaia, altero in libro. Geñ. Iureconsultus indige. titulo de furtis.l.Si prius armarium (inquit) vel scalam. Suppetię.arum.imo vero suppetias tãtum in accusatiuo plurali cum his verbis fero & mitto, vt Valla putat. Cæsar etiam in cõmẽ.cum venio venis iunxit dicens. Auxilia magna equitatus oppidanis suppetias venire. Sentes.ium. Tenebræ.arum. Thermæ.arum. Tricæ.arum. Valuæ, arum. nunquam nisi in multitudinis numero reperiũtur. ¶Neutra singulari carentia.) Arma.orum. Quod ideo Priscia.numero singulari carere putat, quod varias res hoc nomen significat, quarum singula habent sua nomina, vt scutum. galea. tibiale. Castra castrorum pro exercitu, aut exercitus statiuis: quod etiam de similibus est dicendum: vt æstiua.æstiuorum. statiua statiuorum. Castrum in singulari idem est, quod castellum, vt apud Virgil.in.vj. Castrum Inui Bolamque Coramque. Crepundia crepundiorum Cibaria cibariorum, quorum prius inter huius ordinis nomina posuerunt Diomedes & Phocas: posterius Diomedes tantum, quemadmodum & Exta extorum Phocas solus. Cunabula cunabulorum. Incunabula incunabulorum, semper pluralia reperiuntur, & Ilia ilium. nam quod Seruius dicit, hoc ile ilis in singulari declinari, nõ magis reperitur in vsu, quã quod Marylus mimographus eodem Seruio referente ad fabulam alludens dixit. Tu vt Hector ab Ilio nunquam discedis. Iuga.orum. pro montium summitate. Virgil.tamen libro.vj. Hoc superate iugum, dixit. Iusta.iustorum pro exequijs numero singulari caret. Flaccus in.v. Argonauticæ. Tum comiti pia iusta tulit. Salust. in iugur. Post quam illi more regio iusta magnifice fecerant. Lustra lustrorum, pro ferarum atque meretricum latibulis. Virgil.ij. Georgico. Non absunt illi saltus ac lustra ferarum. pro lupanari apud Plautum quam sæpissime, in singulari vero quatuor annorum spacium significat, quæ græce dicitur olympias. Mœnia.ium. Magalia.ium.& Mapalia mapalium, semper pluralia sunt. Præcordia præcordiorum, non præcordium, sic enim apud Celsum legitur semper, vt libro.j. Qui crudum (inquit) sine præcordiorum dolore ructat. & diuus Thomas in hymno. Et ex præcordijs sonent præconia. Spolia.orum. licet Virgil.in singulari spolium dixerit. Serta sertorũ. pro corona ex floribus. serta sertæ in singulari posuit Cato de re rustica pro herba, quam græci melilothon medici sertulam campanam vocant. Ait namque, Iris aridæ contusæ heminam & sertam campanicam. Sponsalia.orum. vel sponsalium Gell.libro.iiij. Hoc ius sponsaliorum obseruatum dicit. & de sponsalibus est titulus apud Iureconsultos. Tripudia.orum. Tesqua.orum. Tempe indeclinabile sicut. tot. quot. & pondo cuius singulare, vt Phocas dicit in libram effertur. Itaque dicimus vna libra, & non vnum pondo, & contrario duo & tria pondo, non duæ, aut tres libræ. Festorum quoque nomina, vt Saturnalia.orum vel saturnalium. Sed quẽadmodum Macro. in.j. satur. deducit, in genitiuo plurali frequentius vtimur secunda declinatione, in datiuo & ablatiuo frequentius tertia. Nam Saturnalium & saturnalijs vix potest dici, at vero Saturnaliorum & saturnalibus fere semper. Verrius Flaccus. Saturnaliorum (inquit) dies apud Græcos quoque festi habentur. Atque iterum de cõstitutione Saturnaliorum scripsisse arbitror. Idem. Iulius Modestus de ferijs Saturnaliorum (inquit) feriæ. Hora.ij.ser. Quid fiet? ab ipsis Saturnalibus huc fugisti. Eadem ratione Salustius apud Gell. libro.iij. historiarum Bachanaliorum dixit, cuius singulare Plautus in bacchidibus protulit dicens. Quia Bacchis Bacchas metuo, & Bacchanal tuum. Masurius quoque Sabinus. Vinaliorum (inquit) dies Ioui sacer est. & Valerius Antias. Agonaliorum repertorem Numam Pompilum refert. Eodem præterea modo Quinquatria.orum. quinquatribus. Hora.ij. epistolarum. Festis Quinquatribus olim. & Iuuenalis. Totis quinquatribus optat. Cicero in epistolis ad Cælium. Ita tumultuosæ conciones, Ita molestę Quinquatrijs afferebantur. nisi forte mendum est quinquatrijs pro quinquatribus. At vero econtrario dicimus potius Floralium, quam floraliorum, Liberalium quam liberaliorum, Lucarium quam lucariorum. Varro. Ferialium (inquit) dies a ferendis in sepulchra epulis dicti. & idem alio loco, Floralium, non floraliorum dixit. Masurius quoque Sabinus Liberaliũ (inquit) dies a pontificibus Agonium Martiale appellatur. & idem alio loco. Eam noctem deinceps in sequẽtem diem, qui est Lucarium. erant autem Luçaria festa, in quibus fiebant Lucorum sacra.

Quisquilię.arum.	Pręcordia,præcordiorũ.
Quadrigæ.arum.	Serta.orũ.Spolia.orum.
Reliquię,reliquiarum.	Sponsalia,sponsaliorum.
Scalę.arũ.Sentes.ium.	Tripudia,tripudiorum.
Sortes.ium Sordes.iũ.	Tesqua indeclinabile.
Scopę,scoparum.	Tempe indeclinabile.
Suppetiæ,suppetiarũ.	Tot indeclinabile.
Tenebræ,tenebrarum.	Quot indeclinabile.
Thermæ,thærmarũ.	Pondo indeclinabile.
Tricę.arũ.Valuę.arũ.	Festorũ quoq; nomina.vt.
¶Neutra singulari carentia.	Saturnalia,saturnaliorũ.
	Bacchanalia.orum.
Arma.orũ.Castra.orũ.	Vulcanalia.orum.
Crepũdia,crepundiorũ.	Neptunalia.orum.
Cunabula,cunabulorũ.	Lupercalia.orum.
Cibaria.orũ.Exta.orũ.	Quinquatria.orum.
Incunabula.orum.	Agonalia, agonaliorum.
Iuga.orum. Iusta.orũ.	Vinalia,vinaliorum.
Ilia,iliũ.Lustra.orũ.	Dyonisia,dyonisiorum.
Magalia.iũ.mapalia.iũ.	Et similia: quæ omnia fere & in.ium.
Mœnia,mœnium.	

¶Libri quoq; eorum, vt rhetorica rhetoricorum: nam si de arte rhetorica plures libri partiales sunt, rhetoricorũ inscribuntur in numero multitudinis: sin tamen est tantũ vnus, rhetoricus potius in singulari dicitur. Sic enim citare solemus Aristotelẽ in rhetoricis ad Theodectem, & in rhetorico ad Alexandrum: quia nomine illius tres libros de arte rhetorica scripsit: ad hunc vero vnũ duntaxat libellum. Duos praeterea, quos de re familiari libros scripsit, oeconomicorũ appellauit. At vero Xenophõ, qui ea de re vnũ composuit oeconomicon inscripsit, vt Hierony. in Eusebij interpretationem de tẽporib⁹. Cum Aratum (inquit) hexametris versibus Romanum fecisset: in Xenophontis oeconomico lusit. Sic preterea dicimus bucolica Virgil. quia decem sunt. & Georg. quia quatuor libros opus illud continet. At vero cum de vno loquimur dicemus & citabimus Virg. in primo, vel secundo buco.

Libri quoq; eorum, qui graece, aut ad imaginẽ grecorum opera sua inscripserunt, vt rhetorica rhetoricorum, oeconomica oeconomicorum. ethica ethicorum. bucolica bucolicorum.

Communia trium generum sunt nomina numeralia, carentque numero singulari, vt duo duae duo. tres & tria, quatuor, quinque, sex, & quae sequuntur: praeterquam vnus vna vnum, quod caret numero multitudinis, nisi iungitur nominibus pluraliter declinatis. Sunt autem omnia indeclinabilia vsque ad centum praeterquam tria illa, hoc est, vnus vna vnum, duo due duo, tres & tria.

Singulari praeterea numero carent nomina diuidua, siue per certos numeros distributiua: vt Singuli, singulae, singula, Bini, binae, bina, Terni, ternae, terna, Quaterni, quaternae, quaterna, Quinquẽni, quinquẽne, quinquenna, Seni, senae, sena. Septeni, septenae, septena. Octoni, octonae octona. Noueni, nouenae, nouena. Deni, denae, dena.

¶Nomina certis casibus deficientia.

Vocatiuo carent nomina interrogatiua: vt quis? qualis? quantus? cum interrogatiue proferuntur. Et infinita: vt quidam, aliquis. Et nomina relatiua vt qui, qualis quantus cum aliquid referunt. Et nomina negatiua: vt nullus, nemo. Et distributiua: vt ambo. vterque. & quae supra memorauimus diuidua: vt bini, binę, bina. terni, terne, terna.

Os oris, ius iuris, rus ruris, ęs ęris, mare maris, & nomina quinte declinationis, praeterquam hic dies, & haec res genitiuo datiuo & ablatiuo numeri pluralis deficiunt.

¶Communia trium generum.) Carent etiã numero singulari nomina numeralia, praeterquam vnus, vna, vnum. quod caret numero multitudinis, nisi cum iungitur nominibus pluraliter declinatis. Salustius in Catilinario, hi postea quam in vna moenia conuenere. Idem in Iugurtha: Vbi vnae & alterae scalae comminutae sunt. & in digestis titulo de dãno infecto. l. Si aedibus: Et si vnas (inquit) aedes communes. nam vt supra diximus, moenia scalae. ędes. pluraliter declinantur. ¶Nomina quoque diuidua siue in singulos distributiua carent numero singulari, vt singuli singulę singula. bini binę bina. &c. vt si dicas, perdices eunt singulae, aut binae, aut ternae. dicis quod quaelibet incedit singularis, aut solitaria: aut quaelibet duae, aut quaelibet tres incedunt. aut si rursus dixeris, ciuibus distribuuntur singuli, aut bini, aut terni aurei, dicis quod cuilibet ciui datur vnus aureus, aut duo aurei, aut tres aurei. Poetae tamen aliquando ponunt distributiua pro numeralibus. Virg. j. aeneidos, Bina manu lato crispans hastilia ferro. bina dixit pro duo. & Lucanus in. vij. Gurgite septeno dixit, pro septem gurgitibus. Iunguntur etiam huiusmodi nomina distributiua nominibus pluraliter declinatis eo modo, quo vnus vna vnum, cum pluraliter declinatur. vt Cicero. binas literas tuas accepi. & Virgil. octauo aeneidos, terna arma mouenda ter letho sternendus erat ¶Nomina certis casibus deficientia.) Dictum est hucusque de nominibus integris aut altero numero deficientibus, nunc de illis agit, quae certis casibus deficiunt: dicitque in primis: quod nomina interrogatiua, & infinita, & relatiua, & negatiua, & distributiua, siue diuidua carent vocatiuo. Omnia enim haec vocatiuum habere non possunt: quia (vt Priscianus ait) vocatiuus ad aliquam praesentem personam, atque finitam fit, ad quam sermo dirigitur. Ius iuris.) quod haec quatuor nomina, cum nominibus quintae declinationis praeterquam hic dies & haec res carent genitiuo & ablatiuo pluralibus. Plinius tamen iunior in Epistolis, fontibus. ruribus. & argo dixit. Virgilius. viij. aeneidos. Componens manibusque manus, atque oribus ora. & rursus libro. x. Quinquaginta oribus ignem, Pectoribusque arsisse. In genitiuo etiam plurali orium dixit Plinius libro xx. Vitia inquit orium sanare affirmat. Aes aeris aeribus. Politanus dixit in rust. Et tundunt aeribus aera. Caesar in commenta. Paulo latiores (inquit) quam quibus in reliquis maribus vtimur. Eisdem quoque casibus deficiunt nomina quintae declinationis: neque enim dicimus specierum speciebus, facierum faciebus: quanquam apud antiquos & antiquarios legamus haec & alia huiusmodi. Apuleius in libro de Mundo. Perseuerantia (inquit) amicitiae inter se dedit elementis specierum ipsarum partitio. Cato Censorius apud Priscianum in septimo. Earum facierum signa domi pro suppellectili statuere. Iuniores quoque non dubitant dicere faciebus & speciebus. quod Cicero reformidat. scribit enim in Topicis. In diuisione formae sunt, quas Graeci ideas vocant, nostri, si qui haec forte tractant, species appellant, non pessime id quidem sed inutiliter ad mutandos casus in dicendo. nolim enim nisi latine dici possit specierum & speciebus dicere: & saepe his casibus vtendum est. At formis & formarum velim.

¶ Satias vel saties. Nam vtrunque legitur, nominatiuum tantum singularē habere dicit Phocas. Sill. iiij. Puni. Nec finis, saties ve, noui sed sanguinis ardor. & Gell. lib. vij. Quorum satias nunquam est. Accusatiuū tamen sequuti proportionem fecimus in quodam disticho in quo Solonis celebrem sententiā complexi sumus. Diuitiæ gignunt satiem, satiesque superbū. ¶ Præsto quoque pro eo, quod est præsens Valla dicit semper iungi verbo sum, es, fui, in vtroque numero in ratione suppositi. Cice. pro Murena. laborauit, præsto multis fuit. Idem ad Herennium. Hirundines æstiuo tempore præsto sunt: hyeme pulsæ recedunt. Memini me tamē legere in accusatiuo præsto cum infinitiuo huius verbi sum, es, fui, constructum: idque notauerā opinor in epistolis familiaribus Ciceronis. ¶ Expes pro eo, quod est sine spe nominatiuum habet, & consequenter vocatiuū tātum. Hora. in poē. quid hoc si fractis enatat expes nauibus. ¶ Fores nominatiuum habet & vocatiuum & ablatiuum tantum. In nominatiuo ab Ausonio inter monosyllaba numeratur. Terēti. vocatiuum posuit dicēs. O fors fortuna. Virg. ablatiuum. j. æn. Forte sua libycis tempestas appulit oris. ¶ Vis gtō & datiuo caret. In nominatiuo Virg. j. Georg. Ni vis humana quotannis. & Salust. in Catil. Omnis nostra vis in animo & in corpore posita est. Virg. vi. æn. Nec vim tela ferūt. Et in. j. Vi superum sæuæ memorem Iunonis ob iram. In nmero multitudinis vires virū viribus vires o vires a viribus dicimus: sed an sit a prima positione nominatiui singularis, hoc est vis? an nomē per se pluraliter declinatum, siue ab alia positione numeri singularis, quæ nō sit in vsu, grammatici dubitare videtur? nā Lucreti⁹, antiquitatē sequutus has vis in plurali dixit. ¶ Tabi a tabo. Phocas & Diom. hoc nomen ablatiuum tantum habere dicunt, & re vera genitiuum non memini me legere. Tabes vero in nominatiuo accusatiuo & ablatiuo tantum reperi, itaque si genitiuo esset opus, potius vteremur tabi quam tabis. Datiuus a neutro est. Ditionem a ditione. hæc tria nomina duos tantum habere casus accusatiuum & ablatiuum numeri singularis Diomedes & Phocas testantur. Ditionis tamen in genitiuo & ditioni in datiuo frequenter vtitur Hierony. in interpretatione sacrarum literarum: quemadmodum Gen. cap. xxxvij. Nunquid rex noster eris, aut subijciemur ditioni tuæ? Lateres quoque & lateribus vtitur Plin. libro. xxv. Lateres inquit non sunt e sabulo. & ibidem: Luto & lateribus crudis extrui quis ignorat? Idem quoque ab eo quod est vicem a vice in plurali dicimus vices vicium vicibus. Tantundem a tantum & dem particula compositum in nominatiuo genitiuo & accusatiuo solum reperitur: nemo enim tantodem dixit, at tantidem sæpe reperies. vt apud Teren. in Adel. Tantidem emptam. & in digestis titulo de diuor. Tantidem æstimata redderes. ¶ O macte. est autem mactus (vt sic dixerim) autore Festo magis auctus, sed nunquam reperitur nisi in vocatiuo cum exhortatione quadam ad virtutem & gloriam. Virg. ix. æn. Macte puer virtute noua sic itur ad astra. & Hora. in. j. ser. Macte virtute esto, inquit sententia dia Catonis. & in plurali. Plini. libro. ij. Macti ingenio cæli interpretes. ¶ Spōte ablatiuum tantum habere Phocas dixit. Virg. ij. Georg. Sponte sua veniunt. vbi Seruius dicit: nomen esse, non aduerbium, quia iunctum est ei genus cum dixit sua. Sed & Gell. libro. xij. genitiuum posuit dicens. Spontis suæ mortem. & Colume. libro. xij. de re rust. Neque suæ spontis aquam ministrare patitur. Spons quoque in nominatiuo Ausonius posuit inter monosyllabis. Impete. idem Phocas & cum eo alij complures grāmatici in ablatiuo tantum plurali posuerunt. Ouid. iij. meta. Impete nūc vasto ceu concitus imbribus amnis Fertur. Idem in. viij. Sic impete vulnificus sus Fertur. genitiuum etiam protulit Sillius libro. vj. punico. Nec frustra rapidi stimulante dolore fuisset Impetis. & Lucre. libro. j. Ablatiuum pluralem posuit dicens: Quamlibet in partem tradunt res ante ruuntque Impetibus crebris. Natu quoque, quod videtur esse ab eo quod est natus. us. in ablatiuo tantū reperitur. vt cū dicimus grandis natu, maior natu, minor natu. pro eo quod est ætate. Obijce inter ablatiuum tantum habentia posuit. Phocas in numero singulari. Sillius tamen libro. iiij. puni. dixit in accusatiuo plurali: Et firmos certant obices arcessere sylua. & ablatiuum eiusdem numeri. Virgil. posuit. ij. Georgico. dicens. Qua vi maria alta tumescant Obijcibus ruptis. Noctu. diu. qui casus ablatiui non sunt a nox & dies, sed ab alia forsan positione venerunt, quæ in vsu non est, sed neque semper aduerbia sunt: quamuis aliquando aduerbialiter posita reperiantur. Ennius apud Gellium: qua galli furtim noctu summa arcis adorti mœnia concubia. ex duobus igitur adiunctis noctu & concubia colligitur noctu esse nomem. Idem quoque in. ij. annalium. Hac noctu filo pendet Hetruria tota. & etiam Quadrigarius apud eundem Gellium: senatus de noctu plurima conuenire, & noctu multa domum dimitti. Illud ad huc, quod omnem superat antiquitatem, reperi in quadam lege. xij. tabularū. Si nox (inquit) furtum factum sit, si ira aliquis occisit, iure cæsus esto. nox posuit pro noctu vel nocte. De diu non ita succurrit exemplum, vt ex adiunctis possit ostendi esse nomen. nam illud Salust. diu noctuque laborare: & illud Gell. libro. xvj. fumare noctu etiam flammigare. Ser. in primo Georgico. aduerbia esse dicit. ¶ Suppetias & inficias, vt ait Valla, semper in accusatiuo plurali reperiuntur, sed illud constructum fere cum his verbis fero, mitto, eo, venio. hoc vero cum eo is tantum. Plau. tamen in Epidico: auxilia (inquit) & suppetiæ mihi sunt domi. Inficias ire idem est quod inficiari & negare.

Satias vel Saties tantum ntm̄ singularem habet.
Presto. nominatiuum vtriusque numeri tm̄ habet,
Expes o Expes, ntm̄ & vocatiuum tantum habet,
Fors, o Fors, a Forte, nominatiuum. vocatiuum. & ablatiuum habet.
Vis, Vim, o Vis, a Vi. nominatiuum, accusatiuū, vocatiuum, & ablatiuum tantum habet. In plurali Vires, Virium, Viribus, Integrum est, siue sit a vi, siue aliunde.
Tabi a Tabo, genitiuum & ablatiuū tantū habet,
Ditionem, a Ditione, Laterem, a Latere. Vicem. a Vice, accusatiuum & ablatiuum singularem tantum habet. In numero plurali integra sunt duo posteriora.
Tantundem, & Tantidem, nominatiuum genitiuum, & accusatiuum singularis tantum habet.
O Macte & o Macti. vocatiuus vtriusque numeri tantum habet.
Sponte, Impete, Obijce. Natu. Diu. Noctu. Ablatiuum singularis numeri tantum habent.
Suppetias, & Inficias, accusatiuum pluralem tantum habent.

¶Grates in plurali tantū reperitur, nemo tamen vnquam legit gratium & gratibus, sed grates. Verg. j.æn. Grates persoluere dignas, & si dixeris magnæ grates habendæ sunt benefactori, quamquam Laurentius hoc nomen poeticum esse dicit, & si Cicero.in.vj.de repub.scripsit. Grates tibi ago summe Sol. ¶Opis opem ab ope genitiuum, accusatiuum, & ablatiuum singularis numeri habet, pro eo quod est auxilium. Verg.j.æn. Non opis est nostræ Dido. & in.ij. Nec spes opis vlla dabatur. In plurali vero pro diuitijs: vt Auxilio tutos dimittam opibusq; iuuabo. Ops opis est cybele Saturni vxor. Opis opis nympha, de qua Virg.iiij. Geor. Atq; Ephyre, atq; Opis. Idem.xj.æn. Velocem interea superis in sedib⁹ Opim. ¶Verbere) ab eo quod esse debuit verber. eris. tātum in ablatiuo numeri singularis reperitur: nam in plurali verbera verberum verberibus integrum est.

Grates nominatiuum accusatiuum & vocatiuum
numeri pluralis tantum habet.
Opis, opem, ab ope. ntō dtō, & vocatiuo caret.
Verbere ablatiuū in singulari tantū habet, in pl'i
vero Verbera verberū verberib⁹ integrū est.

¶De Præteritis verborum.

Caput.iiij.

Ompositi formam simplex, & compositiuum
Simplicis obseruat verbum, quod ponis vbique.
Præter venundo, circundo, do quoq; pessum.
Ado compositum declinat tertia: iungcs
Quod lauo, qđq; cubo cōponens mittit in. umbo.
Et mico dat micui: sed dimico mittit in. aui.
Dat maneo mansi. sed in. e. pro. præ. minui. dant.
Atq; oleo dat. ui. Sed in. eui. compositiua.
Et cio vel cieo ciui: sed compositiua
Semper sunt quartæ. Lego legi. Sed tamen. exi.
Hæc tria dant, intelligo, diligo, negligo tantum.
Dat sapio sapere. Sed resipio resipire.
Quod trahis a pario, infinitum, mittit in. ire.

¶De preteritis verborum. Cap.iiij.

Compositi formā simplex) Quod in principio declinationis nominū proposuit, nomina simplicia sequi rationem compositorum, atq; ediuerso composita rationē simplicium: idem quoq; nunc in declinatione verborum repetit, videlicet, q̄ verbū simplex seruat rationem compositi, & econtrario compositum rationē simplicis, vt si exploratum habueris quod Impleo est secundæ cōiugationis, & facit in præterito impleui: intelliges etiam, q̄ Pleo ples, quod verbum non est in vsu, fuit eiusdem coniugationis, fecitq; in præterito pleui. Atq; econtrario si exploratum habueris, quod Sono. as. quod est verbum primæ coniugationis, fecit in præterito sonui: intelliges etiam q̄d Insono. as. verbum eiusdem coniugationis facit in præterito insonui. Habet tamen hæc regula exceptionem, quę partim hoc in loco, partim in capitibus præteritorum & supinorum sequentibus explicanda est. Principio itaque excipiuntur composita ab hoc verbo Do das. dedi, quod cum sit primæ coniugationis, omnia cōposita ab illo sunt tertiæ, vt Addo.is.addidi. Trado.is.didi. Perdo.is.perdidi. Vendo.is.didi. Credo.is. didi. Sequuntur tamen simplicis rationem tria tantum Venundo.as.venundedi. Circundo.as. dedi. Pessundo.as. pessundedi. Composita quoque a Lauo lauas, quod est primæ coniugationis, omnia sunt tertiæ: vt Alluo.is.ui. Perluo.is.perlui. Diluo.is.dilui. Interluo.is.interlui. Proluo.is.prolui. Composita præterea a Cubo.as. quod est etiam primæ coniugationis, si recipiunt. m. inter. u. &. b. hoc est si finiuntur in. umbo. omnia sunt tertiæ, vt Incubo incumbis incubui. Procumbo procumbis procubui. Accumbo accumbis accubui. Quod si. m. non recipiunt, nihilominus sequuntur simplicis rationem, vt Incubo incubas incubui, & Procubo procubas procubui. Accubo accubas accubui. ¶Et mico dat micui.) Hoc verbum Mico micas in præterito fecit micui: & ab eo compositum Emico emicas emicui. Luca in primo. Qualiter expressum ventis per nubila fulmen Emicuit. Dimico tamen, quod ab eo compositum est, facit dimicaui, quod Priscia. autoritate Liuij probat: qui libro.xxiij. ab vrbe condita scribit. Iusta quoque acie & collatis signis dimicatum est. quod non potuit dici: nisi a Dimico fuisset præteritum dimicaui & supinum dimicatum. Ouid. tamen simplicis rationem sequutus in.ij. elegiarum dixit. Hac tibi sit pugna dimicuisse satis. ¶Dat Maneo mansi.) Quod Maneo manes facit in præterito mansi: quā rationem sequuntur composita ab illo, vt Permaneo permansi, Remaneo remansi. Quæ vero in compositione mutant. a. in. i. mittunt præteritum in. ui. syllabas, vt Promineo. es. prominui. Emineo emines eminui, Immineo immines imminui, Præmineo præmines preminui. Præterita illa mittunt supina in. sum. vt Maneo in supino habet mansum. Permaneo permansum. Remaneo remansum. Emaneo emansum, hæc vero carent supinis. Quod vero dixit sed in. e. pro. præ. intelligit, quod composita a maneo cum illis præpositionibus (si modo mutant. a. in. i.) faciunt præteritum in. ui. syllabas. Atque oleo dat. ui.) Quod Oleo oles, vt infra dicemus, mittit præteritum in. ui. syllabas, tamen ab eo composita, maxime quæ mutant significationem, mittunt preteritum in. eui. vt Adoleo. es. adoleui. Aboleo. es. aboleui, Soleo, quod ab eo compositum videtur, solitus sum vel solui trisyllabū fecit. Salust.ij. histo. neq; subsidijs vti soluerat. a quo rursus compositum Obsoleo obsoleui fecit. ¶Et cio vel cieo.) Quod ab hoc verbo, Cio cis, quod est quartæ coniugationis: vel. Cio cies, quod est secundæ, omnia composita sunt quartæ coniugationis, vt Concio cōcis cōciui. Accio accis acciui. Excio excis exciui. Plau. in milite. Ego illū probe iam oneratum huc acciebo, dixit. Lego. legi. q̄ hoc verbū lego legis, cū cōpositis mittūt præteritū in. egi. vt Lego legi, Perlego perlegi, Relego relegi, Colligo collegi. Tria tamē mittunt preteritū in. xi. Intelligo intellexi, Diligo dilexi, Negligo neglexi. quamquam Aemilius Macer simplicis rationē sequutus dixit, Omniū nostrum neglegerit autoritatē, p̄ neglexerit. ¶Dat sapio sapere.) Quod hoc verbū sapio. is. tertię coniugationis est, atque ab eo cōpositum desipio. is. desipere, resipio tamen autore Diomede, non resipere sed resipire facit, ac si per quartā verborum coniugationē declinetur. ¶Quod trahis a pario.) Quod a pario. is. composita, quamuis suum simplex sit tertiæ coniugationis, ipsa per quartam declinantur, vt Comperio. is. comperire. Reperio. is. reperire. Operio operis operire. Aperio. is. aperire.

¶Quod si præteriti.) Quod verba cuiuscunq; coniugationis geminantia in præterito syllabas primas, cũ in compositionem veniunt, amittunt ex illis priorem. vt Spõdeo.es.spopõdi. Respõdeo.es.respondi. Despondeo.es.despondi. Pendeo.es.pependi. Dependeo.es.dependi. Tondeo.es.totondi. Detondeo.es.detõdi, pro quo antiquiores etiam detotondi protulerunt. vt Varro: Detotõderat forcipibus. Sunt autẽ verba geminantia primas in præterito syllabas (nisi quid me fallit) tria & viginti. primæ cõiugationis duo. Do.das.dedi. Sto.as.steti. secundæ quatuor, Mordeo.es.momordi, Spondeo spondes, spopõdi, Tondeo.es.totõdi. Pendeo.es.pependi. Reliqua omnia sunt tertiæ. Pario paris peperi. Disco.is.didici. Posco.is.poposci. Parco.is.peperci. Cado.is.cecidi. Cædo.is.cecidi. Pendo.is.pependi. Tendo.is.tetẽdi. Tundo.is.tutudi. Tango.is.tetigi. Pungo.is.pupugi. Pango.is.pepigi. Fallo.is.fefelli. Pello.is.pepuli. Tollo.is.tetuli. Cano.is. cecini. Curro.is.cucurri. Scindo quoq; apud antiquiores sciciди faciebat. Affra. Satis fortiter paulo vestras scicidisti colus. Actius: Non ergo (vt prædicant) sciciderat pectus. Næuius: Imo quod scicideram, conscindã, atq; abiiciam. Ennius, Cum saxum sciciderit. Apud iuniores tamen scidi facit. Luc. in .iij. Qua mare tellurẽ subitis aut obruit vndis, Aut scidit. Papi. viij. Theba. Et viridem scidit horrida vestem. Siue igitur geminet præteritum, composita priorem syllabã amittunt: siue non geminet, rationem simplicis sequitur, vt Abscido abscidis abscidi. Conscindo conscindis conscidi. Rescindo rescindis rescidi. Deinde dicit, quod ab hac regula excipiuntur composita a Posco.is.poposci. & a Disco.is.didici, quia in præterito priores syllabas non amittunt: vt Deposco.is. depoposci. Reposco.is.repoposci. Addisco.is.addidisci. Dedisco.is. dedidici. Præterea composita a Sto stas steti, & a Dos das dedi retinent etiam priorem illam syllabam in præterito: nisi quod mutãt.e.in.i. vt Resto restas restiti, consto constas constiti, Pręsto præstas præstiti. Trado.is.tradidi. Reddo.is. reddidi. Credo.is.credidi. Sed a Do composita, quæ cum simplici per primam coniugationem declinantur, nõ mutant in præterito.e.in.i. vt Venundo.as.venundedi Circundo.as.circundedi, Pessundo.as. pessundedi. ¶Pungo.gis.) Quando componitur cum.re.repupugi facit. vnde Caper apud Pris. Cum ei, qui nos pupugit, talionem, id est, vicem a nobis redditam ostendimus, repupugi dicimus: cum aliis præpositionibus compositum alterius præteriti (hoc est) punxi rationẽ sequitur, vt Expungo.is.expunxi. Dispungo.gis.dispunxi. Compungo.gis.cõpunxi. Curro quoq; cum præ. etiam eandem retinet. vt Plau. in Sticcho. Pręcucurri, vt nuntiarem nuntium exoptabilem. Terentius in ecyra. Vna illarum interea propere præcucurrit. alias vero eandã amittit. Virg. iiij. æneidos: Ecce feræ summo deiectæ vertice capræ Decurrere iugis. Liuius. xx. ab vrbe condita: & si fortius procurrissent.

> Quod si præteriti geminetur syllaba prima,
> Verbaq; componas, ex illis tolle priorem:
> Quam retinet posco cum disco, stetiq;, dediq;.
> Dic pupugi cum re, sed cum præ, pone cucurri.

¶De Præteritis Primæ coniugationis.

> Præteritum primæ facit. aui. demito pauca:
> Quæ mittunt in. ui. diuisas. vt crepo, nexo.
> Et cubo cũq; tono sono iunge, domoq;, vetoq;,
> Et seco, cunq; mico frico. Sed duo dãt & in. aui.

De præteritis primæ coniugationis.) Quoniam supra dictum est in coniugatione verborum proportionem esse sequendam illorum quatuor, quæ in primo libro per modos, tempora, numeros & personas explicauimus: atq; insuper, ne quid in ea re fallere nos posset, formationem adiecimus, iam tempus est, vt de præteritis verborum atque supinis differamus, quæ ab ipsa analogia verborum aliquanto discessere, & quodammodo alterę verborum positiones habendæ sunt. Nam a pręterito sex illa tempora formantur, quæ in voce passiua circunloquimur, & a supino tum participia quædam, tum nomina participalia formari docemus. In primis illud animaduertendum est: præteritum perfectum indicatiui modi aut par ium esse syllabarum cum prima persona præsentis eiusdem modi. ut Iuuo. ui. Lauo. ui. Doceo docui. Habeo habui. Lego. gi. Scribo scripsi. Audio. iui. Munio. iui. aut minuitur vna syllaba, vt Faueo faui. Facio feci. Comperio. peri. Aut crescit vna syllaba. vt Amo. aui. Cado cecidi. Præterea exit præteritum in varias terminationes. in. bi. tantum tertiæ. vt Bibo bibi. In. ci. etiam tertiæ. vt Facio feci. In. di. vnum tantum primæ Do dedi. Secundæ plura. vt Sedeo. di. Tertiæ ad huc plura, vt Scando. di. In. gi. tantum tertiæ, vt Fugio fugi. In. li. tertiæ quoq; tantũ. vt Fallo fefelli. In. mi. vnum tantum tertiæ, vt Emo emi. In. ni. tantum tertiæ. vt Cano cecini. In. pi. tertiæ tantum, vt Rumpo rupi. In. ri. tertiæ & quartæ, vt Pario peperi: Comperio eri. In. si. secundę, tertiæ, & quartæ, vt Fulgeo fulsi. Ludo lusi. Fulcio fulsi. In. ti. tantum tertiæ, vt Verto verti, atque vnum primæ Sto steti. In. xi. secundæ, tertiæ, & quartę, vt Lugeo luxi, Dico dixi. Sanctio. xi. In. ui. syllabam omnium quatuor coniugationum, vt Amo. as. aui. Faueo. ui. Sino. ui. Audio. iui. In. ui. vocales etiam omnium quatuor. vt Seco secui. Doceo docui. Colo. ui. Amico amicui. ¶Igitur primæ coniugationis verba mittunt præteritum perfectum indicatiui in. aui. fiuntque a secunda persona præsentis indicatiui modi numeri singularis. s. finali mutata in. ui. vt Amo amas amaui. Ambulo. as. aui. ¶Excipiuntur tamen pauca mittentia pręteritum in. ui. diuisas: ea sunt. crepo. as. pui. & ab eo composita. vt Discrepo. as. pui. Cice. iij. de orato. Nil sane ad rem pertinet, si qua in re discrepuit ab Antonij diuisione. Hora. in. poe. Non discrepuit sententia Delphis. Concrepo. pui. Increpo. pui. quod apud Plau. reperitur increpaui. Persi. Increpuit, cessas nugator. Nexo. as. xui. vel Nexo. is. xui. Nam primę & tertiæ coniugationis reperitur. Virg. v. æneidos. Nexantem nodis: seq; in sua membra plicantem. Liui. Andro. apud Priscia. Nexebant multa inter flexu nodorum dubio. Virgil. v. æneidos, & paribus palmas amborum nexuit armis. Cubo. as. bui. & ab eo composita, quę sunt primæ atque etiam tertiæ coniugationis, vt Accubo. as. bui. Accumbo. is. bui. Plau. in Menec. Regulam sequutus dixit: prandi, potaui, scortum accubaui. Apule. vj. meta. Europam (inquit) tauro super cubasse. Hiero. quoque in Ezeciele. cap. xviij. etiam simplex in. aui. fecit; Quare mater tua leæna inter leones cubauit. Tono. as. tonui. & ab eo composita, vt Pertono. as. nui. Intono. as. nui. Sono. as. nui. Manil. tamen. v. astrõ. regulã sequuts dixit: Aura per extremas resonauit flebile ripas. Apul. quoq;. v. meta. Aciem dixerit, & clasicũ psonauit. Domo. as. mui. pdomo. as. mui. Indomo. as mui. Veto. as. tui. Seco. as. cui. Mico. as. micui. Ouid. vij. meta. Neq;. n. micuerunt sydera frustra. Dimico tamẽ, vt supra diximus, & dimicui & dimicaui facit. Frico. as. fricui. Sed duo dant & in. aui. quod hæc duo verba Plico plicas, & Neco necas mittunt præteritum, non solum in. ui. syllabas: sed etiam in. aui. vnde dicit, sed duo dant, &, pro etiam,

in.aui.vt Plico plicas plicui,vel plicaui.& ab eo cõposita. vt Explico explicas explicui, vel explicaui. Implico implicas implicui,vel implicaui.Applico applicas applicui,vel applicaui. Supplico tamen, Duplico. Triplico, Multiplico, & similia cum nominibus numeralibus a plico composita mittunt præteritum in.aui. semper,vt supplicaui, duplicaui, multiplicaui. Neco necas necui, vel necaui. De iuuat accipe iuui.) Quod hoc verbum iuuo relicta proportione verborum primæ coniugationis mittentium præteritum in ui.diuisas,& in.aui.misit præteritum extrita syllaba,fecitque iuui,quanquam Manil.in.iiij.astro. etiam iuuaui dixit. Syllabam quoque expunxit Lauo lauas,quod fecit laui: quanquam & lauaui apud autores reperiatur, ¶ Præterea diuersum in modum exeunt hęc duo verba,Sto.stas.quod fecit steti. & Do das quod fecit dedi. De compositis illorum paulo ante diximus.

Hæc plicat,atq; necat.Sed de iuuat accipe iuui.
Præteritum Sto Do.misere stetiq;,dediq;.

¶De Præteritis Secundæ coniugationis.

PRæteritum per.ui.vocales pone secundæ.
Ardeo,mulceo.rideo suadeo,torqueo dant,si.
Algeo,mulgeo,fulgeo,tergeo,turgeo iunges.
Vrget,& indulget manet,hæret,Sorbeo sorpsi:
Siue.bui.Iubeo iussi,quod &.s.geminauit.
In.xi.prætereunt hæc frigeo,conniueoq;,
Augeo,mulgeo,lugeo, luceo. Quatuor in.di.
Mittunt præteritum, quæ sunt video,sedeoq;.
Strideo,seu Strido cum prandeo.Sed tñ addes,
Quorum præteriti geminatur syllaba prima:
Hæc sunt mordeo:spõdeo:pendeo:tõdeo tantũ.
A Leo,siue Pleo deductum mittit in eui.
Adde fleo,atq; neo. Sed dat cieo tibi ciui.
Dic Oleo per.ui.diuisas. Sed.ueo.dat,ui.

DE pteritis secundæ cõiugationis.) Quod verba secundæ coniugationis mittunt præteritum in. ui. diuisas, vt Debeo debes debui, Noceo noces nocui, Studeo studes studui, Vigeo viges vigui,Doleo doles dolui, Tumeo tumes tumui, Teneo tenes tenui,Stupeo es.stupui. Deliqueo deliques delicui. Denseo denses densui. Niteo nites nitui. ¶ Ardeo, mulgeo.) Quod in. si. mittunt præteritum verba, quæ hic ponuntur. Ardeo ardes.si.Exardeo exardes exarsi.Mulceo mulces, mulsi Permulceo. es. permulsi. Ennius apud Priscia. Mulserat huc nauem compulsam fluctibus ponti. Rideo rides risi. Derideo derides derisi. Suadeo. es. suasi. Persuadeo. es. persuasi. Torqueo. es. torsi. Contorqueo.es.torsi. ¶ Algeo.es.alsi. Mulgeo. es. mulsi. quod etiam misit præteritum commune cum mulceo. Virgil. iij. Georg. Quod surgente die mulsere horisque diurnis. Fulgeo fulges fulsi, quod etiam Fulgo fulgis, per tertiam declinatur. Tergeo terges tersi, quod etiam Tergo. is. per tertiam dicitur. Turgeo turges. si. Ennius apud Priscianum.Cyclopis venter velut olim tursérat altis Carnibus humanis. Vrgeo vrges.si.quãquam Phocas de hoc verbo dicat nesciri quomodo præteritum mittat. Indulgeo indulges. si. Iuue. & ventri indulsit non omne legumen. Maneo manes mansi. De cuius compositis in superioribus dictum est. Hæreo hæres hæsi. Adhæreo adhæres adhæsi.Sorbeo sorbes sorpsi. Absorbeo absorbes absorpsi. Exorbeo exorbes exorpsi,quæ mittunt etiam præteritum regulare in.ui.diuisas,sorbui,absorbui,exorbui. Lucanus in.iiij. Absorpsit penitus rupes,ac tecta ferarum. Cicero in Philippicis. Sanguinem ciuilem exhausit, vel potius exorbuit. Iubeo iubes.quod in præterito iussi.per.s. duplex fecit. ¶ In.xi. prætereunt.) Quod verba quæ hic ponuntur, mittunt præteritum in.xi. vt frigeo friges frixi. non vt quidam dicunt frigui. Iuuen. Et si perfrixit cantat bene. Martial. Perfrixisse tuas quæsta est præfatio fauces. & Terent. Refrixerit res. Conniueo conniues connixi. Turpil.apud Priscianum: Dum ego connixi somno. ¶ Augeo auges auxi. Adaugeo adauges adauxi. Mulgeo mulges mulxi, quod (quemadmodum paulo ante diximus) fecit etiam mulsi. Lugeo luges luxi. atque etiam Luceo luces luxi, præteritum habent commune. ¶Quatuor in.di.) Quod quatuor verba, quæ hic explicantur,mittunt præteritum in.di.ea sunt video vides.di. Prouideo prouides. di. Sedeo sedes.di. Desideo desides desedi. Strideo strides stridi, vel Strido. is. per tertiam, quod etiam facit stridi. Prandeo prandes prandi. quod etiam pransus sum facit, quemadmodum & illa Gaudeo & Audeo,quæ apud antiquissimos fecerunt præterita gauisi, & ausi, nunc gauisus sum, & ausus sum dicimus. Liuius Andro. apud Priscianum. Quoniam audiui (inquit) pacem gauisi. Cato.censo.apud eundem. ex illo die non ausi recusare. ¶Sed tamen addes.) Quod quatuor verba, quæ hic ponuntur,mittunt etiam præteritum in.di. geminantque primas præteriti eiusdem syllabas,ea sunt. Mordeo.es. momordi, quod etiam,vt autor est Gellius.vij.noctium atti. memordi fecit apud antiquiores. Ennius: At si me canis memorderit.& Laberius: De integro patrimonio meo centum millia nummum memordi.Nigid. Serpens si memordit, gallina deligitur. Spondeo spondes spopondi, quod etiam spepondi fecit. Gracchus. Quæstor Mancino in Hispania fuerat, & cæteri, qui pacem spoponderant. Pendeo pendes pependi. Tondeo tondes totondi,quorum alterum.e.habet,ab altero Tetõdi non reperitur. ¶A Leo siue Pleo.) Quod verba composita a Leo. es.& Pleo. es, (q̃ verba nõ extãt) mittunt pteritum in.eui.vt Deleo.es.deleui. Releo.es.releui. Suppleo.eui. Cõpleo.es.compleui. Repleo. eui. Duo quoque verba mittunt etiam præteritum in eui. Fleo.es.fleui. Neo.es.neui. Cieo.es ciui. Vir. j.Aeneid. Bella cient, primaq; vetant cõsistere terra.Idem in.vj.Lachrymasq; ciebat.& in eodem.Aere ciere viros Martemq; accedere cantu. & in.iiij. Tonitru cælum omne ciebo. Reperitur etiam per quartam,Lucre. Auarum cimus ad ortus.& illud ex hymno,qui in re diuina canitur: Iesum ciamus vocibus. Plin.etiam frequenter hac ratione declinandi vtitur dicens: Aluum cit,vrinam cit. Composita (vt diximus) semper sunt quartæ coniugationis: vt Accio accis acciui, Excio excis exciui. ¶Oleo oles olui.Horat.ij.epistolarum.Vina fere dulces oluerunt mane camœnæ.Martialis. Atq; oluere Lares commessatore Lyæo.quanquam & oleui posse facere ex analogia coniectamus: quia fecit in supino oletum. Persius: Veto quisquam faxit oletum. nam ab eo composita,ea maxime,quæ mutant sigcificationem a simplici, in.eui. mittunt præteritum:quemadmodum supra diximus. ¶ Sed.ueo.dat.ui.) Quod verba desinentia in.ueo.mittunt præteritum in.ui.syllabam.ueo. mutata in.ui. vt Moueo moui. Foueo foui. Ferueo ferui. Voueo voui. Caueo caui. Paueo paui. Conniueo.ui. Crassus in iliade, Nam conniui ego oculos deinde sopore,quod etiam connixi præteritum fecit.

¶De Præteritis tertiæ Coniugationis.

Tertia præteritum diuerso fine reponit.
Dat iacio ieci. facio feci. Tamen. exi.
Allicio mittit, & pellicio, illicioq;.
Quod spicio verbum componit, iungitur illis.
Elicio dat. ui. diuisas, meioq; minxi.
Dat fodio fodi. Sed dat fugio tibi fugi.
Dat rapio rapui, sapio sapui, atq; sapiui.
E quatio quassi. gemino. s. cupioq; cupiui.
Dat pario peperi. Sed dat capio quoq; cœpi.
Cœpio non extat, sed cœpi mansit ab illo.
V. si vocalis præueniat. o. tibi purum,
Præteritum per. ui. diuisas ponere debes.
At fluo dat fluxi. struo struxi. sed pluo pluui.
Si tamẽ. u. liquidum præit. o. tunc preterit in. xi.
Vt tinguo, linguo, coquo: sed dat linqre liqui.
Quattuor in. uo. sunt hæc, voluo, soluoq; caluo,
In. ui. præteritum mittentia: Viuoq; vixi.
Bo. finita dabis in. bi. Sed nubere nupsi:
Scriboq; dat scripsi. Per. ui. quæ de cubo ducis.

DE præteritis tertiæ coniugationis.) Quod verba tertiæ coniugationis mittunt præteritum in multo plures terminationes, quã aliarum trium cõiugationũ. Et primo ponit præterita verborũ habentiũ. i. ante. o. in prima positione: deinde prosequetur de habentibus consonantes ante. o. Dicit igitur in primis, ꝙ duo reperiuntur verba desinentia in. cio. mittentia præteritum in. eci. ea sunt Iacio. ieci. Facio feci cum suis compositis. vt Abijcio. eci. Deijcio. eci. Perficio. eci. Conficio. eci. Et cõposita a licio. is. & spicio. is. quę verba non extant, q̃ mittunt præteritum in. exi. vt Allicio. is. allexi. Pellicio. is. exi. Illicio. is. exi, quæ etiã in. ui. syllabas reperiuntur. vt Piso apud Priscia. cuius vnius præmio multorum allicuit animos. & Varro: Deinde vbi pellicuit dulcis leuis vnda saporis. Elicio vero tantum elicui facit. Liuius. lib. iiij. ab vrbe condita. Ad colloquium vatem elicuit. De compositis a Spicio. is. aspicio aspexi. respicio. exi. conspicio. exi. inspicio. exi. circunspicio. exi. Meio meis, quod habet. i. consonantẽ ante. o. minxi facit in præterito, nec est ab eo quod mingo, quod nusquã reperitur. Hora. ij. sermo. Ditior aut formæ melioris meiat eodem. Mar. Matella curto rupta latere meiebat. Idẽ. Minxisti currẽte semel Pauline carina: Meiere vis iterum, iam Palinurus eris. & Iuue. Cuius ad effigiẽ nõ tantũ meiere fas est. Participium quoq; præsentis posuit Catullus dicens: Meientis mulæ cũnus olere solet. nam quod in sacris litteris legitur sæpe: non reliquit vsq; ad mingentẽ ad parietẽ. aut mendũ est, aut non dr̃ latine. ¶Dat fodio. i.) ꝙ in. dio. vnũ tantũ reperitur verbũ fodio. is. quod facit fodi, & ab eo composita, vt defodio. di. effodio. di. Vnũ quoq; in. gio. Fugio. gi. et ab eo cõposita. vt Cõfugio. gi. Refugio. gi. ¶In. pio. reperiuntur. Rapio. is. pui. & ab eo composita, vt Corripio. pui. Eripio. ui. Sapio. pui. vel, piui. Plau. in rudẽ. Pol magis sapuisset, si dormisset domi. Affran. Equidẽ nunc resipui, postq; pectus lætitia est onustum. Næuius. Quando ego plus sapiui, qui fullonem compressi. Sed resipio (quemadmodum diximus) ad quartam coniugationem pertinet autore Diome. Cupio. is. iui.) Quod etiam antiquiores per quartam declinabant. Lucre. Effingere, vt arte naturæ primus terrarum claustra cupiret. ¶Capio. is. cepi. sine diphthongo, nam cœpi per. œ. diphthongon ab eo quod est cœpio cœpis venit, q̃d non est in vsu: quanquam apud Terentium in adelphis reperitur. Prius (inquit) olfecissem, quã ille quicquã cœperet. pro inciperet. Plautus in Menechmis: Neq; pugnas velitis cœpio. Cato. Cœpiam seditiosa verba loqui. ab hoc componi videtur incipio. pis. secunda producta, quod facit in præterito incœpi per. œ. diphthongon sed non reperitur in vsu. nam a capio. is. incipio. is. secundam breuiat, & in præterito incepi sine. œ. diphthongo facit. Erit igitur incipio magis a capio quam a cœpio compositum. Interposuit quoq; duo verba alterum in. rio. hoc est Pario, quod facit in præterito peperi, quod veteres per quartam etiam coniugationem proferebant, vt Ennius: Oua parire solet pennis genus condecoratum. Alterum in. tio. hoc est Quatio quatis, quod fecit quassi per duplex. s. quod præteritũ & si in vsu non est, reperiuntur tamen composita ab illo. vt Concutio concussi. Percutio percussi, Discutio discussi. Furio furis, quanquã a grammaticis inter verba carentia præteritis numeratur, Sedulius tamen dixit: Nec minus & Darij furuerunt iussa tyranni. ¶V. si vocalis.) u. litera apud latinos triplici fungitur officio. nam aut est vocalis, aut liquida, aut consonans. Vocalis est, cum sequentem vocalem non ferit, vt ruo ruis. Liquida est, cum neq; sonum habet vt vocalis, nec sequentem vocalem ferit, sed quodammodo in pronuntiatione languescit, vt tinguo. is. Consonans est cum vocalem sequentem ferit, vt soluo soluis. Triplex ergo ponitur regula verborum habentiũ. u. literã ante. o. finalem. Prima namq; dicit, ꝙ verba habentia. u. vocalem ante. o. purum. i. cum nulla consonante mixtum (nã vocalis pura dicitur a græcis, quam nulla consonans ferit) mittit p̃teritũ in. uĩ. diuisas. vt Acuo. is. acui. Imbuo. is. bui. Induo. is. dui. Metuo. is. tui. Arguo. is. gui. Nuo. is. nui. In. xi. vero mittunt p̃teritum duo ex illis. Fluo. is. fluxi. & Struo. is. struxi. Pluo quoq; alium in modũ misit p̃teritum, hoc est, pluui. Liuius secundo ab vrbe. Lapidibus pluuisse. Et iterũ. xxiiij. sanguine pluuit. ¶Si tñ. u. liquidũ.) Quod verba. u. liquidũ ante. o. habẽtia mittũt p̃teritũ in. xi. vt Tinguo. is. xi. Extinguo. is. xi. Vnguo. is. xi. Linguo. gis. xi. Ninguo. gis. ninxi. Coquo. is. xi. Stringuo. is. strinxi. Linq̊ tamẽ amissa. n. litera diuersum in modũ misit p̃teritũ, hoc est liqui, & ab eo cõposita: vt Delinq̊ deliqui. Relinq̊ reliqui. ¶Quatuor in. uo. sunt.) Quod habentia. u. cõsonantem ante. o. tria mittunt p̃teritum in. ui. syllabam. hoc est. Voluo. is. volui. Soluo. is. solui. Caluo. is. calui. Salust. in. hist. apud Prisc. Infinitiuum passiuum protulit, dicens. Contra ille calui ratus. pro decipi, sed deponens protulit Plau. in Casina: Vbi domi sola sum soror manus caluitur. i. decipitur. inter hæc posset numerari Cauo. is. ui. pro eo quod est caueo. es. neque enim secundam personam imperatiui modi singularis numeri in. e. breuem terminaret, nisi huius esset ordinis. Proper. Tu caue ne tristi cupias pugnare puellæ. & Hora. Tu caue ne minuas: tu ne ve maius facias id. Vnum vero misit præteritum in. xi. Viuo. is. xi. ¶Bo. finita dabis in. bi.) Incipit differere de p̃teritis verborum habentibus consonantem ante. o. finalem, & primo de desinentibus in. bo. & dicit, quod mittunt præteritum in. bi. bo. mutata in. bi. vt bibo. is. bibi. scabo. is. bi. glubo. is. bi. lambo. is. bi. Ouid. vj. Meta. Vberaque ebiberãt auidi lactentia nati. Lucil. Iucundusq; puer, qui lamberat ore placentas. Idem: Scaberat vt porcus contritis arbore costis. In. psi. vero duo verba mittunt præteritum Nubo nubis. nupsi. Scribo scribo. is. scripsi. Composita vero a cubo cubas, quæ accepta. m. litera per hanc coniugationem inflectuntur, extrita. m. mittunt præteritum in. uĩ. disiunctas: de quo in principio capitis huius dictum est.

¶ In.ui.præteritum.) Quod verba desinentia in. sco. mittunt præteritum in.ui.ablata.s.&.co.finali mutata in.ui.vt Pasco.is.paui.cuius composita,quæ mutant.a.in.e. vt statim dicemus,in.ui. syllabas mittunt preteritũ.vt Compesco.is.scui. Dipesco dipescis dipescui.Cresco.is.creui.Nosco.is.ui.Quiesco.is.eui.Suesco.is.sueui. Sed duo verba geminant in præterito primas syllabas: mittuntque præteritum in. ci.ea sunt Posco.is.poposci.disco.is.didici.Antiquiores tamẽ,vt Gell.libro.vij. Noctium.atti.scribit peposcit pro poposcit dicebant. Valerius Antias in annalibus: Diem a Q. Martio Prætore peposcit. ¶ Deinde dicit: quod verba, quæ ab alijs grammaticis dicuntur inchoatiua, a Laurentio continuum incrementum significantia, carent præteritis. Laurentius tamen illa præterita magis propria esse dicit inchoatiuorũ, quam primitiuorum. vt Calesco. is.calui. cuius opinioni refragari videtur Non. Marcel. qui dicit hoc verbum calesco. cis. apud antiquiores fecisse calesci, inducitque Catonem censorem de bello Carthaginensi dicentem: aures nobis calescerunt ad iniurias. Ratio autem Vallæ in hoc stat: quod cum inter Macreo & macresco illa sit differentia, quod cũ macreo significet macer sum, macresco macer fio, macrui in præterito potius significat macer factus sum, quam macer fui: & eodem modo de similibus. His dicit annumerari hoc verbum Glisco.is. quod ipsum cum inchoatiuum non sit, formam tamen inchoatiuorum habet: antiquiores gliscor.eris. declinabant. vt Marcel.autoritate Semproníj probat. Compesco.is.& dipesco.is.& si composita sint a pasco.is.paui. compescui. & dipescui fecerunt. ¶ Ico.dat.ici.) De non habentibus.s.ante.co.dicit: quod hoc verbum.Ico.is.facit præteritum. ici. Celius apud Priscia. Qui cum his ita fœdus icistis. Vinco præterea ablata. n. facit vici. & Parco, quod in præterito primam geminauit peperci. Luca.in.ij.Sanguinis effudit iugulo, flammisque pepercit. facit etiam parsi. vt apud Terentium: Hanccine ego vitam parsi perdere? Plau.Duorum ego hominum labori parsissem libens. fecit quoque apud antiquiores parciui. Næuius apud Marcel. Nemo parciuit suo labori.Duo sunt facientia præteritum in.xi.Dico.is.xi.Duco.is.xi. ¶ O.mutatur in.i.) Quod huius coniugationis verba finita in.do.mittunt præteritum.o.finali mutata in.i.vt Scando.is.andi.Pando.is.andi.Defendo.is.di.Offendo.is.di. Ascendo.is.di. Descendo.is.di. quod etiam fecisse descendidi finali syllaba geminata confirmat Gellius autoritate Valerij Antiatis,qui dixit: deinde funere locato ad forum descendidit. Laberius quoque in Catulario apud eundem Gellium: Ego (inquit) mirabar, quomodo mammæ mihi descendiderant. A sido.is. Priscia. dicit se præteritum non reperisse: ex proportione tamen sidi debuit facere: quemadmodum & strido stridis, vel strideo strides stridi. Ab edo.is.pro eo quod est comedo Martial. fecit edi in præterito. Boletus(inquit) qualem Claudius edit,edas. nam pro eo quod est publicare: edidi facit cum a do das.compositum sit. ¶ Deinde dicit. Quod.n.literam in præterito dispungunt tria verba. Scindo,scindis,scidi. Findo.findis.fidi. Fundo.fundis. fudi. Gellius. libro.vij. Noctium Atticar.a Scindo.is. præteritum dicit fuisse scicidi prima syllaba geminata, idque Priscian. Actij autoritate cõfirmat dicens. Nõ ergo aquila vti prædicant sciciderat pectus.quod & Asinionius in arte,quam ad Constantinum Cæsarem scripsit, solum in vsu esse putat,cum Lucan.in. iij. dixerit: Tellurem subitis aut obruit vndis, Aut scidit. & Martialis. Vnguẽtum (fateor) bonum dedisti conuiuis here: sed nihil scidisti. ¶ Deinde dicit. Quod sex verba, quæ hic explicantur, geminant primas præteriti syllabas, vt Tundo tundis tutudi.quod.n.in præterito amisit: quemadmodum & tria superiora, Cædo cædis per.æ. diphthongon pro eo quod est ferio: quod facit cecidi penultima longa. nam Cado cadis cecidi, pro eo quod est labor,laberis penultimam breuiat. Pendo.pendis.pependi,pro eo quod est soluo pensionem,siue suspendo: habetque præteritum commune cum hoc verbo pendeo,pendes,quod significat suspẽsum esse. Pedo,pedis,pepedi. Horat. quantum vesica pepedi. Tendo tendis tetendi. ¶ Composita quoq; a. Do.das.dedi,quæ per hanc coniugationem declinantur, geminant finales præteriti syllabas, vt addo.is. addidi.perdo.is.didi.trado.is.tradidi. prodo.is.didi.sed quemadmodum facile apparet a do,das verba esse composita cum præpositione: ita non satis liquet, an credo & vendo sint composita, illud a cretus & hoc a venum. Est.n.credo quasi cretum do, & vendo quasi venum do. Prendo quoque quasi ado compositum geminauit. Hiero.in Ioan.xxj. afferte(inquit)de piscibus,quos prendidistis. ¶ In.si. prætereũt.) Quod verba,quæ hic enumerantur,mittunt præteritum in. si.vt Claudo.is.clausi, quod etiam cludo.is. clusi declinatur propter illam affinitatẽ,quæ est inter.au.diphthongon. &. u. Mart. videor mihi meo iure facturus,si epistolã versibus clusero.Diuido.is.diuisi. Plaudo.is.plausi,cuius cõposita mutant.au.in.o. ꝓpter affinitatẽ,q̃ est inter.au.&.o.vt cõplodo.is.losi.displodo.is.losi.Explodo.is.si.Ludo.is.lusi.Lædo.is. læsi,cuius composita mutant.æ.diphthongon in.i.longum.vt collido.is.lisi.illido illidis illisi.allido.is.lisi. Rado.is.rasi.Rodo.is.rosi. Trudo.is.usi.Cudo cudis.cussi secũdũ Diom.Carisium & Phocã. At vero Pris. in illud Virg.j.Aen. Ac primũ silicis scintillam excudit Achates.excudit(inquit)tam præsentis quã præteriti est,sed quia Virg.suscepit,subiũxit.melius præteritũ potest intelligi,idq; etiam Seruius comprobat exponens illud verbum,excudit(inquit) i.feriendo eiecit.Cedo præterea,pro eo quod est do locũ cessi facit, & ab eo composita.vt recedo.is.essi.cõcedo.is.essi.procedo.is.processi. Cado vero pro eo quod est labor. eris. cecidi facit, vt paulo ante diximus differentia, quod hoc primam breuiat, illud producit eandem:nam cædo pro eo quod est ferio per.æ. diphthongon scribitur, quemadmodum modo dicebamus.

In.ui.præteritum mittit,quod desinit in.sco.
S.tamen ablata:de posco mitte poposci.
De disco didici. Sed præteritis caruere
Glisco cum verbis,quæ dicunt inchoatiua,
Aut certe capiunt a verbis vnde trahuntur.
Compesco dat.ui.dispesco iungitur illi.
Ico dat ici.vincoq; vici.parco peperci,
Seu parsi: dico dat dixi.ducoque duxi.
O.mutatur in.i.si verbum desinit in.do.
N.tamen amittunt tria scindo, findoque fundo.
Sed geminat tundo tutudi,cædoque cecidi.
Pendo pependi dat,cecidi cado,pedo pepedi,
Atque tetendi dat tendo. Sed.di.geminatur
A do compositis. his credo vendoq; iunges.
In.si.prætereunt hæc,claudo.diuido plaudo.
Et ludo,lædo,cum rado,rodoque,trudo.
Et vado,cudo dat cusi,cedoque cessi.

¶In. go.) Quod verba huius coniugationis desinentia in.go. mittunt præteritum in.xi.vt pingo.is.pinxi.cingo.is.cinxi.ango.is.xi.rego.is.rexi. cuius composita in præsenti mutant. e. in.i. vt corrigo.is. correxi.dirigo.is.direxi.porrigo.is.porrexi: quod etiam per syncopam porgo.is.porrexi facit: quemadmodum pergo.gis.perrexi.pro perrigo.is. Dicimus quoque surrigo.is.surrexi,& per syncopam surgo.gis.surrexi.Deinde ponit exceptionem dicens, quod tria verba huius terminationis mittunt præteritum in.si.vt Spargo spargis.sparsi.cuius composita quandoque mutant.a.in.e. quandoque non mutant, vt Dispargo. gis.parsi. vel Dispergo.is.persi.Cōspargo.gis.parsi.l. conspergo.gis. conspersi. Respargo.gis. resparsi,vel respergo.gis. respersi . Mergo.gis.mersi, Tergo.gis.tersi. quod etiā secundæ reperitur , vt supra diximus. Vergo. gis. versi , vel verxi. secundum Diome. ¶Egi.mittit ago.) Quod verba,quæ tribus versibus explicantur,mittunt præteritum in.gi. sed varijs modis: nam Ago facit in preterito.egi.cuius cōposita mutant in præsenti.a.in.i.vt redigo. igis.egi. adigo.gis.adegi.exigo. gis. exegi.cogo.gis.coegi. a litera dispuncta ab ago. agis. &. n. a con præpositione: quemadmodum in redigo redegi.d.litera interposita, Lego.is. legi,cuius composita quædam mutant.e.in.i.vt colligo colligis collegi.seligo seligis selegi.quædam nihil mutant,vt relego.egis.relegi. perlego perlegis perlegi . Ex ijs vero quæ mutant.e.in.i. quædam etiam mittunt præteritum in.exi.sunt autem, vt supra in principio huius capitis dictum est tantum tria. Intelligo,gis.intellexi.diligo.gis. lexi.negligo,gis.neglexi : quæ & ipsa aliquando miserunt præteritum cum suo simplici. Frango gis.fregi. cuius composita in præsenti mutant.a. in.i.vt infringo infregis infringi. confringo, ingis. confregi. refringo. ingis. refregi. Pango pangis pegi. Pacuuius apud Priscianum.In medio tonsillam pegi læto in littore. ab eo composita in præsenti mutant. a.in. i. vt compingo. gis. compegi. impingo impingis impegi. Lucanus in. v. Fortunæ quod te nostris impegit arenis . facit quoque secundum Carisium pepigi & panxi. sed autore Quintiliano pepigi , non est a pango pangis,sed a pago pagis. scribit enim oratoriarum institutionum libro primo . Memoria repeto conuictos a me , qui reprehenderant, quod hoc verbo pepegi vsus essem : nam id quidem dixisse summos autores confitebantur , rationem tamen negabant permittere , quia prima positio paciscor cum haberet naturam patiendi , faceret tempore præterito pactus sum. Nos præter autoritatem oratorum atque historicorum analogia hoc quoque dictum tuebamur : nam cum in duodecim tabulis legeremus ni ita pagunt , inueniebamus simile huic cadunt. inde prima positio , etiam si vetustate exoleuerat,apparebat pago, vt cado. vnde non erat dubium sic pepigi nos dicere , vt cecidi. Quid quod Cicero in. ij. ad Herennium eo verbo est vsus : quod Quintilianus exoleuisse dicit : Rem, inquit , vbi pagunt,oratione pagunt. Deinde dicit. quod hoc verbum Pungo facit in præterito per regulam punxi,a quo sunt composita,dispungo.gis. dispunxi,expungo.gis.expunxi.compungo.gis.compunxi.facit etiam pungo pupugi,a quo est repungo. is. quod pro eo quod est retaliare facit repupugi . facit præterea pungo pepugi, quod Gel.libro.vij. noct.atti. Actij autoritate confirmat dicentis . In ædilitio , si pepugero, metuet. Tango quoque tetigi facit cuius composita mutant.a.in i.tam in præsenti quam in præterito, vt contingo contingis contigi. attingo attingis attigi. A clango. gis. Hiero. facit clangui in libro numerorum cap.x. Si semel (inquit) clangueris venient ad te principes. ¶A veho dic vexi.) Duo reperiuntur verba in.ho.desinentia,quæ mittunt præteritum in.xi.veho vehis vexi.traho.is.traxi. ¶Lo.finita,lui.) Quod huius coniugationis verba finita in.lo. mittunt præteritum in.lui. vt Colo.is.colui. Molo.is. molui. Alo alis alui. Volo vis.volui. Consulo consulis consului . Occulo occulis occului. Tria verba geminant in præterito primam syllabam,ea sunt Fallo.is. fefelli. Pello pellis pepuli. Tollo tollis tetuli,quod præteritum in vsu non est, sed compositum ab eo quod est substollo sustuli . Terentius referente Diomede.Huc(inquit)tetulissem pedem. & Catullus ad Ortalum.Si redditum retulissetis,aut in tēpore longo. Plautus in Amphytri. Me salutauisti & ego te, & osculum tetuli tibi. Percello duplex habet præteritum perculsi & perculi. Terentius in Andria : perculsit ilico animum. Virgil.v. Aeneid. Perculit & fulua moribundum extendit arena. Et quemadmodum percello fecit perculi, ita etiam ex analogia excello excellis exculi debuit facere : nam excellui ab eo est præteritum quod excelleo excelles. Cicero in epistolis ad filium. Quare effice,& elabora,vt excelleas. ¶Sallo sallis salli.)Lucillius apud Priscianum: Sallere murenas,mercem in frigidaria ferre. Reperitur etiam per quartam : vt apud Celsum in libro secundo de medicina . Pisces (inquit) qui salem non patiuntur,solidi ve saliuntur . Vello vellis velli vel vulsi. Virgilius in Buco.Cinthius aurem Velit & admonuit pastorem. Lucanus in.iiij.Castrorum siccas de cespite vulserat herbas. Psallo psallis psalli, Bassus. Calliope princeps sapienti psallerat ore. Plau. in Amphy. Næ ego homo in fœlix fui, qui non interuelli alas. ¶Mo.tibi mittit.ui. diuisas.) Quod verba finita in.mo. mittunt præteritum in.ui.syllabas,vt Vomo vomis vomui,Gemo gemis gemui,Tremo tremis tremui,Fremo fremis fremui. Quatuor tamen verba,quæ sequuntur, mittunt præteritum in.psi. Como comis compsi,Demo demis dempsi, Sumo sumis sumpsi, Promo promis.psi. Premo tamen facit in præterito pressi, cuius composita in præsenti mutant.e.in.i. comprimo comprimis compressi,imprimo imprimis impressi,reprimo reprimis repressi. Emo.is.facit in præterito emi,sed ab eo composita mutant.e.in.i.in præsenti,vt redimo redimis redemi , perimo perimis peremi. adimo adimis ademi. dirimo dirimis diremi: quod euphoniæ causa.r.mediam accepit:quemadmodum redimo, & adimo, d. literam acceperunt. Coēmo coēmis coēmi,non mutauit.e.in.i.

In.go.quod verbum finitur,præterit in.xi.
Spargo sparsi.mergo mersi.tergoque tersi:
Et vergo versi,vel verxi dat tibi verbum:
Egi mittit ago.lego.frango.pangoque iunges,
Quod dedit & pepigi, vel panxi,pungoque punxi,
Sed dabit & pupugi: tetigi sed dat tibi tango.
A veho dic vexi : sed de traho dicito traxi.
Lo.finita lui.mittunt.dat fallo fefelli.
Et pello pepuli. tollo tetuli dedit olim.
Percello tibi dat perculsi,perculeratque.
Exculit excello, De sallo dicito salli:
Vello dat velli vel vulsi. psalloque psalli.
Mo.tibi mittit.ui.diuisas. Sed dabis in.psi.
Quatuor hæc,como cum demo,sumoque promo.
S.duplici pressi premo dat:sed emo facit emi.

¶Pono dat posui.) Quod in.no.desinentia reperiūtur pauca verba,quæ quia nō possunt sub regula colli gi,singulorum præterita explicantur. Itaq; dicit ꝙ pono.is.facit in præterito posui,pro quo antiquiores posiui dixerunt.Plau.apud Priscia.in vidularia. Vitulū sequestrū posiuimus.& Apul.in Hermagora. Ci batū,quē iucundū esse vobis animaduerterant,eū apposiuerūt. Gigno.is.genui,quod veteres geno.is.ge nui declinabāt.Varro in andabata.Sed quod hæc aliquid genūt. & Lucr.in.iiij. Totū posse extra corpus durare, geniq;. pro gigni posuit in infinitiuo.

Pono dat posui,gigno genui,ceciniq;
Dat cano:sed per.ui.quæ componuntur ab illo.
Temno dat tempsi,sino siui,cernoq; creui.
Et sperno spreui,sed sterno mittit in aui.
De lino dic lini,vel liui,dic quoq; leui.
In.po.pauca dabis mittentia præteritum in.psi.
Sed strepo dat strepui:de rumpo fit tibi rupi.
Dat verro verri vel versi,dat gero gessi.
Mittis ab vro vsi.de curro mitte cucurri.
Quæro quæsiui,tero triui,dat sero seui,
Cuius compositum per.ui.mittatur & .eui.
So.tibi dat.siui.Tria dant.si.viso,capesso,
Atq; facesso:sed de pinso pinsuit exit.
Xi.duo dant plecto cum flecto.Sed duo dant.xi.
Siue.xui.necto cum pecto,quod dat &.iui.
Dat mitto misi,de verto penito verti.
Stertuit a sterto.meto messuit,atq; petiui

Cano.is. cecini, cuius cōposita mutant. a.in.i.mittuntq; præteritum in.ui. syllabas. vt concino.is.nui.præcino. is.ui.occino, occinis,occinui. quod Salust.in.j.histo.ita cōposuit,vt.a.in.i.non mutaret.Iussu (inquit) Metelli cornicines occanuere.Tēno.is.tempsi,cuius compositum contemno.is. contēpsi,magis est in vsu. Sino.is. siui. Teren.in Adel.Quia non siuit egestas.Diomedes etiā sini in præterito, posse facere dicit autoritate Publij, qui de vita sua scribens, inquit. Quod si me inuitū abire siniffet, melius tñ vt, ait, dicimus siui, queadmodū Varro in cōplexionū.iij. Ad mortē nō siui me producens.Plautus in Cistellaria.Nunc ego hanc viduam cubare siui. Cōpositum quoq; ab eo desino.is. desiui facit,non desini. Cerno. is.creui. Plau. in Cistellaria.Cum ego te amaui mea Antiphi.a, & mihi amicam esse creui. pro eo q̄d est vidi. Sperno is. spreui. Sterno.is.straui.Lino.is.triplex habet præteritum lini. liui,& leui. sed lini,vel liui raro sunt in vsu, vt apud Varronē de re rust. Cū obliuerit vasa. Leui vero potius ab eo simplici nascitur,quod non est in vsu.leo.les leui.a quo sunt deleo.es.deleui.releo.es.eui. dicimus quoq; a lino.is.relino.is.eui.vt apud Terentium in Heauton.Releui dolia omnia. Simplex etiam pretulit Hora. in.j.carminum. Conditum leui datus in Theatro cum tibi plausus. ¶In.po.pauca dabis.) Quod huius coniugationis verba in.po.desinentia pauca sunt mittentia præteritum.psi.vt carpo.is. carpsi.cuius composita mutant.a.in.e.vt Decerpo.is.decerpi.Concerpo.is.cerpsi.Discerpo.is.dicerpsi.Repo.is.repsi.Serpo. is.serpsi.Scalpo.is.scalpsi.a quo est cōpositum.Exculpo.is.exculpsi. Clepo.is. quod raro inuenitur,clepsi fecit in præterito,Strepo.is.strepui.atq; Rūpo.is.rupi.aliū in modum(quā superiora)præteritum misere. ¶Dat verro verri.)In.ro.verba desinētia,cū nō possint in vnā quandā regulā cōtrahi, eorū præterita sin gulatim explicauimus: nā verro secundū Seruiū versi, & secundū Carisiū verri facit,quod magis vsu p batur.Licinius.Hisce etiam reliquias auerrerunt.& Publius.Cellas(inquit)seruorum conuerri.Gero.is. gessi.vro vris vsi.s.duplex in præterito acceperunt.Curro.is.primam geminans syllabam cucurri fecit. Virg.ij.Aeneidos. Gelidusque per ima cucurrit Ossa tremor. fecisse etiam cecurri autor est Gell.lib.vij. Noctium attica. dicitque Probum annotasse verba Aelij tuberonis ad Oppium scribentis, Si generalis species occecurrit. pro eo quod est occurrit. Quæro quæris quæsiui: cuius composita mutant. æ. diphthongon in.i.longum.vt Conquiro.is.conquisiui. Acquiro acquiris acquisiui. Requiro requiris requisiui.Tero.is.triui.Sero seris seui.antiquiores serui quoque per.ui. diuisas dixerunt: vt Ennius.Quam tanto studio seruit.sed composita a sero seris, cum retinent simplicis significationem, faciunt in. eui. vt Consero.is.seui.Insero.is.in.seui. Assero.is.asseui. Hora.j.sermo. Nunqua tibi vitiorum inseuerit olim Natura. Quod si mutant simplicis significationem,in.ui.syllabas mittunt præteritum. vt Consero. is. serui. In sero.is.inserui.assero asseris asserui. ¶So.tibi dat.siui.) Quod verba huius coniugationis in so desinentia mittunt præteritum in.iui.vt Acerso.is.iui.Lacesso.is.siui. Quæso quæsis quæsiui, pro eo quod est rogo, a quo iam non extat aliud quam quæso & quæsumus. Salust.in.j.histo. Curionem (inquit)quæsiui vti adolescentior & populi suffragijs integer ætati concederet Mamerti. In.si.tamen mittunt præteritum tria verba secundum Diomedem & Carisium. Viso visis visi. Capesso capessis capessi. Facesso facessis facessi.Cicero in diuina. Ne innocenti periculum facesseris. frequentior tamen vsus habet vt verba huiusmodi mittant præteritum in.iui. vt Cicero apud Augustinum in.ij. libro. de ciuitate Dei. Aeschines (inquit)cum adolescens tragœdias actitasset, rempub.capessiuit. Salustius apud Priscia.libro.ij. histo. Diuersa solet vti rebus perditis capessiuit.Idem in. iiij. Legiones pridie in monte positas lacessiuit. & Cicero.pro Roscio. Accersiuit (inquit) aliquem.Incesso incessis apud autores varijs modis reperitur,sed frequentius incessi. Seruius in illud Virgil.iiij. Georgicorum. Regibus incessit magno discordia motu.Incessit exponit pro inuasit. Salustius in Catilin. Tanta cupido gloriæ incesserat. Gellius. lib.xiij. cap.ij. Obiurgatione iusta incessuit.nisi forte pro incessuit legendum sit incessiuit.Pinso pinsis in præterito pinsui debere facere Probus autoritate Pomponij affirmat dicentis.Neque molis molui,neque palatis pinsui. ¶Xi.duo dant plecto.) Cum verba huius coniugationis desinentia in.to.non possint sub vna regula comprehendi omnia,aut pleraq; ex illis,explicat singulorum præterita dicens,quod in.xi.mittunt præteritum hæc duo verba Plecto,plectis,plexi,Flecto,flectis,flexi. Liuius Andronicus apud Priscianum.In solito plexi munere.Virgil.v.Aeneid.Nec prius amissam respexi,animum ve reflexi.¶Duo quoq; mittunt præteritum in.xi.simul & in.xui.necto nectis nexi vel nexui.Salustius.j.histo. Nexuit (inquit)catenæ modo.Virgil.v.Aeneid. Et paribus palmas amborum meruit armis. Proper. At tibi qui nostro nexisti retia lecto.Pecto pectis pexi,vel pexui. Mecœn.in octauia. Pexui capillum naturæ muneribus gratum. facit quoq; Capro autore pectiui,a quo Colume. fecit supinum pectitum, sed penultima breui, vt suis locis dicemus. ¶Mitto mittis misi.Verto vertis verti. In.ui.syllabas duo mittunt præterita Sterto. stertui.Persi.Postquā destertuit esse Mæonides quintus. Meto metis messui.quod in præterito.s. duplex accepit.Cato apud Priscianum.In campo(inquit) Tiburti,vbi ordeum demessui.

¶ Peto.is.iui.Sed sisto stiti mittit.) Hoc verbum sisto.is.aut actiuū est, facitq; in præterito stiti, aut absolutum neutrum, facitq; steti, quemadmodum & Sto.stas. cui simile est genere & significatione. ab hoc cōposita mittunt præteritum.e.mutata in.i.vt Obsisto.is.sti.resisto.is.stiti.Consisto.is.stiti.quemadmodum & composita a Sto.stas. vt Obsto.as.stiti. Resto.as.stiti. Consto constas.stiti. Insto.as. stiti. Quo piaculo mihi satisfacere possunt, qui pro eo quod ego scripsi.sisto.stiti.pro stiti statui supposuerunt: forte illa ratione ducti, quod legerant apud Prisc. Sisto quando actiuam habet significationem in præterito deficere. itaque vt verbi defectū resarcirent, a statuo.is. præteritū statui mutuati sunt. Itaq; mihi accidit tale quiddam hoc in loco, quale narratur a Gellio accidisse. M. Catoni cum peruersis quibusdam suorum operum emendatoribus. Nam ego cum stiti hoc in loco scripserim, id quod in archetypis commentarijs meis adhuc monstrare possum, audaculi isti emēdatores pro stiti statui posuerunt. verba Gellij.ex.lib.ij. noctium atti. huiusmodi sunt In. li. veteri. M. Catonis qui inscribitur contra Tibe. exulem, inscriptum quidem sic erat. Quod si vadimodium capite obuoluto stitisses, recte (inquit ille) stitisses scripsit: sed falsi emēdatores, e. scripto per libros stetisses fecerunt, tanquam stitisses vanum & nihili verbum esset. quin potius ipsi nequam & nihili sunt, qui ignorant stitisses dictum a Catone, quoniam sisteretur vadimonium, non staretur. ¶ Nexo præteritum.) Quod duo verba reperiuntur finita in.xo. mittentia præteritum in.ui. diuisas.nexo.is.nexui. & texo.is texui.

A peto: Sed sisto stiti mittit, steteratq;.
Nexo præteritum per.uí.dat, texoq; iunges.

¶ De præteritis quartæ coniugationis:

Quartæ præteritū ꝓpe semper mittit in. iui.
In.xi.prætereunt duo, sancio, vncio tātum.
Dat salio salui. Micui facis ex amicire.
Sepio dat sepsi: sed ab haurio mittitur hausi.
Quorum præteritum plerumq; reponis in. iui.
Fulcio, sarcio, farcio, raucio, sentio dant. si.
Et venio veni: Sed quæ pario tibi format,
Præteritum per. ui. diuisas mittere debent.
Comperio.dat.eri. cui iungitur & reperire.

¶ De Supinis verborum. Cap.v.

Præteritis in.bi.tum.iuncta pone supinum.
In.ci.finitis.ctum.debes ponere semper.
Dat parsi parsum, per.itum.sed mitte peperci.
Ex.di.præteritis in.sum.transmitte supina,
Dū.deo.præsentis, dio. vel.do.in.sum. varietur.
S.geminat sedeo sessum, fodio quoq; fossum.

De p̄teritis quartæ cōiugationis.) Quod verba quartæ coniugationis mittunt p̄teritum in. iui. secundæ personæ præsentis indicatiui modi.s.finali mutata in.ui.vt audio.is.iui.munio.is.iui. insanio.is.insaniui.scio.cis.sciui.nutrio.is.iui.Deinde dicit, quod duo tantum verba mittunt præteritum in.xi.Sancio.cis.xi.Hora.ij.epistola.Tabulas peccare vetantes, Quas bisquinq; viri sanxerunt. Vincio.is.vinxi.pro eo quod est vinculo astringere. Duo quoq; dicit reperiri verba huius coniugationis mittentia præteritū in.ui.syllabas.Salio.is.lui.Ouid.i.Fastorū.Per flāmas saluisse pecus, saluisse colonos.cuius composita mutant.a.in.i.vt Insilio.is.lui.Desilio.is.desilui.Prosilio.is.lui. Luc.in.iiij. Insiluit solo nociturus pondere. Virg.v.Aen. Haud mora prosiluere oēs.Idē in.xi. Portis regina sub ipsis Desiluit. Amicio.is.Diome.autore amicui quoq; facit.vt Brutus in laudatione Appij Claudij. Toga (inquit) prætexta amicuit.apud Actium quoq; lectum est ab amicio.is.xi.in præterito. ¶ Sepio.is.psi.Haurio.is.si.Virg.i.Aen.At venus obscuro gradientes aëre sepsit.Idē in.iiij.Et vocē his auribus hausi. Sed hæc omnia verba ex proportione verborū, quartæ cōiugationis mittūt aliquādo præteritum in.iui.vt sancio. is.iui.vincio.is.iui.salio.is.iui.amicio.is.iui.Pompo.secundus. Sancierat ius vtile ciuitati.pro sanciuerat. Papi.ix.Theba.Excussi salierunt cuspide dentes.pro saliuerunt. Virgil.ij. Georg. Mollibus in pratis vnctos saliere per vtres.pro saliuere. Varro ad Cicero.Cum idem quoq; haurierit, pro hauriuerit dixit.Isa. cap.v.Hiero.interprete.Sepiuit eam, & lapides exegit. ¶ Deinde dicit. Quod quinque verba, quæ vno versu complectuntur, mittunt præterita in.si.ea sunt Fulcio.is.fulsi. Ouid.in epistola Deianiræ. Hercule supposito sydera fulsit Atlas. Phocas tamen hoc verbum in.xi. dixit exire fulxi. Sarcio.cis.sarsi. Farcio. cis.farsi.Cuius composita mutant.a.in.e.vt refercio.cis.refersi.differcio.cis. differsi. Cicero.ij. Tusculanarum.Cuius verbis etiam omnia referserunt.Raucio raucis rausi.Cicero.i.de Oratore: Aesopum etiam, si paulo irrauserit, explodi.Sentio.tis.sensi. ¶ Venio.nis. præter morem verborum quartæ coniugationis fecit præteritum veni. Deinde dicit, quod a pario paris, composita mittunt præteritum in.ui.syllabas, vt Aperio aperis aperui.Operio operis operui.Cooperio.is.cooperui. ¶ Duo tamen a pario composita miserunt præterita in.eri. Comperio comperis comperi.Reperio reperis reperi.

De supinis verborum cap. v.) Tota coniugationis difficultas versatur in cognoscenda prima verbi positione deinde præterito, tum demum supino. Sed quia supina ex præteritis plerunque nascuntur visum est ex præteritorum varia terminatione supina omnium simul coniugationum elicere seruato literarum ordine. Dicit igitur in primis, ꝙ verba quæ fecerunt præteritum in. bi. mittunt supina in.itum. super.i.finalem præteriti addita.tum. vt bibo.bis.bi.bitum. glubo.bis bi.bitum. Lambo.bi.& Scabo scabi. supinis carent. ¶ In.ci.finitis.) Quod verba, quæ fecerunt præterita in.ci. mittunt supina in. ctum. sunt autem duo præcipue. Facio.cis.feci.factum.Iacio.cis.ieci.iactum.quorum composita in supinis mutant.a. in.e.si in prima positione mutauerunt.a.in.i.vt Perficio.cis.perfeci perfectum.Inficio.cis.infeci.ctum. Reficio.cis.refeci refectum.Ico.icis.horum rationem sequens, quia fecit in præterito ici, in supino quoq; ictū fecit. At vero parco.cis. quia duplex habet præteritum parsi & peperci, a parsi facit parsum, a peperci parcitum. Pliñ.libro.xxxiij. natu. histo. Italiæ parcitum est vetere interdicto patrum. Hiero.quoque ad Heliodorum. Non te patri parciturū esse, non matri. ¶ Ex.di.præteritis.) Quod verba quæ fecerunt p̄terita in.di.mittūt supina in sum, ita tñ ꝙ verba secūdæ cōiugationis terminata in.deo. & tertiæ in.dio.vel in.do.mittūt supina.deo.vel.dio.vel.do.mutata in.sum. vt mordeo morsum.tōdeo tōsum, fodio fossum, sed hoc.s.geminauit, vt statim dicem⁹.Scādo scāsum.cado.casum.cædo cæsum. ¶ Deinde dicit, Quod quinque verba hic posita habēt duplex.s.in supinis: ea sunt, Sedeo sessum, Fodio fossum, Scindo scissū, Findo fissum. Pando passum. quorū tria posteriora amittūt.n.in supinis, queādmodū & duo q̄ addit, Fūdo fusū.

& tundo tunsum, q̃d euphoniæ causa Seruius, atque Prisc. dicunt esse factum. Sed in compositione huius verbi tundo. n. semper exteritur, vt contundo. contusum, retusum. pertundo. pertusum. In simplicitate potius retinetur, vt apud Virgil. ij. Aeneid. Suppliciter tristes & tunsæ pectora palmis. Tendo. is. duplex habet supinum tensum & tentum. Luca. in. j. Et varias ignis tenso dedit aëre formas. Idem in. iij. Tensisq; rudentibus actæ. Virgil. in priape. Tentaque ad exemplum sit sua turba Dei. In compositis quoq; vtrunq; reperitur. vt ostendo. is. ostentum. vel ostensum. prætendo. entũ. vel prætensum. intendo. tum. vel. sum. extendo extentum. vel. sum. Edo. is. duplex habet etiam supinum, estũ et esum: quod magis in compositis apparet. vt comedo comestum vel comesum Cice. pro Cluentio, Potius comestũ quã epotum in venas atq; omnes partes corporis permaneret. & Salust. referente Diome. comesta (inquit) patrimonia. Iuu. Et cito raptus de nobilitate comesa, Quod superest. Alia potius in esum quam in estũ mittunt, vt ambedo, ambesus. adedo, adesus. exedo, exesus. Virgilius in iij. Aeneid. Ambesas subigat malis consumere mensas. Idẽ in ix. Et postibus hæsit adesis. Idẽ. j. Georg. Nigris exesa chelydris. ℂ A Do pone datũ.) Quod hoc verbum do das dedi facit in supino datum, & ab illo composita, si sunt primæ coniugationis, habent etiam simplicis rationem. vt circundo. das dedi. datũ. Sin

Scindoq; scissum. findeq; fissum. pandoq; passum.
N. tamen amittunt cum fundo tundeq; tusum,
Dat tamen & tunsum: de tendo dicito tensum,
Vel tentum. sed edo dabit estum, mittit & esum.
A Do pone datum. Sed quæ componis ab illo,
Si non sunt primæ, per. itum. misere supinum.
Actum mittit ago, cum pango tangoq; frango.
Dat fugitum fugio, lego lectum, pungeq; punctum.
Dat fallo falsum, sallo salsum, atque salitum.
Vello vulsum, pello pulsum, tolleq; latum.
Percello. culsum. dabit, excello quoque. celsum.
Emptum mittit emo, Venio ventum, cano cantum:
Et rumpo ruptum, capio cum cœpio dant. ptum.
De linquo lictum. Cui iunges compositiua.
Decurro cursum, De verro ponito versum.

vero sunt tertiæ, mittunt supina in itum. vt trado. dis. didi. ditum. vendo. is. didi. ditum. credo. dis. didi. ditum. abscondo dis. di. vel abscondidi. sum. vel absconditum. Sed queadmodũ Diome. ait melius dicimus absconditum. Pedo. is. pepedi. aut caret supinis, aut peditum facit. Catullus, Subtile ac leue peditum Liboni est. ℂ Actum mittit ago.) In. gi. reperiuntur tantum sex verba facientia præteritum, quorum supina singulatim explicat. ea sunt, Ago. gis. egi actũ. Tango. gis. tetigi. tactum. Pango. gis. pegi. vel potius, pago. gis pepigi pactum. Frango. gis. fregi fractum. quæ duo in supinis euphoniæ causa. n. literam extriuerũt. sed ab eis cõposita etiam si in præsenti mutant a. in. i in supinis illud. a. retinent. vt Ago. is. egi. actũ. Redigo. gis. redegi redactũ. Adigo. is. adegi. adactũ. Tãgo. gis. tetigi. tactum. Contingo. gis. cõtigi. contactũ. Attingo. gis. attigi. attactũ. Frãgo. is. fregi. fractũ. Intringo. gis. egi. infractũ. Perfringo. gis. gi. perfractũ. Pango. gis. pepigi. pactũ. Impingo. is. egi. impactũ. Fugio quoq;, quod in preterito fecit fugi, in supino fecit fugitum. Lego. is. gi. fecit lectum: cõposita vero ab illo, quæ mutant. e. in. i. retinent illud. e. vt colligo. gis. collegi collectum. seligo. gis. egi. selectum. Pungo gis. pupugi, punctum, tam ab eo quod est pupugi, quam ab eo quod punxi. ℂ Dat fallo falsum.) In. li præteritũ mittentia hæc fere reperiuntur mittentia supinũ in. sum. fallo, lis. fefelli falsum. Sallo. is. pro eo, quod est salem infundere alicui rei, tertiæ cõiugationis cũ est, facit in præterito salli, atq; inde mittit in supino salsum. hinc Mumius dixit. Isthæc sum multo sale salsurus, & dicimus homines salsos, & insulsos. Reperitur etiã quartæ cõiugationis: & tunc facit in præterito salivi, & in supino salitum, quod frequentius reperitur quam salsum. Liuius Andro. Saliturus isthæc (inquit) mittã salẽ. Cornel. Seuerus, Ad quẽ saliti pomiliones afferebantur. Idẽ alio loco. Distractos atq; salitos. Salust. apud Diome. in. iiij histo. Reliqua (inquit) cadauera salita. Itaq;, cum tertiæ coniugationis est, primã producit positione. l. duplicis, vt facile apparet ex Lucilij poëtæ versu illo: Sallere murenas mercẽ in fragidaria ferre. Itaq; ea ratione. l. accepit duplex, qua relligio & relliquiæ. Cum vero est quartæ, quia nusquã in carmine reperitur, per. l. simplex scribi debet salio is. Diome. putat salitus a sallo non a salio deduci: scribit enim his verbis. Veteres ambiguitatem appellationis vitantes & analogiam, salitus sum dixerunt a sallo. is. nõ a salio. Nos tamẽ cum apud Cel. lib. ij. de medicina legerimus, pisces qui salem nõ patiuntur, solidi ve saliuntur. & apud Lucã. Hiero. interpte. Quod si sal euanuerit, in q̃ salietur? vtraq; verbi positionẽ in vtraq; cõiugatione posuimus. reperitur etiã salleo. es. secũdæ cõiugationis apud Fabiũ referẽte Diome. cũ caro sallet, diuturnior est, inquit. Vello vellis, duplex habet pteritũ velli vel vulsi, sed ab vtroq; misit supinũ vulsum, pro q̃ antiquiores dicebãt volsum. Mart. Sed mẽs est Pãniche volsa tibi. Pello. is. pepuli pulsum. Tollo is. quod apud antiquiores, vt diximus, fecit tetuli, in supino debuit facere latum, sed cũ in vsu non sit, quemadmodũ loco tetuli posuimus sustuli, ita pro eo quod esse debuit latũ, suffecimus sublatum. Percello. is. duplex habet præteritum perculi & perculsi, sed ab vtroque misit supinum perculsum. vt apud Virg. Quarum sacra fero ingenti perculsus amore. Excello. is. culi. celsum. nam cũ secundæ cõiugationis est excelleo, vix habere potest supinũ ex proportionis ratione. A psallo. is. lli. supina non reperiuntur, ideo eius nõ meminit hoc in loco. ℂ Emptum mittit emo.) Quod vnum mõ verbum reperitur, q; facit præteritũ in. mi. emo, is. emi. facitq; in supino emptum. cuius cõposita retinent. e. præteriti in supinis, vt redimo. emi. redemptum. adimo. emi. ademptum. In. ni. duo tantum reperiuntur fecisse præteritum venio. is. ni. q; fecit ventum, & cano. is. cecini. quod fecit cantum. Hiero. tamẽ in Apoca. cap. viij. caniturí dixit. ℂ Et rumpo ruptũ.) In. pi. tria verba mittũt præterita. Rũpo. is. pi. q̃d facit ruptũ. Capio. is. cœpi, q; facit captũ. cœpio. pis pi. a quo tãtum est in vsu præteritũ cœpi, & tẽpora quæ formantur ab eo, facitq; in supino cœptũ. ℂ Dat linquo.) Quod hoc verbũ linquo cũ suis cõpositis mittunt supina in. ctũ. vt linquo lictũ, q; nõ est in vsu, sed in cõpositis reperitur, vt delinquo delictũ, relinquo relictum. ℂ Decurro cursum.) Quod tria verba, quæ hic ponũtur, mittẽtia pteritũ in. ri. mittunt supina variũ in modũ. nã Curro. is. cucurri facit cursũ, Verro. is. rri facit verritũ vel versum: sed ab eo, q; est versi videtur esse versum, ab eo q; verri. verritũ. Virg. j. Aen. Versa puluis inscribitur hasta. q; participiũ teste Seruio, ibidẽ nõ a verto. is. sed a verro. is. deducitur: queadmodũ & Plau. dixit. In ventũ oĩa versa. Apul. in apologia pro magia ab eo q; est conuerro, is, conuerri. rritum. dixit conuerritorem tumidæ gingiuulæ,

Dat pario paritum vel partum. Compositumq́;,
Quod venit a pario, semper mittatur in.ertum.
In.si. præteritum plerumq; reponitur in.sum.
S.geminat missum de mitto, cædoq; cessum:
Et cudo cussum, iubeo iussum, premo pressum.
Indulsi indultum, dat & indulsum. gero gestum.
Tortum vel torsum dat torqueo. at vro dat vstum.
Sartio sartum, fartio fartum, fulcio fultum.
Haustum vel hausum dedit haurio. Cãbio cãpsum.
Quod si præteritum dat. psi. ptum pone supino.
Statum siue statum dat. sto. cum sisto. Sed illud,
Quod sto cõponit. dat. itum. quandoq; datum.
Quæ tibi dat sisto per. itum. misere supina.
Vertoq; dat versum. De. xi. ctum. mitte supina:
N tamen amittunt hæc pingo, stringoq; fingo.
Ringoq; cum meio. sunt qui dicant quoque mingo.
Necto. fluo. figo, cum pecto, flectoq; dant. xum.
Mittit. itum. quod. ui. diuisas præteritum dat.

Pario.is. Quod ex deriuatis ab eo possumus intelligere, duplex habet supinum partum & paritum. nam a partu dicimus partus. a. um. partus. us. parturio.is. ab eo quod est paritum Papi. x. Theb. dixit. Atque hosti veniat paritura marito. Composita vero a pario, quæ omnia (vt diximus) quartæ sunt coniugationis, siue mittant præteritum in. ri. siue. in rui. semper mittunt supina in. ertum. vt comperio.is. comperi. compertum. reperio.is. eri. repertum, aperio.is. aperui. apertum. operio.is. erui. opertum. ¶ In. si. præteritum.) Quod verba facientia præteritum in. si. mittunt supina in. sum. vt mulceo mulces mulsi mulsum. Cicero apud Priscia. permulsa atq; recreata: & Varro apud eundem capite permulso dixit Salust. in. ij. histo. Postera (inquit) die liberalibus verbis permulsi sunt. Ludo. is. si. sum. lædo. is. si sum. sentio. is. si. sum. raucio. cis. rausi. sum. Lucil. Rausuro tragicus, qui carmina perdit Oreste. quinque tamen verba quæ hic ponuntur geminant. s. in supinis. ea sunt mitto. tis. si. ssum. cedo. is ssi. ssum. cudo. is. cudi, vel cussi. ssum. ab vtroque præterito fecit in supino cussum. iubeo. es. iussi. ssum. premo. is ssi. sum. indulgeo indulges indulsi, ex proportione facit indulsum: sed & indultus dixit Marcellus, tanquam licentia (inquit) crudelitati indulta. Gero. is. essi. estum. Torqueo. es. torsi tortũ vel torsum. Vro. is. ussi. ustũ. Sartio. is. sarsi sartum. vnde sartores, & sarta tecta dicuntur. Fartio. is. farsi. fartum, a quo fartus farta um. & fartores dicti. Fulcio. is. fulsi. tum. Iuue. Nos vrbem colimus tenui tibicine fultã. Haurio. is. si vel hauriui, haustum vel hausum vel hauritũ. Virgilius. iiij. Aeneid. Quæ bella exhausta canebat. Idem in eodem. Supplicia hausurum scopulis, & nomine Dido Sæpe vocaturum. Apul. ij Meta. Lagena (inquit) facilis hauritu. Idem in. iij. Haurito plusculo vncto corporis mei membris perfricui. & in. iij. rorem rigentem hauritum ista confestim deferto vrnula. Cambio. is. nunquam nisi in Apuleio pro magia legi. Operas (inquit) tuas cum vicinis cãbias. eius præteritum referente Prisc. Carisius protulit campsi. quod ideo non posuimus, quia nusquã inuenimus. Itaq; supinũ hoc in loco extra ordinẽ posuimus, quoniã ab eo deriuatur frequentatiuum cãpso. psas. quo Ennius vsus est. Leucathĩ (inquit) cãpsant. & iuniores ab eo fecerunt cãpser is. ¶ Quod si præteritũ.) Verba illa quæ fecerunt præteritũ in. psi mittunt supina in ptũ. vt nubo. bis. nupsi nuptum como. is. cõpsi. cõptum. sorbeo. es psi. ptum. nã ab eo quod est sorbui. itum fit vnde est sorbitio & sorbitiuncula. Persius. Sorbitio tollit quẽ dira cicutæ. ¶ Statum siue statum.) In. ti. tria tantum verba mittunt præteritum. sto steti, sisto steti vel stiti. verto verti, quod sine cõtrouersia facit in supino versum, quemadmodũ & verro. is. verri. Sed. sto. steti facit statum prima indifferenti, quod significatur cum dicit statum siue statum dat sto. nam in priori. sta. producitur. in posteriori. sta. breuiatur. In simplicitate tamen semper status. ta. tum. breuiatur. staturus producitur. In compositione, si. a. mutatur in. i. breuiatur. vt præsto præstitũ, insto institum. si manet integra, producitur. vt præsto. as. statum. insto. as. atum. Sed de his lib. v. differemus. Nunc vero tantũ dicamus, quod a. sto. stas cõposita mittunt supina in. itum. vel, atum. vt consto. as, itum. vel. atum. asto. as. itum vel. atum. præsto. as. præstitum vel præstatũ, a quo frequenter in libris digestorum legimus p̃statio. ¶ Sisto. is.) Cum absolutum est eandẽ rationẽ sequitur in supino, quã sto. stas. cum quo verbo præteritum & supinum habet cõmune. vt sisto. is. steti statum. sed composita semper exeunt in itum. vt circunsisto. is. stiti, circunstitum assisto. stis. astiti astitum. Sisto. is. stiti. cum actiuum est, ego non abnuerim habere supinum in. atum. sed prima producta a quo est stator pro eo qui sistit aliquem coram Prætore vel alio magistratu. vnde Iupiter stator qui stitit. i. stare fecit Romanos fugientes. Ouid. vi. Fastorum. Tempus idem statoris erat. sed de his suo loco disputabitur. ¶ Vertoque dat versum.) Et ab vltimo supino fit versus. a. um. Virgil. Versaq; iuuencum Terga fatigamus hasta. ¶ De. xi. ctum. mitte supina.) Quod verba quæ fecerunt præterita in. xi. mittunt supina in. ctum. vt lugeo. es. xi. ctũ. vincio vincis. xi. ctum. dico. is. xi. ctũ. sancio. is. xi. ctũ. nã ab eo quod est sanciui sancitũ. dicimus Lucr. Quod porro neq̃as sancitũ q̃nquidẽ extat. Quinq; tñ verba, q̃ hic ponũtur, amittũt. n. in supinis, ea sunt pingo. gis. xi. pictũ. fingo. gis. xi. fictũ. stringo. is. xi. ctũ. ringo. gis. xi. rictũ. quod etiã ringor. eris. declinatur. meio. is. minxi. mictum. quod nonnulli mingo. gis. declinauerunt: sed, quemadmodum supra dixi. ego nusquam legi. Deinde dicit, quod altera quinque verba, quæ fecerunt præterita in. xi. mittunt supina in. xum ea sunt necto. ctis. nexi. vel nexui. xum. siue enim sit a necto. ctis. xi. vel nexui: siue a nexo. xas. vel nexo. nexis. nexui. semper facit in supino nexũ. Fluo. is. xi. xum. vnde fluxas vestes & fluxa corpora dicimus, & fluxus aquarum. Antiquiores quoque autore Priscia. fluctum a fluo. is dixerunt, vnde est adhuc fluctus. us. & murena flucta. Figo. gis. fixi. xũ. quanquam Scaurus apud Dome. sagitta confictus dixerit. Pecto. is. xi. xum. nam a pectiui pectitum facit, a pexui æque. xum. flecto flectis. xi flexum. Plexi quoque ab eo quod est plecto plectis, quodque sumus pene obliti, plexum in supino facit. Catullus Hos indistinctis plexos tulit ipse corollis. hinc est ab amplector, amplexus. a complector. cõplexus. ¶ Mittit. itum) Quod verba facientia præteritũ in. ui. syllabas mittunt supina in. itum. penultima breui. vt domo. as. ui. itum quanquam ab eo quod est domatum Tibul. libro. iiij. dixit Te duce non alias conuersus terga domator. & domatio nomen participiale Valla formauit. sono. as. sonui. sonitum: & si ab eo quod est sonatu Horatius dixit: Magna sonaturum des nominis huius honorẽ sicut a tono. as. atũ. Idẽ in Epodo dixit: Si quos Eois intonata fluctibus hyems ad hoc vertit mare. Sene. in. ij. natu. quæst. Quasi illa (vt sic dicam) cõminatio, & tonatio sine ictu.

Neco tamen

¶Neco tamen cum duplex habeat præteritum necui & necaui, ab eo quod eſt necui facit nectum ab eo, quod necaui. necatū. Sed inter necatus & nectus non eſt illa differentia, quam putauit Priſc. vt necatus ſit ferro. nectus vero alia vi peremptus. ſed potius necatus eſt omnino extinctus. vt Cice. Veneno necatus dixit, & Quint. Fame necatus. nectus vero quaſi exanimatus & mortuo ſimilis. Cice. ij. Tuſc. Nectus ſiti Tantalus, & Hora. in epiſtolis. Bos eſt enectus arando. Frico. as. cui. ctum. Iuuen. Si prurit frictus ocelli Angulus. ab eo tñ quod eſt frictū Plin. lib. viij. dixit. Pantheras per carnes fricatas aconito venantur barbari. Celſ. libr. vj. Ante oleo perfriçatus. & Macer. Vrticæ folijs reuocatur vulua fricata. Seco. as. cui. ctū. Virgil. j. Georg. Via ſecta per ambas. Apul. j. Meta. a ſecatu dixit. Impetu teli præſecata gula. Cenſeo. es. ſui. ſum. quod ſecundum analogiam fecit etiam cenſitum. Miſceo. es. cui mixtū. per. x. quod etiā in marmoribus antiquis per. s. miſtum legimus. Torreo. res. rrui. toſtū. Doceo. ces. cui. ctū. Teneo. nes. nui. tum. Pateo. es. tui. ſſum. q̊d etiam a pādo. is. & patior. eris. ſupinum eſt commune. Virgil. j. Aen. Crinibus Iliades paſsis peplumq; ferebant, quod a pādo, vel a pateo eſſe poteſt. Careo. res. rui. ritum. vel caſſum. Sed a caritu formatur participium futuri in. rus. cariturus. Iuue. Cariturus turture magno, Mulorumq; iubis. a caſſu formatur participiū præteriti caſſus. Virg. ij. Aen. Nunc caſſum lumine lugent. ¶Si præſens dat. uo. diſiunctas.) Quod verba tertiæ cōiugationis deſinentia in. uo. vocales mittunt ſupina in. utum. vt nuo. is. nui. nutum. ſuo. is. ſui. ſutum. acuo. is. cui. acutū. arguo. is. ui. utum. Plau. in pſeud. Argutus, inquit, malorum facinorum. Saluſt. tamen apud Priſc. in. ij. hiſt. arguiturus, quaſi ab arguitu dixit. Multi (inquit) ex Bithynia volētes occurrere falſum filium arguituri. Ruo. is.

Sed necui nectum, fricui frictum, ſeco ſectum,
Cenſeo cenſum, miſceo mixtum, torreo toſtum,
Et doceo doctum, teneo tentum, pateoq;
Dat paſſum: careo cariturus, dat quoq; caſſus.
Si præſens dat. uo. diſiunctas, exit in. vtum.
Sed ruitum ſemper ruo dat. Quæ ducis ab illo
Dant tibi ſemper. utū. rapio raptū. meto meſſum.
Conſulo conſultū. colo cultū, excelloq; celſum.
Deq; alo dic alitū, dat & altū. Aſt occulo. cultū.
Pinſo piſtum. texo textum. nexoq; nexum.
Pectoq; dat pexum, & pectitus. ſed tamen. entum.
Quod cano cōponit. Pario, & ſero mittit in. ertū.
Amicui dat. ctum. dat amixi, datq; amiciui.
In. ui. præterito. ui. ſemper vertitur in. tum.
Poto dat potum, lauo lotum, & vtrūq; dat. atum.
Et caueo cautum, faueo fautum, ſed adultum
Mittitur ex adolet, De paſco mittito paſtum.
Dat gnitus agnoſco, cognoſcoq;. dat ſero ſatum.
Inſitus inſeui, conſeui conſitus. Atqui
Dant. utum. ſoluo cum voluo, veneo venum:
Et ſalio ſaltum, mittit ſepelire ſepultum.

rui. ſemper facit ruit inū ſupino. Luca. in. iiij. Ruituraq; ſemper Stat moles. ab illo vero compoſita omnia exeunt in. utum. vt Obruo. is. ui. utum. Diruo. is. ui. utum. Eruo. is. erui. utum. Rapio. is. pui. facit raptum. meto. is. ſſui. per. s. duplex facit ſupinum meſſum. Conſulo. is. lui. ultum. Colo. is. lui. cultū. Excello. lis. lui. ſiue exculi, excelſum. Alo. is. alui. alitum facit per regulam aliquando, ſed frequentius altū reperitur. Saluſtius in Iugur. Omnē (inquit) ætatē Arpini alt⁹. Reperitur etiā Altor & Altrix ab altu formata. Virg. iij. Aeneid. Et terram altricem diri execramur Vlyſſi. Occulo. lis. cului. ultum. Pinſo. is. ſui. piſtum a quo eſt Piſtor. oris. Texo. is. xui. textum. Nexo. is. xui. xum. Pecto. is. pexi. vel pexui. xum. nam ab eo quod eſt pectiui pectitum exit. Colume. li. xiij. Præparatæ ſint & pectitæ lanæ. Idem etiā de cura hortorum. Verum vbi iam puro diſcrimine pectita tellus. ſed quia penultimam breuiauit, poteſt videri ductum ab eo, quod eſt pecto. is. ctui. quod nullus vnquam poſuit. Compoſita vero a cano. is. mittunt ſupina in. entum. vt Occino. nis. nui. entum. Concino. is. nui. entum. Accino. is. nui. entum. ¶A pario. is. compoſita tam illa, quæ fecerunt in. ri. præteritum, de quibus paulo ante diximus, quam illa, quæ in. rui. de quibus nunc agimus, mittunt ſupina in. ertum. vt Aperio. is. rui. apertum. Operio. is. rui. opertum. A ſero. ris. quoq; compoſita, quæ mutāt ſimplicis ſignificationē, quæq; diximus facere p̄teritū in. ui. ſyllabas, mittunt ſupina in. ertū. vt Diſſero. ris. rui. diſſertū. Aſſero. ris. rui. aſſertum. Cōſero. ris. conſerui. ertum. Deinde ſubiungit, q̄ hoc verbū Amicio. icis. amicui. vel amixi, vel amiciui, ſemper facit in ſupino amictum. ¶In. ui. præterito. ui. ſemper vertitur in. tum.) Quod verba facientia præteritum in. ui. ſyllabam, mittunt ſupina. ui. mutata in. tum. vt amo. as. aui. atum. moueo. es. ui. tum. cupio. is. iui. itum. audio. dis. iui. itum. excipiuntur vero pauca verba mittentia ſupinum aliter. ea ſunt. Poto. tas. taui. quod facit potum. Virg. in Buco. Huc ipſi potum venient per prata iuuenci. & ibidem. Et potum paſtas age Tityre, & inter agendum. Luca. in. v. Poturæ te Nile grues. Teren. tamen proportionem ſequutus dixit in Phormione. Nam apud me potaturus eſt. Lauo. as. laui lotum, vel lautum, propter affinitatem, quæ eſt inter. au. &. o. vel lauatum. Teren. in Eunucho. Abeunt lauatū. Ouid. iij. Faſto. Sacra lauaturus mane petebat aquas. Hora. Aſt vbi me feſſum ſol acrior ire lauatū Admonuit. q̊d nimis licēter dici putat Seruius. iij. Georg. Caueo. es. caui, cautū. Faueo es. faui. fautum. ab illo eſt cautus & cautio, ab hoc fautor. quanq; Plau. in Amphitryone regulā ſequutus dixit Fauitor. Adoleo. vel adoleſco. adolui. vel adoleui adultus. Paſco. cis. paſtū. quod ſolum in ſupino. s. retinuit. Agnoſco. cis. noui. gnitum. cognoſco. cis. noui. itum. Iuuen. Agnitus accipies, iubet a præcone vocari. Lucan. in. iij. Calida mihi cognitus axis Aegypto. Saluſt. tamen regulam ſequutus in ſecundo hiſtor. dixit. Neque inermes ex prælio viros quenquam agnoturum. Sero. ris. ſeui ſatum. Cuius compoſita retinentia ſimplicis ſignificationem, quæ fecerunt præterita in. eui. mittunt ſupina in. itum. ea ſunt Inſero. is. eui. itum. Conſero. ris. ſeui. conſitum. Virg. ij. Georg. Mutatamq; inſita mala Ferre pirum. Cicer. quoque in Verrem ab eo quod eſt obſero. is. ſeui. dixit. Vt cum obſitum Leontinum agrum vidiſſes. & ab aſſero aſſeris. ſeui. ſitum. De facientibus præterita in. ui. ſyllabas, paulo ante diximus mittere ſupinum in. ertum. Soluo. is. ui. & voluo. is. ui. fecere ſupina ſolutum & volutum. u. conſonante in vocalem mutata, & extrita. i. atque ex horum proportione caluo. is. debuit facere calutum, niſi quod in vſu non eſt. Veneo. nis. veniui venum, pro eo quod eſſe debuit venitum, nunquam reperitur niſi cōiunctum aut compoſitum cum hoc verbo do das dedi. dicimuſque venundo. das. dedi. Sepelio. lis. liui. ultum. Virgil. ij. Aeneid. Inuadunt vrbem ſomno, vinoq; ſepultam. Cato proportionem ſequutus dixit. Moritus eſt, ſepelitus eſt.

¶ De Supinis verborum Deponentium & Communium.

Caput Sextum.

DEponẽtium & Communium verborum ſupina fiunt ex proportione vocis actiuæ, vt Lætor lætaris, læto. as. lætaui. lætatum. Vereor. eris. vereo veres verui veritum. Fungor fungeris. Fũgo fungis funxi functum.

Pauca tamen, quæ ſequuntur, aliter exeunt.

Reor. reris. ratum.	Adipiſcor. eris. adeptum.
Miſereor. eris. miſertũ.	Vlciſcor. vlciſceris. vltũ.
Fateor fateris faſſum.	Obliuiſcor. ceris. oblitum
Gradior. eris. greſſum.	Expergiſcor. eris. prectũ.
Patior pateris, paſſum.	Defetiſcor. eris. defeſſum.
Loquor. eris, loquutum.	Queror, q̃reris queſtum.
Sequor. eris. ſequutum.	Vtor. vteris. vſum.
Fruor. is. fructũ. l. fruitũ.	Nitor. eris. niſum. l. nixũ.
Labor laberis. lapſum.	Cõplector. eris. cõplexum
Cõminiſcor. ris. cõmẽtũ.	Amplector. ris. amplexũ.
Proficiſcor. eris. ꝓfectũ.	Tueor. eris. tutũ, vel tuitũ.
Nanciſcor. eris. nactum.	Tuor eris. tutũ, vel tuitũ.
Paciſcor. ceris. pactum.	Ordior. ris. orſũ. l. orditũ.

DE ſupinis verborum deponentium & communium.) Cap. vi. Quoniam in capite ſuperiori expoſuit regulas ſupinorum deductas a præteritis verborum actiuæ vocis, hoc in loco oſtendit qua ratione a verbis deponentibus & communibus formari debeant ſupina. Itaque dicit in primis, quod ſi volumus ſcire ſupinum alicuius verbi deponentis aut communis, debemus ex analogia fingere vocem illius verbi actiuam, & per regulas ſuperius traditas formare ſupina. vt ecce lætor lætaris ex proportione debuit facere in præterito lætaui, facit igitur in ſupino lætatum, per illam regulam. In. ui. præterito. ui. ſemper vertitur in. tum. Præterea Vereor. eris. ex proportione debuit facere in præterito verui. ergo in ſupino faciet veritum. per illã regulam. Mittit. itum. quod ui. diuiſas præteritum dat. Fungor. eris. ex proportione debuit facere in præterito funxi, faciet igitur in ſupino functum per illam regulam. De. xi. ctum. mitte ſupina. ¶ Quædam tamen verba non ſeruant regulas atque proportionem, vt Reor reris, quod debuit facere rui. atque in ſupino. ruitum. facit tamen ratum. Virgilius. ij. Aeneidos. Nos abijſſe rati & vento petijſſe Micenas. Miſereor. eris. quod debuit facere in præterito miſerui, & in ſupino miſeritum, facit tamen miſertum. Fateor. eris. debuit facere in præterito fatui. & in ſupino fatitum, & facit faſſum. Gradior. eris. ex proportione huius verbi fodio. is. debuit facere gradi in præterito, & in ſupino graſſum, & fecit greſſum. Patior. eris. facit paſſum, ſequutus proportionem huius verbi quatio. is. aſsi. aſſum. potius quam huius, potior. iris. quod fecit potitus. Loquor. eris. ex porportione huius verbi linquo. is. debuit facere loctum, & interiecta. u. facit loquutum, eadem quoque ratione a Sequor ſequeris, fecimus ſequutum q. mutata in. c. propter affinitatem vtriuſq; literæ. Fruor. eris. debuit facere in præterito frui, & in ſupino frutum, & interiecta. c. facit fructum. quemadmodum. ſtruo. is xi. ctum. Cicero in Hortenſio. Amœnitate ſumma fructus eſt. Vulpianus tamen fruiturus dicit in participio futuri temporis ſignificationis actiuæ. Labor. eris. debuit facere in p̃terito lapſi & in ſupino laptũ. ſicut ſcribo. pſi. ptum. & fecit lapſum. Comminiſcor. eris. debuit facere comminiui. comminitum. & fecit commentum. Proficiſcor. eris. debuit facere proficiui. itum. & fecit profectum. Nanciſcor. eris. debuit facere nanciui. nancitum. & fecit nactum. Paciſcor. eris. debuit facere paciui. itum. & fecit pactum. Adipiſcor. eris. debuit facere adipiui adipitum, & fecit adeptum. Vlciſcor. eris. debuit facere vlciui vlcitum, & fecit ultum. Obliuiſcor. eris. debuit facere obliuiui. iuitum, & fecit oblitum. Expergiſcor. ceris. debuit facere expergiui expergitum: & fecit experrectum, quanquam Lucilius penultima breui expergitus dixit, E ſomno pueros cum mane expergitus clamas. Defetiſcor. ſceris. quo verbo vſus eſt Terentius in Phormio. Neque defetiſcar, vſque adeo experirier. Idem quoque participium fecit defeſſus dicens. Defeſſus ſum iam ambulando. cum ex proportione debuit facere deficui defecitum. Queror quereris potius ſequutum eſt proportionem horum verborum gero geſtum & vro vſtum, quam huius verbi quæro quæſitum. itaq; dicimus queſtum. Vtor vteris, ſic fecit vſum, ſicut verto verti verſum, & Nitor niteris niſum vel nixum. ſicut verto verti verſum, & flecto flexi flexum. Amplector & complector ideo amplexum & complexum fecerunt, quia illorum ſimplex plecto plectis plexi plexum fecit. Tueor. eris. pro eo quod eſt defendere, tutum. Tuor tueris, pro eo quod eſt cernere, tuitum fecit, habentq; idem infinitiuum teſtibus Marcello, atque Priſciano, hoc eſt tueri, ſed ab eo quod eſt tueor manifeſtum eſt exire tueri. Ouidius de Arte. Non minor eſt virtus, quam quærere, parta tueri, ab eo vero, quod eſt tuor tueris infinitiuus eſt tui. Pomponius apud Marcellum. Incepi (inquit) contui. Turpilius apud eundẽ. Oculi longa intercapedine appetunt cupide contui. Sed & in alijs modis & temporibus tuor pro aſpicio fere ſemper tertię coniugationis reperitur. Plaut. in aſinaria. Nam ego illud argentum tam paratum filio ſuo, quam me hunc Scipionem contui. Papinius in Achileide. Nanque modo infenſos vtero mihi contuor enſes. Seneca in Hippolito. Hippolite tales intuor vultus tuos. non intueor (vt in omnibus legitur libris) quod ratio carminis iambici reformidat, & apud Terentium in Heauton. Hic adoleſcens. qui intuitur nos. Lucre. libro quarto. Cũ tuimur miſceri abſynthia tãgit amaror. Idem in eodem. Contuimur miras ſimulacraque luce carentum. Ergo quantum ego ſuſpicor, tueor pro defendo ſemper eſt ſecundæ coniugationis. tuor pro cerno ſemper eſt tertiæ. ſupina vero habent mutua, nam a tueor tueris tutus, tutor, & tuitio, reperitur. Macrob. ſecundo Satur Si tacere talia vis videri tuitione pudoris. atque ediuerſo a tuor tueris dicimus intuitus & obtutus. Virgilius primo Aeneidos. Dum ſtupet, obtutuq; manet defixus in vno. Ordior ordiris, debuit facere ordiui. itum. & fecit orſum. Hieronymus tamen pſalmum ſecundum ex Hebraica veritate interpretans, Ego (inquit) orditus ſum regem meum. Ioannes quoque Baptiſta in carmine Alfonſiano bellum orditurus, & arma dixit.

Experior experiris, debuit facere experiui experitum, & fecit expertum. Metior.iris. debuit facere metiui metitum, & fecit mensum. Vnde est mensor, & mensura. Morior. eris. vel moriris, quod tam tertiæ, quam quartæ coniugationis reperitur, habetq; supinum moritum, a quo est participium futuri temporis moriturus: mortuus vero pro eo, quod esse debuit moritus, participium est, aut nomen potius pro participio temporis præteriti. Eodem modo orior. oreris vel oriris, tertiæ & quartæ coniugationis reperitur, habetq; supinum oritum. a quo est oriturus participium temporis futuri. & ortū, a quo est ortus participium temporis præteriti. Adorior, adortus facit vel adorsus, nisi forte ab adordior descendit: sed eiusdem significationis reperitur. Nascor, nasceris, supinum quoque habet nascitum, a quo est participiū futuri tēporis nasciturus: & natū, a quo est participiū præteriti tēporis natus.

Experior.iris.expertum.	mortuus moriturus.
Metior.iris.mensum.	Orior.eris.l.iris.ortꝰ.riturꝰ
Morior.eris.l.riris.	Nascor.eris.natus.citurꝰ.

¶ Verba actiua Supinis carentia. Cap.vij.

ARceo.ces.arcui.	Scabo.scabis scabi.
Vrgeo.ges.ursi.	Cōpesco.scis.compescui.
Timeo.times.timui.	Dispesco.cis.dispescui.
Metuo.metuis.metui.	Disco.discis.didici.
Luo.luis.lui.	Scando.scandis.scandi.
Respuo.respuis.respui.	Ango.angis.anxi.
Linguo.lingis.linxi.	Ambigo.gis.ambegi.
Linquo.linquis.liqui.	Tollo.tollis.tetuli.
Caluo.caluis.calui.	Psallo.psallis.psalli.
Lambo.lambis.lambi.	Cerno.cernis.creui.

¶ Neutra Supinis carentia.

Mico micas micui.	Cōquinisco.cis.cōquexi.
Aestuo æstuas.æstuaui.	Sido.sidis sidi.
Ardeo.si Strideo.es.di.	Rudo rudis.rudi.
Fulges fulges fulsi.	Dego.degis.degi.
Turgeo.turges.tursi.	Satago.satagis.sategi.
Lugeo.xi.Frigeo.xi.	Sterto steritis stertui.
Conniueo.es.connixi.	Obedio obedis obediui

¶ Et verba secundæ coniugationis mittentia præteritum in. ui. syllabas præter hæc sex verba.

Placeo.ces.cui.placitum.	Doleo.les.dolui.dolitū.
Noceo.ces.cui.nocitum.	Soleo.les.solui.solitum.
Valeo.les.valui.valitū.	Pateo.tes.patui.passum.

DE verbis carentibus Supinis. cap. vij.) Sunt quædam verba, a quibus supina in vsu non reperiuntur, qualia sunt, ex actiuis Arceo. es. arcui, quod ex ꝓportione debuit facere arcitum, sed non est in vsu, nisi in compositis ab illo, vt Coerceo. ces. cui. coercitū. Exerceo.es. exercui. exercitum. Vrgeo. es. vrsi. quod debuit facere vrsum. Timeo. es. timui. quod timitum. Metuo. is. metui. quod metutum. Luo. is. lui, quod lutum. Respuo. is. respui. quod resputū. Linguo. is. xi. quod linctum, quanquam apud Celsum linctus. us. legimus. Linquo. is. liqui. quod debuit facere lictum, sed non reperitur nisi in compositione, vt Delinquo. is. deliqui. ctum. Relinquo. is. relinqui. lictum. Derelinquo. is. dereliqui. derelictum. Caluo. is calui, quod ex ꝓportione, atque Prisc. autoritate debuit facere caluitum. Lambo. is. bi. quod lambitum. Scabo. is. quod scabitum. Cōpesco. cis. cōpescui. Dispesco. is. dispescui. quę verba Pris. ex ratione ꝓpotionis dicit facere cōpescitum, quēadmodum Disco. is. didici. discitū. & Posco. cis. [illegible]ci. poscitum, sed in vsu nō sunt. Scando. is. di quod debuit facere scansum, a quo est scansilis, & ab eo cōposita, Ascendo. is. sum. Descendo. is. sum. Conscendo. is. cōscēsum. Ango. is. xi. quod debuit facere anctū. sed, quemadmodum, inquit Diome. in voce passiua tempora deficientia, circūloquimur per anxius. a. um. loco participij, & per hoc verbum sum es. fui. Ambigo. is. egi. quod debuit facere ambactum. Tollo. is. tetuli. quod debuit facere latū. sed non reperitur, nisi in cōpositione sublatū. Psallo. is psalli. ꝙ psalsum. & Cerno. is. creui. ꝙ cretū sed in hac significatione nō reperitur. ¶ Neutra supinis carentia sunt.) Mico. cas. cui. & ab eo cōpositum emico. cas. icui. Dimico tamen (vt diximus alio loco) dimicatum facit in supinis. Aestuo. as. aui. a quo quasi ab actiuo æstuatū fecit. Hiero. in fine ecclesiastici. In medio (inquit) ignis non sum æstuatus. Ardeo. es. arsi. quod ex proportione diximus fecisse arsum. Algeo. es. alsi. quod alsum. Fulgeo. es. fulsi. quod fulsum. Turgeo. turges, tursi, quod tursum. Strideo strides. vel strido stridis. di. Conniueo. conniues. connixi. quod debuit facere connictum. Conquinisco. conquexi, quod verbum fuit apud antiquos, significabatque caput inclinare, & quasi conniuere. Pomponi. At cum conquexi, interim mulieres conspiciunt. Sido. is. di. quod verbum supina a sedeo. es. mutuatur. vel potius caret illis. Rudo. rudis. rudi. quod debuit facere rusum. Dego. degis. degi. quod dactum. Satago, satagis. tegi. quod satactum, quia composita ab ago. agis. egi. actum. Sterto. stertis. stertui. quod stertitum. Obedio. obedis. obediui. quod obeditum, a quo Plinius libro. xvij. natu. histor. obediturus dixit. Ramo (inquit) oleæ quam maxime sequaci, atque obedituro. ¶ Et verba neutra secundæ coniugationis facientia præteritum in. ui. syllabas, quæ debuerant mittere supina in. itum. vt Hebeo hebes hebui. Flacceo. flacces. flaccui. Studeo. studes. studui. Vigeo. viges. vigui. Oleo. oles. olui. ab eo tamen Persi. fecit oletum, vt in suo loco diximus. Tumeo. tumes, tumui. Seneo, senes, senui. a quo antiquiores senectus senecta senectum participium fecerunt. Pauca tamen huius ordinis verba habent supina, ea fere sunt. Placeo. places. placui. placitum. a quo sunt participia placitus pro placens, & placiturus. Noceo. noces. nocui. nocitum. a quo est nociturus. Iuuenalis. nocitura togæ, nocitura petuntur militiæ. Valeo. vales. valui. valitum. a quo teste Priscia. valiturus fecit Cicero. a Doleo. doles, dolui. dolitū. reperitur doliturus. & a Caleo. cales. calui. caliturus. a Soleo. soles. tantum solitus. solita. solitum reperitur, neque enim vsquam lectum est solens, aut soliturus. Hoc verbum pateo. es. patui, vt alijs in locis diximus, commune habet supinum cum pando. pandis. & patior. pateris. Illud quoq; notandū est. hoc verbū Fio. fis. neq; habere supina, neq; participia, neq; enim vsquā reperitur fiēs, neque fiendus, vt inquit Diome. nam factus. cta. ctū. at ꝓ faciendus. da, dum. a facio. is. feci. mutuatum est,

¶Deponentia supinis carētia sunt.) Reminiscor.eris.quod debuit facere reminitum,& Vescor eris.quod debuit facere vetum.& Medeor.eris.quod debuit facere meditum.Opperior.iris.quod debuit facere opperitum,quorū circunloquia(vt inquit Diome.)aliunde supplētur.Reminiscor.eris.recordatus sum. Vescor. eris.pastus sum.Medeor.eris.medicatus sum. Opperior.iris.oppertus sum.Liquor.eris. quod debuit facere lictum,in circunloquijs dicimus liquefactus sum vel fui, liquefactus eram vel fuerā.&c. Liceor. eris. quod debuit facere licitum : quod cum in vsu non sit,ab eo tamen factum est licitor.aris, eiusdem prope significationis verbum, per quod supplentur circūloquia sui primitiui. ¶Carent etiam supinis omnia verba præteritis carentia:nam cum supina ex præteritis quodammodo pendeant, merito deficientibus præteritis deficient etiam supina, ea sunt aio ais,quod a dico.cis.præteritū mutuatur. Furio.ris. quod suppletur ab insanio insaniui Sido.dis.quod Priscia.præterito dicit carere : mutuatur illud tamen,vt putat,a sedeo sedi. atque consequenter supinum, vt paulo ante dicebamus. Ferio.is.quod a percutio mutuatur præteritum percussi. Ambro tamen de obitu Theodosij Imperatoris a ferio feriturus fecit.Isaac(inquit)per fidem nec gladium ferituri parentis expauit. Sisto.is quod præterito carere autores sunt Phocas,& Priscia.nos tamen Gellij & Cato.autoritate persuasi,cum actiuum est,stiti facere diximus, & in supino statum· cum absolutum,steti & æque statum in supino. Quatio.is.pręterito carere dicit Phocas,quod ex analogia quassi & quassum facere ex compositis manifestum est:dicimus enim Concutio.is.ssi.ussum.Percutio.is.ssi.ssum. Præteritis etiam caret, vt supra dictum est, hoc verbum Glisco.cis.&verba inchoatiua,quę ex consequenti supina non habent.

¶Deponentia Supinis carentia.

Reminiscor.eris.	Liceor liceris.
Vescor vesceris.	Liquor liqueris.
Medeor mederis.	Opperior opperiris.

¶Carētetiā Supinis verba præteritis carētia,vt

Aio.is.Furio.is.	Sisto.sistis.
Sido.is.Ferio.is.	Quatio.quatis.

Glisco.scis.& verba,quæ dicuntur inchoatiua: vt Pallesco.scis.Turgesco.scis.Tepesco.scis.

¶De varietate quadam verborum. Cap.viij.

Verba diuersis coniugationib⁹ declinata sunt

Lauo.as.lauo.is.	Fulgeo.ges.fulgo.gis.
Arcto.tas artio.is.	Tergeo.es.tergo.gis.
Sono.sonas sono is.	Claudeo.es.claudio.is.
Denso.as.denseo.es.	Cōniueo.es.conniuo.is.
Et cōposita a cubo.as.vt	Caueo caues.Cauo is.
Accubo.as.accumbo.is.	Ferueo ferues.feruo.is.
Procubo as procūbo.is.	Oleo.oles.olo.is.
Recubo.bas.recūbo.bis.	Rideo.es.rido.is.
Succubo.as succūbo.is.	Excelleo.es.excello.is.
Nexo.nexas.nexo.xis.	Cieo.cies.cio.cis.
Strideo.es.strido.stridis.	Pario.is.parere.& parire

De varietate quadā verborum cap. viij) Et si de hac verborum varietate sparsim per singulas coniugationes aliquid perstrinximus , visum tamen est hoc in loco simul de omnibus huiusmodi verbis dicere. Ponit igitur in primis verba primæ , atque aliarum coniugationum.Lauo.as. Lauo.is per tertiam. Virgil. iij. Aeneid. Fluidum lauit inde cruorem.Idem in.x Lauit improba teter Ora cruor. præsentis enim indicatiui esse vtrobique ex quantitate syllabæ deprehendimus:nam in præsenti prima breuiatur, in præterito producitur. Arcto.as.artio.is tiui. quartæ coniugationis.Næui.apud Mart. Artiuit linguam in palatum:cœpit labia suggere. Idem apud eundem. Connatus(inquit) artiuit mater Sono.as.Sono.is.per tertiam.Lucre.Incaligare oculos,sonere aures . Idem alio loco.Littora lata sonunt.Denso as. denseo.es. per secundā.Virg.x.Aen.Extremi addensent acies.sic enim legendū esse Prisc.testatur.Idē in.j.Georg.Denset,erant quæ rara modo : quæ dēsa,relaxat. ¶Cōposita a cubo.as.quod alijs in locis diximus,per primā & tertiā declinātur,habentq; præteritum cōmune.vt Incubo.as.Incūbo.is.Accubo.as.Accūbo.is.Procubo.as.Procūbo.is.Recubo.as.Recūbo.is Dicimus tamen Secubo.as.& nō Secūbo.is.atq; e diuerso Succūbo.is.& nō Succubo.as.Nexo.as.& Nexo.is.Vir.x.Aen. Nexantē nodis,seq; in sua membra plicantē.Liui.Andro.apud Prisc. Nexebant multa interflexu nodorū dubio. ¶Deinde ponit verba secundæ & tertiæ cōiugationis.Strideo.es strido.is.de quo in secunda coniugatione diximus.Fulgeo.es.Fulgo.is.Virg v.Aen.Ductores auro effulgent Idem.viij. Auroq; effulgere fluctus.Tergeo.es.tergo.is.Iuue.Vasa aspera tergeat alter Hora Quam gallina tergere palatū.De tertia coniugatione non succurrit mihi exemplum:atq; idcirco de industria Horatij versum illū imitati quodam in loco diximus.Si placare fam: tibi ventris oluscula possent , Nō tua sordidior tergeret ora cibus. Claudeo.es.Claudo.is.pro eo quod est Claudico.as. Cecil. Aut vbi vos sitis , ibi consilium claudeat. Salust.iij.histo. Coniuratione claudit.pro eo quod claudicat. Conniueo.es.conniuo.is. Caluus. Cum grauis ingenti conniuere pupula somno. Persius. Væ nisi conniues. Ferueo.es. Feruo.is. Virgil.j.Aeneid. Feruet opus,redolentque thymo fragrantia mella. Idem in.viij. Feruere Leucaten , auroque effulgere fluctus. Lucil.quoq; apud Quint.lib.j.Oratori.Institutionum. Feruit aqua,& feruet,feruit nunc,feruet ad annū. Caueo.es.Cauo.is.Nam tertiæ coniugationis etiam fuisse supra notauimus, cum de verbis in.uo. syllabā desinētibus dictum est.Oleo.oles.Olo.olis.Plautus in cornicula apud Diome.Olunt ædes Arabicas.Excelleo excelles,excello.is. de quo in tertiæ coniugationis verborum præteritis diximus Rideo. rides. rido.ridis.Brutus de patientia apud Diome.Irriďunt horum lachrymas. Cieo.cies Cio.is.quemadmodum in superioribus dictum est,tam secundæ quam quartæ coniugationis reperitur,in compositione vero tātum quartæ,quod etiam de pario. is. & suis compositis dicendum est:nam per tertiam dixit Terent.in Phormione.Nec parere hæc iamdiu per ætatem potest. & per quartam Ennius , Oua parire solet genus pennis condecoratum.Cuius composita omnia sunt quartæ coniugationis. Cupio cupis. cum plerunque tertiæ reperiatur,Lucre.in.j.dixit.Portarum claustra cupiret.Atq; e diuerso,cum venio venis per quartam prope semper reperiatur, Ennius apud Marc.dixit.Senex sum,& mortem occupem,priusquam euenat.quasi per tertiā eueno euenis declinetur.Sedulius quoque in pasc hali secūdam pers. nam præsentis indicatiui modi numeri singularis,quæ in quarta coniugatione semper in fine producitur,perinde ac si esset tertiæ breuiauit dicens.Peruenis ad Christum non Christus peruenit ad te.

¶Potior.eris.Potior.iris.)Tertiæ coniugationis plerūq; reperitur:nonnunquam etiam quartæ maxime in infinitiuo. Virg.iij.Aen.Polydorū obtruncat,& auro Vi potitur. Ouid. xiij Met. Tuq; tuis armis nos te poteremur Achille.Næuius apud Prisc. Fœcūdæ penetrat penitus,thalamoq; potitur. Lucil.apud eūdem.Deficit alma Ceres,nec plebes pane potitur. in infinitiuo non poti, sed potiri semper facit. Morior.eris.& Morior.moriris.Luca.in.iiij.Non gratis moritur,iugulo qui prouocat ensem. Virg.ij. Aen. Nunc morere. Ennius.Nūc est ille dies,cum gloria maxima sese. Nobis ostendat: seu viuimus, siue morimur. Teren. in eunu. Risu emoriri omnes; frequentius tamen in infinitiuo mori quam moriri reperitur. Orior.eris. Orior.iris. Virg.ij. Aeneid. Nostrorum obruimur, oriturq; miserrima cædes. cuius infinitiuum semper reperies quartæ coniugationis.oriri. ¶ Complura alia verba reperiuntur diuersarum coniugationum,sed diuersi generis& significationis: vt Albo. as. primæ coniugationis actiuum est. Albeo. es. secundæ neutrum.eodem modo Nigro.as.nigreo.es.Duro.as.dureo.es.atque etiam tertiæ. Albesco.is.Nigresco.is.Duresco.is.Liquo.as.per primam actiuum est.Persius. Vatum,& plorabile si quid Eliquat.Virg.in more. Foraminibusque liquatur Emūdata ceres. Liqueo.es.per secundam & Liquesco.is per tertiam neutra sunt absoluta. Liquor.eris.deponens est absolutum.Miseror.aris.per primam, & Misereor.eris. per secundam. Præterea Medico. as. siue Medicor.aris. per primam, & Medeor.deris.per secundam sola cōstructione & coniugatione differunt: sed de constructione suo loco dicetur. Tueor eris.pro eo quod est defendo.Tuor.eris.pro eo quod est cerno, coniugatione & significatione differunt, vt supra diximus. ¶ Variæ siginificationis.)Sunt quædam verba,quæ cum eādem habeant positionem coniugatione mutata,mutant etiam significationem,vt Mando.as.mādaui,quod est propemodum commendare. Mando. dis. di. quod est dentibus conficere, cum illud sit primæ coniugationis, hoc vero tertiæ. Eodem modo. Fundo.as.pro eo quod est fundamentū iacere. Fundo.is.pro eo quod spargere. Dico.as.pro eo quod est appropriare,siue consecrare.Dico.is.pro eo quod artificiose loqui. Prædico.as.pro eo quod est laudo. Prædico prædicis, pro eo quod est ante dicere, siue diuinare. Volo volas ad aues pertinet, Volo vis ad homines atque deos immortales. Lego legas, est mittere legatum aliquo, siue testamento aliquid post mortem alicui relinquere. Lego legis,est colligere, furari, & libros legere. Sero seras,est claustra adhibere, Sero seris,est semen spargere. Educo educas,pro eo quod est nutrire,Educo educis.pro eo q̄d est extra vel sursum duco.Appello appellas & Compello compellas,pro eo quod est alloquor, siue voco, composita verba a Pello pellas,quod in vsu non est, at vero Appello appellis,&Compello,composita sunt a Pello pellis. pepuli: significatq; illud applicare, hoc vero cogere siue adunare. ¶ Eadē præterita.) Est & alia in verbis consideratio, quod quædam sunt præterita a diuersis verborum positionibus deriuata: vt Aceo aces pro eo,quod est accidum esse,& Acuo acuis,pro eo,quod est acutum facere,idem atque commune habent præteritum,atque eodem modo de reliquis verbis quæ hic ponuntur. ¶Præterita duplicia ab eodem verbo.)Sunt econtrario quædam verba duplex habentia præteritum. vt Plico.as. plicui,vel plicaui,& ab eis composita,vt Explico explicas explicui,vel explicaui: sed de his copiosius in capite præteritorum disputatum est. ¶ Eadem supina a diuersis verbis:vt Verro.is.& Verto vertis.quod vtrūq; facit in supino versum.& Pateo.es.patui.Pando.is.pandi.Patior.eris.quæ omnia cōmune habent supinū passum. ¶Supina duplicia)Ediuerso sunt quædam verba quæ duplicia supina habent:vt Torq̄o torq̄s tortum vel torsum.Sed de his omnibus in capite præteritorum & supinorum plenius dictum est: nunc tantum voluimus lectorem admonere, quemadmodum in verbis diuersitates huiusmodi reperiantur.

Potior.poteris,&potiris.	Orior.oreris.& oriris.
	Morior.eris.& moriris.

¶Verba diuersarum Coniugationum, sed diuersi generis.

Albo albas.Albeo.es.	Miseror. aris. misereor.eris.
Duro.as.dureo dures.	Medico.as.l.medicor.ris.
Liquo liquas,liqueo.es.	medeor mederis.
Liq̄sco.cis.liquor.eris.	Tueor.eris.Tuor.eris.

¶Verba variæ significationis,& diuersarum Coniugationum.

Mando.as.mando.is.	Lego.as.lego legis.
Fundo.as.fundo.is.	Sero.as.sero.seris.
Dico.as.dico dicis.	Educo.as.educo.is.
Prædico as.prædico.is.	Appello.as.appello.is.
Abdico.as.abdico.is.	Compello.as.
Volo.as.volo.vis.	Compello.is.

¶Eadem præterita a diuersis instantibus.

Aceo.es.cui.acuo.is.cui.	Pendeo.es.pependi.
Frigeo.es.xi.frigo.is.xi.	Pendo.is.pependi.
Luceo.es.xi.lugeo.es.xi.	Cerno.is.cui.cresco.is.cui
Fulgeo.es.si.fulcio.is si.	Fero fers.tuli.tollo.is.tuli
Paueo.es.ui.pasco.is.ui.	Sto.stas.steti.Sisto.is.steti.

¶Præterita duplicia ab eodem verbo.

Plico.as.plicaui.l.plicui.	Sino.is.sini.vel siui.
Neco.as.aui.l.necui.	Verro.is.verri.l.versi.
Lauo.as.laui.l.lauaui.	Necto.is.nexui.l.nexi.
Sorbeo.es.sorbui.l.psi.	Pecto.is.xui.l. exi.l. ctiui.
Sapio.is.sapui.l.sapiui.	Sancio.is.sanxi.l sanciui.
Parco.is.peperci.l.parsi.	Vincio.is.vinxi.l.vinciui
Pāgo.is.pepigi.l.panxi.	Salio.is.salui.l. saliui.
Pūgo.is.pupugi.l pūxi.	Amicio. is.amicui.l.ciui.
Vello.is.velli.vel vulsi.	Sepio.is.sepsi.l. sepiui.
Lino.is.lini.l.liui.l.leui.	Haurio.is.hausi.l.riui.

¶Supina eadem a diuersis verbis.

Verro.is.versum.	Pando.is.passum.
Verto.vertis.versum.	Patior.pateris.
Pateo.es. passum.	passum.

¶ Supina duplicia ab eodem verbo.

Torq̄o.es.tortū.l.torsū.	Figo.is.fictum.l.fixum.
Tēdo.is.tentū.l. tēsum.	Fluo.is.fluctū. l.fluxum.
Abscondo.is.itū.l,sum.	Ruo.is.rutum.l. ruitum.
Alo.is.alitum.l.altum.	Nitor.eris.nisum.l.nixū.

De compositione verborum.)Præpositiones componuntur cum reliquis omnibus fere orationis partibus: sed cum verbis frequentissime. Itaque visum est hoc in loco pauca de compositione verborũ & aliarum partium orationis cum præpositionibus annotare. Cum igitur præpositiones veniunt in compositionem cum verbis, aut corrumpuntur verbi integritate manente, vt Appono. is. apposui, quod cum ex. ad. præpositione & pono. is. componatur, corrumpitur ad. d. mutata in. p. ipso verbo manente integro. Aut corrumpuntur verba ipsis præpositionibus manentibus integris, vt Perficio perficis perfeci, quod ex per. præpositione & facio. is. componitur: verbum corrumpitur. a. mutata in. i. præpositione integra manente. Aut præpositiones simul & verba corrumpuntur. vt Efficio. is. quod componitur ab. ex. præpositione & facio. is. corrumpitur. x. mutata in. f. & facio verbum. a. mutata in. i. Aut præpositiones simul & verba manent integra, vt Deamo. as. quod ex de præpositione & amo. as. componitur. Sed quanquam de præpositionum corruptione in ea parte, quæ est de orthographia copiosius disputetur: ne hoc a nobis intactum omnino relinquatur, libuit pauca delibare: prius tamen de præpositionibus, deinde de verbis differemus. ¶ Igitur præpositiones in. b desinentes sunt ab. ob. sub. Sed si componatur ab. cum dictione incipienti a vocali exili vel aspirata, integrata manet. vt Abactor abactoris, Aberro. as. Abigo. is. Abominor. aris. Abundo abundas. Abhorreo. es. ¶ Cum incipientibus a. b. non componitur: nã Abbreuio, & si cum. b. ab aliquibus scribatur, ex ad, non ex ab cõponitur, quod etiam de Adbibo dicendum est. ¶ Cum incipientibus. a. c. abs. componitur, vt Abscedo. is. Abscido. is. Abscondo. is. ¶ Cũ incipientibus a. d. manet integra, vt Abdico. as. Abdo abdis. Abduco. is. ¶ Cum incipientibus ab. f. partim manet integra, vt Absui absuturus, ab fore: partim. b. mutatur in. u. vocalem. vt Aufero. Aufugio. ¶ Cum incipientibus a g. non componitur. ¶ Cum incipientibus ab. l. manet integra, vt Ablacto, Ablego, Abluo. ¶ Cum incipientibus ab. m. non componitur, præterquam cum hoc nomine Matertera, dicimusque Abmatertera. ¶ Cum incipientibus ab. n. manet integra. vt Abnego, Abnepos, Abnuo. ¶ Cum incipientibus a. p. non componitur, præterquam cum hoc nomine Patruus, dicimusque Abpatruus. ¶ Cum duobus verbis. b mutatur in. s Porto. as. & Pello. is. dicimusque Asporto. as. Aspello. is. ¶ Cum incipientibus ab. r b. aliquando mutatur in. r. vt Arreptus arrepta. um. Arripio. Aliquando manet integra, vt Abrado, Abrogo, Abrumpo. ¶ Cum incipientibus a. t. abs componitur, vt Abstraho, Abstergo, Abstineo. ¶ Cum incipientibus ab. x. vel a. z. non componitur. ¶ Cum incipientibus ab. i. consonante manet integra, vt Abiuro, Abiudico. ¶ Cum incipientibus ab. u. consonante non componitur ab, sed. a. vt Auoco. as. Auerto. is. ¶ Ob. præpositio in cõpositione qñq; manet integra: qñq; transit in consonantem, quæ sequitur: quandoque abijcit. b. ¶ Cum incipientibus a vocali manet integra, vt Obaudio. Oberro. Obitus. Oborior. Obumbro. ¶ Cum incipientibus a. b. manet integra, vt Obbibo. is. ¶ Cum incipientibus a. c. recipit. s. mediam aliquando: vt Obscurus, quod ex ob & carus componitur: & Obscœnum quod ex ob & cœnum. Obsoleo, quod ex ob & oleo, aliquando. b. mutatur in. c. vt Occumbo. is. Occurro. is. Occido. is. ¶ Cum incipientibus a d. manet integra. vt Obdo. is. ¶ Cum incipientibus ab. f. b. mutatur in. f. vt Officio. is. ex ob, & facio, Offendo. is. ex ob & fendo, quod verbum non est in vsu: dicimus tamen ab ob & sum, Obsum, Obes, Obfui in præterito. ¶ Cum incipientibus a. g. b. mutatur in ipsam vt Oggannio. is. ex ob & gannio. ¶ Cum incipientibus ab. l. manet integra, vt Oblatus, Oblecto, Obligo. Obloquor. Obluctor. ¶ Cũ incipientibus ab. m. partim manet integra, vt Obmurmuro, partim. b. obteritur, vt Omitto, Omutesco: sunt qui scribãt per. b obmutesco. ¶ Cũ incipiẽtibus ab. n. manet integra, vt Obnitor. eris. Obnubo. is. Obnoxius. ¶ Cum incipientibus a. p. mutatur. b. in ipsam, vt Oppono. is. Oppugno. as. ¶ Cum incipientibus a. q. non componitur. ¶ Cum incipientibus ab. r. manet integra, vt Obrado. is. Obrepo. is. Obruo. is. ¶ Cum incipientibus ab. s manet integra: vt Obsideo, Obsto, Obstupeo, Obstrepo. ¶ Cum incipientibus a. t manet integra, vt Obtineo, Obturo, Obtempero: in quibus (autore Quintil.) potius. p. quam. b. sonat: vnde sunt qui putent, per. p. scribenda esse. ¶ Cum incipientibus ab. i. vel. u. consonãtibus manet integra, vt Obiuro. as. Obiurgo. as. Obijcio. is. Obuerto. is. Obuio. as. ¶ Cum incipientibus ab. x. & z. non componitur. ¶ Sub. præpositio in compositione aliquando manet integra: aliquando. b. mutatur in consonantem, quæ sequitur. ¶ Cum incipientibus a vocali manet integra, vt Subaudio. is. Subeo. is. Suborno. as. ¶ Cum incipientibus a. b. manet integra, vt Subbibo. is. Subblandior. eris. ¶ Cum incipientibus a. c. transit. b in. c. vt Succurro. is. Succumbo. is. ¶ Cum incipiẽtibus a. d. manet integra, vt Subdo. dis. Subduco. ucis. ¶ Cum incipientibus ab. f. transit. b. in. f. vt Suffero Suffers. Sufficio. is. Suffundo. is. ¶ Cum incipientibus a. g. transit etiam in ipsam; vt Suggero. is. ¶ Cum incipientibus ab. l. manet integra, vt Subleuo. as. Subligo. as. Subluo. is. ¶ Cum incipientibus ab. m. b. transit in ipsam, vt Summitto. is. Sumministro. as. Summoueo. es. ¶ Cum incipientibus ab. n. manet integra, vt Subnecto. is. Subnitor. eris. ¶ Cum incipientibus a. p. b. mutatur in ipsam, vt Suppono. is. Supprimo. is. Supputo. as. ¶ Cum incipientibus a. q. non componitur. ¶ Cum incipientibus ab. r. manet integra, vt Subrado. Subrepo. Subruo. is. ¶ Cum incipientibus ab. s. manet integra. vt Subsano. as. Subsideo. es. Subsum. es. Aliquando abijcit. b. vt Suspiro. as. a sub & spiro: nisi forte a sursum componitur, quemadmodum & suspicio. is. ¶ Cum incipientibus a. t. manet integra, vt Subtexo. is. Subticeo. es. Subtraho. is. Cum hoc verbo teneo, s. accipit loco. b. vt Sustineo. nisi mauis a sursum & teneo compositum esse. ¶ Cũ incipientibus ab. i. & u. consonantibus manet integra, vt Subiungo. is. Subuenio. is. ¶ Cum incipientibus ab. x. & z. non componitur.

¶ De Compositione verborum cum præpositionibus.

Præpositiones, cum veniunt in compositionem cum verbis, aut corrumpuntur verbi integritate manente, vt pono. is. impono. is. Aut ipsis manentibus integris verba corrumpuntur. vt incipio. is. Aut inuicem præpositiones & verba corrumpunt & corrumpuntur: vt impero. as. Aut vtrunq; manet integrum. vt infundo. is. Sed quemadmodum propositiones corrumpantur, in ea parte, quæ est de orthographia, differitur: nunc quemadmodum verba corrumpãtur, dicemus: monentes in primis

Præpositiones in compositione aliquando augere verbi significationem, vt amo amas, deamo deamas. Aliquando minuere, vt doceo doces, dedoceo dedoces: Aliquando in totum mutare, vt mico micas, dimico dimicas.

¶De Verbis mutantibus.a.in.e.

Lacto.as.Delecto.as.oblecto.as.
Mando.as.Commendo.as.
Patro.as.Perpetro.as.Impetro.as.
Halo halas. Anhelo anhelas.
Sacro.as.Consecro.as.Execror.aris.
Damno.as.Condemno.as.Indemno.as.
Apto.as.Ineptio.is.vel Ineptior.iris.
Tracto.as.Detrecto.as.Contrecto.as.Obtrecto.as.
Arceo.es.Coerceo.es.Aberceo.es.Exerceo.es.
Pario.is.Comperio.is.Operio.is.Reperio.is.
Pasco.is.Compesco.is.Dispeco.is.
Scando.is.Ascēdo.is.Descendo.is.Conscendo.is.
Parco parcis,Deperco depercis.
Fatisco.is.caret præterito,a quo defetiscor.eris.

¶Ad.præpositio in cōpositione aliquando manet integra,quandoq; trāsit in cōsonantem, quæ sequitur: quandoq; penitus exteritur. ¶ Cum dictionibus a vocali exili vel aspirata incipientibus manet integra: vt Adamo.as.Adeo.is.Adoro.as.Aduro.is.Adhæreo.es.Adhortor.aris. ¶Cum incipiētibus,a,b,manet integra,vt Adbibo.is.Adbreuio.as.¶Cū incipiētibus a.c.transit in ipsam,vt Accurro.is.Accōmodo.as. ¶Cum incipientibus a.d.manet integra,vt Addico.is.Addo.is.Adduco.is.¶Cū incipientibus ab.f.trāsit in ipsam,vt Afficio.is.Affero.ers.¶Cum incipientibus a.g.transit in ipsam, vt Aggero.is. ¶Cum incipientibus a.gn.d. penitus expungitur, vt Agnosco.is. agnitus. agnatus. ¶Cum incipientibus ab.l.trāsit in ipsam:vt Alleuo.as.Allido.is.Alludo.is.Adlubesco.is. quo verbo frequenter vtitur Apuleius,atq; nonnunq; Martianus Capella,cum antiquitate.d.quoq; retinuit. ¶Cum incipientibus ab.m.integra manet,vt Admitto.tis.Admoueo.es.Admurmuro.as. ¶Cū incipientibus ab.n.transit,d.in ipsam:vt Annitor.eris.Annoto.as.Annumero.as.¶Cum incipientibus a.p.trāsit in ipsam,vt Apparo.as. Appeto.is. Aperio.is.quod ex ad & pario componitur.d.exteritur,atq; primā breuiat. ¶Cum incipientibus a.q.transit.d.in.c.vt Acquiro.iris. Acquiesco.cis. ¶Cū incipientibus ab.r.vertitur.d.in ipsam, vt Arrideo.es.Arrogo.as. ¶Cum incipiētibus ab.s. transit.d.in ipsam, vt assumo.is. assimulo. as. Quod si cōponatur cū dictionibus ab.sc.st.sp.incipientibus. d.penitus exteritur,vt Ascendo.is. Ascisco. is. Aspicio. is. Aspergo. is. Aspernor. aris. ¶Cum incipiētibus a.t. in ipsam vertitur,vt Attero. is. Attingo . attingis . Attono . as. ¶Cum incipientibus ab.i. &. u. consonantibus integra manet,vt Adiuuo. as. Aduerto. is.Aduoco.as. ¶ Dis.&.di.pꝑositiones inseparabiles componuntur: aliquando integræ manentes,aliquando.s. mutata in sequentē consonantē. ¶Cum dictionibus a.c.p.q.s.t. incipientibus componitur dis,vt Discalcio.Discedo.Disputo.Dispicio.Disquiro.Dissono.Dissuo. Disturbo.¶Cum incipiētibus a.d.g.l.m.r.di.cōponitur,vt Diduco.is.Digero.is.Diluo.is.Dimitto.is. Diruo.is. ¶Cum incipientibus ab.f.mutatur.s.in.f.vt Diffido.is.Diffundo.is.¶Cum incipientibus ab.i.consonante dis.componitur,vt Disiungo.is.disijcio.is. ¶Cum incipientibus ab.u. consonante.di.componitur:vt Diuerto.is.Diuendo.is.¶Ex.præpositio in compositione aliquando manet integra:aliquando.x.mutatur in consonantem,quæ subsequitur: aliquando. x. exteritur. Integra manet cum dictionibus incipientibus a vocali exili vel aspirata,vt Exaudio.is. Exigo.is.Exoro. ras.Exhaurio.is . Exhæredo. as. Exhibeo. es. Exhorreo.es.Integra quoq; manet cum dictionibus incipientibus a.c. vt Excrucio.as. Excurro.is. A.p. vt Expello.is. Expungo.is. A.q.vt Exquiro.is. A.t.Extendo.is.Extrudo.is. ¶Cum incipientibus ab.f. mutatur.x.in ipsam:vt Efficio.is.Effugio.gis.¶Cum incipientibus a reliquis consonantibus.e,componitur,vt Ebullio.is.Edico.Edicis.Egero.Egeris.Eluo.is.Emitto.is.Enumero.as.Erudio.is.Euado.is.¶Cū incipientibus ab.s.integra manet,sed exteritur.s.ne duo.s.inculcentur, alterum quod.x.habet implicitū, alterum ipsius dictionis cum qua cōponitur,vt Examo.as.Exequor.eris.Exicco.as.Exudo.as. Reliquæ omnes præpositiones cum in compositione veniunt fere integræ manent:nisi ꝙ in.& con.cum dictionibus a.b.m.p.incipientibus compositæ.n.mutant in.m.vt Imbuo.is.Immitto.tis.Imputo.as.Combibo. is. Commuto.as.Computo.as.¶Cō.etiam cum dictionibus a vocali incipientibus composita exterit.n.literam,præterq; in hoc verbo comedo,ꝙ ex cō.& edo componitur.n.mutata in.m.& in hoc verbo Comburo,in quo.b.est assumpta post.m.nam ex con,& vro componitur,sicut Amburo ex,am.& vro. ¶Cū dictionibus ab.r.incipientibus.n.mutatur in.r.vt Corrigo.is. Corruo.is. Aliquando etiam detrahitur litera,vt Demo.is.quod a.de,& emo componitur,Debeo.es.quod a de,& habeo.Præbeo.es.a præ,& habeo,Dego.is.quod a.de.& ago.is.Cogo.is.quod a con,& ago,a Rego.is.Surgo.is.Porrigo.is.Pergo.is. Aliquādo additur litera, vt Redamo.as.quod a re & amo,Redigo.is.quod a re & ago,Redimo.is.quod a re & emo. Deinde notat præpositiones in compositione cum verbis aliquando augere verbi significationem,vt Deamo.as.i.valde amo.Demereor.eris.pro valde mereor:aliquando minuere,vt Dedoceo. es.quod est falsum ostendere,quod alius docuit,Deficio.is.ab eo,quod factum est,diminui.Aliquando in totum mutare,vt Mico micas,significat splendere,Dimico dimicas,ferro decertare,Emico Emicas,cum pro exilio accipitur. Virgil.in.vi.Iuuenum manus emicat ardens Littus in Hesperium.

DE verbis mutantibus a.in.e.)Superiori parte diximus,quemadmodum præpositiones in compositione cum verbis corrumpuntur:nunc dicit quod etiam verba in compositione corrumpuntur,vt Lacto lactas,quod est lac præbere componitur cum ab,dicimusque Ablacto.as. quod etiam depellere atque a lacte remouere : sed in illa compositione nihil immutatum est . Lacto lactas per translationem est blandicijs delinire, vnde est illud Salomonis Hiero.interprete. Fili mi si te lactauerint peccatores,ne acquiescas eis.Ab hoc verbo in hac significatione componuntur Oblecto.as.&Delecto.as.pro eo quod est voluptatibus demulcere.Eodem modo de reliquis verbis,quæ hic ponuntur:quæ cum in cōpositionem veniunt,non semper mutant literas alias in alias,vt Mando mandas,Demando.as. Remando.as. Commendo. as. Halo halas, Exhalo exhalas,Anhelo anhelas, Apto aptas,Adapto adaptas,Ineptio ineptis, Tracto tractas,Pertracto pertractas,Retracto retractas,Detracto detractas,Obtrecto obtrectas.

¶Spargo.ſpargis.Diſpargo.diſpargis.l.diſpergo diſpergis.Cōſpargo.gis.l.cōſpergo.cōſpergis, Reſpargo.reſpargis,vel reſpergo.reſpergis.Paſco paſcis,depaſco.cis.l.depeſco depeſcis.Cōpaſco.ſcis.vel compeſco.compeſcis.Diſpeſco.cis.quod eſt quaſi a paſtu arcere.Itaq; compeſcere,& diſpeſcere,ſi orginē(vnde deriuatur)aſpicias,ꝓprie eſt pecudes a paſtione ꝓhibere. ſed per trāslationem accipiūtur pro eo,quod eſt frenare.

DE mutātib⁹.a.vel.æ.in.i.Amico.as.inimico.as.)Quæ cōpoſitio prius facta eſſe videtur in amicus & inimicus, ſed nihil refert. Maneo.es.cum his propoſitionibus.per.re.cō.nō mutat.a.in.i.vt Permaneo.es.Remaneo.es.Cōmaneo.es.¶Cum his præpoſitionibus.e.in. pro. præ.mutat.a.in.i. vt Emineo, ꝓmineo, immineo.es.p̄mineo.es. Dicimus tn̄ Emaneo. es. & Immaneo. es. Placeo. places placui. compoſitū cum. dis. mutat.a.in.i.vt Diſpliceo.es. Cum.cō.vero nō mutat,vt cōplaceo.es.Facio.cis.cōpoſitū cū p̄poſitionibus mutat.a.in.i. vt Afficio.afficis.Cōficio.icis.Cū alio verbo nihil mutat,vt Tepefacio.is. Calefacio.is. Frigefacio.cis.pro eo, q̄d eſt facere aliq̄ rē tepere, calere,frigere.niſi mauis a nominib⁹ &verbo cōpoſita eſſe, vt ſit calefacio,frigefacio,tepefacio,calidum,frigidū,tepidū facio.Cū quibuſdā noībus cōpoſitū mutat.a.in.i. ſed mutat cōiugationē,atq; exterit ſuū.i.vt Amplifico.as.Magnifico.as.Cādifico.as.Fortifico.as.pro eo,quod eſt amplū,magnū,cādidū,fortē facio. Cado.is.& Cædo.is.in cōpoſitis ſuis eandē habēt literaturā,differunt tn̄ accētu:nā a cado cōpoſita breuiāt.ci.a cędo.is.ꝓducūt eandē,vt Occido.idis.idi.penultima breui,a cado.dis. Occido.dis.cidi.penultima lōga a cædo.is. Ago.gis.egi.cū. ꝑ. cōpoſitū nihil mutat,vt Perago.gis.peregi.cum reliquis præpoſitionibus mutat. a.in.i.

DE mutātib⁹ .au.in.e.) vt audio.dis.obedio.dis,nā ex.ob.et audio cōponitur.reperitur etiā Obaudio.dis.ſed in cōtraria ſignificatione ei, ꝙ eſt obedio. Defrudo. pro eo q̄d eſt diminuo:vnde eſt vinū defrutū dictū,q̄d ſit decoctiōe defrudatū.i. diminutū

DE mutantibus.a.in.u.) Scalpo. ſcalpis,a quo ſunt. Exculpo,& Inſculpo.nā ſculpo,& ſculptile, quod in aliquibus libris legimus,mendum eſſe ſuſpicamur,pro exculpo. & exculptile, aut pro ſuis ſimplicibus Scalpo,& Scalptile.

DE mutātibus.e.in.i.) Sedeo.es.cū ſuper.cōpoſitū nihil mutat,dicimuſq; Superſedeo.ſuperſedes.ſuperſedi:cū reliquis mutat.e.in.i. Lego.gis.cū ꝑ. &.re.nihil mutat, dicimuſque Perlego perlegis.perlegi. Relego.relegis.relegi. Cū reliquis mutat.e.in.i.

DE quibuſdam alijs verborum conſiderationibus.) Reperiuntur adhuc in verbis aliæ communes conſiderationes, qualis eſt illa. Quod ſi in prima poſitione (hoc eſt in prima perſona aut ſecunda præſentis indicatiui modi)reperitur.a.etiam ſi in præterito mutetur, in ſupino quoque redditur, vt Sto.as.ſteti.ſtatum.Do.das.dedi datum. Facio. facis feci, factum. Iacio. is. ieci. iactum. Capio,is. cepi. captum. Pario paris. peperi,partū. Cado.is. cecidi,caſum. Ago. agis.egi,actum.Frango.is.fregi.fractū.Pango.gis.pepigi. pactū.Fallo.is.fefelli.falſum Cano.is cecini,cantū.Gradior tn̄ in ſupino a.mutauit i.e.dicimuſq; greſſus nō graſſus.

Spargo.is.diſpergo.is.conſpergo.is.aſpergo.is.
Carpo,is.decerpo.is.cōcerpo.is.Paciſcor.eris.depe(ciſcor.eris
Partior.iris.impertior.iris.diſptior.iris.(
Gradior.eris.cōgredior.eris.Patior.eris.perpetior.
Farcio.farcis,confercio.is.refercio.is. (eris.

¶De mutantibus.a vel.æ.in.i.

Amico.as.amicaui.inimico.as.inimicaui.
Maneo.es.emineo.es.immineo.es.
Taceo.es.conticeo.es.reticeo retices.
Placeo.es.diſpliceo.es.Complaceo non mūtat.a.
Habeo.es.adhibeo.es.cohibeo.es.
Lateo.lates latui.Deliteo.es.delitui.
Fateor.eris.confiteor.eris.diffiteor.eris.Profiteor.
Iacio.is.adijcio.is.proijcio.is.reijcio.is. (eris.
Facio.is.officio.is.perficio.is.deficio.is.Proficio.is.
Sapio.is.pui.diſipio.is.reſipio.is.vel reſipiſco.is.
Rapio.is.pui.deripio.is.corripio.is.arripio.is.
Capio.is.cepi.accipio.is.percipio.is.concipio.is.
Cado.is.occido.is.concido.is. decido.is.Recido.is.
Cædo.is.cicidi.concido.is.occido.is.incido.is.
Lædo.is.æſi.allido.is.iſi.collido.is.illido.is.
Quæro,quæris,acquiro.is. cōquiro.is. Requiro.is.
Ago agis,adigo.is.prodigo.is.redigo.is.exigo.is.
Frango.is.confringo.is.infringo.is.perfringo.is.
Tango.is.tetigi.contingo.is.Attingo.is.
Pango.is.compingo.gis.impingo.is.pertingo.is.
Cano.is.accino.is.concino.is.præcino.is.
Salio.is.aſsilio.is.reſilio.is.deſilio.deſilis.

¶De mutantibus.au.in.e.o.vel.u.

Plaudo.is.complodo.is.explodo.is.
Claudo.is.cōcludo.is.diſcludo.is.excludo.īcludo.is
Fraudo.fraudas.fraudaui.defrudo.as.

¶De mutantibus.a.in.u.

Quatio.is.concutio.is.diſcutio.is.excutio.
Salto.as.reſulto.as.aſſulto.as.inſulto.as.
Calco.as.conculco.as.inculco.as.proculco. as.
Scalpo.is.exculpo.is.inſculpo.is.
Capio.is.cepi occupo.as.occupaui.

¶De mutantibus.e.in.i.

Teneo.es.contineo.es.pertineo.es.Retineo.es.
Sedeo.ſedes.aſsideo.es.conſideo.es.deſideo.es.
Rego.is.arrigo.is.corrigo.is.dirigo.is.erigo.is.
Lego legis.colligo.is.diligo.is.intelligo.intelligis
Emo emis.adimo.adimis.eximo.is.perimo.is.
Premo.is.preſsi.apprimo.is.cōprimo.in primo.is.

¶De mutantibus.u.in.e.

Iuro iuras.aui.Deiero deieras,Peiero peieras.

¶De quibuſdā alijs verborū conſiderationibus.

Si in prima verbi poſitiōe fuerit.a.etiā ſi in p̄terito mutet,ſemp manet in ſupinis:vt Do.das.dedi.datū Sto.ſtas.ſteti.ſtatū Pario.is.pepereri.partum. Tango,tāgis,tetigi,tactū.Fallo.fallis.fefelli.falſum Frāgo.frāgis.fregi.fractum. Facio.facis.feci.factū. Iacio.iacis.ieci.iactum. Cado.cadis.cecidi. caſum.

Si in compositione verbi.a. mutatur in.i. aliquãdo in p̃terito manet.e.simplicis &.a.in supinis, vt Frã go.gis.fregi.fractũ. Infringo.is.infregi, infractũ. Pãgo.gis.pepigi,pactũ.Impingo.gis impegi.impactũ.Ago.is.egi.actũ.Adigo.is.egi,adactũ.

Aliquãdo.a.supini verbi simplicis vertitur in.e.vt Facio.is.feci.factum. Conficio.is.cõfeci.fectũ.Iacio.is.ieci.iactũ.Coniicio.is.ieci.coniectũ. Capio.is.cepi.captũ.Concipio.is.cõcepi.cẽptũ.Rapio.is.pui.raptum.Corripio.is.pui.correptum.Cano.is.cecini.cantum.Occino.is.occinui.centum.

Sunt verba, q̃ in cõpositione mutãt cõiugationẽ, vt Do.das.dedi. Reddo. is.didi. Addo.is.addidi.Cubo.as.cubui.Accũbo.accũbis.accubui.Procũbo.p̃cũbis.p̃cubui.Facio.is.feci.Amplifico.as.amplificaui.Sapio.is.sapere.Resipio.is.resipere.

Sunt etiam verba, quę mutãt genus in cõpositione vt Eo.is.q̃d est neutrum.Pretereo.is.Adeo.is.& fere omnia cõposita ab illo, q̃ sunt actiua. Preterea Facio.is.q̃d nõ habet Facior.faceris.Perficio,perficis habet p̃ficior.perficeris. Mutat etiam genus in cõpositione Versificor.aris.q̃d est deponens.

Sunt etiã, quę reperiunt̃ tãtũ in cõpositione. vt Pello.pellas.Appello.as.Cõpello.as.Clino.as.Inclino.as.Reclino.as.Declino.as.Cuso.as. Acuso.as. Recuso.as.Incuso.as.Sipo.as. Dissipo.as.Frigero eras.Refrigo.eras.Fragor.aris.Refragor.aris.Suffragor.aris.Pleo.ples.Impleo imples.Cõpleo es. Depleo.es.Leo.les. Deleo.es. Releo.es.Spicio.is. Despicio.icis.Cõspicio.icis.Respicio.icis.Licio.licis.Elicio.elicis.Pellicio.pellicis.Allicio.allicis.Illicio.is.Fẽdo.is.Offendo.is.Defendo. defendis. Pedio.is.Impedio.is. Cõpedio.is.Præpedio.is.

¶Liber Tertius, qui est de Erotematis, hoc est, de interrogationibus, quibus pueri de omnibus grammaticæ partibus interrogandi sunt.

¶De erotematis Grãmaticę. Cap.primum.

DIc mihi, quam artem profiteris? Grammaticam. Quid est grammatica? Scientia recte loquendi recteq; scribendi ex doctissimorum uirorum vsu, atq; autoritate collecta.

¶Si in cõpositione.) Alia cõsideratio est, q̃d si in cõpositione verbũ mutat.a.in.i. aliquãdo in p̃terito manet.e. simplicis, vt Iacio.is.ieci. Cõiicio.cõiicis.cõieci. p̃iicio.is.p̃ieci.Facio.is.feci.Cõficio.is.cõfeci. Proficio.cis.profeci. Capio.is.cepi.Cõcipio.is.cõcepi.Recipio.is.recepi. Frango.gis.fregi. Cõfringo.gis.cõfregi.Ago.agis.egi. Exigo.is.exegi.Cogo.is.coegi.Pãgo.gis.pepigi. vel pegi. Cõpingo.gis. cõpegi.Impingo.gis.impegi. Tãgo.gis.tetigi.& Cado.dis.cecidi sequũtur in præterito regulã geminãtium primas syllabas. In supinis vero quãdoq; retinẽt.a.simplicis, vt Frãgo fractũ.Infringo.actũ. Perfringo.actũ.Tãgo.tactũ. Cõtingo cõtactũ. Intingo intactũ.Pãgo.pactũ.Impingo impactũ.Cõpingo.pactũ. Ago actũ. Redigo redactũ.Adigo.actũ.Cado.sum.Occido.occasum.Recido recasũ. ¶Quãdoq;.a vertitur in e.vt Iacio iactũ, cõiicio cõiectũ. proiicio p̃iectũ.Facio factũ.Cõficio.ectũ.Proficio p̃fectũ.Rapio.ptũ. Corripio.eptum.Diripio.eptũ.Capio.ptũ.Cõcipio.eptũ. Cano.cãtũ. Cõcino.cẽtũ.Occino.occentũ.Fateor.fassũ. Profiteor.p̃fessum.Cõfiteor.cõfessũ. ¶Sũt verba, q̃ in cõpositiõe.) Alia cõsideratio est: Quod quædã verba sunt, quæ cõposita mutant coniugationẽ sui simplicis. sed de hoc in principio capitis, quod est de præteritis, dictum est. ¶Sunt quæ mutãt genus.) Alia cõsideratio est, Quod quædã sunt verba, q̃ composita mutãt genus sui simplicis: & ponit exẽpla de compositis ab Eo.is. & Facio facis. ¶Sunt, quæ reperiuntur.) Alia consideratio est, Quod sunt q̃dã verba, q̃ tm̃ in cõpositione reperiuntur, vt Appello.as.Cõpello.as. quæ a Pello pellas componuntur, quod verbum non est in vsu. Et eodem modo de reliquis verbis, quæ hic explicantur.

DIc mihi, quã artẽ profiteris?) Posteaq̃ libris superioribus instituti sunt a nobis pueri in declinatione nõis & verbi, in qua, velut in quibusdã cardinib[9] tota prope res literaria versatur: iam paulatim quasi manu ducẽdi sunt per oẽs artis grãmaticæ partes, vt a præceptoribus interrogati sciãt respõdere, quid de quaq; re sentiant. Nam & hoc cõtra dialogorũ rationẽ fecimus: in quibus rerum, de quibus disputatur, minus eruditi doctiores interrogare consueuerũt, illisq; assentiũtur: nos vero præceptorẽ induximus per cõtantẽ quid de interrogatis discipulus sentiat: Tũ quia illud ipsum Quintilianus oratoriarũ institutionũ lib.i.iubet præceptores facere: vt crebro pueros interrogẽt iis de reb[9], crebrasq; ab illis operas exigãt: Tũ quia in hac re longe difficilius est interrogare, quã respõdere. Tũ etiã quia prouectiores iã aliquãto discipulos interrogam[9]. Dicit igitur p̃ceptor discipulũ interrogans. Quã artem p̃fiteris, idest, discis? Nã si ad p̃ceptorẽ referas, profiteri est docere, si ad discipulũ, est discere. Cui discipul[9] rñdet. Grãmaticã, subaudi profiteor. Et eadem ratione sunt interrogata, & respõsa, quæ sequũtur. ¶Quid est grãmatica?) Quæstio an aliqua res sit, quemadmodũ inquit Aristoteles, reliquas oẽs quæstiones præcedere debet, sequẽs vero esse debet, quid res est. Sed q̃a nemo est (vt Quint. de rhetorica ait) adeo, non ab eruditione mõ, sed ab omni sensu remotus: vt fabricandi, & texendi & e luto vasa fingendi artẽ putet, grammaticen vero existimet sine arte venire posse. Reliqua est illa quæstio, quid sit grãmatica, q̃ q̃a de substãtia grãmatices inquirit, diffinitione demõstrandũ est, q̃d q̃ritur. Grãmatica est scientia recte loquẽdi. & q̃a (vt Quint. ait) scribẽdi ratio cum loquẽdo cõiũcta est, vt rẽ magis explicaret, subiũxit. Recteq; scribẽdi. Ex doctissimorũ virorũ.) Hoc adiecimus ad illorũ temeritatem coarguẽdã, qui putant in hoc aliud esse artem, aliud vsum, consuetudinemq;. Dicũt enim aliquid ex arte posse dici, quod vsus reformidet. atque e diuerso aliquid ex vsu posse dici, quod ars repudiet. Nos tamẽ asseueramus nihil posse dici ex arte, quod vsu probari non possit. Nõ enim (vt Quintilianus ait) cum primum fingerẽtur homines, analogia cælo missa formam loquendi dedit, sed inuenta est postquã loquebantur, & notatũ in sermone quid quoquo modo caderet. Itaq; non ratione nititur, sed exẽplo. An p̃pterea homo facit in genitiuo hominis, quia nos ita dicere ars docuit? an potius hoc in artem reductũ est, quod vsus frequentior doctissi-

morum in ſermone latino virorum hoc habet. Nam quo tẽpore. Ennius poeta dixit. Vulturis in ſyluis miſerũ mandebat homonẽ. ne quis putet ex arte fuiſſe dictũ, tam vſus fuit illius ſæculo dicere homo ho- monis, ꝙ noſtro hois. Sed quẽadmodũ diximus alio loco, priſcus ille vſus ab eruditiori ſæculo eſt exploſus, vt vel inde omnes intelligãt totã hanc rationẽ vſu cõſtare, quẽ penes arbitriũ vis eſt, & norma lo- quẽdi. Sed de quo vſu intelligamus, ſubiũgit. Doctiſsimorũ virorũ. nam indoctorũ potiꝰ abuſus, q̃ vſus appellandus eſt. Atq;, vt pulchre Quintilia. ait, conſuetudo non ex eo accipiẽda eſt, ꝙ plures faciũt: nam hæc ratio periculoſa eſſet nõ modo in ſermone, verum etiam in vita humana, ſed ex eo quod optimus atq; ſapiẽ- tiſsimus quiſq; exequitur: vt ſit cõſuetudo ſermonis eruditorũ, quemadmodum viuẽ- di cõſenſus bonorũ. Sed dicet quiſpiam. Si res literaria vſu cõſtat, quid mihi ars cõfe- ret? Hoc loco repetẽdum nobis eſt, quod ſcripſimus in principio illius artis, in qua ſer monem Hiſpanum ſub regulas atq; præce- pta cõtraximus: artem (licet ſit collecta ex vſu doctiſsimorũ) prohibere tamẽ apud ho mines probati vſus imperitos, ne abuſus ir- rẽpere poſsit, vt latinũ ſermonem corrum- pat. Nam quia vſus loquendi multo indiget tempore, neq; facile niſi ab ĳs, qui ſunt in tenera ætate com- parari poteſt, excogitata eſt ars, quæ nõ modo ſit vtilis latinæ linguę imperitis, verum etiam peritis. Im- peritis inquam, vt per ea ipſa pręcepta in vſum illum facilius deducantur. Peritis vero, vt ea, quæ ſunt prope infinita, & ſparſim ex longo vſu ſciunt, ſub paucis regulis atq; præceptis complectantur.

Vnde dicitur grammatica? A grãmatis, hoc eſt, a literis: quaſi ſcientia literaria.

Quotuplex ex grammatica? Quintiliano autore duplex. Hiſtorice, quæ in enarrandis autoribus verſatur, ad imitationem propoſita. Et Methodi- ce, quæ artis præcepta continet.

Quot ſunt partes pceptiuæ grãmaticę. Quatuor. Orthographia, cui reſpõdet litera. Proſodia cui rñdet ſyllaba. Etymologia, cui reſpondet dictio. Syntaxis, cui reſpõdet partiũ orõnis conſtructio.

¶ Vnde dicitur grammatica?) Sequens quæſtio eſt, vnde dicitur grammatica. Hæc quęſtio cum ad omnes, qui aliqua de re diſputant, pertinere poſsit, vt inquirant, vnde id dicatur, de quo diſputant: tum maxime ad grãmaticũ, cuius officiũ eſt demõſtrare, vnde cuiuſq; dictionis origo ſit, ſi modo aliunde dicatur. A gram matis græce reſpondet, quod eſt a literis latine. vt ſit grammatica Scientia vel ars literaria, non vt in- docti dicebant a grãma. litera. &. tica. ſcientia grammaticã eſſe dictam: nam in. tica. grãmatica non plus addit, quã vt Cicero ait in topicis. timꝰ. in finitimꝰ. & legitimꝰ. æditimꝰ. aut enſis in Hiſpalẽſis. Cordubẽ- ſis Italicenſis. neq; enim in illis dictionibus timus & enſis aliud ſunt quã productiones nominũ deriua- torum a fine, lege. ede. Hiſpali. Corduba. Italica. Sed homines græcarum literarum ignari occaſionẽ er- randi habuerunt ex eo quod inueniebant pro grammatica interpretatum in latinum ſermonem: Scientia vel ars literaria, pro dialectica. Scientia vel ars diſputatiua, pro rhethorica, Scientia vel ars oratoria. Nã ſcientiarum nomina, quę ſunt græca, plerũq; a latinis in hunc modum verti conſueuerunt, vt politice reſ publica, æconomice. res familiaris. Georgice. res ruſtica, & eodem modo grammatice res literaria.

¶ Quotuplex eſt grammatica?) Quaſi velit dicere, grãmatica in genere accepta in quot partes, ſiue ſpe- cies diuiditur? huic quæſtioni reſpondet ex Quintiliani autoritate, qui oratoriarum inſtitutionum libro primo his verbis inquit. Et finitæ quidem ſunt partes duæ, quas hæc profeſsio pollicetur, ideſt, ratio lo quendi, & enarrrtio autorum, quarum illã methodicẽ, hanc hiſtoricẽ vocant. Idem quoq; Diomedes grã maticus ſentit, alĳs tamen verbis dicens. Grammaticæ partes ſunt duæ. Altera quæ vocatur Exegetice. Altera Hiſtorice, nam tota grammatica conſiſtit præcipue intellectu poëtarum, ſcriptorum & hiſtoria- rum prompta expoſitione: & recte loquendi ſcientia. Quam ergo grammatices partem Quintilianus vo cat hiſtoricen, ideſt, narratiuam, quoniam hiſtoreo græce interpretatur narro. hanc eandem Diomedes Exegeticen nominat, quæ æque narratiua interpretatur. Quam rurſus Quintilianus Methodicẽ appel- lat, ideſt, doctrinalem, quoniam methodus doctrina interpretatur. eam ipſam Diomedes vocat horiſti- cen, ideſt, diffinitiuam, quia horizo græce, eſt latine diffinio, ſiue determino. Ergo recte dixit hiſtoricen ſiue exegeticen verſari in enarrandis exponendiſq; autoribus: ad quorum imitationem poſt artis præce- pta ſe debent pueri componere. Methodicen vero ſiue Horiſticen verſari circa eadem ipſa artis pręce- pta, quæ, vt diximus, ex optimo autorum vſu collecta ſunt. ¶ Quot ſunt partes præceptiuę grammati- cę?) Omiſſa altera grammatices parte, quam diximus hiſtoricen ſiue exegeticen, quæ non eſt huius con- ſiderationis. rurſus interrogat quot ſunt partes methodices ſiue horiſtices, hoc eſt præceptiuæ gramma- ticæ. & reſpondet eſſe quatuor illius partes. Quæ vero illæ ſint, & quæ cuique ſubiecta materies, enu- merat. Nam orthographia diſputat de litera, Proſodia de ſyllaba, Etymologia de dictione, Syntaxis de partium ſiue dictionum inter ſe conſtructione. Ex quo Ioannis Paſtranæ conuincitur erratum, atque ar tis dialecticæ ignorantia, qui in principio illius operis, quod in perniciem ſermonis latini caſſo labore cõ poſuit, ſcripſit. Partes orationes eſſe quatuor: quas nos partes grammatices eſſe diximus. literam, ſylla- bam, dictionem, orationem. Aliud enim eſt grammatica, aliud oratio. Illius partes ſunt conſiderare de li teris, quod eſt minimum in oratione, aut de ſyllabis, quæ literis conſtant: aut de dictionibus, quæ ſylla- bis conficiuntur: aut de oratione, quę ex dictionibus conſtruitur. Huius vero partes ſunt, in quas ora- tio ipſa diuiditur, quemadmodum aliud eſt Rhetorica. aliud eſt oratio, quod eſt opus rhetorices: nã par- tes rhetoricæ ſunt Inuentio, Diſpoſitio, Eloqutio, Memoria, Pronuntiatio. Orationis vero Exordium, Narratio, Partitio, Confirmatio, Confutatio, Concluſio. Quemadmodũ enim nulla eſt pars orationis rhe toricæ, in qua non ſit Inuentio, Diſpoſitio, Eloquutio, Memoria, Pronuntiatio: eadem quoque ratione, nulla eſt pars orationis grammaticæ, in qua non conſideremus quibus literis ſcribenda ſit, quo accentu quæque ſyllaba enuntianda, quid dictio ſignificet, & quę habeat accidentia, & qua ratione in conſtru- ctione orationis veniat. Non recte igitur Paſtrana confudit partes orationis cum partibus grammati- ces. Quemadmodum enim dialectici definiunt, & vſurpatur a Cicero. in. ĳ. libro de finibus bonorum & malorum, vitioſum eſt in diuidendo partem in genere numerare, quod hic noſter facit, qui literam, quæ pars ſyllabæ eſt, & ſyllabam, quæ pars dictionis, & dictionem, quæ pars orationis, ſub vno genere hoc eſt, oratione, ex ęquo diuidit, quod eſt, vt Ciceronis verbis vtar, non partiri, ſed frangere, non aliter quam ſi quis animalis corpus diuidat in caput, oculum, & pupulam, cum pupula pars oculi ſit, oculus ca pitis, caput vero totius corporis.

De erotematis orthographiæ.) Totum artis grammaticæ negotium (Quint. autore) in duobus maxime consistit, in recte loquendi recteq; scribendi ratione. Recte loquendi regulas continet Prosodia, Etymologia Syntaxis. Recte scribendi vero ea quam græci orthographiam vocant: & a qua potissimū tota grammatice nomen assumpsit. ¶ Querit igitur in primis. Quid est orthographia? Cui respōdet. Scientia docens quibus literis quæq; dictio scribenda sit. Breuius & fortasse melius dixisset sciētia recte scribendi. Cuius ratio (vt inquit Fabius) non in hoc posita est, vt nouerimus quibus quæq; que syllaba literis constet: sed tota eius artis subtilitas versatur circa rectam scriptionē dictionum græcarum, atq; etiam latinarū, quæ non sunt in vsu frequenti: & quæ diphthongo, quæ vocalibus aspiratis, aut consonantibus: quæ per y psilon scribantur: nam si Aristotele autore virtus & ars circa difficile versantur, hic labor, hic tota difficultas orthographiæ versatur. Quæ si consuetudini seruit, ideoque sæpe mutata est (quemadmodum ait Quintilianus) illā tamen scribendi rationem sequemur, in quam doctissimus quisque consentit. Atque vbi illi inter se varij sunt, in quod plures illorum cōueniunt. ¶ Rursus quærit. Vnde dicitur orthographia?) & quia græca dictio, atque cōposita est, respondet, q ab orthos (quod interpretatur rectū) & grapho, quod est scribo, componitur, vt sit, quod ipsa orthographiæ diffinitio explicat, scientia recte scribēdi. ¶ Quid est litera? Quia (vt diximus) orthographia circa literas, quasi circa subiectam materiam, versatur, iterum quærit: quid est litera? Memineris autem literas ab elementis autore Prisc. distare, q literę sunt ductus siue characteres, qui scribuntur, Elementa vero sunt pronuntiationes ipsæ, quæ scribuntur: confundunt tamen autores hanc differentiam alterum pro altero accipientes. Rñdet vero ex diffinitione Prisc. dicens. Litera est vox indiuidua, quæ scribi potest. hic literā pro elemento accipit, sed quia, vt inquit Fabius, sic quidq; scribendum est, quēadmodum sonat: quia hic est vsus literarū, vt custodiāt voces, & veluti depositum legentibus reddant: q̄d de litera plata dicimus, de scripta quoq; est intelligēdū. recte igitur Prisc. diffiniuit. litera est vox q̄ scribi potest indiuidua. Si enim scribi nō potest, quales sunt volucrū voces, & mugitus boū, & gemitus hoim, quas Prisc. illiteratas vocat, illa nō recte appellabitur litera. Indiuidua autē subiecit, quia (vt alia diffinitione Prisc. ostēdit) litera est minima pars vocis cōpositæ, minimū autē est, q̄d amplius diuidi non potest, cuiusmodi est litera. Ex quo infertur. psi. literā apud græcos &. x. apud grecos et latinos nō esse literas: quandoquidē altera in. ps. altera in. cs, vel gs. diuiditur. sed potius dicendū est, vtrāq; figurā binarū literarū esse cōpendium. ¶ Vnde dicitur litera? Rñdet ex Prisc. verbis, literā dici a lituris verba Prisc sunt. Dicitur autē litera quasi legitera, eo q̄d legēdi iter præbeat, vel a lituris, vt quibusdam placet, q̄d plerūq; antiqui in ceratis tabulis scribere solebāt, & postea delere. Ideo autē ex hac ratione. t. geminauit: quia litura primā syllabā breuiat, quę in litera lōga est ergo hic de litera scriptili rñdet. ¶ Quot sunt literæ in vsu: Hic quoq; de numero literarū, q̄ scribūtur, inquirit. Neq;. n. recte, duæ & viginti rñdisset, cū apud latinos sex & viginti sint pnūtiationes literarū distinctæ, & totidē consequēter debeāt esse literę, quemadmodū paulopost dicemus, & exactius disputatū est in repetitione, quā de literis habuimus, & in opere illo, q̄d de sermonis Hispani grāmatica fecimus: quibus in locis deductū est octo esse vocales apud latinos, & duo de viginti cōsonantes. Ergo figuræ literarū, q̄ scribūtur, duę sunt & viginti, &. h. quæ (& si quātum ad figurā litera sit, atq; in ordine literarū ponatur) nō est elementū, quia non sonū, sed tantū spiritū siue flatū habet: vñ & illā flatilē plures dixerūt: quæ cū additur literis. c. p. t. quodāmodo sonū illarū alterare videtur, & aliud genus literarū efficere, quod quia in vocalibus &. r. litera nō apparet: græci. c. p. t. aspiratis diuersos characteres dederūt: r. vero non dederūt, quia aspiratio illi nō cohæret, sed potius vocali, quæ sequitur, vocalibus vero, quia in illis nō eminet. Atq; ideo græci vocalib⁹ aspiratis apices a spiratonē designātes imponūt. ¶ Quot sunt genera literarū, ac si dicat, literæ in quot partes siue species diuiduntur, vt litera sit genus, & quærat de eius partibus siue speciebus, vt dicunt dialectici: quod tamen Cic. dicere reformidat. Rñdetq; duo esse genera: alterū vocalium, alterum consonantiū. Querit deinde, quid est vocalis? Rñdet vero & quid sit, & vnde dicatur. Est. n. vocalis litera quæ per se & pura, idest, nulli alteri literæ admixta pronuntiari potest. vt cū dico. a. sic sonat pura & impermixta, vt a nulla vndiq; alia litera feriatur. Ex qua diffinitione originem vocalis ostendit dicens, quod vocalis ex eo dicitur, q per seipsam vocē habeat. ¶ Postea denumero vocalium inquirit dicēs. Quot sunt vocales?) Rñdet autē esse sex. a. e. i. o. u. y psilon. Ex quo facile apparet quæstionem hanc de vocalibus esse, quæ scribuntur. nā quę a tēpestatis nostræ hominibus enuntiātur, quinq; sunt tantū, quæ vero ab antiquioribus octo. a. e. i. o. u. y psilon, & duæ aliæ vocales, altera q̄ sonat inter. e. i. altera inter. i. u. quēadmodum in repetitione superius memorata satis copiose diximus. Illud tamen interim non est dissimulandū, vocales illas omnes in eadē gutturis parte formari, sed oris labiorūq; distorsionē facere illarū diuersitatē, vt ex eo vel facile intelligi posit: cū innumerę sint oris labiorūq; figurę, infinitas quoq; esse posse vocales nedū octo illas, quas supra memorauimus: differentias tamen illarum nō sentiri. Nā quēadmodum in arcu cælesti, qui (vt Virgi. ait) mille trahit varios aduerso sole colores, oculi nō percipiunt nisi tres tantū, & in quo, vt Ouid. ait, Niteant cum mille colores: Transit⁹ ipse tamen spectantia lumina fallit. Vsque adeo, quod tangit, idem est: tamen vltima distant. Eodē modo cū aures nostræ tantum vocales quinque sentiant, ratio tamen intelligit tot esse, quot possunt esse oris diuersitates: nam & mathematici dicunt, quantitatem continuam non habere finem in diuidendo.

¶ De erotematis Orthographiæ, Cap. ij.

Quid est orthographia? Sciētia docēs quib⁹ lrīs quæq; dictio scribēda sit. Vnde dicitur orthographia? Ab orthos, quod est rectū. & grapho scribo: quasi scientia recte scribendi.

Quid est litera? Vox, quæ scribi potest indiuidua.

Vnde dicitur litera? A lituris, quod antiqui tabulis ceratis scribere solebant, & postea delere.

Quot sunt literæ in vsu apud Latinos? Duæ & viginti, &. h. quæ nō est litera, sed aspirationis nota.

Quot sunt genera literarum? Duo: quædā enim sunt vocales, quædam vero consonantes.

Quid est vocalis? Litera, quæ per se, & pura pronuntiari potest. Vnde & vocalis dicitur, quod per seipsam vocem habeat.

Quot sunt vocales? Sex. A. E. I. O. V. Y psilon.

Quid est consonans? Litera, quæ nisi feriat vocalem, pronuntiari non potest: vnde & consonans dicitur, quod cum vocalibus sonet.

Quot sunt cõsonãtes? Sedecim reliquę a vocalib9.

Quot sunt species consonantium? Duæ, quædam enim sunt mutæ: & quædam semiuocales.

Quot sunt mutæ? Nouem. b. c. d. f. g. k. p. q. t.

Quot sunt semiuocales? Septem. l. m. n. r. s. x. z.

Quare dicuntur mutæ? Quia in cõparatione vocalium & semiuocalium nihil prope sonent.

Quare dicuntur semiuocales? Quia in sonoritate proxime ad vocales accedant.

Quot accidunt literæ? Quinq;. Nomen. Figura. Potestas. Cognotio. Ordo.

Quid est nomen in litera? Vocabulum, quo vnaquęq; appellatur ad aliarũ literarũ discretionẽ.

¶ Quid est consonans?) Et respondet esse literam, quæ per se non potest enuntiari, nisi vocalem feriat, vt si velis pronuntiare. b. non possis efficere, nisi vocalem sequentem, aut præcedentem feriat: potest tamen sequentem media altera consonante ferire. Ex hac consonantis diffinitione infert originem, vnde dicitur: quia ab eo quod cum vocalibus sonet. ¶ Quot sunt consonantes?) Quia de numero quæsiuit, respondet esse sedecim reliquas a sex vocalibus: cum tamen sint aliquanto plures, quemadmodum euestigio deducemus. ¶ Quot sunt species consonantium?) Quęrit ad huc an consonans, quæ erat literę species, possit in partes diuidi? & dicit esse duas ad huc consonantium species, alteram mutarum, alteram semiuocalium. Sed cum dixit nouem esse mutas, & septem semiuocales, manifestum est de simplicibus literarum figuris respondisse: nam pronuntiationes, vt diximus, duo de viginti sunt, duodecim mutarum, & sex semiuocaliũ: q; sic probari potest. ait Plin. lib. natu. hist. vij. Latinos habere vim omnium literarum, quas græci habent. nã dictiones grææ cum literatura in latinum sermonem transferre placuit. Illi namque nouẽ habẽt mutas in triplici differẽtia positas. p. c. t. subtiles ph. ch. th. crassas. b. g. d. medias: quarum subtiles & medias habent latini: habent quoque & spissas, sed tantum in dictionibus græcis, vt philosophia, chorus. thalamus. quas (quia figuras non habemus) per subtiles aspiratione addita repræsentamus, cum tamen diuersæ omnino sint ab illis, multoque magis in pronuntiatione distent, quam ab illis, quas diximus esse medias. Cum ergo diuersitas literarum nõ in figuris, sed in pronuntiatione sit, manifestum est. ph. ch. th. alterius esse generis quam. p. c. t. cum non aspirantur. Habent præterea latini tres mutas, quas ignorãt græci. f. i. u. consonantes, vt enim alio in loco probauimus, inter. f. &. ph. tanta est differentia, vt inter duas literas eiusdem generis nulla maior esse possit. F. vero mutam esse omnes grammatici testantur, a qua non multum in pronuntiatione differt. u. consonans, quod antiquiores digama æolicum apellabant. I. consonans, quem habeat sonum, fateor me ignorare: nam quemamodum compertum habeo non eum esse, quem Hispani proferunt, quemque ego contenderim non aliunde, quam a Pœnis Hispaniam accepisse: ita suspicor proxime accedere ad sonum. i. vocalis. nisi quod. i. sibi ipsi insidet, reliquasq; vocales frangit, sed interim rejciamus illam in numerũ mutarũ. Colligamusque duodecim esse mutas, tres græcorum proprias. ch. ph. th. tres latinorum. f. i. u. consonantes. sex communes græcis & latinis. b. c. d. g. p. t. nam. k. q. otiosæ sunt, cum eundem sonum habeant, quem habet. c. neque figurarum diuersitas debeat numerum augere literarum. Sex tamen esse semiuocales diximus, cum reliqui omnes grammatici Græci, & Latini dixerint esse septem: &, quem fecimus respondentem discipulum, septem quoque esse dixit. Sed hi omnes de figuris loquuntur literarum, nos vero de illarum vi, potestateque differimus: cuius ratio conuincit. x. non esse literam, sed, vt supra memorauimus, duarum literarum compendium: quarum altera hoc est. c. vel. g. ad mutas, altera hoc est. s. ad semiuocales referenda est. ¶ Quare dicuntur mutæ?) Cui quæstioni respondet: mutas ideo dici, non quia illæ partes vocis non sint: sed quia comparatione vocalium & semiuocalium nihil prope sonent. Quod exemplo priscianus ostendit sic. Quemadmodum informis dicitur mulier, non quæ caret forma, sed quia est male formata: sic etiam muta dicitur, non quia omnino caret voce, sed quod exiguam partem vocis habeat. Imo vero possem ego dicere mutas idcirco appellatas, quod per se nulla ratione possint enuntiari: cum in ea oris parte formentur, qua nullo modo possit vocis esse iter. Nam. p. b. ph. ore clauso labrisque pressis effinguntur. t. d. th. lingua inter dentes compressa priori parte. c. g. ch. ipsius arteriæ faucibus clausis. f. vero. &. u. consonans prioribus dentibus inferiori labro impressis, nisi quod. f. (vt Quint. ait) per dentium discrimina extrorsum efflatur. u. vero. spiritu quodammodo intus attracto. I. vero consonans quam habeat vocem, iam confessi sumus, nos ignorare. Cum igitur omnibus in his locis ea sit oris figura, vt nulla ratione vox exire possit, quia per se non possunt enuntiari, nisi vigore duntaxat vocalium, merito dicuntur mutæ, quippe quæ nullam per se vocem habeant. ¶ Quare dicuntur semiuocales? Respondet ideo sic appellatas, quod in sonoritate proxime ad vocales accedant. Nam (vt ait Priscia.) sic appellatæ sunt, quia plenam vocem non habeant, vt semiuiros appellamus, non quod dimidiam partem habent virorum, sed quia pleni viri non sunt. Cur autem magis quam mutæ, minus autem quam vocales sonent, ratio est, quia in ea oris parte figuraque formantur, in qua hoc effici possit. Nam ore faucibusque semiadapertis lingua ad palatum cælumque ipsum illisa semiuocales enuntiantur, præterquam. m. quæ & ipsa potius inter mutas enumerari deberet, propterea quod in pronuntiatione ad. b. proxime accedat: nisi quod. b. labrjs clausis cum vocali sequenti erumpit. m. quodammodo per nares efflatur. ¶ Quot accidunt literæ? Postea quam dixit quid est litera, atque illam in partes diuisit, quærit quot sunt illius accidentia? Respondetque esse quinque. Nomen est, quo vna quęque appellatur. Figura, qua describitur. Potestas, qua pronũtiatur. Cognatio, quam cum alia habet litera. Ordo, quo cum alia litera syllabicatur. ¶ Quid est nomen in litera? Vocabulum (inquit), quo vnaquæque appellatur, vt quam Græci vocant alpha, Hebræi aleph, Pœni alipha. nos ipsius vocis nomine appellamus. a. magna profecto vtilitate illorum, qui ex illis literis incipiunt syllabas coniungere: nam Græcis, Hebræis, & Pœnis euanescunt potestates literarum, cum in syllabicando illas longo circuitu nominum suorum appellant. ex quo fit, vt hac vna in re multo plus latini triduo proficiant, quam illi mense.

Quid eſt figura in litera? Eius deſcriptio certis lineamentis terminata: puta longa, breuis, rotunda.

Quid eſt poteſtas in litera? Ipſa literæ pronuntiatio, ꝓpter quã & figuræ & nomina ſunt inuenta.

Quid eſt cognatio in litera? Quædã affinitas, qua alia in aliam cõmutatur, aut per interpretationẽ vt a Lida, Leda: aut per deriuationẽ, vt a tego, toga. aut per compoſitionem, vt ab amicus, inimicus. aut per declinationem, vt a facio, feci.

Quid eſt ordo in litera? Ratio demõſtrãs quę præponi, quæ ſubſequi debeat in pronuntiatione.

Quotuplex eſt ordo in literis? Duplex ſcilicet, in vocalibus & in conſonantibus.

Quis eſt ordo in vocalibus? Quod cum in diphthongõ coeũnt, quędã ſemper præponũtur, vt. a. e. y. Quædã ſemper poſtponuntur. vt. i. u.

Quædam aliquãdo præponuntur, aliquando poſtponuntur, vt. e.

Quid eſt diphthongus? Conglutinatio duarũ vocalium in eadem ſyllaba ſuam vim retinentiũ.

Vnde dicitur diphthongus? A dis, quod eſt bis, & phthongus, ſonus, quaſi duplex ſonus.

Quot ſunt diphthongi, quibus vtuntur latini? Sex Ae. vbi ſupprimitur. a. & profertur. e. vt muſæ. Au. vbi ꝓfert̃. a. & rapit̃. u. vt audio. Ei. vbi ſup-

¶Quid eſt figura in litera?) Deſcriptio (inquit) ſiue linearum ductus certis lineamentis & characteribus terminata, quod exemplo declarat. vt. l. longa. i. breuis. o. rotunda, & compoſita ex longa & rotunda. b. d. p. ex breuibus. m. n. & eodem modo de reliquis. Illud modo memineris lineamentorum varietatem non facere diuerſitatem literarum. ¶Quid eſt poteſtas in litera?) Ipſa, reſpondet, literę pronuntiatio. nã quemadmodum literarum diuerſi ductus atque tractus nõ diuerſificant literam, ita ediuerſo ſi vna literæ figura plures ſoni repræſententur, plures quoq; literas illam vnam eſſe intelligemus. ¶Quid eſt cognatio in litera?) Hanc literæ accidẽtiam Quintil. præcepit, vt pueri ſciant. ſcribit enim his verbis. Quare diſcat puer, quid in literis propriũ, quid commune, quę cum quibus cognatio: nec miretur, cur ex ſcammo fiat ſcabellum: neq; has modo nouerit mutationes, quas afferunt declinatio aut præpoſitio, ſed & quę rectis caſibus ætate tranſierunt. Quibus in verbis quatuor modos mutationis literarũ in alias literas tangit. Deriuationis, cum dicit, cur ex ſcamno fiat ſcabellum: quia propter eam cognationem, quæ eſt. m. cum. b. Declinationis, vt cum ſubdit, ſecat. ſecuit. Præpoſitionis, per quam intelligimus compoſitionem: quia præpoſitiones plerunque veniunt in cõpoſitionem, vt cum ſubdit, cado, excido. De interpretatione ſiluit, tamen adiecit alium modum cognationis cum dicit. Quæ rectis caſibus. i. manente prima nominis poſitione, ætate. i. temporis vetuſtate Trãſierũt. i. alię literę in alias mutatæ ſũt. vt Valeſij & Fuſij, in Valerios & Furios. s. mutata in. r. Ergo a Lida fit Leda. i. mutata eſt in. e. a tego toga. e. mutata eſt in. o. ab amicus inimicus. a. mutata eſt in. i. a facio feci. a. mutata in. e. propter eam, quam diximus, literarum cognationem, cuius conſideratio, quia latiſsime patet, ſatis erit in præſentiarum pueros admonuiſſe cognationis literarum, ne poſtea mirentur, cur aliæ in alias tranſeant. Quid eſt ordo in litera?) Accidit præterea literæ ordo. non quemadmodum Iſidorus ait, quod. a. ponitur ante. b. &. q. ante. c. & . c. ante. d. quoniam ille ordo literarum eſt, quæ ſcribuntur, nihilque ad grammaticum pertinet: ſed quærit de ordine literarum enuntiatarum, cum in vnam ſyllabam colliguntur. ideo reſpondet, ordinem in litera eſſe rationem, quæ demonſtrat, quæ præponi, quæ ſubſequi debeat: non in ſcriptura, ſed in pronuntiatione. Sed quia literæ aut ſunt vocales, aut conſonantes, quærit primo de ordine vocalium dicens. ¶Quid eſt ordo in vocalibus?) Quia tamen vocales in ſyllabam coïre non poſſunt, niſi diphthongo: reſpondet, quod cum in diphthongon coëunt, quædam ſemper præponuntur, quædam ſemper poſtponuntur, quædam aliquando præponuntur, aliquando poſtponuntur. Cum enim apud latinos ſex in vſu diphthongi ſint. æ. au. ei. eu. yi. œ. facile colligitur. a. o. y. præpoſitiuas eſſe. i. u. poſtpoſitiuas. e. vero communem. nam in. ei. præponitur in. æ. poſtponitur. ¶Quid eſt diphthongus?) Occaſione habita ex eo, quod diphthongi meminit, quærit rurſus. Quid eſt diphthongus? Cui reſpondet, eſt conglutinatio. i. conſtricta quædam & ferruminata coniunctio duarum vocalium: nam tres, Quintiliano autore, nunquam poſſunt coïre in ſermone græco, aut latino: cum tamen in Hiſpano frequenter coëant, quemadmodum alio loco probauimus. Quod ſi quis obiecerit has particulas, quæ, quæro, væ, væcordia, in quibus priores ſyllabæ ternas habent vocales, dicimus in prioribus illis. u. non eſſe vocalem, ſed vocalem liquidam, in poſterioribus vero eſſe conſonantem. Quod enim Horatius in. i. carmi. dixit. Nunc mare, nunc ſyluæ. vbi. u. ex ratione carminis vocalis eſt, dicimus factam eſſe illic ſolutionem, vt. u. iam non pertineat ad diphthongon, quæ ſequitur, ſed per ſe ipſam ſyllabam efficiat. Et ſubiungit deinde. In eadem ſyllaba ſuam vim retinentium. Quod ſi verum eſt, idque omnes grammatici antiqui & iuniores fatentur: ego non video cur tanta iniuria debeat fieri vocalibus illis, quæ exteruntur, vt omnino illas ſupprimamus. Quod ſi Quintilia. & cum illo omnes, qui de orthographia ſcripſerunt, recte dixiſſe putantur, cum aiunt ſic ſcribendum eſſe, vt pronuntiamus, atque ediuerſo ſic pronuntiandum, vt ſcribimus: ego non intelligo quid ad rem pertineat diphthongos ſcribere ſi proferendæ non ſunt: aut ſi in eadem ſyllaba ſuam vim retinent, cur ambæ ille vocales enuntiari non debeant. Quod vero quidam dicunt, illud ſuam vim retinentium, debere intelligi quantum ad ſyllabæ quantitatem, ridiculum eſt, cum vel ex ipſa diphthongi deriuatione facile appareat vtramque vocalem deberi enuntiari. ¶Dicitur enim diphthongus, vt ſtatim ſubiungit, a dis Græce, quod eſt bis latine, & pthongus ſonus, quaſi duplex ſonus. Sed quid ego hac de re ſententiam, in ſequenti erotemate declarabo. ¶Quot ſunt diphthongi?) Sex diphthongi ſunt in vſu apud Latinos. æ. au. ei. eu. yi. œ. quarum tres. ei. eu. yi. in dictionibus tantum græcis reperiuntur. Reliquæ tres. æ. au. œ. in græcis pariter & latinis. Sed quemadmodum vocales in diphthongis pronuntiari debeant, ſignificauimus in hunc modum, vt in. æ. ei. œ. priores vocales ſupprimantur, ideſt, paululum quiddam

atq; obscurum sonent, quo modo. Ouid. j. meta. dixit. Supprimit extemplo vocem. seqūtes vero vocales plene enuncientur. In reliquis vero tribus. au. eu. yi. priores vocales enuntientur integræ, sequentes vero rapiantur, idest, raptim proferantur, vt inter supprimere & rapere faciamus differentiā quantum ad hūc pertinet locum: quod supprimere sit minus quam rapere, quemadmodum & rapere minus est quā pronuntiare, siue enuntiare, siue proferre. Quod vero in. yi. diphthongo, diximus vtrāq; vocalem in. i. longum proferri, volebamus significare, q cū. y. subtilis sonus sit nobis incognitus. i. vero latini omnibus notus, vtraq; vocalis in sonum nobis cognitū cōfundebatur. (¶Quis est ordo in consonantibus?) Hæc quæstio per quam vtilis est tum librarijs, tum incipientibus primas literas in syllabam coniūgere, tum denique ipsi pronuntiationi, cuius causa & libri scribuntur, & literas legimus. Librarijs inquam & reliquis scriptoribus, quod cū in fine linearum dictiones longiusculas diuidere necesse est, nesciunt quas consonantes in sequentem lineam transferant, quasue relinquāt. in quem errorem ne Augustus Cæsar incurreret, cōsueuit lineas cum dictionibus finire. Scribit. n. Tranquillus in vita illius his verbis. Notaui & in chirographo eius illa præcipue non diuidere verba, nec enim ab extrema parte versuū abundantes literas in alterum transfert, sed ibidem statim subijcit, circūducitque. Hoc quoq; obseruamus hodie fieri ab hebręis & pœnis, quod Suetonius dicit Augustum obseruasse. Prodest etiā pueris illorūq; pædagogis, vt in syllabicando sciant quas consonantes præcedēti vocali, quas in sequēti cōiungere debeāt. Confert quoq; ad pronuntiationem, vt in proferendo sciamus, quæ consonans cui vocali adhęreat. (¶Quod plures quā tres.) Ponit primo huius negotij regulas quasdā generales, deinde subiungit particulares. ¶Prima igitur regula est. Quod in eadem syllaba nunquam possunt præcedere vocalē plusquam tres consonantes vt scribo. stratum. scrobs. nec rursus possunt subsequi vocalem plusquam totidē, vt stirps. (¶Et q si sequens syllaba.) ¶Secunda regula est. Quod si in dictione plurium syllabarum sequens syllaba incipit a vocali, necesse est præcedentem in vocalem desinere, vt deus. tuus. Ratio autem huius est, quia aut inter duas vocales nihil est medium, aut est vna consonans, aut duæ, aut plures. si nihil est medium, habet locum secunda regula. Si fuerit media vna tantum consonans, habet locum quarta regula: quoniam illa semper pertinet ad vocalem sequentem, præterquam in dictionibus compositis, vt statim differemus. Si vero plures fuerint cōsonantes, aut pertinēt ad sequentem syllabam omnes, vt scriptus, rescribo: aut quædam etiam pertinent ad præcedentem, vt forte perscribo, quo in casu habet locū tertia regula. Sed quando consonantes pertinent ad vocalem præcedentem, quando ad sequentē statim explicabimus. Dicit tamen regulas superiores esse veras in dictionibus simplicibus, quoniam in compositis consonantes erunt illius vocalis, cuius fuerant ante compositionem. vt inimicus componitur ex, in & amicus, quamuis enim consonans sit in medio duarum vocalium, debereq; ex ratione regulæ superioris ad vocalem sequentem pertinere: ex hac limitatione non pertinet nisi ad præcedentem. Eodem modo si fuerint plures consonantes, vt resto, rescribo, quæ componuntur ex sto & scribo cum hac præpositione. re. manifestum est omnes illas consonantes medias pertinere ad sequentes vocales. Quint. libro. j. Est etiam in diuidendis verbis obseruatio, mediam literam consonantem priori an sequenti adiungas syllabæ. Aruspex enim, quia a spectando pars eius posterior est. s. literam tertiæ dabimus, abstemius, quia ex abstinentia temeti composita vox est, primæ relinquetur. Sed videamus quando in dictionibus simplicibus consonantes mediæ pertinent ad vocalem sequentem, quando ad pręcedentem. qua de re huiusmodi regulas dabimus, in quibus etiam ostendemus, quæ cōsonantes ante quas esse possunt in principio & in medio dictionum. ¶B. potest. ante. d. poni. vt bdeliū. Abdera. Ante. l. vt blandus hybla. Ante. r. vt breuius fabrica. Ante. s. vt absyrtus. ¶C. potest poni. ante. l. vt clarus. Amyclas. Ante. m. vt Pyracmon. Ante. n. vt cnidos. aracne. Ante. t. vt ctesiphon. doctus. Ante. s. habet sonū, qui nunc per. x. repræsentatur. ¶D. potest poni ante. l. vt Abodlas. Ante. m. vt Admetus. Ante. n. vt Cidnus. Ante. r. vt draco. cedrus. ¶F. potest poni. ante. l. vt. flagellum. perflo. Ante. r. vt frango refringo. ¶G. potest poni ante. l. vt gladius Aegle. Ante. m. vt agmen. Ante. n. vt gnau⁹, ignis. Ante. r. vt gratus. pigritia. ¶L. ante nullam consonantem poni potest, sed ipsa postponitur. b. c. d. f. g. p. t. ¶M. ante nullā consonantē potest poni præterquam. n. vt Mnemosyne. amnis. somnus. solennis. cōtemno. pro quo imperiti huius rationis. p. interiecta scribebant sompnus. solēpnis. cōtempno. ¶N. ante nullam cōsonantem ponitur, sed ipsa postponi potest alijs. ¶P. potest poni. ante. l. vt placeo duplico. Ante. n. vt. pneuma. Ante. r. vt pratū. capra. Ante. s. vt psalmus. Ante. t. Ptolæmæus. ¶Q. ante nullam cōsonātem poni potest, quia ipsa semper ponitur ante. u. liquidam, ¶R. ante nullam cōsonantem ponitur, sed ipsam reliquæ pręcedunt. ¶S. potest poni ante. b. vt asbestos. Ante. c. vt scribo, Ascra. Ante. l. vt trāslatio. Ante. m. vt smaragd⁹. Ante. p. vt spatiū. aspicis. Ante. q. vt squallor. Ante. t. vt stat⁹. iste. ¶T. potest poni ante. l. vt Tlepolem⁹. Atlas. Ante. m. vt Tmolus. Ante. n. vt Aetna. ¶X. ante nullam consonantem potest poni.

primitur. e. & profertur. i. vt Pēthei. Eu. vbi ꝓfertur. e. & rapitur. u. vt Pētheus. yi. vbi vtraq; vocalis in. i. longum ꝓfertur, vt Harpyia. Oe. vbi supprimitur. o & profertur. e. vt pœna.

Quis est ordo in consonantibus? qd plures q̄ tres nō possunt præcedere vocalē, nec plures q̄ totidē succedere. vt scrobs. stirps. Et quod, si sequēs syllaba incipiat a vocali, necesse est pręcedentē in vocalē desinere. Quodq; si p̄cedens syllaba in cōsonantē desinit, necesse est sequentē a cōsonante incipere. Quodq; nō est necesse, si sequēs syllaba a cōsonante incœperit, præcedentē quoq; in consonātem desinere. Quæ regulæ sunt veræ in dictionibus simplicibus, non tamen in compositis.

¶De erotematis Prosodiæ. Cap. iij.

Quid est prosodia? Sciētia demōstrans quo accentu queq; dictionis syllaba proferat.

DE prosodiæ erotematis.) Secundum partitionem grammatices, qua superius vsi sumus, hæc est secunda pars, in qua quærit de Prosodia, & de syllaba, hoc est, materia circa quam prosodia versatur. ¶Et principio quærit quid est prosodia?) Scientia (inquit) demonstrans, quo accentu quæque dictionis syllaba proferatur. Nam in vnaquaque dictione, vt paulo post dicemus, est vna syllaba, in qua est accentus prædominans, acutus vel circūflexus: reliquæ omnes proferūtur accentu graui.

Vnde dicitur ꝓsodia? A pros, quod est ad, & ode cantus, quasi accentus. hunc latini tum voculationem, tum tenorē, tum tonū interpretati sunt.

Quid est syllaba? Cōprehēsio literarum enūtiata q̄ vno accentu, & vno spiritu indistanter ꝓfertur.

Vnde dicit̄ syllaba? A syllabin, q̄d est cōphēdere.

Quot accidunt syllabæ? Quatuor. tenor, spiritus, tempus, & literarum numerus,

Quid est tenor in syllaba? Modus, quo aut eleuat̄ aut deprimitur: aut eleuatur simul & deprimitur.

Quot sunt tenores? Tres. Accutus, Grauis, & circunflexus. Accutus enim est, quo syllaba eleuat̄. Grauis, quo syllaba deprimitur Circūflex⁹, quo syllaba partim eleuatur, partim deprimitur.

Quid est spiritus in syllaba? Qualitas quædā, qua aspere, vel leniter syllaba profertur.

Quid est tempus in syllaba? Duratio vel tractus, in quo syllaba pronuntiatur.

Quotuplex est tēpus in syllaba? Duplex. q̄a aut habet vnum tempus, in quo profertur, & dicitur breuis: aut habet duo tempora, & dicitur longa.

Quid est numerus in syllaba? Cōprehensio literarum syllabam constituentium.

Quot possunt esse literæ in syllaba? Vt multū sex. vt minimum vna. Sed tunc proprie non dicitur syllaba, cum plures literas non cōprehendat.

De erotematis Etymologiæ. Cap. iiij.

QVid est etymologia? Sciētia ostēdens verā dictionū originē cū reliquis accidētibus.

Vnde dicitur prosodia? Respondet, a pros præpositione græca, ꝙ est ad, & ode, odes, quod interpretatur cantus, vt sit verbum ex verbo accentus, quē latini, vt autor est Gel. tū voculationem, tū tenorē, tū tonū interpretati sunt. Nam (quēadmodum ait Boetius in arte Musica) poetarum carmē inter sermonem & catilenā est: ac si velit dicere, ꝙ homo cū loquitur, & poeta cū in carmine quosdā flexus fecit, & musicus cū cantus modulatur omnes suo modo canunt. Igitur quia, qui loquitur, quasdā in dictionibus attollit voces, quasdam deprimit, quasdā circunflectit, quodāmodo videtur canere, & huiusmodi modulatio est accētus, hoc est, quasi cātus. Quid est syllaba? Ad diffinitionem Prisciani addit enuntiata, & indistāter, & tollit, quod ille dixit, cōsequēs. Ait enim syllaba est cōprehensio literarū consequēs sub vno accētu, & vno spiritu prolata. Cōprehensio (inquit) literarū. nam si vna vocalis syllabā facit per seipsam, non appellabitur proprie syllaba cum etymologia & diffinitio syllabæ nō conueniāt illi, q̄ sunt: Syllaba est cōprehensio literarū. Enutiata (inquit) quia syllabæ forma enūtiatio est, non scriptio, & (quod Priscianus addit) consequens, magna ex parte explicat syllabę diffinitionem, quia si literæ nō sunt cōsequentes. i. nō possunt syllabicari, non erit syllaba prolata sub vno accētu, & vno spiritu: quia, vt diximus, quælibet syllaba habet vnū accentum, qui est forma illius syllabæ. Adiecimus autē indistanter, quia omnes illæ literæ colligēdæ sunt sub vnū vocis ictū. Vnde dicitur syllaba?) Et quia originem habet græcā dicit, ꝙ a syllabin græce, quod est cōprehendere latine, vt sit, quod ipsa diffinitio demōstrat, cōprehēsio literarū. Quot accidunt syllabę?) Quatuor esse respondet syllabæ accidentias, quas enūerat, atq; iterum de singulis illarum quærit, & primo. Quid est tenor in syllaba?) Diximus supra, quē accentū grāmaticorum vulgus appellat, tum voculationē, tū tenorē, tū tonū a viris doctis fuisse vocatū. & respōdet esse modum siue modulationē, quo syllaba eleuatur, cum profertur accentu acuto: aut deprimitur, cū profertur accentu graui: aut eleuatur & deprimitur cū profertur accētu circūflexo. Simul autē dixit, nō quod eodē tēpore eleuatur & deprimitur, sed quod prior pars durationis in syllaba eleuatur, posterior vero deprimitur, & ita fit quasi quidā flexus a sursum deorsum. Quot sunt tenores?) Quia dixit quid tonus esset, quærit rursus de nūero partium illius. Respondetq; esse tres, & nominatim exprimit, quid vno quoq; illorum efficiatur, sed quia hoc negotium ad quinti libri dispositionē pertinet, quæ hoc loco cursim tetigimus, in illum reijcida sunt, vbi copiosius disputabuntur. Quid est spiritus in syllaba) Ex quatuor syllabæ accidentibus, spiritus pertinet ad qualitatem. tenor & duratio ad quantitatem continuam, numerus literarum ad quantitatē discretam. Itaq; respondet spiritum esse qualitatē, qua syllaba aspere vel leniter profertur. Asperū enim & lene, quanquam sunt differentiæ tangibiliū, transferuntur tamen ad sonos, qui perueniunt ab aures demulcendo, aut exasperādo sensum auditus. Quid est tempus in syllaba?) Hic de longitudine durationis in syllaba quærit, quemadmodum de tenore interrogans de syllabæ profunditate quærebat, & quia pars maior quinti libri est de hac re, hic tantum dicit esse durationem, siue tractū, siue extensionem, siue porrectionē in qua syllaba pronuntiatur. Quotuplex est tēpus in syllaba?) Quod est satis puero nōdum in re scrupulosa erudito, rn̄det esse duo tempora, breue & longum. libro tamen [quin]to dicturi sumus, alios ista exquisitius distinxisse in quinq; temporum diuersitates, hoc est vnū, vnum & semis, duo, duo & semis, tria. Quid est numerus in syllaba?) Hic de quantitate syllabæ discreta quærit, hoc est, quot literis cōstat. Nam quēadmodum litera indiuidua est, ita syllaba in literas diuiditur. Itaq; rn̄det ex syllabæ diffinitione esse cōprehensionā certi numeri literarū, ex quib⁹ syllaba cōstituitur. Et rursus quærit de numero. Rn̄detq; esse posse sex cum plurimæ, vt sunt scrobs, stirps, possunt esse vna minus, vt trās. possunt esse quatuor. vt trā. pn̄t esse tres. vt tra. pn̄t esse duæ vt ra. vt minimū pōt esse vna. vt. a. sed (vt supra memorauimus) tunc proprie non dicitur syllaba, cum neq; definitio neq; etymologia syllabę illi conueniat.

DE eromatis etymologiæ. cap. iiij. Quid est etymologia.) Incipit inquirere de tertia grāmatices parte, hoc est de etymologia, quæ circa dictiones singulas versatur. etymologia præcipue quærit de origine dictionū, vnde sunt deductæ. vt an cælebs dicatur, quia cælestis: eo quod onere grauissimo vacet (vt vult Gabinius) an ab eo (vt putauit Modestus) quia cælo Saturn⁹ genitalia abstulerit, hoc nomine appellatum qui vxore careat: sed cōsiderat etiam de reliquis accidentibus singularū partium orationis, vt ad dictionū substantiam pertineat, quid significent, & vnde dicantur. reliqua vero sint illarum accidentia. Quomodo autem etymologia, quæ est accidens dictionis, demonstret substantiam ipsam & accidentia illius, nihil ad grammaticum pertinet, qui pinguiori Minerua res huiusmodi considerare debet.

Vnde dicitur etymologia? Ab etymon, quod est verũ, & logos, sermo. quasi veriloquiũ, q̃d Cice. reformidans notationẽ appellat. hæc ab Aristotele simbolum, a quibusdam originatio dicitur.

Quid est dictio? Minima pars orationis constructę, idest in ordine compositæ.

Dictioni quot accidunt? Quatuor. Significatio. Etymologia. Figura. Ordo.

Quid est significatio in dictione? Illud, quo breuiter ostenditur, quid dictio significet.

Quid est etymologia? Dixi esse scientiã, qua ostẽditur vera dictionum origo.

Quid est figura in dictione? Forma, qua dictio simplex a composita distinguitur.

Quid est ordo in dictione? Qualitas, q̃ in oratione alia semper p̄ponitur, alia semper postponitur, alia modo præponitur, modo postponitur.

Partes orationis quod sunt? Octo. Nomen. Pronomen. Verbum Participium. Præpositio. Aduerbium. Interiectio. Coniunctio

Quot sunt partes orãõis declinabiles? Quatuor Nomen. Pronomen. Verbum. Participium.

Quot sunt partes orõnis indeclinabiles? Quatuor Præpositio. Aduerbiũ. Interiectio. Coniunctio.

¶ Vnde dicitur etymologia? ab etymon, quod ex græco interpræetatur verum, & logos, sermo: quasi sit latine veriloquium. Hic locus ex Quintil. sumptus est, qui li. j. institutio. orato. ait his verbis, Etymologia, quæ verborum originẽ inquirit, a Cice. dicta est notatio, quia nomen eius apud Aristotel. inuenitur symbolum, quod est nota: nam verbum ex verbo ductũ. i. veriloquiũ ipse Cicero, qui finxit, reformidat. sunt qui vim potius intuiti originationem vocant. hæc Quintil. ¶ Quid est dictio?) quia etymologia circa dictiones versatur, quærit quid est dictio, respondetq; ex Priscia. verbis in hunc modũ diffinientis. Dictio est pars minima orationis constructæ. i. in ordine compositæ. Pars inquit Priscia. quantum ad totum intelligẽdum. i. totius sensus intellectum, quia si dictio diuidatur, nõ ad totũ intelligendũ, hęc fit diuisio. vt si diuidas vires in. vi. & res, nihil partes illæ significãt, quantum ad totius rationem pertinet. & quemadmodum vna litera proprie non facit sillabam, cum sylla ba proprię sit cõprehensio literarũ sic nec syllaba dictionem, cum debeat dictio constare syllabis: nec dictio orationem, quæ debet constare dictionibus, quæ sunt partes orationis. Potest tamen vna litera facere nõ modo syllabã, sed dictionẽ, & orationẽ, vt si dixeris. I. in secũda imperatiui persona ab hoc verbo eo, is, iui. sed non in quantum est litera, aut syllaba, aut dictio, sed quatenus orationis habet vim. ¶ Dictioni quot accidunt?) Ac si dicat dictionis sic in genere acceptæ quot sunt accidentiæ? respõdetq; esse quatuor, quas enumerat. & rursus de singulis quærit, & primo de significatione, quã dicit esse illud, quo breuiter ostẽditur, quid dictio significet. hoc per diffinitionem maxime exprimitur: sed quod ad grammaticum spectat, satis est digito (vt aiunt) quid quæq; dictio significet ostendere, quã partem assequuti sumus in octo codicib⁹, quos de vocabulorum significatione partim edidimus, partim sunt edendi. Quærit rursus. ¶ Quid est etymologia?) Etymologia hic propriæ accipitur pro illa scilicet grammatices parte, quæ ostendit veram dictionũ originẽ: & tunc pars siue species est eius etymologiæ, quam supra diffiniuimus, ad quam pertinet considerare non solum dictionum originem, sed & significationẽ & alias cuiusque dictionis accidentias. ¶ Quid est figura?) Quanquam figura omnibus accidat orationis partibus, præcipue de illa differemus in capite Erotematum nominis & verbi, quia numerosior est illic figuræ disputatio. ¶ Quid est ordo?) De ordine quoq; pauca diximus libro. j. nonnihil etiam dicendum est in fine huius tertij, cum de syntaxi agemus: nam totus liber quartus hac de re est. Dicit igitur quasdam dictiones semper præponi, vt nomen verbo, adiectiuo substantiuum, relatiuo antecedens, præpositio dictioni, quæ per casus declinatur, verbum aduerbio. Sed hic ordo non pro serie partium orationis accipitur, sed pro ordine, quo in disponendis clausulæ cuiusque dictionibus vtimur. tamen in serie orationis sola præpositio, coniunctio aliquando præponitur vt. ad. apud. & at. aliquando post ponitur, vt tenus. versus. q;. quoq;. aliquando præponitur & postponitur, vt contra. cum. ergo. itaque. Interiectio & pręponi, & postponi potest, quia idcirco dicta est interiectio, quia interponitur reliquis partibus orationis, quarum seriem potest abrumpere.

¶ Quod sunt partes orationis?) Quia dictio nihil aliud est, quam pars orationis, quærit de numero partium orationis, ac si velit dicere. quot sunt genera dictionum, ex quibus veluti ex quibusdam partibus integralibus oratio construitur? Respondet autem esse octo, qui numerus Aristarcho primum placuit, quem deinde sequuti sunt Græci & latini artis grammaticæ scriptores. Sed, quemadmodum libro primo diximus, gręci interiectionem aduerbio annumerant, articulum vero a pronomine distingunt, quem latini, quia non agnoscunt, in pronomen reiecerunt. Fuerunt tamen qui pauciores orationis partes quam octo posuerunt, fuerunt etiam qui plures: nã referente Quint. Aristo. & Theodect. verba modo & nomina & coniunctiones tradiderũt: videlicet, q in verbis sermonis formam, in nominibus materiam, in coniunctionibus autem eorum complexum iudicauerunt. Dialectici cęteras orationis partes a nomine & verbo syncathegoremata vocant. i. consignificantia. paulatim deinde a philosophis actus est numerus. Stoici nomini verbo, & coniunctioni pronomen & vocabulum addiderunt, articulum pronomini annumerantes. post adiectæ sunt præpositiones nominibus. appellatio deinde, & participium deinde mixtum verbo Sed (vt diximus) Aristarchus octo partes orationis posuit. Nomen, pronomen, articulum, verbum, participium, præpositionem, aduerbium, coniunctionem. Palęmõ Vicẽtinus apud latinos item Octo. Nomẽ, Pronomẽ, Verbũ, Participiũ, Prępositionem, Aduerbium, interiectionẽ, Coniunctionẽ. hunc sequuti sunt autores grammaticæ, qui post illũ fuere. Hic est ille Palæmon, qui interrogatus quo distaret gutta ab stilla, gutta (inquit) stat, stilla cadit. quiq; dixit Virg. de se vaticinatum dixisse in buc. audiat hæc tantum, vel qui venit, ecce Palæmon. quippe multas in grãmatica enodaturus erat q̃stiones, quemadmodum ille iudex arbitrarius fuit inter Dametã & Menalcã disceptãtes. Qui vocabulũ a nomine distinxerũt nouẽ faciũt. qui rursus appellationem a vocabulo decem: vt nomẽ esset tantũ id q̃d nos propriũ diximus, vt Cęsar, Põpeius. Vocabulũ, q̃d significat rem corporeã visu tactuq; manifestã, vt aqua, lapis. Appellatio. cui alterũ deest, vt cælũ. aer. vel vtrũq;, vt De⁹, virt⁹. Fuerũt

qui adijce

qui adijcerent aſſeuerationē.vt heu. Quidam attractionem.i.contractionem.i.cum aliquid per multa trahitur,vt viritim.alij infinitū,quidam nomen infinitum,quidam verbū infinitum dixerunt. Sed nos appellationem & vocabulum ad nomen,aſſeuerationem ad interiectionem,attractionem ad aduerbium, infinitum ad verbum reduximus. Gerundia vero & ſupina alias ab octo ſuperioribus poſuimus.

De erotematis Nominum. Cap.v.

MVſa quæ pars orationis eſt? Nomē. Quid eſt nomē? Pars orationis declinabilis corpus,aut rem proprie cōmuniter ve ſignificans.

Vnde dicitur nomen? Ab onoma græce,quod latine interpretatur nomen.

Quotuplex eſt nomē? Duplex.ſubſtātiuū,& adiectiuum.

Quod eſt nomen ſubſtantiuū? Quod ſubſtantiā vel quaſi ſubſtantiā ſignificat,vt homo.albedo.

Quod eſt nomē adiectiuū? q̄d adiectum ſubſtantiuo ſignificat in eo aliq̄d accidēs,vt homo bonus.

Muſa igitur quale nomē eſt? Subſtātiuū.ſignificat [illegible]ē per ſe ſubſiſtentē,obnoxiáq; accidentibus.

[illegible]omini quot accidunt? Sex. Qualitas,ſpecies,genus,numerus,figura,caſus cum declinatione.

Quid eſt qualitas in nomine? Accidēs, p̄ quod p̄priū nomē a cōmuni,ſiue appellatiuo diſtinguit.

De Erotematis nominum. Cap.v.) Muſa quæ pars prationis eſt? Incipit de erotematis nominum diſſerere: & cum interroganti,muſa, quæ pars orationis eſt? reſpondiſſet nomen,ſubiecit rurſus. Quid eſt nomē? Reſpondetque iam non tanquā rudis in arte.vt.j.libro. Nomen eſt quod declinatur per caſus, & non ſignificat cum tempore.ſed. Nomē eſt pars orationis declinabilis corpus, aut rem proprie communiterue ſignificans. Hæc enim diffinitio dialectica eſt conſtans ex genere & generis differentijs. Declinabilis autem dicit ad differentiam indeclinabilium. Corpus autem,aut rem dixit,vt ſub hac diffinitione comprehendat vocabulum & appellationem. Proprie cōmuniterue ſignificās.) vt intelligamus nomen non tantum dici de proprio:quod faciebant,qui vocabulum& appellationem a nomine diſtinguebāt. Corpus autem a re diſtinxit,perinde ac ſi corp⁹ non ſit res,quemadmodum & Iuriſconſulti diſtinguūt actionem in rem & in perſonā, quaſi perſona nō ſit res:ſed hi rem accipiūt, pro eo quod quiſque poſsidet. In diffinitione vero nominis pro re intelligimus omne illud,quod non eſt corpus : nam omnis res, aut eſt corporea, aut in corporea.res corporea dicitur corpus. res incorporea quia nō habet nomen,appellatur nomine ſui generis.quod multis in locis fit,vt cum ſpecies caret nomine,generis nomen accipiat. Donatus in diffinitione adiecit. cum caſu.Diomedes cum caſu ſine tempore, vt diſtingueret nomen a verbo & participio.Priſcia. Paulo obſcurius,ſed tamen verbis idem ſignificantibus definiuit.Nomen eſt pars orationis,quæ vnicuique ſubiectorum corporum ſeu rerum communem, vel propriam qualitatem diſtribuit. Vnde dicitur nomen?)Et reſpondet ducere originem ex græco,illi enim onoma.atos.dicunt,a quo detracta.o.priori,fecimus nomen nominis.Priſc.mauult a nemeo, quod eſt diſtribuo,deducere:quod ipſum verbum in diffinitione nominis expreſsit. vel poteſt dici nomen (vt ait Seruius) ab eo quod res notas efficiat,vt ſit nomen,quaſi notamen media ſyllaba (vt Diomedes inquit) per ſyncopam ſubtracta. Quotuplex eſt nomen?) Inquirit de quadam differentia,quæ ad nominis diſtinctam cognitionem eſt neceſſaria:reſpondetque eſſe duplex. Nomen ſubſtantiuum & adiectiuum,& ſubiungit.Subſtantiuum eſſe, quod ſubſtantiam,vel quaſi ſubſtantiam ſignificat,vt homo,albedo.Adiectiuum vero eſſe,quod adiectum ſubſtantiuo ſignificat in eo aliquod accidens,atq; ideo adiectiuū dicitur,quod adijci ſolet nominibus proprijs,aut appellatiuis ſubſtantiam ſignificantibus ad manifeſtandam eorum qualitatem,vel quātitatē,quæ augeri vel minui ſine ſubſtantię cōſumptione poſſunt: vt bonus homo,arbor pro cerior,albedo intenſa,nigredo remiſſa.Vides quēadmodū puer iam dedignatus eſt reſpondere ex eo,quod lib.j.dicit.Nomen ſubſtantiuum eſſe,quod declinatur per vnum articulū, vel per duos,adiectiuū vero quod per tres articulos,vel per tres diuerſas terminationes. Neq; enim propterea eſt nomen ſubſtantiuum,vel adiectiuum,quia illo vel illo modo declinatur. Nam quia adiectiuū poteſt iungi nominibus ſubſtantiuis,quæ ſunt aut maſculina,aut fœminina,aut neutra, ideo eſt cōmune triū generū:declinaturq; vel per tres articulos,vel per tres diuerſas terminationes. Muſa igitur quale nomen eſt?)Reſpondetq; eſſe ſubſtantiuum,& ex eo,quod ſupra dixerat,cauſam reddit,cur ſit ſubſtantiuum:quia(inquit)ſignificat rem per ſe ſubſiſtentem,obnoxiáq; accidētibus.vt muſa docta,pulchra,canora. Nomini quod accidunt?)Cum nominis accidentias alij aliter enumerauerint,reſpondet eſſe ſex accidentias ſiue obſeruationes nominis(vt ait Diome.)qui cum Donato numerat inter eas comparationē, ſilet ſpeciem. Priſc. tollit cōparationem, & addit ſpeciem:qui qualitatem quaſi proprietatem quandā in nominis diffinitionem reiecit. ¶Quid eſt qualitas in nomine?)Per qualitatem nominis voluerunt grāmatici ſignificare illud,per quod nomē proprium diſtinguitur a cōmuni ſiue appellatiuo. Et rurſus quærenti,quid eſt nomen proprium? Reſpondet eſſe,quod vni tantum conuenit.i.quo res indiuidna demonſtratur,denominaturq;,vt Calliope eſt nomē propriū,quia eo deſignam⁹ vnam ex nouem muſis,hoc eſt principem illam ſui chori.Sed eſt aduertendū quatuor eſſe proprij nominis ſpecies,Prenomē. nomen.cognomen.agnomē. Prænomē eſt,quod præponitur nomini gētilitio,vel differentiæ cauſa, quod plures in eadē familia ab vno nomine vocabātur.vt.P.Scipio.L.Scipio.vel poti⁹ in ſignū nobilitatis, aut honoris. vt Horat.ij.ſermo.Quinte puta,aut Publi.gaudent prænomine molles.vnde & ſerui prænomina non habuerunt,vt colligimus ex Perſij carmine.Hic dama eſt,non treſsis agaſo.& ſequitur. Momento turbinis exit Marcus dama.hui Marco ſpondente recuſas Credere tu nummos? Quin potius malemeritis de republica in notam ignominiæ(quāuis eſſent nobiles)detrahebantur.vt M.Manlio, qui capitoliū defenderat, affectari regni crimine damnato conſtitutum,ne quis in illius familia Marci prænomen haberet.Scribūtur autem prænomina in compendium ſingulis,aut binis,aut ternis literis.Singulis.ſi a vocali, aut ſimplici conſonante incipiant,vt A. pro Aulus.C.pro Caius.D.pro Decius.L. pro Lucius. M.pro Marcus. P.pro Publius.Q.pro Quintus.T.pro.Titus.Binis.vt Cn.pro Gneius,Sp.pro Spuri⁹.Ternis,ſi a conſonante incipit prima prænominis ſyllaba,& in conſonantem deſinit.vt Sex,pro Sextus.Tul.pro Tullius. Quod fit differentiæ cauſa,ne ſi primas tantum literas poneremus, aliud poſſet intelligi,vt ſi pro Tullio,T. poneremus,quiſpiam legeret non Tullius,ſed Titus.

Quod est nomen Proprium? Quod vni tantum conuenit, vt Calliope, vni ex nouem musis.

Quod est nomen Commune? Quod pluribus conuenit, vt musa, Calliopæ. Vrania. Clio.

Quid est species in nomine? Illud, quo primitiuū Nomen a deriuatiuo separatur.

Species nominum quot sunt? Duę. Primitiua, quæ aliunde non trahitur, vt mons. Deriuatiua, quæ aliunde deriuatur. vt montanus a monte.

Musa igitur cuius speciei est? Deriuatiuæ speciei: dicitur enim a moso, quod est inquiro.

Deriuatiuorū nominū quot sunt differētię? Nouē. Patronymicū. Possessiuum. Denominatiuū. Diminutiuum. Cōparatiuum. Superlatiuum. [Ver]bale. Participale. Aduerbiale.

Quod est nomen patronymicum? Quod significat filium, vel filiam. nepotem, vel neptem, vel aliquem ex posteris illius, a quo deriuatur. Vt Pria-

¶Nomen propriū est vniuscuiusq; proprium, vt Pris. inquit, addit Diomedes. esse gentilitium. i. quod originem gentis, vel familiæ declarat. vt Portius. Corneli⁹. Julius. Et aduertendū, est nomē qd prius erat genus ad proprium nomē & appellatiuum, nūc esse noīs proprij speciem. Cognomē est totius cognationis & familiæ cōmune. vt Scipio. Cicero, subiūgiturq; semper gentilitijs nominibus. Agnomē est quod ab aliquo euentu imponitur. vt Affricanus, Pōticus. Isauricus, qui Africā, Pontū, Isauros deuicit, deq; eis triūphauit; vt si dixeris. P. Cornelius, Scipio Affricanus: P. prænomen est ad C N. differētiam, siue ad nobilitatis insigne mōstrandū. Cornelius nomen propriū, q; originē Corneliæ gentis ostēdit. Scipio cognomen, q; in ea familia sic omnes cognominabantur, qd in illo primo Scipione fuit agnomē, qui scipione. i. baculo innitebatur. Africanus autem a deuicta Africa. eodem modo. M. Portius Cato Censorius. M. Tullius Cicero Arpinas, siue Orator. Estq; illud animaduertēdum nomina propria aliquādo poni pro appellatiuis: & ediuerso appellatiua pro proprijs. vt Venus pro venustate, aut libidine. Bacchus pro vino, & Cupido ꝓ illo Deo amorū præside. Donatus. Fœlix. Macer. & fere nullum est nomē propriū quod nō fuerit aliquādo appellatiuū: nisi quod in plerisq; originē nescimus. Estq; hoc mirū in Hebraico sermone omnia nomina propria esse appellatiua. cū præsertim antiquior sit gręco atq; latino. Ponūtur quoq; prænomina pro nominib⁹ proprijs, & cognomina & agnomina pro se inuicē. ¶Quod est nomē commune?) Quærit de altero diuisionis mēbro, qd est nomē cōmune, q; alij appellatiuū appellāt, diciturq; esse illud, quod pluribus cōuenit. i. de pluribus dicitur. aut, quēadmodū dialectici dicūt, de pluribus ꝑdicatur. vt Musa, quæ dicitur de qualibet sororū, cōe est Calliopæ, Vraniæ, Clio, Melpomenæ. Homo cōmune est Cæsari, Pōpeio, Marcello, & reliquis indiuiduis sub specie humana cōtentis. ¶Quid est species in nomine?) Inquirit de secunda nominis accidētia. i. de specie: & primo quærit quid sit species in nomine: nā cum species multis modis dicatur, quātum ad grāmaticū attinet, species in nomine accipitur pro illo, quo primitiuū a deriuatiuo distinguitur. ¶Itaq; occasione inde accepta quærit de numero, vt sic dixerim, specierū: & dicit esse duas. Primitiuā, & Deriuatiuam: vt sit Primitiua, quæ nō trahitur. i. deriuatur aliunde, vt mons, schola. Deriuatiua, quæ aliunde deriuatur. vt montanus a monte, scholasticus a schola. Sed cum nullum sit nomē nō modo apud latinos, verū etiam, vt Plato in Cratylo deducit, apud græcos, quod nō aliunde ducatur, dicimus tamē illud nomē esse primitiuū, siue (vt Varro dicit.) primigenium, cuius deriuatio non est in promptu: cum forte a Græco, vel Osco, vel Opico, vel deniq; alterius linguæ, vel antiquioris, vel incognitæ verbo deriuetur. ¶Musa igitur cuius speciei est?) Musa, aut primitiuū est, aut a moso, quod est interrogo, vel inquiro deriuatur, vt sint musæ quasi inquisitrices rerum, aut inuentrices. ¶Deriuatiuorum nominum. i. nominum, quæ aliunde deriuantur, quot sunt species, siue differentiæ, siue modi?) Respondetq; esse nouem. Quas primo enumerat, deinde prosequitur de singulis earum. ¶Quod est nomen patronymicum?) Quærit de prima nominum deriuatiuorum specie, quod est patronymicum: dictum, quia plerūque a nominibus patrum formatur?) Respondetq; esse illud, quod significat filium, vel filiam. nepotem, vel neptem, vel aliquem ex posteris (& vt sic dicam) descendentibus ab illo, vnde nomen patronymicum formatur, vt Aeacides significat filium Aeaci, hoc est Peleum. vel nepotem, hoc est Achillem. vel aliquem ex posteris. vt Pyrrhum achillis filium. & Pyrrhum regē Epirotarum, qui ab illo ducebat originem. Formātur etiam patronymica a nominibus matrum. vt ab Ilia Iliades Romulus, a Maia Maiades Mercurius. a Phyllira Phyllirides Chiron. Ouid. xiij meta. Quas obiice firmo clauserat Iliades. Fit etiā a nominibus fratrum. vt Virg. in buc. Tum Phaetontiadas musco circundat amaræ Corticis. i. sorores Phaetontis. & Ouid. i. meta. Mala tanta Phoronidos vltra. i. Iūs, quæ fuit soror Phoronei. & a filijs. vt Althea Meleagris ab Ibico dicta est, referente Diomede. Fiunt prætera a nominibus principum. vt Cecropidæ, & Thesidæ dicti sunt Athenienses a Cecrope primo vrbis conditore, & a Theseo illorum quoque rege. Patronymica masculina in nominib⁹ primæ declinationis formantur a genitiuo. æ. mutata in. ades. vt Aeneas eneæ. Aeneades. æ. Maia. æ. Maiades. ę. In nominibus secūdę declinationis fiunt a genitiuo addita. des. vt Aeacus. æaci. Aeacides. æ. Priamus. i. Priamides. Quę tamen in. eus. diphthongon terminantur, cum duplicem habeant genitiuum in. ei. alterum solutas, & in ei diphthongō alterum: formāt ex se patronymicū ab hoc secundo genitiuo addita. des. vt Prometheus, promethei, vel promethei promethides. ę. Theseus, thesei. vel thesei. thesides, thesidæ. Ouidius i. meta. Inde Promethides placidis Epimethida dictis. & Virg. ij. Georgi. Premiaq; in gentes pagos & compita circum Thesidæ posuere. In nominibus tertiæ declinationis patronymica formātur a datiuo addita. des. vt nestor. oris. ori. Nestorides. Antenor antenoris. nori. rides. Vir. vj. æn. Tris Antenorides, Cereri sacrū Polybeten. Sed hæc regula nō vsquequaq; vera est: nam autores aliquādo addunt aliquid, aliquādo detrahunt. vt ab Atlas. atlantis atlāti. Atlātiades. Amphytrio. onis. oni. Amphytrioniades. Oui. Risit Atlantiades, & me mihi decipis, inquit. Virg. viij. æn. Amphytrioniadę magno, diuisq; ferebat. Ouid. in epistola Penelopes. Siue Menęciadē falsis cecidisse sub armis. Ab æneas quoque fecit Virg. Aenides. v iij. ęneid. Sit satis Aenide telis impune Numanum. Idem quoque. Scipiades fecit pro Scipionides. dicens. Duo fulmina belli Scipiades, & Hora. ij. sermo. Virtus Scipiadę, & mitis sapientia Lęli. & Ouid. Deucalides pro deucalionides. declinanturque omnia per primā nominis declinationem. Patronymica fœminina fiunt à patronymicis masculinis ablata de. vt Priamides. æ. priamis priamidis. Aeolides æolidæ. ęolis ęolidis.

vt Priamides filius vel nepos, vel aliquis ex posteris Priami.

Quod est nomē possessiuum? Quod cum genitiuo sui principalis significat aliquid ex his, quæ possidentur, vt Euādrius ensis ℘ Euandri ensis.

Quod est nomen denominatiuum? Quod a nomine deriuatur, neque denominatur ab aliqua speciali significatione, vt a iustus. iustitia, a sapiens. sapientia.

Quod est nomen diminutiuum? Quod significat diminutionem sui principalis, vt a rege regul9.

Aliquando tamen aliter exeunt, vt ab æneades. æ. æneis. idis. a thesides. æ. theseis. idis. Papi. lib. xij. Thebа. viue præcor, nec tu diuinā æneida tenta. & Iuue. vexatus toties rauci theseide codri. declinanturq; per tertiam nominis declinationem. Reperiuntur quoque nomina fœminina patronymica terminata in. ne. per primam nominis declinationem variata, vt nerine, filia nerei. adrastine, filia adrasti: Acrisione, filia Acrisij. Virgil. in buc. nerine galathea tymo mihi dulcior hyble. Patronymica non sunt in vsu apud eos, qui in oratione soluta scribunt: sed tantum apud poetas, & raro quidem a nominibus latinis: nam illa quæ videntur patronymica Iustinus, iusti filius. albinus, albi filius, longinus, longi filius, potius dicendum, esse possessiua pro patronymicis, sicut e diuerso ponuntur patronymica pro possessiuis, vt Vergil. æneis. pro opere illo Verg. sed de patronymicis alias disseretur plurib9. ℂ Quid est nomen possessiuum? Secunda species nominum deriuatiuorū est eorum, quę dicuntur a græcis, ctetica. a latinis possessiua dicta vt discipulus ex Prisc. verbis respondit: qđ cum genitiuo principali. i. illius nominis vnde deriuatur, significat aliqđ ex ijs, quę possidentur. Cum enim genitiuus possessionem plerūq; significet, nomē, quod dicitur possessiuum equipollet genitiuo illi vnde deducitur, vt quod Vergilius. x. æneidos dixit: nam tibi tymbre caput Euandrius abstulit ensis. perinde est, ac si dixisset Euandri ensis. Sunt etiam quædam nomina possessiuis similia, hoc est, quæ cum non sint possessiua, proprie tamen habent formam possessiuorum. vt. Quintilianus. Iulianus. Gentilia quoq; possessiuis similia sunt, vt Romanus. Hispanus. Exeunt autem huiusmodi possessiua siue gentilia in varias terminationes. in. eus. penultima breui. vt æthereus. a. um. nestoreus. a. um. In. æus. penultima. æ. diphthongo scripta. vt thebęus. a. um. achæus. a. um. octæus. a. um. quæ propria sunt græcorum. In. ius. penultima brebi. vt perseius. a. um. phineius. a. um In. ius penultima longa vt dius. a. um. chius. a. um. phthius. a. um. quæ & ipsa propria sunt græcorum. In. eus. quoque græca sunt, vt argous. a. um. herous a. um. myrtous. a. um. In. us. quacumque præcedente consonante, vt arabus. a. um. lybicus. a. um. indus. a. um. Exeunt præterea nomina gentilia plerumque in. ensis. vt ab Ithaca, ithacensis. ab athenis, atheniensis. a carthagine. carthaginensis. Exeunt & in. as. vt a cesena cesenas. atis. ab arpino arpinas. atis. a sasina sasinas. atis. Exeūt & in. er. is. e. vel. is &. e. vt cāpester. stris. stre. syluester. stris. stre. equester. stris. stre. a campo. sylua. equo. ℂ Qđ est nomen denominatiuum? Respondet ex Priscia. verbis. Denominatiuum nomē est. quod a nomine deriuatur. & quia patronymica & possessiua, de quibus supra diximus, diminutiua comparatiua & superlatiua, de quibus infra dicendum est. a nomine deriuantur: possetque aliquis illa ratione ductus appellare denominatiua. subdit: Neq; denominatur ab aliqua speciali significatione. Nam patronimicum ex eo dicitur, ꝙ a nomine patris deriuatur: possessiuum ex eo, ꝙ significat aliquid ex ijs quæ possidentur. Diminutiuum, ꝙ significat diminutionem sui principalis. Comparatiuum, quod. cum intellectu possitiui significat magis aduerbium. Superlatiuum, quod omnibus superponitur. At vero denominatiuum nō ab aliqua huiusmodi speciali significatione: sed tantum a generali appellatur denominatiuum: quia (vt sæpe diximus) quoties species nomen non habet, necesse est, vt a nomine generis appelletur. Exeunt itaque denominatiua. in. a vt a iustus iustitia, a prudens, prudentia, a cautus cautela. a cantus cantilena. Exeunt in. o. vt a capite, capito capitonis. a naso. naso nasonis. a fronte, fronto, onis. Exeunt in. al. vt a ceruice. ceruical. a tribuno, tribunal. a puteus puteal. In. il. vt a pugilus pugil. In. ium. vt a sole solarium. a rosa. rosarium. In etum. vt oliuetum, ab oliua. coryletum, a corylo. In bulum. vt a cunis, cunabulum. a vesta vestibulum. In. ar. vt a lupa lupanar. a lacu lacunar. In. er. vt ab oleo. oleaster. a pyro pyraster. In. as. vt a bonus. itas. a probus. itas. In. es. vt ab equus eques. a pes. pedes. In. is. vt a fides fidelis. a crudus crudelis. In. os. vt a lepus lepos. In. us. vt a tribus tribunus. In. ceus cea. ceum, & in. cius. quę materiam significant. vt triticeus, harundinaceus. cementicius, ex materia tritici. arundinis. cementi. In. eus. vt terreus. aureus. frondeus. arbuteus. ex materia terræ. auri frondis, arbuti. In. osus. habitionem siue copiam significant. vt animosus, saxosus. idest habens animi vehementiam, & copiam saxorum. ℂ Quod est diminutiuum? Ex Prisc. propemodum verbis respondet, diminutiuum est, quod diminutionem sui principalis siue primitiui demonstrat, vt a rege regulus, a fratre fraterculus. Priscia. addit absolute. ad comparatiuorum differentiam, quia comparatiua aliquando minuunt vim primitiui, sed non absolute, sed comparatiue. Exeunt diminutiua in varias terminationes: sed plerunq; in. ulus. ula. ulum. vt a fratrer fraterculus. a soror sororcula. a munus munusculum. a bonus. bellus, bellulus bellula bellulum. a bimus, bimulus bimula bimulum. Exeunt aliquando in. io. vt ab homine homuncio. a sene senecio. aliquando in. aster. tra. trum q̄ proprie nō sunt diminutiua: sed imitationen quādā significantia, vt a pyro. raster a filia filiastra. a menta mentastrū. Exeunt & in. olus ola olum. vt a sergius sergiolus. a corona carola. a pallio palliolum. Aliquando in ellus. a. um. vt a cane catelus a puera puella, a scanno scabellum. a tener tenera tenerum, tenellus tenella tenellum. Aliquādo in illus illa illum. vt a pugnus pugillus. ab horeste horestilla. a paruo pusillus pusilla pusillum. Aliquando in. eus. vt ab equo equuleus. Aliquando in. iscus. vt a pan paniscus. a petrus. iscus. a. syro syriscus: sed hæc forma est a nominibus græcis. Sunt quædam, quæ cum formam diminutiuorum habeant, diminutiua non sunt. vt auunculus. i. cuniculus cuniculi. musculus musculi, pro neruosa torositate. pediculus. i. cuculus. i. cicercula cicerculæ, nouacula nouaculæ. lentucula lenticulæ. acicula aciculæ. auricula auriculæ. mentula mentulæ. fidicula fidiculæ. cubiculum cubiculi. curriculum curriculi, vmbraculum vmbraculi. crepitaculum crepitaculi: quæ videntur deducta ab auo. cunno, mure. pede, cicere, nouo. lente, acu. aure, mente, fide. cubili. curru. vmbra, cubitu.

Quod eſt nomen comparatiuum? Quod cum intellectu poſitiui, vel aliquo participe ſenſus poſitiui ſignificat magis aduerbium. vt iuſtior magis iuſtus. inferior, magis infra,

Comparatiua vnde formantur? A nominibus adiectiuis, quæ poſſunt incrementum, diminutionemq; ſuſcipere, vt a bonus. a. um. melior. a doctus. a. um, doctior. Et a verbis. vt a detero, deterior. & ab aduerbijs, & præpoſitionibus, vt a pridem prior. ab vltra vlterior.

Comparatiua quomodo formantur? In nominibus adiectiuis ſecũdæ declinationis, formãtur a genitiuo terminato in. i. addita. or. vt alb9 albi albior. In nominibus vero tertię declinationis. a datiuo addita. or. vt fortis forti fortior. A nominib9 habẽtibus vocalẽ ante. is. vel. us. cõparatiua non formantnr. ſed ſupplẽtur ex hoc aduerbio magis, & poſitiuo, vt tenuis, magis tenuis arduus magis arduus.

¶ Quod eſt nomem comparatiuum? Comparationem (vt ſupra memorauimus) Diomed. & Donatus in nominis accidentia numerant: nos autem pleroſque grammaticorum ſequuti. comparationem in ſpeciei partes reiecimus: illa perſuaſi ratione, quod non omnibus, ſed certi cuiuſdam generis & ſignificationis nominibus accidit comparatio. Cuius gradus cum ſint tres, hoc eſt, poſitiuus, comparatiuus, & ſuperlatiuus, omiſſo poſitiuo, hoc eſt, primo comparationis gradu, a quo tanquam a prima poſitione reliqui duo formantur, tria de quolibet illorum quærit. Primum, quæ ſint comparatiua, & ſuperlatiua. Secundum, a quibus nominibus deriuentur. Tertium, quomodo debeant formari. Cum quibus caſibus conſtruantur lib. iiij. dicturi ſumus. Igitur interroganti, quod eſt nomen comparatiuum, reſpondet, nõ quid eſt, ſed quid ſignificet dicens ex Priſciani verbis: Comparatiuum eſt, quod cum intellectu poſitiui. i. vltra illud, quod ſignificat nomen poſitiuum. aut aliquo participe, ſenſus poſitiui. i. quacunq; alia parte orationis, quæ ponitut loco nominis poſitiui. puta verbo, participio, præpoſitione, aduerbio, a quibus (vt mox dicetur) comparatiua poſſunt deriuari: ſignificat aduerbium magis. vt fortior, magis fortis. Nam omnia comparatiua in magis & ſuum poſitiuum reſolui poſſunt: præterquam ipſum magis, quod cum ſit comparatiui aduerbium, ab eo quod eſt maior, & maius, literarum facta mutatione, non poteſt in aliquid aliud reſolui. Quod vero Lauren. ait, comparatiua æque poſſe reſolui in plus, vehementius, & validius: vt fortior, plus fortis, vehementius fortis. validius fortis, non inficior: ſed ea ipſa rurſus in magis reſoluuntur. vt plus. i. multo magis. validius, magis valide. vehementius, magis vehementer. ipſum magis in aliud non poteſt: nam iſto modo nullus in reſoluendo terminus occurreret. Sed cum comparatiuus aliquid addere velit poſitiuo, quoties reperitur abſolutum (hoc eſt non comparatum) aut idem valet, quod poſitiuus, dicente Quintiliano. j. inſti. Vtimur vulgo comparatiuis pro poſitiuis, vt ſi quis ſe infirmiorem appellans non dixit pro minus, quam infirmus. Aut etiam minus ſignificat, quam poſitiuus: vt Priſcia. exponens illud Vergilij. j. æneidos. triſtior & lachrymis oculos ſuffuſa nitentes. triſtior (inquit) pro ex parte triſtis. Seruius pro triſtis tantum, hoc eſt, pro poſitiuo exponit. Neque aſſentior Vallæ, qui auidiuſcule reprehendit Seruium, & cum illo Varronem, Pliniumque dicentes, ſenior & iunior eſſe comparatiua per imminutionem: vt ſit ſenior nondum aut non ſatis ſenex: iunior non ſatis iuuenis: qui mihi rectius, quam Valla ſentire videntur. Quoties namque non exprimitur is, ad quem ſit comparatio, quemadmodum ſupra memorauimus, comparatiuum minus ſignificat, quam poſitiuum, aut tantundem. vt Vergilius. vj. æneid. de Carone: Iam ſenior: ſed cruda Deo viridiſq; ſenectus. quid enim amplius deſideramus, cum ipſe Vergilius exponat, quid ſit ſenior ſubijciens: ſed cruda Deo viridiſque ſenectus, hoc eſt, non adulta, aut præceps, ſed viridis & cruda, hoc eſt, incipiẽs. Quod vero Laurentius affert ex Ouid. de triſtibus: ſoſpite ſic te ſit natus quoque ſoſpes, & olim imperium regat hoc cum ſeniore ſenex. Non videt homo auiditate carpendi cæcus ſignificationem hoc loco ſenioris augeri; quia ſit comparatio ſenioris ad ſenem. Priſcianus autem, ſeruius, Varro, & Plinius de abſoluto, non de comparato intelligebant. Eadem quoque ratione comparatiuus, vt mox dicetur, poteſt trãſcendere ſuperlatiuum ſi illi ſuperponatur. vt ſi dixeris. Hector fuit fortiſſimus, ſed Achiles fortior. idem quoque dicendum eſt de eo, quod affert ex Quintil. de Iſocrate: eo que iam ſeniore, octauum enim & nonageſimum compleuit annum. manifeſtum eſt enim comparari Iſocratem iam ſeniorem ſibi ipſi ſeni. vt ſi dicat ſenex, ad decem annos ſum futurus ſenior. Cicer. in fine. iij. offi. Vale mi Cicero, tibique perſuade, te mihi eſſe chariſſimum: ſed multo fore chariorem, ſi talibus monumentis præceptiſque lætabere. ¶ Comparatiua vnde formantur? reſpondetque non paſſim ab omnibus partibus orationis formari: ſed tantum a nominibus adiectiuis, quæ poſſunt incrementum diminutionemque ſuſcipere, aut quemadmodum aiunt Diomed. & Donatus, quæ qualitatem, aut quantitatem ſignificant. Nam, quod ab ipſe ipſa ipſum, Plau, fecit ipſiſſimus, & in penulo: nullus me eſt penus penior. & qui a Nerone neronior, a lapide lapidior fecerunt, nimis licenter abuſi ſunt comparatiuo, & ſuperlatiuo. A participio futuri in. rus. ſiue in. dus. comaparatiua & ſuperlatiua non formantur, niſi quod Plautus more ſuo in rudente finxit a periturus perituriſſime: cædo (inquit) ſis mihi talentum magnum argenti perituriſſime. Et quod iuniores dicunt reuerendiſſimus, & obſeruandiſſimus. Ex quo infertur, comparatiuum non poſſe formari a nominibus, quorum ſignificatio non poteſt creſcere, aut minui. qualia ſunt ingens, vnicus. ſumus. imus. omnipotens, quamquam Macrob. dixit omnipotentiſſimus. Nomina etiam numeralia, ſiue ſint diſtributiua, ſiue ordinem ſignicantia, vt primus, ſecundus, tertius. &c. non reperiuntur comparatiua neque ſuperlatiua. Sunt præterea quædam comparatiua, & ſuperlatiua, ſine poſitiuo. Vt ocyor. ocyſſimus. ¶ Comparatiua quomodo formantur? reſpondetque, quod cum nomina adietiua ex quibus poſſunt comparatiua formari, aut ſint primæ declinationis & ſecundæ, aut etiam tertiæ. in illis prioribus formantur a genitiuo terminato in. i. in poſterioribus a datiuo addita, or. A, præpoſitione, aduerbio, & verbo nullam certam rationem ſequuntur.

Quod est suplatiuum nomen? Quod ad pluressui generis comparatum, omnibus superponitur: vel per se prolatum significat quātum positiuum cū hoc aduerbio valde: vt Plato græcorum doctissimus, & Plato doctissimus, istde, valde doctus.

Superlatiua vnde formātur? Ab eisdē nominibus adiectiuis, vnde formantur comparatiua.

Superlatiua quomodo formātur? In nominib⁹ adiectiuis in.er. desinētibus superlatiua formātur addita.rimus. vt tener tenerrimus. pauper pauperrimus. Alias vero, aut positiua sunt secūdę declinationis, aut tertiæ. Si secūdę declinationis, superlatiua formātur a genitiuo terminato in.i. addita.s. & sim⁹. vt albus albi, albissimus. Si tertiæ, formātur addita.simus. tantum: vt fortis. fortissimus.

Patiūtur istę regulę exceptionē? Nimirū patiūtur: quoniā & a verbis, & ab aduerbijs, & a p̄positionibus aliqñ formant̄. Sed a nominibus irregularia quædā nō legitime formantur, de quibus alias.

¶ Quod est nomē superlatiuū?) Quęrit rursus tria eadē, quæ de cōparatiuo. Respondetq; primū ex Pris. verbis, Superlatiuū esse, quod cōparatur ad plures sui generis, quia cōparatiuus etiam ad vnū, & ad res diuersorū generū potest cōparari, omnibus superponitur. i. omnes in significato superlatiui transcēdit, vt Plato gręcorum longe doctissimus: Plato enim cum sit Gręcus ad reliquos omnes cōparatus omnibus superponitur: neq; enim recte atq; Latine diceretur. Plato latinorū doctissimus, cum Plato latinus non fuerit. At vero per cōparatiuū recte dixeris Græci doctiores sunt Latinis: & Plato eloquentior Cicerone. Et addit, vel per se prolatū. i. nō facta cōparatiōe, sed absolute positum significat quantum positiuū hoc aduerbio valde, vt Plato doctissimus. i. valde doctus. quod inepte a Pris. exponi Valla his verbis ostēdit. Quid (inquit) absurdius, quā cū verbis exponamus cōparatiuū per cōparatiuum exponere superlatiuum per positiuum: sed quēadmodū hoc auidius, ita illud iustissime reprehendit. quod Prisc. exponit: fortissimus Græcorū fuit Achilles. i. super omnes græcos fortis, esset enim super se fortis Achilles, nisi subintelligatur relatiuū diuersitatis, hoc est, super cæteros græcos, cū sit græcus. Itaq; infert exponēdum fuisse potius: Achilles fuit gręcorū maxime fortis. quādo quidem fortior exponitur magis fortis, sed de graduū cōparatione, lib. iiij. q̄d reliquū est, dicturi sumus. ¶ Superlatiua vnde formātur?) ab eisdē respōdet nominibus adiectiuis, a quibus formātur cōparatiua, hoc est, ab ijs, quę incremētum diminutionēq; possunt recipere. ¶ Superlatiua quomodo formātur?) Superlatiua quēadmodum formētur, satis explicite demōstrat. Regulæ tamē superiores, quæ de cōparatiuis & superlatiuis traditę sunt, patiuntur ex parte aliquādo exceptionē. vt in his. Bonus. a. ū. a quo debuit esse bonior bonissimus. & dicim⁹ melior optim⁹. Malus. a. um. pro malior. issim⁹, dicim⁹ peior pessim⁹. Magnus. a. ū. p magnior. issimus. dicimus maior. ximus. Paruus. a. um. p paruior paruissimus, dicimus minor minim⁹. Multus. a. um. pro multior. issimus. dicimus. Plus tantum genere neutro in singulari: & in plurali plures & plura cōmune triū generum in comparatiuo: & in superlatiuo plurimus. a. um. Dexter dextera. ū. quod etiam per syncopā dexter. tra. um. dicitur. Pro dextrior. trissimus, vel dexterissim⁹: dicimus dexterior dextimus. Salust. in iugur. Sylla cum equitatu apud extimos. Varro de hęresibus. A primo cōpito dextimā viam munit. Eadem quoq; ratione a Siniter. a. ū pro sinistrior. issimus. dicimus sinisterior sinistimus. Senex senis, cum sit substantiuum generis masculini, fecit ex se comparatiuum tantum senior, quēadmodum & Iuuenis. iunior. pro iuuenior. Neq; tamē dicim⁹ senissimus, & iuuenissimus. Nequā, cum indeclinabile sit, tamen ex proportione regularū formauit nequior nequissimus. Maturus. a. ū. debuit formare superlatiuū maturissimus: & fecit maturrimus. vt Cicer. de ora. Quippe qui omnium maturrime ad causas publicas accesserim. quāquam idem in. v. ad Herennuū dixit. In ætate maturissima velint comparare. Eadem quoq; ratione. Vetus formauit superlatiuū veterrimus. pro veterissimus. Virg ij. æneid. Ingens ara fuit, iuxtaq; veterrima laurus. quāquam videri potest esse deriuatū ab eo, q antiquiores veter dicebant. vt Ennius. Cum veter occubuit Priamus sub Marte Pelasgo. Magnificus, & reliqua huius formæ a facio composita, qualia sunt Munificus. mirificus. maleficus. beneficus. a formatione aliorum descendentia fecerunt, comparatiuum in. entior. & superlatiuum in. entissimus. vt Magnificus. magnificentior magnificentissimus. Munificus, centior. centissimus. Mirificus mirificentior. mirificentissimus. Maleficus. centior. centissimus. Beneficus. centior. centissimus. Antiquiores tamen proportionem sequuti magnificissimus, & beneficissimus dicebant. vt Cato de Ptolemęo rege beneficissimo. & Actius magnificissimo excellētissimoq; honore. & Teren. in Phor. Quid nam arbitrare nescio, atqui mirificissimus. Maledicus quoq;, Benedicus, Veridicus in hunc modum gradus formant Maledicentior. centissimus. Benedicentior. centissimus. Veridicētior. cētissimus. Beneuolus Maleuolus ad superiorē formā beneuolentior tissimus. & maleuolētior. tissim⁹. faciunt. Magniloquus. Multiloquus, & similia a loquor. eris. composita eodem modo mittunt comparatiuum & superlatiuum. vt Magniloquus. entior, entissimus. Multiloquus. entior. entissimus Vaniloquus. entior. entissimus. Facilis. Agilis. Humilis. Gracilis. Similis superlatiuū misere in. limus. vt Facilis. facillimus. Agilis. llimus. Humilis. llimus. Gracilis. illimus. Similis. illimus. A verbis duo venerunt comparatiua, & totidem superlatiua. Quanquam sunt, qui illa eadem a nominibus deriuare cōtendant. a Deter, quod in vsu non est, deterior. deterrimus, quod a detero potius deriuatur, & a Potis & pote potior. tissimus, quod a potior. itis. magis deriuari videtur, cum a significatione potis & pote recesserit. ¶ Ab aduerbijs quoq; & præpositionibus formantur comparatiua, & superlatiua. vt a penitus penitior. tissimus. Apule. Socraticus. in Hermag. Trahere (inquit) se in penitiorē partē dom⁹. Plau. præterea in Persa. furtiuā aduectā ex Arabia penitissima. quāquam possunt videri formata a nomine prisco penitus. a. um. quo Plau. in asinaria est vsus. Age quæso Hercule vsq; ex penitis faucibus. A pridem prior primus: nam superlatiuum esse hoc ex constructione intelligitur. dicimus enim primus omniū. Ab extra dicimus exterior extim⁹. ab Intra interior. intimus. a Citra terior. citim⁹. ab Vltra. terior. vltimus. quanquam exterior. extimus. & extremus. a quo iterum comparatiuum fecit. Apul. i. meta. dicens. Si quid est tamen nouissimo extremius. possunt videri formata ab exter era. erum. quo Virgil. est vsus. iiij. æn. Et nos fas extera quęrere regna. & Papin. xi. Theba. Ne qs sua pignora curæ Exter honos. a Citer. tra. ū. quo est vsus Cato, & Affranius, citerior. citim⁹. Cicero. vj. de repu. Ea minima, quæ vltima

Quod est nomen verbale? Quod a verbo deriuat, vt ab amo.as. hic et hęc amabilis.& hoc amabile. Quod est nomen participale? Quod a participio deriuatur vt a lectus, lector & lectio.

a Cælo citima, a terris luce lucebat aliena. a Supra superior supremus. ab Infra inferior, infimus, quæ & ipsa possunt videri formata a superus.a.um.& inferus.era.rum, quibus est vsus Liuius Andro. Inferus an superus tibi fer Deus funera Vlysses. nunc tantum in plurali dicimus Superi superorũ, & inferi inferorum. Post quoque format ex se posterior & postremus, quanquam videri potest deductum a posterus postera posterum. Ante, format comparatiuum anterior, superlatiuo caret: sicut a Sene senior. Prope fecit comparatiuum propior, & superlatiuũ proximus, quod & ipsum ex se comparatiuum fecit proximior. Vulp. ad edictũ. Si quis proximior cognatus nasceretur. & Vege. proximior dextra sit, quæ plagĩ possit inferre. A Nuper Cic. fecit nuperrime scribens ad Heren. quod nuperrime (inquit) dictum est facile memoriæ mandatur. potest & ab eo, quod nuperus nupera nuperum, quo Plau. vtitur in captiuis, deriuari. Recens (inquit) captum hominem nuperum & nouitium. Ocyor pro velocior non habet positiuum latinum vnde formetur. Ocyssimus quoque pro velocissimus. Deriuantur tamen ab ocys græce, quod velox interpretatur. Comparatiua quoque & superlatiua, non formantur a nominibus adiectiuis habentibus i. vel. u. vocales ante. is. vel. us. vt pius, arduus, quæ supplenda sunt per aduerbia illa magis & valde. Antiquiores tamen Pientior pientissimus dicebant: & ab Egregius Iuuenalis dixit: Egregi⁹ cœnat, meliusq; miserrimus. pro egregijus. & Pacu. mulier egregijssima forma. & a Strenuus strenuior fecit Plau. in epidi. dicens. Nam sternuiori deterior si prædicat suas pugnas. & Lucil. Villicus strenuior si euaseris. Ab Industrius quoque industrior. C. Gracchus in tuberonem: vt in me industrior sis, quam in te. & ab Innoxius innoxior. Cato. antiquiorem animum inducent esse, quam innoxiorem. & a Perpetuo perpetuior & perpetuissimus. idem Cato fecit dicens: Idque perpetuius atque firmius respicit. & alio loco idem: Fugit maxima flagella perpetuissimo curriculo. ¶ Quod est nomen verbale?) Verbalia nomina sub varijs formis exeunt a verbo. In. a. vt a Candeo candela. a Suadeo. suadela. a Caueo cautela. siue sit a cautus cauta cautum. In. e. vt a Sedeo sedile. a Cubo. cubile. In. o. vt a Lateo latro. a Lenio leno. a Palpo. as. palpo palponis. In. il. & in. ul. vt a Vigilo vigilas, vigil. a Consulo consulis consul. ab Exulo exulas, exul. a Præsum præes, præsul. In. bulum. vt a Voco vocas, vocabulum. a Sto stas, stabulum. a Pasco pascis, pabulum. In culum. vt a Diuerto diuertis. diuerticulum. ab Oro oras oraculum. a Propugno propugnas, propugnaculum. Alia exeunt in. mentum. vt ab Induo induis, indumentum. a Munio munis, munimentum. a Fulcio fulcis, fulcimentum. In. men. vt a Foro foras, foramen. a Certo certas, certamen. a Nuo nuis, numen. Et sunt huiusmodi nomina plerunque poëtica. vt Solamen solaminis. Munimen muniminis. Molimen moliminis. Oblectamen oblectaminis. In. er. vt a Rubeo rubes. ruber. a Macero, macer a Lacero, lacer. In. or. vt a Coloro, color. ab Honoro, honor. a. Laboro, labor. In ur. vt a Murmuro, murmur. ab Auguro, augur. a Saturo, satur. In. es. vt a Tego, tegis, teges tegetis. a Mergo mergis, merges mergitis. a Struo struis, strues struis. In. bilis. quæ passionem significãt, vt ab Amo amabilis. Lego legibilis. ab Audio audibilis, idest, quod potest amari, legi, audiri. Exeunt in. ilis. alijs consonantibus præcedentibus. vt a Doceo docilis. a Sentio sensilis. Lucre. in. ij. Ex insensibili ne credas sensile nasci. ab Vtor. vtilis, idest quod potest doceri sentiri & quo possumus vti. Penetrabilis tamen actiue reperitur. Virg. j. Georg. Penetrabile frigus adurat. & . xij. æneid. Aspice num mage sit nostrum penetrabile telum. & Ouid. xv. meta. penetrabile fulmen. Idem tamen libro. xij. eiusdem passiue dixit Nullo penetrabile telo. Gresibilis. quod graditur. rationabilis actiue & passiue. Terribilis quod terret, & quæ dialectici finxerunt risibilis. hinnibilis. pro risiuus. hinnitiuus & similia. vt cruciabilis & dissociabilis. In. os. vt a Custodio. is. custos. dis. a Do das, dos dotis. In. us. vt a Superbio. is. superbus. ab orbo orbas orbus. a parco parcis parcus. In bundus significant cum participio præsentis temporis & quadam nimietate, non (vt Priscia. putauit) similitudinem: vt Vitabundus valde vitans. Moribundus valde moriens. In. ax. vt a Voro voras, vorax uoracis. a Teno. es. tenax tenacis. a peto petis petax. cis. a Sagio. sagis, sagax. cis. In. ex. vt a Lateo. tes. latex, icis. a Verto. tis. vertex. icis. In. ox. vt a Voco. cas. vox. cis. In. ux. vt a Luceo. ces. lux. a Duco. cis. dux. In. nx. vt a Coniungo coniunx. sunt qui malint coniux a coniugo. gas. In. rx. vt ab Arceo. ces. arx. a Mercor. aris. merx. ¶ Quod est nomen participiale.) Nomina participialia sunt, quæ a participijs, siue a verbis participialibus, quæ alij dicunt supina, formantur. Horum quædam terminantur in. io. fiuntque ab vltimo supino. u. finali mutata in. i. & addita. o. vt a Lectu, lectio ab Auditu, auditio. a Visu visio. dicimus tamen a Cubo. bas. bitum. bitu. non cubitio, sed cubatio. Varro de origine linguæ latinæ, A cubatione (inquit) cubiculum est. a Domo domas, domitum domitu, non domitio, sed domatio, quia (vt in supinis diximus) etiam domator a domatu deducitur. a Lauo lauas lotum, non lotio, sed lauatio ab alio supino quod est lauatum. Cicero ad Varronem. Ante te certiorem faciam, vt lauatio parata sit. a Frico fricas. ictum. ctu. frictio. ab eo quod est fricatum fricatio. Celsus. libro primo in ipso quoque itinere frequens frictio. Plinio libro. xxxiij. frictiones inhibeat oculorum. Colume. libro. vij. Cum fricatio nihil profuit, scarificatione demitur. Eodem modo autore Valla a Tonatu potius dicimus tonatio: quam Tonitu tonitio. a Sonatu sonatio. potiusquam a Sonitu sonitio. a Præstatu, præstatio. potiusquam a Pręstitu Præstitio. Quædam terminantur in. or. quæ formantur ab vltimo supino, u. finali mutata in. or. vt ab Amatu amator, ab auditu auditor, & omnia significant actionem, præter vnum Vector, quod actionem & passionem significat, eum videlicet, qui vehit, & qui vehitur. Lucan. in. iiij. Vectoris patiens tumidum superemicat amnem. Idem in. v. Causa timoris Vectorem non nosse tuum. vtrobique passiue. Martialis posuit actiue. Per te, perque tuã vector lasciue puellam. & Seneca in Hercule furente Tyriæ per vndas vector Europæ nitet. Ab his rursus formantur fœminina nomina terminata in. trix. tor. mutata in. trix. vt Amator. atrix. Creator. creatrix. Altor. altrix. Ab eo tamen, quod est Nutritu nutritor euphoniæ causa dicimus nutrix, & non nutritrix. Propter in consequentiã quoq; literarum a nominib⁹ terminatis in. sor. formantes fœminina. t. interponimus, vt ab Assessor assestrix. a Possessor. possestrix. a Tonsor tonstrix, ab Expulsor. s. litera extrita expultrix. Afranius. Assestricem me sibi adesse vocat. & Philo Hierony. interprete. Da mihi sediũ tuarũ assestricem sapientiã. Martia. tonstrix. Suburæ faucibus sedet primis. Sed ista tonstrix Amiane non tondet. Cice. v. tusc. de philosophia: Indagatrix (inquit) virtutum, expultrix q; vitiorum. Sunt tamen quædam, a quibus nemo audeat formare fœmininum in trix. vt

a Curſor curſtrix, a Deriſor. deriſtrix. a Morſor. morſtrix. a Perſuaſor. pſuaſtrix. Plaut. in Bacchidib. Probri perlecebræ, & perſuaſtrices. & ſimilia. In. tilis. ſilis, & xilis. deſinentia in ſignificatione ſimilia ſunt participijs, vnde formantur, vt Fictilis, Raſilis, Nexilis. quod fictum, raſum, & nexum eſt. In. tius. quoq; terminata eiuſdem prope ſunt ſignificationis cum participijs vnde formantur, vt Scriptitius. Factitius. Deditius, quod factum, ſcriptum, & deditum eſt. In. iuus. iua. iuum. tum actionem, tum paſsionem ſignificant. vt Actiuus quod agit. Paſsiuus quod patitur. Indicatiuus quod indicat. Inſitiuus non quod inſerit, ſed quod inſeritur. Horatius in epo. Vt gaudet inſitiua decerpens poma.

Quod eſt nomen aduerbiale? Quod ab aduerbio deriuatur, vt a Perendie perẽdinus. dina. dinum.

Quid eſt genus in nomine? Illud, quo maſculinũ a fœminino diſtinguitur: & neutrum ab vtroq;.

Genera nominum quot ſunt? Septẽ, Maſculinũ. Fœmininum, Neutrum, Commune duorum, Cõmune trium, Dubium, Promiſcuum.

Quod eſt nomen Maſculinum? Quod declinatur cum hic, Vt hic dominus, hic ſermo.

Quod eſt nomẽ Fœmininum? Quod declinatur cum hæc, Vt hæc muſa, hæc terra.

Quod eſt nomẽ Neutrum? Quod declinatur cum hoc, vt hoc templum, hoc regnum.

Quod eſt nomen Commune duorum? Quod declinatur cum hic, & hæc, Vt hic & hæc ſacerdos, conuiua.

Quod eſt nomen Commune trium? Quod declinatur cum hic, & hæc, & hoc, Vt hic, & hæc, & hoc prudens. fœlix.

Quod eſt nomẽ Dubium? Quod declinatur cum hic vel hæc, Vt hic vel hæc finis, hic vel hæc cortex.

Quod eſt nomẽ Promiſcuũ? Quod cum articulo hic vel hæc ſignificat animalia vtriuſq; ſexus, Vt hic milus, hic mus, hęc aquila, hæc dorcas.

Muſa igitur cuius generis eſt? Fœminini generis, declinatur enim cum hoc articulo hæc. Vt hæc muſa muſæ, Da regulam generis. Nomen quod ſit in. a. finitum, dic muliebre. neq; enim ab ea excipitur Muſa.

Quid eſt numerus in nomine? Incrementum quãtitatis ab vno vſq; ad plura procedens.

(Quod eſt nomen aduerbiale?) Aduerbialia dicuntur nomina non tantum, quæ ab aduerbijs deriuantur, ſed etiam quæ a præpoſitionibus, quæ quoties caſualibus ſuis non apponuntur, aduerbia potius dicuntur. vt ab Hodie hodiernus. ab Heri heſternus. a Cras craſtinus. a Perendie perendinus. ab Infra infernus. a Supra ſupernus. ab Extra externus. (Quid eſt genus in nomine?) Genus in nomine aut naturale eſt, aut ab vſu, atque autoritate deſcendit. naturale, eſt earum rerum, quæ ſexu diſtinguntur, hoc eſt, marium & fœminarum, quæ ſunt in natura generationis principia: vnde ab his duobus genera dicta ſunt a generando, de quibus Priſcia. dixit Duo genera ſunt, quæ ſola ratio naturæ nouit maſculinum, & fœmininum. Genus illud alterum, quod ab autoritate defluxit, nullum ſexum præ ſe fert: ſed illud tantum ſequitur, quod vſus confirmauit. vt Lapis, Terra, cum in natura nullius certi ſint ſexus, alterum maſculino, alterum fœminino genere vſus protulit. Ergo recte dixit genus in nomine eſſe notionem quandam: qua maſculinum a fœminino diſtinguitur, aut natura duce, aut vſu: & neutrum ab vtroque, nam ex illis duobus & ex hoc reliqua genera fiunt. (Genera nominum quot ſunt?) Ad quinque genera, quæ libro. j. & . ij. poſuit. duo reliqua adiecit dubium, & promiſcuum. de quibus iterum ſingulatim quærit. (Quod eſt nomen maſculinum?) Non magis ſatiſfacit hoc loco, quam libro primo. nam (vt illic dicebamus) non propterea dominus eſt maſculini generis, quia declinatur cum hic: ſed declinatur cum hic, quia eſt generis maſculini. ſed in hoc ſequitur vulgarem rationem: nam vera ratio erat, cur dominus ſit generis maſculini, aut quia reperitur coniunctus cum nominibus adiectiuis generis maſculini, aut ratione ſignificationis, quæ ad maſculos tantum pertinet, aut denique, quia ſecundæ eſt declinationis in. us. terminatum, ſed (vt in capite generis dictum eſt) illa ratio valet apud græcos plurimum, qui loquuntur per articulos, apud latinos nullius eſt momenti. (Quod eſt nomen Dubium?) Quia de dubijs ſiue incertis generibus in fine capitis, q; de genere ſcripſimus, ſatis copioſe dictum eſt, nihil aliud hoc loco dicimus, quam q; dubium genus differt a communi duorum in eo, quod Dubiũ eſt, quo autores nulla ratione ducti, ſed ſola autoritate ſub alio genere vſi ſunt. Commune vero eſt, vbi viſu ſecernimus ſexum, quem vtrumque ſub vna terminatione proferimus, vt hic & hæc homo, hic & hæc canis: in quo etiam ab epicœno differt vt ſtatim dicemus. (Quod eſt nomen Promiſcuum?) Quod græce epicœnum, latine interpretatur promiſcuum, ſiue confuſum: inter quod & commune hoc diſtat, q; commune eſt, vbi viſu ſecernimus ſexum: epicœnum vero, vbi viſu non ſecernimus ſexum & ſub vno articulo, quem videlicet firmauit autoritas, vterque ſexus intelligitur. Cum enim naturaliter non poſsimus in promiſcuis ſexum deprehendere, vocem illius ſexus ſequimur, quem vſus elegit: Nam cum in natura ſit diſtinctus ſexus cuiuſque ſpeciei animalium perfectorum, puta milui, aquilæ, cũ nos alterum ab altero diſtinguere non poſſemus, placuit in altero maſculinum, in altero fœmininum eligere: ita tamen vt ſub altero illorum ſubintelligeremus alterum. (Muſa igitur cuius generis eſt?) Reſpondetque adhuc primo tanquam rudis in hac generis ratione: ſed iterum interrogatus affert regulam, quod Muſa propterea eſt generis fœminini, quia terminatur in. a. potuiſſet etiam illam rationem ſiue regulam afferre, quod nomina fœminarum, aut quaſi fœminarum generis ſunt fœminini. Cũ igitur Muſæ quaſi fœmininæ dicantur genitæ ex Ioue, & Mnemoſyne, ideſt memoria, iuſte generis fœminini dicendum fuit eſſe Muſa. (Quid eſt numerus in nomine?) Reſpondet eſſe incrementum quantitatis, ſubaudi diſcretæ: procedens ab vno, qui numerus finis eſt ad plura procedens, quia ad infinita numero extenditur illius ſignificatio, ad quam infinitatem determinandam numeri ſunt inuenti, vt centum homines, mille homines: nam cum dixi tantum homines, nil definite loquutus ſum.

Numeri nominũ quot sunt? Duo. Singularis, qui vnum significat, vt homo. Pluralis, qui plura, vt homines.

Musa igitur cuius numeri est? Singularis numeri, quia vnum significat tantum.

Quid est figura in nomine? Illud, quo nomen simplex a composito distinguitur.

Figuræ nominum quot sunt? Duæ, Simplex, quæ non potest diuidi in partes significatiuas eius, quod integrum significabat. vt parens. Composita, quæ potest diuidi in partes significatiuas eius, quod ante compositionem significabat. vt parricida.

Musa igitur cuius figurę est? Simplicis, nihil enim significant mu. & sa. per se separata.

Quid est casus in nomine? Quidam gradus declinationis, per quos nomen inflectitur.

Casus nominum quot sunt? Septem. Nominatiu9. Genitiuus. Datiuus. Accusatiuus. Vocatiuus. Ablatiuus. Effectiuus semper ablatiuo similis.

¶Numeri nominum quot sunt?) Duo (inquit) sed vnius proprie numerus non dicitur: sed quia principiũ est numerandi, & in ipsum reliqui numeri resoluuntur, quodammodo numerus est: quemadmodum nominatiuus inter casus numeratur, non q in declinatione ab alio cadat, sed q ipse principium est cadendi. Illud quoq; animaduertendum est, Græcos tres numeros habere, Singularem, qui ad vnum pertinet. Dualem, qui ad duos. Pluralem, qui ad plures quam duo. At vero latinus sermo dualem non habet, nisi tantum in his nominibus Ambo ambæ ambo, Duo duæ duo, quæ non minus carent numero multitudinis, quam singulari. Sed quæ nomina singulari, quæ plurali numero careant, libro superiori disputauimus. Quid est figura in nomine?) Figura in nomine dicitur a similitudine figuræ quantitatis in corpore: nam quemadmodum corporis figura lineamentis protrahitur: sic in nomine alia est figura quantitatis in simplici, alia in composito. Dicit ergo, quod figura in nomine est illud, quo simplex nomen a composito distinguitur. Deinde rursus quęrit. ¶Figuræ nominum quot sunt?) Respondet ex autoritate Donati, atque Seruij cũ Sergio, duas esse figuras in nomine Simplicem, atque Compositam. Priscia. græcos sequutus addit etiam Decompositam, hoc est, quæ deriuatur a dictione iam composita: vt parricidium a parricida, magnanimitas a magnanimo. Addit Priscia. causam, cur Decomposita figura non sit idem, quod cōposita: quoniam composita potest diuidi in partes, quæ p se aut integrę sunt, aut si corruptæ, vnaquæq; illarum aliquid significat: neq; rursus simplex, quoniam a composita deriuatur. Magnanimitas vero Parricidium & huiusmodi non possunt diuidi in partes aliquid significãtes, Animitas enim & cidiũ nihil per se significãt. Sed hęc ratio Pris. atq; Græcorũ quantũ valeat contra Donati autoritatẽ, nemo est, qui non intelligat, si consideret eandem esse rationem partium corruptarum cum in compositionem veniunt: parri enim & cida nihil magis per se significant, quam cidium & animitas. Vtcunque tamen sit, nos dicamus figuram cōpositam esse dictionum, quæ per se componuntur, aut deriuantur a dictionibus per se compositis. Dicit vero in partes significatiuas eius, quod integrum significat, ideo quia parens potest diuidi in partes significatiuas hoc est in par & in, ens, sed non significatiuas eius quod integrum significat, quod est pater aut mater. Composita, quæ potest diuidi. &c.) Quod intelligendum si compositio fiat ex duobus nominibus, aut ex nomine & verbo, aut ex alijs partibus orationis. præterquam si fiat compositio ex præpositione, quæ plerunque significationem mutat. vt ab emo premo, a facio interficio. Componuntur autem nomina quatuor modis. Ex duobus integris, vt respublica, suburbanus. Ex duobus corruptis, vt efficax, quod ab ex & facio deriuatur. Municeps, quod a manus, & capio. Ex integro & corrupto, vt Ineptus, quod ab in, & aptus componitur. Inermis, quod ab in & armis. Ex corrupto & integro, vt Omnipotens, ex omnis & potens. Nugigerulus, a nugis, & gerulus. Componuntur etiam ex pluribus, vt Imperterritus, ex in & per & territus. Inexpugnabilis, ex in & ex & pugnabilis. Sine præpositionibus raro fit trium dictionum compositio, atque (vt Quintilianus inquit) hoc latino sermoni inconcessum est: quamuis capsis Cicero dicat in libro de perfecto oratore compositum esse ex cape, & si vis. & Solitaurilia ex sue, oue, & tauro. dicente Varrone in secundo de re rustica. Populus Romanus cum lustratur solitaurilibus: circuaguntur verres, aries, taurus. Sed, vt Quintilianus subdit, hæc non tam ex tribus, quam ex particulis trium coeunt. Ex duobus nominatiuis composita ab vtraque parte declinantur, vt respublica reipublicæ. Ex recto & obliquo a parte nominatiui tantum, vt Senatusconsultum, Senatusconsulti. Præfectus prætorio Perfecti præterito. Alteruter tamen, & si ex duobus rectis componatur, a priori parte non inflectitur, itaque dicimus Alteruter. alterutrius. alterutri: & cur ita fiat, laborat Priscianus afferre causam. ¶Quid est casus in nomine?) Et respondet esse quosdam gradus declinationis, per quos nomen inflectitur, idest, gradatim cadit. Priscianus dicit. Casus est declinatio nominis, quę maxime, idest plerunque fit in fine: nam & aliquando fit in medio, vt in dictionibus compositis, quales sunt Plerusque pleraque plerunque, Quilibet, cuiuslibet. ¶Casus nominum quot sunt?) Et respondet esse septem, nam & septimum adiecimus contra communem doctrinam: propterea, quod autores plerunque illius meminerunt: & quod noster Quintilianus grammaticum iubet inquirere, an sit apud latinos vis quædam septimi casus. Nam subdit: cum dico hasta percussi, non vtor ablatiui natura. Laborat Priscianus, & quidem iudicio meo frustra, probare non esse casum septimum apud latinos: idque præcipue illa ratione, quod nulla differentia vocis distet a sexto. quæ ratio (si vera esset) neque ex diuersitate significationis potius, quam terminationis casus distinguerentur: idem esset ablatiuus pluralis cum datiuo eiusdem numeri, & vocatiuus cum nominatiuo, quia in terminatione semper sibijpsis similes sunt. Quod vero idem Priscianus ait, neminem appellare septimum casum illum, cum quo construitur comparatiuum, imo nullus autor est, qui septimum casum admittat, qui idem non dicat comparatiuum construi cum septimo casu, nunquam vero cum ablatiuo. Ergo cum dixit semper ablatiuo similis, intelligendum est in terminatione non in significatione: quoniam simile cum datiuo iunctum similitudinem quantitatis & lineamentorum significat.

Quare dicitur ntũs? Quia per illum nominamur. Rectus vero idẽ dicitur, quia aliunde non cadit.

Quare dicitur gtũs? Quia per eum ostendimus, cuius sumus filij. Vt Antonius Ioannis.

Quare dicitur datiuus? Quia in eo casu ponimus illum, cui aliquid damus. Vt do tibi pecunias.

Quare dicitur accusatiuus? Quia in eo casu ponimus illum, quem accusamus, Vt Pompeius accusat Cæsarem.

Quare dicitur vocatiuus? Quia in eo casu ponimus illum, quẽ vocamus, Vt o Musa mihi causas memora.

Quare dicitur ablatiuus? Quia in eo casu ponimus illum, a quo aliquid auferimus, Vt ego aufero a te libros.

Quare dicitur effectiu⁹? Quia in eo casu ponimus instrumẽtũ, q̃ aliquid efficit, Vt ego peto te saxo.

Musa igitur cuius casus est? Nominatiui, siue Vocatiui, siue Ablatiui, quia in his casibus declinãdo reperitur.

Quid est declinatio in noĩe? Vocis variatio, quæ circa finẽ tãtũ attẽditur, Vt musa musæ musam.

Declinationes nominum quot sunt? Quinq;, Prima, quæ mittit genitiuũ in. æ. diphthongon. vt musa musæ. Secunda, quæ mittit genitiuum in. i. vt dominus domini. Tertia, quæ mittit genitiuum in. is. vt sermo sermonis. Quarta, quæ mittit genitiuum in. us. vt sensus. us. Quinta, q̃ mittit genitiuum in. ei. vt dies diei.

Musa igit̃ quotæ declinationis est? Primæ, mittit enim genitiuũ in. æ. diphthõgõ, Vt musa musæ.

Quotuplex est nominum inflexio? Sexcuplex. Monoptota inflexio est, cum per omnes casus nusquã nomen variatur. vt nominatiuo ador. genitiuo ador. datiuo ador. &c. Diptota inflexio est, cum per duos casus tantum nomen variatur. vt sapho saphus. Triptota inflexio est, cum per tres casus tm̃ nomen variatur. vt templum. pli. templo. Tetraptota inflexio est, cum per quatuor casus nomen variatur. vt Deus. dei. deo. deum. Pentaptota inflexio est, cum per quinq; casus nomẽ variatur. vt sermo. sermonis. sermoni. sermonẽ. a sermone. Hexaptota inflexio est, cum per sex casus nomen variatur. vt vnus. vnius. vni. vnum. o vne. ab vno.

❡ Quare dicitur nominatiuus?) Casus omnes siue ab speciali quadam illorum significatione dicti sunt, vt nominatiuus, quia per eum nominamur: vt ego vocor Antonius. cur non & Factiuus, vel Actiuus, cum per eum quid facimus, vel agimus? cur non Passiuus, cũ per eum patimur? ❡ Eodem modo, Genitiuus dicitur, quia in eo casu ponimus nomen genitoris: cur non & Possessiuus, cum eius significatio cõmunior sit possessio? cur non & Superlatiuus, quandoquidem superlatiuus gradus cum illo construitur? Et eodem modo de reliquis præter Vocatiuum cuius significatio semper habet vocãdi vim. Nominatiuus vocatur etiam Rectus, quia cum cæteri casus ab illo cadant, vnde etiam obliqui dicuntur, ipse etiam in prima sua positione Rectus subsistit, vnde etiam improprie casus nominatur, vt pauloante memorauimus, cum de numero agebatur. Vocatiuum quoque græci Rectum appellant, & si nonnunquam a nominatiuo cadat. Genitiuus quoque tum Casus patrius, tum Paternus, tum Gignendi vocatur. P. Nigidius teste Gel. li. xij. Interrogãdi casum appellat, vt cuius es filius? Datiuus eodẽmodo Dandi casus. & Accusatiuus Accusandi casus, quẽ etiam Diomedes Incusatiuum nominat. Vocatiuus etiam Vocandi, & Ablatiuus etiam Auferendi casus dicitur. ❡ Effectiuum quoque nouo nomine ad superiorum similitudinem nos primum appellauimus, cum ab alijs semper Septimus vocetur, vt Ablatiuus Sextus, latinus a Diomede vocatur. Et quãquam effectiuus alias habet significationes, quam cum per instrumentum aliquid efficimus, nominatur tamen ab hac speciali significatione, quemadmodum de reliquis superioribus dicebamus. Sunt, qui octauum casum ponant: cum scilicet vtimur datiuo pro accusatiuo & præpositione. vt Virg. It clamor cælo. i. in cælum. Illud quoque est aduertendum nomina aptota dici, quæ tantum in nominatiuo casu reperiuntur: vt Iupiter. fas. instar. sed in illis casus nominatiuo similes etiam reperiuntur, vt in masculinis & fœmininis vocatiuus. in neutris accusatiuus & vocatiuus, vt hic Iupiter o Iupiter. hoc fas, accusatiuo fas. vocatiuo o fas. & dicitur aptotum. ab. a. quod priuat & ptosis casus, quasi reliquis casibus carens. ❡ Quid est declinatio in nomine?) Declinatio dicitur a declinando, hoc est, discedendo. Discedunt enim atq; declinant, vt diximus, reliqui casus a recto, idque fit per quosdam veluti scalarum gradus: quæ declinatio fit in fine. ❡ Declinationes nominum quot sunt?) Quinque. Alij septem declinationes fecerunt. Nam Tertiam fecerunt ex nominibus, quæ mittunt genitiuum in. ius. & datiuum in. i. atque ex tertia nostra fecerunt Quartam, & rursus ex quarta nostra nominum masculinorum & fœmininorum fecerunt Quintã, & ex quinta fecerunt Sextam. Septimam vero fecerunt ex nominibus neutris in. u. terminatis, quæ nos per quartam nominum declinationem inflectimus. ❡ Musa igitur quotæ declinationis est?) Quoties de ordine quærimus, per Quotus quota quotum interrogare debemus: de substantia vero per Quis vel qui. Itaq; cum quærimus, Musa quotæ declinationis est? responderi debet per nomẽ ordinale, q̃d est primus prima primũ. Quod si quæreremus, cuius declinationis est, respondendũ fuisset eius, quæ mittit genitiuum in. æ. diphthongon. ❡ Quotuplex est nominũ inflexio?) De formis declinationum quærit, quot sunt: & respondet sex esse formas. Monoptotã, quæ pro omni casu vna eademq; terminatione fungitur, qua inflexione declinantur omnia nomina literarũ: & nomina numerorũ a tribus vsq; ad centum. Mille quoq; cũ est adiectiuũ pluraliter declinatũ: nã cũ est substãtiuũ hoc Mille millis milli millia milliũ millibus declinatur. hac quoq; forma declinantur noĩa barbara, quæ per nostrã declinationẽ inflecti non possunt, in quibus sola constructio facit casuum diuersitates, non articuli, cum Latini illos non habeant.

EGo, quæ pars orationis est?) Respondetque ex Priscia. diffinitione, Pronomen est pars orationis, adiecit tamen declinabilis ad differentiam partium indeclinabilium: quæ pro nomine proprio cuiusque accipitur. Non tamen (vt ait Seru. in artem Donati) pronomina ideo dicuntur esse nomina, quia nominum funguntur officio: quoniam & si nominum vim exprimunt, non tamen plene exprimunt. vnde in pronominum diffinitione Diomedes & Donatus pene aduerbium adiecerunt dicentes, Pronomen est pars orationis, quæ pro nomine proprio posita idem, tantumdemque pene significat, personasque finitas recipit. Sed non omnia pronomina personas finitas recipiunt, vt mox dicemus: quare Diomedes & Donatus non dixerunt simpliciter personas finitas recipit, sed adiecerunt in pronominis diffinitione, personasque finitas interdum recipit. vt ego. tu. ille. hæc tria pronomina (vt ait Seru.) personas finitas tantum recipiunt, quia ad præsentem personam referuntur, quanquam ille variat, vt statim dicemus. ¶ Vnde dicitur pronomen?) Origo pronominis satis expressa est in diffinitione illius. ¶ Pronomini quot accidunt?) Respondet ex Priscia. sententia sex esse pronominis accidentias, quas enumerat. Diomedes & Donatus adiecerunt superioribus qualitatem, & substulerunt speciem. Diomedes etiam adiecit ordinem. Quintil. in pronomine & omnes grammatici antiquiores personam posuerunt. Ea triplex erat. finita. infinita. minus quam finita. Finita est, quæ notat certum numerum, & gestum dirigit ad certam personam. vt ego. tu. Infinita, quæ certam non recipit personam, sed cuilibet potest aptari, qualia sunt illa septem, quæ illi inter pronomina, nos inter nomina ponimus. Quis. Talis. Qualis. Tantus. Quantus. Totus. Quotus. Nomina enim (quemadmodum & tertiæ verborum personæ) infinita sunt, cum nulla in eis certa finiatur persona, nisi pronomini finito adiuncta. Minus quã finita est, quæ certis & incertis personis aptari potest: qualia sunt illa, Sui. Hic. Ille. Iste. Ipse. Is. Pronomina autem possessiua & infinita & minus quã finita esse possunt. ¶ Pronominum species duæ sunt sicut in nomine. Primitiua & Deriuatiua: & enumerat pronomina primitiua, quæ dicit esse octo: & rursus Deriuatiua, quæ dicit esse septem, vt sint omnia quindecim, cum alij duo & viginti, Diomed. aliquanto plura posuerit. ¶ Ego igitur cuius speciei est?) Ex superiori enumeratione, respõdet esse primitiuæ, cũ tamen videatur ex græco sermone deriuatũ. Sed, quẽadmodũ diximus paulo ante, cũ de specie nominũ agebamus, cũ in prõptu, nõ habemus vnde nomen vel quæcũque alia dictio deriuetur, dicimus esse primitiuã. Fac ex eo deriuatiuũ?) Et facit, meus mea meũ. Fac rursus: noster nostra nostrũ. Fac adhuc: nostras nostratis. ¶ Genera pronominũ quot sunt?) Et respõdet esse quatuor, quod inductione probat: nã aut habent tres articulos, vt hic, & hæc, & hoc nostras. & sic sunt cõmunia trium generũ: aut habent tres diuersas terminationes, vt meus mea meum, & sic Primæ respõdet genus masculinũ, Secũdæ fœmininũ, Tertiæ neutrũ: aut illorũ significatio cõmunis est tribus generibus, vt ego. tu. sui. Numeri pronominũ quot sunt?) Omnia repetenda sunt ex ijs, quæ diximus, cum de numero nominũ disserebamus. ¶ Figuræ pronominum quot sunt?) Et dicit esse duas, sicut in nomine, simplicem, & cõpositã: & subdit modos quatuor cõpositionis pronominũ. Cũ nomine, vt huiusmodi, huiuscemodi, quæ Prisc. nominibus annumerat. Cũ altero pronomine. vt istic ab iste & hic: sed aduertendũ hanc cõpositionẽ non fieri, nisi per nominatiuũ, accusatiuũ, & ablatiuũ singulares, & per nominatiuũ, & accusatiuũ plurales tantũ generis neutri. vt istic. istæc. istoc. istunc. istanc. istoc. ab istoc. istac. istoc. Plurali nominatiuo istæc accusatiuo istæc, quæ per aspirationẽ non esse scribenda miror placuisse Prisciano. Cum præpositione quoque pronomen cõponitur per anastrophen, hoc est inuersionẽ pronominis & præpositionis: ea fit tantũ in casu, cui seruit hæc præpositio cum, ex qua cõponuntur tria tantum pronomina trium personarum, hoc est, Mecum. Nobiscum. Tecum. Vobiscũ. Secũ. in vtroque numero. ¶ Cum quis, vel qui etiam, quod ipsum inter pronomina antiquiores numerabant, vt quicum, quibuscum. Componũtur quoque cum aduerbio, siue syllabicis adiectionibus. vt Idem, quod ab is & demum facta vtriusque finis abscisione, vt sit idem, quasi iterum is. In neutro quoque geminatur compositio, dicimusque identidem, quod magis videtur aduerbio cedere, vt significet idẽ quod sæpe. Cicero in. vj. de repub. Hæc ego admirans, referebam tamen oculos ad terram identidem. Idem in libro quarto Tusculanarum Quæstionum: Scindens dolore identidem intonsas comas. Eccum. eccam, Ellum. ellam, Eccos. eccas, Ellos. ellas. Priscianus, & Sergius in Donati artem pronomina esse dicunt ab ecce, & is. ea. id. & ille. illa. illud. composita, quæ tamen Laurentius in aduerbia resoluit. Ex eo quod dixit, aut syllabicis adiectionibus,

¶ De Erotematis Pronominum. Cap. vj.

EGo, quæ Pars orationis est? Pronomen. Quid est pronomen? Pars orationis declinabilis, quæ pro nomine proprio cuiusque accipitur, personasque finitas recipit, Vt ego. tu, ille.

Vnde dicitur pronomen? A pro præpositione, & nomen: quia pro eo ponitur in oratione.

Pronomini quot accidunt? Sex. Species. Genus. Numerus. Figura. Persona. Casus cum declinatione.

Species Pronominum quot sunt? Duæ sicut in nomine. Primitiua, vt ego. Deriuatiua, vt meus.

Quot sunt Pronomina primitiua? Octo. Ego. Tu. Sui. Hic. Iste. Ille. Ipse. Is.

Quot sunt Pronomina deriuata? Septem. Meus, Tuus. Suus. Noster. Vester. Nostras. Vestras.

Ego igitur cuius speciei est? Primitiuæ, non enim aliunde trahitur: quanque græce dicitur ego. Fac ex eo deriuatiuum. Meus mea meum.

Genera pronominũ quot sunt? Quatuor. Masculinum, vt meus. Fœmininum. vt mea. Neutrum, vt meum. Commune trium, vt ego, nostras.

Numeri Pronominum quot sunt? Duo sicut in nomine. Singularis, vt ego. Pluralis, vt nos.

Figuræ Pronominum quot sunt? Duæ, sicut in nomine: Simplex, vt hic hæc hoc. Composita, vt isthic, isthæc, isthoc.

Quot modis componuntur pronomina? Quatuor. Primo cum nominibus, vt eiusmodi. huiusmodi. Secundo, cum altero pronomine: vt isthic isthæc, isthoc.

Tertio cū ꝓpoſitione.vt mecū tecū.Quarto cū aduerbijs,aut ſyllabicis adiectionibus.vt egomet.

Quot ſunt adiectiones ſyllabicæ?) Quatuor,met.te.ce.pte.vt egomet.tute.hicce.meapte.

Perſonæ pronominū quot ſunt? Tres.prima,quæ de ſe loquitur.Secunda, ad quam prima loquitur.Tertia,de qua prima loquitur.

Quot ſunt Pronomina primæ perſonæ? Vnum tantum,Nominatiuo ego. Genitiuo mei.

Quot ſunt ꝓnoīa ſcdæ pſonę? Itē vnū.Ntō tū.Gtō tui.cū oīb⁹ vocatiuis noīm,ꝓnoīm,& pticipiorū.

Quot ſunt pronomina tertiæ perſonæ? Reliqua tredecim cū omnibus nominibus,& participijs.

Caſus Pronominū quot ſunt?Septē,ſicut in nomine,carēt tamē vocatiuo omnia pronomina,ꝑter quā tu.meus.a.um.noſter.a.um.noſtras.atis.caret etiam nominatiuo,cum vctō Genitiuo ſui.

Declinationes pronominū quot ſunt? Quatuor. Prima,q̃ mittit genitiuū in.i.vt Ego mei.Tu.tui.gtō ſui. Secunda,q̃ mittit gtm̄ in.ius.vt Hic huius.Iſte iſtius.Ille illius.Ipſe ipſius. Is eius.Tertia,quæ mittit gntm̄ in.i.æ.i.vt Meus,a.um.Mei meæ mei.Tuus.a.ū. Tui tuæ tui.Suus.a.uū.Sui ſuæ.ſui.Noſter.a.ū.Noſtri.æ.noſtri.Veſter.a.ū. Veſtri veſtræ veſtri.Quarta,q̃ mittit genitiuū in.is.vt Noſtras noſtratis,Veſtras veſtratis.

❡De Erotematis Verborum. Cap.vij.

AMo,q̃ Pars orōnis eſt? Verbū.Quid eſt verbū? pars orōnis declinabilis cū modis & tēporib⁹ ſine caſu,agendi vel patiēdi ſignificatiua.

Vnde dicit̄ verbū? A verbero.as.quia verberato aëre orō profertur,quæ ſine verbo eſſe nō poteſt.

Verbo quot accidūt? Octo.Genus.Modus.Tēp⁹ Numerus.Perſona.Species.Figura.Coniugatio.

quærit rurſus,Quot ſunt huiuſmodi ſyllabæ? dicitq; eſſe quatuor.met,te,ce.pte.❡Met.iungitur ꝓnomini primæ perſonæ per oēs caſus.vt Egomet,meimet,mihimet,a memet, eodē modo in plurali. Cum pronomine vero ſecūdæ perſonæ tantū iungitur obliquis ſingularibus,& omnibus caſibus pluralis:dicimuſque Tuimet,tibimet,temet,a temet.& eodē mō in plurali.In ntō ſingulari nō dicimus Tumet,ne videatur coincidere cū tertia perſona ſingulari pñtis indicatiui huius verbi tumeo.es.tumet.❡Dicimus tamen protumet,Tute.te.ſyllaba breui adiecta.aut tute met. Lucr.in.j. Accipe præterea,q̃ corpora tu te neceſſe eſt,Idem in eōdē,Tutemet a nobis iam quouis tēpore vatum. Iungitur quoq; met tertiæ perſonæ triptoto.ſuimet,ſibimet.ſemet.a ſemet. ❡Pte.quoq; iūgitur abltō tantū quinq; pronominū poſſeſsiuorū mea.tua.ſua.noſtra.veſtra. Dicimuſq; meapte.tuapte.ſuapte,noſtrapte.veſtrapte.Cice.in.j.de Finibus bonorū: qua vos doceat,& ad ſe alliciat ſuapte natura. Et idem iij.de perfecto oratore.P.Craſſum ſuapte interfectum manu. Idem etiā maſculino genere ꝓtulit in.j.Tuſcu.Quæſt.Suopte,inquit,nutu,& ſuopondere ad pares angulos ferantur. ❡Ce. particula tantū additur caſibus illorū pronominū hic.ille.cum in.s.literā terminātur.vt Huiuſce.hiſce.hoſce.haſce.illiuſce.Veteres tamē Hicce.hocce.illice.alluce.dicebāt.quod vſus reformidat. At vero Priſc.ex his particulis non fieri cōpoſitionem aſſeuerat,cū per ſe & ſeparatæ nihil ſignificēt: q̃ ratio,ſi vera eſt,neq; ex ꝓpoſitionibus inſeparabilibus poſſet fieri cōpoſitio,quoniā nuſquam niſi in cōpoſitione reperiuntur,q̊d nemo vnquā,ſed nec ipſe Priſc. dixit. Quid? q̊d eodē Priſc.teſte additæ ſignificant aliquid,ne putentur(vt ille dicit)eſſe pronominum porrectiones,ſiue extenſiones.vt quod affert ex Teren.in adelph.egomet rapui.intelligitur ego,& non alius.ac ſi dixiſſet ego ipſe. Quæ igitur partes orōnis ſunt dicet aliquis? Ego aduerbia inſeparabilia dicerē,quēadmodū particulas illas re.cō.ſe.dis.di.an.prępoſitiones inſeparabiles. ❡Perſonæ pronominum quot ſunt?) Reſpondetq; eſſe tres: & quid proprietatis quælibet habeat,ſubiungit dicens. Prima perſona eſt,quæ de ſe loquitur. Hæc ratio non placet Priſci.ſed dicit Prima perſona eſt,cū ipſa quæ loquitur,de ſe pronuntiat: quia videlicet poteſt prima perſona nihil de ſe loqui,ſed de ſecunda perſona,vel tertia: eſſetq; dubitatio. Itaq; videtur Priſc.facere differentiā interloqui & pronuntiare de ſe. Eſt loqui de ſe,vt aliquid de ſe ipſo dicere,pronuntiare de ſe,eſt ex perſona ſua aliquid de ſe,vel de alijs dicere.Quod ſi in hoc vlla differentia eſt,magis exprimeretur per has ꝓpoſitiones de & ex,quā per verba loquor & pronuntio,vt loquor & pronūtio de me,ſit habere ſermonem de me.loquor & ꝓnuntio ex me,ſit habere ſermonē in perſona mea,vel de me,vel de te,vel de alijs.❡Quot ſunt pronomina primæ perſonæ?)Et reſpondet eſſe vnum tantū Ego,idq; in ſingulari tantum.Nam in plurali cōceptionem facit aliarum perſonarum ſecundarum,quando ad ipſas præſentes loquimur.vt ego & vos faciamus. Tertiarum quando ad ſecundā,& alios vel ꝑſentes,vel abſentes ſibi adiungit.vt ego & vos & illi fecimus.❡Eodē quoq; mō dicit eſſe vnū tantum pronomen ſecundæ perſonæ,ſed in vtroq; numero.ſed adijcit oēs vocatiuos nominū & reliquorū ꝓnominū cum participijs. ❡Caſus pronominū quot ſunt?) Dicitq; eſſe ſeptē,niſi q̊d carēt vctō oīa ꝑterq; Tu.Meus.Noſter.Noſtras.& quēadmodū paulo ante diximus,ntō ego.& vt lib.j.dictū eſt,ntō Suus ſua ſuū.ſed illa nō ꝓprie,ſed figurate. ❡Declinationes ꝓnominū q̊t ſunt?) Et oſtēdit per exēpla eſſe quatuor.Nam per primā declinantur tria.Ego.tu.ſui.Per ſecūdam quinq;.Hic.iſte.ille.ipſe.is.Per tertiam quinq;.Meus.tuus.ſuus.noſter.veſter.Per quartam duo.Noſtras veſtras.

DE verbo.Amo quæ pars orationis eſt?)Reſpondetq;,eſt verbū:dicitq; eſſe partē orationis declinabilem,ad differentiā partiū indeclinabiliū:Cū modis.ad differētiā nominis,& participij & Tēporib⁹,ad differentiā nominis.Sine caſu,ad differentiā participij Agendi vel patiendi ſignificatiua,Donatus addit.aut neutrū ſignificans propter verbū imperſonale:quod proprie neq; actionē neq; paſsionem ſignificat. ❡Vnde dicitur verbum?) Dicitq; a verbero.as.deriuari,quia verberato aëre oratio ꝓfertur.quod licet omnibus orationis partibus accidat:tamen præcipue in hac dictione quaſi proprium eius accipitur,qua frequentius vtimur in oratione,atque in cuius vi reliquæ orationis partes ſignificant.Vnde & in illius diffinitione Diom.adiecit præcipua,dicens.Verbū eſt pars orationis præcipua ſine caſu. ❡Verbo q̊t accidūt?)Dicitq; octo eſſe verbi accidētias,quas enumerat,Deide q̄rit,q̃ ſint rñdetq; de ſingulis illarū,

¶ Genera verborum quot sunt?) Genus in verbo alij significationem verbi appellant: vt enim in nominibus sunt genera, quibus exploratur sexus, ita in verbo genus est, quo significatur vtrum actiuum sit, an passiuum. Sunt autem quinque genera verborum. loquimur autem de verbis integris: nam reperiuntur quædam verba defectiua quorundam prædictorum accidentium, et quæ reduci non possunt ad vnũ quoddam ex his quinque generibus: quod fit (vt Prisci. ait) vel naturæ necessitate, vel fortuna & casu, vel differentiæ causa. Naturæ necessitate, vt pluo. sereno. quæ verba cum similibus, cum ad solam pertineant naturam, quantum ad sermonem nostrum attinet, defectiua sunt, nisi fiat prosopopeia i. personæ fictio. Fortuna & casu, aut quia inusitata sunt, aut quia turpia & inconcinna. Inusitata, vt quia a faris & fare, & daris vel dare, non habeamus for. & dor. Inconcinna & turpia, quod a me tuo non habeamus participia metutus & metuturus. Differentiæ causa, vt facio. dico. duco. fero. in secunda persona singulari imperatiui dice. duce. face. fere. non diximus, ne coinciderent cum obliquis casibus quorundam nominum. ¶ Quod est verbũ actiuum?) Quod desinit in. o. subaudi in prima verbi positione, & habet passiuum in. or. Quid autem dicendum est de hoc verbo. Do. quod, vt paulo ante dicebamus, nõ habet in voce passiua dor? Diximus hoc verbum esse mancum, non repugnante significatione, sed vsu: nusquam enim apud autores lectum est dor. ergo quantum ad rationem significationis actiuum est. Idem quoq; de facio facis dicendum est. quod non misit passiuum in or. suppletur tamen ab alio verbo quod est fio fis. ¶ Quod est verbũ passiuum?) Quod desinit in. or. & habet actiuũ in. o. Inuenimus tamen aliqua in voce atque significatione passiua, quæ nusquã reperiuntur in actiua, vt consternor, pro exanimor. Ouid. ij. Meta. cõsternantur equi, atq; idẽ. xij. Consternatiq; timores. & Liuius. xxviij. ab vrbe cond. Consternati e cornibus in mediã aciem sese intulerant. nusquam tamen legimus consterno. consternas. Eiusdem prope significationis reperitur in voce & significatione passiua tantum linquor animo. vt Sue. in vita Cæsaris. Nisi quod extremo tempore linqui animo solebat nemo tamen diceret animus linquit me aut ego linquo te animo. ¶ Quod est verbum neutrum?) Huius generis significatio latissime patet. aliud namq; actionem significat. vt Ambulo. curro. aliud passionem. vt Vapulo. exulo. aliud in quo nec agentis, nec patientis significatio dignoscitur. vt Sedeo. sudo. algeo. esurio. quanquã, quod ad grammaticum attinet, hæc potius actionem significare dicendum est. hæc quidam supina, alij absolutiua, nonnulli depositiua appellant. ¶ Quod est verbum deponens?) Deponens verbum dicitur (vt ait Diomedes) vel per antiphrasim, hoc est, econtrario: quia verbum. r. litera finitum deponere eam non potest: vel quia cum omnia verba deponentia apud antiquiores communia essent, alteram, id est, passiuam significationem deposuerunt. vt Loquor loqueris. Sequor sequeris. ¶ Quod est verbum commune?) Verbum commune dicitur, quod sub vna voce actiuam & passiuam significationem habet: quemadmodum & nomen commune dicitur, quod duo aut tria genera sub vna voce complectitur. Impersonalis verborum significatio in actiuam passiuamque vocem refertur. ¶ Modi verborum quot sunt?) Modus in verbo, quem Quintilianus appellat qualitatem, est inclinatio varios animi affectus demonstrans. hi sunt quinque Indicatiuus, quem alij Finitiuum, alij Diffinitiuum, alij Pronuntiatiuum appellant. Imperatiuus, qui & Percontatiuus. Optatiuus. Subiunctiuus, qui & Coniunctiuus. & Adiunctiuus ab alijs dicitur. Infinitiuus, qui & Impersonatiuus dicitur, quia personas diffinitas non habet: dicitur & Perpetuus, quia finem non habet. ¶ Quis est indicatiuus modus?) Quo indicamus (inquit) siue ostendimus, siue pronuntiamus aliquid fieri sine vlla alterius modi inclinatione: vnde & Finitiuus a Diomede dicitur, quod quasi finita & simplici vtimur expositione, cum per ipsum mentis sensa depromimus. ¶ Quis est imperatiuus modus?) Quo imperamus (inquit) aliquid fieri. plerunque autem & per eum precamur. vnde ab Aristote. Deprecatiuus dicitur. vt Virgilius. Musa mihi causas memora. neque enim tam imperat, quam precatur. habet & alias complures significationes, vt alibi diximus. ¶ Quis est optatiuus?) Hunc modum vsurpamus cum precibus aliquid a dijs exposcimus (vt inquit Diomedes) vnde optandi aduerbijs illum adiungimus. vt Videlicet & Vtinam, & O &, Osi. in sermone Hispano mutuamur a Pœnis oxala, quod interpretatur Deus velit. Deus faciat. Reperitur etiam sine aduerbio optandi. vt Lucanus in primo. Dij visa secundent, & Fibris sit nulla fides. ¶ Quis est subiunctiuus?) Subiunctiuus, qui & Dubitatiuus dicitur, ideo dictus est, quod per se non exprimit sensum, nisi alteri verbo iungatur alterum, quod fit media coniunctione, vt Si audiueris, legam. Cum amaueris, docebo.

Genera verborum quot sunt? Quinq;. Actiuum. Passiuum. Neutrum. Commune. Deponens.

Quod est verbum actiuum? Quod desinit in. o. & habet passiuum in. or. Vt amo. amas. amor. amaris.

Quod est verbum passiuum? Quod desinit in. or. & habet actiuum in. o. Vt amor. amaris, ab amo. as.

Quod est verbum neutrum? Quod desinit in. o. & non habet passiuum in. or. Vt seruio. is.

Quod est verbum deponens? Quod desinit in. or. & tamen habet actiui significationem, Vt Loquor loqueris.

Quod est verbum commune? Quod desinit in or. & habet actiui & passiui significationem, vt amplector amplecteris.

Amo igitur quod verbum est? Actiuum.

Modi verborum quot sunt? Quinque. Indicatiuus, Imperatiuus. Optatiuus. Subiunctiuus. Infinitiuus.

Quis est indicatiuus modus? Quo indicamus aliquid fieri. Vt ego amo. tu amas. ille amat.

Quis est imperatiuus modus? Quo imperamus vel prohibemus, vel exhortamur, aut permittimus aliquid fieri, Vt o Antoni lege, ne legas.

Quis est optatiuus modus? Quo optamus aliquid fieri, Vt vtinam ego legerem.

Quis est subiunctiuus modus? Qui indiget altero verbo, vt perfectum sensum significet. Vt si legeris, audiam.

¶Quis est infinitiuus? Qui caret (inquit) numeris & personis. Hoc & impersonale verbũ habet. Indiget verbo alteri⁹ modi. hoc & subiũctiuus habet, sed vtrũq; simul solus infinitiuus. His quinq; superioribus modis quidã adiecerunt sextũ, quẽ apellauerũt promissiuũ. vt ego amabo, ego docebo. sed hunc indicatiui futurũ nos fecimus. Quidã impersonalẽ modũ cõiungunt, vt sint modi septẽ, sed nos (vt diximus) in actiuã passiuãq; vocẽ hũc modũ reduximus. Adhuc alij cõmẽdatiuũ ab imperatiuo

Quis est infinitiuus modus? Qui caret numeris & psonis, & indiget verbo alterius modi, vt aliquid determinatum significet, vt cupio legere.

Amo igitur cuius modi est? Indicatiui modi.

Tẽpora verborũ quot sunt? Sex. Præsens, Preteritũ ĩpfectũ, Preteritũ pfectum, Preteritũ plusq̃ pfectũ. Futurũ imperfectũ. & Futurũ perfectũ.

Quod est tẽpus præsens? Quo aliquid in presentiarum fieri ostendimus vt ego lego.

Quod est preteteritũ imperfectũ? Quo ostẽdimus qđ aliqđ fiebat, sed nõ fuit pfectũ. vt ego legebã.

Quod est preteritũ perfectũ? Quo ostẽdimus aliquid iã factũ, atq; perfectũ esse. vt ego legi.

Quod est preteritũ plusq̃ perfectũ? Quo ostendimus id, quod factum est, inueterasse citra preteritum perfectũ, vt ego legerã ante quã tu venisti.

Qđ est futurũ impfectũ? Quo ostẽdimus, aut promittim⁹, nos aliqd inchoaturos. vt ego legã cras.

Quod est futurum perfectum? Quo ostendimus aut promittimus, quod ad certum tẽpus aliquid erit a nobis factum, vt ad horam legero.

separãt: quoniã per imperatiui præsens sic ue instans, vt cõtestim aliquid fiat. imperamus: quẽ ideo imperatiuũ dixerũt. Per futurũ vero tpus, vt aliquid in ppetuũ & ad multa tẽpora fiat, cõmẽdamus. atq; ideo hũc quasi diuersũ a superioribus modũ mãdatiuũ apellauerũt. Fuerũt adhuc q̃ cõiũctiuũ a subiũctiuo separarent, vt esset modi nouẽ. Adhuc alij adhortatiuũ ab imperatiuo separãt. Gerũdia quoq; & supina ṽbi modos esse dicũt. Sed nos quinario modorũ numero cõtẽti fuimus, ad quos reliqui sunt reducti: nisi q gerũdia & supina nõ recusamus ab octo partib⁹ orationis separare. ¶Tẽpora ṽborũ quot sũt? Tẽp⁹ in verbo (vt inquit Diome.) est vicissitudo rerũ triformi mutabilitate cõphẽsa. Cũ vero tps (vt philosophi dicũt) indiuiduũ sit, nos illud in partes diuidimus, sed nõ tã ipsũ tẽpus, quã actiões nostras p tẽpora diuidẽtes: ea, q̃ntũ ad nos attinet, tria sũt. Presens. q a quibusdã instãs appellatur. Preteritũ & Futurũ, qđ a nõnullis (vt supra dictũ est) pmissiuus dicitur modus, quod alij infinitiuũ tẽpus appellant, quia incertũ sit. Quod duplex quoq; est, impfectũ alterũ & alterũ pfectũ de quo alibi plura dixim⁹. ¶Preteritũ adhuc triplici differẽtia est. Impfectũ, pfectũ, & plusq̃ pfectũ. ¶ Preteritũ imperfectũ, quod inchoatiuũ alij dicũt, est per qđ significam⁹ nos aliquid in tẽpore pterito incœpisse nec pfecisse tñ. vt ego amabã. ¶ Preteritũ pfectũ est, per quod significamus nos aliquid in tẽpore pterito incœpisse, atq; perfecisse. vt ego amaui. ¶Plusquã perfectũ omnes antiqui & iuniores grãmatici videtur mihi nõ recte diffiniuisse. dicũt enim esse cũ tẽpus iãpridẽ exactũ demõstramus, ita vt per preteritũ perfectũ rẽ factã breui, aut non multo tẽpore ante ostendamus. per plusquã perfectũ vero illud quod iam lõgo tẽpore inueteratũ est. Quæ ratio, si vera est, non possemus latine atq; grãmatice dicere, quod in ipso statim sacrarũ literarũ initio scriptũ est: In principio creauit Deus cœlũ & terram. & quod sequitur: dixit Deus, fiat lux: & facta est lux: qua actione nulla prior, nulla antiquior est. Sed neq; rursus diceremus recte, cũ tu venisti, ego iam legerã, quod de te paulo ante facta dici posse, nemo est adeo stupidus, qui nõ consiteatur. Sed hæc duo tẽpora nõ eo modo censentur, quo isti putãt, sed illo potius, quod præteritũ plusquã perfectũ præterito pfecto cõparatũ antiquius est, siue id in multo, siue in paruo tẽpore exacto sit. atq; ideo adiecimus inueterasse citra præteritũ perfectũ, vt si dixerim. ego legerã, cũ tu venisti. dico te venisse post id tẽpus, quo ego legi. sic Ouid. j. met. Sic modo q̃ fuerat rudis, & sine imagine tellus, induit ignotas hominũ cõuersa figuras. quod si præteritũ plusquã perfectũ preterito perfecto nõ cõparetur, nihil aliud quã ipsum preteritũ perfectũ significat. vt Ouid. legerat huius amor titulũ nomẽq; libelli. id est legit. Sed indicatiuus & optatiuus cũ subiũctiuo habẽt omnia quinq; tẽpora, quoniã per illa omnia possumus indicare, quid facimus fecim⁹, aut facturi sumus. cuius est per omnia similis subiũctiuus. Imperatiuus duo tantũ habet tempora. instans & futurum: sed in singulari primã nõ admittit personã. Absurdũ nãq; esset quẽquã sibi imperare, cũ prõptus sua spõte sit, imo vltro facere, quod vult. externæ vero personæ imperio indigẽt, nisi figurate, quasi ad aliũ loquens, in secũda persona se ipsum proferat. vt Iuue. tecũ prius ergo voluta hæc. in plurali vero etiã primã adhibet: quia cũ imperat, se quoq; ad idẽ ministeriũ vocat. Sed est animaduertẽdũ, quod per imperatiui presens imperam⁹ aliquid e uestigio fieri, vt puer lege, idest fac vt statim legas. Per futurũ vero imperamus aliquid in posterũ faciẽdũ, atq; (vt ita dicã) in perpetuum. Est quoq; eadem differẽtia inter futurum imperatiui & aliorum modorum futura. quod hæc indiferenter futurũ tempus significãt, quod est per aduerbia distinguẽdũ. vt ego legã mox. cras. pẽdie. die quarto, die quinto, die proximo. Imperatiui vero futurum non significat, vt confestim aliquid fiat: sed (vt diximus) semper in posterum faciendum esse. vt si vis esse doctus, legito libros. id est fac vt semper legas libros, quod possis commode facere. neque opus est adiungere aliquid, quo temporis diuturnitatem illã exprimamus. Inuenitur tamen apud antiquiores futurũ pro præsenti. vt Teren. in heauton. loquitur paucula. & idem in adelphis. de te largitor puer. pro eo quod est loquere. largire. quos Vergilius antiquitatis amator sequutus dixit. v. æneid. Primus equum phaleris insignem victor habeto. & paulo post: Tertius argolica hac galea cõtẽtus abito. pro eo quod est habeat. & abeat. In voce passiua plurale futuri temporis huiusmodi reperitur, idque apud antiquiores tantum in legibus & fœderibus, quæ siunt, & promulgantur. vt sic dixerim ad perpetuam rei memoriam. Optatiuus quinque tempora habet, vt alibi diximus, quamquam fuit tempus, quo putamus tria tantum habere tempora.

⸿Sunt, qui ab optatiuo præsens tempus excludant, quoniam futura sunt quæ optamus. Sed dicet quispiam quomodo possumus præterita optare? Ad quod dicendũ, quod non solũ futura optare possumꝰ: verũ etiã plerũq; optamus nos aliquid fecisse, qđ tñ nõ fecimus: vt vtinã ego legissem. Infinitiuus ęque tria tẽpora habet, præsens, pręteritũ & futurũ. Vsurpatur tñ plerũq; pręsens infinitiui, pro pręterito impfecto indicatiui: quo genere dicẽdi plerũq; vtũtur historici. Salust, equitare, cursu cũ æqualibꝰ certare: & cũ omnis ante iret, omnibꝰ tñ charꝰ esse. pro equitabat, certabat. erat. ⸿ Numeri verborum quot sunt? Duo (inquit) sicut in noĩe. Fuerũ tñ, qui in tertia persona plurali præteriti perfecti indicatiui modi dualẽ numerũ a plurali distinxerũt in illis duabus vocibus. Amauerũt vel amauere, vt amauerũt sit ad plures, amauere ad duo tm̃ referendũ. Sed (vt Quint. refert) apud nostrorum neminẽ hęc obseruatio reperit: cũ ecõtrario. Vergil. j. ęñ. dixerit. Deuenere locos, vbi nũc ingẽtia cernis. Et idem in. ij. conticuere oẽs, intentiq; ora tenebant, & Ouid. xiij. meta. Cõsedere duces, & vulgi stante corona. hi aperte nos docẽt, nihil horũ ad duos pertinere. ⸿Personę verborũ quot sũt? Tres (inquit) & repetẽdũ est hoc loco id, quod de persona in capite superiori diximus: cum de personis pronoĩs agebat. Illud tm̃ addimus, qđ Diomed. ait personã esse rationabilẽ substãtiam, qđ pprie in prima & scđa persona reperit: nisi fiat prosopopeia. ⸿ Species verborum quod sunt? Duæ (inquit) sicut in noĩe. Primitiua & deriuatiua. Deriuatorum rursus septem dicit esse formas: quas Diome & Donatus ad verbi referunt qualitatem. Alij ad genus siue significationem. Deinde quærit, respondetque de singulis septem verborum formis. ⸿ Quæ dicuntur inchoatiua? Omnes grammatici, qui vnquam fuere ante Laurentium Vallam, appellauerunt verba inchoatiua, quæ in. sco. desinunt: qualia sunt frigesco. tepesco. albesco, dixeruntq; inchoationẽ quandã significare, quod esse falsũ validissimis rõnibus cõuincit. Quin potius hæc verba incrementũ passionis innatæ significare vidẽtur: quã significãt verba a quibus deriuãtur. vt ægresco. i. magis magisq; ęgersio. albesco. nigresco. i. in dies magis magisq; albeo, & nigreo: & (velut ipse exponit) albesio & nigresio. Hæc verba alij ante Laurentiũ dixerũ a verbis neutralibꝰ tãtũ deriuari. Nos autẽ adiecimꝰ a verbis neutris, nõ quidẽ omnibꝰ, sed tantum secũdæ cõiugationis: nã ab alijs cõiugationibus deducta, non tã. inchoatiua, quã inchoatiuorũ similia esse dicenda sunt. vt illa labasco. cis. integrasco. cis. & ab hio hias. hisco hiscis. a cõcupio pis. cõcupisco. cis. Sũt pręterea huius formę verba. quorũ primitiua in vsu nõ sunt, vt herbesco herbescis. syluesco. escis. lignesco lignescis. iuuenesco iuuenescis, & similia, quæ possunt videri a nominibꝰ herba. sylua. ligno. igne. iuuene potiꝰ, quã ab herbeo herbes. sylueo. es. ligneo lignes. igneo: es. iuuenec. nes, deriuata. Nam verba huius formæ certis regulis cõstant: quarũ vna si defuerit, inchoatiua, siue (vt Laurẽtius mauult) augmẽtatiua non erunt. Prima est quod in. sco. desinãt. Deinde quod a secũda persona pręsentis indicatiui modi verborũ neutraliũ secundę cõiugationis pasionẽ innatam significantiũ formẽtur. Prætereа quod deficiant in pręterito perfecto indicatiui modi, & in reliquis tẽporibus, quæ formantur ab eo, quodq; per tertiã verborũ cõiugationem declinentur. ⸿Quæ dicuntur meditatiua? Secũda verborum forma est meditatiua, quę Laurẽtius, & quidẽ recte, desideratiua, siue optatiua esse dicit: neq; enim esurire, est meditari comedendũ esse, quod ad intellectũ pertinet: sed cupere seu optare, quod est opꝰ partis apetitiuę. Formãtur autẽ ab vltimo supino addita. rio. reperiturq; hęc verborũ forma in paucis verbis: apud antiquiores fortasse in pluribꝰ: sed quorũ ego memini in his fere. ab edo edis. esum esu. esurio. is. a cœno. as. atũ. atu. cœnaturio. a pio is. partũ partu. parturio. a meio. is. mictũ. mictu. vrio. a caco. as. atum cacatu cacaturio. ab emo. is. emptũ ẽptu. empturio. i. cupio, siue libido mihi in cessit edere. cœnare. parere. meiere cacare. emere. Iuue esurit in tactã paridi nisi vẽdat agauẽ. Mart. xj. epigra. cœnaturit Vacerra, nõ cacaturit. Iuue. noctibus hic ponunt lecticas micturiunt hic. Verg. in buc. nunc omnis parturit arbos. Varro. ij de re rust. te empturiẽtẽ in cãpos macros adducũt crebro pedes. Ex quibus exẽplis facille colligitur. inter meditatiua & formę perfectę, siue absolutę verba illã esse differẽtiã, quod absoluta actũ, meditatiua effectũ mẽtis non meditationẽ significãt. vt Liuius: qđ diu parturiuit animꝰ vester, aliqñ pariat. & illud psalmographi: Ecce parturit in iustitiã, cõcepit dolorẽ, & peperit iniquitatẽ. ergo parturire est cupere a partu liberari, parere, illud ipsũ. qđ cõceptũ est: qđq; cupimꝰ parere, in lucẽ edere. Dicturio, a dico. is. dictũ. Macro. vj. satur. vsꝰ est: qđ duces (inquit) & milites: q fortiter a se facta semp dicturiũt? Idẽ libr. j. ne vltra te dicturiẽtẽ tardẽ. & Apuleius. a. nubo. is. nuptu nupturio. Sine vlla vnquam magia iam olim nupturisse, Inter scaturio scaturis, quod videtur huiꝰ formę verbũ esse. & scateo scates. a quo deriuari

Amo igitur cuiꝰ temporis est? Præsentis tẽporis, Numeri veborũ quot sunt? Duo sicut in nomine. Singularis, qui de vno loquitur. vt ego amo Pluralis, qui de pluribꝰ loquit. vt nos amamꝰ. Amo igitur cuiꝰ numeri est? Singularis numeri, Personæ verborũ quot sunt? Tres. Prima, q̃ de se sola, vł de se cũ alijs loquit. vt ego amo. nos amamꝰ. Secđa, ad quã solã, vel cũ alijs prima loquit, vt tu amas, vos amatis. Tertia, de qua sola, vł de quibꝰ prima loquit. vt Cicero legit, hoĩes legũt. Species verborũ quot sunt? Duę, sicut in nomine. primitiua, vt lego legis, Deriuatiua vt lectito. as. Deriuatiuorũ verborum formę quot sunt? Septẽ Inchoatiua. Meditatiua. Desideratiua. Freq̃ntatiua. Diminutiua. Denominatiua. Aduerbialia Quę dicuntur inchoatiua? quę Laurẽtiꝰ dicit cõtinuum incrementum passionis innatæ significare: fiuntq; tãtum a verbis neutris absolutis secundę coniugationis formanturq; a secũda persona præsentis indicatiui modi addita. co. vt a tepeo. pes. tepesco. is. idest, in horas magis tepesio. Quæ dicuntur verba meditatiua? quæ Laurẽtiꝰ appellat desideratiua: fiuntque ab vltimo supino addita. rio. hęc fere, ab edo. is. esu esurio. a cœno. nas. atu. cœnaturio. a pario is. partu. parturio. a meio. is. mictu. micturio. a. caco cacas cacatu. cacaturio. ab emo. is. emptu. empturio.

Videtur, nulla talis differentia reperitur: idem namque est scaturio, & scateo, declinantur autem huius-
modi ferme verba omnia per quartam verborum coniugationem. ¶ Quæ dicuntur desideraitua?) Ter-
tia verborum forma est eorum, quæ dicuntur desideratiua. Laurentius tamen non affectum mentis, de-
siderium'q; hæc verba significare dicit, sed actum corporis. Nam quod Priscia. affert illud Virgil. in. viij.
Nam memini Hesionæ visentem regna sororis Laomedontiadem Priamum. Exponitque visentem pro

Quæ dicuntur desideratiua? Quæ Laurentius nõ mentis affectum, sed actum corporis significare dicit. Sunt vero quam rarissima, vt viso, visis. lacesso. is. facesso. is. capesso. is.

Quæ dicuntur frequentatiua? Quæ asiduam in agendo vim habere significant. Fiuntque ab vltimo supino. u. mutata in. o. vt a Curro curris cursu, Curso cursas. a Duco ducis ductu. ducto ductas. Animaduertẽdum tamen est in verbis primæ coniugationis supina, a quibus formantur frequentatiua, mutare a penultimam supini in. i. breuem. vt ab Impero imperas imperatu. Imperito imperitas. Dicimus tamen ab Ago agis. Actito actitas, & agito. tas. a Dico dicis. Dicto dictas, & Dictito. tas.

Quæ dicuntur diminutiua? Quæ a suo principali diminutionem significant. vt a Garrio garris, Garrulo garrulas. a Sorbeo sorbes. Sorbillo sorbillas. a Caluo caluis, Cauillor cauillaris.

cupientem videre, omnino ratione caret. Nam si visere, cupere videre est, semper Priamus sororem Hesionam visebat, postea quã ablata fuit: nec minus cũ erat in Troia, quã cum (vt illam videret) profectus est Salaminam. Ergo visere, non cupere videre, sed ire ad videndum significat. quod si viso, cupio videre significaret, nunquam Cicero. ad Atticum scripsisset. Cupio Alexandriam, reliquamq; Aegyptum visere. sed viso Alexandriam, reliquamq; Aegyptum. Vsurpãtur tamen hæc verba pro ipsorum primitiuis. vt Lacesso, pro eo ad lacerandum, vel lacero. Facesso. eo ad faciendum, vel facio. Virgil. iiij. Aeneid. Ocyus omnes Imperio læti parent, ac iussa facessunt. Reperitur tamen pro eo, quod est recedere, vel ire ad recedendum. Cice. j. de Legibus. Paulisper facessant rogemus. Reperitur etiam facesso, pro prohibeo. Cice. in Verrem. Ne innocenti periculum facesseris. Idem quoque in eũdem, Cum audiuissent ei negotium facessitum. Capesso is. pro capio, vel eo ad capiendum. Virgil. j. Aeneidos. Mihi iussa capessere fas est. Cicero. j. Tuscu, Is animus superiora capessat, necesse est. Accerso. is: vel arcesso literis inuersis. pro eo ad vocandum. Teren. in Andria. Obstetricẽ accerso. sed cum omnia huius formæ verba sint tertiæ coniugationis,
& in. so. desinant, hoc reperitur etiam in. io. terminatum, declinatumque per quartam coniugationem, vt
Cicero de claris orato. Accersiuisti ex vrbe ea, quæ domus est semper habita doctrinę. Et actuum cap.
x. Mitte in Ioppem, & accersi Simonem quendam. Ex quibus exemplis colligimus verum, aut vero
proximum esse, quod Valla suspicatur, prædictarum formarum verba ab antiquissimis aliter fuisse
appellata, quam a grammaticis iunioribus nunc dicuntur: & illorum nomina sic fuisse inuersa, vt pro
meditatiuis dixerint inchoatiua, pro desideratiuis meditatiua, pro actum corporis significantibus de-
siderativa. Sed quæ nos ex eo, quod significant, nouo nomine dicimus augmentatiua, Laurentius opi-
natur ab antiquioribus fuisse meditatiua appellata, ex illa reconditiore significatione, qua meditor si-
gnificat exerceri, vt apud Iuuena. Statua meditatur prælia lusca. & alibi. Marmorea meditatus prælia
villa. vt sit Calesco, quasi exerceor calore. Frigesco exerceor frigore, & similia eodem modo. ¶ Quæ
dicuntur frequentatiua?) Frequentatiua verborum forma, quam Diomedes iteratiuam appellat, est
quæ asiduam vel potius frequentem in agendo vim habet. vnde & appellationem habet, quoniam
frequenter agendo iterat affectum. formantur autem ab vltimo supino. u. finali mutata in. o. declinan-
turque per primam coniugationem. vt a Curro curris cursu. Curso cursas. a quo est occurso occursas, id
est, frequenter occurro. Virgil. in Buco. Occursare capro, cornu ferit ille, caueto. A Duco ducis ductu.
Ducto ductas, id est, frequenter duco. Salustius. in Catilina. L. sylla exercitum, quem in Asia ductaue-
rat. A Mergo mergis mersum. Merso mersas, id est, frequenter mergere. Virgilius. j. Georg. Fluuio mer-
sare salubri. Est & frequentatiuum a frequentatiuo Cursito cursitas. Horatius. ij. Sermo. Veluti succin-
ctus cursitat hospes. In verbis tamen primæ coniugationis mittentibus supinum in. atum. fiunt frequen-
tatiua a penultima in. i. breuem mutata. vt ab Impero imperas imperatu. Imperito imperitas. Horatius. j.
Sermo. Olim qui summis legionibus imperitarunt. A Volo volas volatu. Volito volitas. A Rogo ro-
gas rogatu. Rogito rogitas. Ab Ago agis actu. non dicimus acto actas, sed actito actitas. Marti. Cogis
me Titus actitare causas. dicimus etiam ab ago agis in alia significatione agito agitas. Virgil. ij. Georg.
Ipse dies agitat festos, fususque per herbam. A Dico dicis dictu. Dicto dictas. quod est alio scribente di-
cere. Iuuena. Celso dictare paratę. Dictito dictitas, quod videtur esse frequentatiuum a frequentatiuo,
est frequenter dicere. Horatius. ij. epistola. Dictitet Albano musas in monte loquutas. A Quæro quæris.
debuit esse quæsito quæsitas penultima longa, sed dicimus quærito quæritas, eadem breui. A Scribo
scribis scriptu. Scriptito scriptitas. A Scio scis sciui scitu. Scitor scitaris & sciscitor sciscitaris. A Nosco
noscis noui notu. Noto notas. & Noscito noscitas. A Cogo cogis coëgi coactu, nõ coacto coactas, sed co-
gito cogitas. dicimus. Et a Sequor sequeris sequutu. non sequutor sequutaris. sed sector sectaris forma-
tur. ¶ Quæ dicuntur diminutiua?) Est quinta verborum forma eorum, quæ dicuntur diminutiua eo,
quod significant diminutionem a suo principali, vnde deriuantur. vt a Sorbeo sorbes. Sorbillo sorbillas,
quasi minutim sorbere. a Garrio garris. Garrulo garrulas. a Caluo caluis. Cauillo cauillas, & cauil-
lor cauillaris. Sunt præterea quædam diminutiuorum formam habentia sine origine formæ perfectæ.
vt Pitisso pitissas. prominutim bibere. Vacillo vacillas. pro eo quod est alterno motu fluctuare. Te-
ren. in Heauton. Pitissando modo mihi, quid vini assumpsit. Cicero. de cla. ora. Cum ex eo toto corpo-
re vacillante quæsiuit, quis loqueretur e lintre. huius ordinis videtur mihi esse verba illa, quæ paulo an-
te frequentatiua esse diximus. vt Dormito dormitas. Scriptito scriptitas, quod est, non profunde dor-
mire, aut plene scribere, sed per interualla id facere significant, vt sit dormitare, minus quam dormi-
re, scriptitare minus quam scribere, vt illud. Dormitauerunt omnes, & dormierunt.

¶Quæ dicuntur denominatiua?) Sexta verborum forma est eorū, quæ dicuntur denominatiua eo, quod a nominibus deriuantur, vt a Patre patrisso.issas. A Græco græcisso.issas. & Græcor.aris. Ab Attico atticisso.cissas. q̃ verba imitationē quādam significant. Dicimus quoq; a Pabulo pabulor.aris. A Frumēto Frumētor.ris. A Ligno, lignor.aris. Ab Aqua, aquor.aris. pro eo, quod est ire quæsitū pabulū.frumentū. ligna.aquam. Liui.xxv. ab vrbe condita. Lignatum pabulatum q̃ progressos exciperet, & Gel.lib.xvj. noct. Atti. Ea figura est captātur, quę lignātur, pabulātur & aquātur. Liui.xxij. Tertiā partē militū frumētatū dimisit. Dicimus q̃q; a Rure rusticor aris. Cic.ij.de Ora. Lęliū semper fere cū Scipione solitū rusticari. ꝓ q̃ antiquiores ruro.ras. & ruror. aris. dicebant. A Philosophia, philosophor.aris. A Poeta poētor.aris. quæ duo posteriora significant dare operā philosophiæ, & poeticæ. ¶ Quæ dicuntur aduerbialia?) Septima verborum deriuatorum forma est eorū, q̃ dicūtur aduerbialia: eo quod ab aduerbijs deriuantur. vt a Perendie perēdino.as.q̃d est in diē tertiā differre. A Cras, crastino.as. Ab Intra intro.as. ¶ Amo igitur cuius speciei est?) Primitiuæ (inquit) neq; enim habet, vnde deriuetur. sed tēperamentū adiecit, q̃d ego sciā, fieri enim pōt, vt originē habeat, vñ dicatur. Sed neq; format ex se inchoatiuū, vt isti dicunt, amasco.ascis. neq; desideratiuum amasso.ssis. nec meditatiuū amaturio amaturis. neq; frequētatiuū amito.as. ¶ Figurę verborū q̃t sunt?) Duæ (inquit) quemadmodū in nomine. Simplex: vt amo.as. clamo.as. Cōposita, vt deamo.as. declamo.as. Cōponuntur autē verba quatuor modis, sicut & nomē. Ex duob⁹ integris, vt ex Amo.as. Deamo.as. ex de & amo amas. Ex integro & corrupto. vt Diligo.gis. ex di. & lego.gis. Aut ex corrupto & integro. vt Alligo.as. ex ad & ligo.gas. Aut ex duobus corruptis. vt Officio. ex ob & facis.cis. Cōponūtur enim verba frequēter cū ꝓpositionib⁹, sed nōnunq̃ cū noībus, vt Tepefacio a tepid⁹ & facio. Versificor. a versus, & facio. Belligero. a bellū & gero. Cōponūtur etiā ex ꝓpositione, nomine, & verbo. vt Perterrefacio.cis. a per. & terrorē, & facio. Ex duabus ꝓpositionibus & verbo. vt Recōpenso.as. Recondo.is. Sed quēadmodū in cōpositione corrūpātur, in fine libri superioris dictū est. ¶ Cōiugationes verborū quot sunt?) Antiquiores grāmatici fere oēs tantū ponebāt cōiugationes tres, sed tertiā rursus diuiserūt in breuē siue correptā, & in lōgam siue ꝓductā. Nos autē iuniores sequuti grāmaticos, quia nihil referebat, quatuor cōiugationes posuimus. Cōiugatio est cōsequens verborū declinatio. dicta, quod vna eademq; ratione declinationis plurima cōiugātur verba. vt ad similitudinem amo. as. oīa verba primę cōiugatiōis. Hęc a græcis syzigia dr̃. ¶ Prima, q̃ secundā personā.) Iā puer nō respōdet ex eo, q̃d lib.j. didicit. Prima cōiugatio est, quæ habet.a. productā ante.re. in infinitiuo, quod ex ipsa pronuntiatione, atque accentu poterat intelligere: sed ex eo quod iam lib.v. audiuit Secundā personā præsentis indicatiui modi primæ coniugationis in numero singulari in.as. longam terminari. Secundæ, vero in.es. æque longam. Tertiæ, in.is. breuē. Quartæ, in.is. longam: quæ ratio, & si eadē est cum superiori, hic respondit quasi prouectus ex Diome. Donati. Phocæ. Priscia. omniumque antiquorum verbis, qui ex secunda persona indicatiui colligunt diuersitatem coniugationum, illic vero quasi rudis didicit rem ex eo, quod erat intellectu facillimum.

Quæ dicuntur denominatiua? Quæ a nomine deriuātur, vt a Patre. patrisso.as. a Græco. græcisso.as. & grecor.aris. a Frumento. frumentor.aris. a Pabulo. pabulor.aris. a Rure. rusticor.aris.

Quæ dicuntur aduerbialia? Quæ ab aduerbio deriuantur. vt a Perendie. perendino.as. a Supra supero.as. ab Intro, intro intras.

Amo igitur cuius speciei est? Primitiuę speciei. Nō enim habet, q̃d ego sciam, vnde possit deriuari.

Figuræ verborū quot sunt? Duæ sicut in nomine. Simplex, vt Amo.as. Cōposita, vt Deamo. as.

Amo igitur cuius figuræ est? Simplicis figuræ. Nō enim pōt diuidi in partes significatiuas eius, q̃d integrum ante compositionem, significabat.

Coniugationes verborū quot sunt? Quatuor. Prima, quæ secundā personā singularē p̃sentis indicatiui modi mittit in.as. productam in voce actiua. & in.aris. l. are. in voce passiua. vt amo.as. letor.aris. vel. are. Secūda, q̃ eandē secūdā personā mittit in.es. ꝓductā in voce actiua, & in.eris. vel. ere. in voce passiua. vt doceo.es. medeor.eris. vel. ere. Tertia, q̃ eādē secūdā p̃sonā mittit i.is. correptā in voce actiua, & in.eris. l. ere. penultima correpta in voce passiua. vt lego.is. loq̃r. eris. vel. ere. Quarta, q̃ eādē secūdā personā mittit in.is. ꝓductā in voce actiua. & in.iris. l. ire penultima ꝓducta in voce passiua. vt audio.is. Ordior.iris. l. ire.

¶De Erotematis Participiorum. Cap.viij.

AMās q̃ pars orōnis est? Participiū. Quid est participiū? Pars orationis declinabilis, quę pro verbo accipitur, ex q̃ deriuatur, genus & casus habēs ad similitudinē nominis, & accidentia verbi sine discretione modorum & personarū. Vnde dr̃ participiū? Quasi particapiū: quia partē accipit a nomine, partē a verbo, partē ab vtroq;. Participio q̃t accidūt? Sex. Genus. Tēpus. Significatio. Figura. Numerus. Casus cū declinatione.

¶De participio. Cap.viij.

AMans, quæ pars orationis est.) Deinde respondet, participium esse partem orationis declinabilem, ad differētiā indeclinabiliū. Quæ pro verbo accipitur ex q̃ deriuatur: nā verborū significationes habet, atq; ꝓ verbo ponitur: sed ab eo differt, quoniā genus & casus habet ad similitudinē nominis, a quo rursus differt: quia accidētia verbi habet modos & personas, quib⁹ participiū caret. ¶ Vnde dicitur participiū?) Ab eo respondet, quod duarū partiū, quæ sunt principes in oratione, hoc est nominis & verbi partem capiat, & participet: vt sit participium, quemadmodū cum Seruio dicit Sergius, quasi particapiū. Accipit enim (vt diximus) a nomine genera & casus, & a verbo tempora & significationes, ab vtroq; numerū & figurā. ¶ Participio quot accidūt?) Sex (inquit) duo, quæ diximus accepisse a nomine, i. gen⁹ & casus. Duo quoq;, quæ a verbo, hoc est tēpus & significatio. Duo ꝓterea, quæ ab vtroq;, hoc est, figura & numerus.

Genera

¶ Genera participiorum quot sunt? Quatuor esse dicit genera participiorũ. masculinũ eorum, quæ terminãtur in. us. vt amaturus, amatus, amandus fœmininũ eorũ, quę terminantur in. a. vt amatura. amata. amanda. Neutrũ eorũ, quæ terminãtur in. um. vt amaturũ, amatũ, amãdũ. Cõmune triũ eorũ, quæ terminãtur in. us. vt hic, & hæc, & hoc amãs, hic, & hec, & hoc doces. Reperiũtur tñ participia in. ns. terminata in genere masculino, quasi substãtiue posita ex eo, quod in illis sub intelligitur nomẽ substãtiuũ generis masculini. vt hic oriẽs. hic occidẽs. vbi intelligitur sol. Verg. v. ęñ. & me sęuus equis oriẽs afflauit anhelis. aliquãdo tñ ipsum substãtiuũ exprimitur. dicimusq́; ab oriẽte sole, ad occidẽtẽ solẽ. rudẽs quia intelligitur funis. torrẽs, quia fluuius generis quoq́; sunt masculini. profluẽs, & confluens, quia subintelligitur aqua, gñis sunt fœminini. Liuius. i. ab vrbe cõdita: pueros in profluẽtem aquã mitti. Cęsar in cõmẽtarijs: cũ ad profluentẽ mosæ & rheni cõuenissent. & Iustinus in trogi epitome: pars quædã in confluente Danubij & Sabij cõsedit. Est autẽ profluens in ea parte fluminis, qua est violẽtior aquæ vena, confluens vero qua duo flumina iunguntur. Quam Ptolomei interpres scissionẽ fluminis appellat. Continens quo quẽ pro terra, quæ nõ est insula, etiã generis fœminini, quia subintelligitur terra. Pli. lib. vj. alimna a proxima cõtinente abest septẽ mille centũ quinquaginta passus. Cõsonãs quoq́; pro litera quæ non est vocalis hoc genere profertur Animans tum genere masculino reperitur vt Horati⁹. ij. ser. sed hic stilus haud petet vltro quẽquã animãtẽ. tũ fœminino. vt Cicer. in. i. de legibus. Nã cũ cęteras animãtes abiecisset ad pastũ. Reperitur quoque genere neutro, sed in plurali tãtũ animantia. Serpens fœminino reperitur. Iuue. Et mouisse caput visa est argentea serpẽs. Verg. ij. ęñ. masculinũ protulit, dicẽs: serpẽs cõplexus vterque. Pręgnãs quoq́;, quod participij formã habet sine origine verbi rõne significationis tãtũ gñis est fœminini. In neutro gñe participia repiũtur quasi substãtiua. vt antecedẽs. cõsequẽs. decẽs. cõueniens. ¶ Tẽpora participiorũ quot sunt? Tria inquit. sed animaduertẽdũ est q̃ nõ ex omni verbo omnia tẽpora nascũtur, quẽadmodũ estatim de significationibus participiorũ dicemus. Illud quoque est cõsiderãdũ, qđ licet latini non habeãt participia preteriti imperfecti tẽporis & plusquã pfecti. inueniuntur tñ pro illis participia pręteriti posita. vt apud Verg. i. ęñ. Et qua vectus abbas & qua grãdæuus alethes. qđ Seruí⁹. p vehebatur exponit ¶ Significationes participiorũ quot sunt? Duę inquit, actiua & passiua. Sed q̃ participia significẽt actionem, quę passionẽ subiũgit dicẽs. Qđ a verbis actiuis & neutris non quidẽ omnibus, sed quæ significãt actionẽ, participia præsentis & futuri in. rus. significãt actionẽ. vt amãs, qui amat. amatur⁹. qui amabit. seruiẽs, qui seruit. seruiturus, qui seruiet. A verbis passiuis, vel passionẽ significantibus, qualia sunt. exulo. vapulo. caleo. ardeo. participia omnia significãt passionẽ. vt amatus, quẽ amauit quispiã, amãdus, q amabitur. vapulãs, qui verberatur. vapulaturus, qui verberabitur. exulãs, qui mittitur in exiliũ. exulaturus, qui mitetur. Quin. in. i. Adde, qđ vapulãtibus multa dictu deformia. Cice. iij. tuscu. quę est. Thelamone pulsum patria exulãtem, atq́; egẽtẽ. Iustinus in epito. trogi: ille quasi in perpetuũ cũ viris exultaturæ. ¶ A verbis deponẽtibus quatuor veniũt participia, sed pñtis. pteriti & futuri in. rus. actionẽ significã. futuri vero in dus passionẽ qđ quia Alexãdrini nõ recipiebãt, autoritate probandũ est: a loquor, loquẽd⁹. Hor. iiij. car. prelia cõiugibus loquẽda: a sequor, sequẽdus. Oui. in epist. phyllidis: nõ tibi sic dices phylli sequẽdus erãt. ab inficior, inficiandus. idẽ in ep'la deianiræ: Decolor & factis inficiãda tuis. a patior, patiẽdus. Idem in. ij de arte. multaque tyroni nõ patiẽda feret. ab imitor, imitandus. Idẽ in epistola phed. arcus & arma tuę tibi sunt imitãda Dianę. a fateor, fatẽdus Ouid. in. i. de tristib: Sunt tñ eueniu dura fatẽda meo. & ab illius cõposito pfiteor, profitẽdus. Idẽ in. i. de arte: nec species Veneris semper pfitẽda rogãti. a tueor, tuẽdus. Idẽ in. iij. de arte. Huic equites illi signa tuẽda dedit. A modulor modulãdus. Hora. in. ij. epist. fidibus modulãda latinis. & fere ab omnibus verbis deponẽtibus, quæ cũ accusatiuo cõstruuntur, passim reperies huiusmodi participia. Sunt etiã ex deponentibus quæ cum alijs casibus construuntur vt ab vtor, vtẽdus. Gell'. libro. vij. Qui iumentũ alio duxerat, quam quo vtendũ acceperat. Et indigest. titu. de acquirẽda possessione. l. Si quis rem vtendã dederat. sed hoc verbũ etiã cũ accusatiuo cõstrui potest. vt apud Cicer. ij. de orat. si ęrarij corpus vtimur ad belli adiumenta, & ornamenta pacis. & Gell'. lib. xviij. quas voces nõ possemus vti. Quid? quod & actiuũ reperitur. vt apud Neuiũ: quia supellex multa, quæ nõ vtitur, emitur. Eodẽ modo a vescor legimus, vescẽdus, quia Pli. li. viij. dixit caprinũ secur si vescatur. ab eo quod est vesco vescis. a fungor, fungẽdus, quia Terent. in adel. dixit: ęschinus tuus neque boni neque liberalis functus est officiũ viri. & quod Plau. in trinummo etiã actiue protulit, dicens: vt munus fungas tuum. Quod si dixerit quispiã hæc verba olim fuisse cõmunia: atque inde prouenisse hæc participia futuri in dus. ego non inficior. sed illud dico, quod aut nullum est verbum deponens: aut siquod est, quod deponens dicatur: si cum accusatiuo construitur posse habere participium futuri in. dus, quod passionem significet. Parricipium quoque preteriti aliquando significat passionem illa ratione, quod olim cõmunia fuerunt. vt a comitor comitaris comitatus. Verg. ęñ ipse vno gra ditur commitatus achate. ab imitor, imitatus. Ouid. ix. meta. nec abest imitata voluptas.

Genera participiorũ quot sunt? Quatuor. masculinũ. vt amatus, fœmininũ, vt amata. neutrũ, vt amatũ, cõmune triũ, vt hic & hec & hoc amans. Amans igitur cuius generis est? Commune triũ. Tp̃a participiorũ quot sũt? Tria. presens vt amans preteritũ vt amatus. futurũ vt amatur⁹. amãdus. Amans igitur cuius tẽporis est? Presentis tẽporis. Significationes participiorum quot sunt? Duæ, actiua vt amans. passiua. vt amatus. Quę participia significãt actionẽ? A uerbis actiuis & neutris actionẽ significãtibus, actionẽ significãt participia præsentis & futuri in. rus. vt amãs. amaturus. seruiẽs. turus. A verbis passiuis vel neutris passiuis. vł neutris passionẽ significãtibus participia omia significãt passionẽ, vt amatus amãdus, vapulãs, vapulaturus, A verbis deponẽtibus participia pñtis & pteriti & futuri in. rus. significãt actionẽ futuri uero in. dus. passionẽ. vt loquẽs. loquutus. loquuturus, loquendus,

¶A verbis cõmunibus quatuor veniũt participia. præsentis & futuri in.rus, quæ significãt actionem; & præteriti, quod significat actionem & passionem. & futuri in.dus. quod passionẽ: vt criminãs, qui accusat: criminaturus, qui accusabit: criminatus qui accusauit, & qui accusatus est: criminandus, qui accusabitur. Reperitur quoq; nonnunquã a verbis neutris participium in dus. vt careo. carendus. Ouid. in epist. penelopes: vir qui mihi dempto fine carẽdus abest, & ab impersonalibus: vt a pudet, pudẽdus vt Ouid. in epist. Deianiræ: huic victor vi cto nempe pudendus eras. a piget. pigẽdus Cicer. de cla. ora. ad misericordiã inducitur ad pudendũ ad pigendum. a facio. is, faciẽdus. non fiendus dicitur. A verbis quoque neutris absolutis, vt a reuiuisco. Plinius. lib. vij. similis de asseruandis corporibus hominum ac reuiuiscẽdis promissa, pro reuicturis. ¶ Est ne hoc semper verũ: propemodũ id quidem. i. quasi & fere verum est. facit tamen exceptionem dicẽs, quod a verbis actiuis & neutris participia præteriti aliquando significant actionẽ. Vt ab arguo arguis quod est actiuũ. argutus arguta argutũ. i. acute arguens & inuestigans. inde argutiæ dictæ sunt ingenij cautelæ. & argutor argutaris argute loqui. Adultus adulta adultũ, q adoleuit, ab adolesco adolescis. quod est neutrum. Ausus. a. ũ. qui audet, ab audeo audes, quod etiam passiue acceptũ reperitur. Mart. hoc tibi pro meritis & talibus imprecor ausis. & ab eo compositum inausus. sa. sum. Idem. nil intentatum, Selius nil linquit inausum. Assuetus assueta assuetũ ab assuesco. is. qui assueuit. & quod assuetum est passiue: & eodem modo consuetus, qui cõsueuit, & quod est consuetum. Cautus cauta cautum. i. qui cauet, & quod cautũ est. Cõsideratus, qui considerat, & quod est cõsideratũ. Insuetus, qui insueuit, & quod est insuetum. Circunspectus, qui circunspicit, & quod circunspectum est. Contentus: qui continet: & quod cõtinetur. Casus, qui caret tantum: nam a verbis neutris huiusmodi participia actionẽ tantũ significant: quẽadmodum ab actiuis actionem & passionẽ Cœnatus, qui cœnauit. Disertus, q disserit: quod a suo simplici alterum. s. ex pũxit, vnde & prima breuis reperitur. Defectus, qui deficit. Mart. Dulcia deffecta modulatur carmina lingua. Quint. Defecta labore senectus Discessus, qui discessit: quemadmodũ occasus, qui occidit: & obitus, qui obijt, Cecilius: custodibus discessis multi interficerẽt. Lucillius: quæ horis sublata duabus omnia sunt sole occaso ductoq;. Liuius Andro. cupidus miserulo obito. sic Claudius quadrigarius ab intereo interitus fecit acriter (inquit) comissa pugna multis interitis. A senesco senescis. Salustius fecit senectus senecta, senectum: omnibus (inquit) quibus senecto corpore animus militaris erat. Decretus dereta decretum, qui decreuit, a decresco decrescis. Liuius Androni. nocte dieq; decretum & actum. Excretus, quoque qui excreuit. Exoletus, qui exoleuit, & adultus est: aut, quemadmodum Festus ait, qui adolescere desijt. Verg ij. georgic. multi iam excretos prohibent a matribus hædos. & Mart. stat exoletus sugeritq; ructanti. Euasus, qui euasit. Liuius. xxij. ab vrbe condita. exercitum (inquit) cęsum seque euasum esse. Falsus, qui falit, & quod falsum est: hoc est deceptum. Vergil. j. Georgic. solem quis dicere falsum audeat. i. fallentem Fluxus, quod fluit: vnde & vestes fluxas & ætatem fluxam senectutem dicimus. Iuratus, qui iurauit: & iniuratus qui non iurauit. Iuue. quamuis iurato metuam tibi credere testi. Gellius libro. vij: atq; iureiurando satisfacto iniurati abijssent. Ignotus, qui ignouit, hoc est. ignorauit. Quint. ne quis tamen erret ignotus, non est filij mei nouerca. Profusus, qui profundit. Salustius: alieni appetens, sui profusus. Passus pro patẽs, siue quod patet. Vergil. j. ęneides: crinibus illiades passis peplum quę ferebant. Placitus, qui placet. Idem. ij. Georgicorum. placitam paci nutritor oliuam. i. placentem. Pransus, qui prãdit. Horatius in poetria: nec pransę lamię viuũ puerũ extrahat aluo. Potus, qui potauit. i. bibit. Terenti. in Ecyra: cum virgine vna cubuerit plus potus. Scitus scita scitum, qui scit & sapit. Ouidius. ix. metamorphos Nessus adit, membrisque valens, scitusq; vadorum. Sparsus sparsa sparsum. id est qui spargit. Vergilius. iiij. Georgicorum: prius haustus sparsus aquarum. pro spargens. Tacitus tacita tacitum, qui tacet. Vergilius. ij. tacitæ per amica silentia lunæ, hoc est tacentis. alias tacitus quod tacetur. Idem in vi. quis te magne Cato tacitum, aut te Cosse relinquat. Titubatus, idest qui titubat. Idem in v. ęneidos. vestigia presso haud tenui titubata solo. pro titubantia. Exosus & perosus actionem semper significant quemadmodum & suum simplex osus: itaq; cum accusatiuo construuntur.

A verbis cõmũibus participia præsentis & futuri in.rus, significant actionem, Præteriti actionem & passionem. Futuri in.dus. tantum passionem, vt criminans criminaturus, criminatus, criminandus.

Est ne hoc semper verũ? Propemodum id quidẽ nisi quod a verbis actiuis & neutris participia pręteriti significant nonnunquam actionẽ. vt

Argut⁹. a. ũ. ab arguo. is.
Ausus. a. ũ. ab audeo. es.
Adult⁹. a. ũ. ab adolesco. is.
Assuet⁹ assueta assuetũ ab assuesco. is.
Cautus. a. um. a caueo. es.
Cassus. a. um. a careo. res.
Circũspect⁹. a. um. a circunspicio. is.
Cõsuetus. a. um. a cõsuesco, consuescis.
Consideratus. a. um. a cõsidero. as.
Contẽtus contenta. um. a contineo. es.
Cœnatus. a. ũ. a cœno. as.
Decretus. a. ũ. decresco. is.
Defectus. a. um. deficio. is.
Discessus. a. ũ. a discedo. is.
Differt⁹. a. um. a differo. is.
Excret⁹. a. ũ. ab excresco
Exoletus. a. exoletũ. ab exolesco. is.
Euasus. a. ũ. ab euado. is.
Falsus. a. um. a fallo. is
Fluxus. a. um. a fluo. is.
Iuratus. a. um. a iuro. as.
Ignot⁹. a. ũ. ab ignosco. is
Osus. a. um. ab. odi. sti.
Passus. a. um. a pateo. tes
Placitus. a. ũ. a placeo. es
Potus. a. um. a poto. as.
Prãsus. a. ũ. a prãdeo. es.
Profusus, pfusa. a. ũ. a. profundo. is.
Scitus. ta. tũ. a scio. cis
Spars⁹. a. ũ. a spargo. is
Tacitus. a. ũ. a taceo. es
Titubatus. ta. tũ. a titubo titubas.

¶Reperiuntur quoque: Cum a verbis actiuis participia præsentis temporis ex idiomate sermonis latini semper significent actionem aliquando ad imitationem grecorum reperiuntur significare passionē, vt voluens pro eo quod voluitur. Verg.j. Georg. tardaque eleusinę matris voluētia plaustra.i.quę voluuntur. Idem.j.æñ. Olim voluentibus annis. Volutans.i.quod volutatur. Idem in.iij.genibusque volutans hærebat: pro volutatus. Quassans pro quassatus. Idē.j. Georg. siliqua quassante legumen. & Apul. ij. met. tūc illa capite quassanti abi (inquit) fatue. Idē in.iij. quassanti capite, ac demussata cōtumelia. Plautus in asinaria: quassanti capite incedit. Inuehens pro inuectus. Quadrigarius apud Gelium. lib.ij. Et cōsuli pater pro consul obuiam in equo vehēs venit. pro vectus. Inuehēs quoque pro inuectus. Cice.in. ij. philipica: in te inuehens questus est. Idem in.iij. in me absentem inuehens. Intolerans etiā pro intolerabilis posuit Neui⁹ apud Gelliū.lib.xviij. curis (inquit) intolerātibus. Præcipitans quoqꝫ pro præcipitatus Verg.vj.æñ. Præcipitās traxi mecū.i. pcipitatus, qd Diom. frustra dicit esse figuratū, vt intelligat me. Nā si in carmine id poterat ex licētia poetica fieri: vt accusatiu⁹ ille in persona patiēti subiceretur, quomodo poterit excusari Cice. qui in.iij. de ora. dixit: in amne præcipitāte nō possumus. p precepiti siue præcipitato? Sed potius dicēdū est, pcipito esse verbū neutrum passiuum quale exulo, vt in sequēti libro dicetur, cū de verbis neutris quartę speciei agem⁹. Atqꝫ eodē modo de vibro dicēdū vibrās pro vibrat⁹ Verg.ij.æñ. linguis vibrātibus ora sibi lambebant. ¶ Figuræ Participiorū quot sunt? Duę (inquit) autoritate Donati, Simplex & composita: & si Prisc. contēdat nullum esse participium cōpositæ figurę: quia participium per se non componitur, sed cōpositionem verbi sequitur. Numeri participiorū quot sunt? Numeri participiorum duo sunt, queadmodū in nomine, pro nomine, & verbo. Casus vero septē queadmodū in nomine, & pronomine. ¶ Declinationes vero ad nomē referūtur, vt sint tres: quia nullū est participiū qrtę & quintę declinationis noium. Cōposita vero abiēs, queadmodū & ipsū mittūt gtm in eūtis, vt rediēs. untis. pteriēs pretereūtis. iniēs ineū: is. Sūt vero quędā nomina participijs similia, vt tunicatus, galeatus. togatus: quędā rursus sine verbi origine. vt innocens. indoctus.

AD, q pars oratiōis est? Postea quā de partibus oratiōis declinabilibus disseruit, accedit ad indeclinabiles, inter quas a præpositiōe incipit. Nā queadmodū in partib⁹ declinabilibus a noie orsi sumus, ita in indiclinabilibus a prepositiōe propter eā affinitatē, quam habet cū noie: cui apposita ius sibi dictionis defēdit. Deinde ponit diffinitionē ppositiōis dicēs: Qd est pars orōnis.i. vna ex octo partibus oratiōis. Indiclinabilis ad differētiā partiū declinabiliū: q alijs partibus oratiōis præponitur: aut p cōpositionē, vt pduellis, indoct⁹. aut per appositionē, vt per vicos, in vrbē. ¶ Vnde dicitur ppositio? Suū atqꝫ proprium est præpositionis præponi, atqꝫ inde sibi nomē vsurpauit: nā cōtra naturā suā præpostere ponitur, vnde & accētū mutat, quemadmodū lib.v. dicturi sumus. vt in his dictiōibus tecū. pube tenus. ¶Prepositioni quot accidūt? Tria (inquit) figura, ordo, casus. ¶ Figure præpositionū duę sunt sicut in noie. Simplex, vt ab. abs. circū. Cōposita vt absqꝫ, ex abs & qꝫ cōiūctiōe, & circūcirca, ex circū & circa prepositiōibus. Cōsiderādum tn esse præpositiones, q nunqꝫ reperiuntur nisi in compositione, & sunt sex. cō. re. se. an. di. dis vt conduco. seduco anquiro. diuido. distraho. Sunt quoqꝫ, q nūquā in compositiōis reperiuntur, vt apud, iuxta. pone. penes. Sunt quæ componi & apponi possunt. vt ad. ante. per. in. Componuntur autem præpositiones cum nominibus, vt perbonus. iniustus. deformis. Cum pronominibus. vt mecum tecum. secum. nobiscum. vobiscum. Cum verbis. vt adamo. deamo dedoceo. Cū participijs. vt indoctus, perlectus. Cum aduerbijs, vt perpulchre, iniuste. Cum coniunctionibus. vt absqꝫ. Cum alijs præpositionibus, vt circumcirca. Illud quoqꝫ hoc loco est annotandum, quod Quint. lib.j. scribit, queri solere in scribēdo prepositiones sonum quem iuncte efficiunt, an quem separatę obseruare conueniat. Nam cum dico obtineo secundam.b. literam ratio poscit, aures magis audiunt.p: atqꝫ hec potissimum fuit ratio, cur præpositiones in compositione corrumperentur.

Reperiūt quoqꝫ participia psentis tēporis a verbis actiuis significātia passionē, vt voluēs, volutās quassans, pcipitās, pro eo qd voluit, volutatur. quassatur. precipitatur. Et qd dicitur euidēs negotium.i. quod videtur, & perspicuum est.

Amās igit cui⁹ significatiōis ē? Actiuæ sigñatiōis.

Figuræ participiorū quot sunt? Duæ. Simplex. vt amās. Cōposita vt adamans. Quanquā sunt qui dicant, quia participium per se nō cōponitur, non esse composite, sed de cōpisitæ figuræ.

Amans igitur cui⁹ figuræ est? Simplicis figurę.

Numeri participiorū quot sunt? Duo sicut in nomine Singularis, vt amās Pluralis, vt amantes

Amās igit cuius numeri est? Singularis numeri.

Casus participiorū quot sunt? Septē sicut in noie.

Amans igitur cuius casus est? Nominatiui casus.

Declinatiōes participiorū quot sunt? tres. Nā participia pteriti & futuri tā in. rus. qꝫ in. dus. declinātur p primā & secūdā nominis declinationē. Presentis vero per tertiā, nisi qꝫ iēs participiū ab eo. is. mittit gtm in eūtis, cū cōpositis. vt iens. eūtis. abiens, abeūtis. Ambiēs, tamē facit ābiētis

Amās igitur quotæ declinatiōis est? Tertię noīs.

¶De erotematis Præpositionum. Cap.ix.

AD, quæ pars oratiōis est? Prępositio. Quid est præpositio? Pars orationis indelinabilis, quę alijs partibus orationis præponitur. aut per compositionem aut per appositionem.

Vnde dicitur præpositio? Ab eo. qd alijs partib⁹ orationis præponitur Nā cōtra naturā præpositionis est, qꝫ postponatur, vt cum. tenus versus.

Prępositiōi quot accidūt? Tria. figura. ordo. casus

Figurę prepositio ū quot sunt? Duæ. simplex. vt abs, circum. Composita. vt circumcirca. absque

Ad igitur cuius figuræ est? Simplicis figuræ: qa non potest diuidi in partes significatiuas.

¶Quotuplex est ordo? Accidit etiam præpositioni ordo: etsi, quemadmodū diximus, proprium il⸗
lius sit semper debere præponi. Quæ veniunt in compositionem semper preponuntur illis dictionibus
cum quibus cōponuntur. Potest etiam præponi alteri præpositiōi iam composite, vt perterritus imper
territus, extricabilis inextricabilis. Cū vero pronominibus postposita est, nō dicitur proprie cū illis cō
poni, sicut nec tenus cum hac, quamquā videtur in vnam dictionē vtraque particula coalescere. vt ha⸗
ctenus aruorum cultus, & sydera cæli.

Quotuplex est ordo præpositionū? Triplex pre
positiuus, postpositiuus, communis.
Quis est ordo præpositiuus? Qui prepositionem
in constructione semper debere præponi ostē⸗
dit. vt. ab. ad.
Quis est ordo post positiuus? Qui præpositionē
in constructione semper debere post. poni ostē⸗
dit. vt tenus. versus.
Quis est ordo communis? Qui prepositionē in
constructione modo preponi, modo postponi
debere ostendit. vt cum. præpropter,
Ad igitur cuius ordinis est? Præpositiui: quia sem
per in constructione preponitur.
Casus prepositionum quot sunt? Tres. Accusati⸗
uus & ablatiuus, & nonnunquam Genitiuus.
Præpositiones genitiuo deseruiētes quod sunt?
Tres Pridie, postridie. tenus.
Prepositiones accusatiuo deseruientes quot sunt?
xxx. octo. Ad apud. ante aduersus aduersum.

Per
appositionem accidit præpositiōi ordo: quo
niam sunt, quæ semper preponuntur. vd ad
in. vt eo ad vrbem. perueni in vrbē. Sunt,
quæ semper postponūtur. vt tenus. versus.
dicimus enim capulo tenus, & nō tenus ca⸗
pulo, dicim⁹ quoque, eo vrbem versus, &
nō versus vrbē, Sunt, quæ præponi, & post
poni possunt: vt cum, quæ semper præponi
tur ablatiuo nominū, pronominū, & parti⸗
cipiorū, præterquā ablatiuis triū pronomi⸗
num, & hui⁹ nōis quis vel qui, quod ipsum
plerinqꝫ pronominib⁹ annumerāt. dicimusqꝫ
mecū. tecū. secū. nobiscū. vobiscū. quocū. q⸗
cum. quicū. quibuscū. & nō ecōtratio. Sed
hac prepositionis inuersione necessario vti⸗
mur in prosa oratiōe, nedū in carmine, in re
liquis huius ordinis præpositionibus hac
præpostera immutatione vti non possum⁹
nisi tantū in carmine. vt Verg. i. ęn. errabāt
acti fatis maria oīa circū. Idē in. v. immissis
Vulcāus habenis trāstra per & remos. atqꝫ
iterū in. iiij. Te propter libycæ gētes numa⸗
dumqꝫ tyrani odere: infensi tyrij te propter
eundem. Cū vero ꝑpositiōes ponūtur me
diæ inter relatiuū & antecedēs, aut adiecti⸗
uū & substātiuū. illis vti possumus indiffe⸗
rēter in prosa & in versu, vt quā obrē. quas
obres, quemadmodū, quē in modū. bonas ad artes. multis in locis: quāquā illa, quemadmodū, & quā
obrē cōiunctiōes possunt videri, sicut quaꝑpter, eapropter, idcirco. ¶Cas⁹ ꝑpositionū quot sunt? Tres
inquit. Nā cum alij duos tantum posuerint casus prepositioni accidere, nos genitiuū adiecimus: prepte
rea quod hæc præpositio tenus reperitur genitiuo in numero tm̄ plurali postposita. Verg. iij. Geor: &
crurū tenus a mēto palearia pendēt. Idem in. x. exterrent freta, cui laterum tenus hispida nāti. Quintil.
qui hæc non vocibus sibi nota atque nominibus auriū tenus in vsum lingua præceperit. Curtius pauci
hostiū tenus exacti penetrauere ad portū, Apulc. i. florido. aquila cum senubiū tenus altissime sublima⸗
uit. Ouid. tñ. cum ablatiuo plurali iunxit in. xiiij. meta. atque iterū in. xv. dicēs: pectoribusque tēus. Pri
die quoqꝫ gtō reperitur coniunctū. vt pridie illius diei. & in digestis titulo de testamentis. l. qua ætate.
Si testamētū pridie calendarū fecerit. reperitur etiā pridie cū accusatiuo iunctū vt Cicer. ad atticū. pri
die compitalia. & in digestis. titulo de diuortijs. l. fructus. Nā si mulier pridie vindemias doti dederit.
potest tamen pridie aduerbiū esse ea ratione, qua Serui. dicit esse aduerbium. Nos tamen recte præposi
tionibus anumeramus, siquidem casibus apponitur, quemadmodum econtrario præpisiciones aduer⸗
bia fiunt si casualibus non sint apposite. Quodqꝫ de pridie diximus, de postridie quoque dicendum est
postridie iduum, & postridie idus, postridie calendarum, & postridie calendas. Liuius. lib. vi. postridie
idus rebus diuinis supersederi iussum. ¶Prepositiōes accusatiuo deseruiētes quot sunt? Cū ātiquiores
grāmatici omnes dicāt esse triginta, nos octo adiecim⁹: quas illi inter aduerbia numerāt, nos in terpre
positiones posuimus, quoniam casibus inueniūtur appositæ. Hę sunt propius, proxime. pridie. postridie
procul. versus. versum. & ab eo cōpositū aduersum: de quibus suo loco dicemus. ¶Ad. præpositio tam
in cōpositiōe, quā in apositiōe reperitur, significatque prope semper ꝓximitatē. vt adsum, prope sum.
ad vrbem eo, idest accedo. Nā Diom. atque Dona. testibus: ad vrbē venire, aut ire est ad vrbē accedere.
etiā si non ingrediaris in vrbē: venire est intrare. Ad villā cōfero me, recte dicitur, quēadmodū & in vil
lā cōfero me: sed nō ęque possum⁹ dicere in Catonē cōfero me, quēadmodū ad Catonē cōfero me. nā
cū dicim⁹ cōtuli me. nō licet ꝑ in. sed per. ad. addere alterā ꝑsonā. Ad plerūqꝫ gtō nōis alicuius Dei iū⸗
git, vbi tēplū. l. ædē subintelligimus. Liui. lib. i. ab vrbe. ad Murtiæ (inquit) datæ sedes latinis. subaudi
ædem Veneris, quæ murtia dicta est. Terē. vbi ad Dianæ Veneris, abito ad dexterā. Hor. i. sermo. vētū
erat ad Vestæ. Cice. in epi. ad atticū: Senat⁹ ad Appolinis datus est. Porphiriō in illud Hora. vētū erat
ad vestæ: subaudiedū, inquit, ædē, vel aliquid tale. amāt enim eclypsim in relatione sui sacra loca. sic de⸗
nique Teren. ait. vbi ad dianæ veneris. Sic deniqꝫ nos hodie in Claudij, vel Telluris dicimus. nec addi⸗
mus templū aut ędē. Hæc Porphiriō, cui Acrō astipulatur. ¶Apud, nūquā nisi per appositionē reperi⸗
tur, significatque in loco siue persona, autore Festo, vt apud forū. idest in foro, apud platonem. idest in
platone. vel in loco vbi est Pla. Ad vero significat ad locum, & ad personam. vt eo ad forū. eo ad An⸗
to. Aliquādo etiam reperitur ad. pro apud. Verg. prima quod ad Troiam pro charis gesserat argis. An
te reperitur in compositione & appositione, idemque & vtrobique significat, vt Verg. iiij. ęn. quæ qui
bus anteferam? Idem in. i. quis ante ora patrum Troię sub menibus altis. Reperitur etiam sine casu pro
aduerbio āte appositū. vt Verg. in buc. āte leues ergo pascētur in ęthere cerui. Aduers⁹ Aduersum. pro
quod est contra vel erga. vt Teren. in andri. idque aduersum te gratum fuisse, habeo gratiam. Compo⸗
nuntur ex. ad. & versus, vel versum, quoniā vtrumque reperitur, vt suo loco dicemus Compositum
vero cum ex, aduerbio cedit. vt idem in phormio. ei loco ex aduersum tonstrina erat quædam.

¶Cis.citra.Inter cis.& citra nulla penitus differentia est nisi quod antiquiores,vt autor est Gell. lib.xi.
Has tres particulas.intra.citra.vltra.quibus certi locorum fines demonstrantur,singularibus apud ve-
teres syllabis appellabantur.in cis.vls.quæ quoniã paruo exiguoq; sonitu obscurius promebantur, ad-
dita est his tribus eadem syllaba,& quod dicebatur cis tyberim,& vls tyberim. dici ceptum est citra
tyberim,& vltra tyberim.hæc Gell.Cõponitur hæc præpositio.cis.dicimusque Gallia Cisalpina.i.quę
citra alpes est. Citra nũquã cõponitur , vl-
tra tamen separata apponitur nominibus
fluminũ, aut montiũ , aut denique alicuius
rei,cuius sit traiectio paulo difficilior.vt cis
rhenũ,citra rhenũ.cis taurũ mõtẽ, citra tau
rũ mõtẽ.Extẽditur eius significatio etiã ad

cis.citra.circiter.circũ.circa.cõtra.erga, extra.int.
intra.infra.iuxta.ob.põe.per.ꝑpe.ꝑpius. ꝑxime

tẽpus,vt citra calẽdas.cis natale Christianũ. Reperitur etiã citra pro sine apud Iureconsultos maxime
vt in digestis titu.de diuortijs.l.quoties.Citra volũtatem (inqt) filiæ stipulari.& in titul. de donationi-
bus.l.in ædibus citra corporis dationẽ.¶Circiter ad tempus tantũ pertinere Priscia.dicit:vt apud Ho-
rat.j.episto.Octauam circiter horam dum redit:potest etiã autore Valla ad numerũ locũque pertinere
vt circiter mille equites.circiter decẽ mille homines.affertq; Cassiæ feminæ verba dicentis:lapidẽ qua-
dratũ circiter in media arce iũctum cãdelis.vbi circiter aduerbiũ est,locũq; significat. ¶Circũ,circa,ꝑ
eo qđ est in circuitu loci.Sed circũ reperitur in cõpositiõe cũ noĩe,vt circũforanus, cũ verbo,vt circũfe
ro.cũ participio,vt circũcis⁹,cũ aduerbio vt circũscripte cõponitur etiã cum Circa teste Donat.dici-
musq; ex circũ,& circa,circũcirca.Ipsum vero circa rursus cõponitur cũ quo, fitque cõiunctio quocir
ca.Verg.j.ęñ. q̃circa capere ante dolis & cingere flãma.Cõponitur quoq; cũ id.a.finali mutata in.o.di
cimusq; idcirco, quæ est cõiunctio æque causalis.Circũ reperitur positum aduerbialiter.vt apud Ver.
iiij.ęñ.Anna vides toto properari littore circum.¶Cõtra,& cõposita & aposita reperitur.Cõponitur
enim cũ nomine,vt cõtrouersia.cũ verbo,vt cõtrouerto.cũ participio,vt cõtrouersus.cũ aduerbio,vt
cõtrouersim.Verg.in est & nõ:Sin cõtrouersim dissensio subijciet non.per appositionẽ cõstruitur cum
accusatiuo.Verg.viij.ęñ.cõtra Neptunũ &venerẽ cõtraque Mineruã.Reperitur quoque aduerbialiter
positũ.Idẽin.j.Sic Venus,& Veneris cõtra sic filius orsus.pro ediuerso.¶Erga semper affectus proxi-
mitatẽ significat.Cice.in epi.ego omni officio,ac potius pietate erga te. Semel tamẽ reperi significare
loci propinquitatẽ in digest.titu.de verborũ significatiõe.l.statuę.¶Extra cõposita est ab.ex.&.tra.syl
laba,quæ in aliarũ prępositionũ compositione quoque venit.Reperitur in cõpositione.vt extraordina-
rius:& in appositione.vt apud Teren.in phor.extra vnã aniculã.& Iuue extantẽ extra pocula caput.&
pro aduerbio posita,vt apud Persi.pinge duos angues:pueri locus est sacer,extra meite.¶Inter,intra,
eodẽ modo fiunt ab in,quo proptera pro.subter a sũb.extra ab ex.citra a cis.Inuenitur inter in cõposi
tione cum nomine,vt internuntius.cũ verbo,vt interpono.cum aduerbio,vt interdiu.& significat tam
in cõpositione quã in apositione duo extrema,inter quæ fit vel est aliquid. Verg.xj. cõuersique oculos
inter se atq; ora ferebãt.hoc est qđ alter alterũ intuebatur,vt si dicas:inter prodigũ & auarũ media est
liberalitas.dicis qđ inter illa duo extrema certis interuallis distãtia media ẽ liberalitas. ¶Intra vero si-
gnificat fere idem qđ in aliqua re:vt intra domũ.i.in domo.intra calendas i.in calẽdis.intra oppidum.i.
in oppido:sic enim exponit.A.Gell.libr.xj.vbi multa de.vi huius præpositionis intra disseruit. Sed for
tasse adhuc arctius significat intra:vt in Cice.pro Sestio.Anthiocũ maiores nostri intra mõtẽ Taurũ re
gnare iusserũt.i.in locis,qui finibus mõtis tauri claudũtur. & si non omnibus,certe quibusdã, vt ego
sum intra domũ.i.in aliqua parte,quę clauditur terminis domus.¶Infra ab in prępositiõe, quẽadmo-
dũ inter & intra,deriuatur.Sed intra ad numerũ & spaciũ refertur,vt intra viginti dies,nõ infra vigin
ti dies.intra cubiculũ,nõ infra cubiculũ.Infra ad locũ & dignitatẽ,vt infra tectũ & qđ Terẽ.in.eu.dixit
ego te esse infra omnes infimos puto.Denique infra habet relatiuũ supra.intra vero habet extra.Sed in
tra nõ põt esse aduerbiũ: ꝑ q̃ vtimur intro & int⁹.Infra vero aduerbiũ esse põt, vt ego sedeo infra, tu
supra.Iuxta p̃positio est,& idẽ significat qđ ꝑpe.Repitur etiã aduerbium ꝑ eo qđ est similiter.vt Liui⁹
ab vrbe cõdi.lib.vj. parere atque imperare iuxta paratos.Salust.in catili. eorum ego vitã mortẽq; iux
ta ęstimo.quoniã de vtraq; siletur.& alio loco:iuxta bonos & malos libidinose interficere. ¶Ob.repi
tur in cõpositiõe, significatq; cõtra.l.circa,vt obuius,obuio,obuiã,obãbulo.In appositiõe aliqñ signi
cat ꝑpter causale.Verg.j.ęñ.cũct⁹ ob Italiã terrarũ clauditur orbis. Aliqñ ꝑ eo qđ est ꝑ.Idẽ.iiij.Geor.
haud quaq; ob meritũ.¶Pone,ab omnibus grãmaticis inter p̃positiões accusatiui numeratur.Ego aut
(nisi semel)nõ memini me legere pone nisi pro aduerbio positũ.Verg.ij.æñ.Pars cætera pontũ pone le-
git.Idẽ in eodẽ:pone subit cõiux.& Geor.iiij.Superas veniebat ad auras põe sequẽs.Luca.in.j.patriaq;
a sede reuulsos pone sequi.i.retro.Plin.libro.iiij natura.hist.Pone eos mõtes,vltraq; aquilonẽ gẽs fœ-
lix. ¶Per in cõpositione pro valde plerũq; accipitur,cũ omnib⁹ positiuis, illorũque aduerbijs.vt per-
pulcher.perpulchre.perfacetus.cete.perdoctus.c̃te.Nõnunquã significat in malũ,vt periurus,perfidus
pertinax.peruersus,perfuga.sæpe accipitur quasi per mediũ:vt perlucidus,perspicu⁹,perfluo.is.ꝑpluo
is.Aliquãdo significat ad finẽ deducere:vt perficio,peruigilo,perlego.In appositione aliqñ significat in
ter,vt Verg.in.i.Geor.circũ perque duas in morẽ fluminis arctos. Significat etiã per locũ & tempus:
vt per forum,per viam,per noctem,per diem.Significat etiam per causam,vt per virtutem fio laudabi
lis.Est aliquando obtestantis,vt Verg.in.iiij.æñ.Per ego has lachrimas,dextramque tuã te oro.¶Pro
pe,Propius,Proxime,præpositiones semper reperiũtur appositæ.Verg.vij.æñ.Est. ingens gelidum lu
cus prope Ceritis amnẽ.Cic.in philipicis:nec propius vrbẽ millia passuum ducẽta.Cęsar in cõmẽ. par-
tem insulæ,quæ propius solus occasum.Nam cum datiuo potius aduerbium esse putandũ est.vt Sil.lib.
j.poni. propiusque fuere periclo & Ve.in.viij.Propiusque periclo it metus.Cicer.pro millone. Proxi-
me deos accessit clodius.Et in digestis titu.de sep.pre.vrb.l Si proprius ędes tuas.Et in eadẽ.l. Seruitu
tes,& quę in cliuos ꝑpius ianuã meam facere possum.Salust.in iugur.Ea loca,quę proxime carthaginẽ
numidia appellatur.& paulopost:proxime Hispaniã Mauri sunt.& Cic.ad atticũ:officium meum pura
ui exercitum habere proxime hostem.Et Cęsar in cõmenta.Proxime tñ Ateguã,vt ad flumẽ sint. &
Gellius.lib.xiiij.Quercũ vidit proxime viam.Reperitur quoque prope in eadem significatione aduer-
biũ,Terentius in Andria:prope adest,cum alieno more viuendnm est mihi. Reperitur & compositum

ex prope & modus Propemodũ pro quasi.Cice.de perfe. orato.de syllabis propemodũ dinumerãdis & dimetiẽdis .¶Pridie,& postridie diximus posse construi cũ genitiuo.Construuntur etiam cum accusatiuo,vt paulo ante probauimus.¶Procul, quoque tũ præpositio reperitur huius ordinis, vt apud Plinium in fine noni lib.histo.natur.Paulisippũ villa est campaniæ, haud procul Neapolim. Curtius quoq; procul vrbẽ dixit.tũ aduerbiũ,vt Iuueñ.Procul oprocul este ꝓfani,clamatur. ¶Post, in cõpositione reperitur,vt posthumus. postpono, postea,posthac.& in appositione. Verg.iij. Georgi.post montẽ oppositum. Reperitur quoque pro aduerbio positum. vt idem in primo eñ.post.mihi nõ simili pena cõmissa luetis.Idẽ in buc.prospexit tamẽ, & longo post tẽpore venit.vbi Ser. dicit post antiquores etiã cum ablatiuo iunxisse. ¶Penes nõ reperitur in compositiõe.

pridie.postridie.ꝓcul.post.penes.p̄ter.ꝓpter.
supra.sedm.secus.trãs.vsq;.vltra.versus.versũ.
Præpositiones ablatiuo casui deseruientes quot
sunt? Quindecim.A.ab.abs.absq;.cũ.coram.

In appositione significat dominium,ac potestatem.Nam inter Apud & Penes(autore Festo)illa est differẽtia: quod (vt supra memorauimus)apud personam,& locum significat,penes personã,& dominium, vt si dixerim, penes me est liber,significat,quod & habeo in potestate mea librũ,& meus est.Quod si dixero, apud me est liber:est,quod habeo illum domi,etiam si non sit meus.¶Præter in compositione reperitur, vt præterlabor,præteruehor,præterfluo:significatque semper prope.In appositione vero magis significat extra accipere,vt si dicas:omnes sapiunt,aut sapere volunt pręter Hispanos.¶Propter:eodem modo componitur a pro interposita.p.quo præter a præ.In compositione nusquam reperitur.In appositione tum causalis est,vt Vergilius.iiij.AEneid.te propter libicæ gentes numadumque tyrani odere,infensi tyrij tepropter eundem.tum pro eo quod est prope accipitur,vt Vergi.in buc.propter aquæ riuũ viridi procumbit in vlua. quod Ser.exponit pro iuxta.&.iij. Georgic. propter aquam tardus ingens vbi flexibus errat Mincius .&.ix.AEneid. Athesim seu propter amœnum.Reperitur quoque præterpropter præpositio ex duabus præpositionibus composita.vt Ennius apud A.gelliũ.Imus huc, hinc, illuc, cumilluc ventũ est,ire illinc libet.Incerte errat animus, præterpropter vitam viuitur . Quid vero præterpropter in eo loco significet,nec ipseGellius.ausus est exponere.Præpter pro sine in ablatiuo Salust.in catil.præter rerũ capitaliũ cõdẽnatis.Prisc.lib.viij.¶Supra in cõpositione nõ reperitur.in appositiõe significat in parte superiori.Verg.iij.æñ.Olli cæruleus supra caput astitit imber. In eadẽ quoq; significatione reperitur pro aduerbio positum.Salust.in iugur.pauca supra repetã.¶Secundũ in appositione semper reperitur,significatque aliquando iuxta.Verg.iij.Georg.dulcibus illa quidem illecebris, aut plena secũdum flumina.& in digestis de via pub.Aediles Eas quæ secundũ ciuitates sunt vias. Aliquando significat post.Quint.in gladia.Nam quod vnum mihi fortuna secũdum patrem videbatur parasse pręsidiũ.Cice.proxime autem & secũdũ deos hoĩes hominibus maxime esse vtiles possunt accipitur etiã pro eo quod est pro.vt Gell.lib.v.Sin vero secundum te iudicatũ erit,& lib.xiij.Tunc illi vnde petitur,credere,& secundũ eum iudicare.In eo vero quod dicimus,secundũ Tho.secundũ Cice.secũdum pro iuxta accipitur.¶Secus p̄positio pro iuxta raro inuenitur apud autores : in sacris literis sæpe, quale est illud Psal.primi. Et erit tanquã lignũ quod plantatũ est secus decursus aquarũ. aduerbialiter vero positum secus significat aliter,Persius:non secus ac si oculo rubricã dirigat vno.Verg.lib. xij. aut secus accẽso gliscit violẽtia turno.Trans reperitur in cõpositione frequẽter.vt trãstyberinus.transalpinus,trãscribo,traduco.In appositione quoque.Vergil.iij.Georg.Illas ducit amor trans gargara,trãsq; sonantem Ascaniũ:¶Vltra non reperitur in cõpositione.In appositione vero significat contrarium eius quod est citra:nam citra est ante locum:vltra est post locum,intra vero est in loco.Iuue. Vltra Sauromatas fugere hinc libet.Reperitur etiam pro aduerbio positũ,vt apudCẽsorinũ:nil vltra facies ¶Vsq; præpositio nõ videtur multis:quia sine alia præpositione nunquã reperitur vnde vtriq; casui adiũgitur pro qualitate præpositiõis illius, cui fuerit copulata: vnde Sergius ait nouo quodam modo sibi semper adiungere aliam præpositionem.Verg.xj.Protei Menelaus adusq; colũnas exultat . Nam si cõiũcta sit iam non aduerbiũ erit sed potius habet naturam suã ¶Versus & versum,solus Valla inter præpositiones numerauit,semperque contra naturam suam postponitur. Salustius in Iugur, quem locum Aegyptum versus imperij finem habuere Carthaginẽses.Cicero de diuinatione: quæ cum exercitu lustrato Aretium versus castra mouisset,dicimus quoque deorsum versus,vel deorsum versum, quoquo versus,& quoquo versum,nam sic versus & versum dicimus,sicut aduersus.& aduersum.¶Præpositiones ablatiuo deseruientes quod sunt? Quindecim sunt præpositiones ablatiuo deseruiẽtes. quarũ. A.ab. abs.tam in compositione quam in appositione reperiuntur,ablationemque significãt.In appositione vero significant tum ablationem,vt rapio a te libros:tum locum, vt discedo a te:tum tempus,vt a meridie te expecto:tum ordinem,vt tertius ab Hercule:tum verbis passiuis iunguntur cum persona agente vel faciente,vt a me amaris.Vtimur tamen præpositione.ab.cum dictionibus incipiẽtibus a vocali exili vel aspirata vt ab Antonio.ab homine. Vtimur vero.a. cũ incipiẽtibus a consonãte,a Bruto.a Catõe. a Decio.Cũ incipiẽtib⁹ tñ vel ab.i.cõsanãte:vel.ab.l.vel.ab.r.plerũq; apponimus ab. vt Vergilius in bucco.ab Ioue principiũ musę.Iouis omnia plena.Et ibidẽ:hinc tibi quę semper vicino ab limite sepes. Idem.xj.pacem Troiano ab rege petẽdum.Cum incipientibus præterea a.q.t.nonunquam apponimus abs.Vt Teren.in.adephis.abs quiuis homine beneficium accipere.& Hector ille Næuij. apud Cicero. letus sum laudari me abs te pater laudato viro.¶Absq; qđ ab abs,& q̄ particula componitur, significatque idem quod præter,siue sine:vt absque iniuria,absque metu. ¶Cum, nunquam nisi apposita reperitur, quia illius loco componitur con. significat vero cum præpositio quandam veluti comitantiam.vt ego cum Antonio misimus tibi libros cum pecunijs.neque iungitur nomini significanti instrumentum,quo aliquid fit.vt nunc vulgo loquuntur,percussit illum cum gladio, scribit cum calamo : in quo loquendi genere non ablatiui, sed effectiui natura vtimur. quemadmodum, cum de septimo casu loquebamur,explicitũ est.Cõponitur autem,vt paulo ante diximus,cum ablatiuis illis trium pronominum, ego tu sui. ¶Coram,non componitur.In appositione præsentiam personam significat: vt coram iudice,coram testibus. Reperitur frequentius aduerbialiter positum,vt Vergilius. Primo.æneid.

De interiectione. Cap. xj. Interiectionem (quéadmodum supramemorauimus) greci inter aduerbij significationes annumerant: quia hęc quoque: sicut & aduerbium, verbo adiungitur aut expresso, aut sub intellecto: vt si dicas: papæ quid video, vel si p se dicas: papæ sub auditur miror, vel aliud verbũ, qđ admiratione significet. Latini vero interiectionẽ ab aduerbio separarũt quia videtur in se se affectũ habere verbi, & plenã motus animi significationẽ, etiãsi nõ addatur verbũ: vel quia cũ articulis careãt, voluerũt æquare cũ græcis partes orationis: vt hac vna ratione octo essent apud nostros, quẽadmodũ & apud illos. Dicit igitur partes diffinitionis explicãs: interiectionẽ esse vnã ex octo partib⁹ oratiõis. Sed quia ex illis quatuor sunt declinabiles, & quatuor indeclinabiles: dicit vnã esse ex quatuor indeclinabilibus significantẽ affectũ. i. passionẽ: in quo (vt diximus) latini eã ab aduerbio differre voluerũt. Quod vero addit voce incõdita, hoc etiã illam aduerbio seiũgit: quoniã per exclamationẽ quãdã & vocẽ inconditã. i. prope inarticulatã profertur. Interiectio autẽ ideo est appellata, quod seriẽ orationis rũpens interijcitur. & cum aliquo mentis affectu pfertur. vt Verg. i. æñ. nauibus infandum amissis vnius ob iram prodimur. Ordo enim erat nos prodimur nauib⁹ amissis ob irã vnius Iunonis, sed cũ exclamatione interiecit Infandũ, quasi dicat, pro scelus indignum. Habet igitur interiectio varias significationes. ¶ Lugẽtis Teren. in eu. cũ inducit Dorum lugentem. hei. hoi. dicit. heu quoque & hei, quæ dolentis diximus, itiã lugẽtis sunt. ¶ Dolẽtis. Verg. li. j. hei mihi qualis erat. Idẽ in. x. o dolor, atq; decus magnum. Idẽ in buc. ah silice in nuda conixa reliquit. ¶ Timẽtis. Terẽ. in and. hei vereor ne quid Andria apportet mali. Idem in eadem. hei metui a Chriside. Vergil. in buc. ah ne te frigora lædant, ah tibi ne teneras glacies secet aspera plantas. ¶ Exultantis. Teren. in heautõ. vah ergo mea Antiphila. Idem in adel. ohlachrimo pręgaudio. ¶ Admirãtis. Te. in eu. papæ facie honesta. & iterũ. papæ noua figura oris. Idem in and. vah consiliũ callidũ. ¶ Exclamantis. Luc. p si remeasset in vrbẽ. Teren. in and. vah perij hoc malum integrascit. & illud ex euangel. vah qui destruis tẽplum dei. ¶ Ridentis. Teren. in and. ha ha he. mirum vero. Idem in Eunu. ha ha he defessa iam misera sunt te ridendo. ¶ Deridentis. Terent. in and. hui tam cito (ridiculũ. Idem in eu hui mihi illam tu laudas. ¶ Silẽtis. Teren. in. Eu. au ne comparãdus hic quidem ad illum est. Idem in eodem: au obsecro mea Pythias. si. quod est silentis apud Terẽ. apud Plau. st. legitur. Laudãtis. Mart. effecte grauiter, cito, nequiter, euge beate. & illud ex psalmo. Quidicunt mihi euge euge. ¶ Vitantis. Teren. in Eu. apagesis, ego formidolosus. Idem in eadem: apagete. ¶ Vocantis. Ouidius. ecquis io sylue crudelius, inquit, amauit. Terent. in adel. oli qui vocare. ¶ Deprehẽdẽtis. Terẽ. in. Ad. at at hoc illud est, hĩc illæ lachrymæ. Idem in Eu. at at data hercle verba.

¶ De erotematis interiectionum. Cap. xj.

Heu, quę pars orationis est? Interiectio. Quid est interiectio? Pars orationis indeclinabilis affectum mẽtis incondita voce significans.
Vnde dicitur interiectio? Ab interijciendo: eo qđ alijs partibus orationis interijcitur.
Interiectioni quot accidunt? Sola significatio.
¶ Significatiões interiectionũ quot sũt? Plures.
Lugentis. vt heu hoi hei. Dolentis. vt hei. ah.
Timentis. vt hei. ah. Silentis. vt au. si. st.
Exl'tãtis. vt euax vah. oh. Laudantis. vt euge.
Admirãtis. vt papę. vah. Vitãtis. vt apage. esis. etc.
Exclamãtis. vt p. vah. Deprehendẽtis. vt at at.
Ridentis. vt ha. ha. he Vocantis. vt io. eh.
Deridẽtis, vt hui. Heu cui⁹ significationis est? lugẽtis.

¶ De erotematis Coniunctionũ. Cap. xij.

Et, quæ pars orationis est? Coniunctio.
Quid est cõiunctio? Pars orationis indeclinabilis connectens, ordinãsque sententiam.
Vnde dicitur coniunctio? Ab eo qđ cõiungat, & orationi pro vinculo interponatur.
Coniunctioni quot accidunt? Tria. Figura. Ordo. Potestas, siue Species, siue Significatio.
Figurę coniunctionis quot sunt? Duæ sicut in nomine Simplex. vt at. &. Cõposita, vt atq;. etẽi.
Et, cuius figuræ est? Simplicis figuræ.
Ordo coniunctionis quotuplex est? Triplex. quædã enim semp præponũtur. vt et. ac. at ast. aut. vel, nec. ne. neq;. Quædam semper postponũtur. vt q;, ne. ue. quidẽ, quoq;. autem. vero. enim. Quædã modo præponũtur. modo postponuntur. vt atq;. igitur. itaq;. quoniam. quia. et si.
Et, cuius ordinis est? Præpositiui.
Potestates coniunctionis quot sunt? Complures.
Copulatiua, quæ sensum & verba cõiũgit. vt et. q; atq;. quoq;. autem. vero. quidem.
Disiunctiua, quæ quãuis dictiones coniungit. sensum tamẽ disiũctũ habet. vt aut. vel. ve. siue. seu.
Subdisiũctiua est, quæ voce disiũcta vtrũq; adesse significat, vel simul, vel discrete, vt Alexander siue Paris dormit, vel legit tota die.

¶ De coniunctione. Cap. xij.

Vltima ex quatuor indeclinabilibus orationis partibus est cõiunctio: cuius proprium est diuersas orationis partes cõiũgere. Itaq; diffinitur. Cõiũctio est pars oratiõis indeclinabilis cõnectẽs, ordinãsq; sententiã. Cõnectẽs ĩquã, qñ simul res aliquas inesse significat. vt Aene. pi⁹ & fortis. vl' cõnectẽs verba, & disiũgẽs sententiã. vt Aeneas bon⁹, vel malus. Ordinãs, qñ alterũ sequitur ad alterũ. vt si currit, mouetur: ex his manifestũ est vnde cõiũctio dicitur. ¶ Cõiũctioni quot accidunt? Prisc. dicit tria, figura ordo, species, quã alij potestatẽ, alij significationẽ appellãt. ¶ Figurę cõiunctionis quot sunt? Duæ respõdet sicut in nomine. ¶ Ordo cõiũctionis quotuplex est triplex inquit. Deinde mẽbra diuisionis explicat. ¶ Potestates cõiũctionis quot sunt? Et quia non habent certum numerum, dicit esse complures: & enumerat quasdam ex ijs, quæ sunt magis notæ. hoc est copulatiuam. disiunctiuam. subdisiũctiuam. causalem. collectiuam. dibitatiuam. aduersatiuam. approbatiuam complectiuam,

¶ Causalis rursus diuiditur in continuatiuã, sub cõtinuatiuã, adiunctiuã, & effectiuã. De quibus singulis ostendit, & quæ sint subiungens exemplum cuiusque. sed quia cõiunctiones sub eadem voce inueniuntur diuersarum potestatũ, siue significationũ, visum est de singulis aliquid dicere. Idque secundũ ordinẽ alphabetarium, quo facilius volenti inquirere occurrãt. Ac, igitur reperitur copulatiua: vt bonus ac sapiens. Reperitur etiam posita pro quam. ut Vergil. Ac secus ac iussi faciunt. Salustius in iugurtha. castra mouebat iuxta, acsi hostis adesset. At, prosaltem aduersatiua est. Verg. vj. æñ. At ramũ hunc agnoscas. Est etiam exclamãtis aduerbium, vt Hor. in epo. at o deorum quisquis in cœlo regis terras. Verg. ij. At tibi pro scelere exclamat, pro talibus ausis. Ast ediuerso copulatiua. Verg. j. ęñ. Ast, ego, quæ diuũ incedo regina Iouisque. sed tantum poetice, quoniam. s. recipit. at. vt cum breuis esset, pduceretur. Atque copulatiua est. Verg. j. æñ. Atque equidem memini seuerum sidona venire. Reperitur etiam posita pro quã. Teren. in phormione, ne simili vtamur fortuna, atq; vsi sumus. Atqui, inter collectiuas ponitur a Pris. Teren. in Eunu. Atqui ita opus est. An, dubitatiua simul est, & interrogatiua. Verg. i. æñ. An phebi soror, in ninpharum sanguinis vna. Idem. iij. eloquar, an sileam? Inter an & aut Quintiliã. hoc distare putat: quod p aut non possumus interrogare, per an possumus. Aut disiunctiua est. Iuue. aut dic, aut accipe calcẽ. Vergil. ij. æñ. aut terebrare cauas vteri, & tentare latebras. Reperitur etiã copulatiua pro &. Autem, reperitur copulatiua vt Abraã genuit Isaac. Isaac autẽ genuit Iacob, Iacob autem genuit Iudam. reperitur etiam completiua. Cũ, reperitur causalis simul, & adiũctiua. Verg. in buc. cum faciam vitulam pro frugibus, ipse venito. Dũ, quoque causalis siue adiunctiua reperitur. Verg. multa quoque & bello passus dum cõderet vrbẽ. Ergo, collectiua, siue illatiua, siue rationalis. Lucanus: ergo pari voto gessisti bella iuuentus. reperitur etiam cõpletiua. Terent. mihi ne tibi ergo. Enim, causalis reperitur frequenter, sed & completiua. Verg. j. æñ. Progeniem sed enim Troiano a sanguine duci audierat. Idem in eodem: hic tibi fabor. n. quando hæc te cura remordet. Sed cũ est causalis semper postponitur: præposita vero semper ponitur completiue sequente vero, vel non sequente. Terentius in adel. enim non sinam. Idem in Andria: enim vero Daue nihil loci est segniciæ. Equidem reperitur approbatiua. Vergilius. Non equidem inuideo, miror magis vndique totis. Idem. xij. æneidos equidem merui, nec deprecor, inquit. potest etiam poni completiue. Et, ponitur copulatiue, vt Aeneas pius & fortis. Ponitur etiam causalis pro quia. Quintilianus libro primo. Harum verba effingere imitando conabitur puer: & natura tenacissimi sumus eorum, quæ rudibus annis percipimus. Reperitur etiam completiua, cum præponitur sibi ipsi, vt Aeneas & pius & fortis fuit. Primum enim & abundat, sed ponitur ornatus causa: quod & de reliquis copulatiuis & disiunctiuis dici potest. Etsi, aduersatiua est, cui respondet tamen. Cicero in oratione pro milone. Etsi vereor iudices ne turpe sit. & sequitur: tamen hæc noui iudicij noua forma. Etiamsi, aduersatiua est, quemadmodum tametsi, quibus æquę respondet tamen. Igitur. itaque. idcirco collectiuæ, siue illatiuæ, siue rationales sunt. Cicero pro ligario: habes igitur, quod est accusatori maxime optandum confitentem reum. Idem in eodem: itaque quo me vertam nescio. ex superius nanque dictis hæc inferuntur. alias completiuæ sunt. Imo, illatiua quoque est sed ediuerso: vt Terenti. dictum puta, imo aliud. Ne, dubitatiua simul & interrogatiua est. Verg. i. ęneidos: qui teneant, nam inculta videt, homines ne, ferę ne. Idem in. xj. iustitiæ ne prius mirer, belli ne laborum. Dicimus etiã nonne pro an non. Vergil. in buc. nonne fuit satius tristes amarillidis iras, atque superba pati fastidia: nonne menalcam? Iungitur etiam abscissa per compositionem cum alijs partibus orationis. Vergilius. iij. æneidos: pyrrhin connubia seruas? pro pyrrhine seruas connubia. Idem in. x. Omnipotens genitor tanton me crimine dignum duxisti? pro tantone. Inuenitur etiam ne adprobatiua, quod est quando nec dubitatiue, nec interrogatiue ponitur, vt Horatius. ij. sermo. clarus erit fortis, iustus, sapiens, ne etiam rex. Idem in eodem: o seri studiorum, qui ne putetis. Reperitur quoque, ne, causalis. & Neu a ne & ve composita. Vergilius. ij. æneidos: ne recipi portis, aut duci in mœnia posset, neu populum antiqua sub religione tueri. Necne quoque pro an non, dubitatiue simul & interrogatiue ponitur. Cicero. pro Flacco: vtrum vultis prætori flacco licuisse, nec nec? Nec, & neque, copulatiuæ sunt per abnegationem, vt si dixeris. Antonius non legit, neque lecturus est, aut nec lecturus est. Nam, & namque causales sunt. Vergilius. æole namque tibi diuum pater, atque hominum rex. Reperiuntur etiam completiuæ, vt idem in. v. heu nanque tanti cinxerunt æthera nymbi. Quam, reperitur electiue posita. Terent. in and. quæ in honeste hic voluit diuitias parare, quam honeste in patria pauper viuere. Quamuis, & quamquam aduersatiuæ sunt, quibus respondet tamen, quod aliquando subintelligitur. vt Vergilius secundo. æneidos: quamquam animus meminisse horret, luctuque refugit, incipiam subandi tamen. Quæ, copulatiua est, ponitur etiã nonnunquam completiue Vergilius. v. æñ. dixit que, & prælia voce diremit. Quia, sub continuatiua est reperitur autem in sacris literis frequenter pro vt adiunctiua siue causali. Quidem, a Prisc. inter completiuas ponitur, quod multis testimonijs confirmat. itaque miror tantam auiditatem fuisse Hierony. Paulum apostolũ reprehendẽdi. Tractans enim verba illius, quę sunt scripta ad Colossenses: Nemo vos superet in humilitate mẽtis. Illud (inquit) quod crebro diximus, & si imperitus sermone, nõ tamẽ sciẽtia

Causalis, quæ causam continuationis explanat, vt quoniam. nam. namque. enim. vt.

Collectiua, siue illatiua, quę supiora colligit. vt igitur. ergo, itaq;, quare. quapropter. quamobrẽ.

Dubitatiua, quæ dubitationẽ aliquam cum interrogatione significat. vt an. ne. nec. ue.

Aduersatiua, quæ aduersam sententiam sequẽti aut præcedenti monstrat, vt licet, quãquã. quãuis. et si saltem.

Approbatiua, quæ rem aliquam approbat. vt si. siquidem. quando, quandoquidem, quidem.

Completiua, quæ ornatus causa. aut metri necessitate ponitur. vt quidem. enim. nam. nãq;. vero.

Causalis rursus diuiditur in continuatiuã. sub cõtinuatiuam. adiunctiuam effectiuam.

Continuatiua est, quæ continuationẽ, & cõsequẽtiam rerum significat: vt si. cum. dum. vbi.

nequaquã Paulũ de humilitate: sed de conscientię veritate dixisse etiã nunc approbamus. & quod Apostolus in eadem epistola subdit. Quæ sunt rationẽ quidẽ habẽtia sapientiæ, hoc ait loco quidem coniunctio superflua est, quod in plerisque locis propter imperitiam artis grãmaticæ apostolum fecisse reperimus: neque enim sequitur sed, vel alia cõiunctio, quę solet, vbi quidẽ positum fuerat, respondere: nã quidem plerumque aduersatiua reperitur. Hęc Hierony. Quin, teste Pris. ponitur collectiue siue illatiue.

Sub cõtinuatiua est, quæ causam cõtinuationis ostendit cum essentia rerum. vt quoniam. quia.
Adiũctiua est. quæ verbis subiunctiuis adiũgitur vt si. vt, cum, vbi, quando.
Effectiua est, quę reddit causam effectus. vt enim. namq;.
Et, cuius potestatis est? Copulatiuę.

¶ De partibus orationis, quæ aliæ pro alijs. & pro se inuicẽ ponuntur. Cap. xiij.

QVę partes oratiõs aliæ pro alijs ponuntur? Omnes fere, quẽadmodũ quę sequũtur.
Nomen pro participio. vt sibilus. pro sibilans.
Nomen pro aduerbio, vt recens pro recenter.
Nomen ꝓ interiectione. vt infandũ voce incõdita
Nomen pro cõiunctione, vt quare. quam obrem.
Pronomen ꝓ nomine ꝓprio, vt ego ꝓ Antonius.
Pronomen pro aduerbio. vt hoc pro huc.
Pronomen ꝓ coniunctione vt ideo ꝓ propterea.
Verbũ ꝓ noĩe. vt amare ꝓ amore. viuere ꝓ vita.
Verbum pro aduerbio. vt amabo. sodes.

Vergil. x. ęñ. quin occidit vna sarpedon mea progenies. ponitur etiam pro cur nõ præsenti indicatiui iuncta, & semper interrogatiue. Vt Persius: quin damus id superis de magna quod dare lance. Vergil. in buc. quin aliquid saltem viminibus, mollique paras detexere iunco: vtrobique pro cur non. ponitur & ꝓ quod non cum subiunctiuo. Idem in. iij. æñ. hic tibi nequa moræ fuerint dispendia tanti quin adeas vatem. ¶ Si, adiunctiua est cũ verbo subiũctiuo adiuncta, vt si legeris, eris doctus. est etiam si causalis siue continuatiua. vt si stertit, dormit. si ambulat, mouetur. ¶ Est quoque approbatiua cum indicatiuo iũcta. Verg. j. ęñ. si quid vsquã iustitię est, & mẽs sibi cõscia recti. Idem in. ij. Dij, si qua est cœlo pietas, quę talia curet. Reperitur etiam abnegatiua. Verg. xj. ęñ. Tu nunc stares immanis trũcus in armis. esset par ætas, & idẽ si robur ab annis. Est aũt coniunctio abnegatiua, quæ verbis coniuncta posse fieri rem ostendit, sed propter causam aliquam, ne fiat impediri, vt fecissem si potuissem. Saltem aduersatiua est. Vergil. iiij. æñ. saltem si qua mihi de te suscepta fuisset. Sed, & Sedenim copulatiuę sunt ex aduerso. Verg. j. æñ. progeniẽ, sedenim Troiano a sanguine duci. Seu & siue disiunctiuę sunt. Vergil. ij. æñ. siue errore viæ, seu tempestatibus acti. Reperiũtur etiã subdisiunctiuę, vt si dixeris: alexander, siue paris: atrides, seu agamẽnõ. Tamen aduersatiua est, respondens illis et si tametsi, quamuis, quamquam. Cicero ꝓ milone, etsi vereor iudices. de inde sequitur: tamen hæc noui iudicij noua forma. &c. Reperitur etiam complectiua cum superiori aduersatiuæ non respondet: vt apud Papinium. xj. thebai. me miserã vinces: tamen hęc prius arma necesse est experiare domi. Tametsi aduersatiua est, quemadmodum eius simplex etsi. Tum copulatiua est, iungitque res pares cum succedit alteri tum: cum vero succedit cõiunctioni cum, iungit aliquid quod maius est. vt Laurentius diligentissime colligit. Ve & vel, disiũctiuę sunt. Reperitur etiã vel subdisiunctiua simul. vt Terẽ. in Eunu. vel rex semper maximas mihi gratias agere. pro etiam posuit. Reperitur & subdisiunctiua discrete. vt si dixeris. Toto die, vel dormit, vel legit. Vero, copulatiua siue distributiua est, quia distribuit diuersas res diuersis personis, vt Aeneas fuit pius, Vlyssesvero callid9. Reperitur etiã completiua. Vt, causalis est: vt si dixeris: Venio, vt legam: exerceo te, vt sis sanus. Reperitur & adiunctiua. Vt Terentius: si est (inquit) patruę, vt Antipho culpam in se admiserit.

DE partibus orationis, quę alię pro alijs: & pro se inuicem ponuntur. Cap. xiij. Solet turbare hoc plerumque grammaticę artis ignaros, quod eandem particulam sub diuersis partibus orationis reperiunt. Itaque cum singulatim de octo partibus orationis disputatum sit, hoc in loco inducit caput, in quo ostendit, quemadmodum particulę quædam orationis ponuntur pro alijs, quam in prima positione fuerãt: atque rursus, quedã ponũtur pro seipsis inuicẽ, vt nomẽ pronomine. ꝓ nomẽ ꝓ nomine. &c. ¶ Nomen igitur pro participio positum reperitur, vt apud Vergil. secũdo æneidos. sibila lambebant linguis vibrantibus ora. vbi Seruius. dicit sibila poni pro sibilantia, nam participium est. Idem primo Georgicorum. corusca fulmina molitur dextra: quod eodem modo pro coruscantia exponit. ¶ Nomen pro aduerbio. vt recens pro recenter. Vergilius. iij. Georgic: sole recens orto, aut noctem ducentibus astris. Salustius. coria recens de tracta veluti glutino adhęrebant. Gellius. libr. xj. recens natis notum & familiarem victum offert. Vergilius. ij. Georgic. Flos apprima tenax, pro apprime. & in eodem: densa fere. pro dense. & in. iij. asper acerba sonans. pro acerbe. Nomen pro interiectione. Vergilius. j. æneidos: nauibus infandum amissis vnius ob iram. neque enim aduerbium tantum est hoc in loco infandum pro infande: sed quia cum affectu mentis profertur incondita voce, interiectio est. hoc enim tantum interiectio ab aduerbio distat: quemadmodũ suis locis diximus. ¶ Nomen pro coniunctione, vt quare, quæ ex quis & res componitur. quamobrem, quapropter ex nomine & præpositione. ¶ Pronomen pro nomine proprio, semper. n. pronomen sic ponitur, vt ex illius diffinitione manifestum est: sed suus. a. um. plerumque pro proprius. a. um. reperitur, vt suum est hominis redere. i. proprium. ¶ Pronomen pro aduerbio. Vergilius. viij. æneidos. hoc tunc ignipotens cœlo descendit ab alto. vbi Seruius inquit: hoc pro huc posuit secundum antiquum morem. nam antea hoc aduerbium loci fuit, nunc aboleuit sicut illo pro illuc. ¶ Pronomen pro coniunctione, vt ideo quę ab id & eo componitur, propterea, quæ ex propter & ea: quapropter, quæ ex qua & propter. ¶ Verbum pro nomine. Teren. in eunu. extrema linea amare nonnihil est. pro amoris. Persius, nostrum istud viuere triste. pro vita tristis. ¶ Verbum pro aduerbio. Mar. dic inquis rogo. Marce, dic amabo. nam aduerbium blandientis est: quemadmodum & sodes, quo frequenter vtuntur poetæ comici.

¶Verbum pro interiectione, vt age pro eia. Verg. iiij. æn. vtrūq; coniunx it dicēs: eia age rūpe moras. Idē in. j. quare agite. o iuuenes. ¶Verbū pro coniunctione Luca. in. vij. omnia maiorum vertamus busta licebit. pro quamuis. Mar. laxior hexaphoro tua sit lectica licebit. Ouid. j. meta. placeat sibi quisque licebit. Hora. j. ser. licebit ille repotia natales alio sue dierū. De licet pro quāuis, vbique se offerūt exēpla. ¶Participiū pro nomine, de hoc abunde sumus dicturi libro in sequenti, cum disputabimus quot modis participium transit in vim nominis. ¶Participium ꝓ aduerbio. Verg. vj. æn. ac belua Lernę horrendum stridens. pro horrēde. ¶Præpositio pro aduerbio. Verg. j. æn. postquam introgressi, & coram data copia fandi. Iuue. Fient ista palam. imo (quemadmodū sępiꝰ diximus) quoties prępositio nō iungitur casibus, aduerbium est. ¶Prępositio pro interiectiōe, vt pro, cum circumflectit̄, quę) vt ait Priscia.) interiectionis loco ponitur. Salust. in catil. Pro deum atq; hominū fidē. Vergil. iiij. pro Iupiter ibit hic, ait. Idem in buc. a silice in nuda connixa reliquit, vbi Seruius. (inquit) ad hoc pertinet pręmissa dolentis interiectio. Sunt, qui aspirationem in fine addant differentię causa. ¶Præpositio pro coniunctiōe, vt ꝓpterea, quapropter. ¶Aduerbium pro nomine. vt Mart. Iusistis, satis est. & si dixeris: satis est mihi diuitiarum. Vergil. vij. æn. terrorum & fraudis abunde est. ¶Aduerbium pro coniunctione. Idem. j. æn. hic tibi fabor enim, quando hæc te cura remordet. ¶Coniunctio ꝓ aduerbio, vt cum pro quando. Imo frequenter aduerbium & coniunctio sibi cedunt: ita vt non facile quibusdam in locis discernere possis coiūctio, an aduerbium sit aliqua particula orationis. ¶Coniunctio pro interiectione. Hora. ij. ser. vt pereat positum rubigine telū. nisi enim interiectiue proferas vt, frigidiuscule dixeris: quod alias erit concitatissimum. ¶Quæ partes orationis. Nomē ponitur pro nomine, vt Dardanus pro dardanius, hoc est primitiuū pro deriuatiuo. Verg. iiij. æn. hauriat hūc oculis ignem crudelis ab alto Dardanus. i. Aeneas Dardanius. & eodē modo per reliqua nominis accidentia. ¶Verbum pro verbo, vt populo ꝓ populor. Verg. iiij. æn. Ac velut ingentē formicę farris aceruū cum populāt. Proper. lib. iij. hic olim ignaros luctus populauit achiuos. pro eo quod est populantur & populati sunt: nā pplō in sermonis latini vsu frequenti nō est: sed populor, multa quoque alia verba huiusmodi reperiunrur, quæ Nonius ex antiquorum vsu diligentissime collegit. ¶Participiū pro participio, vt Salust. alieni appetens, sui profusus. pro profundens: nam participium est loco nominis positum. ¶Præpositio pro præpositione vt Verg. ix. æn. Ibat in Eurialū. pro cōtra. Idem. j. Georg. sub ipsum arcturum tenui sat erit suspendere sulco. Quod Ser exponit pro circa. Aduerbium pro aduerbio. Vergil. j. ęnei. Hic illius arma, hic currus fuit pro illic. Et hic aduerbium loci pro aduerbio temporis. Idem in eodem. Constitit hic, arcumque manu, celeresq; sagitas. hic posuit pro tunc. Et notandum aduerbia loci plerumq; poni pro aduerbijs temporis: sed non econtrario aduerbia tēporis ꝓ aduerbijs loci. ¶Cōiunctio ꝓ cōiūctione vt Terē. in phor. ne simili vtamur fortuna, atq; vsi sumꝰ. atq; posuit ꝓ quā.

Verbum pro interiectione, vt age agite.
Verbum pro coniunctione, vt licet licebit.
Participium pro nomine, vt sapiens diligens.
Participiū ꝓ aduerbio, vt horrendū pro horrēde.
Præpositio pro aduerbio, vt coram palam.
Præpositio pro interiectione. vt pro. a.
Prępositio ꝓ cōiūctione, vt ꝓpterea quapropter.
Aduerbium pro nomine. vt satis est. abunde est.
Aduerbiū ꝓ coniunctione, vt quando pro quoniā
Coniunctio pro aduerbio, vt cum pro quando.
Coniunctio pro interiectione, vt at.
Quę partes orationis ponūtur inuicē pro seipsis?
Oēs fere. Nomē ꝓ noīe. vt dardanꝰ ꝓ dardaniꝰ.
Verbum pro verbo, vt populo pro populor.
Participiū pro participio, vt profusus pro ꝓfundēs
Præpositio pro præpositione. vt in pro contra,
Aduerbiū ꝓ aduerbio, vt hic loci. ꝓ tunc tēporis.
Coniunctio pro coniunctione. vt vel pro et.

¶De syntaxi & orōnis constructione. Cap. xiiij.

Quid est syntaxis? Sciētia qua bona cōstructio a mala dignoscitur.
Vnde dicitur syntaxis? A syn quod est cō. & taxis to ordino, a quo est taxis, quasi Coordinatio.
Quid est constructio? Congrua dictionum ordinatio, cōgruā perfectamq; sentētiā demōstrans.
Quid est oratio? Vt Scaurus diffinit, ore missa. & perdictiones ordinata pronuntiatio.
Quotuplex est orō. Quadruplex. Perfecta, q̄ ꝑfectū sensum in animo auditoris generat, vt ego amo deū. Imperfecta, quæ imꝑfectū sensum in animo auditoris generat, vt si deū amaueris. Finita. in qua verbū finitū ponit̄. vt ego amo. Infinita. in qua verbū infinitū ponit̄. vt me amare.

DE syntaxi. Cap. xiiij. ¶Cum tres libri superiores circa singulas orationis partes versati sint: liber sequens cum breui commate huius libri tertij, totus est de constructione, quæ gręce syntaxis dicitur. Itaque primo dicit, quid sit syntaxis. & vnde dicitur, quid constructio, quid oratio. De inde orationem diuidit in quatuor formas, hoc est, perfectam. imperfectam, finitā infinitam: quæ omnia quoniā plana sunt, ad difficiliora ꝓperemꝰ. ¶Quid est figura cōstructionis? Quemadmodū (inquit Seruius. in. v. ęn.) inter barbarismum & lexin, hoc est, latinam eloquutionē & perfectam metaplasmus est qui vno sermone fit ratione vitiosus: ita inter solœcismum & schema. i. perfectam sermonum connexionem figura est, quæ fit contextu sermonum ratione vitiosa. Ergo metaplasmus (inquit) & figura media sunt: & discernuntur peritia & imperitia. sed de barbarismo. & solœcismo. de lexi & schematis. atque metaplasmo suo loco dicetur: nunc de figura, quomodo a Seruio accipitur figura syntaxeos (hoc est constructionis) agendum est. Dicit igitur figuram constructionis esse modum dicendi nouatum, hoc est, a naturali & cōsueto sermone mutatum, ac perinde vitiosum, nisi aliqua ratione excusetur, qui quidem modus versatur circa grammaticas constructiones; hoc est in contextu partium orationis.

Quid eſt figura cõſtructionis? Eſt aliqua ratione nouatus dicendi modus, qui circa grãmaticas conſtructiones verſatur.

Euocatio eſt reductio tertię perſonę ad primã vel ſecundã. vt ego Antonius lego, tu Ioãnes audis. Et requirũtur quatuor in euocatione. pſona euocãs. perſona euocata. remotio copulæ. & verbum conueniens cum perſona euocante.

Appoſitio, eſt immediata duorũ ſubſtãtiuorũ cõiunctio, quorũ alterũ exponit alterũ. vt mirat̃ molem ęneas magalia quõdã. Et requirũtur duo in appoſitiõe. dictio apponẽs. & dictio appoſita.

Prolepſis eſt attributio ꝓprietatis toti in ſuas partes diuiſo. vt, Interea reges ingẽti mole latinꝰ &c. Et requiruntur quinq; in prolepſi, hoc eſt totũ, partes. diſtributio partium. ꝓprietas, & ordo.

Syllepſis eſt diuerſarũ dictionũ ſub p̃rali ꝓprietate cõceptio. vt Ego & tu docti legimꝰ. & reqrũtur quinq; in ſyllepſi, hoc eſt, dictio cõcipiens. dictio cõcepta copulatiua coniunctio, vel ꝑpoſitio cum. uerbum vel nomẽ adiectiuum numeri pluralis. proprietas cõcordans cum dictione concipiente.

Zeugma eſt vniꝰ ꝓprietatis ad diuerſas clauſulas facta redditio. vt ego & tu & Cicero ſcribit. & requirunt̃ tria, hoc eſt plura ſubſtantiua. copula. ꝓprietas, quæ cõueniat cũ propriori ſubſtantiuo.

¶ Quotuplex eſt figura conſtructionis? Multo plures ſunt figuræ conſtructionis, quam octo: ſed reliquis in alium locum relictis de his, quæ frequentius in vſu reperiuntur, diſſerit: quas enumerat. ¶ Euocatio, quæ græce ecclesis vocatur, fit quoties nomen tertię perſonæ reducitur ad primã, vel ad ſecũdã. Improprietas autẽ in hoc eſt, quod cũ dico ego Antonius lego. Antonius quod alias eſt nomen tertiæ ꝑſonę, ſic cedit pronomini primæ perſonæ, quod verbũ huic non illi redditur. Excuſatur autem hæc improprietas, quoniã verbũ ſemper digniori reſpõdere debet. Prima nanq; pſona ordine naturę dignior eſt ſecũda, & ſecunda tertia. ¶ Appoſitio, quę ꝓſthesis græce dicitur, eſt immediata duorum ſubſtãtiuorum coniunctio. & põnit exemplũ ex primo ęñ. miratur molẽ Aeneas magalia quondã. Improprietas autẽ in hoc eſt, quod duo ſubſtãtiua ſine coniunctione eſſe non poſſunt in oratione, ſed excuſatur vitiũ, ꝙ dictio appoſita ſic iũgitur apponenti, quaſi adiectiuũ ꝙ aliquid in ſubſtãtiuo determinat & exponit. ¶ Prolepſis, quę latine interpretatur præſumptio eſt (vt a Donato atq; Diomede diffinitur) præſũptio rerũ ordine ſequutarũ, & vterq; ponit exẽplũ ex Verg. xij. æñ. Interea reges, ingẽti mole Latinus. Quadrijugo inuehitur curru. & ſequitur. bigis it Turnus in albis. hinc pater Aeneas Romanæ ſtirpis origo, & iuxta Aſcanius magnæ ſpes altera Romæ procedũt caſtris. Sed, quẽadmodũ Priſc. lib. xvij. qui eſt de cõſtructiõe dicit, ſi in cõſtructione diuiduorũ per ꝓlepſim præponitur verbũ plurale ad vtrũq; ſequens licet nominatiuũ anteferre. vt aquilæ euolauerunt hæc ab oriente, illa ab occidẽte: ſin ad ea, quę diuidũtur verba ſingulariter conſequãtur, genitiuũ oportebit pręponi pluralem diuidẽdo. vt aquilarũ altera volauit ab oriente, altera ab occidẽte. Excuſatur autẽ, quia verbũ ſiue præpoſitũ ſiue cõſequẽs iure exigit ſibi nominatiuum. Eſt & prolepſis implicita quale eſt illud apoſtoli: alter alterius onera portate. intelligitur enim ꝙ alter portet onus alterius, & alter alterius. Simile eſt illud Verg. ij. æñ. alterum in alteriꝰ mactatos ſanguine cernã. hoc eſt Anchiſen in aſcanij, et Aſcanij in anchiſen: & creuſam in aſcanij & aſcaniũ in creuſæ. &c. Eſt quoq; aliud prolepſis genꝰ: cũ id ꝙ poſterius accidit, ante tẽpus aſcribitur: quale eſt illud Verg. lauinaq; venit litora. Lauiniũ enim quemadmodum Diomedes & Seruius dicunt nondum erat, quo tẽpore ęneas Italiam venit, & apud Saluſtium montem ſacrum & auentinũ inſedit: qui mons ob hoc quod illum plæbs inſederat, poſtea ſacer dictus eſt. ¶ Syllepſis, quæ latine interp. cõceptio, a Donato & Diomed. diffinitur ſic: Syllepſis eſt diſsimiliũ ac diuerſarum clauſularũ per vnũ verbũ cõglutinata conceptio, ut Verg. j. æñ. hic illius arma, hic currꝰ fuit. Idem in buc. ſunt nobis mitia poma, caſtaneæ molles, & preſſi copia lactis. Eſt etiã ſyllepſis quoties fit adductio indignioris ad dignius, quod tribus modis cõtingit. genere, numero, & perſona. Genere, vt maſculinũ cõcipiat fœmininũ & neutrũ. fœmininũ cõcipiat neutrũ. Numero, vt pluralis cõcipiat ſingularẽ. Perſona, vt prima cõcipiat ſecũdã & tertiã, ſecũda vero tertiã. Quod vero dicit in cõceptiõe requiri copulatiuã cõiunctionẽ. vel. cũ. prępoſitionẽ, intelligendũ eſt cũ prępoſitio (quẽadmodum ait Iuriſcõſultus) ponitur pro &. vt ſi dicas: tu cũ Antonio legitis, ꝓ eo quod tu & Antonius. Tale eſt illud verg. j. ęñ. Remo cũ fratre Quirinus iura dabũt. pro eo ꝙ remus & frater. In illo vero ꝙ Horat, dixit: tu quid ego & populꝰ mecũ deſideret audi. nulla eſt figura, nedũ pſonarũ cõceptio, quẽadmodũ ediuerſo nimis licẽter, atq; haud ſcio an tollerabiliter dictũ ſit, quod legimus in euãgelio Hieronymo interprete: pater tuus & ego dolẽtes quærebamus te: nã & ſi numerorum & perſonarũ cõceptio recte facta eſt, ordo tñ illarũ eſt inuerſus, qui debuit eſſe ego & pater tuus dolẽtes quærebamus te. Quod ſi Hebraici ſermonis idioma illud tolerare põt, græcus tñ atq; latinus reformidat: de quo in prologo huius operis plura diximꝰ. ¶ Zeugma, quæ latine interpretatur iugatio, ſiue iunctura, ſiue adiũctio eſt, quẽadmodũ Donatꝰ atq; Diomed. diffiniũt vnius verbi cõcluſio diuerſis clauſulis apte cõiũcta. addit Diome. cũ duo, aut cõplura ad vnã partẽ orationis iungẽdã referũtur. fit aũt ꝑ zeugma variatio pſonarũ. vt ego lego & tu & Cicero. numerorũ, vt Romani pugnãt & Hanibal. perſonarũ vt illud aplı̃: hebræi ſunt & ego. Huiꝰ aũt figuræ cõuerſio tribus locis poni põt, aut eñ ponitur vnũ verbũ, ad ꝙ ſequẽtes ſenſus cõferãtur, vt vicit pudorẽ libido timorẽ audacia. rationẽ amentia. aut cũ in medio ſenſuũ loco poſitũ reperitur, vt apud Verg. iij. ęñ. troiugena interpres diuũ, qui numina phœbi, qui tripodas clarij lauros, qui ſydera ſentis & volucrũ linguas. & præpetis omnia pẽnę. ſentis enim verbũ tã primis quã vltimis iungitur. ob id meſozeugma. i. zeugma medio nominatur. aut cũ vno verbo ſenſus claudũtur. quale eſt illud Ciceronis in catilinã. nihil te nocturnũ præſidiũ palatij: nihil vrbis vigiliæ: nihil timor populi: nihil cõcurſus bonorum omnium: nihil hic munitiſſimus ſenatꝰ habẽdi locus: nihil horũ ora vultuſq; mouerunt: ſenſus ſuperiores concluſit vno verbo mouerunt, & inde hypozeugma dicitur: hoc eſt zeugma ab inferiori.

¶ Antiptosis dicitur ab anti, quod est pro, & ptosis, casus: vnde & Diomed. atque Donatus dicunt soloecismum esse per casuum immutationem: cum vero subest ratio aliqua, figura est, quæ latissime patet. Atque omissis quæ Marcellus colligit ex vario autorum vsu nominatiuus ponitur pro genitiuo. Verge. v. æn. Cressa genus pholoe, gemini circum vbera nati. i. generis Cretensis. Gell. lib. xviij. Aristotelis (inquit) libri sunt omne genus elegātię referti, idest omnis generis. Et in digestis titulo de fundo instructo, eadem ratione ponitur accusatiuus pro genitiuo, nisi forte & nominatiuus est. in. l. cuius initium est quesitum. Supellectiarios (inquit) & cæteros id genus seruos. pro eius generis. Liuius quoque apud Priscia. Quando duo (inquit) consules eius anni alter morbo alter ferro perissent, suffectum consulē negabant comicia habere posse, duo ordinarij consules dixit, pro duorū consulum ordinariorum: nam, quemadmodum diximus in prolepsi, si ad ea quæ diuiduntur, verba singulariter consequatur, genitiuum oportet præponi pluralem diuidendo. Nominatiuus quoque ponitur pro vocatiuo. Verg. j. æn. gnate meæ vires mea magna potentia solus. Plinius. lib. vij. natura. histo. salue primus omnium parens patriæ appellate. Nominatiu⁹ pro ablatiuo. Cicero in Lælio, quid enim indigens Affrican⁹ mei. pro in quo, & illud ex euangelio: Siquid aliquē defraudo, reddo quadruplū. pro in aliquo. Genitiuus pro nominatiuo. Cicero in. j. de diuinatione: cum illius diei venit in mentem.

Antiptosis est casus pro casu positio sub aliqua proprietate. vt vrbē quā statuo vestra est. & requiruntur tria, hoc est, vnum subiectū, vna proprietas, & quod ponatur casus pro casu.

Synthesis est attributio proprietatis vni vel pluribus copulatis: quod fit non gr̄a vocis, sed significati, vt pars in frustra secant. & requirūtur tria hoc est vnum subiectū, vel plura copulata: proprietas: & attributio proprietatis cōcordās cum significato & non cum voce.

Synedoche est attributio partis ad totū sub proprietate verbi vel participij, vel nominis adiectiui. vt expleri mētē nequit, nuda gēu nodoq; sinus collecta fluentes. Et requiruntur tria, hoc est, totum, proprietas, & pars in accusatiuo posita.

pro ille dies, quod exemplum inter idomata sermonis latini Diomedes posuit. Idem quoque Cicero in verrē: ita velim mihi deos propitios, vt cum illius mihi temporis venit in mentem. pro illud tempus. Valla aliquod substantiuum in his clausulis sub intelligendum esse opinatur, puta condicio, aut status, aut fortuna. Genitiuus pro nominatiuo vel accusatiuo ex figura græca. Terentius: quot illic hominum litigāt pro quot homines. Idem: dij boni boni quid porto. pro quod bonum Horat. j. sermo. ille repotia natales, alios ve dierum. pro alios dies. Genitiuus pro ablatiuo. Cicero ad herenium: oratoris officium est ijs de rebus posse dicere, quo ad eius fieri poterit. i. ab eo. Datiuus pro accusatiuo & præpositione. Vergi. j. æn. inferretq; deos latio. i. in latium. & in eodem: venturum excidio Lybiæ. i. in excidium. Accusatiuus pro nominatiuo. Verg. j. æn. vrbem quam statuo vestra est. pro vrbs. Vocatiuus pro nominatiuo, septimus casus pro genitiuo. Verg. i. æn. sunt mihi bis septem pręstanti corpore nymphæ: pro præstantis corporis. Plinius, libro. vij natural. histo. gētem syluestrem stridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis. Alia ratione Plautus in casina posuit septimum casum pro genitiuo: habet (inquit) gladium, sed duos: quibus altero te occisurum ait, altero villicum: quibus dixit pro quorum.

¶ Synthesis græce latine interpretatur compositio: quæ quoties fit, soloecismus est, nisi aliqua ratione excusetur. vt Verg. i. æn. pars in frustra secant, verubusque trementia figunt. pars posuit pro alij. Hora. iactamus, iampridem omnis te Roma beatum. omnis Roma posuit pro omnes Romani. Terentius in adelphis. aperite aliquis actutum ostiū, pro aliqui ex vobis aperiant. Apuleius. iij. floridorū: ingens hoīm frequentia conuenere. pro homines frequentes. ¶ Synecdoche græce interpr. cōprehensio: & est quoties id, quod est partis, datur toti: vt niger capillos. pro eo quod est habens capillos nigros. Dicit autem posse fieri per verbum subaudi neutrum, aut passiuum. Verg. iij. Georg. micat auribus & tremit artus. Idem primo æneidos: expleri mentem nequit. i. non habet mentem expletam. Idem quinto, flauaque caput nectentur oliua. Per participium. Vergilius. j. æn. nodoque sinus collecta fluentes, hoc est habēs sin⁹ fluentes collectos. Per nomen adiectiuum, vt idem in eodem: nuda genu. i. habēs genu nudum. Horati⁹ in carmine: quam notā duxit viuens videri, cætera fuluus. hæc figura quamquam poetis tantum sit permissa, vtimur aliqñ illa: & historici, qui nonnunquā in genere dicēdi poetas imitātur. Liuius. xxj. ab vrbe At vero Hannibal ipse dum murum incautus subit. aduersum femur tragula ictus cecidit. Pomponius mella de Britannis: vltro (inquit) corpora infecti. Idem alio loco: Sarmatæ totum brachati corpus. & nisi qua vident, ora tecti. Apuleius primo metamorphoseos: tremore (inquit) viscera quatior.

¶ FINIS TERTII LIBRI.

Liber quartus. Quemadmodum libro superiori dictum est, præceptiuæ grammaticæ partes sunt quatuor. Orthographia, quæ de litera. Prosodia, quæ de syllaba. Etymologia, quæ de dictione. Syntaxis, quæ de octo partium orationis constructione disputat. De litera pauca in eodem libro tetigimus: quia eius consideratio per singulas fere dictiones spargitur, atque ex libris, quos de vocabulorum significatione partim ædidimus, partim æditurī sumus, petenda est: quando quidem singularia sub generalib⁹ pręceptis cōprehēdi nō possunt. De syllaba copiosius libro in sequēti differetur. De etymologia parte illa, quæ circa singularium dictionum accidentia versatur, tribus libris superioribus per omnia fere disputatum est. Nam deriuationes significationesq; ad memoratos vocabulorum libros refertur. De quarta grammatices parte, quam greci syntaxin. nos partium orationis ordinem, siue constructionem uocamus, in hoc quarto libro disputabimus. Resumētes in primis, quod de combinatione adiectiui cū substantiuo, relatiui cū antecedente, nominatiui cū verbo primo libro scriptū est, quodq; in

fine libri

fine libri superioris de figura constructionis diximus. Igitur primũ præceptũ constructionis id: qđ lib. primo diximus, propemodum naturale est, quod adiectiuum & substantiuũ in tribus conueniũt, in genere, numero. & casu. Quod si adiectiuũ cum substantiuo in illis tribus nõ cõueniret, solœcismus esset manifestarius: nisi aliqua ratione vitium illud excusaretur: vt Cicero ad atticum: Solius enim meũ peccatum corrigi non potest. Idem pro murena: ex tuo ipsius animo coniecturam aperis. Idem in pisonem Dico mea vnius opera rẽpublicam liberatam. & illud ex euãgelio Lucæ, tuã ipsius animam pertransibit gladius. Excusatur autem hoc vitium, quod genitiui illi solius, ipsius. vnius ad genitiuos substantiuos referuntur, qui recesserunt ab vsu: in quorum locum substituta sunt pronomina possessiua, quemadmodum libro primo diximus. Et infra, cum de constructione verborum impersonalium interest & refert dicturi sumus, agetur: nã quod Cicero in tertio de oratore dixit: voluntati vestræ omnium parui non potest eadem necessitate excusari: cum potuisset dicere voluntati vestrum, omnium parui. Illud vix tollerabile, quod Ouidius in epistola œnones scripsit: & flesti, & nostros vidisti flentis ocellos. nam & nostros posuit pro meos, & meos pro mis. Fletis vero, quẽ genitiuum esse ex syllabæ quantitate deprehenditur, non ad vocẽ sed ad significationem retulit. Quod si post illa pronomina possessiua, quæ pro substantiuorum genitiuis ponuntur, alterum substantiuum sequatur in genitiuo, intollerabilis erit constructio: quale est illud Boetij in primo de consolatione: solantur mœsti nunc mea fata senis. & illud eu. iij. libro regum: tulit filium meum de latere meo ancillæ tuæ dormientis. & illud quoq; Pauli apostoli in prima epistola ad Corinth. Salutatio manu mea Pauli. nisi forte sit appositio duorum substantiuorum pro mis senis: mis ancillæ. mis Pauli. neq; enim potuit dicimus senis. meæ ancillæ. mei Pauli: quia error esset similis illi, cuius merito Valla Priscianum refellit dicentem. mei Prisciani eges. tui Prisciani egeo. significabat enim idẽ, quod meo Prisciano eges. tuo prisciano egeo. non me Prisciano eges. te Prisciano egeo. Ablatiui præterea numeri singularis horũ nominum siue participiorum præsens absens iũguntur cũ ablatiuis pluralibus quorundam substantiuorũ. vt apud Terentium in eunucho: nescio quid profecto absente nobis turbatum est domi. pro absentibus nobis. Plau. in amphy. neq; nobis præsente aliquis quisq; nisi seruus. Põponius attellanarũ scriptor: quid enim apud forũ p̃sente testibus mihi vẽdidit. pro præsentibus testibus. Neuius: volumus donare præsente omnibus. pro præsentibus omnibus. Actius: est res aliqua, quæ præsente his prius natura instituit. pro præsentibus his. Præterquam autoritate potest excusari hoc vitium illa ratione Marcelli, qui putat has dictiones absente præsente formæ esse monoptotæ. Genera quoque & numeri confunduntur, cum non ad vocem, sed ad rem adiectiuum refertur. vt Virg. vij. AEnei. pars arduus altis puluerulentus equis. Idem in. iiij. pars grandia tendunt obnixe frumenta humeris. & Horatius in primo sermo. legati missi magnis de rebus vterq;. & Ouid. de remedio. vtraq; formosæ me iudice sunt venerandæ. Idem in epistola œnones. Miscuimus lachrymas mœstus vterq; suas. Huc etiam pertinet illud Verg. xij. AEneidos: dant sonitum spumosi amnes, & in æquora currunt, quisque suum populatus iter. Idem in eodem: pro se quisque viri summa nituntur opũ vi. & illud Liuij: ausi sumus cum parentibus certare: quæque ciuitas suis. Gerundium quoque adiectiuum genitiui singularis posse iungi cum substantiuo plurali suo loco dicemus. Construuntur etiam inter se genera diuersa. vt Virg. dulce satis humor depulsis arbutus hœdis. & quod sequitur: Triste lupus stabulis, maturis frugibus imber. vbi dulce & triste diuersis generibus copulantur. Illud quoque Lucan. in primo: hinc leges, & plebiscita coactæ. Relatiuum. Duplex est relatiuum alterum substantiæ alterum accidentis. Relatiuum substantiæ est, quod refert antecedens substantiuum. qualia sunt. qui, quæ quod. suus, sua, suum, & alia pronomina relatiua, quæ dicuntur identitatis. Sunt & alia relatiua, quæ dicuntur diuersitatis, vt alius, alter, reliquus. cæter cætera cæterum: si cæter vspiam reperiatur. Relatiuũ accidentis est, quod refert antecedens adiectiuum, cuiusmodi sunt qualis, quantus, quotus, cuias. Relatiuum accidentis cum antecedente debet conuenire, si non sequatur alterum substantiuum, cum quo iungi posit. vt si dicas: misi tibi libros mendosos, quales mihi dederas. Quod si alterum substantiuum sequatur, cum illo debet conuenire. vt est animal varium, qualis est mulier. est templum magnum, quantus est mons. Horat. tamen in epodo singulari exemplo relatiuum accidentis antecedenti retulit dicẽs. Sed incitat me pectus, mammæ putres æquina quales vbera. Relatiuum vero substantiæ cum antecedente debet in genere & in numero conuenire, vt ego amo, qui doceo. Si tamen quis, vel qui inter duo ponatur substantiua, vtrique illorum referri potest. vt si dixeris: est animal, quod appellant orygen. vel quem appellant orygen. Si tamen substantiuum, quod sequitur, nomen est proprium: relatiuũ illi debet respondere, vt Salustius in catilina: est locus in carcere, quod tullianum appellatur. & Liuius: anxur fuit, quæ nũc sunt terracinæ, & Paulus in epistola ad galatas Hieronymo interprete: semini tuo qui est Christus. Vergilius primo AEneidos. est locus hesperiam graij cognomine dicunt. vbi Seruius notat debere subintelligi, quam, & nullo modo quem. Solœcismum tamen fecit Ennius apud Diomedẽ cum inquit: Quis tu es mulier, qui me insueto nuncupasti nomine? qui dixit pro quæ. Sed quemadmodum hoc vitium intolerabile est, ita illud excusari potest, quod Boetius de consolatione scribit: nihil imbecilius homine, quos morsus masculorum necat. nam cum homo indeffinite significet, retulit ad singulos, qui sub specie humana continentur. Illud quoque Salustij in Catilina: interea seruitia repudiabat, cuius initio ad eum magna copia concurrebat. cuius dixit pro quorum: excusari potest, quod seruitia pro seruis singulari numero caret: quod si haberet, ita dixisset seruitium pro seruis, sicut iuuentutem pro iuuenibus: sed hoc in singulari dicimus, illud tantum in plurali. vel potius dixit cuius substantiue in genere neutro pro cuius rei, quale est illud Terentij in eunucho: qui habet salẽ, quod in te est. i. quæ res. Ad rem quoq; non ad vocem refertur quandoq; relatiuum. vt apud Terentium in andria: laudare omnes fortunas meas, qui haberẽ gnatum tali ingenio præditum. meas dixit pro mis ea ratione, qua supra diximus in pronominibus possessiuis subintelligi genitiuos illos, quorum in locum successerant. Ergo pro laudabant omnes fortunas meas. i. mis, qui haberem gnatum, & cætera. E contrario idem in eodẽ: Si quisquam est, qui placere se studeat bonis quam plurimis, in his poeta nomen profitetur suum. excusatur vitium, quod quispiam ad plures pertinet. Nominatiuus & verbum. Solœcismi quoq; fiunt contra hoc præceptum: sed excusantur aliqua vna ex figuris, de quibus in fine libri superioris dictum est.

LIber quartus de constructione. Quemadmodum omne verbum perſonale ante ſe cum nominatiuo cōſtruitur, ita poſt ſe varios caſus recipit: quam rē nunc aggredimur ab illo potiſsimū facientes initium: Quod verba partim ſunt perſonalia, partim impersonalia. Itaqꝫ perſonale & imperſonale duo prima genera ſunt verborum, cum Diomed. atque Donatus partim ad ſignificationem verborum, partim ad modos verbum imperſonale referant. Illi nāque ad quinque genera verborū, ſiue ſignificationes addunt ſextum, quod appellāt imperſonale: & ad quinqꝫ modos ſextū quē æque vocāt imperſonalem. Nos tamē qui ſignificationē in quinqꝫ genera & modos in numerū quinariū diuidimus, prima diuiſiōe verbū ipſonale & ipſonale partimur: vt ſit illud perſonale cuius tempora per numeros & perſonas explicātur: imperſonale, cuius tēpora numeris & perſonis carēt. Differt autem ab infinitiuo modo, qui ę que numeris & perſonis caret: quod infinitiuus verbū alterius modi deſiderat, numeroſqꝫ & perſonas habet, ſed implicitas: impſonale nō indiget verbo alterius modi, qn potiꝰ ipſū libere per omnes modos ſpargitur. Sed verbi imperſonalis cōſideratiōe in aliū locum reiecta, verbū perſonale in quinqꝫ genera (vt dialectici dicūt) ſubalterna diuidimꝰ, actiuum. paſſiuum. neutrum. deponēs. cōmune. de quibus ſingulatim differentes dicimus: Actiuū verbū eſſe illud, quod in. o. deſinit, habetqꝫ paſſiuū in. or. Hæc diffinitio nō oīa, ſed pleraqꝫ huius generis verba cōplectitur. nā audeo. es. volo. vis. facio. cis. do. das. actiua eſſe nemo dubitat: quę tū in voce paſſiua non habent audeor. volor. facior. dor. Illa quoqꝫ defectiua odi odiſti. noui nouiſti. memini. niſti. cœpi cœpiſti inter actiua proprie numerāda ſunt: quādoquidem cum accuſatiuo conſtruuntur quæ tamē neqꝫ vocem actiuam in. o. neqꝫ paſſiuā in. or. habent. Et exigit ante ſe nominatiuū. hoc cōmune eſt omnibus verbis perſonalibus. Pro perſona agēti. vel facienti. hoc propriū eſt verbi actiui vel neutri actionē ſignificantis: nam reliqua verborum genera poſſunt etiam paſsionem ſignificare, exiguntqꝫ ante ſe nominatiuum ꝓ perſona patienti. vt exulo. as. letor. aris. criminor. aris. Accuſatiuum in perſona patienti: hoc etiam comuni & deponenti comune eſt, niſi quod omnia actiua poſſunt conſtrui cum accuſatiuo: non tū omnia, ſed quedā cōia & deponētia. Quod vero dixit in perſona agēti, vel facīēti, non ociose dictū eſt. Nā differētia illa inter agere, & facere, qua vtitur Ariſt. in. vj. æthicorū &. ix. metaphyſicorū, no ſolum a philoſophis, verū etiā a ſtudioſis lingue latinę obſeruatur. vt Facere ſit rerū in materiā exteriorē trāſeuntiū. vt feci domū. feci librū. feci opus. Agere vero eſt rerū immanētiū. vt ago fortiter. ago prudēter. ago orationem. Ego hoc loco non poſſum ſatis mirari, quę demētia grāmatices ceperit partim iuniores: partim etiam quoſdam ex antiquioribus, vt verbum actiuū diffiniāt, quod poteſt conſtrui cū accuſatiuo noīm ſignificātiū animal rationale: neqꝫ enim aliam ob cauſam illos hoc ſcripſiſſē arbitror, niſi vt dificultatē augerēt ijs in rebus, in quibus nulla erat difficultas. Nā quid per deū immortalem obſecro te ad grammaticū rei literariæ præſertim adhuc rudē ſcire attinet: quid ſit tranſire in animal rationale, quid in animal irratiōale? aut ſi dicere poſſumꝰ ego exerceo terrā. tu ſeminas agrū. ille comedit panē? cur etiā ſi rerū natura nō patiatur) nō poſſumus dicere, ego aro mulierē. tu ſeminas filios ille comedit puerum. atqꝫ in voce paſsiua. ego aror, quemadmodum apud Ouid. ij. metam. tellus dicit: totoqꝫ exerceor anno. pro aror. ſicut Verg. j. Geor. exercetqꝫ frequens tellurem, atqꝫ imperat aruis. & quod Paulus ad thimotheū. cap. iiij. ſcribit. Ego enim iam delibor. Quod ſi ſeminor a patre: comedor a lamia, & ſimilia dicere nō poſsumus, quoniā illud dici poſſe rerum natura non patitur: at licebit dicere ego non aror, non ſeminor, non comedor, ſed nec arari, neqꝫ ſeminari, neque comedi poſsum. neqꝫ illud dici poſſet, aſinus centipes volat. bos alatus diſputat. vulpes arguta cauillatur. & non intelligunt homines perditi aliud eſſe grāmatice loqui: aliud verum a falſo diſtinguere, quod proprium eſt dialecticæ. Pari ſtultitia ſunt, qui rem neqꝫ philoſophis quidem omnibus perfectā conātur ad grāmaticē trāſferre, quo miſerorū ſimpliciumque puerorū ingenia vexent, & torqueant in re, quæ nihil ad illos pertineat. Aiūt nāqꝫ verba illa metuo. timeo formido, & quæ ad ſenſus exteriores, interioreſqꝫ ptineāt: qualia ſunt. video. audio. tango. intelligo. ſentio. cōſtrui cū noītiuo in perſona patiēti & cū accuſatiuo in perſona agēti, vel facienti. vt ſi dixeris ego video lapidem, quia lapis ſenſum vidēdi moueat, idcirco agere putādus ſit. Hoc eſt ſimplicitatē puerilē erudire? an nugis, vel potius nebulis quibuſdā inuoluere? Aut cū dicitur ego video lapidē, quomodo puer intelliget lapidis ſpeciem oculos meos mouere: cū etiā inter philoſophos ſint, qui dicant viſionē per radiorū ex oculis emiſsionē fieri? Eadem ratione pauca admodū verba eſſent, q̄ nō haberent ſignificationē inuerſam: vt in voce actiua perſona agēs, vel faciēs ſit in actō: atque ediuerſo patiens in noīatiuo cū præſertim philoſophi dicāt: qđ oīe agēs agendo patitur hoc eſt modo, qui aliquid amat, ab illo patitur: cū amor, vt phyſici dicūt, affectꝰ. vel (vt iuniores. dicūt) paſsio ſit. Sed hoc nō magis ad grāmaticū pertinet, quā verū a falſo diſtīguere, cū hoc ad dialecticū, vt diximus, illud ad philoſophū ptineat. Eius, hoc eſt verbi actiui, cōplures ſūt ſpecies ſiue gradus ſiue ordines ſūt enim ſex. Nā cū ſit verbi actiui ꝓpriū poſſe cū actō conſtrui, aut cōſtruitur tātū cū accuſatiuo. aut cū accuſatiuo & genitiuo. vel datiuo, vel altero actō, vel ſeptimo caſu: vel ablatiuo cū ꝓpoſitiōe. a. vel ab. Ex quo fit, vt verbi actiui ſex ſint ſpecies. Species aūt nō eo modo accipimꝰ, quo grāmatici, q in ſingulis ꝑtibꝰ oīonis ponūt ſpeciē ꝓ illa forma, qua primitiuū a deriuatiuo diſtinguitur: ſed q̊ dialectici, qui gn̄ri ſupponūt ſpecies: vt cū ſint quinqꝫ gn̄a verborū, quodlibet gēus rurſum diuidatur in ſpecies

¶ Liber Quartus de conſtructione octo partium oratiōis. Cap. primū. de conſtructione verborum actiuorum.

VErba partim ſunt perſonalia, partim imperſonalia.

Perſonalia ſunt, quæ habent numeros & perſonas.

Imperſonalia, quę carent numeris & perſonis: de quibus poſtea dicemus. Perſonalia rurſus in quinqꝫ genera diuiduntur Actiuum. Paſſiuum Neutrum. Deponens. Commune.

Actiuum verbum eſt illud, quod deſinit in o. & habet paſſiuū in or. & exigit ante ſe nominatiuū in perſona agenti vel facienti: & accuſatiuū in perſona patienti. Eius complures ſunt ſpecies.

¶Prima igitur verborū actiuorū ſpecies eſt,quæ poſt ſe cōſtruūtur cū accuſatiuo tātum:vt amo vxorē doceo filios.Nō quod vllum ſit verbum,quod præter accuſatiuum non poſſit alios quoque caſus recipere,ſed quod plerūque accuſatiuo contentum ſit.vt ego amo vxorem voluptati amore quodam ſingulari,doceo tibi filios grammaticam tanti,quanti alius dialecticam. Atque econtrario nullum verbū eſt, quod nō poſſit abſolutum reperiri.vt Ouidius,prima mihi nutrix æcli dixit amas.neque enim expꝛeſſit

¶Prima ſpecies verborum actiuorum eſt quæ poſt ſe conſtruuntur cum accuſatiuo tantum. Qualia ſunt,

Amo.as.aui por amar cō paſſiō.vt Paṫ amat filiū

Redamo redamas redamaui.por amar en retorno vt Ego redamo amantem me.

Deamo.as.aui.por mucho y con aficion amar vt Terentius:deamo te.

Adamo.as.aui.por amar como enamorado, vt Mater filium amat,quaſi adamet.

Diligo diligis dilexi.por amar con razon y eleccion vt Ego diligo res honeſtas.

Colo colis colui.por amar al mayor en dignidad vt ego colo principes terræ.

Colo.is.por labrar afeytar, o morar.vt Colo agros colo faciem.colo domum.

Traho trahis traxi.por lleuar,o traer por fuerça. vt Trahe me poſt te.

Duco ducis duxi.por lleuar,o traer guiando. Terentius:Duc me ad illam.

Deduco deducis.por acompañar a otro deſde ſu caſa.vt Deduc me in forum.

Reduco reducis.por acompañar a otro haſta ſu caſa vt Reduc me domum.

Deduco deducis.por echar las naues al agua.Vergilius:Deducunt ſocij naues.

Subduco.ucis.por ſacar las naues del agua. Vergilius:Subducite naues.

Ago agis.por lleuar delāte de ſi.vt Capellas protinus ago.

Ago agis.por lleuar la beſtia caualgādo.vt Ago mulas.

quē amaret. Poſuim⁹ enim in qualibet ſpecie pauca verba,illa præcipue,in quib⁹ aliqua differentia eſt,nam reliqua a lexico illo noſtro diffuſiori repetēda ſūt. ¶Amo amas Inter amo.as.redamo.as. deamo.as:adamo as.diligo.is.colo.is.hoc intereſt.q̄d amare eſt vehemēter,atq; affectu quodā cæco, & immoderato aliquid amore ꝓſequi. ¶Redamare vero eſt repenſionem in amore facere vt Apuleius in libro de philoſophia, nec reciprocari queant,vt ament,qui redamantur ¶Deamare eſt adhuc vehemētius & pl⁹ quā amare.vt Terēti⁹ in Heautō. deamo te (inquit)ſyre. ¶Adamare eſt idipſū facere, ſed laſciuiori q̄dā atq; amatorio modo.Quę differētia,vel Quintiliāi verbis oſtēditur in declamatione ꝓ vxore,Matres(inquit)liberos ſuos tanquam adamarint,amāt. & quomodo id fiat ſubiūgit,videbis oculos nunquā a facie vultuq; deflectere, comere caput,habitūque cōponere.& quæ ſequūtur. Cicero tamē in epiſt.ad Curionē pro amare tantū poſuiſſe videtur,cum ſcribit,quarum laudum gloriā adamaris. ¶Diligere vero rationē quandam atque electionem præ ſe fert.vt diligere ſit opus rationis. amare vero eius partis irrationalis,qua cōcupiſcim⁹ Vnde & in ſacris literis frequētior eſt vſus. dilectiōis quā amoris,quod huic paſsio,illi vero ratio ſubeſt. Cice.in epiſtola ad Brutum.L.Clodius valde me diligit,vel ēphaticoterō,id eſt, expꝛeſſi⁹ valde me amat.Idē alio loco. Dolabellā antea diligebam,nunc etiā amo.Adque adhuc alio in loco. Sic igitur facies,& me amabis,aut quo ſum cōtētus diliges. ¶Colere eſt ſuperiores gradu ac dignitate cū obſeruantia quadam amare quā differentiam diſticho illo Martialis oſtēdit:Vis te ſexte coli:volebā amare. Sed ſi te colo Sexte,nō amabo.Nā omiſſo ſenſu turpiori,in quo plerique volūt videri ingenioſi.hoc vult poeta ſignificare:cū amicitia teſte Ariſtotele nō poſſit eſſe niſi inter ęquales,o ſexte tu vis coli tanquā ab amico inferiori.Ego volebā amare te tanquā æqualē, ſed ſi colo te quaſi maiorem amicum,non amabo te:quia iam non eſt ęqualis ea ratione qua vis a me coli & obſeruari. ¶Colo colis colui,præter eam ſignificationem,quā ſupra memorauimus,ſignificat etiam exercere,vel adornare:vnde & agricolas & colonos dicimus,qui colūt agros.& faciem colore fœminæ dicuntur.Eſt etiam colore habitare.vt apud Vergiliū in buc.Pallas,quas cōdidit, arces ipſa colat. & Iuu.nos colimus vrbē tenui tibicine fultam. ¶Traho. is traxi.eſt violēter raptare.Ducere vero eſt ijs,quæ ſponte ſequuntur,quaſi ductum exibere.Quā differentiam Seneca in epiſtola.cviij.at Luciliū oſtendit dicens.fata volentem ducunt, nolentem trahunt. ¶A duco præterea compoſita deduco & reduco,præter generalem ſignificationem,ſignificant etiam ſpecialiter comitatus officiū alicui præſtare Horatius pri.ſerm.occurrā in triuijs deducā.Martial. dum te proſequor,& domum reduco. Inter deducere quoque nauē,& ſubducere nauē:eſt differētia:quod deducere,eſt ex nauali in aquā immittere. Ver iij.æñ.deducūt ſocij naues:Idē in quarto:& littore celſas deducūt toto naues.Liuius.xxiij.ab vrbe condita:nauibus lōgis at Caralis ſubductis.& paulo poſt,nauibus lōgis deductis. Vergi. primo æneidos: vrbē,quā ſtatuo,veſtra eſt:ſubducite naues. ¶Agere quoq; oues,boues capras eſt quaſi ante ſe cogēdo impellere.Ouidius primo metamorph.ac agit,vt paſtor per deuia rura capellas. Vergilius in buco.en ipſe capellas protinus æger ago,hanc etiam vix tityre duco.Nam capram illā,quæ partu ſoluta erat,deducebat.& ideſt,ſe illi ducē exibebat,vix q; illū ſequi poterat. reliquas agebat. Eſt etiā agere equū.aſinū,mulā illos tergo enſidēdo moderari. Vt in epigramate illo Mart. quo pleraſq; huius Verbi ſignificatiōes cōplex⁹ eſt poeta:Sēper agis cauſas,& res agis Attale ſēper. Eſt,nō eſt,q̄d agas,Atalle ſemꝑ agis Si res & cauſæ deſunt,agis Atalle mulas.Atale nequid agas deſit,agas animā.Sed quemadmodum ducere,& trahere,& agere dicimus illa,quæ non ſuſtinemus noſtro corpore:ita illa portare,ferre baiulare,gerere dicimus,quæ nobiſcum,& in aliqua corporis parte habemus.

Vehere autem ea tãtum, quæ humeris, aut capite portamus: ſic equus vehit ſeſſorem, nauis nautã & illud Ouidij pri. meta. fuluos vehit vnda leones & Vergi. vj. æñ. Hi ques velut vnda ſepulti. Quæ vehuntur, dicũtur etiam portari. ferri. baiulari. Verg. pri. æñ. Portãtur auari pygmaleonis opes pelago, ſed qđ manu portatur, nõ recte dicitur vehi. ¶ Inchoo inchoas ſemper cum actõ cõſtruitur. vnde Diomedes inter idiomata accuſatiui illud poſuit. Ver. iij. geor. te ſine nil altum mẽs inchoat. Idem. vj. æñ nocturnas inchoat aras. Hinc Georgius Merula iure Galeorũ Martiũ preceptorẽ meũ refellit, qđ in titulo cuiuſdã operis ſui ſcripſit, liber inchoat primus. ¶ Incipio & ſi cũ actõ cõſtrui poteſt, recte forſan poſſis dicere, liber primus incipit, ſed rectius profecto: liber primus incipitur. ¶ Ineo inis. autore Valla, cũ in hac ſignificatione accipitur: nũquã niſi de rebus maximi momenti dici ſolet. vt ineo pacẽ. ſocietatẽ: ſed non ita poſſis dicere ineo prãdiũ, ineo cõuiuium. Huius quoque verbi participiũ præſentis poſitũ abſolute ſine accuſatiui cõſtructione maiorib⁹ rebus adhibetur. vt ineũte vere. in eũte pueritia. nõ autẽ recte poſſis dicere, ineunte die. ineunte dormitiõe: ſed potius incipiẽte. ¶ Diſco. cis. Diſcere eſt eorũ, quæ ignoramus cognitionẽ aſſequi. Martia. diſce quod ignoras marſi, doctiq; pedonis. ¶ Ediſcere eſt illa, quæ didicimus memoriæ mãdare. Cice. pri. de orato exercẽda eſt memoria, ediſcẽdis ad verbũ quã plurimis. ¶ Dediſcere eſt illa: quæ edidicimus obliuiſci. Idẽ in. iij. eiuſdẽ: ob eamque cauſam dediſceret ediſcẽdo iuuẽtus noſtra. ¶ Oppugno. as. oppugnare & impugnare eſt pugnãdo aliquẽ locũ agredi. Verg. v. æñ. ille velut celſam oppugnat qui molibus vrbẽ. ¶ Propugnare eſt oppugnãtibus repugnare: vnde & turriũ ꝓpugnacula dicta ſunt ¶ Expugnare eſt oppugnando capere. Ex quo interpretis error, vel potius librariorũ cõuincitur, qui in pſalmo pro: ſæpe impugnauerũt me, vel oppugnauerunt me a iuuẽtute mea, ſcripſerũt: ſæpe expugnauerũt me a iuuẽtute mea. Nã ſi expugnauerũt, id eſt, pugnãdo ceperunt prophetã: quomodo nõ potuerũt illi præuallere? eſſe autẽ librariorũ, nõ interpretis, errorẽ ex eo ſuſpicari poſſumus: quod in pſalmo. xxxiij. differẽtiã obſeruauit dicẽs. Judica dñe nocẽtes me. expugna impugnãtes me. ¶ Capio. is. cœpi, eſt capere vel accipere ſpõte, vel nõ ſpõte, vt magnã cœpi moleſtiam. magnum cœpi dolorẽ. accepi vulnus in prælio. accepi pecunias in bello. ¶ Sumere eſt tãtum ſponte. Valeri⁹ maximus: non coactus enſem accipere: ſed ſua ſponte ſumere videtur. Dicim⁹ præterea reciproce capio voluptatẽ: & voluptas capit me. Cice. in epiſto. magnã cœpi ex tuis literis voluptatẽ. Idem: me ſumma cœpit voluptas. ¶ Paco. as. pacare, eſt pacẽ victis imponere: atq; leges illis dare. Verg. in buc. pacatũq; reget patrij virtutibus orbẽ. ¶ Placare eſt ab indignatione ad lenitatem reducere. Verg. ij. æñ. ſanguine placaſtis vẽtos & virgine ceſa. ¶ Pacificare, tum placare, tum pacẽ facere ſignificat. Catullus. Hoſtia cæleſtes pacificaſſet heros: Silius lib. xv. pacificãs diuos: Saluſt. in Jugurtha. metellus initio iugurtha: pacificante præſidiũ impoſſuerat. Juſtinus li. vj. pacificari cum altero ſtatuit. ¶ Laſſo. as. laſſare eſt propemodũ fatigare, & pertinet tantum ad animata. Juuenalis: & laſſata vires nondum ſatiata receſſit. Laxare vero eſt, quod erat contractũ explicare: & pertinet ad inanimata. Lucanus. in. v. totoſque rudentes laxauere ſinus. Eadem differentia eſt inter laſſus & laxus: quoniã laſſus eſt labore fatigatus: laxus vero fluxus atque ſolutus. Terentius: laſſus ſum, ſed non defatigatus. Vergilius primo æneidos: & ꝑmere & laxas ſciret dare iuſſus habenas. ¶ Abdico. as. abdicare eſt expellere filium a bonis, dum viuit pater: aut quomodolibet aliqđ alienare. Terẽ. generũ abdicat. Exhæredare vero eſt poſt mortẽ illud idẽ facere. Martialis: exheredauit te philomuſe pater. Dicimus quoque abdicauit ſe conſolatu, abdicauit ſe magiſtratu. pro eo quod vulgo dicitur. reſignauit conſulatum & magiſtratum.

Veho vehis vexi. por lleuar, o traer encima de ſi. vt Vehe me humeris.

Porto portas portaui. por lleuar, o traer en ſu cuerpo. vt porto pecunias.

Fero fers. Gero geris, Baiulo baiulas. por aquello meſmo. vt fero libros. &c.

Inchoo inchoas inchoaui. por començar. Vergi. Nil altum mens inchoat.

Incipio incipis. por començar como quiera. vt Incipio legere. & Incipio rem arduam.

Ineo inis iniui. por comẽçar alguna coſa notable vt Ineo amicitiam tecum.

Diſco diſcis didici. por aprẽder algo de nueuo. vt Diſco Prima elementa.

Ediſco. cis. edidici. por deprender algo de coro. vt Edicici Vergilium.

Dediſco. cis. didici. por oluidarlo deprendido. vt Didicit pacem.

Oppugno. as. aui. por combatir algun lugar. vt Oppugnauit oppidum.

Inpugno. as. aui. por aquello meſmo. vt impugnauit hoſtes.

Propugno. nas. aui. por defender lo combatido. vt propugnauit vrbem.

Expugno. as. aui. por tomar por combate, vt Expugnauit arcem.

Capio capis. por tomar queriendo, o no queriendo. vt Cœpi voluptatem. cœpi moleſtiam.

Summo. is. ſumpſi. por tomar por nueſtra voluntad. vt Sumpſi negotium.

Paco. as. aui por apaziguar a los vencidos. vt Scipio pacauit Lybiam.

Placo. as. aui. por amañar al ayrado. vt Ego placauiillũ.

Pacifico. as. aui. por aquello meſmo, o hazer paz.

Laſſo. as. aui por fatigar lo que tiene anima. vt Ego laſſabo hominem.

Laxo. as. aui. por aflexar lo apretado. vt Ego laxabo vincula.

Abdico. as. aui por deſeredar al hijo en vida. vt Terentius generum abdicat.

Exheredo. as. aui. por deſeredarlo en la muerte. vt Exheredauit filium.

¶Secunda verborum actiuorum species. Impleo.es. Verg. primo æñ. implētur veteris bacchi pinguisqꝫ ferinę. Lucanus in primo. implentur valido tyrone cohortes. ¶Accuso.as. Verba, quæ ad accusatione pertinet, huius ordinis sunt. vt accusauit Appiū dolobella repetundarū, vel crimine repetūdarū & postulauit etiā illum repetūdarum, vel repetundarum crimine, & repetundis. & Cōuincit illū ambitus, vel de ambitu, & Dānatus vtriusq; criminis, vel vtroq; crimine. ¶Incuso incusas ad hūc ordinem non

¶Secunda verborum actiuorum species est, quę præter accusatiuum construuntur etiam cum genitiuo, vel ablatiuo. vt impleo granariū frumenti, vel frumento. Qualia sunt hæc

Impleo.es. Repleo.es. Compleo. es por henchir alguna cosa.

Accuso.as. por accusar en iuyzio o fuera. vt accusabo te criminis, vel crimine.

Incuso.as. por reprehendiendo quexarse de alguno vt Hic incusat matrem.

Postulo.as. por demandar en iuyzio. vt Postulabo te apud iudicem homicidij, vel homicidio.

Damno damnas. por condenar, o obligar. Virgi Damnabis tu quoq; votis, vel votorum.

Emo redimo, paro comparo. por comprar. vt Emi librum tanti, vel tanto pretio.

Vendo venundo distraho. por vender. vt Vendidi pluris & maiori pretio.

Aestimo. taxo.as. appretio.as. por apreciar, o tassar, vt Aestimo centum aureis, vel quanti tu.

Animaduertendum est, ꝙ verba pretium significantia cōstruuntur cū ablatiuo pretiū denotante preterquam cū his genitiuis tāti, quāti. pluris. maioris. minoris. tantidem quantidem. quātiuis. quantilibet. quāticūq; & quod Vergilius dixit: non assis faciunt. & Catullus Veronensis: Omnes vnius æstimemus assis.

¶Tertia verborū actiuorum species est, quę preter accusatiuum construuntur etiam cum datiuo. Qualia sunt hæc.

pertinebat, sed interpositum est. vt differentia inter illud, & accuso denotetur: nec putet quispiam, idem vtrumq; verbum singificare: sed neq; cum eisdem casibus cōstrui debere. Insimulo quoq; accuso. Plautus in amphitrione: atque insimulabit eam probri. Idē in eodem: neq; me perpetiar probri falso insimulatam. ¶Emo.is. verba prætiū significantia non construuntur passim cum genitiuo & ablatiuo: sed, quemadmodū statim dicturus est cum genitiuo quorundā nominū, & cum aliorum ablatiuo, vt Plautus: Quāti eā emit? Responditqꝫ alter, vili. Hora. quāti emptæ? paruo, quanti ergo? octussibus. Leuitici tamen. xxxvij. quanto valere potest, tanto æstimabitur. ex quo regula illa gramaticorum exceptionem habet: aiunt nāque eodem casu respōdendū nobis esse, quo interrogamur: nam interrogamur per genitiuum, & respondemus per ablatiuum. Tere. quid agas, nisi te vt redimas, quantū queas minimo: & si nequeas paulo, at quanti queas. Iuu. balnea sex cētis, & pluris portic⁹ empta. Paro paras pro cōparo comparas. Lucanus in primo: magnoqꝫ æterna parentur regna deis. Iuu. flos Asię ante ipsum pretio maiore paratus Sto stas, pro cōsto cōstas. Verg. lib. x. haud illi stabūt encia paruo hospitia Martia. constatura fuit megalensis purpura centum. Iuu. tanti partus equæ, quanti beneficia constat. Cicer. in verrem. tantidem ęstimasse, quanti sacerdotem. Iuuen. quāticūqꝫ que domus constet. ¶Animaduertendū est. Hec annotatio ex libro. iij. elegātiarū Laurētij Valensis translata est, qui hoc præceptū a se primum fuisse excogitatū gloriatur. scribit enim hos duos genitiuos tāti & quanti substātiuos in neutro genere cū illorū cōpositis tantidē quantidem, quātilibet. quāticūqꝫ que, & duos genitiuos cōparatiuorum pluris & minoris adiungi his verbis emo, vēdo æstimo, & reliquis pretiū aut ęstimationem significantibus, cū reliquis vero nominibus non posse construi. Neque enim possis recte dicere, vendidit hic auri patriam, sed cū Verg. vj. ęñ. auro. & in pri. eiusdē: exanimūqꝫ auro corpus vēdebat Achilles. Recte tñ dixeris emi librū tanti quanti tu, & minoris quam Antonius, & pluris quā Cæsar. Neque licet his genitiuis adiuugere substantiuum, nisi in ablatiuum conuerteris: vt tanto pretio emi quanto tu vēdidisti, & minori ṕtio emi, quā Cæsar. & maiori ṕtio quā Antonius. & quātolibet pretio vel quāto vis precio emeris librū, numerabo pecunias bibliopolæ. Iuuen quāto metiris pretio, ꝙ ni tibi deditus essem. Valeri. maxi. magno vbique pretio virtus ęstimatur. Tantodē tñ precio non dicimus, quia datiuo & ablatiuo caret tantundē. Itaque non licet exponere quanti emisti, subaudi pretij, sed quāti, id est, quanto pretio, tanti, id est tāto pretio. Fallit enim hoc etiam in loco regula gramaticorū, ꝙ oportet exponens & expositum eiusdē esse casus. Neque solum in verbis huius speciei seruit hæc regula: sed in alijs omnibus pretiū quocunq; modo significantibus. vt veneo venis, quod est neutrum passiuū vt mercor. aris. quod est deponens. Liuius. xlviij. ab vrbe, mancipia minora annis viginti, quæ post proximum lustrum decē milibus æris, aut pluris venissent: ea quoq; decē tante, pluris quāti essent, ęstimarentur. Cice. in epist. in licitatione prius ponā, quam illud minoris veneat. Ver. ij. æñ. magno mercentur Atridæ. Alia quoque verba, quorū actus mercede fiunt, etiam hoc modo construuntur, vt doceo doces Iuuen. chrysogonus quanti doceat, vel Pollio quanti. Plin. xxxv. natural. historiæ, neminem (inquit) minoris docuit. Ago agis. Iuuen. atq; ideo pluris quam cossus agebat. Licentius dixit Plin. li. viij. natural. historiæ. tanti perire potuisti: atque etiam odi minoris. pro tanti pretio & minori periculo. Cōtra hāc tamen Laurantij præceptionem stat quorundam scriptorum autoritas, sed Valla de vsu frequentiori semper loquitur. Ver. in priapeia, non assis faciunt, euntque recta. & Catullus. omnes vnius ęstimemus assis. facio nim & ęstimo pretium significant, quæ tamen genitiuo assis iunguntur. Jlla quoque paruifacio. paruipendo. floccifacio. floccipendo, nihilifacio. nihilipendo. naucifacio. naucipendo, & quod Apuleius. primo metamor. scribit. istud quidem, quod polliceris æqui bonique facio, contra. Vallæ præceptionem dicta esse videtur. ¶Tertia verborum actiuorum species est eorum, quæ dicūtur ac quisitiua.

¶Do das.etiã cũ accusatiuo & duobus datiuis cõstrui potest,vt do tibi pecunias dono, do tibi vestẽ pignori exempla sunt Diomedis in idiomate constructionis huius verbi. Dicimus præterea do tibi fidẽ sicut habeo tibi fidem,sed dare fidẽ est fidẽ obligare,habere fidẽ,est credere.Dicim⁹ quoq; do tibi pœnas.i.persoluo,sicut pendo tibi pœnas,& do tibi verba,id est,decipio te.Dicimus etiã,do tibi literas,significatq; dare,nõ vt illas legas,sed vt ad aliũ ꝑferas,qui legat:vnde & actim cũ prępositione ad adiũgimus:vt do tibi lr̃as ad Antoniũ:tibi,vt pferas.ad Antoniũ,vt legat,Salust.Vulturno lr̃as ad Catilinã dat:Sed dare(vt dicit)est quomodocũq;.Dõare vero est dare gratis,cũ huius ordinis est.vt dono tibi coronã.Si vero est quintę speciei,significat(vt ait Valla)facere id pręmij,aut beneuolẽtiæ gratia.Cicero pro Archia poeta:Sylla cũ Gallos& Hispanos ciuitate donasset,videlicet in præmiũ meritorũ. Plaut⁹,in aulularia.Dij immortales quot &quãtis me donatis gaudijs:quod est magis beneuolẽtiæ,quã meriti.Ver.v.ęñ sergestũ æneas promisso munere donat. & in eodẽ:hoc iuuenẽ egregiũ præstanti munere donat,hic quoq; in meriti præmiũ mun⁹ donatur.¶Dedo dedis,seipsum alicuius fidei atq; autoritati tradere.Vnde & obsides dicũtur dedere se victori:& inde deditio & serui deditij: q se misericordiæ victoris dederũt;¶Præpono,is.vt ego præpono Demostheni Cicer.præfero Homero Vergiliũ. antepono callimacho Ouidium.¶Commodo.as.Intercõmodo.as & mutuo.as.hoc interesse cõstat:quod accommodamus res: q eędẽ numero redendæ sunt:vt libros,vestes argẽti phialas.gemmas.mutuamus vero res quæ eædẽ numero reddendæ nõ sunt, sed tãtũ in specie:vt frumentũ.vinũ pecunias.Nemo.n. hæc acciperet mutuo ea lege, vt illa ipsa rederet.Sed quemadmodũ dicimus ego mutuo tibi pecunias: ita etiam tu mutuaris a me pecunias.Reperitur quoq; commodo tantum pro do.vt apd' Luca.in pri. nec cõmodat inuidiã fortuna suã.Repitur & neutrũ secũdæ speciei pro eo,quod est prosum. Apuleius in.ij.florido,beneficio multis commodasti,& exemplo omnibus profuisti. sic ediuerso incõmodo,das pro noceo.Idẽ pro magia.ne quid eo nomine suis incõmodaret Teren.in Andria:magis vt incõmodet mihi:quã vt obsequatur gnato. ¶Loco locas. Inter loco.as.&cõduco,cis.hoc distat:q locare est mercede aliquid alicui vtendũ tradere.vt domum .seruum ,iumentum.agrum. conducere est illa eadem mercede accipere. ¶Suadeo.es.inter suadere& persuadere illa est differentia:q suadere est ratiõibus,& autoritate aliquẽ exhortari,vt aliqd faciat:qmadmodum dissuadere est,nẽ aliquid faciat:persuadere vero est impetrare: vt illud ipsum qd'suademus efficiatur.¶Dico.is.intercedere & loqui,illam differentiam non nulli esse voluerũt : vt dicamus ea:q exarte ꝓferimus.loquamur vero natura.¶ Edico tñ qd a dico est cõpositũ ad magistratus pertinet.vñ dicũtur Edicta prætorũ:& illud ex euangelio:Exijt edictũ a Cęsare Augu.¶Indicere vero est cũ quadã solennitate denũtiando imperare.Horatius primo.sermo ventri indico bellũ.¶Credo.is.est cõmodare alicui,vel mutuare non positis pignoribus,sed tantũ fide obligata:cuius cõtrariũ est debeo debes vnde ab hoc debitores ab illo creditores sunt appellati.Credo vero neutrũ secũdi ordinis,est allicui fidẽ habere:nã credo in deũ & similia inusitatum est in sermone latino.¶Cõmẽdo.as.notę significationis verborũ actiuũ est huius speciei.vt Mart.peccat,qui cõmẽdandũ se putat esse suis.At vero cõmendare apud aliquẽ,est.illũ laudare vt ego te apud principes nostros cõmendaui. Oui.v.fasto.illa dates fasces cõmendat.i. cõmendabiles facit. In eadẽ prope significatione reperitur cõmitto. is.cũ duobus verbis superioribus,hoc est credo & cõmẽdo.vt apd' Verg.i.ge.debita qua sulcis cõmittas semina.Reperitur q̊q;.ꝓeo quod in pugnã inducere.Mart.victores cõmitte Ven⁹.Luca.in.i.exiguũ dñs cõmisit asyllum. Cõmitto vero absolutũ sequẽte clausula cũ.vt.cõiũctiõe.peccare significat.Cic.ij.de orat.neq; cõmittã vt ineptũ me esse iudices.¶Cõsulo.is,lui.hui⁹ speciei esse põt.vt ego cõsului tibi vtilitatẽ.i.vtile cõsiliũ tibi dedi.Consulere vero aliquẽ,hoc est,primæ speciei,est cõsiliũ ab illo petere.vt Verg.vij.ęñ. lucosq; sub alta cõsulit albunea.Cõsulo tibi.i.cũ est neutrũ secũdi ordinis accipitur ꝓ eo qd est ꝓuideo.Oui. in ep'la penel.sed bene cõsuluit casto deus equus amori.Cõsulo boni neutrũ est secũdę speciei.Quint.institutionũ orat.li,j.Consul(inquit)a cõsulendo dicitur,vel a iudicãdo:nã hoc cõsulere veteres vocarunt.

¶Do das.dedi.por dar como quiera.vt Do tibi pecunias,libros.

Dono donas donaui.por dar gracioso,y debalde vt Dono tibi vestes.

Dedo dedis dedidi.por darse a si mesmo. vt Hostes dedunt se victori.

Præpono preponis.Præfero prefers. Antepono. is.por preferir.vt Præpono te Homero.

Commodo.das.por prestar lo mesmo que se torna vt Commodo tibi equum.

Mutuo.as.aui.por prestar lo q se torna en specie. vt Mutuo tibi nummos.

Loco.as.aui.por dar algo por alquiler.vt Tu locasti mihi domum. mulam.

Cõduco.is.xi.por tomar algo por alquiler.vt Tu conduxisti a me tabernam.

Suadeo.des.si.por induzir y traer por razones.vt Ego suasi tibi honesta.

Persuadeo. des.a si.por induzir con effecto.vt Ego.persuasi tibi turpia.

Dico.is.xi.por dezir o hablar artificiosamẽte.vt Tu dixisti mihi sententiam.

Edico.is.xi.por mandar como juez,o principe.vt Prætor edixit omnibus legem.

Indico.is.xi.por denunciar con solennidad.vt Romani indixerunt Veijs bellum.

Credo.dis.didi.por præstar,o confiar.vt Tu credidisti decoctori numos.

Commendo. as.aui. por encomendar.vt Rogo commendes regi hominem.

Committo.tis.por cometer.o encomendar:o confiar.vt Committe mihi hæc.

Consulo.is.lui.por consejar algo a alguno.vt Cõsule filio vtilia.

Vnde adhuc manet illud: rogat boni conſulas.i.bonũ iudices. Pli.lib.viij. Queſo, vt legẽtes boni conſulant. Plautus in truculento: quicquid autem erit boni cõſulas. Verg. in priapeia. quãuis pauca domus cõſule poma boni. Ouidi.primo de ponto: ad me peruenit, conſuluitque boni. Idem in.v.eiuſdẽ, tu tamen hæc queſo cõſule miſſa boni. Cato apud gelliũ lib.ix.noctiũ atticarũ: ea fieri bonis bono genere natis boni cõſulitis. Seneca in epiſtol. Hãc coqui, ac piſtoris moram boni cõſulo. Apule⁹, vij.meta. quod a me retẽta cuſtoditaq; non fuerint, optimi cõſule. ℂFacio facis. Huius ordinis verbũ notã habet ſignificationẽ: & ꝙ ab ago agis differat ſupra memorauimus. Dicimus quoque facio te certiorem & non certũ: pro eo quod in libris digeſtorũ certioro & certifico legimus. Nam quod Ver.iij.æñ.dicit: Anchiſen, facio certum, neceſſitate carminis excuſari poteſt: quod ſi diceret certiorẽ, fuiſſet ſyllaba breuis inter duas lõgas. Facio præterea pro æſtimo, quod cũ genitiuo poſſit cõſtrui paulo ante diximus. Reperitur etiã neutrũ ſecundi ordinis. vt benefacio tibi. malefacis mihi. niſi mauis male & bñ aduerbia eſſe pro nominibus poſita. vnde eſt, benefit, malefit, Reperitur & abſolutũ, pro eo quod eſt cõuenio. Ouid. in epiſtola. Hypſiphiles, Medeæ faciũt ad ſcelus omne manus. & in epiſtola ſaphus, non facit ad lachrimas barbitos vlla meas. & Horat. mecũ facietia iura. ℂQuarta verborũ actiuorũ ſpecies eſt. Doceo & dedoceo. Hor.ij.car. populũq; falſis dedoceret vti. Cic.i.de finib⁹, geometriã. diſcere maluiſſet, quã illã dedocere. Moneo mões Terẽ. in And. habeo pro illa re, qđ illũ moneã, pbe. Admõeo (qđ ab illo cõpõitur) cũ genitiuo potius poſt accuſatiuũ principalem cõſtruitur. Tibul. lib.ij. admonuit dominæ deſeruitque Venus. Ouidius tertio de põto: ecquid ab ijs ipſis admonerere mei. Idẽ.xv. metamorphoſeos: quod poſſit equorũ admonuiſſe. ℂOro oras. vt oro te rẽ honeſtã: dicimus quoq; oro a te rẽ honeſtã. Verg.xj.æñ. ipſum opteſtemur: veniãq; oremus ab ipſo. Gellius lib.xvi. orauit a ſuis amiciſſimis impenſe. ℂRogo.as. Hora.ij.car. otiũ diuos roga in patenti prẽſus ægæo. Verg.lib.vij. ſanctum mihi numen alma rogo genitrix nato. poſſumus etiã dicere rogo a te. Plautus: qua cõfidentia rogare tu a me argentum audes? Interrogo quoque eodẽ modo poſſe cõſtrui quo ſuũ ſimplex, dubium nõ eſt. ℂFlagito as. Horat.ij.car. nec potentẽ amicũ largiora flagito. Oui. primo de amor. quod det amatorẽ flagitet ante ſuum. ℂPoſco.cis. Vergil. iiij.æñ. tu modo poſce deos veniã. Idẽ in.xi. pacẽ te poſcimus omnes. ℂPoſtulo.as. quod proprie eſt pro tribunali & nõ alibi petere. vt inquit Iurecõſultus in titulo de damno infecto.l.cuius initium eſt dies. Cum ablatiuo & præpoſitiõe.a. iungit pſalmographus dicẽs interprete Hiero. Poſtula a me & dabo tibi gẽtes. ℂPeto.is. apud Cice. fere ſemper hoc modo cõſtruitur. ℂInduo.is. Ver.ij.æñ androgei galeã, clypeique inſigne decorũ induitur. Cõſtruitur etiam cum datiuo. Idẽ.xi. æñ. harum vnam iuueni ſupremum mœſt⁹ honorem induit. & cũ ſeptimo caſu. vt idem in eodem: indutoſque iubet truncos hoſtilibus armis eodem modo veſtio. Verg.ij.geor. quæq; ſuo viridi ſemper ſe gramine veſtit. ℂExuo quoq; eodem modo cõſtruitur: & quæ ſunt ſimilis ſignificationis. Exigo te pecuniam & a te dici poteſt. ℂCecilius apud Gell. libro.xiiij. Ego illud munus nihilo exigor portorium. Metellus numidicus, apud eundem. ſocios ad ſenatum quæſtũ flentes veniſſe ſeſe maximas pecunias exactos eſſe. ℂ ex figura greca dictũ eſſe Gell. affirmat, Illi eñ exigo te argẽtum dicũt. Hiero. in Iouinianũ primo, nolli mirari ſi inter titilationes carnis, & incẽtiua vitiorũ ãgl'rũ vitã nõ exigimur, ſed docemur. & paulo infra maioris gr̃æ eſt offerre quod non debeas, quã redere quod exigeres. ℂQuinta verborum actiuorum ſpecies eſt Dono.as.aui. De conſtructione huius verbi in tertia ſpecie verborum actiuorum diximus.

Facio.cis.feci. por hazer lo que paſſa en materia de fuera. vt feci tibi opus.

ℂQuarta verborũ actiuorũ ſpecies eſt, q̃ preter actm̃ principalẽ cõſtruũtur cũ altero actõ min⁹ principali. Qualia ſunt, quæ ſequuntur.

Doceo.es.cui. por enſeñar. vt Tu docuiſti me grãmaticam, & dialecticam.

Dedoceo.ces. por demonſtrar ſer falſo lo enſeña do. vt ego dedoceo te vitia.

Moneo.mones. por amoneſtar a cõſeiando. vt tu Monuiſti me iuſta.

Admoneo.es. por traer algo ala memoria de otro. vt ego admonui te vtilia.

Oro, ras. raui. por rogar al mayor. vt miſeri orãt principes veniam.

Rogo.as. por rogar al ygual. vt Amicus rogat amicum opes.

Interrogo.gas.gaui. por preguñtar. vt Interrogas me queſtionem arduam.

Flagito.tas.aui. por demandar cõ importunidad vt flagito te libros.

Poſco.cis.popoſci. por demandar lo honeſto. vt Poſco te rem honeſtam.

Poſtulo.las.laui. por demandar requeriendo en iuyzio. vt Poſtulo te pecunias.

Peto.tis.tiui. por demandar rogando. vt Peto te rem factu facilem.

Induo.is. Veſto.is. por veſtir. vt Veſti a mte. Induam te diploidem.

Exuo.is.exui. Spolio.as.aui. por deſpojar. vt Exuã & ſpoliabo te veſtem.

Cingo.gis.xi. Accingo.gis.xi. Succingo.gis.xi. por ceñir. vt Cinxiſti me enſem.

Calcio.as. por calçar. vt calciabo te ſoleas, cothurnos, calceos.

Excalcio.as. por deſcalçar. vt Excalciabo te omnia quæ alius calciauit.

ℂQuinta ſpecies verborũ actiuorũ eſt, quæ preter actm̃ cõſtruũtur cũ ablatiuo ſine præpoſitione, vel potius cũ effectiuo. Qualia ſunt hæc.

Dono.as.aui. por dar inſignias de honra. vt. Ego donabo te corona laurea.

¶ Spolio.as. Ver.vj.æñ. Postquã illũ vita victor spoliauit Achiles. ¶ Satio.as. & Saturo.as. differũt teste Valla, q́ satiare ad omnes sensus pertinet saturare ad solum gustum: vt ego satiabo te spectaculis. & saturabo te pane. ¶ Onero.as.oneraui. Cice.in episto.homines nequissimi quibus te onerarunt mendacijs. ¶ Exonero.as. Ouidius.iiij.tristi. attamẽ hanc odijs exonerare fugam. ¶ Peto.is.pro eo quod est pcucio. Ver.in buco, malo me galatea petit lasciua puella. ¶ Afficio, afficis, verbum est in hac constructione frequẽtissimũ apud oratores. vt Cic. in epistolis. Magno me dolore affecissent literæ tuæ.i. magnũ mihi dolorẽ fecissent literæ tuæ. ¶ Muto.as.aui.pro eo q́d est aliã rẽ alia permutare. Verg.j. Geor. chaoniã pingui glandẽ mutauit arista. Horat. diruit, ædificat, mutat quadrata rotũdis. Persius: mercibus hic Italis mutat sub sole cadẽti rugosũ piper, & palentis grana cymini. ¶ Priuo.as. Cic.in episto. graui teste priuatus sum patre tuo viro clarissimo. ¶ Leuo.as. p eo quod subleuo siue alleuo. Ver. Ego hoc te fasce leuabo. ¶ Sexta species verborũ actiuorũ est. Audio audis audiui actiuũ huius speciei est sermonẽ alterius intelligendi gratia percipere vt audiui ex te, vel a te, vel de te. Audio primæ speciei est vocẽ tantum audire, siue animalis, siue alterius rei sonum. Exaudio eiusdẽ ordinis est, quod audio facere. Audio, vel inaudio tibi neutrũ secundi ordinis pro eo, q́d est obedio: quod ex ob & audio cõponitur. Plautus in captiuis duobus: cũ dicto haud audiebat, facto nũc lædat licet. frequẽtius tamẽ in hac significatione reperitur ab illo participiũ presentis tẽporis. Plautus in Amphyt. ego sum Iouis dicto audiens. Cic. in Philipp. vt audiẽs esset huic ordini. Idẽ pro rege Deiotaro: aut qui dicto audiẽtes in tanta re nõ fuissent. & in lege illa vulgata duodecim tabularũ filiũ minus dicto audiẽtẽ licebat abdicare. Inaudio quoq́ pro obedio huius ordinis reperitur. Affranius apud Marcellũ: nouis dictis quæso, ne ille inaudiat. Male audio, cũ est absolutũ, hoc est, neutrũ quinti ordinis significat infamari. Cice.ij.de Ora. Opimius cõsularis, qui adolescentulus male audisset. Idem pro Mar. Cælio: vicinũ eius mulieris miraris male audisse. Idẽ.v.tus. sed aliud molestius, quod male audiebat. Terẽ. vulgus mulierũ, quod male audit. Oui.v.de tristib⁹: Indolui, nec tã mea quod fortuna male audit. Martia. gẽtibus in Lybicis vxor tua Galle male audit. ¶ Abstineo.es. & cõtineo.es. verba sunt huius ordinis, differũt tamẽ autore Valla, q́ abstinere est ab aliena, vel exteriori re. vt abstineo me ab iniuria. abstineo me a munerib⁹. ¶ Cõtinere vero est a proprijs voluptatib⁹. vt cõtineo me a libidine, a coitu. a cibo. Cice. Q́d beneficiũ est, si te abstinueris ab alieno scelere. & Lucil. manu⁹ abstinere a muliere melius est. Cõstruitur etiam figurate cum gtõ vel potius ex idiomatis græci imitatiõe. vt Hora. mox vbi lusit, satis abstineto dixit irarũ. Ver. præpositionẽ ab suppressit. vij. æñ. dicẽs: Abstinuit tactu pater, auersusq́ refugit. ¶ Accipio.is. q́ differat a sumo.is. diximus in prima specie actiuorũ. ¶ Recipio.is. præter alias significatiões, quas habet, cum est neutrũ secũdi ordinis, significat promittere, quo verbo Cicero frequẽter vtitur in epistolis maxime. Suscipio.is. est aliquid in curã atq́ fidem suã accipere. ¶ Eripio.is. & reliqua verba separationẽ significãtia: huius ordinis sunt. Ver.ij.æñ. teque his ait, eripe flãmis & in codẽ, eripui, fateor, læto me & vincula rupi, nã vtrobiq́ subintelligitur ab vel ex, quæ eiusdẽ est significationis. ¶ Amoueo es idem est, quod aufero aufers, atq́ vtrumque huius ordinis. Admoueo.es. tertiæ est speciei contrariæ significationis: vt admoueo tibi manum. amoueo a te manum. ¶ Auerto.is. eodem modo differt ab aduerto. vt aduerte oculos ad me.i. conuerte ad me. auerte oculos a me, id est, remoue. Eodem modo differunt aduersus & auersus: q́ aduersus est faciem ostendens ex opposito auersus terga vertens, aut oculos ab aliqua re declinans. vt Vergilius primo æneidos, Diua solo fixos oculos auersa tenebat.

Spolio.as.aui.por despojar de alguna cosa.vt Tu me spoliasti exuuijs.

Satio.as.ui.Saturo.ras.por hartar.vt Ego te satiaui cibo.& saturaui pane.

Onero.as.por cargar.Exonero.as.por descargar. vt Ego exonero te fasce.

Peto.is.pro percucio.is.por herir.vt Malo me Galatea petit.

Afficio.is.feci.pro eo quod est in bonum siue malum aliquid facere.

Afficio te voluptate.yo te hago plazer.Afficio te muneribus.yo te hago beneficios.

Afficio te molestia.yo te hago pesar.Afficio te in iniuria.yo te injurio.

Muto.as.ui.por trocar vna cosa con otra.vt Mutauit glãdem arista.

Priuo.as.aui.por priuar o quitar algo.vt Tu me priuasti multis bonis.

Leuo.as.aui.Subleuo.as.aui.por aliuiar.vt. Ego hoc te fasce leuabo, vel subleuabo.

¶ Sexta verborum actiuorum species est: que preter actũ construuntur etiam cum ablatiuo, & præpositione a vel ab. Qualia sunt.

Abstineo abstines.por se refrenar de las injurias. vt Ego abstineo me ab iniuria,

Contineo contines.por se refrenar delos deleytes vt Fac contineas te a voluptate,

Accipio.pis.accepi.por recebir como quiera. vt Accepi a te commoda & incommoda,

Suscipio.pis.por tomar a su cargo.vt Omnia tua negocia suscipio a te.

Recipio recipis.por rescebir o recobrar.vt Ego recepi a te libros omnes.

Eripio eripis.por librar, o arrebatar.vt Tu eripis me a malis, & ego a te pecunias.

Amoueo amoues.por quitar de alguna cosa.vt Amoue obsecro a me manum.

Aufero aufers.por aquello mesmo.vt Aufer a me opprobrium, & contemptum.

Auerto auertis auerti.por boluerse de alguna cosa vt Auerte oculos a vanitate.

DE verbis passiuis cap.ij. Quemadmodum verbum actiuum diffiniuim⁹ passiuo dicentes: Actiuū esse quod in.o.desinit,& habet passiuū in.or. Ita nunc ediuerso Passiuū diffinimus, Quod in.or. desinit & habet actiuū in.o.quo differt a deponēti & communi,quæ nō habent actiuum in.o. Et exigit ante se nominatiuum pro persona patienti in quo differt ab actiuo,quod exigit nominatiuum pro persona agenti,vel facienti & ablatiuum cum præposione.a. vel . ab , vel datiuum pro persona agenti, vel facienti:in quo differt a deponente. nam commune eodem modo cōstruitur, quo verbum passiuū. vt deus amatur a me,vel mihi. Eius , hoc est verbi passiui, tot sunt species, quot diximus esse in verbo actiuo. Sūt enim sex,quemadmodū ex superiori cap . colligi potest. ¶ Sed animaduertendū est.duo notanda esse dicit,primum,ꝙ cum verbum actiuum passiuo mutare volumus,accusatiuum personæ patientis in nominatiuum:& nominatiuum personæ agētis vel facientis in ablatiuum cum prepositione.a.vel ab.vel datiuū vertere debemus. Casus vero ille , cum quo verbum actiuum post accusatiuū principalem construitur,mutari non debet ; id quod per omnes species obseruandum est.vt in secūda Impleo granariū frumēti,vel frumēto. granarium impletur a me frumenti,vel frumēto. Vergil. pri. æn. implentur veteris bacchi pinguisq; ferinę. Alterum (quod notandum esse dicit)est,quod verba reciproca, & quæ dicuntur vocatiua in passiua reciprocātur,hoc est,post se construuntur cum eodem casu,cum quo ante se construebantur. Vt Horat. pri. carmi. Scriberis vario fortis & hostium victor. Habeor īdoct⁹ prædicor ignau⁹. iudicor sapiens. vocor Antonius , nuncupor Nebrissensis,dicor grammaticus . Non est hoc in loco dissimulandum , quod Serui⁹ annotauit in illud Ver. vij. ęneid. Optato cōdūtur tybridis alueo:esse quædam verba, quæ nulla ratione mutantur ex voce passiua in actiuā. vt sacerdotes creari virgines capi,vīr & captę dicebātur,quoniam a pontifice de manu patris non minores decem annis capiebantur:neque enim dici posset,quod pontifex illas capiebat. Eodem modo dicit Seruius , condi proprie illos , qui sibi statuunt ciuitatem. conduntur ergo tybridis alueo, dixit Virg. i. sedē stabilem locant: Pari ratione dicimus ego linquor animo pro exanimor, qui loquendi modus frequens est apud Pli. Non tamen recte dixerimus,anim⁹ linquet me. Eodē modo consterno animo,pro eo quod est terreor. vt apud Salust. Equi sine terroribus cōsternantur. & Ouid. ij. meta. consternātur equi:non tamen dici posset,ꝙ aliquis consternat equos dicimus quoque ex numero nr̄orum militū decem sunt desiderati in prelio.i.mortui sunt & defuerunt. Cęsar in cōmētariis: desiderati sunt eo die sagittarij circiter ducenti.nō tamē recte diceretur:nos desiderauimus ducētos sagittarios. Dicim⁹ pręterea interdico tibi aqua & igni:nō aquā & ignē. At in voce passiua dicimus aqua & ignis interdicitur tibi a me dicimus quoque aqua & igni interdicitur tibi,a me autē vix dici posset, quia interdicitur est impersonale ab hoc verbo neutro interdico. Cic. de senectute:male rē gerētibus bona interdici solēt. Apul. in. iiij. floridorū datiuū vocis actiuæ in nominatiuū passiuæ cōuertit , cū scribit deues ille cibo in terdicatur. & in digest. ti. de curatore furiosi. l. pri. Lege(inquit)duodecim tabularū ꝓdigus interdicitur & ibidē:mulier,quæ luxuriose viuit.bonis interdici pōt. Datiuū quoque in nominatiuum vertit Hora. in poetria dicēs: Ego cur acquirere pauca(si possum)inuideor: Idē alio in loco:hęc ego procurare & idoneus impereor. Eadē quoque ratione dicimus in actiua,ego iubeo tibi , & in passiua , tu iuberis a me:& ego sum iussus a te. Dicimus pręterea mutuo tibi pecunias,fœnero tibi numos. In voce tn̄ passiua nō dicim⁹ pecuniæ mutuātur tibi a me.aut nūmi fœnerātur tibi a me:sed tu mutuaris a me pecunias & fœneraris a me nūmos. Dicimus etiā ego delector te:sed tu delectaris a me nō dicitur : sed tātū delectaris mutuo. fenero delecto actiua sunt:mutuor. fœneror. delector deponētia,multa nāq; (vt diximus supra)verba sunt actiua desinentia in.o.quæ non hn̄t passiuū in.or.

¶ De verbis Neutris. Cap.iij.

POnit imprimis verbi neutri diffinitionē dicēs . Quod verbū neutrū est,quod desinit in.o.ad differētiam passiui,deponentis.& communis:& non habet passiuum in.or.ad differētiā verbi actiui : quē tn̄ casum ante se & post se regat,nō dicit:sed adde tu , ꝙ verba neutra significātia actionē exigunt ante se nominatiuū pro ꝑsona agēte,vel faciente.vt ego seruio:quæ vero passionem illā,aut idiopathiā.i. passionem innatā,exigūt ante se nominatiuum pro persona patienti.vt ego vapulo,ego frigeo. post se vero cū omnibus obliquis potest construi,aut absolutū est Hoc loco repetēdū est,quod supra cum de verbi actiui diffinitione agebatur,diximus:propriū esse verbi actiui cum accusatiuo construi , atq; habere passiuum in.or.esse.tamen verba,quæ & si cū accusatiuo in voce actiua cōstruatur,nō tamē habēt passiuam in.or,itaque partim actiua,partim neutra esse dicendum.

¶ De verbis passiuis. Cap.ij.

PAssiuum verbum est illud , qđ desinit in.or & habet actiuū in.o.& exigit āte se nominatiuū,ꝑ persona patiēti.& ablatiuū cū præpositione.a.vel.ab.vel datiuū pro persona agenti, vel faciēti.vt Deus amatur a me vel mihi. Eius tot sunt species,quod diximus esse in verbo actiuo Sed animaduertendum est,ꝙ cū mutam⁹ verbū actiuū in passiuū,casus cum quo verbū construitur post accusatiuū principalē non mutatur:vt Impleo granarium frumenti,vel frumēto. granariū implet̄ a me frumēti.l. to . do tibi pecunias,pecuniæ dantur tibi a me. Doceo te grāmaticā. tu doceris a me grāmaticā Dono te corona. tu donaris a me corona . Audio ex te grāmaticam. Grammatica auditur a me ex te. Animaduertendum est quoq; verba reciproca,& q̄ dn̄r vocatiua qualia sunt scribor. habeor. iudicor. ꝑdicor. agnoscor dicor vocor nominor. appellor. nuncupor & similia construi post se cum eodem casu,cum quo ante construuntur vt scribor fortis,vocor Antonius.

¶ De verbes Neutris. Cap.iij.

NEutrū verbū ē illđ qđ đsinit in.o:& nō hẽt passiuū in.or. vt seruio.is.ei⁹ cōplures sum spēs. ¶ Prima species verborū neutrorū est.q̄ post se cōstruūtur cū gtō,vel abltō. vt careo pecuniarum. vel pecuniis. Cuiusmodi sunt,quæ sequuntur.

¶ Careo.res.cum ablatiuo frequentius construitur:antiquiores etiam genitiuo iungebant,vt Terenti.in heautō.Omnes mihi labores fuere leues,preterquā tui carēdū qđ erat. & Neui⁹ apud Gell.lib.xviij. nocti.attica.carendum tui est(inquit) quod ipse exponit pro te,Accusatiuo quoque iungebāt. vt Turpillius apud Marcellum:meos(inquit)careo.Sed abtō(vt diximus)frequenter iungitur. vt Iuuen.cariturus turture magno.Plin.in epist.carent iure togæ,quibus aqua,& igni interdictum est.Egeo eges,indigeo indiges hui⁹ esse speciei,atque cū gtō etiam posse iūgi cōtra Philaletē,immovero cōtra Philaseudō dicimus. Ver.x. ēn.nec te rationis egentē abstulit atra dies. Hora.mancipijs locuplex eget ęris capadocū rex. Idē pri.sermo.at quod tantulo eget quāto est opus.Cice.pro roscio:nam per deū immortalē quid est in hac causa,qđ defensionis indigeat? Et Lucili⁹. apud Nonium Marcellum quarū ābūdem⁹ rerū & quarū indigeamus. de ablatiui constructione passim exēpla reperies. ¶ Abundo.das.Cice.pro cluētio,mulier(inquit)abundans audacia. Verg.in Buc. Quā diues niuei pecoris,quam lactis abundans,& illud quod ex Lucili⁹. afferebamus, quarum abundemus rerum, & quarū indigeamus. ¶ Sto stas & consto constas. cū aliquid precio esse emptum significant, huius ordinis sunt, sed de illorum constructione plura diximus in secunda verborum actiuorum specie. ¶ Satago satagis,pro eo quod est curiosum atque solicitū esse,absolutū plerūque reperitur quemadmodum & satis ago. ꝓ quo ponitur.Cæsar in cōmentariis, qui satagētibus(inquit)celeriter occurrant.Gel.li. xviij.ploratibus omnibus nostris, atque in sentina satis agentibus. Terē.tamen in heautonti:genitiuo iunxit dicens,& si is quoque suarum rerum satagit. Pendeo & fastidio Plau.in mercato. dissolueiam me:nimis diu animi pēdeo.Idem in aulu.fastidit mei, quia videt me suam amicitiā velle. ¶ Secūda species verborū neutrorū. Cedo.is.cessi.Verg. v.ęñ. cede deo,hoc est,da locum & fatere te esse victum aliquando etiam exprimitur locus,& tūc est actiuum tertiæ speciei. Papin. in achilleide: hortantur,ceduntq; locum. vñ & Cice.participium futuri vocis passiuæ ꝓtulit de cla.orato. Gratiosi(inquit)scribe sint in dando & in cedēdo loco.Cum accusatiuo etiam iunxit Vergilius libro.xj.dicens: cedat ius propriū regi in qua significatione sępe apud Iure cōsultos reperitur.vt in digest. de legatis.ij.l si mulier:si vsu fructum(inqt) mortis causa cessero.& in titul.đ acquirēda possessione,cedere possessionē dixit.Nā & Diom.grāmatic⁹ ī idiomatis anotauit,recte posse dici.cedo possessionem & cedo possessione.Pareo.es.obedio.is.optēpero as.huius ordinis verba,idē prope significant:sed cum accusatiuo etiā iūxit Papi in achilleide dicēs:nō adeo parebimus omnia matri.& Gell.lib.ii.quędā(inquit)non esse parendum,quędā non obsequendum. ¶ Cōsulo.is.de hoc in secunda verborum actiuorum specie diximus.Prouideo.es.& ꝓspicio.is.vt ego prouideo mihi:& ꝓspicio tibi. Ver pri.ęñ grauiter commotus,& alto prospiciens.Pereriūtur etiam actiua vt Luca.in.iij. hæc vbi sunt prouisa du.i,& Verg.tris littore ceruos prospicit errantes. Caueo, pro eo quod est prouideo huius speciei verbum apud Iurecōsultos frequenter reperitur. Cice.in epist.melius te ei cauere volo quam ipse alijs solet.Cum accusatiuo vero significat fugere.Iuue.cauet hūc,quem coccina lęna vitari iubet.Placeo,& displiceo.occurro & obuio,eiusdē ordinis sunt,fere semper. ¶ Seruio & in seruio eodifferunt,quod seruire proprie seruorum est,aut eorum,qui sub tyranno viuunt.in cuius verbi significatione plurimū Hispani labuntur sequentes linguæ suæ idioma,dicentes se esse seruitores: & se paratos esse seruire,cum serui non sint.pro eo quod deberent dicere separatos esse inseruire.hoc est,obsequi, & morem gerere. ¶ Parco parcis,& ignosco.scis.tum huius ordinis tum actiua reperiuntur quarte speciei. Vergilius sexto æneidos.Parcere subiectis,& debellare superbos.Idem in decimo.Auri memoras, que multa talenta natis parce tuis.Gell.xv.vitam modo sibi,vt parcerent orauisse.sed his in locis pro seruo seruas.Plaut.in amphytri.velatis manibus orant,ignoscamus peccatum suum. Eodem modo ignosco.scis.Quin in declama.ignoscite malorum periculorum metus:ignoscite humana discrimina.Piso frugi apud Pris.quodcunque deliquisset ignosciturū affirmabat.Ver.iiij.geor.ignoscēda quidē, scirēt si ignoscere manes.Quamquā Seruius in eo loco dicat,ignoscenda participium esse sine verbi origine,perinde ac si ignosco non esset nisi neutrum huius speciei.

Careo cares, por no tener lo que desseamos. vt Ego careo tui.tu cares pecunijs.

Egeo eges.gui.Indigeo īdiges indiguipor. hauer menester.vt Ego egeo salutis,vel salute.

Abundo.das.Redundo.as.por abundar.vt Abūdo diuitiarum & diuitijs.

Sto.stas.Cōsto.stas.por costar.vt Hic liber stat tāti,quanto tu emisti.

Satago satagis,por estar solicito y cōgoxoso, vt Hic satagit rerum suarum,& rebus suis.

Abstineo abstines.por refrenar.vt Abstineo irarum & ab iracundia.

¶ Secunda species verborum neutrorum est,quæ post se construuntur cum datiuo. Qualia sunt. quæ sequuntur, vt Cedo cedis cessi.por dar a otro la ventaja,o mejoria.vt cede maiori.

Pareo pares.Obedio obedis. Obtem pero .peras por obedecer.vt Paret amor dictis.

Consulo consulis.Prouideo.des.Prospicio.cis.Caueo caues.por proueer.vt Pater consulit filio.

Placeo places.por aplazer.Displiceo displices.por desagradar.vt Ego placeo tibi.

Occurro.is.Obuio.as.por salir al encuētro,y a recebir.vt Ego occurram tibi.

Faueo faues Studeo studes.Aspiro aspiras.por fauorecer.vt Tu faues mihi.

Seruio seruis.por seruir como siervo.vt seruus frugi.seruit domino fideliter.

Inseruio inseruis.por hazer lo que alguno quiere. vt Fac inseruias mihi.

Parco parcis.Ignosco ignoscis, por perdonar.vt Ego parco tibi.vt ignoscas mihi.

¶Noceo noces. officio. cis. quæ etiã actiua reperiuntur. vt Apul. primo meta. cum multa (inquit) nocerẽtur, publicitus (inquit) indignatio percrebuit. & in psal. xxxiiij. Iudica domine nocentes me: expugna impugnantes me. Lucre. quoque quasi ab actiuo dixit: officiuntur, vti cogãtur tardius ire. ¶ Doleo. les. huius quoque est ordinis: nisi quod qui dolorem patitur, ponitur in datiuo, quod dolorem infert, in ntõ. Mart. si qua fides vulnus, quod feci non dolet (inquit (sed quod tu facies: hoc mihi Pœte dolet. Terenti.

Noceo noces. Officio officis. por empecer. vt Ne noceas mihi: nec ego officiam tibi.
Doleo doles dolui. por doler lo que trae dolor. vt Hoc vulnus non dolet mihi.
Indulgeo indulges indulsi. por dar obra, o regalar. vt Indulgeo literis & filio.
Insto. as. institi. por dar priessa. vt Noli instare mihi
Supplico supplicas. por rogar humilmẽte. vt Ego supplico tibi: & tu Regi supplica.
Hæreo hæres. Adhæreo. res. por se allegar, vt Ego hæreo tibi: tu ad hæres mihi.
Illudo illudis. Insulto insultas. por hollar escarneciendo. vt Tu illudis capto.
Inuideo inuides. por hauer embidia. vt Omnibus inuideas inuide, nemo tibi.
Impono. is. por egañar. vt Facile ẽ barbato imponere regi.
Incesso incessis incessi. por acometer. vt Regibus incessit magno discordia motu.
Inuado inuadis. por aquello mesmo. vt. Tãta inuasit cupiditas plerisque.
Incumbo. is. por poner las fuerças en algo. vt Validis incumbite remis.
Volo vis cum bene iunctum. por querer bien. vt non bene tibi vult, qui accusat.
Cupio cupis, cum bene iunctum. por querer biẽ. vt Quod ipsi bene cupio Glycerio.
Timeo times timui. por temer que no venga mal a otro. vt Pater timet filio.
Metuo metuis. por aquello mesmo. vt inopi metuens formica senectæ.

in Eunu. dolet dictum imprudẽti adolescẽti & libero. Nam quod Hierony. interpte dicitur: caput meũ doleo, poeticum est, atque figuratum ea figura, q̃ orationi solutæ nõ est permissa. Licentius tamẽ alia figura dicitur vicem tuam doleo: Salu. in. Catilina: quasi dolens eius casum. cũ gtõ etiam iũxit Ouid. ij. meta. dicẽs, successorũq; Mineruæ indoluit. ¶ Indulgeo. es. huius ordinis frequẽti⁹ reperitur. Ver. iiij. æñ. indulge hospitio, causasque innecte morãdi. Idẽ. ij. geo. indulge ordinib⁹. ¶ Terẽt. in Heautõ. nimiũ illi. Menedeme indulges. Dicimus quoque indulgeo operam literis. & Iuue. cunctis narratur ephebis mollior ardenti sese indulsisse tribuno. Cum actõ tantum Lucilius apud Marcel. tu (inquit) qui iram indulges nimis. ¶ Insto. as. institi. Iuue. instãtem regi armenio, parthoque cometẽ. Verg. pri. æñ. instans operi, regnisq; futuris. Idẽ in. viij. heu quantæ miseris cædes laurentibus instant. Idem in eodẽ: parte alia Marti currum rotasque volucres instabat. datiuo accusatiuũ iunxit, sed figurate pro eo, quod est instanter faciebat. ¶ Supplico. as. Terent. in Andria. ipsum hunc orabo: huic supplicabo. Pris. dicit etiam actõ iungi posse sed non probat ¶ Hęreo hæres. & ad hęreo. res. eiusdẽ significationis huius speciei sunt. Verg. ij. æñ. herent parietibus scalæ. cum vero est absolutũ, ponitur pro eo quod est dubito. Iuue. heres, & dubitas alta chionem deducere sella. Idẽ: hæremus, dicat ipsa. Ab hoc frequentatiuũ hæsito hæsitas semper in hac vltima significatione repetitur. Cice. in acade. dubitant, hæsitant, reuocant se interdum ¶ Illudo. illudis. & insulto. as. Verg. iiij. Georgi. neque oues hædique petulci floribus insultem. Idem in. viij. huic capiti insultans tot ferro sæua dedisset funera. Seruius dicit, insultare esse aliquem irridere. eiusdem significationis est illudo illudis. Vergi. ij. æneid. certatque illudere capto. Idem in. iiij. æneid. Et nostris illuserit aduena regnis. Iungitur etiam cum actõ. Terent. satim superbe illuditis me. Inuideo. des. Iuue. haud tamen inuideas vati, quem pulpita pascunt. apud antiquiores actiuum ordinis tertij reperitur frequentius. Vergil. in bucoli. Liber pampineas inuidit collibus vmbras. Idem pri. Georgico. iam pridem nobis cælite regia Cæsar inuidet. & in. xi. æneid. te ne (inquit) miserande puer cum læta veniret. inuidit fortuna mihi. ¶ Impono imponis. huius ordinis verbum est decipere. Iuue. facile est barbato imponere regi. Martil. callidus imposuit nuper mihi caupo rauennæ. In libro quoque Gene. xxix. Hierony. interprete: quare (inquit) imposuisti mihi? Genes. xxvij. dixitque Abimelech: quare imposuisti nobis? Hic impostores dicti sunt, & impostura. alias cũ accusatiuo & datiuo iungitur. Verg. iiij. æneid. puppibus & læti nautę imposuere coronas. ¶ Incesso incessis pro eo quod est inuado. is. Ver. iiij. geo. regibus incessit magno discordia motu. Valeri. maxi. in pri. nec mihi cuncta cõplectendi libido incessit, id est, inuasit, vel inuadit. cum accusatiuo iũxit Sillius Italicus dicẽs: tũc præceps ruit in medium teluimque fatigat flamminiũ incessens. Dicim⁹ preterea inuado tibi, & inuado te. Varro apud Marcellum: tanta inuadit cupiditas bonorum plerisque. sed videtur in hac constructione pro incesso acceptum. ¶ Incumbo incumbis autore Quintilia. huius ordinis est: dicimusq; incumbo huic rei. Antiquiores tamẽ incumbo in hanc rem dicebant, vt idẽ autor ait. ¶ Volo vis. vt volo tibi bene, sicut & cupio tibi bene. Ennius: nõ bene tibi vult, qui te falso criminat. Catullus, cogor amare magis, sed bene velle minus. Terentius in Andria, quod ipsi bene cupio Glycerio. Dicimus etiam volo hanc rem, & cupio hanc rem. volo legere. & cupio legere. ¶ Timeo times, & metuo metuis, huis speciei verba sunt. & est timere ne quid mali alicui eueniat. Ver. primo Geor. aut inopi metuẽs formica senectę. Hora. ij. carmin. te suis matres metuũt iuuencis. Enius apud Diome. metuo (inquit) legionib⁹ labẽ. & sic videtur esse actiuũ tertię speciei. Quintę quoque speciei reperitur apud Terenti. in andria. metuo (inquit) a Chryside. Cicer. ad heren. a quo sibi non iniuria summum periculum metuebat. Apuleius. vij. metamorphosis etiam cum de prępositione iunxit: Deme (inquit) metuentes sibi. Idem de timeo times dicendum est. Vergilius secundo æneidos: suspensum pariter comitique onerique timenten. Aliquando etiam acusatiuo iungimus. Idem in eodem: & quæ sibi quisque timebat.

¶ Tertia verborum neutrorũ species. Flagro flagras. aui. quod est inflammari. vt Oui. ij. meta. flagratq; cupidine currus. ¶ Fragro. as. per. r. quod est odorem ex se emittere. vt in cãticis Salomonis: Verba tua fragrãtia vnguẽtis optimis. Verg. j. æñ. tymo fragrãtia mella. ¶ Ardeo ardes arsi. nam quod Ver. in buc. dixit: Coridon ardebat Alexim figuratum est. ¶ Aestuo. as. nam Hierony) vt supra memorauimus (noua quadã ratione dixit: In medio ignis nõ sũ æstuatꝰ. ¶ Caleo cales calui. Frigeo friges frixi. Palleo pales pallui, & reliqua omnia verba significationis, quã greci idiopathiã, id est, propriã passionẽ appellãt, omnia sunt absoluta, nisi qđ possũt cõstrui cũ septimo casu significãti instrumẽtũ: quo actus ille ex ingeniis principijs excitatur. vt domꝰ flagrat igni. homo ardet irã. mulier ęstuat calore. puer calet febri. puella friget ibri. animalia algẽt frigore: & eodẽ modo de reliquis similibꝰ. ¶ Mano manas. & fluo. is. huiꝰ ordinis verba possũt esse. Dicimus nãque fõs manat aqua, & fõs fluit aqua. & rursus aqua manat ex fonte: aq̃ fluit ex fonte, vel de fõte. Scateo, & scaturio. Plautus in aulula. inter bibere sola si vino scateat Corinthiensem fontem, & pirinem, potest.

¶ Quarta verborum neutrorũ species: hæc neutra passiua dicũtur a grammaticis, neutra, quia non habent vocem passiuam in. or. passiua, quia passionem significant: atque ad similitudinem verborum passiuorũ cõstruũtur, hoc est, ante se cum nõiatiuo pro ꝑsona patiẽti: post se vero cũ abltõ media præpositione. a. vel. ab. vt ego exulo a rege. Sũt autẽ huius speciei pauca verba. ¶ Exulo exulas a quo duo tantum reperiuntur participia, exulans, & exulaturus. passionẽ quoque significantia. Cicer. iij. tus. Telamonem pulsum patriaque exulantem. Iustinus libro. xxv. illæ quasi in perpetuũ cum viris exulaturę. Atq; eodem modo, vapulans vapulaturus. Quint. lib. j. adde quod multa vapulãtibus dictu ꝺ formia. ¶ Veneo venis. huius ordinis verborũ est, quod ab antiquis veneor veniris declinabatur. Plautꝰ: ego ne illi veneor. Tyrianus apud Diome. de agricultura: nam id melius emitur, quã veneatur. Ab hoc, cũ supinum sit venum, in participio præteriti nõ dicimus venus, nec venitus: sed venditꝰ eodẽ Diomede autore: neq; vllũ aliud habet participium. ¶ Fio fis. & ab eo composita Cõfio confis. defio. defis. Columel. lib. ij. stercus (inquit) quod ex pecudibus cõfit. Macro. lib. j. satur. diem, qui ex quadrantibus cõfit. Vergilius in buco. lac non mihi æstate nouũ, nõ frigore defit. Terentius in Eunu. nil cum est, nil defit tamen. Antiquiores fior fieris declinabãt. Catho in Thermũ: post (inquit) fitur diutius. Idẽ: græco ritu fiebantur saturnalia.

¶ Tertia verborum neutrorũ species est, q̃ post se cõstruũtur cum ablatiuo sine prępositione: vel potius cum effectiuo. vt.

Flagro. as, aui. por ẽcẽderse. vt Flagratque cupidine currus.

Fragro fragras. por oler dãdo olor. vt Redolẽtq; thymo fragrantia mella.

Ardeo ardes arsi. por arder. vt Ardet amore pari, qui scit se amari.

Exardeo exardes exarsi. por mucho arder. vt His dictis subitas exarsit in iras.

Aestuo. as: por hauer calor, vt Oceanus lunaribꝰ æstuat horis.

Caleo cales. por escalentarse. vt Ego caleo febri: tu vero cales amore.

Frigeo friges. Algeo alges. por enfriarse. vt Tu friges dio, ego algeo pluuia,

Fluo fluis. Mano manas. por correr, o manar. vt Locus fluit lecte. & Fons manat aqua.

¶ Quarta verborũ neutrorũ species est, Que post se cõstruuntur cum ablatiuo & prępositione. a. vel ab. ad similitudinẽ verborum passiuorũ in persona agẽte, vel faciẽte: ante se vero exigunt nominatiuum ꝑsonæ patientis. Qualia sunt.

Exulo exulas. por ser ꝺ'sterrado.. vt Homicide ex ulant a prætore.

Vapulo vapulas. por ser herido. vt Discipuli vapulant a magistro.

Veneo venis veniui, vel veni. por ser vendido. vt Serui veneunt a mangone.

Fio fis factus sum, por ser hecho. vt Templum fit ab architecto.

Liceo lices. por ser puesto en precio, o en almoneda. vt Liber licet a me.

Hæc Priscia. lib. viij. Participia factꝰ & faciẽdus, a facio mutuantur, fiens & fiendus nusquam legi. ¶ Liceo. es inter superiora numeratur. Sunt, qui huic verborum ordini addant nubo. bis. sed ego nescio, an satis latine dicatur virgo nubit viro a patre: apud antiquiores actiuum fuit. Vnde in euãgelio Math. legimus interprete Hierony. neque nubent neque nubentur. quod idem exponens ait, nubunt viri, nubũtur fortasse fœminæ: quamuis mulieres nubere dicantur: sed & viri per abusionem nubere dicũtur: cũ in cõiugium sub minori cõditione veniunt. sic Martia. dixit: vxori nubere nolo mea. & Ouid. ij. meta. tibi nubere Nympha volẽtis votis cede dei. Ab hoc sunt tria participia, nubens, nuptus, nupturus. Reperiũtur quoq; verba in voce actiua passionẽ significantia. Pręcipito. as. turbo. as. ingemino ingeminas. tondeo des. verto. tis. insinuo. as. accingo. gis. Plau. i. in trinũmo: nã qui in amore precipitauit, peiꝰ perit, quã qui saxo saliat. Verg. ij. æñ. & iã nox humida cœlo præcipitat, pro pręcipitatur. Idem in: iiij tũ flumina mẽto præcipitãt, pro precipitãtur. vnde & participium præsentis passionẽ sigñare reperitur, vt supra memorauimꝰ. Verg. tepidi turbãt septẽ ostia Nili, pro turbantur: & ab eo cõpositũ cõturbo. as. ꝑ eo quod est decoquere. Martialis: conturbabit Atlas, & non erit vncia toto. Iuuenalis, sic pedo conturbat, matho deficit. & in lege quidam fundum. digest. de in rem verso. Postea (inquit) conturbauerat, qui boues vendiderat. Vergilius primo georgico. ingeminant austri, & densissimus imber. pro ingeminantur. Idẽ in eodem: cinipheij tondent hirci in canaque menta. pro tondentur. Idem in eodem: & totæ solidam in glaciem vertere lacunæ, pro versæ sunt. Idem in primo æneidos: tum prora auertit & vndis dat latus. quod Seruius exponit, pro auertitur quemadmodum & illud Vergilij: tũ vero tremefacta nouus per pectora cũctis insinuat pauor, pro insinuatur. Idẽ in eodem: accingunt omnes operi, pro accingũtur.

¶ Quinta verborum neutrorum species est. Hæc sunt, q̃ a grãmaticis dñr absolutiua: quę in constructione casus nõ admittũt, nisi media præpositiõe. vt Iuu. viuat gabijs, viuat fidenis, vt vixit in vrbe. ¶ Viuo is. xi. quod cum accusatiuo etiam potest construi, sed figurate: quemadmodum paulo post dicturi sum⁹. Eodẽ quoque modo Dego. is. vt apud Verg. iiij. ẽñ. vitã degere more feræ. ¶ Eo. is. iui. Sed eo inficias. dicimus, pro inficior siue nego. ¶ Exeo. is. cũ accusatiuo construitur ratione propositionis extra. & cum

¶ Quinta verborum neutrorũ species est, q̃ post secum nullo casu construuntur, nisi media præpositione. vt Ego viuo in vrbe. Qualia sunt.

Viuo. is. por viuir. vt Viuat gabijs. vt vixit ĩ vrbe.

Eo. is. iui. por ir. Adeo. is. por yr a lugar, o a pſona vt Eo ad vrbem, Adeo ad Antonium.

Obeo. is. por morir. Exeo. is. por salir de lugar. vt Obijt & exiuit de vita.

Nato. tas. por nadar. Enato. tas. por salir a nado. vt Natat in flumine, & enatat.

Sto stas. por estar en pie. Sedeo. es. por estar assentado. vt Ego sto, tu sedes.

Salio salis. por saltar. Salto. as. por baylar o dãçar. vt Ego salio. tu saltas.

Ambulo. as. por andar. Deãbulo. as. por passearse. vt Ante cœnam deambulo.

Incedo. is. por andar cõ pompa y aparato. vt Ego quæ regina diuum incedo.

Sapio. is. por saber. Desipio. is. por enloquecer. vt Modo sapit, modo desipit.

Resipisco. is. por tornarse a su seso el q̃ enloquecio vt Resipiscit ex phrenesi.

Contendo. is. Certo. as. Pugno. as. por pelear y cõtender, vt Contendo tecum.

Concurro concurris. por encontrarse cõ otro, vt Noli concurrere mecum.

Constituo. is. constitui. por concertar con otro. vt Ego constitui cum illo.

Attineo es. Pertineo es. por pertenecer. vt Hoc attinet, siue pertinet ad me.

ablatiuo ratione præpositionis ex, cum quibus cõponitur. Solinus: postquã Tatius (inquit) hominem exiuit. i. diem suũ obijt. Ver. v. ẽñ. corpore tela modo atq; oculis vigilãtibus exit. quod Macrobius in saturnalibus, & Seruius exponũt pro vitat. Lucan⁹: exeat aula, qui vult esse pius. ¶ Adeo. is. ratione præpositionis ad, cũ qua cõponitur, iũgit sibi accusatiuũ. Verg. Adit oppida pastor. aliquando præpositio etiã accusatiuo iũgitur. vt Teren. in Andria: adeone ad eũ? Ratione prepositionis etiã dicimus obeo mortẽ, pro morior & obeo. is. absolute positũ. Sulpitius ad Ciceronẽ: Paulo (inquit) ante lucem Marcellũ diem suũ obijsse. Nam cõposita ab eo. is. plerũq; actiua reperiũtur. ¶ Nato. as. aui. qd' videtur etiã frequentatiuũ a no. as. aui. natum sed nõ seruauit simplicis quãtitatẽ. ¶ Enato. as. aui. est natando ad littus siue ripã peruenire. Mart. ad votũ Diodorus enatauit. Verg. vi. ẽñ. gelidas enauit ad arctos. ¶ Sto. stas. stetit. est in hominibus pedibus insistere: in quadrupedibus a motu cessare cũ gradiũtur: in his, quæ fluũt non labi. in inanimatis erectũ esse. ¶ Sedeo. es. est cõtractis crurib⁹ in nates desidere. ¶ Salio. salis. est saltum facere. salto. as. est tripudio. as. ab hoc est. saltatio. ab illo, salt⁹. Ver. ij. geor. vnctos saliere p vtres. Ho. ij. ser. Saltat milonius, vt semel ictus accessit feruor capiti. Reperitur salio actiuũ, p eo qd' est fœminam inire. Oui. in. ij. de arte. leta salitur ouis. hinc salaces dicũtur libidinosi, et salacitas ipsa libido. ¶ salto quoque accusatiuo iũgitur, sed figurate, si modo saltationẽ ipsam, quę saltatur, exprimat. Hora. primo ser. pastorem saltaret vti cyclopa rogabat. Iuuẽ. chironomen Ledam molli saltãte bathillo. ¶ Ambulo. as. est tantum pedib⁹ iri. Incedo is est cũ fastu & magno apparatu. Ver. pri. æñ. Ast ego, quę diuum incedo regina iouisque. Idem in eodem: regina ad tẽplũ forma pulcherrima Dido incessit magna iuuenum stipante caterua. Differentiam tamen horum verborum Seneca notauit dicẽs: tenero ac molli passu gradum suspendimus, nec ambulamus: sed incedimus. ¶ De ambulare est voluptatis, aut exercitij causa ambulare, quod & spatiari dicitur. Nõ possum dissimulare Philalethæ tarditatẽ, ne dicã stultitiam, qui putauit in illo Valerij maxi. quod in principio sui operis scripsit: nec mihi cuncta complectẽdi libido incessit. ab eo quod est incedo. is. esse præteritũ: cũ sit ab incesso. is qd verbũ ipse non agnouit: neq; apud Salust. legit qd' in catillinario scripsit: tanta Cupido glorię incesserat. quẽ locũ Valerius emulari visus est. Incessere autem, vt supra diximus, est inuadere. Verg. regibus incessit magno discordia motu. Lucan⁹ in. viij. gemitus tacitos incessere fata. Ouid. xiiij. meta. sæuisque parant incessere telis. ¶ Sapio. is. est sapiens sum Martial. quisquis plus isto non sapit, illæ sapit. ¶ Desipio. is. est a cõmuni sensu sapientiaque min⁹ habeo: vel quod meo sensu destituor. ¶ Resipiscere, vel Resipere est ad priorẽ mentis statum redire. Terẽt. me fortunatissimũ puto esse nateeũ te intelligo resipuisse. ¶ Sapio. is. cũ accusatiuo est saporẽ aliquẽ pręse ferre. Mart. quod sapit hyble atticosque flores. etiam absolutum huius significati est. Idem: vt sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ. ¶ Contendo. dis. certo certas. pugno pugnas. concurro. ris. constituo. is. hui⁹ ordinis verba sunt. vt ego contendo tecum: pugno cum Cęsare. certo cum Pompeio. constituo cum Antonio. Reperiuntur etiam apud poetas secundi ordinis, hoc est, cum datiuis constructa. Vergilius secundo Georgicorum: nec cellis ideo cõtende falernis. Idem in bucoli. montibus in nostris solus tibi certet Amyntas. quod Ser. vsurpatũ esse dicit pro eo quod est certat tecum. Idem in. ij. georgicorũ. Arguisq; minor, cui non certauerit vlla. Idem in eodẽ: laudibus Italiæ certent non bracta, neque Indi. Proper. tu cauene tristi cupias pugnare puellę. Ouidi pri. metamor. frigida pugnabant calidis, humẽtia siccis. sed statim iunxit ablatiuo media prepositione cũ, dicẽs: mollia cum duris sine pondere habentia pondus. Idem xiij. metamorpho. & quoniam concurrere cominus hosti non datur. Iuuenal. hic vbi nuturnæ Numa constituebat amicæ. ¶ Attineo. es. pertineo. es. cum accusatiuo media præpositione ad construuntur. Terẽti. ad te attinere omnem hanc rem. Mart. hoc ad te pertinet ole; sed quid agas, ad me pertinet ęle nihil.

Animaduertendũ est hoc verbũ Sum es fui post se cõstrui cũ ntõ. vt ego sum Antonius: cũ gtõ. vt virtus est hoĩs. cũ dtõ. vt tu es mihi magister cũ septimo casu. vt est vir singl'i eloquẽtia. Cũ hoc noĩe opus omnib⁹ fere casibus iũgi potest.

Sunt præterea quædam alia verba, quæ dicũtur substantiua, desiderantia post se casum similẽ præcedenti. vt existit inutilis. extat incorrupt⁹. manet immortalis, viuit fœlix & similia.

Sũt & alia, quæ cũ sint intrãsitiua, reciprocãtur tñ vt incedo tristis. ambulo lętus. euado doctus.

Præterea verba illa, quę dicũtur neutra trãsitiua. iudicio meo nihil habere, quod illis repugnet, cur nõ dicam⁹ actiua: cũ etiãsi natura repugnaret, sermo idcirco non deberet esse mãcus. Nã si recte dicitur: comederunt Iacob, & domus tuæ zelus comedit me: recte quoq; dicet Iacob ego sum comesus, sicut & Iuuenalis dixit: & cito rapturus de nobilitate comesa qđ super est.

Præterea verba, q̃ dñr ad solã naturã ptinere, ego non video, cur nõ recipiãt oẽs numeros & personas, vt ego non sereno ego non grandino.

Præterea nullum esse verbum actium, quod non possit esse absolutum, si post se cum nullo casu construatur. vt si dixeris, ego amo.

Præterea verba neutra posse cõstrui cum accusatiuo rem verbi significante. vt ego viuo vitam eo iter. ãbulo viã. seruio seruitutẽ: furio furorẽ certo certamẽ pugno pugnã. pecco peccatum.

¶ Animaduertendum est. Quoniam hoc verbum Sum es fui per omnes verborũ neutrorũ species spargitur, visum est illud hoc In loco ponere. Nam & potest esse absolutũ, vt est locus hesperiã graij cognomine dicũt. Potest & post se construi cũ casu simili prędedenti, vt homo est animal. & cũ genitiuo, vt virtus est hominis, pecudis vero voluptas. Potest & cum duobus datiuis. vnde & Diomed. inter idiomata latina hec ponit exempla: gloriæ mihi est patria. testimonio tibi sum. auxilio tibi sunt. gaudio mihi est aduersarius. bono mihi est veritas. oneri mihi est hęc res. cordi mihi est amicitia. dolori mihi est iudiciũ. curæ mihi est doctor. miseriæ mihi est labor. infamię mihi est amor. sic Terent. dixit in Andria: aut tibi hę nuptiæ sunt cordi. Construitur etiam cum septimo casu, quãdo ponitur pro genitiuo. Verg. pri. ęñ. sũt mihi bis septem pręstanti corpore nymphæ, quarum quæ forma pulcherrima Deiopeia. ꝓ corporis præstãtis & formę. Qđ vero subiungit cũ hoc nomine opus, Diome. eiusdẽ est præceptũ, qui inter idiomata scribit vsitate dici, op⁹ est mihi monito: apud veteres tamen inueniri per omnes casus præter vocatiuũ. atque addit, pro eo quod græci dicũt habeo opus, habui opus ex ratione idiomatis latini nõ posse dici: nisi op⁹ est mihi opus fuit mihi. Hieronymus igitur sermonis gręci proprietatẽ sequutus dixit in euãgel'. dominus opus habet his. Sum es fui. cũ re verbi pro ipso verbo. vt Plautus in amphy. qđ tibi hanc rẽ curatio est verbero, ꝓ curas. Idẽ in asinaria. quid tibi huc receptio est meũ virũ, id, est cur recipis. Idem in aulularia: quid tibi nos mendice homo tactio est, idest, cur nos tãgis. ¶ Sũt preterea. Proprie verbum substãtiuu'i vnũ est tãtũ. Sũ es fui, quod substantiam significat, quodque ob idipsum dei proprium est, qui mera est substãtia, ipso dicente in Exodo: qui est, misit me ad vos. Sũt tamen & alia verba quæ possunt dici ꝓpemodũ substantiua. vt sisto, existo, exto. fio. maneo. viuo. quę post se æque regunt casum similẽ præcedenti. Cicero in lib. de amicitia. existit hoc loco quæstio subdifficilis. Idẽ de senectute: ipsius Apij extat orõ. potest enim addere ad illud disputãda differenda. ad hoc pulchra. elegantissima. artificiosa. Eodẽ modo dicimus fio senex. Horat. iiij. car. fis anus, & vis formosa videri. Maneo immortalis. Ver. iiij. Geor. at gen⁹ immortale manet. Idẽ in. ij. æñ. viuite fœlices, quibus est fortuna peracta. Pari modo construuntur verba quę cum sint intransitiua in obliquos casus. reciprocantur tamen, vt incedo tristis, sicut Verg. quæ diuũ incedo regina. ãbulo let⁹, sicut Horat. nocturnus obãbulat. ¶ Pręterca verba illa. De his multa diximus in principio hui⁹ libri. Illud tñ hoc in loco tantũ reperimus nihil obstare, quominus hęc verba sint actiua, nisi quod putãt aliqui idcirco dici non posse, quia veritati repugnant. Neque enim omnino Prisciano assentior multis in locis dicenti significationis causa, aliquid non posse dici. Neque enim quia non est nisi vnus mundus, vnus sol, vna luna, idcirco non possem dicere deum momento posse creare innumerabiles mundos, cõplures soles, multas lunas: aut quia non possum aratro arari, ligonibus pastinari, prohibeor dicere, ego non aror, neq; pastinor, sed neq; possum arari, nec pastinari. Quod & de verbis ad solam naturam ptinẽtibus dici potest: sed illa fateor non omnia posse ad vsus nostros acommodari vt ego nõ sereno, at posset dicere Iupiter, qui vultu cœlum, tempestatesq; serenat. ¶ Præterea nullum esse verbũ actiuũ. Hinc multi arguunt, verbum impersonale ab omnibus verbis etiam actiuis posse prouenire, quãdoquidẽ nullum est verbum actiuum, quod nõ possit esse neutrum. Sed nos de huiusmodi verbis loqueremur: exposuimus. ¶ Præterea verba neutra posse construi cum accusatiuo rem verbi significãte: vt ego viuo vitã & vita viuitur a me. Oui. xij. metamor. vixi annos biscentum, iam tertia viuitur ætas. Alia tamen figura Iuu. dixit: qui curios simulant & bacchanalia viuunt, id est, more bacchantiũ. Ambrosius ad Terẽtianũ: Iam enim non vitam nostram, sed Christũ viuimus. Eo iter siue viam. Cicero pro murena. Hanc viã dico, ite viam. Vergilius. iiij. æneidos: sola incomitata videtur ire viam. Ambulo viam, in sacris literis sępe legimus, vt in libro sapientiæ: ambulauimus vias difficiles. Seruio seruitutem. Gel. li. ij. Diogenes cynic⁹ seruitutem seruiuit. Furio furorem. Ver. ij. æñ. sine me furere ante furorem. Plautus in trinũmo: tuis seruiui seruitutẽ imperns, & præceptis pater. Certo certamẽ. Paulus in epis. ij. ad Timotheũ. Bonũ certamẽ certaui. Pugno pugnam. Gellius. li. iiij. qui vnam atq; alteram pugnã prospere pugnasset. Idẽ li. ix. aliquot pugnas populus Romanus prospere pugnasset. Pecco peccatũ. Ieremias in trhenis interprete Hieronymo. Peccatum peccauit Hierusalem, ideo instabilis facta est.

¶Præterea nullum esse verbum. Regula hęc ad omnia verborum genera pertinet. Neque obseruãda est illa differentia, quam multi facere voluerunt, vt per accusatiuum tempus iuge atque perpetuum signifi cemus: per ablatiuum vero aliquid fieri per tẽporum interualla intelligamus. Nam si per accusatiuum tẽ poris continuitas significaretur: frustra Vergi. pri. æñ. dixisset: hic iam tercentum totos regnabitur an nos. Et in quarto georgico. septem illum totos perhibent ex ordine menses. Aut si dicis totos ideo adie cisse Vergilium, vt temporis continuitatem

Præterea nullum esse verbum, quod nõ cũ accusatiuo, vel ablatiuo significante tẽpus indifferenter construi possit. vt Docui te grammaticã tres annos. vel tribus annis.

Præterea cõplura esse verba neutra absoluta, quę figurate accusatiuo iungi possunt. vt Depereo virginẽ. & quod Vergi. dixit: Corydõ ardebat Alexin. Illa quoq; ex idiomate sermonis latini dicũtur. Hoc latet me. nescio quis me mãet exitus. & olet vngentum, sapit piscem. & similia.

Omnia etiã verba neutra posse iũgi dtõ significãte illũ. cuius voluptati, aut malestiæ, dãno, aut cõmodo: aut deniq; cui⁹ grã aliquid fit. Vergil. Cui pendere sua patereris in arbore poma.

¶De verbis deponentibus. Cap. iiij.

Deponens verbum est illud, quod in .or. desinit: & nõ habet actiuum in .o. retinetq; tantũ actiui significationẽ vt Ego loquor verba. Ei⁹ complures sunt species.

¶Prima species verborum deponentium est. quę post se construũtur cum genitiuo. Qualia sunt quæ sequuntur.

Misereor. eris. por hauer misericordia. vt Miserere animi non digna ferentis.

Obliuiscor. eris. oblit⁹ sum. por oluidarse. vt Quis malorum non obliuiscitur?

Reminiscor. eris. Recordor. aris. por recordarse. vt Reminiscere bonorum.

quę alias erat implicita exprimeret: cur ediuerso si ablatiuus interualla temporũ significat, Ouidius in .v. tristiũ dixit: pene dece totis aluit peantius annis. & Terentius in Adelphis: sex totis mẽsibus olfecissem. Ergo (quẽ admodum diximus) indifferẽter tres annos, & tribus annis docuit te grammaticam dici potest, vt Cicero in pricipio officiorũ: quãq; te. M. fili iam annum audiẽtem Crattippum. neque enim filius Ciceronis per totũ temp⁹ annuũ, quo fuit Athenis. Cratippũ philosophum audiuit: nã & obiter legit, aut cœnauit, aut denique dormiuit. ¶Præterea cõplura esse verba. Figurate: quia nullũ verbũ cũ accusatiuo construi potest, nisi sit actiuũ. Cũ igitur depereo absolutũ sit verbũ, figurate dixit Gell. lib. vi. cũ eã penitus deperiret. & Apul. iij. meta. quendã Boetium iuuenẽ afflictim deperiret. pro eo quod esse deberet ꝑdite amaret. sic Hora iij. car. non sola cõptos arsit adulteri crines. & Vergi. in buc. formosum pastor Corydon ardebat Alexim, ꝓ ardenter amabat. Idẽ primo æñ. nec vox hominem sonat: pro eo q; sonando reddit, sicut in eodem: personat aurata, docuit quę maxim⁹ atlas. i. personando cecinit. Et in buc. formosã resonare doces amaryllida syluas, id est, resonando ex vocis repercussione reddere nomen amaryllidis. Eadem ratione accusatiuo iũgũtur illa stupeo. es. paueo. horreo. tremo. & similia. Ver. ij. æñ. pars stupet innuptę dõnũ exitiale Mineruæ, pro admiratur cũ stupore. Horat. ij. car. nec muliebriter expauit ẽsem, pro eo quod cũ pauore timuit. Ouid. ij. meta. vrsaque cõspectos in montibus horruit vrsos. i. cum horrore formidauit. Seneca in Hercule furente: thalamos tremisco, cãpta nunc videor mihi. i. cum tremore recuso. Illa quoque gemo. lugeo. fleo. & similia, nisi figurate accusatiuo iungi nequeunt. Iuuena. tunc geminus casus vrbis. & Liuius: matronæ Brutum anno luxerunt. Figurate quoque dicuntur illa olet vnguenta. sapit thymbram. callet grammaticam. Iuuenalis: affertur misero tibi caulis, olebit laternam, idest, imitabitur talis olei odorem. Horatius: pastillos Ruffillus olet, Gorgonius hircum. Idem. j. epistola. vina fere dulces oluerunt mane camœnæ. Notat Ouidium Diomedes, quod dixerit: perque locos sacros, & olentia sulphure fertur. nec Verg. cũ Ouid. facere cũ in. j. æñ. dixit: redoletq; thymo fragrãtia mella. Nã thymo cũ fragrãtia, nõ cũ redolet. iũgi debet. Ergo oleo, aut absolutũ est. significat que odorem emittere: aut figurate cum accusatiuo cõstruitur significante odorem illum, quẽ res illa, quæ olet euaporat. pro eo quoque quod est olfacio olfacis, hoc est, odorem naribus capio, Alio modo dicimus: olet mihi hæc res perdatiui. Plautus in Aulularia: aurum (inquit) huic olet, pro hic olfacit aurum. ¶ Omnia etiam verba neutra. Quod in prima specie verborum diximus, nullum esse verbum, quod non cum datiuo possit construi: idem quoq; nunc de verbis neutris dicimus. & ponit exemplum ex buc. Vergi. Cui pẽdere sua patereris in arbore poma. nã pendeo absolutum est: sed dixit cui, id est, ad cuius vsum atque vtilitatem, aut voluptatem. Idẽ. ij. georgico. tibi res antiquæ laudis & artis ingredior, id est, ad tuam laudem. Idem in eodẽ: nemorumque Ioui, quæ maxima frondet æsculus, id est, in cuius Iouis honorem. Idem quinto æneidos: quo tãtum mihi dexter abis, hoc est, in cuius perniciem atque damnum.

De verbis deponentibus, & ponit in primis verbi deponentis diffinitionem dicens. Quod verbũ deponens est illud, quod desinit in .or. ad differentiam actiui & neutri: & non habet actiuũ in .o. ad differentiam verbi passiui: retinet tantum actiui significationem, ad differẽtiã cõmunis, quod vtramq; habet. Eius cõplures sunt species. Colligit autem sex. ¶Prima eorum, quę construuntur cum genitiuo. vt misereor innocentis. Vergil. in bucol. nil nostri miserere. Idem. ij. æneides: oro miserere laborum tantorum: miserere animi non digna ferentis. Cum datiuo cõstructum hoc verbum non reperitur. cum accusatiuo non miseror, sed misereor. aris. iungitur. Idem. iiij. æneides: aut miseratus amantem est. ¶ Obliuiscor. eris. recordor. aris. & reminiscor. eris. actõ etiam iũguntur. Hor. in epodo. quis non malarũ quas amor habet curas, hec inter obliuiscitur. Verg. ij. æñ. quisquis es amissos hic iam obliuiscere graios.

¶Secunda verborū de ponentium ſpecies eſt. Opitulor.aris. Cice.in epiſtolis: opitulare collegæ, ſubueni patrię. Saluſtius in Catil.: inopiæ ſuæ opitulati ſunt. Auxilior.aris. quod Priſc. acuſatiuo vel datiuo poſſe iūgi dicit. Cum genitiuo etiam reperitur in ſacris literis conſtructum. Eſaiæ.xlviij. Hiero. inteprete: in tēpore (inquit) placito exaudiui te, & in die ſalutis auxiliatus ſum tui. ¶Suffragor.aris. quod eſt puncto, atq́ ſententia alicui fauere. ¶Refragari vero iiſdē modis alicui aduerſari. Cice. in.j. de legibus: mihi enim videris fratrem laudando ſufragiri tibi. Refrago in voce actiua cum accuſatiuo Siſena apud Marcellū protulit: dictaturum (inquit) omnibus animis, & ſtudiis refragauere. ꝓ eo quod eſt dictaturæ refragati ſunt. ¶Adulor aris. aſſentor.aris. palpor.aris. blādior.iris. cū ablatiuo cōſtrui nemini dubium eſt. Reperitur tñ. adulo.as. cum accuſatiuo in voce actiua. vt Valerius Maximus: ſi Dionyſium (inquit) adulares, iſta non eſſes. & Actius apud Marcellum: pennata cauda noſtrum ſanguinem adulat: Cicero pri. officiorum: cauēdum eſt, ne aſſentatoribus patefaciamus aures, neque adulare nos ſinamus. Eodem modo palpor palparis cū datiuo reperitur. Palpo palpas cū accuſatiuo. Hora. pri. ſerm. cui ſi palpere recalcitrat: Iuu. quem munere palpat carus. ¶Blādior.iris. Quin. blandiar pauliſper iudices calamitatibus meis. ¶Gratulor gratularis eſt (vt Valla inquit) teſtari nos gaudere de fœlicitate alterius apud eū ipſū, qui ea fortuna affectus eſt. & cōſtruitur cū dtō: aliquando ſuprimitur datiuus, cum tamen intelligatur. Ouid. gratulor œchaliā titulis accedere noſtris. ſubaudi tibi. Idē in.iij. de arte: egome nūc denique natum gratulor ſubaudi mihi. Reperitur & gratulari, ꝓ gratias agere. ſed tantum diis inmortalibus. vt Afranius apud Priſcia. ſexte frater mi ſalue cum ſaluus venis, gratulor diis. Gratari idē prope eſt quod gratulari niſi quod magis eſt poeticū. Ver.iiij.ęñ. inueni germana viā gratare ſorori: ſed conſtruitur etiam cum accuſatiuo. Idē in.v. gratatur reduces. Gratificor. aris. quod eſt gratum facere, etiam datiuo iūgitur. Cicero pro Cornelio: nū alicui gratificabatur homini, aut ordini: Salu.ł. etiā actō iunxit in Catilina: potentiæ paucorū decus, atque libertatem ſuam gratificari. Cicero quoque ad Val. cur enim tibi hoc nō gratificer? ¶Iraſcor iraſceris. Teren. tibi poliratus ſum Philomēa. ¶Aſſentior.iris. Cicer in epiſto. ſanatus mihi aſſenſus eſt. Idem alio loco: quibus aſſentior ſolicitā, & periculoſam iuſticiam, nō eſſe ſapiētis. Siſena aſſentio. tis. putauit eſſe dicendū, quē deinde multi ſunt ſequuti, vt autor eſt Quintilianus libro primo orato. & Gellius libro.ij. noctiū Atticarum. Cicero tamē aſſentior ſemper feredixit atque actō iunxit: vt in primo de oratore: cętera (inquit) aſſentior Craſſo Idem in ſecūdo, q̄re tibi Antonij vtrūq́ aſſentior. ¶Tertia verborū deponentiū ſpecies eſt. ¶Solor ſolaris, quod eſt rebus ſolatium afferre. Cōſolor conſolaris tantum verbis alicui conſolationem adhibere. ab illo eſt Solatium, ab hoc Conſolatio. ¶Execror execraris. abominor abominaris. de teſtor deteſtaris. Auerſor auerſaris. idem prope ſignificant, atque huius ordinis verba ſunt: ſed auerſari eſt vultum, ab ea re, quam deteſtamur auertere. Vergilius quarto æneidos: non auerſata petentem. Ouidius primo faſtorum. officioque leuem, non auerſatus honorem. Plinius libro.xxx. terram orbitis depreſſam auerſantur. Hoc verbo frequenter Hieronymus vtitur in ſacris literis: ſed fere ſemper legitur mendoſe, aduerſor pro auerſor. ¶Sequor ſequeris cum ſuis compoſitis, huius ordinis eſt verbū: præterquam obſequor obſequeris: quod ad ſuperiorem ſpeciem pertinet. Proſequor tamen elegantiſſime preter accuſatiuum etiam ſeptimo caſui iūgitur: vt proſequor te muneribus. proſequor te lachrymis. Plinius in epiſtolis: proſequutus erā viatico ſecedentē. Cicero in epiſtolis: quam tu ipſe omnibus lætis proſequeris. Conſequi eſt rem, quę fugiebat, aſſequi. ¶Fateor fateris. & confiteor eo differunt, quod fatemur ſponte; confitemur coacti. Diffiteri vero eſt negare, aut non fateri, quod fatendum erat.

¶Secunda verborum deponentiū ſpecies eſt, quę poſt ſe coſtruūtur cū datiuo. Qualia ſunt hæc:

Opitulor opitularis. Auxilior auxiliaris. por ayudar. vt Opitulare mihi. auxiliabor tibi.

Suffragor ſuffragaris. por ayudar con el voto. vt Rogo te, ſuffragare mihi.

Refragor refragaris. por eſtoruar con el voto. vt Peto a te, ne refrageris mihi.

Patrocinor Patrocinaris. por defender ē juyzio. vt ego patrocinabor tibi.

Adulor adularis. Aſſentor aſſentaris. Palpor. aris por liſongear, vt Ne aduleris malo.

Blandior blādiris. por aquello meſmo, o halagar vt Cur blandiris potentiori?

Gratulor gratularis. por hauer plazer del biē de otro. vt Gratulor tibi fortunis auctic.

Iraſcor iraſceris. por ſe eſañar de otro. vt Tibi pol iratus ſum Philomena.

Aſſentior aſſentiris. por ſentir y cōſentir con otro vt Senatus mihi aſſenſus eſt.

Inſidior inſidiaris. por aſſechar a otro. vt. Lupus inſidiatur ouibus.

Obſequor.eris. por obedecer. vt Ego obſequor tibi. vt Obſequaris mihi.

¶Tertia verborū deponētiū ſpecies eſt, quæ poſt ſe conſtruuntur cum accuſatiuo. Qualia ſunt.

Solor ſolaris. Conſolor conſolaris. por conſolar. vt Solare egenum conſolare orbum.

Execror.aris. Abominor. Deteſtor. Auerſor. por maldezir. vt Execror te.

Sequor.eris. ſequutus ſum. por ſeguir. vt. ſequere Italiam ventis.

Conſequor conſequeris conſequutus ſum. por alcançar. vt Conſequor ego, quod volo.

Fateor fateris. por confeſſar por ſu volūtad. vt Fateor fatenda.

Confiteor confiteris. por confeſſar ſin ſu voluntad. vt Confiteor confitenda.

Diffiteor diffiteris. por no confeſſar, o negar. vt Diffiteor neganda.

¶Precor.aris. manifestã habet significationẽ.¶Deprecor quoq; idẽ significat quod præcor: habet tamẽ aliã reconditiorẽ significationem,quod est detestari & abominari.Ouid.j.de põto.sæpe precor mortẽ:mortẽ quoq; deprecor idẽ.Luca.in.ix.nõ deprecor hosti seruari.Salustius:inimici imperiũ,& cruciatus corporis deprecor.Quid autẽ sit deprecari. Gelius copiose lib.vj.disputat.Imprecari est malum alicui precari.¶Demoreor.eris.quod est aliquem sibi beneficijs obnoxium facere Quintilianus.j. Simul

Precor precaris precatus sum.por rogar.vt Sæpe precor mortem.

Deprecor.aris.por rogar,o abominar.vt Mortẽ quoq; deprecor idem.

Demereor.eris.erui.por obligar por beneficios. vt Demereor amicum.

Causor.aris.por traer ocasion,o achaque.vt Locũ immeritum causatur.

Aemulor.ris.Imitor.ris.por remedar.vt Aemulor patrem Imitor matrem.

¶Quarta verborũ deponentium species est quæ post se construuntur cum ablatiuo siue septimo casu.Qualia sunt.

Lętor lætaris,Delector.aris.por se alegrar.vt Lętor meis rebus,& delector tuis.

Vtor vteris.por vsar,vt Rogo te vtere meis omnibus rebus.

Potior poteris.por alcançar lo desseado.vt Optata Troes potiuntur arena.

Vescor vesceris.por comer.vt Capræ vescuntur frondibus.

Fungor.ris.por vsar de officio,vt Fũgor meo munere.

Fruor.eris.por gozar de algo.vt fruimur honestis & quæ sunt propter se.

¶Quinta verborum deponentium species est.q̃ post se cum nullo casu construuntur nisi mediante præpositione.Qualia sunt.

Iocor iocaris.por burlar de palabras.vt Cicero iocatus est in Antonium.

Grassor grassaris por saltear para robar.vt Clodius grassabatur per vrbem.

Castrametor castrametaris por poner y assentar real.vt Cæsar castrametatus est in Alpibus.

Labor.eris por caer,o resbalar deslizandose. vt Caue ne labaris in lubrico

Rusticor rusticaris.por estar enel campo o en heredad.vt Rusticatur in otio.

Philosophor.aris por estudiar en philosophia.vt Philosophatur in vrbe.

vt demererer amatissimos mei iuuenes.Suetonius in othone:nec min⁹ aliũ alia via demerebatur.Idẽ in vitellio'ne qua nõ arte demereretur Claudiũ.Oui.in episto. philidis: Crimine te potui demeruisse meo. illiterati dicũt demereri,pro nõ mereri:& demerita pro nõ merita.¶Causor.aris. pro eo, quod est causam siue occasionẽ afferre.Hora.pri.epis.Locũ immeritũ causatur inique.Ouidi. ix.meta.visaq; causatur. Apuleius pro magia:vim meam quam voluntatẽ suã causari maluisse.Causo.causas.quo imperiti vtũtur ꝓ efficio.is.non dicitur latine.¶Aemulor.aris.pro eo quod imitor in bonã partem accipitur:nã pro eo quod est inuidere datiuo iunxit Hierony.in psalmo.Noli ęmulari malignantibus.Ad hãc speciẽ referẽda sunt verba,quæ præter accusatiuum cõstruũtur etiam cum datiuo, vt loquor tibi verba; precor tibi multa mala & quæ præter accusatiuum desiderant etiam septimum casum.vt muneror.aris.dignor.aris.Hor.in epodo.certantẽ.& vuam purpuræ qua muneretur te Priape.Verg.j.ęn. Haud equidẽ tali me dignor honore. Apud antiquiores digno dignas fuit.Cice.apud Priscia.in æconomicis:Ex eo(inquit)numero hominum: qui apud nos hoc nomine dignatur,id est,digni habentur,hinc Verg. iij.æneidos.dixit: coniugio Anchise veneris dignate superbo. ¶Quarta verborũ deponẽtiũ species est Lętor.aris.Verg.vj æñ.apud superos furto lętatus inani.Idẽ tamen.x.lib.genitiuo iunxit dicẽs:nec veterũ memini,lętor ve malorũ. ¶Vtor vteris qđ antiquiores etiam accusatiuo iungebant.Varro apud Priscianũ.vt ile vtamur potius,quã a rege abutamur. ¶Potior poteris cũ genitiuo & ablatiuo cõstrui potest.sed & cũ accusatiuo apud antiquiores iungebatur.Salustius in Iugurtha:Pri⁹ quã legatos cõuẽiret:Adherbalis potiretur & infra,si eius opidi potius foret. & ibidẽ: Romani signorũ & armorũ potiti sunt.Cicero secũda inuecti:rerũ potiri volunt.Ver. j.æñ. Optata Troes potiũtur arena.Tereti. in adelphis.ille alter sine labore patria potitur cõmoda.Plaut⁹ in amphy.cõtigit,vt salui potiremur domum. ¶Vescor vesceris. Vergilius:vescitur Aeneas simul & Troiana iuuentus perpetui tergo bouis.quod etiã accusatiuo iunxit Actius apud Marcellum. Facinus(inquit)oculi vescuntur,& in Leuitico Hier.interpret e:afferat pro se duos passeres,quos vesci licitum est.Idẽ numeri xiij. erat autẽ tempus quãdo iã præcoquæ vuę vesci possunt. ¶Fũgor fungeris accusatiuo quoque iungit Terentius in adelphis dicẽs: neq; boni neque liberalis functus est officium viri.Plautus in Menechmis.nam Parasit⁹ octo hominũ munus facile fungitur.¶Fruor.eris.quod est finis,quemadmodum vtor vteris eorum, quę sunt ad finem.Vnde vtimur pecunijs,fruimur autem virtute.¶Quinta verborum deponentium species est. Iocor.aris. Auso.falsoque in amore iocari.Manil.v.astro.pendens iocari in oste.¶Grassor.Sil.grassandum ad magna periclis.Liuius lib.ij.vt in te hac via grassaremur.¶Castrametor.Regum.j.Hierony.interp. Et sicut castrametatus est iuxta lapidem Madintorij.¶Labor.eris. Ouid. iijde Arte.cito pede labitur ætas.Rusticor.ar.,Cicer.j.de legibus:Si qui dies ad rusticandum sunt,Philosophor.aris,Idem.j.de Na. De.Et cum minime videbamur,tum maxime philosophabamur.

¶ Tumultuor. Plin. libr. ij. hic tumultuatur hominū genus. ¶ Cachinor a græco videtur canchazon enim interpretatur cachinor ad hanc speciem reduci possunt etiā, quę in sexta specie posita sunt scilicet. ¶ Orior oreris, vel oriris. Oui. lib. x. metam. Tu quoties oreris, viridiq; incespite flores. Nascor. Iuue. filia nascitur ex me. ¶ Patior. eris. Oui. xiiij. meta. quæ patienda diu est. Idē. Heu patior telis. Verg. O passi grauiora. Apud veteres vero actiuum fuit, Neuius: Populus patit, tu patias modo.

Tumultuor. aris. por hazer bollicio. vt Tumultuatur in castris.

Cachinor. aris. por reyr demasiado. vt Cachinatur in conuiuio.

¶ Sexta verborum deponentium species est. quę post se construuntur cum ablatiuo & præpositione. a. vel ab. Qualia sunt.

Orior. eris, vel. iris. por nacer, vt Ortus a patribus honestissimis,

Nascor. eris. por nacer. vt Natus a clarissimis maioribus.

Patior. iris. por padecer. vt Rustici patiuntur a ciuibus.

¶ De verbis communibus. Cap. v.

IN primis dicit verbum commune esse illud, quod desinit in or. & non habet actiuum in. o. quod etiam verbum deponens habet, a quo differt: quoniam deponēs actiuam tantum habet significationem: commune vero actiuam & passiuā. Apud antiquiores, quemadmodum Priscianus & Marcellus colligūt, multa huius generis fuerūt verba. vt auxilior auxiliaris. adulor adularis. adminiculor adminicularis. adhortor adhortaris. auspicor auspicaris, abhominor. naris, adorior adoriris. abutor. eris. atestor. aris. aspernor. aris. architector. ris. affector. ris. assequor. eris. argumentor argumentaris. arbitror. aris, adipiscor. eris. blandior. iris. consolor. aris. conspicor. aris. cominiscor. eris. calūnior. aris. carnificor. aris. confector. aris. contestor. aris. despicor. aris. demolior. iris: dominor. aris. depeculor. aris. dilargior. iris. dignor. aris. exordior. iris. experior. iris. exeqr. eris. frustror. aris. for faris. hortor. aris. metor. aris. morigeror. aris. miror. aris. machinor. aris. mentior. iris. obliuiscor. eris. q̄ror. eris. solor. aris. Quæ omnia, tametsi inter deponentia numerantur, tamen aliquando passiue reperiūtur plata, & ab eis participia p̄teriti passionem significantia. Sed etiam ab his nonnunquā vox actiua reperitur, vt sit vero simillimum, fuisse hæc olim actiua.

¶ De verbis Cōmūnibus. Cap. v.

COmmune verbum est, quod desinit in. or. & nō habet actiuum in. o. & retinet actiui & passiui significationem. vt Ego amplector te, tu amplecteris a me. Pauca huius generis repe riuntur. hæc fere.

Complector. eris. amplector. eris. por abraçar y ser abraçado. vt Complector te, & a te.

Osculor osculari s. por besar y ser besado. vt Ego osculor te, tu oscularis a me.

Criminor criminaris. por acusar y ser acusado. vt Ego criminor te, & tu a me.

Experior. iris. por experimentar y ser experimentado, vt ego experior illum, & ille a me.

Veneror. aris. por honrar y ser honrado. vt Ego veneror deos, & dei a me.

Interpretor. aris. por declarar y ser declarado: vt Ego interpretor obscura, & illa a me.

Largior. iris. por dar y ser dado. vt Largior pecunias & pecuniæ largiuntur a me.

¶ De verbis diuersorum generū Ca. vj.

DE verbis diuersorum generum. Sunt quædam verba, quæ reperiuntur diuersis modis cōstructa, de quib⁹ per singulas generum species aliquid attigimus quæ nunc idcirco repetimus, vt sub vna facie per ordinem alphabeti possint lectori occurrere. Abstineo abstines de q̄ in sexta actiuorum verborum specie diximus.

¶ De verbis diuersorum generum, atq; sub eodem genere diuersarum formarum. Cap. vj.

ABstineo me ab iniurijs. no hago iniuria a otro actiuum sextæ speciei.

Abstineo manum a muliere. por no tocar a muger. actiuum eiusdem speciei.

Abstineo irarum. por no ensañarse. neutrum primæ speciei.

Adeo. is. in quinta verborū specie actiuorū.

Adeo domum. vel ad domū. por yr a casa. neutrum quintæ speciei.

Adulor, aris. in secunda deponentium specie

Adulor tibi, vel adulor te. por lisongearte. deponens secundæ & tertiæ.

Admoueo tibi manum, yo llego la mano a ti. actiuum tertiæ speciei.

Amoueo amoues, in sexta actiuorum specie

Amoueo a te manū, yo quito la mano de ti, actiuum sextæ speciei.

Aduersor tibi. yo te contradigo, o soy te cōtrario, deponens secundæ speciei.

Auersor te,yo huyo de ti.&abominor te,depōens tertiæ ſpeciei. Auerſor auerſaris.intertia deponētiū ſpecie

Audio te.audio vocem.por oir el ſonido tuyo actiuum primæ ſpeciei.

Audio a te.vel ex te,vel de te.por oyr tu doctrina, actiuum ſextæ ſpeciei. Audio audis.in ſexta actiuorum ſpecie.

Audio tibi,vel Inaudio.por obedeſcerte. neutrū ſecundæ ſpeciei.

Audio male abſolutum.por ſer infamado neutrum quintæ ſpeciei.

Aſſentior tibi,vel Aſſentior tibi hoc.por cōceder deponens ſecundæ & tertiæ. Aſſentior.iris.in ſecunda deponētiū ſpecie.

Aſſentio tibi, vel Aſſentio tibi hoc.por aquello meſmo.neutrum & actiuum.

Caueo tibi.yo te proueo.Caueo te.yo huyo de ti. neutrum & actiuum. Caueo caues.in ſecunda neutrorum ſpecie.

Careo te,vel careo tui.por carecer de ti. neutrum primæ & tertiæ.

Committo tibi libros.por encomendarte los libros,actiuum tertiæ ſpeciei Cōmitto cōmittis.in tertia ſpecie actiuorū.

Committo prælium.vel milites.por trauar pelea actiuum primæ ſpeciei.

Committo vt non colam parētes.por peccar.neutrum quintæ ſpeciei.

Credo tibi.& credo tibi hoc.por creer. neutrū ſecundæ & actiuum tertiæ. Credo credis.in tertia ſpecie actiuorum.

Credo tibi pecunias.por preſtarte los dineros.actiuum tertiæ ſpeciei.

Conſulo tibi.por proueerte,o darte conſejo. neutrum ſecundæ ſpeciei.

Cōſulo te por demādarte cōſejo.actiuū prime. Conſulo conſulis.in tertia actiuorū ſpecie

Conſulo boni.por echarlo, o juzgar lo a buena parte.neutrum ſecundæ ſpeciei.

Commendo te regi por encomendarte al rey. actiuum tertiæ ſpeciei. Cōmēdo cōmēdas.intertia actiuorū ſpecie.

Commendo te apud regem.Por alabarte delante del rey.actiuum primæ ſpeciei.

Certo tibi, vel certo tecum.por contender contigo.neutrum ſecundæ & quintæ. Certo certas.in quinta ſpecie neutrorum.

Cōtendo tibi,vel tecum.por aquello meſmo.neutrum ſecundæ & quintæ. Contendo.is.in quinta ſpecie neutrorum.

Congredior tibi vel tecum por encontrar cōtigo. deponens ſecundæ & quintæ.

Conſtituo tibi vel tecum.por concertar contigo. neutrrum ſecundæ & quintæ. Conſtituo.is in quinta ſpecie neutrorum.

Do tibi pecunias por darte los dineros. actiuum tertiæ ſpeciei. Do das dedi.in terria ſpecie actiuorum.

Do tibi literas ad amicum.para que ſe las lleues. actiuum eiuſdem ſpeciei.

Do ad te literas.para que en auſeucia las leas actiuum prime ſpeciei.

Do tibi pecunias dono.por darte los dineros gracioſos,actiuum tertiæ.

Dono donas.in tertia ſpecie actiuorum.	Dono tibi pecunias.por aquello meſmo.actiuum tertie ſpeciei.
	Dono te coronã.por darte corona en ſeñal de hõra.actiuum quintæ.
	Dolet mihi capud,proprie.Doleo capud figurate neutrum ſecundæ. (fig.
Doleo doles.in ſecunda ſpecie neutrorum.	Doleo vicẽ tuã.peſame de tu fortũa y deſdicha.
Dego degis.in quinta ſpecie neutrorum.	Digo.is.abſolute.vel dego vitam.por biuir. neutrum quintæ.
Exigo exigis.in quarta actiuorum ſpecie.	Exigo te pecunias.vel Exigo a te pecunias.actiuũ quartæ & ſextæ.
Exeo exis.in quinta ſpecie actiuorum.	Exeo domum,vel Exeo domo, por ſalir de caſa. neutrum quintæ.
Facio facis.in tercia ſpecie actiuorum.	Facio tibi iniuriam.por hazerte iniuria. &c. actiuum tertiæ.
	Facio te maximi.por eſtimarte en mucho.acti.ſec
	Facio te certiorẽ.por auiſarte.actiuũ primę ſpeci.
	Facio tecum. por conuenir y concertar contigo. neutrum quintæ.
Induo induis.in quarta ſpecie actiuorum.	Induo te veſtem.por veſtirte la veſtidura.actiuũ quartæ ſpeciei.
	Induo te veſte.por aq̃llo meſmo.acti. quintę ſpec.
	Induo tibi veſtem. por aquello meſmo . actiuum tertiæ ſpeciei.
Ignoſco ignoſcis.in ſecunda ſpecie neutrorũ	Ignoſco tibi,vel ignoſco tibi peccatum.por te perdonar.neutrum & actiuum.
Inuideo inuides.in ſecunda ſpecie neutrorũ.	Inuideo tibi,vel inuideo tibi veſtem.por tener te embidia.neutrum & actiuum.
Illudo illudis.in ſecunda ſpecie neutrorũ.	Illudo tibi:vel illudo te.por hazer de ti burla,neutrum & actiuum.
Indulgeo.ges.in ſecũda ſpecie neutrorum.	Indulgeo tibi.por te regalar,y tratar delicadamẽte.neutrum ſecundæ.
	Indulgeo operam literis.por dar obra alas letras. actiuum tertiæ.
Impono tibi onus.in ſecũda ſpecie neutrorũ	Impono tibi onus.por ponerte carga a cueſtas.ao actiuum tertiæ.
	Impono tibi.por engañarte.neutrũ ſecũde ſpeciei
Inceſſo inceſſis.in ſecunda ſpecie neutrorũ.	Inceſſo tibi,Inuado tibi.por tẽtar,o acometer.neu
Inuado inuadis.in ſecunda ſpecie neutrorũ.	tra ſecundę.
	Inceſſo te,Inuado te.por aquello meſmo . actiua primæ ſpeciei.
Lætor lætaris.in quinta deponẽtiũ ſpecie.	Lætor malorum.vel malis.por alegrarſe con los males.deponens primæ
Mano manas.in tertia neutrorum ſpecie.	Manat aqua ex fonte:vel fons manat aqua, por manar.neutrum quintæ & tertiæ.
Moneo mones.in quarta actiuorum ſpecie.	Moneo te rem honeſtam.por amoneſtarte lo honeſto.actiuum quartæ.
	Admoneo te honeſtorum.por traerte ala memoria actiuum ſecundæ.
Miſereor miſereris:in prima depenẽtiũ ſpe.	Miſereor innocentis. por auer miſericordia del innocente,deponens primæ.
Miſereor miſereris.in tertia deponẽtiũ.ſpe.	Miſereor innocentem.por aquello meſmo.deponens tertiæ.
Miſeret.in quarta imperſonaliũ ſpecie.	Miſeret me innocentis.por aquello meſmo .imperſonale quintæ.

Metuo tibi.Por auer miedo que te venga mal neutrum secundæ. — Metuo metuis,In secunda neutrorũ specie.

Metuo te.Por auer miedo de ti.actiuum primæ speciei.

Noceo tibi vel noceo te.Por empecerte,neutrum secundæ & actiuum primæ. — Noceo noces.in secunda neutrorum specie.

Oro te,vel a te rem honestam. por demandarte lo honesto.actiuum quartæ & sextæ. — Oro oras.in quarta actiuorum specie.

Oleo vnguentum,por oler a vnguento.neutrum figuratum. — Oleo oles.in quinta neutrorum specie.

Olet mihi vnguentum.por oler me el vnguento neutrum secundæ.

Olfacio vnguentum.por oler yo el vnguento.actiuum primæ.

Obliuiscor tui,vel te.por oluidarte.deponens primæ & tertię. — Obliuiscor.eris.in prima deponentiũ specię

Palpor tibi.por lisõgearte,o halagarte. deponẽs secundæ. — Palpor,aris.in secũda deponentium specie.

palpo te.por aqllo mesmo.actiuum primę speciei

Pugno tibi,vel pugno tecum.por pelear contigo neutrum secundę & quintę. — Pugno.as.in secunda neutrorum specie.

Prouideo tibi.por proueerte,y mirar por ti.neutrum secumdę. — Prouideo.es.in secunda neutrorum specie.

Prouideo te.por mirarte de lexos.acti.primę spe. — Prouideo.es. in secunda neutrorum specie.

Parco tibi.por perdonar te los errores.neutrum secundę speciei.

Parco tibi pecunias.por guardar te los dineros.actiuum tertię speciei.

Pareo tibi, vel pareo tibi omnia. por obedecer. neutrum secundę & actiuum tertię. — Pareo.es.in secunda neutrorum specie.

Postulo te,vel a te debitum,Por demandarte la deuda.actiuum quartę & sextę. — Postulo.as.in quarta actiuorum specie.

Postulo te repetundarum. Por demandar los cohechos actiuum secundę.

Peto te,vel a te libros.Por demandar te los libros actiuum quartæ & sextę.

Peto te lapide.Por herir te cõ piedra.act.quin.spe. — Peto.is.in quarta actiuorum specie.

Potior virgine.yo alcanço la donzella que dessea ua.deponens quartę.

Potior rerum.Por alcançar el imperio delas cosas deponens primę. — Potior.iris.in quarta deponentium specie.

Reminiscor tui vel te.Por recordarme de ti.deponens primę & tertię. — Reminiscor.eris in prima deponẽtiũ specie.

Salio salis,Por saltar.Salto saltas.Por dãçar.neutra quintę. — Salio salis.in quinta neutrorum specie.

Salit ouem aries.por saltar sobre ella.actiuũ primę speciei

Timeo tibi.Por auer miedo que te venga algun mal.neutrum secundę. — Timeo.es.in secunda neutrorum specie.

Timeo te.Por auer miedo de ti.acti.primę.speci.

Vescor panẽ vel pane.Por comer pan.deponẽs tertię & quartę. — Vescor.eris.in qnintá deponentium specie.

Vtor panẽ. vel pane. Por vsar de pan. deponẽs tertię & quartę. — Vtor.eris.in quinta deponentium specie.

¶De verbis Imperſonalibus. Cap. vij.

VErbũ ĩperſ͂uale eſt duplex, Actiuę vocis, qđ eſt ſimile tertijs pſonis verbi actiuę vocis. vt miſeret pudet. paſſiuę vocis. quod eſt ſimile ter tijs perſõis paſſiuæ vocis. vt curritur. ſtatur. de quo paulopoſt dicemus. Sed verborũ imperſo nalium actiuæ vocis complures ſunt ſpecies.

¶Prima verborũ impſonaliũ actiuæ vocis ſpeci/ es eſt, q̃ ãte ſe exigũt gtĩm & poſt ſe infinitiuũ & ſũt duo: intereſt & refert. vt p̃ceptoris intereſt docere. ſenatoris refert adminiſtrare rẽpubli/ cã. Cõſtruũtur vero cũ ablatiuo generis fœmi/ nini numeri ſingl'is horũ ꝓnominũ mea. tua. ſua. nr̃a. vr̃a. adde etiã ab hoc nomine quis vel q, cuia, vt mea intereſt legere. tua refert audire cuia intereſt ꝓfiteri, ei⁹ intereſt ſalariũ percipe.

¶Scđa verborũ impſonaliũ actiuę vocis ſpẽs eſt q̃ ante ſe exigũt dtĩm & poſt ſe infinitiuũ. vt

Accidit mihi febrire. aconteceme tener fiebre,
Contingit mihi ire. aconteceme yr.
Euenit mihi docere. aconteceme enſeñar.
Conuenit mihi audire. conuiene me oyr.
Placet mihi legere. plazeme leer.
Licet mihi amare. yo puedo amar.
Expedit mihi proficiſci. es me vtil partir.
Vacat mihi dormire. vaga me dormir.
Cõſtat mihi te inſanire. es me cierto q̃ eres loco.
Patet mihi te eſſe ignarũ. es me claro q̃ eres neſcio

DE verbis imperſonalibus. Poſtea quã in ſuperioribus de verborum perſonalium conſtructione diſſeruimus, conſequens eſt, vt de imperſonalibus diſputetur. Cumq; imperſonaliũ genera ſint duo, hoc eſt, actiuæ vocis, & paſſiuæ vocis. prius agit de verbis imperſonalibus vocis actiuæ: quæ rurſus in quinque ſpecies diuidit. ¶Prima verborũ imperſonalium. Si bene horum verborum na turã conſtructionemq; excutias, perſonalia ſunt: quoniam ſuppoſitum habent, aut expreſſum, aut im/ plicitũ. Cicero. pro Plancio: ſi quid mea mi/ nus intereſt, id te forte magis delectat. Idem pro eodem: non ſolum quid cuique debeã, ſed quid cuiuſque interſit. Idem pro Sylla: veſtra enim hoc maxime intereſt. Quod ſi cũ infinitiuis hec verba cõſtruãtur, quis nõ videt infinitiuum, qui pro nomine rem ver bi ſignificante plerũque ponitur, poſſe illis dare ſuppoſitum: Tantum namq; valet mea intereſt legere, quantũ lectio ad me pertinet tua refert audire, quantũ auditio eſt tua, vel (vt paulo poſt ex verbis Sipõtini dicemus) in re tua eſt auditio. Hac quoq; ratione dici/ mus: ſenatoris eſt, vel intereſt rẽpublicã gu/ bernare, ꝓ eo quod gubernatio reipublicæ eſt ſenatoris, vel eſt in rẽ ſenatoris, vel ꝑtinet ad ſenatorẽ. Itaq;, qđ dixim⁹ hec verba cõ ſtrui cũ genitiuo ante ſe: ſi clauſulã reſoluas: cũ genitiuo poſt ſe cõſtrui recte dixeris. Af/ fert Laurentius rationem, cur dicimus mea. tua. ſua. noſtra. veſtra. cuia refert, vel inter/ eſt. & non mei. tui. ſui. noſtri. veſtri. cuius re/ fert, vel intereſt: cũ in reliquis omnibus ge/ nitiuo vtamur. Nã (quẽadmodũ ex illi⁹ au/ toritate lib. j. diximus) ego. tui. ſui. pronomi/ na duplices apud antiquiſſimos habuere ge nitiuos. ego, mei, vel mis, tu tui, vel tis. ſui, vel ſis quorũ priores genitiui ſignificãt paſ/ ſionẽ, poſteriores vero actionẽ. Qui tamen cũ ab vſu receſſiſſent, in eorũ locũ ſubſtitu/ ta ſunt pronomina illa poſſeſſiua. me⁹. tuus. ſu⁹. quę æque actionẽ ſignificãt. Itaq; non illa verba intereſt, & refert exigerẽt, vt cũ genitiuo ſignificationis actiuæ conſtrueren/ tur: genitiui autem illorum pronominũ, qui extant, paſſiue ſignificarent: recurrendũ fuit ad pronomina poſſeſſiua, quæ (vt diximus) actionem ſignificant, quandoquidẽ in locũ actiuæ ſignificationis genitiuorũ, qui nõ ex tãt: ſubſtituta ſunt: & pro eo qđ eſſe debuit, intereſt mis legere. refert tis audire: dicimus intereſt mea legere. refert tua audire: quia (vt diximus) nõ potuim⁹ dicere intereſt mei legere. refert tui audire accepimus autẽ mea. tua. ſua. neceſſitate, qua dixim⁹ coacti. noſtra. veſtra. cuia. ad illorũ propor/ tionẽ affinitatẽq;, quã inter ſe habebant. Potuimus namque recte dicere intereſt noſtrũ legere refert ve ſtrum audire. cuius vel quorũ intereſt docere eius, vel eorum refert ſalariũ accipere. videlicet quia no/ ſtrum & veſtrum cuius vel quorum actiue accipi poſſunt. Sed cur gtĩs in ablatiui terminationem fœ mininam cõmutatus eſt, Valla putat eſſe hanc rationẽ. qđ abltĩs in ſignificatione ꝓximus eſt gtõ, & quod terminatio fœminina media eſt triũ gñm, vel ſuauitatis gratia, ne durũ videretur dicere, meo in/ tereſt. veſtro refert. Putat quoque mea. tua. ſua. noſtra. veſtra. cuia ſubſtantiue eſſe accipienda. Huius cõ menti Valla ſe inuentorẽ eſſe gloriatur. Sed in hac poſteriore rõne ego magis Sipõtino aſſẽtior dicenti quod intereſt cõponitur ex in, & re. & eſt, refert ex res, & fert, nihil enim aliud eſt intereſt p̃ceptoris, legere, quã in re pręceptoris eſt legere, hoc eſt, lectio. & refert diſcipuli audire. i. res diſcipuli fert audire intereſt mea docere. hoc eſt, in re mea eſt docere, refert tua mercedẽ ſoluere, hoc eſt res tua fert merce/ dẽ ſoluere ꝓ eo qđ eſſe debuit in re mis eſt docere, & res tis fert mercedẽ ſoluere. Sed, vt ad Laurẽt. inuẽ tũ redeamus, quoniã ablatiui illi ꝓnominũ poſſeſſiuorũ ꝓ genitiuis primitiuorũ, q nõ extant, ſuppoſiti ſunt, ſi adiectiuum ſuperuenerit. genitiuis potius, qui ſubintelliguntur, quam ablatiuis, qui explicãtur, iũgendum eſt. vt mea ſolius intereſt legere. quaſi dicerẽ, mis ſolius intereſt legere. tua vnius intereſt au/ dire. ac ſi diceretur, tis vnius intereſt audire. Si vero ſubſtantiuum fuerit illud, quod additur, quia vix eſ ſet tolerabile, ſi genitiuo iungeretur, in aliã dicẽdi formã cõmutari debet. itaque rectius dixerim, mea qui ſum Ar‹t›onius intereſt legere, quã mea Antonij. Sed de hoc ſatis multa in principio huius libri dixi/ mus. ¶Secũda verborum imperſonalium. Et hæc in infinitiuo, quo loco nominis ponitur, ſuppoſitum habet, vt accidit mihi febrire, pro febricitatio mihi accidit. contigit mihi ire, pro iter mihi contigit. eue/ nit mihi docere. pro doctrina mihi euenit. conuenit mihi audire. pro auditio mihi conuenit. placet mihi legere. pro lectio mihi placet. licet mihi amare. pro amor mi licet. expedit mihi proficiſci. i. profectio ex pedit mihi: vacat mihi dormire. pro dormitio mihi vacat. conſtat mihi te inſanire. pro inſania tua mihi conſtat. patet mihi te eſſe ignarum. pro ignorantia tua mihi patet. liquet mihi eſſe mendacem. pro men dacium tuum eſt mihi liquidum. Et eodẽ modo de ſimilibus. Hæc enim verba alias perſonalia ſunt, vt quod Apoſtolus Hyeronimo interprete dicit: omnia licent, ſed non omnia expediunt.

Tertia verborum imperſonaliũ. Hæc quoque perſonalia ſunt, habẽt que æque ſuppoſitum in infinitiuo: vt delectat me audire, pro auditio delectat me. nã delecto actiuum eſt. Iuuat me cantare, ideſt, cant⁹ iuuat me: quoniã iuuo actiuum etiam eſt. Vergilius in buco. non omnes arbuſta iuuãt, humileſque myricæ. decet me legere, hoc eſt, lectio decet me. Nã & Ouid. in primo de remed. dixit. Lude, decet animos mollia regna tuos. Oportet etiam, quod imperſonale videtur eſſe, perſonale fuit aliquando. vt Cecil. apud Priſc. v[illegible]a, quæ oportuerint, facta nõ ſint. Quarta verborũ imperſonaliũ. Hui⁹ ordinis verba manifeſtũ eſt eſſe perſonalia: quamuis a nonnullis inter imperſonalia numerentur. habẽt autẽ ſuppoſitum in infinitiuis. qui (vt diximus) loco nominum ponũtur. vt incipit me tædere vitiorũ, hoc eſt, tædium vitiorum incipit me inuadere. & eadem ratiõe de reliquis. ¶ Quinta verborũ imperſonaliũ pœnitet. Verg. in buc. nec te pœnite at calamo triuiſſe labellũ. apud antiquiores perſonale fuit actiuæ vocis. vt Actius: nũc pœnitebant libẽter liberi. Sed Hierony. quaſi actiuũ protulit in Eccleſiaſt. Poſt factũ (inquit) non pœnitebis. & quaſi deponens in euãge. Marci: penitemini, & credite euãgelio. & in Actibus apoſtolorũ, pœnitemini & conuertimini. Participia quoque reperiũtur pœnitens & peniturus. Actius apud Marcel. neq; quemquã arbitror pæniturũ tuæ laudis. Piget. Plau. in pſeudolo perſonale protulit, qđ pudet (inquet) facili⁹ fertur: quã id, quod piget. in præterito pigitum eſt dicimus. Gel. lib. xij. Pigitum eſt, cunctos faltẽ eſſe penulatos. Silius lib. vij. puni. nec pigitu paruoſque lares. gerundio quoque vſus eſt Cicero de claris orato. Ad miſericordiam (inquit) inducitur, ad pudendum ad pigendũ. Participiũ quoque futuri vocis paſſiuæ. Properti⁹ poſuit lib. iiij. hoſtis ab inuita verba pigẽda lyra. Pudet quoque actiuũ etiã fuiſſe Luca. teſtatur, cum dicit, ſemper metuit, quẽ ſua pudebunt. in præterito puduit & puditũ eſt facit. Plautus in bacchidibus, neq; me, neque te tuis intus puditũ eſt factis. Apul. pro magia. nonne vos puditum eſt hæc crimina tali viro obiectare? Gerũdio vſ⁹ eſt Cice. in pri. de ora. Nõ (inquit) pudẽdo: ſed nõ faciẽdo id, quod non decet. Participia quoque reperiũtur pudens puditurus & pudendus & in præterito pudefactus. Pli. lib. xxxvj. tanquã pudituriũ eſſet extinctos. Gell. lib. primo. neque pudenda dico, aut pœnitẽdia. Cõpoſita quoque ſunt ab eo diſpudet pro valde pudet, & depudet pro nõ pudet. Apul pro magia, non vos tot calumniarũ tandẽ diſpudet. Ouid. depuduit: profuguſque pudor ſua ſigna reliquit. Miſeret. Verg. vij. æñ. o genitor nec te miſeret natæ ęptuiq;. nec matris miſeret. in pręterito miſertum eſt facit. Miſerecit quoque imperſonaliter reperitur. Terẽ. atque inopis (inquit) te miſereſcat mei. Tædet, a quo eſt compoſitum pertædeo, quod in præterito pertæſum eſt facit. cum datiuo cõſtruxit Gracchus apud Diome. Vſque adeo (inquit) mihi pertæſum eſſe. Gellius etiam perſonale protulit lib. primo nocti. verbis (inquit) eius defatigati pertæduiſſent. Pertæſus, participium frequens eſt: ſed omiſſa ſui verbi origine cum accuſatiuo conſtruitur. Sueto. in Iulio. pertæſus (inquit) ignauiam ſuam. Idẽ in Tiberio. poſtremo ſemetipſum pertæſus. Idem in Auguſto. pertæſus morum peruerſitatem.

¶ Tertia verborum imperſonalium ſpecies eſt. quæ ante ſe conſtruũtur cũ accuſatiuo, & poſt ſe cum infinitiuo vt.

Delectat me audire. plazeme oyr.
Iuuat me cantare. plazeme cantar.
Oportet me docere. conuieneme enſeñar.
Decet me legere. es me honeſto leer.

¶ Quarta verborũ impſonaliũ ſpecies eſt, q̃ cũiũgũtur infinitiuis verborũ impſõaliũ ꝓprie ſic dictorũ, impſonalia ſũt alias, vero pſonalia. vt

Incipit me tedere vitiorum. comienço a hauer enojo delos vicios.
Deſinit vos pudere. vos dexays de auer verguẽça
Nõ poteſt illos pœnitere, no puedẽ auer peſar.
Solet bonos pigere. ſuelẽ los buẽos auergõçarſe.
Debet malos pud're. deuẽ los malos auergõçarſe

¶ Quinta verborũ imperſonaliũ ſpecies eſt, q̃ ãte ſe cõſtruũtur cũ actõ, & poſt ſe cũ gtõ, vel infinitiuo, & hæc ſunt ꝓprie imperſonalia ſi vlla ſũt. vt

Pænitet me vitæ. peſame de la vida.
Piget me patris. verguença he de mi padre.
Pudet me peccati. verguença he del peccado.
Miſeret me pauperis. miſericordia he del pobre.
Tædet me ciborum. enojo he delos manjares.

VErba imperſõalia paſſiuæ vocis ſemper ſignificãt actionẽ cũ quadã gñalitate, ſũtq; ꝓprie a verbis neutris abſolutis. vt curritur concurritur. ſtatur. pugnatur. itur. certatur. Trãſigurãtur tamẽ, vt dicit Diomedes. a verbis neutris. q̃.

VErba imperſonalia. Nullus eſt in arte mea locus, qui tantum nouitatis videatur attuliſſe, tantũq; mihi ab obtrectatorib⁹ meis inuidiæ cõflauerit, quantum hic in quo de verbo imperſonali vocis paſſiuæ contra omniũ fere præcepta diſſerui. Nam cum plerique omnes gramatici, tã ex veteribus, quam ex iunioribus ſcribant: verbum imperſonale vocis paſſiuæ ab omnibus verbis actiuis poſſe deduci, atque ad imaginem paſſiuorũ admittere ablatiuũ cum præpoſitione. a. vel. ab. pro perſona agẽte, vel faciẽte: quæ inſolentia, ne dicã intẽperies fuit, vt contra cõmunes aliorũ præceptiões a verbis tãtum neutris abſolutis originẽ habere, & cum nullo conſtrui caſu diceremus? Ego (vt teſte conſcientia mea verum fatear) antea, quam hoc documentum ſcriberem, diu multũque cogitaui, quos potiſſimum autores ſequerer: cum apud Phocam & Diomedẽ grammitices nõ contemnendos legiſſem, verbũ imperſonale vocis paſſiuę figurari tantũ a verbis neutris abſolutis, vel quæ datiuũ caſum in ſeriem orationis admittũt. apud reliquos vero omnes grãmaticos poſſe etiam a verbis actiuis deriuari. Sed cum in ponẽdis exemplis vidiſſem vtroſque nunquã vſos niſi verbis imperſonalibus, quæ a neutris deriuantur: cœpi mecũ acrius reputare, an vſpiam apud autores reperiretur verbum imperſonale, quod a verbo actiuo deſcẽderet, quod cum non facile occurriſſet, atque econtrario mille loci veniſſent in mentẽ, in quibus erat a verbis neutris imperſonale deductũ: cœpi pedibus manibuſque in Phocæ atque Diomedis ire ſenetntiam; ſequutuſque ſum illud maxime præceptũ, quod multis alijs in locis vſurpaui:

& repetẽs iterũ iterũq; monebo, regulas artis grãmaticæ limitandas esse potius, quam ampliandas: q̃admodum enim ex præcepti contractione etiam circa terminos ab arte permissos nihil periculi timetur: ita ex laxitate illa nimia in multos errores & linguæ vicia incurramus, necesse est. Quare de nobis existimare nemo debet, quod hãc præceptionẽ ex errore, aut ignorantia quadam scripserimus: cũ in explicãdis quatuor coniugationũ formis communẽ sum doctrinã sequutus: & in verbis actiuis, quę declinãda pueris ꝓposuim⁹, [...]ex illorũ proportiõe reliqua declinari posset. Nos quoq; verba impersonalia vocis passiuæ adiecim⁹ amatur, docetur, legitur, auditur. Sed quoniã illic pueros literarũ rudes erudiebamus, laxãdæ fuerũt habenę, vt in vna verbi positione tres simul voces agnoscerent actiuuã impersonalẽ. passiuam. Nunc vero; cũ incipiũt aliquid sapere, compescendi sunt, atque luxuries illa verborum, quasi falce quadam coercẽda est. Idque fecimus persuasi eius ipsius, quẽ citauimus. Diomedis exemplo: qui in explicanda verborum coniugatione scripsit: verba impersonalia amatur, docetur, legetur. auditur. Postea vero cũ de illis cœpit disserere, inquit: passiua impersonalis declinatio figuratur ex verbis, quæ absolupta sunt, id est, neutralia: quę certas pesonas nõ admittũt passiuæ declinatiõis, quoniam sunt neutralia: nihilominus tamen tertiã personam admittũt passiuã, & declinatur passiua declinatione more impersonali, vt pugnatur, certatur, viuitur, itur. & sequitur. Sunt præterea verba, quæ cũ sint impersonalia ab actiua declinatione, in persona tamen patiente impersonali modo figurãtur: ea sunt quæ datiuo casui cohærẽt. vt maledico tibi. inuideo tibi. cõsulo tibi. prouideo tibi, noceo tibi. hæc omnia in passiua declinatiõe non recte dicim⁹ tu malediceris a me sed maledicitur tibi, inuidetur tibi, cõsulitur tibi. prouidetur tibi nocetur tibi. & similia. Non enim dicimus noceor. eris. huiusmodi enim verba passiuã naturam non habent. hec Diomedes. Cui astipulatur eadẽ prope sentiens Phocas, Sunt (inquit) verba impersonalia, quæ a verbis neutri generis transfigurãtur: vel actiuis: quæ datiuũ casum in seriẽ oratiõis admittũt. Et qualia verba significet, exẽplis declarat, vt sedetur, ambulatur. statur. pugnatur. itur. studetur. nocetur. suadetur. Illud quoq; mirabile est, cur priscian⁹ de verbo impersonali disserenes scripsit posse illud deriuari ab omnibus verbis actiuis & neutris: sed nulla deinde alia subdit exẽpla, quam qua Diomedes & Phocas adiecerũt Nimirum, quia apud autores idoneos illa tãtum reperta sunt. Ergo aliud sentire videtur, cũ præcepta scribit: aliud cũ exempla subiungit. ¶ Sed quid immoramur in re, quæ nõ argumẽtis, atque rationibus. sed vsu & autoritate clarissimorum in sermone latino virorum comprobanda est? Atque vnius maxime Ver. extra omnẽ humani ingenij sortem poetæ castigatissimi apud quem nemo vnquam legit verbum impersonale a verbo actiuo, sed passim a verbis neutris absolutis, vt in primo æñ. Hic iam tercentum totos regnabitur annos, & in eodem: strate que super discumbitur ostro. Idem in. iiij. Anna vides toto properari littore circum. Et in sexto: itur in antiquã syluã stabula alta ferarum. Et in decimo: macte noua virtute puer sic itur ad astra. Et in duodecimo: nunc totis in vulnera viribus itur. Idem in. vij stãt belli causæ pugnatur cominus armis. Et in. x. certatur limine in ipso ausonię. Et in eodem. Jlicet in muros tota discurritur vrbe. Idem in. iij georgico. heu male tunc Libyæ solis erratur in agris. Et in. iiij. eiusdem: post vbi iam thalamis se composuere, siletur in noctem. Sed & alij autores vno omnium consensu idem obseruant. Hor. primo sermo. concurritur horæ momento. Flaccus. viij argonaut. Gramineis ast inde toris discũbitur olim. Iuuenalis: curritur ad vocẽ iucundam Idẽ, clamatur, nulla gemit hic tibijcina cornu. & alio loco: surgitur, & missi proceres exire iubentur consilio. Ouidius tertio fastor. seu quod ad vsque decem numero crescente venitur. Flacus. v. argonauti. Surgitur in somnos, seque ad sua limina flectunt Idem in primo. paretur, molli iuuenes funduntur in alga. Papinius. ij. theba. summisque insiditur astris. Apuleius. iij. floridorum: sed vbi diutius equo sedetur & lib. Regum. iij. Hieronymo interprete: domuncula in qua sedebatur ad iudicandum. Terentius: Quid fit? quid agitur? statur. Iuuenalis, stat contra, starique iubet. Ouidius primæ metamorphose. viuitur ex rapto. & persius: nec voto viuitur vno. & Claudi. Viuitur exiguo melius. Cicero in epest. quid agas? sic viuitur, & in alio loco: laboratur vehemẽter. Quintilianus libr. primo: sed cõpositiõe peccatur, quę iam sermonis est, nimis audacter. Apule. in primo flori. spaciũ (inquit) qua plauditur & ningitur. & iiij. metamor. idẽ: mœretur. fletur. lamẽtatur: q̃d a deponẽti durũ est: quẽadmodum & illud Plaut. in capti. duobus rarũ: quasi cum calletur: cochleæ in occulto latẽt. ¶ Transfigurantur tamẽ, vt dicit Diomedes. & cum illo Phocas a verbis neutris, quę datiuũ casum in seriem orationis recipiunt. quęque illi neutralia actiũa dicunt. vt Cice. nihil mihi noceri potest. Apule: in libro primo de philosophia: ns rebus nocetur, quæ sunt viliores. & ibidem: cum noceri alteri, malorũ omniũ maximum sit. Martialis: non bene (crede mihi) seruo seruitur amico. Ouidius in episto. Didus: si mihi non parcis, puero parcatur Iulo. Idem primo metamor. vix nunc obsistitur illis. Papinius. iij. thebai. proficitur bello, ni mauis effectiuum esse. Flacus in. ij. argona. vela legunt, remis insurgitur. pro in remos. sicut Vergilius in voce actiua dixit quinto æneid. nunc nunc insurgite remis Hectorei socij. Sunt etiam verba quædã ambigua: quæ vt supra diseruimus, in diuersis generibus reperiũtur, quæ res poterit imperitiores turbare. vt ecce timeo te. actiuũ est, timeo tibi neutrum. Ab hoc igitur posteriori dixit Seneca in Medea, timetur vbi. Dicimus etiã vindico te, & vindico in te: sed illud actiuum, hoc neutrum a quo Salustius dixit: vindicatum fuit in noxios. & Apul. in primo metamar. vt in eam die altero saxorum iaculationibus vindicaretur. & in. iij. dixit, quinetiam in vestrũ ciuem vindicaretis nã vindicare id aliquem, autore Diomede, est illum punire. ¶ Præterea credo tibi pecunias, actiuum est, pro fidei tuæ committo. credo tibi, pro eo quod est fidem habeo, neutrum. sic Iuuenalis ab eo dixit: hæc eadem nobis licet & laudare: sed illis creditur. Cano quoque actiuum est. vt arma virum que cano. sed canere progressui & receptui, quo sæpe vtuntur historici: neutrum est secundi ordinis. Ob hoc igitur dixit Macrobius libro secundo in somniũ Scipionis: ad bellum progressui atque etiam receptui canitur. Ludo etiam tum actiuum, tum neutrum absolutum, tum etiam neutrum transitiuum reperitur.

datiuum casum in seriem oratiõis recipiũt. vt Nihil mihi noceri potest. Cũ accusatiuo vero nullo modo cõstrui possũt. sed neq; cũ ablatiuo cũ ꝑpositiõe. a. vel. ab. nisi generalitatẽ illã explicet. vt ab omnib⁹ reclamatur, hoc est, q̃d omnes reclamãt.

Vnde & a Diomed. inter ambigua numeratur, hoc est, que in.c. terminata & actiua possunt esse, & neutra. Nã (vt ille ait) pro irrideo actiuum est. vt apud Vergiliũ primo æneidos. Quid natum toties crudelis tu quoque falsis ludis imaginibus. sed ab absoluto, pro eo quod est aleã exercere, Iuuenalis dixit: posita sed luditur arca. a neutro Persius: tibi luditur, affluis amens. Nam pro illuditur positum est, quod (vt alio loco diximus) tum actiuum, tum neutrum transitiuum reperitur. vt apud Vergilium quarto æneidos, & nostris illuserit aduena regnis. Nã cum verbum pro alio verbo ponitur, etiam illius constructionem cum significatione mutuatur. vt Coridon ardebat alexim. pro amabat. & Papi. in Achil. quo fugitur per plana gradu idest. curritur. neq; enim fuga sed cursus significabatur: Sunt tamen apud autores plerunque verba passiua, quæ videtur impersonalia, cum suppositum in nominatiuo non habeant, sed aut verbum infinitum, ant clausulã integram, vt apud Vergilium primo æneidos: cur dextra iniũgere dexterę non datur? vbi iungere, nomen est infinitum: & pro cõiunctione dextrarum ponitur. & in eodem. si datur Italiam socijs, & rege recepto tendere, id est, iter ad Italiam. & in. vj. sed non ante datur telluris operta subire, id est, descensus ad opaca terrę. & in eodẽ, nec ripas datur horrendas & rauca fluenta transportare prius id est, transportatio riparum atque iterũ datur ora tueri nate tua. id est, intuitus tui oris. Idem in. vi. non dabitur esto regnis prohibere latinis, id est, prohibitio regnorũ & in. ix. Maria ante exurere Turno, quam sacras dabitur pinus, id est, exustio maris. & in. xi. coeant in fœdera dextra, qua datur. subaudi coire, id est, coitio, siue coniunctio dextrarũ. & in primo georg. multa forent, quę mox cęlo properãda sereno maturare datur, id est, maturatio ꝓperãdorũ. Simile est illud Pli. iunio. in epistolis, & quatenus denegatur illis diu viuere, id est, vita diuturna. nã hoc loco diu viuere, tam nomen est, quã in illo persij versu, nostrum istud viuere triste aspexi. pro nostrã illam vitam tristem. Eadem ratione efficiuntur impersonalia quædam verba vocis actiuæ, vt cõuenit mihi suppositum. vt apud Ouid. xv. metamorpho. quæritur interea, quis tantę pondera molis substinere queat: nam pro supposito huius verbi, quęritur, totum illud positũ est: quis queat substinere põdera tãtæ molis. Eodem modo dixit in. ii. eiusdem, ne ve preces animos, & verba precãtia flectant, posse loqui eripitur, id est, potestas loquendi. Horat. primo epist. quo mihi fortuna, si nõ cõceditur vti? subaudi fortuna. i. vsus fortunæ. Macrob. in pri. saturna. eundem esse Iouem, & solem claris docetur indicijs. & in eodem, quid in commune seruilis fortuna profuerit, non paucis docetur. Neque audiẽdus est Seruius grãmaticus, qui in ani quadã ratione ductus in carmine illo primi Buc. vsque adeo turbamur agris. Nã suo tempore (vt ipse fatetur) illa fuit lectio, & quidem meo iudicio verissima, ex pũcto verbo turbamur illius loco substituit turbatur, quasi turbamur illo in loco non aptius quam turbatur, quadret. Quid? q̃d si turbatur verbum esset impersonale, cum semper actionem cum quadam generalitate significet, exponẽdũ erat, omnes aut plerique turbant, siue expellunt, quod est cõtrarium sensui poetæ, quia nõ omnes ciues expellunt a totis agris, sed potius expelluntur. Neque sum ignarus. Quintilian. etiam hunc versum ita legere vsque ad eo turbatur agris. sed ego per sancte iurarem Vergil. nõ turbatur, sed turbamur scripsisse. ¶ Sunt præterea quędam verba, quæ cum sint actiua ratione constructionis quodãmodo neutra efficiuntur. vt si dicam, disputatur de re subtili. agitur de re præclara. quæritur de substantia elementorum, docetur de natura deorum. Cicero in epist. de pantheris agitur diligenter. intelligitur enim res, aut negotiũ de pãtheris, quod in alia epistola expressit dicens: res agitur per eosdem creditores, quemadmodum. Verg. vij. æneι. suppressit, dicens, stipitibus duris agitur, sudibus ve præustis. Macrobius primo satur. inter illos de rebus arduis disputatur. Idem in primo in somnum Scipionis: in hac interrogatione de animæ immortalitate tractatur. Cicero in topi. Diffinitio est oratio, qua id, de quo quæritur, ostenditur. Quintilianus lib. x. de personis iudicatur, sed de rebus contenditur. Quæmadmodum igitur ago de hac re in actiua voce dicimus, pro ago hanc rem: ita agitur de hac re in voce passiua, pro hæc res: ac si mauis dicere, ago de hac re neutraliter dictum esse, agitur de hac re verbum impersonale erit. Sed de his satis multa diximus, & quæ possint etiam pertinaces in nostram sententiam adducere. In eo vero, quod scripsi, cum accusatiuo nullo modo construi potest. cum vno tantum Alexandro illiusque sectatoribus mihi certamen est, qui putauit latine posse dici. Matthæum legitur. psalmos erat ante legendum: qui loquendi modus in auditus est. atque latino sermoni incognitus. Quod vero addidi sed neque cum ablatiuo & præpositione. a. vel. ab. nisi generalitatem illam explicet. contra omnes in commune artis grammaticæ præceptores me scripsisse fateor. Sed mea ratio fuit ab illorum ratione diuersa. Illa namque nullis, aut perquam raris exemplis præcepta tradiderunt, quibus dici posset, curritur a me. itur a te. pugnatur ab illo, quod posse latine dici, non ausim affirmare. Ego vero, qui nihil asseuero, nisi quod optimis autoribus probare possum, non permisi ablatiuos cum præpositione. a. vel. ab. nisi generalitatem illam verbi impersonalis exprimerent. vt Cicero in epist. vehementer ab omnibus reclamatum est. & Lucanus in primo: tibi numine ab omni cedetur. Certas vero res pro persona agente vel faciente recipere non posse vel exemplis illis, quibus superius vsi sumus, facillime probari potest, ne oporteat nos alia inquirere. Mirum enim est in tam frequenti vsu verbi impersonalis, nunquam reperiri constructum cum ablatiuo qualem isti dicunt: faciliusque ego cõcederem verbum impersonale posse a verbis actiuis deriuari, quã huiusmodi ablatiuo coniungi. Quid? quod ex illorum scriptis cogemus eos vera confiteri, quanquam sui ipsorum obliti aliud scripserint. omnes enim fatentur verbum impersonale ad cunctos, aut plerosq; pertinere. quemadmodum Diomed. curritur, hoc est, omnes currunt. Seru. cum male vergilianum illud exponit, vsq; adeo turbatur agris. Quod si verum est, ego non video quemadmodum res, quæ ad multos pertinet. ad vnum contrahi possit, vt dicatur curritur a me, pro ego curro, itur a te, pro tuis. pugnatur ab illo pro ille pugnat.

Quod si vspiam apud autores reperiatur exemplum, quod huic præceptioni repugnet, illud erit perquam rarum: & quod non possit vsum consuetudinemque efficere: atque ex cõsequẽti, neque in artem redigi.

Quod si vspam apud autores reperiatur exemplum, quod huic nostræ præceptioni disentire videatur illud erit perquã rarũ, & quod non possit vsum consuetudinemq; efficere: quæ (vt ait Quint.) est cõsensus eruditorum. Imitanti vero non quod ab vno atque altero scriptore singulari exemplo, atque ex licẽtia dictum est, sed semper optima proponenda sunt, & in quæ ex autoribus plerique omnes cõsentiunt. ¶Habent verba, hoc nemo vnquam dixit, primusque omnium admonuit me Alphõsus Aluerez ille cuius alijs in locis meminimus, id quod postea ex multa lectione quam verissimum esse didici. Nam cum dico itum est in viscera terrę & illud, iam sol inclinat, eundum est, quis nõ videt ab eo quod est itur ibatur .ibitur, esse deriuatũ? & quẽadmodum hæc impersonaliter dicũtur, ita & sua participia, p quę circũloquimur, pręteritũ indicatiui cum sex alijs temporibus quę sequuntur illud. vt itum erat, itum erit, itum esset, itum fuerit. Nam quæro a te itum, & eundum quæ partes orationis sunt? non quidem participia vocis passiuæ, cum a verbis absolutis huiusmodi sint, non gerundia, aut supina, cũ significẽt cum tempore, ergo verbi impersonalis, cũ similia sint in significatione. Et quẽadmodũ Oui. viuitur ex rapto dixit. sic Iuu. viuendũ recte. tũ propter plurima. & vt Pli. dixit terrę paritũ est. & Oui. puero parcatur Iulo. sic Iuuen. parcẽdũ est teneris. sic ab eo, quod Terẽ. dixit, ignotum est, & mansum oportuit, ignoscendũ est, & manẽdũ est dicimus, sic a sto stas. statũ est, a doleo dolẽdũ. a certo certãdũ, a dormio dormiendũ a venio veniẽdũ & a verbis deponentibus absolutis (etiam si non habent verbũ impersonale) vt a morior moriendum est omnib⁹, dixit Cice. & idem illud mihi lętandũ est, ab eo quod est lętor & Teren. ab eo quod est morigeor morigerandum est Thaidi.

Habent verba impersonalia sua participia similia participijs vocis passiuæ in neutro genere quasi substantiue posita. vt itum est, eũdũ est ab eo quod est itur. ibatur. ibitur.

¶De Infinitiuo. Cap. viij.

INfinitiuus dicitur, quia non habet determinatos numeros & ꝑsonas. & cõstruitur ante se cũ accusatiuo ꝑsonæ agẽtis in actiua significatione: & in passiua ꝑsonę patiẽtis, post se vero construit̃ cũ casu verbi a quo dẽscẽdit. vt Me amare deũ piũ est. me amari deo fœlicissimũ est. me carere voluptatib⁹, & inseruire amicis, & misereri innocẽtis iucũdũ est. Dicimus tamen, volo esse doctus, & natura beatis omnib⁹ esse dedit: sed nõ dicimus videor mihi esse docto, sed doctus, & volo me esse Poetam, & non poeta.

Verba infinitiua volũt determinari a verbis voluntarijs, q̃ græci ꝓhęretica dicũt, qualia sũt volo cupio. desidero. opto. debeo habeo. & similia.

DE Infinitiuo. cap. viij. Infinitiuum modum quidã nomen infinitum, alij verbum infinitum, alij indefinitum vocauerunt, quo ab impersonali distet, alio diximus. Construitur autem infinitiu⁹ ante se cum accusatiuo in actiua significatione personæ agentis, & in passiua personæ patiẽtis, post se vero cõstruitur eo modo, quo finiti modi cõstruũtur, vt me amare deũ. me amari a deo. &c. Quoties tamẽ infinitiu⁹ actiuæ significationis cũ duobus accusatiuis cõstruit̃ altero a parte ãte, altero a pte post amphibologica est cõstructio, q̃ tanq̃ vitiosa fugiẽda est, nisi de industria ea velis vti, vt aliũ decipias, q̃le est oraculũ illud Appollinis. Aio te ęacida Romanũ vincere posse, ambiguũ erat, vter esset victurus an Pyrrhus rex epyrotarum, an populus Ro. Estque illud animaduertendũ, quibus in locis huiusmodi constructio reperitur accusatiuum præpositum infinitiuo, significare personam patientẽ, postpositũ vero poni pro persona agente. Cũ infinitiuo tamen huius verbi sum. es. fui varia est cõstructio, aliquando namque nomen, quod sequitur, respondet supposito verbi, quod infinitiuũ determinat, vt ego volo esse doct⁹. tu cupis esse magister. Oui. xiij. meta. Sed enim quia retulit Aiax esse Iouis pronepos. & Luca. in x. Tutumque putauit iam bonus esse socer. Aliquando respondet datiuo pręcedenti, vt Claudia. natura beatis omnibus esse dedit, si quis cognouerit vti. vt Hora. pri. sermo. At qui licet esse beatis, subaudi vobis. & Mart. nobis non licet esse tam desertis, qui musas colimus seueriores. Aliquando nõ respondet datiuo præcedenti, sed accusatiuo implicito. vt Teren. in heau. nobis esse bonas nõ licet & Ouid. in epistola hypermestræ, quo mihi quo fato, nõ licet esse piam. illic enim subintellegitur nos, hic me: quod si accusatiuus præcedẽs fuerit expressus, nihil dubium est sequentem illi debere respondere. ¶Verba infinitiua, siue modus infinitiuus, cũ ab eo dicatur, quod infinitus & indeterminatus sit, vult determinari maxime verbis, quæ græce prohęretica, latine voluntaria dicuntur. aut si verbum ex verbo interpretari volumus, electiua dicẽda sunt nam hæreticos græce, latine est electiuus, & hæresis electio interpretatur. vt volo legere. cupio audire. desidero amari. opto doceri. debeo ire. habeo nauigare. Cicero in pri. De diuina. Haberetque in animo nauem cõscendere. Nam quod idem ad vxorem scribit, cũ in animo haberẽ nauigandi. subaudiendum est voluntatem. nam gerũdiũ genitiui (vt statim dicemus) a verbo regi nõ põt. Determinatur aliquãdo etiam a verbis alterius diuersęque significationis. vt Terentius in adelphis. Video illum sapere. & intelligere in loco. Vergilius in Buc. Iam pridem a me illos abducere thestylis orat. Idem. xj. æneid. Cũcti se scire fatentur, quanquam & hęc electiua dici possunt, quemadmodũ & illa doleo. lætor. timeo. memini quod cum præsenti infinitiui modi prope semper reperitur constructũ, aut frequentius quam cum præterito. Terentius in Andria, memini me videre, quo ęquior sum Pãphilo. Apuleius pro magio, memini me apud Varronẽ philosophum hoc etiã legere. Vergil. in. buc. De cœlo tactas memini predicere quercus & in pri. æñ. atque equidẽ Teucrũ memini sidona venire. Idẽ tamẽ. iiij. georg. etiam præterito iunxit dicẽs, nanque sub Oebalię memini me turribus altis Corycium vidisse senem. vbi Seruius notat vtrũque posse dici. memini me videre. & vidisse, sicut Macro. libro. ij. satur. dixit, hos Platonis versiculos legisse me memini. Sed (quẽadmodũ dixim⁹) freq̃uẽs vs⁹ hoc habet, vt cũ præsenti cõstruatur. Nã illa, nõ veni soluere legẽ, sed ad implere. & illud. Pręibis ãte faciẽ dñi pare vias ei⁹. Illud quoq;. Illuminare ijs, qui ĩ tenebris & in vmbra mortis sedẽt, ex figura græca dicta sũt, quia gręci gerũdia nõ habẽt, & infinitiuis pro gerundijs nostris vtũtur, quos in hoc, si latinę linguæ idioma sequi vo-

sumus, imitari non debemus. Itaque rectius atque magis latine noster interpres dixisset, ad soluendum, ad implendum. ad parandum. ad illuminandum. Verbis tamen preceptiuis quibus, datiui iunguntur, possumus vel datiuos, vel accusatiuos copulare infinitiuis sequentibus: vt præcipio tibi legere, vel præcipio te legere: impero tibi, vel impero te audire: iubeo tibi, vel iubeo te ambulare. Determinatur etiam infinitiuus a verbis impsonalibus actiuæ vocis, vt conuenit mihi legere, pudet me audire. Sed de hoc cum de impersonalibus ageretur, disputauimus. Soleo. es. semper cum infinitiuo cõstruitur, atque ab eo vix separari potest, quemadmodum spero. as. futuro eiusdẽ modi: nam quod Martialis dixit, spero me sequuturum in libellis meis tale temperamentum. spero. pro credo positum est, sicut Cicero in episto. spero amicitiam nostram nõ egere testibus. Adiectiua quoque certe cuiusdam significationis, & participia possunt determinare, vt lætus. dignus. simplex. par. paratus. ausus. Neuius apud Ciceronem: lętus sum laudari abs te. Ouidius secũdo metamorpho. nec tu meus esse negari dignus. Vergilius secundo georgico. nec modus inserere, aut oculos imponere simplex. Idem in buc. & cantare pares, & respondere parati. Idem primo æneid. ausus & afflictis melius considere rebus. Sed pleraque ex figura græca magis dicta esse videntur. nam quod Vergilius dixit modus inserere, aut oculos imponere simplex, pro gerũdio genitiui positum est: at vero cantare pares pro gerundio accusatiui. Sunt vero quædam adiectiua, quæ cum gerundio genitiui, atque cũ infinitiuo construi possunt, vt certus ire, & certus eundi. Vergi. iiij. ænei. illa dolos, dirũque nefas in pectore versãt certa mori. Idẽ in eodem, æneas celsa in puppi iã certus eundi. ¶ Circũloquimur futurum. Latinus sermo futuro infinitiui non vtitur, præterquam in hoc verbo defectiuo forem fore pro futurum esse. Itaque tribus modis illud circumloquimur. Primo modo per supinum: quod, quia, vt paulo post dicturi sumus. nunquam potest iungi nisi verbo significanti motum ad locum, necessitate adductũ accepit illud, quod huiusmodi significationem magis habet in promptu, hoc est eo. is. Non quod in ea syntaxi quicquam significet: sed quod cum supino iunctum exhibet nobis futuri temporis infinitiui sensum. Nam cum dico spero me amatum ire vxorem. nõ intelligo me ire, aut proficisci aliquo, vt vxorem amem: sed tantum, que illam sum amaturus. Quod si constare volumus in ijs, quæ de verbo impersonali cum omnibus fere grammaticis digladiati scripsimus: cum circumloquimur futurum infinitiui vocis & significationis passiuæ, nullo modo posset dici, ego spero me amatum iri a deo: nam amatum iri actionem non passionem significat, quandoquidem, vt cap. in sequenti dicturi sumus, primum supinum actionem significat, & iri, quod est impersonale, passiuã nõ habet, atque actionem eque significat, quæ a plerisque omnibus proficiscitur. Itaque cum dico spero me amatum iri, impersonale est, me t auem a supino illo amatum regitur a parte post ex verbi, vnde deriuatur, significatione. Quare tãtum valet, ac si diceres, spero, quod omnes me amabunt. quare posses recte dicere, spero me amatum iri ab omnibus: non autẽ me amatũ iri a deo. Sed de hoc plura, cũ de verbo impersonali disputauimus. illud tantum admonentes proprie nullum esse futurum infinitiui vocis passiuæ: sed verbum tantum actiui, & impersonalis. ¶ Alio modo circumloquimur idem futurum actiuæ vocis per participiũ futuri in. rus. Passiuæ per participiũ futuri in. dus. vt spero me amaturum esse deum, & amandum esse a deo. Quo in loco non possemus dicere amaturum fore, vel amandum fore, si Laurẽtio credimus. ne duo futura (vt ille dicit) inculcaremus. Martialis tamen: mergite me fluctus, cum rediturus ero. dixit. ¶ Posuimus præterea. Quemadmodum Gellius primo libro noct. attica. scribit, est verbum infinitiuum simile participio futuri in. rus. Nam huiusmodi loquutiones amaturum. docturum. lecturum. auditurum, nõ participia esse putat, sed verba infinita, ait em̃ de illis: neque pro participio posita sunt sed verba sunt indefinita, quæ græci aparemphata vocant: neque numeris, neque generibus præseruientia. itaque non putat per illa, & hoc verbum esse circumloqusa fieri futuri infinitiui: sed per seipsa verba esse libera & impromiscua. Nos etiam cum Gellio dicimus esse verbum infinitum futuri temporis, quo iam non vtimur: iũgiturque omnibus generibus vtriusque numeri. vt Cicero in Verrem, sed quocunque venerint, hanc sibi rem sperant præsidio futurum. Plautus in cassina, cum de puella loqueretur, altero te occisurum ait, altero villicum. Laberius in Gemellis, non putauit (inquit) hoc eam facturum. en tibi cum fœminino numeri singularis. Quadrigarius apud Gellium, dum ij conciderentur hostium copias ibi occupatas futurum. Idem Quadrigarius: est, quod speremus deos bonis benefacturũ. Valerius Antias apud eundem, aruspices dixerunt omnia ex sententia processurum. en tibi cum omnibus tribus generibus numeri pluralis in voce quoque passiua. Vergilius, & pacem Troiano ab rege petendum. & Lucretius in primo. Aeternas quoniam pœnas in morte timendum.

Iunguntur tamen aliquãdo etiam alijs verbis & nominibus adiectiuis: sed figurate, aut ad imitationẽ græcorũ: vt video illum sapere. & iam pridẽ a me illos abducere Thestilis orat. Illud quoque. Et cantere pares, & respondere parati.

Circũloquimur futurũ infinitiui modi vocis actiuæ per hoc verbum ire & primum supinum. Verbi impersonalis vero, & passiuæ per hoc verbum iri & idẽ supinũ: vt spero me amatũ ire deum, vel deum amatum iri.

Alio modo circũloquimur idem futurũ per participium futuri in. rus. & hoc verbũ esse in actiua: & per participiũ futuri in. dus. & idem verbum esse in passiua: vt spero me amaturũ esse deum. vel deum amandum esse a me.

Posuimus preterea proprium infinitiui futurum simile participio futuri in. rus. in voce actiua. & participio futuri in. dus. in voce passiua, iũgitque omnibus generibus vtriusque numeri. eo tñ nõ vtimur. vt spero virginem nupturũ tibi. & virgines nupturum viris. & spero fœminã amaturum viros, & viros amandum a fœminis.

DVo de triginta anni ſunt, ex quo primas introdutiones grammaticas Hiſpanæ rei pub. vſui publicaui, vnde quantum vtilitatis ſit conſequutum, alij melius incorruptiuſque indicabunt. Interim tamen nunquam diſtiti admonere eos, qui hanc artem profitebantur. vt ſi quid inuenirent, quod operi noſtro poſſet conducere, me prius conſulto, ſuis in locis adderent. Atque in primis Alphonſum Aluarez non vulgaris ingenij virum, quocum in ijs ſtudijs, quibus ego delector, fuit mihi iucundiſſima conſuetudo. Is retulit ad me quoſdam locos, qui ſibi videbantur. commodius in arte tractari poſſe. quã ſunt à me præſcripti. vt quod de infinitiuo modo atque de comparatiuis & ſuperlatiuis in hac parte ſubieci, quę quia non fuit mihi tempus dijudicandi, aliorum iudicio examinanda relinquo. Mihi certe prima fronte ſummo opere placuerunt, atque alijs proinde placitura ſpero. Infinitiua (inquit) aut nomina ſunt, aut verba, aut participia: Nomina, cum in caſu poſita cum tempore non ſignificant. vt ſcire tuũ nihil eſt. Participia, & cum ſunt in caſu, & cum determinato tempore ſignificant. vt miſerum eſt nunquam fuiſſe, iucundum eſt didiciſſe. Verba vero, cum ſine caſu, & cum tempore ſignificant. Ex ijs quædam imperſonalia ſunt, vt pœnitere, pugnari, quæ in conſtructione nihil proſus a ſuis verbis diſſentiunt: niſi quod eorum oratio imperfecta eſt, indigetque alterius adminiculo, vt perfectum ſenſum ſignificet: vt reliquæ infinitæ orationes. Infinitiua perſonalia vnica voce omnes numeros & perſonas complectũtur, eſt enim amare tribus vtriuſque numeri perſonis commune, ſed ideo infinitum appellatũ eſt, quod per ſe prolatum parum determinatas habeat perſonas, determinatur tamen per adiunctionem ſuppoſiti, vt me amare deum primæ perſonæ numeri ſingularis eſt. te amare deum ſecundæ perſonæ eiuſdem numeri. &c. Determinatur quoque verbum infinitiuum à verbis voluntarijs & paſſiuis reciprocis, & quibuſdam violentiam, aut imperium ſignificantibus. hec enim trahunt infinitiuum ad ſuum numerũ, & perſonam. ut volo legere, nolo mori. Plato dicitur omnium ſapientiſſimus fuiſſe. iubeor in ſenatum venire, iure iurando cogor vera dicere. Conſtruuntur infinitiua perſonalia ante ſe cum accuſatiuo in actiua ſignificatione perſonæ agentis, in paſſiua perſonæ patientis, poſt ſe vero exigũt caſus, quos & verba, à quibus deſcendunt. Infinitiua vero a verbis ſubſtantiuis atque reciprocis poſcunt poſt ſe caſum ſimilem præcedenti. vt volo eſſe poeta, cupio dici ſapiens, volo me eſſe poetam. cupio te dici ſapientem. licet omnibus eſſe beatis. tametſi poſſet quoque dici licet omnibus eſſe beatos, Infinitiua omnia tempora habuerunt. vt amare. amauiſſe. amaturum in actiua voce. in paſſiua amari. amatum. amandum. pugnari pugnatum pugnandum. Sed nunc his vocibus non omnibus vtimur, circumloquimur enim præteritum paſſiue vocis per participium præteriti, & verbum eſſe vel fuiſſe. vt pugna dicitur commiſſa eſſe, & dicunt pugnam commiſſam eſſe. & audio pugnatũ eſſe. Circũloquimur quoque futurum eiuſdẽ modi vtriuſque vocis per ſuum cuiuſque participium futuri, cum hoc verbo eſſe. vt hic creditur vẽturus eſſe. ille dicitur accuſandus eſſe: vel hunc dicunt venturũ eſſe, illũ vero accuſandum eſſe. & ſpero mihi meliore conditione viuendum eſſe. Circũloquimur quoque idẽ tempus paſſiuæ vocis per primũ ſupinum cum hoc verbo iri, vt ſpero me amatum iri, & ſuſpicor inter nos pugnatũ iri. Vtimur præterea futuro infinitiui verborum deponentium, & quorundam neutrorum ſimile participio verbi imperſonalis. vt ſcio moriendum eſſe mihi, & carendum eſſe ſenſibus: id eſt, me moriturum & cariturum eſſe.

¶ De gerundijs. Cap. IX.

GErundia ſunt qui verbis annumerent, quia regunt caſus: ſunt qui nominibus, quia habeant caſus: ſunt qui nomina participialia eſſe dicant. quod in quibuſdam nomini, in quibuſdã participio ſimilia ſint, Nobis tamen (vt captiones euadamus) dicendum eſt eſſe aliam partẽ orationis, quæ tamen maximã habeat ſimilitudinẽ cum nomine. Neque id mirũ videri debet alicui: cum alij plures, alij pauciores, quam octo partes orationis poſuerunt.

¶ De Gerundijs.

DIu grammatici miſerandum in modum ſe torſere in illa quæſtione per quam inutili, ſint ne gerundia nomina, an verba? propterea quod aliquid ab vtriſque acceperint. Nos conſiderationem illam nihili fecimus, & quanquã potuiſſemus antiquorum grammaticorum autoritate gerundia ad verborum modos referre: vt vltra illos quinque eſſent quoque alij duo gerundius & ſupinus, vt tamen nos vno verbo ab illorum nodis euolueremus: diximus eſſe alias quaſdã orationis partes, quæ neque ſint nomina, neque participia. Poni autem a nobis plures, aut pauciores, quam octo orationis partes nemo mirari debet: cum de illarum numero, quemadmodum lib. j. atque iterum tertio diximus, inter autores non cõueniat. ¶ Gerundia & Supina Diomed. & fere omnes grammatici antiquiores participialia verba appellant, quod in terminatione participijs ſimilia ſunt, gerundia participio futuri temporis paſſiuæ vocis, ſupina participio præteriti temporis eiuſdem vocis. Verba Diome. ſunt: Participialis verborum modus dictus eſt, quod eiuſmodi verba ſunt participijs ſimilia: nec tamen participia ſunt. vt legendi legendo legendum. lectum lectu. hæc eadẽ ſunt (inquit) quæ Probus ſupina appellat, & merito, quoniam nec certum habent numerum, nec perſonam nec ſignificatum. Diomed. igitur & Probus confundunt vno appellantes nomine, quæ nos cum poſterioribus grammaticis diſtinximus: vt illa ſint gerundia, hæc vero ſupina. Gerundia quod ab eo dicantur, quod gerant verbi ſignificationem, nemini dubium eſt. at vero ſupina vnde dicta ſunt, fateor me neſcire ſed neque memini me legere. Nam quod Probus atque Diomed. aiunt, ſupina appellari, quod neque certum numerum habent, nec perſonam, nec ſignificatum, non plene ſatiſfacit, quoniam nihil ſimile eſt inter verbum ſupinum & rem ſupinam: niſi forte ſupinum aliam habuit reconditiorem ſignificationem quam ſit illa, quæ eſt in promptu, a qua ſupina dicta ſint.

Gerundia ante ſe caſum non regunt:nam inaudita eſt in ſermone latino cõſtructio illa.In conuertendo dominus captiuitatem ſiõ,& illud In deficiendo ex me ſpiritum meum,illud quoqꝫ In cõueniẽdo populos in vnum.Poſt ſe vero regunt caſum verbi a quo deſcendunt.vt tempus eſt carẽdi voluptatibus,inſeruiẽdi amicis,amãdi Deum.

Gerũdia aut ſũt ſubſtãtiua,aut adiectiua, gerũdia adiectiua omnia gñera & numeros & caſus habent,& iunguntur ſubſtãtiuis,ſignificãtqꝫ ſemper paſſionẽ.vt Voluenda dies en attulit vltro idest volubilis,hoc eſt,quę voluitur.Iuſiurãdũ, hoc eſt,quod iuratur.Eſt mihi cura iuris dicũdi & Do operã iuri dicũdo,& Veni ad ius dicũdũ & Delector iure dicũdo.Gerundia ſubſtantiua tantummodo reperiuntur ſubſtãtiuata in genitiuo accuſatiuo& ablatiuo generis neutri:quorũ nominatiuus eſt amare,cum pro nomine vſurpatur.vt Eſt mihi cura ſoluẽdi pecunias.venio ad ſoluendũm pecunias.& Delector ſoluẽdo pecunias.Reperitur etiam gerũdium datiui vt ego non ſum ſoluendo.Neſcio tamẽ an poſt ſe cum accuſatiũo caſu poſſit conſtrui, (ctionẽ Gerũdia ſubſtãtiua a verbis actiuis ſignificant. a

¶Gerundia ante ſe. Quẽadmodum lib. pri.diximus,gerundia poſt ſe regunt caſum verbi a quo deſcendunt.vt duxi vxorem cauſa illam amandi:& illam amando delector,& ad illam amãdũ ducta eſt amE. Ante ſe vero caſum non regunt:quin potius ipſa regũtur a nomine vel berbo.Quod vero in pſal.cxxv. dictum eſt.In conuertendo dominus captiuitatem ſion facti ſumus ſicut conſolati . ex figura vel potius idiomate greco dictum eſt.Gręci namque gerundia non habent,ſed illorum loco infinitiuo cũ articulis & præpoſitionibus vtuntur.Nam pro eo quod nos dicimus amandi, illi dicunt huius amare.pro eo quod nos amando,illi in hoc amare.pro eo quod nos amandum,illi ad hoc amare.Cum vero infinitiuus apud illos,quẽadmodum apud nos,ante ſe cum accuſatiuo cõſtruatur,interpres figuram græcã ſecutus infinitiuum gerundio mutauit, accuſatiuum vero non mutauit.Itaque pro eo quod ſeptuaginta interpretes in pſal.cxli.græce dixerunt,in deficere ex me ſpititũ meũ.noſter vertit in deficiendo ex me ſpiritum meũ,& pro eo,quod illi græce in cõuenire populos in vnũ.noſter in cõueniendo populos in vnũ dixit pſal.ci.Illud audacius:pro eo quod ſeptuaginta vertẽrũt in conuertere dominũ captiuitatẽ ſion:noſter interpretatus eſt.in cõuertendo dominus captiuitatẽ ſion.vt , quẽadmodũ iſti dicunt, amphibologiã infinitiui mod. peculiarem fugeret : cũ nuſquã minus eſſe poſſit quã eo in loco. Neqꝫ enim quiſqꝫ erat adeo ſtupidus,qui putaret a captiuitate ſion dominum eſſe cõuerſum. At quãto melius dixiſſet,cõuertente domino captiuitatẽ ſion,& deficiente ex me ſpiritu meo,& conuenientibus populis in vnũ.Aut,ſi hoc durum nimis cuiquam videtur , quod eſt vſitatius apud interpretes per ſubiũctiuũ hoc modo, cum conuerteret dominus captiuitatẽ ſion, & cum deficeret ex me ſpiritus meus : & cũ conuenirent populi in vnum,quod idẽ etiam Hierony.ſtatim obſeruauit,nam pro eo qđ ſeptuaginta dixerunt,& reges inſeruire dño ipſe,vt ſeruiant domino,interpretatꝰ eſt, & in euangelio,pro eo,quod græce ſcriptũ eſt, nato Ieſu in Bethleem.vertit,cum natus eſſet Ieſus in Bethleẽ.ſic Boetius pro eo quod Porphyrius in principio Iſagogon in Ariſtote.cathegorias ſcripſit,exiſtente neceſſario.conuertit,cum ſit neceſſarium. Pro eo quod Ariſto.in principio.ij.ethico libri ſcripſit:duplici vero exiſtente virtute. Leonardus Aretinus conuertit,cum vero duplex ſit virtus.Quod vero dixit:poſt ſe regunt caſum verbi a quo deſcendunt.de gerundio ſubſtantiuo actiuæ ſignificationis intelligendum eſt:Nam paſſiuum ſiue illud ſit ſubſtantiuum ſiue adiectiuum cum ablatiuo & præpoſitione.a.vel.ab.conſtrui non poteſt,vt ſi velis dicere. cauſa exulandi a rege veniſti ad curiam. ¶Gerundia aut ſunt ſubſtantiua. Ante Laurentium Vallam quem vnum in hac gerundiorum diſputatione non modo ego,verũ etiam omnes poſt illum grammatici ſequuti ſunt,nullus fuit autor,qui gerundia nominauerit niſi tantũ illa ſubſtãtiua in.di.do.dum. terminata.Ille igitur fuit primus(neqꝫ enim ſua gloria fraudãdus eſt)qui gerũdia adiectiua induxit: atqꝫ per omnia genera numeros & caſus variauit.vt Verg. voluenda dies en attulit vltro,voluenda adiectiuum gerundium eſt,non participiũ futuri,neque enim ſignificat,quæ voluetur,ſed quę aſſidue vertitur, ſiue volubilis eſt,aut voluẽs:ſi modo voluens paſſionem ſignificaret more græcorum,qui habent participiũ præſentis temporis,quod ſignificat paſſionẽ etiã in verbis actiuis. Ad quorum imitationẽ. Ver.ij. geor. dixit:Tardaqꝫ Eleuſinæ matris voluentia plauſtra.i.volubilia,& quæ aſſiduæ voluuntur.Idẽ pri. æñe. Olim voluẽtibꝰ annis i.volubilibus:nõ qui voluẽdi ſunt,ſed qui voluũtur aſſidue.Sic præterea dicimus iuſiurandum,non quod iurandum eſt,aut iurabitur:ſed quod iurabile eſt , iuratur , aut iurari conſueuit. Et eodem modo per alios caſus . vt eſt mihi cura iuris dicundi,antiqui ſic dicebant pro eo qđ eſt dicẽdi:nã & antiquorũ more multa nunc dicimus,vt finiũ regundorum,& de communi diuidundo. Gerundia ſubſtantiua,quæ(vt diximus)antiquiores agnouerũt,ſola ſubſtãtiue accepta.inueniũtur tamẽ in genere neutro,& adiectiuorũ more,ſubſtãtiuãtur in genere neutro,vt hoc dictũ.hoc factũ.Sed in gtõ actõ & ablatiuo frequenter reperiuntur,in datiuo raro.vt Cicero in Philip.nec ſoluendo eras,hoc eſt,vnde ſolueres debitum,non habebas. Quintilianus:pater pauperi ſoluendo non ſumus . Cicero de perfecto oratore,cum eſt inficiando reus:accuſatori duo prima ſunt . Apuleius.viij.metamorpho.cum primum charite nubendo maturi eſſet. Vergili.xij.æneidos,ſimul aptat habendo enſem,clypeumque,& rubræ cornua criſtæ . Plinius libro. xiij , emporetica carta inutilis ſcribendo . quorum nominatiuus eſt amare.

¶Gerundia ſubſtantiua . Gerundium genitiui ſubſtantiuũ ſi deriuetur a verbis actiuis,& neutris actionem ſignificantibus ,ſemper ſignificat actionem . vt cauſa amandi deum , & inſeruiendi voluptatibus . Hoc Vallæ preceptum plerumque verum eſt . reperitur tamen gerundium genitiui in ſignificatione paſſiua.vt apud Tranquillum in Claudio.Harpocratem,cui lectica per vrbem vehẽdi ius tribuit.A verbis neutris paſſionem ſignificãtibus,paſſionem ſignificat.vt tempus exulãdi. ratio caleſcẽdi,

& paſſionem, preterquam quod gerunidū genitiui ſemper ſignificat actionem.

A verbis neutris actionem ſignificātibus gerūdia ſignificant actionē tātū. a neutris, paſſionem ſignificantibus paſſionem tantum. a cōmunibus & deponentibus actionem & paſſionem.

Inter gerundia adiectiua & participia hæc eſt differētia: quod gerūdia ſignificāt rei adminiſtrationem, ſiue habitum, ſine tempore, ſaltem determinato ad futurū. reſoluunturqꝫ in gerūdia ſubſtantiua. vt eſt mihi cura iuris dicūdi. i. dicēdi ius, & veni ad ius dicūdū. i. ad dicēdū ius. & delector iure dicundo. i. dicendo ius. Participia vero ſignificant tempus futurū in actu ſine rei adminiſtratione. vt ius dicēdū eſt a me, id eſt, dicetur. cauſa eſt a me oranda, id eſt, orabitur.

Gerundia accuſatiui iunguntur frequēter his præpoſitionibꝰ. ad. ob. propter. inter. ante. vt ad numerandum, vel propter numerandū pecunias veni. propter orandum cauſas ſtudeo. inter agēdum capras. ante domandum boues.

A cōmunibus & deponētibus, quæ ſignificāt actionē, gerūdiū quoqꝫ genitiui actionē ſignificat, quæ vero paſſionē, paſſionē. vt iocādi gratia, philoſophandi cauſa, lętādi ratio triſtandi finis. cōſtruitur ſemper cum nomine ſubſtantiuo, aut adiectiuo certæ cuiuſdam ſignificationis. Vergilius. iiij. georg. Cecropias innatus apes amor vrget edendi. Idem primo æneі. & coram data copia fandi. & iterum in eodem: veniēdi quærere cauſas. & alio loco: finē dedit ore loquendi. ¶ Gerūdium ablatiui a verbis actiuis deriuatum, actionem & paſſionem ſignificat. vt cātando, id eſt, dum canto, & dum cātor. Vergil. in Buc. An mihi cantando victus nō redderet, id eſt, dum cantamus certantes inuicē. Idem in eodem opere. Frigidus in pratis cātando rumpitur anguis, id eſt, dum cātatur. Idem. iiij. georg. aliter vitiū creſcit que tegendo, id eſt, dum tegitur, & ibidem, vritqꝫ videndo fœmina, id eſt, dum videtur. Quinti. memoria excolendo augetur, id eſt, dū excolitur. Sed animaduertendum, ꝙ hæc gerundia, quando paſſionem ſignificant, ponūtur ſine præpoſitione, & quaſi in ablatiuo abſolute: neqꝫ regere poſſunt ablatiuum cū præpoſitione. a. vel. ab, vt ſi velles dicere. fœmina. vritur vidēdo a maribꝰ. ¶ A verbis neutris actionem ſignificantibus, actionē ſignificat. a paſſionem ſignificātibus, paſſionem, & eodem modo de cōmunibus, & deponētibus. Plau. in aulula, ꝓ vapulādo hercle ego mercedem pendam. Vergilius ſecūdo æneі. fando aliquid ſi forte tuas peruenit ad aures. Idem. xij. æneіd. exuperat magis ægreſcetqꝫ medendo: quod Seruius exponit, dū ei medetur a paſſiua ſignificatione. ¶ Accuſatiui quoqꝫ gerundiū a verbis actiuis actionem. paſſionemque ſignificat, vt tu es facilis ad diſcendum libros, & libri ſunt faciles ad diſcendū. A verbis actionem ſignificantibus ſignificat actionem, a paſſionem ſignificātibꝰ paſſionem. Deponentium vero & communium eadē ratio eſt, quam de ſuperioribus diximus. Neqꝫ poteſt conſtrui cum ablatiuo & prepoſitione. a. vel. ab. in perſona agente cum paſſionem ſignificat, quemadmodum & de gerundio ablatiui diximus. Quod vero Seruius in illud Vergili. xj. æneі. ſcribit. alia arma latinis quærenda, aut pacem Troiano ab rege petēdum. petendum eſſe gerundium. facile refellitur a Valla, quia potendum nominatiuus eſt, gerundia autem ſubſtantiua nuſquam in nominatiuo reperiuntur. Sed neque eſt accuſatiuus, quia gerundium in hoc caſu nunquam eſt ſine prępoſitione, vt ſtatim dicturi ſumus. Ex quibus neceſſario infertur petēdū non eſſe gerundium, ſed neque participium, cum ſit verbū infinitum, qualia ſupra diximus eſſe illa amaturum. docturum. lecturum. auditurū. ne vllo modo cōtra omnes grammaticos antiquos & iuniores dicamus gerundium etiam in nominatiuo reperiri. Sed dicendū potius eſt eſſe propriū futuri infinitiui modi paſſiuę vocis: quēadmodum illa amaturū docturum. lecturum. auditurum actiuæ. Itaqꝫ pacem petendum, pro petendum eſſe poſuit, & quod Lucret. dixit, pœnas æternas in morte timendum. pro timendas eſſe dixit. Sed (vt paulo āte diſſeruimus cum de infinitiuo ageretur) his futuris non vtimur, ſed illorum circumloquijs. ¶ Inter Gerundia. Eſt tanta conuenientia inter gerundium & participium futuri temporis terminatum in. dus. tum in voce, tum etiā in ſignificatiōe. Prima eſt, quod gerūdia ſignificant rei adminiſtrationem, hoc eſt, per modum officij, ſiue habitum illum, quem philoſophi dicunt actum primum. Ariſtot. vero appellat entelechiam. vt cum dico. cura legēdorū librorum tenet me, intelligo, quod illud eſt meum officium. atqꝫ habitus, non tamen in tēpore determinato, ſaltem ad futurum, ſed quod illos lego & legere conſueui. Participia vero ſignificant tempus futurum in actu, ſubaudi, ſecundo: quem græci vocant energiam. ſine rei adminiſtratione. i. non per modum habitus, ſiue officij. vt ſi dixero libri legendi ſunt a me: intelligo, quod tempore futuro legētur a me: non quod per habitum, ſiue adminiſtrationem, ſiue officium habeā, quod illos legere cōſueui. Altera differentia eſt, ꝙ gerundia adiectiua poſſunt reſolui in gerundia ſubſtantiua. vt veni cauſa legendorū librorum, id eſt, legendi libros, & veni ad legendos libros, id eſt, ad legendum libros. Cicero in primo officiorum: orationem latinam legendis noſtris efficies pleniorem, hoc eſt, legendo noſtra. Itaque (vt in ſumma dicam) gerundium a participio diſtat: quod illud ſignificat per modum officij & rei adminiſtrationem ſine tempore: hoc tempus ſine officio & rei adminiſtratione. Illud per modum habitus & entelechiæ, hoc eſt, actus primi: hoc, per modum actus & energiæ, hoc eſt, actus ſecundi: & quod illud reſolui poteſt in gerundium ſubſtantiuum. hoc vero, in tempus futurum: idque fieri, quoniam gerundio tempus non accidit, participio vero accidere manifeſtū eſt. ¶ Gerundia accuſatiui. Gerundia ablatiui (vt paulo ante dicebamus) tum iuncta præpoſitionibus, tum ſeparata reperiuntur: at vere gerundia accuſatiui ſemper copulata præpoſitionibus reperiuntur, non tamen omnibus, ſed his tantum. ad. ob. propter. inter. ante. vt homo debet eſſe velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, & ego veni ad legēdos vel propter legendos libros. Auguſt. xiij. de trinitate. Propter eruendum homines de diaboli poteſtate. Vergilius in buc. age Tytire, & inter agendum occurſare capro, cornu ferit ille, caueto. Idem. iij. geor. De equis. Nanqꝫ ante domandum ingentes tollent animos.

¶ Ablatiui gerundia his præpositionibus iūguntur.in. de.e.ex.a.ab.vt In nauigando ventī posuerunt.i. flare desierunt.vt apud Verg.ij.æñ.Tū venti posuere omnisq; repente Resedit flatus,& est libellus, Hierony.ad Eustochium de viuendo deo.i. quemadmodum deo & non mundo inseruire debeamus.vt titulus ille, qui est in libris digestorum de edendo.& Cic.Tu quod cogitas de transeundo in Epirum.& illud,quod omnes afferunt,exemplū. Ex defendendo,quam ex accusando maior gloria comparatur. nā & Cice.defendit multos & accusauit neminem præter vnum Verrem:quod ipse in diuinatione fatetur.Plinius in epist. sermonibus dies transigebat:cum a scribendo vacaret.Cicer.In quo nos isti iurisconsulti impediunt,a discendoq; deterrent.Quint. etiam præpositioni cum adiunxit. Orato.insti.li.j. sed ratio(inquit) recte scribendi iuncta cum loquēdo est.¶ Aduertendū est. Quia paulo āte dixerat. Gerundia accusatiui substantiua semper asciscere sibi præpositionē : nunc etiā dicit gerundia adiectiua in accusatiuo eandē præpositionē desiderare,præterq; cū paucis verbis his fere.loco.as.conduco.is.mādo. as. curo.as.habeo.es.pro eo quod est debeo .es. Seruius sulpitius in epist.quadam ad Cic.vt faciendā(inquit)sepulturam locaret.i.darent certa mercede architecto faciēdam.Cic.ij.de diuinatione: Redemptores columnā illā de Cotta & Torquato cōduxerant faciendam. Suetonius in vita Cęsaris:gladiatores (inqt) notos vi rapiēdos reseruandosq; mandabat. Pli.in epistol Petis. vt libellos meos emendandos recognoscendosq; curem. Idem in epistola ad Saturninū:præsertim cum enitēdū haberemus.i.deberemus eniti.Tranquillus in vita Cæsaris:vt consolandos eos magis imperator,quā puniēdos habuerit.¶ Animaduertendum quoque est. Contra præceptū illud de cōuenētia adiectiui cū substātiuo,hoc est obseruatū. Plautus in captiuis. duobus.Nominandi tibi istorum magis erit, quam edundi copia. Terent. date crescendi copiam nouarum,qui spectandi faciunt copiā.Cic.ij.de diuinatione: dolebis tamē stoicos nostros epicureis irridendi sui facultatē dedisse.sui enim genitiuus est pluralis, quia ad stoicos refertur. Liui.xxi.ab vrbe:non enim vereor,ne quis hoc me vestri adhortandi causa magnifice loqui existimet.Suet.in August. Exacta iocandi licentia diripiendiq; pomorum & obsoniorū.Quid si dicas gerundia illa substantiua esse in genitiuo posita,regereq; post se genitiuum,vt sit nominandi istorum pro nominandi ista: &c.Illud vero Terentij,quod dixit crescendi nouarum:quomodo deffendi,aut excusari possit non video.

Gerundia vero ablatiui iunguntur cum his præpositiōib⁹ In.de.a.e.ex.a.ab. vt in nauigādo vēti posuerunt.Et est libellus Hieronymi de viuēdo deo.Et ex defēdēdo quā ex accusādo maior gloria comparatur.

Aduertendū etiā est,ꝙ gerundia adiectiua in accusatiuo sēper iunguntur præpositionibus illis vt ad numerandas,vel ob numerādas.vel propter numerādas pecunias veni.Præterq; cū his verbis loco cōduco.mando,curo.habeo,pro debeo.vt Ego locaui faciendam sepulturam.

Animaduertēdum quoq; est gerundium genitiui singularis recte iūgi substātiuo plurali.vt Plaut⁹.Noīandi tibi istorū magis erit.ꝗ edūdi copia

¶ De verbis Supinis. Cap.x.

QVod de gerundijs diximus:idē de supinis dici potest:esse aliā ab octo partib⁹ orōnis: nisi qd' Gerūdia participijs.Supina verbis ānumerari possunt.Primū supinū sēp iūgit verbo significāti motū ad locū.vt Eo deābulatū, vado venatū.Significatq; semp actionē, nisi sit a verbis neutris passionē significātib⁹:nā illa do filiā nuptū,venū do seruos.spectatū admissi risum teneatis amici,motū in se cōtinent,sicut & illa superiora.Post se vero construitur cū casu, cū quo cōstruitur verbū a quo descendit.

DE verbis supinis.cap.x. Quod in superiori capite disputatum est, quę nos gerundia & supina dicimus,participialia verba antiquiores grammatici vno nomine appellabant:propterea, ꝙ gerundia participio futuri,supina participio præteriti similia sunt. Quæ, quoniam a grammaticis iunioribus distinguuntur,quod de gerundijs diximus esse aliam ab octo partibus orationis, idem nunc de supinis dicimus esse aliam ab illis nouem : vt sint in doctrina nostra sermonis latini partes orationis decem.Quod si in octonario partium orationis numero perestandum est:ad nomen gerundia, ad verbū supina reducenda sunt. Vnde & Quin.illa appellat verba supina,quemadmodum pleriq; omnes grammatici nomina participialia.¶ Primum supinum. Hæc de supinis præcepta contra vulgus fere omnium grammaticorum,Priscianumq; in primis excogitata sunt:qui putabant supina significare actionem & passionem : cum primū ab actiuis & neutris verbis actionem significātibus semper significet actionē. secūdū semper passionē.Quod vero dicit semper iungi verbis significantibus motum ad locū:ea sunt, ꝗ non modo habent motum explicitum:sed etiam implicitum.vt eo.is.vado.is. proficiscor. eris venio.is. ago.is.mitto.is.Ter.in andria.Cur te is perditum? Verg.in.iiij.æñ. Venatū Aeneas, vnaque miserrima Dido in nemus ire parant.Idē in.iiij.geor.venimus huc lapsis quæsitum oracula rebus.Idem in buc. huc ipsi potum venient per prata iuuenci.Ibidē:& potum pastas age tityre.Salust.in iugur. legatos(inquit) id iugurtam de iniurijs questum misit.& iterum ibidem:non mea culpa ad vos oratum mitto. Motum quoque dicit continere in se illa do filiam nuptum.apud Terentiū.i.vt eat nuptum.i.ad hoc, vt nubat passiue.vt venū do seruos.vt venūdentur etiam passiue. & illud Horatij in poe. spectatum admissi risū teneatis amici.i.recepti in domum,vt veneatis spectatum.i.ad aspiciendū. Et significat semper actionē, si veniat ab actiuis,aut neutris actionem significantibus:nam a passionē significantibus, passionē significat.vt eo exulatum i.vt exulem . venio vapulatū.i.vt vapulem.Plautus in aulularia.coctū ego nō vapulatū dudū conductus sum.Idē in mercatore,si oprimit pater,quod dixit exulatū.abijt salus.Idē paulo post:certum est exulatum hinc ire me. Et illa, quæ diximus do filiam nuptum,venū do seruos. Post se vero construitur cum casu,cum quo construitur verbum a quo descendit . de supino a verbis actiuis et actionem significantibus intelligit.vt quod ex Ter.attulimus.Quo te is perditum ? et Verg. lapsis quæsitum oracula rebus.Nam venio exulatum a rege,nescio an satis latine dici potest.

Vltimum supinũ semper iũgitur nomini adiectiuo.nõ tanquã substantiuũ,sed tãquã verbum: regiturq; ab eo,& significat passionẽ. vt est res horrẽda dictu,id est,vt dicat.miserabilis visu.i. vt videatur.Ex quo sequitur,q́d neq; potest iũgi verbo(vt grãmatici indocti dicũt)venio lectu.Neq; ponitur pro nomine(vt Priscianus dixit)venio venatu,pro de venatione.Neq; iungit sibi adiectiuũ.Neq; recipit præpositionem. Neq; regit nomen. Quod si dixeris:bonus ciuis est dignus gubernatu.dubitaueritq; aliquis gubernatu vtrũ sit nomen an verbum supinũ. ex adiunctis tolletur hęc ambiguitas.Nam cũ est nomẽ gtũm regere potest.vt est dign⁹ gubernatu reipub.Et iungit sibi nomẽ adiectiuũ. vt est dignus magno gubernatu,Et recipit præpositionem.vt recessit ex gubernatu. Cum vero est verbũ supinũ(quemadmodum diximus) nihil tale habet:sed tantũ a nomine adiectiuo regitur,& in verbum passiuum resoluitur.

¶Vltimum supinum.Non minori in errore ante hanc Laurentij præceptionem versati sunt grammatici in vltimo supino,quam fuerant in primo:cũ putabant ita posse iungi verbo significanti motum: & significare actionem,quemadmodũ & primum,Itaq; reliquis ambagibus omissis: ostendit primo quo modo construatur, deinde quid significet.Nam construitur(inquit)non cum verbo significanti motum. sed cum nomine adiectiuo:non tanquam substantiuum, quia cum eo non conuenit, neq; conuenire debet in genere neutro, & casu, sed tanquam verbum, quod desiderat ab illo adiectiuo determinari,a quo etiã regitur: & significat semper passionẽ, non quemadmodũ alij dicebant actionem & passionẽ.vt est res horrẽda dictu,id est,vt dicatur.miserabile visu, id est,vt videatur,miserabile dictu.i.vt dicatur.Ver.iij.geor.nec visu facilis,nec dictu effabilis vlli,& in.iiij.eiusdem:subitum,ac dictu mirabile monstrum.Idem in.æñ.in breuia & syrtes vrget,miserabile visu.Idem in.vij.æñ.id vero horrẽdũ,ac visu mirabile ferri.¶Ex quo sequitur.Ex cõditionib⁹, quas dixit vltimum habere supinum,infert quas non habet,& quibus distinguitur a nomine cum quo terminationem habet cõmunem. Nam supina similia sunt nominibus participialibus quartæ declinationis in accusatiuo & ablatiuo.¶Prima itaq; conditio est, q́d non iungitur verbo, vt imperiti grammatici antehac dicebant: venio lectu,ꝓ eo quod est de legendo,quia(vt diximus) semper iũgitur nomini adiectiuo.hæc Laurẽtij pręceptio cum mihi sederet in animo inueni apud Catonem in lib. de re rust. clausulã, quæ illã maxime labefactaret.Nam vbi de officio villici scribit,primus (inquit) cubitu surgat, vltimus cubitum eat. quis hoc loco non dicat,cubitu surgat,sic esse vltimum supinum quẽadmodũ cubitum eat primũ?Sed cubitu tã nomen est pro cubatione,quã cubitum supinũ.& quod Papinius in.j. Achilleidos dixit.& tunc venatu reditturũ in limine primo operiens,illud præterea miror, q́d Diomedes ait,lectu proficit supinũ esse.cũ manifestum sit lectu,pro lectione in eo exẽplo esse positũ.¶Altera igitur cõditio est, q́d nõ ponatur pro nomine,vt quod Priscianus li. viij.& post illum omnes grãmatici dixerũt: venio venatu,id est,de venatione.nam tunc nomen esset.& sic illud Catonis exponendũ est,cubitu surgat,id est, de cubatione. & illud Diomedis:lectu proficit,id est,lectione. ¶Tertia cõditio est. ꝙ non iungit sibi adiectiuũ.Neq; enim dicere possum⁹ est res horrẽda humano visu. ¶Quarta ꝙ non recipit præpositionem, vt est res horrenda a visu nobis,aut in nostro visu. ¶Quinta quod non regit nomen.vt est res horrenda visu hominum.Ex quibus etiam infertur vltimum supinum non deriuari a verbis voce aut significatione passiua carentibus,quando quidem in ea resoluendi sunt cum passionem significent,vt si velis dicere,est res horrenda sonitu,& indigna loquutu.& quod dixit Cicero.ij.tus. questionum: grauia perpessu dixit.Deinde dicit,cum vltimum supinum simile sit in terminatione ablatiuo nominis participialis,si quisquam dixerit bonus ciuis est dignus gubernatu.amphibologia est,quæ ex adiunctis debet tolli.vt est dignus gubernatu reipublicæ.& est dignus magno gubernatu. & recessit ex gubernatu. & in gubernatu multum profuit, quibus in locis manifestum est gubernatu,pro gubernatione poni,declinaturq; hic gubernatus gubernatus gubernatui.

¶De constructione Participij. Cap.xj.

PArticipium eodẽ modo iungitur nomini & pronomini,& verbo,quo nomen adiectiuum post se vero desiderat casum,cum quo cõstruitur verbum,a quo descendit.vt amans filium, amaturus deum,amatus a patre.amandus ab vxore,inseruiens amico.inseruitur⁹.ꝓpinquis carens voluptatibus,cariturus turture magno. Sunt nomina participijs similia.vt amans.doct⁹. quæ sola constructione discernuntur.Nam cũ dico amans vxorẽ participium est amans vxoris nomẽ est.Sed cum sunt noĩa recipiũt cõparationem.vt amantior vxoris,amãtissim⁹ vxoris.doctior Cicerone.doctissimus omnium.

DE participij cõstructione,Participiũ eodẽ modo.Participiũ dupliciter cõsideratur:aut qua ratione est actiuum,& sic debet conuenire cum suo substantiuo in genere,numero,& casu, vt vir doctus:aut qua trahit originem,significationemq; ab aliquo verbo,& sic regit casum illius verbi a quo descendit.Nam quia a doceo doces participia actiuæ vocis sunt docens docturus, eadem ratione dicimus, sum docens te grammaticam, & sum docturus te dialecticam, qua doceo te grammaticam, doceo te dialecticam. Et in voce passiua eadem ratione dicimus: ego sum doctus a te grammaticam, qua ego doceor a te grammaticam, ego sum docendus a te dialecticam, qua ego docebor a te dialecticam. & pari modo de reliquis verbis, quæ varijs modis construuntur. ¶Sunt nomina.Participia poni pro nominibus posse libr. iij. dictum est, nunc autem (vt aliquid addat)illum ipsum repetit,ostenditq; in quo distingui possit a nomine. ¶Primo constructione,nam cum

participium

participium, vt paulo ante diximus, regat casum verbi a quo deriuatur, mutata cōstructione ponitur loco nominis: quod exemplis demōstrat. De constructione tamen participij loco nominis positi infra dicetur. Sed cum sint nomina recipiūt cōparationem. Hoc de participijs præsentis, & præteriti intelligitur, vt amans amantior amantissimus: doctus doctior doctissimus. Participia futuri temporis loco nominis posita comparationē non recipiūt, neque enim possemus dicere ab amaturus amaturissimus, ab amādus amandior amādissim⁹ Nā quod tēpestatis nostræ homines curiales dicūt atq; scribunt: reuerēdissimus pater colēdissimus dominus. obseruādissimus presul, potius dicendum esset per ipsum participiū loco nominis positū, & aliquod aduerbiū, quod intēsionē quandā significaret, augeretq; significationē. vt Boetius in primo de cōsolatione cū philosophiā describit: & vultus (inquit) ad modū reuerendi. Quod vero dixit participium futuri in rus loco nominis aliqñ poni, ostendit Laurētius lib. elegāt pri. nā cū dixit Quin. neque enim huius rei meminit vsquā poeta, profecto non taciturus de tanta sua gloria. perinde est, ac si alio modo dixisset: rem sibi nō tacendā, hoc est, dignā taceri. Plinius quoq; iunior in epistolis: cōfero (inquit) quinquaginta millia nummum plus collaturus, nisi a verecundia tua, &c. collaturus dixit non tā significans tempus, quā voluntatē & animum conferendi. Omnia igitur quatuor participia trāsire possunt in vim nominis. Sed quādo sunt participia, quādo nomina, quinque modis dignoscimus. ¶ Primo cōstructione. vt amās vxoris pro amator vxoris. ¶ Secūdo temporis amissione. vt Ouidius militat omnis amans & habet sua castra cupido. amans pro amator posuit. ¶ Tertio cōparatione, vt amās amantior amantissimus. ¶ Quarto cōpositione: vt innocēs, indoctus. neque enim sunt verba innoceo innocēs. induceo. es. a quibus deriuentur. ¶ Quinto significationis mutatione. vt diligens: non qui deligit, sed qui sollers est.

Tempore quoq; possunt discerni, nā cū dico est amandus a me significat q̄ a me amabitur. Cum vero tantum est amādus q̄ est dignus amari. Vix tamē sub hac forma recipit cōparationē. Nā quod quidam dicūt reuerēdissimus. colendissimus, obseruādissimus, ego dicerē potius admodum reuerendus. per q̄ colendus, plurimum obseruandus. & alia simili modo.

¶De nominis constructione cum alio casuali. Cap. xij.

NOmina quoq; cum casibus construuntur, quædā cum genitiuo, qualia sunt nomina adiectiua certæ cuiusdam significationis, vt integer vitæ. Sceleris purus. Præceps animi. Prodigus vitæ Dubius itineris. Tenax propositi. Cupidus honoris.

Nomina præterea formā participiorum habentia. vt patiēs laboris negligens amicorū, fugitans litiū. appetens alieni. profusus sui. doctus gramaticæ. victus animi. expertus belli.

¶De nominis constructione cum alio casuali. Cap. xij.

POstea quā de cōstructione verborum, participiorūq; cū alijs partibus orationis dictū est, hoc loco de cōstructione nominis cū alio casu disputabimus. Et in primo cū genitiuo: non de illa constructione, quę notissima est, cū genitiuus cōstruitur cū nomine substantiuo ex vi, vel quasi possessionis. vt liber. Vergilij. Vergilius decē argenteorū: sed cū nomen adiectiuū vel participium in vim nominis trāsiens, aut nomē verbale qd̄ in or. vel in. ix. desinit, cōstruūtur cū genitiuo ex idiomate, hoc est, proprietate sermonis latini. Quo in loco imitati sumus pręcipue Diomedē grammaticū, ne quis existimet hęc a nobis tumultuarie fuisse pręcepta. Dicit igitur in primis, qd̄ nomina adiectiua certæ cuiusdā significatiōis ex ratione idiomatis latini genitiuo iungūtur. Sunt autē illa potissimū, quæ habitum siue priuationem alicuius rei significāt. vt integer vitæ. Hora. pri. carmin. integer vitæ scelerisque pur⁹. Ver. ix. æñ. atq; integer æui ascanius. Pręceps animi. Verg ix. ęñ. & præceps animi Tinarus & mauortius hemon. Prodigus vitæ. Hora. iiij. car. animæq; magnę prodigū paulum superante pœno. Dubius itineris. Diomedis exemplum est in idiomate genitiui. Verg. iij. geor. nec sum animi dubius verbis ea vincere magnum, quam sit. Tenax propositi. Hora. pri. car. iustum & tenacem propositi virum. Cupid⁹ honoris. Diomedis quoque exemplū est, atque eadem ratione dicimus æmulus laudis. amens animo. auidus pugnæ. certus experimēti. incertus viæ. conscius facti. inscius æui. præscius venturi. nesci⁹ veri. ignarus rerum. ingratus salutis. inops animi. lætus laborū. memor matris. maturus æui. prosper frugum. reus voti. serus studiorū. securus amorū. veri vanus. animi vecors. Ouid. vj. metam. vt tamen exemplis intelligat æmula laudis. Verg. iiij. ęñ. isque amās animi & rumore accēsus amaro. Idē in nono: ergi auidū pugnę dictis ac numine phœbi. Macrobi⁹ in somnium Scip. hippocrates experimēti certus asseruit. Sene in œdipo. an latera cura serpit incertus vię. Verg. iiij. æñ. testatur moritura deos, & cōscia fati sydera. Idē in. vj. præscia vēturi da, non indebita posco. idem. ij. geor. etiamque tremens, etiā insci⁹ æui. Ouid. pri. metamor. veri quasi nescia quærit. Verg. x. ęñ. prosp'cit ignar⁹, rerū ingratusque salutis. Idem iiij. æñ. sæuit inops animi, totāq; accēsa per vrbem bachatur. Idem in. xi. æñ. quas illi læta laborum ipsa suis manibus. Idem pri. æñ. at memor ille matris acidaliæ. Idem in. v. æñ. atque ęui matur⁹ acestes. Hor. iiij. car. prosperā frugū celerēq; pronos voluere menses. Verg. pri. æñ. securus amorum germanę. Idem in. v. ęñ. constituā ante aras voti reus. Ouid. xv. metā. spretarumq; agitur legum reus. Cōstantinus tamen in quadā sanctiōe: ne simus (inquit) legibus rei: qui pugnando fideliter de omnib⁹ gētibus meruimus esse victores. Hora. o seri studiorū qui ne putetis. Apu. iiij. meta. iā vecors animi tectum scandulare conscendit. Verg. x. æñ. aut ego veri vana feror. ¶ Nomina præterea formā participiorū habētia. i. quæ figurātur ex participijs præsentis tēporis & præteriti, possūt cōstrui cū genitiuo. vt Verg. ij. georgico. patiētis vomeris vnci. & ab eo cōpositum impatiens. Iuue. impatiensque moræ pauet: & præputia ducit. Negligēs amicorū. Diomedis est in idiomatis. Fugitās litium. Terent. in phormi. herus meus liberalis est, fugitans litium. Salustius in Catilina, profusus sui, alieni appetens. Participia namque si essent ac

Nomina quoq; verbalia masculina terminata in or. quæ formātur ab vltimo supino. u. mutata in or. & fœminina terminata in trix. quę formātur a masculinis tor. in trix. vt amator vxoris. amatrix viri. doctor gentiū. expultrix vitiorum.

Et nomina suplatiua cōstruūtur cū genitiuo, sed tātū plurali, nisi sint nomina collectiua. vt doctissim⁹ græcorū, sapientissimus philosophorum. fortissimus gentis danaū. Comparatiuū quoq; inter duo. vt aiacum fortior fuit telamonius.

Sunt quædam, quæ possunt iungi genitiuo vel datiuo. vt similis patris vel patri. fidus regis vel regi. proximus Tulij vel Tulio. propinquus Cæsaris vel Cæsari.

Quædam sunt. quæ possunt iungi genitiuo vel ablatiuo. vt diues agrorum vel agris. vacuus cerebri vel cerebro. plenus rimarum vel rimis. dignus honoris vel honore.

cusatiuo iungerētur, diceremusq; patiens laborem, appetens pecuniam. negligens amicos. fugitās lites Eodē modo si dixeris doctus gramaticā victus animum. expertus bellum. participia sunt. doctus gramaticæ. victus animi. profusus sui. expertus belli, nomina. Ver. x. æn. expertos belli iuuenes. & silua trecētos. Idem. iiij. geo, immemor heu victusq; animi. Hora. iij. carmin. doctæ sermonis vtriusq; linguę. eadē quoq; ratione Verg. dixit. pri. æn. expediūt fessi rerū. & Hora. pri. car. insanientis dum sapiētiæ consultus ero. Idē in pri. ser. agricolā laudat iuris legūq; peritus. nā participiū est a perio, qđ in vsu non est in simplicitate, a quo est ex perior. & Apul. de repente animi mutatus. ¶ Nomina quoque verbalia, quæ alij participialia vocāt formata ab vltimo supino. u. mutata in or. cōstruūtur cū genitiuo. vt amator vxoris, doctor gentiū. Et fœminina, quę formātur a masculinis. tor. mutata in. trix. cū genitiuo etiam construuntur. vt amatrix viri. & quæ etiam irregulariter formantur. vt expultrix vitiorū, qđ ab expulsor fit. ¶ Et nomina superlatiua. Superlatiuū cū plurali tantum genitiuo construitur. vt Hor pri. ser. græcorum longe doctissimus. potest etiam cum genitiuo singulari construi, modo sit nomen collectiuū, hoc est, in numero singulari multitudinem significans. vt populus. gens. Verg. pri. æn. o danaū fortissime gentis tydide. Comparatiuum quoq;, quoties inter duos fit comparatio, ad imitationem gręcorum potest cum genitiuo construi, vt iuniores grāmatici dicūt, q̄ties ponitur partitiue. vt si dicas. aiacum fortior fuit Telamonius, duo enim tantū fuerunt Aiaces, alter Telamonius, alter oilei filius. Nā si tres fuissent non fortior, sed fortissimus dicendum erat: sicut dicimus digitorū medius est longissimus, manū vero dextera est fortior. Loco etiam genitiui nōnunquā ponitur ablatiu⁹ cū prępositione de vel ex. Ouid. in epist. medeæ. cum minore pueris iussu studioque videndi. duo enim erāt medeæ filij. Cesar in commenta. hæredes erāt scripti ex duobus filijs maior. Illud nimis licenter dictum est. quod Paulus Hieronymo interprete scribit: Spes (inquit) fides, charitas tria hæc, horum maior est charitas. pro maxima: aut si charitas fidei & spei simul comparatur, horum posuit pro his ad imitationem græcorum, qui cum ablatiuum non habeant, comparatiuum cum genitiuo construunt, quemadmodum & superlatiuum. Illa modo inter illos differentia est, quod comparatiuum iungitur cum genitiuo significante vnum aliquid sui generis vel diuersi: superlatiuum vero cum genitiuo significante plura sui generis. Illud tamē hoc in loco non est dissimulandum, quod Valla notauit, quod comparatio vnum gradum siue primum obtinet, superlatio vero vltimū. Nam vbi est superlatio, necesse est, vt ibidē sit comparatio: si enim plura sint vasa ad eandem magnitudinem facta, & aliud sit lōge capatius, recte dixeris illud esse maius omnibus illis, quæ sunt inter se ęqualia, qđ si aliquod vas sit maius alio, aliud maius illo, hoc comparatū illis duobus non dicetur maius illis, sed maximū illorū, sed de vtriusq; gradus constructione Cap. xiiij: plura dicemus. ¶ Sūt quedā, quæ possunt. Similis patris, vel patri, sed est differētia teste Diomede, quoniam similis patris, est in moribus, similis patri in corporis figura atque lineamentis: quod Iuuenalis expressit dicēs: quando quidem similē tibi sinō corpore tantū, nec vultu dederis morū quoq; filius. Terentius in eunucho: domini similis es. namqđ Verg. i. æn. dixit: os humerosque deo similis. ex opinione vulgi, atq; epicoreorū dictum est, qui putant deos humanā effigiem habere. fidus regis vel regi. Verg xij. præterea regina tui fidissima. nā genitiuus ille possitiui est. Ouid. ij. metamor. tu tantū fida sorori esse velis. Proximus siue ꝓpinquus Tulij vel tulio. vicinus Antonij vel Antonio. Hor. i. ser, nisi nos vicina triuici villula cœpisset cāpano proxima pōti Eodē modo dicimus: amicus Cæsaris vel Cæsari. par Pōpeij vel Pōpeio. Verg. & amicū cretea musis. Idē in. i. g͞s inimica mihi tyrrenū nauigat æquor. Luc. in. i. quē metuis par hui⁹ erat. Idē in. ix. par geminis chirō. Quędā sunt: q̄ possunt. Diues agrorū vel agris. Ver. in bu. quam diues pecoris niuei. quā lactis abūdās. Idē i. æn. diues opū, studijsq; asperrima belli. Idē in eodē, ditissim⁹ agri phenicū. Nā genitiu⁹ ille agri ad positiuū, phœnicū ad suplatiuū refertur. Hor. i. ser. diues agris, diues positis in fœnore nūmis. Vacu⁹ cerebri, vel cerebro. Sal. in iugur. ager aridus & frugū vacu⁹. Iuu. vacuūq; cerebro iāpridē caput hoc vētosa cucurbita quærat. Plen⁹ rimarū vel rimis. Ter. in eu. plen⁹ rimarū sū. hac illac ꝑfluo. Ver. i. ęn. quę regio in terris nostri nō plena laboris? Idē. iiij. geor. crura thymo plenę. Quin. tū lib. ix. plen⁹ (inq̄t) vini veteres dixerūt. nos plenū vino dicimus. dignus honoris vel honore. Plaut. in trinūmo: nō ego sū dignus salutis. Verg. xii. æn. magnorū haud vnquā indignus auorum. Iuu his epulis & tali dignus amico. Laurent. vix dici posse putat dignus honoris. quare illud ex euāgelio, facite fructus dignos pœnitētię. ex figura græca dictum putat, quia græci ablatiuo carent. Dicimus etiam satur rerum & rebus. Terent. in adelph. sed postquam intus sum omniū rerum satur. Ouid. ij. metamorph: ambrosiæ quę succo saturos præsepibus altis. Truncus pedum vel pedibus. Verg. iiij. geor. trunca pedū primo. Oui. xv. meta. & generat trūcas pedibus. Oneratus frugum & frugibus. & refertus cibi vel cibo. Pacuuius apud Noniū Marcellū. oneratus (inquit) frugū & floris. Varro apud eundem Marcellum: ipsa Italiæ oppida sunt vastata, quæ fuerūt prius hominum referta. Cicero pro lege manilia. referto prædonum mari. nā participia esse loco nominū posita, ex eo patet: quod verba a quibus deriuantur, cum ablatiuo, non cum genitiuo cōstrui solet. Verg. primo æn. oneranteq; auro. Cicę. ij. de oratore: perangusta refersit oratione sua

Datiuo etiam complura iungũtur. vt facilis omnibus. difficilis nemini. charus suis. iucũdus alienis. aptus bello. idoneus paci.

Verbalia quoq; in. bilis. datiuo iungi possunt. vt amabilis cunctis. visibilis nulli.

Actõ etiã iũguntur plura nomina adiectiua, sed vt diximus, figurate, idq; apud poetas tantũ vt flauus capillos. niger oculos. horridus barbam.

Ablatiuo quoq; media pꝑositiõe siue septimo casui cõplura iũgũtur, vt alien⁹ a crimine. oriũdus ex Aphrica. diuersus a vitijs. ali⁹ ab humanitate. secundus ab Hercule. tertius a Ioue. vir singularis ingenio. excellens virtute. insignis pietate.

Comparatiua quoq; cũ ablatiuo siue septimo casu cõstruũtur. vt nemo est eloquẽtior Cicerone

Ablatiuus siue septimus casus plerũq; ponitur absolute. Aut per duo nomina. vt Rege Ferdinando Munda in deditionem Christianorũ venit. Aut per nomen & pronomen. vt Me preceptore didicisti literas. Aut per nomen siue pronomen & participium. vt Deo ducente veniam ad te. Me veniente gaudebis.

¶De cõstructiõe q̃rũdã partiũ orõnis. Cap. xiij.

Quisq; semper iũgitur superlatiuo. vt Optim⁹ quisq;. sapiẽtissimus quisq;. Omnis & cũctus positiuo & cõparatiuo. vt Oẽs boni cũcti boni. omnes sapientiores. cuncti sapientiores.

At vero quisq; tunc positiuo iungitur: cũ non recipit cõparationẽ positiuus. vt Strenuus quisq;. septimus quisq;. Iungitur etiam quisq; cum hoc nomine quotus, sed semper interrogatiue. vt Cicero. quotus enim quisq; istud fecisset?.

¶Datiuo cõplura iungũtur. Sunt autem (vt Priscianus ait) illa, quæ ad gratiã. vel ad vtilitatem alicuius, vel contra referuntur. vt facilis, difficilis, & similia. Ver. ij. geor. Illam experiri colẽdo & facilem pecori. Martia. difficilis, facilis, amicus, acerbus eisdem. Cicero in verrem: ita mihi velim deos propitios Verg. ij. geor. bis pomis vtilis arbos. ¶Verbalia quoque in. bilis. illa scilicet, q̃ passionẽ significant. vt amabilis cunctis. Verg. iij. geor. nec visu facilis, nec dictu effabilis vili. ¶Accusatiuo etiam, quẽadmodũ alijs in locis diximus, nomina adiectiua cũ actõ cõstrui possunt, sed ꝑ figurã synecdochẽ tm̃ poetis permissã vt Ver. pri. ẽñ. nuda genu. i. habẽs genu nudũ Idẽ in eodẽ. os humerosq; deo similis. i. hñs os & humeros similes deo. ¶Ablatiuo quoq; media pꝑositiõe, siue septimo casui. De quo Diom. in idiomatis his verbis scribit: Multa sunt, q̃ p ablatiuũ casũ Romani solẽt efferre, immẽsa est. n. huius casus licẽtia, & vtuntur eo sepissime pro duobus casibus gtõ & dtõ vt bellũ varia victoria. hõ mira eloquẽtia. magnis viribus adolescẽs. bona forma mulier: quod elegãtius dicitur si diceres bellũ variũ victoria homo mirus eloquẽtia. adolescẽs magnus virib⁹. mulier bona forma. Quẽ vero Diom. ablatiuũ appellat, nos (si cõstare nobis volumus) septimũ siue effectiuũ casum appellamus: abltũs autẽ esset media pꝑositione. vt alienus a crimine. diuersus a vitijs. lõginqu⁹ ab acaia. Diome. exẽpla sunt. Eodẽ modo dicimus alius ab humãitate, ꝓ diuersus. oriundus a carthagine, pro originẽ trahẽs. tertius a Ioue. subaudi, distãs. ¶Cõparatiua quoq; Diximus cõparatiuũ, quoties ponitur partitiue, cõstrui cũ gtõ, nũc vero dicit quod siue cõparetur ad vnũ, siue ad plura sui, vel diuersi generis, cõstruitur cũ abltõ, siue septimo casu: nã (vt alio etiã loco diximus) quoties ablatiuus sine præpositione ponitur, antiquiores septimũ casum appellabãt: vt Achilles fuit fortior Aiace & hectore, ac pinde reliquis oĩbus Troiãis. Possumus etiã dicere, quod Aiax telamonius fortior fuit Aiace oileo, sed de cõparatiui cõstructione infra pluribus differetur. Ablatiuus siue septimus casus Illorũ stultitia hoc in loco ridẽda est, qui pro eo quod ego dixerã Mũda in deditionẽ christianorũ venit. qm̃ eo anno, quo introductiones has ædidimus Rõda & mũda, & cõplura alia castella maurorũ expugnata sunt ductu atq; auspicijs Ferdinãdi omniũ regũ clarissimi: putãtes Mũda adiectiuũ esse nomẽ, deletis quibusdã literis atq; alijs suffectis, librario imprimendũ dedere Mũda in deditionem christianitas venit. ¶De cõstructione quarundã partiũ orationis. Cap. xiij.

De cõstructione quarũdã partiũ oratiõis, puta Quisq; particula, quẽ nũquã positiuo aut cõparatiuo iũgitur, sed tãtũ superlatiuo. Atq; ecõtrario omnis positiuo & cõparatiuo, nũquã suplatiuo, qđ cũ apud castigatissimos autores ꝓpe sẽp obseruatũ repiatur, iure Prisci. in principio sui operis a Valla reprehẽditur. qđ scripserit: omniũ iudicio cõprobatur eruditissimorũ: pro eo qđ esse debuit omniũ eruditorũ aut eruditiorũ. Lactãtius quoq; in libello de opificio hominis, placidiora queq; animalia vel nihil fellis omnino vel min⁹ hñt, ꝓ eo qđ esse debuit omnia placidiora animalia. Macrob. etiã in. j. de somnio esteriori quaq; sphera, quas interi⁹ cõtinet, ambiẽte. ꝓ eo qđ esse debuit extima quaque sphera. Si vero positiu⁹ cõparationẽ nõ recipit, ꝓpter asperũ literarũ cõcursum, vt quia a pi⁹ & strenuus nõ dicimus pijor pijssimus, strẽuior strẽuissimus, possum⁹ dicere pius quisq;. strenu⁹ quisq;. Salust. in catil. strenuus q̃sq; aut occiderat in ꝑlio, aut grauit̃ vulnerat⁹ discesserat. Aut qa significatio eiusmodi est, vt nõ possit gradus cõparatiõis recipere, q̃lia sũt noĩa nũerorũ ordinẽ significãtia. vt prim⁹, secũd⁹, tti⁹, possum⁹ dicere primus q̃sq;, secũd⁹ quisq;, terci⁹ q̃sq;. Cice. in philipicis. Primo quoq; die cõsules ad senatũ referãt, tametsi prim⁹ suplatiuũ sit, Idẽ ꝓ Rabirio, tertio q̃q; verbo excitabatur. Trãquill⁹ in vita Cesaris: vnus dies quarto quoq; anno intercalaretur. Iuuẽ septima quæq; fuit lux ignaua. Cum vero huiusmodi nomina tũ vnũquẽq; ex eo numero: tũ vltimũ significẽt iuncta cũ hac particula quisque idẽ quoque significãt. vt quartus quisque sit, vel vnus quilibet ex quatuor, vel vltimus in ordine quatuor. Nã cũ dico quarto quoq; anno est annus intercalaris, intelligo vltimũ quẽque ex numero quatuor & iudeis septimus quisq; dies est festus, intelligo, q̃ vltimus ex numero septem. Quod vero Cæsar in commenta. dixit, cognoscit nõ decimum quẽque esse relictum militem sine vulnere. non significat vltimũ ex decẽ, sed vnũquẽlibet ex numero decẽ, vel inter decẽ esse vulneratũ. Iũgitur pterea quisq; cũ hoc nomine ordinali quotus, a, um. sed semper interrogatiue. Cicer. pro ligario: quotus enim quisque istud.

¶Tantum & quantum poſitiuo iungitur: Adde etiā tu & verbo, vt quātum potes: tantū elabora Tāto & quāto ſuperlatiuo. Cice. quanto es maior, tanto te geras ſummiſſius. neque enim latine poſſet dici. quātum es maior, tantum te geras ſummiſsius, ſuperlatiuo etiam iunxit Catullus tanto peſsimus omnium poeta: quāto tu optimus omnium patronus. Ver. xij. æn. o præſtans animi iuuenis quantum ipſe feroci virtute exuperas: tāto me impēſius æquū eſto conſulere. Quint. in pri quorū concentus tāto eſt vehemētior quantū Romāa in bellis gloria cæteris præſtat: Ad vim quoque comparatiuorum proxime accedunt illa aduerbia ante & poſt. vt tāto ante ego veni: quanto tu poſt veniſti. Et illud nomē alius, atque ſuū aduerbiū aliter, atque eiuſdem ſignificatiōis ſecus. Quint. at quanto alius fuit ille infœliciſſimi iuuenis affectus. Terē. in Andria: verum aliter euenire multo intelligit. & Cice. multo ſecus euenit. ¶ Tā & quā eiuſdē ſignificatiōis poſitiuo & ſuperlatiuo iūgi poteſt ſed & cōparatiuo. Verg. vij. æn. tam magis illa fremens, & triſtibus effera flāmis: quā magis effuſo crudeſcūt ſanguine pugnæ. Saluſt. quā quiſq; peſſime fecit, tā maxime tutus eſt Quod de tantum & quantum, tāto & quāto diximus: idem de aliquantum & aliquāto. multum & multo. paulū & paulo dicendū eſt, niſi quod aliquanto & paulo ſuperlatiuo iungi recuſant, quēadmodū multo deſiderat. Cicero pro lege manilia, quāquā mihi frequēs conſpectus veſter multo iucūdiſſimus. Hoc verbū præſtat, quia vim cōparatiui habet, multo iūgitur. Saluſt. multo præſtat beneficij: quā maleficij immemorē eſſe. ¶ Per ſemper iungitur poſitiuo. vt per bonus. perfacetus. Quam ſemper ablatō. vt quā optimus quā facetiſſimus. Quā vero cū pro quantū accipitur, poſitiuo iungi vul. vt apud Terē. in Andria: reiecit ſe in eum flens quam familiariter. Quod vero idē in Eunu. dixit. poſt illa tempora tu ſcis quam intimū. & ſi ſuperlatiuum eſt ab intra: tamē pro poſitiuo poſitum eſt, ſicut proximus a prope, vnde & comparationem iterum recipit proximior vt ſuo loco diximus. Sed hæc ex elegantijs Vallæ petenda ſunt: nos tantum admonuiſſe lectorē volumus. ¶ Hei. & ve. ſemper iungitur datiuo. omnia ſunt facilia.

Tantū & quantū poſitiuo iūgitur. vt tantum doctus quantum facetus. Tanto & quāto cōparatiuo & ſuperlatiuo. vt tāto doctior, quāto facetior. Idē quoq; dicimus de aliquantum & aliquanto. multum & multo. paulum & paulo.

Per. ſemper iungitur poſitiuo. vt per bonus. per doctus. Quam: ſuperlatiuo. vt quam optimus. quam doctiſſimꝰ. Perquam, poſitiuo. vt perquā bonus. perquam doctus.

Hei. & ve. ſemp iungūtur dtō. vt hei mihi. vę tibi heu & o. actō. vt heu me miſerū. o te infœlicem. En & ecce nominatiuo & accuſatiuo. vt en Priamꝰ. en ipſe capellas. ecce homo: & ecce hominē

¶De cōparatiuo & ſuperlatiuo. Cap. xiij.

CVm de Erotematis nominis ageremꝰ. dictū eſt cōparatiua & ſuperlatiua a quibꝰ nominibꝰ poſitiuis, & vnde formarētur: ſed iniquis tūc ſpatijs cōcluſi, quoniā alio pperabamus, nō diximus formationē illā in pleriſq; deficere. Idē quoq; fecimus, cū de partiū orationis cōſtructione nō nihil perſtringeremus, vbi pauca interpoſuimus Quare viſum eſt: quę illic copioſius debuerā tpertractari: hoc in loco ſupplere, atque imprimis de illorū irregulari formatione.

Bonus melior optimus. Maturus, maturrimus.
Magnꝰ maior maximꝰ. Cōparatiuū regularē hēt
Neq; neqor neqſſ mꝰ. Magnificꝰ. cētior. cētiſſimꝰ
Malus peior peſſimꝰ. Munificꝰ. cētior. cētiſſimus
Paruus minor minimꝰ. Mirificꝰ. cētior, cētiſſimus

¶De cōparatiuo & Superlatiuo. Cap. xiij.

CVm de erotematis. Redit cauſas, cur cū de nominū deriuatiuorū differentijs ageret libro. iij. non exacte diſſeruit de cōparatiuorū & ſuperlatiuorū ſignificatione, & formatione. quāquā in cōmētationibus multa dixit de formatione illorum graduum, maxime a quibus nominibus, nā cum cōparatiuum & ſuperlatiuum ſignificent aliquid vltra ſuū poſitiuum, ab illis nominibus non poſſunt deriuari, quæ incrementum, aut diminutionē ſuſcipere non poſſunt, ſed ab illis tantum, quorum ſignificatio creſcere poteſt. Sunt tamen ex his poſitiuis quędam comparatiua & ſuperlatiua, quæ vſus nō reciperet, vt ab eo quod eſt barbarus nemo dicere barbarior & barbariſſimus. nec ab eo quod eſt amādus amandior & amādiſſimus, tametſi barbarus & amandus ſignificationis incrementum recipere poſſint Sūt pręterea quædā poſitiua: ex quibus vlteriores gradus nō procedūt quia propter cōcurſum vocaliū aſperius ſonarēt. vt q hūt vocalē ante. is. vel. us. vt ab eo qđ eſt tenuis & arduꝰ vix poſſis dicere & tenuior & arduior. Quę vero nō ſignificāt rem, quæ poſſit creſcere, aut minui, nihilo plus poſſunt gradus recipere. vt Lucus. ingens. omnipotēs, ſummus. imus. vnicus. ſolus. Nemo enim luſcus magis luſcus eſſe poteſt. Nomina etiā numeralia. vt primus. ſecundus. tertius. &c. Et pronomina, quāquā Plautus dixerit ipſiſſimus eſt. Sed de his libro. iij. diximus. Iniquis ſpatijs. id eſt, loci anguſtia. ex Vergilio quarto georgicorum. Verum hæc ipſe quidem ſpacijs cōcluſus iniquis prętereo. In pleriſq; dificere. Quę fere in hoc loco duximus explicanda: cum dicimus bonus. melior. optimus. &c. De cōſtructione. Quod paulo ante attigimus: cum de cōſtructione genitiui & ablatiui ageremus Sed aduertendū eſt cum ſint tres comparationis gradus, poſitiuus magis eſt ſimilitudinis & æqualitatis, quā incremēti. vt doctus Plato quemadmodum Ariſtotiles: niſi per adiectionem aduerbiorum inæqualitas ſignificetur. vt magis doctus, minus doctus. Comparatiuus vero & ſuperlatiuus ſunt iam inæqualitatis & incremēti. Eſt itaque comparatiuum, quod cum poſitiuo ſignificat aduerbiū magis: vt doctior, magis doctus. ꝙ ſi nō habet poſitiuū: cum aliquo participe ſenſus poſitiui ſignicat quoque magis. vt ocyor magis velox. citerior magis citra. Sed de his plura libro tertio. ¶ Conſtruūtur comparatiua. Dicit quod comparatiuum duobus modis conſtruitur: cum ablatiuo, vel cū alio caſu ſimile alicui ex præcedentibus, quē coniunctio quā pōt cōnectere. vt ſum doctior Antonio, vel ꝙ Antoniꝰ. ſubintelligitur nāq; ꝟbū eſt. & puto Antoniū doctiorē alijs, vel quā alios, ſubaudi puto. Itaq; indifferēter vti poſſumus alcutra harū duarūc ōſtructionū

Est tamen,cum casus coniūctionis vinculo copulatus nō rōne cōparatiui,sed aut positiui,aut alicuius alterius particulæ in orationis cōstructiōe ponitur,vt sum auidior honoris quā pecuniæ.honoris & pecuniæ nō recte ponētur in ablatō,quia illi genitiui non rōne cōparationis,sed ex speciale significatione huius nominis auidus,qd' cū gtō construitur,in orationē venerūt.Itē si dixeris,tāto famę sitis maior est quā virtutis. nō recte dixeris virtute:quia virtutis non rōne cōparatiui positū est in hac serie:sed regitur ab illo nomine sitis ex vi possessionis.

Bñfic⁹.cētior.cētissimus.Simillis simillimus
Malefic⁹.cētior.cētissim⁹. Cōpatiuū reglare hēt.
Bñdicus.cētior.cētissim⁹.Mult⁹ plurim⁹.cōpa.ca
Mal'dic⁹.cētior.cētissim⁹Multa plurima cōpa.ca
Bñuolus.lētior.lētissim⁹.Multū plus plurimum.
Maleuol⁹.lētior.lētissim⁹.Multi plures plurimi.
Multiuol⁹.lētior.lētissim⁹.In plurali integrū est.
Pi⁹ pijssim⁹& pietissim⁹. ¶A verbis.
Cōparatiuo caret. Detero deterior.terrim⁹,
Senex senior.Suplatiuo.Potior.eris . potior.sim⁹.
Iuuenis iūior. (caret. ¶Ab aduerbijs.
Superlatiuo caret. Extra exterior extimus
Vetus veterrimus. Intra interior intimus.
Cōpatiuū regulare hēt. Vltra vltior vltimus.
Dexter dextimus. Infra inferior infimus.
Cōparatiuū regulare hēt.Citra citerior citimus.
Sinister sinistimus. Cōparatiuū reglare hēt.
Cōparatiuū reglare hēt.Supra supior.supremus
Facilis facillimus. Prope pprior pximus.
Cōpatiuū regulare hēt.Post posterior postrem⁹.
Agilis agillimus. Añ.añrior.Suplati.caret.
Cōpatiuū reglare hēt, Pridem prior primus.
Gracilis gracillimus. Penit⁹.tior.penitissimu⁹
Cōparati.regulare hēt.Ocior ocyssimus positiuo
Humilis humillimus caret nisi mauis ab
Cōpara.regulare hēt. ocys formare.

Nomina quorū significatio crescere,aut minui nō pōt,nō formāt ex se cōpatiua aut suplatiua, q̄lia sunt,ingēs,omipotēs summus vnicus.imus.Et nomina numeralia siue sint distributiua.siue ordinalia.Et pronomina,q̄q̄ Plautus dixerit ipsissimus est.sicut Ver.ab ingēs ingētior fecit cōparatiuū. Costruūtur cōparatiua cū abltō,vel cū alio casu, quē cōiunctio quā poterit pro rōne verbi subintellecti cōiungere.vt Plato fuit doctior Aristotele,vel quā Aristoteles.credo Platonē eloquētiorem Demosthene,vel q̄ Demosthenē,& vtor te benigniore patre meo.vel q̄ patre meo.Dicimus tamen sum auidior glorię q̄ pecunię,& nō pecunia.& similior patri,q̄ matri,& non matre.quia auidus & similis cum genitiuo & dtō cōstruūtur. Construūtur p̄terea cū ablatiuo significāti excessum quo aliquid excedit.aut exceditur.vt ego sū duplo maior quam tu.& tu dimidio minor.

Illud quoq̄ Iuue.carior est dijs homo:quā sibi,non recte diceres carior est dijs homo se. quia sibi nō rōne cōparatiui,& q̄ cōiūctionis:sed rōne huius nominis carus positū est in dtō:quia dicimus homo est carus deo. Et quoniā hæc coniūctio atq̄ nōnunq̄ ponitur p q̄,vt si dixeris:aliter ego feci atq̄ tu. pōt etiam comparatiuū cū illa construi.vt Horatius pri.ser.non se peius cruciauerit,atque hic.Persius quoq̄ q̄ tu impūitior exis atq̄ hic.& quia ac cōiunctio tātūdē pollet quātū atq̄.Hora.dixit:dicturum suauius ac si q̄stor auus.Nōnunquā ablatiuus ille cōparationis nō mutatur in alium casum:sed resoluitur in verbū.vt eras doctior opiniōe mea nō dices,q̄ opinio mea,sed q̄ ego opinabar.Hor.si quicquid vidit meli⁹ ve peius ve sua spe.i.q̄ sperabat.Illud vero(qd' supradixim⁹)cōparatiuū posse cōstrui cū genitiuo,cū partitiue teneretur,oportere aūt ptitionē fieri inter duo tātum,posset dici genitiuum illum nō ratione comparationis,sed ratione partitionis venire in constructionē,Nam & citra comparationē dicimus , quod manuū altera dextera est,altera sinistra & quod aiacum alter fuit telamonis,alter oiliei.Neq̄ tamē necesse est sequenti comparatiuo partitionē fieri inter duo.vt Pli.xj.natu.histor. animalium inquit,fortiora sunt,quibus sanguis crassior,sapientiora,quibus tenuior,timidiora, quib⁹ minimas.Quod si genitiuus ille pręcesserit,potest nihilominus comparatiuum constructionem propriam retinere vt Aiacum Telamoni⁹ fortior fuit oileo,vel quā oileus:& manū dextera robustior est sinistra,vel quam sinistra.Illud quoq̄ Cice. omnium societatum nulla est gratior, nulla carior : quā ea,quæ cū rep. est vnicuiq̄ nostrū. Et quāquā recte dicimus,digitorū medius est longissimus: nihilominus & recte dicetur:digitorū medius est lōgior cæteris. Imo vero nullū est suplatiuū,quod nō possit paraphrasi verti in comparatiuū cū relatiuo diuersitatis.vt romanorū eloquētissimus fuit Cicer.vel cæteris Romanis eloquētior fuit.Cic. Quid quod etiā sine relatiuo diuersitatis comparatiuū omnibus sui generis superferatur.vt apud Ver.viij.æñ.sed cunctis altior ibat Anchises.Apul. quoque:hippias e numero sophistarū artium multitudine prior omnibus & eloquentia nulli secundus.Iuue.hædulus & togata grege mollior. Mart.totus volo rideas libell⁹,& si nequior omnibus libellis.tametsi in his omnibus locis & similibus semper relatiuū diuersitatis subintelligitur .alioqui non diceres,quod dici volebas,nam si cūctis altior ibat Anchises.& se quoque altior ibat,si hippias omnib⁹ sophistis erat prior,& se quoq̄ prior erat quippe qui esset sophistes.Quare in his omnib⁹ subintelligēdū est reliquis: aut alijs,aut cęteris,vt cōstet autorū sensus. Est tñ,cū ablatiuus,cū quo cōparatiuū construitur,ad noīatiuū reduci non pōt.vt cū quis vel qui ponitur relatiue.vt apud Ve.pri. æñ.rex fuit Aeneas nobis q̄ nō iustior alter.Idē tñ.vj.Missenū æolidē quo non pręstātior alter:quib⁹ in locis pro quo,non recte diceretur quāqui.Idem quoq̄ de noībus negatiuis dicēdū. Nā & si dici possit Cicero nemine fuit imbecillior:nō diceretur recte,Cicero fuit imbecillior quā nemo.Cōstruitur præterea comparatiuū cū ablatiuo significāti excessum vel deffectū.Iuue.pars qd' vendere possis pluris dis

midio. Pli. lib. xi. pulmo quadruplo maior bubulo. Curtius, Cũ dimidio (inquit) ferme exercitus maior esset, quã iu Cilicia fuisset, qbus in locis excessus significatur. Defectus vero in Horatiano illo, forte minꝰ locuples vno quadrãte periret. Quare nõ male diceretur multo & paulo cũ construũtur cũ cõparatiuo nomina esse, cũ vulgo apelẽtur aduerbia, significãt enim excessum. Solẽt etiã aliqñ gradus inter se comparari, & pares paribus referri, vt tuũ consiliũ tutum est magis, quã honestũ, non recte diceres honestius, aut honestissimũ. & tuũ consilium tutius est quã honestiꝰ, non honestũ, nec honestissimũ. & tuũ consiliũ est magis tutissimũ, quã honestissimũ. Est præterea qñ comparatiuũ non regit ablatm̃, sed desiderat adiungi sibi orationẽ: vt incepta oratio perfectũ habeat sensũ. vt hic adolescẽs minor est: quã vt graui supplicio puniri debeat. corruptior, quã vt corrigi possit. infirmior, quam vt illi tm̃ nogotiũ comitti debeat. Potest tñ aliqñ cõparatiuũ cũ ablatõ cõstrui: sed cũ quã cõiũctione & ꝓ ꝑpositione. Curtius, maiorẽ, quã ꝓ magnitudine sylue sonũ redebat.

Suplatiuũ nomẽ est. qđ ad plures sui gñis cõparatũ omibꝰ supponit, vel ꝑ se ꝑlatũ significat q̃tũ positiuũ cũ hoc aduerbio valde, vt Achilles grecorũ fortissimꝰ, & Achilles fortissimꝰ. i. valde fortis Superlatiuũ cõstruitur cũ genitiuo numeri pluralis, aut singularis, sed nominis tantũ collectiui.

Superlatiuũ. Superlatiuũ nomẽ cũ ap eo dictũ sit, quod superferatur & excellat, recte pluribus cõparari debet: habet enim locũ superlatiuũ: cũ aut in tribꝰ, aut in pluribꝰ vnꝰ illorũ cæteris antefertur, vt Plato fuit doctissimꝰ philosophorũ. Sed quod dicitur ad plures sui generis cõparari: intelligendũ est de illis, quę sub eodẽ nomine sunt, & de quibus vnũ nomẽ cõmũe dici potest non tamẽ quodlibet, sed illud tantũ quod ex vi cõparationis a superlatiuo regitur. vt Plato doctissimꝰ philosophorũ cõparatur ad suũ genus, quia fuit philosophus. Quod si dicerẽ Plato doctissimus Romanorũ, non illũ ad suũ genus compararẽ, quoniã Plato non fuit Romanus. nec si dicerẽ Plato poetarum græcorũ clarissimus: quoniã & si Plato græcus, non tñ est poeta. nec sic, Plato philosophorũ Romanorũ nobilissimus, quia tametsi est philosophus, non tamẽ est Romanus philosophus. quod vero de celeno. Ver. in. iij. æñ. dixit, furiarũ ego maxima pãdo. Ideꝗ in. vi. de fame: furiarũ maxima iuxta accubat. intelligendũ est & celeno & famẽ quodãmodo furias fuisse. sicut si diceres aliquẽ stolidissimũ asinorũ: intelligendũ illud. quodãmodo esse asinũ. Nam quod Valla Macrobiũ in satur. carpit ex eo, quod dixit age serui omniũ non modo adolescentiũ, qui tibi æquæui sunt, sed & senũ quoꝗ doctissime. posset dici sub illa voce omniũ omnes & senes & adolescẽtes contineri. ex quibus cũ seruius vnꝰ esset, sub eodẽ genere positus est. Illud præterea, quod idẽ Valla Priscianũ taxat, quod in primo de octo partibus orationis volumine scripsit, Omniũ eorum, q diuidi possunt breuisimum est, quod diuidi non potest. dicẽdum quod genitiuus ille omniũ non comparationis rõne, sed possessionis positus est. cuius sensus est eorũ. quæ diui possunt breuissimũ. i. breuissima pars est ea, q̃ diuidi non potest, vt demonstret dictionum quæ diuidi possunt, breuissimã partẽ esse literã: q̃ indiuidua est. Vel absolute prolatũ. i. quoties non ponitur ad quos fiat comparatio & tunc valet quantũ positiuũ cũ hoc aduerbio valde. vt Verg. puer ascanius Veneris iustissima cura. i. valde iusta. Valla ꝓ maxime & non pro valde superlatiuũ exponi debere dicit: ꝙ non male forte diceretur, si superlatiuũ cõparatiue accipiatur: quod si absolute poneretur crescerer eius significatio vno gradu magis, quã ab vllo concipitur, fœlicissimus enim sic concipitur ab omnibus quasi multũ fœlix, aut nimiũ fœlix. vt Verg. lib. iiij. æñ. dixit: fœlix heu nimiũ fœlix, si littora tantũ. Maxime voro plus significat quã multũ, aut nimiũ: non igitur per maxime, sed per valde resoluendũ est superlatiuũ, ad quod illa multũ & nimium referũtur, quod nisi fieret, nũquã nobis constare posset de sesu superlatiui, si persuplatiuũ exponeretur. quid enim magis constaret de expenẽte quam de exposito? Sed idẽ vult cõparatiuũ nõ magis exponẽdũ esse ꝑ aduerbiũ magis, quã per vehemẽtius, aut plus, aut similia, non vidẽs illa quoꝗ resoluẽda esse rursus in magis. Oportet. n. vt in phisicis corporibꝰ sic in graduũ resolutione esse aliqua velut elemẽta prima, & cõmunissima, q̃ constãtia firmaꝗ sint: & in q̃ ceteri gradus, ipsa vero in nulla alia priora resoluãtur. Quod si oĩa verba ꝑscruteris, nullũ inuẽire possis, ad qđ oĩa incremẽta tã ꝗ̃ ad principiũ reducãtur: nisi magnus & ab eo gradꝰ deducti, hoc est maior & maximꝰ, q̃ cũ sint adiectiua, iũgũtur substãtiuis ad eorũ nõ solũ quãtitatis, sed & qualitatis intẽsionẽ significãdã. Dicimꝰ. n. magnũ virũ, maiorẽ virũ. maximũ virũ, magnũ oratorẽ. maiorẽ philosophũ. maximũ impatorẽ. Sed quẽadmodũ hęc adiectiua substãtiuis: sic eorũ aduerbia iũgũtur adiectiuis ad eorũ significationẽ ꝑ gradꝰ augẽdã. vt valde doctꝰ, magis maxiẽ doctꝰ: ad designãdã, magnã, aut maiorẽ, aut maximã alicuiꝰ doctrinã. Sed qđ valde sit a magno aduerbiũ, nemo diceret: nisi rõe significatiõis, ea videlicet rõe, q̃ ad eo, qđ est Iupiter, dicimus in gtõ iouis, hoc est, nõ rõe vocis, sed significationis. Nã cũ ab eo, quod est magnꝰ nõ sit in vsu latini sermonis aduerbiũ magne, loco illius substitutũ est valde ab eo, qđ est valdus. a. ũ: pro eo quod vsitatius dicitur validus. a. um. sicut caldũ pro calido. & soldũ pro solido dicimus. Itaꝗ cũ dicitur valde pugnat. valde currit. valde legit in propria significatione accipiẽdũ est Extẽditur tñ deinde ad alia, quibus nõ ꝓprie cohęret. vt valde senex. valde ægrotus. valde infirmꝰ valde cupit. valde dolet, valde timet, quibus in locis nõ tã valẽtiã quã magnitudinẽ significat ętatis. ægritudinis. infirmitatis. cupiditatis. doloris: timoris. cũ alio qui ex ꝓportione dicẽdũ esset magne senex magne ægrotus. magne infirmus, qđ quia vsus non recipit aliud non ęꝗ propriũ in locũ illius substituit, hoc est, valde pro magne. Iã in cæteris gradibus nulla contẽtio est, quin cõparatiuus ꝑ magis, & superlatiuꝰ per maxime exponẽdi sint, cũ cõparatiue accipiũtur. Quæ cũ sint veluti elemẽta oĩm q̃ntitatis & q̃litatis intẽsionũ: ad quas explicãdas gradus cõparationis inuẽti sunt. in ea tanquã prima omnes gradus resoluẽdi sunt: ipsa vero nõ habẽt alia priora, in q̃ resolui possint. Quod si nulla fiat graduũ cõparatio, vt paulo post dicemus, comparatiuum non multo plus valet quam positiuum, & superlatiuũ in positiuum cum aduerbio valde commodissime resoluetur. ¶ Superlatiuum construitur cum genitiuo numeri pluralis. Construitur superlatiuum, quia nunquam alterius ad alterum fit per superlatiuum comparatio, sed semper ad multos, cum vnus cæteris eiusdem generis antefertur. vt Vergil. viij. æñ. maxime graiugenum, cui me fortuna præcari. Potest vero construi cum genitiuo singulari, si fuerit nomẽ collectiuũ. Idẽ pri. ænid. danaum fortissime gentis tidide. Nam quod est apud eundẽ in eodẽ. diuissimꝰ agri phœnicũ, genitiuus illi agri non rõne cõparationis, sed ex significatione sui positiui speciali regitur

Poteſt quoq; ſuperlatiuū conſtrui cum ablatiuo & præpoſitione ex vel in. vel accuſatiuo. & præpoſitione inter, vt fortiſſimus ex omnibus græcis eſt Achilles. & Verg. ſecundo æñ. Iuſtiſſimus vnus qui fuit in Teucris, & ſeruantiſſimus æqui. vel qui fuit inter Troianos iuſtiſſimus. ¶ Superlatiuo a comparatiuo. Maxima inter hos duos gradus differentia eſt, quę ex vtriuſque expoſitione colligitur. Cōparatiuū namque, vt diximus, exponitur per poſitiuū cū hoc aduerbio magis, & coniunctione quā, vt Plato ſapientior fuit Demoſt. i. magis ſapiēs q̄ Demoſt. Plato fuit eloquētior oratorib⁹. id eſt, magis eloquens quā oratores. in quo ſermōe nō ſignificatur Plato eſſe in gn̄re oratorū. vn̄ Valla putauit oportere cōparatiuū ad diuerſū gen⁹ cōparari. Sed quēadmodū nō ſignificat cōparationis terminos eſſe eiuſdē generis, ita neq; aſſerit eſſe generis diuerſi, quare licet per cōparatiuū eſſe vel eiuſdē generis vel diuerſi. Superlatiuus vero, vt diximus, exponitur per poſitiuū & aduerbium maxime, vel ꝑpoſitione ex cū ablatiuo. vt Achilles fortiſſim⁹ græcorū, id eſt, maxime fortis, in q̄bus verbis Achi. ſignificatur fuiſſe grecus. Vnde factū eſt, vt ſuperlatiuū dicatur ad ſuū genus, & nūquā aliter cōparari. Quod cū Diom. cū cæteris autoribus precepiſſet, cōtra ſuū preceptū ille ſcripſit: Si tres (inquit) ſint viri: cū quē ſuperferimus ceterorū fortiſſimū dicimus, cū dicēdū eſſet omnium fortiſſimū. aut per cōparatiuū cæteris fortiorē dicimus. niſi forte, quod vero ſimillimū ſit, in codice mendū legitur: vt prouirorū cæterorū ſit poſitū. Diomedes enim eū quē ſuperferebat fortiſſimū e trib⁹, nō e duobus intellexit: at cæteri nō tres, ſed duo ſunt in quibus ſuperlatiuo nō eſt locus. Itē ſuperlatiuo· Secūda differētia eſt, quod ſuperlatiuo nō eſt locus inter duos, hoc eſt, cū duob⁹ vnus in cōparatione alterū ſeperat. vt Achi. dicimus fortiorē Hectore: nō fortiſſimum: plures enim quā duos eſſe oportet: in quibus ſuperlatiuū locum habet. ¶ Terē. enim locū ſortitur ſuperlatiuū, non vt Laurētius putauit, in gradu quātitatis, vel qualitatis: ſed in numero cōparatorū. Nam ſi decē ſint naues eiuſdē magnitudinis. vndecima: quæ alijs maior eſt, & omniū maxima, & cæteris maior dicetur & cum Vergilius dixit, ſed cunctis altior ibat Anchiſes, nō intellexit oēs fuiſſe pares, quos Anchiſes ſuperabat. & cū idē dixit, ſcelere ante alios immanior oēs. nō oēs, quib⁹ Pygmaliū immanior fuit, æquales ſceleris fuerunt. Cumque Martialis dixit: & ſi nequior omnibus libellis. non intellexit de illis: q̄ pares inter ſe eſſēt. Nā ſi græci ſint in quatuor fortitudinis gradus diſtributi: vt Achilles ſuperet omnes alios, illū ſequatur Aiax, tertius ſit Diomed. in extremo gradu cæteri cōſtituātur: licebit vtriq; ſecūdū & tertiū & quartū gradū qualitatis poſſidere. vt Diome. fuit fortiſſimus excepto Aiace, qui Diome. ipſo fortior, & Achille qui omniū fortiſſimus fuit. aut ſic. Diomedes fuit ceteris grecis fortior: excepto Aiace, qui omniū fortiſſimus fuit, præter Achillē: qui non modo alijs, ſed etiam ipſo Aiace fuit fortior. Non igitur magnitudine, ſed multitudine ſuperatur cōparatiuum a ſuperlatiuo: nec ſemper, ſed q̄ comparatiuū inter duos cadit, ſuperlatiuū vero inter multos. Sed & cōparatiuū quoq; inter multos cadere poteſt: nā cum quæritur vtrū potius, aut quid potiſſimū, quid valet illa diſtinctio, niſi vt potius ſit vnū e duobus, potiſſimum vnū e tribus, vel e pluribus? Quare Priſcianus excuſari nulla ratione poteſt, qui exiſtimauit ſuperlatiuū multo plus ſuperare poſitiuum, quā comparatiuum. vnde occaſionē dedit alijs exponendi ſuperlatiuū per multo magis. Et quomodo intelligent iſti Plautinū illud? Miſer homo eſt, qui ipſe ſibi, quod edat, quærit. Sed ille miſerior, qui ægre querit, & nihil inuenit. Ille miſerrimus, qui cum eſſe cupit, quid edat, nō habet. Miſerrimus (inquit) id eſt, multo miſerior: vt creſcat gradus miſerię· Sed nō ita eſt, ſed miſerior eſt, qui querit, & nihil inuenit eo: qui tantū q̄rit, ſed inuenit: Et ille omniū miſerrimus (id eſt) maxime miſer, vt ſi miſerior eo, q̄ querit, & inuenit. Et miſerior eo, q̄ q̄rit, nec inuenit. Quod etiā per cōparatiuū poſſem ſic dicere. ſed ille ceteris miſerior, qui cū eſſe cupit, quid edat nō habet. Quare nō per multo magis, ſed nec nec per magis expōetur ſuperlatiuū poſtulare enim poſt ſe quā cōiunctionē, quæ cōparatiuis nominibus & aduerbijs tā familiaris eſt: vt ab eis ſeparari nō poſſit, ſed exponetur per maxime, quod ex multis locis, ſed ex illo potiſſimū Ciceronis maxime aparet vbi quod ſuperlatiuū durius erat, poſuit poſitiuū cū maxime in epiſtola ad Curionē. Quod mihi (inquit) eſſet omniū maximū, maximeq; neceſſariū. Illud vero quod Ouidius in. iij. meta. dixit de Pyramo & Thyſbe: E quibus illa fuit lōga digniſſima vita. & ſi quæ alia reperiuntur huiuſmodi, excuſari poſſunt, aut neceſſitate, aut denique autoritate. ¶ Eſt & alia differētia. Hoc manifeſtum eſt, nam quod dicitur per ſuperlatiuum ſine relatiuo diuerſitatis, licebit dici per comparatiuum cum illo. Quintilia. pars vero rationalis cum ad examinationem dicendi tanto ceteris vberior, quanto maior ſpiritu. Curtius: mare caſpium dulcius cæteris, ingentis magnitudinis: ſerpentes alit. non es dubium, quin poſsit dici tanto omnium vberrima, & mare caſpium omnium dulciſsimum eodēm ſenſu manente.

qui reſoluitur in ablatiuū cū præpoſitione. ex. vt Achiles fortiſſimus græcorū. fortiſſimus gētis danaum. i. ex græcis: & ex gente danaum.

Superlatiuū a cōparatiuo hoc differt, qđ cōparatiuū exponit̄ ꝑpoſitiuū cū magis & q̄. Suꝑlatiuū vero ꝑ poſitiuū etiā cū maxime & ex. vt eſt eloquētior Cice. i. magis eloquēs q̄ Cicero. eloquētiſſimus omniū. i. maxime eloquēs ex omnib⁹

Itē ſuꝑlatiuo nō eſt locus in cōparatione duorū. cōparatiuo vero & duorū & pluriū. vt Aiacum Telamonius fuit fortior. & nō fortiſſimus. Digitorū medius eſt longiſſimus, & digitorum medius eſt longior cæteris.

Eſt alia differētia, qđ omne ſuꝑlatiuū reſolui pōt in cōparatiuū cū relatiuo diuerſitatis eodē ſenſu manēte. nō tñ omne cōparatiuum in ſuꝑlatiuū cōuertitur. vt poetarū nobiliſſimus eſt Homerus. & cæteris poetis nobilior eſt Homerus

Cōparatiuū plus ſignificat q̄ ſuꝑlatiuū ſi poſtponat illi. vt Aritoteles eſt doctiſſimus. ſed Plato doctior. Aliqñ ſignificat minus quā poſitiuū. vt Verg. Triſtior. & lachrimis oculos ſuffuſa nitētes, ꝑ ſubtriſtis Et fere quoties cōparatiuū nō cōſtruitur cū caſu illius ad quod fit cōparatio. minus ſignificat q̄ poſitiuū. aut quātū poſitiuū

De Diminutiuis. Cap.xv.

Diminutiua non habent certam rationē qua possint formari. Sed illud tātū hoc loco dicendū est. exire in varias terminationes, sed plerumq; in vlus. a. um. vt frater fraterculus, soror sororcula. munus munusculū. Aliquando in. cio. ut homo homuncio. senex senecio. Aliqñ in aster. tra. trum. vt pinus pinaster. filia filiastra. apiū apiastrum. Quæ proprie non sū diminutiua, sed immitatione quandam significantia. Aliquādo in olus. a. um. vt sergius sergiol⁹. corona corola. palium palliolum, Aliquando in. ellus. a. um. vt tener a. ū. tenellus. a. ū. Aliquando in. illus illa illū. vt tantus. ta. tū. tantillus. tilla. tillum Aliquando in. leus. vt equus equuleus Aliquando in iscus. vt pan panifcus. basilius basiliscus.

De Relatiuis. Cap.xvi.

Relatiuum est quod rem antecedētē refert Et est duplex. Substantiæ & accidētis. Relatiuum substantię est quod refert antecedens substantiuum, qualia sunt. Qui, quę quod. genitiuo Sui, Suus. a. um. Ipse. a. um. Ille illa illud. Is ea id, Idem eadē idē Alius alia aliud. Alter altera alterū. Reliquus. a. um. Cætera ceterum, nā ceter vix reperitur. Horum septem priora sunt relatiua identitatis: quatuor posteriora sunt diuersitatis.

Relatiuum accidentis est quod refert antecedens adiectiuum. Qualia sun Hic & hęc qualis & hoc quale, Quantus. a. um. Plurali nominatiuo Quot Quotus quota quotū. Hic & hęc quotēnis & hoc quotene. Quotuplus. pla plum. hic & hęc & hoc Quotuplex.

Relatiuum accidentis cū substantiuo sequēti debet cōcordare. vt Est animal variū, qualis est mulier. tēplum magnum, quantus est mōs. Horatius tamen in epodo relatiuū accidentis antecedenti retulit. Sed incitat me pectus & māmę putres: equina q̄les vbera.

Relatiuum vero substantię cū antecedēti plerūq; debet cōuenire. vt Dedi tibi libros, sed illos a te acceperā. Si tamen quis vel qui ponitur inter duo substantiua, vtriq; potest referri: vt est animal. quod apellant orygē: vel quē appellant origen.

Si tamē alterū ex duobus substantiuis est proprīū, semper ad illud referendum est. vt Salustius. Est locus in carcere, quod Tullianū appellatur. Verg. Est locus, Hesperiā graij cognomine dicunt. vbi Seruius dicit debere subintelligi quā, & nullo modo quem.

De nominibus Patronymicis. Ca.xvij.

Patronymica masculina in nominibus primæ declinationis formātur a gtō. æ finali mutata in. des, vt æneæ æneades. In nominib⁹ secūdæ declinationis fiunt a genitiuo addita. des. vt æacus æaci æacides. Quæ tamēn. eus. diphtōgō terminantur cū duplicem habeant, gēitiuū in. ei. & in. i. formāt patronymicū a genitiuo secūdo addita des. vt pentheus penthei vel penthi. penthides. In nominibus tertiæ declinationis patronymica formantur a datiuo addita. des. vt Nestor nestoris nestori nestorides.

Sed hæc regula nō est vsq; quaq; vera. Nā autores aliquādo addunt aliquid, aliquādo detrahunt vt atlāti atlātiades. p atlātides Amphitryoni amphitryōiades pro amphitryonianides, menecides, p meneciades, meniades, p menides. Aenides quoq; Vergilius. dixit pro Aeneades libro nono. Sit satis enide telis impūe Numanū oppetisse tuis Idē quoq; scipiades formauit, p scipionides deucalides pro deucaliōides. Declināturq; per primam nominis declinationem.

Patronymica fœminina fiūt a masculinis patronymicis ablata. de. vt ab ęolides ęolide. ęolis ęolidis. a theseides. theseis theseides a pelides. pelias. adis. declinātq; p tertiā nominis declinationē. Repiūt pauca nomina patrōymica fœminina in. ne. desinētia p primā noīs declinationē variata. vt nerine filia nerei adrastine filia adrasti. acrisione filia acrisij.

Cū patronymica, pprie a nominibus patrū deriuētur. aliquando trahuntur a nominibus matrū. aliquādo ab auis patnis siue maternis: aliquādo a fratrib⁹ aut sororibus aliquādo ab vrbib⁹ siue vrbiū cōditorib⁹. de q̄b⁹ passim exēpla reperies apud autores.

De Auerbijs localibus. Cap,xviij.

Aduerbia localia in quadruplici sunt differētia: hoc est, aut in loco, aut de loco, aut ad locū, aut per locū. Vbi & vbinā q̄runt de loco in quo. vt vbi est Antonius? Quo & quorsum quærunt de loco adquē, vt quo proficisceris?

Vñ q̄rit de loco aquo. vt vñ venis o Antōi? Qua quęrit de loco perquē vt quaiturus es Interrogātibus per hęc aduerbia, aut respōdemus ęque per aduerbia aut pnomina, ppria locorū aduerbialiter posita. Si respōdere velis per nomina propia locorum inter-

rogan ti, vbi est, aut fit aliquid: si ciuitas illa, siue sit oppidũ siue municipium: siue castellũ, siue pagus, siue vicꝰ declinatur per primã, aut secũdã nominis declinationẽ in numero singulari: tũc ponitur in genetiuo. vt est Salmãticæ, est Toleti. Si per tertiã aut pluraliter declinatur, ponitur in ablatiuo siue (vt vult Seruius) in dtõ. vt est Hispali. ẽ Septimãcis. ẽ Burgis ẽ Trallibꝰ

Illa quoq; nomina appellatiua togę militiæ domi. ruri. rationẽ nominũ propriorũ sequũtur, ponũturq; aduerbialiter sicut illa.

Si per aduerbia, per vnũ ex ijs quæ sequũtur respõderi oportet. Fingamꝰ igitur eũ quo cũ loquimur sit Hispali: & de quo loq̃mur sit Toleti: is vero, qui loq̃tur. sit Salmãticę. Quærẽti itaq; vbi est Antonius? respõdebis hic. id est. Salmãticæ, vbi ego sum.

Ist hic, id est, Hispali. vbi tu es.
Illic, id est, Toleti, vbi aliquis est.
Vbi, id est, in loco, vbi aliquis est.
Sicubi, id est, si in aliquo loco aliquis est.
Necubi. id est ne in aliquo loco aliquis sit.
Alicubi. id est, in aliquo loco.
Vbiuis, id est, in quouis loco.
Vbiq;, id est, in omni loco.
Vbilibet, id est, in quolibet loco.
Vbi vbi, id est, in quocunq; loco.
Vbicunq;. id est, in quocunq; loco.
Ibidem, id est, in eodem loco.
Alibi. id est, in alio loco.
Ibi id est, in eodem loco.
Ibidem. id est. in eodem loco.
Inibi, id est, in eodem loco.
Vsquam, id est, in aliquo loco.
Nusquam, id est, in nullo loco.
Intus, id est, in interiori loco.
Foris, id est. in exteriori loco.
Supra, id est, in superiori loco.
Infra, id est, in inferiori loco.

¶Significantia ad locum.

Interroganti quo imus, si per vrbiũ nomina respõdemꝰ, illa ponimꝰ in accusatiuo aduerbialiter, vt eo Salmãticã. Toletũ. Hispalim. Septimãcas. Burgos, Trallis. Rus. Domũ. Sed militiam & togam nõ dicimꝰ Sed per aduerbia respondemus.

Huc, id est. Salmanticam vbi ego sum.
Isthuc, id est. Hispalim vbi tu es.
Illuc. id est, Toletum vbi aliquis est.
Siquo, id est, ad aliquem locum.
Nequo, id est, ne ad aliquem locũ:
Aliquo, id est ad aliquem locum.
Alio, id est, ad alium locum.
Vtroq;, id est, ad vtrumq; locum.
Quoquo, id est, ad quemcũq; locum.
Quouis, id est, ad quemlibet locum.
Eo, id est, ad eum locum.
Eodem, id est ad eundem locum.
Intus, id est, ad interiorem locum.
Foras, id est, ad exteriorem locum.
Sursum, id est, in superiorem locum.
Deorsum, id est, in inferiorem locum.
Dextrorsum, id est, ad dextram.
Sinistrorsum, id est, ad sinistram.

¶Significantia de loco.

Interrogãti vnde venimus, si per vrbium nomina respõdemꝰ, illa ponimꝰ in ablatiuo aduerbialiter, vt veio Salmãtica. Toleto Hispali. Septimãcis. Burgis. Trallibus. Rure. Domo. Sed nõ dicimus militia & toga Sed per aduerbia respondemus.

Hinc, id est, ab eo loco, vbi ego sum.
Ist hinc, id est, ab eo loco vbi tu es.
Illinc, id est, ab eo loco vbi aliquis est.
Sicunde, id est, si ab aliquo loco.
Necunde, id est, ne ab aliquo loco:
Aliunde, id est ab aliquo loco.
Vtrinq;, id est, ab vtroq; loco.
Vndiq;, id est, ex omni loco.
Vndelibet, id est, ex quolibet loco.
Vndeuis, id est, ex quouis loco.
Vndeunde, pro ex quocunq; loco.
Vndecunq;, pro ex quocunq; loco.
Inde, id est, ab eo loco.
Indidem, id est, ab eodem ipso loco.
Intus, id est, a loco interiori.
Foris, id est, a loco exteriori.
Superne, id est, a loco superiori.
Inferne, id est, a loco inferiori.
Cælitus. id est, a cælo.

¶Significantia per locum:

Interrogãti qua ꝓfecturi sumꝰ, si per vrbiũ nomina respõdemus, ponimꝰ illa æque in ablatiuo. vt Salmãtica, Toleto. Hispali. Septimãcis. Burgis. tralibꝰ. rure. domo. Sed nõ dicimꝰ militia & toga. Sed per aduerbia respondemus in hunc modum.

Hac, id est, per locum vbi ego sum.
Isthac, id est, per locum vbi tu es.
Illac, id est, per locum vbi aliquis est.
Siqua id est, si per aliquem locum.
Nequa id est, ne per aliquem locum.
Alia, id est, per alium locum.

¶LIBRI QVARTI FINIS.

LIber quintus,qui eſt de ſecũda grãmatices parte,hoc eſt,de Proſodia,cui reſpondet ſyllaba.Quod ad preſentem rationem attinet,ſyllabæ conſideratio quadripartita eſt. Primo nãque de ſyllabarũ temporibus diſſeremus. Deinde de carminũ pedibus,qui ex ſyllabis,conſtant. Tum de generibus carminum,quę ex pedibus componuntur.Poſtremo de accentu cuiuſq; ſyllabæ.Nam quemadmodũ in libro.iiij.diximus,quatuor accidunt ſyllabæ.tenor.tempus.ſpiritus.literarum numerus.de ſpiritu & numero literarum ſuo loco dictum eſt. nũc vero in hoc.v.lib.agit de tenore ſiue accẽtu, & de cuiuſq; ſyllabæ tpe,ſiue quantitate. Syllaba nãq;,quod ad præſẽtẽ rationẽ attinet,duobus modis cõſideratur, aut quatenus habet lõgitudinẽ,vel breuitatẽ,aut quaten⁹ habet altitudinẽ,vel profunditatem.Lõgitudo & breuitas attenditur ratione tẽporis & durationis,quã ſyllaba in prolatione cõſumit,altitudo vero & ꝓfunditas rõne accẽtus.quo ſyllaba eleuatur aut deprimitur.Sed q̃m accẽtus preſupponit ſyllabarũ quãtitatẽ, idcirco prius diſſerendũ eſt de ſyllabarũ tẽporibus,hoc eſt,de illarũ lõgitudine & breuitate cũ pedũ verſuũq; ratione:per quas potiſſimũ ſyllabæ quãtitas deprehẽditur. Deinde in vltimo huius libri cap.de accentu,hoc eſt, de ſyllabarũ altitudine,& profunditate diſputabimus:

Liber quintus de Proſodia, hoceſt, ſyllabarum Quãtitate . Pedibus . Carminibus, & Accentu, Caputprimum, in quo premittit regulas generales.

SYllaba longa duo conſumit tẽpora:ſed quæ.
Dicitur eſſe breuis, temp⁹ ſibi vẽdicat vnum.
Ancipites profert vocales ſermo latinus.
Nam mõ correptas,mõ longas,ꝓmit eaſdem:
V.ſequitur poſt.q.ſemper,ſemperq; liqueſcit.
At poſt.s.&.g.vim ſeruat,vimq; remitiit.

¶ Syllaba lõga.Incipit ꝓponere regulas,quibus poſſimus dignoſcere ſyllabarũ quantitatẽ,& primo præcepta quędã generalia.Tũ de cremẽto nominũ atq; verborũ.Deinde de primis ſyllabis,medijs & vltimis.Principio tamen premittit quædam fundamenta ad cognitionem eorum,que deinceps tradenda ſunt.Primum eſt, ꝙ ſyllaba longa ſiue producta ſiue(vt Quintillianus appellat)porrecta eſt illa,quę duo tẽpora conſumit in prolatione,hoc eſt,dũ pronuntiatur.Breuis vero,ſiue curta,ſiue correpta,quę vnũ tempus tantũ cõſumit,perinde ac ſi breuis ſyllaba,ſiue tempus illud vnum in quo profertur,ſit menſura temporis in prolatione,ex memorabili.pręceptto illo Ariſtotelis Metaphyſico.lib.x.in quolibet genere quantitatis eſſe aliquid vnũ , quod ſit metrum & menſura & minimum in illo genere.Neque ignoro fuiſſe nõnullos,qui hæc ſcrupuloſius inueſtigauerint,atque poſuiſſe quincuplicem quantitatis rationem in ſylaba,vt ſit vnum tempus cum ſyllaba natura breuis eſt.vt vir. Vnũ & ſemis,cum ſyllaba natura breuis indifferens eſt ad breuem & longã.vt tenebræ,cuius dictionis media communis eſt.Duo tempora,cum ſyllaba natura longa eſt.vt do.Duo & ſemis,cum poſt vocalem natura longam ſequitur conſonans.vt dos.Tria tempora,cum poſt vocalem natura longam ſequũtur duæ conſonantes.vt mons.Sed mihi introductiones præſertim latinas componẽti ſatis fuit numeroſam illam partitionem ad duo integra reducere,vt quæ ſyllaba vnum tempus & ſemis haberet,natura breuis,poſitione longa diceretur.quæ vero duo & ſemis,aut tria tempora,longa eſſet.Illud quoque hoc loco addendum eſt,quod & alias ſæpius dicetur , ſyllabam longam pro breui : & breuem pro longa autoritate poetica nonnunquam poni.¶ Ancipites.Alterum fundamentũ eſt , quod apud Latinos omnes vocales medię ſunt,ſiue indifferentes,ſiue ancipites,ſiue liquidę,hoc eſt, quod ꝓduci & breuiari poſſunt.Apud Latinos vero dixit,quia græci duas habent vocales æternum longas.e. longum,&.o.mega.duas quoque ſemper breues.e.pſilon &.o.micron.tres medias alpha.iota. y pſilon. ¶ V.ſequitur.vt aqua liquor.Aduertendum eſt pro cognitione eorum,quę paulo poſt dicenda ſunt ; ꝙ grammatici dicunt literam liqueſcere cum vim ſuam atque rigorem amittit,& quadammodo langueſcit.Quod tribus modis contingere poteſt:aut quia vocalis,quæ in aliqua dictione longa eſt , poteſt eſſe breuis in alia,& hoc modo Priſcianus dixit,omnes vocales apud Latinos eſſe liquidas : aut quia litera ſiue illa ſit vocalis,ſiue conſonans,aliquid de ſua vi,atque rigore amittit,non tamen penitus in pronuntiatione exteritur,quemadmodum cum poſt.q.ſequitur.u.& poſt illam altera vocalis. hac enim ratione,vt dicit.Quintilianus u.eliquatur.Conſonans quoque liqueſcit,cum poſt ſyllabam natura breuem ſequitur muta cum liquida,& remanente in ſua vi muta,liquida quodammodo euaneſcit:aut quia in pronuntiatione litera penitus expungitur,veluti cum in carmine dictio finitur in.m.vel in vocali, ſequiturq; altera dictio incipiens a vocali.abijcitur enim vocalis illa,vel.m.cum ſua vocali.Itaque cum dixiſſet vocales eſſe medias & liquidas,primo liqueſcentiæ modo,ſubiungit,ꝙ.u.poſt.q.ſemper eſt liquida ſecundo liqueſcentiæ modo.Poſt.g.vero.&.s.aliquando liqueſcit.aliquando vim ſuam retinet.Nam.u. litera triplici fungitur officio,quia aut eſt vocalis.aut conſonans,aut liquida.Cum vero eſt liquida, neque poteſt appellari vocalis,quia non retinet vim ſuam:neque conſonans,quia non ferit vocalem ſequentem: Poterit tamen cum adiectione vocalis liquida appellari ſecundo liqueſcentię modo.Sed poſt.q.ſemper. poſt.g.vero &.s.plerumque.Nam cum dicimus lingua.ſanguis.reſtinguo.u.liquida eſt . Cum vero ambiguus.a.ũ.irriguus.a.um.arguo,vocalis eſt.Preterea cum dicimus ſuauis . ſuadeo. ſueſco ſueuus u.liquida eſt.Cum tamen dicimus ſuus ſua ſuum. ſuo ſuis.ſuetus ſueti u.vocalis.ſt. Lucan.in primo . Fundat ab extremo flauos aquilone Sueuos. poteſt etiam.u.liquida in vocalem mutari. Papi.primo Thebai immo agite,& poſitis.quas nox inopina ſuaſit. & Horatius in primo ſermo.cum mihi non tantum ſures ferræque ſuetæ. V . quoque.conſonans aliquando in vocalem mutatur.Ouidius in epiſtola Medeæ: debuerant fuſos euoluiſſe meos.euoluiſſe quinque ſyllabarum poſuit , pro euoluiſſe quatuor ſylabarum.Horatius in primo carmin.ſyluę trium ſyllabarum pro ſyluę duarum poſuit dicens , nunc mare, nunc ſyluę. Hoc loco admonendi ſunt,qui.u.liquidam perinde proferunt,ac ſi eſſet vocalis . In quo non minus Itali errant proferentes aqua.lingua.ſuauis.& ſimilia.u vocali expreſſa,quam Hiſpani cũ illam in pronuntiatione omnino expungunt:cum illis in locis neque ſupprimenda ſit,ſed quaſi liquida languidiori quodam ſono raptim proferenda.

¶L.aut.r.aut.s.Hoc est tertium fundamentum,quod ex numero consonantiũ.l.m.n.r.s.liquescunt. sed l.r.aut.s.frequenter.nam passim axempla reperies.m.n.raro.L.inquam & r.& s.frequenter liquescũt, hoc est,vim suam amittunt.neq; cum mutis syllabicatæ producunt vocalem,quæ præcedit:quã vim alias duę consonantes habent in carmine,quemadmodum paulo post dicturi sumus:nam in prosa oratione semper liquescunt,vt atlas.recludo.pharetra.tenebrę sed in carmine aliquãdo amittũt,aliquãdo retinẽt vim suã.Oui.in episto. deianiræ, hercule supposito sydera fulsit atlas. Ver.iiij.æneid. vltimus hesperidũ locus est, vbi maximus atlas.Idem pri.ęnei.auxilioq; vię veteres tellure recludit.Idem.ij.georgi.ingredior sanctos ausus recludere fontes.Idẽ pri.ænei.succictã pharetra maculosæ tegmine lyncis. Idẽ in eodem: virginibus tyrijs mos est gestare pharetram.Idem in moreto,solicitaq; manu tenebras explorat inertes.Idẽ in.v.ęneidos, & inhorruit vnda tenebris.in priorib⁹ enim exẽplis.l.& r.liquidę sunt, in posterioribus vero vim suam retinet. In diuersis quoque

L.aut.r.aut.s.vsu plerumq; liquescunt.
M.aut.n.raro,seruãt quandoq; rigorem.
Dictio vocali si desinat,atq; sequatur
Altera vocalis,perimit synalœpha priorem.
Si finitur in.m.vocalis & inde sequatur,
M.perit ectlipsi cum vocali præeunte.

dictionibus eadem est obseruatio.Verg.pri.æneid.vinclis & carcere frenat. vbi.r.liquida est. Idẽ in pri. georgico.tribulaque trabæque & iniquo pondere rastri.vbi.r.vim suam retinet. ¶Liquescit quoque in.tertio liquescẽtiæ modo,quemadmodum paulo ante diximus,atq; e vestigio dicemus idq; frequenter:raro tamen secundo liquescẽtiæ modo,quemadmodum cum ponitur ante.n.ut apud Sidoniũ Georgio Merula interprete:dulcia mnemo sine demirans carmina saphus.vbi.m.liquescit.vim tamen suam apud Catull. retinet in hendeca syllabo phaleutico:dulce mnemosynõ mei sodalis.vim quoque suã amittit in eadem dictione.Oui.v.fast.dissensere deæ, quarũ polymneia cœpit & Hora.in.j.carmi.euterpe cohibet:neque polymneia.vbi ratione carminis asclepiadei quinque syllabarum est polymneia. Sunt,qui dicãt polyhymnia illis in locis legendum esse.vt ratio carminis stare possit.sed hi non vidẽt quod cum polymneia per ei diphthongon in penultima scribatur,vterque autor diphthõgon soluit,qđ plerumq; in huiusmodi dictionibus fieri consueuit.vt calliopeia.penelopeia pro penelopia.vim quoque suam retinet.t.literæ subiecta apud Ouid.xj.metamor.cũq; choro meliore sui vineta tmoli.Idem in.vj.deserue re sui nymphæ vineta tmoli.vbi pleriq; legunt timoli sed mendose: nisi forte eo modo dicamus ꝓ tmolus timolus.quo pro mnamina dicunt latini,N.quoque (quãquã raro) liquescit in eadem dictione apud Mart.delectat marium si perniciosus ichneumon.Sillius quoque italicus,nonnunquã affirmat terapnęis ilion armis.In diuersis quoq; dictionibus,vt Ouid.x.metamor.piscosamq; gnidon,grauidãq; amathunta metallis.apud eundem tamen vim suã retinet in epistola paridis,rure terapnæo nata puella phrygẽ. ¶S.preterea liquescit tertio liquescentię modo apud antiquiores frequentius.vt apud Ennium: egregie cordatus homo catus ęlius sextus.Idem in alio loco,oua parire solet pennis genus condecoratũ.In ælius enim & gen⁹.s.litera expungitur. Seculum tamen eruditius non vtitur hac licentia, nisi pauci admodũ antiquitatis amatores.vt Lucre.arboribus veteres decidere falcibus ramos.falcibus enim dactilus est,s. litera extrita.hac eadem licentia.Cicero frequenter vtitur in arato:in quo opere maiorem in modũ antiquitatis affectator deprehenditur. Ver.adhuc audacius fecit in illo versu: inter se coijsse viros,& decernere ferro.neque enim.s.literam extriuit tantum:sed & vocalem illi ad hærentem.Idẽ in.ix.æñ.& præceps animi tiarus & mauortius hemõ.Sũt qui carmina illa aliter legant,ne Verg.tãtæ nouitatis autorem esse putẽt.Liquescit quoq;.s.secundo liquescẽtię modo in principio dictionũ sequẽti muta sola,vel muta cum liquida.Hora.pri.ser.ignoscent,si quid peccauero stultus,amici.Idem in eodẽ: linquimus in sani ridentis pręmia scribę.& alio in loco,si quod sit vitium non fastidire strabonem.Sequenti quoq;.m.liquescit,vt apud Lucan.in.x.serga sedent crebro maculis distincta smaragdo.& Tibul.lib.ij.o pereat quicũq; legit viridesque smaragdos.¶Dictio vocali. Hoc est quartum fundamentum, ꝙ in partes duas diuiditur.Prima est,ꝙ si in carmine dictio finitur in.m.sequiturq; altera dictio incipiens a vocal,ne incurramus in metacismũ,qui est Barbarismi species,abijcimus.m.cũ vocali illi adhærẽte. Ver.j. ęñ vẽturũ excidio libyę: sic voluere parcas.vbi.um syllaba dispũcta scãdimus.vẽtur excidio libyę. q̃ figura ectlipsis dr̃.estq; metaplasmi species.Altera pars fũdamẽti est,ꝙ si dictio finitur in vocali seqturq; altera dictio incipiens item a vocali,abijcitur vocalis illa prior,ne pronunciationem hiulcã faciamus.Verg.pri. æñ.cum Iuno ęternum seruans sub pectore vulnus.vbi.o.vocali extrita dicimus.Cum Iun.ęternum seruans.hæc figura synalœpha dr̃,quę etiã est metaplasmi species.Fit ectlipsis & synalœpha ex fine vers⁹ pręcedentis,& ex initio sequentis.Verg.ij.geor.aut dulcis musti.Vulcano decoquit humorem & folijs vndã tepedi despumat aheni.Idẽ in eodem:inseritur vero ex fœtu nucis arbutus horrida,& steriles platani malos gessere valentes.Hora.quoque in.j.carmi.cũ in fine versus fecisset synalœphã,ex sequẽti versu syllabam mutuat⁹ est dicens, labitur ripa ioue non ꝓbante vxorius amnis.est enim illud carmẽ saphicũ,hoc vero adonicũ.Apud antiquissimos autores.m.sequente vocali non abijciebatur aliqñ.Ennius,insignita forẽt tñ millia milliũ octo.& prisc.imperihegesi ex Dionysio,& forma cõtra positarũ imagine coni.Iuu.quoq;,qđ apud autores adeo rarum est etiam.m.ꝓduxit in fine dicẽs,viuendũ est recte:tũ ꝓpter plurima,tñ his ꝑcipue causis.Potest tñ excusari,qđ aspiratio aliqñ habet vim consonantis. vt apud Verg.pri.æneid posthabita coluisse samo,hic illius arma. Est quãdo non fyt synalœpha,etiam si post dictionẽ in vocali finitã sequat̃ dictio incipẽs ab altera vocali.Qđ si vocalis illa prior fuerit lõga, breuiat̃ rõne vocalis seqñtis. Ver.in bu.& lõgũ formosũ vale vale,inquit Iolla.nã & si scđm vale vltimã ꝓducat,ratione tñ seqñtis vocalis illo in loco breuiatur.Idẽ.v.ęñ.victor apud rapidũ simoeta sub ilio alto. & in buc.credim⁹:an qui amãt ipsi sibi sõnia fingũt.Idẽ in eodẽ ope, te corydõ o alexi, trahit sua quẽq; voluptas,vbi o particula breuiat̃ rõne vocalis sequẽtis,cũ alias longa reperiat̃ vocali etiã sequẽte.Hora.j. car.o.& præsidiũ & dulce decus meũ.& Ouid.in epist.penelo.o vtinam tunc cũ lacedæmona classe petebat.Si vero vocalis syllabę præcedentis fuerit breuis,raro fit vt expungatur. vt apud Ouidium secũdo fasto.thure vacent aræ,stent sine igne foci.nisi quispiam fortasse legat stentq; sine igne foci.

Syllaba,quã ſcribis diphthongo,longa notetur.
Quod ſi vocalis ſequitur,breuiabis eandem.
Siue breuis ſeu longa tibi vocalis habetur,
Porrectam dices,ſi duplex conſona ſubſit.
Hæc tria ſint elementa tibi geminantia vires.
Zeta valet ſigma cum dalta:xi.cappa.ſigma.
Atq; duas inter vocales iota repertum,
Pro duplici numera,mõſit tibi dictio ſimplex
Syllaba ſi breuis eſt natura,& muta ſequatur,
Cum liquida.ſemper breuiabit ſermo ſolutus.
At carmen poterit producere ſeu breuiare.
Si poſt vocalem vocalis & altera ſubſit.

¶Syllaba,quã ſcribis.Prima regula de quantitate ſyllabarum eſt:ꝙ ſyllaba,quę ſcribitur diphõgo,eſt lõga.Meminiſſe autem hic debes,quod lib.iij.ſcriptum eſt,ſex eſſe diphtongos in vſu apud latinos.ae.au.ei.eu.yi.oe.Animaduertendum tamen eſt non ſemper vocales illas,ex quibus diphthongus coaleſcit diphthongo conglutinari,quinpotius in multis dictionibus ſolutæ reperiuntur.ae.vt in his dictionibus paſiphae.phaeton.danae.aer.Nam paſiphae,tetraſyllabum eſſe tum ratio demonſtrat,quoniã agrecis per.ae.ſolutas ſcribitur,tum poetarum vſus.Phaeton quoque & danae ſemper triſyllaba reperiuntur.Martia.lib.v.deucalion:aut,ſi non placet,hic phaeton.Idem alio in loco,quid tibi vis dipyron,qui phaetonta facis:vtrobique enim eſt pentametrũ elegiacum carmen.Horatius.iij.carmi.incluſam danaem turris a henea.quod eſt carmen aſclepiadeum.Iuu.tum ſummus vertitur aer.Quod vero Manillius in libro Aſtronomico dixit,phætontem patrio curru per ſigna volantem,atq; ante illum Varro,cũ te flagranti deiectum fulmine phætõ.vt Quintil.lib.pri.ſcribit.vitium eſt,quod græci ſynæreſin vocant.nam ſi eſſet proſa oratio,eaſdem(inquit)literas enuntiarę veris ſyllabis liceret,ſicut econtrario per diæreſim.Horat.pri.epiſt.dixit:ſi recte facies hic murus a heneus eſto.vbi ad ſoluendum diphthongon.h.litera interiecta eſt.Au.præterea nõ ſemper in diphthongon coit.vt in his dictionibus menelaus.pro theſilaus.amphiaraꝰ.Oe.quoq; vt in his poeta.poema.Ei.vero &.eu.&.yi.in dictionibꝰ græcis ſemper coeunt.Quod vero ſubiungitur.præterquã ſi vocalis ſequatur:nõ vſq;quaq; verum eſt,ſed quoties dictio finitur in diphthongon,ſequiturq; altera dictio incipiens a vocali:aut in ipſa iunctura dictionis cõpoſitæ,vt præuro pręo.Vergil.iij.æneidos:inſulæ ionio in magno,quas dira celeno.Idẽ in.vij.ſtipitibus duris agitur,ſudibus ve præuſtis.Et in.v.nec tota tamen ille prior pręeunte carina.quibus in locis diphthongus quæ alias erat longa,ratione ſequentis vocalis breuiatur.Eſt tamen vbi diphthõgus etiã vocali ſequente producitur.vt apud Vergil.vij.ęneidos:ardea cruſtumeriq;,& turrigerę antẽnæ.
¶Siue breuis ſeu longa.Secunda regula eſt,ꝙ ſyllaba,ſiue illa ſit in principio,ſiue in medio,ſiue in fine dictionis.quę poſt vocalem duas habet conſonantes,aut plures aut vnã vim duarum habẽtem,lõga eſt poſitione.Poſitione proprie dicitur ſyllaba produci,quę cum ſit natura breuis ratione ſequentium duarum,vel plurium conſonantium producitur,vt terra,quoniam a tero dicta eſt,primam debuit breuiare,ſed ratione duplicis.r.eãdẽ producit,eodem modo gens,quoniam a genere deriuatur,in quo prima eſt breuis,primam quoque debuit brauiare,producit tamen eandem ratione duplicis conſonantis,hoc eſt,ns.Sed quia nondum ſcimus diſtinguere ſyllabam natura longam a ſyllaba natura breui,placuit interim vtrumque confundere,vt etiam quæ longa eſt natura,ſi ſequantur duę conſonantes poſitione longa dicatur.Vim autem duarum conſonantium habent tres literę.x.z.&.i.in medio duarum vocalium poſita,nam vt dicũt omnes,qui de orthographia ſcripſerunt.x.litera in compẽdium.cs.aut.gs.ſucceſſit:& pro eo quod antiquiſſimi ſcribebant pacs legs,ceptum eſt ſcribi pax lex,quorum genitiui pacis & legis idipſum arguunt.¶Pręterea.z.qua tantum in dictionibus peregrinis vtimur,pro.ſd.aut pro alterutra,aut pro duplici.ſ.ponitur.vt ezras pro eſdras.ſdetus pro zetus.mezentius pro meſdentius.patrizo pro patriſſo ponitur.Vnde & pro eo quod gręci dicunnt patrizo pitizo,nos patriſſo & pitiſſo dicimꝰ.I.quoquę in medio duarum vocalium poſita pro duplici ponitur,quam etiam vetuſtiſſimi vſque ad Cicero.tempora duplicem ſcripſerunt,quarum prior ad vocalem pręcedentem,poſterior ad ſequẽtẽ pertinebat.vt marija.Põpeijꝰ.Quod ſi in principio dictionum tres illæ duplices literæ ponũtur,pro ſimplicibus habendę ſunt,neque enim habent vim pręcedentem vocalem producendi.Luca.in.ij.tumidũ ſuper æquora xerxẽ conſtruxiſſe vias.Verg.iij.æñ.iam medio apparet fluctu nemoroſa zacynthus.Bijugus.a.um.quadrijugus.a.ũ.in quibus,quemadmodũ in ſimplici,prima vim habet vnius conſonãtis:ita & in cõpoſitis.Verg.v.æñ.non tam pręcipites bijugo certamine campum.¶Deinde regulam limitat dicens:ꝙ ſi poſt ſyllabam natura breuem.&c.Breuis enim ſyllaba dicitur natura,quę ſemper eſt breuis,niſi aliquando reperiatur in carmine longa poſitione duarũ cõſonãtiũ.Naturale namq;(vt Ariſto.li.ethico.v.ait.)eſt quod ſemper & vbiq; eandẽ vim habet.vt ignis qui hic & in perſis vri natura calidus eſt.Ergo contra naturam ſyllaba breuis producitur,quod vitiũ ſola carminis licentia excuſare poteſt.atq; ideo in proſa oratione ſemper breuis proferenda eſt.Illud quoque notandum eſt,ꝙ de duarũ conſonãtiũ ſequella diximus:non ſolum in eadem dictione intelligendum eſſe,verumetiam in diuerſis.Vergilius in bucolicis,terraſque tractuſque maris cœlũque profundum.Idem primo georgicorũ,tribulaq; traheęq; & iniquo pondere raſtri.Iuuenal.oculta ſpolia & plures de pace triumphos.Quod ſi aliqua ſyllaba fuerit longa natura,etiam ſi muta cũ liquida ſequatur non poteſt eſſe breuis.vt ſaluber ſalubris,october octobris.aratrum aratri.¶Si poſt vocalem.Tertia regula eſt:ꝙ vocalis ante vocalem in eadem dictione breuis eſt.vt Deus meus.traho veho.quod in dictionibus latinis intelligendum eſſe dicit.Nam in Gręcis & Barbaris hęc regula nõdũ ſatis elucubrata eſt:tentandum tamen eſt illam(quo ad fieri poteſt(explicare,obſeruato in ſe ordine vocalium latinarum.Igitur.a.ante alterum.a.quod in dictionibus græcis rarum eſt,in Barbaris frequentius,ſemper breuiatur,vt Nauſicaa alcioni filia.Phraates.Abraam.Baal.Vergil.in priape.Nauſicaam pleno ſæpe tuliſſe ſinu.Martialis:ſi mihi.Nauſicaa patrios donauerit hortos.Hora.primo epiſt.ius imperiumq; Phraates Cæſaris accepit.Sedul.in paſchal.nũc coluere Baal.nũc elegere Barrabbam.A.ante.e,cum in diphthongon non coeunt,aliquãdo breuis eſt.vt paſiphae.phaeton

danae,de quibus supra diximus,cũ de diphthongis differebamus. Aliquando producitur,vt aer.laertes Michael.Iuuenalis,tunc sũmus vertitur aer.Ouidius in epistola penelo.respice laertem vt iam sua lumi-na condat. Flaccus in argo.hoc & oratus flagranti crine Michael. ¶A. ante.i.plærumque produci-tur.vt thais.lais.nais.taigeta.Martia.Thaida. Quintus amat:quam thaida?thaida luscam Proper.nõ ita complebant ephireæ laidos ędes. Vergilius.in buc.ecce ferũt nymphæ calathis tibi candida nais.Idẽ secũdo geor.sẽper hucusque & virginib' bacchata lacenis taigeta.Et quoties.ai.diphthõgus gręca soluitur a nostris.vt achaia.pãchaia.Ouidi⁹ in epist.paridis. Aliquoties dices quã pauper achaia nostra est.Verg.secundo

Illa prior breuis est,dum sint modo verba latina
Nam græci variant,nec certa lege tenentur.

georgico.totaq; thuriferis panchaia pinguis arenis.In dictionibus quoq; latinis,a. ante.i. producitur ea dem ratione:quia.æ.diphthongus soluitur in.ai.diphthongon græcam,vt aulai.aurai.pictai.Vergil.tertio æneidos.Aulai in medio libabant pocula bacchi.Idem in sexto,æthereũ sensum, atq; aurai simplicis ignem.Idem in nono:diues equum:diues pictai vestis & auri.Breuiant vero caicus.caistrus.calais.sais. Vergilius primo Georgicorum , duplicibus in stagnis rimantur prata caistri. Idem in quarto saxo sumque sonans hipanis missusque caicus.Ouid.vj.metamor.implumes pueri calais,zetusq; fuerũt. Proper.lib.ij.mercurioq; sais fertur babeidos vndis.Barbara quoque inuenio semper nostros breuiasse.vt Caiphas,Caim.Naim.¶A.ante.o.producitur,vt aon aonis.amithaõ.onis.machaõ. chaon. didymaon. imaõ. parthaõ.lycaõ. Ver.in buc.aonos in mõtes vt duxerit vna sororũ.Idẽ.iij.geor.phylliridis chirõ amithaon'usque melampus.Idem.ij.æneid'.pelidesque neoptolemus,primusq; machaõ.Idẽ in.v.& clypeum offerri iussit didymaonis artes.Idem in.x.audijt ille deus,dum texit imaona lesus. Ouid.ix.met. accipe me generum,dixi parthaone nate.Idem in pri,eiusdem.struxerit,insidias notus feritate lycaõ. & a laos composita.vt laocoon.laodomia,laomedon.Verg.ij.æñ.laocoon ardens summa decurrit abarce. Idẽ in.vj.euadnemq; & pasiphaẽ,his laodamia.Idẽ in.iiij.laomedõteæ sentis periuria gentis. Pharaon quoque nostri produxerunt.vt Arator.nec iam sua iura Pharaõ ęgyptusq; tenet.ediuerso Sedulius breuiauit gabaon in paschali dicens,sol stetit ab gabaon.Chaos quoq; & phaon breuiant.Verg.iiij.georg. atque chaos densos diuum numerabat amores.Ouid.in epist.sapphus,arua phaõ celebrat diuersa tiphoi dos etnæ. ¶A.ante.u.si non coeat in diphthongon semper producitur,vt amphiaraus,&a laus cõposita prothesilaus,menalaus,archelaus.Ouid.iij.de ponto notus humo mersis amphiaraus erat.Idem in epist. laodomiæ: bella gerant alij,prothesilaus amet.Idem in epist.Enones,ardet amore tui , sic & menalaon amauit.¶E.ante.a.in dictionibus græcis,quę per.ei.diphthongon scribuntur,atque apud nos mutãt.ei. in.e.lõgum,pducitur sẽper.vt ęneias ęneas.cythereia cytherea,deiopeia deiopea,penelopeia penelopea, calliopeia calliopea,medeia medea.galatheia galathea.amaltheia amalthea,alexãdreia alexãdrea plateia platea.choreia chorea,maleia malea.Vergi.primo ęneidos.At pius æneas per noctem plurima voluẽs. Idem in eodem.parce metu cytherea,manẽt immota tuorum.Idem in codẽ: quarũ quæ forma pulcherrima deiopeia.Idem in priapcia: meus erat in cuno penelopea tuo.Idem in Bucol'. orphei calliopea lino formosus Apollo. Idem in eodem opere,nerine Galathea thymo mihi dulcior hyble. Ouid. in epistol. hipsyphiles.Medeæ medea forẽ,quod si quis ab alto.Tibul:li.iij.quicquid amalthea,quidquid marpesia dixit.Hora.iiij.carmin.portius alexãdrea supplex.Platea,chorea,malea tametsi apud gręcos p.ei.diphthõgõ scribũtur aliquãdo breuiãt.e.ante.a.Hora.ij.epist.purę sint platee.Verg.vj.æñ.pars pedibus plaudunt choreas,& carmina dicunt.Idem in.v.ionioque mari,maleę que sequacibus vndis. Longe etiã reperiuntur,vt apud Ouid.viij.meta.immemores nostri festas duxere choreas.Luc.in.vj. & ratibus lõge flexi.donare malee.Que vero apud græcos per.e.psilon scribuntur breuiant.e.ante.a.vt theatrum , boreas,artocreas.baleares.Verg.pri.ęñ.hic portus alij effodiunt.hic alta theatri.Idem in buc. hic tantum boreę curamus frigora,quantum.Persius.oleum arto creasque popello.Ver.pri.geor.stupea torquentẽ balearis verbera funę.¶E.ante.e.breuiatur.vt nemee.es.leena.æ.sed de nemees literatura alio inquiremus loco.Vergil'.in buc.torua leęna lupum sequitur.Acęe,circęe.& Nesęe.nympha diphthõgõ pducũtur.¶E ãte.i.in dictionibus,in quibus.ei.diphthõgus gręca soluitur a nostris.semper est longa.vt Baccheius.Priameius Phineius,Perseius,Theseius,Cybeleius,Cythereius Pegaseius,et huiusmodi possessiua.Verg.ij.geor.quid memorandum ęque Baccheia dona tulerunt?Idẽ in.iij.ęñ.o fœlix vna ante alias Priameia virgo.Idem in eodem:harpyiæq;,colunt aliæq; phineia post quã.Ouid.v. metamor .sternitur & menalcus perseia castra sequutus.Idem.xv.flenti theseı⁹ heros siste modum dixit.Idem in.x. siquidẽ cibeleus atys.Idem in.xiiij.tempestiuus erat cœlo cythereius heros.Persius,cantare credas pegaseiũ melos Idem quoque de illis dicendum deiopeia:deiphobe,de iphobus,deidamia.deianira. Vergil.primo. æñ.quarum quę forma pulcherrima deiopeia.Idem in.vi.deiphobe glauci fatur quæ talia regi.Idẽ in eodem:deiphobe armipotens genus alto a sanguine.Papin.in achil.semper deidamiæ primam produxit. Ouid.in epist.deianiræ ,impia quid dubitas deianira mori? Eadẽ quoq; ratione echeneis pisciculˀ,qui a latinis d'r remora remorę,penultimam produxit.Luca.in.vj.in medijs echeneis aquis. Franciscus Philelphus putat legendum esse in medijs olechinus aquis.¶E.ante.o.breuiatur in dictionibus, quę per.e. psilõ scribũtur:vt Theodorˀ,Cleopatra,Neoptolemus.Iuuen.lautorum pueros artem scindens Theodori.Mart.nec tibi regali placeas cleopatra sepulchro.Quę vero per.e.longum scribuntur, producunt. vt eoˀ eoa eoum.Ver.pri.ęñ.eoasque acies & nigri mennonis arma. ¶E ante.u.breuiatur, vt Creusa. Tartareus.Verg.ij.æñ.lachrymas dilectæ pelle creusæ.Idem in vi.hinc via tartarei,quę fert acherontis ad vndas.Quę vero apud gręcos per.ei.dipthõgon scribuntur,quã nos in.e.vertimus,producũt,vt Alpheus.Spondeus.Choreus.Papi .sicanius longe relegens alpheus amore. Ruffinus,spondeusque grauis numeroque aptissime peon.¶I.ante.a.variam habet rationẽ,nãque a gręcis per.i.iota scribũtur , apud nos breuiant.vt Sophia,Philosophia,Tragœdia.Comœdia Elegia,Symphonia.Mart.hic pius antistes Sophiæ sua dona minister.Idẽ in alio loco.Cũ tibi sit Sophiæ par fama & cura deorum. Ver.in cyro:florentis Sophię virides complectitur hortos atque eadem ratione contra multorum vsum Philosophia penultimã breuiat.Hora.Effutire leues indigna tragœdia versus.Idẽ,interdũ tamen & voces comœdia tollit.Idẽ vt gratas intermensas symphonia discors.Ouid.flebilis indignos elegia solue capillos. Maria quoque nomen propriũ diuę Christi Iesu genitricis ex literatura græca breuiat penultimã , quia per.i.

iota scribitur. Claudianus de nuptijs honorij: præparat & pulchros Mariæ sed luce minores. Seduli⁹ quoque in paschali: quis fuit ille nitor Mariæ, cū Christus ab aluo processit? Idem tamē alijs in locis ꝓduxit. Cōposita quoq; ab archia. vt Monarchia. Tetrarchia. Toparchia. Hierarchia. & inde deriuatū Archias Poeta, quē Cice. defendit. & amachia. vt Naumachia Batrachomyomachia. Gigantomachia. & a graphia. vt Orthographia. Cosmographia. chronographia. Pseudographia & alogia. vt Theologia. Astrologia. Aetymologia. Acyrologia. Philologia. & a nomia. vt Astronomia Antinomia. Chironomia multa quoq; alia, quæ vulgo in penultima acuto accētu ꝓferūtur. vt Melācholia. Agonia. Chirurgia. Vsia: Producūt vero, q̃ apd̄ græcos p. ei. diphth scribūtur. vt Argia. Hippodamia. Deidamia. Laodamia. Lāgia. Lāpia. Lebadia. Thalia. Papin. xij. thebai. q̃rit in ops argia vias. Prop. q; si dotatæ regnū vet⁹ Hippodamiæ. Papi. in achil. Deidamia dolos. Ver. vj. æñ. his Laodamia it comes. Papi. ij. thebai. culta ferūt quos pigra vado lāgia taceti. Idē in iiij. pene socer, cādēsq; vadis lāpia niuosis. Idē in. vij. in valles lebadia tuas. Ver. in buc. nr̄a neq; erubuit syluas habitare thalia. Eadē q̃q; rōne dicim⁹ Magia. Pædia. Mœchia Angaria. Laria. Idololatria. Dulia. Hypdulia. Eugenia. Hermenia. ¶ I. āte. e. parti breuis est. vt Hiera. Hyena. ver. ix. æñ. q̃s iouis eduxit luco syluestris Hiera. Oui. xv. meta. passa mare nūc esse marē miremur hyenam. Parti ꝓducūt. vt Pier⁹. Pierides. Oui. v. me. Pierus has genuit. Ver. in buc. Pergite pierides. ¶ I. ante. o. ꝓducit in dictiōibus quæ p. ei. dipth. a græcis scribūtur. vt Ariō. Amphiō. Clio. Hyperiō. Ixiō. Oriō. Pandiō. Echiō. Io. Ver. in buc. Orpheus in syluis inter delphinas Ariō. Idē in eodē ope. Amphiō dirceus in actæo Aracintho. Oui. pri. de arte, nec mihi sunt visæ clio, eiusq; sorores. Idē. j. fast. placeat equo ꝑsis radijs hypiona cinctū. Idē. xij. metamor. duxerat hippodamen audaci Ixione natus. Ver. pri. æñ. cū subito assurges fluctu nymbosus Oriō. Oariō tñ pro eodē breuiauit Catullus dicēs: ꝓximus hydrochoi fulgeret oariō. Oui. vi. meta: hic dolor ante diē pādiona misit ad vmbras. Idē in. iij. eiusdē: quinq; supstitibus, quorū fuit vnus Echiō: Idē in pri. cōstiterat quocūq; loco, spectabat ad Io. Enyo quoq; martis soror ꝓduxit Mart. cū dubitaret adhuc belli ciuilis Enyo. Quæ vero p. i. iota scribūtur, breuiāt. vt iolas. dione. Ver. in buc. phyllida mitte mihi, meus est natalis iola. Idē in eodē ope. ecce dionei processit cæsaris astrū ¶ I. āte. u. in dictionibus: q̃ apd̄ græcos p. ei. diphthōgō scribūtur: lōga est, vt Sperchius. lycius. ari⁹ bacchius. Ver. ij. geor. sperchiusque & virginib⁹ bacchata lacenis. Papi. tēpla lyciæ dabis & ditia dona sacratis. Lucā. in. iij, hinc fortis arius. Ruffinus, principiū bacchius erit: cōclude iābus. a trophiū quoque & polliū cōposita. vt Peristerotrophiū. Orphanotrophiū. Miropoliū. Ichthiopoliū. Xenodochiū quoq; ꝓhospitio, quia p. ei. diphthongō apd̄ græcos scribitur. Hac eadē rōne dius dia diū a dia insula ꝓducit. i. Breuiāt vero, quæ apd̄ illos p. i. iota scribūtur. vt Archadius Bœotius. Chius insula. Luc. in. viij. quas asine cautes, & quas chius aspat vndas. Hor. j. epist. qd tibi visa chius bullati, notaque lesbos. Possessiuū vero eadē ꝓducit. Idē in. ij. ser. Cecuba vina ferēs, alchō chiū maris exps. Mart. Chia seni siis Bacchoquā Setia misit. Illa quoque breuiant, in quibus supra dictū est. ei. diphthongon aliqñ solui. vt Baccheius. Priameius. Eneius. Thesciuss. Ephireius. quæ quidē diphtōgus aliquādo etiā in. æ. dipgthōgō vertit. vt Thæseus. Ephiræus. Oui. vij. meta. soluere desierat thesæa laude tributū. Prop. non ita cōplebāt ephyreæ laidos ædes. ¶ O. āte. a. in dictionib⁹, q̃ a græcis p. o. micron scribūtur, breuiat vt oaxes. coaspes. coastre. thoas. Ver. in buc. pars scythiā: & rapidū cretæ veniemus oaxē. Proper. in. iiij. vel regia lympha coaspes. Luca. in. iij. æthera tāgētes syluas liq̃re coastre. Ouid. xiij. metamor hypsiphiles patria clariq; thoātis. Quæ vero p omega scribuntur, producūt. vt troas troadis. Ver. v. æñ. at ꝓcul in sola secretæ troades acta. Ioānes hac rōne primā ꝓducit: quēadmodū Iuuēcus semp. Sidonius tñ apollinaris breuiauit dicēs: quia nūc Helias, nūc te iubet ire Ioannes. hymnographus quoque, solue polluti labij reatū sancte Ioannes. sed hi nulla rōne defendi possunt. ¶ O. ante. e. si p omega scribitur a græcis, longa est: vt typhoeus. aloeus. neq; enim per. œ. diphthongō in penultima scribitur typhoeus, vt quidā putauerunt, sed pereus diphthōgō in fine, & per o mega in penultima, q̃ cū. e. nō potest in dipthōgō coalescere. Luc. in. v. cōdit⁹ inarimes æterna mole typhoeus. neque obstat cū Ver. li. ix. æñ. dixit: inarimæ Iouis imperijs imposta typhoeo. Nā synerēsis est frequēter in illo loco recepta. Qđ si quis est qui græcæ literaturæ nō credit, saltē Ouid. versu illo conuincetur, qui in pri. fast. scribitur, quas quoties perflat, spirare typhoea credas. Nullū. n. nomē secūdæ declinationis mittit actm̄ in. a. nisi in eus diphthōgō terminetur. De aloeo nemo vnq; dubitauit, quin per o lōgū in penultima: & per e⁹ diphthōgō in vltima scribat. Luca. in. vi. impi⁹ hāc ꝓlē superis immisit aloeus. Boetia quomodo a latinis scribi debeat: nostri sæculi docti quidam homines dubitant, nam cum a græcis per. oi. diphthongon scribatur, quæ apud nos in. œ. diphthongon verti consueuit, bœotia post. œ. dipthongon o mega, hoc est, lōga subiecta non boetia o & e solutis proferenda est. Quod si quis dixerit diphongon oi solui in eo, quod quidam etiam in eubœia fecerunt oi diphthongon in eo solutas conuersa scribentes, atque proferentes euboea quatuor syllabarum, esto concedamus illis hoc, sed quali centia dispunxerunt alterum. o. pro bœotia boetia dicētes? Si vero o micron a græcis scribat ante. e. breuiatur. vt simoentis pyroentis obliqui ab eo quod simois & pyrois. Ver. pri. æneid. alma Venus phrygij genuit simoentis ad vndā. Flaccus: v. argonauti. & formidantem patrios pyroenta dolores. ¶ O. ante. i. eadē ratione sequitur, nā quæ per o mega scribuntur producunt, vt Zoilus. Troil⁹. Lagois. Mart. Zoil⁹ egrotat, faciūt hanc stragula febrē. Ver. pri. æñ. parte alia fugiens amissis troilus armis. Iuu. stoic⁹ occidit Barean delator amicū Hor. ij. ser. nec scarus, aut poterit peregrina iuuare lagois. Quæ vero per o micrō scribuntur, breuiant. vt si mois. pyrois. Troia vero & Euboia in quibus a latinis oi diphthōgus soluitur o producunt ratione. i. quod habet vim duplicis consonantis, quoties inter duas vocales ponitur in dictionibus latinis, & in quibusdam græcis. vt Verg. iiii. æñ. Troia per vndosum peteretur classib⁹ æquor. vbi troia duarum syllabarū est, quia. i. consonans. Possessiuum vero troius troia troium, tamet si trisyllabū sit, atq; p. i. vocalē scribatur, primā producit, quoniā a græcis per omega scribitur. Verg. pri. æñ. armaq; fixit Troia nūc placida cōpostus pace quiescit. ¶ O ante. o. breuis est. vt laocoon. hippocoon. demophoō bootes. Verg. ij. æñ. laocoon ardens summa decurrit ab arce. Idem in. v. hirtacide primus locus exit hippocoōtis. Idem pri. geor. nō obscura cadens mittet tibi signa bootes Ouid. in epist. phyllidis, hospita demophoō tua te rhodopeia phyllis. ¶ O. āte. u. in dictiōibus quæ per o mega scribuntur, qualia sunt possessiua in ous oa oum. finita ꝓducitur. vt argous. a. ū. cous. a. ū. sardous. a. ū. herous. a. ū. eous a. ū. eadē quoq; rōne achelo⁹ penultimā ꝓduxit. Papi. li. vij, theb. Inachus ante retro, nosterq; achelous abibit. Quævero per o micron scribuntur, breuiant. vt alcinous. antinous ¶ V. ante reliquas vocales rara est apud græcos, si tamen vspiam reperiatur, quia per diphthongon ab illis scribitur, longa est.

Fio producit dessyllabum.Et genitiui
Longa penultima sit quintæ:cui iūge datiuū.
Sed breuiant tantum tria,resq;,spesq;,fidesq;.
Si gtūs erit,quem dat pro nomen in ius.
Seu nomē,longam poteris proferre breuēq;.
Corripit alterius:semper producit alius.
E.de.præ.se.di.componens non breuiabis.
Sed breuiant,si vocalis subit,atque disertus.
Tenditur.a.nostrum:sed græcis.a.breuiatur.
Re.breuiat semper,nisi duplex consona subsit.
Reffert,p res fert.seu distat,porrige semper.

¶Fio dissyllabū.Ex dictionibus latinis fio cū est dissyllabū.producit vocalē ante vocalē sequētē: nā cū plurīū syllabarū est,breuiat,Iuue.nā tuus endymion dilectę fiet adulter.Idē,liceat modo viuere fiet,siet ista palā,Persius.cras fiet hoc,idem cras fiet.Genitiui quoque & datiui numeri singularis quintæ declinationis.e.ante.i.finalē producunt.vt dies diei.progenies progeniei. Verg.in viro bono.omnia quę secū reputauerit acta diei.Excipiūtur hui⁹ ordinis tria noīa,q̄ ījsdē i casib⁹.e.ante.i.breuiāt.ea sūt.res rei.spes spei.fides fidei.Octo quoq; noīa primę & secundę declinationis nomīm cū suis cōpositis q̄ mittūt gtūm in.i⁹.& dtūm in.i. Et tria pnomina secūdæ pnominū declinationis, hoc est,iste ista.istud istius isti.ille illa illud illius illi.ipse ipsa ipsum,ipsius,ipsi.in gtō hēt.i.ante.u.indifferentē ¶E.de.prę.se.di.Quarta regula est,φ hæ p̄positiones cū veniunt incōpositione.producuntur.vt eligo.is.educo.is.deligo deligis.dedo dedis.deduco.is.præpono.is.prędico.is.p̄beo.es.seligo.is.seduco.is.separo.ras.diligo.is.diluo.is. aiudico.as.Qđ si vocalis sequatur breuiant,vt deorsum:qđ ex de & orsum cōponitur, dehisco quod ex de & hisco.cis.de hinc qđ ex đ & hinc.Ver.iiij.æn̄ sed mihi vel tellus optē prius ima dehiscat.Idē.ij.æn̄.dona de hinc auro grauia sectoque elephanto.Præuro.is.idem vij.ęn̄.stipitibus duris agitur sudibus ve prçustis.Seorsum.idē in est & nō,Alterutro:pariter nonnunq;,sæpe seorsis. ¶A di.quoque cōposita duo breuiant:dirimo.is.&.disertus.a.um.Quod tametsi a dissero.ris.deriuatur,altero.s.stricto primam breuiauit.Oui. pri.meta.hāc deus & litē melior natura diremit,Hora.in epist.fœcūdi calices quē non fecere disertum? Illud quoque hoc in loco notandum:φ si.de.prępositio cōponatur cū dictione incipiēti a vocali,præterquā quod diximus breuiari,aliquando etiā reperitur produci.Hora.in.arte poe.cogitat vt dehinc speciosa miracula pmat.Papi.xi.thebai. deest seruitio plæbs.Aliqn̄ fit synæresis siue collisio,vt Verg.in.buc.incipe.Dameta tu deinde sequere.Menalca.Idē in eodē opere,vir gregis ipse caper deerrauerat,hic ego daphnin.Idē.vij.æneid.diuitis vber agri troię vt opulenta deerit.Aliqn̄ expūgitur vocalis a qua dictio cum qua componitur,incipit.vt debeo a de & habeo.debilis a de & habilis.dego a de & ago.demo a de & emo.¶Tenditur a nostrum.Quod a prępositio latina in compositione producit, vt amens,quod a mente desciscat.auius.i.um quod a via declinet.Ver.iiij.æn̄.isque amens animi & rubore accensus amaro.Idem. ij. geor.Auia tūc resonant auibus virgulta canoris.sed a particula græca priuatiua breuiatur.vt atomus.adyta.orum.Ver.ij.ęn̄.isque adytis hæc tristia dicta reportat.¶Re.breuiat semper. Quod re in compositione breuiatur.vt refero refers.repeto repetis. Quod si reffert accipiatur pro eo quod est distat,producitur:quare per duplex.f.scribendū vt producatur positione.Producunt vero dictiones in quibus post.re succedunt duę consonantes,aut vna vim duarū habens.vt respōdeo respōdes.rescribo rescribis.reijcio.cis.reieci.Nā cū re præpositio natura breuis sit si vspiam in cōpositiōe lōga reperiatur: necesse est hoc fieri rōne duarum cōsonantiū,aut vnius vim duarum habentis.Sed cum supra dixerimus.i.cōsonātē in principio dictionum pro simplici poni,idque etiam in cōpositis debere obseruari in hoc verbo reijcio aliqn̄ habet vim duplicis consonantis:aliqn̄ simplicis·Duplicis.vt apud Vergi.iij.geor.reijce ne maculis infuscet vellera pullis.Idē.v.ęn̄.hæc fatus:duplicē ex humeris reiecit amictum. Papi.vi.thebai. & patria vigil arte lacō,hos reijcit ict⁹.Simplicis.vt apud Ver.in buc.tityre pascentęs a flumine reijce capellas.vbi teste Serui.reijce ca.proceleumaticus est.Papinius libro.iiij thebai.tel amanu, reijcitque canes. Vel potius dicendū est.i.consonantem expungi,quod in hoc verbo subijcio reperitur:vt apud Papi.in achille:subijcit gauisus Vlysses.Lucanus in octauo:crine iacet,subijcitque facem cōplexa maritū. Retuli quoque præteritū ab eo quod reffero cum lōgum reperitur per duplex.t.scribi debet.Horatius secūdo epist.rettulit acceptos regale numisma Philip. Propertius.rettulit & querulo iurgia nostra sono.Cū vero breuiatur per simplex.t.scribendum est,vt apud Sueuium in quodam edyllio,fera prælia bello in persas retulere.Sunt quoque,qui illud Catulli.si reditum retulisset is,aut in tempore longo:retulisset legant. Eadem quoque ratione reffero,cum pro eo quod est distet accipitur,per duplex.f.scribi debet,quoniā preduxit primam.Sed,quemadmodum alio in loco diximus,non a re p̄positione,sed a res & fero compositum videtur.relatum in supino ab eo quod est refero.repperi & reppuli præterita ab eo quod est reperio reperis,& repello repellis cū hoc verbo reduco reducis prima indifferenti reperiūtur. Quare tū simplici,tum geminata consonante poster scribi debent.Iuuenalis:dixerit astrologus, credent a fonte relatum hominis.Lucanus in quarto,densaturque globus,quantum pede prima relato.Lucretius libro tertio,id rursum cœli relatum templa receptant. Terentius in Phormione,quod ab illo allatū est,id sibi relatum putet.vbi ratione carminis.l. debere geminari Donatus testatur Luca.reppulit a Lybicis immēsum syrtibus ęquor.Tibullus.Nam ciconumque manus aduersus reppulit vndis. Ouidius in epistola Medeę:quæque feros reppuli doctis medicantibus ignes.Sillius libro decimo sexto punicorum.Troiugenis reppulit pœnos.Propertius,ah pereat,quicunque meracas repperit vuas.Auloni⁹, atqui cōdiderat,postquam non repperit aurum,Aptauit collo quem repperit laqueum.Lucretius in primo, reducit Venus reductā Dedala tellus.Horatius secundo sermo.dij tibi dent capta classem reducere Troia · Idē in epistola palma negat a macrum donata reducit opimū. Ver.iiij·æn̄.eiectā classem,sociosq; a morte reduxi.Relliquię quoq; & relligio,quorū alterū a relinquēdo,alterū a religādo dicitur,in carmine semp producta reperiuntur.quare duplici.l scribenda sunt.Vergilius primo eneidos. Troas reliquias danaū atqui immitis Achilli.Idem in quarto,relliquias colere,Priami tecta alta manerent. Idem in secundo, relligione patrum multos sacrata per annos.Idem in eodem;corpora perq; domos & relligiosa decrū,

Sed pro componens debes producere sæpe.
His tamen exceptis proficiscor, siue profanus
Profiteor addatur. ꝓfor. atq; ꝓfundo ꝓfund9.
Et ꝓfug9. profugitq; ꝓcella. procuro ꝓfestus.
Et propero. ꝓnepos q; . proꝑtius atq; ꝓneptis.
Quæq; pro vox græca componit corripiantur.
Compositum nomen si finit parte priori.
In iota, aut. o. micron, semper breuiabit easdē:
Sed producit vbiq;. tibijcen iungis ibidem.
Omnia præterita profer dissyllaba longa.
Findo fidi breuiat. scindo scidi. & dedit a do.
Et bibo dat bibit, fero dat tulit, & stetit a sto.
Sed si vocalis præcedit, corripiatur.

¶ Sed pro componens. Quod hęc pposítio pro in cōpositione producitur. vt ꝓdo. dis. Breuiā vero, quæ hic excipiuntur. proficiscor, & si Gellius lib. pri. primam dicit habere breuem: longa tamen aliquādo reperitur. vt apud Iuuenalem: profectura domo sicula non mitior aula. Propertius lib. ij. hæc quoque pro fecto ludabat Iasone Varro. Vergi. tamē septimo ęneidos breuiauit dicens. Arcades his oris gen9 a Pallante profectum. Profanus ꝓfana profanū. Verg. vj. procul o procul este profani. ¶ Profiteor profiteris. Ouid. de remedio. vtilitas lateat, ꝙ non ꝓfitebere fiet. Hora. in arte: inceptis grauibus plerūq; & magna ꝓfessis. Profor. aris. Luc. in nono. hoc satis est dixisse Iouem, sic ille ꝓfatur. Vergil. iiij. æneidos: & sic accensa profatur. Profūdo profundis autore Gellio. primam indifferentem habet. Catull9: has post quam mœsto profundi pectore voces. Silius libro. xi. punico. impia dementis vulgi, & vix tota profundit. Profundus. da. dū. Vergilius in buco. terrasque tractusque maris cœlumque profundum. Profugus. a. um. Idē pri. æneid. Italiam fato profugus lauinaq; venit littora. Profugio profugis. Flaccus. vij. argonauticæ: Cōtingat mihi deinde mori. &c. sic fata profugit. Columella in horto: sed trepidus ꝓfugit chellas & spicula phœb9. ¶ Procella. æ. Vergil. pri. æneid. stridens aquilone procella. & ibidem, creberque procellis Aphricus. ¶ Procuro. as. Ouidi. iij. fasto. risit & his (inquit) facito mea tela procures. Vergilius tamē nono æn. produxit dicens: quod supest leti bene gestis corpora rebus procurate viri. & Horat. Hec ego procurare & idoneus imperor. Profestus. a. um. Horatius. ij: sermo. non ego narrantem temere edi luce profesta. Propero. as. Vergi. xi. æneid. ne ꝓperate meas teucri defendere naues. Ouidius. xi. meta. est neptunus au9. pronepos ego regis aquarū. Proneptis Persius, patruelis nulla proneptis. Propertius. Martialis, accipe facūdi carmē iuuenile Properti ¶ Quęq; pro vox gręca. Quod pro in cōpositione in dictionibus græcis breuiatur. vt propontis. propino. prologus. Lucanus in. ix. Paruo ruat ore propontis. Iuuenalis, quando propinat Virro tibi. ¶ Compositū nomen. Hæc regula duas cōtinet partes. Prima est: qđ dictiones cōpositæ siue sint grææ siue latinę terminantes in. i. primam partem compositionis breuiant illud. i. vt omnipotens, quod ab omnis & potēs cōponitur. armiger, quod ab armis & gero. & archigenes, quod ab archon. i. princeps, & genes gen9. antitheton: quod ab anti contra & theton positum. Verg ij. æneid. Jupiter omnipotēs præcibus si flecteris vllis. Idem in eodem, armiger autumedon vna omnis syria pubes. Iuuenalis, aduocat archigenē, onerosaque pallia iactat. Persius, librat in Antithetis doctas posuisse figuras. Altera pars est, ꝙ dictiones gręcæ terminantes in. o. primam partem compositionis breuiant illud. o. vt carpophorus, quod ex carpos & phoros, hoc est, ferenes fructum componitur. christophorus eodem modo ferens Christū. Democrit9 Demophoon. Iuuenalis, quāquā & carpophoro facies tua cōputat annos. Idem, perpetuo risu pulmonem agitare solebat. Democritus. Ouidius, hospita Demophoon tua te rodopeia phyllis. ¶ A priori parte regulę excipiuntur vbique, & ibidem aduerbia, quorum prius ab vbiq;, & posterius ab ibi & dē particula componitur. Vergilius secundo æneidos, horror vbique animos: simul ipsa silentia terrē. Idem in primo, voluitur in caput, ast illam ter fluctus ibidem. Tibijcē quoque quod ex tibijs & cano cōponitur duabus breuibus per synæresim coeuntibus penultimam producit. Iuuenalis, & lingua & mores & cū tibijcine chordas. Producunt quoque composita, quę in priori parte compositionis declinātur, vt plerique, vtrique quanticūq;, qualicumque. Meridies etiam, quod a medius & dies componitur. d. mutata in. r. ante penultimam producit, Catullus, iubet ad te veniam meridiatum. Est enim carmē phaleuticum. Aduertendum tamen est, quod si dictio, cum qua cōponitur semis, a vocali incipiat: p synalœphā exteritur. vt semuncia, quod a semis & vncia. semhomo, quod a semis & homo. semustus, qđ a semis & vstus. Persius, hæreat vt stultas breuis, vt semūcia recti. Vergilius octauo æneidos, semihominis caci facies. an potius semhominis caci facies, quoniam in compositione literę, quæ non pronuntiantur, etiam nec scribuntur. Matricida producit Ausonius dicens, Matricida Nero proprij vim protulit ensis. cur nō & fratricida, quem Prudentius breuiauit, & homicida quem Iuuenalis? ¶ Omnia prętерita duarum syllabarum producunt ex illis priorem. vt feci a facio facis. legi a lego legis. moui a moueo moues. caui a caueo caues. Quamuis enim prima verbi positio breuietur. nihilominus in præterito producitur: præterquam in verbis sex, quę hic explicantur cum suis compositis. ea sunt bibo bibis bibi, adbibo adbibis adbibi. Martialis: dixit, & ardentes auido bibit ore fauillas. Scindo scindis scidi. abscindo abscindis abscidi. rescindo rescindis rescidi. Papinius octauo theba. oraque pectoraque, & viridem scidit horrida vestem. Lucanus in tertio, qua mare tellurem subitis, aut obruit vndis, aut scidit. Findo findis fidi. diffindo diffindis diffidi. Vergilius in octauo, & media aduersi liquefacto tempora plūbo diffidit, ac multa porrectum extendit arena Do das dedi. reddo reddis reddidit. trado tradis tradidi. Vergilius secūdo æneidos: insidiæ iam deiphobi dedit ampla ruinam. Sto stas steti. obsto obstas obstiti. consto constas constiti. resto restas restiti. Idem in quinto, his magnum alcidem contra stetit: his ego suetus. Fero fers tuli. circumfero circumferes circumtuli. confero conferes contuli. Ouidius primo metamorpho. & tulit ad climenem Epaphi conuitia matrem. Iuui, quoque præteritum ab eo, quod est iuuo iuuas. Catullus ad ortalum breuiauit dicens. non ita me diui vera gemunt iuuerint. Sūt qui legant iuerit, pro iuuerint. Sed huiusmodi syncopes ratio in audita est. Habentia uero vocalem ante vocalem nihil dubium est breuiare. vt ruo ruis rui. nuo nuis nui. luo luis lui.

Quod si

Quod ſi præteriti geminetur ſyllaba prima·
 Vtraq; corripitur.niſi duplex cōſona tardet·
 Cædo cæcidat,cui iunges pedo pēpedi.
Quæ ſi componas ex his diſpunge priorem.
 Longa ſupina manent diſyllaba ſede priori.
 Hæc breuiant primas,& quæ cōponis ab illis.
Et ſtatus atq; datus.ratus & rutus & ſatus.hiſq;.
 Et ſitus & litus & citus & quit⁹,atq; itus addes.
 Ex.ui,præterito.ui,in.tum.faciente ſupinum:
 Præter ſex illa iam dicta penultima longa eſt.
Dictio compoſita deriuatiuaq; ſimplis.
 Et primo genitis æqualia tempora ſeruat.

¶Quod ſi pręteriti.Præterita geminātia primas ſyllas(de præteritis pluriū ſyllabarū intelligit, nā de monoſyll.ſuperius regula tradita eſt:fuerūt autē duo tātū,do dedi & ſto ſteti)omnia in qua illa breuiāt vtraſq; ſyllabas.vt pario.is.peperi.diſco.is.didici.tūdo.is.tutudi.pango.is.pepigi.pungo.is.pupugi.tāgo.is.tetigi.pello.is.pepuli.tollo.is.tetuli.cano.is.cecini.Si vero poſt ſecundā ſyllabā ſequātur duæ cōſonātes,producūt illā,vt mordeo.es.momordi.tōdeo.es.totondi.ſpondeo.es.ſpopōdi,pendeo.es.pepēdi:poſco.is,popoſci.parco.is.peperci. pēdo.is.pepēdi.tēdo,is.tetendi.fallo.is.fefelli.curro.is.cucurri.Cædo quoq; & pedo,tametſi non ſequūtur duæ cōſonātes,etiā producūt,vt cæcidi.pepedi.Iuu.ebri⁹ & petulās ſi q̄ni quā forte cecidi.Hor.ij.ſer.nā diſploſa ſonat quantū veſica pepidi.In compoſitiōe quoq; eadem ratio ſeruatur:nam illa quæ primam ſyllabam in compoſitione amittunt, alterā producunt aut breuiāt,ſecundum ea quę dixit.vt fallo.is.fefelli.refello.is.refelli.cedo.is.cecidi.abſcindo.is.abſcindi. pello.is.pepuli.cōpello.is.cōpuli.tundo.dis.tutudi. cōtūdo contundis contudi.Horat.ij.epiſt.durā q̄ contudit hydram. antiquiores tamen eādē produxerunt.vt Enius:vtroſque.valētes cōtudit crudelis hiēs.Lōgā ſupina .Supina duarū ſyllabarū producunt ex illis priorem:vt lauo lauas lotum. moueo moues motum nuo.is.nui.nutum. Breuiant vero eadem ſupina,q̄ hic explicantur cum ſuis compoſitis.Do das datum.reddo.is.redditum.trado.is.traditum. Ver.pri.æn.poſtquā introgreſſi & corā data copia fandi.Sto ſtas ſteti ſtatum.Luca.in.x.his aſcripſit aquis quorum ſtata tempora flatus,deriuata q̄que eandem legem ſeruant.vt ſtatio.onis.ſtatus.us.ſtatura.æ.Verg.ij.æn.nunc tantū ſinus & ſtatio maleſida carinis.Ouid.iiij.faſto.hic ſtatus in cœlo multos permanſit in annos:ſtaturus tn̄:hoc eſt participiū futuri in.rus.ſemper producit primā Luca.in.vi.vnaq; percuſſit pontū ſymplegas innanē.& ſtatura redit.Cōpoſita vero,q̄ mutāt.a:in.i.ſēper breuiāt:q̄ vero nō mutāt:ꝓducūt.vt preſto.as. præſtitū.atum præſtatus præſtaturus.conſto as.conſtitum conſtatū conſtaturus.Luca.in.ij conſtatura fides ſuperum.Cieo.es.vel cio cis ciui citum,aut eſt ſecundæ coniugationis,aut quartæ:ſi ſecūdę,breuiat,ſi quartę.producit.Ouid.ij.metam.obuius ire polis,nec te citus auferat axis.Cōpoſita vero breuiatū ꝓducta reperiūtur,vt excio.is.exciui excitum vel excitū.cōcio.is.iui.concitum, vel concitū.accio.is.iui.accitū. Papi.ij.thebai.excitus & longā iāpridem indignantia pacem. Ver.iiij.æn.excitum ruit ad portus & littora complent Flaccus.v.argo. ipſe autem tantis concita furoribus arma. Verg.pri æneidos,regius accitu chari genitores ad vrbem.Sero.is.ſeui.ſatum.& ab eo compoſita.vt conſero.is.conſeui.ſitum. aſſero.is.aſſeui aſſitum.Verg.in bucol.dulce ſatis humor.Ouid.conſitaq; arboribus lycea reliquerat arua.Sino is.ſiui.ſitum.& ab eo compoſita deſino.is.deſiui.deſitum.Idē ſecundo metamorphoſis,hic ſitus eſt phaeton currus auriga paterni.Cicero pro Cornelio.ceptum igitur per eos qui volebant deſitum. per hūc qui diſceſſit.Ruo.is:rui.ruitum facit in ſupinis.ſed ab eo compoſita rutū quæ omnia breuiant,vt obruo.is.obrutum.diruo.is.dirui:dirutum.eruo.is.erui.erutum.Ouid.in epiſtola penelope.obrutus in ſanis eſſet adulter aquis.Idem in eadem:diruta ſunt alijs vni mihi pergama reſtant.Lino is.lini,vel leui.litum & ab eo compoſita.vt oblino oblitum.illino illitum,relino relitum. Vergil.iiij.georgico.paribus lita corpora guttis. Ouid.in epiſtola canaces:oblitus a dominæ cæde libellus erit.Lucan.in.viij.illita tela dolis,nec marte cominus vnquam:Eo.is.iui.itum & ab eo compoſita.vt prætereo.is, præteritum. obeo.is.itum.Ouid.pri.metamor.ſed itum eſt in viſcera terræ.Ver.viij.æn.o mihi præteritos referat ſi iupiter annos.Idem.x.morte obita quales fama eſt volitare figuras.Ambio ambis,quod ab am præpoſitione inſeparabili & eo componitur:tum breuiare,tū producere reperitur,nā ambitus ambit⁹nomē breuiat Luca.in pri.lætalis ambitus vrbi..Ambitus.a.um.participium producit,vt Vale.v.argo.ambituq; ſenē promiſſaq; vellera puppi.Ouid.pri.metamor.iuſſit & ambitæ circundare littora terræ. Queo quis quiui quitum,& ab eo compoſita nequeo.is.nequiui nequitum.Teren.in ecyra.nam cum compreſſa eſt nata,forma in tenebris noſci non quita eſt.Reor.is.ratum. Verg.ij.æneidos abiſſe rati & vento petijſſe Mycenas.& ab eo deriuatū ratio breuiat. ¶Ex vi præterito.Q̄d ſupina pluriū ſyllabarū,nam de diſyllabis paulo ante poſuit regulā,ſi non formātur a p̄terito ꝑfecto indicatiui modi terminato in .vi .mutata.ui.in.tum in quacunq; coniugatione producunt penultimam.vt amo.as.aui.atum.Pecto.is. quem admodum libro ſecundo diximus,quod in præterito pectiui fecit:& in ſupino pectitum, penultimam breuiāt.Colu.verum vbi iam puro diſcrimine pectita tellus.Sed ſuſpicamur eſſe ab alio præterito, hoc eſt,pectui,q̄d in vſu non reperimus.¶Dictio compoſita,Quod tanta eſt vocalis in dictione deriuata & compoſita,quanta fuit in dictione primitiua & ſimplici.Hæc regula patet latiſſime. Deinde regulā adhuc declarat dicens:quod ſi vocalis in vocalem mutetur, nihilominus eadem quantitas manet. vt ab in & amicus componitur inimicus.a.mutata in.i.manente eadem conſonante,hoc eſt.m.ergo vtraque vocalis,hoc eſt.a.in ſimplici,&.i.in compoſito breuiatur.Rurſus ab inimico deriuatur inimicitia manente eadem ſyllabarum quantitate.Diphtongus quoque eadem ratione in vocalem longam ſemper vertitur ſicut cædo.occido.lædo.collido.plaudo.explodo.claudo.includo.Quod ſi conſonans mutetur aliam rationem ſequi debemus,nam eundum eſt ad primas atq; medias ſyllabas. Eſto exempli gratia iuuenis,breuiat primam:iunior producit eandem.Et eodem modo iuuo.cado.foueo.bis.nouem.decem primas breuiant,ab illis tamen deriuata iucundus.iumentum.caſus.fomes.bini. noni.deni, quia mutāt conſonantes,producunt eaſdem.

¶Habet tamen hęc regula exceptionem. Nam a ſupinis verborū primæ coniugationis in atum, ex quī bus frequentatiua deriuātur vel formātur potius, a. longa in. i. breuē mutata. vt ab imperatu imperito. itas, a minatu minitor. aris. a portatu portito portitas, Prætereaverba, quæ dicūtur meditatiua vel poti⁹ deſideratiua, formāturque ab vltimo ſupino, quod in. u. longū deſinit, addita rio. vt ab eſu eſurio. a mi ctu micturio. a partu parturio. in quibus. u. breuiatur. Iuu. eſurit intactā paridi niſi vendat agauen. Idem: noctib⁹ hic ponunt lecticas, micturiunt hic A no. nas. naui. natū. ꝙꝙ prima lōga dicim⁹ a nato, as eadē breui. Verg. in. v. æn. illū & labentē teucri riſere natantē. & a noſco noſcis noui notū, prima longa deriuatur a noto. as eadem breui. Ver. in buc. parta meæ veneri ſunt munera, namꝗ notaui. Agnitus quoꝗ & cognit⁹ a not⁹ cōpoſita breuiāt. Iuu. agnitus accipies iubet a pręcone vocari. Luca in iij. calida mihi cognitus axis ęgypto. Igitur ex breui ſyllaba plerūꝗ fit longa nō modo manente eadē conſonante, ſed etiam eadem vocali: vt a rego. regis, rex & regula, a lego gis. lex, gis. a lateo. es. laterna. æ. a ſedeo. es. ſedes. is. a vomo. is. vomis, ris. a voco. as. vox. cis. venio. is. vena. æ. ab humeo. es. humor. ris. rapio. pis. rapū. i. a ligo. as. ligula. ę. a macro maccro. as. a vitio vitupero. as a iugo iugerū. i. ab Italia ital⁹. a. ū. a Sicilia ſiculus. a. ū. a cerere cerit⁹. a. ū. a ſecus aduerbio ſecius. Et mutata vocali ab homine, humanus. a. ū. E cō⸗trario ex ſyllaba lōga fit breuis, vt a dico di⸗cax. cis, a luceo lucerna. æ, ab areo. ariſta. æ. a mole moleſtus, a chio chius. ab aſia. aſius. a ſopio ſopor ſo⸗poris. a frango fragor. oris. &, fragilis. a ſagio ſagax. acis. a vado. dis. vadū. i. a diſſero. is. diſertus. a. ū. a iuro, as. deiero. as. peiero. as. ab aquo, as. aqua. æ. a fido. is. fides. ei. ab odi. iſti. odiū. ij. a titulo tutor. aris. a quatuor q̄ter. a farre farina. æ. a tigno, tigill⁹. a ſigno ſigillū. ab offa ofella. læ. a māma māmilla. æ. a lot⁹. titul a fatu fatu⁹. a. ū. ab acer, acerb⁹. a. ū. a fœmine femur. oris. ſed de his in primis, atꝗ medijs ſyllabis dicem⁹

Sed ſunt multa quibus nō ſeruit regula ſemper
Illa tamen quæ ſint, primas mediaſque require.

¶De crementis ſingularis.
Caput. ij.

EX. a. mittit. atis. genitiuus, & eſt breuiandus.
Onis. & enis. ab. o. producit. Inis: breuiatur.
Al. alis. neutrum producit. ſed breuiat mas.
Nomen in el. elis. protendit: dic & hebræum.
Il. breuiauit. ilis. Vl vlis. iungere debes.
Vnus in. ol. eſt ſol. crementum porrigiturꝗ.
An. anis. produc. atꝗ. En. ſi mittit in. enis.
Quod ſi mittit. inis. breuiat Sed. in. porrigit. inis:

DE cremētis nominū. Reliqui oēs artis gramaticæ præceptores: quos ego vnquā legi, quātitatē ſyllabarū nominis ꝑ declinationē primū, deinde ꝑ regulas particulares: quas de primis medijs atꝗ vltimis ſyllabis ſcripſerūt, ſparſiſſe video. Fecerūt illi fortaſſe hoc recte: ſed ad puerorū eru⸗dictionē nō ſatis cōmode. Nos tū, qui hanc curā ſuſcepim⁹, vt nil illis ediſcendū proponeremus, qđ nō illa ętas poſſit capere, ſeparauimus declinatione hanc ſyllabarū perplexitatem, nec numeroſas illas re⸗gulas ſparſim diffudimus, ſed in vnū quaſi conſpectum in hoc ſecūdo cap. cōpegimus, quod eſt de cremētis nominū. Crementum vero nominis dicitur, quoties genitiuus ſingularis creſcit ſuper primam nominatiui poſitionem, id que aut in ſingulari, aut plurali. Agit itaque in primis de cremento ſingulari ſed potiſſimum tertiæ declinationis, quia prima non habet crementum niſi cum mittit genitiuum in. ai. ſecundæ tantum in. r. deſinētib⁹, quæ cum tertia declinatione confunduntur: quartæ & quintæ ad gene⸗ralem regulam. de habentibus vocalem ante vocalem referenda ſunt. ¶ Ex. a. mittit. atis. In. a. igitur deſinentia, quæ omnia græca ſunt mittentia genitiuum in. atis. breuiant ſyllabam, quam ſuperat crementū. vt dogma. atis. poema. atis. ſchema. atis. ¶Onis. &. enis. In. o. exeuntia in. onis. vel. in. enis producūt, vt cerdo cerdonis. mango mangonis. anio anienis. nerio nerienis. Exeuntia vero in. inis. breuiant. vt virgo virginis. Apollo apollinis. Nomina vero græca in. or. deſinentia: ſi ad declinationem latinam in. o. reducā⸗tur, etiā breuiant ſi apud græcos breuiabant, vt agamenō agameno agamenonis. Papin. in achilleide. ſit latꝗ agamēno volentes ¶In. c. duo tantum ſunt, lac lactis, quod poſitione producit, halæc halecis, qđ natura. Mart. capparis & putri cepas halece natantes. quanquā pro piſce etiam poſſit accipi. ¶ Al. alis. neutrum in. al. neutra producūt, vt animal. alis. tribunal. alis. vectigal. alis. Maſculina vero breuiant. vt hic ſal ſalis. hanibal hanibalis Ver. pri. æn. vela dabant læti, & ſpumas ſalis ære ruebant. Iu. expende hā⸗nibalem, quot libras in duce ſummo? Valerius probus grāmaticus præſtantiſſimus referente Gellio. lib iiij. Hannibalis & aſdrubalis & amilcaris, & huiuſmodi nomina barbara ita pronuntiabat, vt penulti⸗mā circumflecteret, quod niſi longa eſſet, fieri non poterat. tamen vnum tantum Ennij poetæ tetrametron attulit ex eo libro, qui Scipio inſcribitur. Qui propter hānibalis copias cōſiderant. vbi ſexta ſyllaba neceſſario debet eſſe longa, quia tertius pes ſpondeus eſt. ¶ Nomen in. el. In el. deſinētia omnia ſunt barbara pręter quā duo monoſyllaba. mel & fel. quod ſi ad noſtram declinationē) vt alio in loco dixim⁹) referantur, adiectione ſyllabæ id fieri debet, vt Michael michaelus, Iſrael iſraelus. penultima lōga. ſed qa noſtri ſub terminatione barbara audent inflectere, merito debent produci: quandoquidē in. el. lōga finiuntur, ꝙ a græcis per. e. longū ſcribi conſueuerūt. vt Michael michaelis. Gabriel gabrielis. mel vero melis, & fel fellis poſitione duplicis. l. producunt. ¶ Il. breuiabit. illis. In. il. breuiant. vt vigil vigilis. tanaquil tanaquilis. ¶ Vnus in. ol. eſt ſol. in. ol. vnum reperitur tantum ſol ſolis, quod producit. In. ul. breuiant. vt conſul. ulis. præſul. ulis. exul. lis. ¶ An. anis. produc. in. an. producunt. vt acarnan. anis. Ouid. li. viij. metā. amnis acarnānum lætiſſimus. Pæan. anis. Ver. vi. æn. lætum pæana canētes. In. en. quæ mittunt genitiuū in. enis. producunt. vt ren renis ſplen. enis: ſiren enis. Perſius, quid faciam? ſed ſum petulanti ſplene cachi⸗no. Hor. ſyrenum ſcopulos & circes pocula noſti. In. inis. vero breuiant. vt numē. inis. fulmen. inis. volu⸗men. inis. ¶In. porrigit. inis. In. in. per. i. latinum. vel in. yn. per. y græcum producunt. vt delphin. inis. ſalamin. inis. phorcyn. ynis. Verg. in buc. orpheus in ſyluis: inter delphinas arion Hor pri. carmi. teucer ſalamina patremꝗ. Ouid. iiij. metamorpho. ſquallebant late phorcynides ora Meduſæ.

¶On.modo producit.In.oñ partim breuiant,partim producunt:nam quæ apud græcos mittunt genitiuũ in:onos.pẽultimã per.o.micrõ breuiant.vt dæmon.onis.canon canonis. lycaon.onis. peon peonis amithaõ.onis. agamennõ. onis.eson esonis.amphion ãphionis.ixion.onis.parthaon.onis.sydõ onis.mẽnon.onis.emathion.onis.Oui.primo methamorphoseos.fœda lycaoniæ referens conuiuia mensæ.Idẽ in.v.vel nos emathijs ad peonas vsque niuosos.Verg.tertio æneidos. phillirides chiron,amithaoniusqꝫ melãpꝰ.Idem.ij.æñ.Res Agamẽnonias victriciaqꝫ arma sequutus.Ouid.vij.meth.& casu subito formosior esone natus.Idem.xij metha,duxerat hippodamẽ audaci ixiõe natus.Pap.in achilleide,cũqꝫ suo memorant ãphione thebas.Ouid.x.metam.accipe me generũ dixi parthaone nate.Marti.quid.torus a nilo quid sindone tinctus olẽti.Ver.pri.æñ Eoasque acies &nigri mennõis arma.Quę vero.apud græces mittũt genitiuũ in.onos.per.o.mega penultimã producunt eãdẽ.vt amidon.onis:ancon.onis.babylõ.onis. cytheron.onis.caulon.onis.colophõ.onis.cremyõ onis.cydon.onis.damon.onis.daphnon.onis dolon.onis.emathion.onis.helicon.onis.lacon.onis.ladõ.onis.nasamõ.onis.oriõ.onis.platanõ.onis.porphirion.onis.peteon.onis.sason.onis.sinon.onis.syciõ.onis.salamõ.onis.tritõ.onis.trigon.onis.Iuue hic alta sicione,ast hic amidone relicta.Catul.qꝫqꝫ:ancona gnidũqꝫ areõsã colis.Mart.assiduꝰ iacte nec babylona labor.Proper,saxa citherõis thebas agitata ꝑ artem.Verg.iij.æñ.caulonisqꝫ arces,& naufragũ scylaceũ.Luc.in.viij.&placidi colophona maris spumantia paruę.Oui vij.metamor.quodque suã securus arat cremyona colonus.Luc.in.vij.Illic & libyę numidas & creta cydonas.Verg.in buco.pastorũ musam damonis & alphesibei,Marti:daphnonas platanonas &aereas cyparissos:Oui,in:epist.penelo:retulit & ferro rhœsum dolonaque cęsos:Vergil.emathiona liger.corineum sternit asilas:Idem.vij.æñ.pandite nunc helicona deæ cantusque mouete.Papi.vij.tandem speratus nuda de plebe laconum.Ouid.pri.metamorp.donec arenosi placidum ladonis ad amnẽ, Sillius lib.vi.exanimam nasamona tyram super ipse iacebat.Ver.iij.æñ.arma[illegible]mque auro circumspicit ariona.Martia.& nomen prasini porphirionis habet Papi.vij.the.& sulco petona demant refluunque meatu.Sillius,adriaci fugite infausti sasonis arenas.Ver.ij.æñ.talibus insidijs periurique arte sinonis. Ouid.ij.metamor .ceruleos habet vnda deos tritona canorum.Martial.captabit tepidum dextra leuaque trygõna,Sunt quædam nomina habentia indifferens crementum.vt sidon sidonis.egeon egeonis.edon edonis Verg.pri.æñ.atque equidem teucrum memini sidona venire.In deriuatis tum producta tum breuis reperitur,quod ipsum argumentum fuerit in primigenio crementum fuisse medium,tametsi semper lõga reperitur.Verg.primo:æñ.obstupuit primo aspectu sidonia Dido:Idem in.iiij.sidoniam picto chlamydem circundata limbo.& iterum in eodem,& quos sidonia vix vrbe reuelli.Aegeon quoque Oui.lib.ij.metamorpho:produxit dicens.ægeona suis immania terga lacertis: Claudianus vero breuiauit,cum dixit:nec centum gemini strictis ægeonis enses.Edon præterea mons siue promontorium thraciæ quod mediam habet secundam:quod ex deriuatis licet cognoscere.vt apud Ver.xij.æñ.ac velut edoni boreæ cnm spiritus alto.Ouidius quoque:protinus in syluis matres edonidas omnes.vtrobique producitur.Idem tamen.ii.de reme.breuiauit dicens:ibat vt edonio referens trieterica baccho. &,Luca.in.pri.edonis ogygyo decurrit plena lyæo.& Syll.iiij.puni.edonis vt pangea super trieteride motu: ¶Nomen quod fit in.ar.Quod nomina terminata in.ar.producũt crementum.vt cochlear.aris.puluinar.aris torcular.aris.Breuiant vero Cæsar.aris.& quæ sequuntur.Verg.in buc.ecce dionei processit cæsaris astrum.Idem.in primo æneidos.stipant & dulci distendunt nectare cellas.Idem in buc.& cantare pares & respondere parati. Idem.iiij:æñ.it ꝑoris iubare exorto delecta iuuentus.Idem in eodem opere, aut ararim parthus bibet,aut germania tigrim.Idem in buco.errantes hederas passim cum baccare tellus.Peregrinaque.Quod quædam etiam nomina propria barbarorum breuiẽt,vt amilcar.aris.gaspar aris bostar.aris.balthasar.aris:Sed hæc quemadmodum diximus,ex Gelij & probi autoritate possunt producere: sed frequentior vsus habet,vt breuientur: ¶Tertia quod nomen·Quod nomina in.er.desinentia siue sint secundæ siue tertiæ declinationis breuiant crementum,vt puer pueri gener. i:tener.eri. passer passeris.mulier mulieris:Nemo vnquam dixit,quod mulier in obliquis produceretur,præter vnũ Priscia:neqꝫ in locis illis quibus de hoc agebat,sed in libello de accentu,quem multi huius autoris esse non putant.Alexandrum vero quanti faciamus,alijs in locis sumus testati.Producunt vero iber iberi,quã quam græcis potius annumerari debeat,Lucan:in.iiij.Gallorum celtæ. miscentes nomen iberis.& ab eo composita celtiber celtiberi.Martia.vir celtiberis non tacende gentibus.Producit quoque ver veris Vergilius primo georgicorum.vere nouo gelidus canis cum montibus humor.Græcum nomẽ. Quod nomina græca modo producunt,modo breuiant crementum.Producunt vt bizer byzeris.braquionister brãchionisteris:crater crateris.clyster clysteris.clymater clymateris.character characteris.cremaster cremasteris.halter.eris.luter luteris.physeter physeteris.præster præsteris.ser seris.soter soteris.Flacus libro.v.argõauticæ.byzeresque vagi phylliræque a nomine dicta littora.populi sunt ponti. Vergilius in bucolicis,craterasque duos statuam tibi pinguis oliui.Martialis:quod pereunt stulto fortes haltere lacerti.Ruffus in arato,delphinas virides & phiseteras anhelos.Sed de his in declinatiõe græca plura dicentur.Ex græcis vero quædam breuiant.vt aer aeris.æther ætheris. ¶Sed breuiant. Nomina in ir.tam secundæ quã tertiæ declinatiõis.rara sunt ea fere,quæ hic explicantur & breuiant crementum.gadir vero apud Dionysiũ,qui perihegesim scripsit de situ orbis,gadira in accusatiuo ꝑducte legitur.

On.modo producit,modo corripit.o.genitiui.
Si tenet .o.magnum producit,si breue curtat.
Nomen,quod fit in.ar.genitiuo protrahit.aris.
Sed breuiat Cæsar cum nectare:parqꝫ iubarqꝫ
Atqꝫ arar & baccar,peregrinaqꝫ nomina quedã.
Tertia quod nomen declinat,siue secunda,
Si finitur in.er.breuiabis.Demis.iber.ver.
Grecũ nomen in .er.mõ curtat.vt æther & aer,
Et modo producit.vt crater atqꝫ caracter,
Sed breuiat treuir & vir,cum martyre gadir.

Porrigit.oris.ab.or.breuiāt sed marmor,&equor
Et memor atq; arbor.Græcū quoq; iūgitur illis
Et quod cōponit corpusq;.puerq;:decusq;.
Vr.breuiat semper,sed de fur.dicito furis.
As.atis.produc.Breuiant sed vas vadis.& mas.
His addatur anas,Et ados capientia græca.
Es.breuiauit.etis.vel itis Sed deme quietis.
Et magnes,locuplesq;,Græcū quod facit.etis.
Merces mercedis illis iungatur.& hæres,
Pesq; pedis breuiat,Nomēq; quod ex sedeo fit.
Datq; Ceres cereris,quod solū in .ris.brebiabit.
Nomen in.is.quod mittit.idis vel.eris.breuiabit.
Illud producit,quod mittit in.itis.& iris.
Et quæ dant.inis.de sanguis sanguinis exit.
Protrahe nomen in.os.quod mittit in.oris.& otis
Custos custodis producit.bos bouis arctat.
Et q̄ componit potis& pote compos& impos.
Vs.breuiabit.oris.& eris.pecus.hęc pecudisq;.
De pus exit.odis.tibi sit pro teste melampus.
Sed paulus & subcus:atq; incus,Et quod in.utis
Tendunt obliquos,intercus.utis.tibi præbet.
Telluris venerisq; dabunt tellusq; Venusq;.
Si monosyllaba sunt:genitiuus porrigit.uris.

¶ Porrigit.oris.Qđ nomina in.or.producunt cremenū.vt Amor amoris.Doler doloris.Breuiant vero Marmor marmoris.Verg.sexto æneidos,in lento luctātur marmore tonsę,Aequor æquoris. Ver.primo Aeneidos, disiectam æneæ toto videt æquore classem.Memor memoris. Idem primo Aeneidos, at sperate deos memores fandi,atque nefandi Arbor arboris.Idem primo Georgicorum:cauat arbore lintres.¶ Græcū q̃q;.Quod nomina græca etiam breuiant cremenū.vt Nestor nestoris.Hector hectoris.Rhetor rethoris.Et quod cōponit Quod nomina quoq; composita a puero:corpore & decore breuiant.vt Publiper publiporis Marcipor marciporis.Lucipor.oris.Tricorpor.oris.Bicorpor.oris.indecor.oris. Dedecor.oris.Ador tū breuiare,tum producere Priscianus autoritate Enij probat dicentis, hic adoris dat primitia sibi sanguine libat.Idē alio in loco producit dicēs:Emicat in nubes nidoribus. Ador.ab eo quoq; deriuatū Vergilius produxit.vij.æñ statuunt que dapes & adorea liba per herbā· ¶ Vr breuiat Quod nomina in.ur.siue sint secūdæ siue tertiæ declinationis breuiant sed secundæ vnū tantū reperitur.satur saturi:tertiæ vero plura.vt fulgor.uris.sulphur.uris:murmur.uris Et quę faciūt in.oris.vt iecur.oris.femur.oris,ebur.oris.robur.oris.fur vero producit, Ver.in buc.quid domini faciēt,audent cum talia fures? As.atis.pduc.Quod nomina tertiæ declinationis finita in.as.producunt crementū.vt ciuitas.atis.bonitas.atis.honestas atis.Breuiāt vero vas vadis.Ho. primo sermo ille datis vadibus qui rure extractus in vrbē est. Mas.maris.Persius.atq; marē strepitū fidis intendisse latine.Anas.atis Martialis,& anatis habeas vropygiū macræ· Est enim trimetrum iambicū habens in primo loco tribrachum.Ruffus in arato,latipedem que anatē cernes excedere pōto.Macer quoque anseris,aut anatis mixta pinguedine tauri.Vas quoq; vasis crementum producit p regulam,etiā si in atis.genitiuus non exeat, nam per.as.atis.voluimus intelligi nomina in.as.tertiæ declinationis ad differentiam eorum, quæ sunt primæ.¶ Et ados Quod noia græca tertiæ declinationis mittentia genituum in.ados breuiant cremētū vt arcas.ados.pallas.ados.drias.ados.Es.breuiabit.etis.vel itis.Quod nomina tertiæ declinationis mittentia genitiuū in,etis.vel.itis.breuiant crementum.vt paries.etis.seges.etis.stipes.is miles militis.Producit vero quies quietis,& ab eo cōpositum inquies.etis.& locuples.etis.Persius:in locuplete penu defensis pinguibus vmbris. Et nomina græca mittentia genitiuū in.etis.vt magnes magnetis.tapes.etis lebes.etis.dares.etis.Lucan⁹ in ij.Et magnetes equis,minyæ gens cognita frenis. Sillius.iiij.puni.illud sidonio fulgentem ex ære tapeta.Ouid.in epistola briseidis:viginti fuluos operoso ex ære lebetas. Verg.v.æñ.creber vtraq; manu pulsat,versatque dareta.Merces quoque mercedis,& hæres hæredis. producunt.Ver.ij.georgi.cogendæ in sulcum,ac multa mercede domandæ.Sed ceres,quod solum misit genitiuum in.ris.breuiat.Vergilius primo æneidos:tum cererem corruptam vndis:cerealiaque arma.Pesq; pedis.Persius,numeros ille.hic pede liber.¶ Nomenq;.vt obses obsidis.reses.idis.Ouid.pri.metammor obsidis vnius iugulum mucrone resoluit. Verg.iiij.æneidos iam pridem resides animos.¶ Nomen in is: quod mittit.Quod noia desinentia in is.quæ mittunt genitiuum in.idis.breuiāt crementum. vt lapis.idis.cuspis.idis.cassis.idis & nomina græca.vt paris.idis.hyaspis.idis.tigris.idis.Breuiant quoque mittentia genitiuū in.eris.vt cucumis.eris.cinis.eris.puluis.eris.vomis.eris·Producunt vero excūtia in.iris vel in.itis.vt glis.iris.dis.ditis.samnis.itis.lis litis. queris.itis. Ver:vi.æñ.noctes atque dies patet atri ianua Ditis.Ouid.tamen in epistola phyllidis breuiauit dicens:& pulsata nigri ianua ditis. Quidam tamen pro ditis legunt dei.Et quę dant inis.De nominib⁹ græcis intelligit habētib⁹ in nominatiuo duas terminationes in.in.uel in.is.quęmittunt genitiuū in.inis.penultima lōga.vt eleusin.l.is.inis.salamin vel lamis.inis.delphin vel.phis.phinis.phorcyn vel phorcys.ynis Vnum tamen latinum reperitur sanguis.inis quod breuiat crementum.¶ Protrahe nomen in.os.Quod nomina tertiæ declinationis finita in.os. quæ mittunt genitiuum in.oris.& in.otis.producunt crementum.vt ros roris.flos floris . mos.oris.lepos.oris.sacerdos.otis nepos.otis.rhinoceros.otis. monoceros.otis.phileros.otis·Quæ vero mittunt genitiuum in ois.græca.quemadmodum supradiximus,producunt crementum.vt minos. ois. heros.ois. thos.ois.Sed breuiant bos bouis,& composita a potis & a pote,compos compotis,impos impotis. Vs breuiauit.eris.& oris.q̄ nomina tertiæ declinationis desinentia in.us quę mittunt genitiuum in.eris.vel in oris, breuiant. vt genus generis.funus funeris. temporis tempus.corpus corporis. Quibus annumerari debet hæc pecus pecudis.Et nomina græca composita a pus podos, quod est pes.vt melāpus podis.i. habēs pedes nigros. tripus tripodis. decapus.odis.Producūt vero palus paludis subscus. udis. incus.utis& mittentia genitiuum in.utis.vt virtus virtutis.iuuentus.utis. .salus.utis.senectus senectutis seruitus seruitutis.Ex mittentibus vero in.utis.vnum breuiat intercus.utis.Monosyllaba quoque mittentia genitiuum in.uris.producunt.vt mus muris.ius iuris.thus thuris.rus ruris.

Crementum breuiat.s.consona si præit illi.
Porrige seps & plæbs diphtõgo.Greca notētur
Tēditur ex illis pars quædam,pars breuiatur.
Sed capitis breuiat caput & sua compositiua.
Quod fit in ax.nomen producit,fax breuiabit,
Ex græcis partim producūt,pars quoq; curtāt.
Nomen in.ex.breuiat,produc ingis duo,rex.lex.
Et vibex,halex:& veruex.Græca notentur.
Protrahit.ix.icis Nonnulla tamen breuiantur.
Sunt ea coxendix:histrixq; filixq;.larisq;.
Atq; calix.& pix:& onyx:varicisq;:salixq;,
Bebryx atq; cilix:& erix:natrix quoq; serpens.
His numeris in gis,mittentia,nix niuis addes.
Ox.ocis producit,vt atrox. gis breuiabit.
Cappadocis breuiat,& præcox iungitur illi.
Porrige nomen in.ux.quod mittit in.ucis:&ugis.
Quinq; tamē breuiant hæc,nux. crux: dux ducis:& trux.
Atq; volux volucis.de coniux coniugis exit.

¶Cremētū breuiat.Qd' nomina tertiæ declinationis desinentia in.s.habentia consonātē ante.s. breuiāt crementū:vt hyems.is.inops:opis.arabs arabis,scobs scobis,scrobs.bis.trabs trabis,quāquā Iuuencus produxit libro primo:deripe sed proprio fallax de lumine trapem. cū apud autores semper breuietur. Ouidius,a trabe sublimi triste pependit onus.Producunt vero duo seps.pis,& plebs.bis.q; a quibusdā p.e.dipht.scribitur:atq; ab antiquiorib⁹ plebes,is,declinabatur.Ouid.An si pulsasem nimium de plebe quiritē.Seps.pis.q; etiā hæc sepes.is. declinabatur.Ver.in buc.sepib⁹ in nr̄is paruā te rosida.Sed seps sepis pro quodā serpētis genere breuiat.¶Græca notentur.Quod nomina græca partim breuiāt,partim producūt: nā quæ retinēt.o.microm breuiant.cecrops opis.æthiops.opis.quæ vero habēt.o. mega producunt:vt hydrops.opis conops conopis.ciclops.opis.europs.opis.Sed de his,cū de declinatione græca agetur.plura dicem⁹. Griphs vero gryphis ꝓducit,sed ciniphs. iphis.breuiat.¶Sed capitis. De nominibus desinētibus in.t.vnū tantū reperitur qd' declinatur caput.itis,quod breuiat cremētū cū suis cōpositis sinciput.ipitis & occiput.itis. Cōposita vero a capite,quæ desinunt,in.ps. ex.regula supius tradita dixim⁹ breuiare.vt bice ps.ipitis.anceps.ipitis.capriceps.itis. Qd' fit in.ax.Quod noīa desinentia in.ax.,ꝓducūt crementū.vtaudax.audacis.cōtumax cōtumacis.pertinax.acis.Breuiant vero fax facis. Ver.in.buc.mopse nouas incide faces. ¶Ex grecis.Quod nomina grçca in.ax. desinētia partim producūt.vt trax.acis .aiax.aiacis.siphax.acis.Ver.iij.æn̄. thraces arāt acri quodā regnata Lycurgo.Idē in primo: vni⁹ obnoxam,& furias Aiacis oilei,Iuuena. tolle tuum precor Hannibalem uictūq; siphacem.Ouid.vj.fastor.postera lux oritur,superat Masinissa siphacē.Claudianus tamen breuiabit dicēs,cōpullim⁹ durū siphacē.ptim breuiāt.vt abax.acis.a quo est abac⁹.i.atax acis dropax.acis.pharnax pharnacis,smilax.acis,storax.acis.Iuu.ornamentū abaci,necnō & paruulus infra.Hor.j.ser.hoc erat expto frustra Varrōe atacino,ab atace fluuio Galliæ sic cognominato.Mar.psilotro faciē lauas, & dropace caluā Seren⁹,necnō apposito curātur dropace mēbra.Luc.in.ij.tigranēq; meū,nec pharnacis arma relinquas.Oui.iiij.met.& crocō in paruos versum cū smilace flores. Ver.in cyri,nō storace ideo fragātes picta capillos.Serenus,at styracē tornes,aut duri vulturis alā ¶Nomē in.ex.breuiat.Quod noīa in. ex. desinētia siue mittāt genitiuū.in.cis.siue in.gis,breuiant,vt iudex iudicis.pollex pollicis,pulex pulicis, remex.igis.aquilex.egis grex,gregis.Producunt vero rex regis,lex legis,veruex veruecis,halex halecis,vibex vibicis,quod mutauit.e.in i.in obliquis,& nomina græca.vt myrmex myrmecis,scolex.ecis quorum quædā,breuiāt,vt alopex.ecis.sed de his in declinatione græca plura dicētur.Protrahit. ix.icis. Qd' nomina desinētia in.ix.,ꝓducūt,vt perdix perdicis.lodix lodicis,fœlix fœlicis.Breuiāt vero coxendix coxēdicis.Serenus,clausa acies inter geminæ coxēdicis vmbras. Hystrix histricis.calfurnius in æglogis.venit & hirsuta spinosior histrice barba.Filix filicis.Vergili⁹ secundo Georgicorum:& filicē curuis inuisam pascit aratris.Larix laricis.Luca.in.ix.& larices fumo que grauem serpentibus vrunt. Calix calicis Horatius fœcundi calices quem non fecere disertum.Pix picis.Vergilius primo Georgicorū atræ massam picis vrbe reportat.Onyx onychis,& ab eo cōpositum sardonyx sardonychis.Iuuenalis, sardoniches crispo numerantur pectine cordæ. Varix varicis.a quo est varicus & varicosus.Iuuē.varicosus fiet haruspex.Salix salicis.Verg.in bucolica.florentē cithisum & salices carpetis amaras.Bebryx bebrycis.Flacus libro secundo argonau.bebrycis & scythici procul in clementia saxi. Vergili⁹ quinto æneidos,bebrycia veniens amici de gente ferebar Sillius tamen tertio. puni.produxit eandem dicens, possessus bacho sæba bebrycis in aula.Cilix cilicis. Iuuenal.Sic pugnas cilicis laudabat & ictus. Eryx icis .Vergilius primo æneidos siue ericis fines regemque optatis acestem.Natrix natricis. Lucillius, secunda saty.si natibus natricem impressit crassam & capitatam.Sed nomina exeuntia in.gis. breuiant quoque vt dumnorix.norigis.ambiorix ambiorigis.styx stygis,stryx strygis,quod tum breuis tum lōga reperitur.Ouidius sexto.fasto.sicfatus virgam,qua striges pellere posset.Ouidius.in amoribus,vulturis in ramis & strigis oua tulit.De græcis tamen suo loco plura dicemus.vnum tamē,quod extra omnem proportionem misit genitiuum,breuiat hoc est,nix niuis.¶Ox ocis producit.Quod nomina desinentia in.ox.producunt:vt atrox atrocis,ferox ferocis,velox velocis,quæ omnia mittunt genitiuum in cis.In gis vero quod faciat genitiuum vnum reperio allobrox:quod breuiat.Iuuenal.Ruffus qui toties Ciceronem allobriga dixit.Ex facientibus in.cis.duo quoque breuiant.Cappadox cappadocis precox præcocis.Luca.in secundo.cappadoces mea signa tenet.Calphurnius in æglogis:insita precocib⁹ subrepere persica prunis.¶Porrige nomen in.ux. Quod nomina desinentia.ux.siue mittant genitiuum in.cis siue in.gis.producunt,vt lux lucis,frux frugis.Breuiant vero nux nucis.Vergilius in buc.sparge marite nuces.Crux crucis.Iuuenal.iudice me dignus vera cruce.Dux ducis.Vergilius primo eneidos,regia portabat tyrijs ducelætus achate,& ab eo compositum redux reducis.Vergilius primo æneidos,vt reduces illi ludum stridentibus alis.Trux trucis,vnde est trucido trucidas. Horatius in arte poetica.nec coram populo natos medea trucidet.Volux volucis proprium viri nomen,quod Priscian⁹ dixit breuiare,Coniux quoque breuiat. Vergilus.in buc,coniugis vt magicis sanos auertere sa cris.

A Plurale crementū nominum plurale dicitur: quoties genitiuus numeri pluralis crescit super genitiuū numeri singularis. Dicit igitur, quod .a. & .o. & .e. in cremento partium orationis, quę per casus declinantur, in plurali producuntur, vt musa .æ. musarum, dominus domini dominorum dies. diei. es. dierum, nam genitiuus regularis quintæ declinationis non est diei, sed die vel dies vel dij, vt in declinatione diximus. Quod si genitiuus pluralis non crescit super genitiuum singularem, non dicitur habere crementum plurale. vt Cæsar cęsaris cęsarum. sermo. onis. sermonum. In illis vero, quæ non habent singularem, aliorum proportionem sequimur. vt athenæ. arum. ambo. ambæ. ambo amborum. arum. ambo rum. ambobus ambabus ambobus. Illa prętera, quæ irregulariter declinantur, sequūtur proportionem regularium. vt quis vel qui cuius quorum quarum quorum. alter alterius alterorum alterarū alterorum. Bos quoque bouis, tametsi crementum non habet, nihilominus o producit. Horatiꝰ in epodo. paterna rura bobus exercet suis. ¶ Sed breuis est. i. Quod .i. & .u. in cremento plurali breuiantur, quod probat exemplo.

¶ De cremento plurali.

A Plurale vel .o. crementum protrahit .e. que
Sed breuis est .i. vel .u. patribus probat hoc verubusq́ʒ.

¶ De crementis Verborum.

Caput. Tertium.

D E crimentis verborum. Cap. iij. Post formationem temporum, & personarū nihil est in verbo, magis necessariū quam crescentiū syllabarum quantitas, vnde pendet accentus. Quare visum est hoc in loco de crementis verborum regulas tradere. Sed quia hæc pars est satis cōmode ab Alexandro pertractata, nisi quatenus in subiunctiui præterito & futuro nonnihil aberrauit, q̄tuordecim illius versus mutuati sumus. cætera ex nostro adiecimus.

P Ersonam primi præsentis verba secundam
Si numero vincunt: dicas crementa tenere.
Cremētū verbi primum dic, quod positurā
Aequat, bis superans dicatur habere secundū,
Quod si ter vincit, tria tunc crementa notabis.
Nam finem verbi specialis regula signat.
A. crescens verbum producere debet vbique.
Ex do sit .a. breuis. cum primæ compositiuis.
E. nisi cum subit .r. debes producere semper.
Cum subit .r. curiā dāt plurima: plurima lōgā.
Omne lego presēs breuiat, quartiq́ʒ secundum:
Plusquā perfectum per quālibet est breuiādū.
Semper .ero. vel .erim. breuiabis, queq́ʒ sequūtur.
Curta sit in prima .beris. & .bere. siue secunda.
Longum passiuo .reris. vel .rere. notato.
E. verbum crescens alibi producit vbiq́ʒ.

P Ersonam primi. Quid sit verbi crementum, in primis ostendit dicens: Quod cū ratio verbum declinandi exigat, vt per vnam aut per duas: aut tres syllabas crescat supra primam verbi positionem, tunc dicetur habere crementum. Quod si vna syllaba crescit. syllaba, quæ æquiparat secundam verbi personam: erit in primo cremento: nā vltima semper sequitur regulas, quæ de vltimis syllabis traditæ sunt. Secundū vero crementum erit, cum duę sillabæ superant positionem. Tertium, cum tres syllabæ superant positionem. Positio autem illa dicitur, vnde nomen siue verbum incipit declinari, sed hic secundā personam præsentis indicatiui modi facimus positionem, quia prima persona in verbis secundæ, tertiæ, & quartæ coniugationis in .o. purum desinens vna syllaba vincit secundam personam. vt doceo doces, cupio cupis. audio audis. ¶ A. crescens verbum. Quod .a. in omnibus tribus crementis, & in omnibꝰ omnium coniugationum temporibus semper producitur: vt amamus amabamus. amaueramus. Excipitur primum crementum huius verbi. do das & ab eo composita quæ breuiantur, si sunt primæ coniugationis: vt damus, dabam. dabo. darem, dare, venundamus, venundabā, venundabo. darem venūdare. Et in voce passiua eodem modo. In alijs crementis regulam sequitur generalem. ¶ E. nisi cum subit .r. Quod. e. in crementis verborū nisi sequatur .r. litera, semper producitur. vt amemus, docemus, legemus, audiemus. Quod si vocalis sequitur, ex regula generali breuiabit. vt doceā doceamus: Si vero sequitur .r. numerosior est ratio, nā aliquando .e. breuiatur. aliquādo producitur. Omne lego præsens. Dicit igitur, ꝙ lego legis, hoc est, verba tertiæ coniugationis, per quam hoc verbum lego legis declinatur, si post .e. sequatur .r. breuiant omne præsens tam in voce actiua, quam in voce passiua. Breuiant quoque secundum quarti, id est, præteritum imperfectum, ꝙ est tempus secundum quarti. i. subiunctiui, qui est in ordine modorum quartus. vt vtinam legerem cum legerem. Et in voce passiua legeris vel legere in præsenti indicatiui. legere legatur in præsenti imperatiui. vtinam legereret præsenti optatiui, cum legerer in præterito imperfecto subiuntiui. ¶ Plusquam perfectum quoque in omni cōiugatione breuiat .e. sequenti .r. vt amaueram. docueram :legeram, audiueram, ¶ Semper ero. Quod tēpora in ero. vel in. erim. desinentia. hoc est, futurū indicatiui & subiunctiui, & præteritum perfectū optatiui & subiunctiui. Quæq́ʒ sequuntur, id est, sequentes personę cum futuro imperatiui breuiant illud. e. vt amauero, amauerim, amaueris, amauerit. Bræuiant etiam eram & ero. i. præteritum imperfectum & futurum indicatiui a sum es fui. ¶ Curta sit in prima. Quod futurum primæ & secundæ coniugatiōis vocis passiuæ, breuiat e. ante .r. vt amabor, amaberis vel amabere. docebor, doceberis, vel docebere. ¶ Longum passiuo. Quod in voce passiua .reris. vel rere. producit .e. ante .r. quod fit in præsenti optatiui & præterito imperfecto subiunctiui, vt vtinam amarer amareris, vel amarere. cum amarer amareris. vel amarere ¶ E verbū crescen. Quod in omnibus alijs, locis ab ijs, qui supra notati sunt, .e. in cremēto semper producitur, cū videlicet sequitur .r. nā si non sequitur, superius iam regula tradita est: vt in pſenti optatiui & præterito imperfecto subiunctiui vocis actiuæ, vt vtinā docerē cum docerē, & in preterito imperfecto indicatiui. vt amauerunt: vel amauere, & alijs locis, qui superius notati non sunt.

¶I.tibi ꝓ ducũt.Quod in primo cremẽto verborũ quartę cõiugatiõis ꝓducitur.vt audimus auditis audiui audite audirẽ.Deinde dicit,ꝙ in verbis quartæ cõiugationis,quorũ præteritũ non superat positionẽ in prima plurali persona nisi vna syllaba,cum debuerit produci,crementũ illud breuiatur:vt vincio.cis.vinxi vinximus.sancio.cis:sanxi.ximus.venio.is.venimus.Itaq; partim est exceptio regulæ superioris,partim est regula per se,quoniam in oĩbus cõiugationibus in præterito perfecto indicatiui illud.i.breuiatur inpenultima.vt amauimus.docuimus legimus.audiuimus.¶Rimus & ritis.Quod vbicũq; in coniugatione reperitur rimus & ritis,illud.ri.debet produci,hoc est,in secundo futuro indicatiui,& in futuro imperatiui & in præterito optatiui & subiunctiui & in futuro eiusdẽ modi,quibus in locis eadẽ est vox,& idem accẽtus.Deinde dicit,ꝙ in presenti & in præterito perfecto indicatiui non producitur rimus & ritis,sed sequuntur regulam generalem,vt quæro quæris quærimus quæritis gero geris gerimus geritis.pario paris peperi.peperimus.curro is.cucurri.currim⁹,quod deverbis tertiæ cõiugatiõis intelligẽdũ est,nã de verbis quartæ iam tradita est regula,quod producũt in præsenti.vt esurimus.parturimus.nam tertiæ omnia breuiant primũ crementũ.vt curro currimus,ritis.furio furimus.ritis.fero ferimus.itis pario parimus.itis.tero terimus.itis.verro.rimus,itis.vro vrimus.itis.sero.serimus.itis.& deponentia quærimur.orimur.morimur.Breuiant quoque erimus eritis ab ero eritis.Quodvero illud.i.produci debeat,oẽs grammatici,qui modo eo noĩe digni sunt,testantur.Probus de præterito perfecto subiunctiui,quẽ ipse adiunctiuũ appellat.In omnibus(inquit)quatuor cõiugationũ modis primã secũdãq; personã plurales penultimã sẽper ꝓducũt.& subdit exempla.vt clamauerimus.eritis.mouerimus eritis.audierimus.eritis.dixerimus.eritis.Idem quoq; vbi de breuibus pro longis,& lõgis ꝓ breuib⁹ agit.Ver.inquit,cũ dixit egerimus nosti.ri.inquit,syllabã præter naturã corripit.Ver.metri causa,quia aliter nõ poterat stare versus.Serui.quoq; in illud Ver.vi.æñ.egerimus nosti,& nimiũ meminisse necesse est.Ri,inquit,syllabã metri causa Ver.corripuit.Nã(q̃d Diõ.ait.)vocalẽ illã in præterito ꝑfecto subiũctiui debere produci,in futuro vero breuiari.Ego illi(quẽadmodũ de preterito facile astipulor)ita de futuro dissentio:aut ostẽdat mihi vbi eadẽ sit breuis,cũ apud autores semper lõga reperiatur,nisi metri gratia vsquã reperiatur breuis pro longa.Enius:nõ mi aurũ posco,nec mi ꝓtiũ dederitis.Ver:in priape.vtilis hæc arã si dederitis erit.Oui.v.met.vitã dederitis in vndis.Idẽ.iij.deponto,& maris ionij cõtigeritis aquas.atq; iterũ in eodem,cõsulis vt limẽ contigeritis,ait.Prudẽ,quoq; in procemio psychomachiæ,si quid trecẽtis bis nouenis additis possint figura nouerimus mystica.q̃d est trimetrũ iãbicũ habẽs in quarto loco necessario iãbũ.Catullus quoq; in carmine phaleutico.& cũ millia multa fecerimus.Excusatur tñ Oui.in.ij.meta.eadẽ rone,qua Ver.cũ dixit.Nuper honoratas sũmo mea vulnera cęlo videritis stellas.Inq; velim.ꝙ& velim sim ĩ futuro obtatiui & in ꝓsẽti subiũctiui ꝓducũt cremẽtũ vt vtinã simus sitis,cum simus sitis.vtinã velimus velitis,cum velimus velitis.¶I.breuies alijs.Q̃d in alijs locis ab ijs,q supra notati sunt.i.semper est breuis,vt legimus.itis.legite,legito,legimini,amamini.Q̃ꝙ vero dixit nisi.u.cõsona subsit:iam dictũ est de præteriti perfecti in cremẽto in quarta cõiugatiõẽ quod producitur,vt audiui,dormiui,stabiliui,nunc vero de alijs coniugationibus idẽ esse dicendum ꝑcipimus,vt cupio.is.iui.sapio.is.iui.quæro.is.quæsiui.¶O crescens. Quod.o.in crementis verborum sẽper producitur.vt amatote docetote.u.vero semper breuiatur,vt volumus quæsumus sumus.

I.tibi producunt quartæ crescentia prima.
Primi preterito reperitur.imus.breuiari.
Rimus.vel ritis.verbum producit vbiq;.
Sed primi præsens breuiat.ri.præteritum q;:
Atque erim⁹ eritis ab ero semper breuiabunt.
Inque velim produc cremẽta priora.vel in sim
I.breuies alijs.si non.u.consona subsit.
O.crescens semper producitur.V.breuiatur.

¶De primis syllabis. Cap.iiij.

A.Ante.b.breuis est.vt strabo.nis.Trabes.bis.labo.bas.Producũt vero Abel.Crabro crabronis.Flabrum.bri.Flabellum flabelli.

PRopositis regulis gñalibus de syllabarũ quãtitate,prosequitur regulas speciales,per quas,q̃d in illis nõ potuit cõprehẽdi,supplebitur,atq; nominum regulæ ipsæ gñales magis explicabũtur& primo agit de primis syllabis.tũ de medijs,postea de vltimis.Itaq; si dictio,cui⁹ quãtitatẽ syllabarũ scire cupis,fuerit monosyllaba,in vltimis illã requires,si disyllaba,primã in primis,vltimã in vltimis si polysyllaba,primã in primis,vltimã in vltimis,mediã siue illa sit vna,siue.plures,in medijs repies.A igitur ante.b.in primis syllabis breuiatur:vt strabo.onis.Hor.i.ser.si q̃d sit vitiũ,nõ fastidire strabonẽ.Verulanus,cui stipulatur Maturãtius,dixit primam producere,sed non probauit:Labo.as.nam labor.eris.producit:vt statim dicemus.Verg.ij.æñ.custodes sufferre valent,labat ariete crebro.& ab eo composita.ut labefacio.is.labefacto.as.breuiat quoque Abraam.Arator.principium meminisse iuuat De⁹(inquit)Abraam.Grabatum etiam breuiat,quamuis græci per.t.duplex scribant. Vergil. membra leuat sensim vili dimissa grabato.Trabes.is.etiam breuiat non obstante Iuuenco dicente,deripe,sed proprio fallax de lumine traben.Vergilius primo æneidos,ære trabes foribus cardo stridebat ahenis. siue sit a trabes siue a trabs.is.Producunt vero Abel nomẽ proprium viri.prudentius:pastorem sternit in Abel.Crabro crabronis.quod ideo suspicamur primam producere natura,quia nunquã breuis reperitur.Vergilius.iiij.Georgic.aut asper crabro imparibus se immiscuit armis Ouidius tertio fasto:millia crabronum coeunt & vertice nudo spicula defigunt.Idem.xi.metamorpho.spiculo crabronũ spissa ceruice gerenti.Idẽ.in.xv.pressus humo bellator equ⁹ crabronis origo est.in sacris literis pro crabro corrupte legitur scrabro.Potest tamẽ fieri,vt syllaba illa natura sit breuis,sed tuti⁹ est:vt illam interim pro longa relinquamus:quoad exemplo alicuius autoris probetur esse breuis:id quod in multis alijs dictionibus est a nobis factum.Flabrum.i.pro spiritu siue vento Vergil.ij.Geor.non flabra nec ignes conuellunt.Idẽ in.iij.horrescãt flabris,summęq; sonorẽ dãt syluę.Ser.dicit tantũ in plurali flabra orũ.declinari Primã aũt uatura longã esse probatur autoritate Proper,cũ lib.ij inquit,& modo pauonis cauda flabella superba.& Mar.iiij.epig.supina prasino cõcubina flabello.quod est carmen trimetrum habẽs iambũ in.v.loco.Clau.quoque in Eutropium.Hannibali pyrroq; togas flabella perosi .Ouid.tamen in primo

de arte breuiauit dicẽs, profuit & tenui vẽtos mouiſſe flabello. erit ergo indiferẽs Fabula.æ. Horat. primo ſermo. non lõga eſt fabula diues. Idem. j. epiſtola. fabula quapropter paridis narratur amorem. Labicum .i. oppidum prope romam vetuſtiſſimum fuit, a quo via labicana dicta eſt. Mar. j epigrã. labicãa leui ceſpite velat humus. Verg. tamen cum de ijſdem populis loqueretur. vij æñ. dixit: & picti ſcuta labici. Labor laberis. Ver. v. æñ. labitur infœlix, cæſis vt forte iuuencis. & ab eo deriuata vt labes. Idẽ. ij. æneidos: hinc mihi prima mali labes. Nabis nomẽ propriũ viri. Sillius. libr. xv. fatidicus nabis veniens. Pabulum. i. Ver. primo æneidos, pabula guſtaſſent troię. Sabura. ę. nomẽ viri. Sil. lib. xv. ſtridentẽ ſabura cornu. Tabraca. Iuue. vmbriferos pandit vbi tabraca ſaltus. Sil. tabraca tum tyrium vulgus. Tabes & tabi. Lucre imbribus, vt tabe membrorum arbuſta: vacillent. Ver. iij. æñ. & terram tabo maculant. Et quædã nomina propria. vt apud Silliũ. libr. iiij. pars laudes ore canebant ſabe tuas. & apud Clau. Trabigi trabigium tumidum. & verbalia terminata in abilis. vt nabilis, fabilis. Ver. iij. æñ: nec viſu facilis, nec dictu affabilis vlli. Ouidi. primo meta. ſic erat inſtabilis tellus, & innabilis vnda. Ab habeo tamen habilis, & a ſto ſtabilis breuiãt. Ver. primo æñ. nãq; habilẽ de more humeris ſuſpenderat arcũ. Luca. in. iiij. conſeritur ſtabilis naualibus area bellis.

fabula fabulæ. Labicũ. i. Labor. beris. Labes. is.
Nabis. bis. Pabulũ pabuli. Sabura. ę. Sabus ſabi
Tabraca. ę. Tabes. bis. Tabi. bo. Et verbalia in.
abilis vt nabilis. fabilis. Breuiãt ſtabilis. habilis
A. ãte. c. breuis, vt academia. demię. achãtis. idis.
acer. eris. p arbore. macer. a. ũ. Producũt vero: Acer acris. Acis. is. flu. Brachiũ. ij. Brachę arũ. Cacabus. i. Cacus. i. Cacabo. as. Dacus. i. Facũd⁹. a. ũ
Gracito. as. Machina. ę. Macero. as. Pacuui⁹. ij.
Pachyn⁹. i. Placo. as. Racipolis. is. Trachin trachynis. Thrace trhaces Vacia vacię. Vaciẽus
vacieni. Vaciniũ. ij. Vacillo. as. Zacharias
A. ãte. d. breuis eſt, vt vadum vadi. gradior. eris.

¶ A. ante. c. breuis eſt, vt academia. Hoc exẽplum idcirco poſuimus, quia Verulan⁹ dixit primã producere, cũ Hor. ij. epi. in primitiuo breuiauerit dicens: atq; inter ſyluas academi quærere verũ. nam quod Verul. affert ex Pli. lib. xxxiij. natu. hiſto. carmen laureę tulij Ciceronis. liberti: atque academiæ celebratam nomine villam. Atq; rurſus eiuſdẽ Ciceronis. Inque academia vmbrifera viridiq; lyceo. nõ magis pro illo, quã pro nobis facit. Tolerabiliuſque eſt in dictione præſertim græca. i. ante. a. pduci, quã duas ſyllabas natura breues facere lõgas. Achãtis quoq; putauit primã producere cum ſit breuis, quoniã ab achãto. i. ſpina deriuatur. Ver. in buc. & molli circũ eſt anſas amplexus achanto, & in eodem opere: mixta que ridentis colocaſia fundet achanto. quod vero defenſores Verul. afferunt illud. Vergilij. iij. Geor litoraque alcyonem reſonant achãtida dumi. Ego neſcio cur Vergiliano codici tãta iniuria debeat fieri, vt pro defenſione falſitatis detracta, et, cõiunctione, velint illum corrũpere, nam in omnibus libris legitur & achantida dumi. Acha nomen proprium viri de quo in lib. Ioſue. Pruden. in ſpychomachia: cũ victor concidit Acham. Acer quoque ideo poſuimus, quoniam pro arbore primam breuiat, facitq; in genitiuo aceris, Ouid. x. meta. & platanus genialis: acerque coloribus impar. & ab eo deriuatũ acern⁹. Verg. ſecundo æneidos, præcipue cũ iam hic trabibus cõtextus acernis. Acer acris. producit. vt ſtatim dicemus. Macer quoque pro exẽplo ideo poſitum eſt, quia ab illo deriuatum macero. as. producitur. Ver. heu heu quam pingui macer eſt mihi taurus in. eruo. Producũt vero acer. is. cre. pro fortis & vehemens. Ver. v. æneid. acer anhelanti ſimilis Acis vir & fluuius. Ouid. xiij. meta. acis erat fauno nymphaque Semithide cretus. Clau. tamen breuiabit de raptu, lucus erat prope flumen acis. Bacharo nomen ꝓprium viri apud Mar. & Auſonium. Brachium. ij. Idem. xv. concaua littorei ſi demas brachia cancri. Brachæ bracarũ. Mart. quam veteres brachæ britonis pauperis, & quam. Cacabus cacabi, pro olla coquinaria dicta a feruoris ſono Papi: in ſyluis, alborum calicum atque cacaborum. Nam carmẽ eſt phaleuticum Cacus. i. Ouid. j. faſto. cacus auentinæ timor, atque infamia ſyluæ. Ver. quoque. viij. ęneid. ſemꝑ produxit. Ouid. tamen in. libr. ix. metamor. breuiauit dicens: bis cacus horrendum tiberino in gurgite monſtrũ. Cacabo cacabas. Ouidius de philomẽa, cacabat hinc perdix, hinc gracitat improbus anſer. Dacus. i. Luc. in primo, hinc dacus premat, inde getes. Vergilius ſecundo Georg. & coniurato deſcendens dacus, ab iſtro. Daces vel daca ijdem autores aliis in locis breuiarunt. Verg. viij. æneid. indomitiq; dacæ & pontẽ indignatus araxes. &. Luca. in vij. & vetitos errare dacas in mœnia ducat. Poteſt tñ illis in locis legi dahas, qui ſunt populi ſcythiæ aſiaticæ Ponponio, Plinio, Syllio, Facundus facunda facundũ, & facundia. Iuue. cuius erant mores qualis facundia. Gracito. as Ouid. de philo. hinc gracitat improbus anſer. Machina machinæ. Ver. iiij. æñ. minequæ murorum ingentes, æquataque machina cælo. Macero maceras. Lucretius, maceret inuidia ante oculos illum eſſe potentem. Hora. primo carmi. Quam lentis penitus macer ignibus eſt enim carmen aſclepiadeum. Priſciañ. tamen in perihegeſi breuiauit dicens, frangitur hircino maceratus ſanguine tantum. Pacuuius. ij. Perſius. ſunt quos Pacuuius & verrucoſa moretur antiope. Pachynus pachyni. Ouid. xiii. metamor. quibus imbripheros verſus pachynus ad auſtros. Verg. tamen breuiabit in. iij. æneidos, præſtat trinacrij, metas luſtrare pachini. Idem in ſeptimo ęneidos Dardaniam ſiculo proſpexi ab vſque pachyno. Placo placas. Idem in ſecundo æneidos, ſanguine placaſtis ventos, & virginæ cæſa. Racipolis nomen proprium viri. Lucanus in quinto, gelidæ dominum racipolim ore. Trachin trachinis. Ouidiu. xj. metamor. Herculeã trachina iubet. Thraca thrace. l. ce. ces. Hora. primo epiſto. thraca ne vos ebruſque niuali compede vinctus. Vacia & vacienus, Mar. docti patria narbo vacieni. eſt enim carmem phaleuticum. Vacini. Verg. in buc. Alba liguſtra cadunt vacinia nigra leguntur. Vacillo vacillas. Ouidius, ſpes mea vacillas. Lucrecius. in primo. imbribus, vt tabe membrorum arbuſta vacillent. Zacharias. Auſonius. Zochariæ iuſti linguam. p. l. ¶ A. añ. d. breuis eſt vt vadum, quod eſt a vado vadis in quo prima producitur. Ver. primo æneidos. illiditque vadis, atq; aggere cingit arenæ. Adraſtus. Ver. ſexto æneidos: parthenopeus, & adraſti pallentis imago. Breuiat quoque quadrupes. Ennius, denique vi magna quadrupes equus, atque elephanti. Vergilius poſitione produxit dicens quadrupes, & frena iugo concordia fero. Spado ſpadonis. Iuuenalis, cum tener vxorem ducat ſpado. Arator Cardinalis produxit dicens, præuius hic ſpado eſt.

¶Producunt vero Adam primus generis humani parẽs.Sedul.in paschal'. Gaudia lõga metam:nã qui defleuimus in Adam Ausonius tamen breuiat dicens,deceptum quę adiũxit Adam nos sera nepotum.Adria pro mari Adriatico semper(quod legerim)producit primam.Lucanus in.v.sonat ionio vagus Adria ponto.Caduceus,& caducifer.Ouid.viij.meta.positis caducifer alis.Iuuena.breuiauit dicẽs: violato pœna caduceo.Georg.valla cadurco legit.Clades cladis.Verg.ij.æñ.quis cladẽ illius noctis,quis funera fando.Fadus nomẽ ꝓpriũ viri apud Vergi. Et Fadũ hebesumque subit.Gades gadium. Lucanus in.iij.Oceanũq; negat solas admittere Gades.Ladõ.onis fluuius arcadiæ.Oui. j.metamor.dõec arenosi placidũ ladonis ad amnẽ.Rado.is.Verg.v.æñ. Radit iter læuũ interior, atque ab eo deriuatum radix radicis.Idem.ij.Geor.truditur e sicco radix oleagina ligno.Spadix.icis.Idem.iij.Geor.honesti spadices,glaucique color deterrim⁹ albo Suadeo suades.Idẽ in buc. sæpe leui somnũ suadebit inire susurro.Trado tradis.Idem in eodẽ opere.Nõ,verũ egonis, nuper mihi tradidit ęgon.Traduco traducis.Idem in tertio Georg.post partum cura in vitulos traducitur omnis.Gradiuus.i.tum prima lõga reperitur. Verg.iij.ęñ.gradiuumque patrem,geticis qui pręsidet aruis.Iuue.hæc tetegit graue tuos vrtica nepotes.Luca.in.j.quid tantum gradiue paras.tum eandem breuiat,vt apud Ouid.vj.meta.Et gen⁹ a magno ducẽtem forte gradiuo.& Valerius flaccus.in.iij. argo.magnoque exorta gradiuo. ¶A.ante.f. breuis est,vt vafer vafra vafrũ.Persius,omne vafer vitium ridenti flaccus amico. Affranius quoque breuiat Ausonius, quam togæ facundi scænis agitauit affrani. Afer afra afrum,sunt qui per.f.scribant.a producit primam.Mart.rideris, multoq; magis traduceris afer.nos vero per,ph, semper scribimus.

Producunt vero Adam.Caduce⁹ caducei.Clades cladis.Fadus fadi.Gades Gadiũ.Ladõ ladonis.Rado radis Radix radicis.Spadix spadicis.Suadeo suades.Trado tradis.Traduco.ucis Vado.is.Gradiuus indifferentem habet.

A.ante.f breuis est.vt vafer vafra vafrum.afer vero producit.

A.ante.g.breuis est,vt ago agis,plagæ.arum,pro reti,& pro regiõe,plaga plagæ.Producũt agea ę.Agalma agalmatis.Bragada bragadę.Fag⁹ fagi.Flagito.Flagitiũ.Fragrum fragri.Fragor fragaris:vnde suffragor & refragor. Lagus.i. Magalia magaliũ.Mago magonis.Pagus pagi.Pagina paginæ.Plaga plagæ ꝓ vulnere. Sagus.i.Saga.æ.Strages.is.Stragulum.i.Tragula æ.Vagio.is. Vagina.æ.

A.ante.l.breuis est,vt Malus mala malũ.Alo.is. Producunt vero Ala alæ.Ales alitis.Alea aleę. Alecto alectus.Alia aliæ flu. Balena balenæ. Balista balistæ.Balo.las.Calo.onis.Caligo.as

¶A.ãte.g.breuis est.vt ago agis.& plaga ꝑreti.Verg.Georg.iij.retia rara plagæ lato venabula ferro.& plaga pro regione.Idem in.j.æthera quos lapsa plaga Iouis ales aperto.Pro vulnere vero(vt statim dicemus)primam producit. Agrippa.Manilius lib.j.aules Agripa sitæ,venerisque ab origine proles.Producunt vero agea agee quãquã ab agẽdo dicatur,significatque nauium foros.Ennius, multa foro ponens ageaque repletur. Agalma agalmatis.Martianus,habitu qui agalmatha firmant.Bragada.æ. fluuius Aphricæ.Luca.in.iij.quę se bragada.Fagus fagi.Verg.in buc.tytire tu patulæ recubãs sub tegmine fagi. Flagito flagitas.Vergil.in.xij.notumque efflagitat ensem.Flagitium flagitij. Horat.ij.ser consistit sumptus neglectis flagitium ingens.Fragrum fragri.Verg.in buc.qui legitis flores & humi nascẽtia fragra. Fragor fragaris,quod verbum non est in vso,sed ab eo composita suffragor suffragaris,& refragor refragaris. Ver.in priapeia.copia me perdit,tu suffragare rogatus,& ab eo deriuatũ suffragiũ. Ouid.ij.de põto.grata quidem hęc sunt animo suffragia nostro.Lagus lagi.Iuu.Ad Pharõ & Nilum famosaq; mœnia lagi.Magalia ium. Verg.j.ęñ.miratur molem ęneas magalia quondam.Mago.onis.Silius.lib.v.foceriq; miser magonis inire.Pagus.i.Hora.i.epist.quis circũ pagos & circũ cõpita pugnax.Pagina.ę. Mart. lasciua est nobis pagina,vita proba est.Plaga ꝓ vulnere siue ictu,Ver.iiij.Geo.multa reluctãti obstruitur,plagisque perempto:Sagus,a.um.vnde est præsagus.a.um.pro eo quod est diuinus.& presagire diuinare.Hora ij.epist.somnia terrores magicos miracula sagas.Luca.in.ij.aut te,presage malorũ.Antoni. Sagana tñ,quod videtur ab eo quod est saga deriuari.Hora.j.ser breuiauit dicẽs,cũ sagana maiore vlulãtem pallor vtrãque,Strages.is. Verg.vj.æñ.procubuisse super confusę stragis aceruũ.Stragulũ. i. Mart. zoilus ęgrotat,fa:iũt hãc stragula febrẽ.Tragula.æ.Sillius.iij.puni.Cui tragula semper fulmineã armabat celebratũ missile dextrã. Vagio.gis.Ouid.x.meta.reddit onus,vagitq; puer.Idẽ in epist.canaces, vagitus dedit ille miser,sensisse putares,est enim vagire puerorũ.cũ vero leporũ est,primã breuiat.vt idẽ & Philomena,glaucitat & catulus,sed lepores vagiũt.Vagina.æ.Oui.vagina decipit ensem.Flagro.as.flagrãtia & flagrũ natura breuiare inde intelligere licet,quid flagellũ breuiat. Hora.j. ser.nec scutica dignũ horribile sectere flagello.A.ante.l. breuis est,vt malus.a.um.ꝓ nõ bon⁹,nã in alijs significationib⁹ ꝓducit,vt euestigio dicemus. Thales.etis.Iuuena.mite thaletis ingeniũ.Sidonius produxit dicẽs.Thales hoc etiam numeris inquirit & astris socius. Quartus anaxagoras thaletica seruat. Producunt vero ala alæ. Vergilius.iiij.ęneidos:hic primum paribus nitens Cyllenius alis.Ales.itis.Idem in moreto, excubitorq; diem cantu prædixerat ales.Alea alee.Hora.ij.ser.pene raro hæc alea fallit.Alecto.us.Verg.vij.luctificã alecto dirarũ a sede sororum.Alia aliç.flumen Italiæ.Idem,quousq; secans infaustum interluit. Alia nomen.sunt,qui per duplex.l.scribunt allia.Balena balenę.Iuuenalis quantum delphinis balena Britannica maior.Balista balistæ.Sillius primo punicorum,Phocais effundit vastos balista molares. Sunt qui literaturam græcam sequuti ballista per duplex.l.scribant.Balo balas.Vergilius primo Georgicorũ,balãtũque gregẽ fluuio mersare salubri.Oui.de philo.At pia balat ouis.Calo calonis.Horatius primo sermo.hunc perminxere calones.Caligo caligas,& ab eo deriuatum caligo caliginis. Vergil.ij.æñ. caligat, nubem eripiam.Iuuẽ.Et gen⁹ humanũ damnat caligo futuri. Nã quod quidã ex Sillio lib.xij.afferũt, ac iuxta caligante situ.legẽdũ est ꝑpostere,iuxta ac calligãte situ.Frustra quoq; excipiũt qdã.Callũ.i.& ab eo cõposita,& callisto & alia a calles.eos.quod est pulchritudo,cõposita,cum per duplex.l.scribantur.

Halo halas, a quo eſt halitus.us. Mart. halat & immodico ſexta Nerone calet. Vergil. in ſeptimo, talis ſeſe halitus atris faucibus effundens. Halex halecis. & halec halecis. Martia. capparis & putri cepas halece natantes. Hor. in .ij. ſermo. ſi ſer halec fecula coa. Malus.i pro arbore pomifera vel pro arbore nauis. Ver. ij. Georgico. fœlicis mali, quo non præſtantior alter. Idem. v. ęneidos, ingenti manu malum de naue Sereſti. Malũ quoque pro pomo. Idem in bucoli. malo me Galathea petit laſciua puella. Mala malę. pro mādibula. Idem. vij. ęneid. & violare manu malisque audacibus orbem. Palatium.ij. quod tum prima longa, tum breui reperitur. Breui, vt apud Verg. j. Georgic. quę Thuſcum Tiberim, & Romana palatia ſeruas. Ouid. primo metamorphoſeos, haud timeam magni dixiſſe pelatia cęli longa. Papi. in primo ſyluarum, dum noua contemptis ſurgāt palatia flammis. Martialis inde ſacro venerāda petes palatia cliuo. Sed hæc autorũ differentia poteſt eſſe ex eo, quod ſunt, qui putēt palatiũ a balatu ouium eſſe dictũ, ſunt: qui a pallāte. qui ergo producũt per duplex .ll. pallatium ſcribere debent. Palus. Iuue. aut quis non vidit vulnera pali. Palor. aris. Vergilius quinto ęneidos. Demoleus curſu palantes troas agebat. nam hoc verbũ multis in locis. Liuius expreſſit. vt libr. v. ab vrbe. vagique per agros palātur. Pala palæ. Columela in horto, verſetur robore palæ. Palliũ quoque poſitione duplici .l. pducitur, neque obſtat quod quidam afferunt illud. Auſonij, Molle aurum pallijs gręcia texe tuis. nā ſynęreſis eſt duplicis.i. aut potius legendum eſt palis ab eo, quod pala, palę. Qualus.i. Vergilius ſecundo Georgic. tale dabit specimē tu ſpiſſos vimine qualos, & Colume. ipſe ferens holitor deductos pondere qualos. Cuius diminutiuum Propertius breuiauit dicens libro. iiij. & iniquis penſa quaſillis. Qualis.e. Vergil. primo ęneidos: qualis in Eurotæ ripis, aut per iuga cynthi. Talus.i. Horatius primo ſermo. quarum ſubſuta tales tegit inſtita veſte. Talis.e. Vergilius primo æneidos, talis erat dido, talem ſe læta ferebat. & ab eo deriuatum talio talionis, Mart. corrũpit ſine talione cęlebs. ¶ A. ante. m. in diſſyllabis producitur. Breuiat vero amo. as. & ab eo deriuata amor. amicus. Chlamis. idis. Verg. v. æñ. victori chlamidē auratā, quā plurima circũ. Fames. is. Idem vij. hæc erat illa fames. Hamus.i. apud Iuue. breuis reperitur, cũ apud reliquos autores ſit longa: ait enim diſpoſitis prædiues hamis. Sunt, qui dicant poetā feciſſe ecthlipſim abiecta .s. cum vocali, qua ratione ſupra diximus. Samos.i. Idem in .j. poſthabita coluiſſe ſamo. Tamen. Iuue. non tamē inuideas vati. Lamus viri nomen proprium breuiat. vnde lamiæ dicti. Hora. Aeli vetuſto nobilis a lamo. Et nomina polyſyllaba vt mamilla. Iuueñ. in meroe craſſa maiorem infante mamillā nam mammas, a quo eſt diminutiuum, per duplex. m. ſcribitur Amita. æ. Perſius: iam reliqua ex amitis patruelis nulla proneptis. Scamander. Catullus: tectis erit magnis virtutibus vnda ſcamandri. Homeri tamē interpres produxit dicens: fluxus quod gemmis ſcamander fontibus exit. Producunt vero amentũ amenti. Sillius ix. puni & velut amēto contorta haſtilia turbo. Amineum vinum. Verg. ſunt amineæ vites firmiſſima vina. Auſonius: qui ſolus chium miſcet & amineum. Lamina. næ. Verg. j. Geor. tum ferri rigor atq; argutæ lamina ferræ. Lamentor. taris Idem. ij. ęñ. Troianas vt opes & lamētabile regnum. ¶ A. ante. n. in diſſyllabis producitur. vt planus plana planum. Planus tamen nomen viri proprium breuiat, vt ſtatim dicemus. Manes quoq; pro animis ſiue inferorum dijs. Lucretius tamen breuiauit dicens: & nigras mactāt pecudes. Manibuſq; deiſq;. Anus pro podice producit. Anulus quoque & Anellus. Breuiant quoq; anas anatis. Martialis: tota quidem ponatur anas, ſed pectore tantum. Anus. us. Idem: cum ſis anus coniux, & ſint tibi mortua mēbra. Canis. is. Verg. in Bucol. Notior vt iam ſit canibus non Delia noſtris. Cano. is. Idem. Arma virumq; cano. Canis. fluui. Sillius: li. viij. & canis & rubico. Manus. us. Idem. in ij. Ecce manus iuuenē. Planus plani. pro ſeductore. Horat. j. epiſto. nec ſemel irriſus triuijs attollere curat fracto crure planum. Breuiant quoq; ab ana præpoſitione græca compoſita. vt analecta. orum. Mart. otia, ſed ſcopis nunc analecta dabunt. Anaglypha. orum. Idem, & mēſis anaglypha de paternis. Et polyſyllaba, vt animus.i. anubis. idis. Producunt vero Anulus.i. Iuuen anulus ſidemens, & ſæuas curre per Alpes. Canabis. is. Perſius: tibi torta canabe fulta cœna ſit in tranſtro. Danubius. ij. Ouid. de ponto. cedere Danubius ſe tibi Nile negat. Ganeo. onis. Iuue. ſed laudem ſiliquas occultus ganeo pultes. Prudentius tamen breuiauit in pſycho. laxa ganeonum lege teneri. Idem in Amarti. vegetamq; gulam ganeonis ineſcent. Ianua ideo producitur, quia a Iano deriuatur. ¶ A. ante. p. breuis eſt. vt apis pro volucri ex inſectis, nam pro api boue ægyptio producitur, vt ſtatim dicemus Ouid. xiiij metamor. non apis inde tulit collectos ſedula flores. Aprilis. Mar. in menſem rogo differas Aprilem. Apricus aprica apricum. Horatius: gaudet equis canibuſque & aprici gramine campi. A plauſtrum Manilius in primo, incipit argiuamque ratem per apluſtra ſumma. Daphne daphnes. Petronius, & baccis redimita daphne tremulaque cupreſſus. Producunt vero apis bos. Lucanus in ix. & ſacer in cineris magni mactabitur apis Apulus apula apullum. Idem in. v. Apulus adriacas exit garganus in vndas, Horatius in primo ſermonũ, ſequor hũc Lucanus, an apulus anceps.

Halo. as. Halex. ecis. malus arbor. malum pomũ. mala p mādibula Palatiũ. ij. Palus.i. Palor. Pala. æ. Qualus.i. Qualis. e. Talus tali. Talis. e. Palatum mediam habet.

A. āte. m. in diſyllabis pducitur. vt Fama. æ. Breviant vero Amo. as. Chlamis. idis. Fames. is. Samos. Tamē. Et pollyſyllaba. vt Mamilla. ę. Amita. æ. præterquā Amentum.i. Amineũ.i. Damœtas. æ. Lamina. æ. Lamētor. ris. Mamercus.i. Mamertius.i. Mamura æ. et Mamurius. ij. & Bamura. æ. Hamus.i. indifferentem habet.

A ante. n. in diſyllabis producitur. vt Sanus. a. um. Planus. a. um. Breuiāt vero. Anas. atis. Anus. us. Canis. is. Cano. is. Canis fluui. Manus. us. Planus i p nebulone, & ab ana præpoſitione græca cōpoſita, vt Analecta. orũ. Anaglyphũ.i. Et polyſyllaba, vt Animus.i. Anibis. idis. præterq; Anulus.i. Canabis. is. Danubius danubij. Ganeo ganeonis quæ producunt.

A ante. p. breuis eſt vt Apis. is. napus. Vapidus. ida. idum. Producũ vero Apis bos. Apulus. a. um.

Apulia apulíæ. A pœninꝰ a pœníní. Apídanꝰ apídaní. Aphríca aphrícæ. Crapula crapulæ. Capetꝰ capetí. Pape. Papílío papílíonís. Papo papas. Rapū rapí. Sapo saponís. Sapís.ís.fluuíus. Saperda saperdæ. Vapulo vapulas.

A.ante.q.breuís eſt, vt Aqua aquæ. Laqueus.í.

A.ante.r.breuís eſt.vt Arífta arífte. Haruſpex haruſpícís. Hara hare. Producunt vero. Areo.es. Area areæ. Ara aræ pro altare. Arades. Baríū baríj. Barís barídís. Caría caríæ. Caríca carícæ. Glareæ. Laríus laríj. Laríſſa laríſſe. Nares.íum. Narícía.æ. Pareo.es. Et nomína adíectíua ín.arus.a.um. vt Clarus.a.um. Varus.a.um.

A.ante.s.breuís eſt, vt Aſía aſíæ. Caſa.æ. Producunt. Aſíꝰ aſía aſíum. Aſís aſídís. Aſopꝰ aſopí. Baſíum baſíj. Caſeꝰ caſceí. Naſus.í. Naſo.onís Phaſís phaſídís. Paſíthea. Saſon.onís.

A.ante.t.breuís eſt, vt Quater & quaterní. Nato.as. Producunt vero. Aragen.enís. Atína atíne.

Apulia.æ. Idem in eodem, incipit ex illo montes apulia notos. Idem tamē in.iij.car.breuiauit dicēs: nutricis extra limen apuliæ. Eſt enim carmen alcaicum conſtans ex pentemimeri iambica & duobꝰ dactilis. Sunt, qui appulus & appulia, cū producitur, duplici.p.ſcribāt. A peninus. Vergil.xij.ęn.vertice ſe attollens pater a pœninus ad vndas. A pidanus.i. Proper. qualis in herboſo cōcidit apidano. Aphrica æ. quod vero primā natura longā habeat, argumento eſt.apher.ra.rum. Verg.iij. Geor. armētarius apher agit tectūq; lareq;. Crapula.ę. Serenꝰ. at male digeſtis ſi crapula ſęuiet eſcis. Capetꝰ.i. Ouid.iiij.faſto. & tuus eſt idē Capete factus auus. Idē tamē.xiij.met.breuiauit dicēs, ex illo poſt hūc capetuſq; capſoq;. Papilio.onis. Oui.xv met.ferali mutat cū papilione figurā. Papo.as.& papas apud Perſiū, & Iuue., pducūt. & Papus apud Lucretiū ideoq; p duplex.p.cōſueuit ſcribi. Papes interpretatur auus, & papa.æ. pro pōtifice maximo, qđ inde videtur deriuatū. Papiꝰ quoq;, vnde lex papia & papiniꝰ producūt. Auſonius, papia lex placuit, Iulia diſplicuit. Sidonius, ne quid papiniꝰ tuꝰ meuſq;. Rapum.pi. Marti. hæc tibi brumali gaudentia frigore rapa. Sapo.onis. Serenꝰ, at trito ſapone genas purgare memēto. Sapis.flu.Italiæ. Luc.in.ij. Cruſtumiūque rapax, & iūctus ſapis iſauro. Saperda. Perſiꝰ, en ſaperdā adueho pōto. Nec obſtat quod a ſapore, inquo prima breuis ē autore Feſto, deriuat. Vapulo.las. Iuue. ſi rixa ē, vbi tu pulſas, ego vapulo tm̄. ¶ A.ante.q.breuis eſt, vt aqua aquę. Tametſi ab ęquus.a.ū. deriuat. Laqueꝰ laquear, aquila aquilo. ¶ A.ante.r.breuis eſt vt Ariſta ariſtę. quāquā ab aredo deriuatur. Verg.in buc. poſt aliquot mea regna videns mirabor ariſtas. Ares, quod interp̄tatur Mars apud græcos, indifferentem habet. Mart. ſed græci quibus eſt nihil negatū, & quos a res ares de ſit ſonare. Charites quoque breuiauit & chariſtia feſta, quāquā inde carus.a.um. ducatur. Ouid. ſecundo faſto. proxima cognati dixere chariſtia chari. Haruſpex quoq;, quod ab ara & aſpiciēdo cōponitur. Iuu. Cōmēdare volet, varicoſus fiat haruſpex. Producūt vero areo.es. Ver. Aret ager vitio moriēs ſitit reris herba. & ab eo deriuatū a rea areæ. & ara.æ. ver j. Geor. area tū primū ingēti eſt ęquanda cylindro. Idē.æn. Saxa vocāt Itali, medijs q̄ in fluctibꝰ aras. Bariū.ij. Hora.j.ſer. via peior ad vſque bari mœnia piſcoſi. Baris.idis. Proper. baridos & cōtis roſtra liburnæ ſequi. Caria.æ. Mani.iiij. aſtro arcades antiqui celebrataque caria fama. Carolus Aretinus breuiauit dicens, Cum caria antiquo fuerit ſpoliata ſepulchro. Carica.ę. Ouid.j.faſto. quid vult palma ſibi, rugoſaq; carica dixi. Glares.ę. Verg.ij. Georgi. nam ieiuna quidem cliuoſi glarea ruris. Larius.ij. Idem in eodem quid memorem lacus, te lari maxime, teque. Lariſſa.æ. Hor.j.carmi. nec tā lariſſæ perculſit cāpꝰ opimæ. Nares nariū. Verg.vj.ęn. auribꝰ & trūcas inhoneſto vulnere nares. Naricia æ. Oui.xv.me. Romechiūq; legit, caulonaq;, nariciāq;. Vergil.iij.æn. hic & naricij poſuerunt mœnia locri. Pareo.es. Idem in.j.ęn. paret amor dictis charæ genitricis. Smaragdꝰ a Martiale producitur dicens. ſardonycas, ſmaragdꝰ, adamātas hieſpides vno. Alij breuiant. vt Luca.in.ix. viridi diſtincta ſmaragdo. Et papi.ij. theba. florētes igne ſmaragdos. Et noīa adiectiua. vt clarus a.um. gnarus.a.ū. rarus.a.ū. varꝰ.a.ū. & ab eo deriuatū varicꝰ.a.ū. & diuarico as. & pręuaricor.aris. nā varicoſus a varicibus dictꝰ eſt. Perſiꝰ fallit pede regula varo. Oui. de arte, ingētes varica fertq; gradus. ¶ A.ante.s.breuis eſt. vt aſia aſiæ. Verg.j.ęneid. Europa atque aſia pulſus. Idem in.iij. poſt quam res aſiæ, Priamiq; euertere gentē. Producunt vero ab aſia deriuata. vt aſisidos. aſius.a.um. aſiacus.a.cum. Ouid.v.met. Iā ſuper Europē ſublimis & aſida terrā. Idē in.ix. Et in aſide terra mœnia conſtituis. Et in.xij. aſiacas caſuras aſpicis arces. Verg. primo Georgico. Aſia circū dulcibus in ſtagnis rimantur prata caiſtri. Ego neſcio an ſit vlla palus, quæ vocetur Aſia, vt voluit Seruius ibidem. Et rurſus in.vij ęneidos. in illud Vergilij: dant per colla modos, ſonat amnis & Aſia longe pulſa palus. & poſt illū reliqui omnes, hoc tamen cōpertum habeo primitiuum Aſia primam breuiare, deriuata vero producere. Eſſe autē Aſius.a.um. poſſeſſiuū ab Aſia, nemo eſt, qui non intelligat: vnde prata Aſia dixit Vergilius in Georgi. & palus Aſia. In æneide, & in.iij. Georgic. Atque ephyre, atque opis & Aſia deiopeia. Aſopus.i. Luca.in.vj. accipit Aſopos curſus. Penix que, Melaſque. Baſium baſij. Marti. eſſe quid hoc dicam, quod olent tua baſia myrrham. Caſeus caſei. Vergiliꝰ, pinguis & ingratæ premeretur caſeus vrbi. Naſus naſi. vnde Ouidius naſo cognominatus eſt. Martialis, & pueri naſum rhinocerotis habent. Ouidius, qui modo naſonis fueramus quinque libelli. Phaſis phaſidis. fluuius. Idem ſeptimo metamorphoſis contigerat rapidas limoſi phaſidos vndas. Paſithea. Papinius libro ſecundo thebai. non hoc paſithea. Saſon ſaſonis. Luca. in ſecundo, perfunditur æquore Saſon. Et iterum in quinto, non humilem ſaſona vadis. ¶ A.ante.t.breuis eſt, vt quater aduerbium, quod tametſi aquatuor deriuatur, extrita altera.t.litera primam breuiauit. Vergilius ſecundo æneidos, ſubſtitit, atque vtero ſonitum quater arma dedere. Atrax fluuius. Theſſaliæ. Catullus, ſmyrna canas atricis penitus mittetur ad vndas. Atrox. Sillius. libro.ij. punico. iſtat atrox terga increpitans fugientia victor. Atlas. Ouidius. Hercule ſuppoſito ſydera fulſit atlas. Atreus. Ouidius.xv. metamorph. Hęſit in aduerſe grauis haſta minoris atridę. Natrix quoque breuiat apud Lucillum dicens. Si natibus natricem impreſſit craſſam ac capitatam. nā Luca. poſitione produxit dicens: & natrix violator aquę. Producunt vero Atagen ſiue atagena. Mart. Ionicarum guſtus atagenarum. Atina atinæ, Vergil. tela nouant atina potens.

Atys.yos.Atella.æ.Ater atra atrum.Catillus.Chratis.idis.Crates.is.Crater.eris.Clatrꝰ.i.Frater.is.Fatum.i.Gratꝰ.a.um Latus.a um. Laterna.æ.Latona.ę.Mater matris.Materia.æ.Maturꝰ.a.ũ.Matutinꝰ.a.ũ.Pratũ.i.Patagia.æ. fluuiꝰ.Saturnꝰ.i.Vates.is.Vaticanꝰ vaticani.

A.ante.u.cõſonãtẽ breuis eſt.vt Auis. Producũt vero Auius.a.ũ.Claua.æ.Clauis.is.Clauꝰ claui.Dauus.i.Flauus.a.um.Gnauus.a ũ.Gauiſus a.um.Lauiniũ.i.Lauinia.æ.Lauinus.a.um.Mauors.ortis.Mauis a malo.Nauis.is.pauo.onis.Prauus.a.um.Suauis ſuaue.Suauius.

E Ante.b.breuis ẽ.vt Trebia.ę.Nebris.bridis Producunt.vero.Creber.a.um.Crebrenus.i.fluuiꝰ.Debeo.es.debilis debile,Flebilis flebile.Gleba.æ. Hebe.es.Hebeſus hebe. Rhebus.i.

Atys.Ouid.x.met.ſi quidem cibeleius atys.& Perſius,berecynthiꝰ atys.de alio tamen aty Ouid. v.meta.dixit,erat indus atys,quem flumine gãge.& a cata præpoſitione græca compoſita.vt cathedra catholicus. Sidonius tamen,& Prudentius primã produxerunt Catena quoq;,quanquã Mart.dixit,expectãt curæ catenatiq; labores. Atella.æ.Sillius in.x.puni.iamq; atella ſuas iãq; & gallogræcia adegit.vnde atellanus.a.um.Iuue.ruſticus ex odio riſum mouet atellanę. Ater.a.um.Vergil.primo æneid. teucrorũq; alios,ater quos æquore turbo.Catillus.i.viri nomen.Sillius.viij.puni.hinc tibur catilletuum.Chratis chratidis flu.calabriæ. Ouid. xv.met.Chratis & hinc ſibaris noſtris conterminus oris.De alio eiuſdẽ nominis prima breui dixit in.iiij.de põto,huc lycus,huc ſagaris,pœnuſq; hipaniſq; chratiſq;.Cratis.is. Vergil.primo Geor.arbuteæ crates & myſtica vannus iacchi.Crater crateris.Idem in.i.ęñ.crateres magnos ſtatuunt,& vina coronant. Clatrus.i.Hora.in poe.obiectos caueę valuit ſi rũpere claros.Frater.tris. Ver.i.ęñ. frater vt æneas pelago tuus omnia circũ. Fatum.i.quod ideo producit,quia a participio huius verbi faris vel fare deriuatur.Gratus.a.ũ.a quo deriuatur gratia gratulor & grator.Verg.populus alcide gratiſſima vitis iaccho.Latus.a.um.quod videtur eſſe participium a fero,atq; ideo producere primã.Idẽ.i.ęñ.littoraq; & late populos ſic verticẽ cęli Laterna.æ.quod licet a latẽdo deriuatur,nihilominus primã producit.Mart.Dux laterna viæ nunquid ſum fuſcior.Lotona.æ.Vergilius primo.ęneidos. Latonæ tacitum pertentant gaudia pectus.Mater matris.Idem in eodem:cui mater media ſeſe tulit obuia ſylua.Materia materię.Idem.ij.eneidos:iacet omnis ad vndam materies.Maturus.a.um.Idẽ in buco.maturæ vinitor vuæ. Matutinus matutina matutinum.Idem in.viij.ęneidos.Et matutini volucrũ ſub culmine cãtus.Natus.i.pro filio,nata pro filia,natalis,&natura ideo producunt,quia a participio natus nata natum deriuantur.Pratum.i.Verg.in buc.huc ipſi potum venient per prata iuuenci.Patagia.æ.fluuius Siciliæ.Vergi.iij.ęñ.viuo pręteruehor oſtia ſaxo patagię.non patagia,vt dicit Serui.& poſt illũ fere oẽs,ſed patagiæ. vt ge.merula.Saturnus.i.Idẽ.j.Georg.frigida ſaturni quo ſeſe ſtella receptet.Statera.æ.qđ nomen Verulanus dicit primã producere,nõ perſuadet mihi:cum Mart. libr,x.in carmine phaleutico ſcribat,nõ ergo eſt manus iſta,ſed ſtatera.Vates.tis.& ab eo deriuata vaticinor & vaticanus & vaticinium.Ver.iiij.ęneid.heu vatũ ignarę mentes,quid vota furentẽ? Iuuena.& vaticano fragiles de monte patellas. ¶A.ãte.u.conſonantem breuis eſt,vt auis, tametſi ab a & via cõpoſitũ videatur,quemadmodũ & auius.a.ũ. ſed hoc producit,illud vero breuiat.Verg.ij.Georg. Auia tũc reſonant auibus virgulta canoris.Claua.æ.Clauis.is.atque ab vtroque clauiger tam is qui clauam,quam qui clauem gerit.Ouid.xv. metamorph.clauiger alloquitur lapidoſas eſaris vndas.Clauus.i.Vergil.v.æneidos, hortaturque viros,clauũque ad littora torquet.& Iuuena.clauus mihi militis heret.Dauus.i.Hora.intererit multũ dauus ne loquatur,an heros.Dauid quoque.Sedulius in paſchali produxit dicẽs,cæcatos clamare viros.fili inclyte.Dauid.Nos tamen lib.ij.breuiauimus cũ in tertia declinatione ſcripſimus,noſtri dixere dauidis.Flauus.a.um.Verg.primo Georg.Flaua ceres alto nę quicquã ſpectat olympo.Gnauus.a.um.Ouid.primo de põto, det mihi formoſa gnaua iũuenta manu.Inde ignauus.a.um.Verg.hyems ignaua colonis.Gauiſus.a.ũ. Propertius,non ita Dardanio gauiſus atrida triumpho.Lauinia lauinię.lauiniũ.i.Verg.vij.ęneidos, & iuxta genitorem aſtat lauinia virgo.Idẽ in primo.Italiam fato profugus lauinaque venit. Idem tamen in eodem breuiauit dicens.Imperio explebit,vrbẽque a ſede lauini transferet.Mauors mauortis.Ouid.ſexto metamorphoſeos,cecropia palas ſcopulum mauortis in vrbe. Ouidius, ſic ego,ſic poſita dixit mihi caſſide mauors.Vergil.tertio æneidos,terra procul vaſtis colitur mauortia campis.Mauis ſecunda perſona ab eo quod eſt malo ideſt magis volo.Horatius primo ſermo.an tibi mauis inſidias fieri,pretiumq; aluelier ante.Nauis,atque ab eo deriuata nauita & nauigo. Vergil.primo æneidos,nauibus infandum amiſſis vnius ob iram.Idem.vj.ęñ.nauita ſed triſtis nunc hos nunc accipit illos.Idem quoque.i.ęneidos,tyrrhenum nauigat æquor.Pauo pauonis.Claudianus,patricius roſeis pauonum ventilat alis.Iuuena. & crudum pauonem in balnea portas.Prauus praua prauum.Horatius in poeti.non magis eſſe velim, quam naſo viuere prauo.Suauis.e.Vergilius.in buc.Suaue rubens hyacinthus.

E Ante.b.breuis eſt,vt trebia trebię.nebris nebridis.Hęc duo poſuimus, quia trebiam cum trebula Seruius cõfundit,hãc itaque poſuimus in exceptione,illam vero pro regulę exemplo. Nebula nebulæ,ebulus ebuli,lebes lebetis,ebenus ebeni.Gehenne.arũ.Auſonius,& Lucanus breuiant.Idem tamen Auſonius produxit dicens,niguida pyrenes & pinea gehennarum. Hebrus quoque breuiat.Seneca in Oeta,& hydra vires poſuit & notos Hebro.Vergilius poſitione produxit dicens, volucremque fuga præuertitur hebrum.Producunt vero Creber.a.um. Verg.quinto ęneidos,creber vtraque manu pulſat verſatque dareta Crebrenꝰ.i.flui.Ouidius.xj.metamorpho.aſpicit Heſperien patria crebrenida ripa.hoc eſt crebreni filiã.Debeo & debilis ideo producunt,quia a de prępoſitione & habeo. es. cõponũtur,vt ſupra dixit. Flebilis quoq;,quia ſequitur proportionem verbalium in.ebilis.deſinentium, vt delebilis.explebilis,& quod modo diximus debilis.Gleba glebœ.Vergilius.i.ęneid.terra antiqua potens armis atq; vbere glebæ.Hebe hebes.Ouid.ix:metamorpho.hoc illi dederat iunonia muneris hebe.Rhebus.i. nomen proprium equi apud.Verg.x.æñ, Rhebe diu,res ſi qua diu mortalibus vlla eſt.ſunt qui per.oe.diphthongon ſcribant rhœbus.

Sebethus.i.flu.Papi.pri.ſylua eubois & pulchra gaudens ſebethus a lumna. inde Verg.vij.ēn.ſebethis.idis.fecit dicēs.Oebale,quem generaſſe telō ſebethide nympha. Trebula.æ.opp.in agro reatino,& eiuſdē nominis iuxta cruſtuminū colonia Romanorū.Mart.v.epigra.humida qua gelidas ſubmittit trebula valles,& iterū in diſtichis,Trebula nos genuit,cōmendat gr̄a duplex.Thebę.arum.pro bœctiæ vrbe,vnde eſt thebanus & thebe.es.vrbs Aegypti,& vnde thebeꝰ.Ebrius.a.um.& febris.is.ideo ſuſpicamur

Sebethꝰ ſebethi. Trebula trebulę. Thebę thebarum. Thebe thebes. Imo omnia greca, quæ per eta ſcribuntur.

E.ante.c.breuis eſt, vt ſecus pecus. Producūt vero Secius pro minus ſecurus ſecura ſecurum. Greca quoque, q̄ p eta ſcribūtur, omnia, pducūt. vt Echo echus. Cecubū.i. Lechytus.i. Theca.ę. Et ab eo cōpoſita. vt Dactylotheca. Pynacotheca

E.ante.d.breuis eſt.vt ſedeo.es. pducūt vero Credo.is. Cedrus.i. Cedo.is.ceſſi. Pedo.is. ſedulꝰ.a.ū. ſedes.is. ſeditio.onis. Et græca, q̄ p eta ſcribūtur. vt Medea.æ. media.æ. rheda.æ.

E.ante.f.breuis eſt.vt Nefas, nefandus, nefarius.

E.ante.g breuis eſt.vt Lego.gis. Rego.gis. Tego.is. Producūt vero Lego.gas. Pegaſꝰ.i, Regula.æ. Regulus.i. Regina.æ. Rhegiū.ij. Tegula.æ.

E ante.l.in diſſyllabis lōga ē.vt Chela.ę. Breuiāt vero Chelys.ys. Celer.is.e. Gela.æ. Gelu indeclinabile. Lelex lelegis. Helix .licis. Et a meli, hoc eſt, melle. & a melan, quod eſt nigrum, cōpoſita & deriuata. vt Melilothos.i. Melāthiū melāthij. ſcelꝰ.eris. Telon.onis. Velim.is.velit.

productā habere primā:quia ſemp lōgę reperiuntur.Nebris vero primā breuiat,quia per e pſylon ſcribitur a grecis,quod ſi in carmine longa reperitur,illud erit poſitione nō natura,vt Frāciſcꝰ maturātiꝰ putauit.¶E.ānte.c.breuis eſt,vt ſecus pro aliter.pecꝰ.oris.vel pecudis.decet.iecur. Echiō vero vnꝰ ex ſuperſtitibus terrigenis apud Ouidium breuiat.iij.meta.Et cognominis eiuſdē apud Iuuena.Accipis vxore,de qua citharœdꝰ echiō apud eundē tñ Ouid.v.meta productum legitur : echionq; ſagax quōdā vētura videre Producūt vero Secius. Verg ij.geor. indulge ordinibus,nec,ſeciꝰ omnis in vnguē.Secꝰ tñ,vt diximus,breuiat.Idem.xij.æn.haud ſecus accenſo gliſcit violentia turno.Securus.a.um.ideo producit,quia a ſe & cura cōponitur,vt ſit ſecurus,qui eſt ſeorſum a cura. Mecum,tecum,ſecum quia componūtur ex me te,ſe.Græca vero per.eta.omnes producūt.vt Echo.us.Perſiꝰ,reparabilis aſſonat echo. Cecubū.i.Mart.cecuba fūdanis generoſa coquuntur amyclis.Theca.æ. & a theca compoſita,vt bibliotheca,dactylotheca.pinacotheca.Mar.ruris bibliotheca delicati.Cecrops vero primā habet mediā. Lucre.finibus in cecropis funeſtos reddidit agros : niſi legas finibꝰ cecropijs extrita.s.litera.Producūt etiā q̄ per diphthongon ſcribūtur. vt cæcus,grecus,mœchus,œconomꝰ.¶E.ante.d. breuis eſt.vt ſedeo.es.cedo ꝓ dic. Producūt vero credo credis,quod a cretum & do cōponitur. Vergi,ſexto æneidos,præpetibus pennis auſus ſe credere cœlo.Cedrus.i.Perſius. & cedro digna loquuti.Horati.breuiauit dicēs:poſſe linenda cedro.Cedo cedis ceſſi. Vergilius in bucoli. omnia vincit amor,& nos cedamus amori.Cædo.is.cæcidi.per.æ.diphthōgō ſcribitur.Cedo vero pro dic,vt diximꝰ primā breuiauit.Iuuenalis,poſt minor & aliam credas,cedo ſi breue parui.Pedo.dis. Martialis, pedere te malim,nāque hoc neque inutile dicit.Sedulus.a um ſedo.as.ſeditio.onis.ideo producūt,quod a ſe & dolus,primum a ſe & do das,ſecundum a ſe & itio,tertium interpoſita.d.euphonię cauſa componuntur. Pędor vero,& pędia.&.pædico.as.q̄ a pes,quod eſt puer grece deriuātur,ideo producūt,quia.ę.diphthongon habent.Et greca quę per.eta.vt Oui.in epiſ.medeę.medea forē quod ſi quis ab alto. Et inde medus.i.& media regio,& medica herba,& medicū pomum.Rheda quoque,nam greci ſuū eſſe putāt cum tamen Quint.dicat Gallicum eſſe.Iuuena.hic dum tota domus rheda componitur vna.¶E.ante.f. breuis eſt.vt nefas:& inde nefaſtus,nefariꝰ,& nefandus.¶E.ante.g.breuis eſt.vt lego.is.rego.is.tego.is. Tegmeſſa quoque breuiat.Hora.Forma captiuę dn̄m tegmiſſę.eſt enim ſapphicum carmē.Oui.poſitione produxit dicens,odimus & mœſtae,tegmeſſam diligat aiax.Producūt vero lego.as.pro eo quod eſt legatum aliquo mittere,& teſtamēto preter ſolidā hæreditatē aliquid alicui relinquere.Pegaſus.i.equꝰ alatus.Oui.iiij.metamor.pegaſon & fratres matris de ſanguine natos.Regula.æ.tametſi a rego.is.d'riuetur,in quo(vt diximus)prima breuiatur. Ver.in moreto,nec ſumptus erat illud opus,ſed regula curæ. Regulus & regina ideo primam producunt,quod a rege deriuantur,in quo prima longa eſt cremento. Sedulius breuiauit primam reguli dicens,poſt regulus nato quidam moriente rogabat. Rhegiū rhegij. brutiorum ciuitas.Ouidiꝰ.iiij.metamor.liquerat & zanclē aduerſaque mœnia rhegi.Tegula.Iuuenalis, vltimus ardebat,quem tegula ſola tuetur.¶E.ante.l.in diſſyllabis longa eſt.vt chela.æ. Verg.pri.geor. Que locus erigonē inter chelaſque ſequentes.Breuiant vero chelys.ys.Ouid.in epiſto.ſapphus,inde phœbo chelyn communia munera mittam.Celer celeris.e. Vergilius quinto æneidos.pro tinus æneas celeri certare ſagitta.Vela.æ.ciuitas & flumē Siciliæ.Vergilius tertio ęneidos,immaniſque gela fluuij cognomine dicta.Gelu indeclinabile,ſiue gelum geli.Lucre.libro ſexto.dimittit quaſi ſępe gelū,quod cōtinet in ſe.Lelex lelegis.Ouid.viij.metamorpho.illa troezenius heros parte lelex alia. Helix helicis, hederæ ſpecies,de qua Plin.libro.xvi.eſt candida & nigra hedera,& tertia,quę vocatur helix, cuius prima ſyllaba breuis a Theocrito ponitur in primo edyllio.Et a meli,hoc eſt,melle compoſita & deriuata.vt melimelum,melilothos,melos.Martialis,infanti melimela dato fatuaſque mariſcas.Ouid.iiij.faſtorū : pars rorem,pars melilothon amat. Lactantius de Chriſti reſurrectione,fitq; repercuſſo dulcior aula melo. Homerus tamen in Hymnis primam produxit.vt illud Perſij,cantare credas pegaſeium melos.etiam defendi poſſit autore Homero,vt Hermolaus in fine.xxxij.lib.natura.hiſto.dicit. Et a melan, qđ interpretatur niger.vt Melanthion,Melāpus.Columel.Melanthia grata cymino. Ver.iij.geo.phyllirides chiron amithaoniuſque melāpus.Scelus ſceleris.Iuuenalis:quod ſcelus admiſit? quæ nam hic culpa puellę eſt? Telon telonis. Vergilius ſeptimo æneı.Oebale,quem generaſſe telon ſebethide nympha fertur. Velim velis velit.Luca in primo.Accipiam cirrhea velim ſecreta mouentem.

Velut veluti.Et nõina polyſyllaba.vt melior Producũt vero belua.ę,Delibutus.a.um.Delíciæ.arũ.Delubrũ.i.Eliſiũ.ij Electrũ.i.Helios.& ab eo cõpoſita,vt Heliades.Peligni.orũ. peluſiũ peluſij peliõ.ij.pelias.adis.Pelamis.dis,Spelũca.æ.Spelæũ.i.Telephꝰ.i.Telegonus.i. Telemachus.i.Telemus.i.Velabrum.i.

E.ante.m.breuis eſt.vt Emo emis.producunt vero.Crementum.i.Demũ aduerb. Demo.is.Et a demos cõpoſita.vt Demoſthenes. Emathia emathiæ.Emolumentum.i.Eminꝰ aduerb.Femen.is.Et ab emis,quod eſt ſemis,cõpoſita.vt Hemina.æ.Hemiciclus.i.Nemo.inis.Phemonoe.es.Remus.i.Schema.atis,& a ſemis cõpoſita,vt ſemita.æ.Temo temonis.

E.ante.n.lõga eſt vt Vena venæ Veneo venis. Breuiant vero bene aduerbium.Benignꝰ a.ũ, Enyo.us.Enipeus.i.enim cõiunctio.Feneſtra feneſtræ, & agenes,quod interpretatur genus. & a Gennes deriuata & compoſita.vt Geneſis eos.Genus,eris,Menalippus.i.menapi.orum menãder.i.Phrenitis.is.penes præpoſitio.Penitus aduer.Penetro.as.Penates.iũ,penꝰ.us .vel. oris.Senex.is.Seneca.æ.Senõ.onis.Sthenalaꝰ.i. Teneo.es.Tenor.oris.Tenuis.e.Tenꝰ p̄poſitio

Velut & veluti.Vergil.pri.æñ.at veluti magno in populo cũ ſæpe coorta eſt.Et nomina polyſyllaba. vt melior ſiue ſit comparatiuũ, ſiue proprium viri.Mart.En vocant ad cœnam melior te claſſice rectã. Producunt vero bellua.æ.quãquã ſunt,qui per.æ.diphthongõ,ſunt,qui per duplex.l.ſcribãt. Iuuenalis,nimirum conſtat leuiori bellua ſumptu Delubrum . Vergili.ij.æñ.hic primum ex alto delubri culmine telis. Eliſium.ij.Idem lib.vj.mittimur eliſium & pauci læta arua tenemus. Electrum.Idem in buc.pinguia corticibus ſudent electra myricæ.Idem tñ. viij. æñ.liquidove poteſtur electro dixit prima breui & in cyri.lachrymoſo parauit electro. Helios,id eſt,ſol cum cõpoſitis.Mart . flentibus heliadum ramis.Pelegni orũ.Marti . nõ hęc pelignis agitur vindemia pręlis.Peluſiũ vnde peluſius.a.ũ.& peluſiacus.ca.cum. Idẽ in diſticho:accipę niliacã peluſia munera lentem.Verg.j.geor.nec peluſiacę curam aſpernabere lentis.Pelion.ij.Luca.in.vi. peliõ opponit radijs naſcẽtibus vmbras.Silliꝰ tamẽ. iij.puni.breuiauit. Oſſaqꝫ cum pelio cũquæ hemo ceſſerit o thrys.Sunt,qui nõ pelio,ſed imido legant apud Papi pelias.adis.Oui.de reme,vulneris auxiliũ pelias haſta tulit.Pelamis.idis.Iuue.& vas pelamidũ aphrorum Spelunca.æ.quę dicitur græce ſpelæũ.i.Ver. vj.ænei.ſpelunca alta fuit, vaſtoqꝫ immanis hiatu. Idem in buc . certum eſt in ſiluis inter ſpellæa ferarum.Selibra.ę.Marti.ſaturnalicię ligulam miſiſſe ſelibrę. Telephus.i.Iuue.telephus.aut ſummi plena iam margine libri. Thelegonus.i.Ouid.de põto Telegoni vepa rens vertendis nata figuris. Telemachus.i. Horat.haud male telemachꝰ proles patiẽtis vliſſi.Telemus.Ouid.xiij.metam. telemꝰ eurymides,quẽ nulla fefellerat ales.Velabrũ.i. Hora.ij.ſermo cum velabro omne macellũ.

¶E.ante.m.breuis eſt.vt emo.is.fremo.mis. femur.oris.nemus.oris.Producunt vero crementum.atque ab eo compoſitum incrementum.Verg.in buco.chara deum ſoboles magnum iouis incrementum.Demum aduerb. Idem.vj.æñ.ſic demum lucos ſtygios regna inuia viuis.Demo.is.propterea primam produxit,quod a de prępoſitione & emo cõponitur.Compoſita quoque a demos,quod interpretatur populus.vt Demoſthenes,Democritus,Demophoon.Iuue.eloquium & famam Demoſthenis aut Ciceronis. Emathia.æ. Verg.pri.geor.emathiã & latos hemi pingueſcere campos.Emolumentũ.i.Iuu nullus in vrbe locus,nulla emolumenta laborũ:Eminus aduerb.Ouid.xiij.metamorpho.eminus ingenti reſupinum vulnere fudi.Femen feminis.nã qd' Seruius illud.Verg.x.ęneidos legit,ocyus enſem eripit a femine.magis placet,vt cum Priſciano legamus, ocyus enſem eripit a femore,quoniã hoc primam breuiat.illud vero producit eandem.Ab hemis quoqꝫ compoſita & a ſemis quod ab hemis interpretatur aſpiratione mutata in.s.vt hemina heminę.hemitriteus.i.ſemideus.ſemiuir.i.Perſius,fregerit heminas areti ædilis iniquas.Mart.vir tongilius male dicitur hemitriteo. Oui.pri.metamor.ſunt mihi ſemidei,ſunt ruſtica numina fauni. Vergilius quarto æneidos, & nunc ille paris cum ſemiuiro comitatu.Hemus hemi.Vergilius primo georgicorum, emathiã & latos hemi pingueſcere campos.Nemo neminis.Idem nono æneidos,turne quod optanti diuum promittere nemo.Phemonoe.es.Luca.in quinto.Phemonoẽ errore vagã curiſque vagantem.Remꝰ remi, quo nauis impellitur.Vergilius primo æneidos,franguntur remi,tum prora auertit,ab vndis.nã pro Romuli fratre primam breuiat.Idem in eodem,cana fides & veſta,remo cum fratre quirinus.Schema ſchematis,quoniã per.e.longum a græcis ſcribitur.Et a ſemis(vt diximus)cõpoſita,vt ſemita. Vergilius quarto æneidos,caſtigatque moras,opere omnis ſemita feruet.Temo temonis.Vergil'.pri.georgicorũ,huic a ſtirpe pedes temo protentus in octo.¶E.ante.n.longa eſt.vt vena venæ.veneo venis. Vergilius quarto ęneidos,vulnꝰ alit venis.Iuuenalis,ſummula ne pereat,qua vilis teſſera venit.venor venaris.Breuiãt vero bene & benignus.a.um.Horatius,ſi bene te noui.Idem,quippe benignus erat.Enyo enyus.Martialis, cum dubitaret adhuc belli ciuilis enyo.Enipeꝰ.i.Luc.in ſexto.ſanguine Romano, qua turbidꝰ ſubit enipeus.Enim coniunctio.Vergilius,hic tibi fabor enim quãdo hęc te cura remordet.Feneſtra.æ.Iuue. cũ pateãt altæ caligãteſque feneſtrę. Et a genes ſiue gennao compoſia & deriuata,vt Geneſis.archigenes.genius.genero,genus.Phrenitis.Iuuen.cum furor haud dubius,cũ ſit manifeſta phrenitis.Penes p̄poſitio.Hor. quẽ penes arbitriũ uis eſt & norma loquẽdi.nã pene aduerb.primã p̄ducit. Ver.pri.penituſqꝫ procacibus auſtris.Penetro.as.Idem in.vij Dardanus idęas phrygię penetrauit ad arces.Penates. Idẽ in pri.ilium in Italiã portãs victoſqꝫ penates.Penus.us.vel penoris.Idẽ in eodẽ:cura penũ ſtruere.Hor.i.epi: portat frumẽta penuſqꝫ.Senex.is.vñ ſenior & ſenectꝰ.Idẽ in.vj.iã ſenior ſed cruda deo viridiſqꝫ ſenectꝰ. Seneca.cæ.Iuue.a Seneca q̃ Piſo benꝰ,q̃ Cotta ſolebat.Senõ.onis.Luca.in.j.nos primi ſenonũ motꝰ cymbrũque furentẽ Sthenelus.i.Verg.therſandrus,ſthenelusque duces & durꝰ vlyſſes.Teneo.es.Idẽ in.j.ſed mihi ſorte datũ,tenet ille immania ſaxa.Tenor.oris.Ver.aliũ ve habuiſſe tenorẽ.Tenuis.e.Idẽ in.iiij.ge. in tenui labor,at tenuis nõ gloria,ſi quẽ.Tenus p̄poſitio.Idem in.ij.ęneid.capulo tenus abdidit enſem.

Venafrum.i.Mart.hęc tibi Cãpani ſudauit baccha venafrũ.Venafrãnus.Iuue.ipſe venafrano piſcem pro fudit oliuo.Venilia,æ.Verg.x.æñ.cui pilũnus auus,cui diua Venilia mater.venetus.a.um.Iuuena.côten tuſque illic veneto craſſoque cuculo.Venus.eris.Verg.i.ęñ.ſic venus & veneris cõtra ſic filius orſus.Ve nia veniæ.Idem in quarto.Tu modo poſce deos veniam ſacriſque litatis.Venetũ.i.Idem in pri.occultũ inſpires ignẽ,fallaſque veneno.Venio,is.Idẽ in quarto:audiã,& hæc manes veniet mihi fama ſub imos.

Venafrum venafri.Venilia veniliæ.Venetus veneta venetum.Venia veniæ.Venꝰ veneris. Venenum veneni.Venio venis.Xeniũ xenij.

E.ante.p.breuis eſt.vt lepus leporis.Nepa nepæ. Producunt vero cepa cepę.Cephiſus cephiſi. Epirus epiri.Repo repis.Sepes ſepis.Sepia ſe piæ.

E.ante.q.breuis eſt.vt Nequeo nequis.neqꝫ.Pro ducũt vero Nequam.Nequicia.æ.Nequaquã. Nequis:Sequana.æ.

E.ante.r.breuis eſt vt Serum ſeri.Herꝰ heri.Pro ducũt vero Beryllus berylli.Beritus beriti.Ce ruſa ceruſæ.Cerinthe cerinthes.Cera ceræ.Cle rus clerĩ.Eridanꝰ eridani.Eretum ereti.Eruca erucæ.Feralis.e.Ferõia feroniæ.Feriæ feriarũ. Geriones gerionis.Hæres hæredis.Heros he rois.Herodes herodis.Meriones merionis.Ne ritos neriti.Neres neris.Nerio nerieĩs.Pera pe ræ.Pero peronis.Serus ſera ſerum.Seres.um. Spero ſperas.Seria.æ.Seria ſeriorum.Theron theronis.Thera theræ.Tereus terei.verꝰ vera verum.Veratrũ veratri.Verona veronæ.Et a xeros,hoc eſt ſiccus compoſita.vt Xerampeli nus.Xerolophus.xerolibya.

Xenius,quod interpretatur hoſpes,vnde xe nium & proxeneta.Mart.omnis in hoc gra cili xeniorum turba libello.Idem:vaciniorũ proxeneta ſartorum.Eſt enim trimetrum iã bicum.inde quoque axenos.i.in hoſpitalis. ¶ E.ante.p.breuis eſt.vt lepus,oris.epulũ.i. Producunt vero Cepa.æ.Verg.cepa rubens ſectique famen domat area porri.Cephiſus i.Luca.in iij.quos impiger ãbit fatidica ce phiſus aqua.Epirus.i.Ver.iij.æñ.littoraque epiri legimus.Repo.is.Horat.in poe.verum opere in longo fas eſt irrepere ſomnum.Re pens tamen & repentinꝰ & repẽte,quę a re po videntur deriuata,primam breuiãt.Oui. pri.faſt.Bina repens oculis obtulit ora meis Sepes.pis.Verg.in buc.hinc tibi quæ ſemper vicino ab limite ſepes.Sepia.æ.Perſiꝰ,nigra quod infuſa vaneſcat ſepia lympha.¶ E ãte q.breuis eſt.vt equus equi.ſequor.eris.ne queo.neque.Producunt vero nequam,& ab eo deriuatum nequitia ſiue nequities.Hora. ij.ſermo.illũ aut nequities aut vatri inſcitia iuris.Nequicquam.Verg.ij.ęñ.ſed quid ego aut hæc nequicquam ingrata reuoluo.Neqs nequa nequod vel nequid.Idem in.iij.hic ti bi nequa moræ fuerint diſpẽdia tanti.Sequa na & ſequani populi Belgarum illius flumi nis accolæ.Lucanus in pri.optima gẽs flexis in gyrũ,Sequana frenis.¶ E.ãte.r.breuis eſt. vt ſerum.i.Verg.iij.geo.acremque molo ſũ paſce ſero pingui.Serus,a.um,ꝓducit:vt ſta tim dicemus.eodem modo herus.i.primam breuiat,heros herois eandem produxit.Pro ducunt vero Beryllos.i.Iuuenalis,heliadum cruſtas & inęquales beryllos.eſt enim ſpon deus in quinto loco.Sillius ſecũdo punicorũ,& ſolitum digito beryllon aderat ignis.Prudentius tamen in pſycomachia breuiauit dicens.hinc tibi ſaphirum ſociauerat,inde beryllum.Beritus.i.vrbs phœnicię Vulpiani iure conſulti patria.Priſc.in perihegiſi,antiquamqꝫ tyron beriti & mœnia gratæ.Ceruſa ceru ſæ.vnde ceruſatus ceruſata ceruſatũ.Mart.& ceruſata candidiora cute.Idẽ alio loco,ceruſata timet labul la ſolem.Cerinthe.Vergilius tertio georgicorũ,trita meliſphylla & cerinthe ignobile gramẽ.Cera ceræ: quod ideo producit,quia per.e.longum ſcribitur a gręces,a pleriſque tamen latinorum per.æ.diphthon gon.Cleros quoque quod interpretatur ſors a gręcis per.e.longum ſcribitur.Eridanus.Vergiliꝰ quarto georgicorum,eridanus,quo non alius per pinguia culta.Eretum ereti.Idem ſeptimo ęneidos:ereti manꝰ omnis oliui fereqꝫ mutuſqꝫ.Eruca erucę.idem in moreto,intibaque & venerem reuocans eruca moran tem.Feralis ferale,tametſi a ferus fera ferum deriuari videtur.Ouidius.xv.metamorphoſeos,ferali mu tat cũ Papilione figurã.Feronia feroniæ.Horatius primo ſermo.ora manuſque tua lauimus feronia lym pha.Geriones gerionis.Vergilius ſeptimo ęneidos,& forma tricorporis vmbrę geriones.Hęres hęre dis.Martialis,hæredem Fabius Labienũ ex aſſe reliquit.Heros herois.Verg.primo æneid,littora trina crio,dederatquę abeuntibus heros.Meriones merionis.Ouid.xiij.metamorphoſeos,nec minus Idome neus patriaque creatus eadem meriones.Nereus.Vergilius in buc.Tum durare ſolum,& diſcludere ne reaponto.Neritos neriti.Vergilius tertio ęneidos,& neritos ardua ſaxis.mons eſt ithacę.Neris,is.mõs eſt argiuorum.Papinis quarto theba.Neris & ingenti turritæ mole cleonæ.Nerio.enis.vxor martis cu ius primam multi produxerunt,Gellius tamen duodecimo noct.atica.dicit eos qui probe loquuti ſunt primam breuiaſſe,nam & nero,cum quo ſymbolum habet,primam breuiauit.Pera peræ.Martialis in diſticho.cuius titulus eſt pera:dormiat & tetrico cum cane,pera rogat.Pero peronis.Verg.ſeptimo ęne idos:inſtituere,pedis crudus tegit altera pero.inde peronatus.i.perone calceatus.Serꝰ ſera ſerũ.Idẽ in.iiij. feraque terrifici cecinerunt omnia vates.Seres populi,vnde ſericus.a.um.Idem ſecundo georgicorũ:vel leraque vt folijs depectãt tenuia.Spero ſperas.Idem primo ęneidos,at ſperate deos memores fandi atqꝫ nefandi.Seria ſeriæ,Perſius,ſub raſtro crepet argenti mihi ſeria dextro Hercule.Seria,orum.& ſerio ad uerbium,i.d eſt,non iocoſe.Horatius primo ſermo.ſed.tamen amoto quęramus ſeria ludo.Thera therę vrbs prope ſyrtem minorem in Aphrica Callimachi poetę patria.de qua dicit ipſe:nomine Calliſto fue rat,ſed poſtmodo thera dicta fuit tellus vrbis origo meæ.Tereus terei.Vergilius in buccolicis,aut vbi mutatos terei narrauerit artus.Verus vera verum.Idem in tertio ęneidos:vera ne te facies:verus mihi nuntius afers.Veratrum.i.Perſius:ebria veratro,non quicquid denique lectis.Verona veronę.Ouidi. Mantua Vergilio gaudet,Verona catullo.Et a xeros,quod interpretatur ſiccus.a um.compoſita,vt xe rolophus,xerolibya.xerampelinus,a,um.Iuuenalis,& xerampelinas veſtes donauerit illi.

¶E.ante.s.longa est:vt theseus.i.rheseus.i.Breuiant vero sesostris.is Luca.lib.vij.venit ad occasum:mūdique extrema sesostris. Vesul⁹.i.Ver.x.ęn.actus ad permultos vesulus,que pnifer.annos. Veseu⁹.i.Vergil.ij.geor.tale diues erat capua,& vicina veseuo.dicitur quoque vesuuius ; & per abscisionē vesuius. Mar.in ij.Hic est pāpineis viridis modo vesuius vmbris.Ctesiphos primā pduxit,tū per regulā:tū quia apud græcos per.eta.longū scribitur.Sidonius tñ appollinaris breuiauit dicens,hęc tessera castris in Ctesiphonta datur.¶E.ante.t.producitur,vt beta.æ.bethis.is.seta.ę.meta.ę.Breuiāt vero etiam coniunctio siue aduerbium affirmandi Vergilius in buco.illum etiam lauricę, etiā fleuere myrice.Fretum.Idem in eodem opere,in freta dum fluuij current,dum mōtibus vmbrę.Getes.æ.Luca.in pri.hinc dacus premat,inde getes. Etruria.ę. Etruria licet ab ęthra vel ab ethria oppido duci videatur,nō tamē per.th.nec per.t sed ad hūc modū scribi solet etruria,& etrusc⁹ p.e.breue in principio.Martia.quātū sollicito fortuna parētis etrusco.Ver.ij.ge.hāc rem⁹ & frater sic fortis etruria creuit.Meto metis.Idē in quarto, purpureosq; metūt flores,& flumina libāt. Metuo metuis,atque inde metus.Idē in buc. nec sæuos metuent armenta leones.Metallū metalli.Ouidius.x.metamor. grauidamque amathunta metallis.Metaurus.i. Lucā.in.ij. in læuum cecidere latus veloxq; metaurus. Et composita siue deriuata a metros, vt metreta.æ.geometra.æ.dimeter.a.ū.Martia.plurim⁹ hispanas mittet mihi nauta metretas.Iuuenalis. Grammatic⁹.Rhetor. Geometra. Pictor Aliptes.Sūt,quia alia ratione legāt geometres.Composita quoque a meta prępositione græca,vt metaplasm⁹.i.metaphora.æ. metamorphosis.Retro.Ouid.v.metamor.acta retro naris medioq; est fixa palato. Tetricus.a.um.a.tetrico monte sabinorū.Ver. vij.æñ.qui tetricæ horrentis rupes,montēq; seuerum.Martia.& quamuis tetrico tristior ipsa viro.Thetis idis.p matre Achillis.Ver. quinto ęñ .leua tenet thetis & milite panopeaque virgo.scribunturque per.th.in principio,& per.i.iota in secunda. Tethys vero per.t. subtile in principio,&.t.aspiratum in secunda.&·y.psilon,pro vxore Oceani primam habet indifferentem:breuē apud Vergilium in buco.quæ tentare tethyn ratibus,quæ cingere muris.longam apud Lucan.in primo tethios vnda vagæ lunaribus æstuat horis.Idem in secūdo:oceanus mea signa tenet,tethynque fugacem Et a tetra,quod interpretatur quatuor,composita.vt tetrarcha.æ.tetrastichū.i.Horat.primo sermo.modo reges atque tetrarchas. Veto vetas.Vergi.iij.ęneidos, farique vetat saturnia Iuno. Vetus.eris. idē in quarto,agnosco veteris vestigia flammę. Veternus.i.Idē primo georgicorū:nec torpere graui pass⁹ sua regna veterno.Et habentia.p.ante.e.vt peto petis.petra petræ.Petrus petri:petrinus.a.um.Seduli⁹ in paschal.forte petri valide torrebat lampadis ęstu febris angela socrum.Horatius pri.epistola, intermintur nas sinuessanumq; petrimum.¶E.ante.u.consonantem longa est.vt leuus.a.um.leuis.e.quod a plerisq; per.æ.diphthōgō scribitur ad differentiā leuis,quod significat non grauem,in quo prima syllaba breuiatur,vt statim dicemus.Breuiant vero breuis & breue. Vergilius primo æneidos:in breuia & syrtes vrget miserabile visu.Leuis pro non grauis.Idem in buc.ante leues ergo pascentur in æthere cerui.Seuer⁹.a.ū.Vergilius in septimo eneid.qui tetrici horrentis rupes montemque seuerum.

E.ante.n.lōga est:vt These⁹ thesei . Breuiāt vero Sesostrie.is.Thesis.Vesulus.i.Veseuus veseui. Vesuuius vesuuij.

E.ante.t.producitur.vt meta metæ.Thetys.yos. Breuiāt vero etiam coniunctio : Fretum freti. Getes getæ.Hetruria.æ.Meto,metis.Metuo. metuis.Metallum.i.Metaur⁹ metauri.Metopon.u.Et.a.metros siue meta cōposita & deriuata.vt metreta.metaphora . Retro aduerbiū. Tetricus tetrica tetricum.Thetis thetidis,& a tetra composita.vt tetrarcha.veto.as.vetus veteris.veternus.i.Et habentia.p.ante.e.vt petra petræ.peto petis.

E.ante.u.cōsonātē lōga est.vt leuus.a.um.leuis & leue.p tersus & planus.Breuiāt vero breuis & breue.Leuis & leue.p nō grauis.Seuer⁹.a.um

I Ante.b.breuis est.vt liber libri.Producunt vero Fibula fibulæ,Hibernus hiberna hibernū. Ibis ibidis . Liber liberi pro bacho & homine libertatē habēte.Libethrū op. Libo libas Libū.i.Scribo scribis Sibilo sibilas.Scibilis.e.Tibia:æ.Tybur.is.tribulū.i.nā tribulus Breuiat viburnum.i.vibex.icis.

I Ante.b.breuis est.vt liber pro cortice siue libro scripto de aliqua re. Vergilius in buc.ne siccum moriens alta liberaret in vlmo.Martialis, cum tibi parue liber scrinia nostra vacent.Producūt vero fibula.æ. Vergi.iiij.ænei.aurea purpurā subnectit fibula vestē.Ibis.dis.Iuu,pars hæc illa pauet,saturā serpētibus ibim Hybernus.a.ū. Ver.iiij.ęñ.qualis vbi hybernam lyciam xantique fluēta. Libanus libani.Sedulius in Pasch.semper habens frondes,& tanquam libana cedrus. Liber liberi,pro baccho . Vergilius pri.georgi.Liber & alma Ceres vestro si munere tellus.Liber libera liberum.& Liberi liberorum pro filijs,& libertas.atis.& reliqua symbolum habentia.Libo libas,& libum.Vergilius primo eneid. oscula libauit gnatæ.Idem in septimo:& adorea liba per herbam . Scribo scribis . Horati.scribimus indocti doctique pœmata passim.Sibilo sibilas:& sibilus sibili.Verg.in bucolicis,nam neque me tantum venientis sibilus austri.Scibilis scibile ex proportione verbalium in.bilis.desinentium,vt audibilis.visibilis.Tybur tyburis.Horatius:Romæ tybur amem ventosus tybure Romam . Tibia tibiæ . Papinius septimo theba.tibia cui teneros suetū producere manes.Tribulum tribuli,instrumentum rusticum.Vergili⁹ primo georgicorum:tribulaque traheque & iniquo pondere rastri.nam pro herba spinosa breuiatur.Ouidius,lolium tribulique fatigant. Viburnum viburni.Idem in bucolicis:quamtum lenta solent inter viburna cupressi. Vibex vibicis.Persius.si puteal multa cautus vibice flagellas . Fibra vero & hibris hibridis,semper producere reperi,cum forte natura breuiant primam.quare(vt alias dixi) quoad nos constiterit esse breuem,in illis prima quasi longa vtemur.

¶I.ante.c.breuis est.vt dicax.acis.quãquã a dico.is.deriuetur, in quo prima quoque producitur,& si
culus.a.ũ.cũ a Sicilia deriuetur,inquo prima quoqꝫ producitur,vt statim dicem⁹.cycnus,siue cygnus vt
scribunt latini.Mart.q̃ capta est alio nuda lacæna cycno.& composita a ciclo.i.circulo.vt cyclobs. Ver.
æñ.lib.iij.manibus fabricata cyclopum.Cyclas.adis.Sene.in tragœdijs.& vasta calpe sonuit,& voce cy
clas.est namqꝫ iãbus.Ichneumon.Mart.delectat marium si

I.ante:c.breuis est.vt Dicax.acis.Siculus.a.ũ.Pro
ducũt vero Dico.is.Ficus.i.Icarus.i.Icon.onis.I
co.icis.Lycas.æ.Lyciũ.ij.Mica.æ.Nice.es.i. vi
ctoria.Phyc⁹.ũtis.op.pica.ę.pic⁹.i.Picẽũ.i.Sica
æ.Sicut cõiũctio.Sicilia.ę.Sicania.æ.Sichæ⁹.i.
Spica .æ Spiculũ.i.Ticinus.i.Trica.ę.Tricẽi
.æ.a.Viceni.æ.a.Vicies&Tricics,Vic⁹.i.Vi
cinus vicina vicinum.

I.ante.d.longa est.vt Idem in genere masculino.
Breuiant vero Cydon.onis.Didymus.i.Didy
me.es.Fidelia.ę.Fidis chorda.Fides.ei.Fidenę
arũ.Gnydos.i.Hydaspes.is.Hydr⁹.i.Idẽ in ge
nere neutro.Idume.umes.Idõeus.ea. idoneũ
Ideo coniunctio.Quidem coniunctio.Video,
vides.Vidua viduæ.

perniciosus ichneumon. Lychas. Ver.inde
lychan ferit extinctum iam matre perẽpta.
Idem tamen produxit alibi dicens : protin⁹
autem & lychan prima agmina turni. Pro
ducunt vero dico.is.Ver.dicite quandoqui
dem in molli consedimus herba.Ficus.i.
Mar.cũ dixi ficus rides quasi barbara verba
Icarus.i. Ver.vj.ęñ.part cõpere in tãto(sine
ret dolor)icare haberes.hinc icarius.a.ũ.&
icariotis.Icõ.onis.quod imago interp̃tatur,
ideo primã producit,quoniã per ei.dipht.a
gręcis scribitur.Ico,is.pro ferio.is.Lucre.ex
hinc corpus p̃pellit & icit.Caper tamẽ pu
tãt breuiare,& apud.Lucr.icit præteritum
esse atqꝫ ideo p̃ducere,qđ duarũ syllabarũ
est.Liciũ.ij.Ver.in buc.terna tibi primũ tri
plici diuersa colore licia circundo. Mica.æ.
Mart.mica vocor,quid sim cernis cœnatio
parua.Nice quoqꝫ,quod interp̃tatur victo
ria,& ab eo composita.vt niceteriũ.ij.nice
ros.otis.Iuu.&ceromatico fert niceteria col
lo.Mart.nymbis ebria nicerotianis.Phycus
phycũtis.Luc.lib.ix.meritũ phycũta ruinas
Pica.æ.Marti.in distichis:pica loquax certa
dominũ te voce saluto.Picus.ci & pro viro
& pro aui. Ver.vij.æñ.Accipimus.fauno picus pater,isqꝫ parentẽ.Picẽs.entis.picenũ.i.picẽtinus.a.um.
Mar.picẽtina ceres niueo sic nectare.Iuu.tũc picẽs accipe dixit.Sica.æ.Mart.quoqꝫ tibi tribuit subula:
sica rapit.inde est sicarius.Hor.primo ser.siquis erat fur,aut sicarius,aut alioqui.Sicut. Iuu.sicut in ã
plexu subitũ & miserabile lõgũ.Sicilia.ę.a quo deriuata tũ producere.tũ breuiare repeiũtur,nã Sicelis
idis.semper producit.Ver.in buc.sicelides musæ paula maiora canamus.Oui.in epist.saphus.sicelidesqꝫ
matres,sicelidesqꝫ nurus.Siculus sicula siculũ.semper breuiat Ver.j.æñ.vix e conspectu siculæ telluris
in altũ.Idẽ in eodẽ:sunt & siculis regionibus vrbes.Sicania quoqꝫ primã producit.Ouid.xj. metamor
phosis,intrant sicaniã tribus hæc in æquora linguis.Ex deriuatis tamẽ sicanius sicania sicaniũ producit.
Sicanus sicana sicanũ breuiauit.Ver.iij.æñ.sicanio prætẽta sinu iacet insula contra.Idẽ in.v.fida reor fra
terna erycis portusque sicanos.Sichæus primam habet mediam. Ver.primo æneidos,huic coniux si
chæus erat ditissimus agri.Idem in.iiij.haud grauiora timet,quam morte sichæi.Spica spicæ & spicus
spici & ab eis deriuata,vt spiceus spicea spiceũ.Vergilius primo georgico.spicea iam cãpis cum messis
inhorruit .Idẽ in moreto:alia cũ fractis spicis .Cicero in arato.spicum illustre ferens.Spiculum spiculi,
Ver.iiij.georgico.& spicula cæca relinquunt.Ticinus ticini,fluuius.Sillius.j.puni.dum Romana tuæ tice
ne cadauera ripæ.Trica tricæ.Martial.sunt apinæ,tricæque & si quid vilius istis. Triceni.æ.a. Mart.bis
tibi triceni fuissemus mancine vocati.Viceni vicenæ vicena quibus tricies aduerbia.Ver.in ætna,vice
nos per sepe dies iacet obruta moles.Martial.nũ plenum modo vicies habebas. Vicus vici.vnde est vi
cinus vicini,& vicinia viciniæ.Hora.ij.sermo.vnguentarius & thusci turba impia vici.Iuuenal.quam si
me laudet tota vicinia pago.¶I.ante.d.lõga est,vt idem in genere masculino,Ver.viij.æneid.Idem At
las generat,cæli qui sidera torquet.Phydias.æ.Iuu.phidiacũ viuebat ebur.Ausonius.breuiabit dicẽs cu
ius opus phidiæ,qui signum pilados eius.Breuiant vero cydon.onis.vrbs cretæ,vnde cidonius cydo
nia cydoniũ.Mart.si tibi cecropio saturata cydonia melle.Sillius.ij.puni.crebra cydonio fundebat spicu
la cornu.Verg.in bucol.ire libet partho torquere cydonia cornu.Cydon tamen nomen viri inde sictũ
idem prima longa protulit.x.æneid.dum sequeris clitium infœlix noua gaudia cydon.Statius tamẽ al
terius viri nomẽ breuiauit dicens,hoc regi promissa cydon.Cydonias.adis.produxit etiam Ouid.in pri
mo de arte,illum gnosiades,cydoniadesqꝫ iuuencæ.Dydimus dydimi,quod interpretatur geminus siue
sit proprium viri nomen,siue appellatiuum.Martial.quales nec didymi sciunt puellæ.est enim carmen
phaleuticum.Sedulius in paschali,cui didymus cognomen erat.Didyme didymes,insula in mari Sicu
lo.Oui.lib.viij.metamorph.olearos didymeqꝫ.Fidis fidis.pro chorda.Vergi.vj.æneidos,thracia fretus
cythara fidibus cãcãoris.Fides fidei.Idẽ in viij.accipe da que fidem.sed fidus.da dum.& fido.dis. primã
producunt quamquam cum fide symbolũ habere videantur.Fidenæ fidenarum. Iuuenalis produxit:
viuat fidenis & agello cedo paterno.Idem.an fidenarum gabiorumqꝫ esse potestas.Verg.tamen.vj.æ
neidos breuiabit dicens,his tibi nomentum & gabios vrbemque fidenam.Gnidos gnidi.Ouidius deci
mo metamorphosis,piscosamqꝫ gnidon,grauidamque amathunta metallis.Hydaspes.Vergil.iiij.geor
gico.lydia nec populi parthorum aut medus hydaspes.Hydrus & hydra.Seneca in tragœdijs,exedit
artus virus,vt fama est hydræ.est enim iambus in fine.Idem in genere neutro.nam,vt paulo ante dixi
mus,in masculino producitur.Martial.& quæretis quod nõ marce bibamus idẽ.Idume idumes.Luca
nus in.iij.& arbusto palmarum diues idume:Sillius.iij punico.palmiferamque senex bello domitabat
idume.Idoneus.a.ũ.Hora.hæc ego procurare & idoneus imperor.Ideo Verg.ij.geor. rhetica nec cellis
ideo contende falernis.Quidem coniũctio a quo sunt equidem siquidem.Idem in buco.non equidẽ inu
deo,miror magis.Iuuena. quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum.Video vides.Ver.ij. æne
dos,quæ sit rebus fortuna videtis,Vidua,æ.Iuu.Rescripsit,vidua est locuples,quæ nupsit auaro

I.ante.f.non reperitur nisi in compositis & breuiatur,

I.ante.g.breuis est.vt Figulus figuli.Producũt vero Bigæ bigarum.figo figis.fligo fligis.frigus frigoris.friguilla friguillæ.Gyges gygę.Pyga pygæ.Pigardus pigardi.Strigilis strigilis.Striga strigæ.Stigo stigas.Trigæ trigarũ.Triginta.Viginti.Vigesis.

I.ante.l.longa est.vt Ilissus fluuius,Sile siles.Pileus pilei.Pila pilæ pro columna.Silenus sileni.Breuiant vero Cilium cilij.Cylindrus cylindri.Cylydrus cylydri.Cilex cilicis.filix filicis.Ilaira Ilairæ.Hilaris hilare.Ilerda ilerdæ.Lylęa lylęæ.Lylibęum lylibei.Milium milij.Milo milonis.Pila pilę.qua ludimus.Pilus pili,Pylos pyli.Philos phili.Philyra philyrę.pilene pylenes.Siler sileris.Silex silicis.Sylua.ę.Sileo siles Siligo siliginis.Siliqua siliquę.Silurus siluri Stylus styli.Tilia tilię.

¶I.ante.f. nunquã fere nisi in compositis reperitur,tũc enim(quemadmodũ supradiximus) breuiatur, vt Bifer.a.ũ.bifidus.a ũ:biformis.e.bifrons,ontis.¶I.ante.g.breuis est.vt Figulus,i.rigeo.es,Migro as quod primam habet breuem,ne quis putet producere natura.Manilius.lib.iij.nascentum acciperent ꝙ prius signisque migrarent.Nã positione produxit Verg.cum dixit veteres migrate coloni & alibi, migrates cernas Signum quoque breuiat Lucre.nil tamen esse signi mista potuisse creari.Tigris etiã breuiat.vt Manilius lib.iiij.& tigris & rubri radiantia littora ponti.Producunt vero Bigæ bigarum.Vergilius septimo æneidos: aurora in roseis fulgebat lutea bigis. Figo.is,idẽ in buc.atque humiles habitare casas,& figere ceruos.Fligo.is,quod raro est in vsu,ab illo vero composita frequenter.affligo.gis.cõfligo confligis.infigo.is.Oui.xiij.meta,affligi sociorum corpora terræ.Ver.secundo æneidos,confliguntque zephyri.Frigus,oris idem in buc.& fõtes sacros frigus captabis opacum,& quæ cũ illo symbolum.habent vt frigidꝰ.a.ũ.frigeo.es.Friguilla.æ.frigutio frigutis.Martia.& sturnos in opes, friguillarumque querelas. Gyges.æ.rex Lydiæ;a q̊ gygeus.a.ũ. Proper.lydia gygeo tincta puella lacu. Vergilius tamen.xi.æñ.alterius gygæ primam produxit dicens:& succiso poplite gygen.Pyga pygæ.Hora. primo serm. ne nũmi pereant, aut pyga,aut deniq; fama & ibidem depygis, nasuta & latere, ac pede longo est.Pigardus pigardi.Iuu.lepus,ac caper & pigardus. Strigilis. idẽ: strigilibus pleno componit linthea gutto.Horat. tamẽ breuiabit dicẽs:furtiua mutat strigili,qui ꝓlia vendit.& Persius:I puer & strigiles crispini in balnea defer.Sunt qui apud Iuu.pro strigilibus legant strigibus,quæ sunt ex olerum genere.Strigo.as.a quo composita magis sunt in vsu instigo instigas.vestigo vestigas.Vergilius in ætna.præssosque instigat agmine ventos.Idem in.vi.ergo alte vestiga oculis,riteq; repertum.Triginta.idem primo æneidos,triginta magnos voluendis mensibus orbes.Viginti quoque eadem ratione & vigesis.Mart.amphora vigesis modus datur ęre quaterno. ¶I.ante.l.longa est,vt ilisus Fluuius Atticæ cuius primam Papi.breuiabit dicens:anfractu riparum incuruus ilisus. Sæuus honos fluuio stygias lustrare seueris Eumenides.alibi tamẽ produxit dicens,celauit geticos ripis ilisus amores. Hyle quod sylua interpretatur primam per regulam produxit.hylæi quoque populi sarmaticæ producunt eãdem.Val.Flacus,mouit & hylex supplex cum gente serenem.hyle quoque oppidum Bœotiæ cuius primam Homerus produxit,Papi.tamen eãdem breuiauit dicens,qui breue littus hyles.Pileus.i. quod exemplum ideo quoque possuimus,ne quis putet a pilo deriuari,vt quidam somniant:in quo vt statim dicemus prima breuiatur:sed ab eo ꝙ grece dicitur pileen.Persius hæc mera libertas, hanc nobis pilea donãt.Pila quoque pro structili columna primam produxit.Et pila pro mortario vbi tunduntur fruges,& pilium pro ipso instrumento a quo pilinus auus turni, de quo Vergilius decimo æneides cui pilunnus suus,cui diui venilia mater.Pilatus,sub quo Saluator est passus, in ambiguo est,an a pilo teli genere,an a pila lusoria dicatur. Itaque a Iuuenco producitur, ab Arato breuiatur. Silenus. Vergi. in buc.silenum pueri somno videre iacentem.Et paulopost breuiabit dicens,quantum omnis mundus gaudet cantante sileno.sunt qui dicant illud non esse Vergilij carmen.Breuiant vero Cilium.ij.a quo supercilium componitur,Iuue.illa supercilium madida fuligine tinctum,Cylindrus. Vergilius primo georgicorum:area tum primum ingenti est æquanda cylindro.Cylidrus i.Luc.ix.chersidrus tractuq; via fumante cylidri.Cilix.icis.idẽ.o nunquã pecate celix.Filix filicis.Persi.sed tamen ista filix nullo mansuesci aratro.Hilaris.e.& ab eo deriuatum hilaro.as. Vergi.in bucol. & multo in primis hilarans conuiuia bacco.Ilerda.æ.Luca.in.iiij.surgit ilerda manu placidis prælabitur vndis. Liliæa.æ. ciuitas bœotiæ Papin.vij.theba.coriciumque nemus prope lentemque lilæam.Lilybæum.i.ciuitas & promontorium Siciliæ. Verg.iij.æned.& vada dura lego saxis lilybæia cæcis.Milium.ij. Vergi.j.geor.accipiunt sulcis & milio venit anua cura.Milo.onis.Luca.Pompeiana reum clauserunt signa milonem.Pila.æ.pro sphęrula qua ludimus.Hor.pri.serm.namque pila lippis inimicum & ludero crudis.Pilus pili.& ab eo deriuata,vt pilosus pilosa pilosum,pilo.as.Mart.nunc sunt crura pilis & sunt tibi pectora setis horrida. Pilum.i.protelo producit Luca:& pila minantia pilis.Pilos pili.Ouid.in epist.pene,nos pilon antiquam neleis nestoris arua .Philos,quod interpretatur amicus,& ab eo composita.vt philippus,pamphilus.Horatius primo epistola.strenuus & fortis,causisque philipphus agendis.Pilene pilenes.vrbs Aetoliæ.Papi.belli fama viros misit scopulosa pilene.Siler sileris.virgulti genus. Vergilius secundo georgicorum,molle siler lentæ que genistæ,& pro fluio.Lucanus secundo,radensque salerni culta siler.Silex silicis. Vergilius primo æneidos:ac primum silicis scintillam excudit achates.Sileo siles,Idem in buccoli. & nunc omne tibi stratum silet æquor & omnes.Siligo. inis.Iure.sed tener & niueus,mollique siligine factus.Siliqua.æ.idem.sed laudem siliquas occultus ganeo pultes:Siluris.i.idem,vendere municipes fracta de merce siluros.Stilus.Hora.primo sermo:sæpe stylum vertas Idem in secũdo,sed hic stylus haud petit vltro.Tilia tiliæ,Vergilius primo georgicorum cæditur & tilia ante iugo leuis altaque fagus.Serenus tamen producit dicens:fraxinea in flammis,quę fundit tilia succum.

I ante m. in dissyllabis lõga est. vt Limus. i. Bre
uian vero sim is .i. Hymen enis. Mimas. tis.
Nimis aduerbiũ. simõ. onis. simul aduerbiũ. thi-
mus i. Pollysyllaba quoq; vt similis. e. producũt
vero Simius. ij. Simia. ę. Simulus. i. Hymera. æ.
Chimerinos. i. Timæus. i. Dimidium. ij.
I ãte n. lõga est. vt Linũ lini. Sinũ. i. pro vase. Hi-
nulus. i. Breuiãt vero Cynapes. is. flu. Cynędus. i
Cinis. eris. Cyniras. æ. Cynicus. a. um. & a cinos
composita. Inula. ę. Linus. i. nomẽ prop. Lino. is.
minerua. miniũ. ij. Mini⁹. nij. flui⁹. Minyę populi
Mina. ę. minister. tri. minæ. rũ. minor. is: verbũ
Minor. ris. nomẽ. Minuo. is. Miniscor. Ninus. i.
Sinapis. is. Sine prępositio. Sinister. a. rũ. Sino. is
Sinon onis. Sinopis sinopis. Sinus. us. Sinuessa si
nuessæ. Tinea. æ. Et a syn prępositione græca
composita vt Synagoga. æ. Synhedra. æ.
I ante p. breuis est. vt Stipes stipis. Typhœus. œi.

¶ I. ante. m. in dissyllabis longa est. vt rima. æ. limus. i. Breuiant vero simus. i. Ver. pri. Geor. ne saturare
fimo pingui pudeat solo, ne ve. Hymen tũ breuiat, tũ producit. Oui. in hero. adfuit & certis tẽpora vin-
ctus hymen. Catul. produxit. Hymenæus breuiat. Ver. iiij. æñ. hic hymenæus erit, nõ aduersata petentẽ.
Catul. hymen o hymenæe, hymen ades o hymenæe. Mimas. antis. mons minoris Asiæ. Oui. ij. metamo.
& tandẽ. rhodope niuibus caritura. mimasq;. a quo bacchi sacerdotes dicti sunt mimallonides, & mi-
malloneus. a. um. Persius: torua mimallo-
neis implerunt, cornua bombis. Nimis ad-
uerbium, & nimiũ, quod ab eo deriuatum
esse videtur. Simul aduerbium: Ver. iiij. æñ.
quã simul ac tali præsensit peste teneri. Thy-
mus. i. Idem in pri æñ. feruet opus, redolẽtq;
thymo fragrãtia mella. Pollysyllaba quoq;
vt similis simile, simila. æ. chimera chimerę
quanq; apud græcos per. ei. diphthongõ in
principio scribatur, plerũq; eandẽ primam
breuiat, autore Hermol. in Pli. lib. v. Didy-
mus quoq; breuiat Mart. quales nec didy-
mi sciunt puellæ. Arator produxit dicens:
probans modo didyme discis. Producũt ve
ro simius. ij. Martialis: callidus emissas elude
re simius hastas. Simia. æ. Iuuẽ. cuius suppli-
cio non debuit vna parari simia. atq; perin-
de simulus viri nomẽ apud Ver. in moreto
Simulus exigui cultor cũ rusticus horti. Hy
mera. æ. fluuius, qui mediam Siciliã diuidit,
vt dicit Liuius. xxiij. ab vrbe cõdita. Silius.
xiiij. punicorum: armauere suos, qua mergi-
tur hymera ponto. Chimerinos, quod inter-
pretatur hyemalis. Mart. horrida si brumę si
dera chimerinos. Tymæus tymæi. viri pro
prium nomen. Sedulius in paschali: dũ resi-
dens cœtus timæi filius illud. ¶ I. ante. n. longa est. vt linum lini. finis. is. Sinũ pro vase. Vir. in buc. sinum
lactis, & hęc te liba priape quotannis. Pro sinu vestis siue maris breuiat, vt statim dicemus. Hinulus quo-
que producit apud Horatium dicẽs vitas hinuleo me similis Cloe. Proper. tę. breuiauit dicens, atq; hinu
li pellis totos operibat amantes. Breuiant vero Cynapes. is. fluuius. Ouid. in. iij de ponto. partheniusque
rapax: & volucẽs saxa cynapes. Cynędus. i. Iuu. inter socraticos notissima fossa cynædos. Cynis. eris. Idẽ
quorũ flaminia regitur cinis atq; latina. Cyniras cyniræ. rex fuit cypri Ouid. x. metam. inter fœlices cy
niras potuisset haberi. Cynicus. a. ũ. quod interpretatur caninus & reliqua a cynes, quod interpretatur
canis, cõposita, vt cynoglossa herba. cynocephalus. i. cynorhodes. i. Inulla. ę. Horat. atque acidas mauult
inulas. Linus. Ver. in buc. vt linus hæc illi diuino carmine pastor. Lino linis, vel linio. is. Iuu. nã qui plu
ra linit victuro dolia musto. Minæ minarũ. Ver. iiij. æneidos, pendẽt opera interrupta, minæq; inde. est
minor minaris. Minerua. æ. Iuu. seruauit trepidã flagranti ex æde Mineruam. Minium minij. Ver. in buc.
sãguineis ebuli baccis, minioq; rubentem. & habentia cũ illo symbolũ, vt minius minij. fluuius Hispa-
niæ. Minio minionis, fluuius Italiæ. Minyæ populi Thesaliæ. Ver. x. æneidos. qui sunt minyonis in aruis
Ouid. vij. metamorphosis: iamq; fretum minyæ pagasæa puppe secabãt. Mina minæ gẽus monetæ. Pris
cia. de ponderibus. accipe præterea paruo. quam nomine grai mnã vocitãt, nostriq; minam dixere pri
ores. Minister ministri. ministro ministras, & inde deriuata: Ver. pri. æñ. totidemq; pares ætate ministri
Minor minoris. Iuu. ad vos iam veniet minor altilis. Inde est minus & minuo minuis & minimus, Minis
cor minisceris, a quo reperitur compositum reminiscor reminisceris. Ver. dulces reminiscitur agros, &
eodem modo comminiscor cominisceris. Ninus. i. rex fuit Assiriorum. Ouid. iiij metamor. conueniãt ad
busta Nini. lateãtq; sub vmbra. Pro vrbe quoq;, q̃ in sacris literis dicitur Niniue. Luc. iij. & fœlix sic sa
ma ninus, ventosa damascus. Sinapis sinapis. Columel. seq; lacessenti fletum factura sinapis. Sine præpo
sitio. Ver. v. æñ. haud equidem sine mente reor, sine numine diuum. Sinister sinistra sinistrum. Idẽ in buc.
ante sinistra caua mõuisset ab ilice cornix. Sino sinis. idẽ In eodẽ opere, atq; hanc sine tempora circũ. Si-
non. onis. Verg. ij. æneidos: talibus insidijs periuriq; arte Sinonis. sinopis. is. vrbs ponti, vnde sinopæus si
nopęa sinopæum. Ouid. pri. de ponto, nõ doluit patria cynicus proculesse sinopæus. Sin⁹. us. Vergil. pri
mo æneidos, in quæ sinus scindit sese vnda reductos. hic pro sinu maris. Et pro sinu vestis. Idem in eodẽ
nuda genu nodoque sinus colecta fluentes. Sinuessa. æ. Horatius primo sermonum, plotius & varius si
nuessæ vergiliusq;. Tinea. æ. Iuu. tinea pertunde libellos. Ouidius. xv. metamorphosis, agrestes tineæ res
obseruata colonis. Serenus tamen produxit dicens: Natura in terno cum viscere tinea serpens. Et a syn
cõposita vt Synagoga sinagogę. Sedulius in paschali. iamq; capharnaæ synagogã intrauerit vrbis. Syn
hedra. æ, quod interpretatur consessu, . Lucanus in. viij. profugum collecta ducem paruisq; synhedris.
¶ I. ante. p. breuis est. vt stipes stipis. pro genere quodam pecuniæ. Ouidius primo fasto. dulcia cur dẽtur
video stipis adnce causam. Stipendium vero, quod a stipe videtur deriuari, producit. Catul. Indomito
nec dura ferues stipendia tauro. Vergil. in diris, aut inter varios veneris stipendia flores. Cyprus. quo-
que breuiat. vt Horatius primo carminũ, sic te diua potens cypri. Niphates etiam, quamquam per. ei.
diphtongõ a græcis scribatur, breuiat vt Iuuena. quosdam facit esse niphatem in populos. Typhœus.
i. Luca. in. iiij. Conditus inarimes ęterna mole typhoe⁹. Typhon vero producitur. vt apud eundem in
vij. antraque lætiferi rabiem Typhonis anhelant. Scipus, quod ideo posuim⁹, ne quis cum Ioãne Torte

Scyphus.i. Producũt vero Gryphes. Gryph⁹.i. Iphit⁹.i. pipo.as. pipilo.as. Riphœi.orũ. Ripa ripæ. Scipio.onis. Sipho.onis. Stipes stipitis. Stipo stipas. Scrypulus scrypuli. Sipharĩõ.rij. Sipus sipuntis. Tiphys.phys. Tiphõ tiphonis. Vipera viperæ.

I. ante.q. breuis est. vt liqueo liques. Liquo liquas. siquidem. Producunt vero. Liquetium liquetij. Liquor liqueris. Liquor liquoris. Liquidus.a.um. mediam habet.

I. ante.r. lõga est. vt. lira, p sulco. a chir: qđ est man⁹: deducta partim breuiãt. vt Chiragra.ę. partim ꝑducũt. vt Chirurg⁹ chirurgi. Chironomõ chironomontis. Breuiant vero Dirimo dirimis Hyrie hyries. Hirudo hirudinis, Hirundo inis Lyra.æ. Mirõ.onis. nomẽ propriũ viri. Myrõ quod interpretatur vnguentũ. Nireus nirei. A pyr. quod est Ignis deriuata partim breuiãt. vt Pyragmon.onis. Pyretrum.i. Pyropus.i. partim producunt, vt Piramus.i. Pyramis, idis. Pyrene.es. Pyrus.ri. Pyrum.ri. Quirinus quirini. Syrus.a.um. Syracusæ.arum.

lio decipiatur, qui in verso illo Verg.vij.æñ. hoc pater anchises auro libabat ad aras: ꝓ auro legi scypho, perinde ac si primam producat. Producunt vero grypus.i. q̃ a griphe detracta aspiratione deriuatur. In quo prima cremento producitur. Ver. in buc. iungetur iam gryphes equis æuoque sequenti. Iphitus vir Troianus. aut vnus ex argonautis. Ver.ij.æñ. quorum iam Iphitus æuo. Papi.v.theb. & longa pellẽtem cuspide rupes Iphiton. Pipo. &, quod ab eo diminutiuum esse videtur. pipilo.as. Ouidius de philo, acipiter pipat. miluus hiansque lipit, Catullus de passere, ad solam dominã vsq; pipilabat. q.d. est carmẽ phaleuticũ. Riphœi.orũ mõtes scythiæ, vnde Riphœus.a.ũ Ver. pri. georgi. mundus vt ad scythiam riphœasq; arduus arces. Ripa ripæ. Idem in buc. aut numerum lupus, aut torrentia flumina ripas. Scipio.onis. Luca.in.ij. Scipio luceriæ quam quã firmissima pubes. Sipho.onis. Iuu. effigiemq; deæ lõgis siphõib⁹ implent. Stipo.as. Ver. pri. æñ. stipãt & dulci distẽdunt nectare cellas. Scrypulus.i. Ouid. de medicamine faciei. Quicq; parãt marathri scrypula mirrha nouẽ. Sypharíũ.ij. Iuue. cõsũptis opibus vocẽ damasippe locasti sypharío. sũt, q nõ sypharío, sed sypa egãt. Sip⁹: ũtis. Luc.i.vij. q̃s recipit salapina pal⁹ & subdita sip⁹. Typhis.is. Ver. in buc. alter. erit tũ typhis. & altera q̃ vehat argo. Typhõ vero supradixim⁹ ꝓducere. Vipera.ę. Iuu. tu ne duos vna sæuissima vipera cœna. I. ante.q. breuis est. vt liquesco.is. liquo.as. eliquo.as. Ver. in buc. lim⁹ vt hic durescit, & hæc vt cera liquescit. Idẽ in moreto, subsidit, syncera, foraminibusq; liq̃tur. Persius eliquat & tenero suplãtat verba palato. Producũt vero liquor liqueris. Ver. primo georg. liquitur & zephyro putris se gleba resoluit. Liquetium.ij. fluuius Venetiæ est teste Seruio in illud Ver.ix. æneidos: quales aeriæ liquetia flumina circũ. Sũt, qui legant liquentia a Liquor liqueris, Liquor liquoris. Lucret. in primo. pondus vti saxis, calor ignis, liquor aquarum. & ibidem, fiet vti cibus omnes & aridus & liquor ipse. Liquidus.a.um. quoniã a liqueo .es. vel a liquor liqueris potest deriuari, tum prima breui, tum eadem longa reperitur, quod vno versu Lucre. lib. iiij. ostendit dicens: crassaq; cõueniunt liquidis, & liquida crassis. ¶ I. ante.r. lõga est, vt lira pro sulco: vnde est lirare & delirare & delirus. Ausonius, & si pierias patitur lirare sorores. vnde est delirare. Hora.j. epis. quicq̃d delirãt reges; plectuntur achiui. Idem in arte poe. delirus ve senex. Nam quod Lucre. li.j. dixit, quod facit hic, idẽ perdelirus esse videtur. atque alibi, quod mihi tum vanum tum delirum esse videtur. vbi. in non abijcitur, potest & abijci, vt sit a lira pro sulco, nã ꝓ instrumẽto musico lyra.æ. primã breuiat. vt statim dicem⁹. A chir, qđ interp̃tatur man⁹, cõposita partim breuiãt, vt chiragra.æ. Hor. postq̃ illi iusta chiragra. Persius, sed cũ lapidosa chiragra. Mar. sed nil patrono porrigit, hæc chiragra est partim producũt, vt chirurgus. Mart. chirurg⁹ fuerat, nũc est vespillo diaulus. Ver. in priapeia, chirurgãq; manũ miser timerẽ. Chironomõ.ontis. vel chironomos i. Iuu. & chironomonta volanti cultello. Idem, chironomõ Ledã molli saltate bathillo. Breuiat vero dirimo.is. Oui.j. meta. hãc deus & melior litem natura diremit. Hyrie.es. Idem in.vij. inde lacus hyries vidit. Hirudo.inis. Hor. in poe. nõ missura cutẽ nisi plẽa cruoris hirudo. Hirũdo.inis. Oui. in.ij. fast. fallimur? an veris prænũtia vẽit hirũdo? Lyra.æ. pro instrumẽto musico. Myrõ.onis. Mar. quis labor in phiala docti myos? an ne myronis? Myrõ.i pro vnguento: vnde est myropola.æ. myropoliũ.ij. myrobolanum.i. myristicus.a.um. Nireus.i. Oui.ij. de arte: sic licet ãtiquo nireus adamatus Homero. Hor.iij. carmi. qualis aut nireus fuit: aut aquosa raptus ab ida. A pyr, quod interpretatur ignis, deriuata partim breuiãt. vt Pyra.æ. Ver.iiij.æñ. At regina pyra penetrali in sede sub auras. Pyracmõ.onis. Idẽ i.viij. met. Brõtesq; Steropesq;, & nud⁹ mẽbra Pyracmõ. Pyretrũ.i. Ouid.ij. de arte. Tritaq; in ãnoso flaua pyretra mero. Pyrop⁹. Idẽ in.ij. met. clara micãte auro flãmas imitãte pyropo. ꝑtim ꝑducũt, vt pyram⁹.i. ꝓ viro ꝓ fluuio. Oui.iiij. me. pyram⁹ & thisbe iuuenũ pulcherrim⁹ alter. Pyramis idis Mar. barbara pyramidũ sileat miracula mẽphis. Iacob⁹ Cõstãti⁹ nõ a pyr, sed a pyro (hoc est tritico) deducit, qđ in pyramidib⁹ illis ægyptijs triticũ adseruabatur. Ideq; Prob⁹ ex ratiõe quãtitatis syllabæ. pyrene quoq; & pyrenæus variat. Claudianus in stili pyrenæa tegit lapidos⁹ frõdib⁹ ilex Luc. in iiij. iãque pyrenææ, quas nunq̃ soluere Titan. Pyrus.i. & pyrũ.i. Ver. in buc. insere nunc melibœe pyros idẽ.ii. georgicorum, crustumĳ syrijsque pyros. Quirinus.j. Ver. pri. æneidos, Remo cum fratre Quirinus. vnde Quirites dicti. Ouid. an sipulsassem minima de plebe quiritem. Syrus syra syrũ. Lucanus in septimo: viuant galatæque. syrique. vnde etiam syrij, & assyrij dicti sunt. Syrus quoque insula vna ex Cycladibus, quæ patria fuit Pherecidæ syri, primam producit apud Homerum, qui eius meminit. Scyros quoque producit. Vergilius secundo æneidos, vna omnis scyria pubes. & Papinij. palladi littoreæ celebrabat scyros honorem. Sidonius appollinaris autor non contemnendus, sed græcarum literarum ignarus breuiauit dicens, vel scyrias vacuasse colos, vel serica fila per cannas torsisse leues. Syrius vero stella producit primam. Vergilius tertio æneidos. Tum steriles exurere syrius agros. Syracusæ.arum. vnde Syracusius syracusia syracusiũ. Idem in buc. Prima syracusio dignata est ludere versu

Tyrus.i.Idem primo æneidos:sed regna tyri Germanus habebat.Tyrãus.i.Idem in.vij.pars mihi pacis erit,dexterã tetigisse tyranni. Viridis.e.Idem in .vi.iam senior,sed cruda deo viridisq; senect⁹.Vireo es.viretũ.i.viriditas atis.eandẽ rationẽ sequuntur. Viriatus.ti.Silius.iij.puni.hos Viriatus agit.¶I.ante.s.longa est,vt Nisus i pro rege Megaren siun in accipitrem verso. Vergili⁹ primo geo.apparet liqui do sublimis in aere nisus.Breuiant vero Bison bisõtis.Mar.illi cessit atrox bubalus atque bison.Cisium.

Tyrus.i.Tiranus i:Viridis,e.vireo.es.Viriat⁹.i. Virosus a viro.

I.ante.s.longa est:vt Nisus.i. Breuiant vero Bisõ bisõtis.Cisiũ.ij.Disertus.i.Isara.æ.Isaurus.i.Miser.a.um Nisi coniunctio.Ptisana.æ.Ptisis.is.Siser.eris,Sisimbrium sisimbrij.

I.ante.t.breuis est vt Italus.a.um.Mitra.æ. Citrũ i.Vitrum vitri:Britania britãię.Vitiũ.ij. Litra æ.Producunt vero Bithynia.æ. Britõ onis.Clitella.æ.Clytũnus.i.Clytorius.ij.Clitõ clitõis:Dito.as.Ditesco.scis.Italia.ę.Fritinio.is.Ithyreus.a.um.Mitis ę.Mitylus.i.Nitor.eris.Pythagoras.ę. Pytheus.ei.Pythõ.onis. Pythius a.ũ.Pyteleon.ontis.Pitisma atis.Pituita indifferentem habet. Ritus ritus. Rito ritas.Scitor.aris Sithon.onis. Trictũ .ci.Triton.onis.Tityrus.i.Titan.titanis Titillo tillas Vita vitę,vitis vitis,vito vitas Vitupero vituperas Zithum zithi.

I.ante,u,cõsonãtẽ lõga est,vt Liuor:oris, viuo,is,

ij.Auso,vel cisio triiugi.Isara.æ.fluu.Galliæ Luca.in primo:hi vada liquerunt isaræ, qui gurgite duct⁹.Isaurus.i.Idẽ in.ij.Crustumiũ que rapax,& iuncto sapis isauro.Miser.a.ũ. Verg.primo æneid.& magno miseræ dilectus amore,& quæ cũ eo symbolum habet miseria.æ.misereor.eris.Nisi coniũctio.Oui. v.o nisi te virtus opera ad maiora tulisset. Ptisana.æ.Mar:ptisanam fabãq; solebas.vnde ptisanarium.ij.Hora.hoc ptisanarium ori zæ.ptisis.Iuue.ptisis & vomicæ putres &, dimidium crus Siser.eris.Colume.iã siser ast syrio venit quæ semine radix.Sisimbriũ.Ouid.date grata sisimbria mitto.I. ante.t.breuis est,vt mitra,qđ ideo primã breuiare dicimus,quia eius diminutiuũ mitella breuiat Ver.in copa.syrisca caput graia ridimita mitella. Vitrum.i.Martial.condãtur parco fusca salerna vitro.Britannia.æ.vnde britãnus.a.um.Verg.in Baco.& penitus toto diuisos orbe britannos.Lucr.tamẽ in.vi.produxit dicens,nunquid britannis cælũ differre putamus.Apud græcos quoque indifferẽter p fertur bretannos.& britannos.Vitiũ.ij.Iuue omne animi vitium tanto cõspecti⁹ in se:& qui asi a vito vitas diceretur,obstaret sylla ba,sunt qui malint a voce declinare,siue potius a voco.as.vnde vox deriuetur. Litera quoque breuiat quod ex eius cõposito liqt oblitero.as. Auso.quos fama obliterat & quos.Producunt vero Bithynia.æ.vnde Bithynius.a.um. Mani.lib.iiij.astro.capadociũ Armeniæ iurgis bithynia diues.Flac⁹ in.iij.argo,bithyno phygio ve satũ sed quem sua voto Iuu.tamen breuiauit dicẽs,quamquã & cappadoces faciant,equitesq; bithyni Britõ onis.Idem quam nec terribilis cymbri,nec britones vnquã.Mart.quã veteres brachæ britonis pauperis & quam.Clitella.æ.Hor.pri.sermo.hic muli capuæ clitellas tempore ponũt.Clitũnus.i.Verg.ij georgi. hinc albi clitumni greges & maxima taurus.Clytorius.ij.fons est archadiæ.Ouid.xv.meta.clytorio qꝫ cũq; sitim de fonte leuauit.Clitõ.onis.flu.Arcadiæ.Papi.iiij.theb.& rapidus Clitõ,& qui tepit heladon Dito.as.& ditesco.scis.Hor.in poe.sermonem patrium ditauerit.Idem.ij.ser.qua ratione possis ditescẽ re.Italia.æ.Ver.primo enei.Italiam fato profugus lauinaque venit.Idem in eodem:italiã dixisse ducis de nomine gentis. Italicus quoque & italis.idis Ouid.xv.metam.grata quis italicis autor posuisset in oris.Ver in.xij.italides quas ipsa decus sibidia camilla.Italus.a.ũ.tum breuiauere,tũ producere reperitur.Idẽ in.iij,& sępe Hesperiam sæpe italia regna vocare.Idẽ in.ix,cõiecto sternit iaculo volat itala cornus.Idẽ in.viij.hinc augustus agẽs italos in ꝑlia cæsar.Hor.pri:serm.at græcus postquã est italo pfus⁹ aceto.Mitis.e.Ver.in buc frõde super viridi sunt nobis miti a poma.Mitylus.i.pisciculus. Mar.fuggitur inciso mitylus ore mihi.Nitor.is. Ver.iiij.hic primũ paribus nitẽs Cilenius alis.Pitagoras.æ.Iuu pytagoras cũctis animalibus abstinuit qui.Pytheus:ei.Oui.vij.meta.nã me Pelopeia pytheus.Idẽ in ep̄la ,phedræ,hic tecũ troezena colã pithcia regna.Pythõ.onis.idẽ in pri.meta.strauim⁹ in numeris tũi dũ pytho na sagittis.a quo pythi⁹ a.ũ.Luc.in sexto,vnde & thessalicæ veniũt ad pythialaur⁹.Pyteleõ. õtis Hor. rhodio qđ pyteleonti.Pitisma.atis.cũ .qui Lacedemoniũ pitisimate lubricat orbẽ.Angelus tñ politiaus pitilysmate legẽdũ esse cõtendit.Pituita.tæ.indiferẽtẽ habet,longã apud Catul.mucusq; & mala peruita nasi & apud Persi.somnia pituita.qui purgatissima mittũt,breuẽ,vt apud Hor.pri.epist.præcipue sanus nisi cũ pituita molesta est,sunt qui apud Hor.faciãt ex duabus vocalibus synæresim vt sit pituita syllabarũ triũ.Ritus.us.a quo est rite. Ver.sexto æneí.riteq; repertũ carpe mãu,nãq; ipse volẽs facilisq; sequetur.Rito ritas,a quo reperiuntur composita irrito.tas.& prorito tas.Oui.pri.metam.tu face nescio quos esto cotentus amores irritare tua Columel.& pelusiaci proritet pocula zythi.Scitor aris. Verg.ij. æneidos suspensi eurypilum scitatũ oracula phœbi.& ibidem tum vero ardemus scitari,& querere causas.Sithon sithonis mõs Thraciæ,vnde Sithonius.a.um.& sithois sithoidis. Ver.in buc.sithoniasque niues hyemis subeamus aquosæ.Oui.in epistola phylli.nec vehit actęas sithois vnde rates. Triticũ.i.Ver primo geor atsi triticiam in messem robustaque fatra.Tritõ.onis Deus marinus.Idem primo æneidos cymotoem simul & triton annixus acuto.Tritõ quoq; p lacu in Affrica:a quo Pallas tritonia dicta est Verg.secundo æñ.nec dubijs ea signa dedit tritonia mõstris.Luc tamẽ in.ix.& se dilecta tritonida dixit abvnda.Tityrus i.Idẽ in buc.Tityre tu patulæ recubãs sub tegmine fagi.Titã.nis Ouid nullus adhuc mũdo præbebat lumina titã.Titillo.las.Hor pri.ser. præterea ne vos titillet gloria iure.Vita.æ.Ver.in vi.æñ.nate mihi quõdã vita,dũ vita manebat.Vitis.tis Idẽ in buc.vitis vt arborib⁹ decori est vt vitib⁹ vuæ.Vito vitas.Iuu.illius occursos etiã vitare m emẽto Vitupero.as. tametsi a vitio cõpositum esse videatur.Zythum zythi,vt quod paulo ante attullimus ex Columel.& Pelusiaci proritet pocula zythi ¶I.ante.u.consonantem longa est,vt viuus viua viuũ.viuo viuis.priuus priua priuum.priuo priuas.

O Antc.b.longa cſt.vt Gobius.ij.Robur.oris Breuiant vero Globus.i.Obeſus.a.um. Obelus.i.Obolus.i.Obex.cis.Probus.a.um.Probo.as.probrum.i.Soboles ſobolis.

O.ante.c.breuis eſt,vt proceres um. Voco vocas producunt vero Cocytus.i.Crocalus.i.Focale is.Locuſta.æ.Oceanus.i.Ocior & Ocyus.phoca.æ.phocus.i.phocis.idis.procerus.a.um.poculum poculi. Vocalis vocale,

O.ante.d.longa eſt vt Clodius.ij,Lodix.icis. Rodo rodis.Breuant vero fodio.dis.Modus modi modo aduerbium .Opor.oris odiū.dij.

Et apus podos, hoc eſt,pes Et a rhodos, quod eſt roſa.compoſita & deriuata,ut Podalirius.ij. Rhododaphne.es.Rhodus .hodi.rhodope es.Rhodanus rhodani.Sodalis ſodalis.

O.ante..f.breuis ſt vt Ofella.ę.producunt vero tofus tofi.

O.ante.g.longa eſt vt Cogo.gis. Breuiant vero logos:& ab eo compoſita & deriuata vt Theologus.Rogus rogi.Rogo rogas.Toga.ę.

O.ante.l.breuis eſt vt colon membrū. producūt vero Boletus.ti.Bola æ. Colum.i.Colliphiū.ij.

O Ante.b.longa eſt,vt Gobius.ij.Robigo.onis.Robur.oris.breuiāt vero Globus.i. Ver.ix.æn̄.quis globus ociues caligine voluitur atra?Obeſus.ſa.ſum.quod ab ob & eſus.ſa ſum.cōponitur Idem iij.geor.breuis aluus,obeſaq; terga.Obelus.i.quod interpretatur veru ideo breuiat,quia p.o.micrō a græcis ſcribitur.Auſon pone obelos.egitur ab eo per diminutionē fit obeliſcus.ci.Ver.in roſis hęc aperit primi faſtigia celſa obeliſci.Obol⁹ oboli.Priſciā.de mēſuris.ſemioboli duplum eſt obolus:quē pōdere duplo gramma vocant.Obex obicis.ſi in recto reperiretur breuiaret primā, quia ab ob præpoſitione cōponitur,& in obliquis ſi non habet.i.conſonantē etiam breuiat.vt apud Sillium.iiij.puni& fidos certent obices acceſere ſylua.Probus.a.ū. probitas.atis.& probo.as.& ab eo cōpoſita. vt improbo.as. reprobo.as,approbo.as.probrū.i.a quo opprobrium cōponitur,& exprobro.as.Hor.ij.ſer. opprobrijs dignū latrauerit integer ipſe.Soboles.lis. Ver.in buc.chara deū ſoboles,magnum Iouis incrementū.¶O.ante.c.breuis eſt,vt proceres.rū.procus i.voco.as. tametſi vox vocis cremētū producat,vt ſuo loco dixim⁹.Producūt vero cocytus.i.Vergil.vi.æn̄.cocytuſq; labens ſinu circumuenit atro. Crocalus.i,Ouid.viij.met.& ſumptus pro ſupplice crocalus armis.Focale.is.illud quod collo circunducitur.Mart.hoc focale tuas afferat auriculas.nam a faucibus deriuatur.au diphtōgo in:o.longū conuerſa.Hora.tamen breuiauit dicens,faſciolas cubitale focalia potus.& videtur inclinari a foco. Locuſta.æ.Iuu.inſtituiq; rudes melior locuſta propinquas.Oceanus.i. Ver.iiij.geor.oceanūq; patrem rerum,nymphaſque ſorores. Ocyor & ocyus ab eo quod eſt ocys,quod intep̄.velox.Ouid. pri.metam.fugit ocyor aura illa leui vnde & ocymū dictum, hoc eſt,a celeritate creſcendi.Phoca.ę.Verg.iiij.geor.ſternūt ſe ſomno diuerſo in littore phocæ,Phocus.ci.Ouid.vij,meta.& ꝑles tertia phocus:ſcilicet æaci filius.Phocis phocidis. Idem in primo,ſeparat aonios diuerſis phocis abauis. Procerus.a.um. Ver. in buc. corticis atque ſolo proceras erigit alnos.Poculum.li.Idem in eodem:in ſanire libet quoniam tibi pocula ponā,Vocalis.e.quod non a voco.as.ſed a voce deriuatur,Ouid.viij.metam.regia turris erat vocalibus addita muris. ¶O.ante.d.longa eſt,vt rodo.dis.Clodius.ij.Lodix.icis.ſodes qđ eſt blandictis.Hora.primo epiſ.Roſcia dic ſodes melior lex, an puerorū.Breuiāt vero Fodio fodis. Vergilius ſexto æneid.aut ſpumātis equi foderet calcaribus armos. Modus modi.vnde eſt modeſtus,moderor,& modulor & modicus, Hora.eſt modus in rebus,ſūt certi deniq; fines.Modo aduerbiū.Ver.iiij.æneidos,ſi modo qđ memoras factū fortuna ſequatur.Odor.ris,,odorus.a.ū odor.aris.Ver..ge.nonne vides croceos,vt Timolus odores.Odiū,ij.Oui.in epiſ.exerces pretioſa odia.Et a pus podos,quod interpretatur pes compoſita& deriuata,vt podalyrius.ij.podagra.æ.Oui.de reme.quātus apud Danaos podalyrius arte medēdi,Mar.litigat & podagra Diodorus,flacce laborat.Compoſita quoque & deriuata a rhodos qđ interpretatur roſa,vti rhododaphnes.es.Ver.in culice,laur⁹ ite phœbi deus exurgens rododaphne,Rhod⁹ inſula.Hora.primo carmin.laudabunt alij clarā rhodon,aut mitylenē,Rhodope.es.Ver.in buc.nec tantū rhodope miratur & Iſmarus orphea.Rhodanus.i.Proper.in ij.teſtis arar, rhodanuſq; celer,magnuſq; garunna.Sodalis ſodalis,Horat.audieris hæres,ergo nunc Dama ſodalis.¶O.ante.f.breuis eſt,vt ofella.æ.diminutiuū ab offa,ſed in primogenio producitur,atque ideo per duplex.ff.ſcribitur,in deriuatiuo vero alterū.f.exteritur.vt ſit breuis.Iuu.ſolueret & patruo ſimiles effunderet offas.Idē,& quæ nō egeāt ferre ſtructiones ofellæ.Mar.me meus ad ſubitas inuitet amiccus ofellas.Tofus.i.ſunt qui per.ph.ſunt ꝗ per.f.ſcribāt,ſed ſemper producitur.Ver.ij.geor:& tofus ſcaber& nigris exeſa chelydris.Iuu.herba nec ingenium violarent marmora tofum.¶O.ante.g.longa eſt,vt cogo.is,Breuiāt logos,quod interpretatur ſermo,& ab eo cōpoſita & deriuata,vt logicus,dialogus,aretalogus.Iuu.mouerat vt mēdax aretalogus in mare nemo.Sido.qui plerūque in græcis fallitur,longā poſuit ſecundā in ſyllogiſmo:Argumētoſis dat retia ſyllogiſmis.Rog⁹.gi.Idē,& minor igne rogi Rogo.atq;as.ab eo cōpoſita,vt interrogo.as arrogo.as.irrogo.as.Toga.æ.Iuu quid faciant comites,quib⁹ hinc toga,calceus hinc eſt.O.ante.l.breuis eſt,vt colō,quod interpretatur membrum,ſcribirur enim a græcis per o micron,vnde & ab eo cōpoſita & deriuata breuiant vt monocolō,dicolon,tetracolon.Poples quoque breuiat ex Lucretij libro iiij.brachia palpebreq; cādunt poplitеſque cubanti .Nam poſitione Vergilius produxit dicens ſucciſo poplite gygem.Producunt vero boletus.i.Iuuena.domino ſed qualem Claudius edit.Bola.æ. Vergilius ſexto æneidos, caſtrumque iui,bolamque coramque,vnde bolanus a.um.& bolanus nomē viri proprium.Hor.o te bolane cerebri fœlicem aiebam.Colum inſtrumentum quo aliquid colatur.Ver ij.geor.colaque prælorū fumoſis deripe tectis.Hinc eſt colo.as.Coliphiū.ij.Iuu.luctantur paucæ,comedūt colliphia paucę.Georgi⁹ Merula per duplex.ll.ſcribi debere putat,quia deriuatur ab eo qđ eſt colix,ꝗ eſt pāis ſubcinericius,neq; enim dicitur a collo,id eſt mēbro,vt Tertelli⁹ & Domitius ſcripſerūt

Doliū.ij.Iuu.tanquā alta in dolia lōgus deciderit serpens bibit& vomit.Dolō.nis.Oui.in ep̄la penelo: rettulit & ferro rhæsum dolonaq; cæsos,Idem tamen.iiij.meta.breuiabit dicens,ausum eadem quę vos phrygia de gente Dolona.Dolō quoque pro genere teli,quoniā a dolo deriuatur primā breuiat. Ver. .ij.æn.sanosque gerūt in bella dolones.Moles.is. Ver.pri.æn. miratur molē æneas magalia quōdam. in de est molior.iris & amolior.iris.Idē in eodem,molirique

Doliū.ij.Dolon.onis.Moles.is.Molior iris Moly.yos,Nola:æ,Nolo verbū,Olear⁹.i,Olenos.i,
Olim aduerb.Prolixus.a.ū.Proles.is.polipus.i.
Polidamaspolidamantis.Solus sola solū.Solor
solaris.Solers solertis.Solennis solenne.Spoletium spoletij.Tmolus tmoli.
O.ante.m.longa est.vt Doma.atis.Vomer.eris.
vel vomis.Como.is.Comessor.aris.Breuiāt vero Bromius.ij Coma.æ.Comes itis.Crhomis.is
Comedo.is.Dominus.i.Domus.us.Domo.as.
Glomero.eras.Homo.inis.Homerus.i.Nomas
nomadis.Omasum.si Omitto omittis.Stomachus.i.tomos & ab eo cōposita & deriuata.vt
Atomus.i.Protomus.i.Tomacula.Vomo.is.
O.ante,n.breuis est,vt Bonus.a.um.Moneo.es.
Producunt Conor.aris.Cone.es.Conopæum.i.
Conus.i.Donum.i.Donec,Monychus.i.Nonus
na.num.Nonæ.arum.Pronus.a.um,Pono,is,

arcē & manibus subuoluere saxa.Moly.yos herba ab Homero celebrata.Ver.in priape. quem cur moly vocat, mentula moly fuit. Ouid.xiij.meta.moly vocant superi,nigra radice tectur.Nola.æ.Sillius.xiiij.puni.hinc ad chalcidicam transfert citus agmina nolā Nolo non vis.Martia.splendida sit nim ium sordida nolo cutis.Olearos insula ꝓpe euboeā.Ver.iij.æn̄.olearon niueamque par ōspar sasque per æquor.Olenos.i.oppidum Bœotiæ.Papinius.iiij.theba.olenos sonijs & fluctibus hospita portu,vnde Ouid.ij.met.dixit oleniæ sidus pluuiale capellę.Olim aduerbium.Ver.i.æn̄.certe hinc Romanos olim voluentibus annis.Prolixus.a.um.Idē in Buc. hirsutumque supercilium prolixaq; barbā Proles.is.Idem in.iiij.æneid.nec prolem ausoniam & lauinia respicit arua. Polypus.i. & polydamas.antis.primam producunt,cū reliqua a poly,quod interpretatur multum composita breuient.vnde a quibusdā per.ll. duplex scribuntur.Ouid.iiij.meta. vtq; sub æquoribus deprēsum polypus hostē & pro morbo.Hor.pri.ser.delectat veluti babinū polypus agnæ.Persius,nec mihi polydamas & troades labeonem.& Ouid.xij.meta sed neque deiphœbum neque polydamāta.nec ipsum.quanquā tunc græci non per.o.micron,sed per.o.& ypsylō diphtōgō scribūt pulypus & pulydamas,vt producantur diphtongo,atque eodem modo pulycletus pro polycletus dicunt.vt Prudēti⁹ in Romano,in forceps myronis pulicleti malleus.nā trimetrum iambicum est.Solus.a um.Ver.iiij.æn̄. sola domom œret vacua stratisque relictis.Solor.aris.Idem in pri.solabar fatis contraria fata rependēs. Solers.ertis a quo est solertia, & solennis.a plerisq; per duplex.ll.scribuntur. Tibullus. primus aratra manu solerti fecit osyris.Ouid.ix.metamor.huic licet ex toto solertia confluat orbe.Verg.v.æneid.ānua vota tamen solēnesque ex ordine pompas.Tmolus tmoli.Idē primo geor.Nōne vides croceos vt tmolus odores.Ouid .x.met.iudice sub tmolo certamen venit ad impar.Spoletium spoletij,vnde Spoletinus spoletina spoletinum.Mart.spoletina data est,sed quam sicauerat ipse. ¶ O.ante.m.lōga est,vt Doma.atis.quod interpretatur tectum,quamuis dom⁹ breuiet. Vomer.eris.tametsi a Vomo vomis,in quo prima breuis est,deriuetur.Vomica etiam breuiatur.Iuuenal.& phthisis.& vomicæ putres & dimidium crus.Serēn.produxit dicēs,vomica qualis erit,vel idē proxima quædam.Como comis:quod ideo posuimus,ꝙ Coma comæ,cum quo symbolum habere videbatur,primam breuiat Comessor comessaris,quod græcū est,ne quis putet a Comedo.dis.deriuari.Breuiāt Bromius bromij. Lucanus in pri. mons phœbo bromioque sacer.Vergilius in copa.est hic mūda ceres,est amor & bromi⁹.Coma comæ Mart.tam longæ bromio quam tibi phœbe comæ.Comes comitis.Ver.ij.æneid.Sit comes:& lōge seruet vestigia coniux.Crhomis.is.nomen proprium.Ver.in buc.pergite pierides,chromis & Mnasylus in antro.Comedo comedis Iuu.Præclaris vna comedunt patrimonia mensa.Domin⁹ domini.Ver.iiij.æn̄ Reppulit,& dominum æneam in regna recepit.Domo domas.Idē in.vi.Os rabidum fera corda domās. Domus.us.Idem in.viij.Et domus herculei custos primaria sacri.Glomero glomeras Idem in.ij sed glomerare manum bello & concurrere in arcem .Homo hominis.Idem in primo.Mortalis.nec vox hominem sonat,o dea certe.Homerus homeri Iuuenal rex Pylius magno si quicquam credis Homero. Nomas. dis.Mar.Cui diadema dare marmore picta nomas,eadē est,ꝗ numidia.Omasum omasi.Hora.pingui tentus omaso.Omitto.is.idē.ij.sermo.artem ve illusus omittas.Stomachus stomachi.Iuu.ardenti stomacho, nam quæ meritoria somnum.Tomos,quod interpretatur incisio.Mart.scriptura quanti cōstet & tomos vilis, hic pro parte libri accipitur,est & tomos locus in ponto,de quo Ouidius.iij.de tristibus inde tomos dictus locus hic,quia fertur in illo membra soror fratris cōsecuisse sui.vnde idem autor fecit Tomites.æ.& tomitanus.a.um.A tomos tomacula & protomos quoque breuiant. Vomo vomis.Iuuen.cōuomit hæc inter nautas & prandet & errat ¶ O ante.n.breuis est,vt Conon.onis.Bonus.a.ū.Progne prognes quoque breuiat.Petronius,atque vrbana progne,quæ circum gramina fusæ. Vergili⁹. iiij. georgico.positione produxit dicens,& manibus progne pectus signata cruentis.Producunt conor conaris,vnde est conatus.us.Ouid.de remed.Sed quid præcipue nostris conatibus obstet.Cōe.es.insula Istri fluuij.Luc.in.iij.barbara cone,sarmaticas vbi perdit aquas.Conopæum conopæi.Iuu vt testudineo tibi lentule conopæo.Est enim spondeus in quinto loco.Conus coni.Oui.iij.metamor.tegmina mox capitum picto mutantia cono.& pro cyparissi gallā,vnde conifere dictæ sunt a Vergilio.Donū doni.Ver. in buc.phystula damætas dono mihi quam dedit olim.Donec.Vergil in buco.cogere donec oues Monychus monychi,vnus ex cētauris Iuu.quantas iaculetur monychus ornos.Nonus.a.ū.& inde nonę nonarun. Ver.v.æneid.Propterea si nona diem mortalibus annum.Ouid.primo fast.nonarum tutela deo caret omnibus istis. Pronus prona pronum. Ouidius primo metamorpho.me miserum ne prona cadas.pono ponis. Vergili.in bucolicis.quoniam tibi pocula ponam.Pone præpositio & aduerbium.

Pone prępositio & aduerbium. Zona. æ. & gonia quod interpretatur angulus, & pheue. quod est vox: & ab eis composita & deriuata. vt Trigonus trigona trigonum. Phonascus phonasci. De quibus in medijs syllabis dicetur.

O. ante. p. breuis est. vt Populus. li. Opis opem. ab ope. & in plurali opes. Sopor soporis. Producunt vero Copa. ę nomen proprium fœminæ. Copia copię. Copula copulę. copo copõis. cophos cophi. i. surdus. Dropax dropacis. Opis. is. Nimpha. opilio. onis. Popul9 populi pro arbore. Popeanum popeani. propago. pro vite Propino propinas indifferentem habet. Psophis psophidis. Scopæ scoparum. Sopio sopis. Stlopus stlopi.

O. ante. q. breuis est. vt Loquor loqueris. Coquo coquis. Quocq.

O. ante. r. breuis est. vt Chorus chori. Cora. ę. opp. Italiæ. Producunt vero Corus cori. pro vento argeste. Coram præpositio & aduerbium. Corycus corici Corytus. ti. Coralium. ij. Cloreus. i. Doris. idis. Doricus. a. ũ. Dorion. ij doron hoc est donũ siue palmus. Hora. æ. Mor9. i. Morio morionis. Noricũ. i. Ora. æ. oro. as. orithya, æ.

Idem ij. æñ. pone legunt, sinuatque immensa volumina terga. Zona. æ. Hor. ibit eo quo vis qui zonã perdidit, inquit. A gonia, quod interpretatur angulus composita & deriuata, ideo producũt quia per. o. mega scribuntur, nã a gonus, quod est genus siue genu, breuiant: vt in medijs dicetur, sed aphone, quod interpretatur vox ideo producunt, quia per. o. mega scribuntur: vt Phonascus. Sidonius apollinaris tamẽ breuiauit in morte Claudiani dicens. Psalmorum modulator & phonascus, quare antiphona penultima longa, ac in eadem accentu acuto, vel circũflexo proferẽda. Nã a phõos, quod est mors breuiauit, vt tisiphone, persephõe. ¶ O. ante p. breuis est. vt Opis opem ab ope. Opis vero pro nympha ꝓducit, vt paulopost dicemus. Sopor soporis. & Soporo soporas. breuiant, cũ Sopio sopis producat, vt statim dicetur. Producunt vero Copa copę. nomẽ fœminæ apud Verg. celebratæ opere, qđ illius nomine inscribitur. Copia copiæ. Idem primo eneidos, postquã introgressi & coram data copia fandi. Copula copulæ. Ouidi vij. metamor. copula detrahitur canibus. Copo coponis. Martialis, Callidus imposuit nuper mihi copo Rauenæ. Cophos, quod interpretatur surdus. Idẽ, quatuor & cophon paula prosopõ amat. Dropax dropacis. Martialis psilotro faciẽ lauas, & dropace caluã. Opis nympha. Verg. iiij. geor. Atq ephyræ, atq opis, atque Asia deiopeia. Opilio opilionis. Vergilius in bucolicis, venit & opolio, tardi venere subulci. dicitur etiã & vpilio. onis immo opilio debuit breuiare, vpilio vero ꝓducere. Operior operiris, & opportunus. a. um. per duplex. pp. scribuntur. Populus populi, pro arbore. Vergilius in bucolicis, popul9 Alcidæ gratissima vitis Iaccho. Popeanum popeani fucus quidã. Iuu. pane tumet facies, aut pinguia popeana. Est enim spondeus in quinto loco. Propago profilio breuiat. Ver. vi. æñ. Vobis Romãa propago. & Ouid. ij. meta. Per quæ tua vera ꝓpago Pro vite producit Ver. ij. geor. Pressos propaginis arcus expectant. Propino. as. tum breuis reperitur, vt apud Iuuen. quando propinat Virro tibi, sumitque tuis cõtacta labellis, tũ longa, vt apud Mart. cœnat, propinat. poscit, negat, innuit vna est Psophis psophidis. Ouid. v. meta. Vsque sub orchomenõ, psophidaque. Sopio sopis. Ver prim. ęnaidos, Hunc ego sopitũ somno super alta cythera. cuius compositum semisopitus. a. ũ. eãdẽ breuiat. Ouid. ij. amorum, purpureo iacuit semisopita toro. nisi forte legendum est semisopora sono. Idem in epistola Ariadnes, Thessea præssuras semisopita manus. ex quo suspicamur primam habere indefferentem. Itaque de industria breuem posuimus quodam in loco, vbi patriam salutauimus, hic fuerant cunæ, quæ me sopiere iacentem. Stlopus. i. Persiu. nec stlopo tumidas intendis rumpere buccas. Scopæ, arum Mart. in apophoretis, in præcio scopas testatur palma fuisse. ¶ O. ante. q. breuis est. vt Loquor loqueris coquo coquis. ¶ O. ante. r. breuis est. vt Chorus, cum significat multitudinem coæuorum, quod ideo posuimus, quia pro vento, qui spirat ab occidente æstiuali, primam producit: vt statim dicetur. Cora. æ. q̃ que antiquissimum Italiæ opidũ primam breuiat, dicente Ver. vi æñ. Bolamque coramq, nam coram præpositio siue aduerbium producit. Idem primo æneid. postquam introgressi & coram data copia fãdi. Corus cori, pro vento, qui etiam caurus dicitur. Idem quinto æneidos, condunt vbi sydera cori. Columel. frigoribus gelidis iræq abnoxia cauri. Corycus coryci opidum & mons Siciliæ, vnde Coryci9. a. um. Luca. in. iij. coryciumq patens exesis rupibus antrum. Corytus coryti. pro pharetra. Verg. ix. æñ. corytique leues humeris, & lœtifer arcus. Sill. vij. puni. paruulus ex humero: corytus & aureus arcus. Coraliũ. ij. Ouid. iiij. meta. nunc quoque coralijs eadem natura remansit. Idem in. xv. sic & coralium quo primũ cõtigit auras. Claudianus tamẽ breuiauit, dicẽs, mergit se subito, vellitq coralia Clotho. Sidonius quoque: lactea puniceo sinuãtur colla corallo. Chloreus nomen proprium viri apud Verg. in bucolicis, doris amara suam non intermisceat vndam. Doricus. a. um. Idem secundo æneid. panduntur portæ iuuat ire & dorica castra Dorion dorij, oppidum magnesię Lucanus in. vi. Dorion ira flebile pieridum Papi. iiij. theba. Geticos quos flebile vati doriõ. Et a doron, quod interpretatur hasta. a quo est doriphorus, primã breuiauit. Hora horæ pars diei. xij. siue noctis. Ver. in more. Iã nox hybernas bis quinq pręgerat horas Morus ꝓ arbore Oui. iiij. met. ardua morus erat niuei vberrima pomis. & ꝓ pomo Hor. q̃ nigris prandia moris fiet. Morio pro tardo & stolido natura Mart. morio dictus erat viginti milib9 emt Morari quoque prima longa est huiusmodi quãpiam esse. Sueto. in Nerone declaudio, morari eum inter homines desiisse producta prima syllaba iocabatur, hoc est, morionem esse. Noricũ norici regio Macedoniæ: Dalmatiæ contermina. Verg lius. iij. georgicorum, tum sciat aerias alpes & norica si quis. Ouidius. xiiij. metamor. durior & ferro, quod noricus ex coquit ignis. Ora oræ. pro extremitate. Vergili9 primo æneidos, Troiæ, qui primus ab oris. Oro oras. Idem in eodẽ, oram9, prohibe infãdos a nauib9 ignes. Orithia orithyæ, ericthey regis Athenarũ filia. Ver. iiij. ge. atq getę, atq ebr9. atq actias orithya

Orion.onis.Luca.in.j.armatumque auro circūspicit oriona.Flaccus.j.argo.nō me9 oriō nec sæu9 pliea de taurus.Verg.vij.æn.vbi oriō hybernis tunditur euris.Idem tamen breuiauit in primo dicens,cū subito assurgens fluctu nymbosus orion.Et in.iiij.dū pelago desęuit hyems & aquosus orion.Oricum.Luc.in.iij.tum qui Dardaniam tenet oricon.Prora.æ.Vergi.pri.franguntur remi,tum prora auertit ab vndis.Sorex.icis,Serenus.si pręgnans artus captiui soricis edit.Thorax.acis.Ver.xj.æn.Bis sex thoraca petitū perfossumq; locis.Et habentia.l.āte.o.vt lorum.&c.

Oriō orionis.Oricos oppidū.Prora.æ.Sora.ę.Soracte.ctis Sorex.icis.Thorax thoracis.Et habētia.l.ante.o.vt Lorum.i.Gloria.æ.Ploro.as.

O.ante.s.longa est.vt Moses mosis.Prosa.æ.Breuiant vero Cosæ cosarum.Cosyra cosyræ.Dosis,hoc ē datio.Mosa mosæ.Osyris.yridis.Proseucha,pseuchæ.prosymna æ,Posui præteritū a Pono ponis.Rosa rosæ.

O.ante.t.breuis est.vt Notus ventus Nothus nothi spurius.Nota notæ.& Noto notas.Botrus botri.Producunt vero clotho cloth9.Lotos loti.Poto potas.Proteus protei.Sotades dis.Totus.ta.tum.Et a protos,quod interpretatur primus,composita.vt Protegenes.is.

O.ante.u.cōsonātē breuis est.vt Ouis.Nouus noua nouum producunt vero Ouum oui.

V Ante.b.brduis est.vt Ruber.a.ū.Producūt vero Bubulcus.ci.Bubo.onis.Bubalus bubali.Bubastus bubasti,Iubilus iubili.Lubric9.ca.cū.Nubes nubis.Nubo.bis.Pubes.bis.Rubigo rubiginis.Suber suberis.Subula.læ.Tuber tuberis.Vber vberis.

¶O.ante.s.lōga est,vt Moses.Iuu.Tradidit arcano quodcūque volumine Moses.apud Siliū Moses alter lib.xv.breuiatur:decidit ense Mose.Prosa.ę.Ausoni.psa Asiæ in causis numeros imitata chororū.Breuiant vero cosæ.arum.vrbs Thuscię.Verg.vij.ęn.quique vrbē liquere cosas.Cosyra.æ.insula in mari siculo.Oui.iij.fasto.fartilis & melite sterili vicina cosyrę.Dosis,quod interpretatur datio,nā per o micrō scribitur a grecis,vnde est antidosis pro antidoto.Mosa fluui9 Gallię.Sidonius.Rhenus.arar.Rhodanus.Mosa.Matrona Sequana.Ledus.Osyris.idis.Tibullus:prim9 aratra manu solerti fecit osyris.Proseucha.æ.Iuu.ede vbi cōsistas in qua te q̄ro pseucha.Prosyma.æ.vrbs.Thessalię.Papinius lib.iiij.thēba.hinc armat larissa viros,hinc celsa prosymna.Posui pręteritū a pono.is.cuius in pręsenti prima fuit longa.Verg.iij.ęn.hinc & naricij posuerunt mœnia locri.Rosa.æ.Idē in rosis,ambigeres raperetne rosis tunc aura ruborem.¶O.ante.t.breuis est.vt notus.i.vētus a meridie spirās,qui latine d'r auster.Verg.pri.eñ.tris notus abreptas in saxa latētia torquet.Nothus quoque qd̄ interpretat' spurius.Oui.in epist.phedræ,cur nisi nec apes regna paterna nothus.Noto as.Ver.in buc.parta meę Veneri sunt munera,namque notaui.quę exempla ideo posita sunt,quia notus.ta.tū.participiū a nosco cis.primam producit ex regula generali supinorum duas syllabas habentium.Gothus quoq; breuiat:tametsi apud græcos per.t.duplex vltimo aspirato legatur.Breuiāt quoque botrus botri.& botryo.onis.quia per o micron scribitur.Gothus.i.Ausonius:hic possem victos inde referre gothos:Producūt vero clotho clothus.Iuue.hęc exempla rara fœlicibus,at mea clotho.Cote siue cotes oppidum Mauritaniæ producit primā:quia per.o.lōgū a grecis scribitur,vt Pli.lib.v.& Strabo Cotidianus quoque producit,Coniugis in culpa flagrabat cotidiana.Mart.tamen breuiauit dicens,cultus sindone non cotidiana.Et alibi,leuis drepace tu cotidiano.Lotos loti:arbor & nympha in illam versa.Ouid.ix.meta.Florebat aquatica lotos.& ibidem,lotos in hanc nymphæ fugiens obscœna priapi.Proteus.i.Hora.quo teneam vultus mutātem protea nodo.Et a protos,quod interpretatur primus composita,sic vt protogenes,protomartyr,protoclytus.Sotades.is.Martia.periclitatur capite sotades noster.Totus Idem,tota mihi dormitur hyems.¶O.ante.u cōsonātem breuis est,vt ouis.is,nouus.a.vm.Producit vero ouum oui.Horatius,lōga quibus facies est ouis illa memento.

V Ante.b.breuis est.vt Ruber.a.um.Iubeo iubes.tuba.æ.Producūt vero Bubulcus.ci.Ouidius quarto de ponto,per medias Istri palustra bubulcus aquas.Bubo.onis.auis nocturna.Vergilius quarto æneidos,solaque culminibus ferali carmine bubo.Bubulus.i.animal.Martialis.illi cessit atrox bubalus atque bison.Bubastus.i.oppidum ægypti Ouidius nono metamorpho.inde fœmininū possessiuū formauit dicens.Sanctaque bubastis varijsque coloribus apis.Iubilus siue iubilum.Sillius quarto puni.& lætus scopulis audiuit iubila cyclops.Lubricus.a.um.Horatius,lubrica nascentes implent cōchilia lunæ.Sed potest fieri,ne positione producatur.Nubes.is.& nubilus.a.ū.Vergilius primo æneidos.eripiūt subito nubes cælumque diemque.Idem in quarto.turbida tranat nubila.Nubo.is.Ouidius.si qua voles apte nubere,nube pari.inde componitur obnubo.is.in alia significatione.Vergilius.xi.eneid'.arsurasque comas obnubit amictu.Innuba tamen & pronuba semper breuiant,& si a nubo cōposita sint.Papinius quarto theba.in vultus cecidere greges,tunc innuba mātho.Ouidius.iiij.metamor.Innuba pmaneo,sed iam fœlicior ętas.Vergilius quarto eneid'.deueniūt prima tellus & pronuba Iuno.Idē in.vij.& bellona manet te pronuba,nec face tantum.Connubium vero tum breui.tum longa reperitur.Idē in primo.cōnubio iungam stabili,propriamque dicabo.Idem in.iiij.cuique loci leges dedimus,connubia nr̄a reppulit.Pubes pubis.Idē in primo:haud aliter puppesque tuæ,pubesque tuorum.& deriuata & composita.a vt pubertas pubesco.impubes.is.Rubigo.inis.pro vitio frumenti & ferri.Vergilius pri.georgico.vt mala culmus esset rubigo.Horatius secundo serm.Iuppiter vt perear positum rubigine ferrum.pro linguæ mordacitate.Martialis breuiauit dicens,vteris ore aliter nimiaque rubigine captus.nisi forte debuit pro rubigine esse erugine.Prudentius in psyco.condere vagina gladium,nec tecta rubigo.Suber suberis.Vergilius.vij.ęneidos raptus de subere cortex.Subula.ę.Martialis,quodque sibi tribuit,subula sicca rapit.Tuber.eris.pro fœtu terræ,Iuuenalis.O lybie disiunge boues,dum tubera mittas.pro tumore quoq; cutis.Horatius,qui ne tuberibus proprijs offendat amicū.Pro arbore & pomo Martialis breuiauit dicens,tuberes & apirina ramis.Vber vberis.Vergilius libro primo æneidos,atque vbere glebę.

V.ante.c.longa est.vt Duco.cis.Luceo.es.Breuiant vero Cucufas.atis.Cuculus.i.Cuculo.las,Cucull9 cuculli.Cucuma cucumę.Cucumis cumeris.Cucurbita cucurbitę.Cucurrio.is.Ducēti.æ.a.Duceni.æ.a.Iucūdus.a.um.Lucerna.æ.Lucrum lucri.Lucœres.um.lucumo.onis.lucellum.i.sucerda sucerdæ.

V.ante.d.lōga est.vt Rudo.is,Ludo.dis. Breuiāt vero Pudor.oris.Pudet pudebat.rudis.de.Rudis.dis.virga prætoris,Rudens rudētis.Sudes sudis.Studium studij.Tuder tuderis.Tudes tudertis.

V.ante.f.lōga est.vt Vfens vfētis.Bufo bufonis Breuiant vero Rufæ rufarum.

V.ante.g.lōga est.vt Iugerum.ri.Nugę.arū.Breuiant vero Fugio fugis.Fuga fugæ.Iugum iugi.Iugis iugę.Pugil pugilis.Tugurium tugurij

V.ante l.breuis est.vt Fulix fulicis.Producūt vero Culus culi. Dulichiū dulichij,Fuligo fuliginis.Iulius iulij.Mulus muli Mula mulæ.Pulegiū.i.Pulex pulicis.Thule thules. Vligo.ginis.

V.ante.m.lōga est,vt Humor.oris.Humid9.a.ū.Humanus.a.um.Iumētū.i.Breuiant vero cumulus cumuli.Crumena crumenæ Hum9 humi.Humerus.eri.Numa numæ. Numātia.ę.

¶V.ante.c.lōga est,vt duco.is.& ab eo cōposita.vt deduco.is.induco.is.sed educo.as.breuiat. & si aduco.is cōpositū videatur.Verg.in.ix.ęn̄.quatuor hic iuuenes totidē quos educat vfens.Luceres quoq; pducit.Oui.v.fast.quosque vocāt rhānes luceribusque simul.Proper.iiij breuiauit dicēs,rhānesque viri lu cerésque coloni.Breuiant vero Cucufas atis. Prudē.carmeli cōtēptorque necis cucufas.Cuculus.i.p auis & cuculo.as.pro eo qd'est ipsam auē canere.Oui.de philo. & cuculi cuculāt,fritinit rauca cicada.Cucullus.i:& cuculla.ę.pro capitis tegmine.Mar. illinc cucullo pspicit caput tectus. est enim trimetrū iambicu. & alio loco in carmine. phaleutico,& thuris piperísque sis cucullus. Cucuma.æ.Idē ad quartū cucumā fecit octacili9.Cucumis.eris.Ver.in copa, & pēdet iūco ceruleus cucumis. Cucurbita.ę.Iuue.iam pridē caput hoc ventosa cucurbita quærat. Cucurrio.is.Oui.cucurrere solet gallus.Ducenti.æ.a.Duceni.æ.a.Horat.pri.ser. habebat sæpe ducētos,sępe decē seruos. Iucūdus.a.ū. quod a iuuo non a ioco deriuatur.Iuue.nam pro iucūdis.a.q.d. Lucrū.i.natura primam breuiare ex diminutiuo cognoscimus.Hora. pri.epis. quod pure tranquillet honos an turpe lucellum.Lucrinum quoque eadē ratōe breuiat.Mart.ostrea tu sumis stagno saturata lucrino.nā positione Vergi.pduxit in.ij. geor.an memorē portus lucrinoque addita claustra.Lucerna.æ.tametsi a luceo.es.d'riuetur Iuue.hęc ego ne credam venusina digna lucerna Luceres Romuli milites. Proper.li. iiij.hinc tities rhānesq; viri lucerésque coloni.Lucumo.onis,Auso.samij lucumonis acumē.Sucerda.æ.Luci.hic in stercore humi stabulis fimo atque sucerdis.¶ V.āte.d.lōga ē, vt rudo.is.Persi.finditur arcadię pecuaria rudere credas. Oui in fast. intēpestiue cū rudit ille sono.Verg.vij.ęn̄.breuiauit dicens, sera sub nocte rudentū.vbi.Ser.inquit, rudo naturaliter longā habere primā, systolem ergo fecit.Rudens.tis.quoque pro fune.Idem breuiauit in pri.dicens,insequitur clamorq; virum stridorque rudentū. Breuiant vero pudor.oris.& pudet.bat.Ver.iiij æn̄. ante pudor quā te violem,aut tua iura resoluā. Rudis.e.pro re noua.Oui.in epl'a Penel,q̄ tātū lanas non sinit esse rudes,hinc est erudio.is. quasi extra ruditatem pono.Rudis quoque p virga prætoris breuiat.Hora.pri.epist.spectatum satis & donatum iā rude q̄ris.Sudes.is. Verg.vij.æn̄.stipitibus duris agitur sudibus ve præustis.Studiū.ij.Oui. singula dū narrat cursu studioque loquendi.Tuder.eris opp Italiæ.Tuders.ertis.poss ssiuum ab eo. Sill.iiij.punico.& gradiui colam celso de colle tudertē idem.in sexto.deuexū lateri pendet tuder.¶ V.ante.f. longa est vt vfens.entis.flu Italiæ. Ver.vij.ęn̄.atque in mare conditur vfens.Idē quoque in alio loco pro nomine pprio viri posuit.Bufo.onis.Idē pri.geor:inuētusque canis bufo, & quæ plurima terræ.sunt q buffo.onis. per duplex.ff.scribant.Breuiat rufæ,arū.Ver.vij.æn̄.quique rufas batauūq; tenēt.¶ V.ante.g.longa est vt iugerum.i.nugæ.arū.ruga.æ.Breuiāt vero fugio.is.fuga.æ.Ver.in buc.quem fugis ah demens:Iugū.i. quo boues iunguntur:& pro mōtis summitate,& pro nauiū trāstro,& pro telæ axe. Ver.in buc.aspice aratra iugo referunt suspensa iuuenci.Iugis.e.p eo quod est subiugo,vnde iugo.as.& bijuges, quadrijuges.Nam iugis pro assiduus primā producit.vt Hora.ij.ser.vicinus iugis aquę fons.Iugulus quoque breuiat primā,vnde iugulo.as.Hora.vt iugulent homines surgunt de nocte latrones,Pugil apud Sidon̄.primam breuiat dicens.Spatia terapnea pugilem cū gymnade pingē.Prudēt.in symmachū pduxit dicēs. vnctis pugilibus miles pugnabat ethruscis.& Iuue.nec pugilares defert in balnea raucus. Hymnographus quoque in dimetro iambico breuiauit dicens,mūdū pugillo cōtinēs.Tuguriū.ij.Iuue. pauperis & tuguri cōgestū cespite culmen. V.ante.l.breuis est vt fulix.icis.siue fulica.æ.Auiē.in ara.& cū parua fulix trepido volat arua volatu.Ver.i.geo.in sicco ludūt fulicę Producūt vero culus.i.Mar.nō culum neq; enim culus est qui non cacat olim.Dulichiā.ij.Verg.iij.ęn̄.dulichiūque samésque & neritos ardua saxis. Fuligo.inis.Ver.in buc.semper & assidua postes fuligine nigri.Iulius iulij.Idem.i.æn̄.Iulius a magno demissum nomē Iulo. Mul9.li.Mula.læ.Pulegiū.i.Seren9 produxit dicēs,pulegiū vt potēs vna sup aure locabis.Mar.quadrima nigri nec corona pulej.Pulex.icis.Idē in dist.mordēte molesto pulice vel si quid pulice sordidius. Thule.es.insula q̄ ab alijs d'r thyle. Verg.i.geor.tibi seruiat vltima thule.Vligo.ginis. Ver.ij.ge.atq; pinguis hum9 dulciq; vligine lęta.Pulip9 p polyp9,& pulidamas pro polydamas,& pulixena p polyxena lexim9 apd̄ poetas,vt syllaba breuis pducat.¶ V.an̄.m.lōga est.vt humor.oris.Humid9.a.ū q̄ ideo posuim9.quia ab humo in quo prima breuis est.deriuata vidētur. Ver.j.geo.atq; exudat inutilis humor.Idē in eodē,humida solstitia atq; hyemes optate serenas agricolę.Human9 quoq; tametsi ab homine d'riuat',in quo prima breuis,primā pducit.Iumētū.i.Iuu.sed iumēta vocāt.Breuiāt vero cumul9.i. Vergil.j.gior.Cumulosq; ruit male pinguis arenæ.Crumena.æ.Iuuenal.te deficiente crumena Humus.i. Vergi.ij.georgi atque pinguis humus dulciq; vligene lęta.Humerus Humeri,Idē.pri.æneid'.Os humerosque deo similis.Numa numæ,rex Romanorum.Iuuen.hic vbi nocturnę numa cōstituebat amicæ

Nūmanus numani nomē propriū viri. Numerus nūeri. Numiſma. atis. Rūmex. icis. Tumeo tumes. Tumulꝰ tumuli. Tumultus tumultus.
V. ante. n. lōga eſt. vt Munus muneris. Breuiant vero Cuneus cunei. Cuniculus. i. Tunica. æ.
V. ante. p. breuis eſt. vt lupꝰ lupi. Producūt vero Cupa. æ. Iupiter. Nuper aduerbiū. Puppus. pi. Pupa. æ. Pupula. æ. Pupillus. i. Rupes. is. Scrupꝰ ſcrupi. Suparus. i. Stupa. æ.
V. ante. r. lōga eſt vt Curio curionis. Breuiāt vero Curius curij, Cures curium oppidum. Curetes Populi. Curulis curule. Durius durij fluuiꝰ. Furio furis. Muria. æ. Nurus. us. Spurius. rij.
V. ante. s. longa eſt. vt puſio puſionis. Breuiāt vero Fruſino. onis. Puſillus puſilla puſillū. Suſanna ſuſannæ. Suſurrus ſuſurri.
V. ante. t. longa eſt. vt V tor vteris. Breuiāt vero Cutis. is. Futrex fruticis. Futuo. is. Futurus futura futurūm. Lutum. i. Mutina. æ. Mutilus. a. ū. Muto. onis. Nutrio. is. Puteꝰ. i. Putꝰ. a. um. Putris. e. Puto. tas. Ruteni populi. Rutilꝰ. a. ū. Rutuli populi. Rutulus. i. Rutuba rutubæ fluuiꝰ. Rutupe oppidum. V ter vtra vtrū. V ter vtris. V terus vteri. V tica vticæ. V ti coniunctio.

Numanus. i. no. ꝑ. viri apud Ver. ix. eñ. celebratum: ſit ſatis ęnide telis impune numanū. Numerꝰ. i. Ver. in buc. numeros memini ſi verba tenerem. Numiſma. atis. Hora. retuli acceptos regale numiſma philippos Rumex. icis. Ver. in more. Fœcūdaq; rumex, maluę violęq; rubebāt. ❡ O. ante. n. longa eſt. vt Iuno. onis fumus. eris, munus muneris. Breuiant vero cuneus cunei. Iuue. digna tuo cuneis an habēt ſpectacula totis Verg. j. geor. nam primi cunei ſcindebat fiſſile lignū. Cuniculus. i. tam pro lepuſculo quā ꝓ via ſubterranea. Martialis. gaudet in effoſſis habitare cuniculꝰ ātris. Tunica. ę. Iuue. tunicam mihi malo lupini. ❡ V. ante. p. breuis eſt. vt lupꝰ. i. cupio. is. Supremꝰ quoq;. Oui. de triſti, nec mādata dabo, nec cū clamore ſupremo. Producūt vero cupa. æ. Iupiter iouis ſiue iupitris, quāq; ſūt, qui vtrūq; per duplex. p. ſcribāt. Nuꝑ aduerbiū. Ver. in. buc. nō, verū ęgonis, nuꝑ mihi tradidit egō. Pupꝰ. i. & pupa. e. & pupula, & pupillꝰ, & pupilla. Martialis: dicit ſe vetulā cū ſit cærelia pupa. Perſius, nempe hoc quod veneri donata a virgine pupa. Pupula. ę. ꝓ eo qđ quidā dicūt pupila. æ. Oui. de amore, ſuſpicor & fama eſt oculis quoq; pupula duplex. Pupillus. i. Iuue. pupilli ꝓſtrātis, at hic dānatꝰ inani. Rupes. is. Ver. ī buc. nec tātū phœbo gaudet parnaſia rupes. Suparus. ri & Stuppa a pleriſq; per. duplex. p. ſcribūtur, quia ꝓducūt primā, ſed ideo poſuimꝰ qa de orthographia nō ſatis cōſtat. Scrupus. pi. vñ. ſcrupulus. i. & ſcrupeus. a. ū. Ver. vi. æñ. ſcrupea tuta lacu. Sed primam natura breuiari ꝓbat Priſ. de pōderibꝰ dicēs, drachma vocāt, ſcrupulū nr̄i dixere priores. A. bu. particula q̄ in cōpoſitione magnū apđ græcos ſignificat, ꝓducūtur cōpoſita. vt bupeda bupalꝰ. bucētaurus, bupreſtris. V pilio quoq; rōne pauloāte dicta ꝓducitur. Ver. in buco. venit & vpilio. ❡ O. ante. r. longa eſt. vt curio. onis. nomē viri. Luca. curio ſicanas trāſcēdere iuſſus in vrbes. Breuiant vero curius. ij. Iuu. qui ſimulāt curios & bacchanalia viuūt. Cures. iū. opp. Sabinorū. Ver. vi. æñ. curibus paruis & paupere terra. Curetes. tū. ppl'i ſūt Dalmatiæ. Lucan. in. iiij. illic bellaci confiſus gente curetū. Nā ꝓ cretę ꝓpiis ꝓducit. Ver. iiij. geo. curetū ſonitus crepitātiaque æra ſequutæ. Curulis. e. a curru. Luca. in. j. Vacuęq; loco ceſſere curules. Iuue. ſellas donare curules. Durꝰ. ij. fluu. Hiſpaniæ. Silli. in pri. Hinc certāt Pactole tibi Duriuſq; Taguſq;. Furio furis. ſiue furo furis. & furor. Lucanus, quis furor o ciues. Muria. æ. Hor. j ſer. quid pingui miſcere mero muriaq; decebit: Nurus. rus. Ver. ij. eñ. Dardanis & diues Veneris nurus. Spurius. ij. Auſoniꝰ, quique notas ſpurijs verſibus appoſuit. ❡ V. ante. s. lōga eſt. vt puſio. onis. Iuu. quod tecū puſio dormit. Buſiris lōga & breuis reperitur. Ver. neſcit buſiridis aras. Papi. lib. xij. nō trucibꝰ mōſtris buſiri inſandūq; dediſti. Breuiāt vero fruſino. onis. opp. Italiæ. Iuue. aut fabrateriæ domus, aut fruſione paretur. Puſilus. a. ū. ꝓ paruus Hora. dij bene fecerunt inopē me quoq; puſilli. Suſurrus. ri. Ver. in buc. ſępe leui ſomnū ſuadebit inire ſuſurro. Suſana fœmina in ſacris literis, quāq; videtur a ſuſis dicta. Claudianus in epigrāmatis breuiauit, ſācta Suſanna ſua. ❡ V. ante. t. longa eſt. vt vtor. glutē, quāquā Verg. de Mecœnatis obitu breuiauit dicens, cōglutinātur aquæ. Breuiāt vero cutis. is. Mart. de cute quid faciat ille, vel ille ſua. Frutex. icis. Oui. in. iiij de arte. hos euo qui canēt frutices violaria vidi. Futuo. is. Auguſtus apud Marti. quod futuit glaphyran. Antonius hanc mihi pœnā Fuluia cōſtituit, ſe quoq; vti futuā. Lutū luti. Horat. in epiſto. Vixiſſet canis immūdus vel amica luto ſus. mutina. ę. Luca. in pri. His. Cæſar peruſina fames, mutinęque labores. Mutilus. a. um. Oui. iij. de arte, turpe pecus mutilum, turpis ſine gramine campus. Muto. onis. a quo mutoniatꝰ ata. atum. Mart. dormis cum pueris mutoniatis. eſt enim carmen phalcuticum. Hor. tñ primo ſermo. producit dicens. Huic ſi mutonis verbis mala tanta vidētis. Puteus putei. Iuue. hortulus hic, puteuſque breuis, nec reſte mouendus. Putus puta putum, ſi Gellio credimus quia a puto putas declinat libro nono noctium atticarum. Putris. e. quod primam habere breuē oſtendit Oui. in pri. de ponto dicens. Eſtur vt occulta vitiata putredine nauis. Idem. xv. metamor. Putrefacta eſt ſpina ſepulchro. Puto putas, ſiue pro eo quod eſt cogito cogitas, ſiue pro eo quod eſt arbores purgo. Ruteni. orum. populi Germaniæ. Luca. in pri. ſoluuntur flaui longa ſtatione ruteni. Rutilus. a. um. rutilo. as. Verg. hęc modo quam toto rutilauerat igne comarum. Rutili populi Italię antiquiſſimi. Idem in primo æneidos: ternaque tranſierint rutilis hiberna ſubactis. Rutulus viri nomen tum breui, tum longa legitur. Ouidius ſexto faſtorum, hęc tibi præpoſito memorant dixiſſe Rutuli. Martia. famæ rutilum ſuę relinquas. Rutuba rutubæ. fluuius Italiæ. Lucanus in ſecundo, vnda facit rutubamque cauum dilabitur inde. Rutrum rutri, quod ex rutello colligitur. Lucil. frumentarius eſt, medicum hic ſecum, atque rutellum. Rutupe oppidum Britanniæ littorale. Idem, rutupinaque littora ferunt. & Iuuenalis, rutupino ve edita fundo. V ter. a. um, & ab eo compoſitum vterque, vtraque, vtrumque. V ter vtris, quod tametſi in declinatione prima longa poſui, idcirco ſuſpicor primam habere natura breuem, quod ab eo vterus deriuatum breuiat. Vergilius ſecundo æneidos, ingemuit ſtetit illa tremens vteroque recuſſo. V tica vticę, opidum Aphricę. Lucanus in ſexto, non vticæ Lybiæ clades. V ti & ab eo compoſita, vt vtique, vtinam, veluti.

¶V.purum ante.u.consonantem longũ est.vt Vua.vuidus.a.um.Vergilius in buc,aut custos.gregis,aut maturæ vinitor vuæ.Idem in eodem,vuidus hiberna venit de glande.Menalcas,quod si consonãs præcedat.u.breuiatur.vt fluuius fluuij.Pluuia pluuiæ.Iuuo iuuas.

A Ante.b.in medijs syllabis breuis est.vt Calaber.bra.brum.alabandæ.arum.Producunt vero atabulus.li.ventus Apuliæ peculiaris.Horat.in primo ser.Ostentare mihi quos torret atabulus & quos. Barabas.Sedulius in paschali, Tunc coluere baal,nunc elegere barabam.sed potius dicẽdũ est per duplex.b.scribendũ esse,interpretatur enim filiuspatris. qđ si per.b. simplex scribatur breuis reperitur,vt apud Marullũ in clausula pẽtametri,mulciber est Barabas. Et verbalia in.abilis.vt amabilis.penetrabilis. & in.abũdus.vt populabũdꝰ. amorabũdus.errabũdus. Ver.in buc. errabũda bouis vestigia.& in.abulũ finita, vt venabulũ. li. incunabulũ.li.tintinabulũ.li. Verg.in.iiij.æñ. lato venabula ferro.Idem,Iouis incunabula cretã.Iuuen.tot tintinabula dicas.In . abrum quoque produci debere suspicor,quia sẽper reperio longam,vt velabrum candelabrum. volutabrum.de dolabro nihil dico,quia dolabella reperitur breuis. ¶A.ante.c.breuis est,vt alacer.Producunt vero benacus benaci,lacus Italiæ. Vergilius secundo georgic. fluctibus & fremitu assurgens benace marino.Cloaca,æ.Iuu.pinguis torrẽte cloaca.Iracundus.a.um.Hora.in poe,Impiger iracũdus inexorabilis acer.Meracus.a.um.Idẽ.ij epist. expulit heleboro morbũ,bilẽq; meraco.Mustaciũ.ij.Iuue.cœnam & mustacia perdas labẽte officio crudis donãda. Nouacula. Mart. vel sæua nouacula nudet. Opacus.a.ũ.Iuuẽ. tanti tibi nõ sit opaci.Pastinaca.æ.& pro pisce & pro radice hortensi.Macer.Est pastinacæ virtus in semine tantum.Pistacium pistacij ex nucum genere arbor. Palladius de arborum insitione,quin & amygdaleos subeunt pistacia ramos. Portulaca portulacę.Macer.Andrachnes græce quę portulaca latine. Sarracum.ci.Iuue,Frigida circũ agũt pigri sarraca bootæ.In.acrũ.finita semper producere inuenio, vt simulacrum.ambulacrũ Et nomina in.aculum.ut tabernaculum.li.retinaculum.li.gubernaculum.li.& in.aceus.a.um.vel.acius.a.um.vt ordeaceus.a.ũ. arũdinaceus.a.um.gallinaceus.a.um . vinaciũ.cij. ¶A.ãte.d.breuis est.vt bragada fluuius Aphricæ. Luc.iiij.Bragada lẽtus agit siccę,sulcator arenę.Producit vero cicada.ę. Ver.in buc.Sole sub ardenti resonant arbusta cicadis. ¶A.ãte.g.lõga est.vt imago.inis carthago,inis.Breuiãt vero aruiragꝰ.gi.Iuue. & de temone Britanno excidet aruiragus.rex fuit Britannię.Asparagus.i.Idem: asparagis qua despiciat conuiuia cauda. Chiragra,ę. Mart. sed nil patrono porrigit,hęc chiragra est. Lalage.es.nomen proprium fœminę.Martia.desine iam lalage tristes ornare capillos.lalages quoque cuiusdam meminit Horatius in odis.Mandragora mandragorę.Columel.mandragorę pariat flores,mestamque cicutam.Massageta.ę.Lucanus in primo,massagetem scythicus non alliget Ister.Patagia.ę. fluuius Vergilius quarto æneidos. Latique sonantem patagiam.Pelagus pelagi.Vergilius.Nõ illi imperiũ pelagi,sęuumq; tridentem.Podagra.æ.Martialis.litigat & podagra Diodorus flacce laboret. Vertagus vertagi.Idem in distich.non sibi,sed domino venatur vertagus acer.¶A.ante.l.breuis est. vt Menalꝰ.i. Producunt vero hic aqualiculus.Persius,pinguis aqualiculus propenso sesquipede extat.hic . Canalis. Vergilius quarto georgicorum:Currentem ilignis potare canalibus vndam.Omphale omphales.Propertius libro tertio.Omphale in tantum famæ processit honorem Sardanapalus.Iuuenalis,& Venere & cœnis & plumis Sardanapali.Stymphalum,vnde stymphalides.Claudianus:audieram memorãde tuas stymphali volucres.Sandalium sandalij.Vergilius de obitu Mecœnatis, argentata tuos etiam sandalia talos.Et in.alis.vt verbalis verbale.vocalis.ale. sacerdotalis sacerdotale.maialis maiale.A.ãte.m.breuis est.vt calamus calami.Producunt vero dictamum dictami.Vergilius secundo eneidos:dictamum genitrix dictęa carpit ab Ida.Et nomina verbalia in.amen,exeuntia:vt velamen valaminis.certamen certaminis.Exeuntia in.entum.vt armentum.i.nucamentum.i.firmamentum firmamenti. Velamen.Iuuenal: clari velamen honoris,inde velamentum,Lucanus in octauo.Fluxu virorum velamenta vides.

V.purũm ante.u.cõsonantem longũ est.vt vua, quod si cõsonans præcedat breuiatur.vt fluuiꝰ fluuij.Iuuo.as.pluuia.æ.

¶De medijs Syllabis. Cap.v.

A Ante.b.in medijs syllabis breuis est.vt Calabria.æ.Syllaba.æ.producũt vero Atabulus.i.& verbalia in.abilis.desinẽtia,vt Amabilis.e.Et in.abũdus.a.ũ.vt Populabũdus.a.um. & in.abulum.vt incunabulum.i. Venabulũ.i. Tintinabulum.i.& in.abrum.vt Velabrum.

A.ante.c.breuis est.vt Alacer.cris.Producũt vero Benacus.ci.Cloaca.æ.Iracũdꝰ.a.ũ.Meracus a.um,Mustacium.ij.Nouacula.æ, Opacus.a.ũ Pastinaca.ę.Pistacium.ij.Portulaca.æ.Retinaculum.i.Sarracum.i. Et noĩa deriuata in .acrũ vt Lauacrum Simulacrum,Ambulacrum.vel aculum,vt Gubernaculum.i.Et in.aceus.a.um vel acius.a.ũ.vt.Ordeaceus.a.ũ. Gallinaceus a.um. Vinacium.ij.

A.añ.d.breuis ẽ.vt Bragada flu.,pducit vero cicada.æ.

A.ante.g.longa est.vt Imago.inis.Indago.as .vel indago.ginis.Breuiãt vero Aruiragꝰ.i.Asparagꝰ.Chiragra.æ.Lalage.es.Mãdragora.æ.Massageta.æ.Patagia.æ.Pelagus.gi.Podagra.grę. Vertagus.gi.Et noĩa cõposita ab agorazo.qđ est emo.is.vt Pitagoras.Anaxagoras.Et ab ago,qđ est duco.vt Pedagogus.Synagoga. gę. Paragoge.ges.Et a frango.vt Naufragus.Et a Vagus vaga vagum.vt noctiuagus.

A ante.l.breuis est.vt Mænalꝰ.li.Italꝰ.i.Producũt vero Canalis.Omphale.Sardanapalꝰ. Stymphalꝰ.Pãdaliũ.Et in.alis.đsinẽtia đriuata a nominibꝰ vel a verbis.vt Animalis.e.Venalis.e.

A ãte.m.breuis est.vt Calamus.i.Thalamꝰ.i.Producũt vero Dictamꝰ.i.Et verbalia in.amẽ.siue amẽtũ finita.vt Solamẽ.Iuuamẽ.Iuuamentũ.

Armamentum.i.Idem in.ix.vincitur & nudis auertitur armamentum.Inde armamentarium.Iuu. quicquid habet telorum armamentaria cæli.Et nomina hebrea ad nostram declinationem extensione syllabarum reducta,quæ,quia in fine accuūtur,in eadem syllaba retinent accentum:& ex consequenti ratione latina eandem producunt.vt adam adamus.i.abraam abraamus.i.roboā roboamus.i.¶A.ante.n.longa est.vt inanis.e.romanus.a.um,garganus.i.Neque enim vsquam breuiatur vt quidam delirāt.Breuiāt vero apidanus.i.Luc.in sexto,apidanos,nūquāq; celer nisi mixtus enipe⁹. Balanus.i. atque inde Balanatus.a.ū.Hor.in tertio carmi. nec pressa tuis balanus capillis.Persius,balanatū gausape pectis Clibanus.i. qd' nomen grecū est,interpretaturque fornax. Drepanum.i.Vergilius tertio ęneid'.Hinc drepanime portus & illętabilis ora.Dardanus filius Iouis. Vergilius septimo ęneid.Dardanus idæas phrygiæ penetrauit ad vrbes.Eridan⁹ eridani. Vergilius in sexto.plurimus eridani per terram voluitur amnis.Galbanū.i.Iuuenalis,cerulea indutus scutulata,aut galbana rasa.Vergilius tertio Georgicorum, galbaneoq; agitare graues nidore chelydros.Hypanis.is.Vergilius quarto geor. saxosumq; sonans hypanis mysusq; caicus. Hyppomanes.Idem in quarto georgi. hyppomanes lētum distillat ab inguine virus.& Iuue.Hyppomanes:carmenque loquar coctūque venenum.Laganum.i.Horatius pri.ser.refero laganiq; catinum.& ibidem, laganum portātes œnephorumq;.Liban⁹.i.Sedulius in paschal.semper habens frondes & tanquā libana cedrus.Raphan⁹.i.Catullus: Intrabūt raphaniq; mugilesque.est enim Carmē phaleuticum.Rhodanus.i.Ouidius secundo meta. hesperios amnes rhenum rhodanumq;, padumque. Sathanas mediā producit ratione superius dicta,quoniā dicitur a sathā. Et nomina gręca in phanos vel phanes disinentia. vt stephanus diaphanus.a.ū.epiphanes.is.aristophanes.is.Hora.pri.ser.Eupolis,atq; cratinus,aristophanesq; poetę.Sicanus.a.ū.mediā habet indifferētē.Lōgā.vt apud. Ver.v.ęñ.Fida reor fraterna erycis portusque sicanos.Breuem.vt apud Oui.in ibin.plurima q flammas sicanus ætna vomit. Cyane quoq; indifferētem habet,breuē apud Ouid:in. ij. de pōto,quāquā suis cyanem miscet anapis aquis.Mart.sic minimas intrant cyaneasque nates.longā apud Iuue.cyanes plenos & tēpestatibus vtres. Oui.ix.meta. cognita cyane pstāti corpore nympha.¶A.ante.b.breuis est.vt alape.Teragne.es.opp. laconiæ, nā breuiare Sillius Italicus ostendit,vt diximus alias,cum dixit,nōnūquā affirmat terapnæis ilion armis.Oui.in epi.paridis positione producit dicens,Rure terapnæo nata puella phygen.Producūt vero anapis, & ortygia arethusa.Mesap⁹.i.nomē est viri propriū a Ver.æñ.celebrati.Priapus.i.Idē in buco.sinum lactis & hæc te liba priape quotannis.Serapis.pis.deus Egyptiorū.Mar.vincebāt nec,quę turba serapin amat. Sinapis.is. Columel.seque lacessenti fletum factura sinapinis.¶A.ante.q.breuis est.vt tanaquil.Iuue. ante tū de tanaquil tua quādo sororē.Nequāq; vero produxit,& vtraq; in ablatiuo:nā in ntō & actō breuiat. ¶A.ante.r.breuis est.vt cithara.æ.barbar⁹.a.ū.ismarus.i.tartar⁹.i.Producūt vero amarac⁹.i.Ver.pri.ęñ.Idaliæ lucos vbi mollis amaracus illū.Amarus.a.um.Idē.pri.geor.& amaris intyba fibris.Auarus auara auarū.Hora,semper auarus eget Cochleare.is.Mar.mittere cum possis vel cochleare mihi,& in distichis: nūquid scis potius cur cochleare vocer.Denarius.ij.Mart.vnus sæpe tibi tota denarius arca. Idem tamē alio in loco breuiauit dicens.Denarijs tamen hanc non amo basse tribus.Tiaras.æ.Verg.vij.æneid'.sceptrum sacerque tiaras.Iuue.phrygia vestitur buca tiara.Et denominatiua in arius.aria.arium,atq; etiā substantiue accepta in arius:& arium.vt sextarius.ij.sacrarium.ij.armarium.ij.vestarium.ij.rosariū.ij.Iuue. de quo sextarius alter.Idē,aut apud isiacę potius sacraria lenæ.¶A.ante.s.breuis est.vt petaso.onis.carbasus.i.pegasus.i.Producunt vero agaso agasonis.Persius.hic dama est,non tressis agaso.Amasis amasis. Lucanus.in.ix.non mihi pyramidum tumulis euulsus amasis.Omasum omasi. Horat.ceu pingui tentus omaso.¶A.ante.t.breuis est.vt cyathus.i.lapathus.i.carpathus.a.ū.Producūt vero Aratus.i.poeta græcus.Germanicus in Aratū,a Ioue principiū magno deduxit arat⁹.& Oui.cū sole & luna semp Arat⁹ erit Achates.æ.nomē ppriū viri celebrati & lapidis,cui⁹ meminerūt Pli.atq; Soli.Ver.j.ęñ.ipse vno gradiē comitatus achate.Aratrū.i.cuius mediā natura esse lōgā vel ex eo colligimus,quod apud idoneos autores semper longa reperitur.temetsi a græcis aratron per o micron scribatur,& Petrus Riga quodam in loco breuiauerit.Egathes insulæ in mari lybica.Sillius lib.i.puni.flore virēs auet egathes abolere parētū dedecus,& in eodem opere sæpe.Phraates.is.Hora.j.epist.Imperiumq; Phraates Cæsaris accepti.

Et hebræa ad declinationem nostrā reducta, vt Adam adamus.i.Abraam abraamus.i.

A.ante.n.lōga est,vt inanis.Breuiāt vero Apidanus.ni.Balanus.i.Clibanus.i.Drepanū.i.Dardanus.i.Eridanus eridani.Galbanū.i.Hypanis.is.Hippomanes.Laganū.i.Libanus libani.Raphanus raphani.Rhodan⁹ rhodani. Et nomina græca in phanos vel phanes desinentia.vt Stephan⁹.i.Epiphanes.is.Aristophanes is.Sicanus sicana sicanū. & Cyane indifferentem habent.

A.ante.p.breuis est.vt alapa.æ.terapne.es.Producunt vero anapis mesapus mesapi.Priap⁹ priapi.Serapis serapis.sinapis sinapis.

A.ante.q.breuis est.vt tanaquil.Producunt vero nequaquam,& vtraq; ablatiuo.& vsq;quaq; aduerbium.

A.āte.r.breuis est.vt Cithara cithare.Barbar⁹.a.um.Producunt vero amaracus amarici.amarus.a.ū.auarus auara auarū Cochleare.is. Denari⁹ denarij.Tiaras.æ.Et denominatiua in.aris.vel.arius.a.um.vt auxiliaris.e. antiquarius a.um.Sextarius sextarij.Sacrariū sacrarij.

A.āte.s.breuis est.vt Petaso.onis.Carbas⁹.i.Producunt vero agaso.onis.amasis.is.Omasum.i.

A.ante.t.breuis est.vt Cyathus.i.Calath⁹ calathi producūt vero Acathes.æ.pro lapide.aratus.i.aratrū.i.Egathæ insulæ.Et ppria nomina in ates.vt.Phraates.is.Euphrates.is.Mithridates Et denominatiua in.atus.vt senatus.

❡A.ante.u.conſonantem longa eſt.vt cadauer cadaueris.papauer papaueris. Batauus bataua batauum. Iuuenalis,hic petrit.euphratem iuuenis domitique bataui.& Martialis in diſti.& mutat latias ſpuma batauacomas.Lucanus tamen in primo breuiauit dicens. Vangiones , batauique truces , quos ære recuruo,Patauium pataui. Vergilius primo æneidos:hic tamen ille vrbem Pataui.

E Ante.b.breuis eſt.vt erebus.i. terebinthꝰ.i.celebris.e.muliebris.e. Producũt vero corebus.i. Vergilius ſecũdo ęneidos.Iuueniſq; corebus mygdonides. Ephebus,i.Iuue.armenius zalates cunctis narratur ephebis.Perrhębus.a.um.a perrhæbe vrbe Theſſaliæ,ſed per.æ.diphthongon ſcribitur. Ouid.xij.meta.corpore non lęſo perrhæbũ cęnea vidi,cęnea perrhębum. ❡E.ante.c longa eſt.vt imbecillus.a. um.quod ex in& bacillus cõponitur,in quo prima breuiatur, Breuiãt vero illecebræ. Claudianꝰ in Ruffinum,Illecebris capitur nimium. Seneca ſenecæ.Iuue.a Seneca,quæ Piſo bonus,quę Cotta ſolebat.Senecio ſenecionis eadem quoque ratione breuiat. ❡E.ante.d.longa eſt.vt teredo teredinis,vredo vredinis,albedo albedinis . breuiant vero andromeda andromede. Oui.in epiſto.ſapph.Andromed.patria fuſca colore ſuæ.Eſſedũ.i.Vergil.iij.georgico .belgica vel molli melius feret eſſeda collo.Lebedos.Hor.ſcis lebedos quid ſit. Peucedanũ ni.Macedo macedonis. Luc.in quinto.in macedonũ tedas miſcens aduerſa ſecũdis. Tenedos tenedi. Vergi.ij.æneidos,eſt in cõſpectu tenedos notiſſima fama.Et ab hedra(hoc eſt ſede)cõpoſita.vt cathedra.ę.ſynhedra ſynhedræ. exhedra ex hedræ.Martialis decimo epigra . cũ cathedralicios portet tibi rheda miniſtros. Vnedo.onis.ideo breuiat,quia ab vnꝰ & edo cõponitur. Et a medeo.i .impo cõpoſita.vt Laomedõ.Alcimedon . Et a cleos gloria.vt Empedocles.Sophocles.❡E.ãte.f. indifferens eſt.vt tepefacio.is. liquefacio liq̃facis.Horatius ſecũdo ſer.matris iugulo ferrum tepefecit acutum.tepefecit ſecũda breui poſuit,longam.Catullus poſuit dicẽs,Alta tepefaciet permixta flumina cæde.Ver.ij. ęneidos,illos patefactos ad auras. & Prop. nec flenti dominæ patefiant nocte feneſtræ. Veneficus ſemper producere reperitur , ſed id forte efficitur,quoniã ſi plures ſyllabę breues concurrerent,vix poſſet recipi in hęc genera carminum,quæ ſunt magis in vſo, aut quia in veneno ſecũda ꝑducitur . ❡E ãte.g. breuis eſt vt thelegonus.i.elegus elegi. vcalegõ vcalegonis.Producũt vero Cethegus cethegi,nomẽ ꝓpriũ viri Romani , tamẽ.œ. diphthõgo ſcribitur.Iuuenalis.clodius accuſet mœchos,cathilina cethœgũ. E·ante.l.breuis eſt.vt obelus obeli,quod breuiare ex eo manifeſtum eſt,quod a græcis perepſylõ ſcribitur.& quod in diminutiuo illius a Vergilio in roſis breuiatur,cum dicit,hæc aperit ſummi faſtigia celſa obeliſci. Sepelio ſepelis. Perſius,iã pridem hunc ſepeli,tu en ſtas,perge,tacebo.Producũt vero phaſellus phaſelli.Iuue.Paruula fictilibus ſolitũ dare vela phaſellis.Cybele tũ breuiare,tum producere reperitur. Vergilius tertio ęneidos.Hinc matris cultrix Cybeles,coribantiaque æra.cũ vero producitur per duplex .l. ſcribi conſueuit.Lucanus in primo,& lotã paruo reuocãt almone Cybellen·Barbara vero in.el.finita, q̃ ad noſtrã declinationem ſyllabæ extẽſione reducuntur,prõducunt.vt Michael,Michaelus Michaeli.Iſrael, Iſraelus Iſraeli. Et deriuatiua in.elis.vt crudelis.e.a cruore,ſiue ab eo,quod eſt crudꝰ.a.ũ. Ver.in bu.O crudelis Alexi nihil mea carmina curas? Et in.ela.vt tutela a tutor.aris. Ver.iiij ge,Helleſpõtiaci ſeruet tutela priapi.❡E.añ.m.lõga eſt vt Eremus.i.nã p.e.longũ in ſecũda ſcribitur a græcis.In quo peccauit Hymnographus cũ in carmine Sapphico ſcripſit.Prępotẽs martyr eremiq; cultor.Racemꝰ racemi· vindemia vindemię.Breuiat vero artemis.idis.Diana.unde Artemidorus.Artemiſia.Elementum elemẽti.Horat. primo ſermonum,doctores elemẽta velit vt diſcere prima.Ptolemęus ptolemæi.Lucanus in nono.Te.. Ptolemęe ferã fruſtra ciuilibus armis.Tlepolemus tlepolemi.Ouidius in epiſtola Penelopes , ſanguine Tlepolemi Lyciam tepefecerat haſtam.Vehemens vehementis.Prudẽtius . Præceptor vehemẽs cũdo. ❡E.ante.n.producitur.vt verbena verbenę.murena murenę.catena catenæ.alienus aliena alienum.Breuiant vero Armenia armeniæ. Vergilius in bucolicis. Daphnis & Armenias curru ſubiungere tigres. Ebenus ebeni.Vergilius primo Georgicorũ.fert ebenum,ſolis eſt thurea virga Sabæis. Helenus heleni.

A.ante.u.conſonãtem lõga eſt.vt Cadauer .eris. Papauer papaueris.Breuiãt vero Batauꝰ.a .ũ. Patauium patauij.

E Ante.b.breuis eſt.vt Tenebræ tenebrarum. Erebus erebi.Producunt vero Corebus corebi.Ephebus ephebi Perrhæbus perrhæba perrhæbum.

E.ante.c.longa eſt.vt imbecillus.a.um.& a theca cõpoſita.vt Bibliothecha.Apotheca.Breuiãt vero illecebræ illecebrarũ.Seneca ſenecæ.Senecio ſenecionis.

E.ante.d.longa eſt.vt Teredo teredenis.Breuiãt vero Andromeda andromedæ.Eſſedum eſſedi.Lebedos lebedi Macedo macedonis.Peucedanũ peucedani. Tenedos tenedi . Vnedo vnedonis.Et ab hedra compoſita.vt cathedra ſynhedra.ex hedra.Et a medeo,quod eſt impero,compoſita.vt Diomedes.Et a cleos,qđ eſt gloria.vt Empedocles.

E.ante.f.indifferens eſt.vt Tepefacio tepefacis.calefacio calefacis.Producũt vero Veneficus.i. Venefica veneficę.

E.ante g.breuis eſt.vt Elegia elegię. Telegonꝰ telegoni.Producit vero Cethegus.i.Aliqui diphtongon ſcribunt.

E.ante.l.breuis eſt.vt obelꝰ obeli.Sepelio ſepelis. Producũt vero Phaſelꝰ phaſeli.Philomela.æ. Et deriuatiua in.elis.vt Crudelis,&in.ela.vt tutela.æ.Cybele indifferentem habet.

E.ante.m.longa eſt.vt eremus eremi.Breuiãt vero Artemis artemidos Diana.& ab eo compoſita. Elementum elementi Ptolemeæꝰ ptolemæi.Tlepolemus tlepolemi.Vehemens vehementis.

E.ante.n.producitur.vt Verbena verbenæ.Breuiãt vero Armenia.æ.Ebenꝰ.i. Helenꝰ heleni·

Helena helenæ. iuuenis iuuenis. ingeniū ingenij. Ingenuus ingenua ingenuū. Olenus oleni. orcomenos. Porſena porſenæ. Et compoſita a venio venis, vt aduena aduenæ. Et agenes, hoc eſt genꝰ, vt Archigenes, Antigenes, Diogenes Hermogenes, Mēogenes, Origenes, Protogenes. & a ſtenos, hoc eſt robur, vt Antiſthenes, calliſthenes. Demoſthenes. Et a parthenos, qđ eſt virgo: vt Partheniꝰ parthenij, Parthenope parthenopeus. Et in. mene. vel. menes finita: vt Clymene clymenes. Nyctimene nyctimenes. Periclymenes periclymēis. Achæmenes achæmenis. Philopomenes.

E. ante. p. breuis eſt, vt Telephus. i. Producūt vero Aſopꝰ. pi. Aſclepius. ij. Ioſephus. i. Præſepe. pis.

E. ante. q. breuis eſt, vt die quarti, die quinti.

E. ante. r. breuis eſt, vt Cerberꝰ cerberi. Producunt vero Abdera abderæ, Auſterus auſtera auſterum, Chimera chimeræ, Cithera citherorum, Citheron citheronis. Cyperus cyperi. Galerus galeri. Homerus homeri Et a Hieros compoſita: vt Hiera hierę, Hierapolis, Iberus iberi. Machera macheræ, Magera megeræ. Myſteriū myſterij, Niceterium niceterij, Pāthera pātheræ, Poderis. is. Syncerus. a. um. Seuerus ſeuera uerum, Trieteris. idis.

E. ante. s. breuis eſt, vt Apeſas. atis. Aereſis Producūt vero Carcheſiū. ij. Diœceſis. eos, Galeſus ſi. Haleſus. ſi. leſus. Lyrneſus. ſi. Myleſius. a. um.

Helena. æ. Vergi. iij. æñ. hos Helenus monitus: Idem in pri. ornatus argiuæ Helena, quos illa mycenis Iuuenis. is. Idem in. ij. iuuenes fortiſſima fruſtra. Ingenium ingenij. Hora. Ingenium, Graijs muſa dedit ore rotundo. Ingenuus. a. um. Iuue. ingenui vultus puer ingenuique pudoris. Olenos. i. oppidū. Aetolię, alterum fuit Bœotiæ. Papinius. iiij. theb. olenos ionijs e fluctibus hoſpita portu. Seneca in troade, olenos tectis habitata raris. Porſena. æ. rex. Hetruſcorum. Mart. hanc ſpectare manum porſena non potuit. Vergi. tamen in. viij. ęñ. autoritate ſua produxit dicens, necnō Tarquinum eiectum Porſena iubebat. atque ideo p. n. duplex ſcribi cōſueuit Breuiāt quoque a venio. is. compoſita, vt aduena. æ. cōuena. æ. Et agenes, quod interpretatur genus. vt Archigenes. Iuue. aduocat archigenem onerofaque pallia iactat. Antigenes. Vergilius in buc. non tulit, Antigenes & erat tum dignus amari. Diogenes. Auſonius. Diogenes obijt, non obijt, ſed abijt. Hermogenes. Horat. ij ſermo. inuideat qđ Hermogenes ego canto. Menogenes. Mart. menogenē omni tu licet arte velis. Origenes. is. Hor. pri. ſer. vt quondam marſeus amator origenis ille. Imperiti huius rationis dicūt hermogenes & origenes penultima lōga. Protogenes. Iuuen. Protogenes aliquis vel diſphilus aut erimanthus. Breuiāt etiam a ſthenos, hoc eſt robur & valētia compoſita, vt Anthiſtenes. is. Calliſthenes. is. Demoſthenes. is. Idē eloquiū & famā Demoſthenis & Ciceronis. Et a parthenos, quod interpretatur virgo compoſita & deriuata, vt Partheniꝰ mōs Arcadię. Vergiliꝰ in buc. frigora parthenios canibꝰ circūdare ſaltus. Parthenope, Neapolis Italię ciuitas. Idem. iiij. geor. illo Vergilium me tempore dulcis alebat Parthenope. Parthenopeꝰ. i. rex Arcadiæ. Idē. vi. æñ. Parthenopeus & adraſti pallētis imago. In mene. quoq;, ſ uemenes. finita. Vt clymene. es. Melpomene. es. Periclymene. es. Achęmenes. is. Oui. pri. met. Et tulit ad clymenem epaphi conuitia matrem. Horat. iiij. car. Quē tu melpomene ſemel. eſt enim carmen pherecratium. Idē. ij. car. hūc tu qui tenuit diues. Achęmenes. Ouidi. xij. met. Mira periclymenes mors ē cui poſſe figuras. ¶ E. āte. p. breuis eſt: vt Telephꝰ. i. Producūt vero Aſopus. i. fluuiꝰ. Priſcian. in perihegeſi ex Dionyſio, atq; malos lemures quod pellit munus aſopi. Aſclepiꝰ. ij. medicꝰ fuit præſtantiſſimus, ſcribiturq; a gręcis per. e. longum. Macer, non modicū ſanos aſclepius aſſerit illas. Ioſephus quoq; ꝓducit ratione a nobis ſępiꝰ dicta de nominibus barbaris ad latinā declinationē reductis. Iuuēcus, vrgetur monitis Mariæ. puerumq; Ioſephus. Præſepis. is. vel pręſepe. is. vel præſepiū. ij. Ver. in buc. cū primū paſti repetent pręſepia tauri. ¶ E. ante. q. breuis eſt. vt die quartę, vel die quarti. die quintę, vel die quinti. vt autor eſt Gel. ix. nocti. attica aduerbia ſunt ſignificātia diē quartā, diē quintā futuram, vt cras perēdie, quę ex die & quarti & quinti cōpoſita ſunt. eodē tñ autore illud. e. breuiat qđ erat alioqui lōgū. ¶ E. ante. r. breuis eſt. vt cerberꝰ. i. vterus. i. patera. æ. iterū aduerbiū. Producūt vero abdera. æ. oppꝰ Thraciæ, vnde eſt abderitanus. a. um. Mart. abderitanæ pectora plebis habes. Auſterus. a. ū. Horat. ij. ſer. mollit auſterū ſtudio fallēte laborē. Cythera. orū. vnde eſt cythereus. a. ū. & Venꝰ cythera dicta. Ver. j. ęñ. Hunc ego ſopitū ſomno ſup alta cythera. Idē in eodē, parce metu cytherea, manent immota tuorū. Cyperus. i. iūci odorati ſpecies eſt, & nomen viri propriū apđ Mart. celebratū. Galerꝰ. i. Iuu. Sed nigrū flauo crinē abſcōdete galero. Hiera hieræ. Ver. ix. æñ. quos Iouis eduxit loco ſylueſtris hiera. Homerus. Hora. Ennius at ſapiens & fortis & alter Homerus. Iberus. i. flu. Hiſpanię. Luca. in. iiij. Qui pręſtat terris aufert tibi nomē Iberus. Myſteriū. rij. Ouidius, Pādimus interdum doctis myſteria rerum. Niceterium. ij. Iuuē. Et ceromatico fert niceteria collo. & alia noīa gręca in terion. deſinētia, ꝗ apđ illos peta ſcribūtur. vt pſalterion. phylacteriō. apodyteriō. cœmeteriū. baptiſteriū, nā latina huiꝰ formę breuiāt. vt magiſteriū miniſteriū. Poderis genꝰ veſtis talaris, cuiꝰ meminit diuus Ioānes in Apocalypſi, ideo ꝓducere dicimus, quia p. e. lōgū a græcis ſcribitur. Syncerus. a. ū. qđ a ſyn, & cera cōponitur. Hora. ſyncerū eſt niſi vas, qđcunq; infundis aceſcit. Seuerus. a. um. Idem: ad imā cātare ſeueris. Trieteris. idis. & trietericus. ca. cū. Papi. iiij. theb. Ludus & atra ſacrā recolet trieteris opheltē. ver. iiij. ęñ. Thyas vbi audito ſtimulāt trieterica baccho. ¶ E. āte. s. breuis ē: vt hereſis. is. atheſis is. flu. ꝓducūt vo carcheſiū. ver. iiij. ge. Et mater cape mœonij carcheſia bacchi. Diœceſis ſcđa p diph. quia p. oi. a gręcis ſcribit, & penultima p. e. lōgū ab illis ſcribit, duplex a iuniorībꝰ i hac dictiōe cōmittit error literaturę videlicet, & accētus. Galeſus. i. Ver. iiij. geor. Quā niger humectat flauentia culta galeſus. Haleſus. i. flu. Sicilię. Columel. & ꝗ Siccani flores legiſtis haleſi. Ieſꝰ qū eſt triſyllabū, vt apđ Iuuencū, qui ſemp ſequitur grecos, qui. i. conſonātē nō hūt. Lyrneſus oppidum phrygię. Verg. xij. æneī. Lyrneſi domus alta ſolum laurente ſepulchrum. Mileſius. a. ū. Idē. iiij. geor. Sēſit eam circū mileſia vellera nymphæ.

Marpesus.i.mons Pari,vt Seruius inquit.Verg.vi.ęn.Quam si dura silex.aut stet marpesia cautes.Magnesia.æ.& Magnesius.a.um.regio Thessaliæ,Mathesis.eos,quoniam per.e.lōgum in penultima scribitur. Pœsis quoque eadem ratione producitur.Horatius in poet.vt pictura poesis erit.Synteresis penultima lōga,quia per.e.longū a gręcis scribitur per.t.non per.d.in secunda:ergo duplex quoque error a nostris committitur in hac dictione,alter literaturæ,accentus alter.Alia quoq; reperiuntur cōplura producta quia per.e.porrectam agræcis scribuntur,vt Hebesus Monesis,Vogesus,& ab.es⁹.a.um. composita.vt adesus.a.ū.obesus.a.ū.¶E.ante.t.longa est,vt moretum.i.pinetū.i.facetus.a.um.Breuiāt vero amethistus.i.Mart. cum potest amethistinos trientes.est enim carmē phaleuticum.Aretusa.æ. Virg.in buc.Ex tremum hunc aretusa mihi cōcede laborē.Chrysendetū.i.Idem,si videre potes miseri Chrysendeta cinnæ.Iapet⁹.ti.Ouid.pri.meta.Quā satus iapeto mixtam fluuialibus vndis.Lampetiæ.Idem,cādida lampetię.Macetes.te.Papinius in achil.quo macetę sua signa citent. Pharetra.æ.Ver.pri.ęn. Succinctā pharetra, aut maculosæ tegmine lyncis. Pheretrum.i. Idem in.xi.Sed venit in mediū pheretro pallante reposto. Pyretrū.i.Macer.est pyretrū calidum.Nam positione produxit Oui.in.ij.de arte dicens,tritaq; & annoso flaua pyretra mero.Phaeton.ontis.quid tibi vis dipyron,qui phaetōta facis.Phetusa.ę.Oui.ij.metamor.Equis phetusa sororū.nā per.æ.diphthongon nō scribi,alibi testati sumus.taygeta.ę.vna ex pleiadib⁹.Oui iij.fasto.Maiam& electram taygetāque Ioui.Tayget⁹.ti.mōs Laconię,qui taygeta.Ver.ij.geo. Virginib⁹ bacchata lacęnis taygeta.Triquetra.ę.p Siciliā:& Triquetrus.a.ū. Nam positione Horat.produxit in.ij.sermo.dicēs,quid militib⁹ promissa triquetra.Temetū.i.Iuue.de corcyra temetū deduxerat vrna. Venetus.a.um. Idem contentusque illic veneto puroque cuculo.Mart.In venetis sint lauta licet cōuiuia terris.Vietus.a.um.Hora.in epodo.quis sudor vietis,& q̄ malus vndique mēbris. Lucre.tamē ꝓportionē sequutus lib.iij.de rerū natura producit dicens:nec supra caput eiusdē cecidisse vietum.Nam a vieo.ies.vieui participiū esse videtur,est autem vietus languidus. Breuiant quoque denominatiua in.etas.exeuntia.vt a pius pietas,a varius varietas,a nimius nimietas, a satis satietas.Et ab rete, qđ interpretatur virtus deriuata & composita,vt panaretos,quod interpretatur omnium virtutum plenus, quo nomine a quibusdam dictus est liber,qui Ecclesiasticus appellatur.Est etiā viri nomen proprium apud Martialē,arguto madidus pollice panaretus.Aretalogus,hoc est virtutis sermo,vel narrator.Iuuenal.nouerat vt mendax aretalogus in mare nemo.Alij ab aretos,quod est placid⁹ deducunt,quasi placida loquens.

Marpesus ſi.Magnesia.æ.Mathesis.seos.Poesis.is.Synteresis.is.Et ab Esus.a.ū.cōposita.vt Obesus.a.um.

E.ante.t.lōga est vt Moretū.i.Breuiāt vero Amethistus.i.Arethusa.æ.Chrysendetū.i Iapetū.i. Lampetię.Macetes.æ.Pharetra.æ. Pheretrū.i.Pyretrum.i.Phaetō.ontis.Phetusa,æ.Taygeta.æ.Taygetus.i.Triquetra.æ. Triquetr⁹.a.ū. Temetum temeti.Venetus.a.um.Vietus.a.ū. Et denominatiua in ętas.desinentia.vt Pietas.atis.Varietas.atis.Et ab arete,hoc est,virtute composita.vt Panaretus.i.Aretalogus.i,

E.ante.u.cōsonātē ꝓducitur.vt Sueuus.Vesevus.

I Ante.b.breuis est.vt Sensibilis.e.alibi.

I.ante.c.breuis est.vt Rusticus.Amicus nomē proprium viri.Producunt vero.Amic⁹.a.um. Apicius.ij.Apricus.a.um.Aricia.ę. Caicus.i. Canicula.æ.Craticula.æ.Cuticula.æ.Cunicul⁹ cuniculi Conuitium conuitij Ceruical ceruicalis. Equicolus equicoli. Febricula febriculæ. Formica æ.Labicum labici.Lecticalectice.Lorica loricæ.Lūbricus lumbrici Myrica myricæ.Marica.æ.Medicus mendica mendicum. Meretricula meretriculæ.Multicium multicij.

I Ante.b.breuis est,vt sensibilis.e.credibilis.e.terribilis.e.alibi aduerbiū.Oribasus apud Oui.canis nomen producit quia per.ei.diphthōgon scribitur.dicit enim.Doricus & oribas⁹ arcades omnes.¶I.ante.c.breuis est,vt rusticus.a.um.vrbicus.a.um.Amycus.i.nomen proprium viri a Vergi. celebratū in primo æneidos,nunc Amyci casum gemit & crudelia secum.Idē in quinto,bebrycia veniēs Amyci de gente ferebat.Producunt vero amicus.a.um.& amicitia.æ.& amico.as.Apicius.Iuue.quæ miser & frugi nō fecit apicius.Apricus.a.um.Vergilius in buc.duceret apricis in collibus vua colorē.Aricia.æ.Horati.primo sermo.egressum magna me cœpit aricia Roma.Caicus.i.nomen viri & fluuij.Vergil.primo eneid.aut.Capyn,aut celsis in puppibus arma caici.Idem.iiij.georgico.saxosumque sonans hypanis mysusque caicus.Canicula.æ.Persius.scire erat in voto damnosa canicula quantum.Craticula.æ.Martialis parua tibi incurua craticula sudet ofella.Cuticula.Persius,semper & assiduo curata cuticula sole. Cuniculus.i.Martia.gaudet in effossis habitare cuniculus antris.Conuitium.ij.siue per.t.siue per.c.scribatur. Ouidius primo meta.& tulit ad clymenem epaphi conuitia matrē.Ceruical.alis. Martialis, tinge caput nardi folio ceruical olebit.Equicolus.i.populi sunt Italię.Vergilius.ix.ęneidos,& pulcher equicolus armis.Febricula.æ.cuius deriuatum.Catul.posuit dicens,verum nescio quid febriculosi.Formica.æ.Vergilius in quarto,ac velut ingentem formicę farris aceruū.Labicus labici.Idē in septimo ęneidos.& picti scuta labici.& Sillius duodecimo:iamque adeo est agros ingressus & arua labici.Lectica lecticæ.Iuuenalis,quadrantes lectica petit,sequiturque maritum.Lorica loricę.Vergilius septimo ęneidos,loricam quam Demoleo detraxerat ipse.Lumbricus lumbrici.Serenus,lumbrici quoque terrestres miscētur oliuo.Myrica myricę.Vergilius in bucolicis:non omnes arbusta iuuāt humilesque myricę.Marica.ę.nympha & sylua eiusdem nominis in Italia.Vergilius septimo æneidos,hunc fauno & nympha genitū laurente marica Mendicus mendica mendicum,& mendico mendicas.Horatius primo sermo, mēdici, mimi,barathrones hoc genus omne.Iuuenalis,digito mendicat pollio nudo.Meritricula:ę.Horatius.ij.ser. meretricula Dauum.Multicium.cij.Iuue.tu multicia sumas,& ibidem,quęro an deceant multicia teste.

Nasica.ę

Nasica.æ.Nouicius.a.ū Numicius.ij.Palicus.i. periculum.i.posticus.a.ū.posticum.i.pudicus.a um pædico.as.pediculus.i.phœnicopter9.i.Redimiculum.i.Rubrica.ç.Triuicus.i.Tibijcen inis.Tegeticula.æ.Vaticanus.i.Viticula.ç Vesica.çç.Vrtica.ç.Vmbilicus.i.Vstica.ç.Et a nice hoc est,victoria.composita.vt polynices.is. Olympionices.æ.Et nomina barbara in.icus. vt Alaricus.i.Theodoricus.i.Fredericus.i.

I.ante.d.breuis est,vt Liuidus a.ū.Cupidus.a.ū.producunt vero Abydos.i.Acidalia.æ.Desidero.as.Fastidio.is Formido.as.trucido.as.Et nomina in.ido.exeūtia,vt crepido.inis.cupido.inis.formido.inis libido.inis.Et nomina patronymica masculina a nominibus in eus diphtongon desinentibus.vt a prometheus.ei.promethides.a Tideus.ei.tidides: Nam reliqua fere omnia breuiant:vt a priamo priamides,a nestore nestorides,ab Agamēnone.nonides.

I.āte.f.vnū reperio productū.Allifæ.allifarum.

I.āte.g.breuis est.vt litigo:pducūt vero auriga.ç.

Nasica,æ.nomen propriū viri Romani,qui cognominatus est Publius Scipo Nasica. Nouicius.a.ū.Idem tetrumque nonicius horret.Numicius.ij.fluuius Italiæ.Verg.vij.æn.tyrrhenū ad tybri fōtis vada sacra numici.Palicus.ci.stagnum & puer.Ver.placabilis ara palici.Periculum.i Persius.nil ne pudet capiti non posse pericula cano.Posticus.a.ū.Idem.occipiti cæco posticæ occurrite sanç.Posticum.i. Hora.atria seruantem postico falle clientem.Pudicus.a.ū.& pudicitia.æ.Iuue.credo pudicitiam Saturno rege moratam.Pedico.as.& pedico onis. Mar.pædicatur eros,fellat linus,hole quid ad te?Idem confidis natibus,nō est pædico maritus.Pediculus.Mar.& mēti dominus pedilosi.Phœnicopter9.ri.Iuu & phœnicopterusingēs.Redimicul9.li.Iuu.Paulatim q lōga domi redimicula sumunt.Rubrica.æ.Persius non sec9 ac si oculo rubricam dirigat vno.Ho.ij.ser.plia rubrica picta aut carbone.Triuicus.i.vicus Apuliæ.Horat.i.ser.nunquā erepsemus: nisi nos vicina triuici.Tibijcen.inis.sed,quemadmodum supra diximus,duplex.ij.breue in vnam syllabam longam per synęresin coit.Iuu.saltatur nigro tibijcine qualicūq.Tegeticula:æ.Mar.dat tibi securos vilis tegeticula somnos.Vatican9.i.Mart.in vaticanis condita musta cadis.Viticula.æ. Ver.in diris dulci nāque tumet nondūviticula Baccho.fortasse & alia diminutiua reperias,quę ad horum proportionem producantur.Vesica.æ.Iuue.nunc via processus vetulæ vesica beatę.Vrtica.æ.Idē.hęc tetigit gradiue tuos vrtica nepotes.Vmbilicus.ci.Verg.in priapeia.delphos pythius orbis vmbilicus,est enim carmē phaleuticū.Vstica.æ.mōs Hor.i.car.valles & vsticæ cubantis.Et a nice,qđ interpretatur victoria,composita,vt polynices,icis.Papini9.xij.thebaid9.heu mihi nū quis adest chari polynicis ad ignes.Verōicees.Iuue.deinde adamas notissimus & veronices.Et nomina barbara in icus.vt Rodericus.ci.Enricos.ci.Ludouicus.ci.Theodoricus.ci.Alaricus.i.Claudianus de bello in alaricum.sed numquam tantum Mauors contraxit in arctum res alarice tuas.Barbara autem diximus:non vt quidam,q de omnibus proprijs regulam tradiderunt,nam vrbicus,castricus,euticus,pannichus & reliqua nomina,quæ a græco siue latino sermone deducta sunt,breuiant.Iuuenenal.vrbicus ex odio risum mouet atelanes.Mart.eutycus ille tuum castrice dulce latus.Idem horrida sed mens est panniche volsa tibi.

¶I.ante.d.breuis est.vt liuidus.a.um viuidus.a.viuidū.fœtidus.a.um.Producunt vero abydus.i. Verg.primo georg.pontus & ostriferi fauces tentatur abydi.Accidalia Venus.Verg.primo æneides.at memor ille matris Acidaliæ.Et pestis animæ septima accidia.i.incuria vel negligentia.Fastidio fastidis, & fastidiū fastidij.Idem in bucolicis.inuenies aliū,si te hic fastidit Alexis.Idem in eodem. matri longa decem tulerunt fastidia menses.Formido formidas.Iuue.in gremio matris formidat rusticus infans. Trucido trucidas.Verg.ij.æneid.fit via vi, rumpunt aditus,primosque trucidant.Infidus infida infidū ideo producit,quia a fido fidis deriuatur,inquo prima longa est,nam perfidus perfida perfidum,quia a fides des fidei,in quo prima breuis est,componitur,eandem breuiat.Considero quoq & desidero,quia ex sidero componitur,producunt.Et nomina in ido. exeuntia siue a nomine siue a verbo deriuentur.vt Cupido cupidinis,formido.inis.libido.inis.crepido crepidinis.Iuue.nulla crepido vacat.Producunt p̄terea nomina patronymica masculina in.ides,quæ formātur a nominibus in.eus.diphtongon desinentibus.vt a theseus thesei,thesides. a Peleus.ei.pelides.a Tyrrehus.ei.tyrrhides.tideus.ei.tidides.a tre9.ei.atrides.a coroneus coronei coronides ab aristęus aristæi aristides.a prometheus promethei promethides.Verg.ij.georgico.præmiaque ingentes pagos & compita circum thesidę posuere.Idem.ij.ęneidos.pelidæ genitori illi mea tristia fata.Idem in.vij.tyrrhidæ pueri,quem matris ab vberę raptum nutribant tyrrheusq pater.Ouid.iiij.fasto.nulla coronides causa doloris erat.Idem in.ij.de tristibus. iūxit aristides milesia carmina secū.Idē in primo.met.inde promethides placidis epimethida dictis.ab ęnea quoq satis licenter Ver.ix.æneđ.finxit ænides dicens,sit satis ęneide telis impune numanum.& a Lycurgo.Ouidius In ibim.lycurgides,quique lycurgidem lætauit ab arbore natum.Euclides quoque,qđ formam habet patronimici produxit,vt apud Martia.libro.v.epigram.dum sibi redire de patrensib9 fundis ducenta clamat coccinatus euclides.Est enim trimetrum hipponacticum habens in fine spondeum Pherecides Serenus.sed quis non paueat pherecydis fata tragœdi.Euripides.Sidonius.orchestrā quatit alter euripides.Nam reliqua fere omnia patronymica in.ides.breuiant.vt priamides, æacides.hirtacides.nestorides:antenorides.In oides.quoque græca,quæ similitudinem significant qm̄ per.ei.dipthongō in penultima scribuntur,eandem producunt.vt daphnoides. ¶I.ante.f.vnū reperio productum.allifæ.arum.opidum Italiæ.Sill.lib.viij.allifæ & clamor contēptæ sēper acerræ.Inde allifana vasa.Hora.ij.ser.inuertunt allifanis vinaria tota. ¶I.ante.g.breuis est.vt litigo.as.remigo.as. produ cunt vero auriga.æ.Ouid.ij.meta.hic situs est Phaeton currus auriga paterni.Caligo.as. Ver.ij.æn. caligat nubem,eripiam,tu nequa parentis.Castigo.as.Iuu.tristibus obsçœnis castigas turpia,cum sis.

O

Fatigo.as.Ver.ix.æñ.terga fatigamus haſta.Faſtigiũ ij.Oui.ij.meta.cuius ebur nitidũ faſtigia ſumma
tegebat.Et a fligo.is cõpoſita,quod verbũ non eſt in vſu,vt affligo.is.confligo.is.Inſtigo.as.Verg in ę
na.preſſoq; inſtigant agmine ventos.Leſtrygones.Ouid.ij.de Ponto,quis non antiphatem leſtrygona
deuouet,aut quis.Origanum.i.producere dicimus,quia per ei diphtongen a græcis ſcribitur,& q Ni
cander in theriacis ſecũdã in carmine longam poſuit,nam quod apud Mar.legitur,inter lactucas origa
numq; liber.potius oxigarũ legendũ.Præ-
ſtigiæ.arũ.Plau.in amphi.hæc præſtigiatrix
mulier.&c.quadrigæ.arum. Ver.j geor.vt
cum carceribus ſeſe effudere quadrigæ Sal-
piga.ę.Luca.in.ix.metuat ſalpyga latebras
Veſtigo.as.& veſtigium.ij. Ver.in moreto
veſtigatq; focum,læſus,quem denique ſen-
ſit.Sedulius excuſari poteſt in eo quod dixit
veſtigijs calcare ſuis quoniam duplex.i.coit
per ſynæreſin.Vectigal.alis.Hora.ij.ſer.iur-
gatur verbis ego vectigalia magna. Produ
cunt quoque nomina exeuntia in.igo.vt ca-
ligo.inis.vertigo.inis.ſiligo.inis. ¶I.ante.l.
breuis eſt.vt maſſilia oppidum galliæ Nar-
bonenſis.Luca.in.iij.maſſilięque ſuæ dona-
tur libera phocis.Nam maſſyllus maſſilla.
um.produci. vt ſtatim dicemus. Producunt
vero a ſilus.i.Ver.iij.geor.plurimum albur
num volitans.cui nomen aſilo.Aſylum.i.I-
dem.ij.æñ.& iam porticibus vacuis Iunonis
aſylo.Aſylas.æ.nomen viri a Verg.celebra
tũ.vt cor meũ ſternit aſylas.aplis.Oui.iiij.fa
Cæſar in aprili qđ tuearis habes.Aedilis.is.
Perſi.fregerit heminas areti ędilis iniquas
Auſilena Catul.Auſilena bonæ ſemper lau-
dãtur amicæ.Petilia.verg.iij.æñ ſubnixa pe
tilia muro.Crocodilꝰ.i.Iuue.ægyptꝰ portẽ
ta colat.crocodilõ adorat.Eriphyle.es.Idẽ.
occurrent multæ tibi belides atq; eriphyle.
Exilis.e. Ver.in moreto cruribus exilis ſpa-
cioſa & prodiga planta.Maſſyllꝰ.a.um.Idẽ.
iiij.æñ.maſſiliq; ruunt equites & odora ca-
num vis.Quintilis.is.atque eadem ratione
ſextilis.Hora.j.epiſt.ſextilem totũ mendax
deſideror.Quintilis & Quintilianus & ſex
tilia breuiant.Subtilis.e.pro eo quod eſt te-
nuis,nam ſutilis pro re conſuta breuiat.vt
Vergilius.vi.æneidos.gemuit ſub pondere cymba ſutilis.Et nomina neutra in.ile.deſinentia.vt cubi-
le.ſedile. monile.haſtile.ancyle. Et adiectiua a nominibus deriuata.vt a puero puerilis.a viro virilis.
a ſene ſenilis ab anu anilis.ab hoſte hoſtilis nam verbalia in.bilis.breuiant.ut amabilis,& q̃ abciſa ſunt
ex his,vt docilis pro docibilis.noſcilis pro noſcibilis.habilis.debilis.nubilis,& ſimilia. Nomina quoq;
participalia in.ſilis.vel tilis. vel xilis.ut a ſuſus fuſilis a ſenſus ſenſilis,a ſutus ſutilis.ab apertus apertilis.
a tortus tortilis.a nexus nexilis. ¶I.ante.m.breuis eſt.vt optimus.a.um.Producũt vero Ariminũ.i Lu-
canus in.j.vicinumq; minax inuadit ariminũ.Diſcrimen. Iuue.tãquam famæ diſcrimen agatur. Enthy
mema.Idẽ.torqueat enthymema.Opimus.a.um.Verg.j.æñ.genitor tũc belus opimam,Quadrimus.a.ũ
Hora.j.car.deprome quadrimum ſabina otaliarche merum dyota.Sublimis.e.Ver.j.georgic.apparet li
quido ſublimis in aere Niſus.componitur enim ex ſub & limus.quemadmodum & illimis ex in & li-
mus,a quo prima producitur.Et nomina a verbis quartæ coniugationis,&c.vt munimen atque inde
munimẽtũ.Verg.ij.ge.vrgerẽt hoc effuſos munimẽ ad imbres.Lenimẽ.Hora.j.car.dulce lenimẽ mihi cũ
que ſalue.¶I.ante n.lõga eſt,vt pachinꝰ.i.Verg.iij.æñ.preſtat tinacrij metas luſtrare pachyni.Et in.vij.
Siculo proſpexit ab vſq; pachyno.Priſc.in perihege.ex Dionyſio breuiauit dicẽs:cum procul effuſis pa
chyni diſceditur oris.clandeſtinus.a.ũ.qđ ab omnibus putatur penultimã breuiare,ꝑduxit Sill.ceu clã
deſtino traheretur tẽpore bellũ.Manilius.j.aſtro.& clandeſtinis ſurgẽtia fraudibꝰ arma.Breuiant vero
Acinus.i.Hor.ij.ſer.aridũ ore ferẽs acinũ ſemeſaq; lardi.Catullꝰ.acina gñe fœminino dixit.ebrioſaq; a-
cinę ebrioſioris.Amineũ.Verg.ij.geor. ſunt etiã amineæ vites firmiſſima vina.Auſoñ.ſolus qui chium
miſcet & amineũ.apud quoſdã ꝑducitur Apirinũ.i.Mart.in diſti.nõ tibi de lybicis tuberes & apirina
ramis.Ariminũ.i.oppi.Italiæ.Luca.lib.j.vicinũq; minax inuadit ariminũ & ignes.Aſinus.i.Aſina.æ.&
Aſine.es.oppid.Arcadiæ.Luca.in.viij.quas aſinæ cautes,& quas chios aſperat vndas.Buccina,Iuu.Sur
da nihil gemeret graue buccina,poſcimus.vt ſit.Catina catinæ oppidum Siciliæ.Sillius.xiiij puni.Tum
catinæ ardenti nimium vicina typhœo.Ciminus cimini,lacus & mons Hetruriæ.Vergilius.vij.æñ. Ci-
mini cum monte lacum lucoſque capenos.Nam pro herba per.y.pſilon ſcribitur & producit. Horat.
Pallerem caſu,biberem exangue cyminum ſiue cuminum.Cominus aduerbium pro eo quod prope.
Vergilius.vij.æneidos pugnatur cominus armis. Circinus circini.& Circino circinas.Ouidius.ij.me
tamor.& eaſdem circinat aures. Deſtino deſtinas.Vergil.ij.æneid.me deſtinat aræ. Eminus aduer
bium,pro a longe.Ouid.iiij.meta.Eminus ingenti reſupinum vulnere fudi.Euphroſine vna fuit ex cha
ritibus,cuius penultimam Orpheus in theogonia breuẽ poſuit. Eleemoſyna quoque eandem breuiat.

caligo.as.caſtigo.as.fatigo,as.faſtigiũ,ij.Et affli
go.is.cõpoſita.vt affligo.is.infligo.is.Inſtigo.as
leſtrigones.ũ.p̃ſtigiæ.arũ.ſalpyga.æ.origanũ.i.
quadrigę.arũ,veſtigo.as.vectigal.alis.et noĩa ex
eũtia in.igo.vt caligo.inis vertigo.inis.vligo.nis
I.añ.l.breuis ẽ.vt maſſilia ꝑducũt vero aſilꝰ.i.aſilũ
i.aſylas.ę.nomẽ ꝓpriũ viri.aprilis.is.ędilis.is.cro
codilus.i.eriphile.es.exilis.e.maſſyllus.a.ũ. pã-
phylia.ę.auſilena.ę.petilia.ę.quintilis.is.ſextilis.
is.ſubtilis.e.venilia.æ.Et nomina neutra in.ile.
deſinẽtia.vt cubile.ſedile.Et adiectiua a nomini-
bus deriuata.vt a puero puerilis.a ſene.ilis.Bre-
uiãt tamẽ ab hũo.ilis.a.pari.ilis.a dape.dapſilis.
I.añ.m.breuis eſt.vt Optimꝰ.a.ũ.ꝑducũt vero ari-
minũ.i.diſcrimẽ.nis.ẽthymema.atis.opimꝰ.a.ũ.
q̃drimꝰ.a.ũ.ſublimis.e.Et nomina a verbis q̃rte
cõiugationis in imẽ.exeũtia.vt a munio.is mũi-
mẽ.inis.a lẽio.is.lenimẽ.a fartio.is.farcimẽ.inis
& quę exeunt in entũ.vt veſtimẽtũ pauimentũ.
I.ante.n.lõga eſt.vt clãdeſtinꝰ.a.ũ.Pachinus.i.bre
uiant vero Acinus,i.Amineum.i. Apirinum.i.
Ariminum i.Aſinus.i.Aſine.es.opp.Bucina.æ.
Catina.æ.Circinꝰ.i.Ciminus.i.mons eſt & lacus
Italiæ Cominꝰ aduerbium.Deſtino.as Dominꝰ
i.Eminus aduerb.euphroſyne es.Eleemoſyna.ę

Fiscina.æ.fuscina.ę,fuscinus.i.fœmina.æ.frusi no.onis.Inquino.as.Lucinus.i.nomē ꝓpriū viri lamina.æ.Machina.æ.mutina.æ.morinus.a.ũ, Nūdinæ.arũ.Pagina.æ.patina.æ.pāpinus.i.Proserpina.ę.pachynus.i.protinus aduer.Ruspina.ę.Sasina.ę.Sarcina.æ.Sibina.ę.Statina.æ.Sophrosyna.æ.Ticinus.i.Trutina.ę.Et quædā nomina adiectiua ab aduerbijs tēporalibus deriuata vt Crastinus.a.ũ.Diutinus.a.ũ.Hornotinꝰ.a.um.Pristinus,a.ũ.Perendinus.a.um.Serotinus a.um.Alia tamen producunt,vt matutinus.vespertinus.Et a nomiuibus materiam significantibus deriuata.vt Oleaginus.a.um.Faginus.a.ũ Tiliaginus.Cerrinus.Et a nominibus colores.& lapillos.siue odores.& vnguenta significantibꝰ vt Adamantinus.a.um.amethysthinus.a um.Amaracinus.a.um.Amigdalinus.a um.Bōbycinus.a.um.Byssinꝰ.a.um.Crystalinꝰ.a.ũ.Crocinus.a.ũ.Coccinus.a.um.Carbasinus.a.ũ.Glaucinus.a.ũ.Gausapinus.a.um.Ianthinus.a.ũ.Hyacintinus.a.um.Myrrhinus.a.um.Prasinus.a.ũ.Smaragdinus.a.um.Sandicinus.a.um.Tyrāthinus.a.um.Etq̄ iā nomina greca in rinos,desinētia.vt Earinus.Oporinos.Therinos.chimerinus I āte.p.breuis est,vt Demipho.onis.ātipho.onis.Producũt vero Euripꝰ.i.Euripides tñ.apud sidoniũ breuiat.Siriphos.i.colliphiũ.ij.Obstipꝰ.a.ũ.I ante.q.lōga est.vt antiquus.a.ũ.vbiq̄.Breuiant vero Aliquis aliqua aliquod vel aliquid. Reliquus reliqua,um.Siliqua.æ.Vndiq̄.Vtiq̄.

Fiscina.æ.Ver.primo geor.Nunc facilis rubeat texatur,fiscina virga.Fuscina.æ.Iuu.Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina gracchi. Fuscinus .i.lacus Italiæ.Mar Fuscinus & pigri taceantur stagna Nerōis Femina.æ.Ver.pri.æn.dux fœmina facti.Frusino.onis.Iuue aut fabrateriæ domus,aut frusinone paretur.Inquino.as.Luc.in iiij.Facinus quos inquinat,æquat.Licinus.i.Idem pallante & licinis expectantes ergo tribuni.Machina.æ.Ver.murorum ingentes æquataq̄ machina cælo.Mutina.æ. Luc in.i.his Cęsar perusina fames mutinęq̄ labores.Morinus a.ũ.populi sunt Galiæ.Ver.viij.ænei.extremique hoīm morini Rhenusq̄ bicornis.Nundinæ.arũ.& nundinor aris.quod ab eo deriuatur.Pagina.ę.Mart Sępe duplex vnum pagina tractat opus.Patina.æ.Iuue.debetur magnus patinæ,subitusq̄ prometheus.Papinius.Verg.i.geor.Heu maletum mites defendit pampinus vuas.Proserpina.æ.Idē in.vi.hoc sibi pulchra suū ferri proserpina munus.Pachynus.Priscia.in perihegesi.procurrens pachyno longe claustrisque pelori,sed frequentius producuntur.Protinus aduerbium.Verg.in buc.protinus æger ago,hāc etiam vix tityre duco.Ruspina.æ.oppidum Aphricę Sillius.iij.punico.quæ quæ procul cernit non æquos ruspina fluctus.Sasinæ.oppidum Italiæ.Mart.nec tua baianas sasina malit aquas.Sarcina.æ.Iuue.speculum ciuilis sarcina belli.Sibina.æ.genus teli est.Iunius apud Festum.Illyrici restant siccis sibinisque.Statina statinæ,in sula Campaniæ Papinius.in syluarũ.Aenariæque lacus medios statinasque renatas.Sophorsina sophorsinæ,nomen proprium fœminæ eadē ratione breuiat,quā euphrosine.Ticinꝰ ticini.Sillius.adde etiam ticini spumantes sanguine ripas.Trutina.æ.Persius.Castiges trutina,nec te quæsiueris extra.Et nomina quædā adiectiua ab aduerbijs temporalibus deriuata,vt a cras Crastinus.a.um.a diu Diutinus.a.um.Ab horno hornotinus a.um.A pridie pristinus.a.um.A perendie perendinus a.ũ.A sero serotinus.a.um.alia tamen producũt vt matutinus.vespertinus.Breuiāt quoque nomina quædam possessiua a nominibꝰ materiam significantibus deriuata.vt Oleaginus.a.um.Faginus.a um.Verg.ij georg.truditur e sicco radix oleagina ligno.Idē in buc.fagina cælatum diuini opus alcimedontis.Et a nominibus colores quosdam,aut lapilles,siue odores & unguenta significātibus,vt Adamantinus.a.um.Propertius.Colchis flagrantes adamantina sub iuga tauros Ametisthinus.a.um.Iuue.causidicum vendunt,amethistina,conuenit illis.Amaracinus.a.um & amaracinum vnguentum ex amaraco.Lucre.sicut amaracini blandū stactesque licorem.Amygdalinus.a.ũ.Serenus.Fertur amydalinæ succus nucis esse bibēdus.Bombycinus.a.um.Iuue.Delicias & paniculus bombycinus vrit.Byssinus.a,um.atque eadem ratione Carbasinus a.ũ.Crystalinus.a.um.& Myrthinus a.ũ.Iuue.grandia tolluntur crystalina maxima rursus myrthina.Crocinus.a.ũ.Propertius.& Crocino nares murrheus vngat onyx.Coccinus a.ũ.Ianthinus.a.ũ.Martia.Coccina famosæ donas,& iāthina mœchę.Glaucinus.a.um.Idem.pallia donabit glaucina cosme tibi.Gausapinus.a.um.Idem mense vel augusto sumere gausapinas.Hyacinthinus.a.um. Persius Aliquis cui circa humeros hyacintina lena est.Prasinus.a.um.Mart.Si prasino.vēetoue faues,qui coccina sumis Smaragdinus.a.ũ.Prudentius in Psycomachia Has inter species smaragdina gramine verno.Sandicinus.a.um.Tyrianthinus.a.um.Mar.vrbica lingonicus tyrāthina bardocucullus Et quædam nomina græca vt Earinos. Oporinos.Chimerinos.Idem.si daret autumnus mihi nomen,oporinos essem,horrida si brumæ sydera,chimerinos.dictus ab estiuo therinos tibi mense vocaret,tempora cui nomē verna dedere.quid est? subaudi earinos,quod ipse in alio epigrammate expresit dicens,dicunt earinon tamen poetæ,sed græci,quibus est nihil negatum. ¶ I.ante.p.breuis est,vt demipho.onis. antipho.onis.antipus.odis.Producunt vero seriphos.i.insula vna ex cycladibus Iuue.inclusus tanquā gyaro,paruaque seripho.Colliphium.ij.Idem.luctantur paucæ comedunt colliphia paucæ.Obstipus.a.um pro obliquus.Hora.ij.ser.stes capite obstipo multum similis metuenti.sunt qui per duplex.pp.scribant.Euripus.i.Luc.in.v.Euripumque trahit cursum mutātibus vndis. Euripides .Sidonius.orchestrā quatit alter euripidis.alij.breuiant. ¶ I ante.q.longa est,vt antiquus,antiqua um.obliquus.a.um.vbiq̄.Breuiant vero aliquis aliqua aliquod,quod ex alius & quis componitur Reliquus reliqua,reliquum.Persius.iam reliqua ex amitis patruelis nulla proneptis Siliqua.æ.Virgil.primo georg.grandior vt foetus siliquis fallacibus esset.Vndique,& vtique aduerbia ex regula generali breuiantur.

I.ãte.r.bruis est,vt zephyrus.i.Producũt vero Busiris.idis.Cercira.æ.Comiros.i.circyra.ę.cosira ę.collyriũ.ij.cypirus.i.Delirus.a.um.Epirus.i. Ithyræus.a.um.Magyros.i.Nysyrꝰ.i.Papyrꝰ.i. Podalirius.rij.Saphirus.i.Semiramis.idis.

I.ante.s.longa est.vt Auchises.Breuiant vero Citysus.i.Elisius.a.um.

I.ante.t.breuis est,vt digitus.i.lecythus.Producũt vero aconitũ.i.Architas.æ.Beritus.ti.Catamitus.i.Cocytus.i.Corytus.i.Hermaphroditus.i. Idolotytũ.i.Irrito.as.Lusitania.ę.Margarita.æ mauritania.æ.Pituita.æ.Parasitus.i.thersites.ę Valitudo.inis.Et nomina gręca in.itis.desinẽtia.vt phrẽitis.pleuritis.& a nominibꝰ proprijs virorum siue locorum deriuatiua in.itis.vel ita pro masculinis.Pro fœmininis in.itis.desinẽtia vt leuites vel leuita leuitæ leuitis leuitidis.moabitis vel moabita.moabitis moabitidis. Et denominatiua in.itꝰ.a.um.exeuntia. vt auritus.a.um.turritus.a.um.Verba quoq; frequẽtatiua & nomina participialia.quæ formãtur a supinis verborũ quartæ coniugationis in.itũ.penultima longa terminatis,vt dormio.is.itũ.dormito.as.audio,is.itum.auditus.us.seruitꝰ tamẽ a seruio seruis penultimã breuiat.& seruitium seruitij.I.ante.u.consonantem longa est,vt saliua.æ.breuiat vero rediuiuus.a.um.

O Ante.b.breuis est.vt orobus.i.niobe.es.Producunt vero Iacobus.i. October octobris.

¶ I.ante.r.breuis est,vt zephirus.i.ephire.es.Producũt vero Cercira & Camiros,qa per ei.diphtõgon scribuntur.Strabonis interpres,claramq; camirõ dixit.Busiris.idis.Ver.ij geor.aut quis illaudati nescit busiridis aras.Corcyra corcyræ insula Dalmatiæ.Luca.in.ij.portus corcyra tuos,seu læua petatur.Cosyra.æ.insula in marisiculo.Ouid.iij.fast.fertilis est melite sterili vicina cosyre.Collyrium.ij.Iuue.angulꝰ inspecta genesi colliria poscit.Cypirus.i.eadem ratiõe producit,qua cyperus,vt diximus.Delirus.a.ũ quasi a sulco deuians,nam lira prima lõga sulcus est trãsuersariꝰ.Delirus.a.ũ.per ypsilõ breuiat,quia a lyra instrumento musico cõponitur:vt sit delirꝰ quasi dissonꝰ.Lucre in j.quod facit hic idem perdelyrus esse videtur.Epirꝰ.i.Verg.j.geor.eliadũ palmas epiros equarũ.Ithyræus.Ver.ij geor.ithyræos taxi curuãtur in arcus. Luca.quoque.ithyræis cursus fuit inde sagitis.Magiros.i.quod interpretatur coquus.Iuu.finxerunt pariter librarius archimagiri.Podalyrius.Mart.enterocelarum fertur podalyrius hermes.Papyrus.i.Idẽ.crescit multa dãnosa papyro,& in distichis.perdite niliacas musę mea dãna papyros.Saphirus.i.Prudẽtius in psycomachia,hinc tibi saphirum sociauerat inde berillõ.Semiramis.Iuuenal.quod neq; in assirio pharetrata Semiramis orbe. ¶ I.ante.s.longa est.Nemo vnqã mirabitur si quid immutauerimus in re tam varia & difficili,& cui nullus adhuc finẽ imposuerit, quare hãc regulam aliter posuimus in alijs nostris æditionibus.Nunc vero illã inuertimus,quia i.ante.s.frequentius reperitur lõga,quã breuis.Ideo dicimus ꝙ.i.ãte.s.longa est,vt Anchises.æ.Aruisium.ij.Breuiant vero Cythisus.i.Elisius.a.ũ.Ver.in buc.florentẽ.cythisum & salices carpetis amaras.Luc.in.iij.sedibus elisijs campoq; expulsa piorũ. ¶ I.ante t.breuis est vt digitus.i.dignitas.atis. Producũt vero aconitũ aconiti.Iuue.sed nullis aconita bibuntur fictilibus.Architas.æ.Hor.primo.car.mensorẽ cohibent archita.Berytos quoq;,vt diximus,in primis syllabis cũ de.e.ante.r.agebamus,autoritate prisciãi,atque etiam Dionisij poetæ vnde opus illud interpretatum est,secundam quoq; produxit,ait enim.antiquãq; tyron beryti & mœnia grata.Catamytus catamyti. Ausonius. Aie tu catamytus eris.Cocytus cocyti.Ver.vj.æñ.cocyti stagna alta vides, stygiamque paludẽ Corytus coryti.Idẽ in decimo.corytiq; leues humeris & lethifer arcus.Corythus vero penultima breui & per.th.oppi.fuit Italiæ rege sui nominis conditum.Idẽ in septimo.hinc illum corythi thyrhena a sede profectũ.Hermaphroditꝰ.diti.Ouid.iiij.meta.hermaphroditus ait:nato date munera vestro.Heraclytus penultimã ideo produxit,quia per ei diphtongõ apud græcos scribitur.Sidonius tamẽ appollinaris breuiauit dicẽs,Quicquid Pythagoras.Democritus Heraclitusq;.Idolothytum,i.quo verbo vsus est diuus Ioanes in apoc.significatq; dijs immolatũ.Irrito.as.quod in primis syllabis diximus,quod a rito,as.cõpositum est,nã irrito.as.ab in & ratus.a.um cõponitur,significatque inanio.is. & irritus.a.um.pro eo quod est inanis.penultimã breuiat.Lusitania.Sill.li.iij.puni.hos Variatus agit, Lusitanũq; remotis.Margarita.æ:ideo ꝓducit,quia ab eo quod est margarıs.itis.deducitur,in quo crementũ producitur.Mauritania.Manilius,iiij.astrono.excıtat populos & mauritania nomẽ.Orithya.Verg.iiij.geor.& actias orithya.Pituita.æ.quod in primis syllabis ꝓbauimus,penultimã produxit.Parasitus,i.Iuue.ad cœnã quoties parasitus venerit infãs.Thersites.æ.Idẽ.malo pater tibi sit thersites,dũ mõ tu sis.Valitudo.inis.Hora.ij ser.dura valitudo inciderit,seu tarda senectus.Et nomina græca.&c.vt hic leuites vel leuita.leuitis:tidis.hic tesbites vel tesbita.æ.tesbitis tesbitidis.hic israelites vel israelita.israelitis.tidis,sed de his in genere nominum plura diximus.Et denominatiua.&c,vt.auritus.a.ũ. Verg.j.geor,auritosq; sequi lepores.Turritus.a.ũ:Idẽ.in vj.inuehitur curru phrigias turrita per vrbes.Crinitus.a.ũ.Idẽ in.j.cythara crinitus ioppas.Verba quoq; frequentatiua,vt dormito.as.Hor.in poe.qñq; bonꝰ dormitat Homerus.Nomina participialia.i.q̃ sunt similia participijs p̃teriti temporis vocis passiuæ,vt auditus.us.tinnitus.us. mugitus. us. seruitus tamen quanuis a seruio.is.seruitum in supino penultima lõga veniat,breuiauit. ¶ I.ante.u.consonantem longa est.vt saliua.æ.oliua.æ.rediuꝰ.i.gradiuus.i.Breuiant ridiuiuus in syllaba secunda.nam in tertia producitur.Iuue.ac velut exhausta rediuiuus pullulet arca.

O Ante.b.breuis est,vt orobus,nam a græcis per omicrom scribitur.Niobe:es.Iuue.atque eadẽ scropha Niobe fœcundior alba.Producunt vero Iacobus.i.qua ratione sæpe a nobis dictũ est. Clau.in epigrammatis.Ne laceres versus dux Iacobe meos October,bris,Mart,octobres,age,sentiat Kalendas,Dolobella.æ,Iuue.inde Dolobella est,a,h,a.

¶ O.ante.c.breuis est,vt colocasia.Verg.in buc.mixtaq; ridenti colocasia fundet acantho.In ochus qđ est græce cohors,vt Antiochus pro cohorte.Iuue nec erit Anchiocus,nec erit mirabilis illic,siue lochus quod est vehiculum,vt Archilochus.Hora.Archilo cũproprio rabies armauit iãbo,scribuntur enim p o.micron.Producun vero triochola.Sillius.lib.iiij.vastata triochola bello .Patrocinium.Ouid.i.tristiu. causa patrocinio non bona.m.e,& similia,vt tyrocinium latrocinium,lenocinium. ¶ O,ante.d.longa

O.ante.c.breuis est.vt colocasia.Et nomina in.ochus siue.locus.vt Anthiochus.Archiloc⁹.Producunt Triochola.Patrocinium.

O.ante.d.longa est.vt Erodius.ij.Herodes.is.Orodes.is.Et nomina græca in.odes.finita.vt geodes.is.i.terrenus.Capnodes.idest.fumosus.Et ab ode.quod est cantus.composita.vt epodos.nã composita ab hodos.quod est via.breuiant.vt ex hodus.i.perihodus.i.synhodus.i.

O.ante.g.breuis est,vt composita a logos.quod est sermo,vt theologus.astrologus.aretalogus Producunt vero ab ago .quod interpretatur duco,composita,vt pedagogus.i.Isagoga ę Synagoga.æ.Paragoga.æ.Bagogus.i.

O.ante.l.breuis est.vt obolus.i.soboles.is.Producunt vero Aetolia æ.Capitolium.ij.Cymolus.i.Idolum idoli.Mediolanũ.mediolãi.Pactol⁹.i.Et a poleo(hoc est vendo cõposita.vt pharmacopola pharmacopolæ Bibliopola.ę.

O.ante.m longa est vt amomum.i.Breuiant vero Sodoma.Salomon.onis.&Salom.es.Et a stomo composita.vt Chrisostomus.i.&a dromos vt catadromus.&.a tomos,vt a tomus.

O.ãn.n.lõga ẽ.vt coroã.bellõa.Breuiãt vero abrotonũ.i.apon⁹.i.Ausoni⁹.a.ũ.coctonũ.i.edonis edonidis.geryones.nis.hermione.es. Mycone mycones. Matrona.ę.fluius Et agones.siue gõe qđ est genus,cõposita,vt antigonus.i.erigone.es.Et aphonos:quod est mors.vt thisiphone.es.persephone.es.Leõtophonus.Nebrophonos.Nã agonia.quod est angul⁹,producũ.vt trigona figura.aut tetragona.pẽtagona.& a phõe quod est vox,vt symphona antiphona.aphona

O.ante.p.breuis est vt caropus.i.œsopũ.rhodope Producunt vero antropos.Asopus.i.ęsopus.Canopus.i.Canopæum.i.Crotopus.i.Europa.æ.

est.vt Erodius.ij.quod in secumda per o mega scribitur apud illos.Herodes.is.Hora.pferat Herodis palmetis ludere & vngi.Orodes.is.Ver.carmine celebratur,vt iacet alt⁹ Orodes.Et nomina greca de nominatiua in odes desinentia,vt geodes,hoc est terrenus.thiodes,hoc est sulphureus, & composita ab ode,quod est cantus,vt epodos.Ausonius.dactilicos elegos chroriambum carmen epodo.Breuiant vero composita ab hodos quod est via,vt ex hodus synhodus, periho d⁹,methodus,ex hodium quasi ab hodo.Iuue.breuiauit dicens,tandemq; redit ad pulpita notũ ex hodiũ.Si põtin⁹ ab.ode.dicit cõponi.¶ O.ante.g.breuis est,vt cõposita a logos qualia sunt,astrologus, theologus,aretalogus.Syllogismus,Sidonius Appollinaris produxit dicens,argumentosis dat retia syllogismus. Cõposita vero ab ago,qđ interpretatur duco,producunt:vt pedagogus i.ductor puerorũ.Isagoga.i.introducticiesynagoga.i.conuẽt⁹.paragoga.i.adductio Bagogus apud Ouid.nomẽ celebre. ¶ O.ante.l.breuis est.vt obol⁹.i. capricolus.i. caseol⁹.i.Producũt vero ętolia.ę.Oui.iij.de amorib⁹.Nec tãti Calydõ,nec tota Aetolia tãti.Capitoliũ.Ver.in.viij.stabat p tẽplo & capitolia alta tẽebat.Cymol⁹.i.insula in mari Aegeo.Ouid.vij.meta.hinc humilẽ Myconem cretosaq; rura Cymoli,vnde dicta est creta cymolia.Idolum.i.nã a græcis per.o.mega scribitur.Mirorq; Sedulium virũ alioq doctissimum breuiasse , cum in paschali suo dixit,idola dilexit,simili nam more furẽtes.Pactolus.i.fluuius lydyæ.Iuu.qđ Tagus & rutila voluit pactol⁹ arena.Mediolanũ Ausonius,& mediolani mira omnia Et nomina cõposita a poleo,qđ interpretatur vẽdo vt pharmacopola.æ.bibliopola.æ.myropola.Hor.i.ser.ambubaiarũ collegia pharmacopolæ.Mart.sed q̃ me vendit bibliopola putat. ¶ O.ãte.m.lõga est,vt amomũ.i. cynamomũ.i.aroma.atis.idioma.atis.cõdyloma atis.Breuiant vero. Sodoma.æ. & a stomos quod interpretatur os:cõposita,vt Chrysostomos Chrysostomi.pseudostomos.i. Salomon quoq;,&Salome a iunioribus breuiãtur.¶ O.ante.n.lõga est,vt corona.æ.obsonium.ij.Breuiant vero abrotonum.Hora.ij.episto.abrotonum ægro non audet, nisi quæ didicit dare Aponus.aponi.locus iuxta Patauium.Luca.in.j.colle sedens Aponus terris.vbi fumifer exit.Mart.censetur Aponi liuio suo tellus.Ausonius.a.um.Ver.in æneid.nec tecum ausonium quicũq; est quærere tybrim.Coctonum.i.Iuue.aduectus Romam quo pruna & coctona vento.Edonis Bacchi sacerdos a Lucano in.j.breuiatur.Edonis ogygio decurrit plena lyæo,sed per systolen,nam per.o.mega scribitur.Ver.ac velut Edoni boræe.& Papin.& alij.Geriones.nis.Ver.viij.æñ.gerione extincto tyrinthius attigit arua.Matrona fluuius Galliæ.Sidonius,rhen⁹,arar,rhodanus,mesa, matrona,sequana.Ledus Mycone.ones.vl' myconos. Ver.ij æñ.errãtẽ Mycone celsa.giaroq; reuinxit. Et agone,siue gonos,quod est genus:& aphone,quod est mors.Nam a gonia,quod interpretatur angulus, cõposita pducunt vt trigõ.onis.trigonus.tetragonus,pentagonus.agonus. ¶ O.ante.p.breuis est,vt œsopũ i.Oui in.iij.de arte. œsopa quid rodelẽt quãuis mittãtur athenis,alij legunt osypa .Producunt vero antrhopos,quia per omega scributur a græcis.Asopus.i.fluuius Achaiæ.Luca.in.vj.accipit asopus cursus fœnixq; melaxq;.Aesopus.i.Hora filius æsopi detractam ex aure metellæ,Canopus.i.Iuue.prodigia& mores vrbis damnante canopo.Conopæum.i.Idem.vt testudineo tibi lentule conopæo. Crotopus.i.nomen proprium viri,a Papinio.libro primo Thebai.celebrati.perquirens nostri tecta haud opulẽta Crotopi.Europa europæ,Ver.j.æñ.Europa atq; Asia pulsus nec plura querẽtem. Hyssopus.i.ideo

producere dicimus, quia per o mega scribitur a græcis. Iopas. Ver. j. æñ. Cithara crinitus Iopas. Metopō metopi, qđ interpretatur, frōs. Prisc. in perihegesi, ꝑminet Europæ hūc criu dixere metopō. Pyropꝰ. i Ouid. ij. met. clarā micāte auro flāmas imitāte pyropo. Sinope. es. Pris. in perihegesi alterius syriæ q̄ tēdit ad vsq; sinopem. ¶ O. ante. r. breuis est. vt composita achorus i. vt mesophorus. i. philocorus. i Et ab agoreo quodest, mercor, vt Pytagoras. ę. Anaxagoras. æ. & aphoro, quod es ferovt Carpophorus, doryphorus. producunt vero aurora. Verg. iiij. æñ: humentēq; aurora polo dimouerat vmbrā. Anthōres. is nomen viri a Ver. celebrati. i. x. æñ. Herculis Anthorē cōmitē, q missꝰ ab argis. Cytorus. i. mōs paphlagonię. Ver. ij. geor. & iuuat vndātē buxo spectare Cytorũ. diores. is, Idē v. æñ. Regiꝰ egregia Priami de stirpe Diores. Elorꝰ. i. fluuiꝰ sicilię. Idē iij. æñ. exupero ꝑpingue solum stagnātis Elori. Pelorus. i Idē in eodē. Et angusti rarescent claustra pelori. Et nomina in orus. a. ũ. desinentia vt decorus. a. ũ. canorus. a. ũ. odorus. aum. Et a dorō, quod interpretatur palmus, siue donum, cōposita, vt polydorus. i. theodorus. i. heliodorus. i. apolodorus. i. arthemidorus. i. Isidorus. i. calliodorus. i. Ver iij. æñ. nā polydorus ego hic cōfixum ferrea texit. Iuue. lautorũ pueros artē scindēs theodori. Idē. tonsoris tantũ dāno rapit heliodorus. Mar. apollodoro gaudet imbrifer nilus Idem. arthemidorus amat, calliodorus arat ex quo manifestum est quanto in errore sūt iuniores qui Isidorum penultima breui proferunt. Et a moros, quod est fatus vt sycomorus quia moros per omega scribitur, vnde est morꝰ arbor & morio. onis & moror aris, pro infatuari. ¶ O. ante. s. longa est, vt hircosus. a. um. Breuiant vero Ambrosiꝰ. ij. ambrosia. æ. Iuue. aut glaphirus fiat pater ambrosiusq; choraules. Ver. j. æneid. ambrosiæq; comæ diuinũ vertice odorem. Et græca, vt mnemosyne. mnemosynon. euphrosyne, eleemosyne, quia omicrom habent ¶ O. ante. t. longa est, vt ægrotus. a um. asarotũ. asaroti. Breuiant vero a dotos, quod est datꝰ composita, vt zenodotus. i, Herodotꝰ. i. Antidotum. i.

V Ante. b. breuis est. ut coluber. rutuba æ. fluuius Italiæ. Producunt vero Ambubaia. Hora. i. ser. ambubaiarum collegia, pharmacopolæ Anubis deus ægiptiorum. Ve. viij. æñ. omnigenũq; deũ mōstra, & latrator anubis. Saluber. bris. Oui. iij. fasto phæbe saluber ades. Volubilis. Hora. j. epi. labitur & labetur in omne volubilis æuũ atque eadem ratione solubilis. a nubo breuiāt innuba & pronuba. ¶ V. ante. c. lōga est, vt eunuchus. i. eruca. æ. sābuca. æ, Breuiāt vero volucer. cris. cre. & hæc vulucris. is. Ver. & matutini volucrũ sub culmine cātus ¶ V. ante. d. lōga est. vt hirudo. inis. Hora. in poe. non missura cutē nisi plena cruoris hirudo. Erudio. is. quia a rudis componitur breuiat Dryudæ populi gallorum. Luca. in j. sacrorũq; dryude. ¶ V. ante. f. breuis est, vt cucufas. Pru. carmeli. contemptorq; necis cucufas. V. ante. g. longa est. vt salsugo. inis. ferrugo. inis. Verg. j. geor. cum caput obscura nitidum ferrugine texit. ¶ V. ante. l breuis est: vt anulus. i. hortulus. i. Producunt vero adulor. aris . vnde & adulator. Iuue. cæcus adulator dirusq; a ponte satelles. Amulius. ij. rex albanorũ Oui. in fast. contemptor amulius æqui. Apulia. æ. Hora. i. ser. incipit ex illo montes apulia notos. Edulis. e. Horat. ij. sermo. vinea submittit capreas non semper eduels Getulia. æ. & getulus. a. um. Verg. iiij. ænei. hinc getulæ vrbes genus intractabile bello. Peculium. ij. Idem in buc. nec spes libertatis erat, nec cura peculi. Torcular. aris Priscia in. iiij lib. in ar. (inquit desinentia deriuata si consonantem habeant ante. ar. penultima syllaba producitur, vt a torqueo torcular. Tribulis. Hora. ij. sermo. vt cum pilcolo soleas conuiua tribulis. Thrasibulus. Ausonius, arma superueheris ꝙ Trasibule tua. ¶ V. ante. m. longa est, vt acumen acuminis. Breuiant vero autumo autumas. Horatius. ij. serm. autumat hæc populus, hæc magnes formula reges. Columen columinis pro culmen Sillius. libro xv. punicorum. Ausonij columen regni, inde incolumis incolume. Iuuenalis, incolumi Troia Priamus venisset ad vmbras,

Hyssopus. i. Iopas, æ. Metopō. Pyropus pyropi. Sinope sinopes Sinopis sinopidis.

O. ante. r. breuis est. vt pacurꝰ. et cōposita a chorꝰ, vt mesochorus. philochorus. & ab agoreo. qđ est mercor. vt Pytagoras ę. Anaxagoras ę. & aphoro. quod est fero, vt carpophorꝰ. i. doriphorꝰ. i. Producunt vero Aurora. æ. Anthores. is. Cytorus. i. Diores. is. Elorus. i. Pelorꝰ. i. Et denominatiua in. orus. a. um. vt decorus. a. um. odorus. a. um, Et adorō. qđ interpretatur palmꝰ siue donũ cōposita. ut Polydorus. i. Theodorꝰ. i. Isidorus Isidori. Et a moros, quod est fatuus. vt Sycomorus.

O. ante. s. longa est. vt hircosus. dolosus. alcsa. metamorphosis. eos. Breuiāt vero Ambrosia. æ. Ambrosius. ij. Theodosius theodosij. & græca habentia o microm. vt mnemmosyne.

O. ante. t. longa est. vt Aegrotus. a. um. Breuiant vero a dotos, quod est datus: composita. vt Antidotum antidoti. Herodotus. herodoti.

V Ante. b. breuis est. vt coluber. rutuba. æ. delubrũ. i. Producũt vero Ambubaia. Anubis anubidis. Saluber, bris. solubilis. volubilis. a nubo nubis composita breuiant duo pronuba. innuba connubium vero indifferentem habet.

V. āte. c. lōga est. vt Eunuchus. i. caducus. a. ũ. Breuiant vero Volucer. cris. cre. Volucris. is.

V. ante. d longa est. vt hirudo. inis. testudo. inis. Breuiant vero Druyda æ.

V. ante. f. vnum reperio nomen proprium viri Cucufas. quod breuiat.

V. ante. g. longa est. vt salsugo. inis. ærugo. inis.

V. āte. l. breuis ē. vt anulus. i. æmulꝰ. a. ũ. Producũt vero Adulor. aris amulius. ij, apulia. æ. Curulis. e. Edulis. e. Getulia. æ. Peculium. ij. Torcular. aris. Tribulis. e. Et abule. quod est cōsiliũ composita vt Trasibulus. i. Aristobolus. i. Cleobolus. i.

V. ante. m. lōga. est. vt Acumē. inis Alumen. inis. breuiāt autumo. as. autumedō. ōtis Columē. nis.

Columella.ę.Documentum.ti.Emolumentū.i. Irrumo.as. Lucumo.onis. Monumentum.ti et a tumeo cōposita.vt cōtumax.acis cōtūelia.ę

V.ante.n.longa est.vt Fortuna fortunæ. Breuiant vero Albunea albuneę.

V.āte.p.breuis est.vt V pupa.æ Cēturepe. rupes.

V.ante.r.lōga est,vt silurus.i.ligurio.is. Breuiāt vero Bituri.orū.Camurus.a.ū.Centurio.onis.Lemures.urum. Luxuria.æ.Mamurius.ij.massurius.ij.Mercurius.ij.Purpura.ę.Sabura.æ.tugurium.rij.Et verba desideratiua.quę formantur ab vltimo supino addita.rio.vt ab Esu esurio.esuris.A partu parturio parturis.

V.ante.s.pducitur.vt cerusa.æ.creusa.æ. breuiāt vero brūdusiū.ij.blandusia.æ. Canusiū.ij.perusium.ij. Volusius.sij. Venusium venusij.

V.āte.t.lōga ē.vt Cicuta.æ.preputiū.ij.confuto.as refuto.as.Breuiāt arbutus.i.defrutū.i.recutit⁹.a.ū.Et aquatio.quatis cōposita,vt Concutio.is.

V.ante.u.consonantem breuis est.vt Diluuium.ij.Exvuię.exuuiarum.

¶De vltimis syllabis. Cap.vi.

A Terminalis lōga est,vt ama supra.breuiāt vero.ita,puta aduerbiū.quia.postea indifferētē.habet.Nominatiu⁹ quoq͂;accusatiu⁹;&uocatiuus vtriusq͂ numeri.præterq͂ nomina nu

Collumella pro parua colūna,& guttur.is parte vulgera, & pro seruo Mart.irridens carmen illud Lucilli collumella est hic situs metrophanes.Irrumo.as.Mar.quæ faciat,duo sunt irrumat,aut futuit.Documētū.i.Oui.j.met.& documēta dam⁹ quā simus origine nati. Emolumentū.i.Iuu.nullus in vrbe locus,uulla emolumēta laborū.Lucumo.onis.Auso.samij lucumonis a cumē.Monumentū.i.Ver.in.vj.illa hæc monumenta reliquit.Quod si Pris.regula vera est q̄ nomina in mētū eandē retinēt syllabā, quā habēt in penultima pteriti perfecti.eriauit Prud.in Amartigēia cū dixit .indumēta nouis texēte plumea telis;& Arator;quib⁹ indumenta pudoris, atq͂ ex hāc ratione assumentū breuiauit.Sed quid dicendum, q̄ argumentum producitur? Virg.argumentū ingēs.Et a tumeo cōposita.vt cōtumax.acis cōtumelia.æ.Mart.sed tu syllaba cōtumax repugnas.Idem in alio loco, nec te barbarā contumeliosi. ¶V.ante.n.longa est:vt fortuna.æ.lacuna.æ.Breuiant vero albunea.æ.sylua in agro tiburtino.Verg.vij.æn. contulit albunea nemorū,quā maxima sacro.¶V ante.p.breuis est:vt ceturipe opidū Sicilię Silius.lib.xiiij.necnō vertice largo centuripe. ¶V.ante.r.longa est.vt censura.æ.scaturio.is.ligurio.is.Prude.petra dei iussu potum largita scaturit.Hora.ij.ser.tractauit calicem manibus,dū furta ligurit, Breuiāt vero bituri.orū.populi galliæ.Luc.in.j.& bituri longisq͂ leues saxones in armis.Camurus.a.ū.Ver.iij.geor.pes etiam camuris hirtæ sub cornibus aures.Centurio.onis.Mart.encolpus dñi centurionis amor.Sedulius in dimetro iambico breuiauit dicēs, flexus genu centurio.Lemures.rū.Hor.ij.epi.nocturnos lemures,portentaq͂ thesela rides.vnde lemuria.Oui.in fastis apellauit dicens ritus erat veteris nocturna lemuria sacri. Luxuria.æ.Ver.i.geor.luxuriam segetum tenera depasciti n herba Mercurius.ij.Idē.iiij.tunc sic Mercurium ãcloquitur,ac talia mandat, Mamurius.ij.Oui.in.fasto. Mamuri⁹ morū fabre ne exactior artis.Masuri⁹.Persi.excepto si quid Masuri rubrica notauit. Purpura.æ.Iuue.sed tū hoc ipsis est vtile,purpura vēdit.Sabura.æ.præfectus exercitus Iubæ regis.Luca.in.iiij.vt sibi commisi simulator sabura belli.pron āuis libramento producit. Tugurium.ij.Idē in buc.pauperis & tuguri congestum cepiste culmē.Et verba desideratiua,q̄ alij meditatiua apellāt,vt esurio.is.parturio.is.Iuu.noctibus hic ponūt lecticas,micturiūt hic.Ver.in buc,nūc omnis parturit arbos.¶V.ante.s.producitur.vt cerusa.æ.Creusa.æ.arethusa.æ.teletusa.æ.ebus⁹.i.Pris.ex Dyonisio in perihegesi.hinc frangitur æquore Ebuses.Sillius tū lib.iij.puni. breuiauit dicēs iamq͂ ebusus phœnisa mouet,mouet artabrus arma Breuiant vero brundusium Luca.brundusium geminis iubet hanc contingere castris.Blandusia.Hora.o fons blādusiæ. Canusiū.Idem.Seruius oppidium canusi duo prædia diues.Perusium.Luc.in.j.his cæsar perusina fames.Volusius.Iuue.quis nescit volusi bithynicæ.Venusium,& siracusæ indiferentem habēt.¶V.ante.t.longa est.vt cicuta.ę.Præputium.ij.Iuue.nil preter gelidas ausi cōferre cicutas Idem.impatiensq͂ morę pauet,& preputia ducit.Confuto.as.refuto.tas.Ver.xij.æn.quod si fors dicta refutet.Breuiant vero arbutus.ti.Ver.in buc.& quæ vos rara viridis tegit arbutus vmbra.Defrutum.Mart.& nigri syrā defruti lagena.Recutitus.Mar.nec recutitorū fugis inguina iudæorum & aquatio.is.composita.vt concutio.is.discutio.is.percutio.is.

DE vltimis syllabis.Cap.vj. A.terminalis.Q͂ dictiones in.a.terminatæ producūt syllabā illam finalem,vt ama.narra.vltra supra.Breuiant vero.ita.Ver.ix.æn.non ita me genitor bellis asuet⁹ Opheltes.Puta.Persius.hoc puta non iustum male rectius istud.Quia Hor.j.ser.non quia Mœcenas lydorum quidquid hetruscos.Postea.indifferētē habet.Ouid.j.fastorū.postea mirabar, cur non sine litibus esset.vbi postea breuis est,reperitur alias longa.vt Hora.in eppodo:Romanus heu postea fugabitis.vbi duæ posteriores syllabæ iambicum faciunt.pari quoq͂ ratione vltimam producunt antea.præterea.interea. Vltra quoq͂ Serenus breuiauit dicens.curaq͂ nil prodest, nec ducitur vltra cicatrix Et frustra.Auienus in arato.ima vehunt cæli,luxit dum frustra frequenter.Breuiant quoq͂ nominatiu⁹ accusatiu⁹ & vocatiu⁹ vtriusq͂ numeri.vt hæc musa o musa,plurali hæc tempora o tempora,quod etiā in compositione seruatur,vt vtraq͂,pleraq͂,& eadem,quæ in his casibus breuiant,in ablatiuo pducūt Lucanus in.iiij.vtraq͂ frugiferis & sylua nobilis aruis. Ver.v.æneid.creber vtraq͂ manu pulsat, versatque Dareta.Hora.in poeti.pleraq͂ differat & presens in tempus omittat. Verg.ij.georgic.non eadē arboribus pendet vindemia nostris.Ouid.iiij.meta.at nō duritia iaculū quoq͂ vicit eadē.Reperitur etiam plerūq͂ in ablatiuo breuis.Ver.x.æn.vna eadēq͂ via sanguis,animusq͂ sequūtur.Propti⁹ i.iiij.hac eadē rursus;Lygdame curre via.Calphurni⁹ i æglogis,rupe sub hac eadē q̄ plurima pin⁹ obūbrat.Sed produ

cũt numeralia in.ginta.desinentia,vt triginta,quadraginta,quinquaginta,sexaginta,septuaginta,octoginta. Ver.j.ęñ.triginta magnos voluendis mensibus orbes.Idẽ in.vij.triginta capitum foetus enixa iacebit.Petronius arbiter,sanguine Romano sexagintaq; triumphos.Quod vero apud Mart.legitur sexagintaq; teras cum limina mane senator.& alio in loco,mutua quod nobis ter quinquaginta dedisti. Ego suspicor vitio scriptorum esse factum,vt ꝑ sexagena sexaginta,& pro quinquagena,quinquaginta scriberetur,quẽadmodũ pro eo quod Iuue.scripsit quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem,nonnulli afferunt ad huius regulæ euersionẽ quadraginta dedit gracchus quasi quadraginta milia sestertium non sit summa:que equites ex lege Roscia censerentur,vt idem Iuu.quadriugẽta tibi si quis deꝰ aut similis dijs. & Mart.quadringenta tibi non sunt cherestrate,surge.& alio loco quadringenta secat,qui dicit sycamerice. Producitur præterea vocatiuus a nominibus græcis in.as. vel in.es. desinentibus,que ad primam nominis declinationem latinam referuntur, vt Aeneas o ænea,Anchises o anchisa, & a nominibus græcis in.as.terminatis,quæ ad tertiam declinationem nostrã reducuntur.vt Pallas pallantis,o palla.calchas calchantis,o calcha.Ver.x.æneid.ænea vigila .& velis immitte rudentes.Idem in iij.coniugio anchisa veneris dignate supbo. Idẽ in.x.teq; iuuat palla,sed bellis acer Alesus,qđ si huiusmodi vocatiui breues reperiãtur,a terminatione potius latina veniunt,vt Hora,ij.sermo.ne quis humasse velit aiacẽ atrida vetas curꝰ nominatiuus non atrides, sed atrida fuit.Propert non ita dardanio gauisus atrida triumpho.Nominatiuus quoq; Producunt etiam nomina græca q̃ non habent accemtum in ante penultima, vt theologia,philosophia,nam quæ habent in ante penultima breuiant,vt ægina.Mna producitur circunflectiturq;. ¶E.terminalis breuis est,vt hoc mare,lege,legite,legere. Producunt vero me ab eo quod est ego mei.Ver.ix.æneid.meme adsum,qui feci in me cõuertite ferrũ. Te ab eo quod est tui.Idẽ in iiij.te propter Lybicæ gẽtes. Te vero particula,q̃ huic pronomini adijcitur breuis est.Lucre.in.j.Accipe præterea que corpora tute necesse est,Sed ab eo quod est sui.Ver.in.vj.& magno se corpore miscet.Et nomina græca fœminina,q̃ apud græcos in.e.longum finiuntur. vt penelope.es.neq; id solũ in recto,sed etiã in reliquis casibus illi cõterminalibus,quãq; Iuuẽ.autoritate sua ablatiuum a calpe.es.breuiauit dicẽs,sed lõge calpe relicta.Sed hic casus potest esse ab altera declinatiõe.s.calpis.is.a calpe sicut& Ver.præneste sub ipsa dixit,ab eo quod est p̃nestis. Et pluraliter declinata.vt tẽpe.cete.mele.Oui.j.met.syluæ vocãt tẽpe.ꝑ quæ penesus ab imo.apud Lucre.cygnea mele & musa melẽ. Et vocatiuus ablatiuusq; a noĩbus græcis terminatis in.es.producta siue sint primæ declinationis. vt Anchises,o anchise ab anchise,siue tertię eorum præsertim.q̃ apud illos in.eus.diphtõgõ terminantur vt achilleꝰ Perseꝰ,vlysseus:achilles o achille ab achille,perses o perse a perse,vlyxes o vlyxe ab vlyxe. Et ablatiuꝰ a nominibus quintæ declinationis.vt dies a die,progenies a progenie.Fames quoq; quia teste Gellio.lib.viij.noct.atti.per quintam declinationem apud antiquiores inflectebatur,fecitq; ingenitiuo(vt illę ait)fami vel fames more quintæ declinationis,ablatiuum quoq; in.e.longum terminauit. Vergil.vj.æneid.obijcit ille fame rabida tria guttura pẽdens.aut quia(vt Prisc.libro.vij.scribit)in qbusdam nominibus,q̃ ablatiuũ in,es.ꝓductã terminãtia pares cũ genitiuo habẽt syllabas,in tertia declinatione solebãt ãtiquiores producere ablatiuũ more quintæ decliuationis.vt hæc moles a mole.tabes a tabe.Lucretius imbribus & tabe membrorũ arbusta vacillãt.Et genitiuus regularis. Ver.primo æñ.libra die somniq; pares.Ouid.iij.meta.prima fide vocisq; ratæ.Et secunda persona.&c.vt doce.mone: Ver.vij æneid.tu vatem tu diua mone,dicam horrida bella.Quod vero Proper.dixit.tu caue,ne tristi cupias pugnare puellæ.& Hora.tu caue ne minus,tu ne maius facias:id non est ab eo quod est caueo caues,sed ab eo quod est cauo cauis,quemadmodum in tertia coniugatione diximus, cum de p̃teritis verborum in.uo.desinentibus agebamus,nam illud Ouid.in.j.de trist.idq; quod ignoti faciũt vale dicere saltem.aut quasi nomen breuiauit.aut morem ægre discedentium ostendit,qui verba vix integra proferunt.Verg.vero in buco.aut hoc ratione,aut illa potius breuiauit,q̃ vocalis sequebatur cum dixit.& longum formose vale.vale(inquit)iola,aut ab eo quod fuit vallo vallis,sic Persius.vide sis,quasi a vido vidis breuẽ posuit.Et aduerbia illa.fere.ferme,quare,Iuuen.nulla fere causa est in qua nõ fœmina litẽ.Idẽ.mobilis & varia est ferme natura malorũ Martial.vxorem quare telesinam ducere nolo. Ne quoq; pro vt non siue non producitur,vt apud Verg.ij.æñ.ne recipi portis,aut duci in menia possent. næ vero pro certe per.æ,diphtangon scribitur, quemadmodum & væ dolentis interiectio. Producunt vero etiam ohe,& pape.Mart.ohe iam satis est,ohe libelle.Persius.pape marcę spondente recusas

meralia in.ginta.desinentia.vt triginta quadraginta.Et a nominibꝰ græcis.in.as.& in.es.ꝓductas desinẽtibus vocatiuꝰ in.a ꝓducitur.ut aeneas.o ęnea anchises o anchisa.nominatiuꝰ quoq; a græcis plerũq; ꝓducitur.vt Nemea.æ.tegea.ę E.terminalis breuis est.vt hoc mare.lege.legere. Producunt vero accusatiui triũ pronominũ ego me.tu te.sui se.Et nomina græca fœminina quæ ad primã declinationẽ nostram referũtur vt penelope in nominatiuo,datiuo.vocatiuo & ablatiuo.Et nomina græca pluraliter declinata vt melę.cete,tempe.& vocatiuꝰ ablatiusq; a nominibus gręcis terminatis in.es.producũtur q̃ ad primã & tertiã declinationem latinã referũtur.vt Anchises o anchise ab anchise,Vlyxes o vlixe ab vlixe et abtiũs singularis a nomĩibꝰ quintę declinationis vt dies a die & gtĩus regularis quintę declinatiõis vt dies die.Et scđ'a persõa singularis presentis imperatiui modi secundæ cõiugatiõis actiuę vocis.vt doce,mone,aude.& aduerbia illa fere ferme,quare ne pro non.nę ꝑ certe,vę pro hei,sed hæc duo diphtõgum habẽt Interiectiones quoq; producũtur illæ,pape ohe

Et aduerbia a nominib⁹ adiectiuis deriuata, vt a pulchro pulchre. Breuiant tamē a bono bene, a malo male. Et præpositiones duę. e. de. ꝓducutur.

I. terminalis longa est, vt gummi. amaui. Breuiāt vero nisi. quasi Datiuus quoq; & vocatiu⁹ græci in. i. desinētes a nominib⁹ quintæ declinationis illorum, quę ad tertiam nostrā referuntur. vt Palladi. Phyllidi. o Priami o Pari. Mihi vero, tibi. sibi. ibi. vbi. indifferentem habent.

O. terminalis indifferens est. vt ego, ergo. sermo sermonis. amo amas. Producūt vero datiui & ablatiui singulares secūdę declinationis, vt domino a domino. & aduerbia datiuis similia, vt falso. certo. Et nomina græca fœminina in, o. dſinētia. vt sappho. alecto. clio. Et dictiones monosyllabæ, vt o. do ꝓ. Breuiāt tamē cedo ꝓ dic cito. ilico. modo. & duo. & ambo. Gerūdia vero datiui & ablatiui indifferenter desinunt.

V. terminalis, longa est. vt Cornu. Gelu.

B. tēminalis breuis est, vt ab. ob. sub. Barbara vero producunt. vt Iacob. Aminadab.

C. terminalis longa est. vt hoc. dic. duc. sic. Breuiant vero fac, lac, nec, donec. Hic pronomen indifferens est.

Et aduerbia a nominib⁹ adiectiuis non quidē omnibus, sed secūdæ declinationis deriuata, vt a docto docte a pio pie, a iusto iuste. A bono vero bene, & a malo male breuiant. Oui. in epist. Helenes. nā male qd' sua des vtinā bene cogere posses. Quod vero qdā dicūt apprime quoq; breuiare, idq; autoritate Ver. ij. georgi. confirmāt. cū dicit, flos a prime tenax, ea lectio mēdosa est, nā Verg nō apprime: sed apprima scripsit, pro apprime, hoc est nomen ꝓ aduerbio figura apd' poetas vsitatissima. ¶ I. terminalis longa est, vt gūmi, amaui. si. ni. Breuiāt vero nisi. Verg. in buc. quod nisi me. quacūq; nouas incidere lites. Quasi. Oui. et quasi discedens oscula nulla dedi. Auiennus tamē in arato. singulari exēplo lōgum posuit. Dtūs quoq; & vctūs græc⁹ breuiāt, vt Papi. in achilleide. Palladi littoreo celebrabat Scyros honorē. Catul⁹ morte feror Thesei. qualem minoidi luctum. Sabinus in epistola demophoontis. phyllidi demophoon patria dimittit ab vrbe. palladi nanque, minoidi, & philidi datiui sunt greci, nam latini ꝓducerētur. Verg. in buc. mirabar quod mœsta deos amarylli vocares. Oui. in episto. Chana prima mihi nutrix Ocoli dixit amas. Idem in epistola hele bella gerant alij tu Pari semper ama. Nomina quoq; græca, vt meli, quod interpretatur mel, quod apud nos tantum in cōpositione reperitur vt melimelum, melilothos, melicratum, hydromeli, oximeli. Moli quoq; radix ab Homero celebrata, cuius inuentio, vt inquit Pli. li. xxv. natu. histo. Mercurio assignatur, Verg. in priape. quem cur moly vocat, mētula moly fuit. Ouid. xiiij. meta. moli vocant superi, nigra radice tenetur. Pronomina vero illa, mihi, tibi. sibi, finalem indiferentem habent. Ver. j. ęned'. tu mihi quodcunq; hoc regni, tu sceptra Iouenque. Idem in eodē, mihi causas memora. Ibi quoque & vbi tum breuiare, tum producere reperiuntur. ¶ O. terminalis indifferens est vt ego. ergo. Propertius. ij. frater ego tibi sim, filius vnus ego. Horati. nil tantē est, ergo fungar vice cotis acutum. August⁹. ergo ne supremis potuit vox improba verbis. Producunt vero datiui vel ablatiui singulares secundæ declinationis. eodem tamē, quod ab eo & dem particula componitur, quem admodum de eadem diximus, mediam habet indifferentem. Breuem, vt apud Verg. in buc. vno eodemq; igni sic nostro Daphnis amore. Idem. xij. ęned'. vno eodemq; tulit partu. Proper. in. j. hoc eodem ferro stillet vterq; cruor. Longam Iuue. posuit ne placeat, curru seruus portatur eodem. & Martial cum steterit nullus vultu tibi talus eodem. Et nomina greca fœminina in. o. desinentia, vt alecto. us clio clius. argo argus. Verg. vij. ęñ. alecto toruam faciem & furialia membra. Ouid. in. j. de arte, nec mihi sunt visæ clio cliusq; sorores. et dictiones monosyllabæ, vt o. do, ꝓ. Verg. o regina nouam cui condere Iuppiter vrbem. Mart. do tibi nauchiam. tu das epigrammata nobis. Verg. prima quod ad Troiam pro charis gesserat argis. Breuiant tamen hæc cedo pro dic. Iuue. cedo si breue parui. Cito. Iuue. & cito rapturus de nobilitate comesa. Ilico. Auso, illico non marco. Modo. Verg. iiij. æñ. si modo quod memoras fatum fortuna sequatur. Sero. tū breue, tū longum reperitur. Tibull⁹. heu sero reuocatur amor, seroque iuuenta. Papi. sero memor thalami mœstæ solatia matris. Ambo quoque & duo breuiant siue illa sint masculina seu fœminina in nominatiuo plurali seu actō. Matt. elisium possidet ambo nemus. Vergi. si duo prætcrea tales Idea tulisset. & Hor. duo si discordia vexet inertes. Gerundia quoq; substantiua in. do indifferenter desinunt. Vergi. in buco. frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. Idem in eodem. cantando tu illum? haud vnquam tibi fistula cæra? Iuuena. pluribus hic ęger moritur vigilando, sed ipsum. Alphius apud Prisci. li. viij. spaciando paulatim trahit. Est enim dimetrū iambicum hn̄s necessario iambum in secundo loco. ¶ V. terminalis longa est, vt cornu. gelu a. sensu. a. manu. Breuiatur tamen quando. s. litera liquescit. vt apud Ennium infantib⁹ paruis. ¶ B. finalis breuis est, vt ab. ob. sub. idque non solum in appositione, sed etiam in composione cum dictionibus incipientibus a vocali. vt Vergi. Troie qui primus ab oris. Idem. cunctus ob Italiam terrarum clauditur orbis. Idē quoq; fronte sub aduersa scopulis pendentibus antrum. Barbara vero ideo producuntur, quia ad nostram declinationem reducta eandem syllabam longam retinent. vt Iacob iacobus. Aminadab aminadabus. ¶ C. terminalis lōga est. vt dic. duc. huc. sic. Breuiant vero. fac. & merito, quoniam abscisū est ab eo qd' esse debuit face. Ouidi in epistola pphyllid'. phylli fac expectes demophconta tuum. nisi forte. Oui. synalcephā fecit scribens, phylli face expectes demophoonta tuum. Lac quoque breuiare ab omnibus dicitur, & si nullum mihi succurrerit exemplum. apud Serenum tamen reperio produci Lac asinæ placideq; bouis prodesse loquūtur. Nec. Ouid. in epist. saphus. o nec ad huc iuuenis, neq; iam puer vtilis ætas. Donec. Idē in amoribus. donec eras simplex, animum cum corpore amaui. Hic pro nomē indifferēter reperitur. Ver. iiij. ęñ. solus hic inflexit sensum, animūq; labātē. Idē in sexto. hic vir hic est, tibi quē ꝓmitti sæpi⁹ audis. Martialis, hic est quē legis, ille quē requeris. Idē. hic est panpineis viridis modo Vesbius vmbris.

Hic aduerbium ſemper producitur Verg.j.ęñ.poſt habita coluiſſe Samo,hic illiᵒ arma·Hoc ſecūdū.Priſci.breuiat,quod ſi productum reperias duplex.c.debere ſubſequi putat. vt Ver. hocce erat alma parēs Perſius.hocce eſt,ꝙ palles,cur quis nō prādeat hocce eſt.¶ D.terminalis breuis eſt.vt a apud,ſed. Ver.j.æñ.alma Venus phrigij genuit Simoentis ad vndam.Iuue.aut apud iſiacæ potius ſacraria lenę. ¶ L.terminalis breuis eſt,vt tribunal.alis.vigil.gilis.Ouidius in amoribus,Quod faciet magnas turpe tribunal opes.Producit vero Nil indeclinabile. Horatius.ij.epiſtol.nil oriturum alias,ortum nil tale ferentes.nihil vero breuiat.Sol.is.Ouid. ſol aditus quod quęris ait,nec vana labores. Et nomina barbara,vt Micol,michael, Iſrael,quanq̃ Sidonius appollinaris breuē poſuit dicens,Iſrael appenſi per cōcaua gurgitis iret,niſi forte per ſyneræſim proferas.æ. quemadmodum Varro.cū te flagranti deiectum fulmine phaeton. ¶M.terminalis ab antiquiſſimis poetis breuis aliquando ponebatur ſequenti dictione,quæ inciperet a vocali. vt Ennius : inſignita forent tum milia militum octo, vbi non fecit ecthlipſim. Iuniores quoq; aliquando ſibi hanc licentiam vſurparunt.Sed de hoc in principio huius libri diximus plura.¶ N terminalis longa eſt, vt pæan pæanis,ſyren ſyrennis.delphin.inis. dæmon.onis.quum coniunctio. Ver.iiij.ęñ. quin etiam hyberno moliris ſydere claſſem Breuiant vero an coniunctio interrogatiua. Iuue.accipit & madidæ facies dicetur,an hulcus.Forſan. Ver.j.ęñ.mittite, forſan & hæc olim meminiſſe iuuabit Forſitan.Iuue.forſitan expectes,vt gaditana canoro.In præpoſitio & ab in compoſita.vt proin.dein. exin. Verg.j.æneid'.ſocios partitur in omnes. Tamen,& ab eo compoſita.vt attamen veruntamen.Ouid'.Nil mihi reſcribas,attamen ipſe veni.Et nomina gręca in.on.finita.&c.vt ilion ilij pelion.pelij.Verg.ilion & omnis fumat neptunia Troia.Luca.pelion opponit radijs naſcentibus vmbras.Accuſatiu' quoq;.&c.vt ægina æginam.Papi.in theba Quippe ferunt tractam patrijs Aeginam ab vndis.Cilla cillam.Oui.xiiij.meta.me tenedon chryſæq; & cillā apollinis vrbes. Menelaos menelaō.Idem in epiſtola Oenones,ardet amore tui,ſic & Menalaō amauit.Pilos pylō Idē in ep'la penelopes.nos pylō antiquā Neleia neſtoris arua. Daphnis daphnin.thyrſis tyrſin. Propter.thyrſin & attritis daphnin arundinibus. Et nomina latina in.en.deſinētia,quę mittunt genitiuum in.inis.vt nomē.inis.nam græca vt ſyren ſyrenis,& latina mittentia genitiuum in.enis.vt ren.renis producunt. Viden in fine abſciſſum pro videſne breuiatur. Ver,vj.ęñ videm vt geminę.c.Catu.videm vt velociter exiluere. ¶R.terminalis breuis eſt,vt cęſar.aris.an aiur legitur.per.nuper.igitur. Quod vero quidam autore Beda producunt puluinar.torcular cochlear & huiuſmodi,nō probant cū e diuerſo Iuuenalis puluinar breuiarit dicens, fœda lupanaris tulit ad puluinar odorem Producunt vero far faris Ouidius in faſtis. far erat & puri lucida mica ſalis.Par paris.Hora.ludere par impar,equitate in arundine longa. Nar.naris. fluuius Italiæ Vergil'.vij.ęneid' ſulphurea Nar albus aqua,ſonteſq; velini.Iber iberi Lucan.in.v. ſi tibi durus iber,aut ſi tibi terga dediſſet. Ver veris.Ouidius.i.metamor.ver erat æternum placidiq; tepentibus auris.Cor cordis.Ouidius in epiſtola Sapphus.mille meum leuibus cor eſt violabile telis. Idē tamē breuiauit.v.metamorph. Inq; cor hamata percuſſit arundine Ditem.& Martia.dotatæ vxori cor arundine fixit acuta.Fur furis.j.Perſius.Fur es(ait Pedio)Pedius quid? crimina raſis.Cur aduerbium.Ouidius,cur opus affectas ambitioſe nouum? Beda torcular & puluinar & ſimilia produxit ex ol liquorū analogia.¶ Et nomina gręca in er.deſinentia,quæ apud illos per.eta longum ſcribuntur.vt aer aeris,aether aeteris.Claudianus tamen breuiauit aer dicens.Lucidus vmbroſo miſcebitur aer auerno.Sūt tamē qui non aer ſed axis legant hoc in loco.Produxit tamen Ouid'.i.faſtorum,lucidus hic aer, quę duo corpora reſtant.Idem.audiet hoc aether,& ſi deus vllus in illo eſt.& quę incremento diximus mittere genitiuum in eris.penultima longa,vt crater.eris.ſtater.eris. ¶ As, terminalis producitur vt æſtas.atis. amas.amabas.Breuiant vero nomina græca mittentia genitiuum in.adis.vel in.ados vt arcas.adis. vel. ados.pallas.adis.vel.ados.Oui.ij.meta.arcas adeſt ter quinq; ferens natalibus annos.Idem.Vt vidit vultus Pallas in amne ſuos. ¶ Et accuſatiuus, &c. vt arcas acuſatiuo arcadas.menas,adas troas adas Mart. matrem fugiet Pentheus, ad menadas Orpheus. Ouidius in epiſtol. Troadas inuideo, quæ ſic lachrymoſa ſuorum.

D.termĩalis breuis eſt.vt ad,apud.ſed.illud.iſtud

L.termanalis breuis eſt,vt tribūal.alis.Producut vero nil ĩdeclinabile.ſol.is.Et nomina barbara,vt Baal.Michael michaelis.Iſrael iſraelis.

M.terminalis ab antiquioribus breuis ponebat̃, ſed in vſu autorū,aut abijcitur,aut cū ſequenti conſonante vocalem præcedentem producit.

N.terminalis longa eſt.vt pæan pæanis.nō.quin. Breuiāt vero,an,forſan.forſitā.tamē,in,& ex ijs cōpoſita,vt attamē.exin.dein.proin.Et nomina gręca in.on.finita,quæ ad ſecūdā nominis declinationē latinā referuntur,vt ilion ilij.peliō pelij.Accuſatiuus quoq; primæ declinationis a nominibus græcis in a breui t̃minatis & ſecūdę in.os.& tertiæ in.is.vt ægina æginā.menelaos.laon.daphnis daphnin.Et nomina latina in.en.deſinētia q̄ mittūt gtm̄ ĩ inis.vt nomē.inis.Fulmē.inis.Et dictiones cōpoſitæ cum hac particula ne interrogatiua,quæ in fine abſcindūtur.vt egō ꝑ egone:viden pro videſne.

R.terminalis breuis eſt,vt Cæſar cæſaris.Producūt vero Far farris Par Paris Nar naris. Ver veris.Iber iberi.Cor cordis.Fur furis. Cur aduerbiū.Et noīa gręca in.er.mittētia gtū in eris.vt aer.ris æther etheris.character characteris.

As terminalis ꝓducitur.vt æſtas.atis.Breuiāt vero græca mittētia gtū in.adis,vel.ados.vt arcas adis.vel arcades.Accuſatiuus quoq; pluralis a nominibus græcis,quæ ad tertiā nominis declinationē referūt̃.vt Arcas,das,menas,das.

¶In.es.producunt vt proles.is.dies.ei.species.ei.ames.leges.Prudē nimis licenter fames & lues breuia uit in psychomachia.spoliatq; suos fames impia natos.Idem in eodem opere stupuit lues im.pba castis. Breuiat vero es secunda persona a sum es.fui.cum suis cōpositis,vt Verg.ij.ēñ.quisquis.es amisses hinc iam obliuiscere graios.Idem in Buc,huc ades o formose puer tibi lilia plenis. Reperitur tñ es aliquando producta.Flacus.vij.argonau.tu supplice digno dignior es,& fames meis.Propertius.si puer ex alio

Es.terminalis lōga est,vt proles prolis.leges.Breuiāt vero Es,a Sum es fuicū compositis.Penes prepositio Seges.etis.Teges.etis.Indiges.etis. Perpes.etis.Intpres.etis.Teres.etis.Prepes.etis. Hebes.etis.Inquies.etis.Et mittentia genitiuū in.itis.vel.idis.vt Stipes.itis. Obses.idis,& pes cū suis cōpositis.vt bipes,tripes.Et noīa greca quinte declinationis,que ad nostram declinationē referūtur in nominatiuo & vocatiuo plurali,vt arcades o arcades.peliades o peliades.

In.is.breuiant vt panis,legis.Producūt vero.dis.ditis.Lis.itis.Sānis.itis.Quiris.itis.Glis.iris.Pyrois.entis.Symois.etis.& similia,que p ei.diphthōgō a græcis scribūtur. Et græca mittentia genitiuū in.inis,vt Salamis salaminis,Delphis delphinis.Et græca per ypsilō mittētia genitiuū in.yos.vt Tethys tethyos.Erynnis.ios,Datiuus quoq; & ablatiuus pluralis primæ & secūde declinationis,vt musa musis a musis,dñs dōnis a dominis Et accusatiuus tertiæ declinationis quando exit in is.vt omnis.tris.Vis etiā in nominatiuo & genitiuo. Vis quoq; in secūda psona a volo.Velis quoq; & nolis,& sis a sū es fui.& Fis a fio.Et secūda psona singularis præsentis indicatiui modi quartæ cōiugationis,vt audio audis,venio venis,nescio nescis.

Os terminalis.pducit.vt Ros roris.Sacerdos.otis Breuiā vero Os ossis,nā Os oris,pducit.Cōpos.otis.Impos.otis.Et græca quartę declinationis desinētia in os.quę.ad secūda declinationē latinā referūtur,vt Abydos.i.Chaos.i.Et genitiuus græcus in.os.vt Tereus.eos.Arcas.ados.

trance tela tua,sed hoc forte ex ratione cæsuræ.Penes pposítio.Horatius in poetria, quē penes arbitrium ius est & norma loquendi. Seges segetis,quod a seco secas. & teges.tegetis.qđ a tego tegis deriuatur teste Priscia vltimā breuiant.Inquies quoq;, quāquam a quies quietis,cuius vltima longa est,cōponitur:teste tamen Probo finalem breuiat.Indiges quoq; & cætera q̄ sequūtur breuiāt autore Priscia. Et nomina mittentia genitiuū in.itis.vel in.idis.vt miles.itis.obses.idis.Pes.dis.bipes.tripes.quadrupes.compes,nā breuiari autor est Priscia,astipulāte Probo.Qđ si reperitur producta hoc erit ratione cæsuræ.vt Vergi.x.ēñ. arrectum quadrupes & calcibus auras. Idem in.iiij.eñ.stat sonipes & calcibus auras. ¶Nominatiuus quoque & vocatiuus plurales a nominibus græcis,quę ad tertiam nominis declinationē latinā referuntur,vt arcas arcades.vascō.ones.Vergi. in bu.arcades inuidia rūpātur, vt ilia codro Iuue.vascones(vt fama est) alimētis talibus vsi.¶Is.terminalis breuiatur,vt panis,legis amatis legitis.Producūt vero dis ditis.lis litis.samnis samnitis.quiris quiritis.glis gliris. Ouid'.in episto.paridis.lis est cū forma magna pudicitiæ.Pyrois quoq; & simois,quoniam a græcis per.ei.diphthongon scribuntur,producunt.Ouid'.ij.meta.interea volucres pyrois eous & ęthon. Idem in epistola penelop.hac ibat simois,hic est sigeia tellus. Et nomina græca mittētia genitiuum in.inis vt salamis vel salamin vel salaminis.eleusis vel eleusin eleusinis,delphis vel delphin delphinis,& habentia ypsilon ante.s.vt tethys. Verg.j.geor.teq; sibi generum tethys emat omnib⁹ vndis.Quæ vero in.ydos.exeūt breuiāt,vt chlamys.ydos Papi.chlamys horrida pēdet.¶Datiuus quoq; & ablatibus pluralis primæ & scđæ declinationis,vt musa misis a musis,dñs dñi a dñis.adde etiā tu nomina græcā in.a.disinentia,quæ datiuum & ablatiuū numeri plalis in.atis.mittūt.vt epigrāmatis.ab epigrāmatis. Accusatiuus quoq; pluralis tertiæ declinationis cū in.is.exit. quemadmodum in tertia declinatione diximus,vt omnis.tris.Vergil'.j.æñ.omnia vt tecum meritis pro talibus annos.Idē in eodē,dorsum immane mari summo tris Eurus ab alto.Vis quoq; nomen,qđ in nominatiuo atq; etiā in genitiuo Prisc.teste producitur ¶Vis præterea secūda psona ab eo qđ est volo,& sis ab hoc verbo.Sū es fui cū cōpositis.Hora.ij.epist.cuilibet argilla qđ vis imitabitur vda.Ver.Aeneid. vj.quāuis elysios miretur gręcia cāpos.Oui.sis argumētū maius an auxiliū Idē.tu quoq; fac prosis intra tua claustra iacēti,Et fis a fio.Hora.lenior & melior fis accedēte senecta.Idē in.iij.car. Audiuere Lyce fis anus,vbi fis anus dactylus est.¶Secūda quoq; psona singularis prēsentis indicatiui modi quartæ cōiugationis.vt audio.is.venio.is.nescio.is.Proper.non audis & verba sinis mea ludere cū iam. Vergil'.ij. ēñ.expectate venis.vt te post multa tuorū.Reperitur tñ breuis apud Sedulium in paschali cū dixit.per uenis ad Christū,nō Christus peruenit ad te,nisi forte est a veno.is.tertiæ cōiugationis,quemadmodum supra in verbis diuersarū cōiugationū diximus.¶Os.terminalis producitur,vt ros.mos dños. Breuiāt vero os ossis,vt autor est Prisc,sed autoritate non probat,ex cōposito tñ prabari pōt si de simplici non constat,Luc.lib.iij.exos & xanguis.Cōpos.Ouid'.post modo cōpos eris. Os oris,pducitur Verg.j.ēñ. virginis os,habitūq; gerens & virginis arma.Idē in eodē.Os humerosq; deo similis nāq; ipsa decoram. Cōpos.otis.& impos.otis.eodē autore breuiā.Et nomina græca in.os desinentia vt abidos.chaos.sames lesbos.Ouid'.in epist.leand'.solueret in speculis ořs abydos erat.Verg.v.ēñ. Et chaos & phlegeton loca nocte silentia late,quæ vero ad tertiam nominum declinationem latinam referuntur, aut declinatione attica mittūt in.o.genitiuū producunt,vt egoceros.otis.rhinoceros.otis apollos apollo.athos atho. Androgeos.geo.Verg.ij.ēñ.Androgeos offer nobis.Iuue velificatus athos,& quidquid grecia mēdax. Genitiuus queq; græcus cū exit in.os.breuiatur,vt tereus terecs·Mart.flet philomena nefas incesti tereos, & quæ.Arcas arcados.Ouid'.j.metamor,arcados hinc sedes & in hospita tecta tyrani.

¶Vs.terminalis breuis est.vt dominus domini.corpus corporis.Palus paludis mediam habet.apud Horati.breuiatur cum dicit sterilis palus aptaq; remis.Vergil.tamen sexto æneidos dixit.stygiaque palus innabilis vnda.Quintil.libro primo vbi de grammatica,simpliciter produci debere dicit pauluspaludis sic palus.i.breuiari.Producunt vero tellus telluris.Vergil.iiij.æneidos:deueniũt prima & tellus & pronuba Iuno.incus incudis.finalem producere ex obliquis coniectamus.¶Et nomina monosyllaba.vt grus grus.sus suis.thus thuris.ius iuris Marti. in ius o fallallax,atque inficiator eamus.& que mittũt genitiuum in.vtis.penultima longa, vt virtus,virtutis.nam intercus quoniam in obliquis breuiat,in recto quoq; breuiare suspicamur ¶Et nomina græca mittentia genitiuum in.vris.vel in.odis.vel in.v. quoniam a græcis in oys.diphtõgõ, quę apud nos vertitur in.vs terminãtur.vt amathus amathuntis.Vergil.decimo æneidos est amathus,est celsa mihi paphos atque cythera. Et nomina quę habent apud illos.oy diphthongõ.vt panthus.Vergil.in secundo æneidos.Panth⁹ othryades custos,phœbique sacerdos atque eadem ratione Iesus producitur. Et genitiui synerizati.vt sappho sahpus,mãto mantus, Vergil.decimo æneidos, fatidicæ mantus & Tusci filius amnis.¶Genitiuus quoque singularis.&c.vt genitiuo sensus, nominatiuo plurali sensus, acusatiuo sensus, vocatiuo o sensus. Sedullius nimis licenter in genitiuo singulari:vs.produxit dicens, sexus & ætatis satiauit quatuor illic.nam quod aliubi dixit.dicemus sancti coniũctio spũs actu.legi potest pro spũ flaminis aut pneumatis. Illud nullo modo excusari potest quod dixit,primosque necans vagitus & audens. ¶T.terminalis,breuis est,vt amat.caput.sicut.quod intelligendum est si non præcedat alia consonans aut diphthõgus vt amat.ast.aut.In abscisis vero producitur vt cũ dixit Vergilius tertio æneidos,fumat neptunia Troya, pro fumauit(vt exponit Seruius)positum est.sed hic producitur positione.Iuuenalis, quis nescit.aut quis non vidit vulnera pali.Sed dicet quispiam hoc loco semipenthemimerim esse.quid q; Martiani autoritate dictiones in.t.desinentes indifferentes esse possunt,quam uis in vso autorũ prope semper breuiantur, ¶Omnis syllaba.huius regulę autores sunt Cicero.Quintilianus.Ruffinus quoque depedibus oratorũ sic inquit,Breuis vltima claudet:longa sit an breuis nullum discrimen habetur,vt solet in metris doctus componere vates.Itaque in fine carminis siue clausularũ quæ prosa oratione cõscribũtur,syllabę finales indifferenter põni possunt,hoc est lõga pro breui,& breuis pro longa. Horatius primo carmi.iam satis terris niuis atq; dirę. in fine spondeum posuit pro trocheo, est enim carmen saphicum.e contrario Vergilius primo æneidos Italiam fato profugus lauinaq; venit.trocheũ posuit pro spondeo. trocheus enim nõ reperitur in versu heroico,vt putauit Alexander.¶Dictiones barbaræ,hęc regula colligitur ex iis,q̃ multis in locis a nobis sunt repetita. Dicit igitur q; dictiones barbaræ,quales sunt Hebraicæ,vt Iacob.Abraam.Ioseph & Gothicæ. vt Theodoric,Alaric. Roderic Federic.& Hispanæ.vt Isabel.Leonor.Guiomar & Teutonicæ,vt Manric.Enric.Federic,quæ accentu acuto proferuntur in quancũq; literam desinant,vltimas syllabas producunt Cuius signum est,quod cũ ex ratione declinationis latinæ syllabam adijcimus,accentus remanet in eadem,quod non faceremus nisi syllaba illa esset longa.vt Iacobus Abraam Abraamus.Ioseph Iosephus.Theodoric Teodoricus. Alaric Alaricus Roderic Rodericus Isabel Isabela,Leonor Leonora.Guiomar Guiomara.Manric Mãricus.Enric Enricus.Federic Federicus.

Vs.terminalis breuis est,vt Domin⁹.Amamus.
Palus.paludis.mediam habet.Producũt vero.
Tellus.telluris.Incus incudis.Subscus subscudis.Et nomina monosyllaba,vt Grusgruis.
Thus thuris.Et quæ mittunt genitiuũ in.vtis.
penultima longa,vt Virtus virtutis.Et nomina græca mittentia genitiuum in vntis.vel in odis.Amathus amathuntis.Melãpus melampodis.Et nomina,quæ habẽt apud illos.oy diphtõgõ vt Pãthus pãthu,Ies⁹ Iesu,& genitiui synerizati a nominibus fœmininis desinẽtib⁹ in.o.vt sapphoso sapph⁹.Mãto.t⁹. Genitiuus quoq; singularis & Nominatiuus &.actiu⁹.& Vocatiuus quartæ declinationis.vt Manus.Sensus.

T.terminalis breuis est,vt Caput.Amat.

Omnis syllaba ĩ fine carminis,aut prosæ orõnis clausula indifferẽs est,quia lõga pro breui,& breuis pro longa iuuicem ponuntur.

Dictiones barbarę,que accẽtu acuto in fine proferuntur,in quacunq; literã desinãt,vltimas syllabas producunt.vt Iacob.Ioseph.Alaric.

¶Longæ pro breuibus.

Pro breuibus longas posuerunt sæpe poetę.
Pro longis contra correptas sæpe dederunt.
Matri longa decem tulerunt fastidia menses.
Obstupui,steterũtq; comæ.& vox faucib⁹ hæsit.
Posthabita coluisse Samo hic illius arma.
Vnius ob noxam,& furias Aiacis Oilei.
Ipsius ante oculos ingens a vertice pontus.
Cum subito assurgens fluctu nimbosus Orion.
Egerimus,nosti,& nimiũ meminisse necesse est.
Hi tibi Nomẽtum,& Gabios vrbemq; Fidenã.

¶Breues pro longis.

Italiam fato profugus,Lauinaq; venit.
Exercet Diana choros,quam mille sequutę.
Troas reliquias Danaum,atq; immitis Achillis.
Relligione patrum multos seruata per annos.

De pedibus.caput.vij.Pes est sublatio. Hucusq; disputatum est a nobis de quantitate syllabarum, nūc vero consequens est,vt de pedibus dicamus,qui eo modo syllabis constant, quo syllabæ ex literis conficiūtur.Principio itaq; ponitur pedis diffinitio ex Diomede sumpta.Pes,inquit,est sublatio,ac positio.i.constat ex sublatione ac positione.Comprehensa spacio duarum,aut amplius,hoc est plurium syllabarum,quia ex vna syllaba non potest esse pes,etiā si longa sit. Sublatio nāque & positio non in temporib⁹,sed in syllabis debet fieri. Addit quoq; idem autor aliā differentiā (?) fidem pene verbis. Pes,inquit,est poeticæ dictionis duarum amplius ve syllabarum ex certa temporum obseruatione modis recipiens arsin & thesin.i.qui incipit sublatione,& finitur positione:nam arsis græce interpretatur eleuatio,thesis vero positio. Dicti sunt autem pedes,quia quemadmodum nos pedibus ambulamus,ita & versus pedibus incedunt,ad quod videtur respixisse Verg.cū in.j.geor.scripsit,ferte simul faunique pedē driadesq; puellæ.Aut pedes dicti sunt, quia illis eo modo versus mensurantur, quo nos spacia pedibus metiri consueuimus.Nā Aristote.x.metaphysi.autore,in quo libet genere quantitatis est aliquid vnum, quo reliqua metimur,& est minimum in illo genere,quemadmodū in numeris vnitas,in vocibus thesis.in quantitate continua digitus,aut vlna,aut pes.aut passus,aut aliquid simile.Hinc igitur traslatū est vt versum ita pedibus metiremur,quemadmodum areę,cubiculi,atrij,cœnaculi,aut cuiuscūque spacij longitudinem latitudinēq;. Accidūt aūt pedi sex.numerus syllabarū.tpa.sublatio,& positio.inter vtrāq; pportio.figura,ordo.Syllabæ in pede(vt parū)debēt esse duæ,vt paulo ante diximus.Itaq; pedis cuiusq; syllabę.aut sunt duæ,aut tres,aut quatuor,aut quinq;.quāq; pedes,qui sunt pluriū q̃ triū syllabarū.cōpositi sint, vt paulopost dicem⁹. ¶ Tēpora in pede aut sunt duo,vt in pyrrhichio,aut tria,vt in iambo & trocheo,aut quatuor,vt in spondeo et dactylo,et eodē modo de reliquis. ¶ Sublatio siue arsis est a qua pedis tēpora in priore parte eleuantur.positio siue thesis qua pedis tēpora in posteriori sua parte deprimuntur.Nam cū pedis tēpora in duas partes diuidantur,prior arsi eleuatur,posterior thesi deprimitur. ¶ Proportio quoque accidit pedis partibus illis inter se comparatis. Est enim proportio cū duas quantitates inter se comparamus. Proportio itaque inter cuiusque pedis partes aut est æqua,aut dupla.aut tripla,aut sesquialtera.aut sesquitertia. Aequa diuisio est,quoties sublatio pedis in temporibus par est positioni,vt in pyrrhichio,spondeo,dactylo,anapesto,proceleumatico,dispondeo,coriābo,horū enim arsis tantū in se habet quantum & thesis.Dupla vero est quoties pedis sublatio duplo maior aut duplo minor est quam positio.vt in trocheo,iābo,et duobus ionicis.Nam in trocheo arsis duo habet tempora,thesis vero vnū.E cōtrario in iābo arsis vnū tps habet,thesis duo. In ionico a maiori arsis duo habet tēpora, thesis vero quatuor. E cōtrario in ionico a minori arsis quatuor habet tēpora.thesis vero duo. Tripla vero est quoties sublatio triplo maior est quā positio,quod soli amphibracho contingit. Sesquialtera proportio est, quoties arsis continet tantum temporis,quātū & thesis,& vltra hoc illi⁹ dimidiū,aut e cōtrario, vt in bacchio & amphimacro & quatuor pæonibus,qui pedes cū tēporibus quinq; constent,si cōparētur tria sublationis,ad duo positionis,aut e cōtrario,sesquialtera proportio resultabit. Sesquitertia proportio est quoties arsis se habet ad thesin in epitrita pportione,vt in epitritis,qui cū sint tēporū septē,si cōparentur quatuor ad tria,fit proportio sesquitertia,quā greci epitritā vocāt,a qua & quatuor pedes epitriti sunt apellati. ¶ Figura etiā in pedibus reperitur,quoniam alij sunt simplices,vt illi qui cōstāt binis vl' ternis syllabis,alij cōpositi,vt qui cōstāt quaternis,aut quinis,aut pluribus syllabis, nā ex duobus simplicibus cōponuntur,vt pceleumaticus ex duobus pyrrhichijs.choriābus ex choreo & iābo,pyrrhiana pest⁹ ex pyrrhichio & anapesto. ¶ Ordo præterea accidit pedibus quoniam in versu alij alijs regionibus disponuntur.vt in saphico trocheus in primo loco.spondeus in secundo.dactylus in tertio.throcheus in quarto.& iterū trocheus in quinto.& eodē modo de reliquis.queadmodū capite in sequēti differem⁹. ¶ Duarū igit̄ syllabarū.qm̄ diximus numerū syllabarū pedi accidere,atq; esse duas,aut tres.aut q̄tuor,aut deinceps.Primo ponit pedes q̄ duabus syllabis cōstāt,& sūt tātū q̄tuor,qui nūerus ex eo colligit̄,q̄ aut vtraque est breuis,& est pyrrhichi⁹,aut vtraq; lōga & est spōdeus,aut prima breuis & altera lōga & est iāb⁹.aut ediuerso prima longa & altera breuis & est trocheus. ¶ Pyrrhichius itaque cōstat duab⁹ syllabis breuibus,totidēque tēporibus.vt deus.furor.amat.docet.hic a grecis dibrachus apellatur,quia duas syllabas habet breues dicitur etiā periambus & egeō.Pyrrhichius,vt autor est Diome.dictus a pyrrichia saltatione vel a Pyrrho Achilis fillio,a quo neutrū pyrrhichiū ē cognominatū. alij a cōcitatione quadā ignea,qua mouetur,pyrrhichiū appellatū esse dicūt. ¶ Spōdeus pyrrichio cōtrarius cōstat, ex duab⁹ syllabis lōgis,& quatuor tēporibus.vt mōtes.heros.audis.dictus,vt autor est Diome.q̄ in tēplis hoc pede quedā carmina,spōdētes,hoc est,libātes decantabāt.spōde enim libamētū interpretatur.Numa pōpilius.vt idē autor inquit,rei diuinæ deditus hūc pedē pōtificiū appellauit. ¶ Iābus cōstat ex prima breui & secūda lōga,tēporūq; triū.vt dies.amas.doces,dictus,vt Diome.ait,a iābizin,hoc est,a maledicēdo, est enim pes versibus maledicis aptissimus.vel a Iambe Celei & Menalinæ vxoris famula, que Cererē dū Proserpinam quereret,ad eos delatā maledictis in sectata est.Hūc pedem Appuli a Dauno duce suo Daunium appellarunt. Alij gradalem martique gradiuo sacrum, q̄ gradariæ pugnæ huius effectu mouerentur. De quo inquit Horati.in poet.syllaba longa breui subiecta vocatur iābus. pes citus vnde etiā trimetris accedere iussit. ¶ Trocheus,qui & choreus cognominatur iambo cōtrarius,constat ex prima longa & secunda breui.trium temporum vt sanguis,tempus,audit.dictus est aut a trechin hoc est,a currendo.vel a trocho.i.rota.quia in versu rotatim ac volubiliter fluit. Hunc a Mercurio repertum ferunt, Arunci vero Italię populi hunc pedem Rutulum,a Rutulis Italiæ populis appellarunt.

¶ De pedibus,qui syllabis constant. Caput.vij.

Pes est sublatio,ac positio duarū,āpli⁹ ve syllabarum spacio comprehensa.

Duarum syllabarum pedes sunt quatuor.

Pyrrhichius duabus syllabis breuibus cōstat, vt deus.furor.amat.

Spondeus constat duabus syllabis longis.vt mōtes gentes.audi.

Iambus constat ex breui & lōga.vt dies. amant.

Throcheus,siue choreus constat ex lōga,& breui vt tempus.

¶ Trium syllabarũ pedes octo sunt. aut enim omnes tres sunt breues, & appellatur tribrachus, aut prima est longa & due breues, vocaturq; dactylus. aut primæ duæ breues & tertia longa, & vocatur anapestus. aut prima breuis, & duæ longæ, & vocatur Bacchi⁹. aut prima, & secunda lõga, & tertia breuis & vocatur Antibacchius. aut prima longa, secunda breuis, & tertia rursus longa, & vocatur amphimacer, aut econtrario prima breuis. & secunda lõga, & tertia iterum breuis, & vocatur amphibrachus, aut omnes tres sunt longe, & vocatur molossus

¶ Trium syllabarum pedes sunt octo.

Tribrachus constat ex tribus syllabis breuibus. vt dominus.

Dactylus constat ex prima longa & duabus breuibus. vt tempora.

Anapestus constat ex duabus breuibus & longa vt dominos.

Bacchi⁹ cõstat ex breui & duab⁹ lõgis. vt athenæ

Antibacchius constat ex duabus longis & breui. vt natura.

Amphimacer cõstat ex longa, breui, & longa, vt aureos.

Amphibrachus constat ex breui, longa, & breui vt amoris.

Moloss⁹ cõstat ex trib⁹ syllabis lõgis. vt Aeneas.

¶ Quatuor syllabarum pedes sunt. xvi.

Proceleumaticus cõstat ex duobus pyrrhichijs. ut ariete.

Dispondeus cõstat ex duob⁹ spõdeis. vt oratores

Dichoreus, siue ditrocheus ex duobus choreis. vt cantilena.

Dijamb⁹ cõstat ex duob⁹ iãbis. vt propinquitas.

¶ Tribrachus igitur constat ex tribus syllabis breuibus, totidẽq; temporibus, vt Dñs. Anima, Legimus, dictus est autẽ tribrachus quasi tribreuis, quoniam tres syllabas habet breues. ¶ Dactylus constat ex prima longa & duabus breuibus, quatuorque temporibus, vt tempora audiat. Appellatus est autẽ dactylus a tractu digitorũ. qui preter pollicem ternis internodijs, siue articulis constat, græce nãq; dactylus, latine digitus est. Vel vt alij putant ab ideis dactylis Cretæ pplis: qui Iouẽ infantem in ida sylua cretæ educarunt, atque huius pedis rhythmica compositione, & ex tympanorũ atq; æris tinnitu vagitum pueri occultauerunt. ¶ Anapestus dactylo contrarius constat ex prima & secũda breuibus, & tertia longa quatuorq; tẽporibus. vt Dominos. Animos. Docui dictus anapestus ab anapin hoc est repercutiendo, quia sono reciproco recurrendo dactylũ repercutit. vnde a græcis ãtidactylus est cognominatus. Bacchius constat ex prima breui, & reliquis duabus longis, temporibusque quinque. vt Athenæ. Sacerdos. Amaui. dict⁹ Bacchius quia bacchantibus dithyrrambi, hoc est versus in laudes liberi patris hoc pede compositi, conueniebant. ¶ Antibacchi⁹ bacchio contrarius cõstat primis duabus lõgis, & tertia brebi temporibusq; quinq;, vt Natura. Fortuna. Audiret dictus ab anti, quod est contra & bacchius, quia (vt diximus) bacchio est contrarius. vnde ab alijs palimbacchius est appellatus: quia palin græce rursus siue e contrario interpretatur. Hunc pedem alij latinum, alij saturnium apellarunt. ¶ Amphimacer constat ex prima longa, & secũda breui, & tertia iterũ longa temporibusq; quinq;, vt Aureos. Dęmones. Audiunt. Appellatus est autem ab amphi, quod est circum & macros longus, quia syllaba breuis vtrinque duabus longis clauditur, hic quoque pes creticus est appellatus, quia cretes saltando eius rhymthica compositione vtebantur. ¶ Amphibrachus syllabarum ordine superiori contrarius cõstat prima breui. secũdã lõga, & tertia rursus breui, quatuorq; tẽporibus, vt amoris carina amauit. dictus ab amphi circum, & brachys breuis, quia syllaba longa duabus vndiq; breuibus continetur. hũc alij scholiũ appellabã, q scholio, q̃ erat cytharæ species cõueniebat ¶ Molossus cõstat ex tribus lõgis tẽporibusq; sex, vt Aeneas, Anchises, audiui. dictus quia molossi hoc est epirotæ ad bellũ procedẽtes huius pedis modulata cõpositione vtebãtur. hippius quoque dictus est hic pes, quia equistri pugnæ cõueniebat, hippos enim equus interpretatur. ¶ Quatuor syllabarũ pedes sunt sedecim, aut enim omnes quatuor sunt breues, & vocatur pceleumaticus, aut omnes quatuor sunt longę & vocatur dispondeus. &c. Sed queadmodũ supra diximus quatuor, atq; amplius syllabarũ pedes ex duarum aut triũ syllabarũ pedibus cõponũtur, itaq; maior illorum pars ab illorũ coniugatione nomina sortiũtur. ¶ Proceleumaticus igitur pes ex duobus pyrrichijs cõficitur, estq; tẽporũ quatuor, vt ariete. pariete, abiete, tenuia. sed est animaduertẽdũ id, quod etiã Ser. notauit in illud ver. 1. geo. tenuia nec lanæ per cœlũ vellera ferri. proceleumaticus, inquit, est pdactylo, quã rẽ quotiescũq; facit, Ver. seruat locũ syngresi, vt in buc. tytire pascẽtes a flumine reijce capellas. Et in. ij. eñ. sectaq; intexũt abiete costas. Et in eodem. labat ariete crebro. & iterũ in eodẽ, hærẽt parietib⁹ scalæ. & in. v. genua Labãt, vastos quatit æger anhelitus art⁹. vnde in. reijce capellas, ex duabus vocalibus. e. i. cõficitur lõga, itaq; erit dactylus in abiete, ariete. qm̃. i. e. in vnã syllabã lõgã coalescũt, cõficiturq; ãphibrachus, qui positione tãtũ syllabarũ a dactylo differt. dictus est aũt pceleumaticus hic pes, vt autor est Vale. a proceleuo, hoc est, hortor: quia. ij. q se ad aliquod opus faciẽdũ siue molẽ impelẽdã, vel attollendã hortatur, hoc pede ob nimiã celeritatẽ syllabarũ vtuntur, vnde Mar. lentos figitis ad celeuma remos. & Hiero. in epistola quadã ad Heliodorum. quoniam e scopulis enauigauit oratio, iam epilogi celeuma cantandum est. sic enim appellatur cantus ille nauticus quo proreta remiges hortatur, vt simul & quasi vno ictu siue impulsu remorum incumbentes nauem impellant. ¶ Dispondeus constat duobus spõdeis: hoc est quatuor syllabis longis. temporibusq; octo. vt oratores. mœcenates, audiuissent, dictus est autem dispondeus a dis quod est bis & spondeus. quia ex duobus spondeis compositus est. ¶ Dichoreus constat ex duobus choreis siue trocheis, hoc est ex prima longa, secunda breui tertia longa, quarta breui temporibusq; sex. vt cantilena, audiemus, dimicare. appellatusq; est dichoreus, siue ditrocheus, q ex duobus choreis siue trocheis componitur. a quibusdam etiam catatrocheus dicitur. ¶ Dijambus superiori contrarius cõstat ex duobus iambis, hoc est prima breui, secunda longa, tertia breui, quarta longa temporibusque sex, vt propinquitas. propagines. amauerant. dictus est autem quoniam ex duobus iambis componitur.

¶ Choriambus constat ex choreo,hoc est trocheo & iãbo.i.prima lõga,scđa breui,tertia breui, & quarta lõga tẽporibusque sex,vt nobilitas,armipotẽs audierã,dictus, quoniã ex choreo & iambo constat. ¶ Antipastus sũpiori cõtrarius,cõstat ex iãbo & trocheo,hoc est ex prima breui,scđa longa,tertia longa, & quarta breui,tpibusque sex,vt Medulina Saloninus.Legebamus,dictus antipast⁹ ab anti.contra. ¶ Pæones quatuor sunt,cõstatque singuli tpibus quinis.syllabis quatuor,sed tribus breuib⁹ & vna lõ-

Choriãbus cõstat ex choreo & iãbo,vt nobilitas
Antipast⁹ cõstat ex iãbo & trocheo,vt medulina
Pæõ pri.cõstat ex choreo & pyrrhichio,vt tpib⁹.
Peõ scđs cõstat ex iãbo & pyrrhichio,vt colonia.
Peõ tertius cõstat ex pyrrhichio & trocheo,vt caramitus.
Peõ qrt⁹ cõstat ex pyrrhichio & iãbo,vt celeritas
Epitritus primus cõstat ex iambo & spõdeo,vt sacerdotes.
Epitritus secundus constat ex trocheo & spõdeo,vt conditores.
Epitritus tertius cõstat ex spõdeo & iãbo,vt discordie
Epitr.qrt⁹ cõstat ex spõdeo et trocheo,vt audistis
Ionic⁹ a maiori ex pyrrhichio & spõdeo,vt Diomedes.
Ionicus a minori ex põdeo & pyrrhichio,vt Demetrius.

¶ Quinq; syllabarũ pedes sunt.xxxij.

Orthius cõstat ex pyrrhichio & tribracho,vt anima mea.
Periãbus ex trocheo & tribracho,vt tẽpora tua.
Reliqui quoq; pedes ex superioribus componuntur,de quibus Diomedes multa.
Est quoq; huius ordinis pes cõstãs ex bacchio & iambo,appellaturq; dochim⁹.de quo apud autores crebra fit mentio,de illo Ruffin⁹ scribit.
Rhetoricas pulcher structuras dochim⁹ ornat
Principiũ bacchius erit,concludet iambus.

¶ De metris q̃ expedib⁹ cõponũtur.Ca.viij.

METrũ est pedũ iũctura nũero modoq; finita denoĩat̃ aũt ab autorib⁹,vt alcaicũ.archilochiũ.hippõacticũ.sapphicũ.alcmaniũ.simonideũ

ga,q̃ si primo loco ponat̃,erit pæon primus qui cõponitur ex trocheo & pyrrhichio,vt.tpibus.corporib⁹.Si syllaba lõga scđo loco ponatur,erit pæõ scđs,qui constat ex pyrrhichio,vt colonia.amaueris.Si syllaba lõga ponatur in tertio loco,erit pæon terti⁹,qui constat ex pyrrhichio et trocheo,vt caramitus.legerim⁹.Si syllaba lõga ponatur in quarto loco,erit pæõ quartus,qui cõstat ex pyrrhichio & iãbo,vt facilitas,docuerã.dicti sunt aũt pęones a pęonibus pplis,q̃ forte illis pedibus in carmine vtebãtur. ¶ Epitriti pedes qui hippij appellãtur,quatuor quoq; sũt,cõstantq; singuli tpibus septenis,syllabis quatuor,sed tribus lõgis & vna breui,quę si primo loco ponatur,erit epitritus primos,qui cõponit̃ ex iãbo & spõdeo,vt sacerdotes.amauerũt.Si syllaba breuis ponat̃ in scđo loco erit epitrit⁹ scđs: qui cõponit̃ ex trocheo & spõdeo,vt cõditores.audierũt. Sy sillaba breuis ponatur in tertio loco , erit epitritus tertius,qui cõponitur ex spõdeo & iãbo,vt discordiæ.audierãt. Si syllaba breuis ponat̃ in quarto loco,erit epitrit⁹ quart⁹, qui cõponit̃ ex spõdeo & trocheo,vt oratores. audiuistis.Dicti sunt aũt epitriti(vt dixim⁹)quia arsis & thesis horũ pedũ in epitrita,hoc est, sesquiteria proportione sunt. ¶ Ionici pedes duo sunt,cõstãtquesinguli temporibus senis ex quatuor syllabis,duabus longis totidẽq; brebibus.q̃ si duę syllabę breues præcedãt totidẽq; lõgę sequantur,erit ionicus a maiori,qui cõponitur ex pyrrhichio & spõdeo: vt Diomedes docuisset.si vero duæ syllabæ lõgæ p̃cedãt,totidẽq; breues sequãt̃.erit ionicus a minori,q̃ cõponit̃ ex spõdeo & pyrrhichio.vt Demetrius.audiuerat.dicti q̃ iones in carminibus eo pede vtebãtur. ¶ Sunt etiã quinq; syllabarũ pedes ex symplicibus quoq; cõpositi numero triginta duo , vt orthius ex pijrrhichio & tribracho , hoc est, quinq; syllabis breuibus. ¶ Periãbus ex trocheo & tribracho,hoc est,ex longa & quatuor breuibus,& reliqui de quibus Diome.differuit,qui ad rõnẽ pedũ simpliciũ reducẽdi sunt , & raro apud autores nominantur preterq̃; q̃ dochimi crebra fit apud autores mẽtio. Cõstat aũt dochimus ex bacchio & iãbo.de quo Ruffinus.rhetoricas pulcher structuras dochimus ornat,principiũ bacchius erit cõcludet iãbus Atq; idẽ iterũ,syllaba prima breuis cũ syllaba lõga secũda,tertia lõga.breuis quarta,p̃ducta quinta. Fit etiã hic pes ex iãbõ & cretico siue amphimacro,de quo idẽ Ruffinus . primus iambus erit,cum finem creticus explet,prima breuis longæque duæ,breuis vltima longa exemplumque artis dabitur respublica nobis,quam Cicero casu genitiuo ponere gaudet.

DE metris.Ca.viij.Metrũ est pedũ.Quẽ admodũ pedes ex syllabis cõstãt,ita metra ex pedib⁹ cõficiũt̃.Primo igit̃ ponit metri definitionẽ ex Diome.sũpta dicẽs,q̃ metrũ est iunctura pedũ finita nũero & mõ.Metrũ grece dicit̃,qđ interp̃tatur mẽsura.Latine ṽo ṽsus siue carmẽ poti⁹ dicitur. Est aũt ṽsus,vt idẽ Diome.definit.legitima partiũ dispositio,et pedũ apta copulatio cõsonãti specie metricã exhibẽs regulã.ac si dicat,metrũ cõstat partib⁹ orõnis legitime dispositis,quarũ syllabas metiũtur pedes,vnde resultat cõsonãtia & q̃dã carminis volubilitas Dict⁹ est aũt versus aut a vertẽdo , q̃ tãdiu verti debet quo ad recte cõstituat̃,dicẽte Hor.in poet.& male tornatos incudi reddere ṽsus . Vel ab eo poti⁹ q̃ũvno versu finito ad principiũ sequẽtis reuertimur,tractũq; vidẽ a sulco, q̃ ex eo versus dicitur. vt apđ Verg.iiij.geor.Ille etiã seras in versum distulit vlmos.Versus etiã teste Varro,in.j.de re rusti.erat terræ spaciũ cẽtũ pedes quoquo versus quadratũ.Carmẽ dicitur a canẽdo,qđ tñ vnũ tãtũ versum significat,vt apđ Verg iij.eñ.Rẽ carmine signo,& subiecit vnũ tñ versum,Aeneas hæc de Danais victoribus arma,subaudi posuit.aliq̃n totũ poema siue opus ṽsibus cõpositũ carmen appellatur. vt tota æneis Vergil.meta.Oui.pharsalia Lucani.Sed cũ vnicus versus est.monosticũ dicitur.cũ duo versus,distichũ, cũ quatuor,tetrastichũ.cũ ṽo versus dimidiũ,hemistichiũ dicitur. ¶ Metra igitur siue carmina ṽsus,aut denominãtur ab autoribus,vt Alcaicũ ab Alceo poeta Mitilenæo. aut Archilochiũ ab Archiloco . aut Hipponacticum ab Hipponacte.aut Pindaricũ a Pindaro.aut Anacreontium ab Anacreonte.aut Asclepiadeum ab Asclepiade.aut Bachilidum a Bachilide.aut Alcmanium ab Alcmane.aut Stersichorium ab Stersichoro,aut Ibicum ab Ibico.aut Sapphicum a Sappho.aut Homericum ab Homero.

Aut a materia vt heroicũ, clegiacũ, lyricũ, tragicũ, comicũ. Aut a pede frequẽtiori, vt iãbicũ, trochaicũ, spõdaicũ, dactylicũ anapesticũ Aut a nũero pedũ vt hexametrum, pentametrum, tetrametrũ. Aut a numero syllabarũ, vt tetrasyllabum, pẽtasyllabum, heptasyllabũ, octosyllabum, duodecasyllabum.

Præterea aut difficit vna syllaba, & dicit̃ catalecticũ, aut defficit duabꝰ syllabis, & dicit̃ brachycatalecticũ, aut abũdat vna syllaba vel pluribꝰ, & dicitur hypercatalecticũ siue hypermetrũ, aut neqꝫ abũdat, neqꝫ deficit, & dicitur acatalecticũ. Qualia sunt oĩa carmina regularia.

Cõstat præterea carmẽ vnico genere versus & dicit̃ monocolõ, vt Aeneis Verg. Metamorph. Ouidij. Pharsalia Lucani. Aut constat duplici genere versus, appellaturqꝫ dicolõ, vt Ouidij opa præter metamorphosin. Tibuli quoqꝫ & Proptij elegię, & carmina sapphica mixta adonicis, & asclepiadea mixta glyconicis. Aut cõstat triplici genere carminis, appellat̃qꝫ tricolon, vt quædam odæ Horatij Poetæ.

Præterea carmẽ aut est distrophõ, hoc est, cũ tertius versꝰ primo similis est, & quartꝰ secũdo, vt in carmine elego, qđ ex distichis cõstat. Aut Tristrophon, cũ quartus versus similis est primo, quintus, secũdo, sextus tertio, vt apud Prudẽtiũ ĩ præfatione cathemerinõ. Aut Tetrastrophõ, cũ quintus versus primo, secundo sextus, tertio septimꝰ, quarto octauus similes sunt, vt in carmine sapphico, quod p̱ tetrasticha, idest, per quaternos versus digeritur.

Aut a materia, vt heroicũ, quo res gestę cũ laude scribũtur. Tragicũ, quo heroũ fortuna in aduersis. Elegum, quo res flebiles, quales sunt amatorum & mortuorum. Bucolicum, quo res pastoricię. Georgicum quo res rusticę canuntur. Lyricũ, quod in materia diuersa ad lyram canebatur. Satyricum, quo vitia hominum taxantur, cui respondet apud græcos comœdia prisca. Iambicum, quo maledicimus & inuehimur in aliquem: nã comœdia noua est, qua res atque personæ humiles comprehenduntur. Est autem & hęc multiplex, q̄ aut est togata, quæ habet argumentum latinum, aut palliata. quæ habet argumẽtum gręcum: aut prætextata, in qua eorũ personæ, qui pretextę togę vsum habent, inducuntur, aut atellanę, in qua introductæ personæ iocis quibusdã lasciuis se lacessebant. Planipes. in qua mimi inducebantur: Aut a pede frequentiori, a quo nouẽ metrorum genera denominantur. Iambicũ, trochaicum, dactilicum, anapesticum, coriambicum: pæonicũ, Ionicum a maiori. ionicum a minori: antipasticum. Sed nos illa tantum in quolibet genere degustabimus, quæ sunt magis in vsu apud autores. Curiosos vero ad Seruium. Diomedem, Theodosiumqꝫ remittimus, & si qui sunt, qui hac de re copiosius scripserunt. Aut a numero pedum, vt Hexametrum, quod sex habet pedes Dactylos siue spondeos indifferenter. Pẽtametrũ qđ quinque, Tetrametrũ, quod quatuor vt in iãbico octonario, in quo duo pedes p̱ vno cõputãtur. Trimetrũ, qđ tres, vt in iãbico senario. Dimetrũ, quod duos, vt in iambico quaternario. Aut a numero syllabarũ, quod syllabas vndecim continet, quale est Phaleuticũ & Saphicũ. Pentasyllabũ. quale est Adonicũ. aut Heptasyllabum, quale est Glyconicũ. ¶ Pręterea aut deficit. aliud presupponit documentum, ꝙ versus aut deficit vna syllaba, & dicitur catalecticus aut duabus. &c. de quibus in quolibet genere vbi opus fuerit, singulatim dicemus. ¶ Cõstat pręterea carmen. dicit quemadmodum inter se superiora versuum genera iungantur. Nam & si ex quolibet simplici genere versus poema confici põt. inueniũtur tamẽ apud autores aliquando permixta, non quidẽ omnia passim, sed quędam cũ aliquibus. Itaque carmẽ, quod vnico genere versus componitur monocolõ .i. vnimembre dicitur, quale est heroicũ. vt Verg. ęñ. buco. & georgi. eiusdẽ. Oui. meta. & Phaleuticum. vt cõplura Catulli, atque Mart. epigrã. Aut est dicolon .i. bimẽbre, hoc est, duplici genere versus cõstãs quale est carmen elegum in quo versus pentameter hexametro subijcitur. & saphica permixta adonicis. Aut est tricolon idest trimembre, hoc est, triplici genere versus compositum. qua figura sunt cõplures odæ apud Horatiũ, qualis est illa apud eumdem in .j. lib. car. cuius initiũ est. Quod multa gracilis te puer in rosa. perfusus liquidis vrger odoribus grato pyrrha sub anthro. cui flauã religas comã. Cõstat enim duobꝰ asclepiadæis, & tertio pherecratio & quarto glyconico. ¶ Pręterea carmen, aut est distrophõ, hoc est, post duos pedes cõuersionẽ habens ad primũ. dis enim bis interpretatur, & strophe cõuersio. Aut Tristrophon. & est carmen cum quartus versus similis est primo. &c. vt Pruden in principio catha. Aut tetrastrophon. hoc est, cum post quatuor pedes in orbem fit reditus ad primũ, quod tetra quatuor interpretatur, & strophe. es. (vt diximus) est cõuersio. exẽpla vtriusque generis passim reperies. ¶ Hexametrũ carmẽ. Principio igitur de versu hexametro differit. Hexameter dicit̃, qa sex pedibꝰ cõstat, heroicꝰ a materia. qm̃ (vt diximꝰ) hoc gñe carminis res gestę heroũ describi maxime cõsueuerũt. vt a Ver. Aneę, a Lucano Cęsaris, & Põpei. a Valerio Flacco Argonautarũ, a Syllio Italico Romanorũ. dicẽte Horatio in poetria. res. gestæ regũqꝫ ducũqꝫ & tristia bella carmine. quo scribi possent, monstrauit Homerꝰ. Homerꝰ nãqꝫ iliada atqꝫ odyssiam hoc versu scripsit. vnde & homericꝰ a q̃busdã appellat̃. Sed deinde receptũ est, vt alię quoqꝫ res hoc gñe carminis describerent̃. vt a Lucilio. Horatio. Persio, & Iuuenale satyræ. a Lucretio natura rerũ, a Manilio astronomica a Ver. buco. & georg. ab Ouid'. meta. Dicit̃ etiã hic versus pythius, hoc est, apollineus, quoniam apollo pythius a pythone sagittis cõfecto sic appellatus, eo versus genere per sibyllas responsa dare cõsueuit, atque vt autor est Eusebius Pãphili, & Phemonæ prima ex numero Sthyllarũ hexametris versibus futura cecinit. Appellatur & spõdaicus, quia in omnibus, aut plærisque locis spõdeũ habere põt. quinpotius, vt Diome. autor est, eius initiũ spõdeis cõstitit. Nã, vt ait, cũ apollo in vltionem Latonę matris pytona serpẽtẽ necasset, incolæ carmẽ sex spõdeis fecerũt, quod deinde soluta spõdei posteriori syllaba manẽte eadẽ quãtitate dactylũ recipit. Priscia. ecõtrario dactylicũ apellat: quia dactylis aut spõdeis qui in dactylos soluũtur, cõstat. Epicꝰ quoqꝫ apellat̃, atque ipsum poema, qđ eo versu describitur, epos.

Est autem epos carmen, quo res diuinæ, humanæ, atque eroicæ continentur, quod apud Latinos primꝰ omnium Liuius Andronicus scripsit. ¶ Hexameter itaque versus, qui & senarius dici potest, constat dactylo vel spondeo indifferenter. nisi ꝙ in quinto loco frequentior est dactylꝰ. vbi etiam nonunquã reperitur spõdeus, vt apud Ver. in buc. chara deum soboles, magnum Iouis incrementum Et in, iij. æñ. Cornua velatarũ obuertimus antẽnarum. & alio loco, aut leues ocreas lento ducunt argento In sexto quoque loco semper fere est spondeus, nisi quibusdam versibus hypermetris, hoc est, superabundãtibus, quam redundantiã excipiũt versus, qui sequntur a vocali incipientes, facta ecthlipsi aut synaloepha. Itaqꝫ vitium qđ erat in fine versus, continuatio sequentis emendat. Ver. ij. geor. Inseritur vero ex fœtu nucis arbutus horrida. vbi in sexto loco dactylus est sed exteritur vltima syllaba, quia sequitur versus incipiens a vocali & steriles platani malos gessere valentes. Idẽ in eodẽ sexto loco antibacchium siue molossum posuit dicens, aut dulcis musti Vulcano decoquit humorem. sed dispungitur syllaba finalis, quia sequitur versus a vocali incipiens, aut folii s vndam tepidi despumat aheni. Reperitur etiam dactylꝰ in sexto loco, sed due syllabæ breues resoluuntur in vnam longã efficiturqꝫ spondeus. Verg. in bucol. Ne tantum rhodope miratur & ismarus orphea. Idem in primo ęnei. Atriade pendent lychni laquearibus aureis. Itaque versus hexametri summa constat quatuor & viginti temperibus, cum dactyli & spondei quaterna habeant tempora. Nam quod quidam dixerat posse in fine recipere trocheũ, cum de vltimis syllabis ageremus, explosum est, quia (vt diximꝰ) apud poetas vltima syllaba vers', & apud oratores vltima clausulæ indifferens est, atque vt ratio carminis exigit aut prosæ, longa pro breui, breuis pro lõga ponitur. Quod etiam in penthemimeri, plerumque, in hepthemimeri nonnunquã. sed in hemipenthemimeri raro reperitur, vt statim dicemus Sed excusatur vitium, quoniam silentium illud, quod fit in cæsura, supplẽt tempus, quo syllaba breuis erit minor. Recipit quoque versus hexameter alios pedes non earundem syllabarum, sed eorundem temporum, vt procelematicum, qui dactylo vel spondeo in temporibus æqualis est, de quo suo loco diximus. Recipit præterea anapestum, qui etiã dactylo vel spondeo spatio temporum æquiparatur, sed raro, vt apud Vergilium primo georgicorum. fluuiorum rex Eridanus, camposque per omnes. vbi in prima regiõe anapestus collocatur. Potest autẽ habere omnibus in locis dactylos vt apud Vergilium, panditur interea domus omnipotentis olympi & illud eiusdem. xj. quadrupedumque putrem cursu quatit vngula campum. Potest habere & spondeos omnes præterqꝫ in vna regione. vt apud eundem primo æne. Tu ne ille Aeneas, quem Dardanio anchisæ. Et in tertio, armatumque auro circumspicit oriona. nam carmẽ, quod sex spõdeis constat, nusquã reperitur, nisi quis de industria faciat. vt si quis vno verbo mutato ex carmine Vergiliano dixerit, aut leues peltas lento ducunt argento. Quare, vt Prisci. de duodecim carminibus ait, versus hexameter duas & viginti figuras habere potest, q̃ colliguntur ex varietate dactyli & spondei in sex regionibus vario modo positorum. Quam rem ideo in præsentiarum omittamus, quia facilis est, atque etiam inertissimo cuiqꝫ obuia, & exposita. Illud tamen non est omitendum hoc genus carminis tres posse recipere cęsuras, quæ græci commata vocant, hoc est, penthemimerim hepthemimerim. Nam trochaicã omitamus, quæ fit cum in tertio pede dictio trocheo terminatur. vt apud Vergi. in buc. nil nostri miserere, mori me denique cogis. Igitur penthemimeris, hoc est, semiquinaria diuisio est, cũ post duos pedes inuenitur syllaba partẽ orationis terminans. vt Arma, virumqꝫ ca-no. post duos namqꝫ dactylos non syllaba cæsuram versus fecit. Dicta autem penthemimeris a pente quod interpretatur quinque & hemis semis & meri diuisio, quasi diuisio semiquinaria. nam duo pedes & semipes qui vna syllaba constat, dimidium est quinqꝫ pedum. Dicitur autem penthemimeris heroica, quoniam ex dimidio quinque peum carminis heroici constat. Heptemimeris, id est, semiseptenaria diuisio est, cũ post tres pedes syllaba dictionem aliquam terminat: vt arma, virumque cano Tro-iæ. post duos namque dactylos & vnum spõdeum. iæ. syllaba cæsuram fecit. Dicitur autem hepthemimeris ab hepta septem, & hemi semis, & meri diuisio, quasi diuisio semisepthenaria, quoniam tres pedes & semis dimidium septem pedum est. Hemipenthemimeris est, cum post primum pedem inuenitur syllaba dictionẽ terminãs. vt musa mihi causas memora. post dactylum enim. hi syllaba cęsuram fecit. Dicitur autem hemipenthemimeris ab hemisemis & pentemimeris, quasi semiquinaria diuisio: quia sylllaba illa in media regione duorum pedum & semis reperitur, His in locis syllaba breuis pro longa nonnunquã ponitur: sed in penthemimeri raro, in heptemimeri rarius, in hemipenthemimeri rarissime. De primo Vergil. secundo. æñ. Nostrorum obruimur, oriturque miserrima cędes, de secũdo Idem in duodecimo. congredior, fer sacra pater, & concipe fœdus. de tertio. Lucanus in. ij. dum sanguis inerat, dum vis materna peregi & illud. Iuue. Quis nescit, aut quis nõ vidit vulnera pali? Sed quemadmodũ hoc metrũ omnes tres cæsuras potest recipere, ita necesse est, vt vnam ex illis recipiat pẽthemimerim maxime, aut saltem hepthemimerim, alioqui versus esset retorridus & insulsus. Carmen igitur heroicũ sic examinabis. Arma virumqꝫ cano Troię qui pramus ab oris. versus est hexameter, id est, sex habens pedes. heroicꝰ, siue pithius, siue homericus, siue epicus, habensqꝫ duas cæsuras penthemimerim, heptemimerim constatque tribus, dactylis totidemque spondeis, vt Arma vi-rumque ca-no Tro-iæ qui-primus ab oris-Itali. am fa-to pro-fu-gus la-uinaque-venit-omnes tres cæsuras habet, & tres dactylos, totidemque spondeos.

Hexametrũ cærmẽ. qđ etiã heroicum appellatur cõstat dactylo & spõdeo indifferenter, nisi ꝙ in quinta regione frequentior est dactylus in sexta vero spõdeus. In quo genere carminũ scribũtur gesta heroũ, clarissimorũqꝫ virorũ. Debet habere vnã ex tribus cæsuris saltẽ. hoc est, penthemimerim. i. semiquinariam depthemimerim i semiseptenariã. hemipenthemimerim i semi quinariæ dimidiam, vt in hoc versu. Arma virũqꝫ cano Troiæ. qui primꝰ ab oris arma virum: hemipenthemimeris est. arma virũque cano, pẽthemimeris est. arma virũqꝫ cano Troiæ hepthemimeris est. Qđ si nulla harũ triũ cęsurarũ interuenit. versus erit retorridus,

¶ Pentametrum elegiacum. Dicitur autem & hic versus pētameter a numero pedum quinque, elegiacū vero dictum est ab eleos græce, qđ interpretatur miseratio, q veteres miseriam & lamētationes suas eo legis decantabāt. Postea vero etiā res alię eo gñe versus describi cœptæ sunt dicēte Horatio in poet. versibus imparibus iūctis querimonia primū, post etiā inclusa est voti sentētia compos. Pētametri versus inuentionē, quidam in Theoclē naxium referunt, qui cum per insaniā vociferaretur, eū effecit, & elegiacus (vt dicūt quidam) vocatus ab eo quod elegi no est insanio. Cōstat itaq versus pentameter elegiacus ex duplici pēthemimeri heroica. prior ex dactylo vel spondeo indifferenter, & syllaba, quæ semipedem facit, posteriori vero ex duobus dactylis atq iterū semipede, vt in summa sint pedes quinq, quatuor integri & ex duplici semipede vn⁹ omnino tēporum viginti. Scanditur quoq hic vers⁹ alit̄ per pedes integros quinq, vt duo primi pedes sint dactyli vel spōdei indifferēter, deinde vnus spondeus, tū duo anapesti, semper tamē post duos primos pedes debet subijci syllaba. quæ dictionē terminet, vt fiat penthemimeris heroica, quæ si breuis sit excusatur vitiū ea ratione, qua diximus in hexametro. Appellatur autē pēthametrum elegiacū, quoniā hexametro subiūctū constituit distichō, ex quo poema elegiacū scribi consueuit, quo oīa Ouidij opera pter metamorphosim. Tibulli. Propertij atq Mar plerasq epigrammata scripta sunt. Scanditur autē sic, nil mihi, rescri, bas, at tamē, ipse ve, ni. aut sic, nil mihi. rescri. bas at. tamē ip. se ve ni ¶ Phaleuticū carmē dictū autore Dio. a phaleutico illius inuētore. pentametrū a numero quinque pedū. endecasyllabū a numero vndecim syllabarū. cōstat spōdeo. dactylo. & trib⁹ trocheis, vt passer, deliti, ummæ æ pu. ellæ. & est carmē Catulli. poetæ Veronēsis, qui eo gēere versus cōplura epigrāmata scripsit. Mar. quoq, Ausoni⁹., atq Verg. in priapeia. ¶ Sapphicum carmen sapho illi⁹ a inuentrice dictū. pentametrum a numero pedum, endeca syllabum a numero syllabarū: ijsdem pedibus constat, quibus phaleuticum, sed alio ordine dispositis: hoc est, trocheo spondeo dactyllo. & duobus trocheis. vt nocte. surgen. tes vigi. lem⁹ omnes Recipit hic versus cæsurā post duos pedes, quod Horati. in odis fere sēper obseruat. Catullus non multum id curat, nā ab vtroque hoc genus carminis celebratur Alij hoc metrū aliter scandūt, hoc est, p epitritū secundū choriambū & bacchiū sic. nocte surgen. tes vigile. mus. omnes. ¶ Adonicum carmen ab autore quoque appellatum pētasyllabum est, cōstatque dactylo & spōdeo. vt Boe. nubibus atris condita nullū fundere possūt sydera lumē. Cōsueuit hic versus post tres sapphicos plerūq poni, vt claudat tetrasticon, qđ tribus saphicis & adonico constat. Repetiuntur & adonici sine sapphicis & sapphici sine adōicis immixti, vt apud senecam in tragedijs. ¶ Asclepiadeum, ab autore Aclepiade cognominatum duodecasyllabum, hoc est, duodecim syllabarum est, constans ex penthemimeri heroica, quæ ex spondeo, dactylo semipede conficitur, & deinde duobus dactylis, vt apud hymnographum. Sancto. rummeri. tis incly, ta gau, dia. Alij aliter scandunt per spondeum, duos choriābos & pyrrichiū. sic santo, rū meri, tis ynclita gau, dia. ¶ Glyconicum ab autore quoque cognominatum octosyllabum est, constans ex spōdeo & duobus dactylis. vt autor hymnorum. Victo, rum genus, optimum. ¶ Pherechratium ab inuētore cognominatum heptasyllabum est, constans spondeo. dactylo, atque iterum spondeo. vt Horat. in j. carmin. grato pyrrha sub antro. Scanditur autem sic. grato, pyrrha sub, antro, Phaliscū a phaliscis Italię populis, qui in cātionibus eo vtebātur, tetrametrum est, constat enim quatuor vltimis pedibus versus Heroici, hoc est, primo & secundo dactylo vel spondeo indifferenter, tertio dactylo, & quarto spōdeo. Hor. i. carminum. aut ephe, sum bima, risue co, rinthi. ¶ Alcaicū ab alceo poeta dictū, hendecasyllabum est, constans, ex penthemimeri iambico quæ conficitur ex spondeo, iambo, & semipede. in quo fit versus cæsura. deinde duobus dactylis. Idem Horatius in primo carminum. O ma, tre pul, chra filia, pulchior. Alij scandunt per hippum siue epitritum tertium & semipedem choriambum & iambū, sic, o matre pul, chra filia pul, chrior.

Pentrametrū elegiacum cōstat primis diobus pedib⁹ versus hercici, hoc est. dactylo vel spōdeo indifferēter & cæsura, tū duobus dactylis atq iterum cęsura, vel poti⁹ syllaba terminā te versum. vt Nil mihi rescribas, attamen ipse veni. Est autē cæsura syllaba terminās dictionē in medio carminis, quę cū post duos pedes carminis heroici veit. penthemimeris heroica dicitur. Iābica vero dicitur, cū alteruter ex illis pedibus est iābus. ut apud Horatiū in primo carminum. O matre pulchra filia pulchrior. vbi post spondeum & iambum sequitur cæsura.

Phaleuticū carmē constat spondeo. dactylo & tribus trocheis. vt Passer delicium meæ puellæ.

Sapphicum constat trocheo. spondeo. dactylo. & duobus trocheis. vt Nocte surgentes vigilemus omnes.

Adonicum constat dactylo & spondeo: vt Dulciter hymnos.

Asclepiadeum constat spondeo. si duobus choriambis & pyrrhichio. vt Sanctorum meritis inclyta gaudia.

Glyconicū cōstat spondeo. & duobus dactylis vt hymnographus. Victorum genus optimum

Pherecratiū cōstat spōdeo. dactylo. atq iterū spōdeo. vt Horatius. Grato pyrrha sub antro.

Phaliscum constat vltimis quatuor pedibus versus heroici. vt idem. Aut ephesum bimaris ve corinthi.

Alcaicum constat spondeo. iambo. cæsura. & duobus dactylis. vt Hora. O matre pulchra filia pulchrior.

Alcaicũ alterũ cõſtat ex hippio ſecũdo ſiue epitrito. duobus choriãbis & bacchio. vt idẽ Horatius Te deos oro Sybarim cur properes amando.

Anacreontiũ cõſtat coriambo & bacchio. vt Lydia dic per omnes, & ſequitur, Te deos oro Sybarim. &c.

Sapphicũ alterũ hexdecaſyllabũ cõſtat ſpõdeo, tribus choriambis & pirrhichio. vt Horatius. Nullam varc ſacra vite prius ſeueris arborem.

Archilochium cõſtat parte verſus heroici. q̃ vocatur bucolice. hoc eſt primis tribus pedibus dactylo vel ſpondeo. deinde dactylo bucolice clauditur. poſtea vero tribus trocheis. vt Soluitur acris hyems grata vice Veris & Fauoni.

Dimetrũ iambicum cõſtat ſpondeo vel iãbo indifferenter in primo & tertio loco, & iambo neceſſario in ſecundo & quarto loco, vt Iam lucis orto ſydere Deum precemur ſupplices.

Dimetrum iambicum catalecticum deficit vna ſyllaba a ſuperiori. vt Prudentius in hymno ante ſomnum. Ades pater ſupreme.

Trimetrũ iãbicũ archilochiũ cõſtat ſpõdeo vel iãbo indifferẽter in locis imparibus. hoc eſt in primo. tertio. & quinto loco. & iãbo neceſſario in locis paribus. vt Mart. Vir. Celtiberis nõ tacẽde gentibus Videbis altam Liciane Bilbilim.

Trimetrũ iambicũ hypponacticum: quod & ſcazon & choliambon. & golliambon dicitur eadem lege currit. qua & archilochium. niſi quod vltimi duo pedes permutantur, iambus pro ſpondeo, & ſpondeus pro iambo, vt Perſius.

¶ Alcaicũ etiã alterum, quo idem autor vſus eſt, conſtat ex hippio ſiue epitrito ſecundo & duobus choriãbis & bacchio, vt Horatius in eodẽ. Te deos oro Sybarim, cur ꝓperes amãdo. ¶ Anacreontiũ ab Anacreonte dictũ heptaſyllabũ eſt, cõſtans ex choriambo & bacchio. vt Horatius ibidẽ, Lydia dic per omnes. ¶ Sapphicum hexdecaſyllabum, quod Diomedes etiam archilochium appellat: cõſtat ſpondeo, tribus choriambis, & pyrrhichio. vt Horatius in eodem, nullã Vare ſacra vite prius ſeueris arborem. Archilochium carmen ab archiloco denominatum coſtat parte carminis heroici, quæ appellatur bucolice, hoc eſt, dactylo vel ſpondeo in tribus primis pedibus & dactilo in quarta regione, deinde trib⁹ trocheis, vt Horati⁹ primo carmi. ſoluitur acris hyems grata vice Veris & Fauoni. Bucolice autem appellatur prior pars huius verſus, quoniam in carmine bucolico Theocritus poeta ſemper illud obſeruat, vt in quarto loco dactylum collocet, quod Verg. illius alioqui imitator negligit. Superioribus carminum generibus raro autores vtuntur. Hora. in odis frequenter, quare ſi plura exempla voles, inde petenda ſunt. ¶ Dimetrũ iambicũ. In carmine iãbico illud eſt cõmune, quod duo pedes pro vno computantur, vnde dimetrum quatuor habet pedes. trimetrũ ſex, tetrametrum octo, hoc autem fit, quia in vno quoq; metro ſiue pede ictus ſeu mora quædã fit, illud quoque his verſibus cõmune eſt, quod in locis paribus ſemper habent iambum, in imparibus vero indifferenter iambum vel ſpondeum, vnde a ambi frequẽtia iãbici dicti ſunt. Verſus itaque dimeter iambicus, q a latinis quaternarius dicitur, cõſtat duob⁹ metris, vnde dimeter dicitur. & quatuor pedibus, vnde quaternarius. octo ſyllabis, vnde octoſyllabus dici poteſt: vt in hymno illo, qui ad primam dici horã in re diuina canitur. Iam lucis orto ſydere. Iam lu. ſpondeus eſt-cis or-iãbus-to ſy-ſpondeus-dere-iambus-quoniã, vt ſæpe diximus, finalis indifferẽs eſt, quare hoc in loco breuis ꝓlõga poſita eſt. Hoc genere carminis maior pars hymnorum compoſita eſt, apud reliquos autores rarum, vt apud Martialem & auſonium quale eſt huius poetæ epigramma ad Theonem grammaticum, Aut adſit interpres tu⁹ Aenigmatum qui cognitor fuit. Fuit ineorũ cum tibi Cadmi nigellas filias Melonis albam paginam, Notaſque furuæ ſepiæ, Gnidioſque nodos prodidit. Hi verſus omnes iambici ſunt acatalectici, quoniam in illis nihil deficit. nihil que rurſus redundat. ¶ Eſt & dimeter iãbicus catalecticus, qui vna ſyllaba deficit, qualis eſt apud Senecam in tragœdia quæ Medæa inſcribitur, Quonam cruenta menas. & quæ ſequuntur ſcanditur autem ſic. Quonam, ſpondeus eſt-cruen-iambus-tame-iambus. nas ſyllaba-quod ſi dixeris menades integrum, & acatalecticum erit dimetrum iambicum. Eſt & dimetrum iambicum brachicatalecticum, hoc eſt duabus ſyllabis deficies, quale voluit eſſe illud, Aue maris ſtella, ſed non conſtitit niſi in principio. ſcanditur autem ſic. Aue, iambus eſt, maris, iterum iambus. ſtella ſpondeus, quia in fine breuis pro longa poteſt poni, quo ſi adieciſſet placens, fuiſſet dimetrum a catalecticum. ¶ Trimetrum iambicum archilochium, quem Varro, Tullius, & Quintilian⁹ ſenarium appellant, cõſtat tribus metris, vnde trimetrum dictum eſt, & ſex pedibus, vnde ſenarium, iambo ſcilicet in locis paribus hoc eſt ſecunda, quarta, & ſexta regione, & ſpondeo vel iambo indifferẽter in primo, tertio loco, & ſexto, vt apud Martialem in pri. epigram. vir Celtiberis non tacẽde gentibus. ſcanditur autẽ ſic. vircel-ſpõdeus eſt-ti be-iambus-ris non-ſpondeus-ta cen-iambus-de gen-iambus-tibus-iambus nam finalis breuis pro longa ponitur. ¶ Eſt & aliud genus trimetri iambici, quod appellatur hipponacticum, differtque ab archilochio, ꝙ hipponacticum in fine habet ſpondeum, archilochium vero iambum. vt Perſi⁹ in prologo ſuarum ſatyrarum, nec fonte labra prolui caballino. ſcanditur autem ſic. nec fon-ſpondeus eſt. te la-iãbus-bra pro-iãbus-lui-iambus-cabal-iambus-lino-ſpondeus-huius repertor fuit Hipponax poeta, qui loco iambi inducto ſpondeo contra legem trimetri iambici metrum innouauit. Itaq; archilochiũ rectum, hipponacticum claudũ appellatur, a græcis vero tum Cylliambos, tum choliambos: tum ſcazon appellatur. Martialis, mollem debilitate choliambon. Idem in alio loco Appolinarem conueni meum ſcazon. De quo Ruffinus, ponitur aut ſcazon, ſpondeum finis habebit. Sed archilochio tragœdiæ maxime ſcribuntur hipponatico magis vtuntur Catullus, & Martialis. Recipit tamen hic verſus frequenter tribrachum pro iambo, & anapeſtum pro ſpondeo, quia (& ſi non ſunt earundem ſyllabarum) ſunt tamen eorundem temporum. vt Perſius.

Nec in bicipiti somniasse Parnasso. Est tribrachus in secūda regiōe. Idem, memini me, vt sic repēte poeta prodirem, vbi anapestus est in primo loco. Apud eos quoque qui hoc carmine licentius vtuntur: in locis paribus recipit & anapestum, in imparibus vero trocheum & anapestum. Reperitur etiam trimetrum iambicum calecticum. vt apud Hora. mea renidet in domo lacunar. quod si dixeris lacunare erit trimetrum absolutum. Reperitur quoqꝫ iambicus septenarius teste Diom. qui Varronem induxit, & fit quoties ad trimetrum iambicum trisyllabus pes additur. vt apud Teren. Nā si remittant quippiam philumenæ dolores. scāditur autem sic, nam si spondeus est. remit. iābus. tant quip. spondeus. piā. iābus. philo. pyrrhichius pro iābo. menæ. spōdeus dolores. trisyllabus pes est. ¶ Tetrametrū iābicū octonariū constat metris quatuor. vnde tetrametrū dictū est, octo pedibus, vnde octonariꝰ in locis imparibꝰ, vt de dimetro, & trimetro diximus iābo vel spondeo, in paribus vero iābo. Sed hoc genere carminis poetæ tantū Comici vtuntur. nimis tamen licenter. nā alios pedes crebro recipiunt, vt multi putauerū nō esse carmina, vt Plautus in āphytriōe, qui me alter est audacior hō? aut qui cōfidētior? scāditur aut sic. qui mal. spōdeus est. ter est. iābꝰ. auda. est spōdeꝰ. cior. iābꝰ. hō aut. iābꝰ. q cō. spōdeus. fidē. spōdeus. tior. iambus. Terēt. quoqꝫ. Enim uero Daue nihil loci est segnitię, neqꝫ socordiæ. scāditur autem sic. enim. iābus est. vero. spōdeus. ꝓ iābo. Daue trocheus ꝓ spōdeo. nihil, iābꝰ. locest. iambus. segni. spōdeus. ciæ. iābꝰ neqꝫ. pirrhichiꝰ ꝓ iābo. socor. spondeus. diæ. iābus. Sed (quēadmodū ait Quintiliāus) latini in comœdia claudicarunt, cū apud græcos comœdiæ certa lege scribantur. ¶ Dimetrum anapesticū pindaricū constat duobus metris, quod duo pedes ꝓ vno computantur. Quemadmodū in iābicis, constat autem plerūque quatuor anapestis, recipit tamen dactylum vel spōdeū in locis imparibus, in paribus vero spōdeū. Qualia sunt multa in Senecæ tragœdijs vt in herculis furētis primo choro. Turbine magno spes sollicitæ. scāditur aūt sic. turbine. dactylꝰ est, magno. spōdeus. spes sol. spōdeus licitæ. anapestus, nā & anapesticū dicitur etiā si nullū anapestū recipiat. ¶ Tetrametrū trochaicū archilochiū. Carminis trochaici genera sunt cōplura, sed ideo ex illis tantum archilochium posuimus, quod reliquis obsoletis, hoc solum (quod ego sciam) apud autores (& quidem rarissime) reperitur. constat autem quatuor metris. vnde tetrametrū dicitur, & trocheis in locis imparibus, vnde trochaicū appellatur, nam in paribus spondeū quoque recipit. Est autē catalecticum: quoniam a tetrametro integro vna syllaba deficit, vt apud Martianū Capellā: Scāde cæli tēpla virgo digna tāto fœdere. Te socer subire celsa possit astra Iupiter. scāditur autē sic. scāde. trocheus est. cæli. spondeus. tēpla. trocheus, virgo. trocheus. digna trocheus. tāto. spōdeus. fœde. trocheus. re. syllaba, quod si dixisset fœderata. fuisset integrum tetrametrum trochaicum. Sextus tamem pes (vt ait Pris.) necessario debet esse spondeus. adducitque Terentiani carmen huius generis ad probādum, quod alterius potest penultimā producere, vt suo loco diximus. Carmen autē est Sescuplus vel vnā vincet alterius singulū. Hoc quoque genere versus compositus hymnus ille, Pange lingua gloriosi prælium certaminis. Ex qua ratione conuincitur mendum illud, qđ in recognitiōe hymnorū notauimus; vbi vulgo scriptū reperitur. agnus in cruce leuatur immolādus stipete. Nam pro cruce crucis reposuimus, quoniā in .iiij. loco necessario debet esse trocheus, & contextus quoque ratio exigit, vt crucis dicamus, eritque ordo agnus leuatur immolādus in stipite crucis ¶ Alcmanium alcmane poeta vno de nouem lyricis apud græcos, dactylicum quoniam tribꝰ dactylis constat, hypercatalecticū, quia vna syllaba superabundat. Et ponit exēplū eiusdē Prudentij hymno anteqꝫ cibus sumatur cuius initium est, o crucifer bone. ¶ Partheniacum ab autore, anapesticum a pede frequentiori, catalecticum, quia superabūdat vna syllaba: & ponit exemplum eiusdem in exequijs defunctorum. ¶ Euripidium ab Euripide poeta tragico, cuꝰ ponit exemplum ex eodem Prudentior

Nec fonte labra prolui caballino.
Tetrametrum iambicū cōstat iambo vel spōdeo
in locis imparibus, in locis vero paribus iābo,
Qualia sunt multa apud Plautum & Terētiū.
Dimetrū anapesticū pindaricū cōstat quatuōr pedibus. q plerūqꝫ sūt anapesti. Recipit tn̄ & alios
pedes, vt Seneca, Turbine magno spes solicitæ
Tetrametrū trochaicū archilochiū catalecticū cōstat octo pedibꝰ minꝰ vna syllaba. vn̄ & catalecticū appellat̃, habetqꝫ ī locis īparibꝰ trocheū, in locis vero paribus trocheū vel spōdeū indifferēter
vt Scāde cęli tēpla virgo digna tanto fœdere. lustra sex qui iā pacta tēpꝰ implēs corpis. qđ si dixeris, tꝑ simplēs corporale erit catalecticū.
Alcmaniū dactilicū trimetrū hypcatalecticū cōstat tribus dactylis & semipede. vt Prudētius in
hymno ante cibū. O crucifer bone lucis sator.
Parteniacū anapesticū dimetrum catalecticū cōstat tribus pedibꝰ & syllaba. recipitqꝫ in primis
duobꝰ locis anapestū & spōdeū indifferēter. intercio autē sēp anapestū. vt Prudētiꝰ in exequijs
defunctorum. Deus nige fons animarum.
Eripidiū dimetrū catalecticū cōstat tribꝰ pedibꝰ
& syllaba, qui oē s plerūqꝫ sunt trochei, vt prudentius in operis sui coronide. Dona consciētiæ.

¶ De Accentu. Cap. ix.

Accentus nobis, dicta est prosodia græcis.
Atqꝫ tonus, quem Romani dixere tenorē.

¶ De Accentu. Cap. ix.

Cum in reliquis grammaticæ partibꝰ nostri sæculi homines multū abarrarūt, tū maxime circa vocū accētus, ita turpiť lapsi sūt, vt ꝗ minus vitiū latere potest, eo magis culpādi esse videātur. Quā quā sūt iudicio meo vēia dignissimi, ꝙ eius rei cōsideratio nō tā lectiōe quā viua (vti aiūt) pceptoris voce cōstare debet. Hoc igitur in loco nobis repetēdum est, quod in principio huius libri annotauimus. syllabā (quantū ad præsens negotium attinet) duplicē habere cōsideratiōnē, aut enim cōsideratur quantū ad tēporis longitudinē in qua profertur, qua de re hactenus est a nobis disputatū, aut quātum ad illius altitudinem siue profunditatem, de qua in hoc capite, quod inscribitur de accentu, disseremus.

Principio itaque dicit quam græci Prosodiam appellant. latine interpretari tum accentum, tum accentiunculam, tum notam vocis, tũ moderamentum, tum voculationem. Totum hoc a Gellio noct. atticã. lib. xij. translatum est, sed & Quint. autor est ab eo, quod tonos græci dicũt, antiquiores nostros accentũ etiã vocasse tenorem. Verba illius in. li. pri. sunt. Difficilior obseruatio est per tenores, quos quidẽ ab antiquis dictos tenores cõperio, videlicet declinato verbo à græcis, qui tonos dicunt. Sed si verbum ex

Accentus lex est, qua tendit syllaba sursum,
Vel qua deprimitur, vel qua signatur vtrumq;
Primus acutus erit, quo syllaba surgit in altum.
Rurs⁹ & ille grauis, quo syllaba pressa deorsũ.
Est circumflexus, quo surgit depr imiturque.
Sed circumflexus, & acutus dicitur esse
Verborum accent⁹, grauis est, quo syllaba cõstat

verbo interpretaturi velimus, quã græci ꝓsodiam dicũt, latine interpretabimur accentũ, a pros quod est ad præpositio, & ode cãtus. Erit igitur accẽtus, quasi cãt⁹, quẽadmodũ lib. iij. diximus. ¶ Accẽtus, est lex. Ponit diffinitionẽ accẽtus ab antiquis atq; etiã iunioribus grammaticis celebratã dicẽs, ꝙ accentus est certã lex, siue regula, siue præceptio accomodata ad sillabã eleuandam, cũ scilicet acuitur, vel de primendam, cum grauatur, adde etiã tũ ad eleuandam deprimendãque, cũ scilicet circumflectitur, hoc est, eleuatur depr imiturque, Estque accentus triplex vt ex diffinitione superiori colligitur, ꝙ accẽtus est triplex, hoc est, acutus, grauis & circumflexus. Nã omnis sillaba dictionis, cum pronuntiatur, aut acuitur tantũ, aut grauatur tantum aut circum flectitur. i. partim acuitur, partim grauatur Sed cum de accentu loquimur, per excellentiã de acuto, vel circumflexo intelligimus, quẽ tum prædominãtem, tum principalẽ appellamus. Itaque tã apud latinos, quam etiam apud græcos atque reliquas nationes barbaras in qualibet dictione vnus est tantũ accentus prædominans, qui aut est acutus, aut circumflexus, neque habere potest. aut plures acutos, aut plures circumflexos, aut alterum acutum, & alterum circunflexum. Nam cum sit accentus ille prędominans, velut anima vocis (vt Diomedes ait) non modo vnus esse debet, verũ etiam efficit vt dictiones inter se distinguãtur. Omnis enim res (vt philosophi tradunt) a forma habet, quod sit vna. Cum vero accentus circumflexus in syllaba longa debeat collocari, quæ duo tempora in prolatione consumit, primum tempus accentu acuto, alterum accentu graui profertur, & sic colligitur accentus circumflexus, qui compositus est ex acuto & graui. De quo quid nos sentiamus, statim dicetur, si prius stultitiam illorum coarguerimus, qui accẽtum nescio quem moderatum finxere. Cuius inuenti artifex (quãtum ego suspicari possum) fuit Alexander a villa dei, qui nescio quibus laruis exagitatus sibi persuasit esse apud latinos quartum illum accentum latinis inauditum. Quem idcirco moderatum appellauit, ꝙ inter acutum & grauem quodammodo sit medius, quod nemo vnquam ante illum, sed neque post illum quisquam sanæ mentis non modo non dixit, sed nec suspicatus quidem est. Sed iã video quid illũ deceperit. Nam cum videret homo natura musicus (quippe qui Gallus erat) dictiones quasdam barbaras (hebraicas maxime) vehementiori quodã sono & plusquam latinæ linguæ ratio patitur in fine acui, syllabas illarum terminales accentu acuto debere proferri putauit. Quæ vero secundum latini sermonis regulam accentu acuto proferendæ erant, ipse noua quadam ratione & a se primũm excogitatã moderato accentu proferendas esse dixit, qui (quemadmodum ipse putat) tantũ vincetur ab acuto quãtum grauis ab illo superatur. Quod si tantopere Alexander dictionibus barbaris prospicere volebat, vt cum suo illo vehementi sono, vel stridore potius latino sermoni miscendas esse putauit, non ex antiquiorum præceptis, quæ sunt de accentu tradita, quicquam immutare debuit sed dictionibus barbaris accentum a se nuper excogitatum accommodare appellans illum hyperoxiam, id est, superacutũ, aut hyperboliam, id est, trancendentem, quandoquidem supra latinum accentum finales illarum dictionũ syllabæ proferuntur. Sed vide obsecro quam in pernitiem Alexandrina hæc licentia euaserit, vt cum nos voces barbaras accentu latino mollire debuerimus, imitatores isti, vel potius Alexandri admiratores e diuerso conati sint accentu barbaro dictiones latinas efferre. Sed cum, quemadmodum in eo sermone diximus, in quo est a nobis de vi & potestate literarum satis prolixe disputatum, multa fuerunt in vsu apud maiores nostros, quorum neq; vestigium quidem vllum nostro sæculo vidimus, cuiusmodi est, quod de accentu circunflexo in præsentiarũ agitur, qui cum ab antiquioribus æque fuerit, atq; acutus & grauis prolatus, nemo est hodie, qui illum enuntiet, aut si ab alio fuerit prolatus, qui illũ auditu percipiat, sensuque diudicet. Neque id mirum cuiquam videri debet, cum in re huic cognatã atq; germanissima tale aliquid acciderit. Nam cum legamus tria musices genera fuisse apud veteres, chromaticum, enharmonicum, & diatonicum. duo illa priora sic obliterata sunt, vt nemo sit hodie. qui (pręterquã in diatonico genere) possit canere, sed neq; si alius quispiam in chromatico, vel enharmonico genere caneret, posset consonantias perpendere, atq; de illis recte iudicare. Quemadmodum igitur nõ ratione aliqua, sed potius maiorum nostrorum negligẽtia duo illa musices genera funditus interierũt, fortasse quod in illis consonantijs ratio erat aliquanto scrupulosior, idem quoque ego suspicor accentui circunflexo accidisse, qui ex eo quod in syllaba per naturã longa sedere amat, neque omnes, quę ea sit, facile inteligunt, ex incuria, vel ignoratione potius nostri sæculi cœpit in desuetudinem abire. Quod vero quidam existimat, eundem esse circumflexum, quem ipsi moderatum appellãt, nimirum in eo falluntur. Neque enim quia alter ab vsu recessit, alter nuperrime inductus est, eundẽ esse putare debemus, cum præsertim circunflexus in vltima tantum & penultima syllaba. moderat⁹ vero suus in penultimã & ante penultimã tantum collocetur Sed quamquã propter rei difficultatem in primis introductionibus nostris præceptum sit confundere circunflexũ cum acuto, quippe qui iam inde ab initio testati sumus, nos puerorum eruditioni tantũ introductiones scribere, nihilominus tamen regulas ab antiquis traditas proponemus. ¶ Sed circunflexus. Quemamodũ supra diximus, duo sunt accentus prædominãtes acutus videlicet & circunflexus, qui proprie dicuntur accentus. vnde & accẽtus dictionũ appellantur, grauis vero non accentus simplex, sed accentus syllabæ dicitur Est tamen, cum accentus grauis est accentus dictionis, hoc est, in consequentia, quam græci vocant sinapiam, sed de hoc alias.

Quæ monoſyllaba ſit natura dictio longa,
Circumflectetur,ſi non profertur acute.
Syllaba ſi duplex fuerit,ſuſpende priorem.
Quæ ſi natura longa eſt,curtaq; ſequatur:
Circũflectẽda prior eſt.reprimeſque ſecundam.
Si polyſyllaba ſit vox.atq; penultima longa
Natura.ſequiturq; breuis,tunc flecte priorem.
Si fuerit longa prior.& tunc longa ſequatur
Eſt acuenda prior.que ſi breuis eſt acuetur.
Antepenultima:ſed non ſemper regula ſeruit.
In primis fallit.vt ſit diſtinctio vocum.
Vt puta:pone,palã,porro.ergoq;,vna aliaſq;.
Quæ circumflectit.ſed & illa in fine acuuntur.
Dictio præterea,ſi ſit conſciſſa,manebit
Integer accentus in eadem ſede locoq;.

¶Quæ monoſyllaba.Incipit tradere regulas accentus.& primo de dictionibus monoſyllabis dicẽs.q̃d dictio vnius ſyllabæ,ſi eſt natura longa circumflectitur.vt res,mes.& ſubdit.quod ſi non,ſubaudi,eſt natura longa,ſed aut breuis aut poſitione lõga.acuitur,vt ſal.gens.ſed quæ ſint natura longæ ꝑ regulas ſuperius traditas ſcire poſſumus,quæ vero ſint natura breues & poſitiõe lõge,non ſatis liquet.Syllaba ſi duplex.Secũda regula eſt,quod ſi dictio eſt duarũ ſyllabarũ,fueritque aut vtraq; breuis,aut vtraque lõga,aut prima breuis & altera longa prior ex illis acuetur.vt deus,muſæ,dei q̃d ſi prior fuerit lõga & ſequatur breuis,prior circũflectenda eſt,vt muſa in nominatiuo & vocatiuo. ¶Si polyſyllaba.iij.regula eſt,q̃d ſi dictio eſt pluriũ ſyllabarũ,cõſiderãdę ſũt duæ vltimæ,& ſi vtraq; fuerit longa, prior acuetur.vt Romãos.ſi prior lõga eſt,& poſterior breuis,prior circũflectetur.vt Romanus o romane,ſed ſi vtraq; fuerit breuis:aut prior breuis ſequẽti longa, trãsfertur accentꝰ in antepenultimã vt animꝰ animi. Et ſubdit,ꝙ hæc regulæ nõ vſq; quaq; ſunt veræ: nã aliquando patiũtur exceptionẽ.nã in ſex caſibus fallũt. ¶In primis fallit. Dicit ꝙ regulæ ſuperiores fallũt primo deſtinctione, hoc eſt differentiæ cauſa, ponit que aliquot exẽpla,in quibꝰ autores differẽtiæ cauſa mutauerũt accẽtus.vt puta ꝓ ſicut,ne putetur eſſe ſecunda pſona imperatiui modi huiꝰ verbi puto.as.acuit.vltimã.Perſi.Hoc puta non iuſtũ,illud male,rectius iſtud.Pone,ꝓ eo ꝙ eſt retro.ne putetur eſſe perſona ſecunda imperatiui modi huius verbi pono.is. Ver.ij.æneid.pone legunt ſinuantq; immenſa volumina terga.Palam,pro eo quod eſt publice,ne putetur eſſe accuſatiuus ab eo,quod eſt pala inſtrumento ruſtico.Porro,pro eo,ꝙ eſt deinde ne putetur eſſe ablatiuus ſiue datiuus ab eo,quod eſt porrum.i.vt illud euãgel porro vnũ eſt neceſſarium.Ergo.pro cauſa,ne putetur eſſe coniunctio illatiua,vt apud Vergil.vj.æneid.illius ergo venimus. Vna.pro eo,quod ſimul,ne putetur eſſe nominatiuus generis fœminini ab eo,quod eſt vnus vna vnum.Alias pro alio loco & tempore,ne putetur eſſe accuſatiuus pluralis ab alius alia aliud,quod Priſcianus dicit vltimam circumflectere,cum ſuperiora illa in fine acuantur. In alijs vero particulis in quibus autores non aſſignauerunt hanc accentus differentiam,nec nos aſſignare debemus. Quod ſi autores in his voluerunt facere diſtinctionẽ,cur nõ & in illis falſo.ſedulo.modo.forte.repente.& ſimilibus,ne putentur eſſe caſus obliqui,ab eo quod eſt falſus,ſedulus modus.fors repens?Sed reſpondebunt opinor , differentiã in illis tantum eſſe faciendam,in quibus autores facere voluerunt.Priſci.quoq; libro.xv.ſcribit compoſita ab inde,vt deinde,perinde,ſubinde antepenultimam habere acutam:Sed eſto, aſſentiamur Priſciano,atque illius ſęculi grammaticis in ijs,quæ antiquiores ſiluerunt,quid in illis alonge. delonge deinceps.deorſum etiam ne accentum corrũpemus?faceſſat obſecro vos tantum dedecus a ſermone latino & niſi vbi nos neceſſitas maiorum autoritate,definita coegerit,nunquam ab accentu regulari diſcedamus.atq; illam fœditatem in primis fugiemus,quam voces latinæ reformidant,cum accentu illo ſupacuto proferũtur.Atq;(vt ſemel dicam,quid hac de re ſentiam)ſemper in accentu dictionum latinarum latina regula eſt obſeruanda , præterquam vbi optimi autores aliter cenſuerunt eſſe faciendum. Quos autem velim optimos intelligi iam a principio huius operis teſtati ſumus. Quod cum autoritate , vt ſæpe diximus ,faciendum ſit,non tamen fieri debet,quemadmodum iſti putant, vt accentus acutus grauem ſuperet ſeſquitono.ſed ſemitono,vel potius dieſi,hoc eſt , non ſuo illo acuto , qui latinis inauditus eſt ſed clæmenti atque modico accentu,& fere qualis ille eſt,quem ipſi moderatum appellant. ¶Dictio præterea.Fallit præterea accentus latin regula inꝰ quibuſdam dictionibus abſciſſis,quæ in eadem ſyllaba retinẽt accentum principalem,in qua erat ante abſciſſionem,quemadmodum in nomibus proprijs ſecundę declinationis terminatis in ius,quæ apud antiquiores fecerunt vocatiuum.us.mutata in e.vt hic Vergilius o vergiliæ.hic mercurius o mercurie antepenultima acuta.abiecta deinde . e .finali.o.Vergili,o Mercuri penultima acuta,quamquam ſit breuis,quod eſt contra regulam latinam de dictionibus polyſyllabis.quamquam.P.Nigidius vir ſui ſæculi.(præter vnum Ciceronem)omnium eruditiſſimꝰ,putauerit in caſu vocandi huius nominis.Valerius primam accentu acuto eſſe proferendam.Quod & ſi Gell.libro.xij.noct.att.ſcribit,non defuiſſe,qui irridirent, ego tantũ Nigidio tribuo,vt libentius velim cum eo errare,quam cum omnibus grammaticis verum dicere.Et nomina gentilia terminata in.as.vt hic hæc hoc arpinas.larinas toloſas pro quibus antiquiores dicebant.arpinatis.te.larinatis te.toloſatis.te.acuuntur in fine,vel potius autore Priſciano circumflectuntur, q̃d etiam de duobus illis pronominibus noſtras & veſtras intelligendum eſt,quæ & ipſa quodammodo gentilia ſunt.Abſciſſa quoque ſunt illa donec,pro quo antiquiores dicebant donecum. quod apud Plau.multis in locis legimus , huc .adhuc .iſthuc.illuc,pro quibus.hucce.iſthucce.illucce.illi dicebãt, & compoſita a dic.duc.fac.quæ videntur abciſſa a dice.duce.vt benedic.maledic.deduc.educ.benefac.quamquam de compoſitis a facio non liquet quo accentu quibuſdam in locis pro ferri debeant.Nã latina regula exigit.vt benefac.malefac.& benefacis benefacit.malefacit.& ſimilia ante penultima acuta proferamus. De illis enim,quæ in compoſitione mutant.a.in.i nihil eſt dubitandum,niſi quod accentum regularem ſequuntur. Sed neſcio qua de cauſa iunioribus grammaticis placuerit priuilegio quodã vti in compoſitis ab hoc verbo facio.is.cum in compoſitione a.non mutatur in.i.vt in ſecũda & tertia perſona pſentis indicatiui modi numeri ſingularis penultima accẽtu acuto ꝓferatur.vt benefacis

benefacit.tepefacis.tepefacit,cum penultama breuis sit.Pari licentia vtūtur in compositis ab illi⁹ appē
dice fio fis,cū ratione declinationis monosyllabū efficitur,in fine nāq; accentu acuto efferūtur,vt tepe
fis.tepefit.Quid,qd' video grāmaticis quibusdā placuisse,vt quoties p̄sens indicatiui ꝓ præterito eius
dē ponitur,quia tertia persona singularis pautiores habet syllabas,quasi abscissa in fine circunflecteretur.vt audit pro audiuit,fumat pro fumauit.E diuerso barbara nomina in fine acuta, quæ syllabę ex-

Cum coniunctiuæ voces,& præpositiuæ
Dissimulentq; tonos semper,sēperq; grauētur
Si postponatur.retinebit finis acutum.
Attrahit accentum vox attractiua prioris
Particulæ finalem acuēdo.Quatuor hæc sūt.
Cum.q;.ne.ve.sed cum,si sit ꝓnomine iunctū.
Finales acuit percunctans teq; rogansq;.
Hebręę voces plerumq; in fine acuuntur.
Non tñ & semper.quia sæpe in fine grauātur.

tensione latinā efficiūntur,in eodem loco ha
bēt accentū,in quo erat,cum essent barbara
vt Iacobus.Sathanas.Iosephus,& ex Hispa
nis Isabel Isabela.Leonor,Leonora. ¶ Cum
cōiūctiuæ. Fallit quoq; accentus regula,cū
p̄positiones postponūtur suis casualib⁹, qd'
est contra illarum naturā:cum.n. præpositio
nes omnibus syllabis grauētur atq; vt autor
est Quin.ita casui iūgātur,vt dissimulata di
stinctione sub vno accentu cū eo enūtietur
& veluti in vna dictione vna tantū syllaba
sit acuta vel circūflexa,si postponūtur, aut
per se & absolute pronūtientur,regularem
seruāt accentum,hoc est,q; monosyllabę ac
centu acuto,dissyllabæ vero priore acuto ꝓ
ferri debent.vt Verg.v.æñ.trāstra.per & remos. & in septimo,decus imperiiq; latini te penes.aut si
dixeris,penes q̄ pars orōnis est,aut:p̄positiones accusatiui sūt ad.apd' ante.Differētiæ tñ causa p̄posi
tio post posita quādoq; acuitur in fine. Ver.pri.ænei.Errabāt acti fatis maria omnia circum.vbi Serui⁹
inquit accentū poni contra morē latinum,sed corrupte hoc fieri.quia præpositio postposita corupta est
In quo ego Prisciā.potius assentior,quā Seruio:neq; enim vltima ob eam rationē acui debet,quia post
ponitur.nā ea ratione omnes præpositiones dissyllabæ acuerentur in fine,cū postponuntur:sed differē
tiæ causa(quod & Quin.scribit)nōnullis grāmaticis placuisse:vt dictiones quædā propter vocum dis
crimina acuto sono in fine proferētur.vt apud Ver.iiij.æ ñ. Quæ circū littora circū piscosos scopulos:
vt si non acuerēt circus circivideretur,sed id sibi non placere ostendit,quoniam(vt diximus)præpositio
præposita omnibus syllabis grauatur.Est tamē(eodem prisc.autore)quando præpositio posita graua
tur omnibus syllabis,hoc est,si genitiuus sequatur,redditur suprāposito casuali,vt si dixeris virtutē pro
pter imperatoris,aut si alterum casuale sine coniunctione sequatur.vt Verg.iiij.æñ.te propter eundem
extinctus pudor.Quod si media sit coniunctio,nihilominus seruit regula.vt quod ex Vergil.attulim⁹
transtra per & remos.At vero præpositio composita in vnum corpus coalescit cum ea dictiōe,cui per
compositionem adhæret,itaque cum ea vnum habet accentum prædominantē,vt perficio.is. In prima
n.& vltima per(si grauatur)in media acuitur.Qd' si postponatur,aut soluta est,& per se,vt diximus, ac
centū habet,aut composita,& tunc aduerbium ex vtraque dictione cōficitur,vt hactenus, quatenus.
Nam si tenus composita non esset,priorem syllabam acueret.Cum quoque præpositio postposita illis
pro nominibus me.te.se.nobis,vobis.cōposita esse intelligitur.Itaque semper cū illis grauatur. Sūt ta
mē qui dicāt encliticæ particulæ vim tunc habere,& ideo attrahere accentū ad syllabam precedentē.
Quod de præpositione diximus,etiam de coniūctiōe dici potest,nam postpositiua vel cōmunis (si post
ponatur)finalem syllabam acuit,vt si dixeris currit,mouetur igitur,alias omnibus syllabis grauatur.
¶ Attrahit accentū.Quod particulæ attractiuæ,quas gręci encliticas,id est,inclinatiuas appellā,attra
hunt siue inclinant ad se accentū syllabæ præcedentis,hoc est,attrahendo siue inclinando ad se eādē acu
unt. Ver.pri.æñ.o qui rex hominumque deorūque.syllaba.um.vtrobique acuitur, nō quemadmodū
Imperita multitudo solet acuere,sed modice atque(vt supra dixim⁹)sono quodā moderato.Sūt aūt par
ticulæ inclinatiuæ quatuor.q;.ne.ve.cōiūctiones sunt.cum vero præpositio contra naturā suam postpo
sita inclinat ad se accentum in quinque tantum ablatiuis pronominum,hoc est, mecum. tecum. secum.
nobiscum.vobiscum.Sed de.q;.ne,ve.exempla sunt in promptu.Illud tamen aduertendum,quod etiā
obseruatur a græcis,vt quoties vltima dictionis syllaba ratione particulæ encliticæ acuitur, nihilomi
n⁹ dictio illa suū accentū retinet,ita(vt contra id,quod supra diximus)vna dictio duos accētus acutos
habeat,aut circunflexum sit & acutum.quod & Aldū Manutiū obseruasse video in illis codicib⁹ quos
ex impressione ad nos cotidie mittit.Et quamquā ex communi præcipiendi modo particulas illas dixe
rimus encliticas,id est,inclinatiuas,siue atractiuas,ex eo quod præcedentis dictionis vltimam syllabā
acuendo ad se inclinent siue attrahāt,Græci aliter dicunt,quod videlicet dicuntur encliticæ ex eo,quod
illarū accentus inclinetur,& remittatur ad vltimā syllabam dictionis præcedentis.Nam cum particulę
illæ sint cōiunctiones,illudque sint coniunctionum propriū,vt postpositæ habeant accentum,quē præ
positæ nō habēt,illæ tamē,quæ dicuntur encliticę,non habēt accentū,sed remittunt(vt diximus)illum
in dictionem præcedentē.Hoc quoque sentit Priscianus in examinatione primi carminis Vergiliani.
Quæ(inquit)& aliæ duæ cōiunctiones ne videlicet & ve sunt apud latinos inclinatiuæ,quas græci encli
ticas vocant,solēt enim suos accentus in extremam syllabam præcedentis dictionis remittere. Siue igi
tur hoc sit,siue illud in idem recidit,quod ad rationem proferendi attinet. ¶ Finales acuit. Quinto defi
ciūt regulæ superiores,quoniam vltime clausularum syllabæ,quæ interrogatiue proferūtur.habent ac
centū.Sed interrogationis genera duo sunt.altera nāq; dicitur percūctatio,altera nomine generis dici
tur interrogatio.Atque(vt Augusti in.iiij.lib.de doctrina Christiana notat)inter percūctationē & inter
rogationē hoc interest.q; apud percūctationē multa responderi possunt,ad interrogationē nō potest res
ponderi nisi aut nō,aut etiam,vt si dicas quis nouus hic nostris successit sedibus hospes:post percūcta
tionē multa poterunt responderi.At cū dicitur,aut quid in euersa vidi crudelius vrbe:vnum tantum
potuit responderi,hoc est,nihil. ¶ Hebrææ voces.Sexto dificiunt regule superiores idiomate, hoc est:
cum dictiones peregrinæ cum sua literatura in sermonem latinum transferūtur.Peregrinas autē hoc in
loco intelligimus hebraicas,& græcas, Itaque de hebraicis tradit primam regulam,quod plerumq;

hoc est, pro maiori parte, acuunt vltimam, non tamen semper id quod Alexander a Villa dei putauit, quoniam complures acuunt penultimam & nonnullæ in tertia a fine acuuntur. Nam quemadmodum in repetitione illa, quam fecimus nuper, pluribus est a nobis disputatum, quod dictiones hebraicæ, quæ in veteri ac nouo instrumento continentur, nam de alijs impresentiarum non curamus, non excedunt numerum quinque milium ex quibus quadringentæ, aut non multo plures acuunt penultimam. Tertia vero a fine multo panciores sexaginta opinor, aut multum octoginta, quas licebit videas in suo loco. Sed quod de dictionibus hebraicis diximus, intelligendum est de illis, quæ non declinantur græca, aut latina inflexione. Nam si græce declinantur, accentum quoque græcum habebunt, si latine, accentum latinum, vt ecce Abia, si nō declinetur, accentum habet in fine, si declinetur græce abias abiu, accentum habet in penultima, quia vltima est longa, si latine abias abiæ accentum in antepenultima, quia penultima est breuis. Sed de hoc in memorata repetitiōe plura. Si casus græcos. Subiūgit alteram partem de dictionibus græcis, dicitque, quod si ex declinatione græca latini aliquos casus vsurpauerint, necessario accentu greco sunt proferendi. Hæc regula ab omnibus in commune doctis pariter & indoctis recepta est. nondum tamen ab aliquo (quod ego sciam) elucubrata. Nos tamen in præfata repetitione pro virili nostra hanc partem enucleauimus. Hoc etiam in loco tantum admonuisse lectorem duximus esse satis. Deinde subdit, quod si dictio greca declinatione latina inflectatur accentu quoque latino est proferēda. Esto exēpli causa, lampas in recto casu græca est simul & latina. Sed grecis in fine. a latinis in penultima acuitur In genitiuo lampadis latine accentu in ante penultima, lampados græce in penultima profertur. In datiuo quoque lampadi vltima longa accentu in antepenultima profertur a latinis. Sed lampadi vltima breui accentu in penultima profertur a græcis. In accusatiuo præterea lampadem & lampada, sed lampadem latini, lampada græci vtrique suo accentu proferunt Vocatiuus similiter vt nominatiuus. Ablatiuus, quia mere latinus est, accentu latino tantū profertur. In plurali nominatiuo lampades a græcis. es correpta terminatur, atque proinde ab illis accentu in penultima profertur. Latini tamē candē producūt, quare suo accentu, hoc est, in antepenultima acuto enuntiabunt. In accusatiuo plurali lāpades, quia mere latinus est accentu latino profertur, lampadas vero, quia græcus, græcum quoque accentum habebit, hoc est, in penultima. Sed de his ad sufficientiam in repititione identidem repetita disseruimus.

Id quod Alexander (deceptus forte) putauit.
Si casus græcos vsurpet sermo latinus
Accentu græco talis vox est referenda:
Græca sit at si vox, sed declinata latine,
Accentus noster casus moderabitur illos

¶ Donati Grammatici Barbarismus incipitur.

Barbarismus est vna pars orationis vitiosa in communi sermone, in poemate Metaplasmus. Item Barbarismus in nostra loquela, in peregrina Barbaralexis dicitur, vt si quis dicat mastruca, cateia, magalia, acinacis.

Donati grāmatici. Hic est ille Donatus, quo pceptore multis in locis diuus. Hieronymus gloriatur extat eiusdē opusculū de octo partibus orationis Enarrationes quoque in Teren. & Ver. scripsit etiam in Lucanū referente Hieronimo. Opus autem inscribitur Barbarismus, nō quod de solo barbarismo hic agatur, cum multo plura dicenda sint de solœcismo, de metaphlasmo, de figuris, de tropis, sed quod in titulis librorū aliquando plura promittuntur, aut pauciora, quam postea reddātur, aut quod est consuetudo nominādi libros ex ipsorum, initio quemadmodū apud hebræos quem appellamus nos Genesim, ipse vocant Beresit, quod interpretatur in principio, quia scilicet ille sic incipitur, In principio creauit Deus cælum & terram, & eodem modo Helle semoth, Exhodum. Vaicra Leuiticum.

Barbarismus. Inter Barbarismum & Solecismū est differētia, quod barbarismus est vitiū in vna parte orationis, solecismus in contextu partiū orationis, sed aduertēdū est hoc in loco id, qd' Seruius anotauit in libro quinto æneidos, inter Barbarismum & lexim. hoc est, latinam perfectāque loquutionē esse metaplasmum, qui in vno verbo fit ratione vitiosus, hoc est, quod quāquā sit vitiū, ratione tamen defenditur, excusaturque. Inter soloecismum rursus & schema, id est, perfectam sermonum connexionem esse figuram, quæ fit in contextu partium orationis ratione vitiosa, id est, vt statim diximus, quod quamquam sit vitium, ratione tamen quadam excusatur. Ergo metaplasmus (inquit) & figura media sunt, discernuntur que peritia & imperitia. ¶ Dicit igitur, quod barbarismus est vna pars orationis vitiosa. i. vitiū, quod contingit in vna parte orationis. In cōmuni sermone. i. siue prosa, siue oratione soluta & pedestri, vbi non relinquitur locus excusationi, nisi deffendatur vitiū vsu & autoritate. In poemate, id est, apud poetas, quibus licet multa facere, quæ non licet historicis & oratoribus, sed de metaplasmo infra disputabitur. Itēm barbarismus. ponit differentiam inter barbarismum & barbaralexim. Nam barbarismus est vitium partis alicuius in eadem lingua, vt si dicas domini pro dominus. Barbaralexis est cum dictio peregrina asciscitur in sermonem nostrum. vt mastruca: quod est genus vestis. Sardorum, id est, sardiniæ incolarum quo vocabulo vtitur Cicero in oratione pro Scauro. Cateia, genus teli Germanorum, de quo Vergilius in æneidis, teutonico ritu soliti intorquere cateias. Magalia domus pastoritiæ aphrorum. Vergilius primo æneidos, Miratur molem æneas magalia quondam. Acinacis Medorum gladius, de quo Horatius. pri. carmi, vino & lucernis Medus acinacis.

Barbariſmus autẽ fit duob9 modis ſcripto & pronuntiatione. His bipartitis quatuor ſpecies ſupponuntur, additio, detractio, immutatio, trãſmutatio literæ, ſyllabæ, tẽporis, toni, aſpirationis.

Per additionẽ literæ fiũt barbariſmi, vt Relliquias. Danaum. cum reliquias per vnum. l. dicere debeamus. Syllabæ, vt Nos abijſſe rati. pro abiſſe Temporis, vt Italiam fato, cũ Italiam correpta prima dicere debeamus.

Per detractionem literæ, vt infantibu paruis, pro infantibus. Syllabæ, vt Salmentũ pro ſalſamẽtum. Temporis, vt Vnius obnoxam. correpte pro vnius producte.

Per immutationẽ literæ, vt Olli pro illi Syllabæ, vt pernuces pro pernices. Temporis, vt Feruere leucatem: cum feruere ſit ſecundæ coniugationis, & producte dice debeat.

Per trãſmutationem literę, vt Euandre pro euander. Syllabæ, vt Diſplicina pro diſciplina. Temporis. vt ſi quis deos producta priori ſyllaba & correpta poſteriori pronuntiet.

Toni quoq; ſimiliter per has quatuor ſpecies cõmutantur, nam & ipſi adijciuntur, detrahũtur, mutantur & tranſmutantur, quorum exempla vltro ſe offerent: ſi quis inquirat.

Totidẽ etiã modis per aſpirationẽ deprehẽditur barbariſmus quem quidã ſcripto, quidam pronuntiationi indicant: adſcribẽdum propter. h. ſ. quã alij literã, alij aſpirationis notã deputant.

Fiunt autem barbariſmi per hiatus & colliſiones. Sunt etiã malæ cõpoſitiones cacoſynthetõ: quę vitia nonnulli barbariſmum eſſe putant, in quibus ſunt metaciſmi, lambdaciſmi.

¶ Barbariſmus autem. Diuidit barbariſmum in duo genera, hoc eſt eius quod fit ſcripto, & eius qđ pronuntiatione, quorũ quodlibet rurſus diuidit in quatuor genera. ſ. additione, detractione, immutatione, tranſmutatione literæ, ſyllabæ, temporis, toni, aſpirationis, & ita colligũtur quadraginta barbariſmi ſpecies, hoc eſt viginti ex ſcripto, & totidem pronuntiatione, de quibus ſtatim ponit exempla. ¶ Per additionẽ literæ. Vergilius primo eneidos. Troas reliquias danaum, atque immitis Achilli. Nam relliquiæ a relinquendo ſunt appellatę prima vtrobiq; breui, ſed poeta ꝓduxit, ideo. l. litera eſt adiecta, excuſatur autem vitiũ carminis neceſſitate. ¶ Per additionẽ ſyllabæ fit barbariſmus, vt quod ponit exemplum abiſſe pro abiiſſe ex Vergilij. ij. æneidos. Nos abijſſe rati & vento petijſſe mycenas. Imo detractio eſt literę abijſſe pro abiuiſſe, cõmodiuſque exẽplum eſſe illud ex Iuuena. & barbarus indu perator. interiecta ſyllaba. du. ꝓ imperator. ¶ Per additionem temporis. vt Verg. primo ęneidos. Italiam fato profugus. nam prima ꝑ naturã breuiatur. Idem in. viij. antiqua ex cedro Italuſq; paterque Sabinus. ¶ Per detractionem literæ. vt infantibu paruis, pro infãtibus paruis. & eſt (opinor) Lucilij exemplũ Per detractionem ſyllabæ. vt ſalmentũ, pro ſalſamẽtum, & eſt poetę cuiuſpiam antiquiſſimi. Per detractionem temporis, vt Vergil. primo ęneid. Vnius ob noxã & furias Aiacis oilei. cũ vnius vltima producta proferri debeat. ¶ Per immutationẽ literæ. vt Ver. j. ęneidos. Olli ſubridẽs hominũ ſator atq; deorum, pro illi ſubridens. Per immutationẽ ſyllabę, vt q̄ dicit ꝑnuces ꝓ pernicies, ſed hoc exemplum non facit niſi ad mutationẽ literę ſed commodius exẽplũ eſſet illud Catulli. Quoi dono lepidum nouũ libellum, pro cui. Per immutationem temporis. vt Verg. viij. æneidæ. Feruere leucatem penultima breui cũ feruere per ſecũdã penultimã producere debeat, tametſi feruo. is. per tertiã declinetur ¶ Per tranſmutationẽ literę. vt Verg. xj. æñ. Hęc mea magna fides, at non Euãdre pudẽdis. quãquã Euãdre poſſit eſſe ab eo quod ẽ Euãdrus. vt idem, tunc rex Euãdrus Romanæ conditor arcis ¶ Syllabę, vt diſplicina ꝓ diſciplina. & forte eſt exemplum ab aliquo autore ſumptũ. Tẽporis, vt ſi longã pro breui, & breuẽ pro longa poſuiſti. vt quod ponit exẽplũ deos, cuius prima ſyllaba eſt breuis & vltima longa. ¶ Toni quoque. Superius tantum poſuit exẽpla de additione, immutatione, tranſmutatione literæ vel ſyllabæ, vel tẽporis, vnde colliguntur duodecim ſpecies barbariſmi in prolatione, totidemq; in ſcripto. Nũc dicit quod etiam per accẽtus poſſunt fieri quatuor ſpecies barbariſmi in prolatione, & quia etiam accentos per apices deſignantur, totidem que etiam ſpecies colligentur ex ſcripto. Tempora quoque in ambiguis per apices debere notari Quintilianus præcipit, quare barbariſmi ſpecies circa tempus dupliciter erunt, hoc eſt, ſcripto & prolatione, & ſic habemus duas & triginta barbariſmi ſpecies. ¶ Totidem etiam modis. Octo quoquæ aliæ ſpecies barbariſmi colliguntur circa aſpirationem, nam & ipſa poteſt addi, vt ſi tamen ſcribas per. th. Detrahi, vt ſi thalamus ſcribatur ſine aſpiratione. Immutari, vt ſi Tethys vxor Oceani ſcribatur in ſecũda per. t. exile. Tranſmutari, vt ſi eadem ſcribatur primo aſpirato, & ſecundo. exili Itaque ex ſcripto ſuboriuntur quatuor barbariſmi ſpecies, & quia ſic proferri debemus quemadmodum ſcribimus, & ſcribere vt proferimus, colliguntur aliæ quatuor ſpecies ex prolatione aſpirationes, aut ſaltem ſi non eſt ꝓlatio, erit quædam ſpiritus expreſſio, & ſic reſultant quadraginta, (quas diximus) barbariſmi ſpecies, de quibus hactenus dictum eſt. ¶ Fiunt autem. Sunt alia vitia in ſermone, puta hiatus per concurſus pluriũ vocalium, aut colliſiones per concurſus plurium conſonantium, illarum maxime. quæ duriores ſunt. vt. f. r. flagro. frango. quemadmodum in illo verſu quem affer Horatius, poſtquam ferratos poſtes portaſque refregit. & illud Vergilij. poſt tergum nodis fremet horridus ore cruento. Sunt etiam vitia malæ cõpoſitionis, quã gręci vocãt cacoſyntheton. vt quod per. œ. literã fit cũ ſequitur vocalis, nam. m. magis videtur ſonare cum vocali ſequente quam cum pręcedẽte. vt ſi dixeris, Venturũ excidio Lybiæ. & dicitur metaciſmus, id eſt, vitium circa. m. literam ea figura, qua barbariſmus. Lambdaciſmus fit per. l. literam quando videlicet, aut nimis ſonat, aut parum ſonat, quod & circa alius literas contigit. Nam (quemadmodum Quintilianus ait(ſonus literarum neque debet eſſe oppreſſus, neque expreſſus.

Iotaiſcmi.Hiatus,Colliſiones,quæ omnia plus æquominus ve ſonantia ab eruditis auribus reſpuuntur.Nos cauenda hæc omnia vitia prelo quuti contrauerſiam de nomine pertinacib⁹ relinquamus.

ℭDe Solœciſmo.

SOlœciſmus eſt vitium ĩn contextu partium orationis contra regulam artis grammaticæ factum.Inter Solœciſmum & Barbariſmum hoc intereſt,ꝙ Solœciſmus diſcrepantes.aut in conſequentes inter ſe dictiones habet.Barbariſmus autem in ſingulis verbis fit,aut ſcriptis,aut pronuntiatis.Quãquã multi errent,qui putant in vna parte orationis etiam fieri Solœciſmũ,vt ſi demonſtrantes virum hanc,aut fœminam hunc dicamus.Aut interrogãti quo pergamus reſpõdeam⁹ Romæ.Aut vnũ ſalutãtes,ſaluete dicamus.Cum vtiꝗ præcedẽs demõſtratio,vel interrogatio,vel ſalutatio vim contextæ orationis obtineat.

Multi etiã dubitauerunt vtrũ quadriga.ſcopa ſolœciſmus,an barbariſmus eſſet,cum ſcilicet id genus dictionis barbariſmũ eſſe,vel ipſius vitij diffinitione poſſit agnoſci facile.

Solœciſm⁹ fit duobus modis,aut ꝑ partes orationis,aut ꝑ accidẽtia partiũ orõnis.Per partes orõnis fit,cũ alia ꝓ alia ponitur,vt Toruũꝗ repente clamat.pro torue.nomen pro aduerbio ponitur.Fit etiã in eadẽ parte orõnis hoc vitiũ,cum ipſa pro ſe non in ſuo loco,neꝗ,vt cõuenit,ponitur,vt Cui tãtum de te licuit.pro in te.

Per accidentia partiũ orationis fiunt tot modis ſolœciſmi,quot ſunt accidentia partium orõnis,ſed in his propter compendium,id eſt,breuitatem pauca monſtrabimus.

Per qualitates nominum fiunt ſolœciſmi,vt Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto Dardanus;proprium pro appellatiuo poſuit.

Iotaciſmus fit per.i.literã,quæ a grȩcis dicitur iota,per quam frequenter oratio fit hiulca.Quæ omnia,ſubaudi vitia ſonantia plus aut minus æquo.i.eo quod oportet.quod vitioſum eſt,nã,vt dixi ex Quintili.autoritate,ſonus literarũ neque debet eſſe oppreſſus neꝗ expreſſus,hoc eſt,neque nimiũ,neque parum ſonare.Sed quantum literȩ debeant ſonare,non eſt cuiuſque iudicium,ſed illius tantum,qui eſt eruditus nam)vt eſt in prouerbio)cæcus male iudicat de coloribus,& hoc eſt,quod Quintili.dixit. Neque enim cuiuſque auris eſt exigere literarũ ſonos,nõ magis hercle quã neruorũ.Nos cauẽda.ſenſus eſt , an huiuſmodi vitia ſint barbariſmi ſpecies,an ſub alio genere reponi debeant,nihil refert,neque in eo multum eſt diſputãdũ nobis ſatis ſit admonuiſſe lectores,vt fugiãt huiuſmodi vitia,ſed quid fugere , aut ſequi debeant,iam nõ eſt cuiuſque,ſed vt dixi,ei⁹ qui eſt eruditus.

DE ſolœciſmo.Solœciſmus dict⁹ eſt a ciuitate Ciliciæ ſoloe.orũ.quã ſolon.Salaminus condidit , cuius incolæ cũ eſſent ſemigreci & ſemibarbari, ſermonem græcũ corrũpere cœperũt,& inde a loco ſolœciſmus dici cœptus, quẽadmodũ barbariſmus a barbaris.Hoc vitiũ ab Aſinio Pollione ĩparilitas,ab alijs ſtribiligo apellatur.i.orõnis quȩdã de torſio.Solœciſmis igitur eſt vitium in contextu partiũ orationis.nam eo differt a barbariſmo: qui eſt vitium in vna tãtum dictione.Sed hoc vitium committitur quoties quis peccat cõtra regulas artis grãmaticæ,puta de cõueniẽtia nominatiui cum verbo,adiectiui cũ ſubſtantiuo.relatiui cum antecedẽte,prȩpoſitiõis cũ ſuo caſuali,verbi cũ caſu cũ quo debet cõſtrui,& eodẽ modo de reliquis.Inter ſolœciſmũ. Ex diffinitione barbariſmi & ſolœciſmi iam patuit hæc differẽtia.Diſcrepãtes.i.diſcõuenientes,vt ſi dicas vir bona legũt lectionis.Incõſequentes, vt ſi dicas,vir lectionem legit bonus.Nã licet partes orationis in ordine permutari poſſint,eſt tamẽ quædam incõpactibilis iũctura, ꝗ admiti nõ debet.Scriptis aut ꝓnũtiatis & hoc dictũ eſt,vnde barbariſmi ſpecies duplicatæ ſũt.ℭQuãquã multi.Quæſtionẽ quãdam ſoluit,an in vna tantũ particula orationis poſſit ſolœciſmus fieri,Reſpõdetꝗ poſſe fieri,ſi particula illa habeat implicitam vim cõtextȩ orionis . Et ponit exẽpla , vt ſi quis ꝗreret a te,quis fecit hoc? & reſpõdeas vno verbo hic,oro eſſet perfecta,ſub intelligitur nãꝗ vir fecit.quare ſi reſponderet hæc,barbariſmus nõ erit,ſed ſolœciſmus,ac ſi explicite diceret,hȩc vir fecit hoc,aut hic fœmina fecit hoc.Reſpõdeamus Romæ , pro Romã.Aut vnũ.Hoc ſolœciſmi vitio ſermo Hiſpanus frequẽs eſt,qđ nulla ratione defendi poteſt,ſed ſolo vſu,qa docti ſimul & indocti ita loquũtur,& loquẽdũ eſſe vt plures, ſctiẽdũ vt pauci Ariſt. autor eſt . ℭ Multi etiam.Quadrigȩ.arũ.&ſcopæ.arũ.in numero tãtũ plurali poſſe declinari Cæſar in libris đ analogia.Aulus Gell.Phocas.Diome.atꝗ alij teſtãtur.Igiť cũ Pliñ.lib.xxxiiij,dixit,quadriga regitur ab Alcibiade.erat dubiũ.ſed in vno verbo tãtũ ex diffinitione vtriuſꝗ vitij conſtat eſſe poti⁹ barbariſmum.ℭSolœciſmus fit duobus modis.Duo ſolœciſmi genera ponit,alterum quod fit per partes orationis,cum alia pars pro alia ponitur,vt nomen pro aduerbio,& econtrario aduerbiũ pronomine.aut cum eadem pro ſeipſa,ſed aliter accipitur.Alterum genus eſt,quod fit per accidẽtia partiũ orationis,cuius tot ſunt ſpecies,quot ſunt accidentia cuiuſque dictionis.Deinde ponit exẽpla vtriuſꝗ generis Et primo prioris membri.vt Ver.vi.æñ.Toruũꝗ repente clamat.toruũ nomẽ poſuit ꝓ torue aduerbio Sub hoc genere eſt alia ſolœciſmi ſpecies cũ eadã pro ſeipſa,ſed aliter poſita accipiť.vt apud Verg.vi.ęñ.Cui tm̃ de te licuit.pro in te.nã caſus eſt pro caſu.i.abltũs ꝓ actõ.nã quod præpoſitio de,pro in ponitur,ſupioris mẽbri exẽplũ eſt.ℭPer accidẽtia.Alteri⁹ geñis qđ fit ꝑ accidẽtia partiũ orõnis ponit exẽpla.Et primo đ qualitate,ꝗ in noĩe eſt illud per quod nomẽ propriũ diſtinguitur ab appellatiuo,vt Ver.iiij.ęñ Hauriat hũc oculis ignẽ crudelis ab alto Dardanus . Nã propriũ nomen eius,qui Troiã cõdidit, hoc eſt,filius Iouis pro dardanius poſuit,quod eſt appellatiuum,& omnibus Troianis competere poteſt.

¶ Per genera fiunt solœcismi, vt si dicas validæ silices, forte validæ & silices dixit alludens ad illud Vergil. in bucoli. Ah silice in nuda connixa reliquit, sicut quod sequitur eiusdem Verg. in eodem, Tū Phaetontiadas musco circūdat amarę corticis. nam silex & cortex fœminina sunt. & Plautus in captiuis. collus caret collaria pro collum caret collario, sed hoc vitium potius ad barbarismum pertinet, cum nō sit in contextu orationis, sed in vno tātū verbo, sed validæ silices & amarę corticis sub solœcismo. Per numeros fiunt solœcismi, vt si dicas illud ex Vergil. primo æneid. Pars in frustra secā. nā pars non iūgitur nisi vitiose cum verbo plurali, secāt, sed in carmine habet excusationē, in prosa oratione hoc vitiū excusabile nō est. ¶ Per comparationem fiunt solœcismi, quoniam Donatus, & Diomedes comparationē inter nominis accidētia numerant. Et ponūt exemplum alicuius poetæ, qui non extat, puta. Ennij aut Lucilij. Respōdit Iuno saturnia sancta dearū, pro sanctissima, hoc est, positiuū pro superlatiuo. ¶ Per casus fiunt solœcismi si ponatur casus pro casu. vt Vergil. pri. æneidos. Vrbem quā statuo vestra est. pro vrbs, hoc est, accusatiuus pro nominatiuo. ¶ Per modos verborū. per accidētia quoque verborum fiunt solœcismi, puta per modū, quod est vnum de berbi accidētibus. Et ponit exemplum ignoti cuiusdā poetæ. Ius paratis arma quā primūviri. pro ite parate arma. indicatiuum ꝓ imperatiuo. ¶ Per significationes verborum, quod etiā verbi accidēs est, fiunt solœcismi. Et ponit exemplū cuiusdā incogniti poetæ: expoliātur eos & corpora nuda relinquūt, hoc est, pro actiua significatione passiuā posuit. ¶ Per tempora fiunt solœcismi, cū tps, quod est vnū de accidentibus verbi, pro alio tempore ponitur. vt Vergilius tertio æn. Ceciditque superbum Ilium, & omnis humo fumat Neptunia Troia. fumat. i. presens posuit pro preterito fumauit. ¶ Per personas fiūt solœcismi, cum alia persona ꝓ alia accipitur, & ponit exēplū. vt Danai, qui parēt Atridis, quamprimū arma sumite, pro qui paretis. hoc est tertia persona pluralis pro secūda eiusdē numeri. ¶ Per aduerbia fiunt solœcismi, vt si dicas, eo intus, ꝓ intro, quia intus significat in loco. intro ad locū, sed alterū ꝓ altero ponitur hoc i loco. Italia venio nō dicimus, sed de Italia, & qd Vergilius in principio æn. dixit, Italiā fato profugus. Lauinaque venit littora. quia nomina vrbium ponūtur aduerbialiter sine præpositione. Nomina autem regionū & prouinciarū non ponuntur aduerbialiter, ideo iūgi debēt prepositionibus Ad Romam vado nō dicimus, sed Romam, quia ponitur aduerbialiter. Separatim addēda, id est, nō per compositionem, sed per appositionē, quod cū aduerbio non potest facere, sed cū dictiōe casus habēte. ¶ Per prepositiones fiūt solœcismi cū alia pro alia ponitur. vt Ver. sub lucē exportant calatis. pro ante lucē, immo circa lucē. Illud quoque eiusdē in pri. gñ. Syluis te Tyrrhene feras agitare putasti. ꝓ in syluis sub intellige. ¶ Per coniūctiōes quoque fiūt solœcismi cū altera ꝓ altera ponit. vt Ver. ij. æn. subiectisque vrere flāmis que. copulatiuā posuit ꝓ disiūctiua ve siue vel, & hic solœcismus fit ꝓ significatiōes coniūctiōis. ¶ Per ordinē coniūctionū (qd est vnū ex illis accidētibus) fit solœcismus, cū coniūctio ꝑpositiua ponitur ꝓ post positiua, aut ecōtrario. vt si dixeris, aūt fieri nō debet, ꝓ fieri aūt nō debet, aūt namque cōiūctio est Postpositiua. ¶ Fiūt ꝑterea. Pluribus alijs modis pōt fieri solœcismus quam superius est disputatū, cū omne vitiū circa orōnis structurā in solœcismū cadat, qd multipliciter pōt cōtingere. Sed notādū est, vt nō imitemur, sed vt fugiamus. ¶ Solœcismus ē in ꝓsa. Quēadmodū metaplasmū diximus esse mediū inter barbarismū & lexim. ita nūc diximus schema esse inter solœcismū & rectā loquutionem. Sed schema excusatur ratione carminis, solœcismus vitium est inexcusabile.

Per genera, vt Validæ silices, ꝓ validi, & Amaræ corticis. pro amari, & collus collaria caret.

Per numeros, vt Pars in frustra secant, pro secat.

Per casus, vt Vrbē quam statuo vestra est, pro vrbs quam statuo.

Per comparationem, vt Respondit Iuno Saturnia sancta dearum.

Per modos verborum. vt Itis paratis arma quā primum viri. Pro ite parate arma, indicatiuū pro imperatiuo.

Per significationes verborum. vt Expoliātur eos & corpora nuda relinquunt, pro expoliant.

Per tempora, vt Ceciditque superbū Iliū. & omnis humo fumat Neptunia Troia. ꝓ fumauit.

Per personas, vt Danai, qui parent Atridis, quā primum arma sumite, pro eo, qui paretis.

Per aduerbia, vt intus eo, pro intro, & Italia venio pro de Italia. & ad Romam vado, pro Romā. cum præpositio separatim nominibus addenda sit, non aduerbio.

Per præpositiones, cū alia pro alia ponitur. vt Sub lucē ibant, pro ante lucē. Aut necessitate subtrahitur, vt Syluis te Tyrrhene feras agitare putasti, pro in syluis.

Per cōiunctiones, vt Subiectisque vrere flammis que pro ve.

Per ordinem coniunctionum. vt Autem fieri nō debet, pro fieri autem non debet.

Fiunt præterea solœcismi pluribus modis. quos reprehendendo potius, quā imitādo possumus adnotare.

Solœcismus est in ꝓsa. in poemate Schema dicitur.

¶ Sequitur de decem Vitijs.

CVm Barbarismo & Solœcismo decem vitia nominātur, hoc modo. Acyrologia Cacemphaton. Pleonasmos. Perissologia. Macrologia. Tautologia Eclypsis. Tapinosis. Cacosynthetō. Amphibologia.

¶ De decem Vitijs.

CVm barbarismo. Decem vitia dicit esse communia Barbarismo & Solœcismo, quæ nominatim primo, deinde quæ illa sint, exponit singulatim.

¶ Acyrologia, quæ interpretatur improprietas, eſt cũ aliqua dictio impropriе ponitur, vt cum ſpes ſit de bono futuro opinato timor autẽ de malo futuro opinato, cũ Verg. iiij. æñ. lib. dixit, hunc ego ſi potui, tantum ſperare dolorem. acyrologiam commiſit, q̃ improprietas quãuis in vno verbo ſit, quia ſpero ponitur ꝓ timeo, tñ non liquet de vitio, niſi ex ſtructura vtriuſq; particulę, hoc eſt, ſperare & dolorẽ. ¶ Cacẽphaton, quod interpretatur mala ſiue turpis loquutio, fit duobus modis vel ex iũctura partiũ cõnis, cum videlicet ex fine precedentis dictionis, & principio ſequẽtis aliquis ſon⁹ durus aut turpis ſenſus ſequitur. Et ponit exemplũ de dura compoſitione ex Verg. j. æñ. Et numerũ cũ nauibus æquat. Nam rum & cũ dure coeũt. de ſecũdo Mart. nũc in adoptiuis per ſica cara ſumus. Aut cõmittitur cacẽphaton cum ipſi verbo ſubeſt aliqua turpitudo. vt apud Terẽtiũ in Andria. Arrige aures Pamphile. cum arrectio ꝓprie ſit mẽbri genitalis tentigo. Martia. Arrigis ad vetulas, faſtidis, Baſſe puellas ¶ Pleonaſmos interpretat᷑ plenitudo ſiue ſuperabũdãtia, & fit qñ ſupfluit aliquod verbum, ſine quo ſententia nihilominꝰ erat perfecta. vt Verg. j. æñ. Sic ore loquuta eſt ſupfluit nãque ore particula, quia ſine ore loqui non poſſumus. ¶ Periſſologia interp̃tatur ſermonis ſuperfluitas, nã periſſos eſt ſuperfluus. & eſt quoties verba ſuperflua addũtur, ſiue cum eãdẽ rem varijs modis diximus. vt ibant qua poterant, quod vero additur, qua poterant nõ ibãt, otioſe adiectum eſt, quia in ſuperiori ſermõe intelligitur etiã ſi non dicatur. ¶ Macrologia interp̃tatur lõgus ſermo, ſiue longitudo ſermonis, nã macros eſt longus. & eſt qñ breuis ſent tia multis verbis contexitur. Et ponit exẽplũ ex Liuio lib. viij. ab vrbe. legati nõ impetrata pace retro vnde venerũt reuerſi ſunt. ſatis enim fuiſſet dicere, legati non impetrata pace redierũt. ¶ Tautologia interpretat᷑ idẽtitas ſermonis, a tautos quod eſt idẽ. & eſt qñ repetitur eadẽ res ꝑ diuerſa verba. vt ſi dicas ego metipſe feci. met & ipſe otioſe adiecta ſunt, ſaltẽ alterũ illorum. ¶ Eclypſis interpretatur defectus, ab eclipto, qđ eſt deficio. & eſt qñ particula neceſſaria in oratiõe đficit verbũ maxime, ſine quo oratio imperfecta eſt. Et ponit exẽplũ ex Verg. j. æñ. Cũ Iuno ęternũ ſeruat ſub pectore vulnus, hęc ſecum, ſubaudi loquuta eſt. ¶ Tapinoſis interpretat᷑ humiliatio. nã tapinos eſt humilis, & eſt qñ rẽ magnã verbo humili & minus ſignificãti exprimimus. Et ponit exẽplũ ex Vergi. ij. ęñ. Vterumq; armato milite complent. Nã milite ꝓ militibus minus dixit, & plus intellexit. & Duluchias rates, idem Vergi. dixit in buc. pro naues Vlyxis, cum ratis non ſit nauis, ſed lignorum ſtrues ad trajcienda flumina. Additq; tertiũ exẽplũ ex Hor. in. j. car. Pelidę ſtomachũ cedere neſcij. i. Achillis nepotis Pelei irã, q̃ neſciebat alicui cedere. ponẽdo igitur ſtomachũ ꝓ ira, partẽ ignobiliorẽ pro nobiliori poſuit ¶ Cacoſynthetõ interp̃tur male cõpoſitũ, & eſt qñ partes interſe male coordinãtur, quod plerũq; in carmine contingit. Et ponit exẽplũ ex Verg. ęñ. Verſaq; iuuẽcũ terga fatigamꝰ haſta, hoc eſt, nos agimus, i. inſtigamus terga iuuẽcũ, ꝓ iuuẽcorũ. haſta verſa. i. eadẽ haſta, qua ferro pugnamus verſa in ſtimulũ ¶ Amphibologia interp̃tatur ãbiguitas ſermõis, ſiue amphiblota ambiguitas ab ãphibolos: qđ eſt ambiguus. & eſt qñ ſub eiſdẽ verbis varij ſenſus poſſunt intelligi, qđ pluribus modis fieri põt, ponit aũt exẽpla quorũdã illorũ modorũ. & in primis actm̃ cũ quo modꝰ infinitiuꝰ cõſtruitur ante ſe & poſt ſe. Nã dubiũ eſt vter illorũ ſit poſitus in ꝑſona agẽti aut patiẽti. vt ſi quis dicat, audio ſecutorẽ retiariũ occidiſſe, ambiguũ eſt, vter illorũ alterũ occiderit. Fuit autẽ ludꝰ apud antiquos, in quo ſecutor qui idẽ mirmillo dicebat, cũ retiario cõfligebat, de cuiuſmodi ludo multa apđ Iuu. Mar. Trãqui, atq; alios autores dñr. Aut ꝑ verbũ. ſubaudi cõis ſignificatiõis fit ãphibologia. vt Cato criminatur, cũ actionẽ & paſſionẽ ſignificet, dubiũ eſt an Cato accuſet an accuſet᷑, quare ex adiũctis amphibologia eſt tollenda, hoc eſt, exprimẽdo quẽ, aut a quo crimanat᷑, & eodẽ modo de vador, aris. qđ eſt vades dare, aut vades accipere. Fit etiã ꝑ omonyma, hoc eſt, per equiuocationẽ alicuiꝰ verbi, cũ vnũ nomẽ plura ſignificat. nã ſi ſimpliciter ꝓferaa, ãphibologiã relinquit, cum lector aut auditor neſciat, in quã partem debeat accipere vocabullum illud. Et ponit exẽplũ de cane, qđ tum animal nobis familiare, tum ſtellã notam, tum piſcem maleficum ſignifat. Addit p̃terea pluribus alijs modis poſſe fieri amphibologiam.

¶ De Metaplaſmo.

Acyrologia eſt imꝓpria dictiõis poſitio, vt Hũc ego ſi potui tm̃ ſperare dolorem, pro timere.

Cacẽphatõ eſt obſcœna ꝓnũtiatio, vel in cõpoſita dictiõe, vel in vno verbo, vt Numerũ cum nauibus æquat. & Arrige aures Pamphile.

Pleonaſmos eſt adiectio ſuperuacua ad plenam ſignificationem. vt Sic ore loquuta eſt.

Periſſologia eſt adiectio verborum ſuperuacua ſine vlla vi rerum, vt Ibant qua poterant, qua non poterãt non ibant.

Macrologia eſt lõga ſentẽtia res nõ neceſſarias cõprehendẽs, vt Legati nõ impetrata pace retro (vnde venerunt) reuerſi ſunt.

Tautologia eſt eiuſdẽ dictionis repetitio vitioſa, vt Egomet ipſe venio.

Eclypſis ẽ defectꝰ q̃dã neceſſarię dictiõis, quã đſiderat p̃ciſa ſentẽtia, vt Hęc ſecũ, de ẽ loq̃batur

Tapinoſis eſt humilitas magnæ rei, nõ id agẽte ſentẽtia qđ demõſtrat, vt Penituſq; cauernas ingẽtes, verũq; armato milite cõplẽt. i. multę legiones armatorũ militũ impleuerũt multas cauernas. Et Dulichias vexaſſe rates. & Pelidę ſtomachum cedere neſcij.

Cacoſynthetõ eſt vitioſa dictionũ compoſitio, vt Verſaque iuuencum terga fatigamus haſta.

Amphibologia eſt ãbiguitas dictionis, q̃ fit per actm̃, vt ſi quis dicat, Audio ſecutorẽ retiarũ occidiſſe. Aut ꝑ verbũ, vt Criminat᷑ Cato, vadat᷑ luliꝰ nec addat᷑ quẽ, vel a quo. Aut ꝑ participiũ, vt Video ſtatuã aureã haſtã tenẽre. Fit etiã ꝑ omonyma. vt ſi quis dicat aciẽ, neq; addat oculorũ, aut exercitus. aut ferri Fit etiã pluribus modis, quos recenſere omnes, ne nimis longum eſſet non oportet.

¶ De Metaplaſmo.

Metaplasmus interpretatur transformatio, & est quando id quod ꝓprie dicitur, trāsformatur in aliam speciem, quod non potest fieri nisi per vitium, quod quia excusabile est per aliquā rationē dicitur metaplasmus, quem diximus esse medium inter barbarismū & lexim. Ratio autē quæ potest excusare hoc vitium, est aut metri necessitas, aut ornatus, quod aliquid elegātius dicitur ꝑ figuratum quam per proprium, aut necessitas cum non habemus proprium, vtimur mutuo aut accōmodato.

Metaplasmus est trāsformatio quedam recti soliti que sermonis in alterā speciē metri ornatus, necessitatis ve causa. Huius sunt species quindecī Prosthesis. Epēthisis. Paragoge. Apheræsis Syncopa. Apocopa. Ectasis. Systole, Dieresis. Synæresis. Episynalœpha. Synalœpha. Ecthlypsis. Antithesis. Metathesis.

Prosthesis est appositio quedam ad principium dictionis, lr̄æ vel syllabæ, vt gnate pro nate. retulit pro tulit.

Epēthesis est interpositio q̄dam ad mediā dictionē literæ vel syllabæ, vt relliquias ꝑ reliquias. induperator pro inperator. Hanc autē alij epēthesim alij parenthesim vocant.

Paragoge est appositio q̄dam ad finē dictionis literę vel syllabæ, vt magis pro magne. & potestur pro potest. Hanc alij paralepsim, alij plepsim. i. presumptionem vocant.

Aphæresis est ablatio de principio dictionis lr̄æ vel syllabæ, contraria ꝓthesi. vt mitte ꝑ dimitte, temno pro contemno.

Syncopa est ablatio de media dictione literę vel syllabę contraria epenthesi, vt audacter ꝑ audaciter. & commorit pro commouerit.

Apocopa est ablatio de fine dictionis lr̄ę vel syllabæ cōtraria paragogæ, vt Achilli ꝑ Achillis. possis ꝑ possitis. potes ꝑ potestis. mutu ꝑ mutuo.

Ectasis est extēsio syllabę cōtra naturā verbi vt Italiam fato profugus. cum Italia prima sylla ba correpta dicere debeamus.

Systole ē correptio syllabę cōtra naturā ꝑ bifacta cōtraria ectasi, vt Aquosus oriō, ꝑ oriō ꝓducte.

Dieresis est diuisio vnius syllabæ in duas. vt olli respōdit rex Albai lōgai, ꝑ albæ lōgæ. Et aulai in medio libabant pocula Bacchi, pro aulę. Et diues pictai vestis & auri. pro pictæ.

Synæresis est conglutinatio duarum vocaliū in vnā. contraria diæresi. vt phaetō pro phaeton. & æripedem pro Aeripedem.

Episynalœpha, q̄ & synæresis, est duarū syllabarum in vnā facta cōglutinatio. vt Ecce autē telis Panthus elapsus achiuum, pro panthoos.

ponit autem metaplasmi quindecim species de quibus singulatim differit. ¶ Prosthesis interpretatur appositio, & est cum in principio dictionis apponitur litera vel syllaba. Et de litera ponit exemplum ex Vergil. primo æneid. Gnate, meę vires, meā magna potētia sol⁹. pro eo quod esse debuit nate. de nascor nasceris natus. De additione syllabę nō ponit exemplum, sed possunt exempla ex præpositionibus cū in compositione nihil significant. vt adsimilis, adnoto. ¶ Epenthesis interpretatur interpositio ab Epen, quod est inter & thesis, & est quādo in medio dictionis interponitur litera. vt redeo a re & eo, interiecta. d. Aut syllaba. vt Iuu. Grai⁹ & Barbarus induperator, hanc alij parēthesim vocant, quæ æquæ interpositio interpretatur. ¶ Paragoge interpretat̄ adductio, a parago quod est adduco, & est quādo in fine dictionis additur litera, vel syllaba. vt magis pro mage. Nā mage debet esse ab eo q̄d magne. Et quod Verg. viij. æn̄. Liquidoue potestur, electio. & dominarier ꝑ dominari. ¶ Aphæresis interpretat̄ ablatio, ab aphęreome, q̄d est auferri. & est quando a principio dictionis auferē litera vel syllaba, vt qui dixit, Mitte arcana dei. Et quod Ver. æn̄. Qui tela typho a temnis pro cōtemnis. ¶ Syncopa interpretatur concisio, a sin con & copto scindo, & est quando ex medio dictionis interdicitur litera vel syllaba. vt audacter ꝑ audaciter. i. litera dispuncta. & illud Horat. in. ij. ser. At illū, qui me commorit melius non tangere clamo, pro cōmouerit. ¶ Apocopa interpretatur abscisio ab apode, & copto scindo, & est quando ex fine dictionis abscinditur litera vel syllaba. vt Ver. j. æn̄. Relliquias Danaum atq; immitis Achilli. pro Achillis. & si quis dicat possis pro possitis. & potes pro potestis. & mutu pro mutuo. Et sunt forte exempla sumpta ex antiquis autorib⁹. Ectasis interpretatur productio, ab ectino quod est produco, & est qnando syllaba breuis ponitur pro longa siue producta. & ponit exēplū ex principio æn̄. Vergilianæ. Italiā fato profug⁹ lauinaq; venit littora. nā ĩ primogeneo breuiatur. Idē in. vij. Italus paterq; Sabinus. & in possessiuo gētili semꝑ breuiat eandē, nisi necessitas vrgeat. vt in. viij. Italos in prælia Cæsar. ¶ Systole interpretatur contractio, a systelo quod est cuntraho, & est quando syllaba longa ponitur pro breui. vt apud Vergilium primo æn̄. Cum subito assurgens fluctu nimbosus orion. Idem in. iiij. Dum pelago deseuit hyems & aquosus oriō. nā o longa est. & a gręcis ꝑ o mega vtrobiq; scribit̄. ¶ Dieresis interpretat̄ diuisio, a diereo, q̄d est diuido, & est quādo ex vna syllaba diphthongo conglutinata duæ fiunt. vt Verg. iij. æn̄. Aulai in medio libabāt pocula bacchi. aulai fecit ab eo q̄d est aulæ. Idē in. ix. diues pictai vestis & auri ꝑ pictæ. & posuit aliud exēplū ex poeta quodā antiquo. olli respōdit rex Albai longai pro albæ lōgæ. ¶ Synæresis est interꝑtata cōtractio, & est cōglutinatio duarū syllabarū in vnā. vt phaetō q̄d' trisyllabicū est. P. Varro. ꝓtulit dissyllabū. vt autor est Quinti. qui citat illi⁹ versiculū. Cū teflagranti delectū fulmine phetō. sic quoq; dicim⁹ di ꝓdei. & dis ꝓdeis. & ij ijs, ei & eis. Ver. quoq; vj. æn̄. Fixerit ęripedē ceruam licet aut erimanthi, pro aeripedem, id est, velocem, quasi ventum. ¶ Episynalœppha species est synęresis, immo synęresis, vt patet exēplo, quod ponit ex secundo. æn̄. Ecce autē telis pāth⁹ elapsus achiuum, nam abeo quod est panthoos fit panthus, hoc est duabus syllabis in vnam contractis.

¶Synalœpha interpretatur coniũctio,& est cũ dictio finitur in vocali,sequiturq; dictio æquè incipiens a vocali,quia tunc interimitur vocalis illa prior. Et ponit exemplũ ex principio libri.ix.æñ. Atq; ea diuersa penitur dum parte geruntur,legendumque est atque a diuersa. hæc a quibusdam synæresis dicitur quia videlicet ex duabus syllabis vna coalescit. Ecthlipsis interpretatur elisio ab ecthlibo quod est elido elidis,& est quando ex duro & aspero concursu consonantis cum vocali, consonans exterenda est, Et ponit exemplum ex Verg in princio ęñ. Littora multum ille & terris iactatus & alto.pro mult il-le & ter-ris ia-ctatus &-alto. hoc est,extrita.m.litera, ne fiat metacismus ille,de quo supra diximus. ¶Antithesis interpretatur pro alio positio,ab anti.i.pro,& thesis,& est qñ alia litera pro alia ponitur,vt apud.Verg.i.æñ.Olli subridẽs hominũ sator atq; deorũ.pro illi,hoc est.o.pro.i. Metathesis interpretatur transpositio. & est quãdo literarũ ordo inuertitur. vt apud Verg.lib.xj.æñ.At non Euãdre pudẽdis. pro euãder,quã quã(vt supra diximꝰ)euãdre põt esse ab eo quod est Euãdrus.vt apud Verg. Tunc rex Euandrus Romanæ conditor arcis.quinimmo omnia nomina græca terminata in bros aut cros,aut dros,aut gros,aut ꝑs, aut tros. possũt habere duplices recti terminationes vt thymbros thymber vel thymbrus. teucros teucer vel teucrus,Alexãdros alexãder vel alexãdrus.meleagros meleager,vel meleagrus capros caper vel caprus.Itaq; cum Ver.dixit.x.æñ. At tibi thymbre caput Euãdrius abstulit ensis. vetũs ille potuit esse ab eo,quod est tymbrus.

De schematis. Diximus metaplasmũ esse mediũ interleximus & barbarismũ:schema vero inter phrasim & solœcismũ. Itaq; restat dicendum de schemate,hoc est,de figuris.hoc est de vitijs,quæ cõmitti cõsueuerunt in contextu partiũ orationis,& sunt excusabilia ratione aliqua Sed ea vitia,aut in verbis, aut in sentẽtia cõtingũt. itaq; duo genera schematon,hoc est, figurarum esse dicit,quia aut sunt lexeos,id est,dictionis,aut dianœas.i.sententiæ,nam lexis lexeos est dictio,dianœa dianœas,sentẽtia,sed excusat se de tractatu figurarũ,quæ ad sentẽtiam pertinent,quoniã illæ oratorũ sũt magis proprię. Figuras itaq; dictionis, quę ad grãmaticum pertinẽt,dicit esse complures: sed ex illis frequẽtiores elegit,de quibus singulatim disserit dicẽs.&c. ¶Prolepsis interpretatur presumptio,a pro ante & lepsis captio. Et ẽ quãdo aliquid in genere presumitur,quod ꝑ partes postea explicatur. Et ponit exẽplũ ex Verg. lib.xij.æñ. Interea reges ingenti mole. Latinus procedunt castris, deinde Turnus,deinde Aeneas. Zeugma interpretatur cõiũctio, & est quãdo vnũ verbũ diuersis suppositis accõmodatur.vt Vergil. lib.iij.æñ.Troiugena interpres diuũ,qui numina phœbi,subaudi ex inferioribus sentis, qui tripodas etiã sentis,clarij lauros,iterũ accipe sentis.& qui sydera sentis. ¶Hypozeuxis interꝑtatur subiunctio.& est quando econtrario zeumati vnum suppositum accõmodatur diuersis verbis,vt Vergil.lib.viij.ęñ Regem adijt,regi memorat nomenque,genusque.vtrobique namque intelligitur æneas. Hypozeuxis autem dicitur ab hypo,sub,& zeuxis iunctio. quasi species quædã zeugmatis. ¶Syllepsis interpretatur conceptio,siue comprehensio.a syn quod est con,& lepsis captio.& fit cum per vnũ verbũ supposita diuersorum numerorum colligimus.Et ponit exempũ ex Verg.in primo æñ.Hic illius arma, hic currus fuit.nam in priori cæso arma,fuerũt debet sub intelligi.Sed dicit Donatus hanc figuram latissime patere,& ad multa se extendere,fieriq; non solum per partes orationis.sed per accidentia partiũ orationis.immo sylepsis propesemper fit per accidentia partium orationis,vt quod genus masculinũ cõcipiat fœmininũ,vt Apollo & musa sunt docti,ego & tu sumus boni.aliqñ quod fœmininũ, concipiat neutrũ.vt Luca.hinc leges & plæbiscita coactæ,aliqñ quod neutrum concipiat masculinum & fœmininũ,vt virga tua,& baculus tuus ipsa me consolata sunt.Aliquando ratione affinitatis quod fœmininũ cõcipiat masculinum. vt vidi virum & fœminam honestam.& per numeros fit plerumq; hæc cõceptio... vt alijs in locis copiosius disputatur, hoc est,vbi de figuris constructionis agitur.

Synalœpha est per interẽptionẽ cõcurrẽtiũ inter se vocaliũ lubrica quædã leniſq; collisio,vt Atque ea diuersa penitꝰ dũ parte gerũtur.Hæc a quibusdã synæresis vel collisio nuncupatur.

Ecthlipsis est consonãtiũ cũ vocalibus aspere cõcurrentibꝰ difficilis ac dura collisio,vt Litora multum ille & terris iactatus & alto.

Antithesis est literæ,p lr̃a positio vt Olli subridẽs pro illi.Metathesis.est trãsformatio literarũ.

¶De Schematis.

Schemata lexeos,& dianœas sunt qdã figuræ verborum & sententiarum.Sed schemata dianœas ad oratores pertinẽt,ad grãmaticos vero lexeos.Quę cũ multa sint,ex omnibus fere necessaria sunt,quæ sequuntur scilicet. Prolepsis, Zeugma. Hypozeusis. Syllepsis. Anadiplosis. Anaphora. Epanalepsis. Epizeusis. Paronomasia. Schesissonomatõ. Paromœõ. Homœoteleutõ Homœoptotõ. Polyptotõ. Hirmos. Polysynthetõ. Dialitõ. Antithetõ. hyppallage. climax.

Prolepsis est præsumptio rerũ ordine sequutarũ, vt Interea reges ingẽti mole Latinus Procedũt castris Turnꝰ. deinde Aeneas.

Zeugma est vnius verbi cõclusio diuersis clausulis apte cõiuncta.vt Troiugena interpres diuũ qui numina Phœbi. Qui tripodas, clarij lauros,qui sydera sentis.

Hypozeuxis ẽ figura supiori cõtraria,vbi diuersa verba singulis clausulis redduũtur,vt Regẽ adijt,regi memorat nomenq; genusq;.

Syllepsis est diuersarũ clausularũ per vnum verbũ cõglutinata cõceptio.vt Hic illiꝰ arma,hic currus fuit.Hoc schema late patet,& fieri solet non solũ ꝑ partes orationis,sed ꝑ accidẽtia partium orationis Item syllepsis est in dissimilibꝰ clausulis, quando dictio singularis verbo plurali adiũgitur,vt Sunt nobis mitia poma, castaneæ molles,& pressi copia lactis.

¶ Anadiplosis est interpretata reduplicatio, ab ana præpositione, quod est re, & diplosis plicatio, & fit quoties sequens versus incipit a verbo, in quo desinit præcedens. Et ponit exemplum ex Vergilio libro decimo æneid'. vrbs Hetrusca solo sequitur pulcherimus astur, Astur equo fidens. ¶ Anaphora est interpretata relatio siue repetitio, ab ana re, & phoreo fero, & fit quoties plures versus ab eadē dictione incipiūt. Et ponit exemplum ex Vergilio primo æneid'. Gnate, meæ vires. &c. ¶ Epanalepsis interpretatur repetitio, ab epi & ana & lepsis, & est verbū epanalambano repeto. & fit hæc figura quoties in eodē verbo incipit & finitur versus. vt Vergil'. in calce primi libri æn. Multa super Priamo rogitās super Hectore multa. Aliud quoque exemplum ponit ex secundo georgico. Antea etiam sceptrū. &c. ¶ Epizeusis interpretatur iniunctio, & fit quādo verbum iteratur nō interueniente alia parte orationis, & accipit exemplū ex Ver. ix. æn. Meme adsum, qui feci, in me cōuertite ferrū o rutuli. & hæc figura frequēs est in sermone familiari, & in sacris literis. ¶ Paronomasia interpretatur denominatio, a para de & onoma nomen, & est quando nomen de nomine aliud significanti deducitur non p etymologiam, sed per literarum similitudinē. Et ponit exemplum ex Terētio in Andria. nam inceptio (inquit) est amētium, haud amantium. ¶ Schesis onomaton interpretatur habitudo nominum, nam schesis est habitudo & onoma nomen, & est cum singulis sua epitheta sunt adiūcta. Et ponit exemplū ex poeta. Marsa manus, peligna cohors, festiua virum. pro virorum. vis. Sunt autē marsi & peligni populi Italiæ notissimi. ¶ Paromœō interpretatur ad simile, & fit cum plures dictiones ab eadem litera incipiūt. Et ponit exemplum ex Ennio poeta, quemadmodum refert Priscia. li. xij. cum disputat de pronomine. Otite tute tibi. &c. ¶ Homœoteleuton interpretatur similiter desinens, nā homœos est similis vel similiter, & teleutao finio, & est quando plures dictiones similiter terminantur, dummodo id nō fiat per casus. Et ponit exemplū ex aliquo poeta, aut autore antiquo, eos deduci. quā relinqui, quæ omnia verba sunt similiter desinētia. ¶ Homœoptoton interpretatur similiter cadēs, ab homœos, quod est similis, & ptosis cas⁹, & est quādo plures dictiones per casuum declinationem similiter desinunt. vt mœrentes, flentes. &c. ¶ Polyptoton interpretatur multitudo casuum, a poly multū, & ptosis casus, & est quādo diuersi casus sibi inuicem respōdent, & ponit exemplum ex Vergil'. iiij. æn. littora littoribus cōtraria. ¶ Hyrmos interpretatur tractus, & est quando oratio p longam verborum seriē trahitur, extenditurq;. & ponit exemplum ex Vergilij sexto æn. principio cœlum. &c. vsq; ad locū illius spiritus intus alit. ¶ Polysyntheton intepretatur multitudo casuū, compositū a poly multum & syntheton compositum, & est quando multæ dictiones per coniunctiones iūgūtur. Et ponit exēplū ex Vergilij secundo æn. Athamasq; thoasq;. &c. ¶ Dialytō interpretatur dissolutū, a dialyo, qđ est dissoluo, & est qn̄ sine coniūctionib⁹ plures dictiones eiusdē generi proferūtur, & est figura superiori cōtraria. Et ponit exēplum ex Vergilij quarto æneid'. Ite, ferte citi flammas. nā plura verba iunguntur non interuenientibus coiūctionibus. A Cicerone dicitur articulus color. Dicitur quoque hæc figura a syntheton, quod interpretatur incompositum, ab a particula priuatiua, & theton positum, quia (vt diximus) plura verba iunguntur sine coniunctione. ¶ Antitheton interpretatur contrapositum, ab anti contra, & theton positum, & fit cum contraria contrarijs opponuntur. Et ponit exemplum ex Ouidio primo metamor. Frigida pugnabant calidis. &c. de hac figura dixit Persius. Crimina rasis librat in antithetis.

Anadiplosis est gemīatio dictionis, q̄ ex vltimo loco p̄cedētis vers⁹, & prīcipio seq̄ntis iterat'. vt Sequit' pulcherrimus astur, Astur equo fidens

Anaphora est relatio eiusdē verbi per principia plurimorū versuum, vt Gnate, meæ vires, mea magna potentia sol⁹. Gnate patris summi, qui tela Typhoena temnis.

Epanalepsis est verbi in principio vers⁹ positi & in eiusdē fine repetio. vt Multa super Priamo rogitās, sup Hectore multa. Et alibi. Ante etiā sceptrū Dictæi regis & ante impia quam cæsis.

Epizeusis est eiusdem verbi in eodem versu sine aliqua dilatiōe geminatio. vt Meme adsū, qui feci, in me conuertite ferrum.

Paronomasia est veluti quedā denominatio, vel quoties aliud nomē efficitur de alio, vt Nā inceptio est amentium, haud amantium.

Schesis onematon est multitudo nominū coniunctorum eodem habitu copulādi, vt Marsa manus. Peligna cohors, festiua virum vis.

Paromœō ē quādo ab eisdē literis diuersa nomina sumūt', vt Otite tute tibi tu tāta tyrāne tulisti

Homœoteleutō est cū simili modo dictiones plurimæ finiuntur, vt Eos deduci, quā relinqui, deuehi, quam deferri malui.

Homœoptoton est cū in cōsimiles casus exeunt diuersa verba, vt Mœrentes, flētes, lachrymātes, comitantes.

Polyptoton est multitudo casuū varietate distincta, vt Littora littorib⁹ cōtraria fluctib⁹ vndas. Imprecor arma armis pugnent, ipsiq; nepotes

Hymos est series orationis cōtinuæ tenorē suū vsq; ad vltimum seruās, vt Principio cœlū, terras, camposq; liquentes. Lucētēq; globum lunæ titaniaq; astra.

Polysyntheton est dictio multis connexa coniunctionib⁹, vt Athamasq; thoasq; pelidesq; neoptolemus, primusq; Machaon

Dialyton siue asyntheton est figura superiori cōtraria, carens coniunctionibus, vt Itæ ferte citi flammas, date tela, impellite remos.

Anthiteton est contra positum, & fit quādo cōtraria cōtrarijs opponūtur, vt Frigida pugnabāt calidis & humentia siccis mollia cū duris, sine pondere habentia pondus.

¶Hypallage interpretatur submutatio. ab hypo sub & allage mutatio, & est cum verba per cõtrarium intelliguntur. Vergilius quarto æneidos. Regina e speculis cum primum albescere lucẽ vidit, id est, res omnes per lucem albescere, quoniam lux colorem non habet, sed per eã oia colorantur. ¶Climax interpretatur gradatio, & est quando verba repetita progrediuntur. Et ponit exemplum ex Vergilio in bucolicis. Torua leæna lupũ sequitur, lupus ipse capellam, florentem cytisum sequitur lasciua capella.

¶De Tropis.

Metaplasin⁹ (vt dixim⁹) excusat vitiũ in vna dictione. Schema in cõtextu partium orationis. Tropus vero nullum excusat vitium, quinpotius contra, virtus quædam est, vnde a Quintiliano definitur. Tropus est verbi vel sermonis a ꝓpria significatione, in aliam cum virtute mutatio. Nam quod Donatus dicit causa necessitatis illud est, quando non habemus vocabulum propriũ, quo rem, de qua loquimur, efferamus. Ornatus vero, cum verbum translatũ significantius dicit rẽ, quam propriũ. Et subdit species tropi. quas singulatim ꝓsequitur. ¶Metaphora interpretatur translatio a meta trãs & phoreo fero. Cuius subdiuidit rursus quatuor species secundum quatuor modos, quibus contingit fieri translatio. Quorũ primus est, quoties fit translatio a verbo significanti animal, ad verbum quoque animal significans. vt tiphyn aurigam celeres fecere carinæ. Aurigam ponit pro gubernatore cum auriga sit homo, qui regit curr⁹, hoc est bigas, aut quadrigas gubernator vero proprie sit, qui naues regit moderaturque, sed vterque homo est, ergo translatio ab animali ad animal, sed cuius autoris sit hic versus nõ liquet mihi. Ab inanimali ad inanimale fit translatio. vt si rates (quod significat lignorum struem) ponatur pro naui. vtrũꝗ namque inanimatum est. Et ponit exemplum ex quinto ęneidos. Vt pelag⁹ tenuere rates, nec amplius vllæ. ¶Ab inanimali ad animale, vt cum Atlas sit mauritaniæ mons, dat illi Vergilius caput, humeros, mentũ, quæ sunt animaliũ mẽbra. vers⁹ sunt illius ex quarto æneidos. ¶Ab animal ad inanimale. vt Vergilius vndecimo ęneidos. Si tantum in pectore robur concipis. Nam robur arbor est anima carens. Scire autem debemus, ꝙ metaphoræ quædã sunt reciꝓcæ. vt quod ęquor ponatur pro campo, & campus pro æquore: aut altum pro profundo, & profundum pro alto, & pubertas pro flore, & flos pro pubertate. Alię sunt metaphoræ partis vni⁹, id est, non reciprocę, sed alterius tantum partis cuiusmodi sunt superiores. ¶Catachresis interpretatur cõtra vsum, & est quoties ponitur verbum pro eo quod proprie nõ significat, vt ecce parricida proprie significat parentum interfectorem. quod si quis dixerit fratricidam parricidã improprie dixit. Præterea piscina dicitur stagnum, piscium receptaculum. quod si quis posuerit pro loco vbi non sunt pisces catachresticos dixit. Deinde dicit huiusmodi improprietates venire in vsum propter necessitatem, quoniam nõ habemus propria vocabula, quibus rem illam significemus. ¶Metalepsis interpretatur transumptio, a meta quod est trans, & lepsis acceptio, & est cum aliqua dictio aliud a sua propria significatione designat ex iis, quæ præcesserunt, & quę sequuntur. Et

Hypalage est verborum per contrarium intellectus, vt Regina e speculis vt primum albescere lucem vidit.

Climax est subscripta gradatio, vt Torua leæna lupum sequitur, lupus ipse capellam.

¶De tropis.

Tropus est dictio translata a propria significatione ad impropriam ornatus, necessitatis ve causa, sunt autem quæ sequũtur. Metaphora. Catachresis. Metalepsis. Metonymia. Antonomasia. Epytheton. Synecdoche. Onomatopœia. Periphrasis, Hipperbaton, tropus in suas species diuisus. Hiperbole. Allegoria tropus in suas species diuisus. Homeœsis in suas species diuisus.

Metaphora est rerum verborũꝗ translatio. Hęc fit q̃tuor modis. Ab animali ad animale. Ab inanimali ad inanimale. Ab inanimali ad animale. Ab animali ad inanimale.

Ab animali ad animale. vt Tiphyn aurigã celeres fecere carinę. Nã auriga, & gubernator nauis animam habent.

Ab inanimali ad inanimale, Vt pelag⁹ tenuere rates. Nam naues sicut & rates animam non habent.

Ab inanimali ad animale. vt Atlantis cinctum assidue cui nubibus atris, Piniferum caput & vento pulsatur & imbri. Nam mons animam non habet cui mẽbra hominis atribuuntur.

Ab animali ad inanimale. vt Si tantum in pectore robur concipis. Nam robur animam nõ habet, cum Turnus, cui hęc dicuntur, animam habebat. Scire autem debemus, alias metaphoras esse reciprocas, alias autem esse partis vnius.

Catachresis est vsurpatio nominis alieni. vt parricidam dicimus, qui occidit fratrẽ, & piscinã, quę pisces nõ habet. Hęc enim, vnde extrinsecus sumerẽt vocabulum suũ, non haberent

Metalepsis est dictio pergẽs gradatim ad id, qđ ostendit, vt Speluncis abdidit atris. Hoc metuens. Et post aliquot mea regna videns mirabor aristas.

ponit exemplum ex Vergilio primo æneidos. Sed pater omnipotens speluncis abdidit atris, &c. pro cauernis & receptaculis, siue domibus, ab atris enim speluncæ nigræ intelliguntur. & ex nigris tenebras habentes. & ex bucolicis. Post aliquot mea regna videns mirabor aristas. pro annos, neque enim ex coniectura aliud potest significare arista.

Metonymia est dictionis quædã veluti trãsnominatio. Huius autẽ multę sunt species, aut per id quod continet id quod continetur, vt nunc pateras libate Ioui, aut cõtra, vt crateras magnos statuunt, & vina coronant, aut pro inuẽtore, quod inuẽtũ est, vt sine Cerere & Libero friget Venus aut contra, vt vinumq; precamur. nãq; hic deus adest presens. Hęc exẽpli causa posita sũt addiscentibus, reliqua monstrabit lectio.

Antonomasia est significatio vice nominis posita q̃ fit trib⁹ modis. ab animo, vt magnanim⁹ ãchisiades, a corpore, vt ipse ardu⁹ polyphem⁹ extrinsec⁹, vt infœlix puer atq; impar cõgressus achilli.

Epithetõ est suppositio dictionis cum proprio nomine. Nã ãtonomasia vicẽ nominis sustinet. epitheton nũquã est sine proprio nomine. vt dira cęleno. dia camilla. Fit etiam tribus modis. ab animo: a corpore, extrinsecus. His duob⁹ tropis vel vituperamus, vel offendimus, vel laudamus.

Synecdoche est significatio plẽi intellectus capax cum plus minus ve pronuntiat. aut enim a parte totum ostendit. vt puppesq; tuæ. pubesq; tuorum. Aut contra partem a toto. vt ipsius ante oculos ingens a vertice pontus in puppim ferit & alibi fontemq; ignemq; ferebat Meminisse autem debemus quando fit a parte totum: faciendum esse ab insigniori parte.

Onomatopeia est nomẽ de sono factũ. vt clamorque virũ: clangorq; tubarum. Tinitus ęris Atq; leuem stipulam crepitantibus vrere flammis.

Periphrasis est circumloquutio quædam. quæ fit aut ornãdę rei causa. quæ pulchra est, aut vituperandæ quę turpis est. vt Et iam prima nouo spargebat lumine terras Tritoni croceum linquens aurora cubile. & Hoc faciunt nimio ne luxu obtusior vsus sit genitali aruo, & sulcos oblimet inertes

¶Metonimya interpretatur trãsnominatio, a meta trans, & onoma nomen. Et est quando vna dictio ꝓpter affinitatem, quam habet cum alia, ponitur pro ea, & quia hoc pluribus modis contingit, subiũgit illius plures species, quarum prima est, cum continens ponitur pro contẽtento. Ver. v. æñ. Nũc pateras libate ioui, neq; enim patera libatur, sed vinum quod in patera continetur. aut econtrario, cum cõtentũ ponitur pro continẽti. Ver. primo ænei. Crateras magno statuunt & vina coronant. neq; enim vina coronãtur, sed pateræ, in quibus vinum cõtinetur: Est præterea metonymia, cũ inuẽtor alicuius rei ponitur ꝓ illa re cuius fuit inuẽtor: vt apud Ter. in Eunucho, sine Cerere & libero friget Venus. quod videlicet ceres fuit inuentrix frumenti. bacchus vini, venus dea est amorũ & coitus. aut ediuerso, cũ rẽ ipsã pro inuẽtore ponimus, vt qui dixit, vinũq; pręcamur pro bacchũ, ideo subdit, nãq; id deus adest præsens. Est etiã metonymia. Cũ efficiens pro effectu ponitur, vt tenebras explorat inertes, & contristat frigore cælum cum præterea materia ponitur pro re, quæ fit ex illa materia. vt Ver. ij. æñ. Ferro accincta tenet. ¶Antonomasia interpretatur pro nomine, ab anti pro & onoma nomẽ. hoc est quod vice nominis ꝓprij ponitur. Et ponit tres illius species. Ab animo, vt magnanim⁹ anchisiades, pro Aeneas per excellẽtiã magnitudinis animo, quod est bonũ animi. A corpore, vt Ver. iij. æñ. Ipse arduus. scilicet polyphemus, qui alijs præstabat ciclopibus proceritate corporis, quod est bonũ naturæ. Extrinsecus vt infœlix puer, id est, infortunat⁹ pro Troilo ponit. & erat a bonis externis: qualia sunt bona fortunę. ¶Epithetõ interpretur appositio siue adiectio, q̊ nomine gręci appellãt nomen adiectiuũ. Latini vero epitheton vocant adiectiuũ, quod additũ nomini proprio, vt dicit Donatus, aut etiã nomini substãtiuo exprimit aliquid proprium & inseparabile. Et ponit ex Vergilio exemplũ ex tertio æneid. Dira celæne, harpyięq; colunt aliæ, & alibi dia camilla & dicit fieri tot modis, quod antonomasia, hoc est abonis animi, abonis fortũæ, abõis naturæ. Vnde oratores cõsueuerũt sumere locos laudãdi & a contrarijs vituperãdi & iudicãdi (vt Diom. inquit). ¶Synecdoche interpretatur cõprehensio. Cicero intellectionem vocat, & accipit hic synecdochẽ pro figura loquutionis. nam de figura constructionis alibi disputatum est. Sed cũ plus minus ve significant verba, quam intelligimus, fit aut accipiendo partem pro toto, aut pro parte totum. Et ponit Exemplũ, quo ponitur pars pro toto ex. j. æñ. Pubes tuorũ pro iuuentus cum etiam essent viri senes & pueri, non tãtum puberes. Ex eodem quoq; libro ponit exemplum, quo ponitur totũ pro parte. vt ingens a vertice põtus. Nam pontum posuit pro vnda ponti, & illud ex Verg. iiij. ænei. fonteq; ignẽq; ferebant, neq; enim ferebant fontem, sed partem aquæ fontanę. Sed cum in parte totum intelligimus, dicit debere intelligi in parte illa multum totius illius partis. ¶Onomatopeiæ interpretatur nominis fictio, nam componitur ex onoma, quod est nomen, & pico facio vel fingo, fit autem maxime cum ex sono vocis nomina fingimus. Et ponit exemplum ex Vergilij. vj. ęneidos. It cælo clamorq; virum clangorq; tubarum, nam clamare a sono vocis in homine & clangere a sono tubarum, facta sunt. Tinnitus quoque æris dicitur, quod ęrea vasa tinniant pulsata. crepitare quoque fictum est a sono vocis vt Vergilius. j. Georgicorum. atque leuem stipulam crepitantibus vrere flammis. ¶Periphrasis interpretatur circuitio siue circumloquutio a peri circum & phrasis loquutio, & fit quoties ornandæ rei causa vtimur exaggeratione de eadem re plura verba iuculeando. Et ponit exemplum ex libro. iiij. æneidos. Et iã prima nouo. &c. Pro eo quod satis erat dixisse, & iam aurora illustrabat terras. Et eodem modo causa vituperandæ alicuius rei vtimur circuitione, id est, longo verborum ambitu, sed non ponit exemplum huius speciei, sed alterius, hoc est, quando rem turpem abscœnamque circuitione significamus. vt Verg. iiij. geor. Hoc faciunt. &c. et est sensus, ꝙ equabus subducitur pastus cibusque, ne piguescãt, quo tempore ad mittere debent equos ad fœtus ꝓcreandos, qđ fit ne meatus excipiendi seminis obturẽtur ꝑpinguedine, vtitur que trãslatione sumpta ab agro, qui semine spargendus est, cuius sulci debent esse aperti & resoluti.

¶ Hyperbaton interpretatur transcensio ab hyperbeno, quod est trāscende, & fit quoties in longiori clausula verborum structura nō habet ordinem explicitum, qui possit facile sensum præ se ferre. Et ponit illius quinq; species, quas deinde prosequitur singulatim. ¶ Hysterologia interpretatur posterior sermo vel verbum, hysteronproteron interpretatur prius posterius, & est quoties oratio, quæ debuit postponi, præponitur, & ecōtrario, quæ præponi, postponitur. Et ponit exemplum ex primo æneid. & torrere. & cætera Prius enim fruges erant frangendæ saxo, id est, molendæ, & in farinā resoluendæ, & deinde torrendæ flāmis. i. furno inferendæ, vt coquerētur. ¶ Anastrophe interpretatur inuersio abana re, & strophe conuersio, & est quando dictio, quæ debuit præpōi, postponitur, & ediuerso, differq; ab hysterologia, quod illa in ordine præpostero duarum aut plurium orationum est, hæc vero in duobus aut tribus verbis. & ponit exemplum ex principio æneidos. Italiam cōtra pro contra Italiam. ¶ Paernthesis interpretatur interpositio. a para & en quod est inter & thesis positio. & est quoties in aliqua clausula interponitur aliqd extraneum vt. Ver. i. æn. Aeneas rapidū ad naues p̄mittit Achatē. & interposuit, neq; enim amor patrius passus est mentē cōsistere, id est, quiescere. ¶ Temesis interp̄tatur sectio siue incisio, a tēno qd̄ est incido, & fit quoties dictioni cōpositæ diuisæ in partes cōponentes interponūtur, aut vnum aut plura verba, vt illud, est Boreæ regio septem subiecta trioī pro eo, quod est subiecta septentrioni: antiqui nō modo dictiones cōpositas ad hoc officium diuidebant, sed etiam integras, vt qui dixit saxo cere comminuit brum. p cōminuit cerebrū: interiecta vna particula cōminuit, & quod sequitur, Massili portant iuuenes ad littora tanas, p eo quod est portant iuuenes ad littora Massilitanas subaudi prædas, interpositis plurib⁹ verbis, hoc est, portant iuuenes ad littora. ¶ Sinchesis interpretatur confusio. a sin con & chesis confusio atq; (vt dixit Donatus) est hyperbaton, hoc est, oratio ex omni parte confusa. Et ponit exemplum ex primo æneidos. Tris not⁹ abreptas. & c. nā (vt dicit) ordo est. Tris naues abreptas. & notandum est in ordine ab accusatiuo posse incipi, vt frustra grammatici nesc io, quas ordinis regulas tradiderint. ¶ Hyperbole interpretatur transcensus, ab hyper trans, & bole scansio, diciturque fieri augendi, aut minuendi causa. Augendi. vt Vergil. in Buc. Candidior cignis, hedera formosior alba. Minuendi. vt quod quispiam dixit, tardior testudine, quia testitudinis incessus tardus est. vnde Plautus in Aulularia, testudineum istum gradibo gradum. ¶ Allegoria interpretatur aliena loquutio ab elleos, qd̄ est varius, siue diuersus, & est quādo id qd̄ dicimus aliud est, quam quod volumus intelligi. vt Vergilius in calce secundi Gorgi. Etiam tempus equum fumātia soluere colla. per equum namque intelligimus ingeniū vt Iuuenalis, perquem magnus equos Aruncæ flexit alumnus, id est, exercuit ingenium per colla fumantia, ed est, præ sudore exhalantia laborem operis componendi finire. & subdit allegoriæ septem species, de quibus singulatim dicturus est. ¶ Ironia: interpretatur simulatio, vel dissimulatio, quoniā ironeuome est dissimulo siue cauillor cauillaris. & est quando id quod dicimus per contrarium volumus inteligi. & in hoc cum suo genere concordat, sed differt in eo, quod ironia est simulatio quædā cauillatoria. vt Iuno apud Vergilium quarto æneidos, ad Venerem, Egregiam vero laudem. & c. quasi dicat, non est magna laus, quod tu & filius tuus. qui estis duo magna numina, per dolos deceptis vnam feminam. Itaq; si quis grauitate quadā p̄nūtiauerit dicta ironice, verborū sensus in contrariū vertitur.

Hyperbaton est transcensio quędam verborū ordinem perturbans, cuius species sunt quinque Hysterologia siue hysteronproteron. Anastrophe. Synchesis. Parenthesis. Temesis.

Hysterología, siue hysteron proteron est sententiæ cum verbis ordo mutatus. vt & Cererē corruptam vndis, & torrere parant flammis, & frangere saxo:

Anastrophe est verborum tantum ordo præposterus. vt Italiam contra, pro contra Italiam.

Parenthesis est interposita formatio diuersæ sententiæ. vt Aeneas (neq; enim patrius consistere mentem passus amor) rapidum ad naues præmittit Achatem.

Temesis est vnius compositi vel simplicis sectio vna dictione vel pluribus interiectis, vt septē subiecta trioni, & saxo cere comminuit brum. Et Massili portant iuuenes ad littora tanas, p cerebrum, & massilitanas.

Synchesis est hyperbaton obscurū, & ex omni parte confusum. vt tris notus abreptas in saxa latentia torquet, saxa vocant Itali medijs quæ in fluctibus aras Est autem hic ordo. tris naues abreptas notus torquet in saxa, quæ saxa in medijs fluctibus latentia itali vocant aras.

Hyperbole est dictio fidem excedens augendi minuendi ve causa. Augēdi. vt niue candidior Minuendi. vt tardior testudine.

Allegoria est tropus quo aliud significatur. & aliud dicitur. vt Etiam tempus equum fumantia soluere colla. hoc est carmen finire. Huiusmodi species multę sunt, ex quib⁹ septem eminent. Ironia. Antiphrasis Aenigma. Charientismos. Paroemia Sarcasmos. Astysmos.

Ironia est tropus, qui per contrarium conatur ostedere, qd̄ dicit. vt Egregiam vero laudem. & spolia ampla refertis tuq; puerq; tu⁹. Hęc, vbi grauitas pronuntiantis adiuuerit, confiteri videbitur, quod negare intendit.

¶Antiphrasis interpretatur cōtraria loquito ab āti qđ est contra & phrasis loquutio,& est qñ in vno verbo subest contrariū eius.quod dicitur,cū ironia sit in pluribus verbis.vt bellus,qđ est diminutiuū a bonus bona bonum vnde dicitur bellum per concrarium quod non est bonum,& lucus,qui est sylua condensa,p contrarium dicitur a luceo luces,quia ex arborum opacitate minime lucet.¶Aenigma interpretatur obscuritas sermonis.ab ænittome,quod est obscure loqui.Et ponit exemplum illius,qui induxit niuem loquentem,mater me genuit &c.&illud Cleobuli Lindij,Est vnus genitor nati bona pignora bis sex:triginta cuius nati sed dispare forma. significat namq; annum habere duodecim menses,quorū quilibet habet dies triginta,totidemq; noctes. ¶Charientismos interpretari pōt gratiositas. a charis charientos,quod est gratiosum,& est qñ id,quod durū dictu esset,mitioribus verbis tēperamus, vt si sacrilegum, furem dicamus,& eum,qui sit strabo,pœtum.Et ponit exemplum vt si quis dicat, quæsiuit ne me quisquam? & respondeat quis huic interrogationi, bona fortuna,cum debuisset respondere,nemo te quæsiuit.¶Parœmia interpretatur prouerbiū,& est sententia longo vsu comprobata & experta ad id,quod volumus,efficiendum vsurpata.vt Terentius in phormione aduersus stimulum calces subaudi non iaceas.Idem quoque in Adelphis, lupus est in fabula quo significatur tacendum esse,quoniam is,de quo erat sermo,aduertat. ¶Sarcasmos interpretatur dirisio,non quæcūque sed ea,quæ a capitali odio ꝓficiscitur.Qualis est illa ex Euangelio. Vah qui destruis templum dei,& in triduo illud reædificas, deriuaturq; a sarx sarcos,quod interpretatur caro qđ qui ea vtitur,vitam petit illius,in quem inuehitur. Ver.xij.æñ.En agros. &c.Iacens igitur,id est,mortuus metire agros,& Hesperiam cadauere,scilicet,strato terram premendo. ¶Astysmos interpretatur vrbanitas, quoniam Astys est vrbs,dicitq; Donatus hunc tropum multipliciter patere,vt quicquid vrbāiter dicatur astysmo fiat.vt sunt illę facetiæ de quibus Iuuen. Et salibus vehemens inter pomaria natis.Vergili. in Buc.Qui bauium non odit,amet tua carmina Meui,cum vterq; sit pessimus vir.atque alter illorum malus poeta. sed quod sequitur magis spectat ad vrbanitatem,scilicet,quod iūgat vulpes more puerorum, qui plostello adiungunt mures.vt dicit Horatius.Et mulgeat hircos. vnde non magis possis expectare lac,quā ex gallo gallinaceo,vt inquit Plinius.¶Homœosis interpretatur similitudo,& est quoties minus notum comparatione & similitudine magis noti demonstramus.cuius tres subdit species,quas ordine prosequitur. ¶Icon interpretatur imago siue similitudo,& est quoties res eiusdem generis comparantur.vt Verg.i.æñ.Os humerosque deo similis,quoniam pulchritudo Aeneæ assimilatur pulchritudini alicuius dei,cum deus & homo(secundum Epicurum)maxime membrorum similitudine teneantur. ¶Parabola interpretatur comparatio,& est quoties res diuersorum generum inter se comparantur.vt Ve.lib.ij.æñ.Comparat Laocoonta tauro sacrificando,qui excussit ex ceruice ictum sacerdotis impacta securi in collum.Estq; sensus,quod talis erat Laocoontis mugitus & clamor.qualis taurus.&c.¶Paradigma paradigmatos interpretatur exemplum,quod solet acommodari dictis & factis ,idque vt dicit hortandi aut deterrendi causa.Hortandi,vt Ver.i.æñ.Antenor potuit medijs elapsus Achiuis.quasi dicat,anteor potuit ex medijs hostibus in Italiam venire,& Aeneas,qui Antenore potior atq; melior est,nō poterit?Dehortātis deterrentisq;.vt idem Vergilius septimo Aeneidos,At nō sic Phrygius.&c.& est sensus.quod Aneas sic venit in Italiam,vt raperet Lauiniam,quemadmodum Paris Lacedæmoniam,vt raperet Helenam.

Antiphrasis est vnius verbi ironia,vt bellū quod minime bellum est,& lucum.quod minime lucet.

Aenigma est obscura sententia per obscurā silitudinem rerum.vt mater me genuit eadem mox gignitur ex me,significat enim aquam in niuē conuerti,& ex eadem rursus effluere.

Charientismos est,quo dura dictu gratius proferuntur,vt interrogantibus nobis nū quis nos quesierit,responsum detur,bona fortuna, exinde intelligitur neminem nos quæsisse.

Parœmia est accommodatum rebus temporibusq; prouerbiū,vt aduersus stimulnm calces &lupus est in fabula.

Sarcasmos est plena odio atq; hostilis derisio,vt en agros,& quam bello Troiane petisti Hesperiam metire iacens.

Astysmos est tropus multiplex numerosæq; virtutis,Nam astysmos est quicquid rustica simplicitate caret,& faceta satis vrbanitate exponitur.vt qui Bauium non odit,amet tua carmina meui, atq; idem iungat vulpes,& mulgeat hircos.

Homœosis est minus notę rei per similitudinem eius,quæ magis nota est demonstratio.Huius autem tres sunt species.icon.parabola. paradigma.

Icon est personarū per se,vel eorum,quæ personis accidunt,comparatio, vt,os humerosq; deo similis.

Parabola est rerum genere dissimilium comparatio.vt qualis mugitus fugit cum sautius aram taurus.& incertam excussit ceruice bipennem

Paradigma est exempli hortantis,vel deterrentis enarratio,Hortantis,vt Antenor potuit medijs elapsus Achiuis Illyricos penetrare sinus. Deterrentis.vt At non sic Phrygius penetrat Lacedæmona pastor,Ledæamq; Helenā Troianas vexit ad vrbes?

LIBRI QVINTI FINIS

¶ DIFFERENTIAE EXCERptæ ex Lauretio Valla ab Antonio Nebrissensi.

¶ De litera. A.

Abstinentia est a rebus alienis cohibitio.
Continentia est tantū a proprijs voluptatib⁹
Abdico filium, id est, viuens a bonis expello.
Exhæredo filium. i. testamento a bonis prohibeo.
Acus est, qua sarcinatores vestes sarciunt.
Acicula vero, qua mulieres vtuntur ad ornatum.
Abhorreo ab omni humanitate. i. alienus sum.
Exorreo inimicos, id est, illos pertimesco.
Accessus est additio siue appropinquatio.
Accessio est adiectio siue incrementum.
Actio causarum recte dicitur, & non actus.
Actus comœdiarum recte dicitur, & non actio.
Acta, & actus sunt rerum priuatarum & familiariū.
Gesta sunt rerum publicarum & magistratuum.
Actor est causidicus & alicuius rei representator.
Auctor est (vt ita loquar) alicuius rei factor.
Acini sunt grana in vnum racemum coeuntia.
Baccæ vero cū sint parua poma, dispersi⁹ nascūtur
Aceruus est minutarum rerum congeries, vt salis.
Strues est proprie lignorum compositorum.
Strages est cadauerum iacentium multitudo.
Sarcina est vtensilium, quæ ad cultum pertinent.
Accola est, qui iuxta locum habitat. vt accola Ponti.
Incola est qui in loco habitat. vt incola montis.
Inquilinus est, qui in aliena domo vel agro habitat
Accusare est ostendere aliquem peccauisse.
Incusare vero est mores alicuius reprehendere.
Excusare est excusationem accusanti afferre.
Adeo pro in tantum sequenti particula vt
Adeo pro valde non sequenti particula vt,
Aduocatus est, qui alteri adest vtcunq; illi faueat.
Patronus est, qui agit causam maxime accusati.
Cliens vero est, cuius causa a patrono defenditur.
Adorare fit etiam sine verbis cum genuum plicatiōe
Supplicare fit sine genuum plicatione sola voce.
Addicere est in auctione aliquid vendere.
Liceri & licitari est pretium in auctione facere.
Adsum, id est, præsens, vel prope sum.
Adsum tibi i. studeo & patrocinor tibi.
Aduersor tibi, id est, contrarius tibi sum.
Auersor te. i. vultum auerto a te, quem detestor.
Aduerto oculos i. aliquo oculos conuerto.
Auerto oculos. i. alicunde oculos conuerto.
Admoueo manum vulneri i. appono & applico.
Amoueo manum a vulnere. i. remoueo.
Ad votum mihi euenit. i. vt ego optabam.
Ex sententia mihi euenit. i. vt ego intelligebam.
Adulterium est, quod in nuptam committitur.
Stuprum est coitus contra legem violentus. (cui⁹
Aedes in singulari et in plurali est tēplū. et sēp aditur
Aedes in plurali, domum profanam significat.
Aestimare est taxare, quod dicunt appretiare.
Aestimare, etiam considerare. existimare est iudicare:
Aequalis est æquus & coœtaneus.
Aequabilis est æqualis in priori significatione.
Aedilis est, qui ædilitatem administrat.
Aedilicus vero, qui edilitate perfunctus est.
Affectus siue affectio est in animo, quod mēs nō est
Mēs vero siue ratio in animo est, qđ affectus non est.
Afficio te iniuria. i. facio tibi iniuriam.
Afficio te beneficio i, facio tibi beneficium.
Agitur mecum præclare. i. bona conditione sum.
Agitur mecum male. i. malo statu sum.
Actum est, semper in malam partem accipitur.
Agere gratias, est verbis gratitudinem ostendere.
Habere gratiam, vel gratias est in animo.
Referre gratiam, est re ipsa beneficium dissoluere.
Aguntur animalia a sessoribus & instigatoribus,
Ducuntur illa, quę spōte ducem sequuntur.
Trahutur. quæ per vim & raptando portantur.
Portare est ferre, & suo corpore baiulare.
Vehi est equo, naui, curru, & similibus.
Agere (pter alias significationes) est rerum immanētiū
Facere est rerum in materiam exteriorem exeūtiū
Age aduerbium cum singulari iungitur.
Agite, cum plurali. agedū, cū singulari & plurali.
Ager modo est territorium vrbi circumiectum.
Ager etiam est locus, quem ruri colimus.
Aruum est, quod frumento seritur, ab arando.
Fundus est agri pars, vt vinea, oliuetum, pratum.
Prędium est possessio rustica. siue vrbana.
Campus est planicies terræ ampla & grandis.
Area est planicies angustior in agro vel vrbe.
Aliquantisper & Paulisper ad breue tēpus pertinent.
Tantisper pro in tantum postulat adiūgi dū pdōec
Alter de duobus dicitur, aut de secundo loco.
Alius de pluribus dicitur, & quandoq; p diuersis.
Albani ex oppido Alba in Latio dicūtur.
Albenses, ex oppido Alba ad Fuscinum lacum.
Alumus est, non qui alit, sed tantum qui alitur.
Alitor vero, qui alit, semper actiue.
Ambitio in animo est eius, qui cupit honores.
Ambitus in actu eius, qui pecunijs honorē habuit.
Amor ad omnes res pertinet. vt amor vini & vxoris
Charitas ad homines tantum pertinet.
Caritas est penuria, quam in docti caristiam dicūt
Amare est cum affectu, & vehementissime.
Diligere est cum ratione & remissius.
Adamare est amatorie aliquid amare.
Amicus honesta res est. vnde & amicitia dicitur.
Amica, si ad virum referatur, in honesta res est.
Amator, qui modo amatorio amat.
An particula coniunctio est, per quam interrogamus.
Aut cōiunctio q̄q; est, sed per eā nō interrogamus
Annuum tempus est, quod per anni spatium durat.
Annuum festum est, quod semel in anno contigit.
Antehac legi. i. ante hoc tempus legi.
Posthac legam. i. post hoc tempus legam.
Antiqui dicuntur & senes & veteres.
Senes dicuntur quantum ad ipsorū vitam priuatā.
Veteres dicuntur, qui alia ætate vixerunt.
Appeto cum affectu qualiacumq; illa sunt.
Expeto tantum honesta, vt virtutes.
Apparare ad pompam tantum pertinet.
Præparare vero est aliquid ante parare.
Apparere alicui est illi ministerium exhibere.
Apud me est liber, personam & locum significat.
Penes me est liber, personam & dominium.
Argutus est, qui est acuta quadam solertia.
Argutus est sonorus. Argutus quoque breuis
Armiger est, qui domino arma in prælio ministrat.
Armatus, qui armis ad pugnam instructus est.
Arcere est prohibere. ac vetare. vnde Arx dicitur.
Abigere est a loco fugare, vñ Abactores, & abigei.
Assurgere alicui est in honorem illius surgere.
Surgere est quocūq; modo se erigere.
Assentari est falso laudare, & vtilitatis gratia.
Adulari vero est inseruire, vt honorem mereamur
Blandiri, q̄q; est tactus, ad animum transfertur.
Asciscere est, remotum aliquid capere.
Consciscere semper fere mortem desiderat.

Desciscere est ab imperio alterius se subtrahere.
Asserere est affirmare,& in libertatem vindicare.
Asseuerare est vim,atq; animi motum addere.
Autem coniunctio postponitur huic negationi non.
Vero postponitur his neq;.tum.sine.iam.enim.at.
Ausculto te dicimus,sicut & audio te.
Ausculto tibi,est obtempero tibi.
Audiens sum te,tantum valet,quantum Audio te.
Audiens sum tibi,non audio tibi,id est,obediens sū
Auis est,quæ parit oua,pēnisq; prædita est.
Voluchris est,quæcunq; volat,vt apis,culex.

¶De litera. B.

Barba(inquit Seruius)hominum est.
Barbæ vero in numero plurali,quadrupedum.
Mentum vero est ipsa barba,pilorumq; sedes.
Benefactor est,qui cuipiam benefacit.
Beneficiarius,in quem beneficium collocatur.
Bene aliquando capitur pro valde,vt bene doctus.
Male aliquando accipitur pro non,vt male sanus.
Bellum' est totum tempus,quo in militia sumus.
Prælium,ipsum tantum armorum certamen.
Pugna etiam citra arma fit solis verbis.
Beatus est,qui omnibus rebus ad vitæ vsū abundat.
Felix,qui omnium bonorum compos est.
Bonum genus est ad vtile,iucundum,& honestum.
Bonitas vero idem est,quod benignitas.
Bractea tenuis est,& sua sponte plicatilis.
Lamina vero crassior,vt ex qua arma fiunt.
Bucca pars illa est,quæ inflatur,vt in cornicine.
Mala est rotumdum illud,quod est supra buccam.
Gena oculorum tegmen est,tum malam significat.
Cilium est ambitum genarum.vnde Supercilium.

¶De litera.C.

Cedo tibi.i.cōcedo tibi,id est,nō repugno tibi.
Cædo cæcidi te,id est,percutio,& occido
Catuli sunt ferarum,quæ fere ex raptu viuunt.
pulli vero cicurum,vt asini,& equi,& auis.
Fœtus generalius est,vnde fœtificari & fetura.
Capitale odium est,qd' & capud & vitā alterius petit
Capitale vitium,propter quod pecans punitur.
Capere est sponte,vel non sponte accipere.
Sumere est vltra,& non sponte aliorum capere.
Captare est velle capere,& insidias parare.
Candet,dicit Marcellus,quod ignitum est.
Candet etiam quod candidum,& album est.
Causari est causam rei gestę afferre in accusationem.
Causare nūquā apud idoneos inuenitur pro efficere.
Caupona est taberna,vbi vinum venditur.
Caupona quoq; mulier,quæ vinum vendit.
Calūniari,dicit Martian⁹ est falsa crimina intendere.
Præuaricari:dicit Vulpiāus,causas aduersarijs dare
Ceruix in singulari est posterior colli pars.
Ceruices in plurali pro superbia ponuntur.
Collum omnes partes in solidum complectitur.
Iugulus est anterior colli pars.vnde Iugulare.
Celebris passiue ponitur.vt locus & homo celebris.
Frequens actiue & passiue vt vrbs & senatus.
Cælebs est,qui non duxit vxorem legitimam.
Maritus est,qui vxorem per leges accepit.
Certum est,modo accipitur pro manifestum est.
Certum est pro deliberatum est iungitur infinitiuo.
Censor est,qui in administratione censuræ est.
Censorius est,qui perfunctus est censura.
Circunstare pro eo est,quod circundare.
Circunsistere est inuadere,& circunuenire.

Circiter frequentissime ad numerum refertur.
Refertur quandoq; ad tempus,& ad locum.
Continuo.protinus.statim,notum est,quid sint.
Quod si additur negatio,valet pro non ideo.
Cōmeatus in singulari,est licētia(vt ita dixerī)ad tpš
Cōmeatus in vtroq; numero sunt alimēta publica & (priuata
Cōmmēdo te regi,id est,committo te.
Commendo te apud Regem,id est,laudo te.
Commentarius est,in quo res nudæ scribuntur.
Libri sunt,in quos autorum opera diuiduntur.
Volumen est minus,quam liber.
Cōcilio amorem dicimus,sed non gratiam.
Inimus gratiam,sed non inimus amorem.
Reconciliare,& in gratiam redire,idem.
Conciliamus nouos amicos.Recōciliamus veteres.
Comittari est minores maioribus comitatū præstare.
Assectari est,comitatū alicui p̄stare quocūq; modo
Deducere est aliquem de illius domo comitari.
Reducere est illum vsq;,in domum comitari.
Cœnaculum est pars domus supior ad quoscūq; vsus
Cænatio est locus inferior ad cœnandum.
Comes est,qui alterius ductum sequitur vt cunq;.
Sotius est in negotijs serijs rebus,& laboribus.
Sodalis est in leuiorib⁹,& iocosis,& voluptarijs.
Comes est benign⁹,& q alijs inseruit,q festiuus d'r
Collis est monticulus separatus,siue pars montis.
Iugum est(vt sic dicam)ipsa montis arduitas.
Cliuus est eadem arduitas,sed clemens.
Promontorium est mons in mare prominens.
Coxa est pars supra femora,vertebrumq; ipsum.
Femora partem cruris exterioris significant.
Fœmina partem interiorem,molliorem q; tantum.
Copia in singulari est facultas,& iūgitur do & facio.
Copia quoq; est abundantia,vt vini & olei.
Copiæ in numero plurali est exercitus.
Condictio est denuntiatio,siue actio in personam.
Conditio vero fortunam dicit,& ordinem.
Corpus in nobis viuentibus est,vnde corpulentus.
Caro est cadaueris,quæ & pulpa dicitur.
Cōsolor & cōsolatio verbis fit in alicuius calamitatē
Solor & solatium,rebus ipsis fit in alterius egestate.
Solamen magis est poeticum quā oratorium.
Corporeum est existens in materia corporea. vt lapis
Corporale est existēs ex materia corporea.vt dom⁹
Complodere est:manus inuicē illisas collidere.
Explodere est,cum sonitu manibus eijcere.
Suplodere est,pedem terræ incutere.
Cordi est mihi ire aliquo,id.est,placet mihi ire.
In animo est mihi ire aliquo.i.constituo ire.
Compertum est,& exploratum est mihi,id est,scio.
Constitutum.& deliberatum est mihi.i.decreui.
Consulo te,id est,consilium peto,vnde consultor.
Consulo tibi,id est,cōsilium do,a quo est consult⁹.
Conuenit mihi,id est,decens & conueniens est mihi.
Conuenit in ternos.i.cōtrouersia non est internos.
Conflaui æs alienum,id est,factus sum debitor.
Dissolui æs alienum,id est,quod contraxi,solui.
Consternere.ad corpus tantum pertinet.
Consternari ad animum,quum mens turbata est.
Consul est,qui in administratione consulatus est.
Consularis,qui iam perfunctus est consulatu.
Crimen modo pro delicto,modo p criminatione est.
Flagitium proprie est in libidine,q̄si flagris dignū
Crudus est,qui egre,difficulterq; concoquit.
Crudus etiam est,qui habet aspectum trucem.
Crudū est etiā vuln⁹,qd' recēs est & sanguinolētū.
Crudum etiam dicitur non coctum,& immaturum.
Crepitus est sonitus violentus ex aeris impulsu.

Strepitus etiam est ventris ventus exclusus.i.peditũ
strepitus fit ex corporum & vocũ collisione.
Fremitus est strepitus vehementior.
Stridor est acrior,& quasi sibilans collisio.
Confero me ad catonem,non in catonem,id est,eo.
Cõfero beneficia in catonem,nõ ad catonem.i.do.
Cũprimũ ſcõiũctio est.vt cũ primũ vẽeris,dabolibrũ
Quãprimũ aduerbiũ est ꝓ cito,vt quãprimũ dabo.
Cumani dicuntur a cumis oppido campaniæ.
Comenses a como oppido Galliæ cisalpinæ.
Culpa medici perit,qui moriturus non erat.
Defectu medici perit,cui medicus non affuit.
Cũ prepositio nũqua iũgitur rei notãti instrumentũ.
Cũ cõiunctio si refertur ad tũ,rei minori iungitur.
Tum vero rei maiori.vt cum pecunias.tum vitam
Tum & tum,inter æqualia.vt tũ pecunias.tũ libros
Coloriæ vestes sunt,quæ natiuo sunt colore.
Versicoloriæ,quæ natiuum colorem mutarunt.

De litera.D.

Debellare est,bello vincere,& bello capere.
Expugnare est pugnando vincere & capere.
Propugnare est pugnando defendere.
Impugnare & oppugnare est pugnando lacessere.
Decus est onorificentia ex rebus præclare gestis.
Decor est pulchritido ex decẽtia rerũ & ꝑsonarum.
Desipio & desipisco est aliquid a sensu deficio.
Resipisco est ad meliorem mentem redeo.
Descendo de monte,id est,de alto ad imum.
descendo in certamen,id est,de tuto in periculosum
Deuenimus in planum,in vallem a loco altiori.
Deuenimus in paupertatem,id est,a maiori fortũa.
Despicio inferiores me,loco & fortuna.
Suscipio superiores,id est,admiror,vel aspicio.
Despicere est circunspicere & prouidere.
Deligere est magis idoneum ad res gerẽdas secernere.
Eligere vero est ex multis ad nostram vtilitatem.
Cooptare est,inter collegas & pares eligere.
Declamator est,qui studet apud Rhetorem.
Orator est,qui veras causas in iudicio agit.
Defunctus officio est,qui suo officio est perfunctus.
Defunctus quoq; vita,qui vitam finiuit.
Deturbare est,violenter & deorsum deijcere.
Exturbare est,eodem modo & loco deijcere.
Disturbare est,dissipando,diruendoq; deijcere,
Deprecor supplicium,id est,detestor,& execror.
Deprecor veniã,id est,precibus veniam præcor.
Imprecor est,alicui malum & infortunium precor.
Decuriões sunt,qdenis eqtib⁹ ex nobilioribus ꝓsunt.
Centuriones,qui centum ex inferioribus præsunt.
Depectus(dicit Vulpianus)qui turpiter pactus.
Pactus est,qui quomodocunq; pepigit.
Decedere est,ex officio abire.vnde dicitur decessor.
Succedere est,in officium ire,vnde dicitur sucessor.
Decedere vita est,officio vite excedere.
Depositor est,qui depositum alicuius fidei credit.
Depositarius vero,cui depositum creditur.
Discere est,vt aliquid intelligas,quod ignoras.
Edíscere vero est,vt memoria complectaris.
Dediscere est,quod didiceris obliuisci.
Dicere proprium est Oratorũ:& eleganter loquentiũ
Dictitare est frequenti loco & tempore dicere.
Dictare est alio verba excipiente(vt scribat) dicere
Docere discipulos,notum est,quid significet.
Dedocere est,quod alter docuit, falsum ostendere.
Dico sententiam in senatu,quasi consiliarius.
Fero sententiam in foro,quasi Prætor,siue iudex.
Dicere leges,est ad eos,qui bello superati sunt.
Ferre leges,est ad suos,vnde Legum latores.
Dies pro certo die generis est masculini.
Dies pro tempore fœmininum est & caret plurali.
Domus quãdo facit domi in genitiuo,locũ significat.
Domus cum facit domus,ædificium & familiam.
Do literas tabellario,ad aliquem perferendas.
Do literas ad amicum,vt eas legat.
Dono te corona,est præmij & honoris gratia.
Dono tibi coronam,notum est,quid significet.
Do tibi fidem id est,per sancte tibi iuro,& promitto.
Habeo tibi fidem,hoc est credo tibi.
Dudum & iamdudum de breui tempore dicitur.
Nuper pridem,& iam pridem de longiori.
Diu,& iamdiu,est per longum tempus.

De litera.E.

Epulæ sunt cibi ministerio hominum comparati.
Epulum,sunt cibi solemniores & cõuiuiũ publicũ
Edicereest magistratuũ regũq;.vñ edictũ ꝓtoris
Indicere est denuntiare.vt indico bellum hostibus.
Elogium est testificatio laudis vel infamiæ.
En ntõ & accusatiuo iũgitur.vt en priam⁹.en capellas
Apud oratores(exprobrãdo)cum ntõ.vt en homo.
Ecce apud Vergiliũ semper de re improuisa dicit.
E republica,i.pro republica.& vtilitate reipublicæ.
E regione domus meæ,pro ex opposito domus.
Ex tempore dixit,pro ex improuiso dixit.
Ergo & igitur breuiorib⁹ adhibentur conclusionibus
Quare quapropter.quamobrem maioribus.
Etsi,quamquam in principijs poscunt indicatiuum.
Quamuis.licet.tametsi in alijs locis subiunctiuum.
Euetus,iussus.ꝓmissus in singulari quartę declitionis.
Euenta,iussa.ꝓmissa,in plurali secũdæ declinatiõis
Excubiæ tam diurnæ quam nocturnæ dicuntur.
Vigiliæ,tãtũmodo nocturnæ diuisæ in quatuor.
Exemplum est,quod sequimur,aut vitamus.
Exemplar de quo simile aliquid facimus.
Existit,quod eminet,& exurgit cum motu.
Extat quad eminet,& superstat sine motu.
Exprobare est,immemorem beneficij culpare.
Imputare est,citra reprehensionem id facere.
Esse præsens verbi infiniti est.Fore:Futuri.
Eodẽ mõ differunt adesse,adfore,ꝓdesse,profore.

De litera.F.

Facio te certiorem,non facio certum,neq; ago.
Facio rem gratam,rem diuinam,damnũ,nõ ago.
Facies magis ad corpus pertinet,vt facies longa.
Vultus ad animum refertur.vt vultus tristis.
Factio est diuisio ciuium in diuersa studia.
Seditio cum populo discorde res agitur.
Fama græce,idem est,quod rumor latine.
Sed rumor est tm̃ de re,ꝙ recẽs est,et sine autore.
Fama vero etiã de ãtiqua d'r,& de alicui⁹ celebritate
Fatuus est insipiens,tractum a sapore ciborum.
Stolidus:qui proxime ad naturam pecorum accedit
Stultus est,qui improuidẽs est,& imprudens.
Facile scribit ꝓeo qd̃ est,leuiter scribit & nõ laboriose
facile princeps oratorum est.i.nõ dubie princeps.
Fero auxilium.do auxilium recte dicitur vtrumq;.
Do opem non dicitur,sed fero opem,vnde opitulor.
Festus dies recte dicitur,& non festiuus.Vnde festum.
Festiuus homo,id est,iucundus.vnde festiuitas.
Ferus homo,qui animum ferinum obtinet.
Ferox homo,qui animosus est ad certandum.
Fessus est fatigatus,siue animo,siue corpore.
Defessus & defatigatus, ꝙ ampli⁹ fatigari non potest.
Ficus,ci vel fic⁹ ꝓ fructu et ꝓ arbore gñis est fœminini.

Ficus.cū genere masculino pro morbo accipitur.
Filius: pater. mater. magis ab oratoribus dicūtur.
Gnatus.genitor.genitrix.magis sunt poetarum.
Fingere dr,qui formas ducit ex luto,& dicit plastes.
Effingere,qui ad alterius formam aliquid fingit.
Flere est lachrymas fundere in dolore.
Gemere est præ angustia in sonum erumpere
Plorare est voce flebili dolorem suum aperire.
Plangere est percusione membrorum se affligere.
Eiulare est alta voce flere,quod est mulierum.
Vociferari est nō mō dolorē,sed indignationē ostē-
Lamentari est oratione tristi cladē testari. (dere.
Fœlix est,q̄ prosperitatem recipit,vt homo fœlix.
Prosperum est,quod fœlicitatem affert. vt sydus.
Fœlix etiam aliquando ab effectu dicitur.
Fœnero tibi dicitur,sicut mutuo tibi,& promitto tibi
Fœneror abs te,sicut mutuor abs te,et stipulor abs te
Fœnus est prouentus ex ipso solo,quod est naturale.
Fœnus,qd' est vsura,a priori significato defluxit.
Vectigal ex oīm pdio est,vel publicū,vel priuatū
Frux est quicquid ex terræ fructu in cibum vertim⁹.
Seges est ex qua conficitur panis,non demessa.
Seges etiam est terra sementi excipiendæ subacta.
Frondes sunt tantum arborum.
Folia etiam sunt aliarū rerum.vt florum herbarū.
Frui est potiri aliqua re propter seipsam.
Vti vero est alterius rei gratia.i.propter finem.
Fungi est officium,munusque agere.
Potior cum hoc nomine res,gtō plurali iungitur.
Potior alias cū ablatiuo,& significat obtinere.

ℭDe litera.G.

GEstus est actio quædā,& corporis pronuntiatio
Gestio est administratio quædam,& actio.
Gēmę sūt lapilli omnes ptiosi pter margaritā.
Margarita est,quæ in concha nascitur.
Vnio vero est cum magnitudinem solitā excedit.
Gratus est in aduersis.Iucundus in prosperis
Iucundus,nō est lætus,sed q lætiā affert (licitate.
Gratulari alicui,est verbo testari se gaudere de illi⁹ fæ
Gratari,idem nisi q̄ magis est poeticū q̄ oratoriū.
Gratificari est beneficium minori conferre.
Gratum facere est maioribus inseruire.
Graue est,quod suapte natura est ponderosum.
Grauem etiam virum per translationem dicimus.
Gremium est intra complexum feminum in fœminis
Sinus est intra pectoris brachiorūq; complexum.
Sin⁹ etiā est vestis fluxus,& littorū curuitas.

ℭDe litera.H.

HAbeo rationem salutis,id est,habeo respectū.
Cōstat ratio.i.rationē legitimam esse ostendo.
Habeo orationem dicimus,nō facio orationē.
Facio sermonem dicimus,non habeo sermonem.
Hei semper iungitur datiuo.vt Hei mihi qualis erat.
Heu accusatiuo,& nominatiuo nonunquam.
Væ semper datiuo iungitur.vt væ tibi causidice.
Histrio est,qui personatus fabulas in scœna agit.
Mimus,qui quouis in loco gesticulationes exercet.
Hiare est aliquid sua sponte,vel externa vi aperire.
Hiscere est tantum oris,& quidem humani.
Hortus est,vbi sunt olera,quibus vescimur.
Horti sunt arbores consiti voluptatis gratia
Hospes est,qui in aliena ciuitate est.
Peregrinus est,qui in propria ciuatate non est.
Hic ad primā psonā,vel ad res primæ psone pertinet.
Iste,ad secūdā personā,vel ad res secūdę personæ.
Ille ad tertiam personam,vel ad res tertiæ personæ
Eodem modo differunt aduerbia ab eis tracta.

ℭDe litera.I.

IAm,notum est quid significet.vt iam venit.
Vsurpatur quoq; pro tunc,vt si sedet,iam nō stat.
Interdico tibi aqua & igni,n n a quam & ignem.
Interdicitur tibi a me aqua & igni.Et
Interdicitur tibi a me aqua & ignis.
Incumbo studijs,vel in studia,vel ad studia.
Incumbo remis,non in remos,vel ad remos.
Intercedit mihi tecum amor.i.amor est inter nos.
Intercesserunt tribuni,hoc est,se opposuerunt.
Instituta sunt boni mores ratione sumpti.
Institutiones sunt præceptiones,quibus docemur.
Indulgentia est mollis,& delicata educatio.
Venia,etiam quandoq; indulgentiam significat.
Infidus est,cui non est fidendum,a fido fidis.
Perfidus est,qui fidem violat,a fides fidei.
Infesus est vehementer iratus,& odium gerens.
Infestus est vehementer molestus & nocens.
In die viuo tātum.i.diei præsentis rationem habeo.
Indies senesco.i.cotidie magis efficior senex.
Inhibemus rem incœptam,vt tela inhibete Latini.
Prohibem⁹ āte rē inceptā,vt hospitio prohibemur
Inuertere est rem aliquam in contrarium vertere.
Peruertere est rem aliquam in malum vertere.
In manu mea est negotium,id est,in potestate mea est
In manibus est liber,id est,in manus meas.
Ingredior forum,id est,intro in forum.
Ingredior.id est,ambulo,vt si stas,ingredere.
Interrogamus,causa aliquid inteligendi.
Percontamur vero gratia argumentandi.
Sciscitamur,vt vox indicat,sciendi gratia.
Introduco te,id est,in interioribus claudo.
Intercludo te,id est,iter tuum claudo,& impedio.
Incedere est ambulare cum fastu & pompa.
Ambulare est simpliciter pedibus ingredi.
Impedere est quasi supra caput in ruina imminere.
Impendere penultima breui,est quasi dare.
Perpendere est exacte ponderare & examinare.
Appendere est suspendere & ad lancem ponderare
Inter cœnandum venit,id est,dum essem in cœna.
Inter agendum dormio,id est,dum sum in actione
Impono tibi onus,id est,iniungo tibi onus.
Impono tibi.i.decipio te.vnde Impostores dicti.
Inficiari,& inficias ire.i.negare sic dicitur.vt
Opem ferre,& suppetias ferre,pro auxiliari.
Indolis in pueris est signum futuræ virtutis.
Indoles etiam in malum accipitur,sed raro.
Iocus & iocari proprie ad verba tantum pertinent
Ludus & ludere ad facta.vt ludere pila.
Iter facere est,quod imperiti dicunt,itinerare.
Viam facere est,vbi via non erat,aperire.
Munire est reficere & repurgare.
Iter habere est iter aliquem esse facturum.

ℭDe litera.L.

LAbare aliquid,est ruere & repente cadere.
Labi vero est leniter,& sensim descendere.
Lacesso:prouoco.quod est in certamen vocare.
Plerūq; in bonū,nonūquā in malum accipit.
Latebræ hominum proprie dicuntur.
Latibula sunt ferarū,sed quādoq; cōfundūtur.
Legere literas,legere libros notū est quid significet.
Perlegere literas est vsq; ad finem legere.
Eodem modo differunt vigilare,& peruigilare.

Negare & pernegare. Agere & ꝑ agere, & similia
Leges sunt aut principis, aut populi alicuius liberi.
Rogationes dicebantur, quia populus rogabatur.
Leuo & alleuo molestiam, laboremq́ extenuo.
Subleuo est auxilium, defensionemq́ praesto.
Litera in singulari, est vnum elementum. vt. a. b. c.
Literae in plurali, est epistola, quae mittitur.
Libertus est, qui de seruo liber fact⁹ est, sempq́ habet relationē ad eū, cuius est libertus. vt libert⁹ Caesaris.
Libertinus idem significat, nisi quod est absolutū.
Libertas, aliquando in bonū, aliqñ in malū accipitur.
Licentia vero est, cum quis libertate abutitur.
Libri sunt, in quibus autorum opera diuiduntur.
Volumina vero sunt minora, quam libri.
Ludicrū substātiue est quodcūq́ lusorium opus. vnde
Ludicrus. a. ū. non (vt dicit Priscianus) ludicre.
Lucus est sylua caedua Deo vel homini consecrata.
Salt⁹, sylua vbi pecudes hyemare, aut aestiuare solēt
Nemora voluptatis causa cōstāt arte, siue natura.
Sylua est, vbicunq́ sūt arbores caeduae vel incaeduae
Lues est morbus in hoīes, seuiēs in pecora, & agros.
Pestis est pestilentia, q̄ aut cito occidit, aut cito abit
Lubricus locus est, in quo nequeas insistere.
Lubrica est anguilla, quae nō potest retineri facile.
Lubrica aetas, in qua qui sunt facille labuntur.
Luce & tenebris ꝑ die ac nocte acipim⁹. sed prima luce & primis tenebris est pricipio diei et pricipio noctis
Prima die, prima nocte respectu secūdae dicitur.
Reperitur vero luci, ꝑ luce, vesperi ꝑ vespere, & ruri ꝑ rure. Carthagini pro carthagine. Sed Serui⁹ vul haec nomina vrbium propria debere poni in dtō.

De litere. M.

Male de te sentio, existimo, iudico, nō errorē sētiētis, sed ei⁹, de quo sentimus, vitiū designat.
Male audio, est malam famā habeo. i. infamor.
Magni. parui. tāti. quāti. in gtō solū iūgūtur cū illis verbis interest & refert. vt magni interest, parui refert.
Caetera in noīatiuo vł aduerbialiter, vt plurimū inter est sex ꝓnoīa in abltō mea. tua. sua. nostra. vestra. cuia
Malleol⁹ est ī modū mallei rostra hñs, apt⁹ plantatiōi.
Sarmentum est arefactum, quod igni reseruatur.
Palmes est cum in vitae frondes, vuasq́ habet.
Marinum est, quod in mari est vt piscis marinus.
Maritimū est, qd' iuxta mare est: vt vrbs maritima.
Trāsmarinū est, qd' trās mare est. vt bellū trāsmarinū.
Meditari, ꝑter eā significationē, quā habet in prōptu.
Est etiā ad aliquid se exercere, vt ad palestram.
Memoria teneo, recte dicitur, non memoriter teneo.
Memoriter recito: memoriter ꝓnūtio, nō memoria.
Memoria & memoriter cōplector. repeto. recolo.
Memini ꝑ recordor, genitiuo & accusatiuo iungitur.
Memini, ꝑ mentionem facio gtō & abltō cum de.
Messis, tū ipsa messio est, tū seges iam matura.
Sementis, est satio, siue (vt ita dicā) seminatio.
Semen est, quod in terram sub actam iacitur.
Seminariū, ē loc⁹, vbi plātae ad trāsplantādū seruātur.
Mereri, est mercede opari, & in militia exerceri. vnde meritoria taberna, quo sine mercede nō est adit⁹. & meritorius puer, qui mercede prostat libidini.
Meritoria puella nō dicitur. sed meretrix, quia meret
Mereor de te bene, id est beneficium in te confero.
Mereor de te male. id est mala in te contuli.
Demereor amicos. i. bñficijs illos obnoxios facio.
Emereor, vnde est emeritus, a labore cesare.
Ministerium in singulari, est ministri opera.
Ministeria in plurali, ꝑ ministris accipiūtur, eodem modo differunt seruitium & seruitia.
Mille in singulari substātiuū ē, vt cicero mille hominū versabatur. & mille nummum expensum.
Millia vero in plurali ab eo quod est mille
Mille in plurali adiectiuū est. vt mille viri
Molle opus in laudem. i. pulchre fabrefactum.
Mollis homo in vituperationē d'r. i. effoeminatus.
Moratus ille dicitur, q̄ bonis moribus est praeditus.
Morigerat⁹, ē obseq̄ns, & obediens, a verbo morigeror
Morosus, qui est difficilis & peruersis moribus.
Moror te, & maneo te pro expecto te, sed poetice.
Moror te. i. detineo te, magis oratorium est.
Maneo pro eo qd' futurū est, vt quis te mãet exitus
Munimenta, sunt munitiōes castrorū. vt vallū, fossa.
Monumenta, sūt sepulchra, statuae, tituli. literae.
Murus, est ambitus vrbis, aut etiam castrorum.
Paries, ē ambit⁹ ille domorū, quo tecta fulciuntur.
Moenia, & muros significāt, et vrbis aedificia.
Mulier ea dicitur, quae corrupta ē, virgo q̄ integra. patitur tamen vtrūq́ aliquando exceptionem.
Munus, teste Paulo dicitur quod dono mittitur.
Mun⁹ praeterea est officiū, vt militare mun⁹
Alio modo munus est onus, vnde immunitas.

De littera N.

Natalis & natale substātiue, est dies natalit⁹ natales vō in plurali, sāguinis cōditionē significat.
Ne dicā substātiuo ꝓcedēte, vult post se actūm Cicero. crudelis castor, ne dicam sceleratū & impiū.
Secus aūt seq̄nte substantiuo. vt si dicamus. crudelis ne dicam sceleratus & impius castor.
Necatus, generalem habet significationem.
Nectus, non dicitur sine certo genere mortis.
Nedū vno mō vtimur, cū vtraq́ sententiā vno claudim⁹ verbo, vt funderem pro te sanguinē, nedū pecuniā.
Altero quū suū vtriq́ sententiae verbū damus, vt funderē pro te sanguinē, nedū pecuniam crederē. sed affirmādo quod est maioris momēti, praeponimus, negando vero cōtra, quod est maius, postponimus.
Nae cum diphtongo, pro valde vel certe accipitur.
Ne producte accepta, pro non. Ne correpte, pro an
Nisi, quoties ponitur in principio, indicatiuū postulat.
Alias vero etiam subiunctiuo iungi potest. (eqtat
Nihil ad cesaris eqtatū. i. nihil ad cōparationē cesaris
Ter. nihil ad nostrā. i. nihil ad cōparationē hui⁹ nrē.
Non me fallit, non me praeterit, nō me fugit, nō me capit. est non ignoro, teste Quintiliano.
Noualis (inquit Paulus) est terra ꝓscissa, anno cessās ager restibilis (inquit Varro) quod restituitur.
Nunc aduerbium, tempus instans significat.
Nūc etiā sine tēporis significatiōe vsurpat. Cic. plura euenirēt, si ad qetē integri iremus, nūc vero onusti cibo & vino confusa & perturbata cernimus.
Nutare est male solidale molis ruinam minari.
Titubare, est pedibus non valentibus insistere.
Vacillare est alterno motu inconstantem esse.
Nūti⁹ ē. q nūtiat, nō qd' nūtiatur. Qd' enim dicit Seruius, nūtium esse qd' nuntiatur, non est verum.

De litera. O.

Vctō & & actō iūgi pōt. vt o me miserū. o te foelicem. Aliqñ supprimitur, sed in re leuiori: vt hominem indoctum, qui haec ignoret.
Obseruo. i. custodio, a quo verbo est Obseruatio.
Obseruo. i. colo, & vereor, a q̄ verbo est obseruātia.
Obeo legationē. i. exequor mun⁹ & officiū legationis
Sic obeo mortē, exeq̄r officiū mortis. Et obeo nō addendo mortem, sicut oppeto mortem & oppeto. Defunctus vita & defunctus.

Obio tibi et obuius tibi fio. obuiũ me tibi fero.
Obuius tibi sunt. obuiã tibi processi, idẽ significant.
Obses est, qui traditur imperio alterius, quasi pignus.
Vas est, qui sponsor alterius in capitis periculo,
Fideiussor est, qui spondet in causis leuioribus.
Otiũ est vacatio a labore, cuius contrariũ est Negotium
Otium quoq; pro studio literario accipitur.
Occupare, est locum tenere, & vi capere, & etiam
Occupare, ante capere, quod dicunt præoccupare.
Odor, notum est quid significet in vtroq; numero.
Odores in plurali numero, sunt odoramenta.
Officium est virtutis actio pro loco & tempore.
Officium est beneficiũ & obsequium in amicos.
Officiũ quoq; est magistratuũ, & aliarum rerum.
Officina est vbi opera fiunt, vnde sunt opifices.
Taberna est, vbi opera venduntur. vnde tabernarij.
Opera (vt dicit Vulpianus) est diurnum officium.
Opus est finis fructusq; operę. vt opus Ouidij.
Opere pretium est fructuosum & ad rem pertinens.
Orare est verbis aliquam rem petere.
Exorare est orando & precibus aliquid impetrare.
Oriundus a Roma. i. cuius Maiores fuerunt Romani.
Ortus Romę. i. qui in vrbe Roma natus est.
Ordo est digestio, & suo cuiusq; rei loco dispositio.
Series est rerũ quędam continua progressio.
Orphanus est, qui caret patre, præsidioq; paterno.
Pupillus est, qui caret patre, sed tãtisper dũ est in ea eta-tecui dari consueuerunt tutores per leges.
Orbus est, qui aliqua re chara priuatus est, vt filijs.

¶ De littera. P.

Parasitus est, qui ventris grã nihil recusat ferre, & omnia loquitur ad voluptatem inuitantis eum.
Scurra est, qui risũ ab audictib⁹ captat sine differẽtia
Pastio est ipsa pascẽdi actio, q̃ ad pecudes pertinet.
Pastus homini cõpetit, & potius ad animũ pertinet.
Pabulũ est cib⁹ pecorũ, qui sine semine est. vt palea.
Esca & hoĩm est, & qđ captandis piscibus subditur.
Pasci pecudũ est, & construitur cum accusatiuo.
Vesci hominum est, construitur cum ablatiuo.
Partior, idem est, quod partes facio & distribuo.
partio raro reperitur, sed impertio frequenter.
Pacificatus sum, id est. pacem feci.
Pacatus sum. in pace sum, vel ab armis recessi.
Placatus sum. ab indignatione ad lenitatem redij.
Parem esse, idem est, quod sufficere alicui operi.
Par esse, idem est, quod esse conueniẽs & decens
paria facere est, qđ alibi omissum est, compensare.
Patres (inquit Paulus) vsq; ad tritauos proprie dici.
Qui super tritauos sunt, Maiores debere appellari.
Minores (dicit Seruius) nuncupari, quoties deficit nomen in Posteris. Sed potius dicendum est esse Maiores, qui nos præcesserunt.
Minores vero qui sequuntur.
Penu continentur, quę ad victum priuatum pertinẽt.
Penariũ est locus, teste Varrone, vbi penu reponitur
Cõmeatus dicitur, quod ad victum publicũ p̃tinet.
Pecus significat omne animal, quod sub homine ex pabulo terræ pascitur. Significat etiam multitudinem pecudum.
Pergameni, ab opdido Asiæ, quod est Pergamus.
Bergomenses, a Bergamo Galliæ cisalpinę oppido.
Per in compositione cum nomine positiuo iũgitur.
Quam superlatiuo. vt perdoctus, quam doctissimus.
Perq; vero positiuo. vt perquam doctus homo.
Quam pro quantum semper positiuo iungitur.
Per aliquando in malũ accipitur. vt piurus, perfidus.
Aliquando accipitur quasi per mediũ. vt perspicuus.
Prę idẽ significat, sed cum alijs dictionibus iungitur quam per. vt præclarus. prædulcis, prędiues, non perclarus. perdulcis perdiues.
Perinde vult post se acsi, vel atq; : vt fac perinde, ac si tua res esset, vel atq; tua res esset.
Proinde idem est, quod ideo, vel ideoq;.
Sub inde accipitur pro inde, statim, vel identidem.
Petere in bonum & in malum accipitur.
Posco est proprie rem debitam & honestam peto.
Postulo est quodammodo requiro. vt res postulat
Expostulo est, cum querela amici officium desidero.
Flagito, est vehementer & importune postulo.
Persequor, in bonam partem, & in malã accipitur.
Prosequor ablatiuo iungitur, ut prosequor te oculis.
Peculium est, quicquid labore nostro comparatur.
Peculatus est furtum rerum ad rempublicã p̃tinentiũ
Sacrilegium est furtum rerum sacrarum.
Pellex est, quæ cum eo, cui est vxor, miscetur.
Pallaca est concubina eius, qui non habet vxorẽ.
Pluit caret supposito, & construitur cum ablatiuo.
Ningit. tonat. serenat. & similia vtrunq; respuũt.
Plura possunt esse duo, & est nomen comparatiuũ.
Cõplura, duo esse nõ possunt, & nõ est cõparatiuum
Plerisq;, modo maximã partẽ significat, mõ nonnulli.
Porro (licet eiusdẽ significatiõis sit, cuius vero & autẽ) hæc semp post ponuntur, illud potest etiam preponi.
Pondo (teste Phoca) singulari numero caret dicimus tamen duo tria pondo, non bina, terna pondo.
Potior cum hoc nomine res in plurali gtõ iungitur :
Cũ vero alijs noĩbus frequentius abltõ copulatur
Potus vini. atque lactis & similium recte dicitur.
Potio datur ægrotanti, quod grace pharmacũ dicitur
Pompa est spectaculum in prosperis rebus & aduersis.
Spectaculũ vero est, quod spectatur & ipsa spectatio.
Locus etiã vnde spectamus spectaculum dicitur.
Proteruus. procax. petulãs, aliud alio magis increscit tã in factis quã in dictis, significanq; quandam lasciuiam libidinemque, & impudentiam.
Presens non modo dicitur, quod est huius temporis, sed alterius. vt Horatius, pręsens in tempus omittat.
Pręsẽs quoq; dr, qđ subitũ est, et nõ dilatatũ ĩ tp̃s. vñ
Præsentissimũ periculũ, & presentaneum remedium.
Preesse est rei ad ministrãdæ prepositum esse ab hoc fit
Præse, quod a verbi significatione recessit.
Præsidere est ad opem præstandam pręesse, a quo fit.
Præses, sicut a desideo Deses. a. resideo Reses.
Præsidium est precipuum auxilium.
Subsidium est, quod in auxilium succedit.
Præstare (p̃ter eã significationẽ, quã pręse fert) significat etiam prohibere, ne alicui fiat incommodum.
Pridie & Postridie gtõ seruiunt & actõ. vt pridie nonarum decẽbrium, & pridie nonas decembres.
Procul apud quosdam autores accusatiuo seruit, vt Curtius procul vrbem. &c.
Primus vocaui te, ad tempus referri debet.
Prior vocauite, ad p̃sonã potius referẽ, estq; inter duo. sicut primus inter plura, vt ego prior q̃ tu veni domũ, & ego primus omnium veni.
Eadẽ rõ est de posterior, posteri⁹, & postremus.
Præmefero, est dicto vel facto qualem opinionem habeam, quasi ipsa frõte confiteri. In eadem significatio-

ne sunt. Præ me duco præ megero.
Prisca sunt, quæ prioribus sæculis fuerunt.
Pristina, quæ fuerunt prioribus annis.
Probrum idem est, quod deducus & ignominia.
Opprobrium est aliquãdo facto, sed frequẽtius dicto
Pulsare est graui & vehementi ictu cædere.
Verberare est cędere instrumento longo, & exili.
Prævaricatores sunt, qui causam aduersarijs donant.
Tergiuersatores, qui intotũ ab excusatiõe desistunt.

¶De litera. Q.

QVando & quãdoquidẽ: idẽ est quod quoniam.
Quatenus idem significabat Quintiliani sæculo.
Cicero tamen quatenus pro in quantum vtitur.
Questus in plurali pro querela, a queror quereris.
Quæstus etiam in singulari significat lucrũ nũmarium, deriuaturq; a verbo quæro quæris.
Quidẽ vno modo accipitur ad distinguẽdum res, quod græci nimium faciunt. vt alius quidem bonus, alius vero non. Altero modo per exceptionem illius, quod affirmes. vt Quintilianus: Torquebis quidem filium, sed fatebitur mater. Tertio modo ponitur completiue non sequente eius aduersatiua.
Quin, modo pro Quinetiam, siue atq; etiam accipitur.
Quin pro nõ, desiderat subiunctiuum. vt quin adeas.
Quin pro cur non, semp interrogat per indicatiuum,
Quid substantiuum est. vt quid negotij est tibi.
Quod adiectiuum. vt quod negotium est tibi.
Quisq; cum superlatiuo iungitur. vt optimus quisque.
Cũct⁹ & ois, positiuo: vt cũcti sapiẽtes, oẽs docti.
At vero oĩs cõparatiuo additur. vt oẽs doctiores.
Quæ vero superlatiuo caret. etiã cũ quisq; iunguntur,
Quotusquisq; semper interrogatiue ponitur.

¶De litera. R.

RHegini, ex oppido Calabrię Rhegio dicuntur.
Rhegienses, ex Rhegio Gallię cisalpinæ oppido.
Retulit põpei⁹ ad senatũ. i. in consultationẽ posuit.
Refero tibi bñeficiũ. i. cõfiteor me accepisse beneficiũ
Rixa (vt dicit Vulpianus) potest esse inter duos.
Turba vero, in multitudine & cœto hominũ tantũ.

¶De litera. S.

SAluber cibus, saluber aer, est sanitatem conferens.
Sanus homo, & sanũ caput, est sanitatem habens.
Satiare ad oẽs sensus pertinet, atq; etiã ad animum.
Saturare ad vnum gustum pertinet tantum.
Salio, vnde saltus deducitur, est saltum facere
Salto vnde saltatio fit, est tripudium facere.
Scilicet et videlicet idẽ significare vidẽtur, qd certe, sed per amaritudinem quandam cum derisu mixtam.
Recentiores vtuntur expositiue his particulis.
Sciẽs feci, id est, cum faciebam, sciui me facere.
Ignorãs feci. i. cum ignorabã. Scienter feci, ignoranter feci. i. cum sciẽtia & ignorãtia, nõ sciui me ignorare.
Secundum particula, notum est quid significet.
Secundum pręterea accipitur pro iuxta, & post.
Secundum etiam pro eo quod est pro. vt secundũ me iudicatum est, id est, pro me sententia est lata.
Senecta & senectus vtraq; est senilis ętas.
Iuuentus non modo ætas, sed multitudo iuuenum est
Si ꝓ sinũq; in prima parte collocat, sed ĩ scdã cũ ꝑcessit si.
Igitur exponendum est, sin pro sed si.
Syncer⁹ (vt dicit Donat⁹) est sine cera. vt mel simplex.
Sed poti⁹ dicẽdũ est, syncer⁹. i. integer et incorruptus, quasicũ cera & nulla ꝑte fraudatũ, hoc est, diminutũ.
Situs (vt dicit Priscianus) est negligentia: sed potius est sordes illa & illuuies domus diu nõ repurgatę.
Solus & vnus inter omnia adiectiua, q̃ nõ sunt superlatiua, gtõ plurali iũgũtur vt solus oim. vnus cũctorũ.
Stare est non ire in ijs, que sunt sine pedib⁹. vt nauis.
Stant que recta sunt, quã diu nõ cadũt. vt stat turris,
Stãt q̃dã, q̃ nõ eunt, cũ ire possint. vt equus. homo.
Sedere in omnibus notum est, quomodo sit.
Sidere est pessum ire, deorsumq; descendere.
Sto verbum absolutum est. Sisto actiuum. vt Vergil.
Siste gradum. vtrunq; habet supinum statum.
Stellæ (inquit Macrobius) sunt singulares. vt erraticæ.
Sidera constant multarum compositione. vt Aries.
Astrum est signum ex stellis coactum, quod nos dicimus sydus, q̃ differentia non semper obseruatur.
Super contiguitatem significat. vt sedeo super lapidem.
Supra spatij interpositionẽ. vt nubes pẽdẽt supra nos.
Suffragia sunt voces, quæ dantur in electione. Vnde.
Suffragari pro auxiliari plerunq; inuenitur.

¶De litera. T.

TAntũ abest, post sehẽt vt, aut semel. vt Cic. tantum abest ab officio, vt nihil officio possit magis esse contrarium.
Aut bis, vt idẽ. tm̃ abest, vt aliquã bonã grãm q̃sisse videar, vt multas etiã simultates subeũdas intelligã.
Tãti & quãti, & ab eis cõposita tãtidẽ & quantilibet. quãticũq;. totidẽ, pluris & minoris iũgũtur his verbis emo. venundo. veneo. mercor. cõparo. æstimo taxo. liceo. addico. distraho. metior. cõduco. loco fœneror. paciscor. pãgo. cõdẽno. postulo & similibus verbis.
Tenus semp postponitur, atq; in singulari cũ abltõ tm̃, in plurali cum gtõ. vt Verg. Crurum tenus a mento palearia pendent.
Thebani a Thebis, quæ est vrbs in Bœotia insignis.
Thebeus, a Thebe vrbs antiquissima in Aegypto.
Timeo te, id est, tanq̃ inimicum metuo te.
Timeo tibi, id est, metuo tibi tanq̃ amico.
Traijcio exercitũ. i. trãs mare, trãs mõtes, trãsflumẽ duco. Traijcio mare, id est, transeo mare.
Tricliniũ a trib⁹ thoris, mẽsis ve triplicib⁹ appellatũ est
Aula est gręce, quã latini atrium appellant.
Tollo aliquãdo pro capio dicitur. vt tolle librum.
Tollo aliq̃n ꝓ educo accipi solet. vt sustuli filium.

¶De litera. V.

VAlde positiuo et verbo iungitur, sed nõ longe, vt valde doctus, valde legit, nõ lõge doctus, longe legit, nec valde ditior, valde ditissimus.
Venio in suspitionem, semper accipitur passiue. vt.
Veni in obliuionẽ, veni in vituperationem, etiã passiue.
Veni in opinionẽ actiue & passiue solet accipi.
Vector vnũ ex verb alib⁹ in. or. passionem significat, id est, eum qui vehitur, aliquando eum qui vehit.
Venale significat rem venditioni expositam.
vendibile, quod cito & facile vendi potest.
Vẽdico (vt sic dicã) est approprio & meum esse dico.
vindico est vlciscor, aliquãdo ab iniuria defendo.
Ventitare est frequenter venire ad locum.
Aduentare est proximum esse, vt veniat.
Versicoloria dicuntur, quę natiuum colorẽ mutant.
Coloria, quæ colorẽ habent natiuum.
Vicus vrbis est pars, sed vicus paganus muris caret.
Castellum est, quod muris cinctum est vndiq;.
Oppidum est omnis vrbs, ꝑter Romam.

Vict⁹ appellatione cõtinẽtur homini necessaria ad vitã
Penus est omne, quo homines vescuntur.
Vltro citroq;, ad dicta & facta referuntur.
Vsurpare est vti tum dicto, tũ facto. i. vsum capere.
Vt, p̃ vtpote, siue quippe sequẽti relatiuo. Quintilian⁹. nõ dãno, vt q̃ dixerim esse in oĩbus vtilitatis aliquid.

¶FINIS.

¶FABIANVS ARTEM PATRIS ALLOQVITVR. atq; illa respondet alternatim.

O Soror ars, quoniam nostris succedere tectis,
Non dedignata es, quęrere pauca libet.
Quid genitor condat, iam pridẽ hoc scire laboro:
Nam nil desidia turpius esse putat.
A. Mãdat opus chartis semper memorabile, linguas.
Quod canat, vt melius iam sibi fama parat.
Ocyus vt volitet, celeres nunc excutit alas:
Rem tantam vt mundi spargat in omne latus.
F. Grata refers, o si lucis toleraret in auras
Exire, inq; hominum scripta venire manus.
Vt tamen ipsa vales limen digressa paternum?
Nunquid barbaries exagitata fugit?
A. Per loca per varias peragraui nomine gentes:
Sed solum indoctis lis mihi tota sonat.
Hi mea sunt, qui acuũt contra præcepta tumultus:
Et misera obtundunt ambitione caput.
Nata mihi, audieris, quod sit contentio nugis:
Arcadicos bipedes bella mouere scies.
Nam cum se indocto studeant iactare popello,
In me rancidulus promitur ore sonus.
Submoueas si de lana certare caprina,
Hi fient Hermæ marmora muta dei.
F. Quid phœbea cohors? A. laudat, miratur, amatq;,
Dictitat & grata voce perenne sophos.
Iudicio quorum Diomedis pagina, phocæ,
Donati nullo est anteferenda modo,
Musa negat nomen, reticentq; volumina cuius;
Iamq; neotericum cætera turba silet.
At quicunq; meas vires effingere tentat
Impar ingenij, rumpere se poterit.
Altius & repetunt, Crates Antonius ille,
Non latiæ linguæ commada tanta parat.
Orbilius cedit, Cato, Iulius, atq; Palæmon
Vni mi palmam victus & vltro dabit.
Deniq; ab his nimium dicor copiosa, breuisque:
Atq; freti medias puppe secare vias.
F. Quid caprimulgus agit? qui cantabatur Iberis
Nuper, cui nomen facta dedere bona.
Quid Mamurra loquax? audax taxare beatæ
Diuitias Romæ, cui satis assis erat?
Quid rides? calcem quæsitis pone reperge.
A. Rideo, sic lepido nomine vtrumq; notas.
Ambo habitant cæca tenebrosas nocte cauernas,
Quod sua tam citius nænia pulsa perit.
Sola ego, quod teneor, sequitur mea regna disertus
Et qui pieridum tangere sacra cupit.
Non patitur bubo feralis lampada phœbi,
Noctua sic lucem nec veniente die.
F. Quid facit interea liuor fœlicibus obstans
Insidijs? nunquid libera capis iter?
A. Hæc manet, hæc pestis regnat, semperq; vigebit,
Occiduas dum sol natus adiuit aquas.
Nemo tuos mores nescit iam Zoile, cuius
In bene facta quidem lingua venena vomit.
Nonne sinus laceros post tergum dentibus atris
Cernis, vt ipsa feram? sed neq; obesse potest.
Tu germane tamen, iuueni dum tempora restant,
Multa rogo discas, vbere multa meo.
Vt si quando suam rabiem me absente reiectet;
Tunc pro me possit dicere quæ docui.
Iamq; vale. hinc abeo nomen dictura parentis.
Δη κλέος ἀυτου ἕσ ουρανον ηλθε μεγα.
Nam veterem postquam me dudum iussit habere
Candorem, nittor non reditura lares.

τελοσ.

¶ EIVSDEM ANTONII NEBRISSENSIS.
De nominibus numeralibus.

NIhil eſt in hac vita morali magis neceſſariũ cognitu,&quod minꝰ à noſtri ſeculi hominibꝰ ſciatur,q̃ tria illa,in quibꝰ ſator rerũ,ideꝗ mũdi arbiter oĩa diſpoſuit.Omnia(inquit)in menſura numero & põdere diſpoſuiſti.Omitto nũc põdus & mẽſurã,ſine quibus multæ artes,atꝗ in primis medicamentaria imo neꝗ ipſa hoĩm ſocietas,quã ciuitatẽ appellamus,cõſtare poteſt:breui nãꝗ ĳs de rebus tradituri ſumꝰ certã rationẽ ætati nr̃æ(q̃tũ ego exiſtimo)incognitã.Venio ad numeros,in quos põdera ipſa & menſuræ referuntur,quotuſquiſꝗ nouit latine numeros ſuis proprĳs vocabulis appellare,poſtea quã à primis illis infantillibus etiã notis diſceſſerũt?Refert Ariſtoteles in problematis,eſſe quaſdã nationes adeo immanes & barbaras,vt neſciant cõputare vltra numerũ quaternariũ, Quid ſi ego mõſtrauero eos,qui vulgo habẽtur ſapiẽtes,neſcire quomodo latine dicãt? Tres letras tuyas recebi en vn dia,y cada q̃tro dias recibi dos: q̃ de alos frayles q̃ andã ẽparejados de dos en dos cada quatro hueuos.Et hoc intra numeros illos notos qd ſi trãſgrediamur denariũ?quid ſi cẽtenariũ?qd ſi milienariũ?qd ſi millionẽ?Sed cũ mihi ſẽp fuierit in aĩo ꝓ virili Hiſpanis meis opẽ ferre in ĳs potiſſimũ,qbꝰ maiorẽ in modũ opꝰ eſt:libuit hoc in loco diſponere in prima ſerie noĩa nũeralia,atꝗ e regiõe ſcđo in loco noĩa exnumeralibꝰ diuidua ſiue diſtributiua tertio noĩa ordinalia,q̃rto aduerbia nũeralia:Sequutiꝗ ſumꝰ in hac parte,tũ vſũ doctiſſimorũ:tũ rõnẽ:tũ etiã ꝓportionẽ.Poſuimꝰ vero nũeros explicitos vſꝗ ad triginta.cæteros vero collegimꝰ in decuplariões tm̃.ex qbꝰ & ſimplis poſſumꝰ cõponere medios,queadmodũ fecimꝰ à vigiti in trigita Prohibuimꝰ aũt vicies bis,&vicies ter,& ſiĺa,qđ certi autores ſequuti in cõmẽtationibꝰ nr̃is,dici poſſe putabamus ꝓterea qđ vicies bis potiꝰ quadragies,&vicies ter ſexagies đſignãt,& alia ad hũc modũ.Præterea vltra cẽtũ nõ poſſumꝰ dicere cẽties bis,ſicut dicimꝰ cẽtũ duo,& cẽteni bini,& cẽteſimꝰ ſecũdꝰ:ꝓpterea,quod cẽties bis potius ſignificat ducẽties,& centies ter,trecenties,& ſimiliter deinceps.Itaꝗ rationẽ ſequuti potius dicendum eſſe crediderim centies & bis:centies & ter:aut vis ſupra centies,& ter ſupra centies.&c.

¶ Aduertendum tamem antiquiores poſt centum millia,potius conſueuiſſe dicere bis centum millia, ter centum millia.quatercentum millia,quam ducenta,trecenta,quadrigenta millia.Et pro eo , qđ nos decimus,vn cuento,decies centum millia,dos cuentos,vicies centum millia,&deinceps eodem modo.

¶ Illud quoꝗ eſt aĩaduertẽdũ,qđ interrogãti quot paſcit ſeruos,quot poſſidet agri iugera,reſpõdẽdũ eſt per nomina numeralia puta decẽ , centum.Interroganti vero quod dentes habent homines,reſpõdẽdum eſt per nomina diuidua ſiue diſtributiua,puta cranteres binos.caninos quaternos.primores octonos molares vicenos.Nam ſi diceres ſimpliciter,ꝙ homines habent duos,aut quatuor,aut octo,aut viginti dẽtes, non dixiſti quod volebas.Interroganti vero per quotus.a.ũ.reſpõdendum eſt per nomina ordinalia, vt quotus ſed in eccleſia Cantor ab Epiſcopo?reſpondendum eſt tertius,aut quartus aut quotam partẽ habent clerici ex frugibus,reſpondendum eſt decimam,id eſt,vnam aliquam ex decem.

¶ Sũt & aliæ denominatiões à noĩbꝰ numeralibꝰ,q̃ dicũtur multiplicia,vt duplꝰ.triplꝰ.quadruplꝰ,quincuplꝰ,ſexcuplꝰ.ſeptuplus.octuplus.nonuplꝰ.decuplꝰ,quatuordecuplꝰ,quindecuplꝰ,ſexdecuplus, cẽtuplꝰ.

¶ Cætera vero multiplicia cũ non habeãt ꝓpria nomina,per q̃ poſſint deſignari.circunloquimur ea per numeralia & ablatiuum huius nominis tãtus.a.ũ,vt ſi dixeris, qui ſurripuerit ſimplum, luat viginti tãto aut mille tanto,aut mille quingenta tãto.Et eodẽ modo de multiplicibus illis,q̃ ſignificãt plicaturam. vt, duplex.triplex.quadruplex.quincuplex ſexcuplex.ſeptuplex.Octuplex. nonuplex . decuplex . vndecuplex,duodecuplex.tredecuplex.quatuordecuplex.quindecuplex.ſexdecuplex.cẽtuplex.vt Horatiꝰ,contra quẽ duplici panno patiẽtia velat.Triplices quoꝗ & quin cuplices tabellas apud Martiale legimus,& apud Ouidium.Surgit ad hos clyplei dominus ſeptemplicis Aiax . vbi non poſſis dicere duplus,triplus, quadruplus.quincuplus.ſextuplus.Nam quod Perſius dixit rem duplica,feci iam triplex. & Iuue.qui triplicem vſuram præſtare paratus:manifeſtum eſt,pro triplo poſuiſſe.

¶ Sunt & alia diuerſarum ſignificationũ nomina à numeralibus cõpoſita & deriuata , quæ vltra certos numeros non procedunt.vt biduo.triduo,ſed non dicimus quinquiduo.ſexiduo.&c.

¶ Biennio, triennio quadriennio.quinquennio.ſexennio.ſeptennio.decennio.centennio , ſed non dicimus.octennio nouennio.ducentennio.&c.

¶ Nudiꝰ tertiꝰ.nudiꝰ q̃rtꝰ.& Plau.nudiꝰ qntꝰ.nudiꝰ ſextꝰ.& Cice.nudiꝰ tertiꝰ đcimꝰ.cætera exẽpla carẽt

¶ Biniꝰ.a.ũ.trimꝰ.a.ũ.q̃drimꝰ.a.ũ.& đnoĩatiua ab illis bimatꝰ.us.trimatꝰ.us q̃drimatꝰ,ꝰ.cætera nõ legũt Et aduerbia bifariã.trifariã.q̃drifariã.oĩfariã.multifariã.plurifariã,ſed nõ dicimꝰ qnq̃fariã,ſextifariã.&c

¶ Sũt & alia noĩa nũeralia nũerorũ triplacatiua,q̃ nõ repiũtur,niſi à certis numeris hæc fere.binio.onis. pro eo qđ eſt bis duo bis,hoc eſt octo.ternio,onis.ꝓ ter tria ter,hoc eſt ſeptẽ & viginti.q̃ternio.onis. ꝓ quater q̃tuor quater,hoc eſt,quatuor & ſexaginta.quinio.onis.ꝓ quinquies qnꝗ qnquies ,hoc eſt, centum viginti quinꝗ.&,Eodem modo poſſent ex proportione formari,ſed non legi,niſi hæc ſuperiora.& quod ſuſpicor millionem dictum,quem vulgus Hiſpane appellant millon,hoc eſt, millies mille millies,

¶ Sũt quoꝗ alia noĩa à diuiduis đriuata,q̃ ſignificãt illũ nũerũ,ad quẽ ꝑtinẽt habere,vt ſingularius,vel ſingularis,qđ vnũ cõtinet.binariꝰ qđ duo.ternarius,qđ tria.quaternarius,quod quatuor.quinariꝰ qđ

quinqꝫ, senarius quod sex, septenarius quod septem. octonarius quod octo. nouenarius quod nouē. denarius quod decē. vndenarius quod vndecim, duodenarius quod duodecim. tredenarius quod tredecim, quaterdenarius quod quatuordecim, quindenarius quod quindecim vicenarius quod viginti, tricenarius quod triginta. quadragenariꝰ quod quadraginta. quinquagenarius quod quinquaginta. sexagenarius quod sexaginta. septuagenarius quod septuaginta. octogenarius quod octoginta. nonagenarius quod nonaginta, centenarius quod centum, millenarius quod mille, vt numerus binarius continet duo. sexagenarius senex, qui habet, id est vixit annos sexaginta.

¶ Sunt præterea quædam ab ordinalibus denominata, quę significant ad illum ordinem pertinere, aut esse ex illo ordine, vt secundanus milles, qui est ex secunda legione. octumanus ex octaua decumanus ex decima, & decumana porta in castris. & æs decumanum apud Lucillium. & decumanum frumentum, quod ex decimis soluitur.

¶ Tertiana quoque febris, quę die tertio contingit. & quartana, quæ quarto. Et ab his rursus denominatiua, vt tertianarius. quartanarius, & alia eodem modo.

DE NOMINIBVS NVMERALIBVS.

Numeralia.	Diuidua.	Ordinalia.	Aduerbia.
Vnus vna vnum.	Singuli.æ.a.	Primus.a.um.	Semel.
Duo duæ duo.	Bini.næ.na.	Secundus.a.um.	Bis.
Tres & tria.	Terni.nę.na.	Tertius.a.um.	Ter.
Quatuor.	Quaterni.nę.na.	Quartus.ta.tum.	Quater.
Quinqꝫ.	Quini.nę.na.	Quintus.ta.tum.	Quinquies.
Sex.	Seni.næ.na.	Sextus.ta tum.	Sexies.
Septem.	Septeni.nę.na.	Septimus.a.um.	Septies.
Octo.	Octoni.nę.na.	Octauus.a.um.	Octies.
Nouem.	Noueni.nę.na.	Nonus nona nonum.	Nouies.
Decem.	Deni nę.na.	Decimus decima decimū.	Decies.
Vndecim.	Vndeni.næ.Vndena.	Vndecimus.a.um.	Vndecies.
Duodecim.	Duodeni.næ.na.	Duodecimus.a.um	Duodecies.
Tredecim.	Tredeni tredenę tredena.	Tredecimus.a.um.	Tredecies.
Quatuordecim.	Quatuordeni.næ.na.	Quartus decimus.a.um.	Quatuordecies.
Quindecim.	Quindeni.nę.na.	Quintus decimus.	Quindecies.
Sedecim.	Sedeni.nę.na.	Sextus decimus.	Sedecies.
Septendecim.	Septendeni.nę.na.	Septimus decimus.	Septindecies.
Decem & octo.	Octoni & deni.	Octauus decimus.	Octies & decies.
Duodeuiginti.	Duodeuiceni.	Duodeuicesimus.	Duodeuicies.
Decem & nouem.	Noueni & deni.	Nonus decimus.	Nouies & decies.
Vndeuiginti.	Vndeuiceni.næ.na.	Vndeuicesimus.	Vndeuicies.
Viginti.	Viceni.nę.na.	Vecesimus.	Vicies.
Viginti vnus, vel	Veceni singuli.	Vicesimus primus.	Vicies semel.
Vnus & viginti.	Singuli & viceni.	Primus & vicesimus.	Semel & vicies.
Viginti duo.	Vicenibine næ.na.	Vicesimus secundus.	Vicies bis non dicitur.
Duo & viginti.	Bini & viceni.	Secundus & vicessimus.	Bis & vicies dicitur.
Viginti tres.	Viceni terni, vel	Vecesimus tertius.	Vicies ter nō dicitur.
Tres & viginti.	Terni & viceni.	Tertius & vicesimus.	Ter & vicies dicitur.
Viginti quatuor.	Viceni quaterni vel	Vicesimus quartus.	Vicies quater nō dicitur.
Quatuor & viginti.	Quaterni & viceni.	Quartus & vicesimus.	Quater & vicies dicitur.
Viginti quinqꝫ.	Viceni quini, vel	Vicesimus quintus.	Vicies quinquies nō d'r.
Quinqꝫ & viginti.	Quini & viceni.	Quintus & vicesimus.	Quinquies & vicies dicit.
Viginti sex.	Viceni seni, vel	Vicesimus sextus.	Vicies sexies non dicitur.
Sex & viginti.	Seni & viceni.	Sextus & vicesimus.	Sexies & vicies dicitur.
Viginti septem.	Viceni septeni, vel	Vicesimus septimus.	Vicies septies nō dicitur.
Septem & viginti.	Septeni & viceni.	Septimus & vicesimus.	Septies & vicies dicitur.
Viginti octo.	Viceni octoni, vel	Vicesimus octauus.	Vicies & octies nō dicitur.
Octo & viginti.	Octoni & viceni, vel	Octauus & vicesimus.	Octies & vicies dicitur.
Duo de triginta.	Duodetriceni.	Duodetricesimus.	Duodetricies dicitur.
Viginti nouem.	Viceni noueni, vel.	Vicesimus nonus.	Vicies nouies non dicitur.

DE NOMINIBVS NVMERALIBVS.

Numeralia.	Diuidua.	Ordinalia.	Aduerbia.
Nouem & viginti.	Vndetriceni.	Nonus & vicesimus.	Nouies & vicies dicitur
Vndetriginta.	Triceni.næ.na.	Vndetricesimus.	Vndetricies dicitur.
Triginta. &c.similiter.	Quadrageni.næ.na.	Tricesimus.	Tricies.
Quadraginta.	Quinquageni.næ.na.	Quadragesimus.	Quadragies.
Quinquaginta.	Sexageni.næ.na.	Quinquagesimus.	Quinquagies.
Sexaginta.	Septuageni.næ.na.	Sexagesimus.	Sexagies.
Septuaginta.	Octogeni.næ.na.	Septuagesimus.	Septuagies.
Octoginta.	Nonageni.næ.na.	Octogesimus.	Octogies.
Nonaginta.	Centeni.nę.na.	Nonagesimus.	Nonagies.
Centum.	Centeni singuli.	Centesimus.a.um.	Centies.
Centum vnus.	Singuli supra centenos.	Centesimus primus.	Centies & semel.
Vnus supra centum.	Centeni bini.	Primus supra centesimū.	Semel & centies.
Centum duo.	Bini supra centenos.	Centesimns secundus.	Centies & bis.
Duo supra centum.	Centeni terni.	Secūdus supra cētesimum.	Bes & centies.
Centum tria.	Terni supra centenos.	Centesimus tertius.	Centies & ter.
Tria supra centum.&c.	Ducenteni,vel duceni.	Tertius supra cētesimum.	Ter & centies.
Ducenti.tæ ta.vel.	Bis centeni.	Ducentesimus,vel	Ducenties,vel
Bis centum.	Trecenteni.vel treceni.l.	Bis centesimus.	Bis centies.
Trecenti.tę.ta.vel.	Tercenteni.	Trecentesimus,vel	Trecenties,vel
Tercentum.	Quadringēteni,vel. geni.l.	Trecentesimus.	Tercenties.
Quadringenti.tæ.ta vel.	Quatercenteni,	Quadringentessimus vel	Quadringēties,vel
Quater centum.	Quingenteni, vel qngeni.	Quatercentesimus.	Quatercenties.
Quingenti.tæ.ta.vel	Quinquies centeni.	Quingentesimus,vel	Quingenties,vel
Quinquies centum.	Sexcenteni,vel sexceni.	Quinquies centesimus.	Quinquies centies.
Sexcenti.ę.a.vel	Sexies centeni.	Sexcentesimus,vel	Sexcenties,vel
Sexies centum.	Septingenteni,vel.geni.	Sexies centesimus.	Sexcies centies.
Septingenti.tæ.ta.vel.	Septies centeni.	Septingentesimus,vel	Septingenties,vel
Septies centum.	Octingenteni,vel.geni.	Septies centessimus.	Septies centies.
Octingenti.tę.ta.vel	Octies centeni.	Octingentesimus,vel	Octingenties,vel
Octies centum.	Nongenteni,vel non geni.	Octies centesimus.	Octies centies.
Nongenti.tę.ta.vel	Nouies centeni.	Nongentesimus,vel	Nongenties,vel
Nouies centum.	Milleni.næ.na.vel	Nouies centesimus.	Nouies centies.
Mille adiectiuum.vel.	Milleni Singuli.	Millesimus.	Millies.
Vnum mille.	Singuli milleni.	Millesimus.	Millies.
Duo mille,vel.	Bini milleni,vel	Bis millesimus.	Bis millies.
Duo millia.	Bis milleni.	Bis millesimus.	Bis millies.
Tria mille,vel.	Ter milleni,vel	Ter millesimus.	Ter millies.
Tria millia.&c.	Terni milleni.	Termillesimus.	Ter millies.
Decem mille,vel	Deni milleni	Decies millesimus.	Decies millies.
Decem millia.	Decies milleni.	Decies millesimus.	Decies millies.
Viginti mille,vel.	Viceni milleni.	Vicies millesimus.	Vicies millies.
Viginti millia	Vicies milleni.	Vicies millesimus.	Vicies millies.
Triginta mille,vel	Triceni milleni.	Tricies millesimus.	Tricies millies.
Triginta millia.	Tricies milleni.	Tricies millesimus.	Tricies millies.
Quadraginta mille,vel	Quadrageni milleni.	Quadragies millesimus.	Quadragies millies.
Quadraginta millia.	Quadragies milleni.	Quadragies millesimus.	Quadragies millies.
Quinquaginta mille,vel	Quinquageni milleni.	Quinquagies millesimus.	Quinquagies millies.
Quinquaginta millia.	Quinquagies milleni.	Quinquagies millesimus.	Quinquagies millies.
Sexaginta mille,vel.	Sexageni milleni.	Sexagies millesimus.	Sexagies millies.
Sexaginta millia.	Sexagies milleni.	Sexagies millesimus.	Sexagies millies.
Septuaginta mille,vel	Septuageni milleni.	Septuagies millesimus.	Septuagies millies.
Septuaginta millia.	Septuagies milleni.	Septuagies millesimus.	Septuagies millies.
Octoginta mille,vel	Octogeni milleni.	Octogies millesimus.	Octogies millies.
Octoginta millia.	Octogies milleni.	Octogies millesimus.	Octogies millies.
Nonagintamille,vel	Nonageni milleni.	Nonagies millesimus.	Nonagies millies.
Nonaginta millia.	Nonagies milleni.	Nonagies millesimus	Nonagies millies.
Centū mille,vel millia.	Centeni.l.centies milleni.	Centies millesimus.	Centies millies.

DE PVNCTIS CLAVSVLARVM.

QVemadmodum in sermonis ductu necesse est fieri quasdam silentij distinctiones, tum vt auditor intelligat clausularum diuersitatem, tum etiam vt is, qui loquitur, captato spiritu maiori acrimonia pronuntiet: idem quoque faciamus oportet in scripto, vt per quædam signa confusionẽ illam distinguamus. Estque illud in primis animaduertendum duas tãtũ esse notas, quibus eruditi omnẽ contextus ambiguitatem illam distingunt, dicente Hieronymo in prologo Esaiæ. Sed quod in Demosthene, & Tullio solet fieri, vt per cola scribantur & commata. Nam qui, quas appellant periodes, virgulas, & parentheses addiderunt, nullos habent autores, cum econtrario sacræ scripturæ libri colo & cõmate cõtenti sint. Est igitur comma, quod per duo puncta desi gnatur, quoties orationis tractus eo peruenit, vbi oratio cũ verbo aut aliquo vim verbi obtinente finitur, sed tamen aliam quandam orationem sibi adiungi desiderat. vt conuertente domino captiuitatẽ syon, vel cum cõuerteret dominus captiuitatem syon. Comma autem dicitur a copto verbo Græco quod est incido, vnde latine potest appellari incisio, quoniam suo loco inciditur oratio. Colum, cuius nota punctus est, ponitur vbi clausula finitur, atque quiescit: vt Cum conuerteret dominus captiuitatem syon, facti sumus sicut consolati. Sunt quędam loca in quibus nescias an oratio, quę sequitur, ex superiori dependeat. vt Dixit dominus domino meo, sede a dextris meis: hoc loco cõma vl' colũ potuit esse. Colũ quoque ponimus inter singulas partes orõnis, quę per articulum aut dissolutum sine coniunctione annectuntur, vt Grammaticus. Rhetor. Geometres. pictor. Aliptes. Non tamen dissimulauerint oportunam esse notam interrogationis in fine clausularũ, quas interrogatiue, aut interrogatione admiratiue proferimꝰ. vt hic pietatis honos? sic nos in sceptra reponis? Prætermittere vero nullo modo possum, quod video Quintiliano ex actissimo harũ rerum iudici placuisse, vt quoties dictio esset ambigua vel significatione, vel declinatione, vel mutatione in aliam partem orationis: ambiguitas illa superimposito apice tolleretur. Esto exẽpli gratia óccidit si habet apicem in prima syllaba, significat in eo esse accentum prędominantem, sequentemque esse breuem, profertur que accentu graui, valetque tunc óccido. i. pereo, quod si super secundam ponatur apex, significat syllabam illã esse longam, in eaque proferri accentum prædominantem, vt occído, valetque pro eo, quod interficio.

DE ORDINE PARTIVM ORATIONIS.

CVM essem cotidiano prope conuitio requisitus, tum ab amicis, tum etiam ab alienoribus, vt scriberem aliquid de constructione, quam ipsi appellant, ego vero ordinem potius partium orationis dixerim, non potui negotiũ recusare. quod tantopere efflagitabatur. Oratio vero a Grammaticis non ea lege ordinatur qua iuniores putant, vt nominatiuus semper precedat & verbũ sequatur. &c. Sed ita ordinanda est, vt (quod est inuolutum) explicetur, ita vt ex dispositione partium, sensus lectionis possit percipi, & an ex orationis serie aliqua dictio sit otiosa, & ab oratione soluta. Non tamen fuisse illũ ordinem apud antiquos, quem isti nunc desiderant licet videre apud autores, qui plerumque descẽdunt ad ordinem lectionis. vt Donatus in Barbarismo cum de Synches., Hiperbaton specie dissereret, citans illud Vergilij in primo ęneidos Tris Notus abreptas in saxa latentia torquet. Saxa vocant Itali medijs quę in fluctibus aras. Ordo (inquit) est Tris naues abreptas notus torquet in saxa, quę saxa in medijs fluctibus latentia, Itali vocant aras. En tibi accusatiuũ præpositum, non modo verbo, sed etiã verbi supposito, & in medijs fluctibus, hoc est ablatiuum cum prepositione pręposiitum participio, & in hunc modum alia. Sed vt his morem geramus, hunc ordinem sequi poterunt. Igitur posita ante oculos clausula, principio verbum contemplabimur, deinde verbi suppositum, consequenter casus, cum quibus verbum construitur. Ordinamus vero sic. Si fuerit vocatiuus, ab eo faciemus initium. Quod si non fuerit, a nominatiuo incipiemꝰ. Deinde verbũ sequitur, cui adiũgitur aduerbiũ nã aduerbiũ, quod verbũ determinat, aut participium, aut nomen continuo post illas particulas poni debet, quemadmodum pręposítio ante suum casualem, & coniunctio ante illud, quod superioribus adnectit. Quod si duo verba aut plura fuerint in eadem clausula, a principali verbo, hoc est, quod facit orationem quiescere, incipiendũ erit. vt liber quẽ emisti, erat meus. verbum principale est erat. Tunc apponemus datiuum aut acusatiuũ, vt commodius erit, tandem casum, qui præpositionibus adiungitur, siue effectiuum ponemus. Adiectiuum quoque post substantiuum, & relatiuum post antecedentem. & genitiuum, post dictionem, a qua regitur, ordinabimus. Præponuntur quoque particulę interrogatiuæ, vt quis, nunquid. & negatiuæ. vt nemo. & vocatiuæ, vt, o, heus, & exhortatiuæ & optatiuæ.

RELECTIO DE ACCENTV.

AEL. ANTONII NEBRISSENSIS GRAMMATICI ET RHETORIS

relectio noua de accentu Latino aut latinitate donato. Quam habuit Salmanticæ. III. Idus Iunias. Anno. M.D.XIII.

ETSI OMNES DISCIPLINAE, QVAE ACTIONE ALIQVA siue contemplatione terminantur, maxima ex parte circa res difficiles, ambiguas, incertasq; versentur tamē propensiori quodammodo id quotidie in re literaria experimur. Atq; vt omittamus illa, quæ sunt nobis inspirata diuinitus, quibus nihil certius esse potest, quid est, quod humana diligentia possit assequi, nisi hallucinās, & quasi per noctis vmbras aliquid explorans? Iā illa, quæ primū certitudinis gradum obtinere dicitur matheseos doctrina, tantis hodie tenebris inuoluta est, vt pauca illius vestigia extent. Nā de physicis quota pars rerū est inuēta, quas natura in sinu maiestatis suæ reposuit? Excutiam⁹ nūc artes illas, quarū finis est actio: atq; Ciuilē imprimis quæ intra se omnia illa complectitur, quibus humana societas constat accipe, quid de illa philosophorū maximus dicat, Iusta (inquit) & honesta de quibus ciuilis considerat, tātā varietatē & discrepātiā in se habēt, vt lege dūtaxat, & cōsuetudine, nō autem natura cōstare videātur. Medicina quoq;, siue sit illa methodica, siue clinica, siue empirica, nihil incertius excogitari pōt, cū pro loci pro ætatis, pro medicamētorū ratione labet, atq; sub inde nouitatibus vita mutetur. Nolo nūc cōmemorare aliarū artiū inconstātiā; venio ad grāmaticē, cui ratio dicēdi coniuncta est; quæ cū sit ex diuersorum temporum autoribus, aut ex contemporaneis discrepātibus collecta, nihil propemodum certi ac definiti de ea tradi potest, Quare illud vnicum tantæ ambiguitatis remedium est nobis reliquū, vt optimi cuiusq; autoritati innitamur. Qui sint autem optimi, aut qui alijs prestantes, aliubi est a nobis copiosius disputatū. Sed cum sint alia cōplura, quæ longa desuetudine interciderunt illud imprimis est, quod in proferendis verborum syllabis a plerisq; omnibus peccatur; tum in extensionis quantitate, tū in acumine & grauitate. Nā cū inter alias syllabæ accidētias duæ potissimum sint necessariæ, extēsionis quantitas, & sublatio, atq; depressio; nemo est hodie, qui syllabas sua temporis duratione proferat, hoc est, breuem vno tempore, longā duobus, etiam si artis præcepta calleat, que de hac ratione traduntur. Quid? quod neq; satis compertū est a grammaticis dequibusdam longæ ne, an breues sint? Nā quis hodie scit, qua tēporis duratione proferatur inclytus, qua insanus in prima syllaba? Quia si dicis, quod breui, quia per naturā semper breuiatur, etiam si positione sit longa, quo modo nunq; in carmine reperitur breuis, nisi cum vocalis sequitur, vt inanis, ineres? Aut si longa est natura sequēti cōsonāte, quomodo Cicero de oratore ad Brutū dicit, quod inclitus breuiat & insanus producit? Verba illius sunt: Inclytus dicimus breui prima, insanus producta, insipiens, inhumanus breui: infœlix longa. Itaq; iam syllabarum quantitas ad nullos alios vsus est necessaria, q; ad examinanda carmina & ad accentus rationē, ad extensionem, contractionemq; nihil prorsus, cū indifferēter lōgis pro breuibus, & breuibus pro longis vtamur. Sed cū in arte mea de accētu latino regulas proponerē, cur cū lōge lateq; paterēt, in angustias quasdā coarctaui? Aut quid mihi venit in mētē, vt cū Quintilianus libro primo institutionū oratoriarū latini accentus regulas simpliciter & sine vlla exceptione traderet ego illas in arctū quēdam locum augens artis difficultatē cōtraxerim? hoc est, nigrum in cādida vertere, in tenebras splēdore conspicua. Apud nos, inquit ille, accentus latini ratio breuissima est, Nāq; in omni voce acuta intra numerū triū syllabarū cōtinetur, siue hæ sint in verbo solæ, siue vltimæ, & in his, aut proxima extremæ, aut a fine tertia. Trium porro, de quibus loquimur, media longa, aut acuta erit, aut flexa. eodem loco breuis vtiq; tertiam acuet. Est autem in omni voce vtiq; acuta, sed nunq; plus vna, neq; vnq; vltima, ideoq; in dissyllabis prior acuta. Præterea nunq; in eadem flexa & acuta, quia eadem flexa ex accuta, vtiq; neutra claudet vocem latinam. Ea vero, quæ sunt syllabæ vnius, erunt acuta, aut flexa, ne sit aliqua vox sine acuta. Quid apertius dici potuit, aut quid simplicius? Atq; vt eandem præceptionem nobis inculcaret, idem sæpe, sed alijs verbis repetit. Est, inquit, in omni voce acuta syllaba, neq; vnq; vltima, ideoq; in dissyllabis prior. Et subdit, quod neq; flexa neq; acuta claudet vocem latinam, quia (vt dixit) accētus acutus in penultima aut in antepenultima, circūflex⁹ in penultima, aut in ꝓxima a fine semꝑ collocari debet. Idem quoque autor libro eiusdē operis duodecimo vbi oratorem officio instruit, moribusque informat: accentus (inquit) cum rigore quodam, tum similitudine ipsa minus suaues habemus;

ues habemus qđ vltima syllaba, neque acuta vnquā excitatur nec flexa circunducitur, sed in grauem vel in duas graues cadit semper. Vides quemadmodū per abnegationem vtrobique interponit decretū irritās, cum dicit neque vnquā vltima, & vtiq; neutra claudit vocem latinam, sed in grauem vel in duas graues cadit semper: Quam generalitatem nullis coarctat limitibus, nulla exceptione contrahit, nullis præscribit finibus Quid igitur sibi voluit quod in calce nostrarum introductionum diximus latini regulas tot modis fallere? Ac primo quidem distinctiōe, hoc est, differentie causa, Secundo abscisione Tertio attractione. Quarto interrogatione, Nam de synepia, hoc est, consequentia & de idiomate postea differemus. Ego tibi ô amice (vt ingenue verum fatear) quo tempore rudimenta illa in vulgus ædidi, non putaram tanto consensu omnes Hispanos meos in sententiam meam ituros, Itaque non fueram ausus immutare quiquam ex ijs voculationibus, quæ illorum auribus iampridem insederant, cum præsertim essent autores, quibus possent errata sua defendere. Nam quis mihi crederet? si iam inde à principio dedissem præceptum, quod in crementis verborum proferendum esset Amauerîmus amauerîtis. Docuerîmus docuerîtis, & similiter cadentia, accentu in penultima circumflexo Atqui iam nemo est, vel mediocriter doctus, qui non ita proferat, tātum potuit efficere iuncta cum ratione autoritas. Quod spero etiam futurum in ijs vocibus., de quibus in præsētiarum disputaturi sumus, fallunt, in quam, regulæ superiores, & primo quidem distinctione, hoc est differentiæ causa, idque quosdam putasse debere fieri, Quintilianus refert, Cæterum iam scio (inquit) eruditos quosdam, & nonnullos etiam gramatticos sic docere, ac loqui, vt propter quædam vocum discrimina verbū interim acuto sono finiant: vt in illis. quæ circum littora, circum piscosos scopulos. ne si grauem posuerint secundam, circus dici videatur, non circuitus, quod nullo modo posse dici, Quintilianus statim ostendit dicens, Mihi videtur conditionem mutare, quod in his locis verba coniungimus. Nam cum dico circum littora, tanquam vnum dico dissimulata distinctione, itaq; tanquam in vna voce vna est acuta. quod idem accidit in illo, Troiæ qui primus ab oris. Hæc Quintilianus. & subdit, Separata vero hæc à præcepto nostro non recedent, quod perinde est: ac si dicat. præpositiones suo casui præpositas cum illo coalescere, communemque accentū habere, quandoquidem vna vox vtraque particula censetur. ita tamen vt præpositionis syllabæ omnes grauentur, & accentus accomodetur dictiōi, cui præpositio illa deseruit. Quod si prepositio separetur, quod potest fieri, cū contra naturam suam postponitur, vt cum Vergilius dixit. Transtraper & remos, & alio in loco, Errabant acti fatis maria omnia circum, aut per se præpositio sine suo casu profertur, vt cū dico, circū præpositio iungitur accusatiuo, palam vero ablatiuo, tunc Quintilianus dicit, quod tales voces à præcepto suo non recedent, hoc est, quod sequentur regulas accentus latini perinde, ac si essent per se dictiones, Quod vero Quintilianus ait, distinctionem illam siue differētiæ causam in aduerbijs tantum vindicasse quosdam, id sibi non placere ostendit. cum regulas proponens nihil excipit. Sed neque legi quemquam, cuius autoritas admitti debeat, qui hoc scripserit. neque audiui quemquam virum doctorū: qui huiusmodi loquendi ratione sit vsus. Quod si quis mihi Priscianum obiecerit: qui nonnihil huic præceptioni obstat: vt me aliquando tantis quæstionibus explicem: principio non admittam libellum, qui sub illius nomine inscriptus de accentu vulgo circunfertur, idque doctissimorum consensu, atque compluribus argumentis facile cōprobatur, Nam quæ de aduerbijs libro quinto decimo, atque de alijs partibus orationis alijs in locis scripsit: non sunt multi facienda, cum habeam autores optimos, quorum testimonia possim illi opponere, Seruius in illud ex æneidis Vergilianæ libro sexto. Illius ergo venimus. Ergo (inquit) coniunctio fuit, sed per accentus mutationem in aduerbium transit: & est sola particula, quæ habet in fine accentum circunflexum. Quod si sola igitur alias aduerbium loci & temporis non circumflectitur, id quod Priscianus putat. Idem quoque præcipit in compositis ab inde tertiam à fine debere acui, vt déinde. éxinde. próinde. périnde. & à quando. vt alíquando. néquando, síquando. Quam pungendi rationem Aldus Manutius sequitur, De quo quid nos sentiamus, postea dicemus. Idem adhuc Priscianus asserit ab horsum composita vt déstrorsum, sinístrorsum. déorsum séorsum, & ab hac particula versus, cum postposita componitur, vt Italiám versus Siciliám versus, eandem quoque tertiam à fine acuere: non ob aliam rationem, nisi vt sub vno accentu prolata demonstrentur esse composita. Non tamen in eadem perstat sententia. sed affert adhuc aliam causam minus aptam, quam sibi magis placere dicit, particulas videlicet illas horsum & versum habere vim quandam inclinandi ad se nomina supraposita, quemadmodum & illa, q;. ne, ve, quas vocant inclinatiuas, ex eadē ratione, de quib9 mox Eandem compositionis causam esse dicunt: cur illa mutent accentum ex penultima in tertiam à fine déinceps. derépente. deimpróuiso. & à propter composita: vt eá propter quápropter. & á lōge. vt délonge. álonge. & à circū, vt cirúmcirca. ídcirco. & complura alia ad hūc modum. vt dúmtaxat. exáduersum: quæ omnia & Quintilianus & doctorum vsus excludit. Aiunt præterea differentiæ causa accentu acuto in vltima proferenda esse illa profectó. porró immó: ne videantur coincidere cum

datiuis quorundam nominum. Cur non & aduerbia illa, quæ ipsa datiui terminatione similia sunt quibusdam nominibus adiectiuis, vt falsó. certó. manifestó. consultó. crebró. auspicató. augurató, sedulò. precarió. meritó. raró. modó. citó? Ad quod isti respondent, id non debere fieri nisi in illis tantum vbi autores differentiam facere voluerunt. Sed qui tandem obsecro sunt isti autores? vbi latent? vnde sunt petendi? Nonne commodius multoque simplicius est Quintiliani præceptum, qui nihil tale nos curare præcipit, sed tantum vt accent9 latini regulas teneamus? Quod si (vt ille ait) consuetudo vicerit, vetus lex sermonis abolebitur, totumque hoc negotium, quod gramaticen appellamus, nomē est inane. Sit apud græcos accentus ratio difficilior, sit apud nos quam breuissima, habeant accentus magis varios, quia plures habent dialectos, hoc est, loquendi genera, sit nobis vnum atque simplex dicē di genus, sint illis quantumcunque volent accentus suaues, atque ipsa varietate dulces, dum nobis relinquat grauitatem atque constantiam, qui Musas colimus seueriores. Maneat igitur nobis in hac parte fixū indubitatumque præceptum, siue fiat compositio ex diuersis particulis, siue inuicem apponātur, semper obseruandos esse tenores præpositis de latino sermone regulis; hoc est, nunquam in fine acuendam, aut circunflectendam esse sillabam, nisi in ijs quæ sunt sillabæ vnius. Neque dicendum cum imperita multitudine plané. sané. vná. poné. fermé. ergó. aliás, vltima acuta, aut circunflexa, sed e contrario priori acuta aut circunflexa, sequenti vero deiecta: Quod si penultima per naturam fuerit longa, in eadem accentum debere collocari. Neque cum vulgo proferas prima acuta ádprime siue ápprime; sed media adpríme siue appríme, quia eadem est longa. Non enimuero siue átuero antepenultima acuta, sed penultima enimuéro, atuéro. Quod si fuerit breuis, in tertiam à fine esse transferendum, si dictio sit composita, vt in illis ádmodum. quemádmodum. propémodum. póstmodum posmodo, quodámmodo, huiúsmodi. istiúsmodi. Si vero in compositione non coalescāt suo quęque accentu erunt proferenda; vt si tribus particulis solutis dico quem ad modū. Idem quoq; dicendum de illis multómagis, siue múlto mágis. quātómagis, siue quáto magis, multómin9 siue multo mi9, paulò minus, siue páulo mínus. nihilómagis, siue níhilo mágis. nihilómin9 níhilo mín9; Alióqui si cōpōatur accentu in penultima, si vero non componantur, sua queque particula suum accentum habebit. Ex hac ratione tenus præpositio (cum postponatur, semper contra naturam præpositionis) si componitur, remittit accentum ad sillabam præcedentem. vt hác tenus quá tenus. Si vero non componitur: suum per se accentum retinebit. vt crurum ténus. capulo ténus. pube ténus. Illa tamenquæ corrupta in in compositionem veniunt, siue ita coeunt, vt non possint separari, si penultimam habent breuem, regulam accentus generalem sequuntur. vt alíubi. sícubi. ínibi, idétidem. índidem. intereá loci. óbiter & huiusmodi. Secundo inquam, accentus latini regula fallit in dictionibus abscissis, quia in eadem sylla ba retinet accentum, in qua fuerat ante abscissionē. quemadmodum in nominibus proprijs secundæ declinatonis in. ius syllabas desinentibus, quæ. us. mutata in. e. apud antiquissimos formabant vocandi casum, ut hic Vergilius ó Vergilie. hic Ouidius ó Ouidie. hic Mercurius ó Mercurie antepenultima acuta, propterea quod penultima breuis est, Deinde. us finali abscissa sequens, atque proinde sæculum eruditius protulit ó Vergíli. ó Ouídi Mercúri, accentu acuto in eadem syllaba, hoc est in penultima, quamquam sit breuis, quod est contra latini sermonis regulam. Quis hoc dicit? priscianus, opinor, in secuudo de octo partibus orationis volumine; cum de vocatiuo singulari desclinationis secundæ agit. Atqui. P. Nigidius Figulus apud Gellium in libro noctium atticarum duodecimo aliter sentit, reijceindum esse videlicet in tertiam à fine, quoniam penultima sit breuis; Nigidij verba referente Gellio ex grammaticorum commentariorum libro quarto & vicesimo sunt huiusmodi. voculatio (inquit) qui poterit seruari, si non scimus in nominibus vt Valeri vtrum interrogandi an vocandi sint casus? Nam interrogandi secunda syllaba superiori tono est, quam prima, deinde nouissima deijcitur. At in casu vocandi superiori tono est prima dende gradatim deicenditur. Sic quidem Nigidius pręcipit. Sed quis nunc (inquit) valerium appellans in casu vocandi secūdū præceptū Nigidij (acuerit primā, nō multū aberit, quin rideatur. Hæc Gelius. Voculationē appellat nigidius, quē nos accētū. Casū interrogādi, quē nos genitiuū, qnia per illum interrogamus, cuius est aliqua res. Casū vocādi quē nos vocatiuū. Sed cur in vocatiuo nigidius acuit tertiā à fine, & in gtō pe penultimā? illa nimirū ratio est, qd' vocatiuus. i. simplici, genitiuus. ij. duplic. scribitur, q̄ prolatæ coalescūt in synæresim, retinēt tamē propemodū vim suam. Sed dic mihi rogo te: vtri magis credēdū esse cēses Pris. homini nouitio: atque omniū reprehēsiōi obnoxio: an Nigidio omniū iuditio viro eruditissimo? Nemo est hodie vel mediocriter in re literaria doct9; qui nō in Pris. aliquid desideret. aliquid detrahat. aliquid scriptū neglígēti9 existimet. Idque iam vulgo persuasum est vt illius autoritas nō admittatur nisi in ijs tantū quæ aliorū testimonio comꝓbantur, aut quæ aliorū sententiæ duntaxat nō aduersentur. At de Nigidio Figulo audi quid Gel. in libro vnde vicessimi calce scribat, Aetas (inquit) Marci Ciceron. & C. Cæsaris præstātes facundia viros paucos habuit, doctrinarū autē multiformiū variarūq; artiū, quibus humanitas erudita est. culmina habuit Marcū Varro, & Publiū Nigidium &q

sequuntur.sed obiiciet mihi quispian rursus,cur igitur contra Nigidium preceptionem dedisti,quod abscissione accentus latini regula fallit?Nimirum,quia illud vulgo proponebatur,sed quid ego de ea re sentirem,in commentationibus, inquibus cum eruditioribus loquor,manifeste ostendi. Quãqnã Publius Nigidius(inquã)vir sui seculi,præter vnum Ciceronem omnium eruditissimus,putauerit in casu vocandi huius nominis Valerius primam accentu acuto esse proferendam.Quod,& si Geli⁹ scribit non defuisse qui errident,ego tantum Nigidio tribuo,vt cum eo libentius velim errare,quã cũ omnibus neotericis literatoribus verum dicere.Scribit præterea Prisciãus libro quinto,ꝙ nomina in as.desinentia(si sunt latina & patria)debent in finem circunflecti.vt arpinâs,suffenâs,capenâs:affertꝗ ei⁹ rei causã,quia ꝑ syncopã ꝓferuntur,ãtiquissimi enim hic & hæc arpinatis&harp. proferebant.Idẽ quoque de pronominibus illis nostrâs & vestrâs vult intelligi.Quintilianus certe nihil tale præcipit, neꝗ(quod ego legerim)quisquã hoc scripsit,cuius modo autoritas sit recipiẽda.Nam quod Probus grammaticus in illud Verg.ex tertio æñ.humo fumat neptunia troia.scribit exponendum esse fumat pro fumauit,atque idcirco fumat vltimam debere circumflectere.merito à Seruio in eodem loco exploditur,neque vllo modo est admittendũ.Sed neque illa,quæ sunt à dico dicis,duco ducis, & facio facis composita,quę abiiciunt.e.literam finalem in secũda persona singularis præsentis imperatiui modi,alio modo sunt proferenda,quã secundum regulas accẽtus latini.Sicut neque aduerbia illa isthuc,illuc.isthic,illic,& similia Neꝗ obstat,ꝙ sunt abscissa ab eo,quod est isthuce,illuce.Iã dônec.siue ex eo quod est abscissum ab eo,quod donicum,siue ex regula de accentu latino tradita primã circunflectit. Tertio inquam accentus latini regula fallit attractione,siue inclinatione ex natura (vt aiunt)quarundam particularũ,quas dicunt habere vim attrahendi.siue inclinandi ad se vltimam syllabam dictionis p̃cedẽtis.Græci tamen aliter dicunt appellari apud se quasdam particulas incliticas,hoc est,inclinatiuas,nõ quod ad se inclinent vltimas dictionum precedentiũ syllabas,sed ꝙ ad illas suos accẽtus remittant.Sed siue hoc,siue illud sit,quod ad rationem prolationis attinet,nihil refert.Sed habeãt Græci huiusmodi particulas inclinatiuas,quibus est consuetum acuere vltimas dictionum syllabas, idque apud illos habere nescio quam suauitatem Quintilianus dicebat.Latini sermonis cõsuetudo huiusmodi accentus quasi peregrinos penitus reformidat.Quis igitur præceptũ illud primus induxit?aut vnde factum est,quod tam pertinaciter in doctorum animis insederit,vt nihil sit quod maiori contẽtione defendãt?Quibus astipulantur non infimæ conditionis homines,sed maximi in re literaria viri.Atque inprimis Aldus Manutius,qui nũquã aliter pũgit libros,quos per totũ orbẽ terræ dispergit. sed quid si Quintilianus nihil tale præcepit?Quid si nemo est hodie:qui virum doctum ita loquentem audierit neꝗ(vt opinor) Aldus ipse sicvnquã est loquutus.Igitur Ald⁹,qspiã dicet,aliud facit aliud p̃cipit.Sic est profecto,plenaque huiusmodi erroribus est vita.Sed in hoc peculiare quiddam accidit vt contra falsum Præceptum recte homines loquantur eruditi,aliis in rebus ediuerso bene præcipiãt,& agant male.Sed esto,syllaba inclinatiuæ particulæ incumbẽs acuenda sit,id ꝙest in nostris præceptionibus traditum,num ita debet acui,vt isti faciũt?hoc est excitato ac vehementi quodam sono? Cur igitur dedisti nobis præceptũ quod erat dediscendum?Nimirum,quia illic cum vulgo,hoc est cũ pueris rudibus,cũ præceptoribus parum eruditis,cũ sacrificulis & æditius res agebatur.Quod genus hominum nihil probat:nisi quod didicit,atque plerumque nouitatibus offenditur.Quos cum recta non possemus adoriri.dolis fuerunt circuuueniendi. Diximus namque huiusmodi syllabas non incitato illo accentu esse proferendas,quem latinus sermo recusat,sed clæmentiori,&qualis est fere,quẽ ipsi moderatum appellabant.Idque testati sumus in commentationibus nostris,in quibus non tã discipulos, qnam præceptores artis literariæ instituimus.Sed de his hactenus:nunc ad reliqua pergamus,

❡Diximus accentus latini regulam quarto deficere interrogatione,quoniam vltimas clausularũ sillabas interrogando suspẽdimus.Quod nimiũ ecclesiastici faciũt:cũ psalmos,prophetias,epistolas,euãgelia,& doctorum expositiones populo audiente pronuntiãt,vel potius suboscure cantant:atque vno propè ductu syllabas omnes efferunt,nisi quatenus distinctionis gratia quasdam sesquitono,quasdam diapẽte,hoc est tribus tonis cũ dimidio:submittunt At cum est intorrogandum. quartam àfine deiiciunt semitono,tertiam sesquitono,deinde penultimam tono,atque vltimã rursus attollũt sesquitono,vt sit vltima syllaba par quintæ p̃cedẽti.Quam monotomiã,id est eiusdẽ toni, similitudinẽ fugiendã esse in ꝓnuntiatione Quintilianus p̃cipit.Neque enim omnia submisso:neque omnia elato neque omnia medio quodam sono:atque sub vno denique aspectu sunt proferenda,sed faciendi sunt quidam dictionum syllabarumꝗ flexus,prout verborum,aut sententiarum:aut ad sequentia transitus ratio exegerit,Aliter namque cæsum claudimus recitando Iuuenalis illud

Semper ego auditor tantum.nunꝗ ne reponam
Vexatus toties rauci theseide Codri?Aliter illud eiusdem.
Nonne libet medio ceras implere capaces Quadriuio.

❡Illic namque acuimus finẽ,at hic grauamus. Itaꝗ nulla de iis certa regula tradi magis potest,ꝗ de interiectionibus,quas omnes scribunt ꝓ mẽtis nostræ affectu,aut pro arbitrio esse ꝓferẽdas , audiui

ego nuper Barnardum Gentilem Siculum ordinis prædicatorum fratrem, qui carmina sua quædam mihi recitans accentu acuto omnes clausulas non sine decore ac venustate finiebat, Deficiunt præterea latini accentus regulæ idiomate, hoc est, cum dictiones peregrinæ sermoni latino miscentur, de quo in calce introductionum latinarum diximus.

Hebreę voces plerumque in fine acuuntur,
Non tamen & semper, quia sæpe in fine grauantur.
Id quod Alexander (deceptus forte) putauit.
Si casus græcos vsurpet sermo latinus,
Accentu græco talis vox est referenda.
Græca sit at si vox, sed declinata latine,
Accentus noster casus moderabitur illos.

¶ Nam (quemadmodum in tertia repetitione diximus, de accentu latinarũ dictionũ) multa à multis prodita sunt, at de Hebraicis & græcis cũ in sermonẽ latinũ nõ mutata literatura transferuntur, quo essẽt accẽtu proferendæ, neminẽ adhuc certi quicquã prodidisse. Quo in loco, & si nõnihil de accẽtu greco attingimus, atque illa eadẽ ex parte coniecimus in quoddam opus, quod cũ eisdẽ introductionibus vulgo circunfertur) non tñ pigebit me nunc ea ipsa repetens iterũ iterũque monere. Neq; enim fortasse ad rẽ tã insuetã: atq; proinde à plerisq; ignoratã vna via peruenire potest. Sed ãteaq; ad græcarũ dictionum accẽtus veniamus: redẽdum hoc in loco est, quod de synepia sumus polliciti, nos esse dicturos, quod cum dictio hebraica siue græca finitur in syllaba acuta, sequiturque ante cæsum siue clausulam aliq̃ verborũ series, dissimulatur accẽtus ille acutus, & pro illo ponitur grauis: vt q̃d in genealogia saluatoris nostri legimus apud Matthæũ. Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraám. Abraám autẽ genuit Isaac, in priori loco abraám accẽtu acuto in fine profertur, quia cæsũ finitur. In sequẽti grauis põitur pro accuto, quia sequitur gẽuit Isaac, idẽ est dicẽdũ de clausulis sequẽtibus. Igitur hebraicis vocibus in aliud tẽpus reiectis, de græcarũ dictionũ accẽtu, q̃ sermoni latino intermisceri cõsueuerũt, pauca impræsẽtiarum perstringemus. Hæ omnes cũ apud illos in quinque declinatiões distribuantur à nobis .iij. dumtaxat priores reducuntur. Nam per quartam & quintam nullum est græcũ nomẽ quod inflectatur, sed neque latinũ, quod quidem sit proprium. Nomina quoque in quibus declinatio græca cũ suo accentu ab autoribus vsurpatur maiori ex parte propria sunt virorũ, aut fœminarum, siue locorũ. Quæ quoniã in alterã linguam nõ debent transferri) non sine causa interpretes cũ sua literatura plerumq; reliquerunt. Id quod est à septuaginta obseruatũ, qui ex hebræo in græcũ sermonẽ trãsferẽtes raro ex proprijs nominibus quicq; immutarunt. Posteriores audatius ex Adã adámus, ex Abraam abraámus. ex Iacob Iacóbus: ex Ioseph iosephus. atq; ad hunc modũ alia cõplura interpretãtes. Pari quoq; modo latini ex greco nomina propria vertẽtes cum sua literatura plerunque reliq̃runt nõ nunquã illis declinationẽ suam cum reliquis accidentibus acõmodarunt. Hinc Quintilianus de grãmatica disserẽs. Recẽtiores (inquit) instituerunt græcis nominibus græcas potius declinatiões dare q̃d tñ ipsum nõ sẽper fieri potest & subdit. Mihi autẽ placet latinam rationẽ sequi, quousq; patitur decor Neque enim Calipsonẽ dixerim, vt Iunonẽ, quanq; sequutus antiquos Cæsar vtitur hac ratiõe declinãdi Sed autoritatẽ (inquit) cõsuetudo superauit. Phocas præterea vbi de græca declinatiõe: errãt (inquit) q̃ didónis aut manónis dicũt genitiuũ, & vocum asperitas, & veterum autoritas eiusmodi declinationẽ repudiauit. Quod si græcorum nominũ græcã declinationẽ admittimus, & accẽtus quoque græcos cum illis recipiamus, necesse est. Id q̃d omnes ad vnum tam antiqui q̃ recentiores grammatici cõfitentur. Nominum itaque grecorum, aut eorum quæ per græcam declinationẽ inflexa latino sermoni miscẽtur, nominatiui terminationes partim sunt mere græce, partim mere latinæ, partim græcis atq; latinis cõmunes. Mere græcas voco illas, quæ nõ admittũt casus latinos. mere latinas, quæ nõ admittunt casus græcos, cõmunes, quæ sub eadem græca terminatiõe possunt græce simul & latine declinari. Potest tamẽ fieri, vt in quibusdam magis sint in vsu casus græci, quam latini, atq; è diuerso in quibusdam magis latini quam greci. Mere gręcę terminationes sunt illæ, quas grãmatici declinatiõi latine nõ interposuerunt, Hæ sunt in. a. lõgã, q̃ ad primã declinationẽ referuntur. vt nemeá. as. In. e. lõgã quæ ad eandẽ primã, vt helénẽ. es. In. o. lõgam, quæ ad tertiã. vt saphó saphóos, & per synæresin saphús. In os. & in. on. breuis, q̃ ad secũdã. Vt ilios vel iliõ iliu. Mere latinæ sunt, quæ græcos casus nõ admittunt quẽadmodũ oẽs, q̃ ex terminatiõe græca in latinã literis immutatis sunt translatæ. vt ab heléne. es. helẽa. æ. ab atrides. u. atrída. æ. Cõmunes sunt aliæ omnes, q̃ sub eadẽ termanatiõe græce & latine possũt declinari, nisi q (vt paulo antediximus) latini alijs casibus magis quam alijs vtũtur, puta in tertia declinatione accusatiuis vtriusque numeri potius quam genitiuis. & gẽitiuis quã dati. In secunda quoq; accusatiuo & vocatiuo frequẽtius q̃ genitiuo, & genitiuo q̃ datiuo. Ablatiuus tamẽ, quo græci carent, semper erit latinus, ac proinde accẽtu ac declinatiõe latina moderandus, præsertim si cum latina terminatione coinciderit. Nam in q̃ mere græca declinatione ablatiuus datiuo potius assimilabitur. Sed antea q̃ de singulis dicam, explodẽda mihi est hoc in loco Aldi Manutij ratio, quæ ex Quintil. præcepto vtis

tur in accentibus per apices designandis. Nam in terminatiōibus illis, q̄ sunt græcis atq; latinis cōmunes ego nō video, cur græcos potius quam latinos sequatur. Nisi forrasse, quia magis fauet græcæ, quàm latinæ lectiōi siue, vt nos homines latinos cōtēnat, græcis se vocib⁹ iactat. Quod si iam terminatiōes illæ sunt latinitate dōatæ, atq; omniū cōsensu inter latinas recepte numerātur, quæ tandē cacozelia est alienis q̄ patriis vti male? Igiturqueādmodum ego illi facile assentior in mere greca declinatiōe, ita in cōmuni penitus dissentio. Itaque ob hanc causam inter accentus græci regulas præposita est à nobis vigesima his verbis: Nominatiuus atq; proinde vocatiuus singularis terminationē habens cōmunem græcis & latinis, tametsi accentu græco & latino proferri potest, mixtus tamen sermoni latino secūdū regulas accentus lani proferēdus est. In sermone vero græco accētus græci regulas sequatur, oportet. Esto exempli causa hoc nomen átreus, quod tam à græcis q̄ à latinis per eus diphtōgō profertur: q̄ terminationē latini suā fecere, atq; accentu acuto in prima protulerunt. Atqui Aldus mauult accētu acuto in vltima notare, queādmodum & omnia alia nomina similiter cadentia, puta pēthéus, theséus, preethéus. Alia regula est, quod nomina masculina, aut fœminina, aut duorum cōmunia quinte declinationis, quæ ad tertiam nostrā referuntur, mittuntque nominatiuum & vocatiuum plurales in .es. cōmunē græcis atque latinis, terminationem genitiui singularis vtriusque lingue rationem sequuntur, illa modo differentia est, quod græci breuiant, latini vero producunt terminationē illam, vt quoniam apud grecos nomina terminata in .as. recipientia .d. in genitiuo acuunt vltimā, penultima quoque gēitiui acuitur, atq; ex consequēti aliorū casuum ex regula inferius tradēda. Esto exempli causa arcás arcádos. arcádi. arcáda. ò arcás. In plurali quoque arcádes. Apud latinos tamē quia huiusmodi nomina in obliquis breuiāt penultimam, accētus tranfertur in tertiam à fine vt árcas. árcadis. árcadi. árcadē ó árcas; Plurali ntō & vocatiuo árcades, Cū itaque Vergilius in buc. dicit ambo florentes ætatibus arcádes ambo. atque ibidē. arcádes inuidia rūpantur, vt ilia codro. quia vtrobique es. breuiatur cōstat declinationē esse græcā, & consequenter penultimam debere acui, tametsi penultima sit breuis. Accusatiui tamen pluralis inter græcos & latinos manifesta est differentia ex terminatione, quod illi in .as breuē, nos vero in .es. longā terminamus, quare illi arcádas penultima acuta, nos árcades antepenultima ꝓferemus, atque pari modo de reliquis huiusmodi. Nunc ad singulas quinq; declinationū græcarū & triū latinarum terminationes accedamus. Sed, quid sibi velit Quintil. cū de accentu scribens, ait se iuene doctissimos quosdā senes proferre solitos átreus, & nomina huiusmodi prima acuta, vt necessario secūda esset grauis, mihi non liquet. Nam si terminationē illam in .eus. diphtongon ex sermōe græco in latinam declinationem admittit, recte proferebāt senes illi, si non admittit, perperam. Atqui oēs grammatici illā admittunt, atque inter secundæ declinationis terminationes connumerāt. Sed ātea q̄ ad singula descendā, repetendæ sunt adhuc ex eodem loco regulæ duæ. Prima; q vltima dictionis syllaba existente longa non potest accētus in tertia á fine collocari, sed in penultima, aut in vltima Altera quod in eadē syllaba collocatur accētus in obliquis, in qua fuerat in recto. Quæ regula trib⁹ in locis deficit, primo si in recto accētus sit in antepenultima, in obliquis vero vltima sit longa. tūc enim ex regula superiori trāsfertur accētus in penultimā. vt apóstolos. apostólu. apostólo. apóstolō. ò apostole vel apostóstolos. In nominatiuo, acctō, & vocatiuo antepenultima acuitur; in gtō & datiuo; quia alter diphthongo, alter o mega terminatur, in penultimā trāsfertur. Deficit quoq; hæc regula in nominibu⁹ q̄ ad tertiā nostrā declinationē referūtur, quæ ꝓpterea q crescūt vna syllaba in obliquis, si accēt⁹ in recto est in antepen. necesse est in obliquis in sequētem tranferatur, quoniā accentus in quarta à fine collocari non potest. vt ǽnigma, habet in prima accentū ęnígmatos in secuntda. Tertio deficit hæc regula in dictionibns monosyllabis, quæ ad tertiam declinationē nostrā referuntur, qnorū genitiu⁹ in .os acuitur, transferturque accentus à prima in vltimā. vt pán panós, crés cretós, accusatiuus qui frequenter vsurpatur, nominatiui accentum sequitur. vt pána créta. ¶ Primæ igitur latinæ declinationis vnadum taxat est terminatio in .a; breui, recipit tamen & quatuor græcas in a. longā. in .a. breui in .as. & in es. longas, quibus oēs suos commūicat, recipit (in quā) ex prima declinat. græca duas in .as & in .es. vt aeneas. Anchises. Quarū genitiuus exit in .æ. diphtongon, cui similis est datiuus. Accusatiuus in .am. vocatiuus in .a. breuē. Ablatiuus in .a longam. Sunt qui hos casus non a græca terminatione in .as. aut in .es. sed à terminatione latina in .a breui deducant. & illud quod Horatius in secundo sermo. scribit. Ne quis humasse velit Aiacem atrida vetas cur. & illud Ouidij ex quinto metamorpho. Te tamen o parui rector Polidecta Seriphi. Illud præterea Senecæ in Agamenone. Aggrediar & te oresta furabor libens. Illud quoque Martialis. Teréos aut cœnam crude thyesta tuam. non ab eo quod est atrides. polydectes. orestes. thyestes, sed ab eo potius quod atrida, polydecta, oresta, thyesta esse deducta. Sed cur magis has duas latini non recipiunt, quam alias, de quibus paulo post dicturi sumus, non video. Sed quod ad rem attinet: plerique latinorum falluntur, cum audiunt græcos putantes quod illorum verba ita sunt enuntianda, quemadmodum ab illis proferuntur. Nam cum apud eos vltima existente lōga acccentus non possit in tertia à fine collocari, sed aut in eadem vltima, aut penultima, siue illa sit breuis, siue illa sit longa, cumque nomina in .as. & in es. desinentia producantur in declinatione, necesse est vt penultima, etiam si breuis sit; acuatur. Quare illi ex sua regula dicūt andréas. pythagóras. priamídes

panthoídes.Nos vero quia penultima eſt breuis;tranſlato accentu in tertiam á fine dicimus, ándreas Pythágoras:priámides pantóides.Itaque apud Horatium in ſecundo ſermo, quia ex declinatione græca legimus pythagoran per, n,in fine, penultimam accentu acuto proferemus. Qualia (inquit) vincunt pythagóran .anitiq; reum,doctumque platóna.Apud Vergilium quoque in tertio æneidos Ex eadem ratiõne priamidem hélenum gratas regnare per vrbes, & apud Horatium in primo carmi.tartara panthoídem iterum orcô.In vocatiuo quoque apud eundem in tertio ſermo. Olaertiáde quidquid dicam,aut erit,aut non.Pari quoque ſunt in errore,qui obliquos(nam de rectis nolo nunc digladiari)horum nominum Eſaíæ.Ieremíæ Zacharíæ.& ſimiliter deſinentium proferunt in penultima accentu acuto,cum ſint omnino caſus latini,habeantque penultimam breuem. Eadem præterea ratio noſtros in errorem induxit,vt nomina græca ſecundæ illorum declinationis in.a.longam deſinẽtia,penultimamque breuiantia,quæ cum apud illos eandem penultimam ſiue vltimam acuant, ipſi quoque mutata etiam declinatione,quemadmodum illi proferunt,cum deberent ex accentus latini regula tertiã á fine acuere,& ꝓ eo ꝙ illi dicũt ſophía.philoſophía.theología aſtrología.neutra penultimæ acuta.ipſi proferre deberent, ſóphia, philoſóphia, theológia; aſtrológia, némea. accentu in tertia à fine ex ratione declinationis latinæ,quæ vltimam ex longa in,a. breuem commutauit. Quod ſi longa vſpiam reperiatur, intelligimus declinationem eſſe græcam, atque proinde accentu græco proferendam. Quemadmodum apud Papinium in quinto thebaid. Et facilis neméa latas euoluere vires.Quem locum Priſcianus libro ſeptimo citans neméa (inquit)quia ſeruauit.a. productam accentum in penultima retinet acutum.Non deerunt fortaſſe,qui dicant in Pampinio legendum eſſe pro neméa neméę;aut per cæſuram poni breuem pro longa,vt accentu latino proferatur némea prima acuta. Sed nihilominus regula vtriuſque linguæ in vigore ſuo perſtat. Iam vero quis etiam ex doctiſſimis quibuſque non peccat in proferendis nominibus in.e.longam deſinentibus, quæ omnia ex mere græca declinatione inflectuntur, in illis præſertim quæ habent penultimam breuem? Nã cum deberent illam enuntiare accentu græco,ipſi latino proferunt. vt penelope pro penélópe.calliope pro callíópe.hélene pro helénе.erigone pro erigóne.danáe pro dánae eurydice pro eurydice:& fere ad hunc modum nomina propria fæminarum præter ad modum pauca.vt agaué.canaché:acuentía vltimam.Nomina quoque regionum,vrbium & inſularum: vt libye pro libye.áſine pro aſine. ithace pro itháce. mélite pro melite. & nomina poſſeſſiua in .ce, deſinentia, quæ acuunt vltimam, vt grammátice pro grammaticé.dialéctice pro dialecticé.múſice pro muſicé.éthice pro ethicè.A recto etiam in .a. breui terminato, cuius penultima producitur, acuiturque antepenultima, accentus vſurpatur,vt apud Papinium libro ſeptimo theba:Namque ferunt raptam patriis æginam ab vndis.pro quo ineruditi dicunt æginam penultima acuta ſiue circunflexa,quoniam eſt per naturã longa ¶Secunda declinatio literas quinque habet proprias terminationes in.er.ir.ur.um.us. Recipit quoque vnam græcis atque latinis communem in.eus.diphtongon.Cuius nominatiuus (quemadmodum paulo ante diximus) in ſermone latino latinus potius quã græcus cenſeri debeat,atq; idcirco proferẽdꝰ eſt accẽtu latino,hoc eſt penultima acuta,cũ apud illos acuat.Ex hac terminatiõe latini oẽs caſus atq; proinde accẽtus græcus vſurpãt.vt téreus,pro eo quod illi dicũt teréus.In gẽitiuo teréos penultima acuta;vel teréi ꝑ ſyneresim nã terei ꝑ.ei,ſolutas latinꝰ eſt.Martia,Flet Philome. nefas in ceſti teréos & q̃.In dtõ terî ꝑſynæreſin quoq; ſicut orphi. Verg.in buc.Orpheî calliopea lino formoſus apollo:Nã órpheo.& téreo latini eſſet caſus.In actõ teréa & orphéa pẽultima acuta.Iuu. Alcino én bachi thebas & teréa fauſti.Idẽ in eodẽ opere.Orpheaq; in medio poſuit,ſyluaſq; ſequẽtes.Téreũ namq; & órpheũ caſus latini ſũt.Vocatiuus fere ſemper vſurpatur á latinis.circunflectitque vltimã,vt o teréu o orphêu.Ouid.lib.vi.metam.vt voluere ambo voluiſti tu quoq; Teréu.Vergilius.iiij Geor.Illa quis & me(inquit) miſerã,& te perdidit Orphèu,atque ad hũc modũ reliqua in.eus.diphtongõ deſinẽtia,q̃ ſunt ꝓpé in numera.vt tydéus tydéos,tydéa:tydêu pelé9.peléos.peléa.peléu theſé9.theſéos.theſéa theſéu. achorêus.achoréos,achoréa.achorêu,penthéus,penthéos,penthéa,penthêu.ꝓmethéus.ꝓmethéos promethéa,promethéu.Recipit etiã duas in.os.& in.on.lõgas,quas illi ꝑtertiã Atticorũ declinationem inflectunt.vt androgeos.andrógeo,andrógeo.andrógeõ.ó andrógeos,áthos.átho átho,áthõ,ô áthos Hæc declinatio cũ ſuo accentu á latinis nõnunquã vſurpatur.Verg. ſecũdo æneid. Andrógeos offert nobis ſocia agmina credẽs.Idẽ libro ſexto.In foribus lœtũ andrôgeo,tũ pendere pænas.nam andrógeo genitiuus eſt græcus Atticus.Iuuẽalis.Creditur olim velificatus áthos,& quicquid græcia mẽdax Et Vergilius primo Georgi.Aut átho,aut rhodópen.Hãc quoque declinationẽ interpres vſurpauit in epiſtola ad Corinthios prima.Ego quidẽ ſũ Pauli,ego autẽ ápollo,qui genitiuus eſt grecus,ab eo ꝙ eſt ápollos.Idẽ in eadẽ.De ápollo autẽ fratre notum vobis facio.qui ablatiuus datiuo Attico ſimilis eſt.Idem in epiſtola ad Titũ,ápollo (inquit)ſolicite permitti,qui acuſatiuus qnoque Atticus eſt, habetque accentum in tertia á fine,tametſi penultima ſit longa,quod eſt declinationis Atticæ ꝓpriũ.Deal

tera terminatione in.on.longã:nõ succurrit exẽplum,quod vsurpetur à latinis.Recipit ꝑterea & duas alteraes terminationes in,os.& in.on,breues.q̃ per quartam declinationem græcorum inflectuntur,vt ilios vel ilion.nam in vtraque terminatione reperitur,& ab eo quod est ilion.Vergilius tertio æneid. dixit.Ceciditque superbum ilion, & omnis humo fumat neptunia troia.Ex hac terminatione maxime in.os.latini frequenter casus rectos,atque ex obliquis accusatiuos vsurpant cum suis accentibus,qui sunt apud illos tam varij,vt à nobis de illis nihil certi tradi possit.Nam & penultima etiam per naturam longa existente reijciunt accentum in tertiam à fine.quemadmodum in ijs,q̃ sequuntur. A'glauros. A'castos.Cáystros Céphisos.Cymolos.Cypárissos.Córinthos.E'rasmos.E'piros.Erimãthos.E'uandros.Hellésp͞otos Hermaphróditos.Hyácinthos.Hyménæos.Iácchos.Léarchos.Leucippos.Maeandros.Nárcissos.'Olympos.Péloros.Párnassos.Priápos.Polyphemos.Rhadámanthos.Tyranos.Abydos.Zácynthos.Quæ omnia rationis huius ignari accentu in penultima proferũt,ex eo decepti quod sit longa.Nam quis apud vergilium in tertio æneid.non legit.Iam medio apparet fluctu nemorosa zacynthos.penultima acuta pro zácynthos eadem grauis apud Ouidium quoq; in hero.& quos tulit alta zacynthos,pro zácynthos,& apud Mart.Consuluit nares an olerent aera corinthon pro córinthon.apud Hor.tñ quia declinatione latina vsus est,legimus,contingit adire corinthum penultima acuta.Ouidius in epistola Leandri.In speculis omnis Lydos erat atque rursus ad Leandrum hero.Si quis ábydo venerit,aut quæro si quis ábydon eat,sed quia ablatiuus meré latinus est,accentu latino est proferendus abydo.quemadmodum apud Vergiliũ primo geor.& ostriferi fauces tentantur abydi:Nã q; Lucanus in secũdo dixit.sestõque admouit abydo,quãq; datiuus ille cõmunis est græcis & latinis,nihilominus tamẽ ex ijs quæ dicta sunt,accentu latino est proferendus.Atque ediuerso cõplura sunt penultimã habẽtia breuẽ,eandẽque acuentia,vt a phago q; est comedo, & à phoreo,q; est phero & à phone uuephonos,quod est cædes cõposita,cuiusmodi sunt,Pãphágos.Sarcophágos.Lorophágos.Dorypho'ros.Nicephóros.Carpophóros.Nebrophónos Leontophónos.Myophónos,&ad hũc modũ alia innumera,quæ sub regula nõ cadũt.Ex sermonis preterea græci idiomate non pauciora sunt acuentia vltimã.vt Iapetós.Oceanós.Sperchiós.Silenós.Rhodanós Epidanós.Aeacós.& denominatiua exeũtia in.mos.vt Barbarismós.Solecismós,Pleonasmós,Isthmós,& nomina possessiua desinẽtia in:cos.vt grammaticós.dialecticós.rhethoricós.dicticós historicós.& multa alia quæ numero cõprehendere non est,quorum accentus cum terminatione in rectis& obliquis ab autoribus vsurpatur sed acusatiui(vt paulo ante dixi)frequẽter:alij casus raro apud cosmographos hesperũceras,id est,ꝓmontorium hesperi.& heliutrapeza,id est,solis mensa,& in plurali theõóchema,id est,deorum curr⁹.

TErtia declinatio terminationes habet aliquando plures quam græcorum quinta,quæ ad tertiam nostram referuntur,de quibus per ordinem nunc est differendum.Igitur in.a.desinentia quæ cõmunis est græcorum & latinorum mitentĩa genitiuum in.atos.tertiam à fine acuũt in obliquis.vt dógma dógmatos.ænigma ænigmatos.diádema diadématos.Latini ex hac terminatione geniuum pluralem plerumque usurpant,qui propterea quod in on,per.o.longum terminatur,quemadmodum& omnes aliæ partes orationis:quæ per casus declinãtur.acutum in penultimam attrahit.vt epigramma epigrámmatos & in plurali epigrámmata epigrammáton.Martialis in primo.toto notus orbe Martialis argutis epigramaton libellis.& nomen illud Dei,quod est ineffabile,Tetragramáton cognominatur.Clemens quoque à nostris frequenter in libris peristromáton citatur

¶In.i.latinum,siué.y.græcũ desinentia,q̃ plerũq; barbara sunt,atque apud græcos declinabilia,sunt mittẽtia genitiuũ in.ios.vel.itos.l.yos.accẽtũ habent in prima syllaba vt cómmi cómmios.stímmi stímmios.cici cícios.álphi álphios,éri érios.tróphi tróphios.ásti ástyos.nápy nápyos.méli mélitos mó ly,molyos.Cuius composita retrahunt accentum in tertiam à fine.vt hydrómeli.cenómeli.oxymeli. Polysyllaba quoque.vt cinnábari píperi.sinapi,quod nos latinum facientes in sinápis penultima circunflexa.vertimus.Latini ex hac terminatione casus tantum recto similes vsurpant,

¶In.ω,mega desinentia:quæ græcorum terminatio propria est generis fœminini,vltimam acuũt,mituntque genitiuum in.oos.aut.in.us.per synæresin contractam accentu circunflexo.vt didó didóos,l. didũs.Didói,Vel didõi contractam.Didóa vel dido.ò didó,vel didõi & codẽ modo,sapphó sapphóos vel sapphũs,mantó mantóos,vel mantũs.clió clios,vel cliũs.erató eratóos,vel eratũs.echó echós, vel echũs.calypso vel calipsoos,vel calypsũs.spió spióos,vel spiũs.ió ióos,vel iũs.inó inóos.vel inũs.lampedó lampedós,vel lampedũs,clothóos,vel clothũs.Latini ex hac terminatione omnes feré casus synærizatos cum suis ãccentibus vsurpant.Ouidius in primo de arté.Nec mihi sunt visæ,clio cliusq; sorores.Idem in heroi.An nisi legisses autoris nomina saphũs Vergilius septimo æneid.Fatidicę mãtus & tusci filius amnis,Idem quoq; in quarto,accusatiuum vsurpauit.Et nomine didó sæpe vocaturum & in Priape.Atlantidemque calypso..Hæc de græcis nominibus in vocalibus terminatis,quæ ad tertiam declinationem latinam referri possunt,Nunc de ijs,quæ desinunt in consonantes,non quidẽ omnes,sed in tres tantum liquidas.n.r.s,& vnam duplicem.x.Nam in.l.&.m.nullum græcum nomen terminatur,sicut neque in aliquam ex mutarum numero.

¶ In.an.igitur omnia vltimam plerũq; accuũt,vt titán titános.peán peános.Pelecán pelecános,pán
panós.Cuius genitiuum Vergilius septimo æneid.vsurpauit dicens.Panos de more lycæi.accentu a
cuto in fine ex regula superius tradita.Accusatiuum quoque in bucolicis.Mecum vna in syluis imita
bere pána canendo,ex eadem regula accentu in prima.

¶ In.en.per.η.acuunt vltimam plerunque,vt hymén hyménos.lichén lichénos,adén adenos.solén so
lénos troezén troezénos sirén sirénos.Nonunquam penultimam acuunt.vt hellén hellénos

¶ In.in.per.i.iota,quæ alteram quoque habent terminationem in.is.vltimã acuũt.vt delphín delphís
delphínis.telchin vel telchis telchínis.salamín vel salamis salamínis.eleusín vel eleusís eleusínis.

¶ In.yn.quoque per y psilon penultimam acuentia eandem rationem sequũtur.vt phórcin vel phór
cis phórcinis.poltyn vel póltys póltinis.

¶ In.on.per,ω.quædam acuunt finalem.vt sarpedón gerión,amazón,ãtedón,calcedón.carchedón q̃dã
acuunt penultimam.vt pláton,zénon,théon,achéron,médon,laocóon,demophóon.hippocóõ,q̃ tria
atque his similia circunflectũt vltimã,si duæ vltimæ cõtrahantur in vnã per synerésim.vt laocôn.de
mophôn hippocôn.Ex quibus alia mittunt genitiuũ in.ontos.vt achéron achérontos,médon médõ
tos,laocóon laocóontos.demophóon demophóontos,hippocóon hippocóontos.Quædam in.onos.
per.o.longum,vt pláton plátonos.zénõ zénonos.bab'ylon babylonos.théõ théonos,dáphnõ dáph
nonos,plátanon platánonos.Quædam in.onos.per.o.breuem.vt dæmõ dæmonos,cánon cánonos
iáson iásonos.agamémnon agamémnonos.

¶ In.um.per ου.diphtongon(quamquam apud græcos sunt complura mittentia genitiuum in.untos.
hæc terminatio nonunquam á latinis vsurpatur.

¶ In.ar.nunquam feré vsurpantur á latinis,nam quod apud medicos frequenter vsurpatur hépar hé
patos,latinis vox est incognita,pro eo quod est iecur iecoris.

¶ In.er.per.η.desinentia vltimam acuũt.vt sotér sotéros,aér aéros.æthér æthéros,cratér cratéros.cha
ractér charactéros,cremastér cremastéros,climater climatéros.physéter physéteros,spinther spinthé
ros,Ibér vero íberos in recto penultimam acuit,in obliquis antepenultimam

¶ In.ir.per.i.iota,aut.yr.per y psilon rara sunt acuẽtia penultimã.vt gádir gádiros.mártyr mártyros

¶ In or,per.ω.mega acuunt proximam á fine,vt néstor néstoros,héctor héctoros,rhétor rhétoros,po
lyméstor polyméstoros.

¶ In as,masculina penultimam acuũt,vt adámas adámãtos.polydámas polydámãtos:ábas ábãtos,
apésas apésantos,attámas atámantos,átlas átlantos,chálcas chálcãtos.c'yphas cypházntos. coriphas
coríphantos,eléphas eléphantos , gígas antos.pállas,antos.períphas antos.phorbas.antos. tháumas
antos.thóas thóantos.Fæminina vero vltimam acuũt,assumuntque in genitiuo.d:vt acrás ádos.dyas
d'yados:trías tríados.ogdoás. ados heptás heptados.pallás ádos.lampás ados, quam rationem se
quitur vnum ex masculinis,arcás arcádos

¶ In.es.per.η.masculina penulimã acuũt plerũq; ea,quæ mittũt genitiuũ in etos.vt cráres,tetos ,chré
mes etos.dáres etos,cúres,etos.láches.etos,lébes etos,magnés etos.tápes tápetos.thá les tháletos.Et
nomina quædam latina,quæ in græcum sermonem traducta amittunt.n,atque rursus in obliquis resu
munt.vt clémes entos.crésces entos·pudes. entos.prúdes entos.váles valentos. Penultimam quoq;
acuunt ea quę mittunt genitiuũ in.eos.vt.composita a stenos,qualia sunt antisthénes antisthéneos. ca
listhénes calisthéneos,demosthénes demostheneos,& á genos.vt antigénes.origénes,hermogénes, &
á telos.vt Aristotéles.praxitéles.pyrgoteles.Composita vero á cleos synerizata circunflectunt vlti
mam,vt agathoclês.periclês.sophoclês.

¶ In.is.per.i.iota,polysyllaba fæminina non habentia duas terminatiões,quæ mittũt genitiuũ in ídos,
plerunque acuunt vltimam.vt enemís enemídos crepis crepídos.& patronimyca,fæminina siue habẽ
tia formam patronymicorũ.vt priamís mídos.æneís æneídos.thebaís.dos. propheťis ,pphetídos. po
etís poetídos.calamís calamídos,eumenis eumenídos.salmácis salmácidos. biblís biblídos
Quædam tamen ex his acuunt penultimam,vt thémis thémidos.cypris cypridos.phásis phásidos,cu
retis curétidos. e lis elidos.Quædam acunt antepenultimam,vt síbaris.chárnbdis.thámyris, ádonis.
theógnis,quorum masculina mittunt genitiuum in.idos,vt páris páridos theógnis theógnidos.ádo
nis adónidos.

¶ Aduertendum tamen quod mittentia genitiuum in ídos.per,os.purum possunt mittere genitiuum
in.ios more ionico.vt páris pâridos,vel pários.vt émphis.phidos,vel me'mphios.

¶ In.ois.mittentia genitiuum in.entos.penultimam acuunt,vt pyróis.pyróentos.simóis simóentos,o
póis opóentos.

¶ In.ys per ypsilon quedam circunflectũt vltimam,vt ichth'ŷs ichthyos,quædam eãdem grauant vt
botrís botríos,quædã acuunt eandẽ.vt chlamys chlamydon .tethys tethyos,erinnys erinnyos.

¶ In.os.per.ω.mega desinẽtia tã habentia penultimã breuẽ,quæ mittũt genitiuũ in. otos vt philéros
philérotos,rhinocéros rhinocérotos,quam habentia eandẽ longã,quæ exeũt in.oos .vt héros heróos

minos minóos, proximam à fine acuũt. Accusatiuus vtriusque numeri vsurpatur à latinis.

¶ In.us. quæ per.ou. diphthongon scribuntur synerizata à nominib9 terminatis in.ois. solutas, mittũtq; genitiuum in.untos. circunflectunt vltimam, vt simóis simũs simũntos opóis opũs opũntos phicóis phycũs phycũntos. hydróis hydrũs. ũntos. sipóis sipũs, untos. amathóis amathũs. ũntos. iericóis iericũs. ũntos. Rectus & accusatiuus vsurpantur à latinis.

¶ In.ns. desinentia penultimam acuunt, mittũtq; genitiuũ in.nthos. vt tyrins tyrinthos. hélmins hélminthos. Accusatiuus vsurpatur à latinis. Papinius lib. iij. Suus exit in arma antiquam tyrintha deus.

¶ In.ps. polysyllaba tam simplicia quã cõposita priximã à fine accuũt, vt lélaps lélapos æthíops æthíopos, & quæ in genitiuo mutant.p. in.b. vt áraps árabos. chályps chálybos. Sed aduertẽdũ q; omnia habent o micrõ in recto, præterquã hydrops, & cõposita a z ops, quod est ocul9, vt si cyclops cyclopos, myops myopos mónops. opos. Nã ab ops, quod est vox, regulam sequũtur, vt mérops meropos. Latini ex hac terminatione accusatiuos vtriusque numeri vsurpant.

¶ In.ax. quædam accentu acuto in penultima proferũtur, vt thórax thóracos phéax pháeacos. côrax côracos. quædam circũflectũt penultimam, vt âulax âulacos. clîmax clîmacos.

¶ In.ex. per.e. longum acuunt penultimam, seruãtque illud. i. in obliquis æque longũ vt myrmex myrmecos. nárthex nárthecos. scólex scólecos. Habentia tamẽ.o. longũ in penulti. breuiant in obliquis illud e. vt alópex alópecos.

¶ In.yx. p ypsilõ, partim acuũt penultimã, vt bómbyx bómbycos. bẽbris bébrycos. ónyx ónycos. sardônyx sardónicos. coccyx cóccygos. órtyx órtygos partim circũflectũt eandem, vt céryx céaycos. doêdyx doêdicos. Latine ex hac terminatione accusatiuos vtrisque numeri vsurpant.

¶ In.ox. per. ω. mega rara sunt acuentia finalem. vt cyamotróx cyamotrôgos à trógo, quod est voro, & cyamos faba.

¶ In.x. habentia.g. ante.x. quam nos per.n. ex causa vni tantum mihi comperta, per, n, proferimus & scribimus, penultimam acuunt, mittuntque omnia genitiuum in.gos. vt phárynx phányngos. lárynx láryngos. lynx lyngos.

FINIS

ANTONIVS AD LECTOREM
DE LITERIS GRAECIS.

Literulas græcas, fluxerunt vnde latinæ,
Si quis nosse cupit, longa terenda via est.
Vt culmen teneas, subeundi mille labores,
Rara quidem res est, at preciosa tamen.
Maiores maiora petant: mihi parua sequuto
Sufficiat pueris prima elementa dare.
Illa modo sine queis non constat sermo latinus:
Et quæ si espernas, mox habeare rudis.

EIVSDEM ANTONII
IN LITERAS GRAECAS PRAEFATIO.

QVI LITERARIAS INTRODVCTIONES ANTEHAC LATINIS tradiderunt, imo vero qui longiores commentationes ex instituto grammaticen professi ædiderunt: nullam fere partem attigere, inqua non aliquid ex græcis desumpserint: ita tamen scripserunt, vt cũ vtriusque linguæ gnaris, & non cum pueris rudibus & indoctis loquerentur. Nam cum de literis, deque dictionum orthographia disputant, cum de accentu atque syllabarum quantitate, cum de nominum etymologia & declinatione, cum de partium orationis constructione, totam rationem inchoatam relinquunt, atq; nos ad græcos autores mittunt. Græcę vero literæ qua via nostris hominibus tradi possint, non est in promptu. propterea q̃ præceptorum non minor est penuria, quam librorum, sed quod magis obstat est incredibilis hominum veternus, qui adeo ad hanc vnam rem obtorpuerunt, vt iam monstro simile habeatur, si quem viderint græca legere, nedum loqui, aut intelligere. Ego vero cum in meis introductionibus multos locos ex græco pendentes inchoatos reliquissem communicata re prius cum his, a quibus, si quid vsquam est græcarum literarum, apud nos emanauit, ausus sum facere, quod alius harum rerum peritior facere debuisset: non quidem omnia quę sermo latinus ex græco fonte desiderat, sed illa tantum sine quibus introductiones nostræ constare non possunt. Et quia tunc temporis non contigit nobis græcarum literarum typos omnes habere, & quod omnes quibus præcepta nostra scribuntur ignotę sunt, vsi sumus magna ex parte latinis. Quæ tametsi autore Plinio satis commode possunt græcas omnes designare, non tamen semper id assequi possumus, cum ex diuersis literis plerunq; eadẽ vox efficiatur. & ex eadem voce diuersos sensus coniectare liceat, vt quod. ει. υ. psilon. οι. & .οι. diphthongi. eumdẽ sonum nobis exhibent, & alia ad hunc modum. Imprimis itaq; literas græcas & earum nomina græce & latine è regione descripta proposuimus. & de illarum prolatione non nihil adiecimus, tum de diphthõgis & accentibus aliquid attigimus, de nominum deinde declinatione simul & accentu, cuius rei gratia hunc laborem assumpsimus, vt pro captu nostro hæc fuerint a nobis degustata. Qui vlteriora nosse desiderant, ad græcorum scholas illis eundum esse moneo, nam ego is sum, qui neque tardos opperior, neque precedentibus insto.

α.β.γ.δ.ε.ζ.η.θ.ι.κ.λ.μ.ν.ξ.ο.π.ρ.σ.τ.φ.υ.χ.ψ.ω.

α	β	γ	δ	ε	ζ	η	θ
αλφα	βητα	γάμμα	δέλτα	ἔψιλον	ζητα	ητα	θητα
alpha	beta	gamma	delta	epsilon	zeta	eta	theta
a	b	g	d	e breue	z	e longũ	th
ι	κ	λ	μ	ν	ξ	ο	π
ἰωτα	καππα	λάμβδα	μυ	νυ	ξυ	ὀμικρόν	πι
iota	cappa	lambda	my	ny	xi	omicron	pi
i	c	l	m	n	x	o breue	p
ρ	σ	τ	υ	φ	χ	ψ	ω
ρω	σιγμα	ταυ	υψιλόν	φι	χι	ψι	ωμέγα
rho	sigma	tau	ypsilon	phi	chi	psi	omega
r	ſ	t	ygræcum	ph	ch	pſ	o longum

Diphthongi propriæ.
αι.αυ.ει.ευ.οι.ου.
æ.au.ei.eu.œ.ou.

Diphthongi Impropriæ.
ᾳ.ῃ.ῳ.υι.ηυ.ωυ.
a.e.o.yi.ey.oy.

¶De literarum prolatione.

QVatuor & viginti literæ sunt in vſu apud Græcos in hac ſerie.

α. Alpha,quæ ab illis profertur eodem ſono,quo nos illam proferimus.

β. Beta,profertur ab illis,quaſi per.u.conſonantem noſtram,&,i.vocalem. Nos beta illã vocamus,quia η.ſemper vertitur in.e.

γ Gamma,eodem ſono profertur ab illis,quo nos.g.noſtrũ ꝓferimus.a.vel.o.vel.u.ſequentibus,& quo cum reliquis proferri deberet.

δ. Delta,eadem voce profertur ab illis,qua nos.d.enuntiamus.

ε. Epſylon,eodem modo profertur ab illis,quo nos.e.breuem.

ζ. Zeta,eodem ſono illi proferunt,quo nos.z,noſtrum proferimus:ſed ab illis zita vocatur, à nobis zeta,quia.η.vertitur in.e.longum.

η. Eta,vt diximus,ab illis profertur,ita quaſi per iota,nos quaſi per.e.longum.

θ. Theta,eadem voce illi proferunt,qua nos.th.proferre deberemus,ſed ab illis thita,à nobis theta dicitur.η.verſo in.e.longum.

ι. Iota,eodem ſono illi proferunt,quo nos.i.noſtrum efferimus.

κ. Cappa,eodem ſono illi proferunt,quo nos.c.nr̃m.a,vel.o.I,u ſequẽtibꝰ,& quo cũ aliis ꝓferri d̃beret.

λ. Lambda,eodem ſono illi proferunt,quo nos.l.noſtrum.

μ. My,eadem voce illi pronunciant,qua nos.m.noſtrum.

ν. Ny,eadem voce illi proferunt,qua nos.n.noſtrum.

ξ. Xi,eodem ſono profertur à græcis,quo à latinis,ſed ab illis appellatur.xi.ita vt incipiat à ſeipſa , & deſinat in.i. vocalẽ.à nobis literis inuerſis.ix.vt incipiat ab i.vocali,& deſinat in ſeipſam.

ο. Omicron,eodem modo profertur à græcis,quo à nobis.o.breue.

π.Pi,eadem voce illi proferunt,qua nos.p.noſtrum efferimus.

ρ.Rho,in principio dictionũ,& ĩ medio ſi geminetur ſẽp à grçcis aſpirat̃ ,atq; eodẽ ſono ꝓfert̃ ab vtriſq;

σ. Sigma,eodẽ modo ꝓfertur à grçcis,quo à latinis,ſed vtriq; ꝑperã ꝓnũtiãt.qđ alıubi demõſtrauimus.

τ. Tau, eodem modo profertur à grçcis,quo à latinis.t.exile.Sed à græcis appellatur.tau. quaſi deſinat in.u.conſonantem,à latinis tau,quaſi deſinat in.u.vocalem

υ. Ypſilõ,eodẽ mõ ꝓferri debet à grçcis & latinis,ſed cuiuſmodi ille ſonus debeat eſſe, alibi diximus.

φ. Phi,eodẽ modo ꝓnũtiatur à grçcis,quo à latinis ꝓferri deberet,nõ q̃ſi nũc ꝓferimꝰ,hoc ẽ,q̃ſi p,f.lr̃m.

χ. Chi,eodem modo profertur à grçcis.eta.vel epſilon,vel iota,vel y pſilon ſequentibus,quo nos Hiſpani.x.literam proferimus,alioqui non male pronuntiant.

ψ. Pſi,eodẽ mõ ꝓnũtiatur à græcis,quo latini ante ſuũ antiſigma ꝓferebãt:& nunc.ps. lr̃as ꝓnũtiant.

ω. Omega eodem ſono illi proferunt,quo nos.o.longum proferimus.

¶Aduertẽdũ tñ,qđ ſi poſt cappa,ſiue lãbda,ſiue ny.ſequatur iota aut y pſilõ à grçcis ꝓferri voce quadã in articulata,cappa etiã.eta.vel ypſilõ ſeq̃ntibꝰ ſono,qualẽ nequeo mõſtrare:at ſentio tm̃ lamda quaſi nos Hiſpani.ll.duplex,ni.quaſi.nn.duplex ꝓnũtiamus.Sed an recte illo modo ꝓferã,ipſi viderint:nos

id non posse fieri asseueramus: propterea quod consonantes æque vires suas ad vocales sequentes proferant; nominatimq; Quintilianus de cappa id dicat.

Aduertēdū quoq; in scriptura græca quoties post gāma sequitur alterū gāma, vel cappa, vel. chi, vel. xi. loco gāma debere pronuntiari. ni. lrām, aut si ꝓferatur. ni. lrās illas loco. ni. debere scribi; cuius rei causam attulimus libello de vi, & potestate literarum, cū de. n. litera ageretur.

Aduertendum præterea si post ni literam sequatur tau, loco tau debere proferri delta: ne fiat (vt illi dicunt) sonus retroridus. Si post. m. sequatur. p profertur. p. quēadmodū. b. latinū. vt pēpo, qđ est mitto.

HArū quatuor & viginti literarū duo sunt genera. septē vocales, alpha. epsilō. eta. iota. o micrō. ypsilon. ω. mega, reliquæ omnes sunt cōsonātes. Vocales rursus in partes diuidūtur, in duas semp breues; epsilō. & omicrō et duas semper longas. ω, &, η. & in tres medias siue ancipites, hoc estq̄ possunt esse breues & lōgæ. a. i. ypsilō. Cōsonātes rursus in duo genera diuidūtur; in octo semiuocales, zeta. xi. psi lābda. mi. ni. ro. sigma. quarū tres priores duplices dicūtur. zeta. pro. sd. xi. pro. cs. vel. gs. psi. pro. ps. quinq; posteriores liquidę, quæ etiam immutabiles appellātur. lambda. mi. ni. ro. sigma. Et in nouē mutas. beta gamma. delta. cappa. pi. tau. theta. phi. chi. Quarum tres sunt exiles. capa. pi. tau. tres aspiratæ. chi. phi. theta. tres mediæ gamma. beta, delta.

ϖ	τ	κ	exiles.
β	δ	γ	mediæ.
φ	θ	χ	aspiratę

ASpirationis notā antiquiores græci in ordine aliarū literarū (perinde ac si esset lrā) posuerūt, quē admodū apud latinos nūc pōitur. deinde. η. lrę figurā p lineā trāsuersā mediā diuidētes in hūc modū Ⱶ dexterā illius partē exilitatis, sinistrā vero aspiratiōis notā esse voluerūt. Illā Palæmō vicētinus exilem Grillus leuē nominauit; idē, q̄ aspirationis nota erat, flatilē dixit. per priorē dictiones à vocalibus incipientes q̄ debeant proferri exiliter, notauerūt: per posteriorē, q̄ debeant aspirari. Iuniores eandē rōnem sequuti. o. mediā diuiserūt in hūc modū ( ). Possunt autē vocales oēs aspirari & nō aspirari, præter ypsilō que semper in principio dictiōis aspiratur: causā vero cur notā illā ex lrārū serie tollētes vocalibus impendere fecerint, hanc fuisse tradunt: ne spūs videlicet ille extra vocalē esse putaretur, atq; occasionē daret putādi esse lrām, q̄ sequētē vocalē feriret. quēadmodū apud Hebræos. he. lrā q̄ inter lrās numeratur: quod flatus ille suus quodāmodo sonat. Sed cū ex cōsonantibus quatuor à Græcis aspirentur; cur the tas phi chi. figuras accomodarint. rho. vero propriam figuram non dederint? Hanc fuisse causam putandū est, quod in tribus illis aspiratio intra ipsas est, & cum ipsis erumpit. in rho vero potius extra est, & cum vocali sequenti coalescit.

De diphthongis:

DIphthongi propriè dictæ apud Græcos sex sunt. αι. que apud illos ꝓfertur quo sono nos enunciamus. æ. nostrā diphthongon, atq; semper in eandem vertitur. vt αἰακοσ. Aeacus.

αυ. Quę apud illos profertur tali voce: quali nos aue si auferas. e. finalē, hoc est. per. u. cōsonantem: Hæc dipthōgus apud nos semper vertitur in. au. ita vt. u. sonet: quasi vocalis. vt ἄυλη, aula.

ει. Quæ apud illos tali sono profertur, quali nos. i. longū proferimus, atq; apud nos in. i. longum plerūq; vertitur, vt βραβειον. Brauium aliqn̄ in. e. longum. vt πηνελοπεία. Penelopéa.

ευ. Quæ apud nos tali voce profertur, quali eua si auferas a. finalem, hoc est, quasi per. u. consonātē, apud nos semper vertitur in. eu. diphthongō. ita tn̄ ut. u. sonet quasi vocalis. vt πενθευσ. Péntheus.

οι. Quæ apud illos tali voce profertur, quali nos. i. lōgū proferimus, apud nos in. œ. diphthōgon semper vertitur, vt ὁ οἰκονομοσ. Oecónomos. vt φοινιξ. Phénix.

ου Quę aqud illos tali voce ꝓfertur; quali nos. u. vocalē efferimus, atq; in eādē sēp apđ nos vertitur. Cūq; apud Græcos. u vocalis nō habeatur. per hanc diphtongon illam representant. vt δουλοσ. dúlos. Per hanc quoq; exibēt. u. cōsonantem nostram; sed illam quasi vocalem proferunt, vt σιλουανοσ, pro Siluanus vt. ουεσπασιάνοσ. pro Vespasianus.

Impropriæ diphthōgi sex quoq; sunt, quibus antiquiores Græci vtebantur sequentibus vocales minusculis literis, quasi significare volentes, quod absurdū nescio quid sonabāt, quas deinde iuniores subscri pserunt. vt & antiquitatem illam designarent, & ꝙ sonus ille sub obscurus in desuetudinem abiit.

ᾳ. Alpha subscripto. i. paruo, sonat apud illos quasi. a. lōgū, atq; apud nos in. a. lōgū vertitur, vt asina asinaros. athrax athracos. thrascias. u. & in datiuis primæ declinationis. vt Martha. Theologia.

ῃ. Eta sub scripto iota paruo apud illos sonat quasi. i. longum Nos quoq; in. e. longū vertimus, vt in datiuis primæ & secundæ declinationis vt Anchisés. dtō anchísæ. Calliópe datiuo calliópe.

ῳ. Mega subscripto iota paruo apud Græcos. sonat, quasi. ω. longum. apud nos plerūq; vertitur in. œ. diphthōgon. vt tragωdia, trag'œdia aliquando in. o. longum, vt Palinωdia, palinodia.

υι. Psilon. adscripto iota paruo apud illos sonat y psilon lōgū, apud nos semper vertitur in. yi. diphthōgō. vt harpyia. cœnomyia. orithyia. & per. 'y longum quemadmodum à Græcis profertur:

ηυ. Ascripto. y. psilon apud illos sonāt tali voce, quali apud nos ꝓfertur. iui. si auferas. i. finalē, hoc est, p. u.

consonantem.vt προσηνδα.apud nos transfertur in.eu.diphthongon.proseuda.

ωυ.mega adscripto ypsilō ꝓfertur ab illis tali sono,quali nos ꝓferimus oua,si auferas.a finalē,hoc est,q̄si per.u.cōsonātē,qua diphthōgo soli græci Iones vtūtur,dicētes,ωυτοι ꝓ ἀυτοι apud nos in vno tātū noīe hebraico scribitur in sacris literis,hoc est,Moyses.vbi.y.nullū sonū habere debet,sed ꝓferēdū est moses,quemadmodū Iuuenalis.Strabo.Plini⁹.Iustinus,protulerūt,& ex nr̄is græci theologi prope ōnes doctores.Ex latinis Iuuencus in quatuor euangelia.Arator in apostolica historia.Aut si cōtēdas.ypsilon debere proferri,quasi.u.proferendum est,vt in au.&.eu.diximus.

¶De Accentu.

ACcēt⁹ apd̄ grecos(quēadmodū apud latinos)tres sūt.acutus,grauis,& circūflex⁹.Sed acut⁹ & circūflex⁹ dictiōis sunt accēt⁹:grauis vero syllabæ tm̄.vnde syllabic⁹ accēt⁹ d̄r.Est tñ qñ accēt⁹ grauis est dictiōis accēt⁹,cū videlicet in cōsequētia grauis ꝓ acuto ponitur,idq; in fine tm̄ dictiōis. Dico in cōsequētia,hoc est,cū orō festinat ad clausulę exitū:alioqui nūquā grauis poneretur ꝓ acuto. Latini nō cōsueuerūt accētus appicibus notare,nisi tm̄ ex Quintiliani p̄cepto in dictionib⁹ ābiguis rōne accēt⁹.At græci passim illos in qualibet particula imponūt hoc modo.Acutū apice tenui sursū ducto,ita tñ vt paululū in dextrā manū declinet,in hūc modū.´Grauē apice tenui deorsum ducto, ita tñ vt ī sinistrā paululū declinet,in hūc modū.`Circūflexū ex vtroq; ductu cōponūt,vt partim ascendat,partim descēdat in hūc modū^Grauis itaq; cū sit(vt dixim⁹) syllabæ & nō dictionis accēt⁹,in q̄libet syllaba collocari pōt,p̄ter quā in qua p̄dominās accēt⁹ collocatur,hoc est,acut⁹ vel circūflexus,Acutus vltimū,siue penultimū,siue tertiū a fine locū possidere potest.Circūflexus duas tm̄ obtinet sedes,hoc est vltimam,& penultimam. Est animaduertēdū p̄terea q; dictio hn̄s syllabā vltimā grauē a græcis d̄r baritona,q̄ vero vltimā acuit oxitona,q̄ penultimā acuit paroxytona,q̄ an̄penultimā proparoxytona,Quæ tñ vltimā circūflectit perispomene appellatur,properispomene q̄ penultimam.His prelibatis propono regulas accentibus græcis deseruientes.

Prima regula.

Accentus acut⁹ poni pōst in vltima syllaba,siue illa sit breuis,vt calós.sophós.agathós.siue sit lōga absq; sineresi,ut pentecosté.parasceué.anatolé.nam si habet synæresin,circunflectitur.

Secunda regula.

Acc̄e⁹ acutus pōt in penultima syllaba poni,siue illa sit breuis seq̄nte altera breui,vt lógos.pónos.tónos siue sit breuis seq̄nti lōga per naturā.ut lébes lébetos.tápes tápetos:siue sit lōga seq̄nti altera lōga. vt áether.dáphne,dióne.

Tertia regula.

Accētus acutus potest poni in antepenultima siue sequātur duæ breues.vt dáctylos.apóstolos.ámpelos siue sequātur lōga & breuis.vt ægiália pol´ydoros,Nā si breuis cū lōga,aut duę lōgæ sequātur,accēt⁹ in penultimā trāsfertur.vt dicæos,in ntō antepenultimā acuit,in gtō dicéu penultimam.

Quarta regula.

Circūflexus accētus collocari pōt in vltima syllaba,modo sit natura lōga vel ex synæresi.vt pētecostês in gtō & Pētecostê in dtō.naulicá.ꝓ nausicáa.Demophôn ꝓ Demophóō.ex regula inferi⁹ tradēda sexto loco.

Quinta regula.

Circūflexus accentus poni potest in penultima per naturā lōga,modo vltima sit breuis.vt mûsa.n.áea. Sed aduertēdū.ai.&.oi.diphthōgos græcas(qd̄ ad rōnem accentus attinet)pro breuibus esse habēdas vt musæ in plurali penultimā circūflectit,quāquā vltima sit longa diphthongo.

Sexta regula.

Syllaba ultima per synæresin cōtracta in qua debeat accentus circūflexus collocari,constare oportet ex acuta in penultima,& graui in vltima.vt quod de nausicáa & Demophóon paulo ante diximus.Aduertendū tamem huiusmodi synæresin nōnūquā fieri ex duabus grauibus existenre accentu in antepenultima.vt chryseos chrysus.argyreos argyrûs.chálceos chalcûs.

Septima regula.

Vltima syllaba existēte lōga per naturā,accētus,acutus nō potest in antepenultimam collocari,sed aut manet in eadē ultima,aut trāsfertur in penultimā.Quæ regula ab omnibus græcis (preterquā ab atticis)obseruatur.Illi nāq; Neneleos & similia,q̄ per tertiā declinationē græcā inflectūtur,accētu in antepenultima acuto proferūt,quanquam vltima per.ω.mega scribatur,atq;(ut paulo ante dixi)ai.&.oi.diphtongi in fine dictionis positæ pro breuibus habentur,quod ad rationem accentus attinet,

Octaua regula.

Diphthongus in fine dictionis habens.y.psilon in fine(si suscipit tonum)circūflectitur.sunt aūt huiusmodi diphthongi tres αυ.ευ.ου.

Nona regula.

Monosyllaba neutra circunflectun.vt p´yr pân.scôr.

Decima regula.

Nominatiu⁹,actūs,& vtūs absq; synæresi(.si in vltima suscipiūt accētum)accuuntur, vt calôs calón.calé

calos. Quod si habent synæresin, circumflectũtur, vt nausicá, nausicán. o nausicá.

Vndecima regula.

¶ Gtũs, & dtũs in lõgas desinẽtes (si super se tonũ hñt (circũflectũtur. vt timé timês timê. sophós. sophũ sophô.

Duodecima regula.

¶ Gtũs in. os. dissyllabũ desinẽs, acuit semper vltimã. vt bũs boós. zeús. diós. crés cretós. cárcarós. graús. graós.

Tredecima regula.

Gtũs nõ desinẽs, in, os, dissyllabũ habet accẽtũ in eadẽ syllaba, in qua rectus. vt agathós ogathũ, lógos ló gu. léxis léxeos. Quod si rectus accẽtũ habeat in añpenultima, & gtũs in lõgã terminetur, trãsfertur ac cẽtus in penultimã per regulã septimam. vt díceos dicéu. Quod si gtũs creuerit vna syllaba; quod eue nit in nominibus quintæ declinationis, quia in. os. breuẽ terminatur, accẽtus in sequẽtẽ syllabã trans fertur, vt maneat in antepenultima. vt énigma ænigmatos

Quarta decima regula.

Dtũs geuitiui tonũ habet & tempus, vt anchíses anchísu anchíse. timé timês timê. éas éantos éanti.

¶ Quinta decima regula.

Actũs in eadẽ syllaba tonũ hẽt, in qua gtũs: preterquã in noĩbus, quorũ gtũs est duarũ syllabarũ in. os. d' sinẽs, quẽ dicim⁹ vltimam acuere: tũc eñ actũs penultimam acuit. vt bũs boós bóa. zéus dios día. crés cretós créta.

¶ Sextadecima regula.

Actũs monosyllab⁹ in. n. terminatus circunflectitur. vt clís clidós clîn. mén menos mên. h'ys h'yos h'yn.

Septimadecima regula.

Vctũs in eodẽ loco accẽt⁹ habet, in quo rect⁹. vt lógos ó lóge vel lógos. timé ó timé. Excipiũtur noĩa cõ posita in. es. lõgũ terminata, in quib⁹ vltima grauis est: aut ex synere si circũflexa: ĩ his nãq; retrocedit ton⁹ vna syllaba, vt Demosthénes ó Demósthenes, hoc est, de penultimã in añpenultima, itaq; p. e. bre uẽ in vctõ scribitur. Et eodẽ modo antigénes ó antígenes. aristotéles ó arIstóteles De circumflexis ex synere si periclés, ex eo qd est picleés ó periclés, hoc est de vltima in penultimã. Cõposita vero in õ p. m. mega, si vctũm terminãt p, o. micrõ: accẽtũ retrahũt vna syllaba. vt Agamémnõ ó Agámẽnõ. Apóllon ó ápollon.

Octauadecima regula.

Ntũs pluralis similẽ tonũ atq; in eadẽ syllaba habet ntõ singulari. vt lõgos lõgi. Fœminina vero, quę ve niũt á masculinis, illorũ rationẽ sequũtur. Actũs & vctũs nominatiui pluralis tonum suscipiunt.

Nona decima regula.

Gtũs pluralis in. on. per. ω. mega terminatur. Collocaturq; accẽtus in penultima, aut in vltima syllaba: nã in añpenultima nũq; potest collocari, ppterea qd vltima est lõga. In æquisyllabis, si rect⁹ acuit vltimã, & gtũs pluralis in vltima acutũ habebit, vt timé timón: si penultimã eodẽ modo in penultima. vt lógos ló gon, si antepenultimã accentus in penultimam transfertur, vt ǽnigma ænigmátos ænigmáton.

Vicesima regula.

Ntũs atq; proinde vctũs singularis terminationem hñs communem græcis & latinis, tametsi accẽtu grę co & latino proferri potest, mixtus tamen sermoni latino secũdũ regulas accentus latini proferẽdus est. In sermone vero græco accentus græci regulas sequatur, oportet.

Prima & vicesima regula.

Si accentus græci ratio nobis fuerit incognita, tutius esse minusq; errori obnoxiũ, si per regulas latinas vocabula moderemur, qua si artis auxilio destitui feramur p̃cipites in id, qd se nobis ignorãtib⁹ obiece rit.

¶ De nominis declinatione.

Sermo latin⁹ (quẽadmodũ & aliarũ nationũ linguæ) nõ vsq; adeo pur⁹ ẽ, vt nõ aliqd sibi aliũde adsciue rit. Cũ vero magna illi⁹ pars ex sermõe græco depẽdeat, nõ mõ vocabulorũ syluã ex eo detorsit, verum etiã quosdã cas⁹ mere græcos vsurpauit. vñ Quintilian⁹, recẽtiores, inquit, instituerãt græcis noĩb⁹ gręcas declinationões poti⁹ dare, qđ tñ ipsũ nõ semp fieri põt. & subdit. Mihi autẽ placet latinã rõnẽ seq, quous q; patitur decor. Decoris aũt illi⁹ nos iudices esse nõ possum⁹: neq; aliũde nobis cõstare põt, q̃ ex autorũ vsu. Veluti si venerit in dubiũ an decẽti⁹ p declinationẽ latinã inflectãtur dido didonis. calipso calipso nis io. ionis vt antiqui declinabãt, an poti⁹ didó didús. calipsó calipsús. ió ionis. vt sæculũ erudit⁹, quale fuit ætate Quintiliani, qui lib. j. scribit. Neq; eñ calipsonẽ dixeri vt iunonẽ, q̃quã sequutus antiq̃s Cæsar vtitur hac rõne d'clinãdi: sed autoritatẽ, inqt, cõsuetudo supauit. Phocas p̃terea vbi d' d'clinatiõe græca his verbis, scribit. Errãt, qui didonis aut mãtonis gtm̃ dicũt, & vocũ aspitas, & veterũ autoritas eiusmo di declinationẽ repudiant Quod si græcorũ nominũ grǽcã declinationẽ admittimus, & accẽtus quoq; gręcos recipiamus, necesse est. Quare de vtrisq; nobis hoc in loco agendum est.

Habẽt greci partẽ orõnis, qua latini carẽt, arthrõ illi, nos articulũ vocam⁹. Est aũt articul⁹ ps orõnis quę p̃posita nomini d'mõstrat cui⁹ gñis ẽ. Gña vero apud illos qnq; sũt. Masculinũ, qđ d'signatur articulo. o. vt. ὁ agathós: Fœmininũ qđ d'signatur articulo. ἡ. vt. ἡ. agathη. Neutrũ qđ designatur articulo. τό. vt. τό. agathón. Cõe duorũ qđ articulo. ὁ. &. ἡ. vt. ὁ. & ἡ. anthrópos. Epicœnũ, hoc est pmiscuũ, qđ sub vna voce cõphẽdit aĩalia vtriusq; sex⁹. vt. ὁ &, ἡ, aetós & chelidón. Articul⁹ masculinorum in gtõ est τοῦ

in dtō.τῳ.in acto.τόν. Articulus fœmininorum in gtō.της.in dtō.τῃ. in actō.τὴν. Articul⁹ neutrorū in gtō est.τῶν.in dtō τῳ in actiūo τω Vctūs articulo caret,cui⁹ loco pōim⁹.ὦ.aduerbiū vocādi. Græci ablm̄ nō hn̄t Dualis & pluralis numeri articulos ideo nō posuim⁹,proprerea φ latini dualē nō habēt,pluralē raro vsurpant,nisi quatenus articulo genitiui pluralis των.aliquādo vtuntur.

Declinationes græcorum quinque sunt,quæ omnes ad tres latinas reducuntur:nā quarte & quintæ nullū græcorū nomē reperitur. Quatuor priores declinationes sunt nominū æquisyllabicorū,quinta est crescentium vna syllaba in genitiuo,illa Isosyllabica,hæc vero Perittosyllabica appellantur.

¶Prima declinatio.

PRima græcorū nominū dclinatio,quæ masculinorū est,duas habet nominatiui terminationes in as & in.es p.η,q̄ omnia mittūt genitiuū in.u.vt enéas ænéu.anchíses anchísu.Sed in.as.desinētia faciunt dtm̄ in.a.in.es.vero desinentia faciunt.e vtrobiq̧.s.nominatiui ablata.vt ænéas ænéa.anchíses anchísæ Actūs ab vtraq̧ terminatiōe fit.s.noīatiui mutata in.n.vt æneas æneán.āchises āchisē.Vctūs ab vtraq̧ terminatiōe fit ablata.s.nīatiui.vt ænéas o ænéa.anchíses o āchíse.Sed Attici ὦ ænéas & ὦ anchises faciunt,quēadmodū in nominatiuo.In.es.vero gentilia in.a faciunt vocatiuū.vt hic scythes ὦ scytha.hic cappádoces ὦ cappádoca.hic pérses ὦ persa.Sed quādo est propriū nomē ὦ perse facit.Cōposita quoq̧ á metréo,qd̄ est metior.& ápoléo,qd̄ est vēdo.& á tribo,qd̄ est exercio in.a.faciūt vocatiuū.vt hic geométres ὦ geométra.hic bibliópoles.póla.hic pedotríbes ὦ pedotríba.Sed cū vocatiui vocalis lōga sit)quēadmodum & nominatiui in,tes.disinentia) in.a.breuē termināt vctūm,vt hic prophétes ὦ ꝓphéta.hic poétes ὦ poéta.hic toxótes ὦ toxóta.hic léstes ὦ lésta.Aliqua tn̄ notātur in.æ.vt æétes ὦ æéte.callipétes ὦ callipéte.ænatéres ὦ ænaréte philotersítes ὦ philotersíte.

In.as.desinentia,q̄ ad primā declinationē latinam referūtur,penultimā acuunt,siue illa sit breuis, siue lōga,vt andréas andréu.pythagóras pythagóru.ænéas ænéu.amyntas amyntu.Ex hac terminatione latini vsurpāt actm̄ in.an.vt ænéas ænéā.pythagóras.gorā.Hora.ij.sermo.Qualia vincūt pytagórā,anitiq̧ reum doctumq̧ plátona.Vctūs quoq̧ vsurpatur,qn̄ in.a.lōgū desinit,vt ὦ andréa. ὦ pythagóra. Quod si vctūs in.a.breuem terminatur,accentus latini regulā sequitur.vt ándrea.pythágora.

In.es.per.η.que ad primā declinationē latinā referūtur,omnia fere acuūt penultimā,siue illa sit breuis siue lōga:vt anchíses,orestes.priamídes.panthoídes, atque proinde omnia patronymica masculina.Repe riuntur tn̄ nonnulla acuentia finalem.vt sophistés.tympanistés.origenistés,& similia.Ex hac terminatione latini vsurpant actūm in.en.desinētē.nā in an.latinū est.vt priamídes priamídē.pāthoídes pātoíden.verg.iij.æneid'. priamíden helenum graias regnare per vrbes.Hora.j.car. Tartara pantoídē iterū orco.Vocatiuus quoq̧ vsurpatur,cum in.e.longum desinit.vt Hora.ij.sermo. O laertiá de quicquid dicam,aut erit,aut non.Vergilius.iij.æn̄.Coniugio Anchíse Veneris dignate superbo.

Nominatiuo ænéas.ænéu.ænéa.ænéan.ὦ ænéa vel ænéas.

Nominatiuo anchíses.anchísu.anchíse.anchísem.ὦ anchíse vel anchíses.

¶Secunda declinatio.

SEcunda græcorū nominū declinatio fœmininorū tātū est,q̄ in.a.vel in.η.hoc est,e.lōgū desinentia in.es.cōmuniter faciūt gtm̄.vt músa múses.calliópe calliópes.Desinētia vero in.a.lōgū vel in.da. vel in tha.vl' in.ra.a nominatiui seruāt in oblíquis.vt theologia theologías.léda lédas.mártha márthas.heméra heméras.Dtūs fit á gtō ablata.s.vt múses músε.calliopes.ópe.theologías theología.lédas léda márthas tha.heméras hemera,Actūs fit a ntō assumpta.n.músa músan.calliópe calliópen theologia theologíā.léda lédā.mártha márthā.heméra hemérā.Vctūs simi lis est ntō.vt músa ὦ músa.calliópe ὦ calliópe

In.a.desinētia,quæ ad primā declinationē latinā referūtur,quædā acuūt vltimā.vt agiá.amiá. anthraciá antipophorá:quædā accuūt penultimā.vt omnia q̄ in.a.lōgū desinūt,vt sophía.theología.ecclesía,comædía.Quædā acuūt antepenultimā.vt áegina.aretusa.síbylla.scolopédra.Quædā circūflectūt vltimā quæ patiūtur synæresin.vt nausicá,ab eo qd est nausicáa.agirá abeo quod est argyreos,siderá ab eo quod est sydéreos.chrysá ab eo quod est chryseos,Quædam circūflectunt penultimam , hoc est,quæ desinunt in.a.breue,habentque penultimam natura longam.vt mûsa.glôssa.mâea althêa.

Ex hac terminatione latini rectum osurpāt,qn̄ scilicet lōga reperitur.vt apud Papiniū.in.v.theba. Nec facilis Neméa latas euoluere vires.Quē locū Pris.lib.vij,tractās:neméa(inquit)quia seruauit.a productā accētū in penultima retinet acutū,tametsi eadē breuis est.A recto quoq̧ in.a.breui vsurpatur accusatiuus in.an.breuem quoq̧,vt apud Papinium.vij.theba.Namq̧ ferunt raptā patrijs áeginan ab vndis. quare accētu,hoc est,acuto in antepenultima proferendum,tametsi penultima sit longa.

In.η.hoc est per.e.lōgū desinētia,quæ ad primā declinationē latinā referri possunt, quædā acuūt vltimā vt timé.es.parasceué.pēthecosté.Quedā acuūt penultimā.vt dáphne.prisáne.eleemosyne.sed noīa propria fœminarū.vrbiū,& insularū penultimā prope semper acuū:vt helénε.erigónε.calliópe.ithácε. parthenópe.asíne.melíte.Ex hac terminatione latini omnes casus vsurpant,atq̧ proinde accētu greco illos,

proferre debent. Aduertēdū quoq; nomina possessiua in.ce á nominibus masculinis in.cos. desinētibus vltimā semp acuere. vt grāmaticé.es.ab eo quod grāmaticós.dialecticé.cés.ab eo quod est dialecticós.

Nominatiuo músa.múses.músæ.músan.ô.músa.

Nominatiuo calliópe.callíópes.calíópe callíópen.ô callíópe,

¶ Tercia declinatio.

TErtia declinatio græcorū nominū atticorū, masculinorū, fœmininorū, & cōmunium in, os, p.ω; mega dclinātur, & in. ων. neutrorū, abiecta.s.vel n.faciūt gtūm.vt hic menéleos menéleo, hæc hálos hálo, hic & hæc éuge oséugeo éugeō eugeo. Dtūs similis est gtō. Actūs fit á.ntō.s.mutata in.n.vt menéleos menéleon.hálos hálon, éugeos éugeō. Vcūs sit est ntō, vt hic menéleos ô menéleos. Sed (quēadmodū paulo ante diximº) quāq̄ o finalis sit lōga, nihilominº ex rōne atticorū accētº in aῆpenultimā trās fertur. Latini ex hac t̃minatiōe quāquā raro: tñ oēs casus vsurpāt. vt Verg. ῆ. æῆ. andrógeos in recto posuit dicēs. Andrógeos offer nobis, socia agmina credēs. vbi. os lōgū est. Iuuen. quoq;: creditur olim velificatº áthos, & qcquid græcia mēdax. gtō quoq; Verg. vsº est in. vῆ. æῆ. In foribº lœtū andrógeo: Paulº quoq; Hieroῆ. interpte in epl̄a ad Corint.ῆ. Ego qdē sum Pauli, ego autē ápollo, q gtūs atticus est: neq; est indeclinabile, vt quidā somniāt. Idē quoq; Hieroῆ. ablt̄m posuit, qui dtō similis est: in eadem epl̄a dicēs. De ápollo autē fratre notū vobis facio. Act̄m quoq; ex declinatione græca vsurpauit in epl̄a ad titū dicēs Zenā legisperitū & apollo solicite præmitte. sicut. Verg. ῆ. geor. Aut átho aut rhodópē atq; alta ceraunia telo. Nam ꝙ. o. natura longam breuiauit, factum est ratione sequentis vocalis.

Nominatiuo hic menéleos.menéleo.menéleo, menéleon.ô.menéleos.

Nominatiuo hæc hálos.hálo.hálon.ô.hálos,

Nominatiuo hic & hæc éugeos.éugeo.éugeo.éugeon.ô.éugeos

Nominatiuo hoc éugeó éugeo.éugeo.éugeon.ô.éugeon.

¶ Quarta declinatio.

QVarta græcorū noīm declinatio, q̄ masculinorū, & fœminorū, & cōmuniū duorū generum est, in.os.p o micrō terminatur. & neutrorū in.on. etiā p omicrō. Quorū gtūs ī.u.d̄sinit.os.siue.on. nominatiui mutata in.u.vt hic lógos.lógu. hæc hódos hódu.hoc xylō xylu, Dtūs fit.u.gtī mutata in.ω mega.vt lógu lógo.hodú hodó.xylu xylo. Actūs fit.s.noīatiui mutata in.n.vt lógos lógō.hódos hódō xylos xylon. ex regula neutrorum. Vcūs fit.o, ntīº mutato in.e.vt lógos lóge.hodós hodé. Secūdum atticos vero vcūs similis est ntō.vt hic lógos ô.lóge vel lógos hodós hodé vel hodós.

In.os.& in.on.desinētia q̄ ad scd̄ā d̄clinationē latinā referūtur, q̄dā acuūt vltimā, vt çacós.pleonasmós. astismós.solœcismós.& oīa noīa possessiua d̄sinētia in.cos.vt grāmatieós.grāmaticé.grāmaticón logicós, rhethoricós.catolicós, Quedā acuūt penultimā, vt árctos, lógos.sophos. Quædā acuūt āte penultimā.vt cáminos.éphebos.éremos.épiros.cámelos. Quædā circūflectūt penultimā.vt êuros. oêstros. achelloos. Ex hac terminatiōe latini frequēter tres casº vsurpāt, ntūm act̄m & vc̄m. Oui. ῆ. meta. éacō agnoscit suramū plēq; fatetur. Idē in epl̄is. Solueret in speculis oīs ábydos erat. Idē, vtq; rogē d̄ te & scribā siquis ab'ydo venerit, aut q̄ro si quis ábydon eat. sed ab'ydo quia abtūs est accētū habet latinū hoc est in pēultima ex d̄clinatiōe latina ab'ydº ab'ydi. Ver. ῆ geor. pōtº & ostriferi fauces tētāt ab'ydi.

Ntō hic lógos lógu.lógo lógon lóge vel lógos.

Ntō hæc ábydos ab'ydu.ab'ydo.ábydom.o ábyde vel ábydos.

Ntō hoc x'ylon x'ylu x'ylo: xylón ôx'ylon.

¶ Quinta declinatio.

QVinta declinatio græcorū nominū masculinorū, & fœmininorū, & neutrorū, & cōmuniū duorū, q̄ ad tertiā d̄clinationē latinā referūtur, diuersas habet terminatiōes noīatiui. de qbº d̄inceps singulatim psequemur. Quorū gtūs exit generaliter in.os.vt éas'æantos. Dtūs fit á gtō.os.mutata in.i.vt éantos'æanti. Actūs fit.i.datiui mutata in.a vt'æanti æanta. Vcūs plerūq; sit est ntō. vt æas attice, cōmuniter o éan. Ntūs. pluralis, q freq̄nter á latinis vsurpatur, fit á gtō singulari.os. mutata in. es.vt æantos æantes. Neutra tñ ex regula gñali in.a.desinunt.os.genitiui mutata in.a.vt epigrámmatos epigrámmata. Gtūs pluralis fit á gtō singulari.os.mutata in.ω. mega &.n.quare necesse est, vt in habētibº accētū in antepenultima mutetur in penultimā vt 'æantos æántō.epigrámmatos epigrāmáton. Dtūs nō vsurpatur á latinis. Actūs pluralis, qui frequenter vsurpatur á latinis, fit ab actō singulari addita.s.vt'æanta'æantas. Vcūs similis est ntō eiusdē numeri.vt éantes o 'æantes.

¶ De genitiuo quintæ declinationis.

IN.a.desinētia, q̄ noīa ad tertiā declinationē latinā referūtur, breuiāt illd̄.a.tā in recto quā in obliquis: possuntq; habere accētū acutū in penultima, siue illa sit breuis, siue lōga. vt dógma. dráma scómma. Possūt & in aῆpenultima, pēultima, existēte lōga. vt p̄'ipsema.anádemadiádema.áthema.apôphthema ænigma. Quædā circūflectūt penultimā, vt hêma ástama.ásma.dôma zôma.pêma.bêma. Quæ oīa faciūt gtū assumptatos, vt dôma.atos.dráma.atos. Latini ex hac terminatione gtū pluralē freq̄nter vsurpāt. sed

mutant

mutant accentum in penultimã, ꝓpterea ꝙ vltima est longa, quia scribitur.p.ω, mega: vt grámma grámaton, epigrámmata áton. Martialis. Argutis epigrammaton libellis: hinc illud ineffabile Dei nomẽ quod ab Hebræis quatuor literis scribitur. iod, he, vau, he, pro quo ipsi legunt Adonai, tetragrammáton à græcis dicitur. Clemen quoque à nostris frequenter citatur in libris peristromáton.
In.i.iota, vel in y psilõ omnia sunt græca, sed à græcis declinãtur, apd' latinos indeclinabilia sũt. Dissyllaba accẽtũ hñt in prima acutũ. vt móli. cici. stimmi, cómmi, méli, sed ab eo cõposita in ãtepenult. trãsferũt accẽtũ. vt hydrómeli, ænómeli, oxymeli. Polisyllaba vero ãtepen. acuũt, vt piperi, cinábari, sinapi, quãuis penultima sit lõga: vnde à latinis penultima circũflectitur in sinápos, & mittunt apud illos gtĩn in.os. purũ, vt móly, yos, cíci cicios, stimmi. ios. cõmmi. ios. méli. ios. Neutra vero à cõmũib⁹ duorũ generũ in.is terminatis antepenultimã acuũt, & ad modum cõmuniũ declinatur, vt hic & hæc Philópatris & hoc philópatri philopátridos, hic & hæc phigópolis & hoc phigópoli. phygopolidos. Latini ex hac terminatione casus rectos similes vsurpant. vt Ouid. Móly vocant superi, nigra radice tẽetur.
In.ω.mega desinentia omnia sunt generis fœminini, possuntꝙ reduci ad tertiã declinationẽ latinã, vt voluit Cæsar habẽtꝙ accentum acutũ in vltima, mittuntꝙ gtĩn in.oos. vt didó didóos: sapphó. óos. clió óos, calipsó. óos, crató, óos, myrtó, óos, lãpedó. óos, mantó óos, Datiuum formãt. os. mutata in. i. Accusatiuum. os. mutata in. a, vt didói didóa. sapphói. óa. clíói. óa, calipsói calipsóa. Per synerẽsim tamẽ mittũt gtĩn in. us, hoc est, oos mutata in, us, in qua suscipiunt accentũ circũflexum. vt didó didûs, sapphó. ûs. chó clius, calypso calypsûs, mantó. ûs. Latini ex hac termiuatione nominatiuum vsurpant & obliquos synærizatos. vt Ouidius in priapeia, Penelopes primam didûs si prima sequatur. Idem in epistola sapphûs: An nisi legisses autoris nomina sapphûs. Idem in. j. de arte: Nec mihi sunt visæ clio, cliûsqne sorores. Accusatiuus quoque vsurpauit Verg. iiij. æneid. & nomine Didó sæpe vocaturum. & Horatius, æolijs fidibus canentem sapphó & Ouidius in pria. Atlantidemꝙ calypsó.
In.ã, plerũꝙ sũt masculina acuẽtia finalẽ. assumũtꝙ. os: in gtõ. retinẽtque sẽper. a. lõgum. vt titán, ános pæán. ános pelecán. anos acarnán ános, pán panós pro deo pastorũ. Nã pán neutri generis ꝓ eo ꝙ est omne pãtos per, t. facit. Cõposita vero penultimã acuunt. vt hermópan panos. eupéan, anos. Latini ex hac terminatione gtĩn & actũm vtriusque numeri vsurpant. Vt Ver. viij. æñ. Panós de morẽ lycæi. Idem in buco. Mecum vna in syluis imitabere pána canendo. Idẽ in, vi. æñ. Lætũ pæána canẽres.
In, en per. ε. quæ in, e, lõgũ vertitur masculina repiuntur & fœminina & cõmunia duorũ generũ, q̃ partim acuũt vltimã, vt ex masculinis hymén solén, lichén, adén, splén, zén, mén, & ex fœmininis sirén, troezén. partim acuũt penultimã. vt hic hélẽ. hic & hæc cársẽ. terẽ, q̃ oĩa. os, assũmpta faciũt genitiuũ, sed q̃dã retinẽ in obliquis. e. lõgum. vt hic splén énos, hic zén zénos. hic chén chenós, hic mén mẽós, hic damen daménos. hic Solén solénos hic Lichén lichénos. hic Héllẽ, enos. hæc Syrén syrẽnos. hæc Troezẽ troezénos. Quædã vertũt. e. lõgum in e psilõ, vt hic Adén adénos hic Auchén auchénos, hic Poemén poeménos hic Limén. enos: hic Azen, os, hic Pythmén, os, hic & hæc Arsen ársenos, hic & hæc Terén. nos, hęc Phrẽ, énos, hæc Glen nõ declinatur, Latini ex hac terminati. actõs vtriusꝙ numeri vsurp.
In, in, per, ι, iota masculina siue fœminina vltimã acuunt, habẽtꝙ plerũꝙ alterã terminationẽ tñ, is, mittũtꝙ genitiuũ in, inis, super nominatiui terminationẽ. os, assumpta, vt hic delphís delphínos, telchín vel telchís telchínos. actín vel actís actínos, hæc Salamín vel, ís, ínos, Eleusín vel eleusís. ínos. Rhín rhínos. Latini ex hac terminatione accusatiuũ singularẽ, & nominatiuũ & actĩn & vctĩn plurales frequenter vsurpãt, vt Ouid, sensit delphína melántho, Verg, in buco, Orpheus in syluis inter delphínas ariõ.
In, yn, per y psilon generis masculini siue fœminini penultimã acuunt, atꝙ. os assũpta faciunt gtĩn penultima longa vt hic phórcin vel phorcis, cinos. Mósin, synos, Póltyn póltynos, hæc Górtyn, tynos
In, õ. per ω. q̃ ad tertiã noĩs delinationẽ latinã referuntur, quedã acuũ finalẽ, vt sarpedõ. geryón, amazõ antedón, carchedón chalcedón, Quedã acuũt penultimã, vt zénõ. plátõ. theon, crótõ, demophóon, laocóõ, achérõ, médõ Quædã circũflectunt vltimã, quæ scilicet sũt cõtracta ex acuto & graui, vt demophõ ꝓ demophóõ. posidón pro posidóon, lacõ ꝓ lacóon. Quæ, si hñt in penultima ancipites, hoc est, a, i, yp silõ lõgas, p, o, micrõ in obliqs declinãtur, vt hic Macháõ, áonos. Icetáõ. áõos, Aretáõ, áonos, Opáon áonos. Apisáõ apisáõos, Alcmáõ, alcmáonos, Licáõ, licáonos, Elicáon, elicáonos, Protiáõ, áonos, Amytháõ, áonos, Oríõ, íonos, Ixiõ, íonos, Ampyíõ, íonos, Hyperiõ, íonos, Pãdiõ, íonos, Echíõ. ionos Doliõ dolíonos. Dolopíõ, íonos. Molion, íonos, Nomíõ. íonos, Iáson sonos, habẽtia vero casdẽ ancipites, ante, on, correptas p. ω. mega declinãtur. vt ãphitryõ. tryonos, Periction íonos. pygmalíõ, ónos Eurytiõ onos, Deucalíõ, onos, Ereuthalíõ. ónos, Endymíõ, ónos. Actoríõ. onos, anthemíõ, íonos, Hippotíõ. onos, Habẽtia vero epsilõ ẽnte, on, seruãt. ω. mega vt alcméõ, éonos. Theon, onos, Eléon éonos Medéõ, onos, Siméõ onos, Sed habẽtia. æ. diphthõgon ante. ω. mega seruãt, vt ægrõ ægronos, Mícon míconos. Actæõ, onos, ꝙ etiã aliqñ actæónos per, o: micrõ facit, Exeũt q̃ꝙ nõnũꝙ in: ontos, vt Achéron, ontos, Laocóon laocóontos, Sed de his explicatius per varias terminationes agendum est.
Latini ex hac terminatiõe plerũꝙ accusatiuos vtriusꝙ numeri vsurpãt. vt Achérõ onta: Verg. Atque

imis achéronta affatur auernis, Laocóon laocoónta. Idem, Illi agmine certo laocóonta petunt. Demophóonta. Ouidius in epist. Phylly fac expectes demophóonta tuũ. Plátona. Horatius. Pythagoram anticꝗ reũ doctumqꝫ Plátona. Zénon zenona. Martialis. Democritos zénonas explicitosqꝫ plátõas.
In. bon. desinentia. ω. mega seruant. vt Bubón. ónos. Arrabón. ónos.
In. con. siue chon. desinentia. ω. mega seruant. vt Glaúcon gláuconos. Lácon láconos. Glychon glychonos. Sed Cyncon cyconos. o. micron habet.
In. don. desinentia. ω. mega seruãt. vt Sidón. ónos. calydón calidónos. Aliquando tamẽ. o. micrõ habẽt. vt Sidon. ónos. anthedón anthedónos. aspledón aspledónos. macedón. ónos. carchedón. ónos. Calcedõ calcedónos. Chalidón chalidonos. Amydón. dónos. sarpedón sarpedónos, vel sarpedón sarpedóntos. Ab. odus composita, per. nt. declinantur. vt Chalcódon chalcódontos.
In. gon. desinentia. ω. mega seruant. vt Aégon ægonos. Agón agónos. Aliquando. o. microm habent. vt Trygón trygónos. Lestrigón lestrigónos.
In. lon desinentia. ω. mega retinent. vt Dólon dólonos, Sólon sólonos.
In. mon. desinentia. ω. mega retinent. vt Símon, símonos. ámmon. onos. Tímon. onos. Aliquando. o. micron. vt Démon. onos. Lacædemon. onos. Str'ymon, onos. áemon. onos. andræmon. onos.
In. non. desinentia. ω. retinent. vt Dáphnon. onos. Platánon. ánonos. & similia. Zénon zénonos. Sînõ sînonos. ménon ménonos. aliquando per. o. micron declinantur. vt Agamémnon. onos. cánon. onos.
In. oon. desinentia in ontos. exeunt. vt Laocóon laocóontos. Democóon democóontos.
In. pon. desinentia ω. mega retinent. vt Lámpon lámponos.
In. phon. desinentia. ω. mega retinent. vt Tryphon tr'yphonos. Typhón typhónos. circũflexa per. nt. declinantur vt plurimum, & seruant semper. ω. mega. vt Demophón demophóntos. Xenophón xenophóntos. Aglaophón. óntos. Ctesiphón ctesiphóntos. Cherphón. óntos.
In. rõ. desinẽtia. ω. mega retinẽt. vt cithérõ. éronos. chárõ. onos. triton. onos. chírõ, onos. pleurón. onos
In. son. desinentia. ω. mega retinent. vt Aéson æsonos. Thráson. onos. Aliquando per. o, microm declinantur. vt Iáson iásonos. Oloáson oloásonos.
In. ton. desinentia. ω. mega seruant. vt plúton. onos. pláton. onos. cáton. onos. mytõ. onos. cróton crótonos. Nomina participialia per. nt. declinantur, vt phaéton phaétontos. cháton chátontos. vcalégon vcalégontos. médon. ontos. créon; ontos. alcimédon. dontos. amphimédon. dontos. eurymédon. dontos. autumédon. dontos. laomédon. dontos. plegéton. tontos. pélagon pélagontos.
Quæ synæresin non patiuntur per. nt. quẽadmodũ sua synærizata declinantur. vt Demophóon demophóontos. democóon democóontos. Hippocóon. ontos. aglaophóon aglaophóontos.
In. ar. habentia penultimã natura longã eandem circũflectũt, vt hémar. hépar. úthar. ídar. Monosyllaba vero acuuntur. vt Cár carós, psár psarós, Dissyllaba penultimã acuunt, vt Mácar. ónar, dámar, Polysyllaba tñ antepẽultimã, vt délear, óniar, áliphar, cárear. In. ar, itaque masculina & fœminina assũpta. os, faciunt gtm̃. si sunt monosyllaba producunt. a, vt cár carós, pár parós, psár psarós. Si supra syllabã breuiant illud. a. vt mácar, aros, ónar ónaros, dámar. aros, Neutra vero in, atos, faciũt gtm̃ a, ꝗꝗ breui si sint polysyllaba, vt délear. atos, óniar. iatos. áliphar aliphatos, cárear. éatos. & dissyllabicorũ aliqua neutra longa penultimãtia in. tos. quoqꝫ faciũt gtm̃. vt hémar hématos. ídar ídatos. hépar atos. úthar. atos, Penultimantia vero in breui faciunt genitiuum in. ros, vt hypar hyparos. thénar. aros. néctar, ar os. phreár vero. quod ex hac ratione debuit facere phréaros, & stár stéaros, phréato s & stéatos faciunt,.
In. er. per. eta, quæ masculina sunt, quædã acuũt vltimã, vt mõosyllaba, thér théros. Sér séros. Et ex dissyllabis quædã, vt sotér. ethér, aér, quædã acuunt penultimã. vt íber. Monosyllaba assumpta. os. faciũt genitiuũ & seruãt. eta lõgũ in obliquis, vt thér therós. phér pherós, Sér serós. cér cerós. Sed supra syllabam masculina acutisona, si haben. t. ante. e, retinent. e. longũ in obliquis, vt luter luteros. soter soteros oletér. éros, Excipiuntur astér astéros. & patér patéros, quæ vertunt. e. longũ in breue. Quod si nõ habent. t. vertunt. eta. in. e. breue, vt Ethér. éros. aér. éros. daér, éros. anér anéros. Spinthér vero & leuthér spinthéros & leutheros per. eta, longũ faciunt. In. er. grauisona (si penultimã habẽt longã) vertunt. e. lõgum in breue. vt píer píeros. phater. teros. Sed si penultimã habẽt breuẽ, seruant longum. vt Iber íberos. Erier, eros. Pánther. vero. n. p. simplicis seruat declinationẽ. Fæminina in. e. supra syllabã mutant e. longũ in breuẽ. vt Mater materos. metér éros. demétér, éros, thygáther. théros. In. er. neutra, quæ rara sunt, appositione os. faciunt genitiuum, vt cér cerós, ab eo quod est céar céaros.
In. ir. per, ei, diphtongon appositione. os. faciunt genitiuum. vt chír chirós. phthír phthirós. Ir irós, Et ab eis composita Antichir. chiros. polychir, chiros. Hic adde Mártyr mártyros.
In. or. desinentia apud græcos oĩa scribũt̃ p. ω. mega p̃ter hęc quatuor. ánor. cálor. æor. étor habẽt autẽ in. or. finita acutũ accẽtũ in vltima, aut in penultima. Acutisona positione. os. faciũt gtũ, seruãtqꝫ. ω. mega in obliquis. vt phór phóros. Ichór ichóros. Etiam grauisona habentia. l. ante. o. seruãt. o. magnum. vt célor céloros, pélor. péloros, Sed si non habent. l. vertunt. o. longum in breuem. vt Néstor néstoros. Héctor héctoros. Méntor méntoros, Méstor, méstoros. Mnéstor mnéstoros, cum proprium est

viri nomen,sed Mnéstor adiectiuum:ω,magnum retinet.
In.or communia habeat,o,microm in obliquis:vt hic & hęc Apátor apátoros.Amétor amétoros,pā damátor pandamátoros.
In.or,neutra.ω.magnum retinent in obliquis.vt Hélor,Ioros.Técmor.oros.Heteroclita vero sūt Scór scatós,& Hidor datos,Ex desinētibus in.er.latini frequēter actōs vtriusque numeri vsurpant,vt eo q̄ est Car.Ouid.iiij.metamor.Lyciaeq; propinquos cáras adit.& ab eo quod ęther Verg.in primo geor Illa leuem fugiens raptim secat aethéra pennis.Idem,aéra per vacum ferri. Ex nominibus terminatis in or.prope semper accusatiuus vsurpatur.vt Héctor héctora,Néstor néstora.Rhétor rhétora.
In.as q̄ ad tertiā declinationē latinā referūtur,si sunt masculina pēultimā acuūt,mittūtq; gtīn in.antos vt ábas.antos.ácamas.antos.acrágas.antos.adámas.antos.acás.antos.álibas.antos.ándrias.āτos.apé sas.antos.áras.antos.athámas.antos.átlas.antos.bíbas.antos.bábras.antos.chálcas.āτos.cánas.āτos cáras cárantos, cháridas.antos.chélas.antos.ácyphas.antos,cyrbas.āτos.córiphas.āτos:Eléphas āτos gígas.antos.imas.antos.lycábas antos,mydas.antos,ódas.antos.pállas antos,pelécas.antos.períphas antos,phídas.antos.pylas.antos.phórbas.antos polydámas.antos.próphas.antos.sálgas.antos.teléu tas.antos téuthras.antos.tháumas,mantos.thóas.antos.tólmas.antos Foeminina vero vltimam acuūt assumuntq; in genitiuo.d.vt acrás.acrádos.ampás.ados pallás.ádos phias ádos monás.ados dūas.as dos.trás triádos,Hebdoás.ádos.ogdoás.ádos.Decás ádos.arcás vero vnū de masculinis arcados se quitur foemininorum terminationem. Latini ex hac terminatione genitiuos vsurpant.vt Lucanus in ix.pallados in medio confecit pectore Gorgon.Datiuum quoque.vt papinius in Achilleide.Palládi li tore celebrabat scyros honorem.& actm̄.vt Marti.pallada praetereo,res agit illa tuas.& actūs semper ab autoribus vsurpatur,vt ab eo quod est apésas.Papi.in iij.theba.Nomine Lernaei memorat apésan ta coloni.Et ab eo quod est chalcas.Verg.ij aen.Magno chálcanta tumultu protrahit in medios.Repe riuntur quoque nonulla.quę mittūt genitiuum in.anos.Mélas mélanos. Tálas talanos.
In es.cum.η.hoc est per.e.lōgū masculina,q̄ adtertian declinationē latinā referuntur,plaerūq; acuūt pe nultimā mittūq; gtīn in.etos.& quę per.eta.vt Cháres cháretos,Chrémes etos,Cómes etos. Crátes te tos.Cures.retos.Dáres,retos Epiáles letos,Gyes.yetos Glóes.etos.ignes.etos. láches.etos. lébes.etos, mágnes.etos.másses.etos,másles.etos.méges.etos,méndes.etos,myces.etos.mynes.etos.mórges.etos néres etos,pénes etos.phráges etos,pydes etos pigres etos.pyles etos.plánes etos.tríges etos. tápes etos.tháles.etos,Haec aliquando mittunt genitiuum in.u.vt cháres cháru cómes cómu.dáres dáru.gy es gyu.myces mycu.pydes pydu pyles pylu.Monosyllaba quoque acutisona in.etos.faciūtgtīn.vt crés cretós gnès gnetos thês thétos & acutisona pluriū syllabarū,vt argês argétos,admés admétos.homi thnés homithnétos.Et nomina quaedam latina,quae in sermonē graecū traducta amittunt.n.quā rur sus in genitiuo resumunt,vt clémes.entos,créſces entos.prudes.entos.púdes entos.váles entos.Cōpo sita á cleos,quod est gloria,circūflectūt vltimā mittūtq; genitiuū in.eos.per e psilō.vt agathôcles cléos periclês éos sophoclês cléos,Latini ex hac terminatione accusatiuū vtriusq; numeri vsurpāt.Sillius li bro.iiij.illum sidonio fulgentē ardore tápeta,Papinius.i.theba.altosq; insere tápetas, Ouid.in episto lis,Viginti fuluos operoso ex aere lébetas,Ausonius,Fictilibus fama est coenasse agatocléa regem.
In,es,diphtōgō vnū repitur foemininū,daes daetós & vnū cōmune duorum paes,quod facit paedós.
In,eus,diphtōgon q̄ ad secundū declinationē referuntur,vltimam semper acuūt mittūtq; gtīn in.eos,l. ei,& datiuum in ei,solutas,vel per synaeresin cōtractas,actm̄ in,ea,vocatiuum in.eu,s,nominatiui abla ta;Latini ex hac terminatione oēs casus vsurpant,vt penthêus penthéos,vel penthêi pēthéo vel pēthî penthéa:ô pēthêu,Martialis.Flet philomena nefas in cesti Teréos & quę Vergilius in buc.Aut vbi mu tatos teréos narrauerit artus,Idem in eodē.Orphî calliopéa lino formosus apollo,Iuuenalis,alcinoem bacchi thebas & teréa fausti,Ouidius,vi.meta,vt voluere ambo,voluisti tu quoq; Terêu,sed,eu circū flectitur per regulam octauam,quod diphtongus finalis habens y psilon in fine circūflectitur,si tonū accipit,Vergilius,iiij.georgicorum,Illa quis & me (inquit) miseram & te perdidit orphêu:
In.is,omnia reducuntur ad tertiā nominis declinationē latinā,quorū quędā acuūt vltimā,vt crépis cne mis,auletris & omnia fere patronimica:vt priamîs eneîs thebaîs, Quaedā acuunt penultimā,vt páris, crátis:cyphis.thémis memphís:Quaedā acuūt antepenultimā:vt sibaris.thámiris.ádonis.theognis chá ribdis,Sed in,is.propria masculina in,dos,faciuntgenitiuū.vt ádōis adónidos.paris páridos.theógnis theógnidos,Habētia quoq; penultimā longā:vt eunis eunídos:gymnis gymnídos:latris,idos,Et á po lis(quod est ciuitas)cōposita masculina sola vel cōmunia,ut agesipolis agesipólidos,eúpolis.lidos,hic & haec phygópolis,lídos.ápolis.lidos,Et cōposita á mātis.qd' est vates,vt coscinomántis, mántidos: prómantis,idos.Et habentia ante,is,vnā consonantē,vt crátis crátidos:Sed habētia duas immutabi les in,thos.faciūt,vt órnis,ithos,mérmis.ithos, Monosyllaba vero habētia;i,lōgū additiōe,o,in:os fa

ciũt gtm̃, vt cís cíos lís líos. Appellatiua etiam & non denominatiua, quæ penultimã habẽt breuem per os, purũ mittunt gtm̃, vt échis échios. mántis mántios. óphis óphios. Et quædã propria. vt ágis á gios. agesípolis agesípólios. anácharsis anacharsios, búsiris, busírios. gáozis gáozios. íphis íphios, sentis séntios. sybaris sybários. thámyris thamyrios, zenis zénios. Quorum aliqua per, dos. plæraq; inflectuntur, vt ágis ágidos, thámyris thamyrídos. agesípolis agesípólidos, búsiris busíridos,

In, is, polysyllaba fœminina nõ habẽtia duas terminationes p, dos faciũt gtm̃, siue sint acutisõa, vt cne mís cnemídos, et priamís priamídos, & huiusmodi patronymica fœminina, auletris auletrídos, coroís. nídos, crepís. ídos. dotís. ídos. pagassís. ídos. strategís. ídos. Siue circunflexa: vt bendîs bendîdos. mólis molídos. Siue barytona, vt cýpris cyprídos. cítharis citháridos. déspontis despóntidos. éris. idos. mém phis mémphidos. ménis idos. polítis polítidos. toxótis toxótidos. Quæ autem sequuntur per. os. purũ declinãtur ácris ácrios. ásthlibis asthlíbios. cárybdis. ydios. xóis. ios. císseris cisseríos. dmóis dmóios. epictésis epictésios. géris gérios. hýbris. brios. lachúsis. ios. némesis nemésios. mégyris megyríos. panégyris. rios. sárdis sardíos. scépsis scepsíos. episcépsis. sios. sóis sóios. thamiathis thamiáthidos. & breui penultimantia, vt cónis cónios, spánis. nios. pólis. lios. Et ab eo composita fœminina solũ. vt acropólis. li os. Aduertendũ tñ qꝑ illa, quæ communiter faciunt gtm̃ in. dos. more Ionico: per os. purum declinari possunt. vt páris. idos. vel pários, ménis. idos vel ménios. thétis. tidos. l, ios. mémphis. idos. vel mémphios. Latini ex hac terminatione omnes casus vsurpant, genitiuum. Vt Iuue. Curritur ad vocem iucũdam, & carmẽ amicæ thebaidos: datiuum. vt Catullus, Morte feror thesei, qualem minóidi luctum. Sabinus in epistola demophoõtis ad phillida. phillídi demophóon patria dimittit ab vrbe. quibus in locis quia. i. terminalis, breuiatur. accẽtu græco in penultima sunt ꝓferenda. Actm̃ quoq;. vt Ausõius, rex magis an regnũ minoída sollicitat grex. Verg. phillída mitte mihi, meus est natalis Iola. Papini. in calce thebaídos, neqꝫ tu diuinam æneida tenta. Vocatiuum quoq;, vt idem in eodẽ loco, Omihi bissenos multum laborata per annos thebai, & Ouid. in epistolis. Prima mihi nutrix æoli dixit amas. Nominatiuus, præterea accusatiuus & vocatiuus pluralis vsurpantur cum in. es. vel in. as. breues terminantur. vt acheloídes vel acheloídas. cadmeídes vel cadmeídas. belídes vel belídas.

In. eis. diphtongõ per epsilon & iota. &. ois per. oi. diphtongõ quoq;, quæ sunt polysyllaba vnius generis siue triũ in. entos. mittunt genitiuũ. vt seleis seléntos, simóis simoéntos. pyróis pyróentos, opóis opóentos. charíeis: entos. timéis, entos, phonéis, entos, Monosyllaba vero masculina per. eis. diphthongon per. enos. faciunt gtm̃, vt hés hénos. ctis ctenós. dís denós. Et ab eo composita. vt medís medenós, vdís vdenós, Clis autem didós facit. & anthéris, idos, Latini ex hac terminatione nominatiuum & actũm frequenter vsurpant. Verg. primo ęneidos. vbi tot simoís correpta sub vndis. Idẽ in. v. hectoreos amnes xanthum simoénta q; testor. Ouidius ij. metamorpho. interea volucres pyróis eous & aethon. Flaccus quinto argonautticon, & formidantem patrios pyloenta dolores.

In ys per y psilon quædã circũflectũt vltimã. Vt ichthýs, & ex monosyllabis ys, sys. Quædã grauãt eã dẽ. vt tiphis. bótrys. nécys, rhadámanthys, quæ oĩa masculina sunt, retinentq; in grõ y psilon & faciunt os. purũ. vt ichthys, ýos, mýs mios, sys sýos, típhys, yos, bótrys, yos, nécys, yos, rhadámãthys. thyos Acutisona. quæ per tria genera declinantur vertunt in obliquis y psilõ in e psilon, vt oxys oxéos. tha chís, éos, brabys. éos, ocys océos. pachys pacheós. Horum neutra in y psilon desinentia masculinorũ seruãt declinationẽ. Compolita á simplicibus in. ys, eodẽ modo inflectũtur sicut sua simplicia. vt cállichthys, thyos. quoniam icthys, yos. fecit, tríbrachys tribrácheos, quoniam brachys bracheós: Sed si aliter componantur in, dos. faciunt genitiuum, vt épelcys epélidos. néclys nélydos.

In, ys, fœminina grauisona per os, mittũt gtm̃. vt pitys pityos. chelys, yos. génys, yos, Excipiuutur cómys, ythos. & córys córythos, Acutisona vero per, dos, declinãtur. vt chalmys. ydos, pelamys. ydos. crocys, ydos. Oxytona præterea siue circunflexa habẽtia solum in nominatiuo. y. longum, & in obliquis breue per. yos. purum declinantur, vt erinys erinyos. tethys tethyos, ophrys. yos. drys. yos. aglys tñ aglyos facit Latini ex hac terminatione gtm̃ vsurpant. vt Lucanus in primo tethyos, vnda vage lunaribus æstuat horis, & Verg. accusatiuum in bucolicis, quę tentare tethyn ratibus.

In. os. per. ω. mega monosillaba acutisona, siue habentia. d. t. th. per. os. purum faciũt gtm̃. vt dmôs dmóos. trôs tróos, thôs thóos. Quæ vero non habent in: tos. vt crós. ótos. phós phótos. polysyllaba etiã oxytona. vt aptós aptótos, agnós agnótos. hidrós. drótos. Et breui penultimantia. vt monóceros, ótos, rhinóceros rhinocerótos. gélos, otos. eros. otos. Quæ longa penultima, per. o. purum declinãtur, vt hæros heroos. minos mínoos, Excipitur élos elotos. per, eta, quoniam elos erat per epsilon. Attici vero héro. míno. élo. dicunt. s. nominatiui remoto,

In. os duo sunt natura circunflexa mittentia gtm̃. in tos. phôs phótos & ôs ótos. Martia. ab eo quod est rhinóceros. actũm vsurpauit in distichis, gestauit modo frõte me iuuẽc⁹: verũ rhinocerot. me purabis

In. us. quæ p. oy, diphtõgõ á græcis scribuntur circunflectẽtia vltimã per. vntos, mittũt genitiuũ. vt placûs placũntos, simûs simũntos, opûs opũntos. cerasus cerasũntos, authemûs, mũntos. phycûs, cũntos

hydrũs hydrũntos,hyericũs.ũntos.trapezũs,untos,quæ omnia per ſynæreſim cõtracta ſunt ab ois.in us opõis opus.ceraſóis ceraſús.Acutiſona in.os:purum mittũt gtm̃.vt bús boós.nũs noós.chrús chroós chũs choós Excipitur pus cum ſuis cõpoſitis,quæ mittunt genitiuum in,odos.vt pũs podós. chythrápus chytrápodos.dipus dípodos.trîpus trípodos.ædípus ædípodos,quod & ædípu facit attice.declinatur etiã apud.poetas ædipódes ędipódu,per primã declinationẽ.Excipitur quoq; odûs odontos cũ ſuis cõpoſitis,q̃ oĩa exeunt in.õtos.ſicut & ſuũ ſimplex.vt argíodus argíodontos.cynodus.ontos.cauliodus.ontos.Latini ex hac terminatione.tum rectos,tũ obliquos vſurpare ſolent.Vergilius.x.æneid eſt amathũs eſt celſa mihi paphos.Ouid.x.metamorph.at ſi forte roges fœcũdam amathûnta metallis Idem primo de ponto,cede puer facta patroclus opũnta reliquit.Lucanus lib.xi.meritũ phycúnta ruinas Curtius.regionem(inquit)eã vſq; ad trapezũnta defendere.Lucanus in.vij.& ſubdita ſipûs mõtibus:Hic ſipũtos in gtõ,&ſipũta in actõ,vnde poſtea ſipóntos ſiue ſipũntos ea ciuitas inapulia dicta eſt
In.ns.vel rs.vel.ls.gruiſona ſunt,& per duas cõſonantes in obliquis declinãtur.vt tyrinis. inthos helmins. minthos.mácars mácartos per.t.exile,nam habẽtia.a.ante duas illas cõſonantes in.tos.mittunt gtm̃,non habentia.a.in thos.per.th.Itaque ex hac ratione háls háltos debuit facere,ſed vt ſeruaret daſtan.nominatiui halôs fecit.Omnis enim vocalis præcedens liquidã ſi poſt eã ſequatur.d. vel.t.vel.th. tenuatur.& quia obliqui ſimiles nominatiuo ſporitus habent,abiectum eſt.t.& facit halós.Papini.in iiij.the.ab eo q̃ eſt tyrins actm̃ vſurpauit dicens, ſuus exit in arma antiquã tyrintha deus.
In.ps.finita.per.p.in obliquis declinantur,ſiue ſint monoſyllaba,ſiue polyſyllaba,cõpoſita ſiue ſimplicia,ſed polyſyllaba penultimã acuũt,mõoſyllaba q̊q; acuũtur.vt óps opós.thóps.pos.cyclops.clopos. l'ælaps lælapos euryops.opos.Excipiũtur hæc q̃ loco.p.ſuſcupiunt.b in.gtõ ꝓpter harũ literarũ affinitatẽ.vnde & á latinis p.b.quoq; in gtõ cõſueuerũt ſcribi.líps libós.níps nibós.phaps:bós.phlép . bós. áraps árabos.chálypis chálibos.chernips.ibos.thátyps.ybos.Et tria p.ph. cínyps. yphos. cathelips cathéliphos.ſciraps phos.ſed aduertẽdũ eſt,qđ in.ops. polyſyllaba p.o. micrõ ſcribũtur. vt æthíops opos.mérops.opos,cécrops.opos.ænops,opos.pélops.opos,p̃terquã hydrops.pos. cyclops. opos molops,opos.cónops.opos.nyctálops. nyctálopos .ſcólops.opos.myops.myopos.cánops.opos.Et quæcunque deducuntur abóps.opós.quod eſt oculus.vt helicóps. ópos. ſicut econtrario quæ ab óps opós quod eſt vox.o.microm habent.vt mérops.opos.Latini ex hac terminatione actõs vtriuſq; numeri nominatiuo plurali frequenter vſurpant.Hora.j.ſer.paſtorem ſaltaret vti cyclopa rogabat,Ver. iij.æñ.infandi cyclopes & altis montibus errant.Idem.xi.æneid. vidit cyclopas vlyſſes.
In.ax q̃dã acc.acuto in penultima ꝓferuntur.vt thórax.phéax.ánax.phílax.córax.quedã circũflectũt penultimã.vt âulax.élimax.hylax.cyax.ſyax.quæ in obliquis.c.hñ vt thôrax.acos.phæax. ácos q̃ aliqñ.t.cũ.c.accipiũt.vt ânax.acos.vel ánactos.aſtyanax.acos.vel aſtyánactos.hippônax,ocos.l. hippónactos.âulax.acos.clîmax.macos.Quæ vero á verbis in.zo.deſinẽtib⁹ deriuãtur.g.accipiũt in obliqs. vt ab arpázo.quod eſt rapio.hârpax .agos .& á crazo,q̃ eſt voco.cécrax.agos.á.ſphazo q̃ eſt iugulo a pòſphax agos.ſilr átrax átragos. lálax.agos.ſed diſſyllaba maſculina natura lõga pẽultimãtia hñt.a. productũ.vt thorax.racos.phæax.acos.oéax.acos.ílas.acos.plũtax acos. Excipiuntur hylax.acos.& cyax.acos.poſitiõe vero lõga penultimãtia corripiũ,hárpax.agos.cécrax.agos.Neaxaũt & ſphenax& cordax.a.ꝓducũtſedacabax ĩdifferẽtẽ hẽt.Sup bysyllaba breui exiſtẽte penulrimaa.ꝓducũt.vt híerax ácos.æcophylax.ácos.aſphálax vero aſphálacos corripit.Latini ex hac terminatiõe frequẽter actõs vtriuſq; nũeri cũ ntõ pl'rali vſurpãt.Iuu.viridẽque thóraca iubebit afferri,minímaſque nuces.& Mar. accipe belligeræ crudum thoraca mineruæ.Verg.vij.æñ.vmbonum crates alij thoracas ahenos.Idem iij.puerum aſt'yanacta trahebat ad ſoceros.
In.ex.p.e.lõgũ ácuũt pẽultimã,ſeruãtq; llud.e.lõgũ in obliquis.vt myrmex.ecos.nárthex.ecos,ſcólex ecos.pélex.ecos talex.ecos.béx q̊que bécos.hyſplex vero & ab cõpoſitum antyſplex.hyſplegos,& ãtyſplegos faciunt. Habentia vero.ω.in penultima vertunt.e.longum in breue.vt alòpex alòpecos.
In.ix.partim acuũt penultimã.vt pdix.cilix.tétrix.partim circũflectũt.vt choênix.phoênix.ſuſcipiũtq; c.in gtõ plerũq;.vt pérdix.dicos.cílix.icos,chænix.icos.Tétrix vero tétrigos.& máſtix maſtigos.per g.facit,& ónyx ónichos.per.ch.Cõmunia autẽ,q̃ á fœmininis fiũt,ſimpliciũ ſeruãt declinationẽ,vt hic & hæc callithrix.thricós.quia thríx trichós fecit,homóſtrix homóſtrichôs,quia ſtíx ſtichós fecit.
In lix.vero finita.i.correptũ habẽt vbiq; vt cilix cílicos.hélix.icos.homélix homelicos. Latini ex hac terminatione vſurpãt actõs cũ ntõ plurali.vt cílix cílica cílices.phoênix phoênicas.nices.nicas.
In.yx.p y pſilõ partim acuũt penultimam:vt bõbix.bébryx.ónyx.ſardónix.cóccyx.ôrtyx partim circũflectũt eãdẽ.vt cêryx doêdyx.Maſculinavero ſimplicia natura longa penultimãtia.c.hñ in obliqs vt céryx.icos.doédyx.ycos.ætyx.ycos.thrányx.icos.Etiã poſitiõe lõga pennltimantia;q̃ hñ in vltima ſyllaba.b.vel.g.vel.d.vel.pt.vt bómbix.bycos.Et penultimantia in.e.vt eryx ycos.Et habẽtia in pẽultima.a,ſine.g.vt ádryx.ycos.Nam habẽtia .g.p.g.declinantẽ.vt pharygs.yggos.lárygx.yggos.quænos p.n.enũtiamus phárynx & larynx.Superbiſyllaba quoq; penultimantia in.a.g.hñ.vt trabarix. rigos: Et penultimantia in,o,nõ illato.n.vel,g.vt cóccyx coccygos,môrtyx.tygos.órtyx.tygos,qđ &órtycos

fecit apud Philomenem. Item que á pheugo & zeugo cōponūtur. vt próphyx prophygos, homózyx homózygos, Sed habentia, n, ch, habent in obliquis, vt, ónyx ónychos, stónyx stónychos.

In. yx, fœminina multisyllaba per, g, declinātur, nisi alia ratio ꝓhibeat, vt antyx. ygos, pompholix. igos ptéryx, rygos. Sed monosyllaba acutissona plerūq;, g, habēt, vt stýx: ygos: nyx tñ nycós & nyctos fa- cit, & ámpix á mpycos, Sciēdū autē ꝙ in, yx, simplicia hñtia lōga natura, vel positiōe in ntō solo, y, na tura corripiūt, in alijs autē casib⁹ producūt natura, Cōposita aūt & pēultimātia breui vbiq; corripiūt

In. ox. per ω. mega rara sūt, eaq; fere mōosyllaba acutisona. habētq; in obliquos. c. vt próx. cós. box. cos Excipiūt róx. ꝙ p. g, facit rogós. & cyāotróx, ogos, qa á trogos ꝙ est voro cōpōitur, g. ī obliqs acipit

In. x. habētia, g, ante, x, ꝙ nos, vt paulo ante díxim⁹, quasi. n. proferimus per, g, in obliquis declinantur pharygx siue phárynx, ingos, lárinx láryngos, ménigx siue m éninx, ingos, sphygx siue sphynx, gos. salpygx siue sálpynx. pyngos, lygx vel lynx lyngos, lynx vero pro fera lyncos facit, Habētia tñ aliam consonantē ante, x, per, c, declinantur, vt ólx olcos, sarx sárcos, FINIS,

¶ IN PROLATIONE QVARVNDAM LITERARVM ERRARE Græcos & Latinos facile potest demonstrari ex diffinitionibus & principijs, quæ ab omnibus grammaticis tam Grecis quam latinis, tam antiquis. quam iunioribus admittūtur

¶ Diffinitio prima.

LITERA EST MINIMA PARS VOCIS HOC EST INDIVIDVA quæ screbi potest, Hęc diffinitio ab omnibus in cōmune tam Græcis, ꝙ Latinis recepta est Qđ si vera est illa Prisciani differētia, ꝙ in primo de octo partibus orationis volumine ponit, ꝙ litera est figura, quæ scribitur, elementum vero, quod pronuntiatur, manifestum est hoc in loco nō diffiniri literam, sed elementum, Sed quia hæc differentia non obseruatur ab autorib⁹, sed nec ab ipso quidē Pris. est obseruata, accipiamus interim alterū pro altero. Est igitur in literæ diffinitione positum in loco generis pars vocis minima, vel potius vox, vt sit minima differentia idem valens, quod indiuidua, vt in verbo dñs, do, est minima pars vocis, sed quia potest ad huc diuidi in, d, &, o. vt cōstituatur literæ species, subiūgit loco differentiæ indiuidua, quia, neq;, d, neq;, o, amplius diuidi possunt, saltem in partes diuersorū generū, Alioqui. o, longū diuisibilis est in duo tēpora, atq; secundū illos, qui hanc partē scrupulosius inqiurūt, in duo tēpora cū dimidio, atq; etiā in tria. Quia vero sūt quædam voces, q̄ proferri quidē possunt, non tamē scribi, quia nō sunt articulatæ, id circo adiūgit literæ differētiam vltimam. quæ cōstituit speciē dicēs, quæ scribi potest. Nam quę non possunt in articulatæ sūt, cuiusmodi sūt interiectiones, puta ridētis, vt, ha, ha, dolētis, vtah, imperātis silētiū, vt, st, quæ licet scribi cōsueuerūt nō sūt tñ scriptiles, vnde & in diffinitione interiectionis adiūgitur, ꝙ significat mētis affectū voce incō dita, hoc est, confusa & indeterminata. ¶ Secunda diffinitio.

VOcalis est vocis elemētū, ꝙ per se & sine alterius literæ permixtione proferri potest, vt a, e, i, hęc nāque differentia est inter vocales & consonantes, ꝙ vocales pure & per se possunt enunciari, consonantes vero non possunt, nisi cū vocalibus proferantur, vnde & illæ vocales dictæ, hæ vero consonantes appellatæ, & vocales quidē possunt per se enūciari, quia epiglottide, hoc est, lingula prominēte, nihil obstat quo minus vox libere per laryngē erūpat, sed confusa prius donec ex oris figura ad certam speciem redigatur, Sed quia oris figuræ innumeræ, sunt, & vocalium certe numerus indeterminatus erit. ¶ Tertia diffinitio.

COnsonās est elementū, quod nisi vocali incūbat, per se enūtiari non potest, atq;. vt paulo ante diximus, ex eo sibi nomē inditū est, Ex quo fit, vt sine vocali syllaba constare non possit, modo sit articulata, Nā ꝙ Verrius Longus tradit inuenire syllab sine vocali, qđ probat Comicorū autoritate, apud quos, st, vox imperantis silentium legitur, dicendū ꝙ, st, interiectio proculdubio est, q̄ voce incondita proferri debet. ¶ Quarta diffinitio.

MVta consonan s est, quæ in tali oris parte formatur, vt interclusa voce sine vocali nullo modo possit enuntiari, vnde & mutta nominatur, Nam quod gammatici dicunt: ideo mutas appellari, quia incipiunt á seipsis & desinūt in vocalē, inepta sane ratio, cum statim occurrat, f, litera, quæ incipiat á vocali, & desinat in seipsam, & nihilominus inter mutas numeretur,

¶ Quinta diffinitio.

SEmiuocalis est consonans, q̄ in tali parte oris effingitur, in qua etsi non plene, vt vocalis, quiddā tñ subobscurū sonat, vnde & semiuocalis appelatur, & q̄madmodū de mutis dicebatur, inepta á grāmaticis affertur causa, cur semiuocales dicantur, hoc est, ꝙ incipiant á vocale & desinant in seipsas, esto ad internoscendas vtrasq; apud latinos signum illud nominibus literarum sit accomodatum Hebræi tamen & Græci nihil tale obseruarunt, ¶ Sexta diffinitio,

DIphthong⁹ est conglutinatio duarū vocaliū in eadē syllaba suam vim retinētiū, Hæc diffinitio tā græcorū q̄ latinorū est, Suā vim grāmatistę interpr̄tatur syllabe extēsiōe, sed isti non inteligūt ꝙ vis literę nihil aliud est q̄ ipsa ꝓnūtiatio, Ex quo fit, vt in diphtongo vtraq; vocalis proferri debeat

¶ Quæ Græci vocan, axiomata, Varro tum profata, tū effata, tū proloquia Cicero tū pronūtiata

tum dialectice,hoc est,disputationis fundamenta.Iuniores tũ ꝓpositiõis primas & immediatas tũ ver bũ ex verbo axiomata(vt diximus interpretari)dignitates appellãt.Hæ quia demonstrabiles sunt, atque in cõmuni hominũ sensu cõcipiuntur,quasi principia in omni disputatiõe supponẽda sũt,vt si qs ea nõ admiserit,bardus insensatusque habeatur,neq; dignus cũ q̃ de vlla re disceptari debeat.Sit igit

Axioma primum.

Eodẽ modo literas scriptiles designarevoces q̃ voceipsę cõcept⁹ significãt.Sit igitur primũ disputatio nis nostrę fundamẽtũ.in quo pleriq; oẽs facile cõsentiunt.literas ea potissimũ de causa fuisse excogita tas,vt per illas quasi p quędã signa tũ absentes viui:tum posteros morituri certiores facere possem⁹ ĩjs de rebus,quæ ad ad priuatã publicã ve vtilitatẽ pertinerent.Nã quẽadmodũ Aristoteles tradit,eo mo do literę verba humanis vocibus informata designãt,quo verba ipsa res mẽte cõceptas,q̃ p ea signi ficãtur.Qđ si nõ quatuor hæc ex ordine sibi inuicẽ cõsentirent,dico res,cõcept⁹,voces,literæ,interirẽt vtiq; cõmercia,&publica fides,qua omniũ societas cõtinetur,interirẽt oẽs artes & scientiæ,q̃ vitã huma nã cultiorẽ reddũt.interiret deniq; hic ipse sacrarũ literarum splẽdor,quibus ad Christianã religionem instruimur,& docemur.Hęc oĩa eo pertinẽt.vt ostendamus illos ingẽtẽ erroribus fenestrã patefacere. quicũq; putãt ortographiæ rationẽ nõ seuerissime in verborũ scriptiõe seruãdã,aut voces alias posse literarũ figuris accõmodare.ꝙ q̃ cũ primũ fuerunt inuẽtæ,p illas repsẽtari cœperunt,cũ oĩs disputãdi subtilitas in verba:syllabas,literasq; quasi in q̃dã elemẽta resoluatur.neq; enim min⁹ erraueris;si aliud legis ꝙ scriptũ est,ꝙ si aliud loquaris ꝙ cõcepisti,qđ est mẽdacĩj,& aliud cõcepisti ꝙ se res habet, qđ est ignorantiæ.

Axioma secundum.

¶Ita scribẽdũ esse,vt loquimur,& loqũẽdũ,vt scribimus.Hoc principiũ ex superiori pẽdet,nisi ꝙ de siderat magis explicari,ꝓpterea ꝙ ex certis quibusdã causis nonũꝙ aliud scribim⁹ & aliud enũtiam⁹ Quod si hoc admittimus,vt aliud scribatur,& aliud enuntietur,frustra literæ sunt inuentæ,cumad hoc tantum literarum figuræ sint excogitatæ,vt creditas voces quasi depositum quoddã fidelissime custo diant,& cum opus fuerit,nulla ex parte decoctũ reddãt.atqui dicet quispiã, videmus apud Hebræos iod & vau plerũq; otiosas, & nomẽ illud ineffabile tetragramatõ q̃tuor literisscriptũ,hoc est,iod hein vauheadonái voces diuersas ꝓferri.Videm⁹ q̃q; apđ græcos scribi gãma litera sequẽtib⁹ gãma.l.chi. vel cappa,vel xi,& proferri ni,vt aggelus pro angelus.Agchises ꝓ anchises,agcora,ꝓ ãcora,phalagx pro phalãx.Et rursus post.ni.literam sequẽti.tau.pro tau ꝓferri delta,vt synderesis ꝓ synteresis Et in diphtongis vocales alteras supprimi.& alteras pronuntiari.aut vtrasq; in tertiã extraneam proferri id que nõ modo apud gręcos,sedetiã apud latinos,apud quos etiam(teste Seruio grãmatico inprimo ge orgicorum)Caius Cneius Amurca scribuntur per.c.literã.& pronuntiãtur per .g. Gaius Gnei⁹.amur ga. Sed cur hoc fiat,suis in locis oeddemus:partim excusando id.fieri quadam ratione,partim accu sando ꝙ sit ab ignorantia profectum.

Axioma tertium

¶Literas nõ ex diuersitate figurarũ.sed ex diuersitate vocũ distingui.Hoc axioma tametsi per senotũ est.sic tamẽ deduci potest.Qđ si aleph hebraicũ & alipha punicũ,& alpha græcũ &.A.latinũ quatuor diuersis figuris repsentãtur,vnã tamen eandẽq; vocẽ reddunt,hæ duæ posteriores p se,&illæ duæ pri ores cũ suis apicibus.Qui ꝑterea ex arte nuper á magistro quodã Martino homine per quã ingenioso ex cogitata literarum figuras pro cuiusque arbitrio cõstitutas legunt,nõ mulum curant quo literarũ ductu verba designentur,apud quos mille characteres(dum modo idẽ efficiãt)pro vno habẽtur.In al phabeto quoque latino c.K.q.quod attinet ad figurã,diuerse literæ sunt,quoniã vero eadẽ est illarum vox,unum tantum esse elemẽtum omnes fatẽtur.E cõtrarioquoq; quia.i:&.v.binas habent potestates ꝙ tum quasi vocales,tum quasi cõsonantes enuntiantur,nemo est,qui neget,illas duplici officio fungi vt quanꝙ figurę sunt duæ,quatuor tamen elementa in numero literarum sunt computanda

Axioma quartum.

Cõsonãtes æq̃liter vim suã in vocales seq̃ntes ꝑferre.Hoc axioma facile q̃q; p inductionẽ ꝓbatur.nã b.litera eadẽ vocẽ exhibet cũ.a. ꝙ cũ reliquis vocalib⁹,idq; nõsolũ in sermõe latino,sed in græco , he braico,punico.Nã ꝙ aliqui ex latinis & græcis alio modo ꝓferunt.c.&.g.sequẽtib⁹.a.vel.o.vel.u.ꝙ se quẽtibus.e.vel.i.facile cõfutari possunt,p ea.q̃ dicta sunt in superiori axiomate,ꝙ q̃libet illarũ duplicẽ haberet vim,atq; ex cõsequẽti nõ vna sed duæ literæ essẽt,id qđ de.i.&.u.dicebamus.Quintilianus ꝑ terea disputãs cõtra illos,qui dicebãt .K.græcũ scribi debere sequẽti.a.vocali,alias vero.c.latinum, fru stra dicit id fieri,cũ.c.latinũ in locũ cappa græci successerit.&.c.litera sit,q̃ ex æquo vim suam ad vo cales sequẽtes perferat.

Axioma quintum.

¶Ex nouẽ mutis,quas græci hñt,quæq; ad tria genera reducũtur,earũ scilicet, q̃ inter labra formãtur vt.p.b.ph.& earũ q̃ inter dẽtes admota lingua vt.t.d.th.& earũ q̃ ad epiglottida vt.c.g.ch.primas esse exiles,vltimas esse aspiratas,medias vero participare naturã extremarũ:quæ tamẽ sunt eiusdẽ gr̃is nõ differre voce,sed aspiratione sola:

Axioma sextum.

¶Literarũ(siue illæ sint vocales,siue cõsonãtes)nõ esse certũ numerũ, sed determinari ex cuiusq; idio

matis ratione. Ex quo fit, vt non sit idem literarum numerus apud omnes natiões, quia q̃libet lingua habet proprias voces. Nam quid prohibet, cum duarum vocalium distantia sit in quantitate continua inter. a. & u. innumeras esse vocales tam etsi non omnes sensu percipiantur, quemadmodum & in diapason consonantia octo vocum discrimina sentiuntur, cum tamẽ intra diastema illud infinitas esse voces intelligamus, quandoquidem omne continuum sine vllo termino secari potest? Eadem quoq; ratio est consonantium, quæ ex diuersa oris figura possunt compluribus modis variari. Sed de his paulo post copiosius disputabitur.

¶ Errores græcorum.

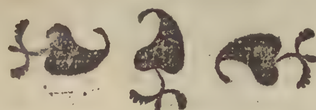
QVod sic proferunt. β. sicut nos latini. u. consonantem, cum differant genere. vt bita ꝓ vita. vallista pro ballista.
Quod alio modo proferunt. γ. sequentibus. ι. psilon. η. ι. υ. quã sequentibus. α. ο. ω. vt ganymedes, geryones.
Qđ proferunt. ζ. q̃si sit litera simplex, cũ sit composita ex. sd. per quas debet enũtiari. vt. zethus ꝓ sdetus.
Quod proferũt. η. eodem sono quo iota, cum nihil differat ab. ε. psilon nisi tẽpore solo. vt lida pro leda
Quod alio modo ꝓferũt. κ. seq̃ntib⁹. ε. η. ι. υ. q̃ sequẽtib⁹. α. ο. ω. vt carpos, copos ceras. cer. cirnos. cyclops
Quod alio modo proferunt. λ. sequentibus. ε. η. ι. υ. & diphtongis, quæ quasi per iota pronunciantur, quã sequentibus alijs vocalibus.
Quod alio modo proferunt. ν. sequentibus. ε. η. ι. υ. & diphtongis. quæ quasi per iota pronunciantur, q̃ sequentibus alijs vocalibus.
Quod nõ recte profertur. γυ. quasi vnã literã voce inarticulata, cũ vtraq; suis vocibus enũtiare debeat.
Quod non bene proferunt. σ. quasi per sibiliũ, cum habeat vocem hebraici, Q. aut anseris strepentis:
Quod non recte proferunt. τ. quoties sequitur post. υ. quasi per. d. literam vt synderesis pro synteresis.
Qđ male ꝓferũt. υ. psilõ quasi iota, cum sint literæ diuersorũ generũ. vt lira per iota. pro lyra ꝑ ypsilõ.
Quod male proferũt. χ. sequẽtib⁹. ε. η. ι. υ. voce in articula, q̃ sequẽtibus alijs vocalib⁹. vt charites, cher sos
Quod perperã enũtiãt diphtõgos per vnã vocalem, cum vtraq; (quãquam raptim) proferri debeat.
Quod non recte proferũt. υ. psilon quasi, u. cõsonantẽ cũ in diphtongis subijcitur. α. vel. ε.
Quod per, o, micrõ & . υ. nõ potest designari. u. vocalis nr̃a, sed voces q̃ ꝑ illas duas lr̃as raptĩ enũtiãtur
Quod per literas suas non possunt representare voces, quæ sunt latinorum propriæ. vt. f. &. i. &. u. cũ. pro consonantibus accipiuntur.

¶ Errores Latinorum.

QVod aliter proferunt. c. & g. e. vel. i. vel. y. sequẽtib⁹, q̃ si seq̃tur aliæ vocales. vt pica. e. fuga. æ.
Quod nõ recte proferũt. gn. voce quadã inarticulata, in q̃ errore græcos q̃q; versari diximus,
Quod male proferunt. t. quasi. c. quoties post. t. sequitur. i. & post. i. alia vocalis, vt prudentia per. c. pro prudentia. per. t.
Quod non recte pro ferũt. z quasi litera simplex, cum sit cõposita ex. sd. melius tñ quam græci per. s.
Quod ita proferũt. phi, græcũ quasi. f. cũ sit, vt diximus, hæc latinorũ propria. illa vero græcorum.
Quod nõ recte proferũch, t, &. th. aspiratas quasi. c. &, t, exiles. vt corus pro chorus, talamus pro talam⁹.

ÆL. ANTONII NE

BRISSENSIS DE LITERIS HEBRAICIS CVM QVI BVSDAM ANNO TATIONIBVS IN SCRIPTVRAM SACRAM.

a	aleph	א אָלֶף
b	beth	ב בֵּית
g	gimal	ג גִּמֶל
d	daleth	ד דָּלֶת
h	he	ה הֵא
u	vau	ו וָו
z	zain	ז זַיִן
hh	cheth	ח חֵית
t	teth	טֵית
i	iod	י יוֹד
c	caph	כ כַּף
ch	chaph	ך כַּף
l	lamed	ל לָמֶד
m	mem mem	מ מֵם
n	nun nun	ם מֵם
ç	çamach	נ נוּן
h	hain	ן נוּן
p	pe	ס סָמֶךְ
ph	phe	ע עַיִן

ç	çaddic	צ צָדִיק
ç	çadic	ץ צָדִיק
q	quoph	ק קוֹף
r	res	ר רֵישׁ
ſ	ſin	שׁ שִׁין
th	tau	תָּיו

a	patha	ַ פַּתָּה
a	cames	ָ קָמֵץ
c	çere	ֵ צֵירֵי
c	ſegol	ֶ סֶגוֹל
e	ſeba	ְ שְׁוָא
i	hiric	ִ חִירֶק
o	holem	חוֹלֶם
u	ſurrec	ֻ קִבּוּץ
u	ſurrec	וּ שׁוּרֶק
pathah hateph		ֲ פַּתָּח חָטֵף
cames hateph		ֳ קָמֵץ חָטֵף
ſegol chateph		ֱ סֶגוֹל חָטֵף

HAE duæ atq; viginti literarũ figuræ oẽs præter primã designãt nobis literas cõsonãtes, Nã aleph nõn tã vocalis est, quã figura de seruiens apicib⁹, per quos Hebræi vocaliũ suarũ varietates distiguũt: vnde neq; inter literas numerari debet, quando neq; vocẽ per se vllã demonstrat. Harũ igitur vni⁹ & viginti cõsonantiũ quatuordecim sunt mutæ, quia in tali parte oris finguntur, quæ nisi iuuentur a vocali, nullũ sonu exhibet. Tres (inquam) quæ formantur inter labra pe. beth. phe. Tres inter dentes admota lingna, thet. daleth. tau. Tres ad epligottida siue clauẽ caph. gimal. chaph. Tres intra paristhmia, siue tõsillas. he. heth. hain. Hæ quatuor triplicitates ita se habent, quod si literæ mediæ priorib⁹ cõparentur, sint aspiratæ: si posteriorib⁹, exiles. vt si beth cõparetur ad. pe. sit aspiratior. si ad phe sit exilis. Eodẽ modo si daleth cõparetur ad teth, est aspirata: si ad tau exilis Itẽ si gimal cõparetur ad caph est aspirata: si ad caph, subtilis. Eodem modo si beth cõparetur ad he, est aspirata: si ad hain, exilis. Est adhuc alia scrupulosior differẽtia in qualibet istarũ literarũ triplicitate, atq; etiam in semiuocalib⁹, de quib⁹ mox dicturi sumus: qd' quæ habent dagues sunt adhuc se ipsis exiliores: & quæ habent raphe aspiratiores, vt pe quã diximus exilem, si accipiat dagues est adhuc exilior: & si raphe, aspiratior. Et quod bet adhuc cũ sit media inter. pe. & phe potest accipere dagues & raphe, vt sit seipsa exilior & aspiratior, & ita multiplicantur innumeræ intensiones uocũ in literis. Sed hoc iã nõ attinet ad nos scire, qui vix vmbrã quandã hui⁹ linguæ attigim⁹. Illud tãtum admonuisse fuerit satis, quod pũctũ in vẽtre literæ, qd appellãt dagues, facit illam exiliorẽ, & virgula iacens in parte superiori facit illã aspiratiorẽ. Sũt præterea duæ mutæ græcis incognitæ, hebræis & latinis familiares iod & vau, quæ proculdubio cõsonantes cũ sint: mutis annumerari debẽt, cũ ita enũtiẽtur, vt sine vocali nulla ratione proferri possint. Reliquæ cõsonantes, hoc est, men. lamed. nun. res. sin. çadic. çamach. zain, quæ ex. sd. cõposita est, semiuocales sunt appellatæ. Quæ ideo semiuocales appellãtur, q aliquo modo vocẽ per seipsas reddant, quãquã de mem litera sit dubiũ mutis ne, an semiuocalib⁹ cõnumerari debeat: propterea qd' quicquid illud est, quod sonat. nõ per os. sed per nares erũpit, quã ob causam & plini⁹ inter mutas illã cõputat. Est & illud animaduersione dignũ, quod ego prim⁹ omniũ admirãtib⁹ Hebræis ostẽdi, cur hæc litera apud illos duplicẽ habeat figurã, adapertilẽ alterã, qua vtũtur in principio atq; in medio dictionũ: alterã clausã, qua in fine. Nam facile in hac litera experimur id, quod omnes grãmatici testãtur, habere scilicet in principio & in medio sonũ plenũ, in fine vero surdũ nescio quid & proxime ad mugitũ bouis accedẽtem. Sed de quatuor reliquis, q apd' hebræos geminãtur, cur duplices sint figuræ, non aliam puto fuisse causam, q cõmoditas apicis in principio & in medio supponẽdi, atq; ideo extẽsiones illæ quib⁹ vtuntur in fine dictionũ in principio & in medio in sinistrã obliquãtur. Est & illud sin literæ propriũ, quod cũ in cornu sinistro punctũ habet, proxime accedit ad sonũ samach, cũ vero in dextro cornu sui generis sonũ repræsentat.

¶ De he litera.

EX his vna & viginti cõsonantib⁹ tres sunt, quas appellãt pectorales, quib⁹ nullũ apud græcos & latinos respõdet elemẽtũ. Quare interpretes illas aut cũ suis apicib⁹ expũxerunt, aut illis expũctis apicis tantũ retinuere, aut in finitimas transtulerũt: vt he, q apud hebræos in numero literarũ cõputatur: quoniã & vocales sequentes frangit, & sonũ (sicut & cõsonantes aliæ) reddit, quod aspirationi græcæ & latinæ nõ cõtingit. Igitur he litera aliqñ dispũgitur in principio dictionũ, vt i Abel filio Adã ex Eua vxore, & Adurã filio Iectã, de quo Geñ. ca. x. & Agar ãcilla Abraã ex qua genuit Ismael, & aleluia, quod interpretatur laudate deũ, id qd' in titulis multorũ psalmorũ legim⁹, & Ammadatha patre Amã, de quo multa in lib. Ester, & in eodẽ libro, qd' Ester cognominata est hedesa per he in principio. Et Emam fili⁹ Lothã, de quo Geñ. ca. xxxvj. Eman per. n. in fine fili⁹ Zaræ filij iudæ, de quo. j. Paralipo. ca. ij. In medio præterea dictionis aliquãdo dispũgitur retẽto apice, vt in Aaron frater Moysis, & in Iosue, qui hebraice appellatur Iehosua dispũcto scba ex prima syllaba, & he litera ex secũda & duab⁹ syllabis posteriorib⁹ in vnã cõpactis. Græci vero ex ichosua nomẽ Iesu cõflarũt. i. cõsonãte in vocalẽ versa, & he cũ apice holẽ expũcta, & ex duab⁹ literis posteriorib⁹ per synaresim cõtractis in vnã Iesu accentu circũflexo fecerũt. Nã. s nominis est extẽsio, vt grece declinari possit ad proportionẽ hui⁹ nois panthus pãthu & similiũ. In fine dictionũ plerũq; he reperitur otiosa, aut parũ intẽdens vocẽ. Nã si habet punctũ in medio vẽtre, vox multũ intẽditur, quod tamẽ nunquã euenit nisi pronomini fœminino tertiæ personæ, atq; nũc appellatur nõ dagues, sed mapic, qd' interpretatur excitans, quia he literã, quę cõsueuit esse otiosa, in fine viuificat. vt si dicas daberath, hoc est verbũ ei⁹, & bethsah dom⁹ eius, ita vt ei⁹ sit generis fœminini.

¶ De heth litera.

HEth litera, quã Hyerony. duplicẽ aspirationẽ vocat, vna est ex quinq;, quib⁹ nullũ apud Grecos & latinos elemẽtũ respondet. Quare interpretes illam plerunq; dispũxerunt cũ suo apice: aliqñ ipsam solã retẽto apice, aliqñ verterũt in simplicẽ aspirationẽ aliquãdo in. chi. gręcum hoc est ch aspiratũ. Dispũxerunt (inquam) in hoc nomine Aram, q est ciuitas Mesopotamię. vt Geñ. ca. xj. legim⁹, qd' Tharę pater Abraã venit vsq; Arã, & habitauit ibi. & quod sequitur. facti sunt dies Tharę ducẽtorũ quinq; annorũ, & mortu⁹ est in Arã. Vbi Arã per heth literã in principio scribitur, gręci tamẽ in peculiarẽ illam suam. chi. literã verterũt scribẽtes charam, quã literaturã latini ex gręco interpretãtes obseruarũt. vt in apostolica histo. ca. vij. Prius (inquit) quã moraretur in Charam. & in Tobia, qui liber ad nos ex chaldaico sermõe per gręcum venit. ca xj cũq; reuerteretur (inquit) peruenerũt ad Charaã. Iosephus pręterea, qui & ipse gręco sermõe scripsit, in primo antiquitatũ volumine. Thares (inquit) dum odio habuisset Charã ciuitatẽ Mesopotamiæ migrauit. Eusebi⁹ quoq; in orthographia locorũ sacrę scripturę interprete Hieronymo: Charã (inquit) ciuitas est Mesopotamię trãs Edessam, q vsq; hodie Chara dicitur, vbi Roman⁹ cæsus est exercit⁹. de qua Lucanus: Assyrias latio maculauit sanguine Charas. Hæc quoq; Nachor vrbs etiam appellatur Geñ. ca. xxiiij. pfectus (inquit) perrexit in Mesopotamiam in vrbem Nachor. Quem locũ Nicolaus a Lyra perperã interpretatur dicẽs: quod quia ciuitas illa sita est inter duo flumina, ideo appellata est Arã fluuiorũ: quę ab hebręis d'r Aram naraim, a gręcis Mesopotamia. Est nãq; Arã fluuiorũ, Assyria inter duo flumina, hoc est, Tygrim & Euphratẽ, scribitur nãq; in principio per Aleph exilẽ, & in fine per. m. literã. Arã itaq; interpretatur Syria in cõmuni, Charã vero foramina Hierony. autore in illd' Ezeci. ca. xxvij. Vbi legitur Aram & Channe negotiatores tui. Dispũgitur quoq; in principio dictionũ. Vt in Abacuc propheta: in Anna matre Samuelis, in Eua omniũ matre, in Euila regiõe oriẽtali, in Enoch filio Seth, in Emor Eueo patre Sichẽ, in Esrõ filio Rubẽ, & alijs cõplurib⁹, & in medio quoq; dictionũ exteritur heth litera, vt in Giõ fluuio, qui est Nilus, & in Isaac filio Abraã, & in Bethleẽ ciuitate Dauid, vbi nat⁹ est Christ⁹, & in Raab meretrice, de qua in Euãgelio, pro qua apud gręcos legim⁹ Rachab Nã græci (vt diximus) plerũq; hãc literã verterũt in aspirationẽ, vnde Hiero. in illd' Geñ. ca. ix. erãt filij Noe, qui egressi sunt de arca Sẽ, Cham, Iaphet frequẽter (inquit) septuaginta interpretes nõ valẽtes heth literã (quę duplicẽ aspirationẽ habet) vertere. ch literã gręcam addiderũt, vt docerẽt nos istiusmodi vocabula aspirari debere. vnde & in pręsenti loco Chã trãstulerũt, pro eo qd' est han, a quo vsq; hodie ægyptia lingua han d'r. Aliqñ vertitur in aspirationẽ simplicẽ, vel pc ti⁹ nostrã. vt in Hãniel filio Ephot de tri

bu Manasse:de quo in lib. Nume.ca.xxxiiij.& in Hares mõte in tribu Dan:de quo Iudicũ ca.j.& in Hamarã filio Diſan.de quo.j.Paralipo.ca.j.ꝓ quo in Geñ.ca.xxxvj.legitur Amdã ſiue Abdã:ſed corrupte vtrobiq; ex cauſis diuerſis.Et in Hebrõ filio Caath filij Leui:a quo eſt familia Hebronitarũ in lib.Numerorũ.Et in Hebrõ ciuitate iuda,qua nihil eſt illuſtriꝰ in ſacris litteris:ꝗ varijs modis ſcribi ſolet, Nã ex puncta aſpiratiõe ſcribit̃ Ebrõ,& Hebrõ cum aſpiratiõe ſimplici,& chebrõ præſerti apd̃ græcos quorũ peculiaris eſt chi littera. In fine quoq; dictionũ heth littera ſubiecto patha vertitur in.e.accẽtu reiecto in penultimã ſyllabam.vt Noah in Noe ſub quo diluuiũ fuit vniuerſale.Tharah pater Abraã,qd̃ verſum eſt in thare.Iarah filiꝰ Iectã in iare. Corah nomẽ celebre multorũ in core.Salah filiꝰ Arphacſad in ſale.Balah filiꝰ Beniamin in bale .Iephtha filiꝰ vnus ex numero Iudicũ in Iſrael in Iephthe.Siloah locus in Euã.Ioã pro ſiloe. Peſah hebræorũ atq; proinde feſtũ Chriſtianis celebre,qd̃ Hiero.interpretatus eſt phaſe in teſtamẽto veteri,& in nouo vertitur in paſcha: & alia cõplura in hũc modũ ab interpretibꝰ ex hebræo in græcũ & latinũ ſermonẽ interpretata.

¶ De Hain litera.

QVod de heth litera(quã diximꝰ eſſe vnã ex illis qnq;, quibꝰ apd̃ græcos & latinos nullũ elemẽtũ rñdet) idẽ nunc de hain dicimꝰ.Quare interpretes tã greci q̃ latini aliqñ penitꝰ illã extriuerũt,& quidẽ frequenter,vt in abarim mõte vbi mortuꝰ eſt Moſes.Deute.ca.xxxij.Amalec quoq; per hain ſtrictã in pricipio legitur,qui filiꝰ fuit Eliphaz. Vnde ſunt cognominati Amalecitæ.Geñ.ca.xix . & Ammõ filius Loth ex minore filia,a quo ſunt dicti ammonitæ.Geñ.ca.xix.& Abdõ ciuitas ſeparata leuitis,de qua in Ioſuæ .ca.xxj. & Acarõ ciuitas Palæſtinę q̃ cæcidit in ſortẽ tribꝰ Iuda,de qua Ioſue.ca.xv.atq; in eodẽ loco eiuſdẽq; ſortis Eder . Vertit̃ quoq; in aſpirationẽ ſimplicẽ,vt in noĩe Hebal,qui fuit filiꝰ Iectã.Geñ.ca.x.&.j.Parali. & in eiuſdẽ noĩs mõte, de quo Ioſue.ca.viij.per hain quoq; ſcribitur in principio Henã villã,de qua ĩ lib.Nume.ca.xxxiiij. & Henadda locꝰ in tribu Iſachar,de quo Ioſue.ca.xix & Helã filiꝰ Sẽ filij Noe & regio ab eodẽ cognominata, de quibꝰ Geñ. ca.x.& inde dicti Helamitę,& Heber filius Salæ , de quo in eodẽ.ca .x. & Her filius Iudę ex filia Chananei Sue vxore ſua.Geñ.xxxviij & Heri filiꝰ Gad Geñ.ca.xlvj.& Herã filiꝰ Sutalę filij Ephraim.Nume .ca.xxvj.& Hadriel qui duxit vxorẽ Merob filiã Saul.j.Reg ca.xxviij.hain preterea vertit̃ in.g literã finitimã,vt in verbo Gomorra,quæ fuit vna ex quinq; vrbibꝰ pẽtapoleos iudicio dñi ſubmerſa. Geñ. ca xix. & Gaza ciuitas Eueorũ, quę cecidit in ſortẽ Iuda Ioſue.ca.xv.& Gader ciuitas,cuiꝰ regẽ occidit Ioſue in eodẽ volumine.ca.xij. & Gothoniel,q poſt Ioſue fuit iudex in Iſrael Iudi.ca.iij.& Gai ciuitas amorreorũ ꝓpe Bethel cuiꝰ regẽ occidit quoq; Ioſue,de quo in eodẽ Ioſue lib.ca.vij.& viij.& qd̃ de heth litera in ca.ſuperiori diximꝰ,id nũc de hain dicimꝰ in fine dictionũ ſubiecto patha plerũq; verti in.e accẽtu in penultimã ſyllabã reiecto,vt in Iehoſuath,ſiue qd̃ interpretes ex Hebræo trãſtulerũt tum in Ioſue.tũ in Ieſus.& Beerſabath qd̃ interpretatur puteus ſeptẽ, ſiue iuramẽti quãdo ſcribitur per ſin literã,& in Beerſabath qd̃ interpretat̃ puteus ſaturitatis qñ ſcribitur per ſama literã,de quibus legitur in Geñ ca.xxij.& .ca.xxvj.& Bethſabah,quod interpretatur filia ſeptẽ ſiue iuramẽti,quo nomine fuit vxor Vriæ primũ,& poſtea Dauid regis,quod interpretes verterũt in Bethſabe,& Suah vxoris Iuda Cananitidis,ex qua genuit tres filios. Geñ.ca.xxxviij.& Balah filius Beniamĩ,de quo Geñ.ca.xxvj qd̃ interpres vitit in Bale,& Arbah qd̃ interpretatur quatuor,& Cariatharbah ciuitas eadẽ quę Ebrõ ſiue Mamre , ſic dicta, quod quatuor in eo loco fuerũt ſepulti.interpres vertit in Cariatharbe. & Oſeah propheta vnus ex duodecim, minoribus,pro quo interpres vertit Oſee,& Gelboah mons & locus vbi Saul ſuperãtibus Philiſteis cecidit.primo Reg.ca.xxviij.in Gelboe verterũt.

¶ De ſama.ſadic.& ſin Hebraicis literis.

S Litera ex ſemiuocalibꝰ vltima teſte Martiano,a quibuſdã autoribꝰ inter literas nõ eſt cõnumerata. Et ꝑfecto M.Meſſala,qui ꝓpriũ volumẽ huic literæ dedicauit,ſibilũ quẽdã potiꝰ quã vocẽ humanã reddere illã ſcripſit. Sed cũ apud latinos hęc litera ſigma gręco rñdeat,in eãdẽ vnã tres hebraicę,hoc eſt,ſama.ſadic.ſin cõfundũtur. Quẽ vero ſonũ apd̃ gręcos & latinos habere debeat,nõ eſt dictu facile,ego certe(quantũ aſſequi poſſum cõiectura & rationibus)in illius ꝓlatiõe vtroſq; aberrare puto,gręcos dico & latinos noſtri ſeculi,nã cum his mihi tantũ concertatio eſt.Etenim quis audeat priſcos illos dicere vel in minimis fuiſſe lapſos,quos penes arbitrium ius eſt & norma loquendi? Sed cum hoc negotium voce cõſtet , quæ ex negligentia vel potius ignoratione iuniorum nõ ſemper ſuis literis redditur, afferã rõnes quę me in eam opinionem adduxerũt. Diuus Hiero.quo autore(in ijs quæ ad rẽ literariam pertinent)nullus eſt grauior,ſed neq; certior, in opere illo in quo dictiones hebraicas latine interpretatus eſt,cum de verbis ab.s.litera incipientibus ageret,in calce ſic ſcribit . Apd̃ hebręos tres ſunt literę,vna quę dr̃ ſama & ſimpliciter legitur,quaſi per.s noſtram ſcribatur literam. Altera ſin , in qua ſtridor quidam nõ noſtri ſermonis inſtrepit. Tertia ſadic,quã noſtrę aures penitus reformidant . Cum itaq; tres illæ literę ab interpretibus primũ gręcis in ſigma.deinde a latinis in.s.noſtrũ confuſim verſæ ſint,cumq; ſadic & ſin literarũ ſonus,vt Hiero.tradit,vtriq; ſermoni(hoc eſt gręco & latino)ſit in cognitus , efficitur vt ſigma gręcũ,&.s noſtrũ ſama hebraico rñdeat,illumq; apd̃ gręcos & latinos ſonũ reddat,qui nõ eſt abſimilis ei , quẽ noſtri ſeculi inſcitia dat.c.literę.c.vel.i.ſequẽtibus,quẽadmodũ dictum eſt,cũ de.c.litera agebatur. Idẽ autor pręterea in libris hebraicarũ quęſtionũ exponens illud ex Geñ.ca.xxvj.vocata eſt ciuitas Beerſabe,hoc eſt puteus ſaturitatis.licet(inquit)ſupra ex verbo iuramẽti,ſiue ex ſeptẽario numero(qd̃ Sabe dr̃)aſſueueremus Beerſabe appellatã.tũ nunc ex eo quod aqua eſt inuenta ad nomẽ ciuitatis(quę ita vocabatur)alludens,declinauit paululum literã,& pro ſtridulo hebręorũ ſin a quo ſabe incipitur,gręcũ ſigma.i. hebraicũ ſama poſuit. Hucuſq; Hiero. Ex cuius verbis vtrobiq; ſatis cõſtat ſigma gręcũ,& .s.latinũ talem ſonũ exhibere, qualẽ ſama hebraicũ apud illos reddit,nõ eũ,quẽ tẽpeſtatis noſtrę hões gręci & latini(hoc eſt ſin hebraicũ) ꝓferũt. Quod ſi ad hęc Hiero.verba dixerit quiſpiã,latinos recte ſuum.s.& gręcos ſuũ ſigma,hebręos perperã ſuũ ſama proferre , poſſẽ ego rñdere hãc litẽ nõ eſſe meã,ſed inter gręcos & latinos ex altera parte,& hebręos ex altera debere diſceptari, nec minoris eſſe glorię alterutros erroris cõuincere.Sed haberẽt Hebręi rationes alias,qbus cauſam ſuã facerẽt probabiliorẽ,atq; illã in primis,q oẽs q de orthographia gręce & latine vnq̃ ſcripſere z literã duplicẽ eſſe tradũt,atq; ex.ſd.literis cõſtare,nũc vero ex ſono quẽ.z.litera reddit apud hebręos,gręcos,pœnos , atq; in dictiõibꝰ quoq; ꝑegrinis apd̃ latinos,nemo eſt q nõ intelligat,quẽ ſonũ debeat ſigma græco,&.s.latino accõmodare,qppe q nõ aliare diſtet a.z.litera,niſi qd̃.s ſimplex ,&.z.in.ſd.delabat̃. Eſt & alia ratio quaq; a librariorũ errore profecta. s literã ex parte.z.ſonũ habere,qd̃ apud hebræos ſcriba legis ille nomĩatiſſimꝰ Ezras ꝑ zain ſcribat̃, literæ eiuſdẽ loco.ſd.ſubſtituerũt ſcribẽtes Eſdras,perinde ac ſi.ſd.tãtundẽ polleãt.quãtũ.z. Atq; ediuerſo pro eo qd̃ apud hebręos legit̃ aſdod,q̃ eſt nobiliſſima ciuitas Palaſtinę,in gręco atq; in latino ſermõe trãſfertur in azotũ. Quod ſi eſras & azotꝰ per.z.& eſdras & aſdod per.ſd.eandẽ vocẽ reddũt,manifeſtũ eſt ſi alterã partẽ cõpoſitiõis (hoc eſt.d.)abſtuleris,quẽ ſonũ.ſ.literę relinques.Sed an licuerit librarijs ſiue interpretibꝰ id facere,cũ de.x.litera diſputabitur,oſtẽdemus.Illud quoq; non mediocrẽ extorquẽdæ veritati cõiecturã facit , ꝙ oẽs grãmatici fateãtur,

interiectionē.ſt aut,ſi(quēadmodū apud Terē.legitur)ſiqua ſilētiū imperatur,a ſono vocis eſſe ſictā.Sext.quoq;
feſtus Pōpeius,ſileo)inquit)tacere ſignificat ficto verbo ab.ſ lr̄a,quę nota ſiletij eſt Cūq; interiectionū voces ꝓ
pemodū naturales ſint,quipe quę neq; locorū diſtātia,neq; tēporū diuturnitate mutātur,cōſequēs ē,vt interiectio
ſt & verbū ſileo apud antiquos illos,quorū imitatores nos eſſe ꝓfitemur,eodē mō ꝓferrē q̄ nūc Hiſpāe ſilētiū im
peramus,profertur,hoc eſt,quaſi per.u.lr̄as.ſed(vt ſupra demōſtratū eſt(male ſcriberetur. Eſt etiā ratio quedā
nō inepta,ex eo ſumpta,quod ex hebræis viri doctiſſimi quidā factitarūt,qui ex græco & latino ſermone in
ſuū vertētes opera quædā in nominibus proprijs hominū ſiue locorū,quę nō licet mutare,ſemper.ſ lr̄am verte
rūt in ſama nō in ſin aut in ſadic.vt Antiochos,Alexādros,Pōpeios,Cęſar,quæ nos p.s.illi perſſama ſcribūt ac
proferūt.Nos vero perperā,ſi per ſin hebraicū proferamus,cū inter has lr̄as tāta ſit diſtantia,quāta poteſt eſſe in
ter quaslibet duas alias,nā ſin priori lingua ad palatū applicata effingitur,ſama vero ad ſuperiorū dētiū radices
lingua illa ſonū reddit,quod.s lr̄a.Terētian⁹ & Martianus capella in Philogiæ nuptijs ſcribit.Fuit tēpus quo&
ego putabā hāc lr̄am tali ſono debere proferri,quali nunc imperitū vulgus enūciat,& quas in illius prolatione
delicias fieri prohibet Quintili.cōiectabā illorū eſſe,quos vulgo Hiſpani ceceoſos vocāt,nūc vero his rationib⁹
quas ſupra attulimus,cōuicti,aſſeueram⁹ illos recte,nos ꝑperā hodie hāc literā pronūciare,vt qui ſolebāt a no-
bis derideri,poſſunt nos viciſſim iure ſuo eludere.Sed nos illos hac vna in re ſuperamus, quod vtranque vocem
poſſumus efferre,illi vero inemendabilis oris prauitate non poſſunt,illis ſimiles,qui erant ex tribu Ephraim,&
occupantibus Galaaditis vada Iordanis,cum ſe vellent ad ſuos recipere interregati dic ſibboleth,hoc eſt per ſa
ma,reſpondebant ſibboleth per ſin.De aliarū literarū cōuerſione in alias,vt quod ponantur aſpiratæ pro exili-
bus,& ecōtrario,& quod aliæ pro alijs diuerſorum generū ſimilitudine figurarū decepti interpretes poſuerūt
aliubi copioſius differetur.Nunc ad hebraicarum vocalium diſputationem accedamus.

¶De vocalibus hebraicis,quę per apices deſignantur. Cap.ij.

PRrincipio fallūtur hebræū (vel Hiero.autore)putāt ſe duas tātū & viginti lr̄as habere,propterea qđ a totidē
figuris atq; elemētis Ieremias quatuor lamētationū ſuarū ſingulos verſiculos inchoauit.Quidā præterea pſal
mi cū prouerbiorū Salo·clauſula eodē literarū numero cōtexti ſunt.Nā ſi ad lr̄arū figuras reſpicis, præter nouē
apices & duas aſpirationis & exilitatis notas,ſeptē & viginti ſunt.qñiā ex illis,quinq; duplicātur.Chaph Caph
Mē,Mē.Nū,Nū.pe,phe Sadich .Sadic.Si ad voces te cōuertas cōſpicuū eſt,tot eſſe vocū differentias , quot ſunt
figurarū diuerſitates.Alioqui ſi duæ figuræ eandē vocē deſignarēt,altera eſſet otioſa.aut vtraq; pro eadē cōpu
taretur,per axiomata tertiū.Quod vero apices atq; aſpirationis & exilitatis notę & ſcripto & pronūtiatio lr̄is
annumerari debeāt,ex litteræ diffinitione ſatis cōſtat.Nā ſi apex patha mihi vocē illā deſignat,quæ a græcis ꝑ
ſuū alpha,& a latinis per.a.literā denotari conſueuit,ex eodē tertio axiomate nō minus patha erit litera,quā al
pha græcū & latinū,cū præſertim diffinitio literę patha apici cōueniat,quod videlicet eſt minima pars vocis,
hoc eſt,indiuidua,& q̄ ſcribi pōt,atq; idē reliquis apicibus dicēdū,qui cū ſint nouē,nō ſolū figuris,verū etiā vo
cibus inter ſe diſtātes ſit,vt ſint apud illos vocales nouē.Nā aleph per ſe nō eſt vocalis,niſi animetur ab vno ex
nouē apicibus,neq; vau neq; iod,niſi admoueas apices per quos u.&.i.vocales deſignātur. Quod vero apices
inuicē diſtinguantur,hunc in modū ab illorū doctiſſimis deducitur.

¶Patha,quę deſignatur per virgulā iacentem hoc modo ‾ ſiue aleph literæ,ſiue alicui ex conſonantibus ſubij
ciatur demōſtrat mihi.a.vocalē,quæ recte & ſimpliciter profertur.vnde ꝓtēta virgula figuratur , interpretatur
que adapertio, propterea quod adapertili,rectoque ore pronuntiatur.

¶Cames,deſignatur per eandem virgulā protētā ſubiecto pūcto in hūc modū ‾̣ proferturq; contractioribus
labris declinādo paululū ab.a.in.o.vt fiat ex vtraq; vocali ſonus quidā medius,ita tamē vt in eas reſolui nō poſ-
ſit,tūc enim nō litera,ſed diphthongus.hoc eſt,duarū vocaliū coagmētatio eſſet.Interpretatur autem cames pu
gnus ſiue clauſura,ex eo quod ore(vt diximus)contractiori effingitur.

¶Sere, deſignatur per duo puncta iacentia hoc modo . . profertur recte & ſimpliciter.e.vocalis.Interpretatur
autem coadunatio,ex eo quod vox illa in rectum protenditur.

¶Segol,deſignarur per tria puncta in orbē circūducta in hunc modū ⁖ & profertur ſono quodā medio inter.
e.&.a.vel potius declinando paululū ab.e.in.a.interpretaturq; circulus,quod tā vox quā figura circū agitur.

¶Seba,deſignatur per duo puncta ſibi inuicem incidentia in hunc modum.Eſtq; illius duplex vſus alter cum in
ter duas vocales interponuntur duę cōſonātes,ſub quarū priori ponitur ſeba ad deſignādū,q; illa cōſonās enun-
tiatur cū vocali præcedē.alē cū ſimplicit ſubijcit lrę hoc mō,& ꝓferē ſono.e.vocalis tenui,interꝑtatq; volutio.

¶Hiric,deſignatur per vnū dūtaxat pūctū hoc modo . Proferturq; ſono ſimplicis.i.vocalis , neq; obliquatur
quemadmodū diximus de.a.&.e.interpratatur q; conſumptor.

¶Holē,deſignatur per vnum punctū alteri literæ ſuper impoſitum,cū ſuperiores ſex apices cum alijs literis ſu
bijciantur:& profertur recte & ſimpliciter.o.vocalis.Interpretaturq; robuſtū & forte,quoniā ſic enuntiatur.

¶Surec,deſignatur per punctum in ventre vau literę appoſitum hoc modo ſ. proferturque ſimplici voce.u.vo
calis.interpretaturque vacum,ex eo quod vau litera ibi ocioſa eſt.

¶Cibū,deſignatur per tria puncta ſcalariter ſibi inuicē deſcēdēdo ſuccedētia,hoc modo. ⁘ proferturq; medio q
dā ſono inter.u.vocalē &.i.vel potius ab.u.vocali in.i.lr̄am declināte.Interpretaturq; cōiūctio , quod videlicet
duarū literarū voces cōiūgat Ex quibus infertur vocales apud hebræos eſſe nouē,quæ deſignātur per nouē ſu-
pra memoratos apices,quādoquidē literæq; vocalis diffinitiōes cuiq; illarū cōueniūt Neq; aſſentior Ioāni phor-
cēſi,neq; alijs(ſi qui ſunt,qui ei⁹ ſentētiæ ſubſcribūt(putātes vau.he.iod.hain.heth.vocalib⁹ debere annumerari.
Aleph preterea(quemadmodū diximus)nōtā vocalis,quā mortua quadā figura eſt,apicibus tm̄ deſeruiēs , ſicut
iod & vau quādo cōſonātiū officio nō funguntur.

¶Quod he heth.hain.vocales nō ſunt.

SEd quia ſuſpicor non defuturos,qui huic aſſertioni meæ nolint aſſentiri,contendantque mecum ſex literas ſu
periores omnino eſſe vocales.libet mihi hoc in loco paululum a propoſito digredi . vt oſtendamus rationes,
quæ nos etiam adduxerunt principio conſiderandum nobis eſt,quæ ſit differētia inter vocales & conſonantes,
qua maniſeſtiſſime colligitur ex vtrarunque diffinitione iam inde ab initio nobis propoſita, perſpiciendumq;
profundiori quodam ſenſu vtra ex illis diffinitionibus ſex literis(de quibus agitur)magis cōueniat.Quod ſi vo-
calis eſt,quæ per ſe & pura ſine alterius literæ permixtione poteſt enuntiari: videamus antres illę ex pulmoni-
bus per gargareō ſpiritu ad fauces alliſo per ſe ſine alterius literæ adminiculo proferantur.vt ſint vocales . Non
he quam Hieroni ſimplicem aſpirationem vocat.& quæ noſtræ quam ſimillima eſt, certe ex ſermone hebrai-
co in eā ſemper vertitur,aut diſpūgitur omnino.Illa modo differētia inter eas eſſe videtur:quod apud hebreos
vocem ſignat apud latinos ſon⁹ tm̄ eſt nota,vtrūq; tamē ſi proferas,niſi aliquā ex vocalibus feriat,nullo id mō

possis efficere, vt per se & pura enũtietur. Nõ heth, quã idẽ Hiero. duplicẽ aspirationẽ appellat, & a græcis & la tinis tum in chi, hoc est, ch aspiratũ, tum in simplicẽ aspirationẽ vertitur: quę (vt paulo ante diximº) tametsi nõ est litera magis tamẽ ad vim cõsonãtis, quã vocalis accedit. Nõ hain, quę cõpressis faucibus expressa per se nihil so nat, sed cũ vocali per apicẽ designata tãtũ erũpit: semperq; apud interpretes, aut propter illiº vastitatẽ exteritur, aut in g. cõsonãtẽ, aut in h. quasi cõsonãtẽ permutatur. Quod si interpretes has tres in cõsonãtes verterũt, igitur & ipsę cõsonãtes sunt cũ literę alicuº linguę nõ debeãt verti, nisi in literas sui gen̄is, aut in sibi cognatas, & affi nes, aut põitus dispũgi. Quid: q; illud peculiare cõsonãtibº est, vt sibi apices subijciãtur, qui vocales designãt aut vocales sequãtur, quę per apices cõsonãtibº subiectos, aut per aleph. iod. vau. literas ociosas & tãtũ apicibº deser uiẽtes notãtur. Quod vtrũq; tribº illis (de quibº agitur) literis accidit, quoniã aut apices subiectos habẽt, aut api ces cũ sibi deseruiẽtibº figuris subsequũtur. Est & alia palmaris ratio, cui nemo refragari poss t. sumpta ex cõso nãtũ ordine apud hebræos obseruato: deq; paulo post multus disputabimº. Is aũt est, q si duę cõsonãtes in medio dictionis ponũtur inter duas quascũq; vocales, q̃ per apices designãtur, prior ex illis pertinet ad priorẽ vocal, posterior vero ad posteriorẽ. Vñ ab hebræis cõsonãti priori subijciũt apex seba, p quẽ significatur illã debere sus pẽdi. atq; cũ vocali præcedẽti sonare. Atqui videmº frequẽter cõsonãtẽ aliquã subiecto apice seba precedẽtẽ sub sequi has tres de quibº agimº. Sunt igitur cõsonãtes, aut des mihi, necesse est, verbũ, in quo vocalis cõsonãtẽ se quatur, in qua apex seba sit subiectus. Cũ e diuerso regula sit inter orthographos recepta, si in dictione simplici reperitur consonans duabus interiecta vocalibus, debere illã nõ priori, sed posteriori iũgi. Quod vero de he he th. & hain. lr̃is paulo ante diximº plerũq; subsequi cõsonãtes, quæ apicẽ seba subiectũ habeãt, reliquũ est, vt exẽ plis cõprobemº. De he. in. i. parali. volumi. cap. xxvij. Quintº (inquit) mẽse quinto princeps Sãhuth. Sic enĩ apd' he bræos scribitur, hoc est, p sin patha sequẽti mẽ cũ seba deinde p he vau cũ surec, & in fine tau cũ raphe. apd nos vt in alijs cõpluribus verbis, seba mutatus est in a. & u. in a. legimus samach. De heth Ishac filiº Abrãã, scribitũ nãq; ap.' hebræos p iod seqnti sadic cũ seba, deinde per heth subiecto patha, & in fine coph sed nos seba (vt in multis) verso in a. & dispũcta heth lr̃a (q̃madmodũ alibi diximº) ex Ishac fecimº Isaac. De hain simbõ celebre nomẽ in sacris lr̃is scribitur enim per sin subiecto hiric sequẽti mẽ cũ seba, deinde per an siue hain sequẽti vau cũ holẽ, & in fine nũ. Græci tamẽ & latini apicẽ seba mutarãt in e. & ain extrita dixerũt Simeõ, vt in vno ex duode cim filijs Iacob. & iustº ille vir, de quo in euange. Luc. ca. ij. qui respõsum acceperãt a dño, nõ visurũ se mortẽ. &c. Vocatus est quoq; Simeõ. Sed plerũq; nõ vertitur saba in. e. sed supprimitur sed frequẽtiº in testamẽto nouo, vt Simõ cognomẽto Petrus, Simõ frater dñi, Simõ pr̃ Iudæ Ischariothis, Simõ Cyrenæus crucis Christi baiulº. Si mõ Coriarius, & Simõ niger, de quibus Lucas in apostolica historia, & ne amplius in re perquã manifesta im moremur, pergamus ad reliqua.

¶ De nouẽ Hebraicis vocalibus.

VOcalium nõ esse certũ ac definitũ numerũ in axiomate quinto dictũ est. In lingua vero hebraica ex diuersi tate apicũ colligi numerũ illarũ, vt sint omnino nouẽ, dictũ est, cũ de apicibus agebatur, vbi etiã diximº ale ph nõ esse vocalẽ, quę certã habeat vocẽ, sed apicibº distingui in vnã aliquã ex illis nouẽ. quãquidẽ cõfusaneam mixturã necessariũ fuit p certa quædã signa determinari. Apices vero ipso initio apud hebreos nõ fuisse, ex mo numẽtis hebraicarũ literarũ, quas vidimus in marmoribus atq; numismatis incussas, deprehẽdi põt id qđ etiã ĩ suo pẽtatheucho (quod in abditis custodiũt pertinacissime ad hãc vsq; ætatẽ hebræi) retinãt. putãtes opinor velle eo suæ religionis antiquitatẽ oñdere. Adiecisse deinde apices primus omniũ dr Ezras ille scriba legis noiatissi mº. Hiero in prologo Galeato non apices appõsuisse, sed quasdã lr̃arũ figuras excogitasse tradit Sed quicũq; tã dẽ is fuerit huius inuẽti autor, rẽ cõmodissimã, ac oĩno hebræis, atq; proinde hebraicæ linguę studiosis necessa riã attulit: cũ alioqui quasi per notas & cõpẽdia legẽdũ scribẽdũq; esset res quidẽ lubrica & multis erroribº ob noxia. si stãte eadẽ scriptura sensus diuersi te cõtrarij plerũq; possent intellexi. Aleph igr̃ (quẽadmodũ iterũ atq; iterũ diximº) per seipsam nũquã exhibet sonũ, quẽ ipso nomine prefitur, sed cũ potestate vim omniũ habeat vo caliũ per appositos apices cõgeries illa discernitur. Tale aliquid & in lingua punica vidimus, quæ Hebraicæ, & proinde Aramea, atque Aegyptiæ finitima est nõ modo in lr̃arũ vocibus, verũ etiã in ordine lr̃as disponẽdi. Om nes enim hæ quatuor linguæ punicã dico, Hebraicã. Aramæã, siue Chaldaicã, & Aegyptiã a dextra sinistrã ver sus procedẽtes (hoc est peruerse, vt Herodotº & Mela tradũt) lr̃is vtũtur. Cũque Hiero. August. Remi. autoribº in strumẽtũ vetº ex Hebraico, Arameo, Aegypto, Arabicoq; sermone cõstet. hæ quatuor linguę in vnã prope con fundãtur. Habet (inquit) lingua pũica, siue illa sit Aegyptia, primã sui alphabeti literã Alpha (sic enim appellãt) eodẽ prope sono quo hebræi suũ Aleph: neq; habẽt aliã vocalẽ, præter illã, quã tñ adiectis apicibº, ax uclas, siue haracas, vt diximº. i. motrices illi vocãt, oẽs quinq; latinas designãt, quẽadmodũ & de Aleph hebraico diximus Quod si quispiã dixerit, duas præterea reliquas esse apud Hebræos, Iod & Vauis, pfecto nõ intelligit, quas a pud illos habeãt vires. Sũt enim per se cõsonãtes, atq; cõsonãtiũ officio fungũtur, cũ & vocales frãgãt prepos ta vocalibus incũbãt, & in illa oris parte formẽtur, vbi sine vocalibº enũtiari nõ possint. Quod si vspiã reperiũ tur cõsonãtiũ vim nõ habere, nec vocales quidẽ sunt, sed figurę apicibº tãtũ deseruiẽtes, quare nũc ab hebreis na ha. i. ociosæ ac superuacuæ dñr. neq; alies hñt vsº, q̃ quos in logistice, siue arte cõputatoria, q̃ per se sola nihil va let, præstat tñ vt alię numerorũ notæ mutẽt ordinẽ, atq; proinde alium atq; alium numerum designent.

¶ De seba hebraico apice.

EST apud hebręos apex seba, qui subdi consonantibus cõsueuit in varios vsus, inter quos vnus est, vt subiec tus literæ finiat syllabã precedẽtem. Nam cum sit illud hebraicę linguę propriũ, vt nũquã duę consonãtes frãgãt vocalẽ sequẽtẽ, aut finiãt syllabã precedẽtẽ, quoties veniũt in medio dictionis: prior pertinet ad syl labam precedẽtẽ: posterior vero ad sequentẽ. Quod, vt designarẽt librarij, cõsueuerunt priori consonanti subij cere hunc apicẽ, qui suspẽderet syllabã atq; precedenti vocali adiungeret. Quẽadmodũ in hac particula abrã. b. letera subijcitur seba, designatque illam debere iungi. a. vocali præcedenti. Apud grecos tamen & latinos ex ra tione ordinis cõsonantiũ. b. illud pertineret ad syllabam sequentem nisi esset cõpositũ ex ab. quod interpretatur pater: & ram excelsus. Nam si cõpositũ nõ est, vtraq; litera ad vocalem sequentẽ, nisi esset cõpositum ex ab. qđ interp retatur pater. & ram excelsis. Nã si cõpositũ nõ est, vtraq; litera ad vocalẽ sequẽtẽ pertineret, vt abra, qđ interpretatur ancilla, quæ procul dubio vox greca est: qua frequẽter vtitur interpres in libro Iudith. Septuagin ta vero primũ, atq; deinceps qui sequuti sunt interpretes greci & latini in nominibus hebraicis quę non po tuerũt, sed neq; debuerũt vertere, q̃lia sũt virorũ & fœminarũ, atq; locorũ ꝓpria nõia plerũq; trãstulerũt silẽtiũ illud siue incisionẽ, quæ fiebat p seba in vocalẽ, quæ adnexa cõsonãti faceret syllabã aliqñ sequuti hebræos. api cẽ illũ dissimulauere, vt in hoc nomine Absalõ in. iij. Regũ volumine frequenter legimus Absalõ. trisyllabũ. In. iij. vero Regũ. lib. cap. xv. Abesalõ quadrisyllabũ: siue sit idẽ qui superior, siue alius quispiã non facit ad rem, cũ vtrobiq; in hebręo eadem sit scriptio. Igitur interpretes aliquando verterunt seba in. a. vocalẽ, vt pro eo qđ i. iij

Regū.ca.v.legitur.Acrō ſubiecto ſcba ſecūdæ literæ,interpretati ſūt Acarō:quæ fuit ciuitas Palæſtine inē Azotū & Iānā reſpiciēs ad oriētē.Pro eo q̄d Iudicū.ca.j.legitur Achzib,quæ fuit ciuitas in tribu Aſer, verterūt Achazib vtrobiq; ſcba mutato in.a.In lib.tñ.Ioſue ca.xix.Achziba nihil ex hebræo mutātes reliq̄rūt. Proeo q̄d Geñ.ca.xiiij.in hebræo legim⁹ Aſſontamar hoc eſt ciuitas palmarū,in qua habitabāt Amorrei iuxta eremū,Aſaſontamar interpretati ſunt.Pro eo q̄d Geñ.ca.x.atq; iterū xiiij.in hebræo legitur Adma,q̄ fuit vna de quinq; vrbib⁹ Sodomorū euerſis:verterūt Adama Pro eo q̄d Geñ.ca.x.atq; iterū.i.Parali.j.Hebræi hñt Arci, qui fuit filius Chā.& cōdidit Arcas oppidū ad radices Libani mōtis,noſtri verterūt in Araceū:vnde fuit Chuſi amicus Dauit regis:& poſtea trāsfuga Abſalō rerū potito:vnde Aracites dictus:de quo.ij.Reg.ca.xvij.Pro eo q̄d Geñ.ca xxxvj,atq; iterū.j.Parali.j.habetur apud hebræos Bilhā:apud nos legitur Balaā: qui fuit fili⁹ Eſer horrei. Pro eo q̄d in lib.Nume.ca.xxij.atq; iterū Ioſue.ca.xiij.illi hñt Bilā,qui fuit filius Beor,nos habemus Balaā per.m.in fine.Pro eo q̄d Geñ ca.x.atq; iterū Amos ca.vi.illi hñt Chaine,quæ fuit ciuitas regni Nērod,vbi turris ædificata eſt nos habem⁹,chalane:quib⁹ in locis oib⁹,atq; in aliqs cōpluribus ſcba verſus eſt in.a.vocalē. Aliqñ ſeba(& quidē freq̄ntius)vertitur in.e.vt p eo q̄d in Exo.& ili.Nume.& i parali.apud hebræos legitur Elazar,Eleazer cōuerterūt.Et pro eo q̄d eſt in lib.Reg. Abſalō,quēadmodū ſupra diximus, tū Abſalō tū Abeſalō interpretati ſunt.Et pro eo quod i lib.Iudic.ca.xij.apud hebræos legitur Abſan Bethleemites,qui fuit iudex in Iſrael: nos habemus Abeſan.Et pro eo q̄d Geñ xxvj illi habēt Baſmath,quæ fuit vxor Saul:& .iij.Reg.ca.iiij iterū Baſmath vtrobiq; nos habem⁹ Baſemath.Et pro eo q̄d in pleriſq; ſacræ ſcripturæ locis illi hñt Iezcian q fuit rex in Iuda, nos vbiq; habem⁹ Ezecias.Et pro eo q̄d nos habem⁹,aut habere debuimus Ezechiel,illi hñt Iezel. Et pro eo q̄d vulgo legim⁹ Hieremi.propheta,atq; alter Hiere.pr̄ Iechoniæ de q̄ Iere.ca.xxxv.atq; aliis i locis apud hebreos ſēper legit̄ Ieremiā.Et pro eo q̄d illi dicūt Ribca pro vxore Iſaac,nos dicim⁹ Rebecca. Et pro eo q̄d hebræi dicūt Simō pro filio Iacob ex Lia,nos dicim⁹ Simeō.in teſtamēto nouo,tū Simō,tū Simeō legim⁹,vt & Simō Petr⁹,& Simō leproſus,& Simō Cyrænæus,& Simō frater dñi,Simō Iudas Iſcariotes dicimus, & Simeō ille, qui apud Lu.puerū Ieſum in vlnas accepit,& de eo eſt vaticinat⁹.Et ne in ſingulis demoremur bina tātū exēpla proferemus de tribus vocalibus.i,& u.& .o.quæ ſuperſunt, in quas ſebas verti conſueuit.vt pro eo q̄d Exo.ca.vj.legitur in hebræo Elſaphā,nos habem⁹ Eliſaphā.Et p eo q̄d Geñ.cap.x.atq; aliis in locis illi hñt Ninue per.u.cōſonātē,nos habemus Niniue.Et pro eo quod Geñ.cap.xxxvi.hebrei hñt Achbor,apud nos legitur.Achobor.Et pro eo quod Ioſue ca.xv.& Iudicū primo,hebrei habent Othniel:nos habemus Othoniel.

¶D.pro.r.&.r.pro.d.

EST præterea apud hebræos inter Daleth,& Res tāta lr̄arū ſimilitudo,vt nō diſtingūtur,niſi in ipſo cubiti flexu tenui ad modū diſcrimine.vnde nemini mirū videri debet,quod interpretes decepti alterā pro altera acceperūt vt pro eo q̄d in ij.Reg.volumine ca.viii.legitur frequēter Adadezer,q̄ fuit filius Roob rex Soba.in codicib⁹ hebreis hñt Adarezer.Neutrū dāno,cū illud teſtimoniū auxilij,hoc pulchritudinis auxiliū interp̄tetur,fieriq; poſſit,vt error ſit in codicibus hebræis & in nr̄is recta ſcriptio.Lego tñ apud Euſebiū,atq; illi⁹ interpretē Hiero.q̄d Maſbat fuit ciuitas hoſtilis regis Adarezer.Adarezer(inquā)per.r.lr̄am quartā,ex quo manifeſtū eſt in libris latinis potius errorē eſſe,q̄ in hebræis aut græcis.Hinc præterea ort⁹ ē error,vt eadē putetur eſſe Deblatha quæ Reblatha ſiue Rebla.Hiero.in illud Iezecielis cap.vj.Et faciā(inquit)terrā eorū deſolatā & deſtitutā a deſerto Deblata in omnib⁹ habitationib⁹ eorū. A deſerto(inq̄t)Deblatha,quæ eſt in terra Emath,quę hodie vocatur Epiphania Syrię.In.iij.tamē nū volūine ca.xxxiiij.De ſephama(inquit)deſcēdēt termini in Reblatha cōtra fontē Daphnē.in.iiij.præterea Reg.lib.cap.xxiij.vinxit(inquit)Ioachaz Pharao.Nechao in Reblatha,q̄ eſt in trr̄a Emath.atq; iterū ca.xxv.eiuſdē.iiij.Quos(inquit)tollēs Nabuzardā princeps militū,duxit ad regē Babylonis in Reblatha.Iere.quoq;.ca.xxxix.cōprehēderūt(inquit)Sedeciā,& captū adduxerūt ad Nabuchodonoſor rege Babylonis in Reblatha,quæ ē in trr̄a Emath.Eſt autē Sephama eadē quæ Apania.Emath quę Epiphania Reblatha ſiue Deblatha,quę Antiochia ad Daphnē tres Syriæ illuſtres atq; finitimæ. Et ſubdit idē Hiero.multi putāt eūdē eſſe locū Reblatha de q̄ in Iere ſcriptū eſt &. Deblatha,de qua in Iezeciel,& propter nimiā(inquit)ſimilitudinē Daleth,& res hebraicarū lr̄arū,quæ paruo apice diſtinguūtur vel Deblatha, ſ Reblatha appellari.Pro eo q̄q; quod in.ij.Reg.li.ca.xxiij.legitur Sēma de Arodi,& Elicha de Arodi vtrobiq; in hebręo legit̄ Arori. r.literā in quarta.Pro eo pręterea q̄d in lib.Ioſue.ca xix.legimus Iedaba,quæ fuit ciuitas in ſorte Zabulō,in hebręo habet Iereba p.r.in tertio loco.Pro eo etiā quod in Iezeciele cap.xxvij legim⁹ Syr⁹ negotiator tu⁹:in hebręo pro Syr poſitū eſt Arā,quo in loco Hiero.ſeptuaginta(inquit)interp̄tati ſunt homines pro Arā per.r.lr̄am legentes Adā per.d.quod interp̄tatur homo ſiue homines.Pro eo quod in eodē propheta.ca.xlvij.in hebræo hr̄ Tamodu, q̄d interp̄tatur metiemini,ab eo quod eſt Metior,iris.ipſi Tamoru per.r.legētes Pheniconos.i. Palmeti verterunt. Hiero.pręterea in illud eiuſdē prophetę cap.xxvij.Dedā negotiatores tui pro Dedā(inq̄t)neſcio q̄d volētes ſeptuaginta filios Rhodiorū interp̄tati ſūt:niſi forte primę lr̄ę ſimilitudine decepti pro Dedā legerūt Redā per.r.literā q̄d in Rhodios trāſtulerūt.Pro eo etiā quod in.ij.Reg.volūine legr̄.Tulit itaq; rex duos filios Reſpha filiæ Abia,quos peperit Saul.Armoin & Miphiboſeth:in hebræo Admonio p.d.lr̄am in ſecūdo loco legitur Pro eo quod in hebręo.Geñ.xiiij.a legr̄ Thadal.ſiue Thadal.in græco hr̄ Thargal.Pro eo etiā quod in li.Ioſue.ca. xxij. &.xxiij.In libris latinis legitur Aſeroth,in hebræis hr̄ Aſedoth per.d.literā,quod interpretatur effuſiōes ſiue decliuia.Illud ad hęc in ambiguo relinquitur.quod in Pſal.cix.legitur apud hebræos Hadre,ſiue Harere,nā ex altero Hiero.trāſtulit ex hebraica veritate in montibus ſanctis,ex altero Lacianus.& alij In ſplādoribus ſanctorū Hebræi tamen contendunt aſtipulāte etiā ſcriptura Chaldaica.Hadre potius eſſe legēdū,hoc eſt,per.d.literā.Sūt & alia complura eiuſdē generis,quę ſe paſſint legentibus offerena.

¶B.pro.u.conſonante.

BLiterā mediam eſſe inter.p.&.ph in ſuperioribus dictum eſt,atq; demonſtratum nulla alia re ab illis diſtare quam quod eſt exilior quā ph.& aſpiratior quā p.Omnes tamem circa huius literæ vocem non nihil peccāt Ac primum hebræi.qui Beth appoſito Raphe,tali ſono proferunt, qualem nos.u. conſonanti accommodamus. Nam ſi Beth cum Dagues hoc eſt puncto illo medio ſcribatur, tunc ipſi fatentur compreſſis labris debere formari. Si vero cum Raphe.hoc eſt, aſpirationis nota, tunc quaſi æolicum Digama eſſe proferendum,quaſi velim dicere.b.laxum ad u.conſonantem, preſſum vero ad exilis vocem proxime accedere.Hinc ortus eſt error ille frequens in codicibus latinis,vt b.litera pro.u.conſonante atque ediuerſo pro.b.u.conſonans reperiatur ſcripta,& quemadmodum ſcripta eſt,proferatur.vt.Gene.xiiii.Codor,Laomor,& alij reges percuſſerūt Emim in Sabe Cariathain.i.in planicie.& paulo poſt.in valle(inquit)Sabe eſt vallis regis.vtrobique ſabe.p.b.ſcribitur,cū per.u.cūſonātē ſcribi atque proinde proferri deberet,quādo quidē apud hebręos per vau conſonātē ſcribitur In lib.quoque Eſter ſibā p.b.legitur pro ſiuā per.u.cōſonātē,eſt q; mēſis tertius in āno hebræorū.In.ij.queque reg.

volumine.ca.xx.sib a p.b.pro siua p.u.scribitur.præterea Gen.ca.xxxv.Zabã fili⁹ aser p Zauã legitur. In.i etiã Paral.lib.ca.ij.Bethsabe.legitur p bethsue,hoc est.b.pro.u.vocali.Subestq; mihi hoc in loco admiratio quedã, vnde sit tãta huius nominis in scriptura diuersitas,vt qđ vulgo legitur Bersabe p Dauid regis vxore illa, quæ quõdã fuerat Vriæ.& in vetustissimis codicibus atq; proinde in græcis bethsabe:apud hebræos semp scribitur per.b.literã in tertia syllaba,in vno tãtũ supra memorato loco,b.muta in.u.vocalẽ legamus bethsue. vt tã apud latinos nõ miremur,qđ.b.cõsonãs aliqñ muteẽ in.u.vocalẽ.vt aufero.aufugio,q̃ ex ab præpositiõe cõpõi mani festũ est sed hæcalias.In errore pari videtur esse greci.q eodẽ mõ beta pferũt,q̃ hebrei suũ beth cũ raphe. Quos vtrosq; ab errore,ex.ijsq̃ supra dicta sũt,facile appet:atq; i hũcmodũ ad huc potest deduci.Tres literæ eiusdẽ gñe ris effinguntur inter labra non aliare inter se distãtes,quã exilitate & aspiratione p.b.ph duo quoq; superiori dẽ tiũ serie labro inferiori oppressa nõ alio quippe differẽtes,quã q autore.Quint.f.litera inter detiũ discrimana ef flatur.u.vero cõsonãs spiritu ad oris inanitatẽ reducto protertur. Ex quo efficitur,vt alia vox.b.lrę,quã.u.con sonãtis,atq; ex tertio axiomate sub diuersis generibus positæ,multoq; magis a se inuicẽ distãtes quã.b.a p.&. ph.literis.&.f.ab.u.cõsonãti Igitur nullo modo possunt altera p altera poni,nõ magis quã.b.p c.aut.c.p d.Atq; ex eodẽ tertio axiomate si.b.litera.u.cõsonãtis sono pferri posset,esset eadẽ litera nũero cũ illa,atq; passim alte ra p altera scribi ac proferri posset,quod nemo vnquã dixit,neq; dictur⁹ est,nisi cõfessa atq; omniũ cõsensu re cepta negare velit. Ex q̃ infertur,q latini multo melius.b.literã pferũt,quã greci suũ beta,aut hebrei suũ beth cũ raphe,quã.loquidẽ nõ alio distet a p.litera,nisi breui admodũ labrorũ laxitate. Est & illa aduersus hebræos ratio peculiaris,quę cõuincit eos aberrare,qđ raphe,q̃ notã est aspiratiõis,nunq̃ mutat genus lrę,cui imponitur neq; aliud quicquã efficit,quã quod paululũ laxat id,quod erat pressum. Atqui vt ipsi nũc proferunt, non mo do mutant speciem,sed etiam genus,quandoquidẽ beth & vau sub diuersis generibus reponuntur.

¶ Dictiones hebraicæ in testamento nouo.

Reperiũtur in sacris lrĩs(in euãgelio maxime)particulæ quædã,quas interp̃tes incertis de causis nõ ausi sunt ex hebræo in græcũ,aut latinũ sermonẽ interpretari. Origenes pter vernaculũ cuiusq; lingue idioma non potuisse verti putat,neq; ita apud alios sonare,vt apud suos dicta sũt,& multo meli⁹ fuisse nõ interpretata po nere,quã vim eorũ interpretatione tenuare.cui astipulatur August in.ij.de doctrina christiana lib. Hiero in epis. quadã ad Marcellã. Quoniã(inquit)prima ecclesia ex iudæis fuerat cõgregata, postea quã euãgelij dilatatus est sermo,nõ potuerũt quædã semel suscepta mutari,cuiusmodi sunt Aleluia. Amẽ. Osanna. & similia.

¶ Acheldema,qđ interp̃taẽ ager sanguinis ex euãg. Mat.ca.xxvij. Vocat⁹ est(inquit)ager illis Acheldema,hoc ẽ ager sanguinis vsq; in hodiernũ diẽ. Scribiturq; achel.p heth,quã extrinimus subiecto patha.deinde p coph sub iecto patha,quẽ vertimus in.a.& in fine lamet. Dema vero scribitur p daleth seba,deinde per mẽ cames & in fi ne aleph,vtrobiq; accẽtu i fine,& ẽ vtraq; particula ex chaldæo sermõe dẽducta.nã hebraice fere adã diceretur.

¶ Aleluia,qđ interp̃taẽ laudate deũ,siue dñm nã p eo,qđ in psalmo nos habemus laudate dñm quoniã bon⁹ est psalmus,apud hebreos legitur aleluia. Scrib'ẽ itaq; alelu.hoc ẽ laudate.p he dispũctã subiecto phatha,deinde p lamed subiecto seba.quẽ vertimus in.e.quoniã sequitur alterũ lamed,deinde per lamed,& in fine vau cũ surec, & ib dẽ accentu acuto. Deinde ia,quod interpretatur deus,& est vnũ ex decẽ Dei nominibus. Scribitur per iod subiecto cames,& in fine he cũ capic, vt intendat vocem,quod diximus,nũquã fere nisi cũ pronomine fœmini no euenire,& ia dictio est monosyllaba,quia iod consonans est.

¶ Amẽ,quod septuaginta interpretes verterũt in Geneto,hoc ẽ fiat,& ita in fine librorũ quinq;,in ques psalte riũ diuiditur,trãstulerũt amẽ,amẽ,in fiat fiat. Aquila amẽ vertit in pepistomenos,hoc est fideliter verbũ deductũ ex fide. Scribitur per aleph cames,deinde per mem sere,& in fine nun,accentu acuto in eadem.

¶ Cephas,q̃nomine Petr⁹ apl'us cognominatus ẽ Ioã.ca.pri. Tu es Simõ filius Ioãnis.tu vocaberis Cephas,qđ interp̃taẽ Petr⁹. Hiero.in epl'a ad Galatas,nõ (inqt)aliud significat Petrus,aliud cephas.sed quod,quã nos latine & græce petrã,hãc hebrei & syri propter lingue vicinitatẽ cephã appellãt. Sed hebræi magis syriscũ,quã hebrai cũ esse dicũt Scribitur per caph sere.deinde per pẽ.subiecto cames,& in fine aleph,& in eadẽ accẽtu acuto.

¶ Eli eli lama azabatani,qđ interp̃taẽ deus meus deus meus,quare dereliquisti me,& sũt verba saluatoris nr̃i in cruce positi sumpta ex psal.xxij.eli scribitur per aleph sere,deinde per lamed hiric,& in fine iod accẽtu ibidẽ, & eodẽ modo scribitur alterũ eli. Lama scribitur per lameth subiecto cames,deinde per mẽ subiecto cames, de inde per mẽ subiecto cames & in fine he,azabatani scribitur per hain extritã cũ suo patha siue retento patha,& hain dispũcto,deinde per zain subiecto patha sequẽti beth cũ seba,qui plerũq; vertitur in.a. quia sequitur tau, deinde per tau exile subiecto cames.deinde per nũ subiecto hiric & in fine iod.accentu in penultima.

¶ Epheta,q̃d euãgelista interpretatur aperire,ait enim Marc⁹ca.vij. Quod Iesus suspiciẽs in cœlũ ingemuit, & ait surdo & muto Epheta,quod ẽ,aperire. Scribitur per iod subiecto hiric sequẽti phe aspirato cũ seba quẽ hoc in loco(vt in plerisque)vertimus in.e deinde per tau exile subiecto patha,& in fine he est autẽ epheta futurũ in dicatiui modi non imperatiui,vt alij putant,nam si imperatiui modi esset hipata potius dixisset accentu in fine.

¶ Gehemõ,vñ Saluator nr̃ declinat geheẽnã,interpretatur vallis hẽnõ,siue filiorũ hẽnon,cecidit autẽ in sortẽ de tribu Beniamin,de quo in lib. Iosue,& lib. Reg.& Parali. Scribitur per gimal subiecto sere sequẽte iod,& in fi ne aleph:deinde per he subiecto hiric,deinde per nũ cũ dagues,quod vertimus in duplex.n.imposito holẽ,in fi ne mẽ. Hiero.in illud Matt.ca.x. Qui potest animam & corpus perdere in gehẽnã,nomẽ(inquit)gehennæ in ve teribus libris nõ inuenitur:sed primũ a saluatore nostro ponitur. Quęramus ergo,quę sit sermonis huius occasio Idolũ Baal fuisse iuxta Ierusalẽ ad radicẽ mõtis sion inquibus siloa fuit,nõ semel legimus In tãtã autẽ dementiã populus Israel venerat,vt deserta tẽpli vicinia,ibi hostias immolaret.& rigorẽ religionis deliciæ vincerẽt filios que suos demonijs ibidẽ incederẽt & initiarẽt. Cõminatur De⁹ se locũ illũ impleturũ cadauerìbus mortuorũ: vt nequaquã vocetur tophet baal,sed vocetur polyandron.i.tumulus mortuorũ. Hinc Saluator noster gehemnam appellat locum,in quem scelerati pœnas sunt daturi.

¶ Gesemani loc⁹ vbi saluator nr̃ ante passionẽ orauit:de quo Hiero in illud Mat.ca.xxvij. Venit Iesus in villã:q̃ dr gesemani. Gesemãi(inqt)intp̃taẽ vallis pinguissima. Scribitur p himal sere sequẽti iod,et in fine aleph deinde p sin subiecto seba:deinde per mã subiecto patha,deinde per nũ subiecto hiric & in fine iod,accẽtu acuto in eadẽ.

¶ Golgotha(inquit) Eusebius locus est Caluariæ,vt nõnulli putant Adã.in quo saluator nr̃ crucifix⁹ est ad septẽ trionalẽ partẽ mõtis siõ.de quo Matth.xxvij.interpretaturque caluaria. Scribitur per gimal sequenti vau cũ sur ec,quam vertimus in.o.sequẽti lamed cũ seba,deinde per gimal sequenti vau cum holẽ & lomedeum seba dein de per tau exile subiecto cames,& in fine aleph.accentu in eadem.

Maranatha,qua voce apostol⁹ Paulus vtitur prima ad Corinthios epistola capite vltimo,interp̃taturq; dñs no ster.venit .scribitur per mem subiecto patha deinde per res subiecto cames,sequentibus alephcum nun & seba

deinde per tau exile,& in fine aleph,atq; accentu in eadem.

¶Osaana, siue Osiana,qua voce vtūtur euāgelistæ.& ecclesia vniuersalis ī re diuina,interꝑtatur salua obsecro Na enim siue ana,vt in epistola ad Damascum papam Hieron.scribit,interiectio est obsecrātis,sicut vah insultātis,& hei dolentis.Scribitur per he quam extriuimus sequenti uau cum holem,deinde per sin subiecto patha & in fine hain na,scribitur per num subiecto cames,& in fine aleph.

¶Raca,qua voce vtit̄ Saluator Matt.ca.v.Qui dixerit(inquit)fratri suo Raca vbi Hiero.ait.Hoc verbū hebræū est,quod interpretatur cenos,id est,inanis,aut vacuus:quem nos possumus vulgata iniuria absq; cerebro nuncupare.Scribitur per res subiecto sere sequenti iod,quod nos vertimus in.a.deinde per coph subiecto cames,& in fine he,accentu in eadem.

Rabbi,quam vocē sæpe in Euāgelio legimus.ut.Matth.cap.xxiij.Vocari ab hominibus rabbi.vbi Hieronymꝰ: Rabbi(inquit)quod latino sermone magister dicitur sine mi maior.Scribitur per res subiecto seba,quā vertimus in.a.deinde per beth cū dagues,quā vertimus.in.b.duplicē subiecto hiric,& in fine iod,accētu in eadem.

¶Rabboni,q̄ vox ex lingua chaldea interpretat̄ maior dn̄e mi,& qua vtitur Marc.cap.x.Cæcus dixit Iesu rabboni vt videā.Scribitur per res subiecto hiric,quē venimus in.a.deinde per beth pressum,quod vertimꝰ in duplex.b.imposito holē cū vau:deinde per num subiecto hiric,& in fine iod,accentu in priori syllaba.

¶ Talita cumi,quibꝰ vocibꝰ vsus est Saluator cū suscitaret filiā Archisynagogi,& euāgelista interpretatur puella surge.Scribitur thalita per thet exile subiecto canes,deinde per lamed subiecto hiric,sequenti iod.deinde ꝑ tau exile subiecto cames,& in fine aleph,& est verbum Aramæū,cum scribirur per coph sequenti vau cū surec deinde per mem subiecto hiric,& in fine iod accentu in priori syllaba.

¶ Tabita nomē mulieris,quā suscitauit Petrus apostolꝰ.Scribit̄ eisdē lr̄is, qbꝰ talita prǫterquā qđ.b. ponit̄ ꝓ I.

QVO TEMPORE introductiones Grāmaticas in sermonē latinū scribebamꝰ,nihil magis prę oculis habuimus,quā vt essent quā simplicissimæ,ne tenerā ætatē illorū,quos instituere propositū erat,difficultate multiplici obrueremus,id quod fecerūt alij,qui ante nos scripserūt,miscētes græca & barbara latinis,& quæ nō dū explorātā erāt,prę cognitis præponētes Quare nos & græca,quorū est vsus apud latinos,& hebræa,quorum causa religionis habēda fuit ratio,in alium locū reiecimus Cum itaq; in calce illius operis vbi de accentu agebamus,diximus accentus latini regulas deficere idiomate.i.linguæ cuiusq; proprietate intulimus quod ab omnibus artis grāmaticæ scriptoribus aut fuerat neglectum,aut de ambigua rē præceptum confuse traditum.Vt quod Alexander a villa dei scriptum reliquit.

Omnis barbara vox non declinata latine.
Nos vero distincte magis.
Accentum super rextremam scribatur.
Hebræę voces plerunq; in fine accuuntur.
Non tamen & semper,quia sæpe infine grauanr.
Id quod Alexander(deceptus forte)putauit.

¶Sed restabat adhuc explicare,q̄ erāt illæ dictiones,quæ haberent accē in vltima:q̄ in ꝑultima:& quę intertia a fine.De q̄ in relectione quadā mea,quā de ꝑegrinarū dictionū accētu Salmāticę quōdā recitauimꝰ,multa sūt a nobis disputata,quę tametsi ex inpssione in multa exēpla ꝓpagata in vulgꝰ ꝑdit,quia tamē iā fere nusquā inuenitur,libuit illa eadē hoc in loco repetere.Dictiones igitur habreæ,quarū in sacris literis est vsus. aut nomina ꝓpria sunt locorū,aut ꝑsonarū.Nā quæ sūt aliarū,rerū quia in grecū,aut latinū sermonē iā sūt cōuersę,nō ꝑtinēt ad hāc cōsiderationē,nisi quatenꝰ pauca quędā,quę ꝓpter incertas causas nō sunt ab interꝑtibꝰ trāslata vt alfa amē.osana.Noīa igitur locorū,siue personarū,hoc est hoim siue deorū,aut nō declinātur , & ꝑstāt in græco & latino sermone cū suo accētu,hoc est,accētu acuto in vltima syllaba,præter illa quę noīatim excepimꝰ hn̄tia accētū in penultima siue tertia a fine.Qđ si declinātur declinatione græca,accētu græco,si latina accētu latino sunt ꝓferēda vt Abia,si nō dclinatur,accētū habet in vltima,si declinatur græce,accētū habet in penultima, quia vltima lōga est,si latine,accentū habet in tertia a fine,quia penultima est breuis,sed de his alias plura diximus.

¶De incipientibus ab.A.litera.

ASbai,pater Elipheleth de quo.ij.Reg.xxiij.acc.in pe.
Abdemelech in hebræo Abedmelec.Ier.xxxviij.accentu in penultima.
Abdenago,q literis inuersis dr̄ Abdenago.Danie.primo. accentu in antepenultima.
Abel,filius Adam ex Eua vxore.accentu in prima.
Abel,quod interp. luctus in vltima habet accentum.vt
Abel ceranmīn,id est,luctus vinearū de quo.Iudicū.xj.
Abel beth Maacha.i.luctus domus Maacha.in lib.Reg.
Abelmaim,id est,luctus aquarū de quo.ij. Paralip.xvj.
Abel meula.i.luctꝰ meula,siue meola.Iudicū.xj.& alias
Abel sathim locus in deserto de quo Numero.xxxiij.
Abelalocus de quo in.ij.Regum libro cap.xx.acc. in pe.
Abemboē.i lapis boē ꝑ quo in lib.Iosue.ca xviij.ac.in ꝑ̄.
Abenezer.i.lapis adiutorij de q̄.j.Reg iiij.accen. in pen.
Abercineꝰ Iahel vir de q̄ Iudicū cap.iiij.accē.in prima.
Abesalō,qui Absalō filiꝰ Dauid vtrobiq;.accē.in.an̄pe.
Abiail nomē celebre virorū & fœminarū accen.in pen.
Abialbō arbathitesvir fortis subdauid.ij.re.xxiij.ī āte.ꝑ̄
Abiasaph filiꝰ Coræ.& alter filius Elcanaa acc.in an̄ pe.
Abiazer nomē celebre multorū virorū.accen.in penul.
Abigail vxor Nabal & postea Dauid regis.accē.in pen.
Abimael filius Iectā de quo Gen̄.x.accētu in penultim.
Abimelech rex Gerara & alt̄ filiꝰ Gedeōis iudx.ac.i.ꝑ̄.
Abinadab nomē celebre multorū virorū.acc.in an̄ pen.
Abinoē pat̄.Barach iudicis đ quo Iudicū.iiij accē.in pen.
Abisai filiꝰ Saruiæ frat̄ Ioab de q̄ lib.j.c.xxvj.reg.acc.ī ꝑ̄.
Abisue filiꝰ Phinees de quo.j.Paralipo.vj.acc. in an̄ pe.
Acheldemach,qđ interꝑ̄.ager sanguinis,acc.in āte pen.
Acchimaas filiꝰ Sadoc sacerdotis ī li.reg.et Para.ac.ī.pe.
Achimelech filiꝰ Abiatar sacerdotis.ij.reg.viij.acc.ī.pn̄.
Achimoē vxor Dauid ex qua genuit Amnō ac. in pen.
Achitophel gilonites đ quo in lib.reg.& Para.ac.in pē.
Achirami q sūt ex gn̄e Achirā filij Bēiamin.ac in an̄pe
Achisamech pr̄ Ooliab.de q̄ in Exo.xxxj acc.in an̄pen.
Acupha nathinæꝰ de quo ī Ezra & Neemia.acc.in.pen.
Adadezer,siue Adarezer rex Sobađ q̄.ij.reg.viij.ac.ī ꝑ̄
Adina vir đ q̄ in lib.Ezra & Neemia.accentu in penul.
Aditain ciuitas,q̄ cecidit in sortē Iuda.Iosue.xv.ac.in ꝑ̄.
Admatha vir prīceps sub Asuero rege đ q̄ Ester.j.ac.ī ꝑ̄
Adonai vnū de decē nominibus dei , accētu penultima.
Adonibezec,rex fuit Bezec ciuitatis de q̄ j.Iudi.ac.in ꝑ̄.
Adonicā đ cuiꝰ filij legimꝰ ī Ezra & Neemia.ac.ī an̄ ꝑ̄
Adonirā filiꝰ Abda q̄stor Salomo.iij.Reg.iiij.ac ī an̄pe.
Adonisedec rex Sedec de q̄ in lib.Iosue.ca.x.acc.in pen.
Adramelec idolū Assyriorū in.li.reg.et in Esa.acc.in ꝑ̄.
Aēdor,siue Endor.i.fōs dor in tribu Manasse.acc.in pri.
Ahiezer filiꝰ Amnisaddai đ tribu dā Nūe.j.acc.in pen.
Ahisamech,idē q Achisamech de q̄ supra.ac. in an̄.pen.
Ain litera hebræorū propria.accentu supra litera a.
Ain ciuitas ī tribu Iuda,& altera ī tribu Simeō.ac.ī. pri.
Alamath filiꝰ Bechor & ciuitas tribu Bēiam in.ac.in.ꝑ̄.
Aleph prima lr̄a alphabeti apud Hebræos.acc.in prima
Amadatha vir pr̄ Amā sub Asuero rege in li.Est̄.ac in.ꝑ̄
Amain ciuitas in tribu Iuda đ q̄ Iosue.xv.acc.in penult
Amasai nomē celebre virorū apud Hebræos.acc.in pen.
Amathæus filius chanaan.Gen̄.x.Paralip.j.accē.in pen
Amalec.idē quod Amalech atq; accentu in vltima.
Ammadathi pr̄ Amā principis sub Asuero ī Est̄.ac.in ꝑ̄.

Ammiadab virorũ apud hebreos nomẽcelebre.ac.i.añpe
Ammisaddai pater ahiezer de tribu Dã nume.j.acc.in pẽ.
Ammizadab vir de quo in.j.Para.ca.xxvij.accen.in ante.
Amsai pro quo nos habemus abisai.j.Para.xij.acc.in pẽu.
Anamelec idolũ assiriorũ.de q̃ lib.Reg.iiij.accen.in penul
Anani nomen celebre virorũ apud hebræos.accẽtu in pẽ.
Aphaim filius Nadab de quo.j.Para.ij.accentu in pen.
Apharaim ciuitas fortis Isaschar Iosue.xix.accen.in penul.
Apheca ciuitas in tribusortis Ruben accentu in penultima
Aphia,vir aquo ducit origẽ Saul rex.j.Re.ix.acc.in pen.
Arach ciuitas principiũ regni.Nẽrod.Geñ.x.ac.in prima.
Aramathaim sophim de qua in principio Reg.acc.in pe.
Area,siue Are de cui⁹ filijs in Ezra & in neemia ac.in p.
Ared filius Beniamin de quo in Geñ.ca.xlvj.acc.in prima
Arech villa Dauid de qua in.j.reg.ca.xxij.ac.in prima.
Areuna Iebusæus de quo.ij.reg.xxiiij.acc.in secunda.
Aridatha vnus de duocim filijs Amã in lib.Ester.ac.in pẽ
Aroseth ciuitasSisare pricipis iabis d̃ qua iudicũ.iiij.ac.ip
Asasõtamar ciuitas de q̃ geñ.xiiij.& alijs in locis ac i añp
Asersual ciuitas in tribu Iuda de qua Iosue.xv.ac.in ãtep.
Asebaim,siue Sebaim de quo Ezras.ij.ac.in pen.vtrobiq̃
Aisõ gaber,vna mãsio hebræorũ Nũe.xxxiij.ac.in penul.
Assõtamar eadẽ est,quæ Asasontamar.ac.in antepen.
Astarte dea Sidoniorũ de qua.iij.Regum.xi.acce.in penul.
Ataĩ filius Roboã ex maacha de quo.ij.Para.xj.acc.in pe.
Atersatha vir de quo in Ezra cap.x.accen.in penul.
Athalai,vir de quo in lib.Ezra cap.x.accen.in penul.
Athanai filius Zara de quo.j.Para.vi.accen.in penul.
Auothiair,quæ & Basan de qua Deutero ac in antepenul.
Azabatani,siue Azabatani,q̃ est derelinquisti me ac.in pe
Azai siue azi vir de quo in Ezra & Neemia.acce.in pen.
Azer filius Iosue de quo in Neemia.ca iij.acc.in prima.
Azera ciuitas in sorte tribus Iuda de qua Iosue.xv.ac.in p.
Azmaueth vnus de triginta fortissimis sub auid.ac.in p

¶De incipientibus ab.B.litera.

Baal,quod interpretaeur idolum semper habet i prima ac.
Baali quod interpretaturvir meus Oseæ.cap.ij.in ac.in vl.
Bale filius Beor,siue sit filius Beniamin.accen.in prima.
Barabbas,latro insignis est ex Euãgelio.ac.in penulti.
Basemathvxor Esau,siue altera Salomonis filia.ac.in añp
Beel,quod æque interp.idolum,sicut Baal.ac.in.penul.
Beera ciuitas de qua Iudi.ix.siue vir de tribu Rubẽ.ac.inp
Beersabe,locus celebris,quia termin⁹ palastinę.ac.in pen.
Benaminadab p̃fect⁹ Salomõis in Nephador.ac.in añpe.
Beail vir princeps sub Iosaphath rege.ij.Para.xvij.ac inp.
Bendecer præfectus annõæ sub Salomone rege.acc.in pen.
Beneiacã,mãsio filiorũ Israel Numer.xxxiij.ac.in antepen
Bengaber præfectus sub Salomõe reg.iij.reg.iiij.ac.in pen
Besai,vir de quo in Ezra & Neemia fit mentio.acc.in pen
Bethacarẽ,qđ inter.domus vineæ Iere.vi.ac.in antepe.
Bethauẽ,locus celebris ad orentalem plagã acc.in pen.
Bethbarai.siue Bethbara,locus Iuducũ.vij.acc.in penult.
Bethgader locus est de quo.j.Paralipo.accentu.in penul.
Bethleem ciuitas Dauid in tribu Iuda accen.in penulti.
Bethsemes ciuitas in tribu Beniamin,& in Neptali.ac.inp
Bethsabe vxor Vriæ,& postea Dauid re.nõ Bersa.ac i pe
Bethaphua ciuitas in tribu Iuda de qua Iosue.xv.ac.in pe
Bezet ciuitas in qua regnauit Adõibezec Iudicũ.j.ac.inp.
Booz iudex idẽ q̃ sit absã de quo in lib.Ruth.ace.in pri.
Boen de quo Iosuæ.xv.ad lapidem boen.accen.in prima.
Bosor ciuitas de qua Deuterono.iiij.& Iosue.xx.ace.in pri.

¶De incipientibus a.C.literra

Cale ciuitas quã ædificauit Assur de qua geñ.x.acc.in pri.
Canaã filius Cham & regio eiusdẽ nõis geñ.x.acc.in pri.
Carnaim vnde Astaroth carnaim cognominata.ac.in pen
Cased Nachor ex Melcha filius de quo geñ.xxij.ac.in pri.
Casleu mensis hebræorũ nõus de quo inNeemia.ac.in pri.
Cedmas vnus de filius Ismaelis deq̃ geñ.xxv.accen.in pri.
Cedes nomẽ ciuitatis celebre in sacris litteris.accen.in pri.
Celatha vna ex mãsoib⁹ filiorũ Israel Nũ.xxxiij.ac.in pe.
Cellai vn⁹ de filijs.Leuitarũ de quo i Ezra Nee.acc.i pe
Celuhu vir de q̃ in libro Ezra.ca.x.accẽtu in penultima.
Cenereth mare qđ ẽ stagnũ tiberiadis Iosue.xix.accẽ.i pe
Cerẽ,qđ interpretaẽ cornu,crebro legitur.accẽ in prima.
Chale ab Eusebio p ch.scribiẽ,quę supra Cale.accẽ i pri.
Corazain ciuitas Galilæa de qua in Euãg.accẽ.in penul.
Cibsaim ciuitas de q̃ Iosue.xxj.Iebsã mẽdose.acc in pen.
Cicatõ qđ in Iona pphta Hierony.interpretaẽ hederã.
accentu in prima
Codor laomor rex Elamitarũ d̃ quo Geñ.xiiij.acc.in pẽ.
Coeleth liber Salomonis q̃ diciẽ Ecclesiastes,accẽ.in pẽ.
Core nomẽ celebre multorũ apud Hebræos.acc.in prim.
Cores rex ab hebræis diciẽ,qui sit nobis cyr⁹.accẽ.i pri.
Cutha ciuitas,vnde Cutheni.iiij.Regũ.xvij.accẽ.in pri.

¶De incipientibus a.D.litera.

Dabaseth ciuitas in tribu Zabulõ d̃ q̃ Iosue.xix.ac,i pe.
Daberath ciuitas q̃q; in tribu Zabulõ Iosue.xix.ac.i pe.
Dabira ciuitas in tribu Dã d̃ qua Iosue.xij.accẽ.in penul.
Dabreiamin id est,Paralipomenon liber.accen.in peuul.
Dãnaba,siueDenaba vbi regnauitBalac fili⁹ Beor.ac.i p̃.
Dariaues ab hebræis diciẽ qui sit Dari⁹ rex.acc.in penul.
Debelaim cognominat⁹ est paẽ Gomer.Oseę.j.acc.in pe.
Deblathain de qua Numer.xxiij.accentu in penultima.
Donaĩ ciuitas,d̃ qua Esaias in visione Arabiæ.acc.i añpe.
Dothaina ab hebræis diciẽ,apud nos Dotain.accẽ.in scđa
Dudaiahoites vir de q̃.j.paralipome.xxvij.acc.in penul.

¶De incipientibus ab.E.litera.

Ebrona,castra filiorũ Israel in d̃serto Nũe.xxxiij.acc.i p̃.
Echer ciuitas,quę cęcidit i sorte tribu Simeõis.acc.in pe.
Edẽ nomẽ celebre virorũ & p voluptate.acc.in prima.
Eder ciuitas fortis Iuda,& p rege vtrobiq;,accẽ.in pri.
Edrai vbi interfect⁹ ẽ Og.& ciuitas fortis Nepta.ac.in pe.
Elai vn⁹ ex maiorib⁹ in genealogia Iudith.accẽ.in penul.
Elebun⁹ ex triginta fortissimis viris sub Dauid.ac.i pri.
Elec fili⁹ Galaad d̃ quo in numeris cap.xxvj.accẽ in pri.
Eleph ciuitas in sorte Neptali de q̃ Iosue.xix.accẽ.in pri.
Eles phalõites de quo in j.Paralipome.xxvij.accẽ.in pri.
Eliezer nomẽ celebre multorũ hebræorũ.acc.in ãte peñ.
Elimelech vir d̃ quo in principio Ruth.accen.in penulti.
Elioenai nomẽ celebre multorũ apudHebreos.acc.in pe.
Elioreph,scriba filius Sisa de quo.iij.Regũ.iiij.acc.in pen.
Elipheleth filius Dauid & aliorũ plurũ nomẽ.acc.in pe.
Elisa filius Iauã,& regio ab illo dicta.Geñ.x.acc.in pen.
Elisana nomẽ celebre multorũ hebræorũ.acc.in antepen.
Elisaphã filius Oziel,et alter fili⁹ Pharnach.acc.in.añpe.
Elisaphat filius Zechri centurio sub Ioiada.acc.in añ p.
Elisna fili⁹ Dauid regis de quo lib.ii.Reg.v.accen.in pen.
Emmanuel,qđ ẽ nobiscũ De⁹,d̃ q̃ Esaię.vij.acc.in añ pẽ.
Endor de q̃ Iosue.xv.& Psal.lxxxij.loc⁹ est.accen.in pri.
Engadi ciuitas Palastinę ab occasu Iordanis.accẽ.in añ pẽ.
Engalim,loc⁹ de q̃ in Iezeciele.cap.xlvij.accen.in añ pe.
Engãnim ciuitas i tribu Isachar,& Iuda.acc.in antepenul
Ensemes,qđ interpretaẽ fons Solis,Iosue.xviij.acc.in pẽ.
Epher,nomẽ celebre multorũ hebræorũ,accẽtu in prim.
Epheta quod interpretaẽ aperire Marci.vij.accen.in fine.
Ephraim fili⁹ Ioseph,& mõs,& ciuitas.accẽtu inlitera.a.
Ephrata,regio Bethleem,vbi Christus nat⁹ est.acc.in pẽ.
Esem ciuitas in tribu Iuda de qua Iosue.xv.acc.in prima.
Eser,fili⁹ Seir horręi de q̃.Geñ.xxxvj.et.i.Para.j.acc.i pri.
Espatha,filius Amande quo multa in lib Ester.acc.in pẽ.
Esrai,vn⁹ de triginta fortissimis sub Dauid.acc.in p̃.
Ethai,siue Etai nomẽ celebre apud hebręos.acc.in penul.
Ethbaal,pater Iezabel vxoris Acab de q̃.iij.Re.acc.in pe.
Ethanim,mẽsis septim⁹ apud hebreos.iii.Re.accẽ.in añp.
Ether,ciuitas in sorte tribu Iuda de q̃ Iosue.acc.in prima.
Eua prima hominũ parẽs Euã hebraice.accẽtu in prima.
Ezel,lapis de quo loco.j.Re.xx.& alias sępe.accẽ.in pri.
Ezer,qđ interprætaẽ auditoriũ,et fili⁹ Phãuel.acc.in pri.

¶De incipientibus a.G.litera.

Gaal,fili⁹ Obed de quo in lib.iudicũ cap.ix.acc.in prima

Gaas mons in tribu Ephraim vbi sepult⁹ est Iosue.ac.i pri.
Gabaa siue gabee in tribu sortis Beniamin.acc.in prima.
Gabbai vir de quo legimus in Neemia cap.xj.ac.in penul.
Gabee tādē est quæ gabaa sed gabee Esa.x.ac.in antepe.
Gaber filius Suri de quo lib.iij.Regū &.iiij.ac.in prima.
Gadderothaim ciuitas in sorte trib⁹ Iuda,Iosue.xv.ac.inp
Gaie adē est quæ Hai ciuitas iuxta Bethel.accen.in prima.
Galalai vir est de quo in Neemia cap.xij.ac.in penulti.
Gareb vir fortis sub Dauid & locus ꝓpe Ierusalē,ac.inpri
Gasiogaber castra filiorū Israel quæ asiōgaber.acc.in pen.
Gazer siue gezer ciuitas in sorte Ephraim.ac.in prima.
Geba,vir a quo dicta regio in Neemiaca.xij.accen in pri.
Gelboe mōs,& vicus vbi cecidit Saul rex.accentu in pen
Gerara,ciuitas & regio trans Iordanē.accentu in penulti.
Gerson filius Manasse & aliorum cōpluriū.ac.in prima.
Gethaim,q̄ ab hebræis d'r Gethaima,ciuitas est.ac.in pri.
Gether,filius Aram de quo in Gen̄.& Paralip,acc.in pri.
Gimal,litera tertia in alphabeto Hebræorū.ac.in prima.
Goata,locus est de quo in Ieremia ꝓpheta.xxxj.ac.in pē.
Gomer,filius Iapheth & filia Debelaim in Osee.ac.in pr.
Gomor,mensura quædā in sacris literis frequēs.ac.in pri.
Gomora,q̄ a nostris d'r Gomorra p̄ duplex.r.acc.in ātep.
Gosen regio Aegypti,quā habitauit Iacob cū filijs ac.in p.
Gurbaal,locus est de quo.ij.Paralipo.cap xxvj.ac.in pen.

¶ De incipientibus ab aspiratione.

Hai,ciuitas iuxta Bethel,quā dixim⁹ vocari Gai.ac.in pri.
Hain litera hebręorū quæ Ain q̄q̧ d'r accentu in prima.
Hares mons in tribu Dan de quo in libro Iudicū.j.ac.in pr.
Heber filius Salæ & aliorū cōpluriū hebræorū.ac.in pen.
Helem vir de quo in Zacharia propheta ca.vi.ac.in pri.
Helema,locus de quo in.ij.Regū.ca.x.ac.in penultima.
Heles nomen ꝓpriū virorū apud hebræos.ac.in prima.
Heleph,siue Eleph,vt supra dixim⁹,i tribu nephtali ac.ī p.
Hēmanuel,siue Emmanuel,vt supra diximus.ac.in antep
Hereth,vnus ex regib. Palestinæ de quib⁹ Iosue.xij ac.inp
Hered filius Balæ a quo est familia Hereditarū.ac.in pri.

¶ De incipientibus ab.I.litera.

Iaar,filius Reaia.in lib.j.Paralipo.cap.iij.acc.in penul.
Iaath,filius Lobni de quo in.j.Paralipo. vi.accen.in prim.
Ianai,vir de quod in.j.Paralipomenon.cap.v. ac.in penul.
Iaphia filius Dauid & ciuitas in tribu Zabulon.ac.in pe.
Iaphie rex Iacis de quo in libro Iosue ca.x.acc.in penul.
Iasa,ciuitas in tribu Ruben separata Leuitis. ac.in prima.
Iechutiel filius Eyra de quo in.j.Paralipo.iiij.ac.in antep.
Iemai,filius Thola filij Isachar de quo.j.Parli.vij.ac.in pe
Ierimai,siue Iermai,vir de quo in libro Ezra x.ac.in pe.
Ierobaal,qui Gedeon iudex de quo Iudiciū.vi. ac.in pen.
Iesce q̄ postea cognominata Sara vxor Abraāacc. in prim.
Iethbatha castra filiorū Israel i solitudine.Nu.xxxiij.ac.ip.
Iethrai filius Zara de quo in.j.Paralipo.vi.ac.in pen.
Iezabel.vxor Achab regis de quo in iiij.lib.reg.ac.in pen.
Ioacim:nomē celebre virorū apud hæbræos ac.in antepe.
Ioiada,pater Banaiæ & aliorū nomen.ac.in prima.
Ioiarib vir de quo legitur in libro Neemię cap.xi.ac.in pr
Ionadab filius rechab & alter filius Sema vterq̧ ac.in pri.
Ionatham nomē celebre cōpluriū hebreorū.ac .in ni pent.
Iorai,vir de quo in.j.Paralipom.x.accen.penultima.
Iosaba,filia Ioram regis de qua in libro Regum.iiij.cipite.
xij.accentu in penultimę.
Iosabeth filia Iorā regis eadē,quæ superior.acc.in prima.
Iosaphath,rex filius Asa,& aliorū pluraliū. acc.in prima.
Iosedec,pater Iesu sacerdotis de quo in Aggæo propheta.
in penultima.
Iosue filius Num,q a græcis appellatur Iesus naue .ac.in pē.
Iozabad nomē celebre cōpluriū hebraorū.ac.in prima.
Iozachar filius semathi de quo lib.iiij.reg. xij.ac.in prima.
Isai siue Isai q agræcis d'r Iesse pater Dauid ac.in penulti.
Isboseth,filius Saul regis de quo lib.ij. regū.ij. ac. in penul.
Isuaia vir de quo in .j.Paralipome.iiij.ac.in secunda.
Itacasim ciuitas in tribu Zabulon de qua Iosue.xix.accen
tu in antepenultima.

Ithai vnus de triginta fortissimis sub Dauid rege.ac.in pen
Ithamar filius Aaron ex Elisabæ vxore.accentu in prima.

¶ De incipientibus ab.L.litera.

Laad filius Iaad de quo.j.Paralipo.cap.j.acc.in prima.
Lais pater Phalthi de quo in.j.Regum.xxv. ac.in prima.
Laisa ciuitas quæ postea cognominata est Dan ac.in prima
Lama qd' interpretatur cur.vt in lama azabtani,ac.inpr.
Lamech filius Matusala de quo in Gen̄.iiij.in prima.
Lamed litera in alphabeto apud hebræos ac.in prima.
Lasa,siue Lesa vna de quinq̧ ciuitatibus Sodomorū ac.ip
Lechi,qd' interp.maxilla de loc⁹ quo Iudicū.xv.ac.in pri.
Lesē,ciuitas quā ceperū & filij Dan de qua Iosue.xix.ac.ip
Lodabar vnde fuit machir de quo in.ij.Re.ac.in prima.
Luza ciuitas quā postea Iacob vocauit Bethel.ac in pri.

¶ De incipientibus ab.M.litera.

Maadai pro quo Ezras cap.x.legitur maad i accen.in pen
Maadi pro quo nos legimus in Ezra maadai.ac. in vltim.
Maceda,locus vbi Iosue cōclusit quinq̧ principes.ac.in p
Machabai,quā nos vertimus in eremum.ac.in penult.
Macharai vnus de triginta fortissimis sub Dauid ac.in pe.
Madaba,siue medeba ciuitas Arabiæ de qua Numer.xxi.
accentu in prima.
Madai vnus de septē filiis Iapheth de quo Gen̄.ac.in pent.
Matharai vn⁹ de triginta fortissimis sub Dauid rege ac.i pe
Malilat vir de quo legitur in Neemia cap.xij.ac.in pen.
Malech siue Melec quod est rex cū cōpositis.ac.in pri.
Manim qd' interpretatur castra gen̄.xxxii.ac.in penul.
Maneeth filius Sobal horrei de quo gen̄.xxxi. ac.in pen.
Manue pater Samson iudicis Israel.Iudi.xiii.ac.in penul.
Maonathi filius Othoniel de quo primo Paralipo. iiii.ac
centu in antepenultima.
Maozin,quod interpretatur fortiū,Daniel.xi.ac.in penul.
Marai idē quod supra diximus matharai.ac.in penul.
Mardechai q & mardochæus nomē viri Ezra.ij.ac.inp.
Mazer dux asueri regis de quo in lib ester.j.accē.in prim.
Maserai vir de quo in.i.parolipo.lib.cap.ii.ac.in pen.
Matanai vir quo de in Neemia cap.xii.ac.in penultima.
Mathusala filius Enoch de quo gen̄.v.& Luca.iii.ac.in p.
Mechnedabai vir de quo in libro Ezre.x.ac.in penul.
Medaba vrbs Arabiæ,quam supra diximus madaba.ac
tu in antepenultima.
Meezabel vxor Balanā regis in Edon gen̄.xxxvi.ac.in p.
Melcisedec rex Salē de quo gen̄.xiiii.& sepe alias.ac. i pē.
Melcisua filius Saul de quo.i.regum.xiiii.ac.in penul.
Meleth filia Ismaelis vxor Esau de qua gen̄.xxvii .ac.in p.
Mephaath ciuitas Beniamin & Ruben & alias. ac. in pen.
Mered de quo.i.Par.iiii. filius fuit Ezranō scribæ.ac.in pe.
Mesezabel pater Barachiæ de quo Neemiæ.cap.iii.ac.i pe.
Mesraim filius Chā a quo Egyptus cognominata ac.in pe
Mizaab pat meetabel vxoris Balanā gen̄.xxxvi.ac.in p.
Miphiboseth filius Ionatha & alter Saulis regis.ac.in pen.
Misael nomē celebre multorū apud hebræos.ac.in pri.
Molecheth qd' interpretatur regina.i.paral. vii.ac. in pen.
Moloch idolū moabitarū de quo in Leui,& iii.reg ac.i pri
Morasthi ciuitas,vnde micheas propheta morasthites ac
centu in antepenultima.
Moria,mōs visionis de quo gen̄.xxii.&.ii.Par.iii.ac.ī pri.
Mosera eadē q̄ moseroth māsio filiorū Israel.ac.in prim.
Mosoch filius Iapheth de quo i gen̄.x. et Iezeciel.xxv.ac. in
prima.

¶ De incipientibus ab.N.litera.

Naad vir de quo.i.Parali.cap.xxxi.ac.in prima.
Naarai Borothites de trigīta fortissimus sub dauid.ac.inp.
Naas nomē vrbis primo Paralipomenon & multorum
virorum accentu in prima.
Naath filius Saphaā & alter filius Rahuel ac.in prim.
Noim oppidū de quo in euāgelio Lucæ.ca.xii.ac.in penul.
Napheth ciuitas in tribu Manasse de qua exodi.vi.ac.i pr.
Nabai vir de quo in Neemia cap.x.accentu.in penul.
Neceb quæ Adammi in tribu Neptali ciuitas.ac.in prima.
Nepheg filius Dauid de quo.ij.Regū.v.& primo Parali.

pomenon.iii.accentu in prima.
Nehescol qd' interp.torrēs botri Nume.xiii.ac.in antep.
Neptoa locus de quo in libro Iosue ca.xv.et.xviii.ac in pr.
Nethā melech eunuchus de quo.iiii.Reg.cap.xxiii.ac.inpē
Nethophati de quo.i.para.ij.et Ieremiæ ca.xl acc. in anp
Niniue ciuitas Assiriorū & altera ciuitas arabiæ ac.in anp
Nobe ciuitas sacerdotū de qua nū.xxxii.& i.reg.ac.in pri.
Noe filius Lamech sub quo diluuiū vniuersale fuit ac.in pr
Noge filius Dauid regis de quo.i.paralip.ca.iii.ac. in prim.

¶ De incipientibus ab.O.litera.

Oad,filius Simeon filij Iacob de quo geñ.xlvi.ac.in prim.
Obededō vir de quo multa.ij reg.vi.& in paral.ac.in anp
Oldai,vir de quo in Zacharia ꝓpheta.et.ij.paral.ac.in pe.
Ophel,locus de quo in Neemia,& ii.para.xxxiii ac.in pe
Opher,ciuitas quā cepit Iosue rege, illius occiso.ac. in pri.
Oronain,ciuitas Moabitarum,de qua Esaias & Ieremias. accentu in penultima.
Osāana,qd' interpretatur saluifica Mathæi.xxi.ac.in pri.
Oseæ,propheta & nomē aliorū cōplurīū.ac. in penultim.
Ozai vir de quo in.ii.paralip.cap.xxxiii.accentum in pen

¶ De incipientibus a.P.litera.

Phacee rex filiꝰ romeliæ de quo iiii.reg.et in esaia.ac.i anp
Phaleg filius Heber de quo in.Geñ.& parali.ac.in prima.
Phaleth filius Ionathā filij Iada de quo.i.Para.ij.ac.in prim
Pharai vnus de triginta fortissimis sub Dauid rege ac.in p
Phares Iudæ filius,& alter filiꝰ machir.machab.i.ac.i pr
Phase,qd' interpretatur trāsitus,de quo in Exodo ac.in pr
Phasea de cuius filijs in Ezra,& in Neemia legitur ac.in p.
Pharsandatha vnꝰ de duodecim filijs Amā.Ester ix.ac.i p.
Pheltai,pq̄ in hebræo legitur phelthi.Neemiæ.xii ac.inp.
Phermesta vnꝰ de duodecim filiis. Amā Ester.ix.ac.in pe
Phese,siue phasta vir de quo in.i.Para.iiii.ac.in prima.
Phetmoab cuius filii redierūt cū Zorobabel.ac.in pri.
Phiairoth māsio filiorū Israel de qua i Exodo ac.in ātep.
Phinees filius Eleazar & alter filiꝰ Heli sacerdotis.ac.inp.
Phoratha vnꝰ de duodecim filiis Amā Ester.ix.ac.in pen.
Phutiel socer Eleazar filij Arō de quo Exodi vi.ac.in pr.
Phutiphar.siue Putiphar eūuchus Pharaonis & socer moysis.accentu in prima.

¶ De incipientibus ab.R litera.

Raab meretrix de qua multa in lib.Iosue ca.ij.ac.in pri.
Raam filius sama de quo in.i.Paralipo.ii.ac.in prima.
Radi filius Isai frater Dauid regis.i parali.ii.ac in pen.
Ramathaim:eadēq; quæ supra Aramathaim.ac.in penul.
Rebe vnꝰ de quinq; principi.de qbꝰ Nu xxxi.ac.in pri.
Rebee dux de quo in libro Iosue.cap.xiii.ac.in prima.
Recē nomen ꝓpriū virorū & ciuitatis Beiamin ac.in pri.
Reseph ciuitas syriæ de qua lib.iiii.reg.ca.xix.ac in pri.
Ribai pater Etai de fortissimis sub dauid rege.ac.in pen.
Rogomolech.de quo in Zacharia propheta ca vii.in p.

¶ De incipientibus ab.S.litera.

Saanaim ciuitas in tribu Nephthali d' qua Iosue.xix ac ip.
Saaraim ciuitas in tribu Iuda & altera in tribu simeon, accentu in penultima.
Sabathai de quo in libro Neemiæ.ca.xi.ac.in penul.
Sabe,siue septē,siue iuramētū,siue saturitas ac.in prima.
Sabee ciuitas in tribu simeonis de qua Iosue.xix.in prima.
Saber.filius simeon & alter filius Caleb ac.in prima.
Saddai vnū de decem nominibus dei,ac.in penultima.
Sadi,siue sade vna ex literis alphabeti hebræorū,ac.in pr.
Salai siue salachi pater Azuba de quo.ii.reg.xxii.ac.in pn̄
Sale filius Arphachsad.Gen.x.& Lucæ.i.ac.in prima.
Saled filius Nadab de quo primo.Parali.ii.ac.in prima.
Saleph filius Iectā de quo geñ.& in parali.ac.in prima.
Salisa,secundū hebræos eadē est,quæ segor.ac.in penul.
Samaraim ciuitas in tribu Beniamin de qua Iosue.xviii accentu in penultima.
Sames,siue semes,quod interpretatur sol,ac.in prima
Sammai filius Onā de quo primo Para.ii.& aliorū,ac in p
Sammua filius Dauid & alter de quo Neemiæ.xi.ac.in pe
Samsai vir de quo in Ezra cap.iiii.accent.in penultima.
Sara,q̄ prius dicebatur sarai vxor Abraā,& aliæ ac.in pr.
Sara locus de q̄ in Neemia cap.xi ac.in vltima
Sarai vxor Abraā quæ postea dicta est sara ac in penul.
Sarasar idolū de quo in libro Zachariæ ꝓphetæ vii ac inp
Sarahasacar,id est,angustiæ matutinæ Iosue xiii.ac.in pe
Sared filius Zabulon de quo Genesis.xlvi.ac in prima.
Saredatha locus in regione Iordonis ii. Para iiii ac.in pen
Sarepta .ciuitas sidoniorū de qua iii Reg.xvii.ac.in pen.
Sareth filius Aphia idemq; pater Bechor ac in prima.
Saron locus est de quo in primo Para.xxvii.in pen.
Saruia mater Ioab eadēq; soror Dauid.p u. vocalē ac.in ū
Seba filius Iectan de quo geñ.cap.x.accentu in prima.
Sebaim,que Aschaim de quo in libro Ezra.ii.ac.in pen.
Sebe vir de quo in primo Paral.cap.v.acc.in prima.
Secthai vir de quo in libro Neemiæ ca.iij.ac.in pen.
Sebboleth.siue siboleth qd' est spica. Iudicū.xii.ac.in pen
Secel,qd' interpretatur siclus genus ponderis.ac.in pri.
Secrona locus est de quo libro Iosue.cap.xv.ac.in pen.
Sedada locꝰ,de quo Numerorū xxxiiii.& Iezeciel.xxxvii accentu in penultima.
Sedec,q̄ noīe dicta est Ierusalē iuxta Hebreos.acc. in pri
Segor eadē q̄ Bale vna de ciuitatibus sodomorū.ac.in pe.
Seira,siue seireth ciuitas Iudicū.iij.& iiij.Reg.iij.ac.in pen.
Seler vnus de triginta fortissimis sub Dauid rege.ac.in pr.
Sellai vir de quo in libro Neemiæ ca.ii.ac.in penul.
Selmai vir de quo in Neemia ca.vij.an semlai.ac in pen.
Seloph pater Anon de quo in libro Neemiæ.ca.iij.ac.in pr
Semeber,rex seboim de quo geñ.cap.iiij.ac in penul.
Semer,siue somer pater Iozabad de q̄ iiij.Reg.xij.ac.i pri
Semes qd' interpretur sol,idem qd' sames.ac.in prima.
Semlai,idē qd' selmai literis inuersis vtrobiq;.ac.in pen.
Semua,filius Zachur de tribu Ruben nume.xiij.ac.in pen.
Senasar,filius Ieconiæ de quo.i.Paralip.iij.ac in penul.
Sephama terminus Iudææ,q̄ postea dicta Apamea ac.inp.
Sepharuaim p.u.cōsonātē locꝰ in esaia.vij.& iiij.reg.ac.i p
Sephatha vallis est de quo.ii.Para.xiiij.ac.in penul.
Sephei pater Ziza de quo in.i.Parali.ca iii.ac.in pri.
Soror proauus saul regis de quo.i.regum. ix.ac. in prima.
Sereser vir princeps sub Nabucodonosor Ieremiæ.xxxix. accentu in penultima.
Sesai filius Enac de quo Iosuæ.xv.ac.in penult.
Sethrai saronites de quo.i.Parali.ca.xxv.ac.in penul.
Siaa,de cuius filiis in libro Ezra cap.ii.ac.in penul.
Sibboleth,siue vt diximus sebboleth,hoc est spica.ac.i p.
Sichima sichimorū,p eo quod est sichē ciuitas nota ac inp
Sileo locus de quo in euangelio & Esaia & neemia.ac.inp
Sinai,mansio filiorum Israel in solitudine,ac.in pen.
Sira sirim,qd' interpretatur cantica cāticorū ac.in penulti.
Sisai vnus de filiis Enac & alii eiusdē nominis.ac.in penul.
Sisara dux Jabin Iudicū.iiii & aliꝰ de q̄ Ezra ii.ac.in ātep.
Soar filius simeon de quo geñ.xlvi ac.in prima.
Sobai de cuius filiis scribitur in libro Ezra.ii.ac.in pen.
Sobna,scriba sub Ezechia rege in.iiii.reg.& Esaia ac.inp
Sobochai de vsathi vir de quo.iiii.Reg.cap.xxi.ac in pen.
Soleth qd' est simila de qua sæpe incrispatur.ac.in prima.
Somron ciuitas quæ ab interpretibus d'r samaria.ac.in p.
Sophai filius Elcana de quo in.i.Parali.cap.vi.ac.in pen.
Sopher vir de cuius filiis in Ezra cap.ii.ac.in pen.
Sophtim quod interpretatur Iudicum lib.ac.in prima.
Sothai vir de cuius filiis in libro Ezra ca ij.ac.in pen.
Sue,Abraā ex Cethura filius de quo Geñ.ca.xxv.ac inp
Suriel filius Abiail princeps Moollitarū Nume.iii.ac in pe
Surisa addai pater salumiel de tribu Simeon Nume.primo accentu in penultima.
Sutala filius Ephraim de quo in numeris co.xxvi.ac.in pe.

¶ De incipientibus a.T.litera.

Taas filiꝰ Nacor ex roma de quo Geñ.xxii.ac.in prima.
Taath filius Asir de quo primo Parali.vi.ac.in prima.
Tanameth pater Saraia de quo.iiii Regū.ca.xxv. ac.in p.

T ij

Tatanai vir princeps de quo in libro .j. Ezra ca.v.ac.in p.
Tamnatha ciuitas, q̃ alio noĩe Thamna Iudicũ.iiij.ac.in pe
Tholmai rex Gesur & vn⁹ ex filiis Amihud.i.Re.xii.a.i p
Thogorma.vn⁹ de filiis Gomer de quo Gen̄.c.x.ac in pe.

¶ De incipientibus ab.V.litera.

Vrias nomẽ celebre multorũ apud Hebræos ac.in antep
Vaizatha vnus de duodecim filiis Amã in lib.ester.ac inp
Vcoca. ciuitas in tribu Neptali de qua Iosue.xix.ac.in p.
Vthai de filiis Beguia, de q̃n libro Ezra.ca.viii.ac.in pe.

¶ De incipientibus a.Z.litera.

zabbai vir de quo in libro Ezra ca.x.ac.in penultim.
zacai pater Baruch de quo in libro Neemiæ ca.iii.ac.in pe
zain literæ nomẽ in alphabeto hebræorum.ac.in prima.
zanoa ciuitas in tribu Iuda de qua Iosue.xv.ac.in penulti.
zara nomen celebre.multorũ hebræorum ac.in prima.
zarai vir de quo in primo Parali.xxvii.acce.in penulti.
zared torrens de quo deutero.ii.Nume.xxi.ac.in prima.
zares vxor Aman de qua multa in libro ester ac.in pen.
zebeth de quo in Psalmo.lxxxvii in hebræo zeba.ac.inp
zephona termin⁹ Iudææ ad septẽtrionẽ.Nu.xxxiiii.ac.inp.
zoeleth nomen lapidis de quo.iii.Aegum.j.accentu in pe nultima.

FINIS.

¶ DICTIONES GRAECAE ET LATINAE
quæ per artem sparguntur in ordinẽ alphabetarium redactæ.

Abacus.i por el apador, o tabla para contar
abas.tos nomẽ ꝓpriũ apud po
abax.cos.idem est quod abacus i
abel, filius Adam ex eua.
abdera.æ por vna ciudad de Thracia
abderitanus a ũ.cosa de a q̃lla ciudad
abies.tis.por el abeto arbol pegrina.
abies.tos intus nõ miss⁹ Linie.
abidos i.vna ciudad cerca d'l helespõ
abrotonũ.ni.por yerua lõbriguera
academia.æ.vn lugar cerca de atẽas
academus.i vir fuit ex heroibus
acamas.antos.interpretatur irreqet⁹
achãthus.interpretatur carduus
acanthis.ides .por el sirguerito aue
acarnã anis por hombre de Epiro
acastos Peliæ regis Argiuorum filius
acidalia.æ.por la diosa Venus
accino is.por cantar a otra cosa (con
accipiter.is.por el gauillã o açor o hal
aceo.ces.vel acesco.cis.por azedarse.
acer.is.por fuerte, o ingenioso, o agro
acer.is.por el arze arbol
acetum.ti.por el vinagre
acharis, interpretatur sine gratia.
achates.tæ.nomẽ ꝓpriũ viri, y piedra
achemẽes is.por vn rey.delos partos
acheron.ontos.vn rio del infierno
acinus.ni.por vn grano del razimo
acis.is nomẽ ꝓpriũ viri, y rio de sicilia
aconitum.ti.por el rejalgar
acras.ados.por el peruetano
acragas antos.vna ciudad de sicilia
acris, idos.por langosta, o renueuo
acropolis eos.por la fortaleza d'la ciu
acteõ.nos.vn varõ fue d' thebas.(deza
acuo.is. por aguzar.acumen.is.p agu
acus.ci.por el aguja paladar pece.
acus.us.por el aguja de hierro.
acus.eris.por grançes de trigo.
adam.par nuestro primero padre
adamas antis.por el diamante
adamãtin⁹.a.um por cosa de diamãte
adeps.ipis.por la grossura no sebo.
adhibeo.es.por añadir a otra cosa
aden.enis.por la landrezilla
adigo adigis adegi.por empuxar.
adita.orum.por el sagrario del tẽplo
adimo.is.ademi.por quitar.
adipiscor.eris, por alcançar.
admes .tos. interpretatur indomitus
adonis.idos.amasius Veneris
ador adoris.por farro, o escandia
adorea.æ.por la gloria, o paz
aduena.æ.por estrangero, o estrãgera
aeas.antos.vir fuit & fluuius
aeacus.æaci.Iouis ex Aegina filius
aedes.ium.por la casa, o morada.
edilis.is.por el fiel, o alarife
aegeon.onis.vnus ex gigantibus
aegeon.onos.nomẽ propriũ pastoris
aegina.æ.insula & fœmina
aegrotus.a.um.por cosa enferma
aemon.onis.vir aquo dicta est ęmõia
aenaretes.æ.vir simulator
aenigma.atos.interpretatur, scirpus
aeneis.idos.opus Vergilij
aequor.ris.por la llanura dela mar, o (campo.
aeresis, interp electio
aerugo.inis.por el moho de cobre
aes.eris por cobre, metal, o moneda
aeson.onis.por el padre de Ioson
aesopus i.vn philosopho antiguo
aestas.atis.por estio parte del año.
aestuo.as.ui.por auer calor.aether. ris por el cielo, o ayre
aetiops.opis por el varõ de guinea
aetiopissa.æ.por muger de Guinea
aetolia.æ.vna region de Albania
afer.a um.por cosa de africa.
agalma.atis.interpretatur statua.
agaa.æ.por la tilla dela naue
ageso onis.por el harriero, o recuero
agathos, interpretatur bonus
agathocles, rex fuit Siciliæ. (tar
aga sgedũ agite.aduerdia, para exor-
agesipolis nomẽ ꝓpriũ viri apud gre.
agis.Lacedæmoniorum rex
agia.æ.interpretatur via
agitoas.aui.por aguijar, o oxear
aglaophon.pictor nobilis est
aglauros.vna ex filiabus Cecropis
aglithos.interpretatur spica.æ.
agnosco agnoscis.oui, por reconocer.
agõolia.arũ.fiestas erã delos romãos
agrippa.æ.por el que nace de pies
ah.interiectio est dolentis
aiax.acis.nombre ꝓprio delos gregos
alacer alacris alacreipor cosa alegre.
alaricus.ici.por vn principe delos go.
aleman alemanos.poeta fuitq Græcus.
alemon alemeonos.: Amphiarai fili⁹
alcimedon.vir apud Vergilium
albunea.æ.vn bosque cerca de roma
alea.eæ.por qualquier juego de fortu.
ales.itis.por aue, o cosa que buela
algeo.es.l. Algesco. scis, por enfriarse
algus algi, vel algor oris, por el frio.
alecto.us.por vna delas tres furias
alia.æ.por vn rio de Italia.
alibas, antos.vir apud Homerum
alifæ.arum por vna ciudad de Italia
alipes dis.por lo q̃ tiene alas ẽlos pies
aliphar.atos. interpretatur vnguẽtũ
allicio.cis.allexi por atraer p halagos
allido.dis.por herir vna cosa cõ otra
allobrox.gis pueblos son en Frãcia
alopex alopecos, interpretatur vulpes
althea.æ.por maluauisco yerua, & me leagri mater
alucus aluci.por vientre mas baxo
amarac⁹ amaraci.p amoradux yerua
amaracinus.a.um.por cosa desta yer
amasis amasis por vn rey de Eypto
amatus.untis.vna isla delarzapielago
amazõ.onos interpretatur sine mãma
ambiorix.gis por vn principe de frã.
ambrosius.sij, por ũ sãcto deste nõbre
ambrosia.æ.dor el artemisia yerua
amens.entis.por loco sin seso
amentum. ipor amiento de dardo
amethystas.i.por ametisto piedra pꝛci
amethystiu⁹.a.u m.por cosa desta
ametor ros.interpretatur carẽs matre
amia amias, genus est pisciculi
amycus .ci.por vn varõ deste nõbre
amidon.onos, vna ciudad de macedõ
amygdalus.i.par el almẽdro arbol
amygdalin⁹.a.ũ por cosa de almẽdras
amicio.cis.cui.por cobrir, o vestir
aminadab, nomẽ viri apud hebræos
amineũ.i.vinum ex Campania
amita.æ.por hermana del padre
ammon.onos.cognomen est Iouis.
amithaõ.nos.Cretei filius melãpr pat
amnis.is.por rio que siempre corre
amomum.i.por vnguento oloroso
amonita amonitæ. populus palestinę
amonitis.idis.fœmina ex illo
ampelos u.interpretatur vitis
amphisa.æ.vna ciudad de Phocis.
amphitriõ.onos.alcei filius Alcmenæ
amphimedõ.onos.penelopes procus.
amphion.ones.filius iouis ex Antiope
amphrisus.i.por vn rio de thesalia
ãplustre.is.p los ornamẽtos dela naue
amulius.ij por vn rei delos Albanos.
anabis.is fluuius est Siciliæ.
anagliphum.i.por lo sinzelado
analectica.orum. interpretatur reliquia.
analectĩcũ i.por el relieue del mãjar.
analogia.æ.interpretatur proportio
anapis.is.por vn rio de sicilia
anas.æ.por Guadiana rio
anas.atis.por el anade aue.
anacharsis.sapiens vnus ex septem
anadema.a tos.idem quod diadema

anatole es.interpretatur oriens
anax anactos interpretatur rex
anaxagoras.æ.por vn philosopho nos
anceps.tis.por cosa dudosa. (table.
anchises.ę.por vn troyão padre d'En.
andrias.tos.intepretatur statua viri
ãdrogeos.eu,minois ex pasiphae fili⁹
andromeda.de.muger fue de Perseo.
ango.gis.ãxi.por cõgoxar,o ãgustiar
anhelo.las.laui.por acezar
anio.enis.por vn rio de Italia
anomalon.interpretatur irregulare.
antes.ium.por los liños delas vides
antedon.onos.oppidum est Bœotiæ
antẽnæ.arũ.por las antenas dela naue.
anteris.dos.interpretatur obluctatio.
anthracia.as.interpretatur pruna.
antropos.u.interpretatur homo
anthrores.ris.por vn varõ enel Verg
ãtidotũ.ti.por remedio cõtra põçoña
antichir.ros.interpretatur pollex.
antiæ.arũ.por el copete d'los cabellos
ãtigẽes.is.nõbre propriode un varõ.
antigonos.u.nomen celebre multorũ
antilochus.i.filius Nestoris
antiochus.i.Rey fue de Syria
antipho.onis.nomen proprium viri
antiphona antphonæ vox reciproca
antipophora.ras interpreta.respõsio
antiquari⁹.ij.por amador de antigue
ãtistes.is.por el ꝑlado o ꝑlada (dades
antistia.æ.por la muger prelada
antisthẽes.is.vn philosopho notable
antyx.os.interꝑtatur curuatura rotæ
amubis.dis.vndios delosegyptos
anus.us.por la vieja.
anxur.ris.por vna ciudad de Italia
aoros.aoros.interpretatur ensis
apage apagesis.inteiectio silendi
apes.is.por abeia
apes.dis.por arrexaque.o vẽzejo aue
apator.oros.interꝑtatur carens patre.
apesas.antos.mons est Nemeæ
aphona.æ.interpretatur sine voce
apidanus.i.por vn rio de Thessalia
apirinum.ni.por la granada çafari
apis.is.por el dios de Egypto
apisaon.onos.vir apud Homerum
aplustre.is.ꝑ los ornamẽtos dela naue
apeninus.i.vn monte de italia
apocope,interpretatur abscisio
apollo.inis.por el dios Apollo
apophthegma.atos,interꝑtac dicterũ
aponus.i.vn lugar cerca de padua
apostolos.u.interpretatur missus
apostrophe.interpretatur conuersio
apello,as.aui.por llamar
appello.is.appuli arrimar,o arribar
apricus.a.um.por cosa abrigada
apto.tas por atauiar y aparejar
aptos.tos.interpretatur non cadens
apulia.æ.vna region de Italia
apulus.a.um.por cosa de Apulia
aposphax interpretatur iugulato
aqualiculus.i.por el bajo del vientre
aqualis.is.por jarro de agua
aqlex.egis.por pozero q̃busca pozo
aquor.aris.por yr por agua.
arabs arabis por varon deArabia
arabissa.æ.por muger deArabia
arados.di insula adiacens Phœnitiæ
arar ara ris.por vn rio de Francia
arbutus.ti por madroño arbol.
aratus.ti.vn poeta griego
arcas:adis.porvn varon de Archadia
arceo.ces.por apartaryarredar de si
arcesso.is.por llamar
arctus.u.interpretatur Vrsa animal
archigẽes.is.nõbre.ꝑpio de vn medic.
archilocus.i.vn poeta.Lyrico griego
architas.tæ.vn philosopho pitagoric
areo.ares,vel aresco por secarse
aretalogus.gi.fingidor denouelas
arethusa.æ.vna nimpha fuẽte d'Sic
arges.getos,interpretatur candidus
argia.æ.vna hna del rey Adrastro
argi.orum.vna ciudad de Græcia
argos.gi por aquella mesma ciudad
argireos.u.interpretatur argenteus
argiodus.di habens dentes argenteos
argo.gus.por la primera naue de Iasõ
argi u us.a.ũ.por cosa de aquella naue
argut⁹.a.um.por cosa aguda y sotii
argutulus.a.ũ.diminutiuũ ab argut⁹
argutię.arũ.por las agudezasastucias
aricia.æ.vna ciudad de italia
arista.æ.par la raspa dela espiga
aristobolus.li.nomẽ celebre multorũ
aristophanes nis.vn poeta griego
armenia.æ.vna region de Asia mayor
armiges.ri.por el paje delas armas
arpinas.atis.cosa de arpino ciudad
arrabon.onos.interpretatur pignus
arsen siue arrem interꝑtatur mascul⁹
arthron,v.interpretatur articulus
artifex,icis.por hazedor de arte
artus artũ,porlos miẽbros del cuerpo
aruspex.cis adeuino por sacrificios
aruirag⁹.gi,vn rey de Inglaterra
aruisium.ij.vn cabodela isla Chio
arx.arcis por fortaleza a alcaçar
as assis.por la libra o heredad entera
ascisco.cis,por llamar ytraer de lexos
asclæpius.pij.vn medico celebre
asepus asepi.vn rio de Troya
asia asiæ.por la Asia mayor o menor.
asius.a ũ.porcosa destas dos asias
asis.idis.por hembra de alli. (sia
asylũ.i.lugar priuilegiado como ygle
asilus.li.por moscarda o tauano
asilas.æ.nõbre es de varonenel Verg
asine.es vna ciudad de Achaia
asma.atos interpretatur canticum
asopus asopi,por vn rio de Bœetia
aspalax.acos,interpretatur tal pa.
aspar.varon fue hijo de anibal.
asparag⁹.gi.asparago,espina cõoscida
aspis idis.vna serpiẽte ꝑpria de africa
aspledõ.onos.Phocidis regiõis ciuitas
assecla.æ.por el que acompaña a otro
assero.is.eui.por plãtar cerca d'otra c.
acero.is.rui.por affirmar,o deliberar.
assideo.es.porassentarse cerca de otro
assilio.isui.por saltar hazia otra cosa
assisto.is.por estar cerca de algũa cosa
assulto.as.porresurtir hazia otra cos.
aster,eros.interpretatur stella
asthma.atos.interpretatur anhelitus
astyanax,actos Hectoris filius
astysmos.u.interpretatur vrbanitas
astur.uris.por hombre de asturias
asturica.æ.muger asturiãa,o de astor.
atabalusi.vn viento de Apulia
ater atraatrum.por cosa negra
athamas.antos.phryxi &helles pater
atheroma.atis.vna especie de vlcera
athyrma.atos.interpretatur ludus
atina.æ.vna ciudad de Italia.
atys.yos.vn moço que amo Cybeles
atlas antos.vnus ex Gigantibus
attagen.enis.por el frãcolin aue.
attagena.æ.por la mesma aue
attella.æ.vna ciudad de campania.
attingo.is.attigi,por alcãçar
atomus est sine incisione
atrax.acos ciuitas Thessaliæ
atrox.ocis.por cosa cruel
auceps.upis.por caçador de aues
auchen.enos interpretatur ceruix
audax.acispor cosa osada sin prudẽcia
audeo audes,por osar
auernus.i.vn lago de Italia,oinfierno
auius.a,um.por cosa sin camino
ausilena.ænomen proprium fœmine
agur.guris.el adeuino por aguero
augeo.ges.por acrecentar.
aulax.acos.interpretatur sulcus
aule.es interpretatur aula.atriũ.caula.
auletris.idos.tibicina.
auriga.æ.por el regidor del carro
aurigo.inis.porla ictericia dolenci
auritus.a.ũ.por cosa de grãdes orejas
ausonius.nij.nõbre propio de vn poe
austerus.a.ũ.cosa aspera (ta latino
autographũ.i.scriptura d' ꝑpia mão.
automedõ,diorei fili⁹ armiger achill.
autumo.as.por dezir rarum
axis.is.por el exe del carro dela carre.

Baal,nomen dæmonis est
Bachar.aris.por el assarabacar
Bacchanalia.rũ.fiestasde bacho
Bætis.tis.por rio de guadalquiuir
Bænac⁹.i.vn lago de lombardia
Balanus,interpretatur glans
Balena.æ.por la ballena
Baltheus.ei.por banda o cinta
bamura.æ.nomen proprium viri
Barathrũ.i.porvaso sin hõdõ,o infier
Barbitos.i.por cierto instrumẽto mu.
Baris.idis.por cierta especie de naues
Bariũ.ij.por.barleta ciudad de Italia.
Basium.ij.por beso de enamorado.
Batauium.uij.vna isla del rio Reno
Batauus,a.um.por cosa de alli
Bagogus nõbre propio de vn varõ.
Barytonõ,interpretatur grauis acce.
Bebrix,icos.nomẽ celebre apud poe.
Bema.atis.interpretatur gradus
Bendis idos.dea quę ex Thracia vẽit
Benignus.a.um.por cosa liberal
Belides Danai filiæ fuerũt a bello auo
Bellona.æ.por la diosa dela guerra
Berill⁹.i.por el beril.priedra cõoscida
Beritus.ti.vna ciudad de phenicia
Bessis.is.por ocho partes de doze
Beta.la segundaletra delos griegos
Bex bechos,interpretatur tussis
Biceps ipitis.por cosa de dos cabeças
Bicolor.oris.por cosa de dos colores.
Bicor por.is.por cosa de dos cuerpos.
Bifrons.ontis.por cosa de dos frẽtes
Bigæarũ.por el carro de doscauallos
Bijugus.a.ũ por yũta de dos cauallos
Bilis,is.por la colera
Bini.næ.na.por cada vno dos
Bipes.edis.por cosa de dos pies
Byrrias.riæ.nomen proprium serui
Bison.ontis.vn animales no conocido
byssin⁹.a,ũ.cosadebisso speciei de lino

bitur.or.por los burgoñones pueblos
bithinia.æ.vna region de asia
bizeres,pueblos só septētrionales
blandusia.æ.regio est Sabinorum
bogud.udis.vn rey de Africa
bela.læ.vna ciudad de Italia
boletus.ti.por hōgo q̃ nace eñl arbol.
bombix.ycis.el gusano dela seda
bostar.aris.vn varon de Africa
botrus.i.botrio.onis.por el razimo
brachæ.arū.por las bragas marineras
brachys.cos.interpretatur breuis
brachys.eos.interpretatur tardus
brabion.u.quod certātibus ꝓponitur
bragada.æ.vn rio de Africa
bryax.cis.por vn ētallador,o platero.
britania.æ.por ingla terra isla
briton.onis,por bretō de bretaña
bromi⁹.ij.vno delos nōbres de bacho
bubon.onis.interpretatur inguen
bubo.onis.el buho aue
bubalus.li.por busano animal
bubastus.sti,vna ciudad de Egyto
bucolica.orum.por obra de vergilio.
buris.is.por la cama del arado
burdo.onis.por el burdiegano
bus boos,bos,masculus aut fœmina
busiris idos.tyrannus Aegyptorū
butirum.j.i.caseus ex lacte bouis
CAbax.cos.interp.vafer astutus
cacabo.bas.por cātar la perdiz.
cacaturio.is.por hauer gāa d'llo
cacula.ę.por el rapaz del escudero
cac⁹.i.vn hijo de vulcāo q̃ mato hercu
cadauer.is.por el cuerpo muerto
caduce⁹.ei.por la vara del ēbaxador
caducus.a.um.por cosa caediza
cedo.is.cæcidi por herir,o matar
cælebs.is.soltero,o soltera no casados
caicus.i.vn rio de misia,o frigia
caistros Asiæ proprie dictæ fluuius
calabria.æ.vna region de italia
calendæ arū.el primero dia del mes
calydon.onos.ciuitas est Aetoliæ
caligo.ginis.por la escuridad
caligo.gas.escurecerse
calypso.us nympha Atlantis
calix.icis.vaso para beuer (bellota
calyx.cis.por el eryzo dela castaña o
callistēes.is.discipulo de Aristotiles
callis.is..por camino hōdo y estrecho
callitrix.os.interp.pulcher capillus
callychthys.yos.pulcher piscis.
callipetes.æ.nomen proprium viri
calo.onis.por leñador del real
calos.lu.interpretatur bonus.
caluo.is.ui.por engañar.
Calx.acis.por el calcañar del pie
calx.cis.por la cal para edificar
cambyses.is.vn rio delos persas
caminos.u.interpretatur fornax
camiros.ri.ciuitas est in insula rhodo.
camurus.a.um.cosa retuerta
canabis.is.por el cañamo
cācelli.orū.las rexas del apartamiēto
candeo.es.por enblanquecerse
cani.orum.las canas dela cabeça
canis.is.perro,o estrella oazar ēlos da
cāicula.æ.pra peq̄ña,o estrella (dos.
canon.onis.interpretatur regula
canopus.i.damiata ciudad de egipto.
canusium.ij.vna ciudad de apulia
capesso.is.por tomar para gouernar.
capitoliū.ij.el capitolio mōte de Ro
capistrum.i.por el cabestro
cappadox.ocis por hōbre de capado:
caprile.is.aprisco de cabras,o chibiul.
carcaros.vir ex caria regione
carbasus.i.vna specie de lino blanco.
carbasinus.a.um.por cosa deste lino.
carceres.cuerda q̃ iguala los cabellos.
carchesium.ij.por la copa,o gauia de⸗
carchedō.onos.carthago ciuitas (naue
cardo.dinis.por el quicio dela puerta
carex.cis.el carrizo yerua conocida.
carica.æ.vna region de Asia
cariar.atos.interpretatur caput
carica.æ.por el higo passado
caries.ei.por carcoma
carpo.is.carpsi.por coger rōpiēdo
carpophor⁹.i.nōbre de vn varon
carpos intepretatur fructus.
casses.ū.dor la red para p̄nder algo
cassis.idis.el armadura dela cabeça
cassinum.ni.por.vna ciudad de italia.
cassinas.tis.cosa de aquella ciudad
casus.a.um participium a cero.es
castrum.i.por la villa cercada
castra.orum.por el real dela hueste.
catelips.ipos.interp.scala
catadromus.i.por la corredera
catillus.i.el poblador de Tibur
catina.æ.por catañia ciudad de Sicilia.
catamitus.i idem est qui Ganymedes
catholicus.a.um.interp.vniuersalia
caueo.es.por huyr,o proueer.
cauillor.aris.por vsar de malicias
cauliodus,habens dentes exortos
caulis.lis.por la berça,o tallo d' yerua
caupo.onis.por el tauernero,o veturo
caupona..æ.por la tauerna
cecraxgos.interp.vocator
cecrops.opis.el primero rey de Aten.
cedo.is.cessi.dar la vētaja,o mejoria.
cedo pro dic secūda persona imperat
celor.oros.interpretatur vox
celeber.bris.bre.por cosa famosa
celer.ris.re.por cosa ligera
celox.cis.vna specie de naue.
celtiber.cri.el q̃ mora cerca de Ebro.
censeo.es.juzgar o pensar o contar
centaurus.ri.nōbre propio de naue
centussis.por cien asses moneda
centurio.onis.por el capitan de ciēto.
cepa.æ.por la cebolla de comer
centurupe.es vna ciudad de sicilia
cephisus.si.vn rio cerca de Parnaso
cer ceros.interpretatur.pestis
cer ceris,interpretatur cor.
cerasus.si.por el cerezo arbol
cerasus untis.vna ciudad de capadoci
cerber⁹.i.el can portero del infierno.
cercyra.ę.vn genero de naue
cercyra.æ.nombre fue de corintho
cercodithecus.i.gato paus
cerdo.onis.por official meconico
cerdoreris.por la diosa delas miesses
cerimoniæ,arum,por las cerimonias.
cerinthe.es herba ex q̃ apes decerpūt
cerinus.a.ū.por cosa de mesto arbol.
ceryx.ycos.intep.præco
cerno.nis.creui por mirar cō los pios.
ceruical.alis.la cabeçera o cabe al
cerusa.æ.por aluayalde o blāquibol
cæsena.æ.vna ciudad de Lombardia.
cesenas.atis.por cosa desta ciudad
cespes.itis.el cesped tierra con rayzes
cete indeclinabile.pescado grande
cethegus.gi vn varon Romano
cetis⁹.si.vn rio cerca delmōte parnaso
cetus i.por qualquiera pece grande
ceu aduerbiū.por assi como
chalcos,interpretatur æreus
chalcedon.ontos.hñs dentes æreos
chalybs.ibis.pueblos son de Ponto
calybissa.æ.por cosa hembra de alli
chaos.i por la confusion delas cosas
caracter.eris por la esculpidura
charies.entos.interpret.gratiosus
charybdis.is.vn cierto peligro d'mar
charites.um.por las tres gratias.
charon.ontos.portitor interorum
chela.æ.por el braço de escorpion
chelidon.onos.interp.hirundo
chelis.idos.interpretatur cithara
chen enos.interpretatur anser
chernyps.pos interp.februum
cherophoō.ontos.discipulus socratis
chersos,intep.terra
chimerinos,interpret.hyemalis
chir chiros,interp.manus
chiragra.ę.por la gota dela mano
chiron.onos.Centaurus Saturni fili⁹.
chironomon.ontis por el trinchante.
chironomos.i.el q̃ dāça por psonaje.
chirurgus.gi.por el cirugiano
chitrapus.odis.por olla de tres pies
chlamys.idis.por vestidura militar
chnus.cos.interpretatur lanugo
choenix,interpretatur semodius
chordax,genus est choreæ
chorus.ri.por ayūtamiēto de yguales
cratis.idi s.vn rio de Apulia.
chremaster.eris.nerui testiculorum
chremes.etis.nōbre p.d' varō ē terēc:
chrysendetū.i.por plato o vaso de oro
chryseos.interpretatur aureus
chryse⁹ gē⁹ cometæ,cui color est aure⁹
crysostomus,interpretatur os aureū.
christophorus,interp.ferens Christū.
chronis.is.nombre ꝓprio de varon.
chronica.ū.la historia delos tiempos.
chros.otos.interp.corpus
cyamos.u.faba legumen
cyamotrox,interpretatur fabiuorus.
cyane.es.vna fuente de Sicilia
cyane.es.vnas rocas del Bosphoro
cyathus.ti.por medida de vn sorbo
cibaria.orum.por el mantenimiento.
cibele.es.dor la madre de los dioses.
cicada.æ.por la cigarra.
cicer.eris.por el garuanço
cici,interpretatur gala.æ.
cicon.onos.populus est Thraciæ
cicuta.tæ.por ciguta yerua conocida.
cyclops.opos.monstrū vnius oculi
cidon.onis.por vna ciudad de Creta.
cio.is,l. cieo.es.eui. por mouer o inci⸗
cylidrus.i.vna serpiente (tar
cylindrus i.por coluna rolliza
cilix.is.vn varon de cilicia en Asia
cilissa.æ.por cosa hembra de alli
cilium.ij.por la cuenca del ojo
cymbalista.æ.el que tañe campaña
cymbalistria.æ,la que tañe campana.
cymolus.li vna isla del arzapielago
ciminus.ni.vn monte y lago de Italia
cinnabaris.ios.interpretatur miniū
cinedus.di.por el puto que padece

cunips.ipis.fluuius est in Cirinaica
cynipis.pis.vn rio de Ponto
cynicus.ci interpretatur caninus
cynira.æ.vn rey que fue deChipre
cynodos ontis.interp.dẽs caninus
cynomya.interp.musca canina
ciphas.antos oppidum peloponesi
cyperus.ri.la juncia olorosa
cyparissos,viri & ciuitatis est nomẽ.
cypirus.ri.por aquello mesmo
cypris.idis.dicitur venꝰ, pulchritudo
cyprus.i.por Chipre isla
cytarus.i.vn monte de Asia menor
circinus..por el compas
cerciter,por vn poco mas o menos
cirnus.ni.Corcega isla
cis,interpretatur vermis
cis præpositio.por aquende
cisseris,interpretatur pumex
cithara.æ,harpa instrumento musico.
citharistes.æ.el que tañe harpa
citharistria.æ.por la que la tañe
citheron,mons est Bœotiæ
cithera.orum, vna ciudad de Chipre
citherius.i.mons est Peloponnesi
cytisus.i.cierta flor de yerua
citra præpositio.por aquende
clades.dis.por mortandad a hierro
clam præpositio.por escondidamẽte
clanculum aduerbium.æscondedillas
clandestinus.a.um.cosa a escondida
classis.is.por la flota de naues
clatrus.i.por la rexa de apartamiento
claua.æ.por la porra
cleobolus.li.vno delos siete sabios
clepo.is.p si.por hurtar
clerus.i.enfermedades en la colmena.
clibanus.ni.por el horno
climater.eris.por grado que corta la.
climax,interpretatur scala (uid
climere.es.vna hija de oceano y thetis
clio.us.vna ex nouem musis
clis.idos.interp.clauis
chyster.eris.el cristel.ayuda
clitella.æ.por el albarda
clitorius.ij.vna fuente de Arcadia
cliton.onis.vn nombre de varon
clitumus.por vn rio de italia
cloaca.æ.por el albañar
clodius.dij.por lo mismo quæ Cladio
ceoreus.di.auis est,q̃ viro interpreta.
clotho.us.vna delas tres parcas
clunis.is.por la nalga
cõemis.idos.interp.Oera
coccinus.a.um.por cosa de granada
cocciyx.ygos.interpretatur cuculus
cochleare.ris.por la cuchara
cocitus.ti.por vn rio del infierno.
cocles.itis.el tuerto de vn ojo
coctonum.i.vña especie de higos
cidicilli orum.el codicilo detestamẽto
cœnatio.onis.por la sala baxa
cœnaturio.is.por auer gana de cenar.
cœnomyia,interp.cõmune muscarũ.
cælites.ũ.por los moradores d'l cielo
cœpio. pis.verbo ãtigo por començar
coerceo.ces.cõcreui por refrenar
cognosco.cis.por conocer
cohibeo.bes.por refrenar
collido.dis.por herir vno con otro
colliphiũ.ij.pã cozido so la ceniza
colliriũ.rij. vnguento para los ojos
colocasia.æ.por la culcasia yerua

colon,interp:membrum
colum.li.por el coladero
colus.li,vel,colus.us.por la rueca.
columen.inis por el altura
columella.æ.vn nombre de varon
comedo.oniscomilon o gloton
comes.tis.cõde,o el q̃ acõpaña a otro
comessor.aris.ser combidado
cominus aduerbium.por amãteniẽte
comys.ythos,interpretatur fascis
commi,interp.gummi
cõminiscor.ris.fingir,o pensar
como.is.compsi por afeytar
compar.cosa ygual con otra
cõpedio.is iui. impidir,o embaraçar.
compes .dis.la prision de pies
compedium.dij,por el atajo
compesco.is.refrenar,o retener
comperio.is.comperui por hallar
compello.is.por constreñir
compello.as.por llamar
cõpingo.gis ayuntar,o componer
complodo.dis.por dessfauorecer
cõpos.tis.cosa poderosa de algũa cosa
concerpo.pis por coger rompiendo
concido.dis.por caer
concido.dis.herir,o.matar
concupisco.scis.por cobdiciar
concutio.tis.sacudir vno con otro
conchyle.is.la concha del carmesi
concors.dis.por cosa concorde
conculco.as.por hollar,o acocear
cõdyloma.atis.vna especie de almor
conis.ios.interp.puluis. (rãas.
cone.es.vna isla del Danubio
conor.aris por esforçarse
confercio.is.recelar vno con otro
confiteor.eris por cõfessar por fuerça
confringo.gis.egi.por quebrar
confuto.tas.destruyr los argumentos
cõgredior.ris.ãdar,o ẽcõtrar cõ otro
coniux.gis.por marido,o muger
cõiueo.es.inclinar la cabeça,o los ojos
conquinisco.cis.aquello mesmo
conubium.ij.por el casamiento
conquiro.is.conquisiui.por buscar
conops.opis.por el mosquito
conopeũ.i.el pauellõ para mosquitos
consciscere mortem .por matarse
consero.is.rui.por plantar en vano
consero.is.rui por trauar en vano
consors.tis.compañero ygual
conticeo.es.por callar en vno
contrecto.as.por tratar entre manos.
contumax.acis.por el porfiado.
contumelia.æ.por la injuria.
conuicium.ij.por denuesto riñendo
conus.i.por el agalla del cipres
cooperio .ris.rui.por cubrir
copa.æ.vn nõbre de muger enel Ver.
cophos.interp.surdus.da.dum
copiæ.arum.la hueste dela gente
copia.æ.por la abundancia,o facultad
copo.onis.por.el tauernero.
copona.æ.la tauernera,o ventera
copos,interpretatur.labor
copula.æ.por ayuntamiento,o trailla
coquo.is.xi.por cozer
coralium.lij.por coral
cora.æ.vna ciudad ãtigua de Italia
corax.acos .interpretatur coruus
corbis por la goja para las miesses
corcyra.æ.por vna isla del mar Ionio

cordax.acos.interp.lasciua saltatio
corinthos ciuitas celebris.
coryphas,oppidũ Acolidis
corys ytos,interp.galea
coronis.idis.interp.extremitas
corytus.ti.el goldre para flechas
cornicen.inis.por el varon trompeta
cornicina.æ.por la muger trompeta
cornus.ni.por cerezo siluestre
cornu.por cuerno,o trompeta
cornus.i.por viento gallego
cos.cotis.por la piedra aguzadera
coscinomãtis.vates.cribro diuinans
cosæ.arum.vna ciudad antigua de Ita
cosyra.æ.vna isla de Sicilia
coxendsx.icis.por donde juega el ãca
cras aduerbium. mañana otro dia
crabro.nis.el tauarro.gẽero de abispa
crapula.æ.por la embriaguez
crater.eris por la copa
crater.eris.la cuenca dela pila
crater.eris.n.p.Philosophi
crater.is.por el çarzo
craticula.æ. las parrillas para assar
crates.idis.por vn rio de Achaia
creber.a um.por cosa espessa
crebenus.i.por.vn rio
credo.is.por creer,o fiar o prestar
crementum.i.por acrecentamiento
cremastes.el nieruo delos testiculos
cremon.onos mons Lesbi est
crepis.idos.interp.fundamentum
crepo.as.por sonar quebrando algo
crepundia.ũ.por los diges del niño
cresces.entos.n.p.apud Latinos
cremon.onos.vicus prope corinthon
crepis.idos.interpretatur solea
cresa.æ.nombre de hembra fue
cres.etis.Rey.o varõ de creta isla
criminor.aris acusar,o ser acusado
crystalinus.a.ũ.cosa chrystalina
crocalus.i.vn Rey de sardinia
crocis,genus herbæ
crocinus.a.um.por cosa de açafran
crocodilus.i.por la cocatriz del nilo.
croton.onis.ciuitas Italiæ in sinu tarẽ
crotopus.i.n.p.de varon (tino.
crustumium.ij.vn rio de Italia
ctis.ctinos,interp.pecten
ctesiphon.ontos.n.p.viri & fluminis.
cubile.is.per cubil de fiera
cuias.atis.por de que tierra
cuculus.i.por cuclillo aue
cuculo.as.por cantar el cuclillo
cuculus.i.la capilla,o cogulla de frayle
cucuma.æ.cierto vaso de barro, arma
cucumis.is.el peino,melõ,o cohõ.
cucurbita.æ.por la calabaça,o vẽtosa
cucurrio.is.por cantar el gallo
cudo.is.por herir como en yunque
cudo.onis.por caxquete de cuero
cunæ.arum.la cuna delos niños
cunabula.orũ.por la criãça dellos
cuneus.i.cuña,o batalla,o assiento
cuniculus.i.el conejo,o madriguera
cures.etis.pueblos son de Creta
cures ium.ciudad delos Sabinos
curulis.e.cosa de carro,o corrida
corrus.us.por el corro
curius.ij.nombre de varõ Romano
curio.onis.nombre de varon Romão
cupido.inis.la codicia,o dios de amor
cupio.is.por codiciar

custos.dis.guardador,o guardadora.
custodia.æ.la guarda,o guardadora
cuspis.idis.por la punta
cuticula.ę.por la pellejuela cuero

DActilos.u.interpretatur digit⁹
dactyletheca.æ.por la caxa as
daces.æ.puebl.sõ septẽ. (nillos
dacus.¹.por aquellos mesmos
dæmõ.onos.d'r fortuna sapiẽs.deus
dæs.tos.interpretatur fax
damar.atos.interpretatur vxor
damætas.n.p.de vn pastor.
dama.æ.la gama especie de cieruos
damen.enos.vnus fuit ex heroibus
damno.as.por codenar,o obligar
danae fuit Acrisij filia
danubius.ij.vn rio de Vngria
daphne.es.nemus Antiochiæ
daphne.es.Accẽtu in vltima.n.puellę
daphnon onis.por el lauredal
daphnis.idis.n.de vn pastor
daps.dapis el manjar costoso
dardanus.i.hijo de Iupi.y Electra
dares.etis.n.de vn varon en Vergilio
dasipus.odis por la liebre
Dauid.idis.el propheta y rey
debilis.e.por cosa debil y flaca
decas.adis numerus est denarius
decapus.odis.la medida de diez pies.
decerpo.is.por coger rompiendo
decorus.a.um.por cosa graciosa
decur.oris.por.la honra
dedecor.oris.por la desonra
dedoceo.es.desenseñar lo enseñado
decuns.etis.por diez partes de doze.
defenscor.eris.cansar o dessallecer
decussis.is por diez asses
defraudo as.engañar,o amenguar
defrutum i.vino cozido ala meitad
degeñer.eris.lo q̃ no respõde asu gẽero
deglubo.is.por quitar el holleio
dego.is.degi por biuir
dehisco.is.por henderse
deiero.as aui.jurar mucho
deinceps aduerbium.por despues
delear.tos.illecebra.esca ad decipiẽdũ
delecto.as.aui.por deleitar
deleo.es.eui.quitar,o raer
delibutus.a.um cosa vngida de olores
delicium.ij.deliciæ.arũ.por el deleyte
deliteo.es.tui.por esconderse
delphin,vel delphis.inis el delphin
delirus.a.um.cosa desuariada
delubrum.i.por el templo
demeter.ros.interp.ceres
dementia.æ.porla locura
demipho.onis n.p.de varon
demo.is.dempsi por quitar
democoon.ontos.Priami filius noth⁹
demophoon.ontos.Thesei filius
demosthenes.is.orador fue fue grego
democritus.i.vn filosofo griego
demum aduerbium.finalmente
denarius.ij.moneda q̃ vale diez asses
deni.æ.a.de diez en.x,o cada vno.x.
denseo.es.por espessar
denso.as.aquello mesmo
depeciscor.eris.hazer turpe pacto
deperco.is.por perdonar
depleo.es.por vaziar o menguar
desero.is.rui por desamparar
dises.idis.el perezoso,a nimiũ sedẽdo
desideo.es.desedi por emperezar
desilio.is.lui.por saltar a baxo
despondeo.es.por prometer
despontis.idos interp.domina
destino.as.deliberar,o comprar
detero.is.detriui.por gastar por vso
deterior.oris.cosa menos buena
deuns.cis.por onze onças
dextãs.tis.diez partes de de zo
dexter.a.um.cosa diestra
diadema.atos la diadema,corona
diapason,consonantia dupla
diatessaron,consonantia sexquinaria.
dias.adis.por la dualidad
dicax.acis.dezidor o parlero
dicæos,interp.iustus
dico.as.dedicar,o consagrar
ditio.onis.por el señorio
dictamum.i.el dictamo yerua
dictæos,interp.demonstrati uus
dicto.as.dezir lo que otro escriue
dictito.as.dezir amenudo
didymus.i.interp.geminus
didyme.es.vna ysla cerca de sicilia
didus.us.la que poblo a Cartago
diffetor.eris.no cõfessar o negar
differcio.is.recalcar por diuersas part
digredior.eris.partirse de otro
diluo.is.desleir,o deslauar
dindymus.i.vn monte de Frigia
dimico.as.dor pelear
dimidium.ij.la meytad delo entero
diptoton.i.cosa de dos casos
dipus.odos.inter.bipes
Diogenes.vn philosopho griego
diœcesis.la diocesis,o juridicion
dione.es.Venus siue illius mater
dionisia.orum fiestas eran de Baccho
dionisius.ij.n.pro.de vn varon
Diores is.vn varon enel Vergilio
diorix chis.el fossado,o caua
diræ.arum las furias del infierno
dirimo.is.emi por apartar
diruo.is por derribar edificio
discludo.is.echar a defuera
discors.dis.cosa discorde
discumbo.is.assentarse ala mesa
discutio.is.sacudir en diuersas partes.
diuersus.a.um cosa eloquente
dispar.aris.cosa desigual
dispergo.is.esparzir en partes
dispartior iris.partir en partes
dispesco.scis.apartar del pasto
displiceo.es.por desagradar
displodo.dis dessauorecer
dispungo.gis.cassar la cuenta,o raer
disquiro.is buscar por diuersas partes
dissero.is.ui.declarar con palabras
dissipo.as.dissipar,o destruir
dissulto.as.resurtir por diuersas parte
dius.a.ũ.cosa diuina,o digna de Iupit.
diutinus.a.um cosa de mucho tiempo
dinos interp.ser⁹.dinois.dos.inter.serua
documentum.i.por la enseñança
dodrans.antis.nueue partes de doze
doedix.icos.interp.cocleare
dogma.atis.por decreto o ley
dolium.ij.tinaja,o cuba
dolium.n.p.viri apud Strabonem
dolobella.æ.n.p.de varones Roman.
dolõ.nis.arma ofensiua secreta
Dolon.nis.varon fue Troyano
dolopion.onis.Hypsenoris pater
doma.atos.domus siue tectum interp
doris.idis.Helladis siue Achaiæ regio.
doris idis.vna diosa dela mar
doricus.a.um.cosa de grecia
doryphorus i.interp.ferens hastam
doron,interp donum
dos dotis.la dote dela muger
dosis,interp.datio.
dotos,interp.datus.a.um.
draco.onis.por el dragon.o sierpe
dracena.æ.la dragona,o sierpe
drama atis.rei representatio
dryas.adis.ladiosa delos arboles
dryudæ.pueblos y filosofos en frãcia.
dryx.yos.interp.quercus
drepanum.i.Trapana ciudad de sicilia
dropax.acis.el atanquia para pelar
duco.as.auguŕar,o capitanear
dolus.u interp.seruus
dulis idos.interp.serua
dumus.i.la maleza de matas
durius.ij.Duero rio de españa
dux.cis.la guia,o capitan

EArinus,interp.vernus.a.um
ebenus.i abenuz arbol
ebenum.i.la madera del.
ebur.oris.el marfil del elephãte
ebusus i.Iuiça isla contra valencia
ecce aduerbium por demonstrar
echion.onos.vir Thebanus
echis.ios.la biuora
eccum aduerbium para demonstrar
echo.us.el son que resurte dela boz
edo.is.edidi.publicar y sacar a luz
edonis.idis.fœmina fuit ex Tracia
educo.as.aui.criar con crian a
educo is.sacar a fuera,o arriba
edulis.e.por.cosa de comer
eleemosina.æ.est misericordia
electrũ.i ambar,orode.xviij.quilates
elegia,est carmen flebile
eleon.u.interp.oleum
eleusis,l.eleusin,ciudad de Athenas
eleuter,interp.liberator
elis.idis regio est Ploponesi
elisa.æ.la mesma es q̃ reyna Dido
elisiũ.ij lugar delos bienauenturados.
elisus,ij.un rio en Atica region
elor.oros interp.laceratio
elorus.i.vn rio de Sicilia
elos.eos.interp.palus
emaneo.es.por quedarse en lugar
emathia,æ.region de Thessalia
emblema.atis.por el esmalte
emineo.es.nui.por estar en cima
eminus aduerbium.pro lexos
emo.is.por comprar
emolumentum.i.por la ganancia.
empturio.is.hauer gana de comprar
en aduerbium demonstrandi he
endymon.onos.amasius Lunæ
enyo.us.hermano fue de mars
enipeus.i.por vn rio de Thessalia
enthymema atis argumẽto es oratos
epelis.idos.interp.aduena (rio
ephebus.i.el que comiença a barbar.
epiales.is febris lentæ genus
epicenus u.interpretatur promiscuus
epirus.i.por Albania regiõ de grecia
epictesis,interpretatur acquisitio
episcepsis.ios.interpretatur fictio
epodos.u.interpretatur incantatio
epos est carmem heroicum
epos.opis.auis est quæ vpupa latine

epulum.i.por sala,o combite publico
epulæ.arum.por los manjares
eques.itis.por el cauallero
equiculus,i.pueblos fueron de italia
erasmos,fluuius Peloponnesi
erato,vna ex nouem musis
erebus.i.por el infierno
eremus.i.por yermo o desierto
erenum.i.vna ciudad antigua de Italia
eretum.i.oppidum est Italiæ
ereuthalō onos.vir apud Homerum.
erga præpositio.por cerca en volūtad
ergo assi que,concluyendo por causa
eridan⁹.i.fluui⁹ Italiæ,quidicitur pad⁹
erier.ros.interp.accommodatus
erigo.is xi.por enhestar
erigone.es.Icarifilia in cælo posita
erimāthos.Arcadiæ mons & fluuius.
erinys.ys.furia inferorum
eriphile.es.muger fue deAmphiarao
eris.idos.interp. discordia
erix.icis.vn varon y monte de Sicilia.
eruca.æ.oruga yerua conocida
erodius.ij.aue es incierta
eros.tis.n.p.de varon,y del amor
essedum.i.por el carro para carga
esca.æ.el manjar,o comida
esurio.is.hauer gana de comer
ethica.orū libros de filosofia moral
ethre.es.nomen.p.fœminæ celebre
etor.oros interp.cor
euandrus.i.rex Arcadie
euentus.us.la salida delo que acōtece.
euge aduerbiū.vel interiectio.pa loar
eugeos.interpretatur fertilis
eunuchus.i.por castrado
eupean ab eu & Pean compositum
euphrosine.es.vna delas tres gratias
eupolis.idis comicus græcus
eurimedon,fluuius Pamphiliæ
euryops.n.prop.viri celebre
euripides.is poeta fue griego
euripus.i.vn mar cerca de nigropōto
eurytion.n.p.in Vergilio
europos.opis.rey fue dela Morea
euros,ventus ab ortu spirans
exanguis.is.cosa sin sangre
excretus.a.um.cosa crecida
excello.is.por sobrepujar
excubiæ.arum.por las escuchas
excludo.is.por.echar a fuera
exculco.as.hollar,o cocear
exculpo.is.por esculpir
excutio.is.excussi.por sacudir
execror.aris abominar,o maldezir
exequiæ.arum.por las exequias
exerceo.es.por exercitar,o trauajar
exigo.is.por demandar por fuerça
eximo.is emi.sacar a fuera
exilis.e.cosa feble o delgada
exodus.i.interp.exitus
exoletus.a.ū.cosa que dexa de crecer
experior.iris.por experimentar
expergiscor.eris.por despertar
expes.por cosa sin esperança
explodo.dis.por patear endiffauor
exta.orum.las assaduras del animal
exul.lis.hōbre,o muger desterrados.
exuuiæ.arum.por los despojos
FAbilis.e.a.faris.l.fare ꝙ est loqr.
Facūdus.a.ū.cosa elegāte. (eris
Factæ .arum.porlos donayres.
Facesso.is.hazer molestia,o enojo
Facetus.a.um.cosa donosa
Fæx fæcis.la hez,o borra
Fagus.,por la haya arbol
Faginus.a.um.cosa de haya
Falernum.i.vino de Campania
Far farris.el farro simiente
Farcio.is.farsi.por recalcar
Forcimen.inis morcilla,o longaniza.
Fas indeclinabile.lo licito en religion
Fascis.is.el haz,o emboltorio
Fastigium ij.por la cumbre,o altura
Fasti.orū.vel fastuum.el calendario
Fateor.eris.confessar por voluntad
Fastico.scis por henderse
Fatigo.as.por acossar
Faueo.es.ui.por fauorecer
Fax.cis.por la hacha para quemar
Femen.inis.el muslo por dedentro
Femur.oris.el muslo
Feralis.e.por cosa de fiera
Fere.ferme.aduerbia.por quasi
Feriæ.arum.las fiestas de guardar
Feronia.æ.por vna fuente de Italia
Eibula.æ.por la heuilla.
Fidelia.æ.por la olla
Fidenæ.a rū.vna ciudad de Italia
Fidus.a.um por cosa fiel
Figo.is.xi.por hincar
Figulus.i.por el ollero
Filix.icis.por el helecho
Fimus.i.por el estiercol
Fingo.is.xi.por fingir
Ficina.æ.por la encella
Flabrum.i.el moscadero o viento
Flabellum.i.por el moscadero
Flabilis.bile.cosa que sopla
Flagitiū.ij.el pecado digno decastigo
Flamen.inis.el sacerdote
Flamina.æ.la sacerdotissa
Flauus.a.um.por cosa ruuia
Flecto.is.xi.doblegar o enclinar
Fleo.es.por llorar
Fligo.as.a quo est profligo.as.
Fligo.is.a quo est profligo.is.
Fluo.is.xi.por correr lo liquido
Fluxus.a.ū.cosa floxa,y caediça
Focale.is.la beca
Fodio.is.fodi.por cauar
Fœdus.eris.por la confederacion
Follis.is.por la bolsa o fuelle
Fomes.itis. las astillas dela madera
Fori.orum.por la tilla dela naue
Formido.as.por auer miedo
Formido inis. por el miedo
Fornix icis.el arco,o boueda
Forpex.icis.las tenazas
Forsan,forsitā.te.fortassispor auētura
Fors.forte,por la fortuna
Fortunæ.arum.las riquezas
Fragor.aris.a ꝙ suffragor, reffragor
Fremo.is.por bramar
Frectum.i.el estrecho del mar
Frigeo.es xi.por resfriar
Frigo.is.xi.freyr como en sarten
Friguilla.æ.aue ami no conocida
Friguillo.as.por cantar ciertas aues.
Fritinio.is.chillar la cigarra
Frico.as.fricui.por fregar
Frit.por el grano menndo del trigo
Frons.dis.la hoja del arbol.
Frons.tis.por la frente
Fraudo as.defraudar,o menguar
Frumentor.aris.yr por trigo o ceuad
Fruor.eris.gozar de alguna cosa
Frusino.onis.vn lugar de Italia
Frutex.icis.por mata menor ꝙ arbol
Frux.gis por la fruta dela tierra
Fulcio.is.por sustentar
Fulix.icis.por el aue cerceta
Fulgeo.es.por resplandecer
Fulgur.uris.el relampago
Fullo.onis.el que laua los trapos
Fullona.æ.por la que laua los trapos
Funis.is.la cuerda para atar
Funus.eris.el mortuorio
Furio.is.insaniui.por enloquecer
Fustis.is.por vara para hostigar
Furfures.um.la caspa dela cabeça
Fiscina ę por el arrexaqde tres pūtas
GAdes.ium.la isla de caliz
gadir.is.p vna ciudad d'sta isla.
galbanū.i el galbāomedicina co
gales⁹.i.vn rio de tarēto ē Ital. (nocida
galerus.i.por el sombrero
ganeo.onis.el ꝙ come por tauernas
gargarus.i.por vn monte de apulia
gargarus.i.vn monte de frigia
garrio.is.gorgear las aues
garrulo.as.por gorgear a menudo
gausape.is.vestidura vellosa
gausapin⁹.a.ū.cosa assi como vellosa.
gauisus.a.um.participiū a Gaudeo. es
gela.æ.vn rio y ciudad de Sicilia
gelos.otos.interp.risus
gelu indeclinabile el yelo
genæ.arum las maxillas,o parpados.
gener.i yerno marido de hija
genys.yos.interp.barba
geometres æ.interp.mensor terre
geryones.is.vn rey antigo de españa.
gerys.yos.interp.vox
getes.æ.pueblos son de Tracia
getulia.æ.vna region de Africa
gibber.eri.el corcobado,o corcabada
gigas.antis.interp.terræ filius
giges.is vn rio y pastor de Lidia
gingiuæ.arum.las enzias
gynis.idos.interp.fœminæ vir
git,indeclinabile.el axenuz
glans.dis la bellota,o fruta siluestre
glarea.æ.el cascajo y arena
gloucoma.tis.la enfermedad d'los ojo
gleba.æ.el terron de tierra
glen.enos.Interp.pupilla
glico.onis.nomen viri celebre
glis.iris.el liron animal conocido
glisco.is.crecer,o engordar
globus.i.la redondezo ouilloo pelota
glomero.as redondear,o deuanar
glossa.æ.interp.lingua
gluten.inis.el engrudo
gnauus.a.um.cosa industriosa
gnidos.vna isla del arçapielago
gobi⁹ ij.l.gobio .onis.el gobe pece
gania.interp.angulus
gortyn.nos.interp.Cortyna
gracito.as.graznar el ansar
gradiuus.i.por el dios delos guerras
gradior.eris.por andar,o passear
gramma.interp.litera
grans,interp.vetula
græcisso.as.por remedar a griegos
grates .ium.por las gratias

grex.gis.la piara, manada de ganado
grypus.i.por el grypho
grip⁹.i.por la nariz corua,o aguileña
gummi indiclinabile.por la goma

Habilis.e.cosa abile o ligera
hæma,atos.interp.sanguis
halex.ecis.por el alache pece.
halec ecis.por la salsa que del se haze.
halesus.i.por vn rio de sicilia
hallo.as.por euaporar,o vaziar
hallos,o.interpretatur arca
hals halos,interp,sal siue mare
halmiris.idos,interp.salsugo
halter eris.por alçadera para saltar
hamilcar. aris.capitan delos Carthag
hannibal.alis.hijo fue de Hamilcar
hamus.i.por el anzuelo para pescar
hara.æ.por la pozilga delos puercos.
harpago.onis interpretatur rapax
harpyia.æ.por aquella aue de rapiña.
haurio.is.por sacar,o recebir,o herir
heautontimorumenos,id est,se crucians
hebdoas.ados.interp.septimana
hebe.es.por la diosa dela mocedad
hebes etis.cosa bota,no aguda
hebessus.i.ciuitas est Lyciæ
hædra.æ.interpretatur sedes sedis
helenus.i propheta fue hijo de Priamo
helena.æ por la muger de Menelao
helicops.opos.i.nigros habens oculos
helios.u.interpretatur sol
helix.icis por vna specie de yedra
helix.cos.interp.coætaneus
hellen.enos.interpretatur græcus
hellen.nis.filius fuit deucalionis
hellespontus.i.fretum celebre
helmius.intos.uermis,lumbricus
helorus.i.fluuius Siciliæ
hemera.as.interp.dies.
hemiciclus.i.por el semicirculo
hemina.æ por media medida
hemus.i por vn monte de Tracia
hepatitos.interpretatur.iecur
hermagoras.æ.vn orador y philosofo
hermaphroditus.hijo fue d' ven⁹ y mer
hermop ī,cōpositum ex herme & pā
hermogenes.vn celebre filosofo
heros.ois.por el medio dia.
heroina.æ.la q fue de algun heroe
herodes.is.por vn rey delos judios
herus.i.por el señor delos sieruos
hyacinthus.i.vna flor y piedra
hyacinthinus.a.um. cosa desta color
hyacithin⁹.a.ū.cosa d' color d' violeta.
hyaspis dis.vna piedra preciosa
hybris.idos.ex duob⁹ animalib⁹ gēit⁹
hydaspes.is.vn rio de Media
hydrops.opis por la hidropesia
hydromeli.por el aloxa
hydrus untis.otranto ciudad de Italia
hierax.eos.interpretatur accipiter
hierichus.untis.la ciudad do Ierich
hiera æ vna isla cerca de Sicilia
hylax nomen proprium canis
hyle.es.interpreta.materia
hymen.enis.el dios delas bodas
hymen.enis.la red en que nace el niño
hilaris e.por cosa alegre
himera.æ.por vn rio de sicilia
hypanis.is.vn rio de Tartaria
hypar,interpretatur re vera
hyperion,onis,vnus ex Titanibus,
hippomanes,sudor de ingle de yegua
hipponax.atis.por vn poeta griego
hippotion.onis.uir apud Homerum.
hir.indiclinabile.la palma dela mano
hyrie.es.vna ciudad de Bœocia
hircosus.a.um.lo que hiede a cabron.
hirudo.inis.la sanguisuela
his,enos,interp.vnus vna vnum
hys hyos,interpretatur sus suis
hyssopus.i.por el hisopo yerua
histrix.icis.por el puerco espin
histrio.onis.el represētador d' fabulas
holus eris.por la ortaliza
homerus.i.vn poeta griego
homostix homostygos intep.coniux.
hornotinus.a.um.cosa del mesmo año
hospes.itis.por el huesped,o huespeda
hulcus.eris.por la llaga con materia.
humus humi.por la tierra

Iacio.is.ieci.por alcançar
iacob,hijo de Rebeca y Isacc
iacobus i.nōbre proprio de varō.
iacchos,idem qui bacchus
iader.eris.por vn rio de esclauonia
iathin⁹.a.ū.cosa violada en color
iapetus.i.por vn rei delos gigantes
iapis.igis.viento propio de Apulia
iazix.igis.pueblos son septentrioales
iber.eri.por hombre de españa
iberus.i.Ebro rio de españa
ibis.idis.aue propia en Egipto
icarus.i.nombre de varones fue
icetaon.onis.laomedontis filius
ichor.oros interp.sanies & cruor
ichthys yos.interp.piscis
ico,is.ici.por herir
icon.onis.figura,o imagen
ider.atos.esca vel cibus
idolum.i.idolo imagen,o estatua
idolothitum.i.sacrificio delos idolos
idumees.region en Iudea Arabia
idus iduum,cierta cuenta delos meses
iecur.oris.por el higado
iynx gis.torcecuello aue conocida
ignosco.is.por perdōar,o no conocer
ilaira.e.hija fue de leucipo
ilerda.æ.lerida ciudad de España
ilia.ium.las tripas delgadas
ilico aduerbium,por luego ala hora
ilios,aut iliū.i. por la ciudad d' troya.
ilisas.i.vn rio cerca de athenas
ilos.otos.interpretatur seruus
illecebræ.arum.por los halagos
illex.icis por el añagaza
illiberritanus.a.ū.cosa de Granada.
illicio.is.attraer con halagos
illido.is.herir vna cosa con otra
imas imantos,interpretatur scutica
imbrex imbricis,por la teja
imbuo.is,embeuer en otra cosa
ingruo.is.por hazer impetu
immaneo.es.quedar en algun lugar
immineo.es.estar encima de otra cosa
impedio.is por embaraçar
importior.iris.por dar parte
impetix.igis.el empeyne
impete ablatiuus ab impetu
impingo.is.por empuxar
impos otis.por cosa no poderosa
impubes.is.el que aū no tiene barbas
inater,interp.ianitrix
inculco.as.recalcar vna cosa cō otra.
incubo.as acostarse sobre algo
incunabula.orum.la criāça de niñez.
incus.udis.por la yunque
incuso.as por quexarse de alguno
indecor.oris.cosa fea,o sin honor
Indiges.etis. sancto canonizado.
indoles.is.señal de virtud enlos niños
induciæ.arū.las treguas
ineptior.iris.hazer bouerias.
inferi,orum.los dioses del infierno.
inferiæ.rū.las offrēdas de los muertos
infero infers intuli.por traer a dentro.
inficias eo.negar lo hecho.
infigo.is.imprimir apretando.
infringo.is.por quebrar
inguen.inis.por la ingle.
inoleo.es. vel inolesco.por crecer.
inops opis.pobre,o menguado
inuba.æ.muger no casada.
inquies.etis.cosa sin holgança
inquino.as.por ensuziar.
insculpo.is.por esculpir
insideo.es.assentarse en algo.
insidiæ.arum por assechanças.
instar,aris.por semejança.
instigo.as.aui.por instigar.
insulto.as.saltar para mal hazer.
inter præpositio,por entre.
intercus.utis.cosa entre cuero y carne
intercipio.is.por entresacar
internodium.ij.por cañuto.
interpres.etis.el faraute,o trujaman
intra præpositio por entre.
intybus.i.la chicoria,o endibia.
inula.æ.la enula campana
innus.inui.por el dios Pan
iocus.i.por la burla de palabra
ionium.ij.mar entre Grecia y Italia
iosephus.i.vn caudillo delos judios
iopas.æ.cantor enel vergilio
iphytus.i.vn varon enel vergilio
ir.iros interp.procella
irrumo.as.est mentulam ori inserere
isagoga.æ.interp.introductio
isara.æ.vn rio de Francia
isaurus.i.vn rio de italia
isaurus.i vna ciudad de Cilicia
Isidorus.i.nombre de varon
ismarus.i.vn monte de thracia
iste ista istud.esse segunda persona
itherus.i.interpretatur directiuus
iubar.aris.interp.claritas
iubilus.i.por grita de alegria
iugum.i.el iugo,o junta de bueyes
iugum.i.enxullo,o vanco de galera
iuga,orum.la cumbre del monte
iugerum.i.por vna huebra de tierra
iupiter iouis.aquel dios delos gentiles
iuratus.a.um.cosa juramentada
iusticium.ij.las vacaciones del iuyzio.
iusta.orū.las exequias delos muertos
iuuo iuuas.por ayudar
iuxta præpositio.por cerca
ixiō.ōis.ixiō,q torqtur apud inferos.

Labes.is.por la corrupcion
labicū.i.vn lugar cerca de Rom
labo.as.aui.caer derrocando
labor.eris.por caer deslizādose
laburnum.i.vna specie de robre
lacedæmon.onis,vir ex lacedemone.

Lacer.a.um cosa despedaçada.
Lacesso.is.desafiar,o prouocar
Laches.etis.vn varon en Terencio.
Lacon.onis.varon de Lacedemonia.
Lacena.æ.la muger deLacedemonia
Lactes.ium.por entresijo
Lacto.as.aui.por amamantar.
Ladon.onis,vn rio de Thessalia.
Læđo.is.lesi.por lisiar,o dañar.
lelaps.apis.interpretatur procella
Lælaps.apis.vn can enel Ouidio
Lestrigones,pueblos fuerõ ẽ Italia.
Leuis.e.cosa lisa sin pelos.
Laganum.i.por la lasaña,o hojuela.
Lagus.i.el padre de Ptolemæo.(bre
Lagoop⁹.odis.aĩal q̃ tiene pies d' lie
Lalage.es.nombre celebre đ muger
Lalax.agos.interpretatur loquax
Lamentor.æris.por llorar gritando.
Lamina.æ.por la lama del metal.
Lampas.ados.interpretat᷑ Fax facis
Lãpedo.us.nomẽ celebre fœminarũ
Lãpon.onis.nomen viri celebre
Lanista.ę.por el esgremidor
Laocoon,ontis.varon fue Troyano
Larius.ij,vn lago fue de Italia
Larissa.æ.una ciudad fue đ Thessalia
Larix.icis.specie de pino arbol.
Larynx.gis.pro gutture
Lasser.lasseris.por el assar
Latebræ.arum por escondedijos.
Latex.icis el vino,o agua
Laterna.æ.por la lanterna.
Latona.æ.la madre de Apollo y Dia
Latrina.æ.por la priuada. (na.
Latrix.idos.interpretatur ancilla
Lauiniũ.ij.vna ciudad ãtigua đItalia
Lauinia.æ.vna hija del rey Latino
Learchos.i.Athamãtis filius.
Lebe.etis.por el calderon de cobre
Lecythus.i.por el azeytera
Lectica.æ.las andas de biuos
Lectito.as.por leer a menudo
Lego.as.aui.por mãdar,o embiar
Lego.is.legi.por leer,coger,o hurtar
Lelex.gis pueblos fueron đ thessalia
Lemures.um.las fãtasmas đla noche
Lens lendis por la liendre.
Lens lentis por la lanteja
Leonthophonos leonẽ necans
Lepos.oris.la gracia enel hablar.
Lepus.oris.por la liebre
Lesbos.lesbi.vna isla de nr̃o mar.
Lestes.ę.interpretatur latro
Lethes.æ.vn rio del infierno
Leucaspis,nomẽ celebre apud Verg.
Leuus.a.um.por cosa siniestra
Leucipos,virorum nomen
Leuir leuiri por el cuñado
Leuis.e.por cosa liuiana
Leuites.vł.leuita.ę.vir ex tribu Leui
Leuitis.idis.fœmina ex eadem tribu
Libanus.i.vn monte de Iudea (cho
Libertus.i.por el libre đ esclauo he-
liberta.ę por la libre đesclaua hecha
Liberi.orum.el hijo,o hijos,o nietos
Libetrum.i.oppidum.
Lybye.es.quæ latine dicitur aphrica
Libys.ys.por varon de Affrica.
Lybs.bos.interpretat᷑ vẽt⁹ Aphric⁹.
Libyssa.æ.vna muger de Africa
Libido.inis.la luxuria,o antojo.

Libo.as.aui.por gustar sacrificando.
Libidum.i.la offrẽda q̃ sacrificamos
Libripens.dis.elque pesa la moneda
Licabas,nomẽ proprium viri apud
Lycaon.rex Arcadiæ. (Ouidiũ.
Licas.ę.el q̃ lleuo la camisa a hercu-
Lichẽ.enis el vsagre,o ẽpeine (les.
Liceor.eris.põer ẽ p̃cio,o ẽ almoneda
Licinus.i.vn varon Romano.
Licitor.aris.poner p̃cio en almõeda.
Liceo.es.por ser vẽdido ẽ almõeda.
Licium.ij.por el lizo dela tela
Lyen.enis.por el baço
Lyenteria.el fluxo del vientre
Liger.is.nõbre de varõ eñl Virgilio.
Ligo.onis.açada,o açadon
Ligo.as.aui.por atar
Lignor.aris.yr por leña
Ligur liguris.varõ,o muger đ geno
Lugurio.is.comer đlicadamẽte.(uã.
Lilea.æ.vna ciudad de Bœotia
Lilybæum.i.por vn cabo đ Sicilia.
Limax.acis.por el caracol,o limaza
Limẽ limenos.interpretatur portus.
Limex limitis por la linde,o senda
Limus.i.por el limo dela tierra
Lindos,ciudad de Rhodas isla.
Linguo.is.por lamer con la lengua
Linquo.is.por dexar
Lino linis.por vntar
Linum.i.por el lino yerua,o materia.
Linus.i.poeta antiguo hijo đ apollo.
Linther.thris.la barca pequeña
Lynx.gos interpretatur singultus
Lynx.cis.vn animal no conocido.
Liqueo.es.liq̃sco.scis por đrretirse.
Liquo.as.aui.por colar
Liquor oris.lo que se derrite
Liquid⁹.a.ũ.por cosa clara y liquida
Lira.æ.por la tierra entre dos sulcos.
Lyra.æ.por vn instrumẽto musico.
Lyricen.inis.el que lo tañe
Lyricina.æ.por la que lo tañe
Lirnesus.i.vna ciudad de Frigia
Lis.litis por la contienda
Lyricen.inis.por el trõpetero varon.
Lyricina.æ.la muger trompeta.
Literæ.arum.la carta mensagera
Litura.æ.por el borron,o raedura
Lixa.æ.por el aguador del real.
Loculi.orum.la bolsa o bolsico.
Locuples.etis.por el rico,o rica.
Lodix.icis por la manta
Lœtum.i.por la muerte
Logos logu.interpretatur sermo
Lorica.æ.por la malla,o cota
Lophos.u.crista siue collis.
Lorum.i.por la cuerda,o coyunda.
lothos.i.arbol proprio de Africa.
lubricus.a.um.por cosa q̃ se desliza.
lucellum.i.por la ganancia pequeña.
luceo.es.por resplandecer.
lucumo.is.pueblos fuerõ đ Thuscia
luceres.ũ.vna đ tres partes đlos ro-
ludo.is.por jugar,o burlar (manos
lugeo luges por traer luto
lumbricus lumbrici por la lombriz.
luo.is.por lastar,o pagar pena
lues.is.por mortandad
lupercalia.orũ.fiestas erã del dios pã
lusitania.ę.por Portugal
lustrũ.i.spacio de quatro años

lustra.orum.por la puteria,o breña
luter.eris.vase para nos lauar
lutum luti.por el lodo o cieno
luxuria luxuriæ.la luxuria,o demasia
Macar.ros.interp.beat⁹. (beatus
macar.rios,interpretatur item
macedo.donis.vn varõ đ macedõia
macer.a.um.por cosa magra
macero.ceras.Por curtir,o remojar.
macetes.tum.por los Macedones
macte.in.vocatiuo.por o acrecẽtado
macti in vocatiuo.por acrecẽtados
machina.æ.el ingeño,o edificio
mæa.as.quæ a latinis Maia.
mæandros fluuius est lydiæ.
mæon.onis.vir a quo dicta mœonia
magalia.aliũ.las manadas đlos pasto
magiros,interpre.coquus coqui.(res
magnes.etis.por la piedra iman
magnes.etis.vn varõ de Magnesia.
magnetis.is.hembra de alli
magnessa.æ.por aquello mesmo.
magnesia.æ.vna regiõ đ Thessalia.
mænalus.i.un mõte de Arcadia
maiores.rum.por nr̃os antiguos
mala malę la maxilla dela cara
malus.mali.por el mançano.
malum.i.por la mançana.
mamerc⁹.i.nõbre es de Romanos.
mamertin⁹.tini.populi sunt Siciliæ.
mamma.ę.por la teta dela muger.
mamilla mamillæ.por teta pequeña.
mamura.æ.nombre de vn Romano.
mamurius.ij.por vn herrero.
mãdibula mãdibulę.por la quixada
mãdo.as.aui.por ẽbiar,o encomẽdar.
mãdo.is.mãdi.por comer,o maxcar.
mãdragora.æ.la mãdragora yerua.
maneo.es.mansi.por q̃dar,o esperar
manes,ium.las animas del infierno.
mango.onis.el que vende esclauos
mantile.is.por el pañizuelo đ mãos
mantis.ios.vates diuinus
manto.us.Tyresiæ filia
manubiæ.arum.dinero del botin.
mapalia.iũ.por majadas de pastores
marcipor.oris.el esclauo de marco.
Margarita.æ.el aljofar,o perla
margo.inis.la margen,o ribera.(phe
marica.æ.nom⁹ est Italię & nomẽ ni-
marpesus.i.vn monte de Paros isla
martyr yris.interpre.testis.
mars martis.el dios dela guerra.
mas maris.el macho de cada specie
mases.etes.vir de quo Homerus
massilia massillię.vna ciudad de Pro
massilus.i.pueblos son đ Africa.(ẽcia
mastice.es.por el almaziga.
mastix.icis.por aquella mesma
mastyx.gis.interpretatur flagellum.
mastigia.ę.interpretatur verbero.
mathesis.eos.interpretatur doctrina
mauors.tis.por el dios Mars.
mauritania.æ.la Africa occidental.
mecon.onis.interpretatur papauer
medea.æ.aquella gran hechizera.
medeon.onis.oppidũ est Bœotiæ.
medeor.eris.por melezinar.(barcia
mediolanũ.i.por milam ciudad đ lõ
medis.enos.interpretatur nullus.
medõ.nis.vnus ex p̃cis Penelopes.
meges.megetos vir apud Homerũ.

megeris,interpretatur congregatio.
meio.is.minxi.por mear
melan.anos.interpretatur nigrum
Melas.anos.interpretatur niger
meles.æ.vn Rey de Lydia
melampus.odis.varon fue adeuino
melanthium.ij.por axenuz. (ua.
Melilotus meliloti,corona d rey yer-
melite milites,insula prope Siciliam
melos.eos.interp.cãtus, siue mẽbrũ.
memor memoris.cosa q̃ se acuerda.
menphis.is.ciuitas Aegipti.
men menos,interpretatur mensis.
menalipus.i.nomen viri celebre
menander.i.vn poeta comico griego
menapi.orum.pueblos son de frãcia.
menas.adis la sacerdotissa d Baccho
menalaus.i.rex Laconũ helenęcõiux
menis.idos.interpre.ira.
mendicus.a.um.cosa pedigueña.
meninx,gis la pia madre d'l meollo.
menogenes,nombre de varon.
menon.onis.auroræ filius.
mens mentis.por el anima
mentor.oris.celator nobilis.
Meracus meraca meracũ.cosa pura
merces mercedis.la soldada,o jornal
meretricula.culæ.puta pequeña.
merges itis.por manojo.
mergo.gis por anegar enel agua.
mermis.intos.interpretatur funicul⁹
meridies.diei.por el medio dia
meriones.is.por vn griego.
merops.opis.el auejaruco aue
merops.opis.no.pro.viri
messana.ę.Mecina ciudad de Sicilia.
mesapus.i.vn varon enel vergilio
mesochorus.i.el principe del coro.
mestor.oris.filius Priami
metallum metalli.por el minero
metamorphosis.eos.in.trãsmutatio.
metaphysica.orũ.vn libro d aristote.
metaphora.æ.interpretatur trãslatio
metaur⁹,siue.arũ.por vn rio de Italia
metes.eros interpretatur mater
metior.iris.por medir
methodus.i.interpretatur doctrina
meto metis.por segar,o cortar
metopon,interpretatur frons frõtis.
metreta.æ.por medida para medir
mica.æ por miga,o migaja.
mico.as.aui.por resplandecer
mycos i.interpretatur fungus
michol.muger fue de Dauid
micone.es.vna isla dl arzapielago.
micturio.is por hauer gana de mear
mydas.æ.rex Phrygię
mygdõ.onos.vir celebris apud Ho-
merum.
miles.is.por varõ,o muger armada.
milesi⁹.a.ũ.por cosa dMileto,ciudad
milo.is.nombre proprio de varon
milium.ij.por mijo legumbre (nor
mimas.ãtis.por vn mõte d'Asia me-
mina,siue Mna.ę.por vna cierta mo-
minæ.arũ.por las amenazas. (neda.
minerua.æ.por la diosa Palas
mines.etos.fili⁹.Eueni apud homerũ
myniæ.arũ.pueblos son de Thessalia
minio.onis.por vn rio de Italia
miniscor.eris.a.quo reminiscor
minius.ij.por vn rio de Galizia
minium.ij.por el bermellon

minos.ois.por vn rey de creta (ctes.
minores.orũ.por los nietos. descẽdi-
myops.opos.interpretat Tabanus
myrica.æ.por xara,o inesta.
mirmex.ecos.interpre.formica
myron,interpretatur vnguentum
myrõ.onis.vn platero o entallador.
myrrhinus.a.um.por cosa d myrrha
mys myos.interpretatur mus
mysteriũ.ij.por el misterio secreto
mytilus.i.por vn genero de cõcha
mytõ mytonos.nomẽ propriũ viri.
mitra.æ.por la cofia,o coifa
mna mne,idem est quod mina.æ.
mnemosyne.es.mater est Musarum
moabites,vel Moabita aliquis est de
terra Moab.
Moabitis.idis.por vna muger de aq̃-
lla tierra
moles.is.por muela,o edificio
molimen is.porel aparato dl edificio
moly molyos herba centum capita.
molion.onos.vir apud Homerum.
molior iris.por aparejar
molops.opos.interpretatur vibex
mœnia.iũ.por los muros dla ciudad.
monoptota.por cosa de vn caso
monas monadis.por vnidad
monych⁹.i.por vno dlos Cẽtauros.
monile.is.por el collar de oro
monoceros.otis.por el vnicornio.
monops.opos.interpretatur vnocul⁹
monumentum.i.por memoria de al-
go,o sepultura
moretrum.i.por el almodrote
morges.etos vir & rex Italiæ
morio.onis.por el bouo
morini.pueblos son de Francia
morus.i.por moral arbol
morum.i.por la fruta del
mosa.æ.fluu⁹ est Galliæ Aquitanicæ
mos moris. por la costũbre.
moses.is.pfeta y capitã dlos Iudios
mulceo.es.mulsi.por halagar
mulciber.bris.por el Dios Vulcano.
mulgeo.es.mulsi.por ordeñar.
mulcto.as aui.por penar en dinero
mulio.is.por azemilero,o mulatero.
multiciũ.ij.por vestidura delicada.
municeps.pis.por morador dla villa
municipiũ.ij.por villa con juridicion
munimẽ.inis.por guarnecimiento
munus.eris.por el don
muria.ę.por salmuera,o salmorejo
mus muris por el raton
musa.æ.por la musa.o inquisidora
muscus.i.por el almizque
muscus.i.por el moho del arbol. (sto
mustaciũ.ij.por pã amassado cõ mo-
mutina.æ.por vna ciudad de Italia.
mutilus.a.ũ.por cosa mocha.(grino.
NAbis.is.por la girafa aĩmal pere
Nabilis.e.cosa q̃ se puede nadar.
nanciscor.eris.por alcançar, o ganar.
napus i por nabo luengo
nar.is.por vn rio de vmbria en Italia
narcissus.i.puer & flos
nares.ium.por las narizes
naricia.æ.vna isla enel mar Ionio.
nasica.ę.nõbre pprio de vn romano
naso.onis.hombre narigudo
nasus.i.por la nariz
narthex,ecos interpretatur ferula

natalis is.por el dia del nascimiento
natales.iũ.por el estado ẽ q̃ nascemos
natu.por el nascimiento
natrix.cis.por cierta serpiente (naue.
naufrag⁹.a.um.por el q̃ se le q̃bro la
nausicaa.filia Alcinoi.
nebris.idis.por pelleja de gama
nebrophonos.interp.hinnulos necãs.
necys.yos.interpretatur mortuus
neco as.aui por matar
nectar.aris.por loque beuẽ los dioses
necto.is.xui.por enlazar
neclys.ydos nuper adueniens
nefas indeclinabile.por lo illicito
nefandus.a.um.por cosa no licita
nefarius.a.um.por lo mesmo (año.
nefrens dis.por cochino d menos de
negligo.is.exi.por menospreciar
nemæa.regio est Elidis.
nemesis.Dea indignationis
neniæ.arum.por las endechas
neo nes.por hilar.
nepa.æ.por scorpion,o alacran.
nepos.otis por el nieto.
neptis.is.por la nieta
neoterici por los autores modernos.
neptunalia.orũ.la fiestas d Neptuno
nequãindeclinabile,por cosa luxurio
nequaquã.en ninguna manera. (sa.
nequeo.is.por no poder
nequicia.æ.por luxuria o malicia.
nequis,por ninguno
ne aduerbium est negandi.
nereus.ei.por el dios dela mar.
nerio.is.por la muger dl dios Marte.
neris.idos.nomẽ.pprĩũ apud Papiniũ
neritus i.por vn mõte d'la isla Itaca.
nestor.oros por vn varon Griego.
nestorides.vn hijo,o nieto de Nestor.
nex necis.por la muerte.
nexo.as.aui.enlazar,o trauar.
nexo.is.ui.por aquello mesmo.
nice.es.interp.victoria.
niceteriũ ij.por isĩgnias dl vẽcimiẽto
nyctalops,opos.interp̃tatur luscios⁹
nicticorax.acis.por la lechuza aue
nyctimene moça fue de Lesbo isla
nimirũ aduerbium.por ciertamẽte.
niniue.es.por la ciudad de Niniue.
niobe.es.por vna hija de Tantalo
ninus.i.por vn rey delos Assirios.
nireus.i.por vn niño muy hermoso
nise⁹.i.por vna isla enla ribera d' Ca
nis⁹.i.por el alcotã,o esmerejõ. (ria.
niteo.es.por resplandecer.
nitor.eris por estribar,o esforçarse.
nix niuis.por la nieue. (de noche.
noctiuagus.a.um.por cosa que anda
noctu aduerbium.por de noche
nola.æ.por vna ciudad de Italia.
nolo,non vis.por no querer
nomas.adis.pueblo es de Africa-
nomion.onos.vir apud Homerum.
nomæ.arum.por ciertos dias dl mes
nonagies aduerbium.nouenta vezes
nõgẽties aduerbiũ noueciẽtas vezes.
nongies.por aquello mesmo.(macia.
noricõ.i.por vna regiõ cerca d Dal-
nostras.atis.por cosa de nr̃o vãdo.
nota.æ.por la señal o letra escripta.
noto.as.aui.por señalar.
notus i.por el viento de medio dia.
Notus.a.um.por cosa conoscida

Nothꝰ.i.por el baſtardo nolegitimo
Nouacula.æ.por la nauaja
Noueni.ę.a.por de nueue en nueue.
Nouiciꝰ a.ū.por coſa nueua en arte
Nouies aduerbiū por nueue vezes
Nubes nubis por la nuue
Nubo.is.por caſarſe la muger.
Nugæ.arum por los deſuarios
Numa ę por el ſegũdo rey de romã.
Numanꝰ.i.por vn varõ eñl Vergilio
Numãtia.ę.por vna ciudad đ eſpaña
Numen.inis por dios,opoder diuino
Numiſina.tis.por el momo,omõeda
Numicus.ę.por vn rio de Italia
Nũdinæ.arũ.por ferias ď nueue dias.
Nũquid aduerbiũ.por porauentura.
Nuo.is.por guiñar,o hazer đl ojo
Nuper aduerbiũ.por poco ha
Nuptiæ.arum.por las bodas.
Nus noos.interpretatur mens
Nutrio.is.por criar.
O Bpræpoſitio,porẽde ď rredor
Obelꝰ.i.interpretatur veru
Obeliſcꝰ,interpretaẽ veruculũ
Obeſus a.um.por coſa grueſſa.
Obex.icis por el obſtãculo,o eſtoruo
Obijces,eſt obſtaculum
Obijcio.is.eci,por contraponer
Oblecto.as por alegrar a otro.
Obliuiſcor eris.por oluidar
Obulus i.por cierta moneda.
Obruo.is.rui.por põer ſo trra y agua
Obſes.idis.por el rehen
Obſtipus.a.um.por coſa cabizcaida.
Obticeo.es. cui.por callar abſolutũ.
Obtrecto.as.por rephẽder lo q̃ otro
ochema.atos.ĩtpretaẽ currꝰ.(haze.
Occido.is.penultima breui.por caer
Occido.is.pẽultima lõga.por matar
Occino.is.por cantar en contrario
Occiput.itis por el colodrillo
Ocys,interpretatur velox.citus
Octies aduerbium.por ocho vezes.
Octoni.æ.a.por de ocho en ocho.
Occulo.is.lui.por aſconder
Odus.ontos.interpretatur dens
Oeax.oeacos interpretaẽ temo.onis.
Oeconomica.orũ.por la economica
Oeconomus.interpretatur villicus
Oecophilax.acos.i.domicuſtos
Oedipꝰ.odis.por vn rey de Thebas.
Oẽomeli.por la clarea đ vino y miel
Oenops opos.vir homero in Odiſſea
oeſopũ i.por la groſſura đ lana ſuzia
Oeſtrus u.interpretatur tabanus.
Offa.æ.por carne ſin hueſſo
Offella.æ.por aquello meſmo.
Offendo is por tropeçar
Officio is.eci.por empecer
Ogdoas.ados.interpretatur octaua
Ohe,interiectio ridentis.
olearos i.por vna isla đl arzapielago
Oleaſter tri.por el Azebuche
Oleaginꝰ.a.ũ.por coſa đ oliua.(ocia.
olenos.por vna ciudad đ etolia oBœ
oleo.es.por oler echãdo de ſi olor.
Oleter.ros.interpretatur perditor
Olfacio.is.por oler recibiendo olor
Olim aduerbium por en algũ tiẽpo.
olympiõices.æ.por vẽcedor en olym
olympꝰ.i.mõs eſt multis in locis.(pia
oloaſon onos.nomẽ propriũ viri

Olx.olcos,interpretatur ſulcus
Omaſũ.i.por groſſura enla barriga
Omelix,interpretatur coetaneus
Omitto.is.por dexar.
Omiſtix,interpretatur coniux
Onar.onaros.interpretatur ſomnum
Oniar.iatos.interp̃taẽ ęque ſomniũ.
Onyx onchys.por la cornerina pie⸗
Onos.u.interp.aſinus. (dra.
Opa.æ.n. pro.fœminæ
Opacus.a.um.por coſa ſombria
Opaon.onis.no.pro.viri
Operio.is.operui.por cobrir.
Opes um.por las riquezas
Ophis.ios interpretatur ſerpens
Ophrys.yos.interp̃tatur ſuperciliũ.
Opilio.onis.por el paſtor de ouejas
Opimus.a.ũ.por coſa fertil ygrueſſa
Opis.is por vna Nympha
Opis ingenitiuo.por ayuda.
Opis,interpretatur retro
Opois.idem eſt,quod opus. opũtos.
Oporinos,interpretatur autumnalis
Operior.iris.por eſperar a otro
Opifex.icis.por official de algũ arte.
Ops.opos.per omicrũ eſt vox
Optimates ũ.por los buẽosˮ ciudada
opꝰ untos vna ciudad đ grecia.(nos
Ora.æ.por la coſta de la mar
Orbis.is.por la redondez
Ordior.iris por ordir y començar
Orichalcum.i.por alaton moriſco
Orgetorix.igis.vn principe Frances
Oricum.i.oppidum eſt Thraciæ
Origanum.i.por el oregano yerua
Origenes.is.no.pro.viri.
Origeneſtes.æ.ex.Origenis ſecta.
Oriõ.is.por vna cierta conſtellacion
Orior.iris.por naſcer
Orithyia.ę.no pro fœminarum
Oryx.igis.vn animal es no conocido
Ornix.ithos.interpretatur gallina
Orobꝰ.i.interpretatur eruũ.i.ieruo
Orodes.is.por vn varõ enel vergilio
Orthographia æ.por la ortographia
Ortyx.gos.interpretatur coturnix.
Os.otos.interpretatur auris
Oſcen.inis por el q̃ canta cõ la boca.
ocina.æ.la que canta con la boca
Oſyris.is.por vn dios delos griegos.
Ouis.is.por la oueja
Oxymeli.potio ex aceto & melle
Oxys,interpretatur velox & acutus
Oxytonos.interp.accentus acutus.
P Abulũ.i.por el paſto q̃ no es grão
Pabulor.aris.por yr a buſcar paſto
pachinus.i.por vn cabo de Sicilia.
pachys.ios interpretatur craſſus
paciſcor.eris.por hazer pacto
pacorus.por vn rey de parthia
pacuuius.ij.por vn poeta antiguo
pactolus.i.por vn rio de Lydia.
padus.i.por vn rio de Italia
pæan.anis.Apollo aut laus illius.
pes pedos,interpretatur puer
pedagogus.i.por el ayo del niño
pedico.as.por hazerlo a moço.
pedotribes interp exercitor puero⸗
pagma atis.interpretatur ludus.(rũ.
pagaſis.idos.fœmina a pagaſa vrbe.
pagina.æ.por la hoja del libro.
pago.is.pepigi.por hazer pacto.

pagus.i.por el barrio,o aldea.
pala.æ.por la pala,o arbol no conoci
palatum.i.por el paladar (do
palinodia as.interpretatur recãtatio
pallas.antis por el hijo đl rey euãdro
pallas.adis por la dioſa Minerua.
palleſco.is.por amarillecerſe
Pallicus.i.filius Iouis ex Thalia
palmes.itis.por el ſarmiẽto en la vid.
palor.aris.por huyr el deſbaratado
palus.udis.por la laguna
palus.i.por el palo,o picota
pãphagos,interp.omnia comedens.
pãphylia.ę.por vna regiõ de aſia la⸗
pãpinꝰ.i.por el pãpão dela vid.(mẽor
pan.panos deus paſtorum
panaretos eſt omnimoda laudatio.
pandamator.oros.omnia domans
pando.is.por abrir,o manifeſtar.(laꝰ
panegyris pãegyrios,ĩtp.feſtum &
pãpeꝰ.i.& gãgea.orũ.mõs ẽ Thracię
pango g is.por plãtar,o componer.
panſa æ. por patudo de pies llanos
pãther.is penultima acuta .n.p.viri.
pãther.is.vltĩ.accuta animal celebre
panthoos.us.vir fuit Troianus.
panthoides.æ.filius Pantus.
papauer.eris.por la dormidera.
pape interiectio admirantis
papo as por comer papas.
papas.æ.interpretatur auus aui.
papilio.onis.por la mariposa
Par paros.interpretatur par paris
paradiſus.i.eſt hortus
paragoge.es.interpretatur deductio.
pareſceue.es interp̃tatur præparatio
paraſitus.i por truhan por comer
parco.is.por perdonar,o guardar
paris.idis por vn hijo de Priamo
parnaſus.i.mons Phocidis.
parthenĩꝰ.ij.por vn mõte de arcadia
parthenĩꝰ.ij.por vn rio de Paphlago
parthenope.es.ciuitas ẽ neapolis.(nia
parthenopeus.i.por vn rey đ arcadia
partior.is.por partir.
parturio.is.por hauer gana de parir.
paſco.is.aui.por apaſcẽtar el ganado
paſcua.æ.por el paſto,o deheſa.
paſſer.eris.por el gorrion
paſſus us.por el paſſo,o paſſada tẽdi
paſſum.i por el vino baſtardo
paſtinaca.æ.por.çanahoria
pateo.es.patui.por ſer manifieſto
patagia.æ.por vn rio de Sicilia.
patinium.ij.por padua ciudad
patina patinæ.por el plato
patriſſo.as.por remedar al padre.
patro.as.aui.por hazer
patrocinium.ij.por el abogacia
paueo,vel paueſco por hauer pauor.
paulatim aduerbiũ por poco a poco
pecten.inis.por el peyne,o pendejo.
pecto.is.por peynar
peculium.ij.por el pegujal.
pecus.oris por el ganado
pecus pecudis.por la res como oueja
pedes.itis.por hõbre,o muger ď pie.
pediculus i.por el piojo,o ladilla.
pediſſeq̃.æ.por el q̃ acõpaña a otro
pedo pedis.pepedi por peer
pedo.onis.por el q̃ tiene grãdes pies.
pegaſus.i.por vn cauallo con alas.

peiero.as.aui.por perjurarse
pelagon.onos.vir apud Homerum.
pelamis.idis.por atun nueuo
pelyx,interpretatur galea
peleca,anos,auis est,quæ & pelecan⁹
pelecas.antos.eadem auis est
peleus.ei. Eaci filius fuit (Thessalia
pelias.æ.hijo fue d' neptuno y rey d'
pelias.is.porcosa d hebra d peliõ mõ
peligni.orũ.por pueblos d' Italia.(te,
pelion.ij.por vn monte de Thessalia
pellicio.is.exi.por atraer cõhalagos
pello.is.pepulli.por empuxar
pelops. opis.tantali filius
pelos.oros. interpretatur magnum.
peloros,idem quod pelorus
pelor⁹.i.por vn monte cabo d' cicilia
peluis.is.por el bacin de pies
pelusiũ.ij.por vna ciudad d' Egypto
penates.um.por los dioses de casa
pendeo.es.por estar colgado
pendo is.por dar,o pagar pension
penelope.es.filia Icarij mulier vlixis
penes præpositio por cerca ẽ señorio
penes.etos.interpretatur pauper
penetro.as.por meter adentro
penitus aduerbiũ.por d'l todo pũto.
pẽtagonus.i.por de cinco rincones
pẽtaptotõ.q.d' pquinꝗ cas⁹ d'clinat
pẽtecoste.es.interptat quinqgesima.
pẽtheus.i.por vn rey de Thebas
penus.oris.por la prouisiõ d' comer.
penus.us aquello mesmo
peperi,interpretatur piper
permaneo.es.pmãecer hasta el cabo
pera.æ.por el çurron,o esclauina
perdix,icis.perdix aue
perẽdie aduerbiũ por trasmañana.
percello.is.perculi.por herir
pergamũ.i vna noble ciudad d asia.
pergama.orũ.la ciudad de Troya
pericles.is. Capitã dlos Atheniẽses
periclimẽtes.æ.hijo de Neleo rey de
perictiõ.onos.nomẽ.pp.viri. (pylo
periculũ i.por peligro,o esperiencia
perihodus i.circuitus finis aut ẽmin⁹
perimo.is.por matar
peripetasma.atis.el cielo dela cama
periphas.antos nõ.pp.apd' vergiliũ
peripsema,interpretatur purgatio
peritomaton,genus quoddã vestis.
permessus.i.vn rio de Bœocia
pero.onis.abarca de cuero crudo
pernicies.ei.por muerte,o dstruyciõ
perpes is.por cosa ppetua,y cõtinua
perpetior.is.por sufrir hasta el cabo
perpetro.as.porhazer en mala parte
perrhebus.a.um.cosa de Thessalia
persephone.es.pserpina diosa dl infi
perusiũ.ij.pusa ciudad d Italia (erno
pessundo.as.por acocear
petaso.onis.por tocino
petilia.æ ciudad dela Brucia
peto.is.herir,o demandar
pheax.acos.aliquis vir ex Phæacia.
phaeton.ontis.hijo del Sol y climene
phaethusa,hija del Sol y Neæra
phabs phabos.interpretaturpalũbes
pharynx.ingos.interpretatur guttur
pharmacopola.æ.boticario
phasellus.i.por la barca
phasis,idis.vn rio delos Colcos

phalanx.batalla a pie
phemonoe,vna de diez Sybilas
phenax.acos.interpretatur deceptor
pheretrum.i.las andas de muertos
pher.eros.interpretatur fera.
phicus.untos.ciuitas Aphricæ.
phygopolis,interp.fugiens ciuitatẽ.
phyax.acos.interpretatur custos.
phyleros.otis.n.p.de vn varon
phylix.idis.vna reyna de Thracia.
phylocorus.i.fue vn historiador
phylopatris interp.amans patriam.
philopomenes.vircelebris apud grę
philos,interpretatur amicus. (cos.
philotersites.æ.amans Thersiten.
philyra.æ.la teja arbol
physeter.eris vna specie de vallena.
physica.orũ.vna obra de aristoteles.
phlegetõ.ontos.fluui⁹ inferorum
phlyus.untis.vna ciudad de Achaia.
phleps bos interpretatur vena.
phoca.ę.por el lobo marino
phocis.idis.por vna regiõ d Grecia.
phocus.i.por vn hijo de Caco.
phonascus.i.maestro ꝗ adoba la boz
phoneis.entos.interpretatur vocalis
phœnicoterus.i.aue dealas bermejas
phœnix.icos.varon de phenicia
phœnissa.æ.por muger de Phenicia.
phor phoros,interpretatur fur
phorbas. antos .filius Priami
phorcin deus marinus,qui phorcus.
phos.otos.interpretatur lumen
phos photos.interpretatur vir
phrater,interpretatur tribulus
phrear atos.interp.puteus.
phren.enos.interpretatur mens
phrenitis non phrenesis,la frenesia
phryx.ygis.por vn varon de Frigia
phrygia.æ.por muger de Frigia
phthir.iros.interpretatur pediculus.
phtisis.is.por tisica dolencia
pica .æ.por la picaça
picenum piceni la marca de ancona
picentinus.a.um cosa de alli
picus.i.varõ fue buelto en aqlla aue.
pydes.etos.n.pro viri
pyga.æ.interpretatur clunis
pagargos.i.specie d Aguila y cieruo
pygres. tos.nomen viri proprium
pyla.æ.por la pelota para jugar
peleus.ei.el bonete,o caperuça
pyla.æ.por el pilar para sostener
pylene.es por vna ciudad de Etolia.
piles.etos.no.pro.viri
pylos.i. ciudad cerca de Thessalia
pilus.i.por el pelo dela cabeça.
pipo pipas.por piar el halcõ
pipillo.as.por cantar el gorrion
piper.eris.por la pimienta,
pitiso.is por batir el farro
pyr pyros.interpretatur ignis
pireus.ei.por vn puerto de Athenas
pirus.i.por el peral
pirum i.por la fruta deste arbol
pyragmon.onis,vno delos Ciclopes
pyramis.idis.cosa que sube ẽ agudo.
Pyrene.es.por los montes pireneos.
pyretrũ.i.por el pelitre raiz conocis
pyrgoteles.is.sculptor gẽmarũ. (da
pyrois.tis vno delos cauallos d'l sol
pyropus.i.por el carbuncol piedra.

pistaciũ.ij.el alhozigo arbol y fruta.
pistis is.n.pro.de vna naue
pitheus vn rey de Troezen
pituita.æ.la flema humor
pyteleon.ontis.por vn varõ griego.
pitys.yos.interpretatur pinus
pythmen,enos.interpretatur fundus
pythagoras.æ.n.p.d' vn philosopho
pythius a.um.cosa de Apollo
pitisma.is.interpretat irroratio,immo.
pitilysma.atis.por aquello mesmo
pythõ.is.la serpiẽte ꝗ mato Appollo
placus.untos.interpretatur Placẽta.
plaudo.is por fauorecer cõ bozyma
planes.etos.interpretat d'ceptor.(nos.
plaga.æ.por region,o playa,
plaga.æ.la red para tomar fieras
plaga.æ.por la llaga,o herida
platanon.onis.lugar de Platanos
plebs.ebis por el pueblos
pleuron.onos.ciuitas est Aetoliæ
plico.as.por plegar
plecto.is.por herir,o punir
plutax.nomen proprium viri.
pneuma atis.por el spiritu
podagra.æ.por la gota de los pies
podalirius.ij medicohijo d' esculapio
pederis.is.vestidura hasta en pies
poesis.is la poesia arte
poema la obra del poeta
poemen.enos.interpretatur pastor
polis.interpretatur ciuitas
politis.idos.ciuis femina.
polidamas.antos.vir.Troyanus
polychir.iros.interp multimanus
polydorus.i.vn hijo del reyPriamo
polymnestor.oris.rey fue de thracia
polyneces nomẽ ppriũ viri celebre
polyphemos,vnus ex Cyclopibus.
polycletus.i.vn entallador,o statua
polypus.i pulpo pescado. (rio.
pollex.icis.el dedo pulgar
pollis inis.lo sotil de la harina
pollux.cis.hijo de Iupiter
peltim.inos.rex fuit Thraciæ
ponpholix.por la louadura descoria
pompholix.igos.interpretatur bulla
pondo in plurali.por libra.
pondus eris.por la carga
pone ppositio & aduerbiũ. por tras
ponos,interpretarur labor vl'dolor.
pontus.i.por el mar
popa.ę.la grossura del vientre.
popeanum,cierto afeyte demugeres
popisma.is herida dvna mão cõotra
poples.itis. la rodilla por detras
populus.i.por el pueblo
porsena.ę.rey delos Ethruscos.
portio.onis,la parte,o racion
portulaca.ę la verdolaga
posidon.onos.interpretat Neptunus
posteri.orum.los que vernã despues
postis is.por la puerta de madera
posticus.a.um por cosa trasera
postic⁹.i.el postigo puerta d' trasera.
postridie aduerbiũ.vn dia despues.
potior iris alcançar lo desseado.
potis.e por cosa que puede
poto.as.por beuer o dar a beuer
prępræpositio.por ante (rada.
pręceps itis.cosa perturbada,o acele
pręcino.is.cantar delante

præcipito.as por derribar,o caer.
præcipio.is.mandar enseñando
præcox.ocis.por cosa temprana
Præcoquus.a.um.por aqllo mesmo
precordia.orũ.por las telas dl coraçõ
præcurro.is.por correr delante.
predo onis.por el robador
prædico.as.por predicar
predico.is.por dezir antes
prænefte.is.vna ciudad de Italia
præpedio.is.por impedir
prepes etis por cosa ligera q buela
præputium.ij.por el capullo dl &c.
presedis.el abonado en heredades
preripio.is.por arrebatar antes
præstigiæ.arũ.juegos de passa passa.
præsto indeclinabile.por cosa psente.
presul.ulis.por prelado,o prelada
preter prepositio por sacãdo a fuera
presbyter.iri.interpretatur Senior
prester.eris.cierta especie de sierpe.
prester.eris.llama del cielo
prex.ecis por el ruego (omedõ
priamus.i rey de Troya hijo de La-
priamides.æ.hijo,o nieto de Priamo
Priamis idos.hija,o nieta de Priamo
priapus.i.pos el dios delos huertos
pridie.por vn dia antes (dad
primates.tũ.los principales dela ciu
primores.orũ.aqllos mesmos
pristin⁹.a ũ.cosa d pocos dias passa-
proauus.i.por el bisabuelo (dos
probrum.i.por el denuesto
prob⁹.a.um.cosa buena y puechosa.
procella.æ.por tempestad
Proceres.ũ.los principales varones.
procerus a.ũ.cosa grãde en su specie
proculco.as.hollar,o trõpellar
procumbo.is.por caer lexos
prodigo.is.egi por destruyr
prodigus.a.um.cosa gastadora
prodo.is.manifestar,o dar por tray-
profanus.a um.cosa no sagrada.(ciõ.
profestus.a um.cosa de no fiesta
proficio.is.por aprouechar
proficiscor.eris partirse a algũ lugar
profiteor.eris hazer professiõ
profor.aris.por hablar
profugio.is.huyr a lexos.
profundo.is.por derramar mucho
profundus.a.um.cosa honda.
Profusus.a.um.el q derrama mucho
progenies.ei.por la generacion
prohibeo.es vedar y apartar.
proles.is.por la generacion
proluo.is.mucho lauar
promãtis.idos.interpretat vaticinãs.
prometheus.ei.hijo de Iapeto
Promethides.e.hijo de aqueste.
promineo.es.estar encima
Promo.is.sacar lo guardado
pronepos.otis.por el bisnieto
propneptis.por la bisnieta
Pronuba.æ por la madrina de boda
pronus a.um.cosa cuesta ayuso
propago.inis.la prouena dela vid
prope prepositio.por cerca ẽ lugar
propertius.ij.nombre de vn poeta
propino.as.dar a beuer dlo q beuiste
Propõtis el mar cerca dcostãtinopla
prophetes.æ.el profeta varon
prophetissa.æ.la pphetissa muger
prophetis.is.por lo mesmo
Propter prepositio para dar causa
protinus aduerbium.por luego
prosa.æ.la diosa q endereça el parto
prosa.æ.la oracion prosa
proserpina.æ.muger de Pluton
proseucha.e.el hospital de pobres
prosymna.e.vna ciudad de Thessalia
prosper.a.um.cosa de prosperidad
proteus.i.vn dios de la mar
protogenes.is.por primo genito.
prototypon.el original
Prudens entos.n.p.viri
prurigo.inis.la comezon
Prunus.i.el ciruelo arbol
psallo.is.por cantar
psaltes.æ.por el cantor
psaltria æ.por la cantora
psar.aros.iuterp.sturnus
pseudo in compositione.pro falso
pterix,interpretatur ala auis
ptisana.æ.el ordiate,o fresadas
ptolemę⁹.i.nõbre d reyes d egypto
ptolemę⁹,mathematico fue notable.
ptos cos,interpretatur lepus.oris
pubes.is.por el pendejo
publipor.oris.el moço de Publio.
pudes.entos n.pro.viri
pudicus a.um.cosa casta
Pugil.gilis.luchador,o luchadora
Pugillares.las tablillas para escriuir.
pulex.cis.la pulga
puls.tis.por las puchas
puluinar.aris.estrado de almohadas
puluis eris.el poluo
pungo.is.por punçar.
pupa.æ.la muñeca
pupus.i.el muñeco
pupula.æ.la ñilla del ojo
pupillus.i.por el pupilo
pus puris,por la podre.

Quadrigæ.arum.carro d quatro cauallos.
quadragies aduerbiũ. quarenta vezes.
quadrãs.tis.la quarta parte de doze.
quadrimus.a.um cosa de qtro años.
quadringẽties.quatrocientas vezes.
questus.us.por la ganancia
quæro.is.por ganar,o buscar
quallus.i.por el canastillo
quater aduerbiũ.por quatro vezes.
quaterni.æ.a por cada vno quatro
quatio.is.quassi.por sacudir
queror.eris.por querellarse
quercus.us por la enzina arbol
Quæso.is.quæsumus.por rogar
questus us.por la querella o quexa
quies.etis.por la holgança
quiquatria.orũ.fiestas erã d'Minerua
quincũs.cis.las cinco partes d' doze
quinquagies aduerbiũ.ciquẽta vezes
quĩgẽties aduerbiũ.quinietas vezes
quinquies aduerbiũ.por cinco vezes
quinqueni.æ.a.por cada cinco
quinquageni.æ.a por cada cincuẽta.
quingẽteni.æ.a.por cada quiniẽtos.
quirin⁹.i.Romulo,rey d'los romãos
quiris.itis.Por el Romano
quisquiliæ.arũ.por frascas casi nadas
quisquilia.æ.por la coscoja arbol
quintilis.is.por el mes de Iulio.

Rabula.æ.por el abogado ĩdocto
Racipolis.is.rex fuit barbarus
rapio.is.por arrebatar (el rauano
rapum.i.por el nabo.Raphan⁹.i por
rastrum.i.el rastro o rastrillo
raucio.is.por enronquecer
rebellio.onis.por la rebeldia.
recedo.is.por recaer
recido.is.penultima lõga por cortar
reclino.as.por inclinar,o recostar
recumbo.is.por acostarse
recuso.as.por rehusar
recutitus.a um circumcidado
recludo.is si.por abrir lo cerrado
redigo.is.egi.por reduzir
redimio.is.emi.arrendar,o redemir
redimiculũ.i.por el ornamento
reddo.is.por tornar a dar
redoleo.es.por oler bien
referio.is.si por recalcar
reficio.is.eci.por rehazer,o restaurar
refringo.is.por quebrar
refuto.as.aui.por redarguir
releo.es.eui.por raer,o quitar
reliquię.arum.por las reliquias
remaneo.es.si.por quedar
remex.igis.por remador,o galeote.
ren renis.por las renes,o riñones
reor.eris.por pensar
reperio is.por hallar
repo.is.psi.por entrar no sintiendose
requies.ei.por la holgança
requiro.is.siui.por buscar,o requerir
resideo.es.por estar mucho assetado.
reses.dis.el que esta mucho assetado
resileo.es.por saltar atras
respuo.is.por menospreciar
restis.is.por soga,o ristra
resulto.as.aui.por resurtir.
reticeo.es.por callar mucho
retinaculum.i.por el retenedor.
rhadamantis.idos.filius Iouis
rhamnes.etis.vn varon enl virgilio.
rhax.agos.interpretatur acinus.i.
rhebus.i.vn nombre de cauallero
rhæda.æ.por el carro o carreta
rhegium.ij.vna ciudad de Italia.
rhetor.is.por el orador Rhetorico
rhin.inos.interpretatur naris
rhinoceros.is.vn aĩmal no conocido
rhyphei.orũ.mõtes sõ Septẽtriõales
rhodan⁹.i.el ros o rõa,rio d' Frãcia.
rhodos.i.por la isla y ciudad d' Rho
rhododaphne.es.por el adelpha(das
rhodope.es.por vn mõte de thracia.
ringo.is.por reñir o rifar.
ringor.eris.por lo mesmo
rito.as.a quo fuit prito as.irrito.as.
ritus.us.la costumbre antigua
rogus.i.por el fuego
ruber,a.um.por cosa bermeja
rubigo.inis.por herrũbre o añublo
rubrica.æ.por el almagra
rubus.i.por la çarça mata conocida.
robur.oris.por robre o fuerça
rudens.tis.por la cuerda d'la naue
rudis.e.cosa nueua o no labrada
rudis.is.la vara del alcalde
rudo.is.rudi.por rebuznar
rudus,vel rudes.la suziedad o vassu
rufæ.arũ.Cãpaniæ oppidũ. (ra.
rumex,icis.la Romaza yerua.

ruo.is.por caer o derribar.
ruspina.æ.opidum Aphricæ.
rusticus.a um.por cosa del campo
ruteni orũ.pueblos son de Alemaña
rutuli.orum.pueblos son de Italia
rutulus.a.um.por cosa roxa o ruuia
rutuba.æ.por vn rio de Italia
rutupe.es.vna ciudad de Sicilia
SAbura.ę.vn capitan de Africa
Sabinus.i.vn rey delos Sabinos.
sagus.i.l.saga.æ el adeuino,o aduina
salaminis.is.vna ciudad y isla de gre
sales.ium.por los donayres (cia.
salix.icis.por el salze arbol.
salmacis,nympha & fons
salio.is.por saltar
Salomon,rey de los Iudios
salome.es por muger Iudia
salpe.es.nõbre đ vna muger partera
salpica.ę. cierta serpiẽte en africa.
salpinx.gos. interpretatur tuba
salsugo.inis.por el sudor dela sal.
salto.as.por baylar.o dançar
saluber.bris.bre por cosa saludable.
salum sali.por la mar.
sambucistes æ.el q̃ tañe sambuca
sambucistria.a por la que la tañe.
samos.i insula maris Ionij
samnis.is.hõbre de Sãnio en Italia
sancio.is.xi.por establecer
sandis is yerua para teñir colorado.
sandicinus a um.cosa deste color.
saperda.æ.por vn cierto pescado
sapis is.por vn rio de Lombardia
sapo.onis.por el xabon
saphirus.i.çafirpiedra preciosa
sappho.us.poetis mitylenæa.
sarcina.ę.por carga,o sarcia
sarcio.cis.por coser y surzir.
sarcophagus.i.genus lapidis.
sardis ium ciuitas est Asię
sardonix ichis cierta piedra preciosa
sarmates.e.vn varon de Tartaria
sarmatis.idis.muger de aq̃lla tierra.
sarpedon . onos.filius est Iouis
sarracum.i.por el carro
sarcina.æ.por vna ciudad de Italia
sarx sarcos interpretatur caro.
sasõ.onis.isla ẽtre Brũdusio y Epiro.
saties,vel Satias,por el hastio
satelles.el armado q̃ acõpaña a otro
saturnalia.orum . fiestas eran đ Sa
scabo.is.scabi por rascar. (turno
scalæ arum por las escaleras.
scalpo.is.scalpsi rascar,o esculpir
scando.is.por subir.
scamnum.i por el escaño.
scelus eris. porgrã pecado
scepsis ios interpretatur excusatio.
schema.atis.figura interpretatur
scyphus.i.vaso era para sacrificar
scythes.æ.nombre de Tartaria
scythis idis por muger de alli
scitꝰ.a.um. por cosa hermosa o sabia.
sciscitor aris. preguntar para saber
scolex ecos.interpretatur vermis
scolopendra herba est & animal
scolops opis,inťpretať palꝰ paludis.
scomma atos.interpretatur facetię
scopę arum scoba para barrer
scopo.is.por barrer con escoba
scor.atos.interpretatur merda.

scrobs scrobis por el hoyo
scrupulus.i por cierta pesa
scruptus.i.por la piedra
scrupulus.i.por la pedrezita,ochina
scurra.æ.por el truhan
sebetus.i.vna fuente de Napoles
seco.as.por cortar.
securis,por la segur,o hacha đarmas
securus.a.um cosa sin cuidado
secus præpositio.por cerca
secꝰ aduerbiũ.por en otra manera
secumdum præpositio.por segun
sedes.is.por el assiento.
sedile.is.por silla de assentar
seditio.onis bollicio,o alboroto
sedulus.a.um.por cosa diligente.
seges.etis por la miesse dela tierra
seleis.entos.ciuitas est Homero
seligo.is.por apartar lo escogido
semel aduerbium por vna vez
semis.issis.por la mitad de la libra
semis aduerbiũ pormedio đlo ẽtero
senecio senecionis.por vejezuelo
senium ij.por la vejez
senones.pueblos son de Francia
sensim aduerbiũ por poco a poco
seorsum aduerbiũ.apartadamente
sentes.ium.por las espinas
seps.is.por seto,o cierta sierpe
sepes.is.por aquello mesmo
separ.por cosa desigual
sepelio.is por enterrar
sepia.æ.por la xibia pescado
sepio.is.psi.por cercar de seto.
septem æ.a.por cada vno siete
sequana.æ.por vn rio de Francia
sequani.orũ pueblos cerca deste rio.
ser seros.vir ex Serica regione
serapis.idis dios de Egypto
seres.i i.ciertos pueblos orientales
sero as.aui.porcerrar con cerradura
sero.is.eui.por sembrar
seria.æ.por tinaja,o vasija
seria.orum por las veras no burlas.
sericus.a um.por cosa de sirgo
serotinus a.um.por cosa tardia
seriphos vna isla del arçapielago
serta.orum.por las guirnaldas
serum.i.por el suero dela leche.
sestos ciudad de Europa
sextillis por el mes de Agosto
sextãs.antis.las dos partes de doze.
sextarius.ij.cierta medida
sesostris.is por vn rey de Egypto
seuerus.a um.cosa graue.
sibaris.ciuitas Apuliæ
sibilus i.por el siluo
sibina.æ.genus est teli
sica.æ.daga,o copagoria
sicarius ij.por el homiziano
sicania.ę.por la isla de Sicilia
sicanus.a.um.por cosa desta isla
siculus.a.um.por lo mismo
sycomorus.i.la higuera moral
sicheus.i.el marido de Dido
sidereus,interpretatur fereus.a.um.
sido sidis sidi.por hazer assiento
sydus.eris.la constelacion
syla.æ.vn bosque de Lucania
syler.eris por la vimbrera
siler sileris.vn rio de Italia
silex silicis.la pedra pedernal

siligo.is.el ascãdia,o trigo candial
siliqua.æ.la vayna dela legumbre.
silarus.i.vn pescado deel Nilo
symbolum.i.la conueniencia.
simiꝰ.ij.el mono. Simia.æ.la mona.
simois.entos.vn rio de Troia
simon.onis.philosopho đ athenas
symplegas symplegadis . saxũ iuxta bosphorum.
symphonia.æ.por la consonancia
simulus a.um.cosa roma vn poco.
synagoga.æ.interpretatur conuẽtus.
sinapis.is.la mostaza,o xenabe
sinapi,quod latine sinapis.
syncerus.a.um.por cosa limpia
sinciput.itis.por vn pedaço đ cabeça
sydõ.onis.por vna ciudad đ fenicia.
sindõ sindonis.lintheũ ex serico
singuli.æ.a.por cada vno
singilis.is.por Guadaxenil rio
synhedra.ę.interpretatur consessus
synodus.interpretatur consilium
sinon.onis.por vn varon griego
sino.is.sini por dexar
sinopis.is.por vna ciudad de ponto.
synteresis,interpretatur conseruatio
sinuessa.æ.por vna ciudad de Italia
sinum.i.la barreña para leche
sinus.us.el seno,o golfo
siphax.acis.por vn rey de Africa
sympharist.ij.por el velo pa sombra
sipho.onis.el aguatocho
sipꝰ.untis.por vna ciudad đ Apulia.
syracusæ.arum.Zaragoça đ Sicilia
syren syrenis,animal aquatile. (pha
syrinx.gis.por la siringa,o vna Nym
syrus.a.um.cosa de Syria
sys.yos.interpretatur sus suis
siser.eris.por cierta rayz hortense
sisymbrium.ij.el axedrea yerua
sisto.is.estar quedo,o durar
sisto.is.stiti estancar,o hazer estar
sithon.onis.por vn monte đThracia
siticen.inis.el tañedor delos mortuo
siticina.æ.por la tañedora assi. (rios
smaragdinus.a.um cosa desmaralda.
smilax.acis.cierta specie de yedra
soboles.is.la generacion
socer soceri el suegro
sodoma æ.ciudad de palestina
soleo.es.acostumbrar
socors.dis.por cosa descoraznada
sodalis.is.cõpañero enlos plazeres.
solen.enis.aquæducius siue piscis
soliũ.ij.la silla real,o calderođ baños
soluo.is.por pagar,o desatar
solox.ocis.lana grossera de cabras.
sophia græce,est sapientia latine
sophocles,poeta tragicus.
sophistes.e.philosopho fingido
soppos.u.interpretatur sadiens
sophrosyne.es.interpretať modestia.
sophos aduerbiũ,inťpretatur sapiẽť.
sopio.is.iui.por adormecer a otro.
sora sorę.vna ciudad de Italia
soracte.tis vn mõte cerca de Roma
sorex.icis.por el sorze o raton.
sorbillo.as.sorber a menudo
sordes.iũ.por la suziedad,o auaricia.
soror.oris.por la hermana
sortes.iũ.la respuesta de los dioses
sospes.is.sano y saluo hõbre o muger
sospita.æ.por cosa hẽbra đsta mãera.

soter eris.interpretatur saluator.
spado onis por el castrado.
spadix icis por el razimo d' datiles
spanis ios.interpretatur raritas.
spargo is.si por derramar
spelus.us por la cueua.
spelæum.i por aquello mesmo.
spelinx cis por espelunca
spelunca.æ por la cueua
sperno.is.por menospreciar
spix, l' sphinx is aiamal noconocido
spinter is la treça dela vestidura.
spiculũ.i por lalãça, saeta, o caxqllo
spio.us vna ex Nymphis
spondeo spondes, por prometer
spolia.orum por los despojos
spoletum.i.lugar de Italia
sponsalia.orum.los desposorios
sponte aduerbiũ, volũtariosamẽte.
splẽ is.por el baço dela assadura(mo
spurius.ij.por el bastardo, no legiti-
stabilis.e.por cosa q̃ esta y ꝑmãece.
statiua.orũ.estãcia del real ꝑa poco
strabo.onis.el turnio hombre (tpo
straba.ę.la muger turnia
strages.is.el strago de muertos
stragulũ.i repostero, o silla, o albar
stater.eris el peso, o balança (da.
sterno.is.por ygualar lo aspero
stear.atos.interpretatur seuum
sterto.is.por roncar durmiendo
stratoma.atis.specie de vlcera (uo
stepsiceros.is.por vna especie d' cier-
sthenel⁹.i.hijo dCapaneo y Euadne
stigo.as.a q̃ sũt instigo as.castigo as
stenos, interpretatur robur
stimui.ios por el alcohol
stipo.as.por tupir, o constribar
stilus.i.graphium por el punçon
stipis.itis.por el tronco
stirps.pis.por el arbol, o generaciõ.
strix strichos.interpretatur tricenturia
styx.gis.aqua inferorum
stirax cis por el storaque
stlopus.i.por el sonido d'los buche-
storax.is.por aquello mesmo. (tes
stoni.populi sunt Euganeorum
strategis interpretatur dux femina
strepo is.por hazer estruẽdo cõ los pies.
strideo.es.por rechinar cõlos diẽtes
striga æ.por el manojo.
strigilis.is.por la sartẽ, o estregade-
stringo.is.xi.por apretar. (ra.
strimõ onos fluuius est Thraciæ
strix.is.por bruxa, o cierta aue nocẽ
struo.is por edificar, o ordenar. (na
strues is.est lignorum congeries.
stupeo.es por pasmarse de espanto
stupidus.a.ũ q̃ motu, & sẽsu caret
suadeo.es.por induzir con razones
sub prępositio por debaxo.
suber eris.por el alcornoque.
subtus por debaxo sin medio
subter.por aquello mesmo.
subscus vdis por el tarugo, o sobina
succollo as por traer enel cuello
subula æ por el alesna.
succumbo.is.por caer, o ser vẽcido
sucerda.ę suis stercus.
sudis.is por vara para tirar.
sueuus.i.populi Germanię
suffimen.inis.por el sahumerio
supellex.tilis.por el alhaja de casa.
superstes, is.por el q̃ biue sobre otro
super prepositio.por sobre
suppetiæ arum por ayuda d' gente.
suppleo.es.por suplir.
supparus i por la vela, o tienda
supplex icis por cosa humilde
sus suis.por el puerco, puerca.
susurris.i.por el zumbido.

TAbes.is por la sãgre corrõpida
tabi tabo.por aquello mesmo.
trabraca.æ por vna ciudad d' africa
tachys eos.interpretatur velox.cis.
Taygeta.æ.vna ex Pleiadibus.
Tænar⁹.i.vn mõte d Lacedemonia
Tayget⁹.i.geta.orũ.mõs Lacedemo
talas.interpretatur miser. (niæ.
talpa.æ.por el topo animal.
talus.i.por el carnicol.
talio.is.por la pena ꝑl tãto por tãto
tanaquil por vna muger Romana.
tango.is.tetigi.por tocar.
tantundẽ.tantidem.por otro tanto.
tapes.etis.tapete, o alcatifa.
tarbaryx, nomen proprium viri
tartarus.i.por el infierno
taumas.atis.vnus ex titanibus.
tecmor.oros.interpretatur finis.
tegea.æ.opidum Arcadiæ
teges.etis.por cabaña, o choça
tegeticula.ę.por la pequeña cabaña
tego is.por cobrir
telchin.inos.populus Cretæ
telegonus.i.filius vlyxis.
teleph⁹.i.hijo fue d Hercules y auge
telemach⁹.i.fili⁹ vlyxis & penelop.
telemus.i.por vn propheta d'los Ci
telos, interpretatur finis. (clopas
telõ.onos.interpretatur publicanus
tellus.is.por la diosa de la tierra
temetum.i.por el vino
temistocles, dux Athenienfium
temno.is.tempsi.por menospreciar
temo.onis.por timon de arado
tẽpe.por vn valle de Thessalia (çar
Tẽdo.is.tetẽdi.por estẽder, o ẽdere
tenedos.por vna isla ẽfrẽte d troya
tenuis.e.por cosa sotil y delgada.
tenus prepositio por hasta
tepesco.is.por entibiarse.
terapne.es.por aldea d Lacedemõia
teredo.is por gusano dela madera.
teren.enos.interpretatur tener
teres.etis.por cosa rolliza.
tereus.ei.por vn rey de Thracia
tergeo.es.tergo.is.por alimpiar.
termes.is.por el renueuo d'l arbol.
terreo.es por espantar
terni.æ.a por cada tres
tero.is.triui.por holgar, o gastar.
testudo.inis por el galapago
tesqua, loca deserta & inculta
thetys.yos.por la diosa dela mar
tetra, interpretatur quatuor
tetragramatõ.i.quatuor literarũ.
tetrarcha.ę.por vno delos pricipes.
tetric⁹.a.ũ.por cosa seuera y graue.
tetrix.gos.interpretatur cicada
texo is.texui.por texer.
thales, vnus ex septem sapiẽtibus.
thamyris, por un cantor de Thracia
tharibs.bes.nomen proprium viri.
thaumas.antis.vnus ex Gigãtibus.
thebais.idos.opus de Thebis.
thebæ.arũ.por vna ciudad d Beotia
thebe.es.por vna ciudad d Aegipto
theca.æ.interpretatur capsa.
thenis.idos.Dea vaticiniorum
thenar.os.interpretatur vola manus
theodorus.i.nõbre proprio d' varõ.
theodoric⁹.i.por vn rey d'los godos
theodosi⁹.ij.vn ẽperador de roma.
theogõis.dos.por vn poeta celebre
theõ onos.nomẽ celebre multorũ
ther.eos.interpretatur fera.
thera.ę.insula, Calimachi patria
therinus.a.um.por cosa de estio
thermæ, arum.por los baños.
thersites.es.por vn griego muy co-
thes.tos.interpretatur seru .(couarde
theus.i.por vn rey de Athenas.
thesis.interpretatur positio.
thestylis nomen propriũ fœminæ.
thetis.idis.por la madre d' Achiles.
thygater eros.interpretatur filia.
thymus i.por el tomillo mãta.
thoas.antos rex Lemni insulæ.
thominx.incos.por la tomiza.
thops.pos.interpretatur adulator.
thorax.is.por las coreças, o jubo fu
thos.os.interpretatur lup⁹ canari⁹.(erte
thrace.es.por vna regiõ de europa
thrachin.is.vna ciudad de Bœotia.
thranos.eos interpretatur sedes.
thascias, ventus ex Thrascia spirãs.
trasõ.os.nomẽ propriũ virorum.
thrax.acis.por varon de Thracia
thraissa.æ.por muger de alli.
trasibulus.i.Lacon fuit
thrix.eos.interpretatur capillus.
Thule.es por vna isla Septẽtrional
thus thuris.por el encienso.
tiaras.æ.mitra Regum.
tibia.æ.dor la flauta.
tibijcen.inis.por el que la tañe.
tibur.is.por vna ciudad de Italia.
tiburs.is.por cosa deaquella ciudad
ticinus.i por vn rio d Lõbardia
tydeus.ei.pater fuit Diomedis.
Tydides, por hijo o nieto de, tydeo.
tilia.ę por la tejo, arbol
time, es.interpretatur honor
timis entos interpretatur honarat⁹.
timon.onos.vir Athenienfis. (reo
time⁹.i.por vn philosopho Pythago
tympanistes.æ.por el q̃ tañe adufe, o atabal.
tympanistria.æ.por la q̃ los tañe.
trigo.is.xi por la que los tañe
tĩgo is.xi.por mojar.(naue d' Argo
typhis.is.por vn gouernador de la
tiphoeus.ei.por vno delos gigantes
tripon, vnus ex gigantibus
typhon.onis por vna especie de co meta. (lor violado.
tyrianthinus.a.um por cosa de co-
tyrius intos.oppidũ est Pelopõnesi
tyrus.por vna ciudad de Phenicia.
titan.anis Sol, aut vnus ex titanibus
titillo.as.por hazer coxquillas
titillatus.us.por las mesmas.
tytyrus.i.nõbre ꝑprio d vn pastor.
tlepolem⁹.i.por vn hijo d hercules
tmolus.i.Mõs Lydiæ.(y Astyochia

tofus.i.por la toua,o piedra arenisca
toga.æ.por vna vestidura d'romãos
tolmas,antos viri nomen celebre.
tollo.is.sustuli.por alçar.
tomos,interpretatur incisio
tondeo.es.por tresquillar.
tono.as,tonui.por tronar.
tonitrum,trui.por trueno.
tonitru indeclinabile.por lo mesmo
topica.orum.libros de Logica.
torcular.aris.por el torno d' husillo
toreuma.is.por el vaso hecho a tor
torqo.es.por atormẽtar,o torcer(no
torquis.is.por el collar de oro.
torris.is.por el tizon.
tot,indeclinabile.por tantos.
toxotes.æ.interpretat' Sagitarius
toxotis.idos.Sagitaria.
trado.is.tradidi por traspassar.
traduco.is.por traspassar,o acusar.
tragœdia.æ.carmẽ est tragicum.
tragula.ę.por el passador.
traho.is.xi.por arrastrar.
trames.itis por la senda, o camino.
trans prępositio,por allende.
trapez⁹.untos.ciuitas est Thraciæ.
trãsenna.æ.por ventana, o finiestra.
trebia.æ.vn rio de Lombardia.
trebula.æ.villis in Italia
tremo.is.por temblar temiendo.
tressis.is.por tres asses moneda.
treuir.i.pueblos son de Francia.
trias.ados.interpretatur trinitas.
tribulũ.i.por el trillo para trillar.
tribulus.i.por el abrojo.
tribus.us.por el tribu,o linaje.
tribrachys.eos,inte̾pretat' tribreuis.
trica.æ.por la cazcarria,o chetradu
trichę.arũ.por los cabellos (ra
triceni.æ.a.por cada vno treynta.
tricies aduerbiũ.por treynta vezes
triceps.itis.por cosa de tres cabeças.
tricorpor.is.por cosa d' tres cuerpos
tricuspis.idis.por cosa de tres pũtas
trieteris.is.por spacio d' tres años.
tries.is.por la tercera parte de doze
trigæ.arũ.por carro de trescauallos
trigessis.is por treyntaasses mõeda
trigõ.os.por figura de tres ricones
trygonus.a.um.por lo mesmo.
trigon.onis.por pelota dura
trygon.onis.por vn cierto pescado.
triochala.æ.por ciudad de Sicilia.
tripes.edis.por cosa de tres pies.
tryphon onos.nomẽ viri celebre.
tripudium.ij.por corro,o dança.
tripes.is.por atayfor,mesa d' tres pi
triptotõ.por cosa de tres casos. (es
triton,onis.por vn dios del mar.
triquetra.æ. por Sicilia isla.
triqtr⁹.a.ũ.por cosa d' tres ricones.
triuic⁹.por vn lugar cerca d' roma.
troas.adis.por vna region de troya
troezen.enis.oppidum atticæ.
tros.tros.vir troianus & rex.
trucido.as.por matar despedaçãdo.
trudo.is.por empuxar.
trutina.æ.por el peso,o balãça grãs
trux trucis.por cosa terrible. (de
tuba.æ.por la trompeta.
tubicen.inis.por el que la tañe.
tubiciña.æ.por la que la tañe.
tuber.eris.por la turma de tierra.
tuder.eris.opp.mediterraneũ ũbriç
tuders. tis.por cosa d' aqlla ciudad
tueor.eris.por mirar,o defender.
tugurium.ij.por cabaña,o choça,
tumulus.i.por el cerro,o sepultura
tumultus.us.por el alboroto.
tundo.is.por tundir,o herir.
tunica.ę.por vestidulã interior
tuor.eris.por mirar.
turbo.inis.por toruellino.
turgeo.es.por hincharse
turritus.a.um.por cosa torreada.
turtur.por la tortola aue.

VAcia.æ.por el çancajoso.
vacien⁹.i.por aqllo mesmo.
vacillo.as.por bambanear.
vado.is.por yr camino.
vacinium.ij. por violeta negra.
vadum.i.por el vado del rio
vafer.a.um.por cosa astuta.
vagio.is.por llorar el niño.
valde aduerbium por muy mucho.
vales.entos.nomen propriũ viri
valuæ.arum por las puertas.
vanus.i.por çaranda,o harnero.
vapidus.a.ũ.por cosa desuanecida
varus.a.um.por cosa tuerta.
varix.icis.por ñudo delas venas.
vas vadis.por el fiador dela pſona.
vas vasis.por el vaso.
vates.is.por el adeuino por istinto.
vaticanus.i.por vn mõte de roma.
vber.is.por cosa fertil,o fertilidad,o
vcalegõ.onos.vir fuit Troian⁹(teta
vdis,interpretatur nullius
vectis.is.por barra de hierro.
vectigal.lis por la renta d' ĩportatis
vectis insula ẽ oceani britanici.(cho
vehemẽter aduerbiũ.por muy mu-
veho.is.por lleuar acuestras,ẽcima
vello.is.vulsi.por arrancar,o pecil-
vellus.eris.por el vellocino. (gar.
velut.luti.cõiũctiões.por assi como
venefrũ.i.por vn lugar d' Cãpania.
venafic⁹.a.ũ.por hechizero cõ yer-
veneo.is.ini.por ser vendido. (uas.
venet⁹.a.ũ.por cosa pda,o d' vẽecia
venilia.ę.por la nĩpha madre d' ẽno.
venus.is.por la diosa d'les amores.
venesiũ.ij. vna ciudad ẽtre apulia y
ver.is.por el verano. (lucania.
veratrum.i.por el vedegambre.
verbena.ę.por la grama propria.
vercingẽtoris.is.por vn pricipe frã
verber.is.por vn açote o vara (ces.
vereor.is.por temer cõ verguença
verna.æ.por el sieruo q̃ nace encasa
verus.a.um por cosa verdadera.
verarc.æ.por vna ciudad de Italia.
vepres.ium.por las espinas.
verres.is.por el puerco berraco.
verro is.por barrer.o raer.
versificor.aris.por hazer versos.
versus prępositio por hazia.
veruex.ecis.por carnero.
veru indeclinabile.por asador.
vertagus.i.por el podenco can.
vertigo.is.el remolino, o desuane-
cimiento.
verto.is.por boluer alguna cosa.
vesenus.i.por vn mõte de Cãpania.
vesunius.ij. por aql mesmo monte.
vesulus.i.por vn monte de Italia.
vesper.eris.por la tarde,o strella.
vr̃as.atis.por lo de nr̃a tr̃a,o vãdo.
veternus.i.por la idropesia.
veto.as.aui.por vedar.
vetus.eris.por cosa vieja.
vfẽs.entis.por vn rio de Italia.
vibex.icis por señal de golpe.
viburnũ.i.por vna specie de vibre.
vicies aduerbium,veinte vezes
viceni.æ.a.por cada veinte vezes.
vicem,a vice.por la vez,o la fortũa
vicus.i.por el aldea.
vidua.e.por la biuda.
vietus.a.um.por cosa marchita.
vigessis.is por veinte asses moneda.
vigil.is.por velador,o veladora.
vinacium.ij. por granillo dela vua.
vinalia orũ.por las fiestas del vino.
vincio.is.vinxi por atar.
virus.i.por hedor,o ponçoña.
viriatus.i.por vn varon de España.
vis. im.otis,aui por la fuerça.
viscũ.i.por liga pa tomar paxaros.
visc⁹.is.por la carne,o entrañas.
viso.is.por yr a ver.
viticula.æ.por la vid pequeña.
vlciscor.eris.por vengar.
vlcus.eris.por la llaga cõ podre.
vligo.inis.por la humidad d'la tr̃a
vlyxes.is.por vn capitan griego.
vltor.eris.por vengador.
vltris.icis.por vengadora.
vltra prępositio.por allende
vnedo.onis.por el madroño.
vnguen.inis.por la grossura.
vnio.onis.por la perla.
volucris.is.por el aue.
volucer.cris.cre.por cosa ligera.
voluo.is.por boluer enderredor.
volubilis.e.porcosa q̃ assi se buelue
volusius.ij.nomen proprium. viri.
voluox ocis por gusano rebolton
voluox.is.por vn varon de Affrica
vomis.is.vel.eris.por la reja.
vomo.is.vomui por vomitar.
voueo.es.por hazer voto
vpupa.æ.por la abubilla aue
vrbs.is.por la ciudad de edificios.
vro vris,por quemar.
vrtica.æ.por la hortiga yerua.
vrgeo vrges,por constreñir
vsq̃ prępositio por hasta
vthar.æ.por vn lugar de Apulia.
vthar.atos.interpretatur vber.
vter.a.um por qual de dos.
vter vtris.por el odre del vino.
vtica.æ.por vna ciudad de Africa.
vxor.oris.por la muger. (ano
vulcanalia.orũ fiestas eran de vul-
vulnus.is.por la herida con sangre
vulpes.is.por la raposa.
vultur vulturis por el bueytre.

XEnics,interpretatur hospes.
Xenium xenij,por el presente
del huesped.
Xeros interpretatur siccus.
Xerãpelin⁹.a ũ.por cosa verde.
Xerolophos por fossario d' muer-
Xylõ.i.interpretatur lignum (tos.

Zacynthos, insula in mari Ionio.
Zezenos, interpretatur Iupiter
Zephyrus. i. por viento occidental.
Zelotipus. i. por el celoso.
Zeuma. atis. figura de grãmatica.
Zeus dios interpretatur Iupiter.
Zeta por la vltima letra del alphabeto.
Zona zonę por cinta para ceñir. gr.
Zone. es.

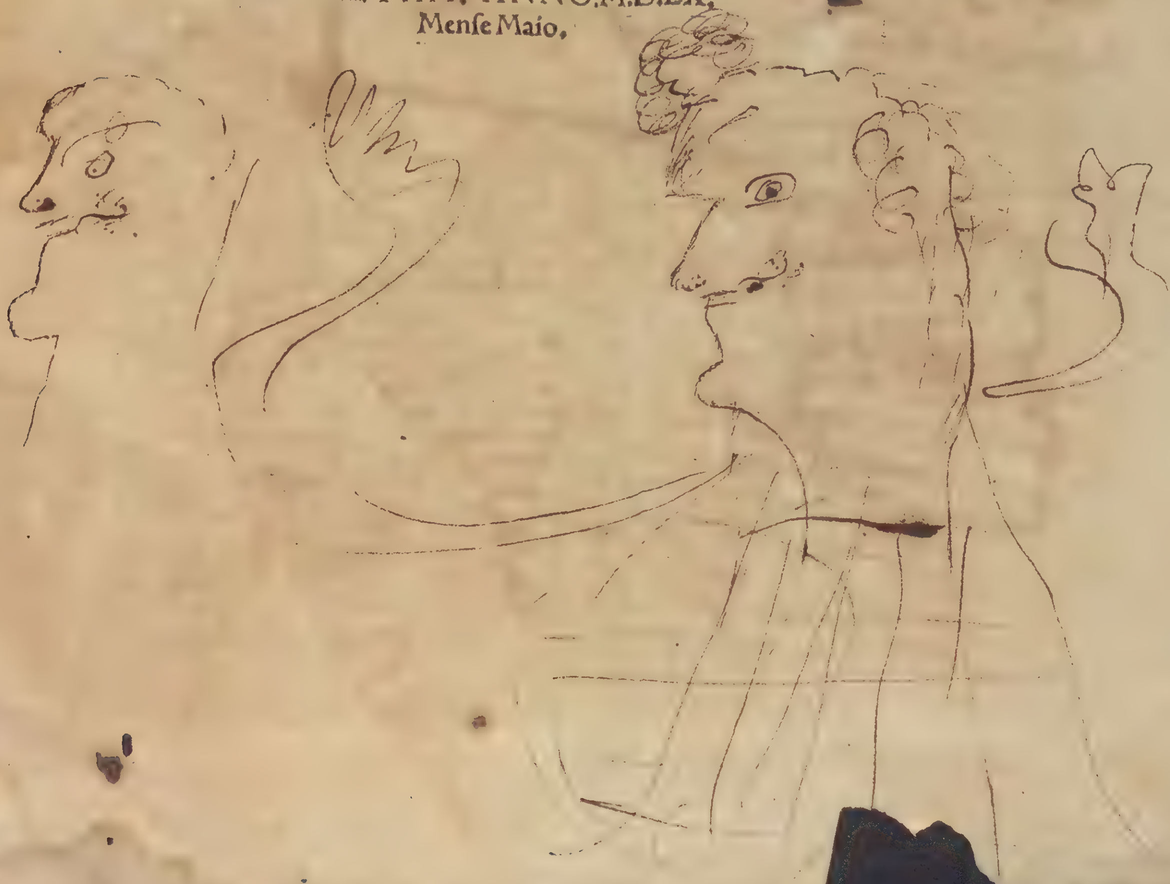
¶ FINIS.

LICENCIA DEL MVY MAGNIFICO Y MVY REVERENDO señor, el Prouisor del Arçobispado de Granada.

EL doctor Iuan de Salzedo, Prouisor, y gouernador de esta ciudad y arçobispado de Granada. Por quanto por su Magestad, y los señores de su muy alto consejo esta proueydo y mandado que no impriman enestos reynos libros algunos sin que sean primero vistos y examinados. Y que ciertos libros como son Breuiarios, Diurnales, y libros de canto, Arte del maestro Antonio de Lebrixa, y otros: antes que se impriman, los vean y examinen los perlados y ordinarios, y que ellos den licencia para imprimirse: Auiẽdo visto el Arte del dicho maestro Antonio de Lebrixa que agora se quiere imprimir, el qual otras vezes a sido impresso, y que enel no ay cosa porque se deue dexar de imprimir, por la presente doy licencia para que el dicho arte se pueda tornar a imprimir enesta ciudad. Fecha en Granada, a treze de Febrero, de mil y quinientos y sesenta años.

El doctor
Salzedo.

APVD INCLITAM GRANATAM, ANNO. M.D.LX.
Mense Maio.

Jesusmaria

De manera que yo me
pare parecio cosa
acertada por que quanto
las.

Oyos myo ten
my seri cord
ia de my

De Cabeza mi
...
my sere
...

Jesusmaria
Josep
tres personas

Jesus Maria Josep

nogr

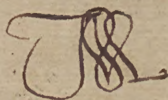
Jesus mas

Jesusmaria y Joseph

De la mano y pluma de
Alonso rodriguez muños

De manera

tomas moreno
la calle del a madalena orreior
de lonxa

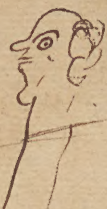

Jesus maria

fr. Pedro de Jesus
sanctissimi sacra
menti. in dicrno.
año de 1630.
a diez dias de diciembre,

